БЕЛАРУСКАЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ПАМЯЦЬ

ГІСТОРЫКА-ДАКУМЕНТАЛЬНАЯ ХРОНІКА
РАГАЧОЎСКАГА РАЁНА

МІНСК
«БЕЛАРУСКАЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ»
1994

ББК 63.3(2Б)
П 15

ГАЛОЎНАЯ РЭДАКЦЫЯ «БЕЛАРУСКАЙ ЭНЦЫКЛАПЕДЫІ»:

Б. І. Сачанка (галоўны рэдактар), Я. В. Малашэвіч, С. П. Самуэль, І. П. Хаўратовіч.

РЭДАКЦЫЯ ГІСТОРЫКА-ДАКУМЕНТАЛЬНЫХ ХРОНІК:

Г. К. Кісялёў (загадчык), навуковыя рэдактары Л. М. Драбовіч, І. В. Камароў, З. І. Каршакова, Ф. І. Кітаева, Н. В. Шаўрук, рэдактары С. Г. Грынкевіч, Н. А. Дзянісава, С. П. Копанева.

РАЁННАЯ КАМІСІЯ ПА СТВАРЭННІ ГІСТОРЫКА-ДАКУМЕНТАЛЬНАЙ ХРОНІКІ:

В. М. Краўчанка (старшыня камісіі), М. Н. Камароў,
В. І. Кандраценка, М. І. Лазавік, А. С. Лейкін, А. А. Палякоў.

Мастак А. М. Хількевіч.

П $\frac{0503020903-02}{M\ 318(03)-94}$ — 6—92

ISBN 5-85700-093-9

© Выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя» імя Петруся Броўкі, 1994

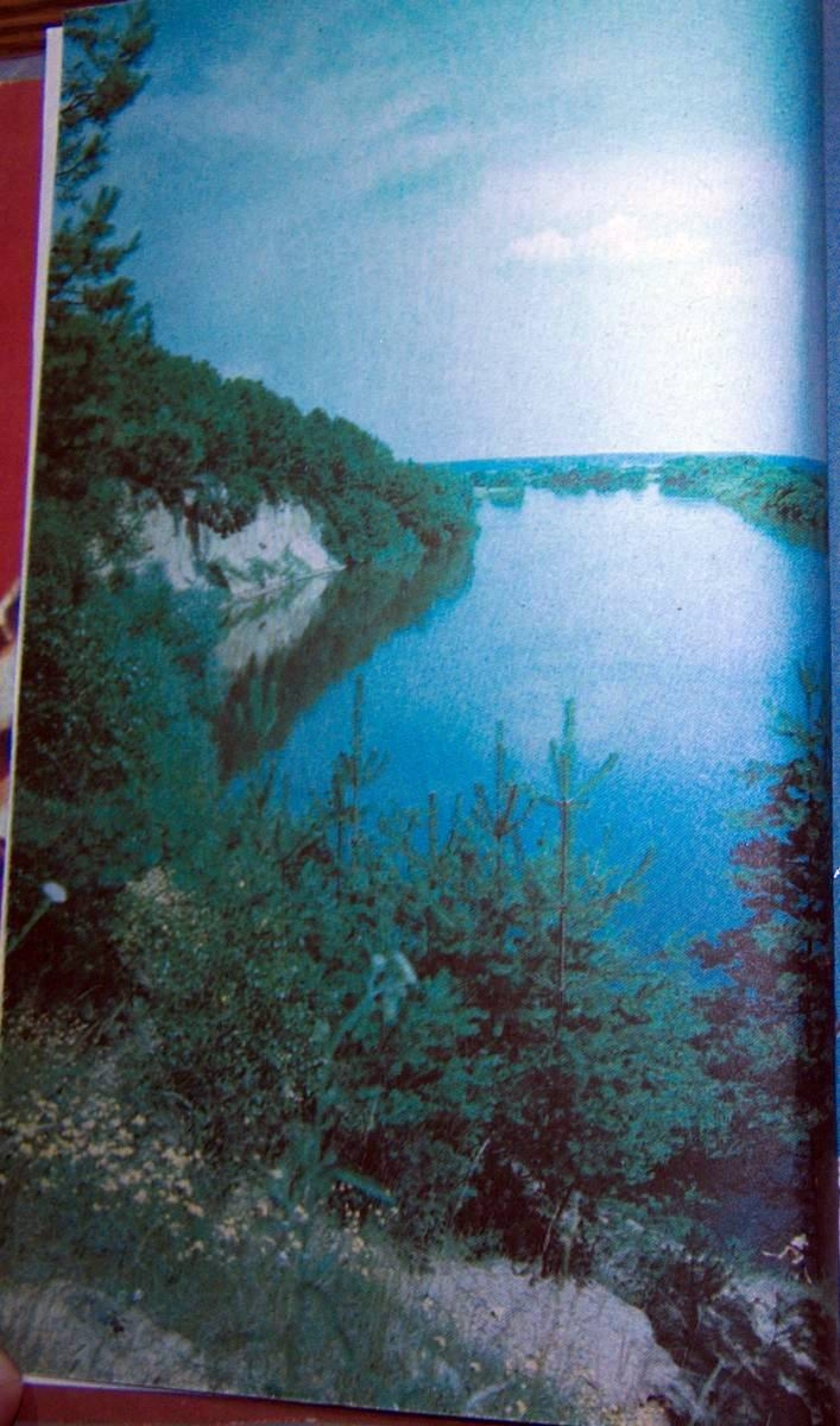

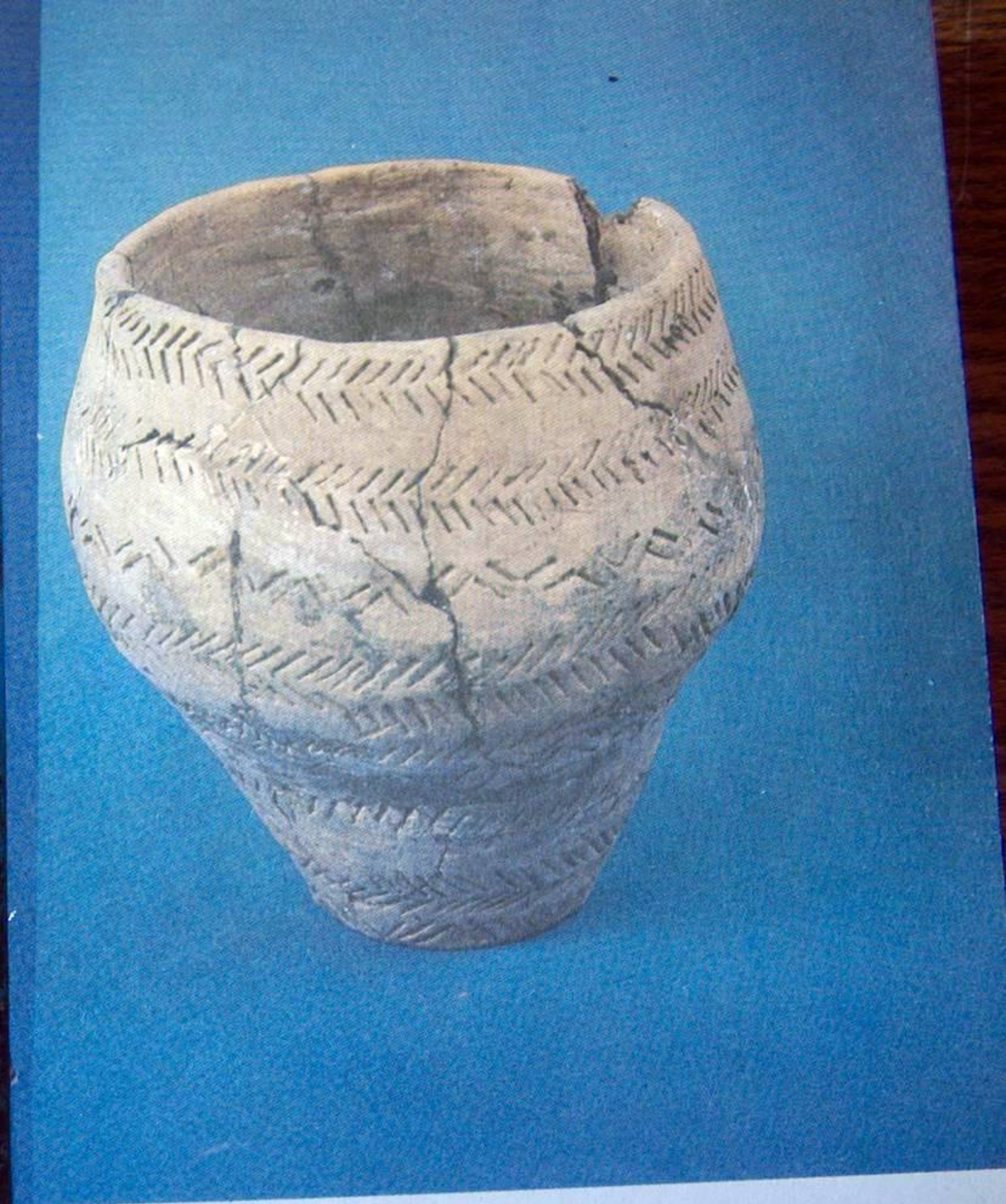

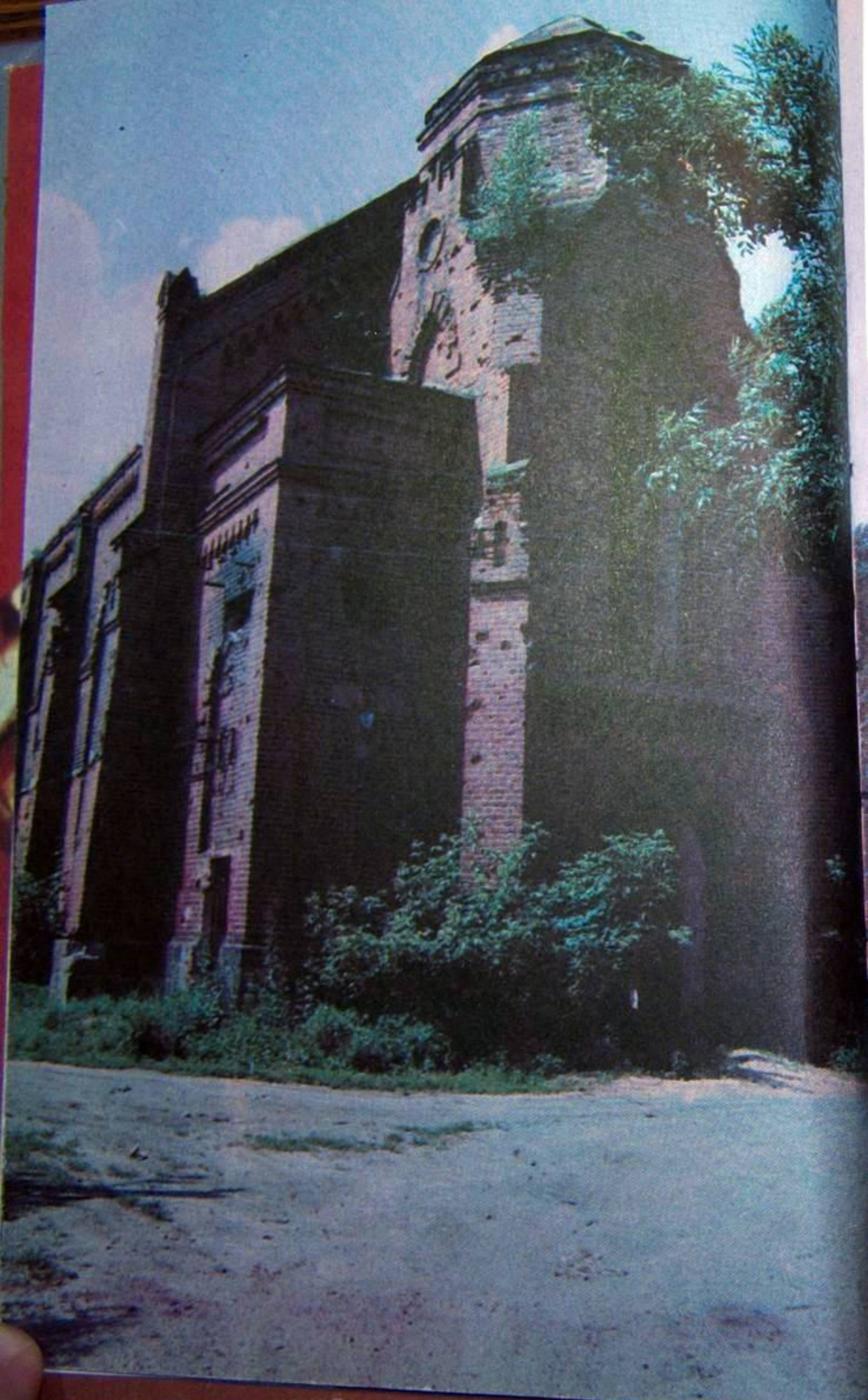

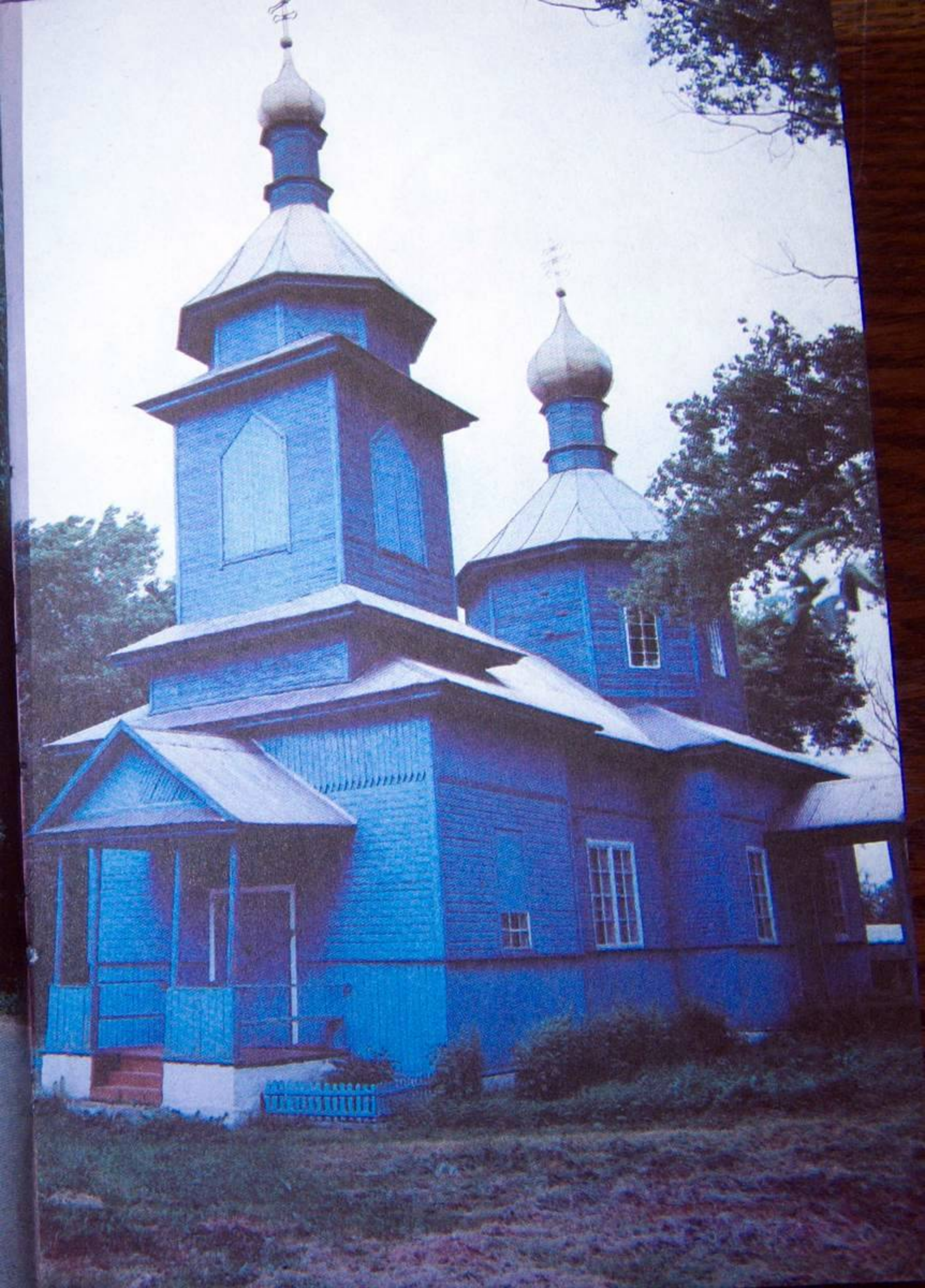

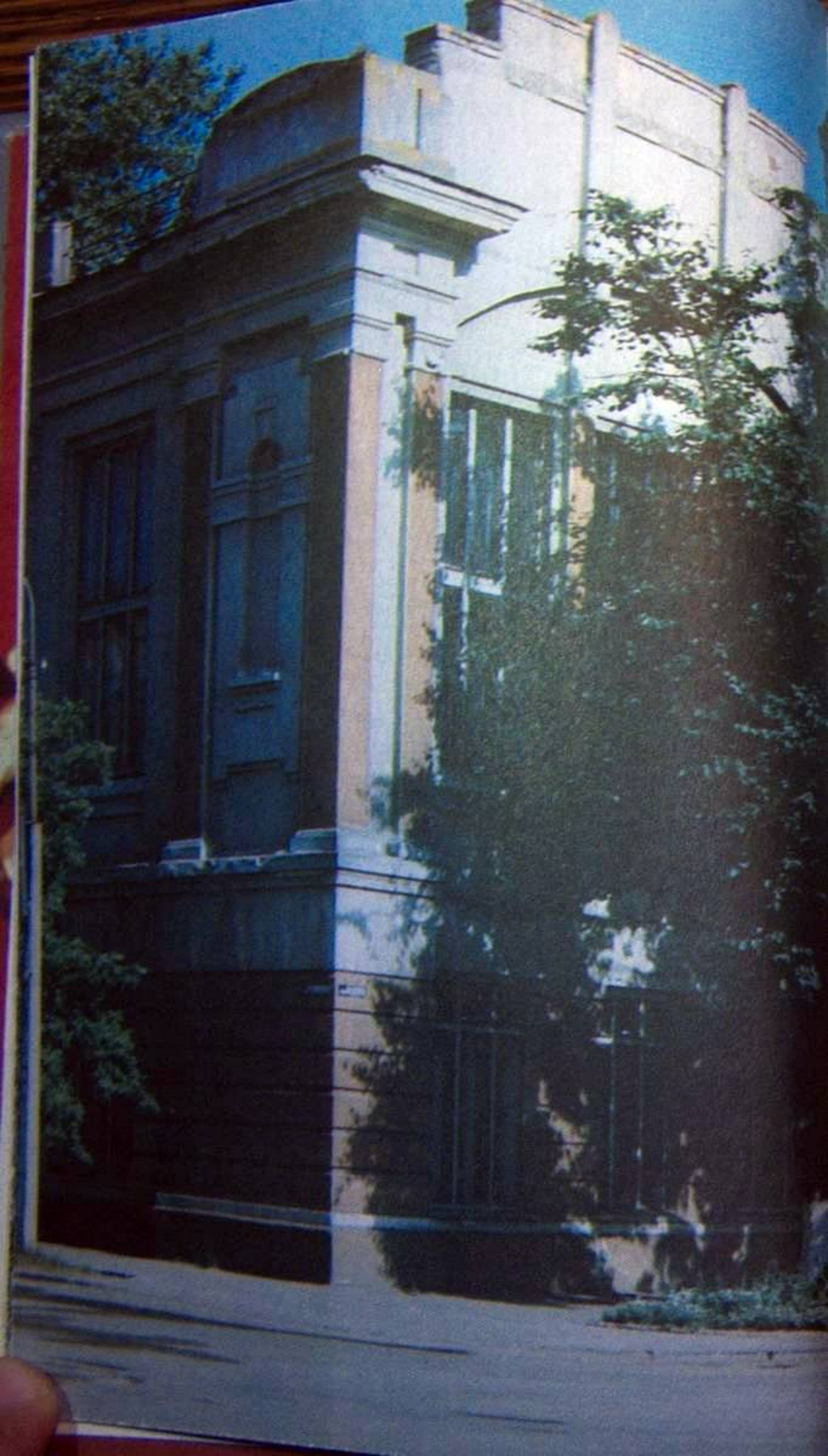

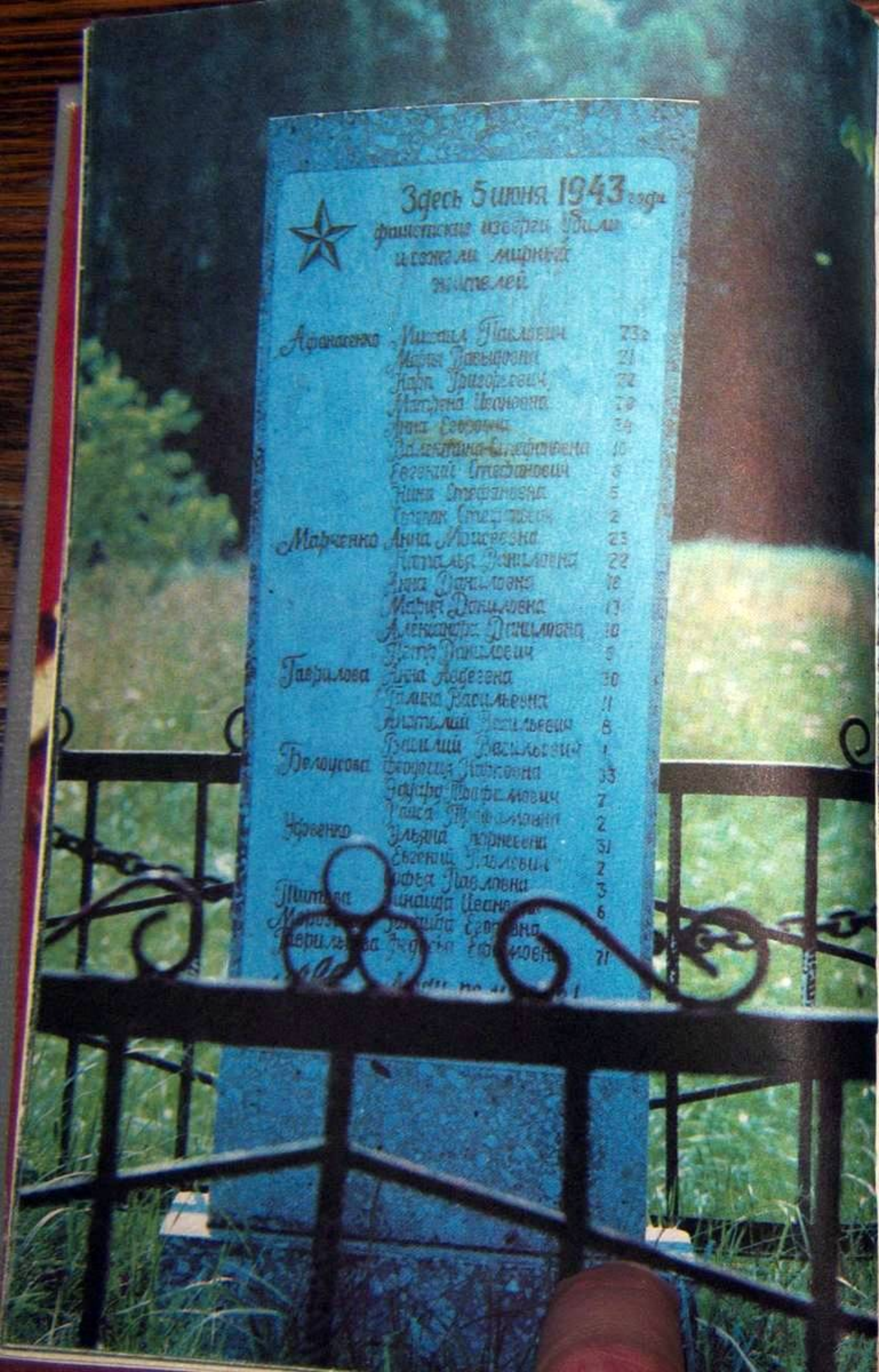
Здесь 5 июня 1943 года
фашистские изверги убили
и сожгли мирных
жителей
Афанасенко Михаил Павлович 73 г
Мария Давыдовна 21
Карп Григорьевич 72
Матрена Ивановна 78
Анна Егоровна 34
Валентина Стефановна 10
Евгений Стефанович 8
Нина Стефановна 5
Степан Стефанович 2
Марченко Анна Моисеевна 23
Наталья Даниловна 22
Анна Даниловна 18
Мария Даниловна 17
Александра Даниловна 10
Петр Данилович 5
Гаврилова Анна Авдеевна 30
Галина Васильевна 11
Анатолий Васильевич 8
Василий Васильевич 1
Белоусова Феодосия Карповна 33
Эдуард Трофимович 7
Раиса Трофимовна 2
Удовенко Ульяна Корнеевна 31
Евгений Павлович 2
Софья Павловна 3
Титова Зинаида Ивановна 6
Морозова Зинаида Егоровна
Гаврилова Федосья Ефимовна 71

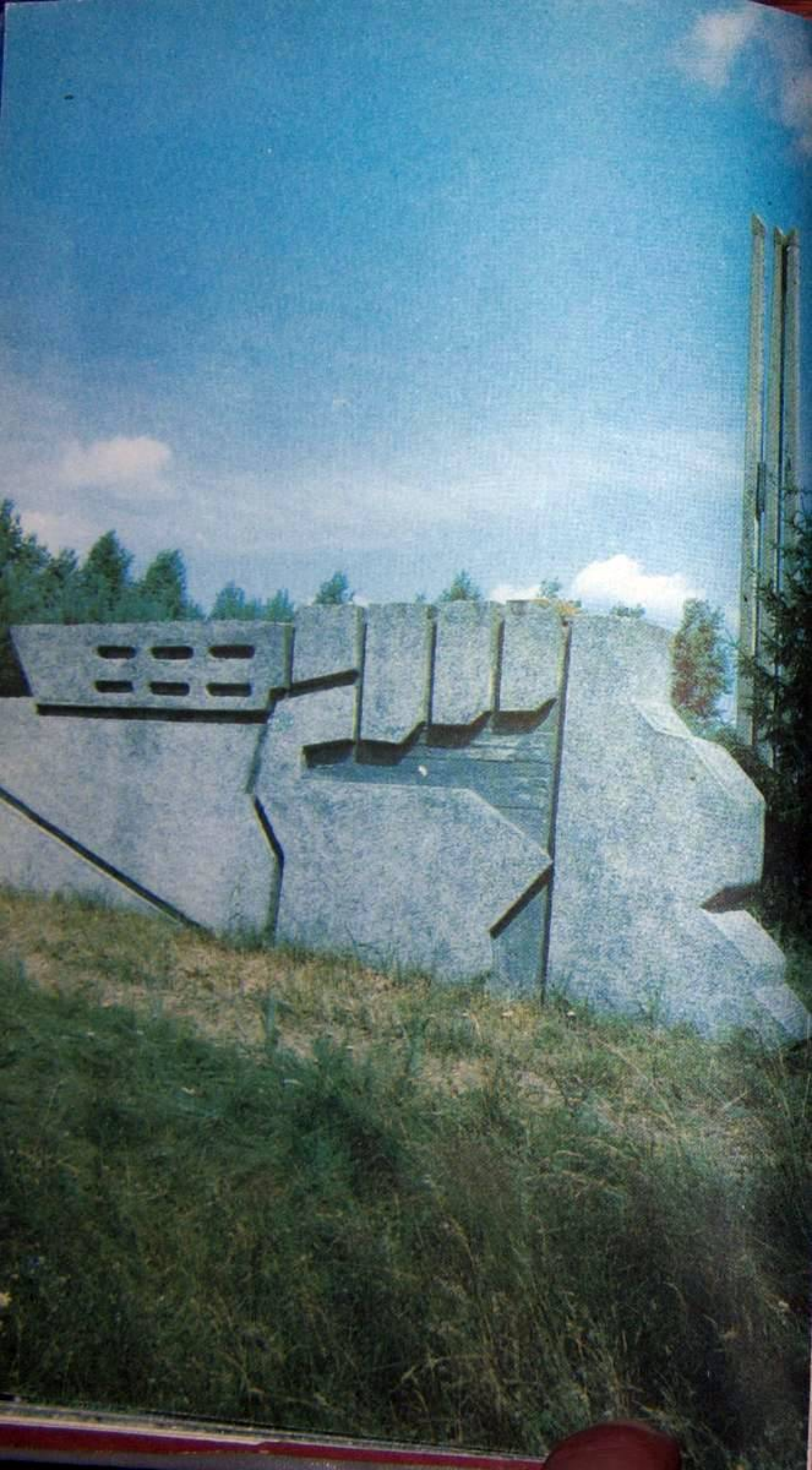

Да чытача

Чарговая кніга ў серыі гісторыка-дакументальных хронік «Па-
мяць» прысвечана Рагачоўскаму раёну. Як і папярэднія выданні
гэтай серыі, яна створана на аснове разнастайных дакументаў з дзяр-
жаўных і асабістых архіваў, навуковых даследаванняў, розных публі-
кацый у газетах і кнігах, успамінаў удзельнікаў і сведкаў шмат-
лікіх падзей, што адбываліся ў жыцці народа і краіны. Усе гэтыя
матэрыялы раскрываюць багатую гісторыю краю і яго людзей.

У пошуку, зборы і падрыхтоўцы матэрыялаў для кнігі «Памяць.
Рагачоўскі раён» прымалі ўдзел мясцовыя краязнаўцы, работнікі
архіваў, бібліятэк, музеяў, супрацоўнікі савецкіх органаў, ваенкама-
таў, журналісты, навукоўцы, рэдактары энцыклапедыі.

Сіламі шырокай грамадскасці раёна складзены адзін з асноўных
раздзелаў кнігі — спісы загінуўшых у Вялікую Айчынную вайну
воінаў-землякоў, партызан, падпольшчыкаў і мірных грамадзян —
ахвяр фашысцкага тэрору, а таксама спісы воінаў Чырвонай Арміі,
што загінулі і пахаваны на тэрыторыі раёна. Даюцца таксама звесткі
пра землякоў, рэпрэсіраваных у часы сталіншчыны і пасля рэабілі-
таваных, пра хлопцаў, загінуўшых у Афганістане. Ёсць у кнізе
матэрыялы пра знакамітых землякоў — герояў працы, вядомых
пісьменнікаў, дзеячаў культуры і мастацтва, навукоўцаў і інш.

Безумоўна, стваральнікі кнігі не могуць гарантаваць поўную вы-
чарпальнасць прыведзеных матэрыялаў. На жаль, засталіся яшчэ
невядомыя салдаты, што спачылі ў зямлі Беларусі, на гэты час вядомы
імёны не ўсіх рэпрэсіраваных землякоў. Але пошукавая работа не
спыняецца з выхадам кнігі. Адкрываюцца раней закрытыя архіўныя
справы, з'яўляюцца новыя звесткі, даследаванні і, адпаведна, новыя
імёны, якія з часам знойдуць сваё месца ў чарговых кнігах «Памяць».

Раённая камісія па напісанні кнігі «Памяць» і выдавецтва «Бела-
руская Энцыклапедыя» імя Петруся Броўкі вельмі ўдзячны ўстано-
вам, арганізацыям і прыватным асобам, якія аказалі садзейнічанне
ў зборы, падрыхтоўцы, удакладненні матэрыялаў і выданні гісторыка-
дакументальнай хронікі «Памяць. Рагачоўскі раён».

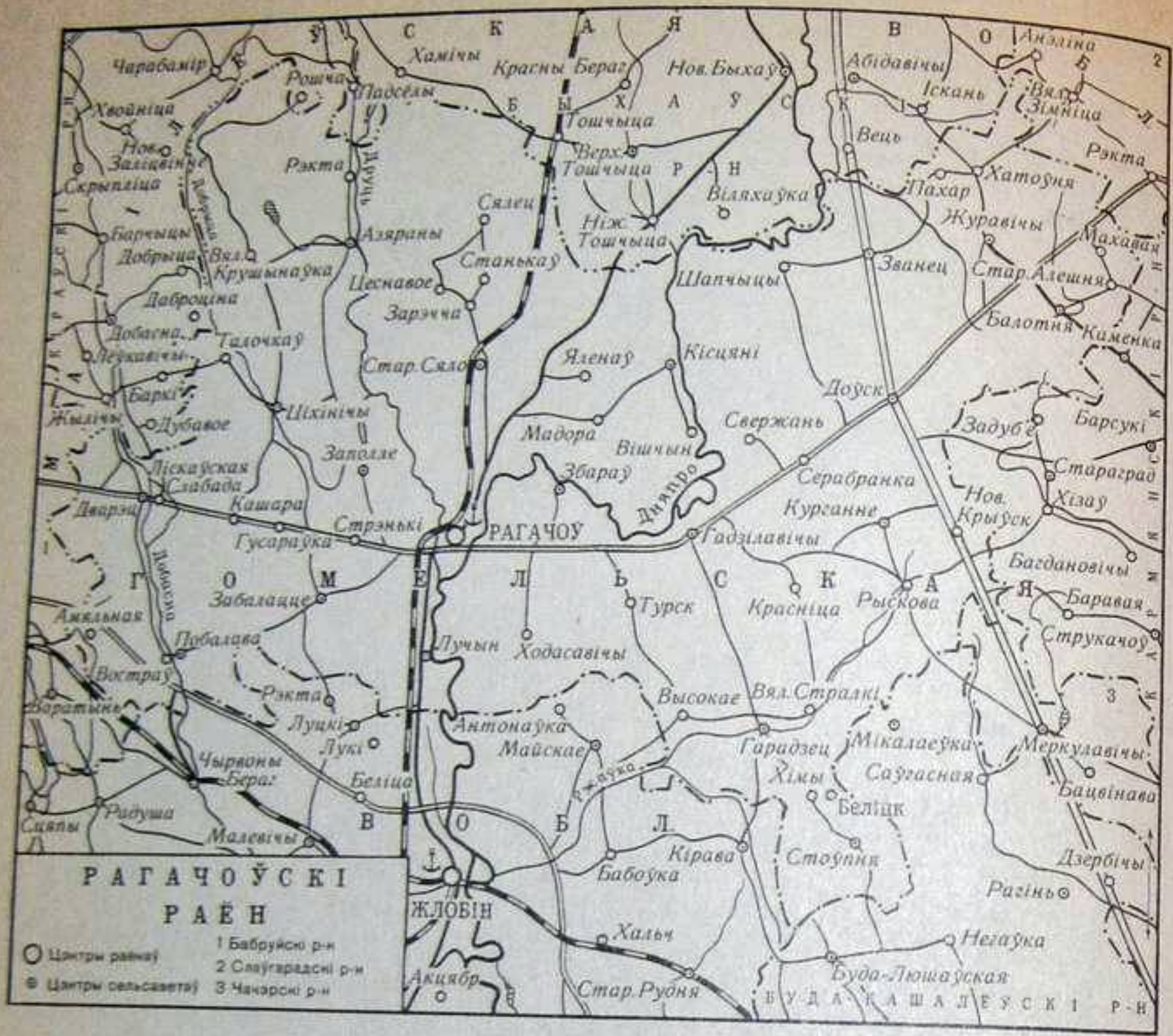

Рагачоўскі раён размешчаны на поўначы Гомельскай вобласці. Утвораны 17.7.1924 г. Плошча 2,1 тыс. км². Нас. пунктаў 215 (1991), у тым ліку горад Рагачоў (цэнтр раёна) і рабочыя пасёлкі Беліцк, Ільіч. 18 сельсаветаў: Азяранскі, Балатнянскі, Гадзілавіцкі, Гарадзецкі, Дворэцкі, Доўскі, Журавіцкі, Забалацкі, Запольскі, Збароўскі, Званецкі, Кісцянёўскі, Курганскі, Лучынскі, Побалаўскі, Старасельскі, Стаўпнянскі, Ціхініцкі і Беліцкі пасялковы Савет. Тэрыторыя раёна знаходзіцца ў межах Цэнтральнабярэзінскай раўніны (пераважная частка тэрыторыі), Чачорскай раўніны і Гомельскага Палесся. 67 % тэрыторыі размешчана на вышыні 140—150 м, 23 % — ніжэй за 140 м, 10 % — вышэй за 150 м. Карысныя выкапні: торф, мел, пясок, гліна і суглінкі, сапрапель. Сярэдняя тэмпература студзеня -7, ліпеня 18,3 °С. Ападкаў 590 мм за год. Вегетацыйны перыяд 192 сутак. Па тэрыторыі раёна цякуць рака Дняпро з прытокамі Друць (з Дабрыцай), Добасна, Ракатун, Ржаўка, рака Гутлянка. Найбольшыя азёры Крушынаўскае і Святое. Пад лесам 32,6 % тэрыторыі раёна, пад сельскагаспадарчымі ўгоддзямі 52,6 % (32,8 % ворныя землі, 18,6 % сенажаці і пашы). Асноўныя землекарыстальнікі — 20 калгасаў, 11 саўгасаў і птушкафабрыка ў в. Старое Сяло, якія спецыялізуюцца на малочна-мясной жывёлагадоўлі. Пашыраны пасевы збожжавых і бульбы. Прадпрыемствы дрэваапрацоўчай, будматэрыялаў, харчовай прамысловасці, пачатковай апрацоўкі воўны. Па тэрыторыі раёна праходзяць чыгунка Магілёў — Жлобін, аўтамабільныя дарогі Бабруйск — Крычаў, Магілёў — Гомель, Рагачоў — Жлобін — Рэчыца. Суднаходства па Дняпры. Выдаецца раённая газета «Свабоднае слова». Працуе бальнеагразевы і кліматычны курорт «Рагачоў».

НАСЕЛЕНЫЯ ПУНКТЫ РАГАЧОЎСКАГА РАЁНА

Горад Рагачоў

Азяранскі сельсавет: пасёлкі Вузенькі, Вялікае Ляда, Дзятлаўшчына, Заазер'е, вёскі Азяраны, Валокі, Вялікая Крушынаўка, Канапліцы, Малая Крушынаўка, Рэкта, Фалевічы.

Балатнянскі сельсавет: пасёлкі Асінаўка, Восава, Ёўня, Жавіннік, Завідаўка, Загрэб'е, Задвор'е, Зялёная Рошча (старая

назва Зорка), Крыстаполле, Ленінскі, Лясное, Махавая, Пабеда, Рубанае (старая назва Кустар), Хвойнік, Цагельня, вёскі Балотня, Гуцішча, Новая Алешня, Стараселле, Старая Алешня.

Беліцкі пасялковы Савет: рабочы пасёлак Беліцк.

Гадзілавіцкі сельсавет: пасёлкі Алейнікаў, Брод, вёска Грабаў, Доўбцы (старая назва Цыгане), Дубрава (старая назва Шышоў), Казацкі, Камень, Масткі, Пахар, Турскавы, вёскі Гадзілавічы, Княжынка, Красніца, Куставіца (старая назва Ударнік), Турск.

Гарадзецкі сельсавет: вёскі Буда, Ветачка, Вішанька, Высокае, Вялікія Стралкі, Гарадзец, Замокраўе, Каменка (старая назва Молат), Малыя Стралкі.

Дварэцкі сельсавет: пасёлкі Кручполле, Перасека, вёскі Ганнаўка, Барсукі, Бірчанская Слабада, Гусараўка, Дварэц, Дварэцкая Слабада, Зялёная Рунь, Кашара, Ліскаўская Слабада, Надзейкавічы, Новая Кашара, Пархімкаўская Слабада, Пласкіня, Смольнае, Старая Кашара, Філіпкавічы, Ямнае.

Доўскі сельсавет: пасёлкі Кавалёўка, Кляцішча, Ракуціна, Рошчына, Фёдараўка, вёскі Доўск, Малінаўка, Партызаны (старая назва Сіпораўка), Свержань, Серабранка, Слабада, Стары Доўск, Сычман, Хмелянец, Юдзічы, Ямнае.

Журавіцкі сельсавет: пасёлкі Блюеў, Заазер'е, Паддуб'е (старая назва Сталінскі), Пахар, Прылёпаўка, вёскі Валосавічы, Гута, Драгунск, Журавічы, Канава, Краснагорка, Новыя Журавічы, Хатоўня.

Забалацкі сельсавет: пасёлкі Ключы, Садовы (старая назва Маёнтак), Шырокае, Шырокі Рог, вёскі Асіннікі, Елкі (старая назва Прыстой), Забалацце, Зялёны Дуб, Міньковщина, Стары Мазалаў.

Запольскі сельсавет: пасёлак Марусіна, вёскі Броннае, Дуброўшчына, Заполле, Каласы, Касцяшоў, Наваселле (старая назва Падувінск), Новыя Каласы (старая назва Вішанькі), Раманаўка (старая назва Хапаны), Рудня Бронная, Старэнькі, Хамічы, Ясёнаўка.

Збароўскі сельсавет: пасёлак Прыдняпроўскі, дом-інтэрнат Рагачоўскі, вёскі Вікоў, Збароў, Ходасавічы.

Званецкі сельсавет: пасёлкі Гумнішча, Ільіч, вёскі Борхаў, Дружба, Званец, Шапчыцы.

Кісцянёўскі сельсавет: пасёлкі Дняпроўскі, Заеззе, Яленава, Яникаў Лог, вёскі Вішчын, Залаззе, Кісцяні, Мадора.

Курганскі сельсавет: вёскі Асмолавічы, Бярозавы Гай (старая назва Варашылаў), Каменка, Курганне, Малашкавічы, Новы Крыўск, Перакоп, Рыскоў, Стары Крыўск.

Лучынскі сельсавет: пасёлак Альсагорка, вёска Лучын, чыгуначная станцыя Сверкава.

Побалаўскі сельсавет: вёскі Амельна, Антушы, Вітлін, Востраў, Крыўка, Ліскі, Новы Востраў, Папоўцы, Перадавая (старая назва Зялёная Дубрава), Пласкіня, Побалава, Рэпкі, Сенажаткі, Ухватаўка, Цагельня, Яскіня.

Старасельскі сельсавет: пасёлкі Глінск (старая назва Мазалаў), Грабава, Зарэчча, Кокатава, Лавы, Новы Пахар, Новыя Канапліцы, вёскі Азярышча, Аляксандраўка, Асінаўка, Балаба, Блізняцы, Гайдукоўка, Малінаўка, Малыя Канапліцы, Міжыдзерава, Слабада, Станькаў, Старае Сяло, Сялец, Церахоўка, Цеснавое, Хмеліно, Шчыбрын, раз'езд Старасельскі, лясніцтва Друцкае.

Стаўпнянскі сельсавет: вёскі Вуглы, Малінаўка, Мірная (старая назва Раманаўка), Падбуддзе, Падзелы, Стоўпня, Хімы, Шырокае.

Ціхініцкі сельсавет: пасёлак Цагельня, вёскі Вірычаў, Навасёлкі, Талочкаў, Ціхінічы.

НАСЕЛЕНЫЯ ПУНКТЫ РАГАЧОЎСКАГА РАЁНА, ЯКІЯ ЗАРАЗ НЕ ІСНУЮЦЬ

Балатнянскі сельсавет: пасёлкі Карчаваха, Луткі.

Гарадзецкі сельсавет: вёска Сямінаўка.

Дварэцкі сельсавет: вёска Зяцішша.

Доўскі сельсавет: вёскі Старая Серабранка, Янаўка.

Журавіцкі сельсавет: пасёлак Міхалаўка.

Запольскі сельсавет: вёскі Манькі, Святое Возера, Сяменькавічы.

Кісцянёўскі сельсавет: пасёлак Ніжаў.

Курганскі сельсавет: вёска Дзедлава.

Лучынскі сельсавет: вёска Шлях Селяніна.

Побалаўскі сельсавет: вёска Горка, пасёлкі Хутар, Яршовы Хутары.

Старасельскі сельсавет: вёскі Парня, Руднянскі Лес, пасёлак Сіняе Мора.

Ціхініцкі сельсавет: вёскі Лейчыцы, Слапішча.

ЗЯМЛЯ НАШЫХ ПРОДКАЎ

Каля 150 тысяч гадоў назад вялікі дняпроўскі ледавік, пакідаючы тэрыторыю Беларусі, затрымаўся, і ўздоўж яго краю ўтварыліся нагрувашчанні пяску, гліны, каменння — беларуская марэнная града. Яна перасекла ўсю Рагачоўшчыну, працягнулася да Клімавіч і далей на паўночны ўсход. На поўдзень ад грады спачатку ўзніклі шматлікія прыледавіковыя азёры, потым аднавіліся рэкі, лясная расліннасць, узбагацiўся жывёльны свет. Наступіла цёплае муравінскае (мікулінскае) міжледавікоўе, якое перапынілася 90 (паводле іншых звестак 70) тысяч гадоў таму назад, калі новыя хвалі холаду пачалі пашырацца на поўдзень. Наступіла паазерская ледавіковая эпоха, якая спачатку перапынялася працяглымі пацяпленнямі. Жорсткае пахаладанне адбылося прыблізна 18 тысяч гадоў назад, калі ледавік прасунуўся да Лепеля, Оршы, Смаленска. Лясная зона знікла. На поўдзень ад ледавіка панавалі халодныя лесастэпы, якія нагадвалі тундру. Тут блукалі статкі мамантаў, паўночных аленяў, дзікіх коней, зуброў, валасатых насарогаў, белых мядзведзяў, пясцоў, зграі ваўкоў. Магчыма, у часы міжледавікоўя або ў першай палове паазерскай эпохі па даліне Дняпра праз Рагачоўшчыну вандравалі ўжо старажытныя людзі — неандэртальцы, аб чым сведчыць крамянёвае скрабло, знойдзенае ў берагавым абрыве Дняпра каля в. Абідавічы Быхаўскага раёна. Прылады працы сярэдняга палеаліту выяўлены пры раскопках стаянкі каля в. Падлужжа на р. Сож у суседнім Чачэрскім раёне. Паводле археалагічных звестак, гэта адбылося 50—35 тысяч гадоў таму назад. Неандэртальцы, або мусцьерцы (назва паводле р. Неандэр і пячоры Ла-Мусцье ў Зах. Еўропе, дзе былі выяўлены рэшткі першабытных людзей), навучыліся вырабляць каля 20 тыпаў крамянёвых прылад працы метадам грубага аббівання, паляваць на буйных статкавых жывёл, здабываць і падтрымліваць агонь. Гэтыя людзі з нізкім скошаным ілбом, характэрнымі валікападобнымі выступамі над бровамі, магутнай сківіцай былі нізкарослыя, сутулыя, з моцнымі, доўгімі рукамі. Яны будавалі жытлы з касцей маманта, камянёў, жэрдак і скур жывёл, хаваліся ад холаду пад футравымі накідкамі.

У гэты час у мусцьерцаў пачаўся пераход ад першабытнага статка да роду, існаваў ужо і нескладаны пахавальны абрад. Чалавек сучаснага фізічнага тыпу, краманьёнец (назва ад пячоры Кра-Маньён у Францыі, дзе знойдзены рэшткі чалавека гэтага тыпу), сфарміраваўся 38—35 тысяч гадоў таму назад. Яго стаянкі ў даліне верхняга Дняпра пакуль невядомы. Па-суседству, на Сажы, каля в. Падлужжа Чачэрскага раёна ў 1926 г. К. М. Палікарповічам выяўлена верхнепалеалітычная стаянка Бердыж, якая налічвае 23 тысячы гадоў. Групы падобных стаянак вывучаны ў сярэднім Падняпроўі (каля Кіева) і на Дзясне. Сож і Дняпро каля Рагачова былі звязаны паміж сабой далінамі прытокаў рэк Чачоры і Ржаўкі, таму ёсць падставы сцвярджаць, што краманьёнцы жылі і на Рагачоўшчыне. Месцы стаянак гэтых людзей — паляўнічых на мамантаў, звычайна выяўляюцца па нагрувашчаннях касцей холадалюбівых жывёл ледавіковай эпохі. Косці гэтых жывёл часта трапляюцца ў далінах мясцо-

вых рэк. Прылады працы (амаль сотні тысяч) людзі выраблялі з крамянёвых пласцін. Пры раскопках стаянкі Бердыж (С. М. Замяцін, К. М. Палікарповіч, У. Дз. Будзько, А. Г. Калечыц і інш.) былі выяўлены рэшткі 2—3 жытлаў, больш за 700 крамянёў з прыкметамі апрацоўкі, 1800 рэштак касцей маманта, пясца, паўночнага аленя, мядзведзя, ваўка, зайца, каня, зубра, валасатага насарога і інш. Мясцовыя краманьёнцы будавалі трывалыя акруглыя жытлы дыяметрам 5—6 м на адну сям'ю, у аснове з чарапоў і буйных касцей маманта, накрытых жэрдкамі, рэбрамі і скурамі жывёл. Побач з жытламі размяшчаліся вогнішчы, а таксама ямы для захоўвання харчоў. Акрамя паляванне людзі займаліся збіральніцтвам, рыбнай лоўляй, апрацоўкай дрэва, косці, рогу, шылі вопратку з футра. Яны выраблялі крамянёвыя наканечнікі коп'яў, нажы, разцы, скрабкі, праколкі, сякеры, касцяныя і рагавыя іголкі, кінжалы, капалкі, жэзлы, арнаментаваныя прадметы культу з іклаў маманта, фігуркі жанчын, бранзалеты, пацеркі, якія нашывалі на вопратку, падвескі, заколкі. Склаўся род з характэрным звычаем экзагаміі (жонкі павінны былі быць з іншага роду). Род аб'ядноўваў людзей аднаго паходжання, якое лічылася па мацярынскай лініі. Паміж людзьмі склаліся мацярынска-родавыя адносіны, няўстойлівыя парныя сем'і. Існавалі культ маці-родапачынальніцы, татэмізм, пры якім абагаўляліся паўныя рэчы, жывёла, буйныя камяні і інш.

Значнае пахаладанне ў познавалдайскі час амаль на 10 тысяч гадоў выключала Верхняе Падняпроўе, у тым ліку і Рагачоўшчыну, з Айкумены. Толькі ў канцы ледавіковай эпохі верхні палеаліт (12—9-е тысячагоддзі да н. э.) яно зноў стала прыдатным для засялення. У мезаліце (9—5-е тысячагоддзі да н. э.) на высокай 2-й надпоймавай тэрасе Дняпра з'явіліся першыя стаянкі грэнскай культуры (назва паходзіць ад урочышча Грэнск каля в. Ворнаўка Кармянскага раёна). У гэты час ледавіковая эпоха (плейстацэн) скончылася і настаў галацэн — сучасны геалагічны перыяд. У Рагачоўскім раёне стаянкі грэнскай культуры выяўлены ва ўрочышчы Каромка каля в. Кісцяні, іншыя далей, у напрамку пас. Дняпроўскі, каля вёсак Залоззе, Вішанька.

Грэнскай культуры характэрны несіметрычныя наканечнікі стрэл з крамянёвых пласцін і адшчэпаў, вастрыі, кароткія канцавыя скрабкі, разцы, грубаабабітыя сякеры. Плямёны грэнскай культуры вялі рухомы лад жыцця, будавалі лёгкія наземныя жытлы, палявалі на паўночных аленяў, пазней шукалі здабычу ў лясах, якія выраслі на месцы былых халодных лесастэпаў. Яны карысталіся дальнабойнай паляўнічай зброяй-лукам, прыручылі сабаку, навучыліся рабіць драўляныя чаўны.

У познім мезаліце Рагачоўшчына ўваходзіла і ў арэал сожскай (паводле В. Ф. Капыціна) або днепра-дзяснінскай (паводле У. П. Ксяндзова) культуры, стаянкі якой існавалі ў суседніх Быхаўскім і Жлобінскім раёнах. Сожскай культуры характэрна макралітычная вытворчасць: масіўныя грубаабабітыя сякеры, цёслы авальнай і трапецападобнай формы, пікападобныя вырабы, грубыя скрабкі, разцы, скоблі. Як выключэнне трапляліся і мікраліты. У тарфяніку каля в. Гадзілавічы выяўлены рэдкі касцяны стрыжнепадобны наканечнік дроціка з бакавымі пазамі, у якіх былі замацаваныя крамянёвыя ўстаўкі.

У 4—3-м тысячагоддзях да н. э., у эпоху неаліту, колькасць насельніцтва ў далінах рэк павялічылася. Удасканалілася апрацоўка каменных прылад працы — людзі навучыліся шліфаваць, свідраваць, паліраваць камень, авалодалі мастацтвам плоскай, пілаватай, струменнай апрацоўкі нарыхтовак з крэменю, выраблялі і абпальвалі гліняны посуд. На Рагачоўшчыне выяўлена каля 22 стаянак эпохі неаліту: каля вёсак Вішчын, Гадзілавічы, Гута, Залоззе, Лучын (урочышчы Барок, Барок Сёмінскі, Добрае, Іванскае, Завалле, Сасонка), Мадора, Ходасавічы (уро-

ПОМНІКІ БРОНЗАВАГА ВЕКУ НА ТЭРЫТОРЫІ РАЁНА

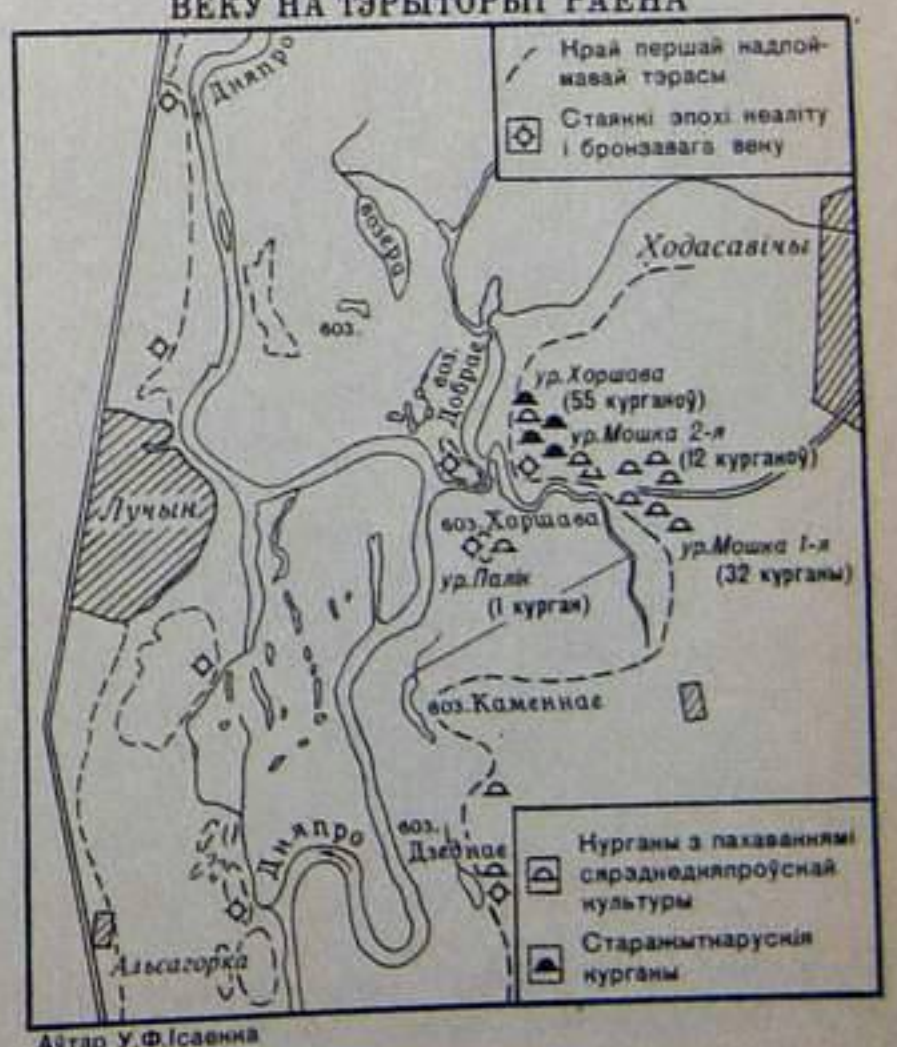

Аўтар У. Ф. Ісаенка

чышчы Дзеднае, Палік, Хоршава). Хімы. У той час на гэтай тэрыторыі жыло 200—300 чалавек. Стаянкі будаваліся сярод поплаву на астанцах 1-й надпоплаўнай тэрасы, на асобных пясчаных пагорках — у месцах, зручных для рыбнай лоўлі. У 1956—57 гг. І. І. Арцёменкам даследаваны 5 стаянак эпохі неаліту і сярэднедняпроўскай культуры бронзавага веку ў наваколлі в. Лучын.

У неалітычную эпоху ў басейне Дняпра на паўночны ўсход ад вусця Бярэзіны і Іпуці жылі плямёны верхнедняпроўскай культуры, якая склалася на аснове мясцовых вытворчых і культурных традыцый (вылучана І. М. Цюрынай у 1967). У яе ўваходзіць рагачоўская група стаянак, што займаюць прамежкавае становішча ў адносінах да днепра-данецкай культуры, арэал якой падступае да Рагачоўшчыны з поўдня (Палессе) і захаду (Бярэзіна). Гэта дае падставу некаторым даследчыкам аднесці рагачоўскую групу стаянак да асобнага варыянта днепра-данецкай культуры. Але даследаванні апошніх гадоў (У. Ф. Ісаенка, А. Г. Калечыц) пацвердзілі іх прыналежнасць да верхнедняпроўскай культуры, аб чым сведчыць і керамі́ка — высокія вастрадонныя гаршкі з прамымі сценкамі, арнаментаваныя суцэльна або гарызантальнымі зонамі, паясамі, рэдка арнаменты больш складаныя і распадаюцца на геаметрычныя зоны. Грабеньчатыя арнаменты пераважаюць над лапчастымі і ўзорамі з разнастайных ямак. Адбіткамі грэбеня рабілі кампазіцыі

Крамянёвая цясла сярэднедняпроўскай культуры, знойдзеная каля вёскі Доўск.

Гліняныя гаршкі сярэднедняпроўскай культуры з кургана ва ўрочышчы Сергіева Грыва каля вёскі Ходасавічы.

Пасудзіна з паселішча эпохі неаліту каля вёскі Ходасавічы ва ўрочышчы Мошка.

з ромбаў, звіслых трохвугольнікаў, у выглядзе зігзагаў, ялінак. Да найбольш ранніх стаянак адносіцца Хоршава, размешчанае на паўднёвы захад ад вёскі Ходасавічы, на беразе возера Добрае. Частка керамікі была аздоблена адбіткамі дробназубчатага штампа. Ва ўрочышчы Сасонка, непадалёк ад в. Лучын, выяўлены рэшткі жытла, памерамі 3,4×2,4 м, паглыбленага ў зямлю, з агнішчам у цэнтры дыяметрам каля метра. У жытло вёў ход даўжынёй да 4 м і шырынёй 1,4 м. Конусападобны дах падтрымлівалі 6 слупоў. Тут знойдзена 78 крамянёвых прылад працы і каля 1200 абломкаў ад 10—15 гаршкоў.

У эпоху неаліту склаліся вялікія групы плямён, развітое мацярынска-родавае грамадства. Сумесная праца на аснове агульнай уласнасці, параўнальнага размеркавання здабычы і прадуктаў вытворчасці ажыццяўлялася пераважна ўнутры асобных абшчын. Парныя сем'і былі няўстойлівымі, роднасць вызначалася па мацярынскай лініі. Рэлігіяй быў татэмізм — вера ў кроўную сувязь з пэўнымі жывёламі, раслінамі, рэчамі, выконваліся адпаведныя рытуалы, прыносіліся ахвяры багам-заступнікам. У канцы эпохі (3-е тысячагоддзе да н. э.) пачалі пашыраццa прымітыўнае земляробства, жывёлагадоўля, выпадковы абмен з суседзямі бурштынам, крэменем, мёдам, футрам і інш.

Медная ладдзяпадобная сякера з пахавання сярэднедняпроўскай культуры ва ўрочышчы Мошка каля вёскі Ходасавічы.

У пачатку 2-га тысячагоддзя да н. э. ўверх па Дняпры распаўсюдзіліся плямёны сярэднедняпроўскай культуры. Яны займаліся жывёлагадоўляй, выраблялі каменныя свідраваныя сякеры, валодалі металургіяй медзі і бронзы. Прышэльцы месцамі пацяснілі старажытныя неалітычныя плямёны, а часцей жылі разам з імі. Культура неалітычнага насельніцтва значна ўзбагацілася, надышоў бронзавы век. На тэрыторыі Рагачоўскага раёна вядома 16 стаянак гэтага часу, якія былі заснаваны пераважна на месцы былых неалітычных, большая частка іх размешчана ў шырокай даліне Дняпра паміж вёскамі Лучын і Ходасавічы, а таксама каля вёсак Касцяшоў, Свержань, Хімы, Шчыбрын, у Рагачове.

Раскіданыя на пясчаных выдмах, невысокіх пагорках, астанцах рачных тэрас сярод паплавоў, каля рэчак і азёр-старыц, стаянкі гэтыя былі невялікія і мелі некалькі жытлаў. Непадалёку ад стаянак былі могільнікі. Найбольш даследавана стаянка ва ўрочышчы Завалле каля в. Лучын, выяўленая ў 1928 г. А. Дз. Каваленем. На плошчы 310 м^2 захаваліся 2 вогнішчы ў ямах авальнай формы даўжынёй 1,3 м і 1,9 м, рэшткі жытла памерамі не менш як 3,7×3 м, вогнішча і вугальная пляма, вакол якой былі 8 слупоў.

Сусветную вядомасць і значэнне ў вывучэнні сярэднедняпроўскай культуры бронзавага веку набылі курганныя могільнікі, даследаваныя каля в. Ходасавічы ў 1959—63 гг. беларускім атрадам Інстытута археалогіі АН СССР пад кіраўніцтвам І. І. Арцёменкі. У 21 кургане выяўлена 47 пахаванняў, размешчаных у 5 пунктах: ва ўрочышчах Мошка (12), Палік (1), Сергіева Грыва (4), каля азёр Палік, Дзеднае (2) і Каменнае (2). Выяўлена буйная калекцыя медных і бронзавых рэчаў (11 экземпляраў) і 28 гліняных гаршкоў, якія рэстаўрыраваны.

Вакол курганоў дыяметрам 8—10 м, вышынёй да 3 м былі невялікія раўкі. Часам гэтыя курганы выкарыстоўвалі для паўторных пахаванняў. Пахаванні як у ямах, так і на гарызонце адбываліся па абраду трупапалажэння, рэдка — трупаспалення. У пахавальны інвентар увахадзілі крамянёвыя наканечнікі стрэл, нажы, падвескі з бурштыну, зубоў і касцей жывёл, металічныя вырабы, гаршкі, сякеры. Інвентар большасці пахаванняў бедны, і толькі ва ўрочышчы Мошка адно пахаванне вылучаецца сваім багаццем. У яме побач з рэшткамі шкілета выяўлены гаршчок, 4 крамянёвыя нажы, 27 стрэл, свідраваная і медная сякеры, сякера-клін, наканечнік кап'я, 2 акулярападобныя падвескі, падвеска з бурштыну, касцяная праколка, крамянёвыя адшчэпы. Медныя і бронзавыя рэчы мелі на той час вялікую каштоўнасць, метал, з якога іх адкавалі, паходзіў з Каўказа або Прыкарпацця. Сярэднедняпроўская культура існавала ў верхнім Падняпроўі ў канцы 3 — 1-й палавіне 2-га тысячагоддзя да н. э., і на яе аснове склалася сосніцкая культура (1500—1200 гадоў да н. э.). Паселішчы

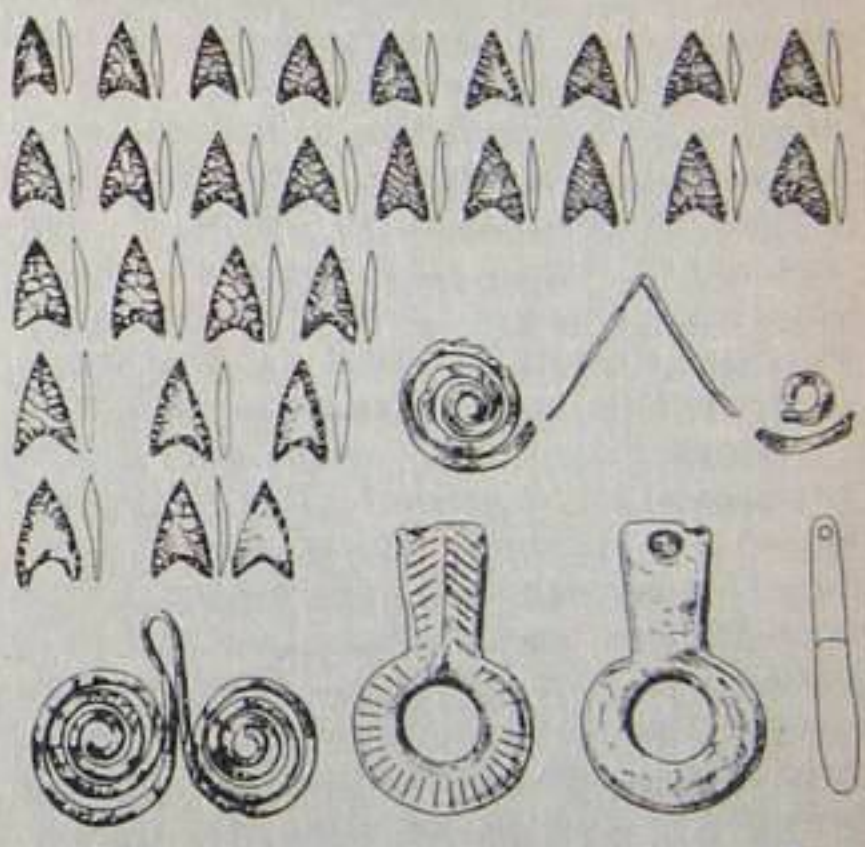

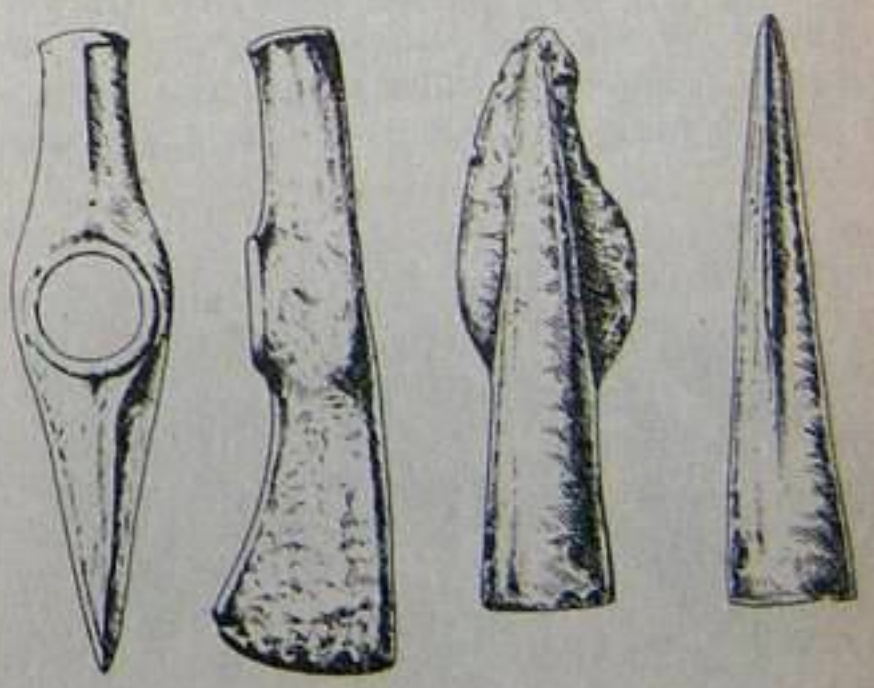

Рэчы з пахавальнага кургана сярэднедняпроўскай культуры каля вёскі Ходасавічы ва ўрочышчы Мошка.

Каменныя прылады працы з пахавання эпохі бронзы каля вёскі Ходасавічы.

і могільнікі сосніцкіх плямён выяўлены побач з в. Гадзілавічы, ва ўрочышчы Мошка каля в. Ходасавічы. Асноўнымі заняткамі насельніцтва былі жывёлагадоўля і земляробства, пабочнымі — паляванне і рыбалоўства, апрацоўка медзі і бронзы. Насельніцтва жыло ў паўзямлянках, часам двухкамерных, з двухсхільным дахам, з глінабітным агнішчам унутры. Кераміка — высокія пласкадонныя гаршкі з ледзь акрэсленымі шыйкамі і патоўшчаным або скошаным краем, упрыгожаныя зігзагамі і ялінамі з прамавугольных адбіткаў, пацеркавым, шнуравым ці пракрэсленым арнаментам. Сярод знаходак на паселішчах Гадзілавічы і Ходасавічы — косці быка, каня, авечкі, свінні, каменныя зерняцёркі, таўкачы, крамянёвыя сярпы. Выяўленыя гліняныя формы для адлівак сведчаць, што тут жа, на месцы, выплаўляліся сякеры, сякеры-кельты, долаты і іншыя прылады працы.

У 7 стагоддзі да н. э. на тэрыторыі

Медная каўказскага тыпу сякера з кургана сярэднедняпроўскай культуры ва ўрочышчы Мошка каля вёскі Ходасавічы.

Гомельшчыны пачаўся жалезны век. Насельніцтва навучылася здабываць жалеза з мясцовай балотнай руды. Асновай эканомікі старажытнага насельніцтва стала ляднае (падсечнае) земляробства на шырокіх плошчах, адначасова ўзрасло гаспадарчае значэнне жывёлагадоўлі. Гэта забяспечыла рэгулярнае атрыманне дадатковага прадукту, паскорыла маёмасную дыферэнцыяцыю і працэс распаду першабытнаабшчынных адносін. У пачатку ранняга жалезнага веку (7—3 стагоддзі да н. э.) тэрыторыю Гомельшчыны засялялі плямёны мілаградскай культуры (назва ад гарадзішча каля в. Мілаград Рэчыцкага раёна). Для мілаградскай культуры характэрны своеасаблівыя жытлы: ранніе — юртападобныя паўзямлянкі, заглыбленыя ў зямлю да 1 м, плошчай да 50 м^2, больш познія — слупавой канструкцыі, квадратнай ці прамавугольнай формы, плошчай 10—15 м^2, з бакавымі выступамі і адкрытымі агнішчамі. Побач з імі ямы-скляпы. Развіваліся промыслы: здабыча і апрацоўка жалеза, апрацоўка косці, рогу, дрэва, прадзенне і ткацтва, выраб ляпнога посуду — кругладонных гаршкоў з рэзка адагнутым ці загнутым венчыкам са сціплым арнаментам у верхняй частцы ў выглядзе розных па форме і глыбіні ямак і іншых адбіткаў. На тэрыторыі Рагачоўскага раёна вядома 18 гарадзішчаў мілаградскай культуры каля вёсак Азяраны, Амельна, Вішчын, Журавічы, Задруцце, Збароў, Каменка Рыскоўская, Кісцяні, Лучын, Рыскоў, Хмялец, Рудня, Шапчыцы, Юдзічы, каля Рагачова. Большасць з іх былі мысавага тыпу, каля вёсак Амельна, Журавічы, Рудня, Рыскоў — балотнага, каля Каменкі Рыскоўскай — узгоркавае. У плане яны круглыя або прамавугольныя з закругленымі вуглами, кальцавымі валамі. Балотныя гарадзішчы звычайна размешчаны на адлегласці 3—5 км ад берагоў рэк, на невялікіх узгорках сярод поплаўных балот. Пры гарадзішчах Вішчын, Збароў, Кісцяні, Хмялец выяўлены селішчы. У розныя часы на гарадзішчах Вішчын і Лучын былі знойдзены каштоўныя скарбы. На гарадзішчах Збароў, Кісцяні, Рагачоў рэшткі посуду штрыхаванай керамікі культуры сведчаць аб уплыве балцкіх плямён, што жылі на тэрыторыі цэнтральнай Беларусі.

У сярэдзіне 3 стагоддзя да н. э. ў верхнім і сярэднім Падняпроўі, дзе раней жылі плямёны мілаградскай культуры, склалася зарубінецкая культура. Асноўным відам пасяленняў спачатку былі гарадзішчы, пабудаваныя яшчэ плямёнамі мілаградскай культуры. Яны дадаткова

ўмацоўваліся: дасыпаліся старыя валы ці ўзводзіліся новыя, утвараючы другую лінію абароны. Побач будаваліся селішчы. Людзі жылі ў невялікіх паўзямлянках або наземных жытлах з агнішчамі. Пахавальны абрад — трупаспаленне на гарызонце на бескурганных могільніках. Рэшткі крэмацыі насыпаліся ў ямкі глыбінёй 0,2—1 м. У інвентар уваходзілі прылады працы, упрыгожанні, кераміка, сустракаюцца безынвентарныя пахаванні, што сведчыць пра маёмасную няроўнасць.

На познім этапе зарубінецкай культуры, вядомым таксама як кіеўская культура (2—5 стагоддзі да н. э.), насельніцтва жыло на селішчах, якія размяшчаліся побач з пакінутымі гарадзішчамі па нізкіх берагах рэк, дзе былі ўрадлівыя глебы. На тэрыторыі Рагачоўскага раёна помнікі позняга этапа зарубінецкай культуры выяўлены ў вёсках Залоззе, Збароў, Каласы, Кісцяні, Хмелянец, пас. Ільіч, непадалёк ад Рагачова. Асноўнымі відамі гаспадаркі былі падсечнае земляробства і жывёлагадоўля, вялікі прыбытак рыбалоўства, а таксама паляванне, якое давала мяса і футра. Сеялі пераважна пшаніцу, гарох, проса, палявы боб, віку. У той час былі вядомы ўсе асноўныя віды свойскай жывёлы: карова, куры, сабака, кошка, свіння, конь, авечка. Насельніцтва пашырала здабычу і апрацоўку жалеза, вырабляла клінападобныя сякеры-кельты, сярпы, лістападобныя наканечнікі коп'яў, пласкадонны посуд, каменныя зерняцёркі, фібулы, іншыя ўпрыгожанні з бронзы. Існавалі сувязі з плямёнамі, што жылі на поўдні і паўднёвым захадзе, з насельніцтвам лесастэпу і стэпу Украіны, з гарадамі паўночнага Прычарнамор'я. Адтуль да зарубінецкіх плямён трапілі некаторыя фібулы і наканечнікі коп'яў кельцкага тыпу, падковападобныя фібулы, антычныя шкляныя пацеркі, грэчаскія амфары і іншыя рэчы.

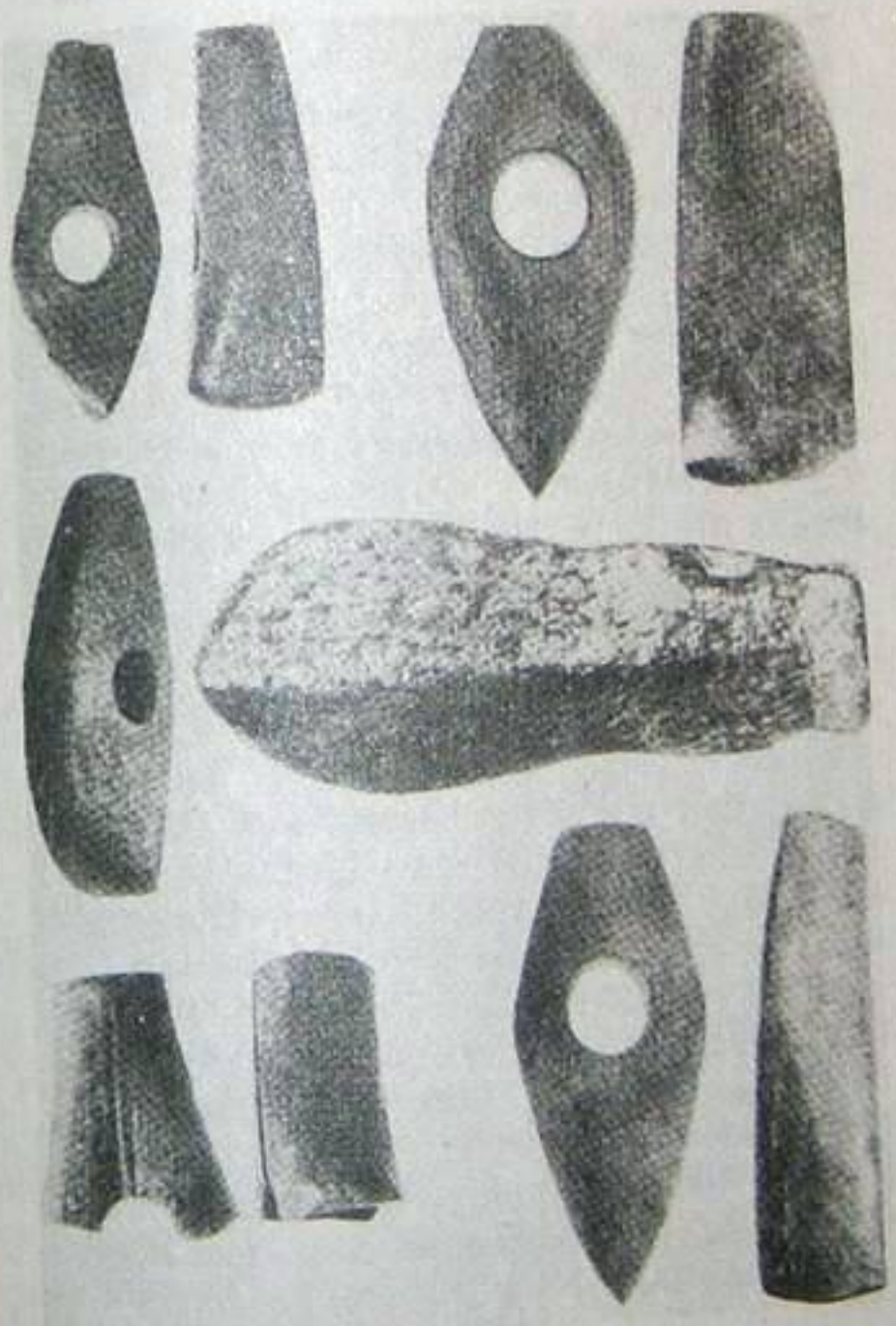

Каменныя свідраваныя сякеры з пахаванняў сярэднедняпроўскай культуры каля вёскі Ходасавічы ва ўрочышчах Сергіева Грыва, Палік, Мошка.

Асновай грамадскага ладу быў развіты патрыярхат, грамадскай адзінкай — вялікая патрыярхальная сям'я. Некалькі сем'яў аб'ядноўваліся ў патрыярхальны род. Плямёны зарубінецкай культуры знаходзіліся на стадыі распаду першабытнаабшчыннага ладу.

Этнічныя супольнасці людзей пачынаючы з эпохі неаліту рассяліліся на вялікіх абшарах. Іх культуры мелі пэўную перайманальнасць. Таму і гідронімы (назвы вадаёмаў) без істотных змен захаваліся на працягу апошніх 4—5 тысячагоддзяў. Рагачоўскі раён размешчаны вакол Дняпра і яго прытокаў, з якіх буйнейшы — Друць. Дняпро (Данапрас, Барысфен, Непер) быў вядомы грэкам і рымлянам, хоць яго верхнім цячэннем грэкі лічылі, відаць, больш знаёмую ім Бярэзіну. Назва Днепр узнікла ад агульнаіндаеўрапейскага слова «ден», «дану» — цячэнне. Да больш позніх адносіцца Мадорка — старажытнаеўрапейскі гідронім (Модр — прыток Сены, Модар — Рэйна, Модра — Дунай). Пасля распаду індаеўрапейскай еднасці ў левабярэжжы Дняпра з'явіліся індаіранскія гідронімы (Арыя, Басея, Карма, Стомець, Хармань, Харопуць). Наступны храналагічны пласт — балцкія гідронімы. Друць — паўнаводная («друтас» — магутны), Рэкта, Рэкатун — крынічніцы (ад балцкага «ракціс» — крыніца). Вярхоўі Дняпра падыходзяць да прытокаў Заходняй Дзвіны і з'яўляюцца важнейшым адрэзкам шляху «з вараг у грэкі», за які вялася ўпартая барацьба. Найбольш кароткая валока злучала Друць з Лучосай, таму Друцк стаў адным з буйнейшых гарадоў усходніх славян (звесткі з 1001 г.). Праз стагоддзе вялікую ролю адыгрываў і «горад на рагу» — Рагачоў, які кантраляваў развілку буйных рачных шляхоў. Славянскія гідронімы маюць адпаведны назве сэнс і вылучаюцца сваёй суфіксальнай част-

кай: Вуглянка, Добрыца, Ржаўка. Такім чынам, па гідронімах прасочваецца пасля-доўная змена насельніцтва Рагачоўшчыны ад паўночных еўрапеоідаў, пазней індаеўрапейцаў, якія паступова ператварыліся ў старажытнае насельніцтва Еўропы, часткова вылучыліся ў плямёны індаіранскай галіны, да старажытных балтаў, праславян і, нарэшце, усходніх славян. Сярэднія этапы гэтага развіцця прыпадаюць на 2—1-е тысячагоддзі да н. э.

Праблема этнічнай прыналежнасці (у першую чаргу мовы) плямён жалезнага веку канчаткова не вырашана. Хутчэй за ўсё мясцовыя плямёны мілаградскай, а, магчыма, і зарубінецкай культур былі так званымі дняпроўскімі балтамі. Толькі абшчыны кіеўскай культуры, якія праніклі з поўдня ў Верхняе Падняпроўе і далей на поўнач у 250—500 гг., былі, верагодна, старажытнаславянскімі. Мясцовае балцкае асяроддзе аказвала на іх вялікі ўплыў. У выніку гэтага за наступныя тры стагоддзі ўтварылася насельніцтва, якое на захад і поўдзень ад Быхава развівала быхава-калачынскую, або банцараўскую, культуру. У складзе гэтай культуры балцкія элементы прыкметна пераважалі над славянскімі, таму яе часцей прыпісваюць славянізаваным балтам. Затое на Палессі ўжо былі старажытныя славяне (продкі дрыгавічоў, драўлян). Славянізацыя дняпроўскіх балтаў паскорылася, калі побач з дрыгавічамі ў дняпроўскім левабярэжжы з'явіліся радзімічы, выхадцы з басейна Днястра. Існуюць таксама думкі, што ўжо мілаградцы-неўры былі славянамі, а зарубінцы — іх нашчадкамі, што зарубінцы, наадварот, былі кельцкімі, германскімі, або невядомымі іншамоўнымі плямёнамі і, нарэшце, што частка носьбітаў банцараўскай культуры размаўляла на славянскай мове з прымессю балцкіх элементаў. Такім чынам, этнічная праблема яшчэ не вырашана. 600—800 гг. н. э.— гэта час распаўсюджання славян на тэрыторыі Беларусі, пераважна ў Верхнім Падняпроўі, і славянізацыі мясцовых, магчыма, не толькі балцкіх плямён. Таму ў славянскай мове ўзніклі іншамоўныя субстраты, сярод якіх пераважаў балцкі. Гэты працэс адбываўся і на Рагачоўшчыне, якая ўваходзіла ў зону сутыкнення розных плямён і культур.

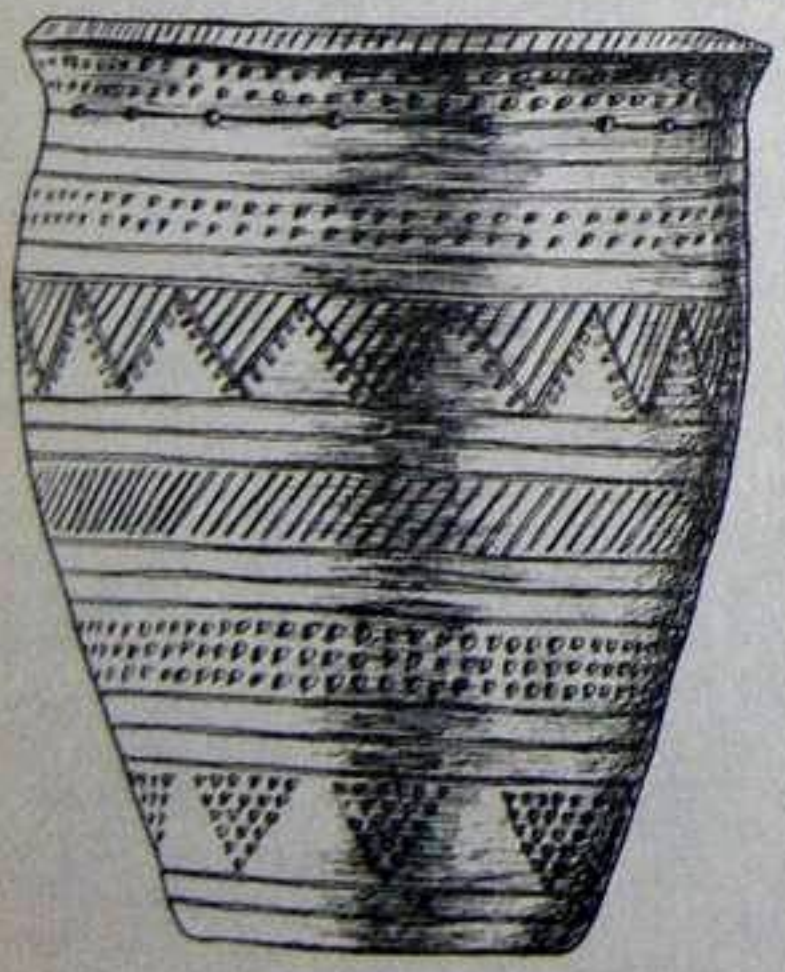

Пасудзіна з пахавання сосніцкай культуры каля вёскі Ходасавічы ва ўрочышчы Мошка.

Напярэдадні новай эры пачаўся працэс распаду першабытнаабшчынных адносін. Шырокае распаўсюджанне жалезных прылад прамысловай дзейнасці прывяло да больш высокай прадукцыйнасці працы і да назапашвання матэрыяльных каштоўнасцей (збожжа, жывёла, рамесныя вырабы, прадукты палявання). Узнікла маёмасная няроўнасць. Абвастрыліся супярэчнасці паміж родамі і плямёнамі, узмацніліся варожыя дзеянні паміж імі, характэрныя перыяду «ваеннай дэмакратыі». Гэта вымусіла насельніцтва ў мэтах бяспекі будаваць штучныя ўмацаванні вакол сваіх паселішчаў.

Пераход ад першабытнаабшчыннага ладу да феадалізму ў плямён, якія засялялі тэрыторыю Беларусі, зацягнуўся да 6—9 стагоддзяў. Насельніцтва пакідала патрыярхальна-сямейныя пасёлкі-радзішчы. Утвараліся суседскія, сельскія абшчыны з асобных сем'яў, якія сяліліся ў зручных для вядзення гаспадаркі месцах на адкрытых селішчах. Будаваліся жытлы двух тыпаў: наземныя слупавой канструкцыі і паўаямлянкі з печамі-каменкамі. Асновай гаспадаркі былі земляробства і жывёлагадоўля. Пашыралася пашавае земляробства, якое паступова выцясняла пасечнае. Асноўныя прылады працы выраблялiся на паселішчах, тут жа рабілі посуд, пралі, ткалі. Паступова паглыбляўся падзел працы, развіваўся гандаль. У Рагачове, Збарове, Юдзічах знойдзены сведкі замежнага гандлю — арабскія дырхемы 750, 934, 935, 943—954 гадоў.

У 8—10 стагоддзях тэрыторыю Рагачоўшчыны ўжо засялялі славянскія плямёны дрыгавічоў і радзімічаў. Побач з іх селішчамі ўзнікалі курганныя могільнікі.

Большая частка курганоў насыпана ў сярэднявеччы над пахаваннямі дрыгавічоў і радзімічаў, часам пры старых курганах бронзавага веку, якія былі насыпаны на

2500 гадоў раней. Першыя звесткі пра курганы Рагачоўшчыны надрукаваны ў 1873—92 гг. у розных перыядычных выданнях таго часу. Вядома 56 курганных могільнікаў пры 44 населеных пунктах, у якіх налічвалася да 2700 насыпаў. Буйныя могільнікі, а таксама і паселішчы яшчэ ў пачатку 20 ст. былі каля вёсак Ветачка (200 насыпаў), Гадзілавічы (350 і 120 насыпаў), Доўск (83 і 100 насыпаў), Каменка (141 насып), Каласы (165 насыпаў), Лучын (120 насыпаў), Мадора (164 насыпы), Перакоп (100 насыпаў), Ходасавічы (100 насыпаў). На жаль, большасць з іх разбурана, таму колькасць курганоў каля вёсак значна скарацілася, у раёне іх засталося менш за тысячу. Рэспубліканскае значэнне нададзена курганным могільнікам каля вёсак Азяраны, Валосавічы, Гадзілавічы, Каменка Рыскоўская, Канава, Каласы, Курганне, Новы Доўск, Мадора, Новы Крыўск, Пахар, Рэпкі, Ходасавічы, Цагельня, Юдзічы. Упершыню раскопкі дрыгавіцкіх і радзіміцкіх курганоў 10—13 стагоддзяў каля Рагачова ў 1810 г. зрабіў Ф. Е. Нарбут, але палічыў іх магіламі невядомага народа.

Дрыгавічы рассяляліся ў асноўным на захад ад Дняпра, іх курганныя могільнікі выяўлены каля Рагачова непадалёк ад вёсак Азяраны, Задруцце, Каласы, Аляксандраўка, Панoўшчына, Добасна, Вішанька.

Курганны могільнік каля в. Азяраны вядомы з 1873 г. і ўпершыню даследаваны Е. Р. Раманавым у 1888 г. Пахавальны абрад — трупапалажэнне. Выяўлены рэшткі дамавіны, кавалкі скуранoй папругі, тканіны, пахавальны інвентар (спіральныя бронзавыя кольцы, вітыя завушніцы, бінірамідальныя пацеркі з пазалотай). Гарадзішча на паўднёвай ускраіне в. Задруцце ўпершыню абследаваў у 1930—31 гг. А. М. Ляўданскі. За 100 м ад гарадзішча размешчаны курганны могільнік, у якім А. М. Ляўданскі ў 1931 г. з 40 насыпаў раскапаў 6. Тут выяўлены рэшткі дамавін, жалезныя цвікі, ганчарны посуд, шкляныя, бронзавыя, філігранныя сердалікавыя пацеркі, бронзавыя пярсцёнкападобныя скроневыя кольцы. Нябожчыкаў клалі галавой на захад.

Курганны могільнік каля в. Каласы адкрыты і ўпершыню даследаваны ў 1892 г. М. В. Фурсавым і С. Ю. Чалоўскім, у 1929 г. даследаваны А. Дз. Каваленем. У 4 курганах пахавальны абрад — трупапалажэнне, у пахавальным інвентары — ганчарны посуд, сярэбраныя і медныя драцяныя бранзалеты, сердалікавая пацерка, сярэбраны пярсцёнак. У 1982 г. В. Н. Рабцэвічам і А. М. Плавінскім раскапаны 14 пахаванняў. У 9 з іх пахавальны абрад — трупапалажэнне на гарызонце, у 3 курганах былі парныя пахаванні, у 6 нябожчыкі абкладзены плашкамі. У пахавальным інвентары — паяскныя кольцы, бронзавая трохдротавая грыўня, бранзалетападобныя скроневыя кольцы, лунніцы, фібулы, вітыя і пласціністыя пярсцёнкі, шмат пацерак: сярэбраныя, зярнёныя, сердалікавыя, бурштынавыя, шкляныя пазалочаныя і пасярэбраныя бочкападобныя, зонныя, роўнавугольныя, бісер. У 7 курганах знойдзены рэшткі ганчарнага посуду.

На тэрыторыі Рагачоўшчыны на левым усходнім беразе Дняпра жылі радзімічы. Яны займаліся земляробствам і жывёлагадоўляй, бортніцтвам і паляваннем. Па ўзроўні эканамічнага, сацыяльнага і культурнага развіцця яны не адрозніваліся ад дрыгавічоў. У сярэдзіне 9 стагоддзя радзімічы плацілі даніну Хазарскаму каганату. Радзіміцкія курганы выяўлены каля Рагачова, вёсак Ветачка, Гадзілавічы, Гута, Каменка, Курганне, Мадора, Новы Крыўск, Серабранка, Ходасавічы, Юдзічы, селішча і свяцілішча каля в. Ходасавічы.

Курганныя могільнікі каля в. Ветачка датуюцца 11—12 стагоддзямі. Адзін з іх размешчаны за 500 м на паўднёвы ўсход ад вёскі і складаецца з 47 насыпаў. У 1963—65 гг. Г. Ф. Салаўёва раскапала 5 курганоў. У трох былі трупа-

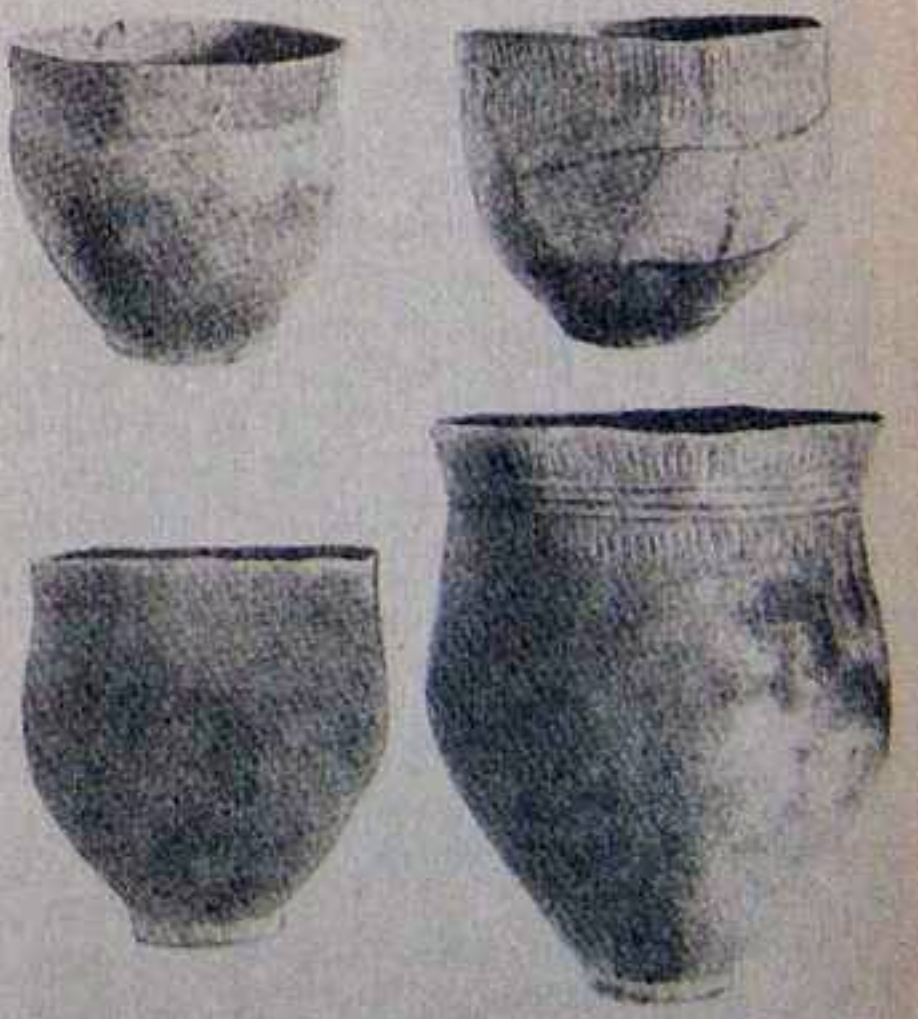

Посуд з пахаванняў позняга этапа сярэднедняпроўскай культуры каля вёскі Ходасавічы ва ўрочышчах Палік і Сергіева Грыва.

Радзімічы. Рэканструкцыя твару па чэрапе (з курганнага могільніка ў вёсцы Юдзічы Рагачоўскага раёна).

палажэнні без рэчаў, у двух знойдзены скроневыя кольцы, бронзавы віты пярсцёнак, шкляныя бочкападобныя з пазалотай і бурштынавыя пацеркі, ганчарны посуд. 3 курганы ў 1983 г. даследавалі В. Н. Рабцэвіч і А. М. Плавінскі. У двух жаночых пахаваннях знойдзены кольцы, трохдротавая бронзавая грыўня, шарападобныя і біпірамідальныя сердалікавыя, шкляныя пазалочаныя і пасярэбраныя бочкападобныя пацеркі, зоркападобная фібула, бісер, сярэбраныя бранзалетападобныя скроневыя кольцы. Другі могільнік з 32 курганоў, размешчаны за 150 м на поўдзень ад вёскі, датуецца 11—12 стагоддзямі. У 1963 г. Г. Ф. Салаўёва раскапала 6 насыпаў. Толькі ў двух з іх знойзены рэшткі ганчарнага посуду, падвескі радзімічкага тыпу, скроневае кольца, бразготка, паставыя пацеркі. У 1983 г. 3 курганы даследавалі В. Н. Рабцэвіч, А. М. Плавінскі. У двух былі мужчынскія безынвентарныя трупапалажэнні, адзін пахаванне не меў.

Курганны могільнік каля в. Гадзілавічы, які складаецца са 124 насыпаў, датуецца 10—12 стагоддзямі. У 1892 г. яго ўпершыню абследавалі М. В. Фурсаў і С. Ю. Чалоўскі. У 1964 г. Г. Ф. Салаўёва раскапала 15 насыпаў. Пахавальны абрад — трупапалажэнне. У курганах знойдзены абломкі ганчарных гаршкоў, пярсцёнкападобныя і сяміпрамянёвыя скроневыя кольцы, шкляныя і сердалікавыя пацеркі, бронзавыя бляшкі, манетападобныя падвескі з выявай быка і без яе, лунніцы і бразготкі, іншыя рэчы. У 1981 г. В. Н. Рабцэвічам і А. М. Плавінскім раскапана яшчэ 6 курганоў. У 3 курганах рэчы адсутнічалі, у астатніх знойдзены шматлікія шкляныя пацеркі, медныя кольцы і бронзавыя падвескі.

Курганны могільнік каля в. Гута датуецца 11—13 стагоддзямі. У канцы 19 стагоддзя іх даследаваў М. М. Філонаў, у 1910 г. Е. Р. Раманаў. З 14 насыпаў раскапана 6. Пахавальныя абрады — трупапалажэнне і трупаспаленне. У пахавальным інвентары жалезныя нажы, шкляныя пацеркі, бранзалеты, сярэбраныя скроневыя кольцы.

Курганныя могільнікі каля в. Каменка датуюцца 11—12 стагоддзямі. За 1,4 км на паўночны ўсход ад вёскі выяўлены 102 насыпы, якія добра захаваліся. У 1930 г. А. М. Ляўданскі раскапаў 3 насыпы. Знойдзены ганчарны посуд, паясныя кольцы, жалезныя крэсівы і нож, бронзавыя спражкі. За 200—300 м на поўдзень і на паўднёвы ўсход ад вёскі выяўлена 97 насыпаў. У 1930 г. А. М. Ляўданскі раскапаў 3 курганы, у якіх знойдзены рэшткі ганчарнай керамікі, скроневыя кольцы, пярсцёнкі, шкляныя пацеркі.

На ўсход ад в. Курганне размешчаны курганны могільнік з 26 насыпаў 11—12 стагоддзяў. Даследаваны ў 1890 г. У. І. Зенчанкам, які раскапаў 3 насыпы. Пахавальны абрад — трупаспаленне. Знойдзены пласціністыя і вітыя бранзалеты, сяміпрамянёвыя скроневыя кольцы, лунніцы, пярсцёнкі, бразготкі, абломкі шыйнай грыўні.

Курганныя могільнікі каля в. Мадора датуюцца 11—12 стагоддзямі. Ва ўрочышчы Шылаў Лес 32 насыпы. У 1978—79 гг. В. Н. Рабцэвіч і А. М. Плавінскі раскапалі 7 насыпаў. Пахавальны абрад — трупапалажэнне на гарызонце. У інвентары — сердалікавыя біпірамідальныя і прызматычныя, шкляныя, пазалочаныя бочкападобныя пацеркі, бісер, бронзавая ліpападобная спражка, праразная падвеска — амулет у выглядзе коніка, медныя вітыя пярсцёнкі і бранзалеты, рэшткі ганчарнага посуду. За 1,5—2 км на паўночны ўсход ад вёскі размешчаны яшчэ 6 насыпаў (раней было 12). У 1967 г. іх даследавала Г. Ф. Салаўёва. Пахавальны абрад — трупапалажэнне. У інвентары — сярэбраны бранзалет з S-падобнымі кан-

цамі, бронзавыя паяскныя кольцы і пярсцёнкі, абломкі ганчарнай керамікі, сердалікавыя пацеркі з пазалотай і серабром, лунніцы.

Курганны могільнік на ўсход ад в. Новы Крыўск налічвае 44 насыпы 10—12 стагоддзяў. Іх абследаваў у 1910 г. Е. Р. Раманаў. У 1968 г. Г. Ф. Салаўёва раскапала 22 курганы. У 18 курганах пахавальны абрад — трупапалажэнне, у 2 — трупаспаленне. У 15 курганах знойдзены бранзалетападобныя скроневыя кольцы, бісер шкляны, шкляныя пацеркі, віты бронзавы бранзалет, гаршчок і абломкі глінянага посуду, жалезны нож, шыферныя праслiцы, лунніца і іншыя рэчы. У 11 стагоддзі адбылася змена радзіміцкіх пахаванняў крывіцкімі.

За 1 км на паўднёвы захад ад вёскі Серабранка, у лесе, размешчаны курганны могільнік з 14 насыпаў 11—12 ст. Адзін з іх раскапаны ў канцы 19 ст. А. В. Прахавым. Пахавальны абрад — трупапалажэнне. У інвентары віты бранзалет, драцяныя вітыя скроневыя кольцы, дробныя пацеркі і іншыя рэчы.

Курганныя могільнікі 11—12 стагоддзяў каля в. Ходасавічы даследаваны ў 1956—63 гг. І. І. Арцёменкам.

Ва ўрочышчы Хоршава, за 4 км на паўднёвы захад ад вёскі, размешчана 55 насыпаў, ва ўрочышчы Мошка 2-я захавалася 12 насыпаў, ва ўрочышчы Мошка 1-я — 32 насыпы (частка курганоў бронзавага веку). Пахавальны абрад — трупапалажэнне. У інвентары — пазалочаныя шкляныя пацеркі, медныя і шкляныя пярсцёнкі, бісер, абломкі шыйнай грыўні і крыжыкаў, крыжападобныя і змееголовападобныя падвескі, драцяное кольца, пярсцёнкападобныя скроневыя кольцы. Падвеска-амулет у выглядзе коніка, пярсцёнкі, шкляныя пацеркі, рэшткі ганчарнай керамікі і інш.

Курганны могільнік на поўдзень ад в. Юдзічы складаецца з 62 насыпаў. Датуецца канцом 10—12 стагоддзем. Упершыню абследаваны ў 1890 г. Е. Р. Раманавым. У 1968 г. 10 насыпаў раскапала Г. Ф. Салаўёва, у 1980 г. 15 насыпаў — Э. М. Загарульскі. Пахавальны абрад — трупапалажэнне. Мужчынскія пахаванні мелі няшмат рэчаў (жалезныя дужкі і абручы ад вядра, крэсівы, ганчарны посуд і яго абломкі, косці жывёл). У жаночых пахаваннях знойдзены скроневыя кольцы, бронзавыя і сярэбраныя сяміпрамянёвыя бранзалетападобныя, з трыма напускнымі пацеркамі (кіеўскі тып), рознакаляровыя шкляныя (зялёныя, сінія, чырвоныя, фіялетавыя) пацеркі і бісер, чорна-белая, аздобленая вочкамі пацерка, а таксама пацеркі шкляныя бочкападобныя, пазалочаныя і пасярэбраныя, бурштынавыя біпірамідальныя і васьмігранныя, сердалікавыя і хрусталёвыя гранёныя, бронзавыя, сярэбраныя са складанай зерню і без яе: пярсцёнкі, манетападобныя падвескі, бронзавыя з імітацыяй зерні лунніцы, бронзавая шыйная грыўня з квадратнымі канцамі, якія заходзяць адзін за адзін, бронзавы бранзалет з расшыранымі канцамі, бронзавыя крыжыкі, ганчарны і ляпны посуд і яго абломкі.

На рубяжы 11—12 стагоддзяў паміж сучаснымі вёскамі Вішчын і Кісцяні, на месцы стаянкі каменнага веку, на правым высокім беразе Дняпра ўзнікла гарадзішча — феадальна-ўладальніцкі замак. У сярэдзіне 13 стагоддзя замак быў разбураны і спалены. Гарадзішча абследавана ў пачатку 1880-х гадоў С. Ю. Чалоўскім. У 1976—84 гг. раскопкі праводзіла экспедыцыя БДУ пад кіраўніцтвам Э. М. Загарульскага. Пляцоўка гарадзішча паўкруглая ў плане 120×65 м, плошчай 0,63 га, з боку поля ўмацаваная 3 паралельнымі лініямі валоў і равоў, якія складалі паласу абароны шырынёй каля 30 м. З боку ракі абмежавана стромкім абрывам рачной тэрасы. Вышыня вонкавых валоў 2,5—3 м, глыбіня равоў 3,5 м. На грэбені ўнутранага вала выяўлены і на працягу 30 м даследаваны рэшткі загарэлай абарончай сцяны, пабудаванай з гарызантальна накладзеных бярвён, умацаваных кароткімі папярочнымі сценамі. Месцамі захаваліся 3—4 бервяны дыяметрам 18—23 см. Тыльны бок сцяны абмазаны глінай. Каля асновы ўнутранага вала прасочана яшчэ адна сцяна з габляваных дошак, якая агароджвала ўнутраны вал ад участка забудовы.

На пляцоўцы выяўлены рэшткі 5 наземных драўляных пабудоў, размешчаных уздоўж унутранага вала, у 2 з іх захаваліся рэшткі падлогі з дошак і рэшткі печаў. У паўднёвай частцы гарадзішча знойдзены рэшткі майстэрні ювеліра, у паўночнай — свіран з абгарэлым збожжам. Сярод знаходак абломкі 2 сашнікоў, 2 матык, сярпоў, жорнаў, шлакі, зубілы, малаты. На тэрыторыі гарадзішча працаваў высокакваліфікаваны ювелір. Знойдзена серыя матрыц для вырабу крыжападобных падвесак, раснаў, колтаў з выявай барсаў, гліняная лячка з бронзай, шмат свінцовых пласцін. З рознымі галінамі гаспадарчай дзейнасці звязаны знаходкі нажоў, нажніц, шылаў, іголак, гарпуноў, рыбалоўных кручкоў, праслiц. Шмат матэрыялаў адлюстроўваюць ваен-

ную справу: наверша і крыжавіны мяча, шарападобны бронзавы кісцень, кавалкі кальчуг, пласціны ад панцырных даспехаў, наканечнікі стрэл і коп'яў, шпоры цяжкаўзброеных коннікаў (больш за 10), серыя страмён, цуглі. Знойдзены разнастайныя ўпрыгожанні і бытавыя рэчы: манетападобныя падвескі, крыжыкі, шпількі, бронзавыя бранзалеты, пярсцёнкі, бразготкі, каля тысячы абломкаў шкляных бранзалетаў, імпартны посуд.

У 1979 г. сярод камянёў каля крапасной сцяны знойдзены закапаны ў сярэдзіне 13 стагоддзя скарб: 2 колты з двухбаковай выявай птушак, у тэхніцы перагародчатай эмалі, зоркавы шасціканцовы колт з ажурнай аблямоўкай і выявай 2 птушак і крыжа, 2 расны, якія складаліся з канічных вяршынь са звіслымі ланцужкамі з бляшкамі, кручаны з трох жгутоў з шчытападобнымі канцамі ў выглядзе стылізаваных галовак масіўны бранзалет з гравіраванымі выявамі птушак і арнаментаў, 4 крыжападобныя падвескі, 3 сярэбраныя пацеркі, 2 ланцужкі з паўцыліндрыкаў, 3 грыўні наўгародскага тыпу, 9 грыўняў літоўскага і 6 кіеўскага тыпаў. Усе вырабы з высакапробнага серабра. Два колты, крыжападобныя падвескі пазалочаныя.

Для Рагачоўшчыны асабліва характэрна наяўнасць змешанага дрыгавіцка-радзімічскага насельніцтва на абодвух берагах Дняпра.

Вялікая ўсходнеславянская дзяржава са сталіцай у Кіеве — Кіеўская Русь — была ўтворана ў 882 г. Неўзабаве гэтай дзяржаве былі падпарадкаваны і дрыгавічы.

У 885 г. кіеўскі князь Алег заваяваў і радзімічаў, вызваліўшы іх ад платы даніны хазарам і адначасова абклаўшы данінай на карысць кіеўскага князя. Аб'яднаныя сілы дзяржавы, у склад якіх уваходзілі таксама палачаны, дрыгавічы і радзімічы, на чале з князем Алегам у 911—912 гг. зрабілі вялікі паход на Царград. Усе плямёны, што хадзілі разам з Алегам пад сцены візантыйскай сталіцы, летапісец назваў Руссю. Пасля 944 г. дрыгавічы былі канчаткова далучаны да Кіеўскай дзяржавы і абкладзены данінай, а радзімічы адасобіліся ад дзяржавы.

У гэты час «з-за мора» прыбыў у Полацк вараг Рагвалод («Уладальнік рога»). Рог лічыўся сімвалам боскай улады. Магчыма, назва горада Рагачоў, які ўзнік каля 1142 г. пры ўпадзенні Друці ў Дняпро побач з паўднёвай мяжой Полацкага (Крыўскага) княства, таксама звязана з падобнымі ўяўленнямі.

Барацьба, якую ў 970 г. або 980 г. распачаў наўгародскі князь Уладзімір з полацкімі князямі, закранула і радзімічаў. Пасля паходу на ятвягаў у 984 г. кіеўскія дружыны на чале з ваяводам Воўчым Хвастом пайшлі падаўляць паўстаўшых радзімічаў, якія і былі разбіты на р. Пяшчань каля Прапошаска (Слаўгарад). Аднак барацьба радзімічаў за незалежнасць працягвалася яшчэ амаль 30 гадоў (да 1015 г.).

У старажытныя часы праз тэрыторыю Рагачоўшчыны праходзілі зручныя водныя шляхі. Адначасова шырокія рэкі былі перашкодай для набегаў хазараў, печанегаў (950—1030 гг.), полаўцаў (1020—1240). Праз некалькі гадоў пасля хрышчэння кіяўлян (палян), якое адбылося ў 988 г., хрысціянства прынялі дрыгавічы, потым радзімічы. Апошнія звесткі пра іх у летапісах сустракаюцца адпаведна ў 1149 і 1169 г.

У 11 стагоддзі паўночныя землі радзімічаў, у тым ліку і амаль уся сучасная тэрыторыя Рагачоўскага раёна, апынуліся ў складзе Смаленскага княства, а ў наступныя часы, калі Орша адышла да Полацка, увесь дняпроўскі шлях да Лучына кантраляваўся смаленскімі князямі. Паўночна-ўсходняя мяжа Тураўскага княства даходзіла да Дняпра ў раёне Рагачова.

У выніку далейшага развіцця гаспадаркі, парушэння яе натуральнага характару, стварэння мясцовых рынкаў, пэўнага адасаблення ўлады на месцах наступіў перыяд феадальнай раздробленасці.

У. Ф. Ісаенка, М. Н. Камароў.

Старонкі мінулага

Пры вывучэнні старажытных летапісаў, судовых і адміністрацыйных кніг перад намі паўстае шэраг цікавых падзей і лёсаў. На жаль, пісьмовыя крыніцы не даюць паслядоўнага асвятлення гісторыі Рагачоўшчыны, але і тыя асобныя звесткі, што захаваліся, з'яўляюцца каштоўнымі вехамі на цяжкім шляху даследчыкаў. Відавочна, што Рагачоўшчына была пастаянным месцам сутычак князёў смаленскіх, кіеўскіх, полацкіх, тураўскіх, чарнігаўскіх, межы ўладанняў якіх у розныя часы праходзілі па яе зямлі. У агні міжусобіц у канцы 10 — пачатку 11 ста-

годдзяў узнік Рагачоў — невялікае славянскае паселішча на ўзвышаным мысе ў сутоках Дняпра і Друці. Абедзве ракі ўтваралі цяжкадаступную забалочаную пойму, надзейна ахоўвалі паселішча з поўдня, усходу і захаду. З поўначы да паселішча сцяной падыходзілі сасновыя лясы. Недаступнасць Рагачова з поўначы забяспечвалі пракапаны ад Дняпра запоўнены вадой роў, высокі вал і драўляныя сцены. Асноўнымі заняткамі насельніцтва былі рамяство, паляванне, рыбалоўства, бортніцтва, земляробства і жывёлагадоўля. Зручнае становішча Рагачова на галоўнай гандлёвай артэрыі славян — Дняпры — садзейнічала тут развіццю гандлю. Па Дняпры праз Рагачоў ішлі зносіны Кіева і Чарнігава з Полацкам, Смаленскам, Ноўгарадам. Паводле меркавання акадэміка Б. Л. Рыбакова, Рагачоў быў адным з цэнтраў палюддзя, зімовым шляхам прыязджаў сюды вялікі кіеўскі князь для збору даніны, тут жа князь або яго баяры вяршылі суд і разглядалі спрэчкі паміж грамадзянамі.

У 1139 г. ў Кіеве на велікакняжацкі трон сеў Усевалад II Ольгавіч. У час яго княжання не спыняліся спрэчкі з пакрыўджанымі князямі, сярод якіх былі родныя браты Усевалада Ігар і Святаслаў. Яны імкнуліся сілай здабыць сабе ўдзел. Два месяцы спусташалі дружыны Ігара і Святаслава разам з чарнігаўскімі князямі Суздальскія і Пераяслаўскія землі. Як сведчыць Іпацьеўскі летапіс, каб спыніць міжусобіцу, Усевалад у 1142 г. звярнуўся да братоў з прапановай узяць ім сабе у маёмасць Гарадзец, Рагачоў, Брэст, Драгічын, Клецк. Гэты запіс і з'яўляецца першым пісьмовым упамінаннем пра Рагачоў. Тут жа адзначана, што Усевалад падараваў Рагачоў свайму брату князю Ігару.

Другое ўпамінанне Рагачова ў летапісных зборах адносіцца да 1180 г. У гэты час ішла барацьба кіеўскага князя Святаслава (сына Усевалада) з буйнымі рускімі княствамі Смаленскім, дзе княжыў Давыд Расціславіч, і Суздальскім на чале з Усеваладам Вялікае Гняздо. Імкнучыся нейтралізаваць свайго смаленскага саперніка, Святаслаў хацеў у саюзе з наўгародскімі, полацкімі, віцебскімі і іншымі саюзнымі дружынамі разбіць палкі Давыда Расціславіча каля Друцка, але Давыду ноччу ўдалося ўцячы з-пад Друцка ў Смаленск, тады Святаслаў «приступи ко Дрьютьску и пожьже острог», а сам «пойде к Рогачеву, из Рогачева поеха по Днепру к Кыеву». Такім чынам, Рагачову давялося выконваць ролю стратэгічнага пункта кіеўскага князя ў канфлікце са Смаленскай зямлёй.

Шэраг рускіх і савецкіх гісторыкаў (Сямёнаў, Рыбакоў, Сядоў) мяркуюць, што ў межах Рагачоўшчыны знаходзіўся і летапісны Лучын (упершыню ўпамінаецца ва ўстаўнай грамаце смаленскага князя Расціслава пад 1136 г.). Б. Рыбакоў лічыць, што Лучын быў пагранічным пунктам Смаленскай зямлі і ўзнік як калонія смаленскіх крывічоў. Паводле статута Расціслава Лучын плаціў смаленскаму князю мыта, прыбытак з карчмы, а паводле граматы аб «пагароддаі» смаленскаму епіскапу «три гривны урока, 2 лисицы и осетр». У 1172 г. ў Лучыне, паводле летапісных звестак, у смаленскага князя Рурыка Расціславіча нарадзіўся сын Міхаіл і ў памяць аб гэтай падзеі князь загадаў пабудаваць тут царкву святога Міхаіла і падараваў горад нованароджанаму.

Іншыя гісторыкі — Аляксееў, Галубоўскі, Барсаў — лічаць немагчымым знаходжанне Лучына на поўдзень ад Рагачова, таму што пералічаныя ва ўстаўнай грамаце Расціслава населеныя пункты знаходзяцца на поўдзень ад Лучына і на вялікай адлегласці. Версію Рыбакова, Сямёнава, Сядова пацвярджае той факт, што ў «Спісе гарадоў рускіх, блізкіх і далёкіх» Рагачоў і Лучын упамінаюцца паслядоўна адзін за адным.

Паводле звестак беларускага гісторыка Э. М. Загарульскага, які даследаваў гарадзішча каля в. Вішчын, горад Ваішчына, што ўпамінаецца ў Іпацьеўскім летапісе пад 1258 г. і быў спалены аб'яднанымі войскамі літоўцаў і палачан у час паходу на Смаленск, тое самае, што і вёска Вішчын. У 12—13 стагоддзях Рагачоў і ўсе землі на ўсход ад яго ўваходзілі ў Тураўскае і Пінскае княствы. У гэты час у межах Рагачоўшчыны з'явіліся дружыны літоўскіх князёў, вядома, што ў

Рагачоў, год 1142. Такім уяўляе свой родны горад у той час мастак У. І. Паладзенка.

1240—50 гг. Рагачоў быў пагранічным пунктам у Вялікім княстве Літоўскім. Правіў тут князь Арвід Доўмант, які па даручэнні свайго дзядзькі, вялікага князя літоўскага Міндоўга павінен быў з Рагачова сачыць за чарнігаўскімі і смаленскімі князямі. У 1250 г. з-за недарэчных прычын Міндоўг выгнаў Доўманта з Рагачова. Канчаткова пры Гедыміну ў канцы 13— пачатку 14 стагоддзя Рагачоўшчына ў складзе Пінскага княства ўвайшла ў Вялікае княства Літоўскае.

У пачатку 15 стагоддзя на Рагачоўшчыну пачалося пранікненне грэка-каталіцкай рэлігіі. У 1400 г. ў Рагачове літоўскай княгіняй Марыяй Вітольдаўнай была заснавана царква ў гонар святых Казьмы і Дзям'яна ордэна базыльян. Годам раней для канонікаў гэтага ордэна князь Вітаўт выдзеліў лепшыя землі на поўдзень ад Рагачова.

У сярэдзіне 15 стагоддзя Рагачовам, Клецкам і Пінскам валодала княгіня Ганна, жонка князя Васіля Яраславіча Серпухоўскага, якая збегла са сваім пасынкам, юным князем Іванам у Літву і выйшла замуж за князя Свідрыгайлу. Пасля смерці айчыма і маці ўдзел перайшоў князю Івану Васілевічу. У гэты час Маскоўскі цар Іван III спрабаваў адваяваць падняпроўскія землі. Пасланы на перагаворы з каралём Казімірам IV Ягелончыкам пасол Іван Беклемешаў застаў Казіміра пры смерці. У 1492 г. рускія войскі на чале з ваяводам Васілём Лапіным і Андрэем Істомай захапілі Рагачоў. З гэтага часу і на працягу ўсіх войн паміж суседнімі дзяржавамі Рагачоў пераходзіў то пад уладу Масквы, то Вялікага княства Літоўскага, а пазней Рэчы Паспалітай.

У 1499 г. вялікі князь літоўскі Аляксандр Казіміравіч пацвердзіў уладальніцкія правы Івана Васілевіча на Гарадок, Клецк і Рагачоў. У 1508 г. гэтыя гарады перайшлі ў валоданне сына Івана Васілевіча — Фёдара Іванавіча, які атрымаў ў якасці пасагу за жонкай Аленай яшчэ і Пінск. Каля 1509 г. пасля смерці Алены землі перайшлі да вялікага князя і толькі дзякуючы літасці новага караля Сігізмунда I яны былі пакінуты пажыццёва князю Фёдару Іванавічу.

У 1522—23 гг. усё Пінскае княства перайшло ва ўладанне жонкі польскага караля Сігізмунда I — каралевы Боны. Пачатак яе ўладальніцкіх правоў пакладзены яшчэ граматай Сігізмунда I у 1519 г. У знак асабістай любові і з жаданнем умацаваць становішча Боны кароль падараваў ёй Пінск, Клецк, Гарадок, Рагачоў. Але фактычна імі Бона стала валодаць толькі пасля смерці князя Фёдара Іванавіча ў 1520—21 гг. Пакуль афармляўся пераход да Боны уладанняў князя Фёдара Іванавіча, ўсімі землямі кіраваў староста берасцейскі, ковенскі, лідскі, маршалак дворны Юрый Іванавіч Ільініч, якому было даручана разабраць усе маёмасныя прэтэнзіі пасля смерці князя.

Удакладняліся межы, наладжвалася інтэнсіўная эксплуатацыя прыродных рэсурсаў і залежных сялян. Абапіраючыся на велікакняжацкае права на зямлю, Бона патрабавала ад уладальнікаў прад'явіць дакументы на зямельныя ўладанні. Хто іх не меў, траціў права на карыстанне зямлёй. Сілай Бона ліквідавала цераспалосіцу, а на лепшых угоддзях арганізавала фальваркі.

Больш за 30 гадоў кіравала Бона сваімі ўладаннямі, у тым ліку і Рагачовам. Каралева вызначалася ўладалюбствам і прагай кіпучай дзейнасці, сама ўнікала ва ўсе дробныя справы сваёй вялікай гаспадаркі. Яна адводзіла пасяленцам шматлікія маёнткі і за свой кошт будавала замкі ў пагранічных уладаннях, выкупляла трыманні і перапрадавала іх, імкнулася падняць прыбытковасць, зменшыць цяжар дзяржаўных павіннасцей. У выніку гэтай дзейнасці з'явіліся вялікія зямельныя ўладанні і прыбыткі. Верным яе памочнікам ва ўсіх справах быў пан Іван Міхайлавіч Харэвіч — дзяржаўца княства Пінскага, пісар, староста пінскі, клецкі, гарадзецкі, рагачоўскі, які кіраваў княствам каля 20 гадоў.

У 1535 г. ў час руска-літоўскай вайны Рагачоў быў разбураны, пасля чаго каралева Бона вырашыла паставіць тут паводле праекта італьянскага архітэктара замак. На яго будаўніцтва прыцягвалася навакольнае насельніцтва. Асаблівая ўвага звярталася на будаванне сцен. Тоўстыя бярвёны ўкладвалі двума паралельнымі радамі, паміж імі засыпалі зямлю і каменне. Зверху на сценах былі ўстаноўлены гарматы, спецыяльныя прыстасаванні для назірання за рухам непрыяцеля, кадзі з вадой для тушэння пажару. У выніку Рагачоўскі замак складаўся з комплексу мураваных будынкаў, драўляных сцен агароджы, абараняльнага рова з вадой, пад'ёмнага моста. У цэнтры комплексу стаяў палац — аднапавярховы прамавугольны ў плане будынак памерамі 21×14 м з мезанінам, накрыты гонтавым дахам. У палацы было 5 жылых пакояў, кухня, у мезаніне — 2 залы. Да палаца далучаўся службовы флігель, дом каноника, царква, гаспадарчыя будынкі. Уезд у замак быў афармлены двух'ярус-

най брамай. Перапіска Боны са служачымі дазваляе зрабіць вывад аб вялікай цікавасці каралевы да будаўніцтва замка ў Рагачове. Захаваліся і імёны ўпраўляючых замка: Міхто Якубовіч (1545), Павел Папяльжынскі (1548), Багдан Даўмат (1552), Мацвей Вайцаховіч (1555), Рыгор Бака (1556). Вядома, што ў замку быў рагавы аркестр.

Эканамічныя пераўтварэнні маёнткаў Боны працягваў яе сын кароль Сігізмунд II Аўгуст, які прыняў у 1557 г. «Уставу на валокі». На Беларусі была ўстаноўлена фальварковая сістэма гаспадаркі, канчаткова распалася сялянская абшчына, узмацніўся працэс эксплуатацыі сялян. Рагачоў перайшоў у склад каралеўскіх эканомій і адносіўся да Рэчыцкага, павета Мінскага ваяводства (рэформа 1565 г.). Рагачоўскім старостам у гэтыя часы кіравалі прадстаўнікі магнацкіх родаў — Стравінскія, Сапегі, Быкоўскія, Юдзіцкія, Агінскія, Нарашчынскія, Пацеі. Шмат зямель належала царкоўнікам і шляхце, якая перасялілася на Рагачоўшчыну з паўночных раёнаў Беларусі, занятых рускімі войскамі ў 1565—66 гг. у час Лівонскай вайны 1558—83 гг. У 1567 г. ў рэчыцкую харугву ўваходзілі шляхціцы з Рагачоўшчыны Багдан Валынец з в. Амяльная, Шчасны з в. Мазалаў, Іван Рубы з в. Шапчыцы, Барыс Весяловіч, Полка Гаскоўскі, Грышко Сысавіч, Бенядзікт Багдановіч з в. Кісцяні, Іванка Лукашоў з в. Слабада, Васько Анцута з в. Вішчын, Акул Сітковіч, Павел Кракоўскі з в. Старое Сяло, Сямён Савіч з в. Ходасавічы.

Да сярэдзіны 16 стагоддзя рэзка пагоршылася знешнепалітычнае становішча Вялікага княства Літоўскага. На ўсходзе яму пагражала Расія, на поўдні — крымскі хан. Неаднаразова маскоўскія войскі і крымскія татары ўрываліся ў межы княства: знішчалі яго гарады і вёскі. У 1562 г. яны разрабавалі і спалілі Рагачоў.

Люблінская унія, заключаная у 1569 г., аб'яднала Вялікае княства Літоўскае і Польшчу ў адзіную дзяржаву Рэч Паспалітую. Пасля Лівонскай вайны частка падняпроўскіх земляў перайшла ва ўласнасць каталіцкай царквы. У Рагачове быў пабудаваны касцёл. Узмацненне феадальна-прыгонніцкага прыгнёту выклікала абвастрэнне класавай барацьбы. У кастрычніку — снежні 1595 г. на поўдні і ўсходзе Беларусі адбыўся антыфеадальны бунт, ядром якога стаў украінскі казацкі атрад пад кіраўніцтвам Севярына Налівайкі. У снежні Налівайка ўзяў Магілёў. Супраць яго было выстаўлена 18-тысячнае войска, якое ўзначаліў рэчыцкі староста М. Буйвід. На Буйніцкім полі пад Магілёвам адбылася бітва. Налівайка адступіў на поўдзень у напрамку Быхава — Рагачова — Рэчыцы. Паводле «Баркулабаўскага летапісу», «Литва за козаками гналася аж до Рогачева, да ничого згола не вчинили козакам; а

Фрагмент карты Вялікага княства Літоўскага 1613 г. Гравёр Т. Макоўскі.

литва и татары рушилися до Менска, до Новагорода и во Вилни набравшися тутешнего краю лупу».

У час антыфеадальнай вайны 1648—54 гг. у чэрвені 1648 г. на Рагачоўшчыне з'явіліся тайныя пасланцы Багдана Хмяльніцкага, якія заклікалі народ да паўстання, а ў верасні тут адбыліся баявыя дзеянні. У 1654 г. ў час рускапольскай вайны Рагачоўскі замак быў узяты штурмам і спалены царскім войскам, а горад разбураны.

У 1696 г. рагачоўскі староста Казімір Пацей выдаў загад аб замацаванні веруючых за цэрквамі. Да замкавай царквы Раства Багародзіцы прыпісваліся частка Рагачова, вёскі Забалацце, Навозцы (цяпер Задруцце), Старое Сяло, Станькаў, Касцянье (цяпер Кісцяні), Шапчыцы, Званец, частка в. Збароў. Да царквы св. Казьмы і Дзям'яна прыпісваліся другая частка Рагачова, вёскі Касцяшоў, Заполле, Стрэнькі, Фядосавічы (цяпер Ходасавічы) і другая частка в. Збароў. У в. Лучын была свая царква. Прыхаджане павінны былі хрысціць дзяцей, уступаць у шлюб толькі ў сваёй царкве.

Войны 17 — пачатку 18 стагоддзяў, якія пракаціліся па тэрыторыі Падняпроўя, прывялі ў заняпад жыццё мясцовага насельніцтва. Грошы ў казне адсутнічалі, і было вырашана землі ў каралеўскіх эканоміях раздаць сялянам і абмежавацца грашовым і натуральным аброкам. Вызваленыя ад паншчыны сяляне змаглі ўзняць сельскую гаспадарку, і колькасць пустак да сярэдзіны 18 стагоддзя на Рагачоўшчыне скарацілася напалавіну. Абапіраючыся на адроджаную вёску, каралеўская казна ў сярэдзіне 18 стагоддзя пачала актыўна расшыраць фальварковую гаспадарку. У гэты час пачынаецца рост Рагачова. У 1730—40 гг. на паўночнай украіне горада пачалося будаўніцтва слабады для «вновь осаженных людзей». У 1743 г. прэсвітэру Рагачоўскай замкавай царквы Антонію было дазволена пабудаваць у новай частцы горада царкву св. Міхаіла Архангела для жыхароў слабады, а таксама бальніцу і школу для дзячка. Змяніўся і нацыянальны склад гарадскога насельніцтва. Да канца 18 стагоддзя каля 15 % гараджан складалі яўрэі, якія перасяліліся з Украіны і Польшчы.

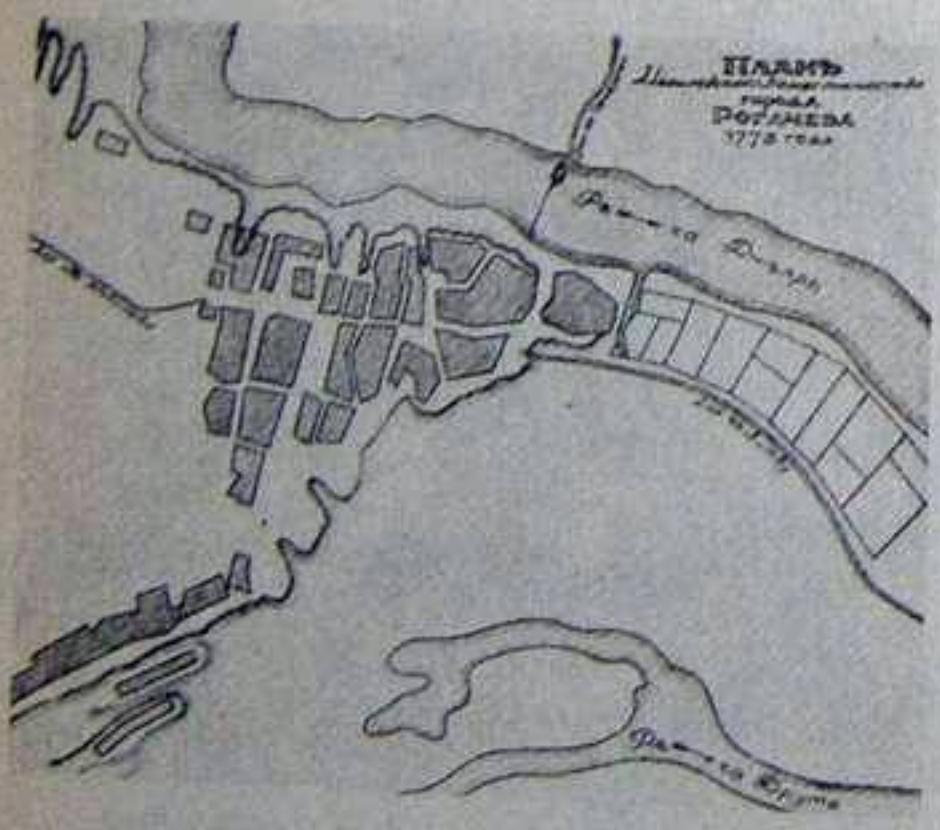

План Рагачова. 1773 г. Рэканструкцыя маста-ка У. І. Паладзенкі.

Палітычныя інтрыгі і барацьба паміж магнатамі прывялі Рэч Паспалітую пад канец 18 стагоддзя да эканамічнага і палітычнага крызісу. Аслабленне Вялікага княства Літоўскага і Польшчы выкарысталі Расія, Прусія, Аўстрыя, якія падзялілі паміж сабой тэрыторыю Рэчы Паспалітай.

Паводле 1-га падзелу Рэчы Паспалітай у 1772 г. да Расіі адыходзілі паўднёва-ўсходнія і ўсходнія беларускія землі, у тым ліку і частка сучаснай тэрыторыі Рагачоўскага раёна. Граніца праходзіла па левым беразе Друці. Для ўсталявання ўлады на новых тэрыторыях ад Расійскага ўраду патрабаваліся меры адміністрацыйнага і эканамічнага характару. У сувязі з гэтым для кіравання беларускімі землямі было ўтворана асобнае генерал-губернатарства, у якое ўвайшлі Пскоўская і Магілёўская губерні. Рагачову быў нададзены статус правінцыяльнага горада. Тут была арганізавана новая структура ўлады: правінцыяльная канцылярыя на чале з правінцыяльным камісарам і ў складзе ваяводы, павятовага камісара, пракурора, правінцыяльнага сакратара. Улічваючы пагранічнае становішча, ў Рагачове была адкрыта мытная кантора, у якой працавалі чыноўнік і касір.

Новая адміністрацыя пачала работу з інвентарызацыі зямель. Землі і вёскі, якія належалі польскай кароне, пераходзілі пад юрысдыкцыю Расійскай дзяржавы, спадчынныя землі пакідаліся іх уладальнікам. Па выніках інвентарызацыі былі складзены карты далучаных да Расіі зямель, падушныя спісы для абкладання падаткамі.

У канцы жніўня 1772 г. рагачоўцы прымалі прысягу на вернасць імператрыцы. Дваране і духавенства, якія не пажадалі прымаць прысягу, выязджалі за мяжу, тым жа, хто прысягнуў, прадастаўляліся правы і прывілеі расійскага дваранства. Галоўнай сілай супраць правядзення расійскай палітыкі ў краі былі кляштары.

Указамі імператрыцы Кацярыны II новыя тэрыторыі на год былі вызвалены ад падаткаў, якія ўпершыню спаганяліся за другую палавіну 1773 г. ў наступных памерах: пагалоўны па 35 капеек, за вінны продаж па 10 капеек з асобы, у гарадзе ж вінны збор устанаўліваўся ў памеры 60 капеек з асобы. Падаткі пастаянна раслі. Так, у 1780 г. яны складалі: падушны з сялян 35 капеек, за вінны продаж 20 капеек, з мяшчан 60 капеек, за вінны продаж па 1 рублю з асобы ў горадзе, у мястэчках 50 капеек. Падушныя падаткі з яўрэяў спаганяліся ў памеры 50 капеек.

У гэтыя ж гады ў Рагачове быў арганізаваны продаж казённай солі, якую прывозілі сюды са Смаленска па Дняпры. Кошт яе складаў 50 капеек за пуд.

У 1781—89 гг. для продажу солі планавалася пабудаваць цагляны саляна-агульнанаправіянтны магазін. Падрадчыкам купцом Іванам Аржыцкім былі падрыхтаваны неабходныя матэрыялы, падабраны майстры, але па віне магілёўскага архітэктара В. Паўлава, які не прадставіў план будаўніцтва, магазін так і не быў пабудаваны.

Уяўленне пра горад Рагачоў таго часу дае апісанне чыноўніка Гаўрылы Дабрыніна: «У пустым замку, які парос травой, размешчана уніяцкая царква, пасярод горада на пясчаным беразе другая, на ўзвышаным беразе Дняпра — базыльянскі драўляны стары кляштар і батальённая малая царква, якая нагадвае драўляны свіран з акном. Усе гэтыя публічныя будынкі бедныя і старыя. Адны толькі краявіды, ландшафты даюць перавагу Рагачову перад іншымі».

У 1776 г. ў Рагачове адкрыта паштовая кантора, для якой быў пабудаваны новы тыпавы будынак, а першым паштмайстрам быў прызначаны Адам Алберг. Праз два гады замест канторы створана паштовая экспедыцыя, у штаце якой былі пісар і паштальён.

У выніку адміністрацыйнай рэформы 1777 г. Рагачоў страціў статус цэнтра правінцыі і стаў павятовым горадам Магілёўскай губерні. У 1780 г. ў Рагачове было 326, а ў павеце — 26 323 жыхары. Даўжыня граніц павета складала 707 вёрст, і да яго прыпісвалася 39 вёсак і мястэчкі Карма, Чачэрск, Шарсцін. У 1780 г. павет наведала імператрыца Кацярына II.

У 1778 г. быў зацверджаны план развіцця і будаўніцтва Рагачова. Аснову планіроўкі складала прамалінейная сетка вуліц. Планавалася пабудаваць 2 плошчы. Адна з іх, цэнтральная, прызначалася для службовых месцаў і гасцінага двара. Другая адводзілася для кірмашоў, гандлю харчовымі прыпасамі, фуражом, для складскіх памяшканняў, хлебных і саляных магазінаў, гаўптвахты, цэйхгаўза. У горадзе планавалася пабудаваць грэчаскую царкву, новы каталіцкі касцёл, мост цераз Дняпро, абнесці яго валам і акапаць ровам.

16 жніўня 1781 г. зацверджаны герб Рагачова — чорны бараноў рог на залатым полі. 15 лютага 1789 г. Кацярына падпісала ўказ «Аб умацаванні гарадоў Магілёўскай губерні, у якім генерал-інжынеру і кватэрмайстру Боўру прадпісвалася пабудаваць ў Рагачове крэпасць. Былі складзены планы будаўніцтва, пачаты падрыхтоўчыя работы, але будаўніцтва крэпасці так і не пачалося. Магчыма, адной з прычын быў 2-і падзел Рэчы Паспалітай у 1793 г. і страта Рагачовам свайго стратэгічнага становішча. У 1796 г. межы Рагачоўскага павета перагледжаны і колькасць яго насельніцтва склала 41 859 чалавек.

У 1791 г. на тэрыторыі Рагачоўшчыны, якая яшчэ належала Рэчы Паспалітай, каля в. Азярышча, пры мясцовым каталіцкім кляштары адкрыта школа. У ёй працавалі настаўнікі і ксёндз, а вучыліся дзеці шляхты.

У пачатку 19 стагоддзя Рагачоў — невялікі горад, насельніцтва якога ў асноўным складалі рамеснікі, тут было некалькі цэркваў, касцёлаў, крам, некалькі дзесяткаў дамоў, у 1810 г. працавалі павятовае вучылішча і пры ім інстытут Воўка-Ланеўскага «для выхавання Рагачоўскага павета беднай акольнічай шляхты дванацаці дзяцей».

Паступова ў жыццё павета і горада пранікалі новыя эканамічныя адносіны. Памешчыкі пашыралі пасяўныя плошчы за кошт узорвання пустак і асушаных балот, павялічылі пасевы бульбы, гадавалі танкарунных авечак, воўну з якіх прадавалі ў расійскія губерні. У пачатку 19 стагоддзя ў Рагачове з'явілася жалезная мануфактура. Раслі гандлёвыя сувязі з іншымі гарадамі. Чатыры разы на год праводзіліся кірмашы, на якія з'язджаліся купцы з Магілёва, Смаленска, Рослава і іншых гарадоў.

Цяжкім выпрабаваннем для жыхароў Рагачоўскага павета было напалеонаўскае нашэсце ў 1812 г. У межах павета дыслацыраваліся перадавыя часці другога рэзервовага корпуса пад камандаваннем генерала Ф. Ф. Эртэля, які прыкрываў ад пранікнення напалеонаўскіх войск на Украіну. Воіны 3-га Бутскага палка пад камандаваннем падпалкоўніка Кляноў-

скага не толькі трымалі абарону, але нападалі на ар'ергардныя атрады Напалеона, што рухаліся праз Прапойск на Маскву, знішчалі атрады французскіх марадзёраў. Сутычкі з імі былі ў вёсках Журавічы, Карма, Рыскова, Гарадзец, Гарадзілавічы і іншых. Больш за 2 месяцы дыслацыраваліся ў раёне Чачэрска атрады падпалкоўніка Кляноўскага, адбівалі атакі праціўніка, наносілі яму вялікія страты. Вайна 1812 г., неўраджаі і голад 1813, 1818, 1820—22 гг. прывялі ў заняпад гаспадарку краю.

Паводле статыстычных звестак за 1825 г. у Рагачове было 1635 жыхароў, з іх 841 мужчынскага полу, 1 мураваны будынак, 269 драўляных, 3 царквы, кляштар, навучальная ўстанова, 35 шынкоў, піцейных дамоў, рынак, лазня, 2 гарадскія сады.

У 1832 г. ў Рагачове кватаваў 1-ы конна-піянерскі эскадрон на чале з палкоўнікам князем Гагарыным, для размяшчэння якога быў пабудаваны ваенны гарадок, цэйхгаўз, манеж, стайні на 400 коней, свірны. Будаўніцтва каштавала 26 563 рублі.

У 1-й палавіне 19 стагоддзя ў межах Рагачоўскага павета пракладваліся Маскоўска-Варшаўскі і Пецярбурга-Кіеўскі шашэйныя шляхі. Іх будаўніцтва прынесла шмат праблем мясцоваму насельніцтву. Калі Пецярбургска-Кіеўскі шлях амаль не закрануў населеныя пункты, практычна не патрабаваў зносу будынкаў, скасаваў толькі частку сялянскіх зямель, то будаўніцтва Маскоўска-Варшаўскага шляху многім прынесла разбурэнне. У прашэнні жыхароў Рагачова на імя магілёўскага губернатара ад 31 мая 1850 г. адзначана: «...Для будаўніцтва ў Рагачове шашы дамы нашы з пабудовамі ацэнены на злом: Пракапенкі — у 145 рублеў, Гадодава — у 218 рублёў, Зэльманава — у 149 рублёў і Гліоса ў 132 рублі серабром і вашым правасхадзіцельствам яшчэ ў мінулым годзе зацверджаныя, але не задаволіўшыя нас ацэначная сумай... у мінулым красавіку месяцы... дамы нашы з пабудовамі зламаны. Цяпер не маем ніякіх сродкаў на будаўніцтва іх і матэрыялы падвяргаюцца крадзяжу...»

У 1833—35 гг. праводзіліся работы па рамонту плацін і мастоў, якія выканаў спецыяльны атрад шляхоў зносін пад камандаваннем капітана Сынчэўскага, потым маёра Адамава. За гэты час былі пабудаваны паромы, кожны 4 сажні ў даўжыню, 6 — у шырыню, грузападымальнасцю 1000 пудоў. Новая пераправа, на думку сучаснікаў, лічылася лепшай у губерні, не спыняла сваёй работы нават у час веснавога разводдзя (выключэннем быў 1845 г.). Паміж Друцкай і Дняпроўскай пераправай была пабудавана плацінадаўжынёй 1320 сажняў, шырынёй 4 сажні, вышынёй 7 футаў. На гэтай плаціне было 6 мастоў. Паромныя пераправы знаходзіліся ў веданні гарадской паліцыі, і ўвесь даход ішоў у гарадскую казну. Будаўніцтва Варшаўскай шашы спрыяла росту Рагачова. У 1847 г. тут было 6 казённых дамоў (1 мураваны), 306 прыватных, 45 крам, 2 царквы, пажарная каланча, паштовая станцыя, бальніца на 20 месцаў, у якой працавалі павятовы, гарадскі ўрачы, бабка-павітуха. Гораду належала 3467 дзесяцін зямлі, насельніцтва было 1432 чалавекі, з іх 255 ваенных. У 1847 г. прыход гарадскога бюджэту склаў 1560 руб. 59 1/4 кап., расход — 1159 руб. 46 1/4 кап. Вялікая частка расходаў ішла на аплату кіраўніцкага апарату. У маёнтках і фальварках узнікалі мануфактуры. У 1826 г. ў павеце было 79 вінакурных заводаў, 3 з якіх належалі духавенству, 3 — казне, астатнія — памешчыкам. Да 1850-х гадоў узніклі буйныя цукровыя заводы у фальварках Наспа і Астэрманск. У фальварку Наспа, які належаў памешчыку В. В. Іолшыну, на цукровым заводзе працавала 15 печаў. За 1859 г. тут было выраблена 342 пуды цукровага пяску на суму 1881 рубель. На заводзе працавалі 1 майстар-фін і 1 падмайстар, 120 чорнарабочых з прыгонных сялян. Прадукцыю збывалі ў Рагачове і ў павеце. Яшчэ большым быў цукровы завод князя Галіцына ў фальварку Астэрманск. Тут працавалі 172 прыгонныя селяніны. Выпрацоўваў завод 1200 пудоў цукровага пяску штогод, які гаспадар збываў у Маскве па 5 рублёў серабром за пуд.

Развіваўся гандаль на мясцовых кірмашах, прадметам якога былі вырабы і прадукты сялянскіх гаспадарак. Да сярэдзіны 19 стагоддзя ў павеце праводзілася 5 кірмашоў на год у мястэчках Жлобін, Чачэрск, Ціхінічы, Гарадзец. Галоўнымі прадметамі гандлю былі тканіны, посуд, галантарэя, цукар, соль, коні. У мястэчку Журавічы адбываліся 4 кірмашы на год. Пабольшала значэнне Рагачова як прыстані на Дняпры, да якой швартаваліся купецкія судны. З Рагачова на поўдзень, у Кіеў і Нікалаеў сплаўляліся лес, смала, гарэлка, пянька, воўна. Развіваўся і сам горад, да 1862 г. ён стаў адным з буйнейшых у Магілёўскай губерні і налічваў 2504 жыхары, з якіх 83 купцы. У горадзе было 89 крам, 2 гасцініцы, 4 заезныя дамы. Асноўным

заняткам насельніцтва былі промыслы. Хлебнікаў і булачнікаў у горадзе было 22, мяснікоў — 37, краўцоў — 93, шаўцоў — 47, шапачнікаў — 15, печнікоў — 14, сталяроў — 14, кавалёў — 10, слесараў — 3, гадзіншчыкаў — 3, канавалаў — 2. Прамысловых прадпрыемстваў у горадзе амаль не было, і работы хапала не ўсім. Многія гараджане ў пошуках заробку пакінулі родныя месцы. Так, у 1861 г. гарадской управай было выдадзена 360 пашпартоў на «адлучку».

Сярод сельскага насельніцтва павета пераважала прыгоннае сялянства, якое цярпела ад частых неўраджаяў і скарачэння пасеваў. Хваробы, цяжкая праца, адсутнасць кармоў прыводзілі да падзяжу жывёлы, што яшчэ больш разарала сялянства. Некаторыя памешчыкі імкнуліся ўводзіць больш прагрэсіўныя метады вядзення сельскай гаспадаркі — 4-польную сістэму земляробства, выкарыстанне тэхнічных сродкаў, але такіх было мала. Сельская гаспадарка прыйшла ў заняпад.

У 1861 г. ў Рагачоўскім павеце было 356 вёсак (12 220 двароў), ворнай зямлі 174 923 дзесяціны, 156 тысяч коней, 214 тысяч галоў буйной рагатай жывёлы, 16 тысяч простых і 22 тысячы танкарунных авечак, 200 тысяч свіней, 2 тысячы коз. Каб падняць гаспадарку, асабліва сялянскую, неабходна было хутка развіваць новыя капіталістычныя адносіны. Гэтаму перашкаджала прыгоннае права.

У час паўстання 1863—64 гг. у Польшчы, Літве і на Беларусі на тэрыторыі Рагачоўскага павета дзейнічалі і паўстанцкія атрады. Адзін з такіх атрадаў у красавіку 1863 г. арганізаваў і ўзначаліў Тамаш Міхайлавіч Грыневіч (нарадзіўся ў 1815 г., уладальнік маёнтка Верхняя Тошчыца, цяпер у Быхаўскім раёне), які быў схоплены карнікамі і расстраляны ў Рагачове 28.7.1863 г.

Рэвалюцыйная сітуацыя канца 1850 — пачатку 1860-х гадоў, абумоўленая крызісам феадальна-прыгонніцкай сістэмы і зараджэннем капіталістычных адносін, вымусіла царызм у 1861 г. адмяніць прыгоннае права. Сялянская рэформа не ліквідавала шматлікіх перажыткаў прыгону, але стала паваротным пунктам у гісторыі Расійскай імперыі. Капіталізм пачаў актыўна ўрастаць у эканоміку Беларусі, у тым ліку яе маленькага кутка Рагачоўшчыны. І хоць новыя адносіны ўкараняліся марудна, спыніць гэты працэс было немагчыма, з года ў год ён станавіўся ўсё больш прыкметным.

У вёсцы ішло расслаенне сялянства, большая частка якога працягвала весці натуральную гаспадарку і вельмі марудна ўцягвалася ў таварна-грашовыя адносіны. У земляробстве па-ранейшаму панавала трохпольная сістэма севазвароту, невялікая колькасць жывёлы і пасрэднасць яе пароды не давалі сялянам магчымасці прымяняць угнаенні, а новыя прылады працы — плуг і жалезныя бароны — з'явіліся ў сялянскай гаспадарцы толькі ў пачатку 20 стагоддзя.

У адрозненне ад сялянскіх большасць памешчыцкіх і заможных гаспадарак давалі ўладальнікам пастаянныя прыбыткі. Гэтаму садзейнічала вялікая колькасць зямлі, добрая яе апрацоўка ўдасканаленымі прыладамі працы, прагрэсіўныя сістэмы севазвароту, выкарыстанне ўгнаенняў і больш якаснага насення. Найбольш спрыяльнымі ўмовы для развіцця гаспадаркі былі ў тых памешчыкаў, якія імкнуліся арганізаваць у сваіх маёнтках дапаможныя вытворчасці, а прадукцыю пастаўляць у вялікія гарады. Асноўным такім прадуктам было сметанковае масла.

Атрымалі распаўсюджанне палавінная і арэндная гаспадаркі. У першым выпадку ўладальнікі здавалі ў арэнду маёнткі з умовай, што гаспадарку будзе весці арандатар па ўказанню самога ўладальніка, а ўраджай будзе дзяліцца на дваіх. У другім выпадку гаспадарка здавалася на некалькі гадоў у арэнду за плату. У пачатку 20 стагоддзя прыкметна скарацілася дваранскае землеўладанне. Галоўнымі земляробчымі культурамі на Рагачоўшчыне па-ранейшаму заставаліся жыта, яравая грэчка і пшаніца. Нязначная колькасць памешчыкаў сеяла азімую пшаніцу. Высокі ўраджай давалі лён і каноплі, таму ў Рагачоўскім павеце былі самыя вялікія плантацыі гэтых культур ва ўсёй губерні. Паводле статыстычных звестак за 1900 г. сярэдні ўраджай жыта ў павеце склаў 4 $^{1}/_{8}$ пуда, аўса — 9 $^{3}/_{4}$, ячменю — 4, грэчкі — 1 $^{1}/_{2}$, бульбы — 50 $^{1}/_{6}$, сена атрымалі па 112 пудоў з дзесяціны.

Паступова развівалася жывёлагадоўля як малочнага, так і мясамалочнага кірункаў. Некаторыя памешчыкі гадавалі авечак, усюды была пашырана свінагадоўля. Паводле статыстычных звестак за 1900 г. у павеце было 34 368 коней, 63 876 галоў буйной рагатай жывёлы, 53 679 авечак, 39 258 свіней, 1021 каза.

Былі пашыраны пладаводства і пчалярства. Вырашчаную садавіну адпраўлялі на продаж у Маскву, Пецярбург, Рыгу, Кіеў і іншыя гарады.

У канцы 19 — пачатку 20 стагоддзя губернскае і павятовае кіраўніцтва шмат рабіла для развіцця сельскай гаспадаркі, асабліва сялянскай. Прапагандавалася

травасеянне, арганізоўваліся выставы, распродаж жывёлы і насення. Значную ролю ў гэтым адыграла Рагачоўскае павятовае сельскагаспадарчае таварыства, створанае ў 1897 г. Яно аб'ядноўвала памешчыкаў, арандатараў, сялян. У 1898 г. таварыства арганізавала ў Доўску выставу жарабцоў, на якой было прадстаўлена каля 170 экземпляраў. З іх больш як 50 былі адзначаны медалямі і прэміямі ў памеры 20, 15, 10 і 5 рублёў. Сярод сярэбраных прызёраў 4 жарабцы належалі сялянам. Рагачоўскае сельскагаспадарчае таварыства неаднаразова прызнавалася лепшым у губерні.

Між тым частка сялян не магла выкупіць патрэбную для існавання колькасць зямлі і спрабавала знайсці лепшую долю на новых месцах. У 1900 г. 493 сям'і хадайнічалі аб дазволе на пераезд у Сібір, 265 з іх такі дазвол атрымалі. У 1907 г. з 2111 сем'яў дазвол на пераезд атрымалі 1632. Некаторыя з іх вярталіся ў родныя мясціны, не знайшоўшы шчасця за Уральскімі гарамі, у 1907 г. такіх сем'яў было 19.

Паступова капіталістычныя адносіны развіваліся ў прамысловасці. У 1881 г. ў Рагачоўскім павеце былі запалкавы, 7 дзягцярных, 2 гарбарныя, цагельны, шкляны, шкіпінарны, вапнавы заводы, у 1899 г.— 2 крухмальныя заводы, 9 гарбарных, 3 сукнавальні, 3 сенапрасавальні, 3 паравыя млыны. Паступова развівалася прамысловасць у Рагачове. У 1864 г. ў горадзе было 24 мануфактуры, 5 гарбарных, 5 маслабойных, 4 цагельныя, ганчарны заводы, 4 бровары, 5 крупадзёрак. У 1880 г. колькасць прадпрыемстваў у Рагачове скарацілася да 10, на іх працавала 7 майстроў і 26 рабочых. Штогод тут выраблялася прадукцыі на 8175 рублёў. У 1880 і ў 1897 г. ў Рагачове былі адкрыты друкарні, якія праіснавалі да 1913 г. У 1886—1913 гг. і ў 1890—98 гг. існавалі 2 прадпрыемствы па вырабу канатаў. Найбольш буйным прадпрыемствам быў лесапільны завод уладальнікаў В. Грэшнера і А. Міняева. Тут працавалі 31 майстар і 49 рабочых. Напярэдадні 1-й сусветнай вайны ў горадзе было 7 хлебапякарняў (16 рабочых), 3 заводы фруктовых водаў (6 рабочых), 4 цагельні (26 рабочых), 2 каўбасныя заводы (8 рабочых), 2 гарбарні (4 рабочыя), 4 крупадзёркі (4 рабочыя), 2 шкіпінарныя заводы (3 рабочыя), пральня (2 рабочыя). Акрамя таго ў горадзе былі 4 млыны. У 1900 г. ў Рагачове працавала 520 рамеснікаў, у павеце — 7957. Развіваўся гандаль. У 1866 г. ў Рагачове былі 2 купцы першай і 26 купцоў другой гільдыі, працавалі 84 гандлёвыя крамы. Да 1883 г. колькасць крам у горадзе павялічылася да 115, іх гандлёвы гадавы тавараабарот складаў 245 тысяч рублёў. Да гарадской прыстані ў 1883 г. прычаліла 70 караблёў і 300 плытоў. Агульны кошт вывезенага і прывезенага тавару склаў 110 тысяч рублёў. Галоўнымі прадметамі гандлю былі пянька, ільняное семя, ільняная саломка. У асноўным яны вывозіліся ў Рыгу. У паўднёвыя раёны Расіі вывозіліся будаўнічы лес і лесапрадукты. З 1880 г. ў горадзе наладжваліся 3 трохдзённыя кірмашы з тавараабаротам да 5 тысяч рублёў, 5 кірмашоў праводзілася ў павеце, на іх прадавалася тавараў на 6 тысяч рублёў.

У 1890 г. ў Рагачове было 18 мануфактурных, 1 галантарэйная, 8 бакалейных крам, 6 крам гандлявалі металічнымі вырабамі, 2 — мукой, хлебам, лёнам, 3 — харчовымі таварамі, 17 — гарэлкай і віном, акрамя таго, 71 крама гандлявала рознай дробяззю, 110 гандляроў мелі свае латкі.

Хуткае развіццё горада пачалося ў пачатку 20 стагоддзя пасля пабудовы ў 1902 г. чыгункі Магілёў — Жлобін. Палепшылася становішча з пасажырскімі перавозкамі. Два разы на дзень у Рагачоў прыбывалі пасажырскія саставы з Пецярбурга і Кіева. У летні час па Дняпры параходы з Рагачова адпраўляліся ў Оршу, Магілёў, Кіеў.

У пачатку 20 стагоддзя ў Рагачове павялічылася значэнне банкавага капіталу. Галоўную ролю ў банкаўскай справе адыгрывалі банкіры браты Тумаркіны. Акрамя таго ў горадзе дзейнічала таварыства ўзаемнага крэдыту, страхавое агенцтва, канторы розных банкаў.

Паступова расло насельніцтва Рагачова і павета. У Рагачоўскім павеце, тэрыторыя якога складала 6546,1 квадратнай вярсты, насельніцтва было 121 637 чалавек. Да 1897 г. насельніцтва павялі-

Сялянская хата на Рагачоўшчыне. Канец 19 стагоддзя.

чылася амаль удвая і складала 224 652 чалавекі. Рагачоўскі павет быў другім па велічыні ў Магілёўскай губерні, 73 % насельніцтва складалі сяляне, каля 16 % — вайскоўцы, каля 16,5 % — мяшчане, 1,3 % — дваране. Паводле веравызнання склад насельніцтва быў наступны: праваслаўных 83,2 %, іудзеяў 12 %, католікаў 3 %, раскольнікаў 1,5 %, лютэран 0,3 %.

Разам з паветам рос і Рагачоў. У 1864 г. тэрыторыя горада склала 2668 дзесяцін, насельніцтва было 4106 чалавек, у 1866 г.— 6136 чалавек, у 1900 г.— 11 тысяч чалавек, у 1916 г.— 25 тысяч чалавек. У 1866 г. ў горадзе налічвалася 354 прыватныя дамы, з якіх 2 мураваныя, у 1903 г.— 1375 дамоў, з іх 22 мураваныя. Забудова Рагачова вялася ў міжрэччы Дняпра і Друці. Пасля таго, як праз год была пракладзена чыгунка, пачалася забудова новай тэрыторыі, так званых «новых планаў». Участак знаходзіўся ў сасновым бары за чыгуначнай лініяй, таму раён сярод гараджан атрымаў назву залінейнага. Забудова цэнтра вялася пераважна аднапавярховымі драўлянымі і мураванымі дамамі. Сярод збудаванняў сваімі архітэктурнымі асаблівасцямі вылучаліся царква Аляксандра Неўскага, касцёл Святога Антонія, прыватныя дамы Беленькага, Іолшына, Спірыдонава, комплексы будынкаў рэальнага вучылішча і настаўніцкай семінарыі. Цэнтр горада быў забрукаваны, тратуары вымашчаны пліткамі з чэсанага вапняку або з дошак. Адной з галоўных гарадскіх славутасцей была набярэжная — улюбёнае месца адпачынку гараджан. Некалькі дзесяткаў фурманаў перавозілі жыхароў у розныя канцы горада, уначы вуліцы і плошчы ў цэнтры горада асвятляліся газавымі ліхтарамі. У пачатку 20 стагоддзя ў Рагачове было каля 10 гасцініц і мэбляваных пакояў з гучнымі назвамі «Брыстоль», «Новы свет», «Кантынент», «Рыга», «Савоя». Акрамя таго тут было некалькі пастаялых двароў, заезаных дамоў.

У 1879 г. ў Рагачове была адкрыта дзіцячая бальніца, у 1881 г. тут ужо існавала гарадская бальніца на 10 ложкаў, у якой працавалі 2 урачы, фельчар, павітуха. У сельскіх бальніцах павета працавалі 4 урачы, 9 акушэрак, 5 дантыстаў, у павеце былі 2 аптэкі. Медыцынскія пункты былі ў настаўніцкай семінарыі і вайсковай часці.

Шмат разбурэнняў прынеслі гораду пажары 1879 г. (страты склалі 475 рублёў). Самы разбуральны для Рагачова пажар адбыўся 13 жніўня 1881 г., страты ад яго склалі 129 870 рублёў. Згарэла тры чвэрці гасцінага двара, 88 крам з таварамі. Пасля пажараў 1879 г. была створана гарадская пажарная часць з 6 штатных работнікаў, у 1900 г. ў ёй ужо быў 21 работнік. З 1894 г. ў Рагачове існавала таварыства страхавання ад агню.

З 1875 г. на Рагачоў, як і на іншыя гарады Расійскай імперыі, пашырылася гарадавое права, у адпаведнасці з якім гарадская ўлада, пытанні народнай адукацыі, добраўпарадкавання перадаваліся гарадской думе, выбранай усімі плацельшчыкамі падаткаў. Дума выбірала гарадскую ўправу і гарадскога галаву. Іх дзейнасць была абмежавана правам «вета» з боку губернатара. Рагачоўскі павет падзяляўся на 4 станы, якія ў сваю чаргу падзяляліся на 14 валасцей. На чале павятовай улады стаяў павятовы прадвадзіцель дваранства, мясцовае кіраўніцтва ажыццяўляў павятовы спраўнік.

Ажыццяўленне мер па добраўпарадкаванню, утрыманню школ і бальніц, устаноў культуры патрабавала значных сродкаў, якіх, як правіла, не хапала. У гэтым выпадку на дапамогу прыходзілі мецэнаты. Адным з прыкладаў мецэнацтва ў Рагачове была дзейнасць прадвадзіцеля павятовага дваранства Васіля Васі-

Рагачоў, вуліца Быхаўская. Фота пачатку 20 стагоддзя.

левіча Іолшына і яго жонкі Варвары, якія завяшчалі гораду ўсе свае сродкі. На іх грошы ў Рагачове былі пабудаваны рэальнае вучылішча, тэатр, багадзельня. У іх уласным доме быў размешчаны гарадскі клуб, гасцініца. Удзячныя рагачоўцы назвалі ў гонар Іолшыных адну з вуліц горада (цяпер вуліца Цымермана). Мецэнацтвам займаліся і іншыя багатыя гараджане — Дрыбенцы і Глухаўцы.

У 1866 г. ў Рагачове былі дваранскае пяцікласнае павятовае вучылішча, аднакласнае прыходскае вучылішча, жаночы прыватны пансіён, казённае яўрэйскае вучылішча першага разраду. У 1878 г. адкрыта трохкласнае гарадское вучылішча. З 1880-х гадоў пачалося масавае адкрыццё царкоўнапрыходскіх школ ва ўсіх вацэ царкоўнапрыходскіх школ ва ўсіх валасцях павета. У гэтых школах вывучалі Закон Божы, іншыя царкоўныя прадметы, а таксама пісьмо, чытанне і арыфметыку. Найбольш буйныя школы былі ў Ціхінічах, Побалаве, Свержані, Азяранах, Гарадцы. Існавалі школы, адкрытыя на сродкі Міністэрства народнай адукацыі, а таксама земстваў. Земскія школы былі ў Забалацці, Лучыне, Мадоры і Крыўску. Некаторыя школы мелі бібліятэкі. Да канца 19 стагоддзя ў павеце (Рагачоў, Жлобін, Буда-Кашалёва) з'явіліся вышэйшыя пачатковыя вучылішчы, дзе выкладаліся алгебра, геаметрыя, фізіка, гісторыя, прыродазнаўства. У 1898 г. ў павеце было 40 школ Міністэрства народнай адукацыі, 18 царкоўнапрыходскіх школ, 199 школ пісьменнасці, у якіх вучылася 7578 хлопчыкаў і 729 дзяўчынак. У сярэднім на 930 жыхароў павета прыпадаў 1 настаўнік. Паводле перапісу 1897 г. 13,3 % насельніцтва Рагачоўскага павета было пісьменным, у Рагачове пісьменных было 45,2 %. У 1907 г. ў Рагачове адкрыта рэальнае вучылішча, у старэйшых класах якога вывучаліся механіка, сталярная справа. Вучні, якія закончылі вучылішча, маглі паступаць у тэхнічныя, гандлёвыя, прамысловыя навучальныя ўстановы. У 1915 г. ў вучылішчы было 266 вучняў. У 1906 г. ў Рагачове існавала жаночая сямікласная гімназія, пераўтвораная з прыватнага жаночага пансіёна Марыі Васілеўны Аніськовай. У гімназіі навучалася 181 гімназістка, выкладаліся арыфметыка, геаметрыя, алгебра, гісторыя, геаграфія, руская, англійская, французская мовы, касмаграфія, фізіка, рукадзелле. 1 ліпеня 1909 г. ў Рагачове была адкрыта настаўніцкая семінарыя, якая рыхтавала настаўнікаў для пачатковых вучылішчаў, у канцы 1890 г. пачала дзейнічаць першая прыватная бібліятэка Я. Б. Вальфсона, у 1900 г.— першая бясплатная бібліятэка-чытальня пры павятовым камітэце апякунства аб народнай цвярозасці, якое праводзіла вялікую культурна-асветную работу. У 1900 г. апякунства наладзіла 14 народных чытанняў, 2 тэатральныя паказы. Асветную работу вялі і навучальныя ўстановы. Іх бібліятэкі былі адкрыты для ўсіх жадаючых. Акрамя таго, у нядзелю і ў святы выкладчыкі праводзілі літаратурныя і навуковыя чытанні. Паводле звестак за 1900 г., у павеце такіх мерапрыемстваў было праведзена 309 з колькасцю слухачоў 22 329 чалавек.

Да 1914 г. ў горадзе былі 2 бібліятэкі, 2 кнігарні, працаваў музычна-драматычны гурток. У Рагачоў рэгулярна прыязджалі на гастролі перасоўчныя тэатры і цыркавыя трупы. Прыкметны зрух у культурным жыцці горада адбыўся пасля таго, як быў пабудаваны гарадскі тэатр, у якім праводзіліся і кінасеансы.

Жыхары горада выпісвалі перыядычныя выданні. Самымі папулярнымі былі «Биржевые ведомости» (208 экземпляраў), «Свет», «Сын Отечества», «Могилёвские губернские ведомости» (96 экземпляраў). Сярод перыёдыкі, якую выпісвалі рагачоўцы, было 11 замежных выданняў. Дзве рагачоўскія прыватныя друкарні выпускалі паштоўкі з відамі горада.

У горадзе былі 2 праваслаўныя царквы, 1 касцёл, 8 малітоўных дамоў. Праваслаўныя цэрквы былі ў большасці буйных і сярэдніх населеных пунктаў, у мястэчках — яўрэйскія малітоўныя дамы.

Нягледзячы на некаторы рост матэрыяльнага дабрабыту ўсіх слаёў грамадства, пастаянна адчувалася незадаволенасць палітыкай кіруючых колаў з боку найбольш сацыяльна неабароненых класаў і перш за ўсё сялян, рабочых, інтэлігенцыі. Незадаволенасць арэнднай пла-

Паром на Дняпры. Фота пачатку 20 стагоддзя.

тай, самаўпраўствам памешчыкаў, жаданне павелічэння зямельных надзелаў часта выклікалі пратэст сялян, якія самавольна секлі панскія лясы, адмаўляліся плаціць запазычанасці і арэндныя платы.

У 1882 г. ў Рагачове існаваў гурток нарадавольцаў, арганізатарам якога быў А. О. Марголін. У склад гуртка ўваходзілі прадстаўнікі мясцовай інтэлігенцыі і вучнёўскай моладзі. Яны збіралі сродкі ў падтрымку арганізацыі «Народная воля», бібліятэкай гуртка карысталіся каля 70 чалавек. У 1884 г. паліцыя разграміла гурток.

Спробы стварэння рэвалюцыйных гурткоў былі і ў наступныя гады, але цярпелі няўдачу, як гэта было з гуртком афіцэраў 159-га Гурэйскага палка ці гуртком яўрэйскай моладзі.

Пачынаючы з канца 19 — пачатку 20 стагоддзяў назіраецца ўздым рэвалюцыйнага руху ў шэрагу паветаў губерні, у т. л. і на Рагачоўшчыне. У паведамленні памочніка начальніка Магілёўскага губернскага жандарскага ўпраўлення ў дэпартамент паліцыі ад 30 верасня 1905 г. адзначалася, што «рэвалюцыйны рух у раёне Гомельскага, Рагачоўскага і Быхаўскага паветаў пачаў праяўляцца з 1898 г. і асабліва ўзмацніўся ў 1904—05 гг. пры агульным уздыме рэвалюцыйнага руху ў Расіі». (Больш падрабязна пра гэта глядзі ў артыкуле «Рэвалюцыйныя падзеі 1905—07 гг. на Рагачоўшчыне».)

У пачатку стагоддзя Рагачоў неаднаразова наведвалі прадстаўнікі розных рэвалюцыйных плыняў. Яны прывозілі літаратуру, шукалі спачуваючых, спрабавалі стварыць рэвалюцыйныя гуркі. Але арганізацыйнае іх афармленне адбылося толькі ў наступнае дзесяцігоддзе, калі ў Рагачове былі створаны арганізацыі РСДРП, бальшавіцкія і меншавіцкія, Бунда, эсэраў і інш.

У час першай сусветнай вайны Рагачоў ператварыўся ў прыфрантавы горад. Тут былі размешчаны шпіталі і тылавыя ўстановы Заходняга фронту, дзейнічалі розныя дабрачынныя арганізацыі. Вайна яшчэ больш абвастрыла ўсе супярэчнасці грамадства, набліжаліся рэвалюцыйныя падзеі 1917 года.

А. С. Лейкін, У. І. Паладзенка.

ЗВЕСТКІ ПРА СТАРАЖЫТНАЕ НАСЕЛЬНІЦТВА РАГАЧОЎШЧЫНЫ З КНІГІ Г. Х. ТАТУРА «НАРЫС АРХЕАЛАГІЧНЫХ ПОМНІКАЎ НА ПРАСТОРЫ МІНСКАЙ ГУБЕРНІ І ЯЕ АРХЕАЛАГІЧНАЕ ЗНАЧЭННЕ»

Что касается более подробнаго обозначения здесь народов, то из истории (Геродот, Карамзин, Нарбут, Лелевель) видно, что около 1540 г. до Р. Х. Скифы занимали Крымский полуостров и местность дальше на север по течению р. Boristhenes, т. е. Днепра. Упоминается король Targitous, первый повелитель племени Скифов (так называемых) королевских господствовавших над прочими скифскими племенами. Мифология говорит, что он родился от Борисфены дочери скифскаго короля Boreas и от Юпитера. Скифы королевские и другия племена Скифов-земледельцев жили по обеим сторонам Днепра, между реками Panticapes (Припять) и Hupacris (Десна, как полагают), до линии, проведенной между Мозырем и Батурином: на северо-запад же от собственной Скифии, за рекою Panticapes, лежала земля Герров; в ней Днепр начинал быть судоходным, до этой страны от Днепрова лимана было 40 дней плаванья, т. е. 4000 стадий, что, по исчислению Лелевеля, совпадает с окрестностями Рогачева, Герры — племя скифское,— в их земле находились гробницы скифских королей. Герры, называемые гроубокопцы или курганокопцы, могли составлять не только племя, но особую касту Скифов[1]. На запад от этой местности жили Невры, которых происхождение и более точное местопребывание неизвестны. Скифы упали в V веке до Р. Х. (Геродот, Нарбут).

Друкуецца па кн.: Татур Г. Х. Очерк археологических памятников на пространстве Минской губернии и ее археологическое значение. Мн., 1892. С. 2—3.

[1] Может быть, от этого племени происходят названия фамилий, существующих у нас поныне: Герский, Геранский, Герло (Керло), Герлик, Гира, Гируля, Гирчик, Гирин, Гурин, Гурло, Гарин, Гораин.

УПАМІНАННІ ПРА РАГАЧОЎ У ІПАЦЬЕЎСКІМ ЛЕТАПІСЕ

[В лето 6650 (1142)]. Ве лето посла Всеволод ко Вячеславу Володымеричу, да сядет в Переяславлю, а Святослава, сына своего, посади в Турове, а Изяслава Мстиславича в Володымере, и бысть распря межи князи на Всеволода и Вячеслава, и бысть нестроение великое и брани безконечныя: последи же Всеволод собра братию в любов, и помирися с ними, и розда им волости: Давидичем черниговским, си ест братаничом своим, Берестя, Дорогичин, Вощиж, Ормину, Игорю-брату, Городец, Юриев, Рогачев, а Святославу-брату Клецко, Чорториск, Изяславу Мстиславичу Переяславль, а Вячеславу Володимеричу, Туров, Святославу, сыну своему, Володымер, Ростиславу Мстиславичу Смоленск.

...[В лето 6688 (1180)]. Сдумав же Ярослав с Игорем, поидоста к Дрьютьску, поемше с собою Половце, а Всеволода Игорева брата оставиша Чернигове и Олга Святославича. И придоша полотьскии князи в стретение, помагающе Святославу: Василковича, Брячьслав из Витебска, брат его Всеслав с Полочаны, с ними же бяхуть и Либь и Литва, Всеслав Микуличь из Логажеска, Андрей Володьшичь и сыновець его Изяслав, и Василко Брацьславичь,— снемшеся вси пойдоша мимо Дрьютьск противу Святославу. И въеха Давыд князь Смоленский в Дрьютьск со всим полком своим, совокупився с Глебом с Рогъволодичем и пойде за Ярослава, и хотяшеть Давыд Ярославу и Игореви полк дати до Святослава: Ярослав же и Игорь не смеяста дати полку Давыдови без Святослава, ино идоша во твердая места и стояша межи собою неделю, обапол Дрьюти: но от Давыдова полку приеждивахуть стрелци и бьяхуться с ними крепко. Посем же Святослав приеха с Новгородьчи, и ради быша ему братья его и перегатиша Дрьють, хотяче ехати ко Давыдови: Давыд же заложися ночью и бежа Смоленьску. Святослав же приступи ко Дрьютьску и пожьже острог, и оттоле пусти Новгородьце, а сам пойде к Рогочеву, из Рогачева поеха по Днепру к Кыеву.

Белоруссия в эпоху феодализма. Мн., 1959. Т. 1. С. 58, 62.

ДАРАВАЛЬНАЯ ГРАМАТА ЛІТОЎСКАГА КНЯЗЯ ВІТАЎТА ВІЛЕНСКІМ КАНОНІКАМ НА БЯРЭЗІНСКУЮ ЗЯМЛЮ ПАМІЖ СТРЭШЫНАМ І РАГАЧОВАМ

3 красавіка 1399 г.

Мы, великий князь Витовт, даем веданье всем, кто на сей лист узозрить или слышить. Дали есмо землю кановников виленским на имя березынская к Стрешину, што были есмо дали князю Юрью толочку от Рогачева оттойма. А в ту землю первописаную не уступатися никому, а ни рогачевцем, а ни иному кому, ниж держать кановником виленским к Стрешин[у] вечно, непорюшно, никимже.

А на то на все дали есмо на крепость сей лист и печать свою велели привесити. А писано у Троцех у четверг по велице дни под леты по рожстве господни 1000 и 300 и 9 десят и 9.

Белоруссия в эпоху феодализма. Мн., 1959. Т. 1. С. 110.

ГРАМАТА КАРАЛЯ КАЗІМІРА МІНСКАМУ КУПЦУ ЦЕРАШКОВІЧУ ПРА ДАЗВОЛ БЯСПОШЛІННАГА ГАНДЛЮ Ў ГАРАДАХ ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА

5 мая 1480 г.

Казимир божью милостью.

Князем нашим, и паном, и наместником, и тивуном, и бояром, и мытником, и всим заказником тот наш чоловек, мещанин менский Лука Терешкович, торгуеть нашим дубасом бобруйским троцкое половины и нашими пенязьми, а от того нам прибытку дает. И вы бы от нашого дубаса и от его комяги мыта не брали бы. Есте в Глуску, в Погосте, в Чорторыску, у Куликовичох, в Чет, в Ертии, в Луцку, у Вострозе, в Степани, в Дубровицы, в Городку, у Турове, у Паустьи, в Пинску, в Новегородцы Литовском, в Меиску, в Смоленску, в Орши, в Могилеве, в Рогачеве, в Лучине, в Стрешине, в Речицы, Гомъи, в Чичерску, в Пропостку, в Кричове, в Мстиславли, в Дорогобужи, у Вязме, в Новегородцы Северском, в Родогощи, в Трубецку, в Браньску, в Стародубе, в Чернигове, у Вышегороде, в Киеве, в Путивли, в Черкасех, в Житомири, в Чуднове, во в Уручьем, в Чорнобыли, в Мозыри, в Новозе, в Любечи, в Грезску,

по всим нашим мытом, и по князским, и по панским, и по боярским, сухим и водою. А которыи бы хотели через наш лист силу ему чинити, а мыто взяти от нашого дубаса и от его комят, тот нам великую вину заплатить.

Писан у Вильни мая 5 день, индикт 6.

Белоруссия в эпоху феодализма. Мн., 1959. Т. 1. С. 261.

ПІСЬМО КАРАЛЕВЫ БОНЫ РАГАЧОЎСКАМУ АКАНОМУ ПРА СКАРГУ СЯЛЯН с. ЛУЧЫН НА ПАВЕЛІЧЭННЕ ПАБОРАЎ І ПАВІННАСЦЕЙ

1548 г.

Бона, божьею милостью. Державцы рогочовскому. Што при бытности твоей тут при дворе нашом на тот час у Петрикове жаловали нам подданные наши вол. Рогачёвской с. Лучинского на тебе о том, што ж дей их ты над повинности их ку работам у фольварках тамашних замковых примушаешь и приворочаешь, где еси ты с ними о том перед нами очевистую справу мел. А так еси поведил, иж они на таковые работы несуть повинни, тольки уживаеш. И мы есмо того промежку нас досмотривши, так знашли и постановили, иж тые люди наши лучинские у фольваркох тамошних, яко пашни пахати, хором и кухонь ставити, и огородов тынити и справовати, и жонки их огородов полоти и жадное работы робити немають, нижли коли бы на толоку за хлебом врядничим были ку таковым работам фольварковым возваные, тогды по своей доброй воли, кто похочеть, тот на нее пойдеть, але силою врядники наши тамошние никого з них к той работе фольфарковой приворочати немають. Што теж тыеж подданные наши лучиньские жаловали на тебе, иж они здавна за воз сена з дытму па 2 гр. платити за кождый рок суть повинни, и ты дей и тые пенези за сено з них береш и сено им над повинность их косити велиш. Яко ж еси и ты сам перед нами поведил, иж они тот плат по 2 гр. за кождый воз сена з дыму платять, а над то дей и сена 4 стоги на кождый рок косити повинни. Где мы того промежку вас досмотревши, на том есмо постановили, иж тые лучинцы и по 2 гр. за воз сена с кождого дыму платити и на кождый год 4 стоги сена там, где им в прилеглости указано будеть, косити водлуг своеи стародавноі повинности [мають]. При том теж, который лист они перед нами старосты нашого пинского небожчика пана Ивана Михайловича, на чом они здавна осели, вказывали, мы их правом при том листе заховываем, только где бы потреба вказывала, тогды они замок нам рогачовский восполок из иншою волостью нашою тамошнею робити и будовати повинни будуть. А приказуем тобе, иж бысь тых падданых наших лучинцов водлуг сего листу нашого заховал и над повинность их стародавную штобы еси им кривд никоторых неделал и повин не уводил, а селетровщину иж бысь з них потому ж, яко ж и з иншых волощан тамошних, з дыму по 2 гр. в кождый год брал конечно Писан у Петрикови под лето божь [его] нарож[енья] 1548 месяца ден..., индикт 6.

Белоруссия в эпоху феодализма. М., 1959. Т. 1. С. 208—209.

СКЛАД ВОЙСКА ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА

1567 г. Земскі перапіс.

...5. Повет Речицкий. Шляхта з Рогачева.— Месеца августа 12 дня.

Богдан Волынец Омеленский конь, пицр., пр., согай., саб., Щастный Качицкий з Мазолова конь, пицр., при., согай., саб., Матей Скоковский з Денискович конь, пицр., пр., согай., саб. Иван Михайлович Рубл з Шапчич конь, пицр., при., согай., саб., рогат.. Борис Васелович з Слободы конь валах, пицр., при., согай., саб., рогат.. Полко Михайлович Госковский конь, пицр., пр., согай., саб., рогат.. Гришко Сысоевич з Слободы конь, пицр., при., согай., саб., рогат. Матей Личко з Слободы выслал слугу на имя Миска, конь, пицр., согай., саб., рогат.. Иванко, Лукашов зять, з Слободы конь бахмат, скурка. при., рогат., согай., сабля. Бенадыкт Богданович з Костеневич конь, пицр., пр., согай., саб., рогат., Васко Анцута з Вишчина коник, пицр., при., согай.. саб., рогат. Окулский Ситкович з Старого Села коник, скура. пр., согай., саб., рогати.. Павел Кракович з Старого Села конь, пицр., при., согай., саб., рогат.. Семен Савич з Ходосович конь, пицр., при., согай., саб., рогат.. Мойсей Хробыстич Вирбочов конь, пицр., пр., согай., саб., рогат.. Федор Шумишич з Костешова конь — бехтер, пр., согай., сабля, рогат.. Степан Корноух з Лесок конь., пицр., при., согай., саб., рогат.. Якуб Войтехович з Зелеников конь, пицр., при., согай., саб., рогат.. Борис Данилович сам дей при замку Рогачевском для догледанья стрелбы замковое зостал, з именья своего Липинич при Ивану Рублю ставил коня, слугуна имя Кондрата, конь,

пицр., пр., саб., руч., рогат. Григорей Прозвицкий з Бахани конь 1, зброя, при., согай., рогат...

УВАГА: Скарачанні ў арыгінале азначаюць: древ.— древко; каф.— кафтанник; пицр.— пацыр; пр., при.— прилбица; скурк. при.— скурковая прилбица; согай.— согайдак, сойдак; рог., рогат.— рогатина; руч.— ручница; саб., шаб.— сабля; секер.— секера.

Гісторыя Беларусі ў дакументах і матэрыялах. Мн., 1936. Т. 1. С. 287—288.

РАГАЧОЎ У БАРКУЛАБАЎСКАЙ ХРОНІЦЫ

Року 1592 июня, по старому 11 дня в неделю. Была брань великая, велми страшная: почавшы от западных краев, замков украинных Чернигов, Гомель, Любеч, Белая Церков, Переяславль, Стрешин, Речица, Рогачов, Крычов и иных многих мест и замков в тых всих [землех] по селах и местах и местечках немало збожя попсовала град и буря великая. А на бору, на лесе и по лугом со пчолами дерево бортное на воде угляды (?) згола, штось троха зостала, буря великая поламала; яко ж на тот час давали справу и жалосно поведали, иж дей, у водного мужа северского бортного дерева сто поломило, у другого двесте, у третего триста, иж страшно о том слышати было; дороги каждый от села до села волостью прочищали, навет и тепер на лесех, на бору и по болотах поломатые [дерева] видети много.

Якож тот рок 92 был урожа[й]ный: [для] жита, овса, гречихи, хотя ж не росла, але добра, пшеницу иржа побила. Цена житу была таней: чверт по грошей пяти (л. 152 об.), мера жита по грошей двадцати...

Лета Божого нароженя 1595, месяца ноября 30 дня, в понеделок, за тыдень пред святым Николою — Севериян Наливайко, при нем было козаков 2000, дел 14, гаковныц [пропуск]. Место славное Могилев, место побожное, домы, крамы, острог выжгли, домов всех яно 500, а крамов з великими скарбами 400... Тепер же Литва, от козаков отступивши, до Могилева на болший луп поехали, а козаки на всю ноч ехали до Быхова аж на низ (л. 154 об). Литва за казаками гналася аж до Рогачева, да ничого згола не вчинили козаком, а Литва и Татары рушилися до Менска, до Новагорода и до Вилни, набравшися тутешнего краю лупу.

По выеханью козаков и Литвы, тогды было зиме ни зима, ни льто, ни осен, ни весна аж до месяца мая, до святаго Афанасия, снегу не было...

Року 1600. Панове волынские, панове литовские, также козаки Запорозкие, змовившися и знявшися вси вкупе, Волохи отгамовали, войска Могилево побили, армату отняли; воевода мултянский втек из Мигалем, трохи не поймали, и много за ним гонили (л. 161 об.) аж до границы мултянское. Троха ся было успокоило. За то была дана козаком лежа у Киеве; гетманом был Самуел Кошка. Лежали [козаки] у Гоми, в Речицы, в Рогачове, у Баркулабове на пристанство аж у ждали...

Того ж року 1601, месеца октобра десятого дня, целую неделю снег силний и кгвалтовный ишол, выпал до полголени: также и буря силная была. Тогды пшеницы, ярицы, овес, гречиху, горохи и вси овощы, великое множество ярицы на полях непожатые, также и копы жатые снегом (л. 163) позаметала метелица, иж было жалостно и страшно гледети и выповедити уздыханя и плачу людей убогих, пашников немаетных.

А так лежал тот снег 2 недели аж до Дмитровы суботы. Яко ж великих морозов река Днепр был замерз, и ездили по нем яко серед зимы. А потом за ласкою Всемилостивого Господа Бога для плачу и великого уздыханя снег ростал и река Днепр росплынулся. А потом почали жати-горовати по снегу у стужу. Были теж морозы великие, огне клали, сами грелися, иж страшно и жалосно было гледети: три — два человеки на ден ледво снопов 40 нажнут овса албо ярицы, бо велми к земли прилегло.

Люди убогие, ярь на весне жали-горевали, але вже толко для статку, а того много статками на весне сами господари свое збоже травили; маки, горохи, бобы, проса, репа — то все згола погинуло. А которые молотили ярь, зерня толко знак, а коли змелет, спечет,— то у печи испечется, а з лопаты у печ не зложит; с печи аж ополоником выберет. Также и жито велми было неумолотно. А коли муку житную у хлебе спекут, то тесто печеное солодко, а за скорину хотя ложки клади, а в печи не печется.

У восень роли (л. 164 аб.) и жито сеяли, которые старым житом, то предсе ни во што, а которые житом новым сеяли, тые ни жали. Яко ж две доле тых людей было, которых оралы и не сеяны были. На лето куповали жито чверть по грошей 35, яры по гр(ошей) 40, пшеницу куповали чверть 40 гр[ошей], овес по гр[ошей] 40, конопель чверть 20 грош[ей], горох чверть 20 гр[ошей]. А тот гнев божий был и непогода, почавши от Менска до Полоцка к Витебску, до Орши, до Мстиславля, до Пропойска, до Рогачова, Могилева, Любошаны...

Того ж року 603, в месте Могилеве Иван Куцка здал з себе гетманство козацкое для того, иж у войску великое своволенство; што хто хочет, то броит... Потом по Иване Куцку был гетманом Иван Косый. Тые козаки брали приставства у Полоцку, у Витебску, на Орши, у во Мстиславлю, у Крычове, у Могилеве, у Головчине, у Чечерску, у Гомли, у Любечу, у Речицы, у Быхове, у Рогачове и по всих местах...

Варкулабовская летопись // Могилевская старина: Сб. ст. «Могилевских губернских ведомостей». Могилев, 1900. Вып. 1.

ЗВЕСТКІ ПРА ВЁСКУ АЗЯРАНЫ З «МОГИЛЁВСКИХ ГУБЕРНСКИХ ВЕДОМОСТЕЙ»

Село Озераны упоминается впервые под 1556 годом. В это время село принадлежало киевопечерскому монастырю. Озеранские крестьяне производили захваты мёду в Конопницкой[1] земле Тихинскаго[2] имения дворян Ивана и Измаила Алексеевичей Зенковичей, грабили на вольных дорогах крестьян их и т. п. Король дал повеление киевопочерскому архимандриту (не поименовать) устранить поводы к жалобам. Документ выдан 18 января 1556 г. в Варшаве[3].

Затем, Озераны упоминаются под 1584 годом. Озераны по прежнему принадлежали киевопечерской лавре и относились к Речицкому повету. Озеранские крестьяне произвели наезд на село Фалеевичи[4] Тихининскаго имения земян Василия и Юрия Зенковичей — Тихининских, ограбили тамошних крестьян, ободрали пчёл на Конопличком острове и нарушили давнюю границу на речке Ржавке. В то же время подданные Юрия З-ча сделали наезд на имение киевопечерского монастыря Яловец. Пока шло разбирательство дела, озеранцы опять произвели наезд на сельцо Зенковичей Конопличи[1]. Конца этого процесса в синодальном деле нет. Имеются документы: королевское повеление киевопечерскому архимандриту еп. Мелетию Хребтовичу от 20 февраля 1585 года из Варшавы; документы за подписью и печатью еписк. Мелетия Хребтовича от 3 марта 1587 года из Речицы и от 2 сентября 1590 года из Владимира.

10 лет спустя, в 1594 году киевопечерский архимандрит Никифор Тур удостоверял, что он зааренловал и позволил пану Давиду Кенишку в лесу с. Озеран «Робенье попелу зо всякого дерева, которое бы на попел годно было, то есть з бересту, з ясеня, з лещины и з вязу», а так же употреблять дерево, нужное «до опатренья того попелу», на бочки,— дуб и другое дерево, сколько будет необходимо. Срок аренды начинался с 6 ноября 1594 года. Продолжительность аренды и количество рабочих предоставлялись усмотрению Кенишка. За каждый лашт попелу он платил 3 злотых польских и дал 10 коп. грошей литовских в задаток. Документ писан собственноручно архимандритом Туром 6 октября 1594 года в Озеранах.

Наконец, вместе с с. Хомичи Озераны упоминаются в 1613 году, в деле о вводе ун. митрополита Рутскаго во владение имениями киевской митрополичьей кафедры и киевопечерскаго монастыря, и в 1614 г. в процессе киевопечерскаго монастыря с митрополитом Рутским.

С этого времени Озераны в документах не встречаются. От униатов они, по обыкновению, перешли к католикам. В 18 в. здесь существовал Озеранский римско-католический монастырь каноников-регулярных. Закрыт он был, если не ошибаемся, только в 1842 году, когда земли, принадлежавшия древле-киевопечерскому монастырю, перешли в министерство государственных имуществ.

Земли монастыря, судя по встречающимся в актах урочищам, занимали огромное пространство. Они тянулись с севера от Чигиринки, получившей название от южнаго Чигирина, и от речки Теребомирки (ныне Черебомирка) почти до Добосны, и с запада от нынешней границы Минской губернии почти до Днепра (по левой стороне Друти упоминаются Хомичи и Радомысль — возникший по примеру Радомысля Днепровскаго).

На документах этих мы подробно остановились потому, что до настоящаго времени по древней топографии этой местности в печати почти ничего не было[5]. *Е. Романов.*

Могилевская старина: Сб. ст. «Могилевских губернских ведомостей». Могилев, 1900. Вып. 1. (Могил. губ. ведом. 1899. № 1. С. 1).

---

[1] Ныне дер. Коноплицы.
[2] Ныне м. Тихиничи.
[3] Документ № 45.
[4] Ныне Хвалевичи.
[5] Захаваны стыль і арфаграфія арыгінала (Рэд.).

Даследаванні Вішчынскага замка

Гэты артыкул беларускага гісторыка З. М. Загарульскага, надрукаваны ў кнізе «Старажытнаруская дзяржава і славяне» (Мн., 1983. С. 86—89, на рус. мове), прыводзіцца з невялікімі скарачэннямі і ў перакладзе на беларускую мову.

У 1977 г. на працягу 5 гадоў археалагічная экспедыцыя Белдзяржуніверсітэта імя У. І. Леніна праводзіла даследаванні на раннефеадальным гарадзішчы каля в. Вішчын у Рагачоўскім раёне Гомельскай вобласці. Плошча паселішча 0,63 га. Раскапана 1650 кв. м. Таўшчыня культурнага слоя вагаецца ад 0,4 (у цэнтры пляцоўкі) да 1,5 м (па краях). Хоць у культурным слоі трапляецца дробны крэмень, у тым ліку са слядамі апрацоўкі, а таксама каменныя паліраваныя сякеркі, ранні слой стратыграфічна не выдзяляецца, і ўся тоўшча наслаенняў ад мацерыка да паверхні звязана з раннефеадальным перыядам. Ужо дзярновы слой напоўнены старажытнарускімі прадметамі. На жаль, гарадзішча доўгі час узорвалася, што прывяло да значнага перасоўвання культурнага слоя і разбурэння большай часткі рэшткаў збудаванняў, якія адносяцца да заключнага этапа існавання паселішча, калі яно было разгромлена, спалена і закінута.

Гарадзішча размешчана на правым баку Дняпра на высокай надпойменнай тэрасе. Яго земляныя ўмацаванні складаліся з трох паралельных ліній валоў і равоў, якія ўтварылі ў плане паўкруг. Вышыня вонкавых валоў 2,5—3 м. Адзін бок гарадзішча ахаваны стромым абрывам рачной тэрасы, і, відаць, не меў вала. Паселішча можна аднесці да тыпу гарадзішчаў паўкруглай формы, не звязаных з умовамі рэльефу мясцовасці. Аснову фартыфікацыі складалі штучныя валы і равы. У большасці выпадкаў падобныя гарадзішчы з'яўляюцца рэшткамі ўладальніцкіх сядзіб. На грэбені ўнутранага вала выяўлены і даследаваны на працягу 30 м рэшткі згарэлай абарончай сцяны, зробленай з гарызантальных бярвён, якія ўмацоўваліся размешчанымі на адлегласці 5—5,5 м адна ад адной кароткімі папярэчнымі сценамі. У месцах злучэння падоўжныя бярвёны злучаліся адно з адным «унакід». Сцяна была пастаўлена на вале і не мела ніжніх падземных частак. У некаторых месцах захаваліся 3—4 бервяны дыяметрам 18—23 см. У месцах злучэння ў верхнім баку бярвён высякаліся лежкі. Даўжыня папярэчных бярвён каля 1,2 м. Іх кольцы выходзілі за вонкавую плоскасць сцяны на 10—22 см. З вонкавага боку ніжнія бярвёны былі прысыпаны шчыльнай глінай, з якой насыпаўся ўнутраны вал. З тыльнага боку на вале каля сцяны сустракаліся крушні камянёў, а таксама ўчасткі глінянай абмазкі з адбіткамі плоскага дрэва. У адным месцы гліна з абмазкай ішла суцэльнай паласой 1×3 м паралельна сцяне на адлегласці каля 1 м ад яе. Як можна меркаваць па вугальнай праслойцы, да сцяны з боку гарадзішча прымыкала роўная гарызантальная пляцоўка, на якой, магчыма, насцілаўся драўляны памост. Каля асновы тыльнага боку ўнутранага вала выяўлена невысокая драўляная сцяна з чэсаных дошак, якая адгароджвала вал ад участка забудовы.

Існуе думка, што гарадзішчы, умацаваныя трыма паралельнымі лініямі валоў і равоў, пашырыліся на Русі ў сувязі з вынаходніцтвам каменямётных машын (порак) не раней як у першай палавіне 13 ст., калі адбыліся змены ў тактыцы захопу ўмацаваных паселішчаў і замест звычайнай доўгай аблогі сталі прымяняць падтрыманы стральбой з поракаў штурм. Улічваючы, што на Вішчынскім гарадзішчы добра прадстаўлена 12 ст., можна дапусціць, што першапачаткова замак меў больш простыя ўмацаванні. Аднак у 13 ст. ў мэтах процідзеяння новай зброі былі насыпаны вонкавыя валы, якія расшыралі абарончую паласу да 30 м. Пры шурфоўцы першага гарадзішча вонкавага вала не знойдзена на ім ніякіх прыкмет навальных збудаванняў.

У раскопках былі выяўлены сляды не менш як 6 згарэлых драўляных аднакамерных пабудоў. Усе яны размяшчаліся ўздоўж вала на значнай (10—15 м) адлегласці адна ад адной. Магчыма, паміж імі былі і іншыя пабудовы, рэшткі якіх цалкам разбураны пазнейшым заворваннем. Пяць пабудоў былі наземнымі зрубамі. У дзвюх зберагліся рэшткі дашчанай падлогі і развалы печаў, што дазваляе аднесці іх да жылых збудаванняў. Трэці зруб быў, верагодна, майстэрняй ювеліра. Адна пабудова больш лёгкага тыпу — свіран. Яна стаяла побач з домам, у ёй на падлозе захавалася зерне. У мацерыку знойдзена значная колькасць неглыбокіх ям. У дзвюх ямах знойдзена па аднаму цэламу гаршку.

Матэрыялы раскопак дастаткова поўна адлюстроўваюць гаспадарчае жыццё і побыт насельнікаў замка. Сельскагаспа-

дарчыя прылады прадстаўлены двума абломкамі сашнікоў, дзвюма цэлымі матыкамі, двума абломкамі сярпоў. Знойдзены таксама жорны і жалезная порхліца. Знаходкі касцей жывёл сведчаць аб дамашняй жывёлагадоўлі і паляванні. З рыбалоўствам звязаны гарпун, рыбалоўныя кручкі, гліняныя грузілы ад сетак. Знойдзены косці і луска ад буйных рыб. Дрэваапрацоўка прадстаўлена дзвюма сякерамі, пяццю долатамі, малатком з цвікадзёрам, пёрападобным свердлам. Магчыма, што ў замку мела месца апрацоўка жалеза. Знойдзены шлакі, зубілы, молат.

У паўднёва-заходняй частцы гарадзішча каля вала жыў кваліфікаваны ювелір. Там знойдзены льячка, запоўненая бронзай, матрыца для падвесак у форме лілеі (крын), невялікая матрыца (шаблончык), відаць, для адбітку бляшак расны і масіўная матрыца для колта з выявай грыфона. Частымі знаходкамі былі свінцовыя пласціны, якія, магчыма, выкарыстоўваліся для вырабу эмалей.

З іншымі відамі гаспадарчай дзейнасці звязаны знаходкі нажоў (каля 100), нажніц (4 экз.), шылаў і іголак, прасліц (больш 70). Сярод матэрыялаў раскопак выдзяляецца шэраг прадметаў, якія адлюстроўваюць ваенны побыт: перакрыжжа і наверша мяча, зробленыя з бронзы; шарападобны бронзавы кісцень, пакрыты дробнымі гарошкападобнымі выпукласцямі, аналагі якога вядомы ў гарадскіх слаях 12—13 стагоддзяў у паўднёвай і паўднёва-заходняй Русі; абрывак і асобныя кольцы ад кальчугі; пласціна з панцырнага даспеха, наканечнікі стрэл (9 экз.) і коп'яў (2 экз.). Цяжкаўзброеным коннікам належалі 8 шпор тыпу III, IV і V (паводле класіфікацыі А. Н. Кірпічнікава). Знойдзена таксама 6 страмён тыпу V, VII, VII А і X, якімі аснашчаўся верхавы конь цяжкаўзброенага рыцара. 4 экземплярамі прадстаўлены цуглі.

Разнастайныя ўпрыгожанні і іншыя бытавыя прадметы. Найбольш шматлікія абломкі шкляных бранзалетаў (510 фрагментаў), з якіх кручаных у 1,5 раза больш, чым гладкіх. Ёсць шкляныя пярсцёнкі і пацеркі. Апошніх больш як 20. Ювелірныя вырабы прадстаўлены круглымі манетападобнымі прывескамі, пакрытымі несапраўднай зерню (2 экз.), крыжамі-цельнікамі, шпількамі (адна квадрыфалійная з эмаллю і геральдычнай птушкай, другая з крыжападобнай галоўкай), бранзалетамі (кругладрацяны, трохгранны са стылізаванай галоўкай звера, віты, пласцінастыя), пярсцёнкамі, бразготкамі з крыжападобнай праразью.

У 1979 г. на замку выяўлены клад дарагіх упрыгожанняў і грашовых зліткаў, схаваны сярод камянёў у крапасной сцяне ў апошнія часы існавання паселішча. У склад клада ўваходзілі 2 колты з двухбаковай выявай птушак, выкананых тэхнікай перагародчатай эмалі, зорчаты шасціканцовы колт, колт з ажурнай аблямоўкай з выявай дзвюх птушак і крына, дзве расны, якія складаюцца з канічнага верху са звісаючымі ланцужкамі, да якіх прымацаваны бляшкі; бранзалет, кручаны з трох жгутоў са шчытковымі канцамі ў выглядзе стылізаваных галовак, двухстворкавы пласцінасты бранзалет з гравіраванымі выявамі птушак і арнаментаў, чатыры крынападобныя прывескі, тры сярэбраныя пацеркі, два ланцужкі з паўцыліндрыкаў, тры грыўні наўгародскага тыпу, дзевяць грыўняў літоўскага тыпу, шэсць грыўняў кіеўскага тыпу. Усе вырабы з высакапробнага серабра. Два колты, крынападобныя прывескі, пацеркі і пласцінасты бранзалет пазалочаны. Рэчы маюць дакладныя аналогіі ў кладах, закапаных у час мангола-татарскага разрабавання Русі, і датуюцца 2-й палавінай 12—1-й трэццю 13 ст. Клад складаўся не з новых вырабаў, многія з іх сталі непрыгоднымі: паламаныя пласцінасты бранзалет, зорчаты колт, не было дужак у колтаў з эмалямі. Паміж іх вырабам і закопваннем прайшло нямала часу.

Вялікую цікавасць мае знаходка віслай свінцовай пячаткі Мсціслава Расціславіча Храбрага, якая сведчыць аб сувязі замка з дынастыяй смаленскіх князёў. Час функцыяніравання замка вызначаны вузкімі межамі сярэдзіны 12 — сярэдзіны 13 ст. Раннюю дату дае грушападобная бразготка з крыжападобнай праразью. Знаходкі гэтага тыпу былі пашыраны на Русі з сярэдзіны 10 да сярэдзіны 12 ст. Верхняя храналагічная мяжа вызначаецца колцавай шпорай, стрэмем тыпу X, а таксама матэрыяламі кладу.

Тапанімічныя даныя, сацыяльна-эканамічны тып замка, яго сувязь са Смаленскай зямлёй, датаванне і абставіны гібелі дазваляюць паставіць пытанне пра магчымасць атаясамлівання Вішчынскага замка з летапіснай Ваішчынай, захопленай і, відаць, разбуранай у 1258 г. аб'яднаным войскам літоўцаў і палачан.

«Замак у Рагачэве»

Так называўся артыкул вядомага мастацтвазнаўцы Міколы Шчакаціхіна ў часопісе беларускіх краязнаўцаў «Наш край» (1926. № 10—11), і які прыводзіцца ніжэй з невялікімі скарачэннямі і захаваннем моўных асаблівасцей.

У самым канцы галоўнае вуліцы Рагачэву, на высокім беразе Дняпра, уздымаецца досыць вялікая старадаўняя камяніца, вядомая сярод мясцовага насельніцтва — пад назваю «замку каралевы Боны». Месца, дзе знаходзіцца гэты будынак, з'яўляецца часткаю ранейшае замкавае гары, якая стварала калісьці «рог» паміж Дняпром і утокам Друці (адкуль узяў сваю назву, пэўна, і самы горад). У цяперашні час рэчышча Друці адступіла далей, пакінуўшы сваё старарэчча каля падножжа гары з паўднёвага боку, з поўначы ж гара перарэзана штучнай шырокай выняткай, зробленай у час пабудовы маста праз Дняпро, за якім пачынаецца працяг варшаўска-маскоўскага шосэйнага шляху, напрамкам на Прапойск і Чэрыкаў.

Самы «замак» мае выгляд масіўнага, крыху прысадзістага, простакутнага ў плане, двохпаверхавага будынку, перакрытага пазьнейшым чатырохскатавым жалезным дахам. Па рагох разьмешчаны магутныя контрфорсы на квадратовых асновах, якія на галоўным фасадзе, звернутым у бок Дняпра, падымаюцца вышэй на палову другога паверху, на заднім жа дасягаюць толькі мяжы між паверхаў, абведзенай навакол усяго будынку вузкім патройным гзымсам. Другі гзымс, шырокі, ступенчаты, акаляе гару будынку пад дахам, трэці праходзіць зусім на доле, у выглядзе вузенькага ардынарнага паяска. Нічым не аздобленыя, гладкія муры, затынкаваныя паўзьверх трывалае цаглянае кладкі, маюць толькі шырокія выступы ў сярэдзінах усходняга (з боку Дняпра) і заходняга фасадаў, дзе зьмяшчаюцца ўваходныя дзьверы. Дзьверы знаходзяцца як у дольнім, гэтак і ў горнім паверхах, якія зусім ня злучаны між сабою. У першым паверсе з галоўнага фасаду (усходняга) досыць шырокі ўваход мае поўцыркульную перамычку, з задняга фасаду, насупроць яго, зьмешчаны простакутныя дзьверы, але зробленыя ў закладзеным пралёце з поўцыркульнаю аркай. Апроч таго, у паўночным фасадзе, каля самага паўночна-ўсходняга рагавога контрфорсу ёсць яшчэ адзін ваход, таксама з поўцыркульнаю перамычкаю, крыху падвышаны над зямлёй пры дапамозе невялічкага каменнага ганку з усходамі па пяць ступеняў; гэты ваход вядзе беспасрэдна ў другі паверх, куды падымаецца ўнутраная драўляная драбіна, і з першым паверхам злучэньня не мае; але магчыма, што ваход гэты пазьнейшага паходжэньня, паколькі беспасрэдна над ім у другім паверсе як с надворнага, так асабліва з нутранога боку, выразна відаць сьляды аналёгічнага па абрысах закладзенага пралёту, да якога, магчыма, калісьці падымаліся надворныя драбіны, прыбудаваныя да бакавога фасаду; гэта тым болей праўдападобна, паколькі той ваход, што існуе цяпер, у кожным выпадку ў дольні паверх весці ня мог, бо з нутранога боку якраз у гэтым месцы знаходзіцца ніша з поўкупальным скляпеньнем. Праўда, магчыма таксама, што ў гэтым месцы раней ня было наагул ніякага ўваходу, паколькі закладзены пралёт другога паверху можна вытлумачыць і ў іншы спосаб, што мы зазначым у далейшым. Другі ўваход у горні паверх

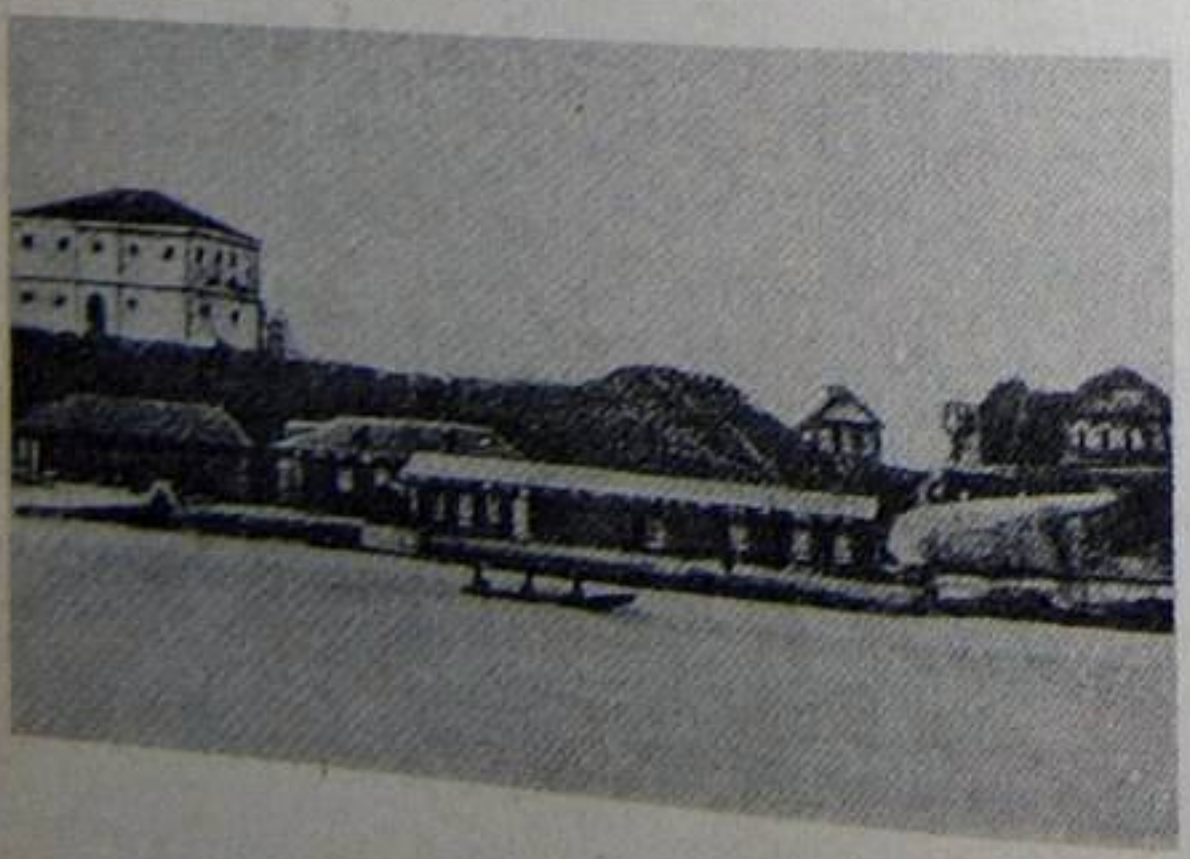

Від на Рагачоўскі замак з боку Дняпра. Фота пачатку 20 стагоддзя.

знаходзіцца ў сярэдзіне задняга фасаду; да яго падымаліся калісьці цяпер зруйнаваныя ўсходы, пакладзеныя на ўмацаваныя ў мур жалезныя трамы; але нельга быць пэўным, што гэтыя трамы належаць да першапачатковае канструкцыі: магчыма, што ўсходы раней мелі іншы выгляд і былі альбо складзены з цэглы, альбо зроблены з дрэва. Апроч уваходаў, муры ў будынку з усіх чатырох бакоў у вабодвых паверхах прарэзаны параўнальна невялічкімі вокнамі простакутнае прадоўжнае формы, з разьмяшчэннем па горызонталі; пралёты і ў некаторых выпадках маюць жалезныя краткі; на пярэднім і заднім фасадах кожны паверх у бакавых частках мае па два вакны: у сярэднім выступе усходняга фасаду, над галоўным уваходам, ёсьць і яшчэ адно вакно іншае формы, але пазнейшага пахаджэньня; на бакавых фасадах некаторыя вокны закладзены, маючы знадворку выгляд неглыбокіх глухіх простакутных ніш.

Нутраны лад будынку найлепей захаваны ў дольнім паверху. Галоўны уваход (з боку Дняпра) вядзе ў папярочны карыдор, які перасякае увесь будынак з усходу на захад, канчаючыся на супроцьлеглым баку другімі дзьвярыма. Зараз жа за ўваходам ён перакрыжаваны другім шырокім прадоўжным карыдорам, які, ідучы з поўдня на поўнач, стварае як быццам вэстыбюль будынку. Гэты другі карыдор перакрыты карабовым скляпеньнем з аркамі, абапёртымі на пілястры; у паўднёвай частцы яго пілястры зьнішчаны: з паўночнага боку ён канчаецца невысокай кантовай нішай, пакрытай поўкупальным скляпеньнем, якое прыходзіцца якраз пад вышэйпамянёнымі намі ўсходамі, што вядуць з бакавых дзьвярэй у другі паверх. Прыблізна ў самай сярэдзіне будынку першы карыдор перасечаны трэцім, раўналежным другому прадоўжным карыдорам, таксама з карабовым скляпеньнем, які падзяляе ўвесь будынак на дзьве паловы — усходнюю і заходнюю. Па бакох яго знаходзяцца вялікія прастакутныя памяшканьні, злучаныя з карыдорам шырокімі пралётамі з поўцыркульнымі аркамі, абапёртымі у сярэдзінах на моцныя простакутныя у плане слупы. Кожнае такое памяшканьне мае перакрыцьцё з двух крыжовых скляпеньняў, з абапораю на гэтыя-ж нутраныя слупы і на бакавыя муры, без спецыяльных пілястраў, альбо кансоляй на гэтых апошніх. З усходняга боку гэтыя памяшканьні асьветлены вокнамі, якія прароблены ў нутраным муры і вядуць у першы прадоўжны корыдор, прычым, аднак, крайняе з поўначы вакно, якое змешчана вышэй скляпеньня канцовае нішы гэтага корыдору, выходзіць ужо на ўсходы, што вядуць на другі паверх. Памеры і формы гэтых вокан цалкам аналёгічны надворным. У бакавых мурох вокны закладзены, апроч сярэдніх, што прыходзяцца па канцох цэнтральнага корыдору. З гэтай прычыны ў цяперашні час абодва памяшканьні ўсходняе паловы будынку, зусім ня маючы надворных вокан, зьяўляюцца досыць цёмнымі, заходняя палова крыху сьвятлей, бо кожнае памяшканне мае надворныя вокны ў заходнім фасадзе. Але і першапачаткова, калі бакавыя вокны яшчэ ня былі закладзены, агульная колькасьць іх і памеры ня зусім адпавядалі, напэўна, досыць значным памерам саміх памяшканьняў, якія, хутчэй за ўсё, ніколі ня мелі належнага святла. Часткова ў сувязі з гэтым, а таксама і з агульным распланаваннем паасобных частак, першы паверх зусім ня робіць уражання жылога памяшканьня; што пацьвяржаецца яшчэ і поўнай адсутнасьцю абы якіх сьлядоў пячэй ці комінаў, альбо наагул тых ці іншых прылад для апалу. На нашу думку, тут хутчэй было нейкае памяшканьне службовага характару,— магчыма, склад зброі ці провіянту, а мо нават і стайні, паколькі разьмяшчэньне «пакояў» і корыдораў упоўне гэта дазваляе.

Плян другога паверху ў агульных рысах адпавядае першаму. Памянёныя намі вышэй сучасныя драўляныя ўсходы ад бакавых дзьвярэй вядуць у шырокі прадоўжны корыдор, аналёгічны ніжняму «вестыбюлю». З сярэдзіны яго простастаўна ідзе другі папярочны корыдор, які канчаецца дзьвярыма на заходнім фасадзе. Другога прадоўжнага корыдору няма: замест таго, з папярочнага корыдору ў паўночны і паўднёвы бок расчыняюцца выхады ў вялікія памяшканьні без перагародак і нутраных слупоў, якія ствараюць два асобныя пакоі, па адным ў кожнай палове будынку. Ранейшыя перакрыцці ў гэтым паверсе нідзе не захаваліся, дый наогул увесь ён робіць уражаньне значна перабудаванага, паколькі ў шмат якіх месцох выразна відаць сьляды закладак і падправак пры дапамозе пазьнейшае цэглы. Найболей пераробленым зьяўляецца прадоўжны карыдор з усходняга боку. У цяперашні час ён мае па ўсходняй сьцяне шэраг вокан, сярэдняе з якіх, што знадворку, прыходзіцца на выступ усходняга фасаду, з нутранога боку змешчана ў вялікай нішы з поўцыркульнай пера-

мычкай: але гэтая ніша закладзена ў пазнейшы час, ды, апроч таго, па ўсёй сьцяне відаць сьляды такіх жа перамычак, што паказвае, хутчэй за ўсё, на шэраг закладзеных пралётаў, да якіх дапасоўваецца і замураваны пралёт з паўночнага боку, над сучасным уваходам, аб якім мы паміналі вышэй. Усё гэта робіць амаль бясспрэчнам, што першапачаткова ўвесь корыдор меў выгляд адкрытае лёджыі з лёгкай аркадай на параўнальна тонкіх слупках, якая выходзіла ў бок Дняпра, і можа быць мела надворны выхад і сходы з паўночнага боку.

Такая конструкцыя, разам з агульным характарам усяго другога паверху дазваляе лічыць упоўне магчымым, што гэты паверх, у процілегласьць ніжняму, служыў калі-небудзь жылым памяшканнем, альбо ў кожным выпадку мог граць ролю, напрыклад, памяшкання для замкавае варты, з лёджыяй у якасці назіральнае галярэі, звернутай на ўсход, г. зн. якраз у той бок, адкуль асабліва магла пагражаць небясьпека нападу. Але гэта, зразумела, нельга лічыць бясспрэчным, тым болей, што аналёгічна дольняму паверху тут няма ніякіх прылад для апалу. Магчыма, праўда, што гэтае памяшканьне ўжывалася толькі ў летні час, альбо, што тут былі зроблены калісьці часовыя прылады, якія да нашых дзён не захаваліся. Што ж датычыць нутраной апрацоўкі гэтага памяшканьня, дык сучаснае яго становішча не дае падстаў, грунтуючыся на якіх можна было-бы вырашыць пытаньне аб яго прызначэньні ў той ці іншы бок. У цяперашні час скляпеньні дольняга паверху проста засыпаны зямлёй і пяском, але ў мурох відаць паглыбленні для трамаў, што паказвае на існаваньне драўлянае падлогі. Самыя муры не затынкаваны, і паверх цаглін няма ніякіх сьлядоў ранейшага тынкаваньня; у выпадку, калі памяшканьне гэтае хаця-бы часткова служыла для жылых мэт,— магчыма, што тут была ў свой час драўляная абшыўка муроў,— але об'ектыўных падстаў для такога зацьверджаньня мы ня маем.

Пералічаныя намі конструкцыйныя асаблівасьці зьяўляюцца досыць важнымі ў пытаньні аб датоўцы гэтага помніку, а таксама аб тым, якое месца займаў ён сярод даўнейшых будоў рагачэўскага замку. Як вынікае з ранейшых нашых уваг, будынак гэты, зразумела, ня можа лічыцца галоўным замкавым будынкам, і ў гэтым сэнсе пашыранае ў Рагачэве перакананьне, што ўласна тут калісьці жыла каралева Бона, не мае пад сабой ніякага рэальнага грунту; будынак гэты бясспрэчна, быў адным з дапаможных будынкаў — ня з ліку малаважных, праўда, як сведчыць яго разьмяшчэньне на досыць выгодным і відным месцы, у той час, як галоўныя замкавыя гмахі знаходзіліся, хутчэй за ўсё, далей на поўнач, у той частцы замкавае гары, якая цяпер аруйнавана. Між іншым, у Сямёнава правільна зазначана, што гэты будынак зьяўляецца толькі часткай (адным з будынкаў) былога рагачэўскага замку. Але агульнакажучы, безадносна да мясцовага тлумачэньня, пашыранае паданьне, якое зьвязвае яго з імем каралевы Боны, мае пад сабою пэўныя падставы.

З актаў Літоўскае Мэтрыкі вядома, што ў 1524 годзе кароль польскі і вялікі князь літоўска-беларускі Жыгімонт I падараваў сваёй жонцы каралеве Боне замак у Пінску разам з прыпісанымі да яго дварамі: Клецкам, Гарадком і Рагачэвам... Атрымаўшы яго (Рагачэў) у сваю ўласную маёмасьць, Бона, магчыма, сама ніколі тут і ня была і кіравала сваім рагачэўскім «меньемъ і грунтомъ» праз спэцыяльных намесьнікаў «дзяржаўцаў» і «спраўцаў». Але ёсьць падставы лічыць, што ласьне ў гэты час тут былі распачаты тыя ці іншыя працы па пабудове сталага замку... Як стратэгічны пункт ён існаваў да 1780 году, пасьля чаго быў паступова знішчаны, што ад усіх ранейшых будоў засталася толькі адна захаваная да цяперашняга часу камяніца.

Ці можна лічыць, аднак, што гэтая апошняя належыць да першапачатковых пабудоў XVI сталецця? Канструкцыя яе не супярэчыць такому дапушчэньню, хоць у сваім сучасным выглядзе, як мы ўжо зазначылі, яна зьяўляецца, бясспрэчна, вынікам пазнейшае пераробкі. Вядома, напрыклад, што рагачэўскі замак не раз разбураўся як у XVI, так і ў XVII сталецьцях, у часе войн з татарамі, з казакамі і з Масквою. Першапачатковы будынак мог быць пры гэтым часткаю зруйнаваны і потым адноўлены ў зьменены выглядзе ў пазнейшы час,— магчыма, у XVII сталецьці, паколькі сучасны выгляд яго мае нешта супольнае з тыповымі будынкамі гэтае эпохі ў Менску і ў іншых беларускіх местах. Але ў тым відзе, які ён хутчэй за ўсё меў спачатку, і які мы спрабавалі аднавіць у зробленай намі рэконструкцыі,— ён мае выразныя стылістычныя рысы архітэктуры XVI сталецьця, у тым яе адменьніку, які ў гэты час быў вядомы і ў іншых месцох Беларусі. Уласна з прыездам Боны пасля шлюбу яе з Жыгімонтам у Беларусі з'явіліся італьянскія архітэктары і май-

стры, якія прынеслі сюды тыповыя формы італьянскага будаўніцтва эпохі Рэнэсансу, што адыгралі досыць важную ролю ў гісторыі разьвіцця архітэктурнага мастацтва ў старадаўніх беларускіх местах. Гэтыя формы былі, напрыклад, ужыты пры пабудове віленскага Дольняга замку пасьля пажару 1530 году, а таксама ў некаторых іншых дзяржаўных і прыватных будовах Вільні. Пры будаванні рагачоўскага замку, што адбылося ў той самы час, яны, натуральна, маглі зьявіцца і тут, асабліва, прымаючы пад увагу асабістыя густы Боны, якія маглі адбіцца ў надворных формах будоў яе ўласнага маёнтку. У даным выпадку, ранейшая канструкцыя ўсходняе часткі горняга паверху, што мела, як мы зазначылі, хутчэй за ўсё, від зьвернутае ў бок Дняпра адкрытае лёджыі з аркадай, з'яўляецца досыць характэрнай адзнакай, і дае ўсе падставы для дапушчэньня аб першапачатковым паходжанні будынку ўласна з XVI сталецця.

Дойлідства Рагачоўшчыны

Рагачоў — адзін з найбольш старажытных гарадоў Беларускага Прыдняпроўя, вядомы па летапісных крыніцах з 1142 г. Ён узнік на месцы гарадзішча мілаградскай і штрыхаванай керамікі культур, якое размяшчалася ў сутоках Дняпра і Друці. Дзядзінец займаў мыс у паўднёвай частцы, за ім на поўнач размяшчаўся гандлёва-рамесніцкі пасад з веерападобнай сістэмай вуліц. Такая структура была характэрна большасці старажытнарускіх гарадоў. У той час Рагачоў уваходзіў, верагодна, у Тураўскае княства. З канца 13 ст. горад знаходзіўся ў складзе Вялікага княства Літоўскага, а з 1509 г. стаў уласнасцю каралеў і вялікага князя Жыгімонта I Старога, які пазней падараваў яго сваёй жонцы каралеве Боне. У сярэдзіне 16 ст. на пакатай пляцоўцы дзядзінца, якая мае мясцовую назву Замкавая гара, была змуравана рэзідэнцыя каралевы ў стылі рэнесансавых італьянскіх палацца. Будынак разбураны ў 1-й палавіне 20 ст.

Гэты выдатны помнік дойлідства даследаваў у 1920-х гадах Мікола Шчакаціхін, які даў яго апісанне. Мураваны двухпавярховы прамавугольны ў плане будынак меў вальмавы дах. Вуглы аб'ёму былі ўмацаваны магутнымі контрфорсамі, якія па вышыні даходзілі да сярэдзіны 2-га паверха. Арачны ўваход у будынак размяшчаўся ў цэнтры падоўжанага фасада. Ніжні паверх падзяляўся калідорамі на 4 аднолькавыя залы, перакрытыя крыжовымі скляпеннямі. На другі паверх вялі дзве сіметрычныя аднамаршавыя лесвіцы па баках увахода. У дэкоры галоўнага фасада былі выкарыстаны элементы класічнай ордэрнай пластыкі. Гэты помнік з'яўляўся, магчыма, першым у архітэктуры Беларусі палацам сіметрычна-восевай планіроўкі з рэнесансавым фасадам, упрыгожаным рытмічнай паўцыркульнай аркадай. Замчышча з поўначы было абнесена валам з астрогам і вадзяным ровам. Паводле інвентара 18 ст., у той час побач з палацам размяшчаліся флігель з кухняй, царква, дом аканома, гаспадарчыя пабудовы. З вакольным гарадам замак быў звязаны мостам цераз роў, 2-яруснай брамай-вежай, абкружанай галерэяй і накрытай гонтавым дахам.

Пасля першага падзелу Рэчы Паспалітай замак яшчэ нейкі час захоўваў ваенна-стратэгічнае значэнне. Меркавалася яго мадэрнізацыя з узвядзеннем бастыённай сістэмы, аб чым сведчаць планы ўмацаванняў рагачоўскага замчышча 1779 і 1783 гг., якія захоўваюцца ў архіве ваенна-марскога флоту ў Санкт-Пецярбургу. Яны не былі цалкам рэалізаваны, і паступова ўмацаванні прыйшлі ў заняпад.

Далучэнне да Расійскай імперыі спрыяла станаўленню ў беларускім горадабу-

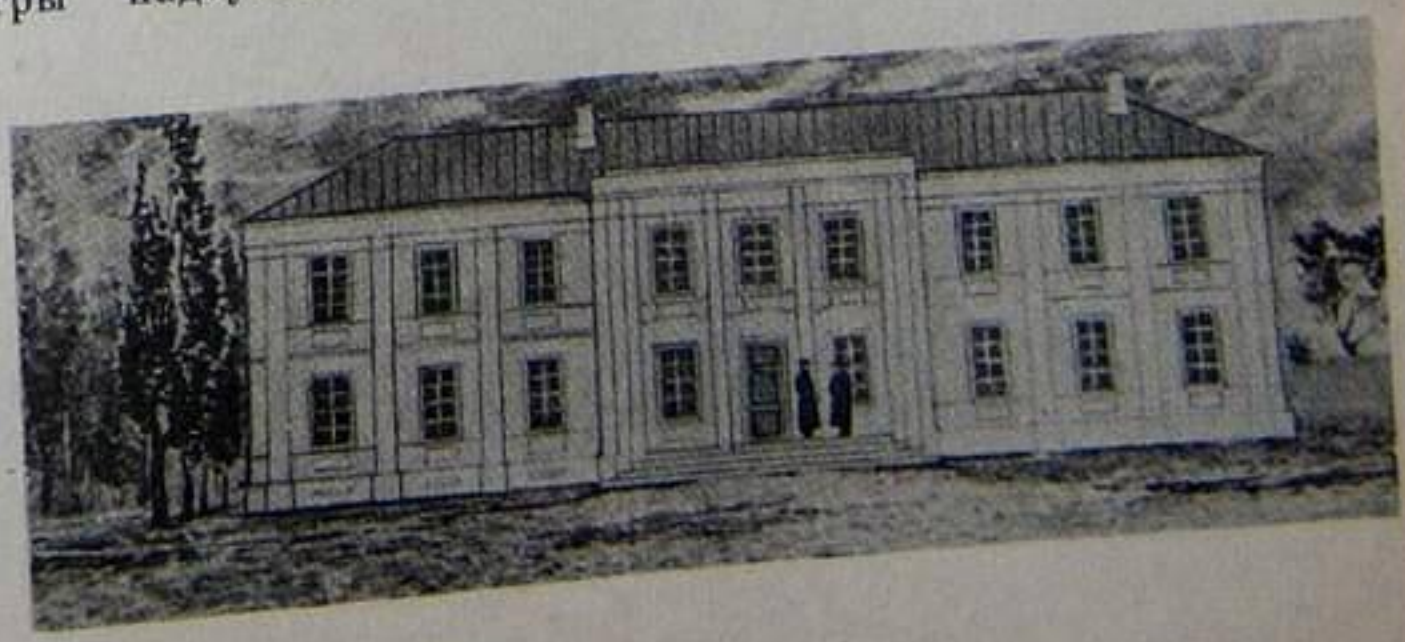

Даяржаўныя ўстановы ў Рагачове.

даўніцтве прынцыпаў архітэктуры класіцызму, планіметрычнай яснасці і рэгулярнасці. У 1778 г. быў зацверджаны першы праектны план Рагачова. Новая ўпарадкаваная забудова размяшчалася на правым беразе Дняпра за 2 км на паўночны захад ад зліцця з ім Друці і ўтварала рэгулярную сетку прамавугольных кварталаў. Асноўныя вуліцы ішлі ў шыротным напрамку паралельна берагу Дняпра на гэтым участку. Кампазіцыя плана ўключала 2 вялікія прамавугольныя плошчы, адна з якіх была гандлёвай. У 1-й палавіне 19 ст. адпаведна з генеральным планам узводзіліся грамадскія будынкі ў стылі класіцызму. У канцы 18 ст. ў Рагачове быў узведзены мураваны будынак павятовай канцылярыі, дзяржаўных устаноў (присутственных мест), праект якога ўяўляў сабой паменшаную і спрошчаную копію дома губернскага праўлення ў Магілёве. Паводле таго самага тыпавога «ўзорнага» праекта да 1780 г. былі пабудаваны павятовыя канцылярыі ў Оршы і Мсціславе.

У Рагачове будынак канцылярыі стаяў на паўднёвым баку прамавугольнай плошчы, створанай паводле рэгулярнага плана горада 1778 г. (цяпер плошча 60-годдзя Кастрычніка). Двухпавярховы прамавугольны ў плане будынак меў цэнтральна-восевую кампазіцыю з галоўным франтальным фасадам. Цэнтральная частка, вылучаная на фасадзе плоскім рызалітам, завершаным невысокім атыкам, умяшчала вялікі парадны вестыбюль і трохмаршавую лесвіцу. Першы паверх меў калідорную планіроўку. Па баках калідораў, злучаных з вестыбюлем, размяшчаліся невялікія службовыя памяшканні. Залы і кабінеты на другім паверсе мелі анфіладную сувязь. Фасады з мерным рытмам аконных праёмаў, больш шчыльных у цэнтральнай частцы, былі аздоблены плоскімі пілястрамі і філянговымі нішамі ў прасценках.

Паводле праекта 1832 г. на плошчы побач з дзяржаўнымі ўстановамі быў пастаўлены драўляны аднапавярховы будынак павятовага дваранскага вучылішча.

У 1-й палавіне 19 ст. ў Магілёўскай губерні пачалося інтэнсіўнае будаўніцтва транспартных дарог і паштовых станцый. Тыпавы праект мураванага станцыйнага дома для Рагачова, Беліцы, Быхава і Копысі быў створаны ў 1838 г. Комплекс паштовай станцыі складаўся з галоўнага аднапавярховага будынка для падарожных, які стаяў уздоўж магістралі, і сіметрычна размешчаных абапал яго і павернутых да дарогі тарцамі дамоў для паштальёнаў. Будынкі злучаліся мураванай агароджай з праездамі ў вялікі прамавугольны двор. Па перыметры двара размяшчаліся карэтная, стайня, пуня і іншыя паштовыя службы. Вельмі сціплая архітэктурная апрацоўка канцэнтравалася толькі на галоўным «магістральным» баку станцыйнага комплексу. Цэнтр кампазіцыі падкрэсліваў невялікі рызаліт увахода з трохвугольным франтонам. Будынкі былі накрыты пакатымі вальмавымі дахамі. Фасады сціпла дэкарыраваны прафіляванымі карнізамі і ліштвамі аконных праёмаў.

Усе гэтыя грамадзянскія збудаванні не захаваліся і вядомы толькі з архіўных крыніц. На акварэльным малюнку Дз. Струкава 1864 г., які захоўваецца ў рукапісным аддзеле Навуковай бібліятэкі Вільнюскага універсітэта, адлюстраваны агульны выгляд Рагачова ў 2-й палавіне 19 ст.

У 1886 г. панараму горада ўзбагаціў велічны сілуэт праваслаўнага сабора Аляксандра Неўскага, пабудаванага ў псеўдавізантыйскім стылі. Манументальны пяцікупальны храм меў амаль цэнтрычную аб'ёмна-прасторавую кампазіцыю. Асноўны гранёны аб'ём, да якога з усходу прылягалі тры алтарныя апсіды, завяршаўся вялікім светлавым барабанам з купалам і галоўкай. Над бакавымі

Комплекс будынкаў паштовай станцыі ў Рагачове.

Сабор Аляксандра Неўскага ў Рагачове. Канец 19 ст.

апсідамі і прамавугольнымі аб'ёмамі на галоўным фасадзе ўзвышаліся чацверыковыя вежы, завершаныя купалкамі з галоўкамі, якія ствараліі традыцыйнае праваслаўнае пяцікупалле. У аздобе фасадаў эклектычна спалучаліся элементы старажытнарускай і ордэрнай архітэктуры: кілепадобныя какошнікі з пратафіляванымі карнізамі на мадульёнах, пілястрамі і філянговымі нішамі.

Хуткае развіццё Рагачова пачалося пасля пракладкі ў 1902 г. чыгуначнай лініі Магілёў — Жлобін. У пачатку 20 ст. былі пастаўлены значныя грамадскія будынкі і жылыя дамы ўздоўж цэнтральных вуліц, якія аднавілі аблічча горада. Як помнікі архітэктуры захаваліся з таго часу былыя будынкі рэальнага вучылішча (вул. Цымермана, 36) і земскай управы (вул. Леніна, 62).

Двухпавярховы мураваны Г-падобны ў плане будынак рэальнага вучылішча, пабудаваны ў 1903—1905 гг. (цяпер сярэдняя школа № 2), вызначаецца манументальнасцю, планіровачнай яснасцю і строгасцю архітэктуры. Галоўнае крыло мае сіметрычную кампазіцыю з цэнтральнай трохпавярховай часткай і бакавымі рызалітамі, якія першапачаткова былі накрыты высокімі вальмавымі дахамі з люкарнамі. Бакавое крыло кампазіцыйна завершана бельведэрам — гранёнай вежачкай з купалам. У дэкоры фасадаў вялікую ролю адыгрывала кантрастнае спалучэнне адкрытай чырвонай муроўкі прасценкаў з пабеленымі гарызантальнымі элементамі, што надавала «цагляной» архітэктуры будынка маляўнічасць. Пры рэканструкцыі вучылішча ў 1950-х гадах дахі зроблены больш пакатымі, зменены характар двухколеравай афарбоўкі фасадаў, якая падкрэслівае стрыманы ордэрны дэкор, у выніку чаго архітэктура будынка набыла рысы неакласіцызму.

Іншыя мастацкія прынцыпы закладзены ў вобразным вырашэнні будынка земскай управы, пастаўленага ў 1909 г., калі пашырыўся стыль мадэрн. Будынак размешчаны на месцы былой павятовай канцылярыі каля перакрыжавання сучасных вуліц Леніна і Інтэрнацыянальнай. Аб'ёмна-прасторавая кампазіцыя будынка асіметрычная — у ёй дамінуе вуглавы аб'ём. Галоўны фасад, арыентаваны на плошчу, таксама асіметрычны, падзелены на 4 розныя па памерах часткі, якія завершаны разнастайнымі атыкамі. Вокны ў кожнай частцы фасада маюць розныя памеры, форму і рытм. Колеравае вырашэнне фасадаў заснавана на кантрастным спалучэнні чырвонай і шэрай тынкоўкі. Кампазіцыйныя і дэкаратыўныя асаблівасці будынка характэрны для архітэктуры мадэрна.

Цікавы таксама жылы дом эклектычнай архітэктуры па вул. Леніна, 34, фасад якога аздоблены дробным дэкорам з

Будынак былой земскай управы ў Рагачове.

Рэальнае вучылішча ў Рагачове. Пачатак 20 ст.

Збароўская царква. З малюнка 19 ст.

фасоннай цэглы і каванымі агароджамі балконаў. Падобную эклектычную архітэктуру мае каплічка канца 19 ст. на старых гарадскіх могілках. Яна мае цэнтрычны васьмігранны план (квадрат са зрэзанымі вуглами) і накрыта высокім шатром з цыбулепадобнай галоўкай. Фасады не атынкаваны і насычаны «цагляным» дэкорам (гіркі, какошнікі, рубрыкі і інш.) у псеўдарускім стылі.

З акварэлі мастака Дз. Струкава, які ў 1863—64 гг. рабіў сістэматычныя замалёўкі помнікаў старажытнасці Беларусі, вядома драўляная царква ў в. Збароў, пабудаваная ў 1749 г., якая цяпер не існуе. Гэта быў трохзрубавы трохкупальны храм са своеасаблівай аб'ёмна-прасторавай будовай. Да асноўнага амаль кубічнага зруба, пастаўленага на мураваным падмурку, далучаліся з усходу гранёная алтарная апсіда, а з захаду чацверыковы зруб бабінца. Усе зрубы былі накрыты асобнымі дахамі ў выглядзе пакатых шатроў-«каўпакоў», што былі традыцыйнымі для старажытнага беларускага дойлідства. Шатры завяршаліся «банькамі» — васьміграннымі вежачкамі з галоўкамі ў стылі барока. Над уваходам у бабінец кансольна навісаў невялікі аб'ём званіцы, гранёныя формы якога адпавядалі алтарнай частцы. Гэта дазваляла накрыць зрубы бабінца і алтара аднолькавымі дахамі. Такім чынам, у аб'ёмна-прасторавай кампазіцыі збароўскай царквы спалучаліся традыцыйныя цяслярскія прыёмы народнага драўлянага дойлідства з элементамі наватарства, што зрабіла гэты помнік па-мастацку адметным.

Тыя ж традыцыі выкарыстаны пры будаўніцтве касцёла ў в. Антушы Побалаўскага сельсавета і Троіцкай царквы ў в. Дварэц.

Касцёл пабудаваны ў пачатку 19 ст. У яго архітэктуры назіраюцца таксама

Троіцкая царква ў вёсцы Дварэц.

Будынак былой царквы ў вёсцы Доўск.

некаторыя рысы класіцызму. Прамавугольныя ў плане асноўны аб'ём і апсіда аб'яднаны адзіным двухсхільным дахам з трохвугольнымі навісямі ў месцы злучэння зрубаў. Па баках апсіды нізкія прыбудовы. Галоўны фасад атынкаваны і завершаны трохвугольным франтонам, які гарызантальна ашаляваны і дэкараваны акантоўкай у выглядзе трыгліфаў. Астатнія фасады ашаляваны вертыкальна, умацаваны сцяжкамі і прарэзаны 2 радамі прамавугольных акон, аздобленых ліштвамі з сандрыкамі.

Троіцкая царква ў в. Дварэц пабудавана ў 2-й палавіне 19 ст. Будынак складаецца з 4 зрубаў, якія ўтвараюць падоўжна-восевую аб'ёмна-прасторавую кампазіцыю. Аснову складае квадратны ў плане зруб, завершаны 8-гранным светлавым барабанам, накрытым пакатым шатром з галоўкай. Да яго з усходу і захаду прылягаюць прамавугольныя зрубы алтара і трапезнай, да якой далучаны бабінец з 2-яруснай вежай-званіцай (васьмярык на чацверыку), таксама завершанай галоўкай. Кампазіцыя вярхоў дынамічная і стварае выразны сілуэт помніка.

Мураваная царква ў цэнтры в. Доўск пабудавана ў пачатку 20 ст., але значна зменена перабудовамі. Крыжападобны ў плане будынак мае цэнтрычную кампазіцыю з амаль ідэнтычнымі фасадамі. Рызаліты, размешчаныя на восях плана, завершаны невысокімі шчытамі. Аздоба фасадаў, абрамленні парталаў і акон маюць псеўдакласіцыстычны характар.

Прысядзібны парк у в. Кісцяні створаны ў пачатку 19 ст. ў характэрным для класіцызму пейзажным стылі. Ландшафтная кампазіцыя парку раскінулася на дзвюх надпойменных тэрасах на высокім правым беразе Дняпра. На верхняй паўкруглай тэрасе стаяў сядзібны дом, ад якога адкрываліся далёкія перспектывы. У гэтай частцы парку захаваліся толькі асобныя групы дрэў, дом не

Парк у вёсцы Забалацце.

збярогся. У паўночнай частцы парку на ніжняй тэрасе збераглісь рэшткі рэгулярнай планіроўкі з круглым штучным узгоркам і двухрадныя алеі з хвоі звычайнай. У дэндралагічным складзе парку пераважаюць мясцовыя пароды дрэў — клён, ліпа, таполя, рабіна, але ёсць і экзатычныя расліны: лістоўніца Сукачова, конскі каштан звычайны. Каля берага захаваўся экземпляр елкі звычайнай, у кроне якой знаходзілася альтанка.

Яшчэ адзін прысядзібны парк быў закладзены ў 2-й палавіне 19 ст. на паўднёва-ўсходняй ускраіне в. Забалацце. Тэрыторыя парку падзяляецца галоўнай уязной алеяй на пейзажную паўднёвую частку і пладовы сад у паўночнай частцы. Гэта так званы «эканамічны» парк перыяду капіталізму. У пейзажнай частцы былі вадаёмы, абкружаныя сцежкамі з маляўнічымі палянкамі і групамі дрэў, кустоў бэзу, чаромхі, акацыі. Раслінны свет пераважна з мясцовых парод: вярба, дуб, арэх, бяроза, вольха і інш.

Т. В. Габрусь.

Сялянскія хваляванні ў вёсцы Званец

У Рагачоўскім павеце былой Магілёўскай губерні знаходзіўся маёнтак Іаахімава з прылеглымі вёскамі Званец, Валосавічы, Ямнае, Гута і іншымі. Спачатку маёнтак належаў памешчыкам Жукоўскім, але яны яго заклалі за даўгі, выкупіць не змаглі, і ён быў перададзены жонцы генерал-маёра Вішчынскага, якая неўзабаве прадала яго памешчыкам Барысавічам. Бязлітаснымі і жорсткімі былі Барысавічы. Зусім невыносныя ўмовы жыцця стварылі яны для прыгонных сялян. І прыгонныя, якія не мелі права нават стаяць перад сваімі ўладальнікамі з паднятай галавой, прама глядзець на іх, бо ў гэтым ужо быў выклік уладзе, надалі падаць на Барысавічаў скаргі: беларускаму ваеннаму губернатару і сенатару Баранаву, які аб'язджаў губерню. 100 чалавек сялян прасілі «абароны ад прыгнёту Барысавічаў і пазбаўлення іх ад голаду». Яшчэ больш бесчалавечна

пачалі мучыць сваіх прыгонных Барысавічы, калі даведаліся пра гэтыя скаргі, і цярплівасці сялян прыйшоў канец. Жыццё было такое цяжкае і страшнае, што не было з чаго выбіраць — або біцца якога-небудзь паляпшэння, або памерці.

Супраць Барысавічаў выступілі ўсе іх сяляне. Яны з'явіліся ў маёнтак Іаахімава са сваімі патрабаваннямі. Але памешчыкі выклікалі мясцовую земскую паліцыю. Тады сяляне яшчэ шчыльней абступілі памешчыцкі дом і пачалі пагражаць падпалам. Былі выкліканы салдаты. Пачаліся суд і расправа. Высветлілася, што выступленне прыгонных не было стыхійным. Трое сялян з в. Званец — Федасей Нікіцін, Рыгор Якаўлеў і Сцяпан Усцінаў — пачалі збіраць сялян і гаварыць ім, што «калі не будуць аддзяляцца ад згуртавання іх і паслухаюцца іх парад, то вызваляцца ад уладарання Барысавічаў...». Яны першыя напісалі скаргі, а потым да іх далучыліся і іншыя сяляне. Суд прызнаў іх завадатарамі і кіраўнікамі сялянскага бунту...

Расправу наладзілі ў в. Званец. Сюды сагналі сялян з усіх уладанняў Барысавічаў глядзець, як будуць пакараны непаслухмяныя, каб запалохаць і адбіць нават думкі аб выступленні супраць сваіх паноў. Вось і прыгавор: «Пакараць праз ката пугай і даць Якаўлеву і Усцінаву па 24, а Нікіціну 30 удараў, потым саслаць на катаржныя работы. Вёска Ямнае — Улас Іваноў, вёска Валосавічы — Ігнат Панкратаў, вёска Гута — Іван Ігнатаў і вёска Малашкавічы — Іван Панцялееў з тым, што далучыліся да названых трох сялян пры падачы скаргі і што да раскаяння і паслухмянасці аказваюцца ўпартымі, пакараць у тым жа маёнтку праз паліцэйскіх служыцеляў бізунамі і даць кожнаму па 50 удараў. З вёскі Гута 12 чалавек за тое, што не раскаяліся і былі ўпартыя ў непаслухмянасці ўладарам — пакараць праз паліцэйскіх жа служыцеляў у зборы народу бізунамі і, даўшы па 25 удараў, або пакінуць у маёнтку, калі ўладальнікі будуць згодны, або саслаць у Сібір...»

Жанчын, старых і дзяцей сілай загналі глядзець на пакаранне паўстанцаў. У адной палавіне кола, утворанага людзьмі, кат з пугай здзекваўся над людскімі душамі і целамі, у другім баку свістаў бізун ў руках паліцэйскага. Бязупынны лямант, стогны, плач... І пах крыві... прыкры, цяжкі... А затым кандалы на рукі і ногі і — у Сібір. Доўга беглі жонкі і дзеці за роднымі людзьмі, якіх забіралі на чужыну.

Разышоўся народ... Цяжкая, падманлівая цішыня... Але ўлады і памешчыкі Барысавічы не выклікалі ў сялян пачуцця страху і пакорлівасці. Яшчэ не змоўк кандальны звон, яшчэ не высахла зямля, палітая чалавечай крывёй, а сяляне Васіль Максімаў з в. Малашкавічы, Фёдар Паўлаў з в. Званец, Павел Іваноў з в. Ямнае, зноў трое, як бы працягваючы пачатую справу тых трох, пайшлі па вёсках, з хаты ў хату, збіраючы грошы на паездку ў Пецярбург. Вырашылі дайсці да самога цара. Верылі, што цар-бацюхна абароніць іх ад памешчыкаў. І зноў выявілася поўнае аднадушша сялян, ніхто не адмовіўся ад узносаў, было сабрана 100 рублёў. З цяжкасцю ўпрасілі аднаго салдата, які больш-менш ведаў грамату, напісаць скаргу на імя цара.

«...Барысавічы адмянілі былыя да ранейшых уладальнікаў карысныя для іх, сялян, установы, увялі строгае кіраванне, якое да крайнасці абцяжарвала сялян: эканамічныя пасевы, якія складалі раней дзевяноста чвэрцяў, памножылі больш чым да двухсот; забралі ворныя і сенакосныя землі, пакінуўшы толькі пры агародах, астатнія ж усе абрэзалі па самыя вокны, і Барысавічы не даюць ім карыстацца вадой, вёску Валосавічы перасялілі зусім на нязручнае месца; забраны ад сялян вёскі Малашкавічы і знішчаны пчолы; прыгнятаюць прыгонам, загадваючы на бароны накладваць колы, і ўчыняюць ім жорсткае пакаранне; пасля прыводу ў панскі дом згвалцілі дзевак; правіянцкі пісар для асабістай выгады збіраў з сялян курэй, яйкі, ялавічыну, гарэлку; у час існаваўшага ў 1821 годзе неўраджаю Барысавічы не толькі не мелі клопату аб пракармленні сялян, але зрабілі падрад на вывазку для карабельнага будаўніцтва суцэльных дубоў, праз што сяляне пазбавіліся мноства коней і вупражы, а сем'і іх у той час цярпелі голад. Барысавічы забралі асабістую сялянскую краму, у час малацьбы сялянамі на асабістых іх гумнах ставяць варту, і ўсякі ўладальнік абсявае поле толькі тым хлебам, які ўкрадзе з асабістага свайго. Ад такога прыгнёту, разарэнняў і асабліва ад голаду некаторыя сяляне памерлі, а іншыя разышліся. Ад пакарання прыказчыка Чайкоўскага памёр селянін Рыгор Андрэеў, а ад пабояў дваровага ткача Ігната — Малах Кандратаў».

Паездка ў Пецярбург, якую рыхтавалі сяляне, захоўвалася ў тайне... І вось ноччу трое смельчакоў пусціліся ў дарогу. Даводзілася пазбягаць людных месцаў (не было дакументаў, і памешчык іх ужо шукаў), там-сям падкупляць палі-

цэйскіх, каб не адвялі ва ўчастак. Да Пецярбурга яны дабраліся, але тут іх затрымалі. Пры вобыску і знайшлі гэтую скаргу на імя цара.

Сенат паслаў магілёўскаму губернатару ўказ як мага строга пакараць гэтых сялян. Указ паслалі з нарачным, які суправаджаў арыштаваных.

Судзілі іх у Рагачоўскім павятовым судзе за тое, што «...не паслухаўшы ўнушэння начальства, не звярнуўшыся да належнай уладзе паслухмянасці і атрымаўшы сабраныя з сялян 100 рублёў, самавольна адлучыліся з месца жыхарства без пісьмовых відаў у С.-Пецярбург для прынясення скаргаў на памешчыкаў Барысавічаў...».

На судзе сяляне заявілі, што «падпарадкавацца памешчыкам Барысавічам ні пад якім выглядам не згодны, і лепш жадаюць страціць жыццё, чым застацца ва ўладанні іх».

У. Л. Кігн.

Ім прысудзілі кожнаму па 25 удараў пугай ката і ссылку ў Сібір на катаржныя работы. Салдата, які пісаў ім скаргу, сяляне не выдалі.

Сенат быў задаволены... Сяляне пакараны... А гісторыя ішла сваім ходам.

Т. А. Вараб'ёва.

Маці і сын

Лізавета Іванаўна Паўлоўская вядома як збіральніца беларускіх народных песень. Яна нарадзілася ў 1830 г. ў Магілёве ў сям'і ваеннага. Скончыла Магілёўскую гімназію. Склала зборнік «Народныя беларускія песні», які быў выдадзены пад крыптанімам Е. П. у 1853 г. ў Пецярбургу. У кнігу ўвайшлі творы каляндарна-абрадавай і пазаабрадавай народнай лірыкі, запісаныя ў Быхаўскім павеце. Значная частка кнігі адведзена апісанню вясельнага абраду і тэкстам звязаных з ім песень. Гэта было першае асобнае выданне беларускіх фальклорных твораў, надрукаваных кірыліцай. Станоўчы водгук на зборнік далі часопісы «Современник» і «Отечественные записки», але адзначалі, што падрадковы пераклад беларускай песні на рускую мову прывёў да значных мастацкіх страт.

У 1853 г. Лізавета Паўлоўская выйшла замуж за юрыста Людвіга Іванавіча Кігна. Сям'я пераехала ў Тамбоў, куды мужа перавялі на службу. Там 15.1.1856 г. ў іх нарадзіўся сын Уладзімір, якому наканавана было стаць пісьменнікам. У 1860 г. Кігны вымушаны былі вярнуцца на Беларусь, таму што ў час пажару згарэў іх дом. Яны знайшлі прытулак у дзядзькі Лізаветы ў в. Фёдараўка Рагачоўскага павета. Тут Паўлоўская жыла да самай сваёй смерці ў 1915 г.

Уладзімір Кігн таксама амаль увесь час жыў на Рагачоўшчыне ў вёсках Дзедлава (адсюль яго псеўданім — Дзедлаў) і Фёдараўка. У 1880 г. ён скончыў Пецярбургскі універсітэт. Аўтар апавяданняў, рэцэнзій і нарысаў, якія друкаваў у газеце «Неделя», часопісах «Русское богатство», «Наблюдатель», «Вестник Европы», «Дело», «Нива», «Север». Найбольш значны твор — аповесць «Сашачка» (1892). У ёй адлюстраваны канфлікт народнікаў-шасцідзесятнікаў (паказаны тэндэнцыйнымі і недарэчнымі ва ўмовах 80-х) і народнікаў-васьмідзесятнікаў з іх тэорыяй «малых спраў». У 1892—1904 гг. перапісваўся і сустракаўся з А. Чэхавым, які прыхільна ставіўся да творчасці Кігна. Падарожнічаў па Расіі, Італіі, Егіпце, Сірыі, Турцыі і інш. У 1878 г. надрукаваў цыкл нарысаў «Беларускія сілуэты», у якіх, як і ў творах «Перасяленцы і новыя мясціны» (1894), «Панарама Сібіры» (1900), з замілаваннем і павагай пісаў пра Беларусь, сялян-беларусаў. Памёр Уладзімір Кігн 3.6.1908 г. ў Рагачове.

Першае стагоддзе Азяранскага вучылішча

Азяранскае прыходскае аднакласнае вучылішча для дзяцей бедных шляхціцаў было адкрыта паводле пастановы польскага сейма ў 1791 г. пры рымска-каталіцкім кляштары. Аб першых гадах дзейнасці гэтай навучальнай установы

ніякіх дакументаў не захавалася, толькі ў 1819 г. была пачата кніга, накшталт класнага журнала, у якой вёўся запіс пра вучняў, якія паступілі і выбылі, ставіліся адзнакі за паводзіны і поспехі, паказвалася прыналежнасць да саслоўя і за чый кошт (бацькоў, дзяржавы ці кляштара) яны ўтрымліваюцца. З гэтага журнала вынікала, што клас падзяляўся на некалькі груп і што сярод дысцыплін былі закон божы, які выкладалі каталіцкія святары, лацінская і польская мовы. У 1825 г. Азяраны наведаў дырэктар вучылішчаў Магілёўскай губерні, які запатрабаваў розныя звесткі аб вучылішчы і загадаў увесці навучальную праграму, што існавала ў Расіі. Але гэты загад яшчэ некалькі гадоў не выконваўся. З 1833 г. запісы ў кнізе вяліся ўжо не на польскай, а на рускай мове. У 1834 г. вучылішча стала ўстановай ланкастэрскага тыпу, г. зн. адзін з падрыхтаваных вучняў сам выкладаў сваім сябрам. У 1836 ці 1837 г. быў пабудаваны новы школьны будынак — драўляны дом памерам 22 на 8 аршынаў. На аплату наставнікаў кляштар траціў 114 руб., на падручнікі і іншыя дапаможнікі — 66 руб., усяго каля 500 руб. у год.

У 1842 г. вучылішча было перададзена міністэрству народнай асветы. Гэта тлумачылася тым (як запісана ў падрыхтаваным да сотай гадавіны дзейнасці вучылішча гістарычным нарысе), што дагэтуль вучылішча займалася «распаўсюджваннем і замацоўваннем у выключна праваслаўнай краіне каталіцтва», і як доказ быў прыкладзены спіс вучняў. У 1837/38 навучальным годзе ў вучылішчы займаліся 29 чалавек з усіх паветаў Магілёўскай губерні. З іх дваран-каталікаў было 26, духоўнага саслоўя грэка-расійскай веры — 2 і адзін селянін-каталік.

Вельмі цікава суаднесці даты, калі пачыналіся «перабудовы» ў вучылішчы, з тым, што адбывалася ў краіне, напрыклад з паўстаннем дзекабрыстаў, нацыянальна-вызваленчай барацьбой 1830—31 гг., ці тое, што адзін з лепшых настаўнікаў Крутовіч быў звольнены як каталік у 1865 г.

З цягам часу вучылішча ператварылася ў звычайную царкоўнапрыходскую школу, дзе рыхтавалі ў асноўным на вельмі паважаную ў той час пасаду сельскага пісара.

З 1819 па 1891 гг. вучылішча скончылі 932 чалавекі.

У 1891 г. быў урачыста адзначаны стогадовы юбілей дзейнасці вучылішча, аб чым сведчаць і дакументы («Аб святкаванні стогадовага юбілею Чэрыкаўскага, Азяранскага і Мсціслаўскага народных вучылішчаў»), якія захоўваюцца ў Дзяржаўным гістарычным архіве Рэспублікі Беларусь у г. Мінску.

С. Г. Грынкевіч.

Рэвалюцыянерка з Рагачова

Удзельніца рэвалюцыйнага руху ў Расіі ў канцы 19 стагоддзя Г. М. Дабрускіна — ураджэнка г. Рагачова. У энцыклапедычным слоўніку «Гранат» была надрукавана напісаная ў красавіку 1925 г. ў Растове-на-Доне яе аўтабіяграфія, якая са скарачэннямі прыводзіцца ніжэй.

ДОБРУСКИНА Генриета Николаевна

Родилась я в 1862 г. 5 января в г. Рогачеве Могилевской губ. Семья наша жила в нужде: отец пробивался уроками. Он был романтик и мечтатель, далекий от жизни, свободолюбивый и патриот, мечтавший о старом Иерусалиме и грезивший им. Писал стихи на древнееврейском языке, жил одно время в Париже, где бывал у Виктора Гюго, которого боготворил, и умер в Палестине. Мать, более практичная, чем отец, несла всю тяжесть повседневной жизни. Она любила читать, и дом наш был наиболее интеллигентный в городишке. Вечерами устраивались чтения. Читали Гёте, Гейне, Берне. Нас было 5 человек детей. Учились мы сначала дома. Одно время жил у нас и занимался с нами Млодецкий, впоследствии покушавш. на Лор.-Меликова и казненный. Была еще мала и определенных воспоминаний о нем не сохранила, кроме того, что он был выдающимся педагогом. Учились мы в пансионе «для благородных девиц». Как-то раз вечером пришла к нам знакомая акушерка, Кайранская, и привела своего брата, приехавшего к ней погостить. Весь вечер (это было в 1875 г.) он рассказывал о великом порыве хождения в народ, охватившем лучшую часть нашей интеллигенции. Притаившись в углу, мы, дети, слушали эти рассказы. Со мною вместе училась моя подруга, Дебора Познер, привлеченная впоследствии по Лопатинскому делу, высланная административно в Архангельскую губ., где она умерла.

Г. М. Дабрускіна.

И вместе с нею мы стали мечтать о том, чтобы учиться, идти в народ и своими знаниями служить ему.

В 1876 г. поступила в Могилевскую Мариинскую гимназию. Гимназическая наука глубоко поразила меня. Наш маленький пансион был идеалом по сравнению с мертвенной гимназией. Мы зубрили теорию словесности, без смысла, в 5-м кл. решали задачи по арифметике. Эта школа могла отбить охоту к учению даже у святого. В 6-м классе появился у нас новый учитель словесности, который упразднил «ъ» и начал разбирать литературные произведения как отражения духовных стремлений русского об-ва. Все учение приобрело новый смысл. Учитель истории останавливался долго на истории французской революции и ее влиянии на жизнь других европейских народов. Оба эти учителя толкали нас на размышления, и к бессознательному стремлению, к порыву присоединялось сознательное отношение...

По окончании гимназии уехала домой. Наши материальные дела были в самом хаотическом и безнадежном состоянии, и ни о какой поездке учиться дальше думать не могла. Уже с 6-го класса давала уроки и училась сама. По окончании гимназии мне предложили место гувернантки в Пропойске, местечке Могилевской губ. Приняла это предложение.

Все местечко было населено предпринимателями и рабочими, занимавшимися сплавом леса в Екатеринослав. Время прохождения плотов через пороги было страшное для предпринимателей: оно сулило богатство или разорение. В спокойное время шла беспрерывная карточная игра, выпивка и пошлые, двусмысленные разговоры. Нужно было большое усилие воли, чтобы не опуститься. Пришла болезнь — воспаление легких. Она была моей избавительницей. С возвращением здоровья отправилась в Могилев. Учитель словесности дал мне 30 руб., и на эти деньги я уехала в Петербург. Приехала с 12 руб., с громадным запасом энергии, жажды знания и деятельности.

Попала сразу в студенческую среду, поступила на Бестужевские курсы на естественное отделение. Начала искать работу, чтобы жить, и подходящей компании, чтобы учиться. Чем только ни занималась я. Брала вышивание, переписку всяких бумаг, давала уроки французского языка и все-таки очень часто голодала.

Гораздо более повезло мне в поисках кружка саморазвития. Попала в кружок, изучавший сектантство. Занятиями руководил Яков Абрамов, писавший много по этим вопросам... После сектантства занимались политической экономией. Начали с Чупрова, Янсона, постоянно спотыкаясь, ища объяснения, но постепенно, уча и учась, перешли на Адама Смита, Рикардо, Милля. Студенческая среда, в которую я попала, в общем была проникнута хорошими стремлениями, но сознательных революционеров, активных работников, принимавших участие в революционном движении, было мало; так же мало было в ней и реакционных элементов. С настоящими революционерами еще не встречалась.

В 1881 г. пошла 8 февраля в университет на акт. Профессор Бекетов в мундире, ленте и орденах читал отчет нудно, томительно. Наконец, он кончил. Начались доклады, и вдруг смятение, шум: студент Подбельский подошел к министру народного просвещения Сабурову и пытался дать ему пощечину. В это время с хор другой студент, приятель Подбельского, Коган-Бернштейн произносил речь, требуя возвращения Устава 1864 г. и в то же время разбрасывая прокламации. Произошло замешательство, шум, ловля и подхватывание прокламаций. Когда все успокоилось, мы разошлись, взволнованные, получив революционный заряд. В феврале же умер Достоевский. Студенчество приняло горячее участие в похоронах, но чтило в нем петрашевца и бывшего каторжанина больше, чем знаменитого писателя. События следовали с неимоверной быстротой. Разразилось 1 марта 1881 г., глубоко потрясшее русское общество. Сидеть долго над саморазвитием уже не хотелось. Хотелось работы активной.

В это время у меня завязались знакомства в революционной среде.

Познакомилась с Ал. Блеком и стала работать; распространяла прокламации, хранила литературу, познакомилась ближе с программами существовавших пар-

тий. Все мои симпатии были на стороне Народной Воли и в Н. В. я начала работать. Я много работала среди молодежи, устраивала кружки, да нередко вызывали меня для изложения программ революционной партии. 1 марта революционизировало не только меня, но и многих, как я.

Наиболее отзывчивыми оказались курсистки естественницы и студенты естественники. На курсах чаще стали сборы в пользу заключенных, ходили в качестве невест и родственниц на свидание к заключенным. Еще в 1880 г. познакомилась и подружилась с кружком поляков: Станкевичем, Плосским, Дембским, Рехневским, графом Зубовым — русским из Шавлей, но работавшим вместе с поляками. Он сделался пролетариатцем впоследствии и участвовал в переговорах о соглашении с Н. В. Мои отношения с ними позднее из простой дружбы обратились в революционную связь.

На курсах близко сошлись с однокурсницей Софьей Сладковой, поселились вместе на Петербургской стороне, на Б. Дворянской, и устроили у себя конспиративную квартиру.

Здесь встречались народовольцы; у нас же позже происходили переговоры между народовольцами и пролетариатцами. К нам же после своего мнимого побега явился и Дегаев. Он произвел на меня отталкивающее впечатление своими бегающими глазами. Инстинктом почувствовала в нем предателя. Я высказала Куницкому свои сомнения. О провокации его еще тогда не знали.

Ушла с головой в революционную работу. Сладкова ушла от меня хозяйкой типографии, и я поселилась одна. Начала подумывать об исполнении моего самого заветного желания — работать среди рабочих. П. Ф. Якубович познакомил меня с учителем городской школы Ив. Иван. Поповым, который познакомил меня со студентом Мойсеевым, и мы все 3 работали среди рабочих Петербурга. Выдающихся рабочих не встречала тогда, и мои знакомцы делали первые революционные шаги. Весной 83 г. нужно было везти литературу в Белосток; с этой литературой поехала я. Литература предназначалась для рабочих. Там встретила рабочих, уже более распропагандированных, а один из них, ткач, еврей, сам руководил революционными кружками и организовал их. Там же нашла я и интеллигентский кружок. Из Белостока поехала в Варшаву. Там ставилась типография. Хозяйкой квартиры, где находились шрифт и все принадлежности, была Софья Онуфрович, моя старая приятельница, потом жена Эдмунда Плосского. В Варшаве в это время были Людвиг Варынский, Дулемба, Плосский, Янина Ентыс, классная дама института, которую называли польской Перовской. Поразила меня их неконспиративность. Ходили мы все вместе обедать. Давали нам всегда отдельный кабинет. Подавал лакей, который, мне казалось тогда, отлично понимал, что мы за люди. На свадьбе Плосских были мы все, и все сходило. Думаю, что такое отношение объяснялось ненавистью поляков к официальной России. Рабочие поразили меня своим внешним видом — их трудно было отличить от интеллигентов. Они были тогда и развитее, и революционнее наших рабочих. Пролетариатцы поручили мне связать рабочую организацию Белостока с Варшавой; в «Пролетариат»,— орган поляков — должны они были посылать отчеты. Осенью 83 г. вернулась в Петербург. Мне дали паспортный стол, который вскоре пришлось передать в другие руки, а сама я переселилась на Пушкинскую улицу, где жили мы вместе с курсисткой Константиновой. В это время возникает новое течение в Н. В., известное под названием «Молодой Н. В.». Представителем его являлся П. Ф. Якубович. Многие из нас сознавали тщетность усилий интеллигенции, не опирающейся на массы, и в поисках выхода набрели на аграрный и фабричный террор. К Якубовичу присоединилось много петербургской и киевской молодежи. В то время мое отношение к «Мо. Н. В.» еще не вполне определилось, хотя многие из их положений были близки мне...

В январе 84 г. была арестована Киевская типография, где был взят адрес прис. повер. Тура. Арестованный Тур сказал, что письма передавал мне. За мной началась слежка.

Петр Филиппович Якубович дал мне связи с Ростовом н/Д, рассчитывая на то, что там найду кружок «Молодой Народной Воли». Перешла на нелегальное положение и уехала в Ростов. Через местного деятеля Мелькона Каялова нашла старого народовольца А. Баха и местную группу. Тут жил и предатель на нашем процессе, Елько. Местная группа прекрасно работала. Во главе ее стоял Петр Пешекеров. Здесь взялась за работу среди рабочих. Среди них еще веял дух Панкратова и Борисовича. Из фамилий у меня осталась только одна — это Августа Райха. Его показания читались на суде. Кружков было несколько. Ходили мы заниматься на каменоломни, причем

приходила туда я одна, а рабочие собирались позже. Обратно мы возвращались вместе, так как был поздний час. Читала им в популярном изложении главы из «Капитала» Маркса о прибавочной стоимости, о трудовой ценности, «Коммунистический Манифест», знакомый мне давно в русском переводе... В Ростов тем временем съезжалось много нелегальных. Ставилась типография... Достаточного количества шрифта не было и нужно было его раздобыть. Для этого поехала в Новочеркасск, свела знакомство с печатниками, раздобыла целый чемоданчик шрифта, и наша типография заработала. Пришлось мне свести знакомство и с предателем Геером, кот. чинил у меня на квартире 4 бомбы, привезенные из Луганска. Они хранились у меня. В августе ездила в Ейск к Луке Колегаеву за деньгами для Н. В.

За ними, так же как и за снарядами, приезжал в Ростов Герман Александрович Лопатин. Как известно, приезд Лопатина объединил в России враждующие направления. Он занялся собиранием Н. В. В сентябре уже начал выходить № 10. Все вышедшие №№ «Н. В.» лежали у меня в ларе, который стоял на веранде. 6-го октября в Петербурге были арестованы Лопатин и Салова. 16 октября я была арестована на улице. Кроме меня, арестована была вся местная группа. Меня привели домой, когда обыск был уже окончен. Когда меня вели через веранду, жандармский полковник спросил хозяйку — нет ли где еще моих вещей. С трепетом смотрела на нее, но она ответила,— «нет». И меня увезли, 10 № был спасен и передан по принадлежности. После 2-недельного сидения в Ростове, где я не назвала своей фамилии, после очных ставок была увезена в Петербург, где до суда просидела в Петропавловской крепости и в Доме предварительного заключения около 3-х лет. Судилась по процессу Г. А. Лопатина. Суд — это экзамен для каждого революционера. Одеваешь праздничное платье и сам какой-то праздничный. Здесь проявляется стойкость, убежденность человека и революционера. С глубоким волнением ждала обвинительного акта и суда. Еще раньше управляющий Домом предварит. заключения, полковник Ерофеев, говорил мне, что Елько выдает злостно, но я ему верить не хотела. И вот нам вручили обвинит. акт. Сколько горьких разочарований: Елько, человек, преданный революции, оказался злостным предателем; другим предателем обнаружился Геер,— но от этого ничего я и не ждала. Сколько слабости! Зато с каким восторгом смотришь на смелых и стойких. Процесс наш начался 4-го июня 1887 г. 15 человек были приговорены к смертной казни, в т. ч. и мы с Саловой. Казнь заменена каторгой и поселением. На мою долю выпало 8 лет каторги. 18 июля мы с Саловой были наряжены в арестантские костюмы и выведены в контору, где собирались уже П. Ф. Якубович, В. И. Сухомлин и др. Мы были направлены на Нерчинскую каторгу; на Карийские золотые промыслы. В пути мы были около года и на Кару приехали в октябре 88 г. Еще в пути мы узнали об увозе Ковальской и о Карийских волнениях. С тяжелым чувством вошли мы в тюрьму. Все время сиденья было сплошной трагедией. Участвовали в двух голодовках: в 8 и в 16 суток. Год просидели в одной камере с душевно-больной Тринидатской. О смерти наших товарок узнали только в январе 1890 г. Осенью в 1890 г. вышла в вольную команду; вскоре вышла замуж за Адриана Федоровича Михайлова, в 1895 г. мы вышли на поселение. Жили мы на приисках на Витиме, а затем Рос. Золотопром. о-ва недалеко от Читы. Там устраивали бесплатную школу для детей рабочих, в кот. одна занималась. Имела 18 учащихся. В 1900 г. уехала в Читу, куда мужа не пустили как особо опасный элемент. Через год и он переехал в Читу. Когда вн с-р.-ское движение, оно вызвало мое сочувствие, как почти всех стариков. В Чите занималась уроками, имела массу учеников и занималась краснокрестовской работой, а в 1905 г. образовался местный комитет, в кот. вошла вместе со многими из наших стариков и из молодежи, выросшей на наших глазах... После освобождения из тюрьмы А. Ф. (он сидел за 1905 г.) мы 11 июня 1907 г. вернулись в Россию, в Одессу, где в течение 10 лет работала среди женщин-работниц и вела красно-крестовскую работу, часто в одиночестве. После переворота была избрана представителями партий и Сов. Раб. Деп. председательницей комитета помощи политическим амнистированным. В настоящее время живу в Ростове-на-Дону[1].

Деятели СССР и революционного движения России: Энцикл. словарь Гранат. М., 1989. С. 74—77.

---

[1] З 1931 г. Г. М. Дабрускіна жыла ў Маскве. Памерла ў 1945 г.

Рэвалюцыйныя падзеі 1905—07 гг. на Рагачоўшчыне

1905 год

24 студзеня (6 лютага). Аднадзённая палітычная забастоўка ў Рагачове. Баставала 250 чалавек. Люты (другая палавіна), сакавік, масавыя парубкі памешчыцкага лесу сялянамі Рагачоўскага павета.

ПРАШЭННЕ ПАМЕШЧЫКА РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА Э. І. БУЛГАКА МІНСКАМУ ГУБЕРНАТАРУ П. Р. КУРЛАВУ АБ ПРЫНЯЦЦІ МЕР СУПРАЦЬ ПАРУБКІ ЛЕСУ СЯЛЯНАМІ Ў ЯГО МАЁНТКУ

1 сакавіка 1905 г.

В имении моем Добосне, расположенном в Бобруйском уезде Минской (губ) и Рогачевском уезде Могилевской губ., жители дер. Скрипица Качеричской вол., староверы, с половины февраля м[еся]ца стали производить массовые порубки принадлежащего мне леса — уже в пределах Могилевской губ.

Толпой в 30—40 чел. они наезжают в лес, рубят что им угодно и где угодно, и отъезжают в дер. Скрипица, расположенную в Минской губ., увозя с собой все похищенное. Лесная стража имения справиться с рассвирепевшей, вооруженной топорами и дубинами толпой, угрожающей избиениями и убийствами, конечно, не в силах. Я обращался к содействию местной полиции, но увещевания станового пристава делу не помогли и немедленно после его отъезда массовые порубки повторились и продолжаются ежедневно, и мой лес остается без защиты, в распоряжении грабителей.

Ввиду изложенного честь имею покорнейше просить вас принять самые энергичные меры для прекращения сего наглого произвола и ограждения моей собственности.

Эдгар Игнатьевич БУЛГАК.

Начало первой русской революции, янв. — март 1905 г. М., 1955. С. 654.

18 красавіка (1 мая). Святкаванне 1 Мая сялянамі сяла Карма. Сяляне спявалі рэвалюцыйныя песні і крычалі «Далоў самадзяржаўе». 13 чалавек удзельнікаў святкавання адпраўлены ўраднікам у Чачэрск. Забастоўка рабочых і рамеснікаў у Рагачове.

6(19) мая. Хваляванні сялян у в. Лучын.

З ПРАШЭННЯ СЯЛЯН ВЁСКІ ЛУЧЫН МАГІЛЁЎСКАМУ ГУБЕРНАТАРУ Ў СУВЯЗІ З АДМОВАЙ ПАМЕШЧЫКА Ў ПРАДАСТАЎЛЕННІ ПАШЫ ДЛЯ ЖЫВЁЛЫ

6 мая 1905 г.

Крайне тяжелые земельные условия слишком неблагоприятно отзываются на нашем сельском хозяйстве, а поставленные к тому же в зависимость от соседнего помещика им. Заболотье Хрущева становятся положительно невыносимыми, так как наша надельная земля со всех трех сторон окружена и граничит с землею его, Хрущева, а с четвертой — р. Днепром. При таком расположении границ мы совершенно лишены паши, т. е. возможности пасти где-либо свой скот.

До настоящего года помещик Хрущев отдавал нам пашу или на отработ или на наличные деньги. На все условия, какие он нам предлагал, мы соглашались, в точности выполняя их. В текущем же году помещик Хрущев, по неизвестной нам причине, не дает нам паши и не соглашается ни на какие условия, благодаря чему скот наш обречен почти на голодовку, а это уже грозит неблагоприятно отозваться на нашем хозяйстве.

Вышеприписанные отношения помещика Хрущева, не соглашающегося ни на какие наши условия, вынудят нас в силу крайней необходимости на самовольную пастьбу нашего скота на его земле...

Уполномоченные от общества крестьяне с. Лучина Василий Емельянов, Иван Андреев и Алексей Агеев, а за них неграмотных по их просьбе расписался и сам за себя Моисей Назаров.

Документы и материалы по истории Белоруссии (1900—1917 гг.). Мн., 1953. Т. 3. С. 226.—227.

9(22) чэрвеня. Аграрныя хваляванні ў вёсках Міхалёўка, Лугавая, Вірня, Стоўпня.

З ДАНЯСЕННЯ МАГІЛЁЎСКАГА ГУБЕРНАТАРА ТАВАРЫШУ МІНІСТРА ЎНУТРАНЫХ СПРАЎ, ЗАГАДЧЫКУ ПАЛІЦЫІ ПРА АГРАРНАЕ ВЫСТУПЛЕННЕ СЯЛЯН І ЗАБАСТОЎКУ БАТРАКОЎ У ПАВЕТАХ МАГІЛЁЎСКАЙ ГУБЕРНІ

16 чэрвеня 1905 г.

...О новых, полученных мною сообщениях о самоуправных действиях крестьян докладываю следующее:

1. По донесению исправника Рогачевского у., крестьяне дер. Михалевки явились 9 июня с кольями в им. Гуту Селивестровой и заставили рабочих прекратить работу, пригрозив, в случае неисполнения требований, перебить рабочих; последние прекратили работу. Затем толпа направилась к помещичьему дому и предъявила владелице следующие условия: а) плату в день: мужчине 60 коп., женщине 40 коп., б) начало работ — 6 час утра, конец — 6 час вечера; в) во время жатвы и покоса цену увеличить: мужчине от 75 коп. до 1 руб., женщине до 60 коп. Цен этих никогда не существовало.

11 июня те же крестьяне, прогнав рабочих в фольв. Колотин, опять явились в им. Гуту, но, встретив полицию, повернули обратно по засеянным лугам помещицы, заявляя, что, если их будут преследовать, они сумеют защищаться, и показали ножи, кистени и пр.

При увещании крестьян земским начальником и исправником они держали себя крайне дерзко и вызывающе.

11 июня крестьяне дер. Луговой, Вирни, того же уезда, силой не допустили станового пристава к описи имущества крестьян на удовлетворение взысканий по суду в пользу помещицы Башмаченковой, владения которой были нарушены крестьянами, и заявили земскому начальнику и приставу, что землей они будут владеть, что бы с ними не делали.

Крестьяне дер. Столпня, того же уезда, вынуждают помещика Пенкина отдать им в аренду луг на предлагаемых ими условиях и не допускают других арендаторов, избивая и прогоняя их. Ввиду возбужденного настроения крестьян, диктующих помещикам свои условия, исправник ходатайствует о присылке в уезд полусотни казаков...

И . д. губернатора вице-губернатор (подпись)
Правитель канцелярии (подпись)

Документы и материалы по истории Белоруссии (1900—1917 гг.). Мн., 1953. Т. 3. С. 504—505.

Верасень — кастрычнік. Рост рэвалюцыйнага руху ў павеце.
Снежань. Аграрныя хваляванні ў маёнтку Сазонава.

1906 год

1 мая. Палітычная забастоўка ў Рагачове.
1907 год

1 мая. Палітычная забастоўка ў Рагачове.

Змагаўся за волю

Вёска Дварэц вядомая не толькі сваёй назвай. Тут нарадзілася шмат людзей, якія ўпрыгожваюць яе гісторыю і дзень сёняшні. На жаль, далёка не пра ўсіх мы ведаем. У розныя часы вёску пакідалі яе маладыя жыхары, а ці ўсе вярнуліся назад?..

У пачатку века родныя і аднавяскоўцы праводзілі ў армію Паўла Ільіча Панькова — сціплага хлопца, добрага працаўніка. Служыў ён у Туле салдатам, потым яфрэйтарам. І нарэшце стаў унтэр-афіцэрам.

Як і большасці сумленных людзей Расіі, Паўлу Панькову не падабаўся самадзяржаўны лад, які зневажаў годнасць чалавечай асобы як у вёсцы, так і ў арміі. І ён усёй душой пацягнуўся

да тых, хто выступаў за свабоду, за разняволенне прыгнечаных. У 1905 г. Панькоў уступіў у РСДРП, распаўсюджваў літаратуру, вёў палітычную агітацыю сярод салдат. Яго добра ведалі як палымянага агітатара за новае, змагара за сацыяльную справядлівасць. Паводле ўспамінаў аднапалчаніна Аляксандра Фралова, Павел Панькоў і яго верныя паплечнікі Н. Бендзікаў, З. Жукоўскі, М. Крычаўскі, В. Юдоўскі зарэкамендавалі сябе сапраўднымі рэвалюцыянерамі-канспіратарамі. Пракламацыямі яны не захаплялiся, а давалі салдатам і рабочым газеты і нелегальную літаратуру. Стваралі маленькія гурткі, не больш за пяць чалавек, выступалі там з гутаркамі, спрачаліся аб набалелым. Вялікія сходы наладжвалі на кватэрах рабочых, на кароткі час.

У 1906—07 гг. Панькоў быў членам і адным з кіраўнікоў Тульскай падпольнай арганізацыі РСДРП.

Але як ні асцерагаўся падпольшчык, усё ж паліцыя натрапіла на яго след. 18 студзеня 1907 г. Панькова і амаль усіх яго паплечнікаў арыштавалі і пасадзілі ў турму. Пачаліся цяжкія дні пярэдніх следстваў, допытаў. Панькоў адкрыта прызнаўся, што вёў антыўрадавую прапаганду сярод маладых салдат і запрашаў іх хадзіць у дом Смірнова, дзе невядомы аратар з цывільных угаворваў ісці супраць цара і дзяржаўнага ладу.

Павел хацеў звязацца з сябрамі, што засталіся на волі. Ён напісаў запіску свайму знаёмаму, у якой дасылаў шчырае прывітанне сваім таварышам, выказваў надзею, што тыя, хто цяпер царствуе ў раскошных палатах, хутка памяняюцца з ім месцам, і заканчваў запіску словамі: «Да здравствует социал-демократическая рабочая партия!» Але гэту запіску перахапіла варта і далучыла да судовай справы.

15 мая 1908 г. П. І. Панькова, іншых абвінавачваемых прывезлі ў Маскву на суд, да якога ўсё было падрыхтавана. Зачыталі акт аб антыўрадавай агітацыі сярод мясцовага насельніцтва, прыгавырылі да двух гадоў зняволення ў крэпасці. Тады яму было ўсяго 24 гады. Нагэтым звесткі аб Панькове абрываюцца.

Спроба высветліць, як склалася яго далейшае жыццё, станоўчых вынікаў не дала. Няўжо заўчасна загінуў у турме, як гэта нярэдка здаралася? Тульскі партархіў не змог штосьці дапоўніць — звестак няма. А можа што ведаюць родныя, землякі, якія жывуць на Рагачоўшчыне? Будзем спадзявацца, што хтосьці ўсё ж дапіша біяграфію рэвалюцыянера-земляка.

Э. А. Карнілovіч

Настаўніцкая семінарыя

Настаўніцкая семінарыя ў Рагачове была адкрыта 1 чэрвеня 1909 г. Яе дырэктарам быў прызначаны былы інспектар народных вучылішчаў Дз. А. Сцяпура. Першыя 40 семінарыстаў, якія прыбылі не толькі з Рагачоўскага павета, але і з паветаў Магілёўскай, Кіеўскай, Мінскай, Смаленскай губерняў, пачалі вывучэнне рускай мовы і літаратуры, арыфметыкі, прыродазнаўства, фізікі, гісторыі, геаграфіі, малявання, спеваў, педагогікі, псіхалогіі і методыкі пачатковага навучання. Вялікае месца ў раскладзе займалі таксама царкоўныя прадметы — закон божы і царкоўнаславянская мова.

Сялянская хата на Рагачоўшчыне. Фота пачатку 20 стагоддзя.

Пры семінарыі пачало працаваць пачатковае вучылішча, дзе падлеткі атрымлівалі веды, неабходныя для паступлення ў яе, да таго ж вучылішча было месцам, дзе семінарысты праходзілі педагагічную практыку.

Спачатку семінарыя і вучылішча размяшчаліся ў 2 дамах, арандаваных у памешчыка Е. І. Лашкевіча, на рагу вуліц Аляксандраўскай і Пясчанай. У 1914 г. паводле праекта акруговага архітэктара Валанцэвіча клімавіцкім прадпрымальнікам Гурэвічам быў узведзены комплекс будынкаў для семінарыі па вуліцы Быхаўскай.

У галоўным двухпавярховым корпусе першы паверх займалі класы, музей, гімнастычная зала, малявальны клас, фізічны кабінет, настаўніцкая. На другім паверсе былі бібліятэка, царква, кватэры

настаўнікаў. Акрамя галоўнага корпуса, у комплекс уваходзілі 3-павярховы будынак інтэрната, мураваны дом пачатковай школы, лазарэт, лазня і іншыя гаспадарчыя пабудовы. На 2,5 дзесяціны зямлі размяшчаўся фруктовы сад.

У 1909 г. дзейнічалі два першыя класы семінарыі і два класы пачатковага вучылішча. З кожным годам колькасць семінарыстаў расла. Так, у 1912 г. навучэнцаў было 110, а ў 1916—129.

Вучылі семінарыстаў 12 выкладчыкаў, большасць якіх мелі універсітэцкую адукацыю і прытрымліваліся радыкальных поглядаў, прапагандавалі ідэі М. Н. Піратова і К. Дз. Ушынскага.

Дырэктар семінарыі Дзмітрый Антонавіч Сцяпура быў вядомым у беларускіх губернях педагогам. Ён з'яўляўся аўтарам артыкулаў па педагогіцы, гісторыі народнай адукацыі, методыцы выкладання літаратуры. Дз. А. Сцяпура актыўна прапаведаваў неабходнасць усеагульнай бясплатнай пачатковай адукацыі, аддаваў шмат увагі нагляднасці і даступнасці навучання.

Шмат намаганняў прыклаў ён для арганізацыі ў семінарыі фізічнага кабінета, які ўжо ў першыя гады налічваў каля 300 прыбораў для дэманстрацыі доследаў. У створаным 1 студзеня 1910 г. педагагічным музеі семінарыі былі сабраны шматлікія падручнікі, методыкі, дапаможнікі для настаўнікаў, табліцы і наглядныя дапаможнікі. У бібліятэцы налічвалася каля тысячы назваў кніг царкоўнай і свецкай літаратуры, шэраг перыядычных выданняў.

Вялікую ролю ў станаўленні семінарыі адыгралі педагогі Н. П. Пуцімцаў, О. Л. Парыйскі, М. С. Беражны і іншыя.

Вельмі папулярнымі ў семінарыі былі экскурсіі. Некалькі разоў за год навучэнцы адпраўляліся ў блізкія і далёкія падарожжы. Яны аглядалі славутасці Масквы, Кіева, Крыма, падарожнічалі па Волзе, наведалі папяровую фабрыку ў Добрушы, сельскагаспадарчую выстаўку ў Быхаве. Займаліся семінарысты і вывучэннем мясцовага краю.

У цікавыя агульнагарадскія мерапрыемствы ператвараліся падрыхтаваныя навучэнцамі семінарыі святы і вечары: прысвечаныя 50-годдзю адмены прыгоннага права, 100-годдзю Айчыннай вайны 1812, 50-годдзю з дня смерці паэта С. Нікіціна, 200-годдзю з дня нараджэння Ламаносава і іншыя. Нярэдка да падрыхтоўкі свята запрашалі гімназістак з прыватнай гімназіі Анісімавай. На такіх вечарах гучалі даклады, вершы, выступалі хор семінарыі і самадзейны балалаечны аркестр, вакальныя групы і да т. п.

Нягледзячы на высокі кошт навучання аднаго вучня (каля 390 руб.), плата з выхаванцаў семінарыі не бралася, многім да таго ж выплачвалася стыпендыя. Так, з 110 выхаванцаў у 1912 г. 82 атрымлівалі стыпендыю па 100 рублёў, з іх 60 — са сродкаў дзяржаўнага казначэйства, 22 — Магілёўскага губернскага земства. Дырэктар семінарыі Сцяпура актыўна прыцягваў і мецэнатаў — багатых жыхароў горада і павета. Грашовую дапамогу атрымлівалі семінарысты і ад правядзення дабрачынных вечароў і канцэртаў.

Семінарыя стала буйным метадычна-асветніцкім цэнтрам. Пры ёй дзейнічалі курсы для настаўнікаў пачатковых школ, дзе абменьваліся вопытам, знаёміліся з новымі метадычнымі і наглядным дапаможнікамі, і нядзельная школа для дарослых. Жыхары ўсяго горада маглі карыстацца вучнёўскай бібліятэкай; педагогі, асабліва пачатковага вучылішча, прымалі актыўны ўдзел у народных чытаннях, якія праводзіліся ў горадзе.

Цяжкае становішча склалася ў семінарыі ў гады першай сусветнай вайны. Блізкасць фронту, дарагавізна — усё адбівалася на навучэнцах. У інтэрнаце размясціўся лазарэт для раненых. Семінарысты праводзілі дабрачынныя мерапрыемствы, даходы з якіх ішлі на дапамогу раненым і сем'ям загінуўшых.

У гады грамадзянскай вайны і ваеннай інтэрвенцыі семінарыя не дзейнічала. Пастановай Наркамасветы РСФСР ад 9 чэрвеня 1919 г. Рагачоўская семінарыя была пераўтворана ў трохгадовыя педагагічныя курсы для падрыхтоўкі настаўнікаў адзінай працоўнай школы 1-й ступені. За гады свайго існавання семінарыя выхавала больш як 100 педагогаў пачатковай школы, якія неслі людзям такое неабходнае — святло ведаў. *А. С. Лейкін.*

Від на Рагачоў з боку Дняпра. Фота пачатку 20 стагоддзя.

ЧАС БАРАЦЬБЫ І ВЫПРАБАВАННЯЎ

У 1917 г. паводле адміністрацыйна-тэрытарыяльнага падзелу Рагачоўскі павет адносіўся да Магілёўскай губерні. Тут было 31 517 сялянскіх гаспадарак, 292 буйныя прыватнаўласніцкія гаспадаркі, 54 гаспадаркі несялянскага тыпу, 218 223 жыхары, у т. л. 105 792 мужчыны і 105 732 жанчыны. Большую частку насельніцтва складалі беларусы. Часова адсутнічала 27 340 чалавек, з іх 25 190 былі ў дзеючай арміі. У прыватнаўласніцкіх гаспадарках працавалі 2133 наёмныя работнікі, 13 400 сялянскіх гаспадарак мелі купленую зямлю, 5031 — не мелі зямлі пад пасевы, з іх 2639 былі ў асноўным бежанцамі, 4270 гаспадарак зусім не мелі зямлі. Не мелі жывёлы 2542 гаспадаркі, цяглавай жывёлы 5489, кароў 3799 гаспадарак.

Рэвалюцыйныя падзеі 1917 г. не пакінулі ў баку і Рагачоўскі павет. Вестка пра лютаўскую рэвалюцыю 1917 г. ў Петраградзе і адрачэнне цара, стварэнне Часовага ўрада прыйшла ў Рагачоў 3 сакавіка 1917 г. і была прыхільна сустрэта ва ўсіх слаях насельніцтва, асабліва сярод моладзі і інтэлігенцыі.

5 сакавіка 1917 г. быў створаны орган кіравання горадам і паветам — часовы выканаўчы камітэт. Захаваліся гарадская дума і земская ўправа. У гэты ж дзень у Рагачове адбылася дэманстрацыя рабочых і навучэнцаў. Дэманстранты патрабавалі выдалення з выканаўчага камітэта павятовага прадвадзіцеля дваранства. На наступны дзень натоўп з рабочых і навучэнцаў настаўніцкай семінарыі і рэальнага вучылішча на чале з настаўнікам Зяленскім накіраваліся ў казармы. Салдаты далучыліся да іх заклiку і ўліліся ў дэманстрацыю. Каля будынка гарадскога тэатра адбыўся мітынг, які працягваўся 6 гадзін. Удзельнікі яго патрабавалі перавыбрання выканаўчага камітэта і арышту вядомых манархістаў. Пасля мітынгу натоўп накіраваўся ў земскую ўправу і зрабіў перавыбары выканкома.

4—7 сакавіка ў Рагачове рабочыя і салдаты раззброілі і арыштавалі паліцэйскіх і царскіх чыноўнікаў.

27 сакавіка 1917 г. адбыўся сход рабочых і работніц горада, на якім прысутнічалі 322 чалавекі. Сход выбраў Савет рабочых дэпутатаў, у склад якога ўвайшло 14 чалавек і 3 кандыдаты. У канцы сакавіка ў Рагачове ўтварыўся Савет салдацкіх і афіцэрскіх дэпутатаў. 14 мая 1917 г. на павятовым сялянскім з'ездзе быў арганізаваны Савет сялянскіх дэпутатаў. 20 мая адбылося сумеснае пасяджэнне Савета салдацкіх і Савета рабочых дэпутатаў, на якім яны аб'ядналіся. Быў выбраны прэзідыум і выканаўчы камітэт. Старшынёй Савета стаў ветэрынарны ўрач, эсэр І. С. Даленка. Выдавалася газета «Наше свободное слово» — друкаваны орган Савета. У маі 1917 г. пачала выдавацца гарадская газета «Рогачевское эхо».

Саветы былі органамі рэвалюцыйна-дэмакратычнай улады і ў большасці сваёй былі прадстаўлены бундаўцамі, меншавікамі і эсэрамі. Лютаўскія падзеі актывізавалі стыхійныя выступленні сялян супраць памешчыцкага землеўладання. Так, сяляне вёсак Турск і Гадзілавічы 8 і 9 сакавіка 1917 г. разграмілі маёнтак Турск і захапілі маёмасць памешчыка. Разам з сялянамі ў разгроме маёнтка ўдзельнічалі

салдаты размешчаных у Турску часцей. 13 і 14 сакавіка сяляне навакольных вёсак разграмілі маёнтак памешчыцы Хрушчовай у Забалацці. Сяляне Дудзіцкай воласці самавольна секлі казённыя і памешчыцкія лясы, захоплівалі пашы і пасевы.

Рух пратэсту супраць цяжкага сацыяльна-эканамічнага становішча ахапіў і рабочых буйнейшых прадпрыемстваў павета. Так, агульны сход рабочых Наспенскага шклозавода за невыкананне сваіх патрабаванняў яго арандатарам часова ўстанавіў рабочы кантроль, перадаў завод у кіраванне савета рабочых. Такім жа чынам паступілі і рабочыя шклозавода Курындзіна ў сяле Нядойкі.

У канцы красавіка 1917 г. ў Рагачове былі створаны прафесійныя саюзы швейнікаў, харчавікоў, транспартнікаў, рамеснікаў. Яны хутка пашыралі сваю дзейнасць і ў сярэдзіне мая ахапілі большасць рабочых і служачых горада. Усталяваўшыся арганізацыйна, прафсаюзы павялі барацьбу за правы рабочых і павышэнне заработнай платы. Паводле ўспамінаў Я. І. Збароўскага, удзельніка рэвалюцыйных падзей у Рагачове, у сярэдзіне чэрвеня 1917 г. ў прафсаюзных арганізацыях пачалася агітацыя за правядзенне ўсеагульнай забастоўкі рабочых і служачых горада з мэтай устанаўлення на ўсіх прадпрыемствах горада васьмігадзіннага рабочага дня. Агітацыя мела поспех. Была аб'яўлена ўсеагульная забастоўка.

У канцы лета 1917 г. ў Рагачове быў створаны аддзел партыі народнай свабоды (кадэты), аднак ён быў не шматлікім, не праяўляў вялікай палітычнай актыўнасці і спыніў сваё існаванне пасля кастрычніцкага пераваротy. Асноўная маса інтэлігенцыі групавалася вакол меншавікоў, эсэраў, Бунда. Буйныя земляўладальнікі групаваліся вакол мясцовага аддзела Саюза зямельных уласнікаў.

6 жніўня 1917 г. ў Рагачове адбыліся выбары ў гарадскую думу. Палякі, беларусы і літоўцы ўтварылі выбарны рады-кальна-дэмакратычны блок і выставілі агульны спіс кандыдатаў, за які з 4721 выбаршчыка прагаласавала 917. Большасць галасоў атрымаў «сацыялістычны блок» (меншавікі, бундаўцы, эсэры).

Да кастрычніка 1917 г. ў Рагачове дзейнічаў аб'яднаны камітэт РСДРП, у якім большасць складалі меншавікі-абаронцы. У кастрычніку члены камітэта, прадстаўнікі фракцыі бальшавікоў заявілі, што ў сувязі з маючымі адбыцца выбарамі ва Устаноўчы сход, калі спіс бальшавікоў будзе канкурыраваць з аб'яднаным спісам меншавікоў і Бунда, яны не лічаць магчымым весці далейшую сумесную работу і пакідаюць арганізацыю.

Вестку аб Кастрычніцкім узброеным паўстанні ў Петраградзе атрымалі адначасова Рагачоўскі Савет, камандаванне гарнізона і мясцовыя органы кіравання па розных каналах сувязі. 26 кастрычніка 1917 г. адбылося экстраннае пасяджэнне Рагачоўскага Савета, на якое былі запрошаны прадстаўнікі гарадской управы, павятовай харчовай управы, пошты і чыгункі.

Пасля таго, як старшыня Савета Даленка прачытаў тэлеграму аб рэвалюцыйных падзеях у Петраградзе, выступілі дэпутаты, якія асудзілі пераварот. Была прынята рэзалюцыя і зацверджаны тэкст тэлеграмы, накіраванай у Петраград, у якой выказана падтрымка Часоваму ўраду, ЦВК і Савету рэспублікі, адзначана, што захоп улады бальшавікамі пагражае зрывам выбараў ва Устаноўчы сход, «што раўназначна здрадзе і адкрыццю фронту для немцаў».

У лістападзе 1917 г. ў Рагачове і павеце адбыліся выбары ва Устаноўчы сход, у якім асобныя спісы мелі губернскі Савет сялянскіх дэпутатаў і губернская арганізацыя партыі эсэраў, РСДРП (меншавікі) і Бунд, аб'яднаная яўрэйская сацыялістычная рабочая партыя, яўрэйская сацыял-дэмакратычная рабочая партыя (Паалей Цыён), Усерасійскі саюз зямельных уласнікаў, партыя народнай свабоды (кадэты), ідышэ фолкспартай і знешнепартыйны дэмакратычны камітэт, беларускія арганізацыі, яўрэйскі нацыянальны выбарчы камітэт, Магілёўская губернская польская рада, Палеская арганізацыя РСДРП(б). У выніку выбараў з 87 144 галасоў, прызнаных сапраўднымі, 63 525 былі аддадзены губернскаму

Гарадскі сад у Рагачове. Фота пачатку 20 стагоддзя.

Савету сялянскіх дэпутатаў і губернскай арганізацыі партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў, або 72,89 %, Палеская арганізацыя РСДРП(б) набрала 11 251 голас, або 12,91 % усіх выбаршчыкаў.

Працэс устанаўлення Савецкай улады ў Рагачове і павеце праходзіў складана і супярэчліва. Да лютага 1918 г. тут дзейнічалі гарадская дума, харчовыя і зямельныя камітэты. 1(14) снежня 1917 г. пры Рагачоўскім павятовым Савеце быў створаны ваенна-рэвалюцыйны камітэт (ВРК) — надзвычайны орган барацьбы за ўладу, у якім кіруючую ролю мелі бальшавікі і левыя эсэры. Адначасова ствараліся валасныя і сельскія Саветы.

Была арганізавана і міліцыя. Паводле ўспамінаў былога супрацоўніка рагачоўскай міліцыі І. Р. Карыцкага, крымінальнага кодэкса тады не было, панавала прававое беззаконне. Супрацоўнік міліцыі, калі заканчваў расследаванне па крымінальнай справе, пісаў: «На падставе выкладзенага, кіруючыся рэвалюцыйным сумленнем, меркаваў бы...», далей называлася мера пакарання.

Вялікае супраціўленне ўсталяванню новай улады аказалі войскі 1-га польскага корпуса на чале з І. Р. Доўбар-Мусніцкім, які быў сфарміраваны ў ліпені 1917 г. Часовым урадам. Часці яго размяшчаліся і ў Рагачове. Яны перашкаджалі падзелу зямлі і маёмасці памешчыкаў, паралізавалі работу органаў улады на месцах.

12(25) студзеня 1918 г. Доўбар-Мусніцкі аб'явіў вайну Савецкай уладзе, а на наступны дзень заняў увесь Рагачоўскі павет. Мясцовы Савет быў разагнаны, члены яго арыштаваны. Баі працягваліся да канца студзеня. 31 студзеня рэвалюцыйныя войскі пад камандаваннем І. І. Вацэціса занялі Рагачоў.

8(21) лютага 1918 г. газета «Известия Могилевского губернского исполнительного комитета Советов крестьянских, солдатских и рабочих депутатов» паведамляла аб уступленні ва ўладу новага Рагачоўскага Савета: «Савет салдацкіх і рабочых дэпутатаў арганізаваўся. Прыняты меры па арганізацыі сялян на месцах. Рыхтуецца сялянскі з'езд для перавыбараў сялянскага Савета дэпутатаў. На першым сходзе саўдэпа прынята рэзалюцыя, якая вітае цэнтральную Савецкую ўладу. Прэзідыум бальшавіцкі. Выканком прыступіў да работы». У другой палавіне лютага 1918 г. большую частку Рагачоўскага павета і горад захапілі германскія войскі. Лінія фронту пралягла па р. Дняпро, а потым праз в. Гадзілавічы паміж вёскамі Гарадзец і Вялікія Стралкі. Германскія акупанты праводзілі драпежніцкую палітыку, якая выклікала пратэст насельніцтва, шырокую хвалю партызанскага руху, значную ролю ў арганізацыі якога адыгралі С. Вілюга, Г. Старавойтаў, А. Антоненка, К. Новікаў. У вёсках узнікалі атрады самаабароны, у валасцях — партызанскія атрады, найбольш буйнымі з якіх былі рагачоўскі (300 чалавек), кармянскі (каля 100 чалавек), чачэрскі, раўкавіцкі. Задняпроўскія воласці Рагачоўскага павета не былі акупіраваны, і органы Савецкай улады эвакуіраваліся ў Доўск. 10 сакавіка 1918 г. ў Доўску прайшлі перавыбары Рагачоўскага павятовага Савета. У выканком Савета ўвайшло 7 бальшавікоў і 7 левых эсэраў, старшынёй яго быў выбраны левы эсэр Мікалай Ігнацьевіч Піткевіч, таварышам старшыні — бальшавік Сяргей Храмцоў, сакратаром — левы эсэр Сямён Якаўлевіч Старасценка. Сувязь павятовага выканкома з губвыканкомам была няўстойлівая, Рагачоўскі Савет пастаянна меў фінансавыя цяжкасці. Паводле ўспамінаў удзельніка тых падзей А. Б. Рыськіна, вясной 1918 г. ў Рагачове была створана нелегальная бальшавіцкая арганізацыя на чале з А. Сасонкам, І. Сосіным, М. Мадорскім, Я. Эпштэйнам і Рыськіным, якая ўвахо-дзіла ў Палескую бальшавіцкую арганізацыю. Неўзабаве былі створаны партячэйкі ў Ціхінічах, на Наспенскім шклозаводзе, спартакаўская падпольная група нямецкіх салдат, што служылі ў рагачоўскім гарнізоне.

У чэрвені 1918 г. ў Доўску адбыўся агульны сход мужчын, на якім было вырашана арганізаваць з прыгоднага да ваеннай службы мужчынскага насельніцтва рэвалюцыйны полк для абароны ад нямецкай інтэрвенцыі.

Пасля лістападаўскай рэвалюцыі 1918 г. ў Германіі склаліся новыя ўмовы на фронце, нямецкія войскі пакінулі тэрыторыю Беларусі. Германская акупацыя нанесла велізарны ўрон асноўнай галіне эканомікі павета — сельскай гаспадарцы. У час яе было разрабавана і вывезена ў Германію 650 тысяч пудоў збожжа і 800 тысяч пудоў сабранага ўраджаю. У мэтах правядзення сацыяльна-палітычных пераўтварэнняў у прамысловасці, урэгулявання эканамічных адносін у Рагачове зімой 1918 г. быў створаны савет народнай гаспадаркі (СНГ) на чале з П. Н. Вальгачовым. Першыя мерапрыемствы СНГ былі накіраваны на аднаўленне прадпрыемстваў, разбураных вай-

ной, падрыхтоўку да веснавой сяўбы 1919 г. На базе буйных памешчыцкіх маёнткаў былі арганізаваны саўгасы. Узніклі камуны. Найбольш буйной была камуна «Звязда», якая мела каля 600 дзесяцін ворнай зямлі, у астатніх камунах пасяўная плошча складала 80—100 дзесяцін і аб'ядноўвалася па 15—20 двароў.

Летам 1918 г. на неакупіраванай тэрыторыі Рагачоўшчыны, а пасля ўходу нямецкіх войск і на астатняй ствараліся камбеды — арганізацыі вясковай беднаты, апорныя пункты дыктатуры бальшавікоў на вёсцы, якія займаліся пытаннямі харчразвёрсткі, праводзілі мабілізацыю і набор добраахвотнікаў у Чырвоную Армію і інш. У ліпені 1918 г. ўзніклі Доўскі і Расонскі валасныя камбеды, у лістападзе — Гарадзецкі, у снежні — Дудзіцкі, Нядойцкі, Стрэшынскі. З дапамогай камбедаў бальшавікі зацвердзілі манапольнае кіраўніцтва органамі ўлады. З эканамічнымі задачамі, з улікам і кантролем за збожжанарыхтоўкамі камбеды справіліся часткова. Сілавыя метады вырашэння харчовай праблемы прывялі да надзвычайнага абвастрэння становішча ў вёсцы, да масавых паўстанняў сярэдніх, заможных сялян і часткі беднаты, якія мелі месца на Рагачоўшчыне летам 1918 г. Асабіста Леніну дакладвалі аб напружаным становішчы ў Рагачоўскім павеце. «Паведаміце падрабязнасці аб падаўленні паўстання кулакоў у Рагачове, імёны арыштаваных. Неабходна канфіскаваць маёмасць паўстаўшых кулакоў, арганізаваць камітэт беднаты, дзейнічаць энергічней»,— патрабаваў Ленін у тэлеграме ад 23 жніўня 1918 г. Рагачоўскай павятовай арганізацыі РКП(б). Паўстанні, якія прайшлі ў 1918 г. па беларускіх паветах, былі першым грозным пратэстам сялянства супраць сістэмы ваенна-камуністычнага кіраўніцтва вёскай. Ваенная разруха, усё большыя патрэбы фронту, харчразвёрстка непазбежна ставілі сялянства, а таксама і салдат, выхадцаў з вёскі, у апазіцыю да ўлады.

У лістападзе 1918 г. Савет Працы і Абароны Расійскай Рэспублікі прыняў рашэнне аб арганізацыі спецыяльных вайсковых часцей асобага прызначэння РККА «для барацьбы з контррэвалюцыяй і ў мэтах падтрымання рэвалюцыйнага парадку». Узвод ЧОН быў створаны і ў Рагачове. У ім было 75 чалавек. Ён камплектаваўся з добраахвотнікаў і толькі па рэкамендацыях бальшавіцкіх арганізацый. З паступовым увядзеннем палітыкі ваеннага камунізма ўзмацнялася роля рэпрэсіўных органаў. 25 лістапада 1918 г. ў Рагачове створана надзвычайная камісія, у снежні 1919—студзені 1919 — судовыя органы. У канцы 1918 г. ў павеце было 30 міліцыянераў, у асноўным выхадцаў з бяднейшых сялян.

25 лютага 1919 г. ў Карме каля 300 чалавек, узброеных вінтоўкамі, віламі, сякерамі, разграмілі памяшканне валвыканкома і валкома партыі, забілі 5 камуністаў і захапілі ўладу ў воласці пад лозунгам: «Саветы без камуністаў». Выступленне

Рагачоўскі атрад ЧОН.

было задушана ўзброеным атрадам ЧОН і падраздзяленнямі пагранпалка на чале з камісарам В.-А. Ф. Цымерманам, якія прыбылі з Рагачова.

11 сакавіка паўсталі салдаты 10-га пагранпалка, размешчанага ў Рагачове. П. П. Міхалькоў, ураджэнец в. Гадзілавічы, баец рагачоўскага атрада ЧОН, успамінаў:

«Батальён дзесятага пагранпалка ўзняў паўстанне і адмовіўся ісці на фронт. Паўстанцы забілі камісара палка Цымермана. Былі мабілізаваны ўсе камуністы Рагачова, міліцыя, надзвычайная камісія. Нашаму ўзводу загадалі абяззброіць батальён з 700 чалавек.

У ноч на 17 сакавіка мяцежны батальён быў акружаны, і частка нашых байцоў — Брацянкоў, я, Шышоў і іншыя — уварваліся ў казармы, захапілі кулямёт і далі чаргу па паўстанцах. Пад нашым кантролем знаходзіліся і піраміды з вінтоўкамі.

У гэты час у казарму ўскочыла другая група нашых салдат. З вуліцы будынак быў акружаны. Падалі каманду байцам батальёна выходзіць на двор. Камандзір батальёна, былы паручнік царскай арміі Іваноў, уцёк, але быў схоплены ля вёскі Тошчыца.

На наступны дзень быў знойдаены труп камісара палка Цымермана. Зачыншчыкі з ліку эсэраў і былога афіцэрства царскай арміі былі пакараны, а радавых салдат накіравалі на фронт...».

Паводле артыкула Н. Стужынскай «Сялянская вайна на Беларусі» (Звязда. 1992. 28 мая), у сакавіку 1919 г. частка сялянства Рагачоўскага павета падтрымала Стракапытаўскі мяцеж, адобрыўшы мэты і лозунгі «Палескага паўстанцкага камітэта», які падрыхтаваў гэта выступленне. Яны патрабавалі спалучэння прыватнай і дзяржаўнай ініцыятывы ў гандлі і прамысловасці, грамадзянскіх свабод, зямлі, перадачы ўлады Устаноўчаму сходу. Узброены атрад ЧОН з Рагачова ўдзельнічаў у задушэнні Стракапытаўскага мяцяжу.

Непрыманне харчовай, аграрнай і нацыянальнай палітыкі, якую праводзіла Савецкая ўлада, выклікала вясной — летам 1919 г. актыўны працэс фарміравання паўстанцкіх атрадаў так званых «зялёных» у Рагачоўскім павеце, для падаўлення якіх сцягваліся вялікія ўзброеныя сілы.

26 красавіка 1919 г. ў складзе РСФСР была ўтворана Гомельская губерня, у яе ўвайшоў і Рагачоўскі павет.

У канцы лета 1919 г. польскія войскі падышлі да Рагачова так бліска, што горад апынуўся пад пагрозай акупацыі. Чырвоная Армія, якая ў асноўным складалася з маршавых рот, дрэнна ўзброеная, не вытрымала націску і вымушана была часова адступіць. Усе павятовыя арганізацыі і ўстановы, а таксама матэрыяльныя каштоўнасці былі эвакуіраваны за Дняпро — у Доўск. Павятовы камітэт партыі перавёў усю партарганізацыю на казарменнае становішча. Многія яе члены былі перададзены ў распараджэнне 8-й стралковай дывізіі, якая змагалася пад Рагачовам.

У снежні 1919 г. Рагачоўскі павятовы рэўком на падставе загаду рэўваенсавета 16-й арміі прыняў пастанову аб замене валасных выканкомаў рэўкомамі. Паводле яе ўсе валвыканкомы аб'яўляліся распушчанымі. Ваенкамдыву 8-й дывізіі прапаноўвалася абавязкова ўключыць прадстаўнікоў дывізіі ў валрэўкомы ў месцах яе размяшчэння. Пастановай прадпісвалася ліквідаваць местачковыя Саветы, забраць у іх пячаткі, штампы, бланкі і перадаць у павятовы рэўком. Рагачоўшчына жыла ва ўмовах ваеннага становішча.

У сакавіку 1920 г. польскія войскі прарвалі лінію абароны і захапілі Мазыр, Калінкавічы, Васілевічы, Рэчыцу. Рагачоў апынуўся ў прыфрантавой паласе і ўся ўлада ва ўмацаваным раёне належала Рагачоўскаму рэўкому, які падпарадкоўваўся рэўваенсавету 16-й арміі і арганізоўваў насельніцтва на ваенна-абарончыя работы, праводзіў мабілізацыю, размяшчэнне вайсковых часцей, забеспячэнне іх харчамі, «Дні хворага і раненага чырвонаармейца», «Тыдні фронту і транспарту», ім была ўведзена ўсеагульная працоўная павіннасць, арганізоўваліся шматлікія камуністычныя суботнікі. У 1920 г. Рагачоўскі камітэт РКП(б) і рэўком выдавалі газету «Заря коммуны».

З мая 1920 г. ў Рагачове базіраваліся караблі Дняпроўскай ваеннай флатыліі, на якіх служылі і мясцовыя жыхары (больш падрабязна пра гэта глядзі ў артыкуле «У баях на Дняпры»).

У чэрвені 1920 г. тэрыторыя Гомельшчыны была вызвалена ад польскай акупацыі. 12 верасня 1920 г. адбыўся 1-ы павятовы з'езд Саветаў, якому Рагачоўскі павятовы рэўком перадаў усю ўладу. Паступова аднаўлялася работа прамысловых прадпрыемстваў, была пушчана электрастанцыя ў Рагачове і Гарадцы.

У час рэвалюцыі і грамадзянскай вайны ў Рагачоўскім павеце адбыліся значныя сацыяльныя змены. Летам 1920 г. тут зарэгістравана 30 900 гаспадарак. Да гэтага часу было ліквідавана буйное памешчыцкае землеўладанне. Памешчыцкая зямля была размеркавана сярод беззямельных і малазямельных сялян. На базе

некаторых маёнткаў створаны калектыўныя гаспадаркі, у тым ліку 29 камун, 134 арцелі, 9 саўгасаў, якія былі маламадарак мелі наёмную рабочую сілу. Колькасць насельніцтва склала 181 991 чалавек, у тым ліку 89 689 мужчын і 92 302 жанчыны. У дзеючую армію было мабілізавана 12 130 чалавек. У сувязі з масавым дэзерцірствам у гады грамадзянскай вайны сотні дэзерціраў хаваліся. Часта яны папаўнялі антысавецкія ўзброеныя фарміраванні і крымінальныя банды.

З агульнай колькасці гаспадарак 2017 займаліся промысламі. У павеце 519 гаспадарак не мелі жывёлы, 4091 гаспадарка не мела цяглавай жывёлы, 1301 гаспадарка не мела каровы. Нягледзячы на ўмовы грамадзянскай вайны і інтэрвенцыі, аднаўляліся старыя і адкрываліся новыя навучальныя ўстановы. У канцы 1920 г. ў павеце працавалі 293 школы першай ступені і 10 другой ступені, у якіх адпаведна навучалася 25 309 і 1612 дзяцей. Усяго ў школах працавалі 623 настаўнікі. У павеце былі 2 дзіцячыя садкі, якія наведвала 102 дзіцяці, 3 дзіцячыя дамы (110 дзяцей). Пашырылася сетка культурна-асветных устаноў, працавала 55 бібліятэк, 82 хаты-чытальні, 3 народныя дамы, 3 клубы, 2 музеі, 1 тэатр, 4 мастацкія студыі.

П. К. Башко, М. Н. Камароў.

у сакавіку 1917

З успамінаў жыхара г. Рагачова Васіля Андрэевіча Салаўёва

У той час мне яшчэ не было 15 гадоў, і я вучыўся ў Рагачоўскім рэальным вучылішчы ў 4-м класе...

Чуткі аб лютаўскай рэвалюцыі ў Расіі ў Рагачоў дайшлі ў сакавіку 1917 г. У той час царская Стаўка знаходзілася ў Магілёве, за 100 км ад Рагачова, і натуральна, што гэта адбілася на ўсім становішчы ў горадзе і навакольных вёсках, дзе стаялі вайсковыя часці.

Памятаю, як гэтыя чуткі дайшлі да нас. Аднойчы пасля званка аб пачатку заняткаў настаўнікі ў класы не прыйшлі, а сабраліся ў настаўніцкай і аб чымсьці раіліся. Мы паслалі разведку да старшакласнікаў (5—7 класы), але і яны нічога дакладнага не ведалі.

Праз мінут 15 прыйшоў у клас настаўнік геаграфіі Зяленскі і расказаў нам, што ў Петраградзе рэвалюцыя і Мікалай II звергнуты з прастола, а ўлада перайшла да Дзяржаўнай думы.

Тут ужо было не да заняткаў, тым больш, што ў калідоры ўзняўся шум: гэта старшакласнікі выйшлі з класаў і вырашылі арганізаваць дэманстрацыю па горадзе.

Нас, як «малышоў», браць не хацелі, але мы настаялі на сваім і падключыліся да іх.

Сабраліся ўсе ў фізічным кабінеце (самай вялікай аўдыторыі), дзе ўзнік стыхійны мітынг. Дырэктар вучылішча Ф. І. Шыманоўскі і інспектар В. Юдзеніч спрабавалі адгаварыць нас, маўляў, могуць быць усялякія эксцэсы, пагромы і г. д. Але найбольш ліберальныя настаўнікі — Зяленскі, Караткевіч — падтрымалі нас, і мы гуртам выйшлі на двор і пачалі строіцца ў калону па 4 чалавекі.

Да нас далучыліся выхаванцы жаночай гімназіі, гарадскога вучылішча і настаўніцкай семінарыі. Узнікла пытанне, дзе ўзяць чырвоны сцяг. Вырашылі зняць яго з пажарнай каланчы, што і было зроблена вучнем гарадскога вучылішча В. А. Мельнікавым.

Калонай, спяваючы «Марсельезу» і іншыя рэвалюцыйныя песні, рухаліся мы па Быхаўскай вуліцы горада.

Зрэдку траплялі гарадавыя, але ўжо без «сялёдак» і пісталетаў: убачыўшы дэманстрацыю, яны хаваліся па дварах. Потым вырашылі пайсці на палкавы двор, дзе знаходзіўся шпіталь, да параненых салдат. Тыя з іх, што маглі рухацца, далучыліся да нас. Нехта прапанаваў накіравацца ў кінатэатр «Мадэрн» і правесці мітынг. Тут сабралася шмат салдат, жыхароў горада, моладзі, нас адціснулі на галёрку.

Хто выступаў на мітынгу, не памятаю, але, відаць, гэта былі эсэры і меншавікі, бо арганізацыі бальшавікоў у горадзе, здаецца, не было...

Дэманстрацыя ўскалыхнула «ціхі» гарадок, падштурхнула ў наступныя месяцы многіх яго жыхароў да сацыяльнай актыўнасці.

Матэрыялы гэтай рубрыкі першапачаткова мелі адну крыніцу — зборнікі дакументаў і, зразумела, не маглі ўсебакова і аб'ектыўна адлюстраваць той складаны і багаты на падзеі час — 1917—20 гг. Па просьбе рэдакцыі кандыдат гістарычных навук П. К. Башко дапоўніў гэты раздзел матэрыяламі і дакументамі, якія ён сабраў у працэсе сваіх даследаванняў і якія раней не друкаваліся.

ТЭЛЕГРАМА НАЧАЛЬНІКА РАГАЧОЎСКАГА ГАРНІЗОНА ГЕНЕРАЛ-МАЁРА БУРАВА ГАЛОЎНАМУ НАЧАЛЬНІКУ МІНСКАЙ ВАЕННАЙ АКРУГІ

3 сакавіка 1917, 15 гадзін 5 мінут

Рогачевской управой получено якобы разрешенное цензурой [в] Петрограде извещение о смене Правительства, [об] образовании Временного комитета [под] председательством Родзянко. Прошу указаний. [В] гарнизоне спокойно.

Генерал-майор Буров.

ЦДВГА, ф. 1915, воп. 2, спр. 9, л. 22.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «ИЗВЕСТИЯ ПЕТРОГРАДСКОГО СОВЕТА» АБ ВЫСТУПЛЕННІ МОЛАДЗІ ГОРАДА РАГАЧОВА СУПРАЦЬ СТВОРАНАГА ЦАР. СКІМІ ЧЫНОЎНІКАМІ ЧАСОВАГА ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТА ГОРАДА І ПАВЕТА

9 сакавіка 1917 г.

5 марта предводитель дворянства Глуховцев собрал в земской управе чиновников старого режима в присутствии исправника, назначил себя председателем временного исполнительного комитета в городе и уезде, членами комитета — уездного члена Макарьева, директора реального училища Шимановского, земского начальника Кутневича и др. На другой день в виде протеста молодежь шествием и митингом требовала смены комитета.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 1. С. 105.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «НАШЕ СВОБОДНОЕ СЛОВО» АБ АРГАНІЗАЦЫІ САВЕТА РАБОЧЫХ ДЭПУТАТАЎ У ГОРАДЗЕ РАГАЧОВЕ

6 красавіка 1917 г.

27 марта 1917 г. в городском театре произошло собрание всех рабочих и работниц гор. Рогачева в количестве 322 чел. Собрание рабочих избрало Совет рабочих депутатов из 14 чел. и 3 кандидатов к ним. На том же собрании было постановлено единогласно отчислить половину одиодневного заработка в пользу Совета рабочих депутатов.

На первом же собрании был избран временный президиум, т. к. Совет нашел себя не в полном составе, ввиду отсутствия представителей от заводских рабочих и железнодорожников.

Первым шагом новоизбранного Совета было завязать сношения с гарнизонным комитетом: были посланы 2 представителя от Совета в гарн[изонный] комитет и столько же от гарнизон[ного] комитета в Совет.

Канцелярия Совета помещается в здании евр[ейского] нар[одного] дома (Базарная ул., д[ом] Лашкевича) и открыта ежедневно от 7 до 9 час. вечера, по субботам от 2 до 6 час. вечера.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 1. С. 150—151.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ ПЕТРАГРАДСКАГА САВЕТА АБ НАСТРОІ СЯЛЯН РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА

В Рогачеве Могилевской губернии чувствуется чрезвычайно нервное настроение вследствие происходящих в окрестностях разгромов помещичьих экономий и винокуренных заводов. Скот частью уводится, частью истребляется. Были случаи частич-

ного погрома еврейских лавочек в Гадиловичах, настроение крестьян и солдат в этом направлении разрастается. Невежественная масса белорусских крестьян плохо поняла совершившийся переворот, говорят, что все это сделали паны, чтобы вернуть крепостное право.

В виду того, что в Белорусском крае много помещичьих экономий и винокуренных заводов, что здесь много евреев, из-за которых может разгореться пожар, что край этот близок к району военных действий, необходимо обратить на Белоруссию особое внимание, в смысле распространения правильных взглядов на совершившиеся события.

Известия Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов. 1917. № 34. 7 апр.

ТЭЛЕГРАМА З'ЕЗДА НАСТАЎНІКАЎ РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА Ў ПЕТРАГРАДСКІ САВЕТ САЛДАЦКІХ І РАБОЧЫХ ДЭПУТАТАЎ АБ ПАДТРЫМЦЫ ЧАСОВАГА ЎРАДА

7 красавіка 1917 г.

Народные учителя Рогачевского уезда Могилевской губернии впервые собравшись на общий съезд при обновленных условиях государственного строя нашей Родины, приветствуя Совет солдатских и рабочих депутатов заявляют, что они отдадут все свои силы на служение народу и на осуществление задач Временного правительства, направленных к счастью и славе России.

ЦДА Санкт-Пецярбурга, ф. 7384, воп. 9, спр. 142, л. 109.

З ПЕРАПІСКІ РАГАЧОЎСКАГА САВЕТА САЛДАЦКІХ І АФІЦЭРСКІХ ДЭПУТАТАЎ З ПЕТРАСАВЕТАМ

26 апреля 1917 г. Рогачевский Совет солдатских и офицерских депутатов направил телеграмму Петросовету, в которой одобрил деятельность последнего, выразил обеспокоенность деятельностью последователей Ленина. «Петроград имеет интеллигентные силы для борьбы с ними, его последователями, а деревня бессильна, грозит полная разруха. Необходимо принять самые решительные меры в Петрограде по отношению к Ленину и тогда его последователи исчезнут в провинции»,— говорилось в телеграмме.

ЦДАКР СССР, ф. 1235, воп. 35, спр. 5, л. 91.

ТЭЛЕГРАМА ВЫКОНВАЮЧАГА АБАВЯЗКІ МАГІЛЁЎСКАГА ГУБЕРНСКАГА КАМІСАРА ГАЛОЎНАМУ НАЧАЛЬНІКУ МІНСКАЙ ВАЕННАЙ АКРУГІ

Атрымана ў Смаленску 30 красавіка 1917 г.

Рогачевский уездный комиссар, член Государственной Думы Дрибинцев, председатель [совета] офицерских и солдатских депутатов Даленко просят, ввиду чрезвычайно продуктивной важной работы солдат и офицеров сводного полка, ходатайствовать об оставлении полка хоть на один месяц в Рогачеве, указывая только на наличие полка возможно наладить жизнь уезда, предупредить анархию. Поддерживаю его ходатайство. Прошу удовлетворить таковое. Мне телеграфировать.

И. Д. Губернского комиссара Чистяков.

ЦДВГА, ф. 1915, воп. 2, спр. 9, л. 581.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «ГОМЕЛЬСКАЯ КОПЕЙКА» АБ ВЫСТУПЛЕННЯХ СЯЛЯН У РАГАЧОЎСКІМ ПАВЕЦЕ МАГІЛЁЎСКАЙ ГУБЕРНІ

2 мая 1917 г.

Происходит в крупных размерах самовольная рубка казенных и помещичьих лесов, пастьба скота в лесных культурах и посевах. Волостные комитеты под влиянием смутьянов меняют свой состав. С распоряжениями и воззваниями комиссара уездного исполнительного комитета не считаются. Командирован начальник милиции во главе 118 солдат в Дудичскую вол. Завтра столько же солдат посылается в Чечерскую вол.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 1. С. 270.

ПАСТАНОВА АГУЛЬНАГА СХОДУ РАБОЧЫХ НАСПЕНСКАГА ШКЛЯНОГА ЗАВОДА РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА МАГІЛЕЎСКАЙ ГУБЕРНІ З ПАТРАБАВАННЯМІ ДА ЎЛАДАЛЬНІКАЎ ЗАВОДА АБ ПАЛЯПШЭННІ ЭКАНАМІЧНАГА СТАНОВІШЧА

8 мая 1917 г.

1917 г. мая 8 дня, общее собрание мастеровых и рабочих Наспенского стекольного завода н[аследни]ков Г. С. Курындина, обсудив настоящий критический момент своего положения, единогласно постановило:

1. Потребовать от владельца завода полного содержания за весь предыдущий год, считая с 1 апреля 1916 г. по 1 апреля 1917 г. включит[ельно], считая месячным заработком 120 руб.

2. Возвратить рабочим те проценты, которые с них удерживались во время остановок завода, т. е. работали вместо нормального заработка за 5 коп. в день, а также бравших продукты из фабричной лавки по высоким ценам. Мастеровым, нанятым в октябре месяце 1916 г. и понесшим огромные убытки вследствие переездки и потери всего имущества, уплатить каждому из них по 500 руб.

3. Все солдатки, мужья которых работали на означенном заводе и призванные по мобилизации, должны воспользоваться одинаковым вознаграждением, кроме того, должны воспользоваться половинным заработком своего мужа: уплатить [солдаткам] за непользование огородом и сеном за все время отсутствия мужа.

4. Что касается пользования квартирами, отоплением и огородами (разработанными своими трудами и которые не у всех имеются), сенокосом и пастбищем для скота, рабочие отказаться не могут до тех пор, пока это явится возможным.

Председатель вр[еменного] заводского комитета В. Миловский.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 1. С. 283—284.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «НАШЕ СВОБОДНОЕ СЛОВО» АБ ЗЛІЦЦІ САВЕТАЎ РАБОЧЫХ І САЛДАЦКІХ ДЭПУТАТАЎ У ГОРАДЗЕ РАГАЧОВЕ

22 мая 1917 г.

В субботу, 20 мая, состоялось объединенное заседание Советов солдатских депутатов. Было решено соединить эти 2 организации и образовать Совет солдатских и рабочих депутатов.

Избран президиум и исполнительный комитет. Председателем Совета единогласно выбран И. С. Даленко.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 1. С. 319.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «ПРАВДА» АБ КАНФІСКАЦЫІ РАБОЧЫМІ ШКЛЯНОГА ЗАВОДА НАШЧАДКАЎ КУРЫНДЗІНА НЯДОЙКСКАЙ ВОЛАСЦІ РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА МАГІЛЕЎСКАЙ ГУБЕРНІ

26 мая 1917 г.

Рабочие стекольного завода Курындина Недойкской вол., число которых доходит до 400, арестовали администрацию и вступили во владение заводом и миллионным имуществом, завещанным на благотворительные цели.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 1. С. 329.

З ДАНЯСЕННЯ РАГАЧОЎСКАГА ПАВЯТОВАГА КАМІСАРА МІНІСТЭРСТВУ ЎНУТРАНЫХ СПРАЎ ЧАСОВАГА ЎРАДА

Не пазней чэрвеня 1917 г.

15 марта избран Рогачевский уездный временный исполнительный комитет в составе 24 лиц с правом кооптации...

В исполнительный комитет входят также земские и городские управы и делегаты местного солдатско-офицерского комитета...

Исполнительный комитет в большинстве случаев играет в местной жизни руководящую роль и существующие организации стоят в подчиненном положении...

Волостные комитеты организуются, но не везде на одинаковых началах, земская управа, уездный комиссар, уездный исполнительный комитет всячески стараются произвести выборы в волостные комитеты возможно полнее с привлечением всех элементов населения волости. Практически это оказалось пока неосуществимым за недостатком организованности, согласованности волостного населения, классовых течений и в большинстве случаев взяли верх случайные люди, местами с недавним уголовным прошлым. Наблюдается недостаток культурных сил на выборах. Там, где выборы в комитеты состоялись, состав их получился пестрый, малограмотный, со слабой работоспособностью. Права меньшинства не обеспечены.

ЦДАКР СССР, ф. 398, воп. 2, спр. 113, л. 312—313.

ТЭЛЕГРАМА СТАРШЫНІ ГАЛОЎНАГА САВЕТА САЮЗА ЗЯМЕЛЬНЫХ УЛАСНІКАЎ РАСІІ ЛЬВОВА МІНІСТРУ ЎНУТРАНЫХ СПРАЎ

25 ліпеня 1917 г.

В г. Рогачеве организатор съезда земельных собственников Михаил Спиридонов по ордеру, выданному комиссаром, арестован толпой в день съезда. Административные и судебные власти бездействуют.

ЦДАКР СССР, ф. 406, воп. 6, спр. 116, л. 189. Копія.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «ВОЛЬНАЯ БЕЛАРУСЬ» АБ ВЫБАРАХ У РАГАЧОЎСКУЮ ГАРАДСКУЮ ДУМУ[1]

6-га жніўня г. г. ў Рагачові адбыліся выбары да гарадзкой думы. Палякі, беларусы і літоўцы ўтварылі выбарны радыкальна-дэмакратычны блок і выставілі агульны сьпісак кандыдатаў за № 4. Усіх сьпісаў было выстаўлено 11; усіх галасоў было подано да ўрнаў 4721; з гэтага ліку на сьпісак № 4 прышлося 917. Па сьпіску № 4 прайшло 7 кандыдатаў: 6 палякаў і 1 беларус.[2] Усяго ў Думі будзе 36 думцаў.

Вольная Беларусь. 1917. 30 жн.

ТЭЛЕГРАМА ГАЛОЎНАГА НАЧАЛЬНІКА МІНСКАЙ ВАЕННАЙ АКРУГІ ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЭНАНТА КІСЯЛЕЎСКАГА ГЕНЕРАЛ-КВАТЭРМАЙСТРУ ЗАХОДНЯГА ФРОНТУ

28 жніўня 1917 г.

Начгарнизона Рогачева резолюцией Совдепа устранен от должности. Я телеграфировал Совдепу о незаконности его постановления и просил отмены. Начгар(у) приказал должности не сдавать. Прошу содействия фронтового комиссара.

Главновокр ген.-лейт. Киселевский

ЦДВГА, ф. 1915, воп. 9, спр. 1, л. 45. Копія.

ТЭЛЕГРАМА КАМІСАРА ЗАХОДНЯГА ФРОНТУ ЖДАНАВА СТАРШЫНІ РАГАЧОЎСКАГА САЎДЭПА І ГАЛОЎНАМУ НАЧАЛЬНІКУ МІНСКАЙ ВАЕННАЙ АКРУГІ

5 верасня 1917 г.

Устранение от должности начгара Алтабаева является незаконным. Прошу допустить его к исполнению обязанностей. Если Алтабаев изобличен как участник корни ловского мятежа, его надлежит направить в чрезвычайную следственную комиссию в г. Могилев. Причины устранения Алтабаева прошу мне сообщить.

Комиссар Жданов.

ЦДВГА, ф. 1915, воп. 9, спр. 1. л. 62. Копія.

---

[1] Друкуецца з захаваннем тагачаснага правапісу.
[2] На самай справе па спісе № 4 прайшло 6 кандыдатаў (заўвага П. К. Башко).

З ПАВЕДАМЛЕННЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛОС НАРОДА» АБ РАСКОЛЕ Ў РАГАЧОЎСКАЙ АБ'ЯДНАНАЙ АРГАНІЗАЦЫІ РСДРП

...члены комитета, представители фракции большевиков, заявили, что в связи с приближающимися выборами в Учредительное собрание, когда список большевиков будет конкурировать с объединенным списком меньшевиков и «Бунда», они не считают возможным вести дальнейшей совместной работы и уходят из организации. Вместе с членами комитета собрание покинуло до 35 членов организации, которые тогда же приступили к организации партии с.-д. интернационалистов (большевиков).

Голос народа. 1917. 11 окт.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «РУССКОЕ СЛОВО» АБ З'ЕЗДЗЕ СЯЛЯН РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА

Рогачев, 14.V. Состоялся уездный крестьянский съезд. Организован Совет крестьянских депутатов. На съезде постановлено лишить дезертиров права на наделение землей.

Русское слово. 1917. 16(20) мая.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «НАШЕ СВОБОДНОЕ СЛОВО» АБ ЭКСТРАННЫМ ПАСЯДЖЭННІ РАГАЧОЎСКАГА САВЕТА

26 октября в 10 часов утра были получены две телеграммы уездным правительственным комиссаром от Временного Правительства, в которых говорилось, что Петроградский Совет с. и р. д., имея в своем распоряжении крейсер «Аврора» и захватив Петропавловскую крепость, бомбардирует Зимний дворец (место заседания Временного Правительства), что две атаки отбиты и армия, возбужденная предательским выступлением большевиков, шлет правительству и Совету республики войска на помощь. Временное правительство просит всех граждан республики оказать помощь ему и в корне пресечь замыслы большевиков, играющих в руку германцев.

На экстренное заседание были приглашены: городская управа, уездная и продовольственные управы, представители почты и железной дороги.

По прочтении телеграммы председателем Совета Даленко открылись прения о тактике Совета. Все ораторы, осуждая самовольное выступление Петроградского Совета (который состоит из большевиков) и его посягательство на народную власть без согласия ЦИК, крестьянского Совета и Временного Совета республики, высказываются против самочинного поступка петроградских большевиков.

Захват власти грозит расстройству созыва Учредительного собрания, что равносильно измене и открытию фронта для немцев.

После долгих и бурных прений была принята резолюция (при 4 воздержавшихся большевиков), предложенная т. Малькевичем: «Послать срочные телеграммы Временному Правительству, Центральному исполнительному комитету, Всероссийскому крестьянскому Совету и фронтовому комитету с осуждением действий Петроградского Совета и сохранить верность Временному правительству и вышеназванным демократическим организациям».

Текст телеграммы следующий: «Рогачевский Совет солдатских, рабочих и крестьянских депутатов, представители города, уезда, и всех правительственных учреждений, в экстренном заседании, обсудил самочинное выступление Петроградского Совета против Временного Правительства, что ведет к расстройству созыва Учредительного собрания и тыла. Заседание категорически осудило это выступление и всемерно поддержит только Временное Правительство ЦИК и Совет республики».

Наше свободное слово. 1917. 28 окт.

З ДАДАТКОВАГА ПРАТАКОЛА РАГАЧОЎСКАЙ УЧАСТКОВАЙ ВЫБАРЧАЙ КАМІСІІ ПА ВЫБАРАХ ВА УСТАНОЎЧЫ СХОД

Лістапад 1917 г.

Поименованная в основном списке участковая избирательная комиссия города Рогачева постановила: составить настоящий дополнительный протокол на нижеследующих основаниях.

В назначенный правительством день и час избирательная комиссия в своем полном составе приступила к соответствующей работе, предварительно выполнив в точности надлежащие инструкции по этому вопросу.

Во время выборов было много протестов со стороны граждан, не внесенных в избирательный список, за недопущение комиссией к голосованию. К вечеру недовольство граждан вылилось в широком размере. Все упреки были направлены непосредственно по адресу избирательной комиссии. На следующий день на этой почве враждебное недовольство возросло бы еще шире. Дабы избежать каких-то нежелательных эксцессов со стороны протестующих, комиссия 12 ноября в 10 час. вечера на совместном заседании с представителями городского самоуправления и местных общественных организаций постановила: допустить к голосованию граждан не внесенных своевременно в избирательный список, составив для этого самостоятельный список и поставив отдельный ящик-урну, а также и отчетность о результатах дополнительных выборов дать отдельно...

ЦДАКР БССР, ф. 863, воп. 1, спр. 1. л. 15.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «ГОЛОС НАРОДА» АБ ВЫНІКАХ ВЫБАРАЎ ВА УСТАНОЎЧЫ СХОД ПА г. РАГАЧОВЕ

Просматривая итоги голосования первым на перво бросается в глаза то небрежное, я бы сказал халатное отношение граждан к самим выборам.

Вместо 5318 граждан и 2046 солдат избирателей к урнам явилось только 3307 граждан и 1348 солдат. Невольно восклицаешь: «Боже мой, какой преступный абсентеизм». Почти половина процентов граждан осталась стоять в стороне совершенно пассивной. И это в такое время, когда взоры всей страны направлены на Учредительное собрание как на единственного спасителя, способного вывести погибающую страну на твердый путь, в это время почти половина граждан нашего города не проявляет никакого интереса к выборам.

По результату выборов можно составить и некоторое понятие о политических убеждениях наших граждан. Большинство голосов получил список № 9 объединенных еврейских организаций. Те евреи, которые стоят не на социалистической, а национально-буржуазной платформе, голосовали за этот список.

Остальная часть евреев, работники и работницы, по своим взглядам социал-демократы. Эта часть евреев голосовала за № 2. Список № 6 партии народной свободы получил всего около 600 голосов. Какая громадная разница между настроением обывателя в первые месяцы рѐволюции и теперь!.

Будь выборы в Учредительное собрание каких-нибудь месяца три тому назад, то список народной свободы навряд ли бы получил столько голосов.

Наконец список № 11 большевиков. Этот список больше 700 голосов среди одних только солдат. Это тоже показывает, что настроение солдат резко изменилось за последнее время, но не в ту сторону, что настроение перепуганного обывателя, не в сторону к. д.[1], а в сторону совершенно противоположную, в сторону большевиков.

Вот то заключение, какое можно вывести о настроениях граждан по их бюллетеням.

Голос народа. 1917. 23 нояб.

ВЫНІКІ ВЫБАРАЎ ВА УСТАНОЎЧЫ СХОД ПА РАГАЧОЎСКІМ ПАВЕЦЕ[2]

	Число голосов	%
Список № 1. Губернский Совет крестьянских депутатов и губернская организация партии социалистов-революционеров	63 525	72,89 %
Список № 2 РСДРП[3] и «Бунд»	1736	1,99 %
Список № 3 объединенная Еврейская социалистическая рабочая партия	668	0,76 %

---

[1] кадэтаў.

[2] Выбары па Магілёўскай выбарчай акрузе праводзіліся 12—14 лістапада 1917 г.

[3] Меншавіцкія арганізацыі.

Список № 4 Еврейская социал-демократическая рабочая партия (Поалей Цион)	186	0,21 %
Список № 5 Всероссийский союз земельных собственников	1114	1,27 %
Список № 6 Партия народной свободы (кадеты)	1275	1,46 %
Список № 7 Идише фолкспартай и внепартийный демократический комитет	104	0,11 %
Список № 8 Белорусские организации	75	0,08 %
Список № 9 Еврейский национальный избирательный комитет	4716	5,41 %
Список № 10 Могилевская губернская польская рада	2494	2,86 %
Список № 11 Полесская организация РСДРП (б)	11 251	12,91 %
Всего действительных голосов	87 144	

ЦДАКР Беларусі, ф. 863, воп. 1, спр. 1. л. 52—53.

ПАВЕДАМЛЕННЕ РАГАЧОЎСКАГА ПАВЯТОВАГА САВЕТА АБ АРГАНІЗАЦЫІ ВАЕННА-РЭВАЛЮЦЫЙНАГА КАМІТЭТА

1 снежня 1917 г.

Доводится до сведения граждан гор. Рогачева и уезда и всех учреждений, что организован Военно-революционный комитет, в состав коего входят представители исполкома Совета рабочих и солдатских депутатов и войдут представители крестьянского Совета, воинских частей, социалистических партий и профессиональных союзов, имеющих представителей в Совете.

Военно-революционный комитет находится под контролем Совета и его исполкома, перед которым он ответственен.

Военно-революционный комитет будет бороться со всеми эксцессами и контрреволюционными выступлениями.

Исполнительный комитет Совета рабочих, солдатских и крестьянских депутатов.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии : Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 2. С. 347—348.

РЭЗАЛЮЦЫЯ IV МАГІЛЁЎСКАГА ГУБЕРНСКАГА СЯЛЯНСКАГА З'ЕЗДА АБ БАРАЦЬБЕ З КОНТРРЭВАЛЮЦЫЙНЫМІ ПОЛЬСКІМІ ЛЕГІЁНАМІ

8 студзеня 1918 г.

Принимая во внимание, что пребывание в губернии польских легионеров, разоряющих нашу деревню и трудовое крестьянство, имеет открытые политические, контрреволюционные, захватнические цели польской знатной буржуазии, вступившей в союз с помещиками нашего края и их организациями, губернский крестьянский съезд постановил:

1. Требовать от революционной Ставки и центральной власти самых решительных и окончательных мер к выводу войск из пределов Белорусского края, не останавливаясь перед разоружением и интернированием польских легионов.

2. Перед лицом всего крестьянства съезд, как высший орган народной власти в губернии и хозяин ее, заявляет, что со своей стороны он не ограничится одним вынесением резолюций по борьбе с контрреволюционными войсками и потребует конные белорусские части для гарантии выполнения легионами нашего постановления об их уходе.

3. Союз земельных собственников объявляется контрреволюционной организацией, и как таковой должен прекратить свое существование, а члены его привлекаются к суду революционного трибунала.

4. Находящийся в плену у польских легионов гор. Рогачев должен быть немедленно очищен этими войсками в 5-дневный срок, в противном случае съезд и исполнительный комитет губернскога Совета крестьянских, рабочих и солдатских депутатов оставляют за собой полную свободу действий по отношению к польским легионам и их начальству.

5. Во имя солидарности трудящихся обратиться к товарищам польским социалистам с предложением оказать и свое содействие на польских солдат, обманываемых в своей преступной заговорщической затее своей буржуазией.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 2. С. 724—725.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «СОВЕТСКАЯ ПРАВДА» АБ БАРАЦЬБЕ СУПРАЦЬ КОНТРРЭВАЛЮЦЫЙНАГА ВЫСТУПЛЕННЯ ПОЛЬСКІХ ЛЕГІЁНАЎ НА ЧАЛЕ З ГЕНЕРАЛАМ ДОЎБАР-МУСНІЦКІМ

23 студзеня 1918 г.

13 января польскими легионами в колич[естве] 26 тыс. 3-х родов оружия, во главе с польским генералом и штабом, захвачен гор. Рогачев. Ими разогнан Совет рабочих и солдатских депутатов, арестован крестьянский Совет и комиссар, избранный крестьянским съездом.

Захвачены все учреждения, казначейство с 1600 тыс. руб. наличностью: арестованы русские и польские социалисты: одновременно начались выступления в Сенненском у., также и в Смоленской губ. Совершаются насилия над крестьянами. Все то является следствием официального объявления польской буржуазией «священной войны» Польским штабом объявлена в Рогачеве аннексия Могилевской губ. в состав монархической Польши. Поезда задерживаются, в Рогачеве обыскиваются наши солдаты. Губ[ернский] исп[олнительный] комитет Совета солдатских, крестьянских и рабочих депутатов, действуя согласно постановлениям съезда как высшая власть губернии и усматривая в контрреволюционном выступлении польской буржуазии и ее легионеров прямую угрозу Советской власти и завоеваниям революции, издал декрет об аресте представителей польской буржуазии, помещиков и тех лидеров кадетской партии и союза земельных собственников, которые вместе с открытыми врагами революции в союзе с польской буржуазией, выступающей против нас... «Союз земельных собственников», ввиду установления прямой связи с его выступлением, объявлен вне закона. Арестованы кн. Святополк-Мирский, ксендз Цека, целый ряд буржуазных польских организаций по соглашению с польской партией социалистов. Революционной Ставкой принимаются стратегические меры. Мы взяли на себя организацию агитации среди польских войск, чтобы побудить солдат арестовать своих офицеров и штаб. Выпущены воззвания на польском языке. Есть сведения из Рогачева о начавшемся брожении среди польских войск. Однако штаб арестовывает сознательных польских солдат, не желающих играть в руку польской буржуазии. Нами предъявлен ультиматум польскому штабу об очищении Рогачева, подчинении Ставке и прекращении насилий и арестов. В зависимости от результатов мятежа стоит судьба арестованных нами польских помещиков, кадетов и вообще контрреволюционеров как заложников. Мы считаем необходимым содержать их в тюрьме и после подавления мятежа.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 2. С. 831—832.

ПІСЬМО СЯЛЯН ВЁСКІ ЗАБАЛАЦЦЕ РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА МАГІЛЁЎСКАЙ ГУБЕРНІ Ў МАГІЛЁЎСКІ САВЕТ АБ АКАЗАННІ ДАПАМОГІ Ў БАРАЦЬБЕ СУПРАЦЬ ПОЛЬСКІХ ЛЕГІЯНЕРАЎ

25 студзеня 1918 г.

При сем представляем сведения о поступлении войск польских легионов, находящихся в с. Заболотье Рогачевского у. Могилевской губ., которые делают те поступки, которые они делают, несмотря на то, что в имении Заболотье забирают фураж и скот, но еще с 17 на 18 января с. г. ночью около 11 час. ночи делали в с. Заболотье обыск оружия и занялись грабежом. У многих жителей забрали деньги и сало, то поэтому Заболотское сельское общество просит от вас обязательно помощи, потому что дальше жить невозможно, и мы все погибаем в руках полицейских войск.

Следуют подписи.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн. 1957. Т. 2. С. 842—843.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ГАЗЕТЫ «ПРАВДА» АБ ВЫЗВАЛЕННІ ГОРАДА РАГАЧОВА І РАЗГРОМЕ 1-й ПОЛЬСКАЙ ДЫВІЗІІ

15 лютага 1918 г.

К утру 31 января мы овладели всеми укрепленными позициями 1-ой польской дивизии. Рогачев был захвачен нами уже в 23 ч. в ночь на 31 января обходом одним полком с востока в направлении к дер. Мадоры-Озорище за р. Друть.

Невзирая на то, что дороги из Рогачева на Бобруйск были в наших руках уже к вечеру 30 января, польская дивизия продолжала сражаться с крайним упорством за укрепленные позиции в 4-х местах севернее Рогачева и деревни западнее Рогачева.

В настоящее время 1-ой польской дивизии больше не существовать, т. к. в Бобруйск успели прорваться лишь незначительные части командного состава.

Польские солдаты массами сдаются в плен. Часть их разбрелась, побросав оружие.

Большой железнодорожный мост у Рогачева через р. Друть спасен нашим разъездом, успевшим вовремя прорваться к мосту и захватить польских подрывников, подготовлявших этот мост к взрыву. В рядах 1-ой польской дивизии сражалось много германских и австрийских офицеров и военнопленных солдат.

При опросе офицеры 1-ой польской дивизии заявили, что целью 1-го Польского корпуса было обеспечить присоединение к коренной Польше Минской и Могилевской губ. по принципу самоопределения.

Командующие войсками, действующими против 1-го Польского корпуса, Ваптетно и Павлуновский.

Великая Октябрьская социалистическая революция в Белоруссии: Документы и материалы. Мн., 1957. Т. 2. С. 879.

ПРАТАКОЛ АГУЛЬНАГА СХОДУ ГРАМАДЗЯН АД 18 ГАДОЎ ДА 45-ГАДОВАГА ЎЗРОСТУ ДОЎСКАЙ ВОЛАСЦІ РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА

7 чэрвеня 1918 г.

Агульны сход мужчынскага насельніцтва ад 18 да 45-гадовага ўзросту заслухаў дэкрэт СНК ад 8 красавіка 1918 года, пастанавілі:

У сувязі з блізкасцю немцаў і магчымасцю прасоўвання іх углыб Расійскай Рэспублікі і заняцця імі нашага ўраджаю, арганізаваць з прыгоднага да ваеннай службы насельніцтва Доўскі рэвалюцыйны полк, згуртаваны жалезнай дысцыплінай, каб абараніць Радзіму і рэвалюцыю ад небяспекі, адкуль бы такая ні зыходзіла. Разбіўку зрабіць на месцах, а вядзенне ўліку згодна адзначанага дэкрэта ўскласці на валасны ваенны камісарыят. Для падтрымання дысцыпліны выпрацаваць правілы клятвеннага абяцання адзін перад адным, гонарам выконваць доўг грамадзяніна, салдата і пакарання за парушэнні клятвы. Для выканання 1-га пункта адзначанага дэкрэта аб валасных камісарыятах па ваенных справах сход адзінагалосна выбраў: у ваенныя кіраўнікі грамадзяніна вёскі Асмолавічы, былога паручніка 9-га Сібірскага стралковага палка Фрола Спірыдонавіча Краўцова.

У камісары: 1. Грамадзяніна Ст. Доўска, былога паручніка 742-га Панявежскага пях. палка Венідзікта Міхайлавіча Кіслякова. 2. Большасцю галасоў пры 2-х супраць і 4-х устрымаўшыхся грамадзяніна вёскі Балотня, былога падпаручніка 2-й батарэі 135-га артылерыйскага дывізіёна Наума Канстанцінавіча Мішчакова.

Усе грамадзяне Доўскай воласці патрабуюць хутчэйшай прысылкі зброі для барацьбы з ворагамі Радзімы і рэвалюцыі, а пагэтаму даручаюць выбраным камісарам Кіслякову, Мішчакову і Краўцову неадкладна скласці патрабаванне на зброю і іншую амуніцыю і патрабаваць хутчэйшай прысылкі, таму што ўсялякае прамаруджанне пагражае гібеллю маладой Расіі. Мы, сялянства, гучна заяўляем, што не дадзім загінуць маладой Расіі, гатовы стаць на абарону ўсе — ад мала да вяліка.

Старшыня Савета Піткевіч
Члены выканкома Храмцоў, Ш. Руслінцэр, Бычкуноў, Дудкоў
Сакратар Старастаў.

Камунар. 1967. 27 ліп.

ПАСТАНОВА АБ'ЯДНАНАГА ПАСЯДЖЭННЯ САВЕТА І КАМБЕДА ДАЎСКАЙ ВОЛАСЦІ РАГАЧОЎСКАГА ПАВЕТА МАГІЛЁЎСКАЙ ГУБЕРНІ АБ ПЕРАВЫБАРАХ САВЕТА І АРГАНІЗАЦЫІ ВАЛАСНОГА І СЕЛЬСКІХ КАМБЕДАЎ

28 ліпеня 1918 г.

Постановили: переизбрать волостной Совет и переименовать его в Совет депутатов бедноты: в таковой избрать бедняков от граждан дер. Звонца — 1) Осипа Гудеева, 2) Фрола Хворостова; дер. Ст[арого] Кривска — 3) Луку Чаковского, 4) Ивана Деркунова; с. Шапчиц — 5) Архипа Лявшукова, 6) Агея Рождаева; с. Хизова — 7) Григория Великовского; дер. Осмолович — 8) Гавриила Сотникова, 9) Никифора Возанкова; дер. Староселья — 10) Василия Дивненкова, 11) Михаила Бондарева; дер. Ямного — 12) Константина Котова, 13) Демьяна Самусева; им[ения] Дедлово — 14) Мартина Барабоша, 15) Иосифа Новенького; мест. Сверженя — 16) Николая Савицкого, 17) Александра Рогожкина, 18) Лазаря Лесковича; дер. Гутища — 19) Семёна Бычкунова; дер. Ст[арой] Олешни — 20) Григория Гореликова; дер. Курганья — 21) Василия Козакова, 22) Матвея Пешехонова; дер. Хизовской Буды — 23) Сидора Матвеенкова, 24) Сидора Филиппенкова; дер. Сычмана — 25) Тимофея Лопушкова, 26) Петра Михеенкова; дер. Малошкович — 27) Семена Кушнарова, 28) Павла Посредникова; дер. Борхова — 29) Сергея Макеенкова; дер. Сипоровки — 30) Ефима Макаренкова, 31) Антона Сурначева; хут. Довска — 32) Михаила Кормаша; от отряда Красной Армии — 33) Романа Афанасенкова; дер. Петрович — 34) Трофима Старостенкова, 35) Кузьму Афанасенкова; с. Болотни — 36) Степана Тытырева и 37) Алексея Богданова.

Председателями сельских комитетов Совета депутатов бедноты избрать от бедняков дер. Звонца — 1) Степана Щербакова; дер. Старого Кривска — 2) Назара Сомова; с. Шапчиц — 3) Пимена Дроздова; с. Хизова — 4) Ивана Киреева; дер. Осмолович — 5) Семена Столярова; дер. Староселья — 6) Семена Тисименкова; дер. Ямное — 7) Ивана Маркотина; имения Дедлово — 8) Максима Богдановича; мест. Сверженя — 9) Филиппа Бондарева; дер. Гутища — 10) Даниила Микуленкова, дер. Довска — 11) Максима Певнева, [дер.] Ст.[арого] Довска — 12) Элю Эпштейна; дер. Берестовца — 13) Семена Ковшеенкова; дер. Ст[арой] Олешни — 14) Алексея Зенькова; дер. Курганья — 15) Макара Николаева; дер. Юдич — 16) Семена Дивоченкова; дер. Хизовской Буды — 17) Даниила Миронова; дер. Сычмана — 18) Иосифа Солошенкова; дер. Малошкович — 19) Никифора Винтесенкова; дер. Борхов — 20) Виктора Тимошенкова; дер. Сипоровки — 21) Тихона Швайковского; хутора Довска — 22) Платона Саприко; дер. Петрович — 23) Семена Старостенкова, с. Болотня — 24) Ивана Глушакова.

В президиум волостного Совета депутатов бедноты избрать бедняков: председателем Николая Матвеевича Ангелейко, членами Ермолая Евдокимовича Сотникова, Василия Ивановича Дивненкова, Трофима Лаврентьевича Старостенко и Архипа Николаевича Лявшунова.

Вновь избранному президиуму Совета депутатов бедноты приступить к работе с 31 июля нового стиля по приёмке дел волостного Совета от старого президиума.

Комитеты бедноты Белоруссии: Сб. документов и материалов. Мн., 1958. С. 232—233.

ЗАГАД РАГАЧОЎСКАГА ПАВЯТОВАГА РЭЎКОМА АБ РЭАРГАНІЗАЦЫІ ВАЛВЫКАНКОМАЎ У ВАЛРЭЎКОМЫ

11 кастрычніка 1919 г.

Ввиду близости фронта, требующего от Советской власти напряженной революционной работы, уревком постановил: волисполкомы в Тихиничах, Кистенях, Луках, Стрешине и м. Жлобине реорганизовать в Ревкомы в составе: одного представителя от 8-й дивизии и двух от волисполкомов, причем председатель волревкома назначается уревкомом. Отделы волисполкомов продолжают свою работу, во всех случаях подчиняясь волревкому. Волревком объявляется высшей гражданской властью в пределах своей волости и подчиняется уревкому, уездному военкому и начальникам боевых участков фронта.

Революционные комитеты БССР (ноябрь 1918 г.— июль 1920 г.): Сб. документов и материалов. Мн., 1961. С. 207.

ЗАГАД РАГАЧОЎСКАГА ПАВЯТОВАГА РЭЎКОМА АБ УВЯДЗЕННІ ЎСЕАГУЛЬНАЙ ПРАЦОЎНАЙ ПАВІННАСЦІ ПА НАРЫХТОЎЦЫ БУДАЎНІЧЫХ МАТЭРЫЯЛАЎ І ПАЛІВА

Не пазней 23 сакавіка 1920 г.

Всем гражданам гор. Рогачева и уезда, всем волревкомам, сельсоветам и профсоюзам.

Республика страшно нуждается в топливе и строительных материалах. Все это разрушила война, затеянная буржуазией, все это разрушила гражданская война — война на мозолистых рук с помещиками и фабрикантами, все это необходимо срочно восстановить, построить, ибо без этого невозможны дальнейшие важные завоевания рабочих и крестьян Советской республики, без восстановления разрушенного невозможна дальнейшая свободная и спокойная жизнь трудящихся в Советской республике.

Рогачевский революционный комитет, исполняя волю рабочих и крестьян всей республики, постановляет:

Срочно провести в жизнь всеобщую трудовую повинность по заготовке топлива и строительных материалов; для чего обязывает всех граждан обоего пола от 17 до 50 лет явиться в ближайшие районы лесозаготовок для работ в лесу. Причем граждане, имеющие пилы и топоры, обязаны вырубить не менее 1 куб. саж. дров 3 арш. длины или не менее 1/2 саж. швырка. Граждане, не имеющие пил и топоров, обязаны явиться на подборку раскиданных и подъемку развaленных штабелей дров в лесу. Женщины должны производить подборку сучьев в лесу по указанию лесничих. Отбывание повинности продолжается 3 дня. Все указания о местах работ и характере их будут даны ближайшими лесозаготовительными организациями или их отделениями (конторами). По окончании работ каждый гражданин обязан получить соответствующее удостоверение от лесозаготовительных организаций, по которым будет производиться расплата по установленным ценам в местных конторах по окончании работы.

Всем лесозаготовительным организациям срочно произвести техническую разработку данного приказа не позднее 28 марта.

Трудовая повинность должна быть закончена к 8 апреля с. г. Все граждане, уклонившиеся от выполнения данной трудовой повинности, будут взяты на особый учет и привлечены к работе принудительно, а также понесут ответственность как за неподчинение.

Лесным конторам, волревкомам, сельским Советам под личную ответственность следить за проведением настоящего приказа.

Председатель Ревкома *Мышковский*
Ответственный руководитель по топливу уполномоченный XVI армии *Солдатов*
Секретарь *Гарбуз*

Революционные комитеты БССР (ноябрь 1918 г.— июль 1920 г.): Сб. документов и материалов. Мн., 1961. С. 333—334.

Побалаўскі бой

З успамінаў ураджэнца в. Побалава І. Цімашэнкі

У 12 гадзін ночы 30 лістапада 1917 г. над в. Побалава Рагачоўскага павета ў паветра ўзнялася чырвоная ракета. Гэта быў сігнал небяспекі: да вёскі набліжаліся польскія легіянеры. Начны дазор з атрада мясцовай самаабароны паведаміў аб гэтым атраду Чырвонай гвардыі. За ракой у в. Востраў, дзе былі асноўныя сілы атрада, занялі абарону чырвонагвардзейцы. На дапамогу прыйшло мясцовае насельніцтва, усе, хто мог валодаць зброяй.

Легіянеры з'явіліся нечакана, зайшлі з тылу. Прыйшлося змяніць баявыя парадкі. Адзіная 3-цалёвая гармата была нацэлена чырвонагвардзейцамі на захад, а цяпер яе трэба было паварочваць на ўсход і страляць прамой наводкай на блізкую адлегласць. Белапалякі разгортвалі свае сілы і вялі інтэнсіўны кулямётны агонь. У гэты час на дапамогу чырвонагвардзейскаму атраду спяшаліся былыя салдаты з суседніх вёсак Крыўка, Рэпкі, Ліскі. Ноччу цяжка было вызначыць сілы праціўніка. Вёска Побалава, дзе знаходзіўся камандзір атрада Тарасаў са сваім штабам, першая падверглася нападу белапалякаў, якія імкнуліся захапіць камандзіра, але не змаглі.

Легіянеры хацелі ўзяць штурмам в. Востраў. Чырвонагвардзейцы вырашылі змагацца да апошняга патрона, але сілы былі няроўныя. Супраць атрада з 75 чалавек выступіў уланскі полк на чале з афіца-

рамі, што служылі ў старой царскай арміі. Па сіле агню белапалякі у 3—4 разы пераўзыходзілі чырвонагвардзейскі атрад. Яны здолелі цаной цяжкіх страт акружыць вёску і захапіць у палон 19 чырвонагвардзейцаў і некалькі мясцовых сялян, усіх іх расстралялі. Загінулі жыхары в. Востраў Шынкевіч Мітрафан, Пётр Якімовіч. Іосіф Худалей уцёк з-пад расстрэлу.

Дэлегат першага з'езда

З успамінаў С. Дзівачэнкі

У час рэвалюцыйных падзей 1917 г. я служыў унтэр-афіцэрам драгунскага кавалерыйскага палка, які дыслацыраваўся на станцыі Давыдаўка Варонежскай губерні. У маі кавалерысты эскадрона выбралі мяне сваім пасланцом у Варонежскі губернскі Савет рабочых і салдацкіх дэпутатаў. Пасля кастрычніцкага паўстання ў Петраградзе ў палку быў створаны чырвонагвардзейскі атрад. Я быў абраны камандзірам узвода. Удзельнічаў у баях супраць войск генерала Каледзіна.

Па стану здароўя ў пачатку 1918 г. мне прыйшлося вярнуцца на радзіму — у в. Хмелянец на Рагачоўшчыне. Гэта былі трывожныя дні. Нямецкія акупанты захапілі Рагачоў. Разам з мясцовымі бальшавікамі я ўдзельнічаў у стварэнні Доўскага валаснога рэвалюцыйнага камітэта. З сакавіка 1918 г. на сходзе ўпаўнаважаных быў выбраны кіруючы орган камітэта на чале з жыхаром в. Задуб'е Кармянскага р-на Старасценкам. Затым у воласці арганізавалі рэвалюцыйны полк, які ваяваў з тымі, хто выступаў супраць Савецкай улады.

У снежні 1919 г. мяне выбралі прадстаўніком партыйнай арганізацыі на 6-ю паўночна-заходнюю абласную канферэнцыю РКП(б). Раніцай 27 снежня 1919 г. на станцыі Рагачоў нам, дэлегатам, падалі «эшалон», які складаўся са старэнькага паравоза і аднаго вагона.

Праходзіла канферэнцыя ў Смаленску ў будынку былога дваранскага сходу. Абмяркоўвалі даклад аб бягучым моманце, справаздачны даклад абласнога камітэта РКП(б), даклады аб становішчы на месцах. З выключна вялікай увагай мы слухалі даклад А. Ф. Мяснікова і яго прапанову аб стварэнні БССР і перайменаванні канферэнцыі ў першы з'езд Кампартыі Беларусі.

Калі работа канферэнцыі завяршалася, я падаў у прэзідыум запіску і прасіў дапамагчы абмундзіраваннем для Доўскага вартавога батальёна. Просьбу задаволілі. Дамоў я вёз 50 камплектаў абмундзіравання і 320 пар смаленскіх лапцяў.

Пасля з'езда працаваў камісарам Доўскага валаснога рэўкома. Восенню 1923 г. дробныя сялянскія гаспадаркі былі аб'яднаны ў сельгасарцель «Чырвоны хлебароб», старшынёй якой абралі мяне.

У даваенныя гады ўзначальваў сельскія Саветы, быў дырэктарам МТС. У час гітлераўскай акупацыі партызаніў, затым аднаўляў разбураную гаспадарку.

Як святкавалі Першамай

З газеты «Известия Рогачевского уездного исполнительного комитета» № 49 за 1919 год

Маршрутная комиссия остановилась на следующем порядке манифестации: а) Утром, 1-го мая, все организации, красноармейские части и школьные коллективы собираются у своих центров и затем, выстроившись в колонны, направляются на казарменную площадь с таким расчетом, чтобы не позже 10 с половины часов утра быть на месте. Каждая организация и каждая часть занимают на площади определенное место по указанию особых распорядителей по указанию маршрутной комиссии, б) О начале торжества возвещается сигнальным залпом из орудий, после чего открывается общий митинг речью представителя от Рогачевской Коммунистической партии коммунистов-большевиков, после которой в) парад красным войскам гарнизона гор. Рогачева. Детали парада поручается разработать Начальнику гарнизона т. Чичко. г) Все организации, части красной армии и школьные коллективы выстраиваются в следующем порядке: впереди оркестр духовой музыки трудовой школы, затем партия коммунистов-большевиков, далее следуют части красной армии со взводом особого назначения впереди. Далее профессиональные организации, за ними школьные коллективы. Шествие заключается всеми остальн-

ными гражданами, желающими манифестировать. Между красноармейскими частями и профессиональными Союзами помещается хор рабочих. д) Маршрут: по Циммерманской ул. до Комитета Партии ком.-большевиков, затем манифестация заворачивает по переулку на Поповскую улицу, причем школьные коллективы не входят в переулок, поворачивают обратно и выстраиваются по улице, до соборной площади, ожидая подхода главных колонн. При выходе главных колонн по Бобруйскому шоссе опять на Циммерманскую улицу, оркестр становится во главе школьных коллективов и ведет за собою колонны учащихся за город на прогулку. Главные колонны продолжают шествие и одна часть колонны в составе партии и красноармейцев останавливается на площади 1-го мая (у советского театра), а вторая часть в составе профессиональных организаций на площади Собора, где и устраиваются митинги, на которых выступит ряд ответственных ораторов. Распорядителями на митингах назначаются Никитин и Самусевич.

3) Лекционная Комиссия предполагает организовать накануне праздника 30 апреля в 7 часов вечера одновременно в разных районах города лекции на тему о международном празднике 1-го мая. Лекции будут прочитаны в следующих местах.

В помещении Сельхоза, театре, клубе артиллеристов, в Военкоме и клубе 4-го запасного батальона и в помещении Советского кинематографа.

Бой за вёску Вялікія Бортнікі

З успамінаў Івана Яўсеевіча Ярачкіна

У скверы, што насупраць гарадскога парку імя Цымермана ў Рагачове, стаіць помнік. На ім надпіс: «Вечная слава героям, якія загінулі ў баях за Савецкую ўладу». Тут пахаваны чырвонаармейцы, што 7 лістапада 1919 г. адбілі вераломны напад белапалякаў. З удзельнікаў гэтай схваткі ў жывых засталіся двое: камандзір узвода Коршак і чырвонаармеец Ярачкін.

У пачатку лістапада 1919 г. лінія фронту з белапалякамі праходзіла ў раёне в. Вялікія Бортнікі па шашы Рагачоў — Бабруйск. 6 лістапада наш узвод у складзе 20 чалавек на чале з камандзірам тав. Коршакам, як звычайна, пасля абеду накіраваўся ў сутачны нарад на заставу.

У тым годзе зіма была ранняя, у пачатку лістапада ездзілі ўжо на санях. Вечарам 6 лістапада пайшоў снег. У другой палове ночы наступіла адліга, а к раніцы — густы туман. Белапалякі, карыстаючыся заслонай туману, перайшлі ў наступленне. Вартавыя, якія стаялі на пастах, своечасова ўзнялі трывогу. Застава ўступіла ў няроўны бой. У ход былі пушчаны ўсе сродкі абароны: гранаты, штыкі і прыклады. Але праціўніку, які нёс вялікія страты, усё ж удавалася прасоўвацца. Жменька чырвонаармейцаў не здавала сваіх рубяжоў. Геройскі загінула застава 2-га ўзвода ў колькасці 18 чалавек. Засталіся ў жывых двое: камандзір узвода і я — радавы.

З падыходам свежай роты чырвонаармейцаў, якая адразу ўступіла ў бой, атака белапалякаў захлынулася, праціўнік залёг і ўзмацніў кулямётны і аружэйны агонь.

Стварыўшы перавагу ў сілах на ўчастку нашай роты, белапалякі зноў пайшлі ў наступленне. Атакі паўтараліся адна за адной, але толькі пасля пятай наша рота пакінула Бортнікі і адступіла да ўзлеску, да домікa лесніка, і заняла новыя пазіцыі. Тут вораг сустрэў ўпартае супраціўленне і вымушаны быў залегчы. Перастрэлка ішла працяглы час, але ланцугі не паднімаліся, праціўнік накапліваў свежыя сілы. У гэты час і да нас падышла з батальённага рэзерву 7-я рота.

З Рагачова ўдарылі нашы дальнабойныя гарматы, пачалася артылерыйская канада. Затым камандзір 3-га батальёна А. В. Шусцікаў павёў байцоў у контратаку. Чырвонаармейцы з боем занялі Бортнікі. Абяскроўлены вораг не прыняў лабавой атакі і спешна пачаў адступаць, адстрэльваючыся на хаду і пакідаючы забітых і параненых.

Тым часам агонь нашай артылерыі быў перакінуты на в. Лейчыцы, дзе размясціўся штаб 3-га Пазнанскага палка. Наша 9-я рота заняла ваколіцу вёскі. З другога боку паявілася 7-я рота. Лейчыцы былі таксама ўзяты. Пасля бою мы падабралі ў Бортніках целы 18 гераічна загінуўшых чырвонаармейцаў нашага ўзвода і на сялянскіх падводах даставілі іх у в. Барсукі. Па дарозе былі знойдзены целы яшчэ двух чырвонаармейцаў нашага батальёна, якія загінулі пры ўзяцці в. Бортнікі.

У в. Барсукі стаяў абоз нашага 3-га батальёна. Днём 7 лістапада целы загінуў-

шых былі падрыхтаваны да пахавання. Жанчыны сабралі для іх 20 прасцін. Воіны былі пахаваны ў Рагачове пад жалобныя гукі аркестра і залпы аружэйнага салюта.

* * *

Супрацоўнік Цэнтральнага ваенна-марскога музея ў г. С.-Пецярбург І. Я. Краўцоў устанавіў імёны загінуўшых у гэтым баі і пахаваных у Рагачове байцоў 72-га стралковага палка Чырвонай Арміі. Вось яны:

БАРАНКОЎ Трафім Рыгоравіч, ураджэнец в. Гара Даямідаўскага павета Смаленскай губерні.

БЯЛГРАДСКІ Іван Парфенавіч, в. Цвердава Быхаўскага павета.

БРАШКО Яфім Федасеевіч, в. Новыя Дарогі Бабруйскага павета.

БУЛАХ Фёдар, в. Казулічы Бабруйскага павета.

ВІЦЕЕЎ Сяргей Яфімавіч, Багалюбская воласць Уладзіміраўскага павета аднайменнай губерні.

ГАЛЬПЕРЫН Лейба Шаравіч, м. Дворцы Слонімскага павета.

ГАСЮК Сцяпан Міхайлавіч, в. Ручайцы Ашмянскага павета.

ДРАЗДОЎ Дамітрый Паўлавіч, в. Лукі Навагрудскага павета.

КАЛЕНІКАЎ Антон Аляксеевіч, г. Коўна (Каўнас).

КАРОЛЬ Майсей Апанасавіч, в. Раць Бабруйскага павета.

ЛЯЎКОВІЧ Іван Вікенцьевіч, в. Равін Навагрудскага павета.

ПЛЯСКАЧ Сямён Іванавіч, в. Пагарэлкі Навагрудскага павета.

РАБІНКІН Васіль Іванавіч, в. Чарнагорава Вязнікаўскага павета Уладзімірскай губерні.

РАСКІН Файбіш Нохімавіч, г. Мінск.

ТЫЦКО Марк, в. Баранавічы Бабруйскага павета.

ХАЛАДОК Каліграт Максімавіч, в. Тлушычы Бабруйскага павета.

ХРОМАЎ Васіль Іванавіч, в. Капуст Наўгародскага павета аднайменнай губерні.

у баях на Дняпры

Кананерскія лодкі Дняпроўскай ваеннай флатыліі «Грамавы», «Гарачы» і «Гучны» і бранякатэр № 4 прыбылі ў Рагачоў к канцу дня 17 мая 1920 г. і сталі на швартовы вышэй моста праз Дняпро. З 28 красавіка гэтыя караблі пад камандаваннем начальніка 2-га дывізіёна ваеннага марака Барыса Львовіча Дандрэ і камісара дывізіёна Васіля Іванавіча Дзядлоўскага ўдельнічалі ў баях супраць белапалякаў у вусці Бярэзіны, у раёне Горваль — Якімаўская Слабада — Шацілкі (цяпер г. Светлагорск). Атрылерыйскім агнём канлодкі падтрымлівалі часці 10-й і 57-й стралковых дывізій, якія дзейнічалі на фронце ад Рэчыцы да Шацілак на лініі рэк Дняпро і Бярэзіна з мэтай разгарнуць наступленне на Калінкавічы — Мазыр і вызваліць гэтыя стратэгічныя пункты.

Так, 9 мая 1920 г. караблі 2-га дывізіёна флатыліі наладзілі пераправу войск 57-й і 10-й дывізій Чырвонай Арміі з правага берага Дняпра на левы, калі тыя апынуліся ў крытычным становішчы ў раёне Горваля.

У наступныя дні караблі курсіравалі ў раёне вёсак Ніжняя і Верхняя Алба, наносілі артылерыйскія ўдары па пераправах і наступаючых сілах праціўніка, які імкнуўся захапіць Жлобін і Рагачоў. Знаходжанне караблёў на фронце ў адрыве ад баз забеспячэння стала небяспечным, і было вырашана зрабіць базай г. Рагачоў. Да таго ж на выпадак магчымай абароны горада караблі павінны былі стаць трывалай заслонай ад войск белапалякаў. Тым больш, што вышэй Рагачова судны з-за меляў і перакатаў падняцца не маглі.

Стаянка ў Рагачове не была пастаян-

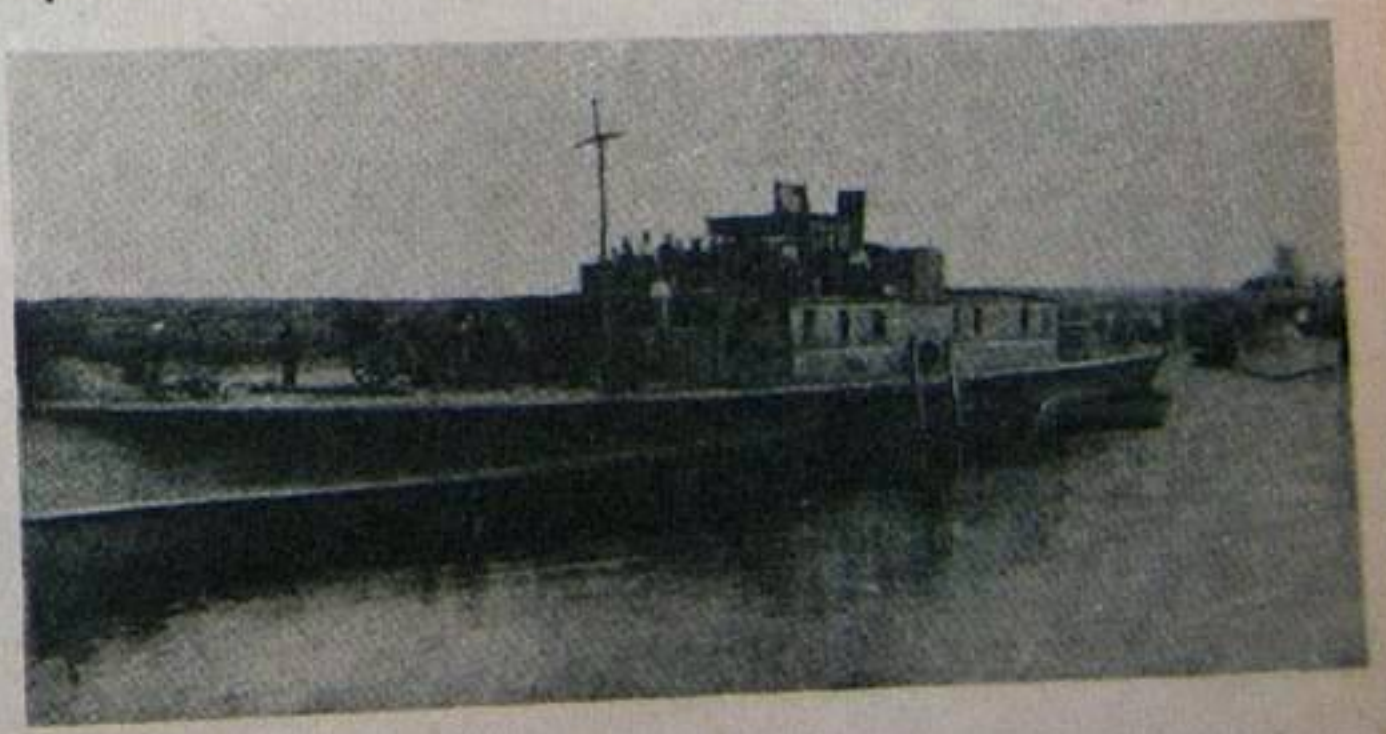

Кананерскія лодкі «Грамавы» і «Гарачы» на Рагачоўскім рэйдзе. Чэрвень 1920 г.

най, адсюль канлодкі з адпаведнай асадкай адпраўляліся ў раён баявых дзеянняў. Так, канлодка «Гарачы» 19 мая накіравалася з Рагачова на фронт з запасам снарадаў, паліва і харчавання для вартавых суднаў «Арол», «Беркут» і судна сувязі «Літвінка». 20 мая па загаду камандзіра 29-й стралковай брыгады «Гарачы» вёў артылерыйскі абстрэл пазіцый белапалякаў у раёне перасячэння дарог з в. Шыхаў на Верхнюю і Ніжнюю Албу. У выніку інтэнсіўнай стральбы на кармавой гармаце трэснуў ствол: страляць стала немагчыма, і на другі дзень канлодка вярнулася ў Рагачоў. Камандзірам «Гарачага» быў марак-чарнаморац Іван Мацвеевіч Іваноў, камісарам — марак-балтыец Іван Якаўлевіч Сарапульцаў.

Судны флатыліі былі жахам для праціўніка, які панёс ад іх трапнага агню немалыя страты і ўсяляк імкнуўся іх знішчыць. З 18 па 23 мая стаянка караблёў у Рагачове і сам горад некалькі разоў былі бамбардзіраваны белапольскай авіяцыяй. Аднак зенітная артылерыя «Грамавога», «Гучнага» і бранякатэра № 4 адбівала атаку варожых аэрапланаў. 24 мая на фронт з Рагачова была накіравана канлодка «Гучны», а на другі дзень са штабам 2-га дывізіёна караблёў — канлодка «Гарачы». 25 мая канлодкі вялі артагонь па праціўніку ў Горвалі, сарвалі спробу белапалякаў захапіць в. Ніжняя Алба.

30 мая каля Стрэшына белапалякі наладзілі засаду з мэтай знішчэння караблёў.

Пасля трохгадзіннага моцнага бою судны прарваліся, дайшлі да Затона і сталі на швартовы.

Гарачае і сухое лета выклікала моцнае абмяленне Дняпра, што не давала магчымасці канлодкам пакінуць Рагачоўскі рэйд і накіравацца на фронт. Перыядычна з фронту ў Рагачоў прыбывалі і адплывалі вартавыя судны «Арол» і «Беркут», а таксама дапаможныя судны «Проня», «Слава», «Леў», «Бесядзь», «Эльза», «Магілёў», «Усход», судна сувязі флатыліі «Літвінка». Бранякатэр № 4 з-за сур'ёзнай няспраўнасці матора ўвесь перыяд знаходзіўся ў Рагачове.

Аб далейшых дзеяннях караблёў паведамляецца ў рапарце Б. Л. Дандрэ ад 26 чэрвеня: «На суднах у Рагачове праводзяцца практычныя заняткі па артылерыі: разборка і зборка замкоў, гарматных кулямётаў, штодзённа заняткі з сігнальшчыкамі, практычная стральба з вінтовак і кулямётаў. Чытаюцца лекцыі па тактыцы. Фарватэр ад Рагачова да Жлобіна праходны, хоць і з цяжкасцю. У цяперашні час мной арганізавана дастаўка дроў у Рагачоў, Жлобін і Стрэшын. Дровы дастаўляюцца падводамі праз райлесканцтору Рагачова. У Рагачове стаіць баржа з дровамі каля 25 кубаметраў, якую ў любы момант можна адбуксіраваць у Жлобін або Стрэшын. Забеспячэнне харчаваннем здавальняючае: мяса, хлеб, бульбу атрымліваю з 10-й дывізіі, паўднёвую групу забяспечваю харчаваннем і артылерыйскімі запасамі дапаможным суднам «Эльза», а таксама дровы дастаўляем са Свержаня ў Рагачоў. Гаспадарчы артылерый-

Каманда кананерскай лодкі «Грамавы».

Каманда кананерскай лодкі «Гарачы». Чэрвень 1920 г. У першым радзе злева направа: другі — В. І. Дзядлоўскі, трэці — С. С. Машэйка, пяты — Ф. Г. Якушэнка. У трэцім радзе другі злева І. Я. Саракульцаў, побач з ім І. М. Іваноў. У апошнім радзе чацвёрты справа С. К. Маргуноў.

скі і машынны склады перамешчаны на прысланы ў маё распараджэнне параход «Магілёў». З 6 па 10 чэрвеня канлодкі баёў не вялі з-за моцнага абмярзання ракі...». З 10 па 19 чэрвеня судны дывізіёна ўдзельнічалі ў баях каля Жлобіна, Ніжняй і Верхняй Албы, Горваля і Стрэшына.

Маракі канлодкі «Грамавы» (камандзір марак-балтыец Валянцін Іванавіч Партнягін, камісар — ураджэнец г. Рэчыцы, былы машыніст лінкора «Гангут» Балтыйскага флоту Рыгор Мітрафанавіч Хамянок) і бранякатэра № 4 удзельнічалі 26 мая ў тушэнні вялікага пажару, які ахапіў г. Рагачоў. Самаадданая і гераічная работа па ліквідацыі пажару згуртавала каманды караблёў, а былыя маракі і франтавікі з ліку мясцовай моладзі добраахвотнікамі ўвайшлі ў склад 2-га дывізіёна флатыліі.

Так, 26.5.1920 г. пастуціў на канлодку «Грамавы» Ціхан (Цімафей) Рыгоравіч Уласаў з Доўскай воласці, 2 чэрвеня залічаны пісарам ураджэнец в. Ходасавічы Гарадзецкай воласці Апанас Сцяпанавіч Яфрэмаў (Ахромаў). У чэрвені сталі машыністам судна Раман Ігнатавіч Корзунаў з в. Рэкта Азяранскага сельсавета, які служыў раней на лінкоры «Палтава» на Балтыцы, кулямётчыкам Кузьма Андрэевіч Мельнікаў з Доўскай воласці. Кокам на «Грамавы» паступіў Яфім Яфрэмавіч Ечашоў з в. Кісцяні (яго брат Лявон Яфрэмавіч таксама быў ваенным маракам).

Ураджэнцы Рагачоўскага павета папоўнілі каманду карабля, і пазней рулявым стаў былы марак-чарнаморац Лаўрэнцій Яфімавіч Ксяндзоў, старшым сігнальшчыкам — Леў Віктаравіч Дзмітрыеўскі, машыністам — Дзяменцій Міхайлавіч Уздоўскі, марак-балтыец з эсмінца «Гром», які вызначыўся ў кастрычніку 1917 г. ў Маанзундскім баі.

На канлодцы «Гарачы» добраахвотнікамі пачалі служыць былы качагар лінкора «Палтава» Фёдар Герасімавіч Якушэнка з в. Ходасавічы, былы камендор лінкора «Палтава», былыя матросы Самуіл Канстанцінавіч Маргуноў з в. Валокі Ціхініцкай воласці, Іосіф Маркавіч Барсукоў з в. Малыя Канапліцы, Аляксандр Антонавіч Ясяніцкі з в. Слабада Ціхініцкай воласці; з іншых месцаў Рагачоўскага павета — Лявонцій Іосіфавіч Грынькевіч, Арцём Максімавіч Хадановіч, Сцяпан Сямёнавіч Мажэйка, Дзяніс Рыгоравіч Войтаў з в. Кісцяні і іншыя.

На канлодцы «Гучны» таксама было

А. С. Яфрэмаў.

Р. І. Корзунаў.

Ф. Г. Якушэнка.

І. М. Барсукоў.

нямала добраахвотнікаў з Рагачоўскага павета, большасць з якіх прыбыла на суднах ў яшчэ ў красавіку 1920 г., калі карабель актыўна дзейнічаў супраць белапалякаў на Бярэзіне. Гэта былі электрык Яфрэм Кузьміч Нямцоў, старшы матрос Яфім Паўлавіч Сідарэнка, качагар-балтыец Фёдар Усцінавіч Неміленцаў. Некаторыя з рагачоўцаў увайшлі ў склад каманды «Гучнага» ў перыяд яго дзеянняў у Рагачоўскім павеце. Так, 23 чэрвеня на карабель залічаны Яфім Пятровіч Буракоў, які стаў начальнікам артылерыі і кулямётаў карабля.

«Гучны», які меў меншую асадку, пастаянна знаходзіўся на фронце, днём і ноччу наносіў артылерыйскія ўдары па белапаляках у раёне Горваля, Ніжняй Албы, Стрэшына з удзелам і пад кіраўніцтвам былога кранштацкага марака, артылерыйскага унтэр-афіцэра Буракова. Прыходзілі добраахвотнікамі на «Гучны» рагачоўцы і пазней, калі канлодка ваявала на Дняпры на поўдзень ад Кіева. Так, 24 верасня залічаны электрыкам па абслугоўванню карабельнай радыёстанцыі (праз яе падтрымлівалася сувязь з Рагачова са штабам флатыліі ў Гомелі) ураджэнец мястэчка Журавічы, марак-балтыец, удзельнік Кастрычніцкага ўзброенага паўстання ў Петраградзе ў 1917 г. Дзмітрый Ігнатавіч Бадзеннікаў. 1 кастрычніка пачаў служыць артылерыйскім назіральнікам карабля ўраджэнец Рагачоўскага павета Дзіянісій Сафонавіч Сафонаў, які раней ваяваў на бронепаяздах, быў паранены і кантужаны ў баях грамадзянскай вайны.

Я. Р. Бендзеў.

3 чэрвеня прыняты ў Рагачове сігнальшчыкам вартавога судна «Беркут» ураджэнец в. Ходасавічы Гарадзецкай воласці Ціт Кірылавіч Казакоў. У гады рэвалюцыі ён служыў на эскадраным мінаносцы «Азард» Балтыйскага флоту, яго фатаграфія ў групе каманды судна экспануецца ў Цэнтральным ваенна-марскім музеі ў Санкт-Пецярбургу і ў музеі «Кранштацкая крэпасць». У той жа дзень на вартавое судна «Арол» быў залічаны яго зямляк марак-балтыец, які служыў раней на лінкоры «Палтава», Іван Карнеевіч Гаўрылаў. На вартавым судне «Арол» ваявалі кулямётчыкамі ўраджэнец в. Вішнёўка Кісцянёўскай воласці Леанід Рыгоравіч Кужаў і Несцер Дарафеевіч Мядзведзеў з Рагачоўскага павета.

7 ліпеня 1920 г. камандуючы 16-й арміяй загадаў караблям 2-га дывізіёна флатыліі адправіцца з Дняпра на Прыпяць, дзе яны ўдзельнічалі ў баях супраць адступаючых на захад белапалякаў.

У складзе Дняпроўскай ваеннай флатыліі ваявалі Іосіф Яўсеевіч Лісоўскі з в. Броннае Ціхініцкай воласці (у 1920 г. машыніст канлодкі «Маладзецкі»), Фоцій Ільіч Дуброўскі з в. Вішчын Кісцянёўскай воласці (з 1.10.1919 г. старшы сігнальшчык канлодкі «Маланкавы»), яго зямляк Сямён Клімавіч Маркаў (у 1919 г. кулямётчык бранякатэра № 1 «Украінец»), Марк Піліпавіч Лабанаў з Гарадзецкай воласці, Анікій Міхайлавіч Барсукоў з хутара Дзянісаўка Рагачоўскага павета (з 1919 г. старшы качагар пераходзячай роты), Сцяпан Кузьміч Буянок з

А. А. Ясяніцкі.

Ц. К. Казакоў.

Л. Р. Кужаў.

М. К. Раманюк.

Доўскай воласці, Майсей Іванавіч Капякоў з в. Званец гэтай жа воласці (з 12.3.1921 г. стаў матросам вартавога судна «Удалы» атрада воднай аховы Дняпра), Дзяніс Рыгоравіч Валетаў з в. Кісцяні, Макар Сямёнавіч Кушыкаў (з 26.9.1919 г. ваяваў на бронепараходзе «Трахтаміраў». У 1920 г. камендант аховы рэйдаў флатыліі), Мацвей Кірылавіч Раманюк (з 29.3.1919 г. баталёр бронепарахода «Кур'ер», а з 1.6.1919 г. загадчык гаспадаркі 2-й брыгады караблёў, потым агент па нарыхтоўках харчавання для маракоў флатыліі), Агафія Цімафееўна Суднік (з 16.4.1919 г. санітарка 2-й брыгады караблёў флатыліі) з Рагачова, Лаўрэнцій Фёдаравіч Навуменка з Рагачоўскага павета (з 1.1.1920 г. рулявы катэра № 1 міннага дывізіёна).

І. Я. Краўцоў.

* * *

Аўтар вышэйпрыведзенага артыкула — супрацоўнік Цэнтральнага ваенна-марскога музея ў г. Санкт-Пецярбург Іван Якаўлевіч Краўцоў, працуючы ў розных архівах, знайшоў нямала звестак пра ўраджэнцаў Рагачоўшчыны, якія ваявалі ў складзе Чырвонай Арміі ў асноўным супраць белапольскіх інтэрвентаў на тэрыторыі Беларусі.

Вось іх імёны: Міхаіл Пятровіч Басыгін, Мікіта Асонавіч Кавалёў, Якаў Пятровіч Кавалёў, Мікалай Міхайлавіч Кутаў, Міхаіл (Міна) Васілевіч Петракоў, Андрэй Міхайлавіч Семчанка, Ілья Міхайлавіч Сцяпанаў, Данііл Гаўрылавіч Шылянкоў, Пратас Сямёнавіч Шылянкоў, Максім Трафімавіч Чахаў з Гарадзецкага сельсавета; Арцём Аляксандраў, Цярэнцій Макаенкаў, Іосіф Дзмітрыевіч Сяргеенка з Доўскай воласці; Яфім Рыгоравіч Бендзеў, Дзмітрый Платонавіч Уладзееў, Улас Іванавіч Уладзееў, Ягор Іванавіч Уладзееў, Архіп Міронавіч Іваноў, Навум Ягоравіч Іваноў (загінуў у баі з белапалякамі ў час наступлення на Мінск у пачатку ліпеня 1920 г.), Іосіф Пятровіч Калбасаў, Цімафей Сідаравіч і Яўстафій Сідаравіч Калбасавы, Кірыла Дзмітрыевіч Карнавухаў (прапаў без вестак у ліпені 1920 г. на подступах да Мінска), Гаўрыла Лявонцьевіч Ключнікаў (прапаў без вестак у баі з белапалякамі 16.10.1920 г. ў Любанскім р-не Мінскай вобл.), Савелій Піліпавіч Сафонаў (прапаў без вестак у пачатку ліпеня 1920 г. на подступах да Мінска), Пётр Трафімавіч Хаканцаў (загінуў у пачатку ліпеня 1920 г. пры наступленні на Мінск) з былой Кісцянёўскай воласці; Амос Ігнатавіч Корзунаў з в. Рэкта Азяранскага сельсавета; Ануфрый Майсеевіч Хуркоў з в. Станькаў Старасельскага сельсавета (памочнік камандзіра батарэі Магілёўскай дывізіі); Аляксандр Нікадзімаў з в. Азяраны Ціхініцкага сельсавета, Пётр Сцяпанавіч Шумілаў з в. Вірычаў гэтага ж сельсавета (зімой 1918 г. ўдзельнічаў у баях супраць нямецкіх войск пад Нарвай, потым ваяваў на тэрыторыі Беларусі супраць белапалякаў, з 8.5.1919 г. служыў на флоце), Пётр Іванчанка, Ілья Казакоў, Якаў Цімафеевіч Костусеў (камандзір узвода Аршанскага артдывізіёна Магілёўскай дывізіі), Рыгор Майсеевіч Саўчанка (з 1.5.1918 г. памочнік камандзіра 2-га Аршанскага палка), Уладзімір Шырапаў з былой Ціхініцкай воласці; Рахмель Вішнеўскі, Рыгор Карцаў, Сцяпан Макараў (уступілі ў перавязачны атрад 6-га Гродзенскага палка), Лейба Іцкавіч Хаўкін з Рагачова.

АНКЕТА ІНФАРМАЦЫЙНА-ІНСТРУКТАРСКАГА ПАДАДДЗЕЛА РАГАЧОЎСКАГА ПАВЯТОВАГА РЭЎКОМА[1]

Не раней 23 кастрычніка 1919 г.

1. Рогачевский уездный Совет — временно Рогачевский уездный Ревком.
2. Гор. Рогачев, Циммермановская улица, дом бывшей городской управы.
3. Без изменения.
4. Состав Ревкома прежний: председатель Фома Карпович Михаленко (состоит в партии коммунистов с 1 февраля 1919 г.); члены: Григорий Григорьевич Самусевич (состоит в партии коммунистов с 17 марта 1917 г.), Файтель Израилевич Кузнецов (состоит в партии коммунистов с...[2]), Иосиф Игнатьевич Володько (состоит в партии с октября 1917 г.), Солдатов (состоит в партии с...[2]).

Изменений в форме организации и личном составе заведующих отделами за отчетный период не последовало. Работа отделов идет продуктивно.

П. п. 5, 6 и 7. В политическом отношении волости уезда должны считаться вполне благонадежными и преданными Советской власти. Явных контрреволюционных выступлений не было, за конспиративной деятельностью отдельных лиц имеют наблюдение местные чека. Выступлений левых эсеров не наблюдалось.

8. Сельских Советов числится 222, а именно:

В Старо-Руднянской вол. 28, Рассохской 15, Чечерской 23, Недойской 10, Довской 25, Кистиневской 21, Стрешенской 30, Городецкой 42, Луковской 28.

Во всех этих волостях сельские Советы организованы удовлетворительно.

Ввиду обстоятельств, изложенных в предыдущих донесениях, инструктора не посылались.

9. Случаев сопротивления реквизиционным продовольственным отрядам не было.

10. Хлебная монополия была проведена со всею строгостью. Случаев нарушения ее не было. Крестьяне в большинстве относятся к ней сдержанно; в отдельных случаях были жалобы на обременительность монополии для крестьянского хозяйства и недостаток соли, но активных выступлений на почве продовольствия не было.

11. Уездный Ревком существует на средства, ассигнованные казною по смете Народного комиссариата внутренних дел. Средств от губернского Совдепа и из других источников не получает.

12. Входящих бумаг по канцелярии президиума было 492 и исходящих 534 с 23 сентября по 23 октября 1919 г.

13. В связи с Октябрьскими празднествами был устроен беспартийный съезд волостных Совдепов.

Заведующий информационно-инструкторским подотделом

Революционные комитеты БССР (ноябрь 1918 г.— июль 1920 г.): Сб. документов и материалов. Мн., 1961. С. 214—215.

ЗАГАД РАГАЧОЎСКАГА ПАВЯТОВАГА РЭЎКОМА З АБ'ЯВАЙ НАРОДУ АБ СТВАРЭННІ РЭЎКОМА І АХОВЕ РЭВАЛЮЦЫЙНАГА ПАРАДКУ

Не раней 14 верасня 1919 г.

§ 1. Постановлением Рогачевского уездного исполнительного комитета совместно с представителями ВЦИК и губисполкома от 14 сентября 1919 г. образован вместо исполкома Революционный комитет в составе председателя тов. Михаленко, членов Кузнецова, Володько, Солдатова и секретаря тов. Самусевича, который является высшим органом гражданской власти в городе и уезде. Все отделы исполкома являются отделами Ревкома и, безусловно, подчиняются ему. Все распоряжения Ревкома носят характер приказа и должны беспрекословно и быстро выполняться.

§ 2. Ревком подтверждает постановление исполкома об объявлении всех советских гражданских учреждений на военном положении.

---

[1] Пытанні ў анкеце адсутнічаюць.

[2] Пропуск у тэксце.

Никто из сотрудников не имеет права отказываться от работы во внеурочное время, причем эта работа не оплачивается.

Заведующие отделами не имеют права уезжать в командировки без разрешения Ревкома, а сотрудники отделов без разрешения заведующего отделом.

Штемпеля бланков и печати исполкома и его отделов остаются в силе. Бумаги, удостоверения и прочие исходящие от Ревкома [документы] удостоверяются печатью исполкома.

Не подчиняющиеся распоряжениям Ревкома или не выполняющие его приказов будут предаваться суду Военно-революционного трибунала.

Председатель Ревкома
Члены
Секретарь

Революционные комитеты БССР (ноябрь 1918 г.— июль 1920 г.): Сб. документов и материалов. Мн., 1961. С. 195—196.

ЗАГАД РАГАЧОЎСКАГА РЭЎКОМА АБ ПРАВЯДЗЕННІ «ТЫДНЯ ПАЛІВА»

29 снежня 1920 г.

По распоряжению Реввоенсовета XVI армии с 31 сего декабря по 7 января 1920 г. назначается «Топливная неделя» по уезду для подвозки дров к станциям железных дорог. В течение этой недели ни одна лошадь ни в городе, ни в сельских местностях не должна быть не использована для возки дров. А посему предписывается уездлескому и агентам его по уезду на это время назначить достаточный штат служащих по отпуску дров в лесу и приемке их на станции. Принять меры, чтобы крестьяне, направляемые в лес, не блуждали по кварталам, разыскивая местонахождение дров и агентов уездлескома, для этого лесные сторожа и служащие лесничих обязываются встречать и направлять их в лесные делянки для нагрузки. Предлагается всем лесничим мобилизовать для содействия и успешного проведения топливной кампании весь штат своих служащих. Всем сельским Советам и товарищам коммунистам на местах принять со своей стороны все зависящие меры, чтобы неделя эта прошла в самой интенсивной работе. Объявить гражданам, что при уклонении их от этой повинности лошади их будут конфискованы, а сами будут предаваться суду Ревтрибунала.

Председатель Ревкома (подпись неразборчива)
Председатель уездлескома
Секретарь Ревкома (подпись неразборчива)

Революционные комитеты БССР (ноябрь 1918 г.— июль 1920 г.): Сб. документов и материалов. Мн., 1961. С. 248—249.

СА СПРАВАЗДАЧЫ РАГАЧОЎСКАГА ПАВЯТОВАГА РЭЎКОМА АБ РАБОЦЕ ЗА ЛЮТЫ 1920 г.

Отдел народного образования

Для установления связи с работой на местах и для решения некоторых важных вопросов отделом в феврале месяце был созван съезд заведующих волостными отделами народного образования Рогачевского и Бобруйского уездов, на котором были разрешены указанные в прилагаемой копии протокола съезда вопросы.

Во всех волостях уезда организованы комиссии по ликвидации безграмотности и приступлено к переписи неграмотного населения. В гор. Рогачеве произведена перепись всего неграмотного населения, заготовлено необходимое количество азбук и открыто уже 17 школ для безграмотных, в которых обучается уже свыше 300 человек взрослых безграмотных граждан.

Идя навстречу требованиям местного населения, отделом приняты меры к открытию с 1 марта в гор. Рогачеве следующих курсов: счетоводных, бухгалтерских, строительных, электромонтерных и швейных, для чего открыта запись желающих обучаться на этих курсах, подысканы соответствующие помещения и приглашено достаточное количество лекторов. Кроме того, в феврале месяце открыты отделом курсы английского языка, на которых обучается до 60 человек, учащихся в три смены, занятия на курсах проводятся вечером.

В феврале месяце открыто в разных пунктах уезда 8 изб-читален, которые вместе с существующими уже снабжались литературой.

Отдел здравоохранения

В истекшем феврале месяце работа отдела главным образом сосредоточена была на борьбе с эпидемией. В городе, в уезде производились прививки предохранительной оспы. По мере возможности больные тифом изолировались в заразные отделения и производились дезинфекции помещений и одежды. В первой половине февраля месяца была оказана медицинская помощь 3091 заразному больному. Для второй половины цифра эта несомненно должна быть увеличена, так как заболеваний было больше. Кроме того, в целях борьбы с эпидемией предпринято было устройство бани в Жлобине. Для этого отпущены деньги и материалы. Успешному ведению борьбы сильно мешал крайний недостаток медработников вообще и отсутствие врачей на участках. В феврале были получены медикаменты, которые распределяются между аптеками и всеми лечебными учреждениями уезда. Количество медикаментов настолько незначительно, что через несколько дней не будет запасов на складе, а в аптеках и больницах хватит этих медикаментов на 2—3 недели. Если не будет прислан новый запас медикаментов, то все лечебные учреждения опять окажутся в критическом положении. Также оказывалась зубоврачебная помощь в советских амбулаториях. Успешному зубоврачеванию сильно мешает отсутствие медикаментов и пломбировочных средств. По лечебным учреждениям производится мелкий ремонт помещений и пополнение инвентаря.

...По отделу социального обеспечения

Подотдел пайка. Волости Бобруйского уезда, присоединенные к Рогачевскому, не удовлетворены денежным пайком с августа месяца 1919 г., о чем неоднократно сообщалось в губсобес и Наркомсобеструд как письменно, так и телеграфно, но ответа до сего времени никакого не последовало. Семьи красноармейцев по Бобруйскому уезду осаждают собес, требуя паек, но за неассигнованием кредита не приходится их удовлетворять. С их стороны по сему предмету справедливые нарекания. Кредит требуется приблизительно до 5 000 000 руб. удовлетворить только за 1919 г.

Семьи солдат старой армии, несмотря на представленный кредиторский список, за неассигнованием губсобесом кредитов также не удовлетворены денежным пособием с апреля месяца 1919 г.

Подотдел пособий. В феврале месяце выдано беднейшему населению города 19 500 бесплатных обедов, сухих пайков выдано 407, оказана медицинская помощь 159, бесплатных рецептов выдано 126, единовременных пособий выдано 1500 руб. Ощущается крайний недостаток в предметах продовольствия.

По «Неделе фронта» идет бесплатная раздача досок семьям красноармейцев,

Члены Рагачоўскага павятовага выканкома.

которые по распоряжению райлесконторы отпущены в количестве 1 600 штук; остальные продукты и предметы из комиссии по проведению «Недели фронта и транспорта» еще не поступали.

В инвалидном доме к 1 марта помещается 17 человек; в течение февраля месяца было 2 смертных случая от старости.

В доме отдыха для больных и раненых красноармейцев помещается 30 человек, в течение отчетного месяца им выдано по одной паре теплого нательного белья; ощущается недостаток в обуви.

В доме ребенка на 1 марта состоит 30 детей. В течение февраля месяца был один смертный случай от воспаления мозга. Заболеваемости среди детей не было.

...Пенсионный подотдел. К 1 февраля состояло нерассмотренных дел 389, в течение февраля месяца поступило вновь ходатайство о назначении пенсии 213, за февраль месяц рассмотрено 136 пенсионных дел, по которым назначена пенсия на сумму 1 832 870 руб. К освидетельствованию не все являются вызванные, а потому приходится вызывать их в комиссию вторично, что затягивает разбор дел.

По совнархозу

Счетно-финансовым отделом велась денежная отчетность, которая выразилась со дня деятельности в сумме 69 702 345 руб. 22 коп.

В распоряжении отдела находится 7 промышленных предприятий, обслуживающих боевой фронт, а именно: электрическая станция, типография, швейная мастерская, слесарно-жестяная мастерская, кирпичный завод, сапожная мастерская, кузнечно-слесарная мастерская в м. Корме.

Электрическая станция и типография обслуживают гражданские военно-советские учреждения. Электрическая станция работает в настоящее время в неблагоприятных условиях. Поставка дров идет ненормально, а если таковые доставляются, то сырые, почему свет при настоящей перегрузке машин и отсутствии сухих дров неудовлетворителен. Притом, несмотря на то, что были приняты меры о самовольных включениях, таковые продолжают существовать и с каждым днем прибавляются исключительно воинскими частями. Рабочих электрической станции и его отдела 14 человек, и содержание их ежемесячно 28 000 руб. В настоящее время отсутствуют электромонтеры, которых ныне невозможно подыскать.

Типография выполняет все заказы. Ощущается острый недостаток в рабочих, ныне которых имеется 23 человека и содержание их 40 000 руб в месяц.

Швейная мастерская в настоящее время выполняет все заказы советских гражданских учреждений и воинских частей.

Слесарно-жестяная мастерская снабжает обозные и саперные войсковые части, а также учреждения шанцовыми инструментами и прочими железными и жестяными изделиями, а также производит всевозможные починки. Кирпичный завод в Рогачеве бывшего Симкина с 25 февраля с. г. возобновил работы по обжигу кирпича вследствие получения 50 саж. дров. Рабочих в настоящее время 15 человек.

Сапожная мастерская изготовила по настоящее время 6 000 пар обуви при имеющемся числе рабочих: в Рогачеве 28 человек, Чечерске 28 человек, м. Городце 10 человек. В м. Городце и Чечерске мастерские уотнархоза начали функционировать: первая — с 1 февраля и вторая с 15 февраля с. г.

Революционные комитеты БССР (ноябрь 1918 г.— июль 1920 г.): Сб. документов и материалов. Мн., 1961. С. 308—311.

Месца нараджэння — Рагачоўшчына

Сярод вядомых рэвалюцыянераў, першых савецкіх дзяржаўных і ваенных дзеячаў былі і тыя, чый жыццёвы шлях пачаўся на Рагачоўшчыне. Па-рознаму склаўся іх лёс, па-рознаму можна адносіцца да іх у нашы дні. Але гэта жывая старонка гісторыі раёна, якую нельга забыць перагарнуўшы...

АКУЛІЧ Аляксандр Канстанцінавіч, генерал-лейтэнант (1940). Нарадзіўся 15.1.1888 г. ў в. Стары Мазалаў Рагачоўскага раёна. У арміі з 1915 г., скончыў Віленскае ваеннае вучылішча (1916). Член КПСС з 1917 г. Удзельнік рэвалюцыйных падзей 1917 г. ў Маскве. У грамадзянскую вайну на Усходнім і Паўднёвым франтах: камандзір палка, начальнік штаба, камандзір 90-й брыгады 30-й стралковай дывізіі Чырвонай Арміі. У Айчынную вайну камандаваў дывізіяй на Волхаўскім фронце, удзельнік абароны Ленін-

А. К. Акуліч.

Р. С. Окуневіч.

града. З 1946 г. ў адстаўцы. Узнагароджаны ордэнам Леніна, 4 іншымі ордэнамі, медалямі. Памёр 13.5.1961.

БЕЛЕНЬКІ Абрам Якаўлевіч, нарадзіўся ў 1883 г. ў в. Свержань у беднай сялянскай сям'і. Працаваў наборшчыкам у друкарні ў Харкаве, быў членам рабочага гуртка. У 1902 г. ўступіў у рады РСДРП. У 1903 г. на нелегальным партыйным сходзе арыштаваны і зняволены ў харкаўскую турму, пасля сасланы ў Оршу пад асобы нагляд паліцыі. У 1904 г. эмігрыраваў у Францыю, уваходзіў у парыжскую групу бальшавікоў, дзе зблізіўся з У. І. Леніным. Пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. загадваў друкарняй ЦК РСДРП(б) у Петраградзе, удзельнік Кастрычніцкага ўзброенага паўстання. Са снежня 1917 г. камісар ВЧК і супрацоўнік аддзела па барацьбе са службовымі злачынствамі, памочнік Ф. Э. Дзяржынскага. У 1919—24 гг. начальнік аховы Леніна, член калегіі ВЧК-АДПУ, затым на аператыўнай і гаспадарчай рабоце ў НКУС СССР. У 1937 г. незаконна рэпрэсіраваны і ў 1941 г. памёр у турме. Рэабілітаваны пасмяротна ў 1954 г.

БЕЛЕНЬКІ Рыгор Якаўлевіч (партыйныя псеўданімы Грыша, Бялінскі), нарадзіўся ў 1885 г. ў в. Свержань. З 1899 г. ў Мінску. У 1903 г. ўступіў у РСДРП, удзельнік рэвалюцыі 1905—07 гг. З 1905 г. на партыйнай рабоце ў Вільні, з 1906 г. ў Пецярбургу. Дэлегат Пятай (Агульнарасійскай канферэнцыі РСДРП у Парыжы (снеж. 1908), дзе пазнаёміўся з У. І. Леніным. Тройчы быў арыштаваны і высланы (1901, 1907, 1910). У 1912 г. ўцёк з ссылкі і эмігрыраваў у Францыю. У 1914—17 гг. сакратар парыжскай секцыі бальшавікоў. Дэлегат Бернскай канферэнцыі РСДРП 1915 г. У маі 1917 г. вярнуўся ў Расію. Удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Маскве. Член ВЦВК і ЦВК СССР (1919—27). З 1926 г. ў Камінтэрне. У 1925—27 гг. далучаўся да трацкісцкай апазіцыі, за што двойчы (1926, 1936) быў выключаны з партыі, але хутка адноўлены. У 1936—37 гг. дырэктар Інстытута павышэння кваліфікацыі гаспадарнікаў і ІТР мясцовай прамысловасці. У 1937 г. незаконна рэпрэсіраваны і расстраляны. Рэабілітаваны пасмяротна ў 1956 г.

Э. А. Карніловіч.

БЕЛЕНЬКІ Яўхім Якаўлевіч (партыйны псеўданім Сяргей), нарадзіўся ў 1875 г. ў в. Свержань. У 1898 г. ўступіў у РСДРП. Далучаўся да Бунда. Адзін з заснавальнікаў і кіраўнікоў Мінскай арганізацыі РСДРП(б) (1903). Удзельнічаў у стварэнні падпольнай друкарні, Паўночна-Заходняга камітэта РСДРП (1904), кіраўніцтве забастоўкай мінскіх чыгуначнікаў (1905). З 1906 г. на партыйнай рабоце ў Магілёве (сакратар акруговага камітэта РСДРП), Кіеве, Екацярынаславе. Двойчы, у 1902 і 1904 гадах, быў арыштаваны. У 1907 г. сасланы ў Валагодскую губерню, адкуль у 1909 г. ўцёк. Жыў нелегальна ў Пецярбургу. Удзельнік Лютаўскай і Кастрычніцкай рэвалюцый. З 1918 г. працаваў у ВСНГ, Наркамаце РСІ, Наркамфіне СССР. Памёр у 1957 г.

ГАРБАЧОЎ Барыс Сяргеевіч, нарадзіўся 19.8.1892 г. ў в. Забалацце ў шматдзетнай сялянскай сям'і. З 14 гадоў працаваў грузчыкам у в. Аннаўка, потым у будаўнічай чыгуначнай арцелі ў Оршы, у Данбасе. У 1913 г. прызваны ў армію, у час першай сусветнай вайны ваяваў ва Усходняй Прусіі. У 1917 г. ўступіў у РСДРП(б), быў выбраны ў Мінскі Савет. На чале створанага ім ваенізаванага атрада паспяхова правёў аперацыю супраць уланскага палка польскага корпуса генерала Доўбар-Мусніцкага, ваяваў з ня-

А. Я. Беленькі (злева).

мецкімі і польскімі акупантамі. У гады грамадзянскай вайны камандаваў асобым кавалерыйскім палком, кавалерыйскай брыгадай у 1-й Коннай арміі. Узнагароджаны 3 ордэнамі Чырвонага Сцяга. У 1926 г. скончыў Ваенную акадэмію імя Фрунзе. Камандзір брыгады, дывізіі, начальнік і ваенком корпуса ваенных навуковых устаноў Маскоўскай ваеннай акругі. З 1937 г. камандуючы войскамі Забайкальскай, Уральскай ваенных акруг. Член ваеннага савета пры Наркамаце абароны СССР. Выбіраўся членам ВЦВК і ЦВК СССР. Б. С. Гарбачоў стаў ахвярай сталінскіх рэпрэсій. Расстраляны 3.7.1937 г. Рэабілітаваны ў 1956 г.

З успамінаў саратнікаў Б. С. Гарбачова

Мозаў Барыс Карнеевіч: Я пайшоў служыць у Чырвоную Армію як добраахвотнік, быў у 6-й дывізіі. Першай коннай. А Б. С. Гарбачоў быў камандзірам 3-й брыгады 4-й дывізіі. Любілі байцы Б. С. Гарбачова, просты быў, не цураўся сваіх... Адных забалацкіх было тады ў 3-й брыгадае чалавек 15. Многа з іх загінула. Бывала, пасля бою прыйдзеш у штаб да Барыса Сяргеевіча. Ён распытвае аб тым, што пішуць з дому, шчыра так пагутарыць, пажартуе... А ў баі першым быў... Смелы быў, любілі яго ўсе за гэта...

Казачэнка Іван Кірылавіч: ...Я спачатку быў у 7-й кавалерыйскай дывізіі, потым нас, 200 чалавек, адправілі ў Смаленск. Было гэта ў красавіку 1918 г. Б. С. Гарбачоў тады асабіста камплектаваў асобны Жалезны кавалерыйскі полк добраахвотнікаў. Быў камандзірам, а яго родны брат Дзмітрый камандаваў эскадронам. Браты Гарбачовы былі заўсёды разам...

Потым наш полк быў адпраўлены на Паўднёвы фронт супраць Дзянікіна. Ехалі мы ў цяплушках. Спявалі пад гармонікі, скакалі. Смерці не баяліся, маладыя былі ўсе.

Ды толькі не ўсім давялося вярнуцца ў родны край. Загінулі жыхары Забалацця Святцаў Іван Піменавіч, Курачкін Яфім Фёдаравіч, Зуеў Павел Якаўлевіч.

У сакавіку 1919 г. загінуў і Дзмітрый Сяргеевіч. А было гэта так... Вёў ён 2 маршавыя эскадроны са Смаленска на папаўненне Жалезнага кавалерыйскага. Выгрузіліся ў Варонежы і рушылі на фронт. У адной са станіц байцы размясціліся на днёўку. А ноччу пачалося паўстанне казакоў-станічнікаў. Яны занялі вартавых, акружылі курані, дзе спакойна спалі чырвоныя коннікі. І пачалося... Дзмітрый Сяргеевіч адбіваўся да апошняга патрона. Пры ім знаходзіліся штабныя дакументы і сейф з грашыма. Калі казакі ўварваліся ў памяшканне і накінуліся на камандзіра, раздаўся выбух. Гэта Гарбачоў ірвануў за чаку гранаты-лімонкі...

Успаміны запісаў У. Бандарэнка.

ОКУНЕЎ Рыгор Сяргеевіч, нарадзіўся 18.7.1900 г. ў в. Ціхінічы Рагачоўскага раёна. З рабочых. У 1914 г. пераехаў у Рагачоў, дзе працаваў падручным слесара газавага завода. У 1917 г. ўдзельнічаў у кастрычніцкім узброеным паўстанні ў г. Саратаве. Член КПСС з лістапада 1917 г. З 1919 г. ўдзельнік грамадзянскай вайны, ваяваў на Доне. У пачатку 1920 г. сакратар Новаўзенскага павятовага камітэта партыі Саратаўскай вобл., старшыня рэўкома, член штаба абароны, у 1921 член Саратаўскага губкома. З лютага 1922 г. на Чарнаморскім флоце: інспектар, начальнік агітаддзялення, начальнік аргінструктарскага аддзела, намеснік начальніка Палітупраўлення флоту. У 1924—25 гг. слухач Ваенна-палітычных курсаў вышэйшага палітсаставу арміі і флоту. У 1926—27 гг. намеснік начальніка Палітупраўлення Балтыйскага флоту, член рэдкалегіі часопіса «Морской сборник» (1927). У 1927—30 гг. начальнік Палітупраўлення і член Рэўваенсавета Чарнаморскага флоту. У 1931—32 гг. рэдактар часопіса «Морской сборник». З 1933 г. начальнік Ваенна-Марской акадэміі, член Рэўваенсавета СССР, памочнік па палітчастцы начальніка Ваенна-Марскіх Сіл СССР, з 1934 г. намеснік камандуючага па палітчастцы Ціхаакіянскага флоту, член Ваеннага Савета пры Наркамаце абароны СССР. З 1935 г. армейскі камісар 2-га рангу. Узнагароджаны ордэнамі Леніна і Чырвонага Сцяга. Аўтар шэрага артыкулаў. У снежні 1937 г. беспадстаўна арыштаваны органамі НКУС і 28.7.1938 г. расстраляны. Рэабілітаваны пасмяротна.

Э. А. Карніловіч.

СЛАВІН Барыс Аронавіч, нарадзіўся ў 1888 г. ў в. Канапліца Рагачоўскага раёна. З мяшчан. З 1904 г. ў Рагачове: вучыўся ў гарадскім вучылішчы, даваў платныя ўрокі, уступіў у мясцовую арганізацыю Бунда, быў выбраны членам яе камітэта. У 1907 г., каб пазбегнуць арышту, эмігрыраваў у Амерыку, дзе працаваў на заводзе ў г. Сан-Францыска. Пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. вярнуўся ў Расію. У канцы 1917 г. выбраны старшынёй Харбінскага Савета, членам камітэта Харбінскай бальшавіцкай арганізацыі РСДРП, камісар кіравання КВЖД. З студзеня 1918 г. ў Іркуцку: член абласнога выканкома Усходняй Сібіры, камісар фінансаў. Пасля наступлення белачэхаў кіраваў забеспячэннем войск, удзельнічаў у баях. З невялікім атрадам прабіўся праз горы і тайгу ў Чыту. З лістапада 1918 г. ў Хабараўску, удзельнічаў у стварэнні бальшавіцкай арганізацыі. З 1919 г. старшыня Хабараўскага падпольнага камітэта РКП(б). У маі 1919 г. арыштаваны калчакаўцамі, закатаваны ў турме.

Э. А. Карніловіч.

П. Г. Смідовіч.

СМІДОВІЧ Пётр Гермагенавіч (партыйныя псеўданімы Дзюваль, Жэлье, Матрона, В. І. Зыбін, Чарвінскі, Марселец), нарадзіўся 19.5.1874 г. ў Рагачове. З дваран. Член РСДРП з 1898. За рэвалюцыйную дзейнасць у 1894 г. выключаны з Маскоўскага універсітэта і высланы ў Тулу. Скончыў электратэхнічную школу ў Парыжы, працаваў у Бельгіі. Член Бельгійскай рабочай партыі. З 1902 г. агент «Искры»; адзін з арганізатараў падпольнай друкарні «Искры» ва Умані (1903). Член Сярэднеўральскага (1903), Паўночнага (1904), Бакінскага і Тульскага (1905) камітэтаў РСДРП. Удзельнік Снежаньскага ўзброенага паўстання ў Маскве ў 1905 г. У 1906—08 гг. член Маскоўскага акруговага і гарадскога камітэтаў РСДРП. За рэвалюцыйную дзейнасць няраз быў арыштаваны і сасланы. Пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. член Маскоўскага камітэта РСДРП(б), член Прэзідыума выканкома Массавета. У кастрычніцкія дні 1917 г. член Маскоўскага ВРК. У пачатку 1918 г. Смідовіч узначаліў аддзел электратэхнічнай прамысловасці ВСНГ, прымаў удзел у распрацоўцы плана ГОЭЛРО. З красавіка 1918 г. старшыня Массавета. Член ВЦВК, член Прэзідыума ВЦВК, ЦВК СССР, старшыня Камітэта садзеяння народнасцям паўночных ускраін пры ЦВК СССР. Удзельнік грамадзянскай вайны, ліквідацыі сялянскага паўстання на Тамбоўшчыне і кранштацкага мяцяжу. Член ЦКК РКП(б) у 1921—22 гг. П. Г. Смідовіч адкрываў у 1922 г. першы з'езд Саветаў СССР, які абвясціў аб стварэнні Савецкага Саюза. Памёр 16.4.1935 г. Пахаваны на Краснай плошчы ў Маскве. Яго імем названы гарадскі пасёлак у Хабараўскім краі, вуліцы ў Рагачове, Маскве, Нар'ян-Мары, першая маскоўская электрастанцыя.

У гады нэпа і калектывізацыі

Пасля грамадзянскай вайны ў жыцці савецкай краіны пачаўся новы перыяд, вядомы як новая эканамічная палітыка (нэп). Абвешчаная ў сакавіку 1921 г. на X з'ездзе РКП(б), яна дала магчымасць за даволі кароткі час аднавіць эканоміку, вырашыць іншыя праблемы. Аб тым, як адраджалася ў тыя гады Рагачоўшчына, лепш за ўсё сведчаць архіўныя матэрыялы.

Пачатак 20-х гадоў. На дзеючых прадпрыемствах Рагачоўскага павета не хапала сыравіны, паліва, знізілася прадукцыйнасць працы, скарачалася колькасць рабочых. Пасяўная плошча па павеце ў 1920 г. ў параўнанні з 1916 г. скарацілася на 4080 дзесяцін, коней паменшала на 20 896, буйной рагатай жывёлы — на 24 890, авечак — на 18 807, свіней — на 47 140 галоў. Інфляцыя рабіла амаль немагчымым гандаль. Не хапала самых неабходных прадуктаў і тавараў.

У 1921 г. партыйным кіраўніцтвам павета былі зроблены некаторыя захады, каб паспяхова правесці веснавую сяўбу. Быў арганізаваны «Двухтыднёвік чырвонага аратага». Працоўныя горада дапамагалі сялянам жалезам, вугалем, рамантавалі сельгасінвентар. Дапамога ў першую чаргу аказвалася беднякам і сем'ям чырвонаармейцаў.

Гэтыя меры далі пэўныя вынікі, але толькі ажыццяўленне нэпа адыграла галоўную ролю ў аднаўленні гаспадаркі. Замена харчразвёрсткі харчпадаткам падахвоціла сялян вырабляць больш прадукцыі. Пачала пашырацца пасяўная плошча, у 1921 г. яна пад яравым клінам павялічылася на 71,94 % у параўнанні з 1920 г. Прыпыніўся ў вёсках бандытызм, выкліканы голадам 1920 г. 5.12.1922 г. Рагачоўскі з'езд Саветаў паслаў на імя У. І. Леніна тэлеграму, у якой цалкам адабраўся нэп і адзначалася, што харчпадатак 1922 г. быў здадзены на 100 працэнтаў. Аднак і ў 1921 г., і ў 1922 г. пасяўная плошча ў Рагачоўскім павеце была меншая за даваенную. Таму Рагачоўская павятовая зямельная канферэнцыя, якая адбылася 10.2.1923 г., прыняла рашэнне арганізаваць для сялян, хто не мае насення, грамадскія клеці ўзаемадапамогі, адкрыць доўгатэрміновыя пазыкі на набыццё сельгасмашын і інвентару.

Толькі вясной 1924 г. сялянам Рагачоўшчыны прададзена дзяржаўнай насеннай

пазыкі: ячменю 500 пудоў, аўса 500 пудоў, вікі 2518 пудоў, лёну — 900 пудоў, азімага жыта 3500 пудоў. Каб заахвоціць пашырэнне пасяўных плошчаў, паступова зніжаўся адзіны сельскагаспадарчы падатак. На 1923—24 гг. на Рагачоўшчыне ён быў зніжаны на 25 %.

Прыведзеныя ніжэй статыстычныя звесткі аб пасяўных плошчах з 1916 па 1924 год сведчаць на карысць нэпа ў адраджэнні сельскай гаспадаркі на Рагачоўшчыне:

Гады	Плошчы пасеву, дзесяцін
1916	134 880
1920	130 800
1921	131 080
1923	142 510

У 1924 г. пасяўная плошча дасягнула даваеннага ўзроўню і склала 193 233 дзесяціны. Пашырылася плошча пад тэхнічнымі культурамі. Так, плошча пад лёнам у параўнанні з даваенным часам павялічылася на 519 дзесяцін, пад каноплямі — на 160 дзесяцін.

Магчымасць прадаць рэшткі ўраджаю пасля выплаты харчпадатку заахвочвала сялян паляпшаць сістэму апрацоўкі зямлі і дабівацца больш высокіх ураджаяў. Вось сярэднія лічбы ўраджайнасці ў тыя гады: жыта азімага 36,6 пуд/дзес., жыта яравога 42,3 пуд/дзес., пшаніцы азімай 46,9 пуд/дзес., ячменю 35,5 пуд/дзес.

Павелічэнне пасяўных плошчаў садзейнічала росту пагалоўя жывёлы. Так, вясной 1923 г. ў сялянскіх гаспадарках Рагачоўскага павета было 60 662 кані, 88 001 галава буйной рагатай жывёлы, 86 818 авечак, 103 178 свіней, гэта без уліку жывёлы ў калектыўных гаспадарках і саўгасах.

У дваццатыя гады калгасы не былі папулярныя ў сялян. Хоць дзяржава і заахвочвала калектыўную працу, на 16 снежня 1921 г. ў Рагачоўскім павеце было 9 саўгасаў, дзе працавала 879 чалавек, якія мелі ў сваім распараджэнні 64 кані і 281 галаву буйной рагатай жывёлы; 134 арцелі, якія аб'ядноўвалі 587 чалавек, мелі 134 кані і 313 галоў буйной рагатай жывёлы.

Калектыўным гаспадаркам у 1924 г. належала каля 3 % агульнай плошчы, або 10 500 дзесяцін, астатняя зямля знаходзілася ў карыстанні сялян.

Адначасова з аднаўленнем сельскай гаспадаркі ішло аднаўленне і прамысловасці. З-за крайняй абмежаванасці матэрыяльных рэсурсаў і фінансавых сродкаў у непасрэдным распараджэнні дзяржавы пакідаліся найбольш буйныя, жыццяздольныя і важныя для народнай гаспадаркі і абароны краіны прадпрыемствы. Астатнія здымаліся з дзяржаўнага забеспячэння. Частка з іх здавалася ў арэнду кааператывам ці прыватным асобам. На 9.9.1921 г. на Рагачоўшчыне не засталося ніводнага дзяржаўнага прадпрыемства.

ЗАРЯ КОММУНЫ

С красного фронта.

Старонка газеты «Заря коммуны», органа Рагачоўскага павятовага камітэта РКП і павятовага рэўкома. 20 лютага 1920 г.

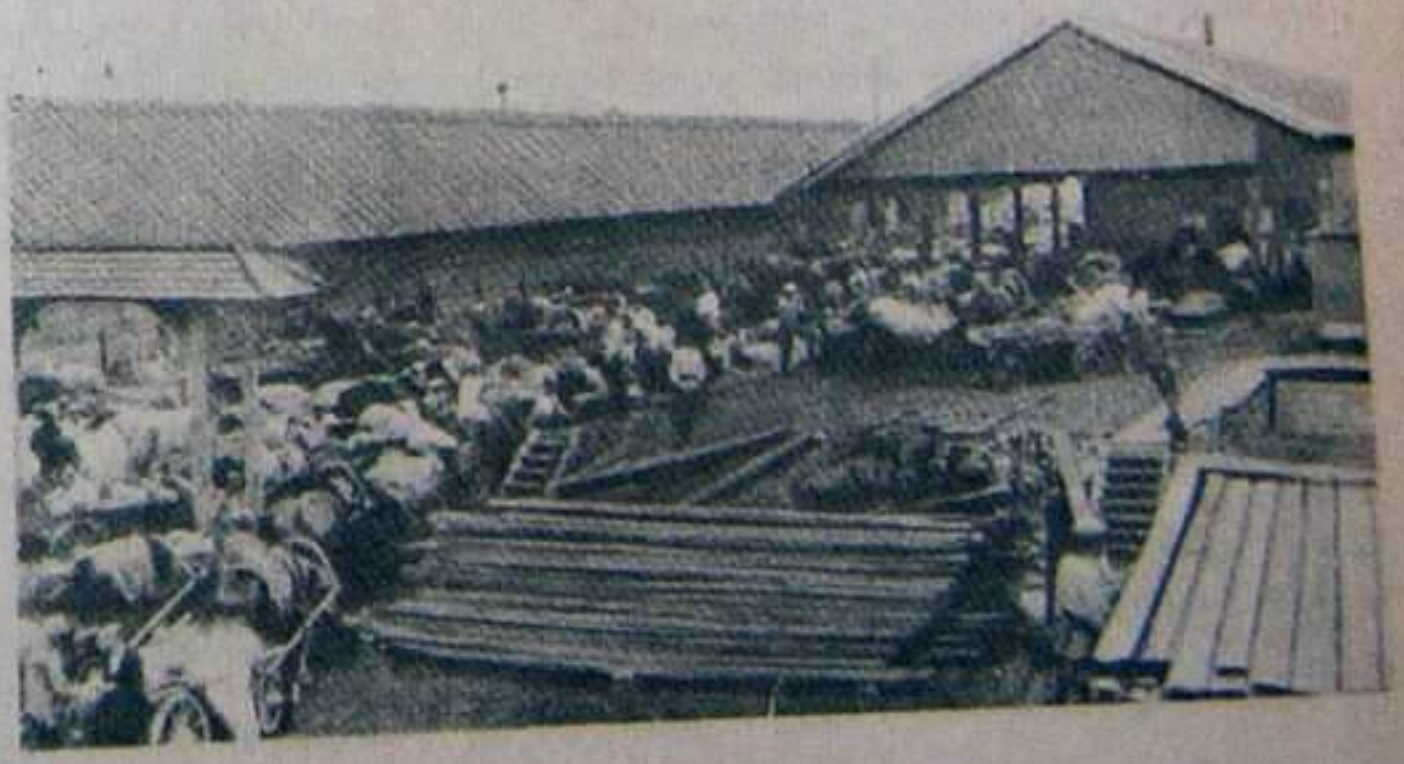
Сяляне Рагачоўскага павета здаюць харчпадатак. 1922 год.

Піянерскі атрад вёскі Побалава. 1929 г.

Здача прадпрыемстваў у арэнду пачалася з канца 1921 г. і працягвалася да 1.1.1923 г. Прычым прадпрыемствы здаваліся на тэрмін ад 1 да 6 гадоў і толькі каля 6 % — бестэрмінова. Прыватным асобам здадзена ў арэнду каля 70 % прадпрыемстваў на ўмовах аднаўлення і рамонту зношанага абсталявання.

Па даных губернскага статыстычнага бюро на 20.11.1923 г. на Рагачоўшчыне было 11 цэнзавых прамысловых прадпрыемстваў (цэнзавыя — прадпрыемствы, на якіх не менш чым 16 рабочых і ёсць механічны рухавік або не менш як 30 рабочых, калі няма рухавіка) з колькасцю рабочых 725 чалавек.

У 1923 г. намаганнямі працоўных і гарадскога Савета ў Рагачове быў адкрыты завод «Друць», які раней не працаваў. Гэты завод выпускаў драўняную масу і кардон. Дзякуючы арэндзе завод даў за 2-гі квартал 2619 пудоў вырабаў, або 105 % ад плана. Расла гарадская кааперацыя. Да верасня 1926 г. ў арцелі аб'ядналіся 169 саматужнікаў. Новым кааператывам дзяржава аказвала дапамогу. Да 1925—1926 гг. прамысловасць Рагачоўшчыны ў цэлым перасягнула даваенны ўзровень па асноўных паказчыках.

Калектывізацыя. Пераўтварэнне сельскай гаспадаркі на аснове карэннай тэхнічнай рэканструкцыі, уздыму агульнай культуры вёскі было гістарычнай неабходнасцю. Але ніякай аб'ектыўнай неабходнасцю нельга апраўдаць таго гвалту, што быў учынены над сялянінам і вёскай у час правядзення калектывізацыі і раскулачвання. Дакументы, што захаваліся ў архівах, дазваляюць прасачыць у асноўных рысах, як адбываўся гэты трагічны і балючы працэс на Рагачоўшчыне.

Да 1927 г. асноўная маса сялянства раёна была бядняцка-серадняцкай, а заможныя гаспадаркі складалі каля 4 %. На тэрыторыі раёна былі 4 саўгасы і Турская доследная станцыя, якая распаўсюджвала агранамічныя веды, абменьвалася з сялянамі насеннем. Трактарам станцыі было ўзарана 75 дзесяцін зямлі ў бяднейшых гаспадарках.

25 сакавіка 1928 г. на першай раённай нарадзе беднаты абмяркоўвалі практычныя шляхі калектывізацыі вёскі. Планавалася ахазваць эканамічнае садзейнічанне для ўздыму бядняцкіх гаспадарак, наступленне на капіталістычныя элементы вёскі шляхам прагрэсіўнага падатку, абмежавання арэнды зямлі «пры апоры партыі на беднякоў-парабкаў у блоку з серадняком». Актыву беднаты прадпісвалася праяўляць больш ініцыятывы і праводзіць тлумачальную падрыхтоўчую работу сярод бядняцка-серадняцкіх слаёў, асабліва ў пашырэнні і ўкараненні ў пасёлках калектыўных элементаў працы ў агульным вядзенні гаспадаркі: пасадка калектыўнага саду, сумесная апрацоўка зямлі, валоданне калектыўнай машынай, а таксама ў пераходзе падрыхтаваных пасёлкаў і вёсак да сельскагаспадарчай арцелі (намячалася ўжо ў тую вясну стварыць 5 такіх гаспадарак). Нарада заклікала больш праводзіць кааперараванне беднаты ў прасцейшыя і спецыяльныя віды кааперацыі, каб кожная бядняцкая гаспадарка была ўключана ў гэты працэс. Былі ўхвалены планы арганізацыі ў тым жа годзе 4 машынных таварыстваў, аднаго насенняводчага, 2 тарфяных, 4 масларобчых і сыраварных, 2 птушкагадоўчых і інш.

На тым этапе кааперавання сялянства яшчэ шырока выкарыстоўвалі метады пераканання, агітацыі, уплыву станоўчага прыкладу (для гэтага ў в. Кісцяні была створана сельгаскамуна).

3 лютага 1929 г. пленум Рагачоўскага райкома партыі падвёў першыя вынікі калектывізацыі за 1928 г.: было арганізавана 16 калгасаў, 10 машынных таварыстваў, 3 меліяратыўныя, 7 тарфяных, 4 малочныя і 1 насеннае. Сацыяльнае становішча калгаснікаў было такое: беднякі складалі 90,4 %, сераднякі — 9 %, паводле нацыянальнага складу — беларусаў 60 %, яўрэяў 40 %. Партыйнае кіраўніцтва галоўнай задачай ставіла своечасовае льготнае забеспячэнне калгасаў насеннем, угнаеннямі, сельскагаспадарчай тэхнікай, лесаматэрыяламі, крэдытамі. Пры такіх перавагах перад аднаасобнымі гаспадаркамі калгасы, безумоўна, умацоўваліся і станавіліся дзе-нідзе прыкладам вядзення гаспадаркі, асабліва для беднаты.

У маі 1929 г. на сходзе партактыву Рагачоўскага раёна гаварылася, што няма такога сельсавета ў раёне, дзе б не было жадання сялян ісці ў калгас. Разам з тым, адзначалася на сходзе, ёсць факты, калі камуністы з заможных сялян выступалі супраць калгасаў, кулацтва таксама старалася «перашкодзіць гэтай рабоце».

З прыняццем генеральнага курсу на суцэльную калектывізацыю фарсіраванне тэмпаў арганізацыі калгасаў станавілася больш яўным і сілавым. Пры гэтым ігнараваліся настрой сялянства, яго неватоўнасць і нежаданне адмовіцца ад уласнай, хоць і дробнай, гаспадаркі. Мяняецца і тон дакументаў таго часу.

У верасні 1929 г. ставіцца задача правесці суцэльную калектывізацыю Гарадзецкага і Свержанскага падраёнаў (10 сельсаветаў). 8 лістапада 1929 г. на канферэнцыі калгаснікаў Рагачоўска-Жлобінскага масіву, на якой 200 дэлегатаў (з іх 60 сялян) прадстаўлялі 10 тыс. калгаснікаў з 12 сельсаветаў, былі прыняты і першыя лічбавыя арыенціры: да 1 студзеня 1930 г. калектывізаваць раён на 80—90 %. У адрас ЦВК СССР, СНК, ЦК ВКП(б) удзельнікі канферэнцыі адбілі тэлеграмы з абавязацельствамі арганізаваць калгас-гігант на тэрыторыі 2 раёнаў і весці рашучую «барацьбу з кулаком і нэпманам, якія перашкаджаюць нашаму сацыялістычнаму будучаму...» У матэрыялах жа бюро РК КП(б)Б за снежань 1929 г. ўжо намечаны новыя арыенціры: апошні пленум РК пастанавіў калектывізаваць раён на 100 %.

Уяўленне аб тым, як ішла калектывізацыя ў раёне, дае наступная табліца:

Дата	Колькасць гаспадарак	Колькасць калгасаў	Колькасць гаспадарак у калгасах	%
1.10.1928		23	186	1.4
1.6.1929		40	448	4
20.4.1930		60	1713	13
30.11.1931	13 933	127	4689	33,6
1.6.1932	14 538	114	3600	24,7
5.11.1932	14 538	114	3652	25
1.11.1934		182	9705	63,8

На 1 калгас прыпадала ў сярэднім 11,2 сям'і ў 1928 і 28,5 сям'і ў маі 1930. Мяняўся і сацыяльны стан калгаснікаў: калі на 1.10.1928 сярод іх было 9 % заможных сялян, то ўжо на 1.6.1929 толькі 0,2 %. Большасць была беднякоў, павялічылася колькасць сераднякоў. З табліцы відаць, што да лета 1932 г. ў раёне зменшыліся і колькасць калгасаў, і працэнт сялянскіх гаспадарак у іх адносна агульнай колькасці сялянскіх двароў. Гэта вынік «адліву» сялян з калгасаў, які стаў магчымым пасля таго, як былі крыху адпушчаны адміністрацыйныя ціскі (крытыка «галавакружэнняў ад поспехаў» і інш.). Паўплывала і тое, што на Рагачоўшчыну, як і на астатнія паўднёвыя раёны Беларусі, хлынулі патокі ўкраінскіх сялян, што ратаваліся ад голаду, які пачынаўся на Украіне.

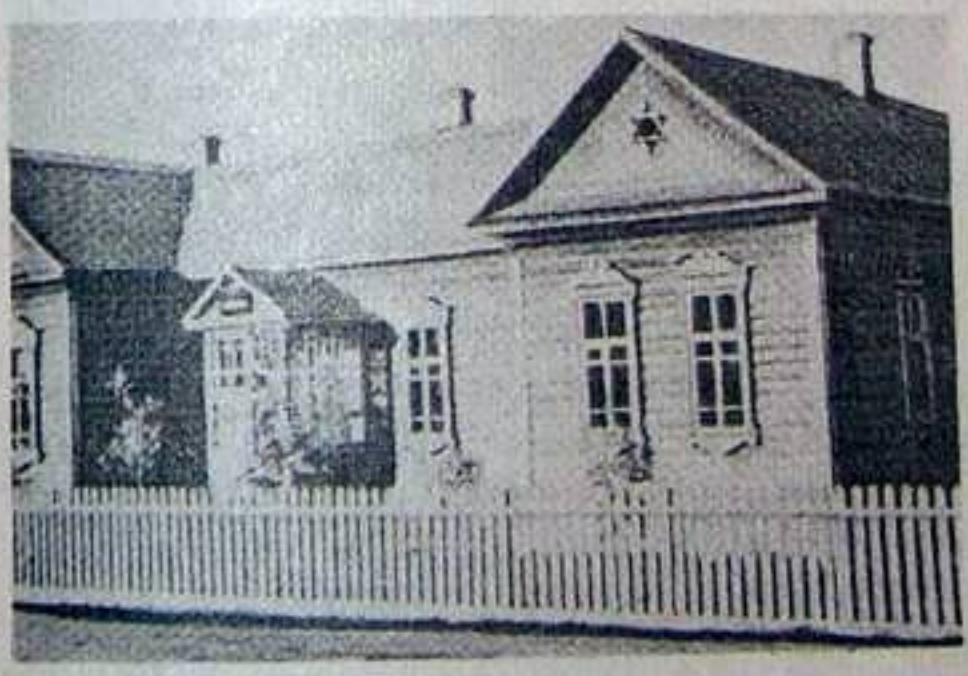

Будынак паліклінікі ў Рагачове. 1930-я гады.

На 15 лістапада 1932 г. ў раёне налічвалася сялянскіх гаспадарак: 3562 калгаснікаў, 760 беднаты, вызваленай ад падатку, 9529 серадняцкіх, якія плацілі падатак, 473 заможныя, 45 кулацкіх, прызначаных на адсяленне.

У раёне да 1932 г. было і 5 саўгасаў: Ціхініцкі і Дзедлаўскі — прамыслова-жывёлагадоўчага профілю, Красніца — свінагадоўчага, Побалава — Забалацце — насенняводчага і Турскі.

Валавы збор сельскагаспадарчых культур у 1932 г. быў наступны (у цэнтнерах):

	Жыта і пшаніца	Авёс і ячмень	Крупяныя бабовыя	Бульба	Агародніна	Лён валакно	Пянька валакно
				39 168	5868	30	
	1176	2590	1043	293 930	34 728	1538	2
Саўгасы	31 327	22 739	6445	772 310	85 800	5600	258
Калгасы	92 088	60 315	28 007				1003
Адпаасобнікі							

План жа нарыхтовак збожжавых быў выкананы на 59,7 %, бульбы — на 76,9 %, мяса — на 22 %. Свойскай жывёлы аднаасобнікі ў 1932 г. трымалі ў 5—7 разоў больш, чым у калгасах, коней у 2,5 раза. Прыведзеныя вышэй даныя сведчаць аб тым, што аднаасобныя сялянскія гаспадаркі далёка не вычарпалі сваіх магчымасцей. І гэта ва ўмовах палітыкі жорсткага падаткаабкладання, абмежаваных магчымасцей у набыцці крэдытаў, насення, тэхнічнага інвентару, калі прыярытэты ў забеспячэнні матэрыяльна-тэхнічнымі сродкамі аддаваліся ў першую чаргу калгасам. А матэрыяльна-тэхнічная база сельскай гаспадаркі заставалася слабай. У пачатку 1930-х гадоў на ўвесь раён было толькі 38 калёсных трактароў: 11 у саўгасах, 2 у калгасах і 25 у МТС, якая абслугоўвала 52 калгасы ў 13 сельсаветах. На ўвесь раён быў толькі адзін грузавік (МТС), асноўным жа транспартным сродкам былі калёсы, а цяглавай сілай — коні.

Дзяржаўная, па сутнасці безальтэрнатыўная, палітыка ў развіцці сельскай гаспадаркі вымушала селяніна ў пераважнай большасці рабіць выбар на карысць калгаса. Ва ўмовах драпежніцкага падаткаабкладання, ідэалагічнага і эканамічнага ўціску, калі спробы адстаяць сваё права на ўласную зямлю і гаспадарку, права жыць і працаваць па ўласнаму разуменню, без паганятых і найвышэйшых дырэктыў расцэньвалася як падрыў асноў савецкага ладу з вынікаючай адсюль небяспекай, безумоўна пачала «назіраццa тэндэнцыя да росту колькасці калгасаў». На 1 лістапада 1934 г. з 15 232 сялянскіх двароў у раёне ў 182 калгасах было 9705 гаспадарак, або 63,7 % ад усіх сялянскіх гаспадарак. Калгасы былі ў асноўным дробныя, аб'ядноўвалі ў сярэднім 53 гаспадаркі.

Да 1937 г. калектывізацыя ў раёне была завершана, у калгасы было аб'яднана 79,1 % сялянскіх гаспадарак.

Гвалт над здаровым сэнсам і чалавечай годнасцю не мог не выклікаць адваротнай рэакцыі, што выяўлялася ў масавым незадавальненні і адкрытых пратэстах сялян, якія часам набывалі крайнія формы, у т. л. ў выглядзе антысавецкіх выступленняў. У справаздачы Рагачоўскага райкома за перыяд з жніўня 1929 г. па май 1930 г. адзначалася: «Ва ўмовах суцэльнай калектывізацыі ўзмацняецца класавая барацьба. Гэта асабліва праявілася ў час веснавой пасяўной кампаніі, хлебанарыхтовак. Кулакі, лішэнцы, паліцэйскія, гандляры пачалі адкрыта выступаць не толькі з агітацыяй, але і з тэрорам (падпал школы ў Серабранцы, маёмасці калгаса ў Мяркулавічах, збілі калгасніка ў Гарадцы і ў Старасельскім с/с, выстралу калгасніка ў Дварэцкім с/с і асабліва ў час высялення кулацтва (Мяркулавічы, Прыбар, Святое, Заполле, М. Стрэлкі, Лучын, Мадора, Красніца)». У 1934 г. летам у калгасе «Новае жыццё» ў в. Каласы былі падпалены дамы актывістаў калгаса і мясцовага Савета, аналагічны выпадак адбыўся і ў в. Доўск. Восенню таго ж года ў в. Мадора ў час перавыбараў былі падпалены калгасныя будынкі з сенам і збожжам. Паводле архіўных дакументаў «кулакі сабатавалі здачу лёну дзяржаве ў в. Турск, Старое Сяло, Задруцце».

Ва ўмовах таталітарнага рэжыму, калі магутная рэпрэсіўная машына працавала бесперапынна, калі не толькі яўныя ці скрытыя праціўнікі існуючага ладу, але і яго прыхільнікі і нават стваральнікі ў масавай колькасці станавіліся «ворагамі народа», канчалі сваё жыццё ў катавальнях сталінскай ахранкі ці ў лагерах сумна вядомага ГУЛАГа, усякае яўнае ці ўскоснае супраціўленне, якія б формы яно ні набывала, было з самага пачатку асуджана на паражэнне.

Малох рэпрэсій, пастаўленых, як і ўсё ў той час, на строгую, планавую сістэму, не абышоў і Рагачоўшчыну. Нават вядомыя рэвалюцыянеры, ваенныя і савецкія дзеячы — ураджэнцы раёна сталі ахвярамі рэпрэсій — гэта саратнікі У. І. Леніна А. Я. і Р. Я. Беленькія, ваенныя дзеячы Б. С. Гарбачоў і Р. С. Окунеў, нарком БССР У. І. Піваварaў. А колькі было простых людзей — сялян, рабочых, службоўцаў, настаўнікаў і г. д. з той жа

Рагачоўшчыны, што таксама падвергліся рэпрэсіям! Наўрад ці былі такія вёскі, адкуль хоць бы аднаго-двух чалавек ды не «забралі».

А «забраць» маглі ў той час за неасцярожнае слова ці пытанне, за нейкі свавольны ўчынак, якому пэўныя сілы маглі надаць палітычную афарбоўку, і г. д. Былы жыхар в. Званец І. С. Барысаў успамінаў, што з іх вёскі «забралі» Пятра Капякова за пытанне, якое ён кінуў, седзячы на прызбе з аднавяскоўцамі: «Хто будзе і што будзе, калі раптам не стане Сталіна?». А мясцовага дзівака, пастуха Максіма Уласава, які меў звычку ў час вячорак у вясковай хаце танцаваць з услончыкам і заўсёды спыняцца каля партрэта правадыра, выставіўшы перад сабой услон, арыштавалі неяк увечары, прыехаўшы за ім на машыне і прапанаваўшы яму пакатацца. Так і згінуў назаўсёды вясковы дзівак, незласлівы хлопец Максім Уласаў. Гэты спіс можна прадоўжыць, хоць яшчэ шмат прозвішчаў патрэбна знайсці і аднавіць у людской памяці, вярнуўшы ім добрае імя.

Змены, якія задумана было ажыццявіць у эканамічным жыцці грамадства, вымагалі адпаведных захадаў і ў галіне культуры і адукацыі.

Да пачатку 1920/21 навучальнага года ў Рагачоўскім раёне 48,8 % дзяцей ад агульнай колькасці дзяцей школьнага ўзросту не вучылася ў школе. У 1921 г. ў Рагачоўскім павеце налічвалася 379 розных школ, да 1922 іх колькасць скарацілася да 311, прычым 75 з іх не функцыянавалі па розных прычынах. Неабходна было тэрмінова рыхтаваць настаўніцкі корпус, ствараліся кароткачасовыя курсы настаўнікаў з тэрмінам навучання ад 2 да 3 месяцаў, такія курсы працавалі да пачатку 1920 г. ў Рагачове. На вёсцы пачалі стварацца хаты-чытальні, бібліятэкі, клубы, якія станавіліся асяродкам культуры. Ры ўдзеле гэтых устаноў вёўся ўлік непісьменных, ствараліся пункты і школы па ліквідацыі непісьменнасці для дарослых. Толькі адна Кісцянёўская хата-чытальня адкрыла ў 1928 г. 6 такіх пунктаў.

Вось некаторыя вытрымкі са справаздачы Рагачоўскага Дома селяніна за 1928 г.: выселяніна 3724 чалавекі, з іх 3176 мужчын, 548 жанчын, праведзена 48 чытанняў, на якіх прысутнічала 900 чалавек; прачытаны 33 лекцыі на палітычныя тэмы, прысутнічала 588 чалавек. Усяго ж прачытана лекцый і дакладаў 127, наведала іх 3724 чалавекі. У бібліятэцы 822 кнігі, маюцца 4 перасоўкі, кніг палітычных 280, па сельскай гаспадарцы 202, антырэлігійных 80, белетрыстыкі 200, ваеннай тэматыкі 90.

У 1931 г. ў раёне было 18 дамоў сацыялістычнай культуры, у 1934 г. ўжо 26. Хоць якасць работы наўрад ці была здавальняючай, што, дарэчы, адзначалася і ў некаторых дакументах тае пары. У 1931 г. Рагачоўская бібліятэка мела звыш 10 тысяч кніг, але адсутнасць чытальні перашкаджала разгарнуць масавую работу з чытачамі. У ліквідацыі непісьменнасці актыўны ўдзел бралі камсамольцы. Газета «Чырвоная змена» ад 12 мая 1932 г. паведамляла, што 110 камсамольцаў раёна добраахвотна працавалі ў лікпунктах з 850 непісьменнымі. Да канца 1933 г. амаль ва ўсіх калгасах былі абсталяваны клубы. У многіх гаспадарках пачалася радыёфікацыя. Так, у калгасе імя Калініна было радыёфікавана 20 сялянскіх хат, у калгасе «Ленінскі шлях» — 12. У Дварышчанскім сельсавеце быў абсталяваны ўзмоцнены радыёвузел і радыёфікавана 150 хат калгаснікаў. У кожным калгасе 3 разы на месяц паказвалі кіно. Паўсюдна развівалася мастацкая самадзейнасць, праводзіліся яе раённыя агляды. Газета «Звязда» 1 красавіка 1935 г. паведамляла, што ў Рагачове ў канцы

На ўроку ў рагачоўскай сямігодцы.

сакавіка ў будынку Гарадскога тэатра на працягу 3 дзён адбывалася раённая алімпіяда самадзейнага мастацтва, арганізаваная райкомам камсамола і райана. У ёй прымалі ўдзел калектывы мастацкай самадзейнасці Мадорскага, Ціхініцкага і Дварэцкага сельсаветаў, лесазавода імя Халтурына і іншыя, усяго 200 чалавек навучэнцаў, рабочай і калгаснай моладзі. Газета адзначала выступленні на скрыпцы 7-гадовай Мараюўскай і 8-гадовага Вількава. Аналагічная алімпіяда адбылася і праз год. У ёй прынялі ўдзел 116 чалавек ад 14 калектываў, было прадэманстравана каля 100 мастацкіх нумароў. Значнай падзеяй у культурным жыцці раёна было адкрыццё ў верасні 1935 г. ў Рагачове на базе мясцовага драмгуртка тэатра. З 1937 г. ён стаў называцца Рагачоўскім калгасна-саўгасным тэатрам. Трупа папоўнілася прафесійнымі акцёрамі, спектаклі ставілі вядомыя рэжысёры. Тэатр часта выязджаў на гастролі ў розныя гарады Беларусі.

Безумоўна, у тых складаных умовах эканамічнага і палітычнага жыцця, якія стварыў для народа сталінскі рэжым, пытанням духоўнага развіцця, культуры аддавалася столькі ўвагі, колькі і ў якой ступені гэта было патрэбна самому рэжыму. Антырэлігійная прапаганда набывала сапраўды «ваяўнічыя» формы, што ў выніку вылілася ў разбурэнні, закрыццё храмаў, рэпрэсіі супраць святароў. Пасля палітыкі беларусізацыі ў 20-х гадах, калі былі спробы сапраўднага адраджэння беларускай культуры, мовы, дзяржаўнасці, прыйшоў час барацьбы з «нацдэмаўшчынай», занядбання мовы, гістарычнага мінулага, разгрому краязнаўчага руху і г. д. У палітычную барацьбу, якая па вызначэнню Сталіна павінна была з кожным годам абвастрацца, уцягвалі нават дзяцей. Паведамленні газет таго часу аб тым, што ў 1933 г. ў Рагачоўскім раёне шырока разгарнуўся рух піянераў і калгасных дзяцей за ахову «сацыялістычнага ўраджаю», што былі створаны «піянерскія дазоры аховы ўраджаю і барацьбы са стратамі», зараз успрымаюцца зусім па-іншаму, калі ведаеш пра голад 1930-х гадоў, пра сумна вядомы закон «аб каласках» ад 7.8.1935 г. і пра многае іншае. Атмасферу падазронасці, татальнага недаверу і пошуку шкоднікаў даносяць да нашых сучаснікаў дакументы і газеты тае пары. Асабліва яскравым прыкладам могуць служыць у гэтым сэнсе вытрымкі з пратаколаў бюро Рагачоўскага РК КП(б)Б за 1937 г. (гл. ў артыкуле «Дакументы сведчаць»).

У канцы 30-х гадоў да тых цяжкасцей і трывог, што неслі на сваіх плячах і ў сэрцах людзі, дадаліся новыя: за лакальнымі ваеннымі канфліктамі ўсё выразней адчувалася пагроза вялікай вайны. Пахавальныя лісты з фінскай кампаніі прыйшлі і ў сем'і рагачоўцаў. Пажар сусветнай вайны палыхаў ужо каля заходніх межаў рэспублікі.

В. С. Каральчук, В. В. Сафонава
(адукацыя, культура).

Рагачоўскія камсамольцы

З успамінаў Р. І. Туркінай

Рахіль Ізраілеўна Туркіна — ураджэнка Рагачова, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў Рагачоўскай гарадской і павятовай камсамольскіх арганізацый, удзельніца грамадзянскай вайны. Аўтар успамінаў у кнізе «У агні грамадзянскай вайны» (Мн., 1987, на рускай мове), якія прыводзяцца ніжэй са скарачэннямі і ў перакладзе на беларускую мову.

У снежні 1918 г. ў Рагачоў з Масквы прыехаў інструктар ЦК камсамола. Зусім малады хлопец у салдацкім шынялі. На жаль, забыла яго прозвішча...

Я правяла яго да сакратара камітэта партыі т. Кузняцова. Адразу намецілі склад аргбюро з 5 чалавек, у лік якіх уключылі і мяне. У той жа дзень мы сабраліся на першае пасяджэнне...

Маскоўскі прадстаўнік прабыў у Рагачове 2 дні. Ён пакінуў надрукаваныя на машынцы рашэнні I з'езда камсамола і Статут РКСМ.

З вялікім энтузіязмам узяліся мы за нязвычную для нас работу. Члены аргбюро сталі часта бываць сярод моладзі цагельнага і лесапільнага заводаў, на кардоннай фабрыцы, у швейных, шавецкіх і сталярных майстэрнях. Мы тлумачылі юнакам і дзяўчатам мэты і задачы камсамола, заклікалі іх пад чырвоны сцяг РКСМ, каб дружна і арганізавана будаваць новае жыццё...

У пачатку лютага 1919 г. ў гарадскім тэатры адбыўся мітынг працоўных. З дакладам аб бягучым моманце выступіў сакратар павятовага камітэта партыі Ф. Кузняцоў... Пасля мітынгу многія пыталіся, калі будзе створана камсамольская арганізацыя ў Рагачове, як уступіць у яе рады. Сакратар павятовага камітэта паведаміў, што падрыхтоўчая работа разгорнута на

ўсю моц. І сапраўды, на сваім чарговым пасяджэнні аргбюро абмеркавала пытанне аб правядзенні першага сходу моладзі. Намецілі яго на 15 лютага 1919 года. Гэты дзень і стаў днём нараджэння Рагачоўскай камсамольскай арганізацыі...

Увечары 15 лютага ў падрыхтаваным памяшканні сабралася каля 70 юнакоў і дзяўчат з прадпрыемстваў і некалькі вучняў, якіх аргбюро запрасіла. Па даручэнню павятовага камітэта партыі сход адкрыў малады, але ўжо вопытны работнік Сямён Кузняцоў...

Першым атрымаў слова камісар расквартараванага ў Рагачове пагранічнага палка А. Цымерман... Затым з вялікай цікавасцю праслухалі даклад Сямёна Кузняцова «Аб мэтах і задачах Камуністычнага саюза моладзі». Ён пазнаёміў прысутных з рашэннямі І з'езда і Статутам РКСМ.

Пасля адказаў на пытанні пачаўся прыём у члены РКСМ. Тут жа ўручалі камсамольскія білеты. Яны былі часовыя, іх надрукавалі ў мясцовай друкарні на шэрай паперы. Першы білет пад апладысменты ўсёй залы атрымаў Сямён Кузняцоў... Тады ж выбралі склад гаркома камсамола. У яго ўвайшлі акрамя ўсіх членаў аргбюро Ф. Аўсяннікава і П. Сярэбранікаў. Сакратаром стаў С. Кузняцоў...

Ніхто з членаў гаркома не быў, як цяпер прынята казаць, вызваленым работнікам. У прыватнасці, Сямён Кузняцоў з'яўляўся загадчыкам аддзела агітацыі і прапаганды павятовага камітэта партыі, а я там узначальвала аддзел па рабоце сярод жанчын. Свае абавязкі ў гаркоме камсамола мы выконвалі, так сказаць, на грамадскіх пачатках...

Галоўная задача вытворчасці горада заключалася ў забеспячэнні арміі. Нашы майстэрні шылі абутак, абмундзіраванне. Гэтым не абмяжоўваліся. Паводле рашэння рэўкома з камуністаў і членаў РКСМ стварылі тройкі па канфіскацыі ваеннай маёмасці ў прыватных асоб. Яе нямала сабралася ў крамнікаў і спекулянтаў, якія куплялі ці выменьвалі на прадукты харчавання бялізну і абутак у салдат старой арміі. Пасля санапрацоўкі і рэстаўрацыі адабраная маёмасць адпраўлялася на фронт...

Да лета 1919 г. ў гарадской арганізацыі РКСМ налічвалася ўжо 110 чалавек. Значна павялічылася і колькасць вясковых ячэек. Памацнелі камсамольскія арганізацыі ў Чачэрску, Карме, Журавічах, Доўску, Жлобіне, Гадзілавічах, Гарадцы, Ціхінічах і іншых месцах. Летам 1919 г. адбыўся наш першы павятовы з'езд, які абмеркаваў становішча

А. К. Мармозаў.

на франтах і задачы камсамола і выбраў павятовы камітэт РКСМ. Сакратарамі павятовага камітэта ў тыя гады паслядоўна з'яўляліся я, Р. Кузняцова, Ф. Аўсяннікава, П. Сярэбранікаў...

Усе лепшыя сілы камсамольская арганізацыя накіравала на фронт. Першая мабілізацыя моладзі на барацьбу з Калчаком прайшла ў маі 1919 года. Я добра памятаю тыя праводзіны... Разам з Сямёнам Кузняцовым на фронт накіраваліся М. Мадорскі, І. Сосін, С. Агранаў, В. Ліпоўскі, А. Кавальчук і іншыя.

У верасні 1919 г. на Паўднёвы фронт для барацьбы з Дзянікіным адправілася другая група рагачоўскіх камсамольцаў, а ў маі 1920 г. на Заходні фронт — трэцяя. З гэтай групай ішла ў армію і я.

Наш эшалон адправіўся ў Магілёў. Там знаходзіўся штаб 8-й дывізіі. Мяне прызначылі спачатку палітруком маршавай роты, а затым інструктарам палітаддзела дывізіі. Удзельнічала ў баях пры наступленні на Варшаву. Сем дзён была старшынёй рэўкома ў польскім горадзе Межырэчча. У нашу задачу ўваходзіла забеспячэнне праходзячых савецкіх войск харчаваннем і фуражом, падтрыманне парадку сярод насельніцтва. Потым працавала ваенкомам перавязачнага атрада і санітарнай часці 22-й брыгады. Не адзін раз даводзілася выцягваць параненых з поля бою. Была кантужана. Зведала і радасць перамог і горыч адступлення...

Рагачоўскія камсамольцы апраўдалі аказаны ім давер... Многія загінулі ў баях: Я. Вішнеўскі, П. Сасонка, А. Кавальчук, Г. Трымлесінскі, І. Сосін і іншыя...

З успамінаў першага піянерважатага Лучынскай школы Адама Кузьміча Мармозава

Пасля таго, як было прынята рашэнне арганізаваць піянерскі атрад у Лучыне, мяне накіравалі ў Бабруйск на курсы

піянерважатых. Пасля іх сканчэння я вярнуўся ў Лучыя і ўзначаліў атрад.

У той час у раёне было ўсяго 4 піянерскія атрады: у Турску, Забалацці, Гадзілавічах і ў нас, у Лучыне.

Напачатку наш атрад складаўся з 4 чалавек: Жукаў М. Н., Казакоў А. Г., Дзядкоў І. М., Гручанкоў Г. А. Насіў ён імя М. І. Калініна. Урачыстае абяцанне піянеры давалі тады ў Рагачове ў райкоме камсамола. Гучала яно тады прыкладна так: «Чэсным словам абяцаю, што буду верны рабочаму класу. Буду штодня дапамагаць сваім працоўным сабратам, ведаю законы піянераў і буду ім падпарадкоўвацца». Пры сустрэчы з важатым, а таксама піянера з піянерам заўсёды віталіся салютам.

Збіраўся атрад 3 разы на тыдзень: чыталі кнігі, развучвалі гульні, вывучалі біяграфію М. І. Калініна, спявалі песні, дапамагалі настаўнікам у ліквідацыі непісьменнасці. Пасля збораў хадзілі строем па вёсцы з песнямі. У 1924 г. ў атрад уступілі 4 дзяўчынкі.

Піянеры мелі і сваю форму. Дзяўчынкі насілі белыя кофтачкі і чорныя спадніцы, хлапчукі — кароткія штаны і белыя кашулі. Важаты піянерскага атрада насіў спецыяльны касцюм — гімнасцёрку і штаны ахоўнага колеру. Да формы прымацоўваўся піянерскі значок і піянерскі галштук, партупея і фінскі нож у ножнах на рэмені. Я прапрацаваў піянерскім важатым 2 гады. Потым пасля мяне стаў важатым Міхалькоў Лаўрэн Васілевіч, ён загінуў у час Вялікай Айчыннай вайны.

Першая сельгасарцель

Вясной 1920 г. ў в. Забалацце была створана першая ў Рагачоўскім павеце сельскагаспадарчая арцель беднякоў «Роўнасць». Старшынёй яе аднадушна выбралі свайго земляка Рыгора Сяргеевіча Завадскага, былога старшыню камбеда. Калектыўная гаспадарка хутка пайшла ўгару, аб'яднаўшы вакол сябе ўсю беднату вёскі. Пра дзейнасць арцелі стала вядома ў Маскве. Яе работай зацікавіўся М. І. Калінін. Завадскага запрасілі ў Маскву. А ў 1927 і 1929 гадах працоўныя выбралі Рыгора Сяргеевіча членам ВЦВ. Такім чынам, прадстаўнік першай у раёне сельгасарцелі становіцца членам урада Савецкай краіны.

Пасля кожнай паездкі ў Маскву Рыгор Сяргеевіч расказваў сваім землякам пра мерапрыемствы ВЦВК, пра тое, якую дапамогу аказвае сельгасарцелі М. І. Калінін. І вось на адным са сходаў у 1929 г. члены арцелі аднадушна вырашылі перайменаваць сваю гаспадарку і прасілі ўсесаюзнага старасту даць згоду назваць сельгасарцель яго імем. Паслалі калектыўнае пісьмо, а потым камандзіравалі ў Маскву і Завадскага. І вось з 1930 г. старэйшы калгас нашага раёна носіць імя Калініна.

Я. Гарбатаў.

Рагачоўшчына — галадаючым Паволжа

Дапамажы! Схуднелы чалавек узнімае рукі і толькі адно слова: «Дапамажы!». Гэты плакат — крык мільёнаў людзей, якія паміралі ад голаду ў пачатку 20-х гадоў. Звыш 23 мільёнаў чалавек галадала на Паўднёвым Урале, Паволжы, частцы Украіны, Паўночным Каўказе. «Дзесяць сытых павінны накарміць аднаго галадаючага»,— такі быў лозунг тых дзён. Дастойны ўклад у справу дапамогі галадаючаму Паволжу зрабілі і працоўныя Рагачоўшчыны. Гомельская губерня дапамагала вобласці немцаў Паволжа, у якой ужо ў канцы мая 1921 г. налічвалася каля 300 000 галадаючых. Гарачае лета з пастаяннымі сухімі вятрамі знішчыла ўсе пасевы вобласці. Загінула 80 % азімых збожжавых, яравых нават не было чаго ўбіраць. Гаралі сады, не было ўраджаю і на агародах, і на бульбяным палетку. Не было чым карміць жывёлу, і яна масава гінула. Людзі елі траву, макуху, суслікаў, сабак, катоў, гатавалі ежу з падлы, са старой скуры і падэшваў. Гомельскай губерні было даручана выратаваць 400 000 чалавечых жыццяў. Да Рагачоўскага павета былі прымацаваны 22 тысячы галадаючых (Палеская праўда. 1922. 10 студз.). Жыхары Рагачоўскай зямлі справамі дапамагалі галадаючым.

На адрас Сімбірскага губернскага земельнага аддзела ў жніўні 1921 г. з Рагачова адпраўлена пяць вагонаў насеннага жыта для сяўбы азімых (Палеская праўда. 1921. 13 жн.). У жніўні 1921 г. ў Рагачове быў наладжаны фестываль у карысць галадаючых і сабрана каля 2 мільёнаў рублёў, што было раўназначна 35—40 пудам хлеба, і гэта была не адзіная форма арганізацыі дапамогі галадаючым.

Рабочыя і служачыя пастанаўлялі рабіць абавязковыя адлічэнні з заработнай платы ў фонд дапамогі. Так саюз работнікаў асветы Кармянскай воласці ў жніўні 1921 г. пералічыў галадаючым Паволжа месячную зарплату (Палеская праўда. 1921. 16 жн.).

5—6 снежня 1921 г. ў Рагачове адбылася павятовая нарада сакратароў 13 валасных бюро партыйных арганізацый, а таксама сакратароў Жлобінскай партыйнай арганізацыі, ячэйкі Наспенскага завода і Рагачоўскіх гарадскіх партыйных ячэек. Нарада прыняла рашэнне, каб валасныя бюро партарганізацый актыўна ўключаліся ў работу валасных камітэтаў па аказанню дапамогі галадаючым і кіравалі работай камітэтаў узаемадапамогі.

На пачатак лютага 1922 г. ў Паволжа было адпраўлена 7 вагонаў прадуктаў, сабраных працоўнымі Рагачоўшчыны. Дарослыя галадаючыя, якія прыбылі ў павет, былі ўладкаваны на розныя прадпрыемствы. Добра ўладкавалі і дзяцей. Устаноўлена была норма выдачы прадуктаў для галадаючага: 30 фунтаў (12 кілаграмаў) хлеба ў месяц на чалавека. Яшчэ ў жніўні 1921 г. павет прыняў 1000 дзяцей з галадаючых губерняў, якіх размясцілі ў Жыліцкім саўгасе, многія былі размеркаваны па валасцях (Палеская праўда. 1921. 13 жн.).

У цэрквах, касцёлах, сінагогах дзяржава забрала частку каштоўнасцей на пакупку хлеба галадаючым. Па Гомельскай губерні на 30 красавіка 1922 г. было сабрана 62 пуды 6 фунтаў 21 лот 2 залатнікі 67 долей серабра, 33 залатнікі 6 долей золата і 303 каштоўныя камяні, не лічачы жэмчугу і 28 сярэбраных рублёў. У г. Рагачове канфіскацыя каштоўнасцей з касцёлаў і сінагог скончылася 28.4.1922 г. З касцёла канфіскаваны 3 фунты 9 залатнікоў серабра і з сінагогі 6 лотаў серабра. 3 мая 1922 г. закончылася канфіскацыя каштоўнасцей у цэрквах горада: канфіскавана 16 фунтаў 22 долі серабра. У валасцях, павеце канфіскацыя каштоўнасцей закончана 20.5.1922 г. Усяго было канфіскавана каля 2,5 пуда серабра, сярэбранымі манетамі 154 рублі 20 капеек, золатам 10 рублёў і меддзю 1 рубель 35 капеек.

Ураджай 1922 г. дапамог пераадолець вынікі сухавею.

М. Н. Камароў.

Дакументы сведчаць

РЭЗАЛЮЦЫЯ РАГАЧОЎСКАЙ АГУЛЬНАГАРАДСКОЙ РАБОЧАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ АБ АСУДЖЭННІ КОНТРРЭВАЛЮЦЫЙНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ЭСЭРАЎ

28 ліпеня 1922 г.

Заслушав доклад тов. Похвистнева о значении [судебного] процесса над эсерами, общегородская конференция членов профсоюзов гор. Рогачева совместно с общегородской конференцией женщин-работниц клеймит позором предателей рабочего класса и убийц его вождей, требуя высшей меры наказания предательской партии эсеров в лице ее вождей.

ДА Гомельскай вобл., ф. 433, воп. 1, спр. 1209. л. 122.
Завераная копія.

ЛІСТ РАГАЧОЎЦАЎ ДА ЛЕНІНА

5 снежня 1922 г.

Москва, Кремль.

Дорогой Владимир Ильич!

VII Рогачевский съезд Советов рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов Гомельской губернии, собравшись для обсуждения вопроса строительства уезда и намечения плана на будущий период, очень рад Вас видеть уже несколько месяцев после выздоровления снова в своих рядах на посту вождя — руководителя Российской республики.

Главная задача нашего уезда, как крестьянского, состоит в поднятии, укреплении сельского хозяйства. В этой области, хотя не слишком большие, но достигнуты некоторые успехи. Засев земли в 1922 и 1923 гг. равен 100 процентам довоенного времени. Продналог этого года сдан на 100 процентов.

Съезд горячо приветствует Вас, дорогой Владимир Ильич, твердо уверен, что мы, под Вашим руководством, напряжением своих усилий, поскольку нет помощи извне, сможем выйти сами из разрухи и тяжелого еще пока положения.

Приветствуя Вас, съезд избирает Вас почетным председателем съезда.
Да здравствует борьба за экономическое укрепление на трудовом фронте!
Да здравствует вождь товарищ ЛЕНИН!

Президиум съезда.

ДА Гомельскай вобл., ф. 428, воп. 1, спр. 300, л. 106.

ПАСТАНОВА РАГАЧОЎСКАЙ ПАВЯТОВАЙ ЗЯМЕЛЬНАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ АБ АРГАНІЗАЦЫІ ДАПАМОГІ СЯЛЯНСКІМ ГАСПАДАРКАМ

10 лютага 1923 г.

Заслушав доклад тов. Евдокимова, уездная земельная конференция, учитывая чрезвычайную нужду сельского хозяйства в инвентаре, разных семенах и удобрениях, считает необходимым:

1. Организацию в волостях общественных амбаров для взаимопомощи нуждающегося населения в семенах.

2. Считаясь с разрухой сельского хозяйства и необходимостью [наличия] крупных средств для его восстановления, конференция считает необходимым открытие долгосрочного кредита крестьянству в смысле снабжения его сельскохозяйственными машинами и орудиями, причем кредит должен выражаться в хлебных единицах, а не в золотых рублях.

3. Ввиду огромных залежей сельскохозяйственного инвентаря на складах уездных хозорганов, конференция считает необходимым изъять таковой и распределить его между сельским населением на основах долгосрочного кредита.

4. Ввиду неуяснения крестьянством выгоды применения культурных семян, трав, удобрения и лучшего инвентаря, агроперсоналу вести широкую агитацию среди населения за применение таковых в сельском хозяйстве.

5. Съезд считает самым подходящим органом для распределения и снабжения населения сельскохозяйственным инвентарем и семенами сельскохозяйственную кооперацию, причем семена должны отпускаться как сельскохозяйственной кооперации, так и для населения в виде семссуды.

ДА Гомельскай вобл., ф. 277, воп. 1, спр. 277, л. 22.

РЭЗАЛЮЦЫЯ VIII РАГАЧОЎСКАГА ПАВЯТОВАГА З'ЕЗДА САВЕТАЎ АБ УЗНАГАРОДЖАННІ СЯЛЯН КАРМЯНСКАЙ ВОЛАСЦІ ТРАКТАРАМ ЗА ПОСПЕХІ Ў ЗЕМЛЕЎПАРАДКАВАННІ

3 снежня 1923 г.

Заслушав сообщение тов. Евдокимова о достижениях в землеустройстве по Кормянской вол., далеко опередившей остальные волости уезда, съезд для поощрения передового крестьянства, выразившего готовность перейти к новым улучшенным формам землепользования, постановляет наградить крестьянство Кормянской вол. трактором, переданным губисполкомом Рогачевскому у.

Съезд выражает уверенность, что данный трактор в Рогачевском у. явится первой ласточкой, извещающей о близком будущем, когда крестьяне СССР станут на путь широкого использования достижений техники для облегчения тяжелого труда крестьянина на родных освобожденных нивах.

ДА Гомельскай вобл., ф. 428, воп. 1, спр. 463, л. 198.

СПРАВАЗДАЧА ТУРСКАЙ РАЁННАЙ ДОСЛЕДНАЙ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ СТАНЦЫІ АБ РАБОЦЕ ЗА 1922/23 ГАСПАДАРЧЫ ГОД

10 снежня 1923 г.

За отчетный период хозяйственная часть опытной станции более или менее наладилась. Так, было подготовлено опытное поле. Затруднения встречались в постановке правильной бухгалтерии, что объясняется отсутствием устойчивой валюты.

Земли, отведенные под Турскую опытную станцию, состояли из следующих угодий: пашни — 530 дес., заливного луга — 427 дес., сада — 22 дес. и выгона — 115 дес. Остальная земля не имеет решающего значения. Земли Турской опытной станции, имеющие в своем составе самые разнообразные типы песков, интересны для ведения

хозяйства песчаного района Гомельской губ. В пониженных местах почва станции имеет склонность к заболачиванию вследствие высокого уровня грунтовых вод.

Профессор Афанасьев, работавший у Турске, пришел к выводу, что почвенные условия опытной станции с преобладанием песков диктуют необходимость развития животноводства.

Из хлебов хозяйством опытной станции в 1923 г. было занято: озимой рожью — 71 дес., озимой пшеницей — 5 дес., клевером — 72 дес., овсом — 70 дес., ячменем — 14 дес., яровой пшеницей — 5 дес., яровой рожью — 3 дес., гречихой — 17 дес., лупином на семена — 5 дес., сераделлой — 1 дес. и викой на зеленый корм — 2 дес. Кроме того, 140 дес. было отведено под разные оброчные статьи и для хозяйства рабочих станции. Метеорологические условия этого года и обилие дождей, содействуя быстрому росту растений, оказались неблагоприятными для урожаев зерна, дав в среднем урожай озимой ржи 64 пуд. на десятину и озимой пшеницы 50 пуд. на десятину. В прошлом же году получилось в среднем 78 пуд. с десятины.

Семенной работе станция уделяет громадное внимание. Корма лугового свойства преобладают над семенами полевого свойства. Ведутся переговоры с отделом сельскохозяйственной мелиорации о проведении целого ряда мелиоративных работ. Расширяется семенная уборка клевера. В прошлом году в этом отношении было сделано много ошибок, которые в этом году были избегнуты. Сераделла в этом году при неблагоприятных условиях дала все-таки хорошие результаты. Луг дает ежегодно очень большую прибыль. Десятина луга дает до 200 пуд. сена превосходного качества. Это доходная статья станции. Животноводство опытной станции представляется в следующем виде: на 1 октября 1923 г. составляло 111 голов крупного рогатого скота, из коих: 1) коров — 41, 2) телок 3,5 л.— 12, 3) телок 2,5 — 17, 4) телок 1,5 — 11, 5) быков-производителей швицкой породы — 2, 6) волов рабочих — 7, 7) волов 3—4 лет — 19, 8) быков 1,5 года — 1.

Удоя приходится в среднем на одну корову около 60 пуд. молока в год. В сравнении с прошлым годом удой повысился почти в 1,5 раза. За октябрь и ноябрь с. г. удой увеличился, что объясняется кормлением коров не грубыми кормами, а жмыхами, картофелем и корнеплодами.

Прибыль, полученная в этом году от молочного стада, была целиком поглощена содержанием подрастающего молодняка.

Количество лошадей на 1 октября с. г. составляет 27 голов, из коих 18 меринов, 2 жеребца, 4 кобылицы и 3 жеребят-сосунков. Это количество лошадей далеко недостаточно для полного обслуживания хозяйства, и поэтому некоторые работы совершаются наемным порядком, пользуясь сдельной работой крестьян, пришлых и местных.

Отсутствие средств является единственной причиной медленного прироста лошадей в хозяйстве.

Стоимость одного рабочего дня лошади, включая сюда амортизацию, сбрую, ковку, лечение, корм и т. п., составляет 1 пуд. 18 фунтов в ржаных единицах.

Приобретение лошадей, несмотря на выгодность этого дела, непосильно для опытной станции: не хватает средств.

Овцеводство в этом году дало прибыль. Всего овец и баранов на 1 октября с. г. числилось 102 головы на сумму 918 пуд.

Свиноводство в хозяйстве опытной станции только что зарождается. Всё внимание направлено на увеличение числа голов свиней, количество коих на 1 октября с. г. было 41 шт., в том числе: 7 маток, 2 борова, подсвинков 8 шт. и поросят 24 шт. Все свиньи йоркширской породы, вес их составляет 1295 пуд. Приплод, получающийся от свиней, разбирается, главным образом, окружающим населением, и лишь небольшое количество оставляется для себя.

Сад опытной станции был очень запущен. Несмотря на произведенные расходы по постройке изгороди, сад все-таки дал прибыль в 1192 пуд. Огород в 10 дес. дал прибыль почти в 1,5 раза большую, нежели сад.

Постройки все приведены в порядок. Сельскохозяйственный инвентарь тоже вполне отремонтирован, но перевозочных средств и повозок не достаточно.

Штат раньше состоял из 66 чел. Теперь же после сокращения осталось 46 чел. Несвоевременное сокращение штатов оказалось несколько убыточным, ибо приходится нанимать 3 девушек для поденной работы.

За октябрь — ноябрь с. г. имеется задолженность, объясняющаяся тем, что расходы на полеводство съедают всю прибыль от луговодства, сада и скотного двора.

Для увеличения доходности хозяйства опытной станции необходимо заняться сыро-

варением. Для организации этого дела Рогачевское УЗО дает котел. Это предприятие даст значительную доходность и еще больше упрочит положение молочного хозяйства.

Винокуренный завод сейчас не может быть пущен в ход из-за отсутствия спроса на спирт. Надо открыть крахмально-терочный завод. Это также даст большие доходы. Вообще отсутствие оборотных средств не дает возможности открывать многие предприятия, очень полезные и доходные.

Опытная работа станции свелась к тому, чтобы изучить сущность сельскохозяйственной работы целого ряда уездов района, примыкающих по естественно-исторической обстановке к Турской опытной станции. Варианты работы не особенно изучены вследствие отсутствия разработанных материалов. Опытное поле заболочено. Турская опытная станция не должна выращивать люпина, ибо Новозыбковская станция в этом отношении работает более успешно. Люпин должен сеяться не для промышленных целей, а только для нужд местного крестьянского хозяйства. Точно так же велись работы на опытном поле по разведению культур сераделлы и клевера.

Биологический питомник тоже проделал большую работу.

Зяблевая вспашка изучается в отношении ее выгодности для нашей песчаной почвы. Все эти темы представляют теперь животрепещущий интерес. Опыты применения минерального удобрения в этом году проводились по методу профессора Винера.

Для поднятия хозяйства Турской опытной станции на должную высоту необходимо: 1) построить крахмально-терочный завод, для чего нужна соответствующая денежная ссуда; 2) создание семенного севооборота луговых трав; 3) правильная организация рабочей силы. Это вопрос сложный и большой.

В Турске уже второй раз в этом году происходят пожары. Первый пожар был малоубыточным: сгорели куры и 30 пуд. хлеба. Второй же пожар причинил большие бедствия: сгорели гумно (120×200), молотилка, 1500 пуд. мякины, гречиха и т. д.

Это явление не случайное, а организованное, оно требует немедленного расследования.

ДА Гомельскай вобл., ф. 24. воп. 1, спр. 275. л. л. 271, 272.

СА СПРАВАЗДАЧНАГА ДАКЛАДА ГАРАДЗЕЦКАГА РК КП(б)Б ЗА ПЕРЫЯД З 1 КАСТРЫЧНІКА 1925 г. ПА 1 КРАСАВІКА 1926 г.

Политнастроение

...Рабочих в районе имеется незначительное количество, одобряют мероприятия Советской власти и партии.

...Отношение крестьянства в общем удовлетворительное, за исключением отдельных элементов, как-то: бывших служивых элементов, а также и часть принадлежащей к шерстинскому течению (церковь).

...В районе интеллигенция составляет почти исключительно учительство, которое почти все относится хорошо к Советской власти и партии и помогает проводить на местах мероприятия Советской власти.

Экономическо-хозяйственное состояние района

...В области промышленности

винзавод — 1, нефтяных мельниц — 1, ветряных мельниц — 40, из них работающих — 20, кирпичных заводов — 1, маслобоек — 8, крупорушек — 8, волночесок — 12 и 1 — на сукновалке, кузнецов — 24, кожевников — 5, портняжных — 28, сапожников — 28, столярных мастерских — 10, пряночников — 4.

...Инвентарь и сельскохозяйственные машины

Всех хозяйств по району — 4771

Населения — 25 849 душ

Молотилок паровых — нет

Косилок, жаток и сеялок имеются только в совхозе и артели;

плугов имеется в значительной части одноконные и железные даже в каждом хозяйстве

...бороны большей частью деревянные с железными зубьями

Земельные угодья:

площадь земли района — 46 440 десятин, пашни — 22 943 дес., сенокоса суходольного — 9000 дес., сенокоса заливного — 475 дес., под болотами, зарослями, водой и оврагами — 7753 дес., из коих болот — 1406 дес. находится под мелиорацией.

Скот-животноводство:
рабочих лошадей — 5996 голов, молодняка — жеребят — 942, коров — 8020 голов, волов — 19, овец — 5885 шт.
Район можно разделить на социальные группы в следующем порядке:
бедноты — 25 процентов, середняков — 67—68 процентов, кулацких хозяйств — 7—8 процентов.
Состав РК и организации КПБ:
С 18 октября 1925 г. выбран РК из следующих тт. Патанейко, Валовиков, Лагутков, Купреев, Силков и Порфененко и кандидатами к ним Подольцев и Шаповалов.
На 1-е октября было 16 членов и 10 кандидатов, на 1-е апреля имеется 17 членов и 26 кандидатов, а всего 43 человека, по социальному происхождению: рабочих — 7, батраков — 3, крестьян — 27 и служащих — 6, из них работают на своем хозяйстве 9 человек, а остальные на разных службах на районе.
Взаимоотношения ячейки с населением хорошие.
Рост партийцев в Городецкой ячейке был малый и проходил только за счет передачи комсомольцев в партию.

ДА Гомельскай вобласці, ф. 94, воп. 1, спр. 29.

Як гэта было

З гісторыі аднаго калгаса і аб лёсе яго стваральнікаў

У красавіку 1928 г. ў в. Балотні стварылі калгас. Сярод першых яго членаў былі Міхаіл Андрэевіч Жураўскі, яго брат Фёдар Андрэевіч, Аляксей Міхайлавіч Бозік, Лявон Мацвеевіч Дзядкоў. На першым жа сходзе старшынёй калгаса выбралі Фёдара Жураўскага, чалавека, які многа пабачыў у жыцці, верыў у справу Леніна і пад уплывам свайго брата Міхаіла стаў перакананым камуністам.

Дваццаць пяць сялянскіх двароў увайшлі ў калектыўную гаспадарку, якой аднагалосна далі імя Леніна. У той час у калгасе было 20 плугоў, 25 драўляных барон, 25 коней, 15 кароў. Але спачатку ўсе работы даводзілася выконваць уручную. Восенню таго ж 1928 г. калгаснікі кінулі ў зямлю першыя зярняты. Першы калектыўны ўраджай — сапраўднае свята. Больш як сотню пудоў здалі дзяржаве (у першы год існавання калгаса хлебапастаўка яму была даведзена на льготных умовах), засыпалі насенны фонд.

Асноўная маса сялян уступіла ў калгас у 1932—1933 гг. Больш арганізавана праводзіліся ўсе калгасныя мерапрыемствы. Калгас набіраў сілу. У 1934 г. на палях гаспадаркі з'явіўся першы трактар «Фардзон». У 1936 г. калгас набыў аўтамашыну ГАЗ—АА. Але вадзіць яе не было каму, таму запрасілі на аўтамашыну Марчанку з Новых Журавіч, якога ўсе паважалі як майстра сваёй справы.

Многія з сельскіх актывістаў былі накіраваны на вучобу. Так, Курылаў Пракоп вучыўся у Ленінградзе на палітычных курсах, Лявон Дзядкоў скончыў Мінскі медінстытут і потым стаў вядомым на ўсю акругу ўрачом.

* * *

1935 г. стаў драматычным для старшыні балатнянскага калгаса Ф. А. Жураўскага. Аднойчы ноччу за ім прыйшлі... Міліцыянер загадаў збірацца. Аператыўная група распачала вобыск: спачатку ў куфры перавярнулі ўсё адзенне, памацалі ў куце за абразом, потым пайшлі ў кладоўку. Нічога не знайшоўшы, загадалі ісці з імі ў машыну. У Старых Журавічах супрацоўнікі ДПУ спачатку прапанавалі Фёдару Андрэевічу «ўсё расказаць». але расказваць не было чаго. Жураўскага этапавалі ў Магілёў. Тут Фёдар Андрэевіч зразумеў, што работнікі ДПУ імкнуцца знайсці ў яго асобе ворага народа, трыманне ў сырых казематах турмы сведчыла аб тым, што ён не скора выйдзе адтуль на волю. Праўда, фактаў, якія ганьбілі б Жураўскага, не было, допыт таксама не даў падстаў для абвінавачвання. Тады следчыя органы ўзяліся за яго брата — Міхаіла Андрэевіча. Але і тут у іх нічога не атрымалася. Работнікам следчых органаў «працаваць» з «вельмі адукаваным настаўнікам», як яны называлі Міхаіла Жураўскага, было яшчэ горш. Міхаіл Андрэевіч выклаў абгрунтаваныя факты невінаватасці брата і самога сябе. Яго лагічныя довады ставілі следчых у тупік. Тады братоў пасадзілі ў такі сыры і цёмны склеп, што, здавалася, гэта — магіла. Міхаіл захварэў на дызентэрыю. Следчыя органы вымушаны былі адправіць яго на лячэнне, бо ведалі, што ад гэтай хваробы

рэдка хто вылечваўся. Падследны дабіўся дазволу, каб яго лячылі ў Доўскай бальніцы — усё ж бліжэй дадому. Калі і пакіне гэты свет, дык пахаваюць у роднай вёсцы. Але Міхаіл перамог хваробу і вярнуўся дадому жывым.

Амаль год не было ніякіх вестак ад Фёдара Андрэевіча, і толькі ў жніўні 1936 г. родныя даведаліся, што ён памёр ад запалення лёгкіх.

Няшмат часу было адведзена пражыць і Міхаілу. Ён загінуў у час вайны. Разам з іншымі патрыётамі яго расстралялі фашысты ў Старых Журавічах ва ўрочышчы «Барок» у 1942 г.

А. Зайцаў.

«Свабода»

З успамінаў Андрэя Харытонавіча Кордзікава

Настаў 1929 год. У вёсцы Гарадзец пачала арганізоўвацца калектыўная гаспадарка, якой спачатку далі назву «Свабода». Гэта быў надзвычай цяжкі і трывожны год. Жыхары вёскі, як беднякі, так і заможныя, не разумелі гэтай новай сістэмы гаспадарання. Яны вагаліся — ісці ў калгас ці не. Не зусім разумелі сваіх абавязкаў і многія актывісты калгаснага руху. У некаторых выпадках яны гналі жыхароў у калгас сілай, а тыя, хто супрацьлягалі высылцы разам з кулакамі. Нямала было выпадкаў, калі высылалі людзей далёка не з кулацкага асяроддзя. Гэта былі тыя, хто сваім потам і мазалём паднялі на больш высокі ўзровень сваю ўласную гаспадарку. Такіх выпадкаў было нямала. Аднак калгас быў арганізаваны. Гаспадарка не давала станоўчага эфекту. Адсутнічала належная тэхніка для апрацоўкі зямлі. Асноўнымі прыладамі працы былі плуг і барана. Зямля пусцела, ураджаі зніжаліся. За сваю працу мы, калгаснікі, у той час атрымлівалі не кілаграмы, а грамы зерня. Асабліва цяжкім быў 1933 год, калі мы за сваю працу нічога не атрымлівалі. У вёсцы панаваў голад. Памятаю, як за буханкай хлеба я ездзіў у Гомель, дзе прастаяў у чарзе цэлыя суткі. У цэнтры вёскі быў хлебны ларок, але хлеб тут маглі атрымаць толькі жыхары, якія жылі ў цэнтры вёскі. Нам, хутаранам, хлеб купіць амаль не даводзілася...

«Маладая гвардыя»

З успамінаў Еўдакіі Парфенаўны Кірэйшынай

Камуна «Маладая гвардыя» была створана ў Меркулавічах на былой памешчыцкай зямлі ў 1929 г. Вясной 1929 г. са Збарова туды накіравалі камсамольцаў. Гэта былі адны маладыя хлопцы. Раённае начальства ведала, што ў гэтых хлопцаў-камсамольцаў не ўсё ладзілася, што ім было вельмі цяжка пачынаць агульную гаспадарку.

Для ўмацавання камуны Мацко (пасаду дакладна не памятую) вырашыў накіраваць у Меркулавічы майго мужа — Дзмітрыя Ягоравіча Кірэйшына, 1893 года нараджэння. Выбралі яго таму, што ён восем гадоў праслужыў на флоце — 4 гады да рэвалюцыі і 4 пасля яе, і ў раёне палічылі, што ён можа арганізаваць работу ў камуне.

Да таго часу ў нас ужо быў свой зруб — рыхтаваліся закончыць яго і да зімы перайсці ў сваю хату. Але муж не адмовіўся ад прапановы ехаць у Меркулавічы. Яго і ў арміі, і пасля дэмабілізацыі палічылі актыўным і свядомым.

Для ўступлення ў камуну трэба было ўнесці пай. Мы тады ад сям'і аддзяліліся і атрымалі сваю долю: карову, частку мяса, сала, 3 мяшкі жыта, прадалі свой зруб у Збарове і ўнеслі пай 120 рублёў. Тое, што засталося, забралі з сабой.

Кіраваў камунай Мікалай Фёдаравіч Аляксееў. Ён лічыўся старшынёй куста, хаця жыў у Асінаўцы і працаваў там настаўнікам, а ў камуну толькі наведваўся. Пастаянна за старшага ў камуне быў мой муж.

У Меркулавічах нам далі хату (у нас ужо было трое дзяцей). Прыехалі мы туды глыбокай восенню. Камунары ўжо ўбралі бульбу. Але, акрамя бульбы, у іх не было чаго есці, яны галадалі. З нашым прыездам становішча палепшылася. Са сваёй мукі я пякла на ўсіх хлеб, гатавала абед, запраўляла яго тым, што прывезлі мы са Збарова. Карова давала крыху малака. Сяк-так дажылі да вясны.

Пачалася новая пасяўная. Для камуны выдзелілі 12 кароў, якіх прыгналі з яўрэйскай арцелі з Вікова. Пачалі гадаваць цялят. З бульбы рабілі крухмал і здавалі дзяржаве. Адходы ішлі на корм каровам. Жыць стала больш сытна, але і работы прыбавілася. Я не магла ўправіцца і з кух-

няй, і са скацінай. Хлопцы павінны былі вучыцца даіць кароў, хаця гэты занятак ім не падабаўся. Але выйсця іншага не было. Даілі па чарзе.

Мясцовае насельніцтва пазбягала нас, як чумных. Калі хто-небудзь з камунараў заходзіў у краму, мясцовыя хутка адтуль выходзілі. Ідучы ў царкву праз камуну, яны абыходзілі нас стараной. Я ж старалася задобрыць іх, быць з імі ласкавай. Калі яны ішлі ў царкву ў вялікае свята, я давала ім хустку, каб паклалі ад мяне. На вечарынкі да нас мясцовыя дзяўчаты не хадзілі, і нашым хлопцам не было з кім танцаваць. А вечарынкі мы наладжвалі, калі прыязджаў Мікалай Аляксееў. Ён вельмі добра граў на гармоніку, умеў развесяліць, падняць настрой.

Пазней некаторыя хлопцы ўсё ж ажаніліся, у асноўным прывозілі дзяўчат са свайго краю.

У ліку першых камунараў былі: Раман Паўлавіч Сімакоў, Яфім Сталяроў, Дзмітрый Аляксееў, Пётр Аляксееў, Цімафей Бобыраў, Фёдар Анісаў, Фёдар Шмацікаў, Павел Осіпаў, Сяргей Карпаў, Антон Краўцоў, Ігнат Сімакоў і мы з мужам. Пазней уступіў у камуну Іван Аляксееў.

Потым пайшлі ў камуну і мясцовыя жыхары з хутароў, з навакольных вёсак. Мой муж умеў іх агітаваць. Ён быў адукаваны, шмат кніг чытаў. Ён фактычна кіраваў камунай і тады, калі старшынёй яе прыслалі 30-тысячніка з Быхава тав. Хальчыцкага. Той быў гараджанін, не ведаў сельскай гаспадаркі, ва ўсім раіўся з мужам.

У 30-я гады пачалося стварэнне калгасаў. «Маладая гвардыя» была пераўтворана ў калгас. Відаць, камуна мала прыбытку давала дзяржаве. Хутаране, што ўступілі ў яе, не хацелі працаваць, чакалі толькі званка на абед.

З камуны перайшлі ў калгас Фёдар Анісаў, Фёдар Шмацікаў, Дзмітрый Кірэйшын і іншыя. Некаторыя ж вярнуліся тады дамоў у Збароў.

Мы яшчэ заставаліся ў Меркулавічах некалькі гадоў (прыкладна да 1937 г.). Магчыма, мы не паехалі б адтуль. Але калі камуну пераўтварылі ў калгас, дамы, у якіх жылі камунары, нам прапанавалі выкупіць. За нашу старую хату трэба было заплаціць 200 рублёў. Нам было крыўдна, ды і не пад сілу заплаціць такую вялікую суму.

У гэты час мужа пачалі ўгаворваць вярнуцца ў Збароў, абяцалі даць для хаты ёўню (пры свірне, дзе сушылі снапы для малацьбы) раскулачанага аднавяскоўца. Ён згадзіўся вярнуцца ў Збароў.

Час тады быў складаны і цяжкі. Крыўды было шмат. Не раз палілі ўладанні тых, каму штосьці дасталося з пабудоў раскулачаных, хаця ўладанні гэтыя былі ў асноўным накшталт выдзеленай нам ёўні (свірны, хлявы, дамы забіралі пад калгаснае карыстанне). Усё гэта распальвала варожасць паміж аднавяскоўцамі. На мужа ўзвялі паклёп. У даносе так прадставілі справу, быццам мы ў камуне нажыліся, прысвоілі сабе там нейкія прыбыткі дзяржаўныя. Ніхто не ўспамінаў, што мы зрабілі для камуны за ўсе гады і для калгаса таксама. Тыя, хто ведаў праўду, абараніць нас не змаглі.

Арыштавалі мужа ў верасні 1937. З Амурскай вобласці я атрымала ад яго пісьмо, адправіла яму пасылку, але яе вярнулі разам з паведамленнем, што ён памёр. Мацко і яго сакратара тады таксама арыштавалі. Пазней мужа рэабілітавалі, але гэта паведамленне дзесьці згубілася.

Засталася я без мужа. На руках пяцёра дзяцей. Меншаму споўніўся тады годзік. Малога з сабой насіла на ферму. Пасля камуны 10 гадоў у Збарове працавала даяркай. Усе работы выконвалі ўручную. Заработкі былі нізкія.

А потым пачалася вайна, бяда была з усіх бакоў. Старэйшы сын Рыгор, 1925 года нараджэння, добраахвотнікам пайшоў на фронт у 1941 г. Прызываўся ваенкаматам у Турску. Пасля шпіталя прыслаў пісьмо з Венгрыі. Быў танкістам. Загінуў у самым канцы вайны.

Гаравала да старасці. У калгасе працавала да 65 гадоў. *Запісала А. Сіліна.*

На жыццёвых скрыжаваннях

З успамінаў жыхара в. Доўск К. Зайцава

Мой дзядуля Якаў Зайцаў, жыхар в. Званец, быў селянінам-серадняком. Ён меў некалькі дзесяцін зямлі, коней і іншую жывёлу, прылады працы і ветраны млын. Былі ў яго сыны Фёдар, Дзмітрый і Астап. Дзмітрый, мой бацька, 1894 года нараджэння — удзельнік першай сусветнай вайны. У адным з баёў ён трапіў у палон да аўстра-венгерскіх салдат. З палону вярнуўся на радзіму. Заняўся земляробствам.

У перыяд калектывізацыі ў в. Званец падлягалі раскулачванню Якаў Зайцаў, Давыд Белагрыўцаў, Фёдар Белагрыўцаў і Майсей Сямёнаў. За якія грахі? Ды ніякія. Мой дзядуля Якаў, напрыклад, за

ветраны млын, які сам жа пабудаваў. Яго абвінавацілі ў тым, што за памол браў з сялян плату. Але ён не быў эксплуататарам. Малоў зерне сялянам асабіста сам, без найму работнікаў, і браў за памол плату зернем у невялікіх памерах.

У сялян дзядуля карыстаўся павагай і як чалавек, і як старанны селянін. Праца ваў ён з сынам і нявесткай на сваёй зямлі з раніцы і да вечара. Мне тады было тры гады, але і цяпер памятаю дзядулю, які працаваў на млыне, як аднойчы трымаў мяне на руках.

Дык вось Якава, Давыда, Фёдара і Майсея раскулачылі і выслалі. Аднавяскоўцы ўабунтаваліся, расказваў відавочца Цімафей Драчоў, і працівіліся адпраўцы землякоў у ссылку. Але іх уціхамірыла міліцыя, выкліканая з раёна мясцовай уладай. Нас таксама выслалі. Маці ўзяла з сабой толькі мяне, як малога, а Валодзю і Ваню пакінула ў сяцёр. Памятаю, плылі на параходзе па рацэ. Маці, трымаючы мяне на руках, плакала ад гора, ад таго, што іх разлучылі са сваякамі і радзімай. Спрабавала кінуцца ў ваду і ўтапіцца. Бацька вырваў мяне з яе рук і сказаў: «Дзіця не вінавата, а ты тапіся, калі жыць надакучыла».

Плылі мы доўга, потым ехалі эшалонам з іншымі перасяленцамі. Прывезлі нас ў нейкі катлаван і высадзілі. Гэта было ў красавіку 1930 г. Холадна. Навакол горы, снег. Мясцовасць — Хібінагорская тундра.

Тут у гарах быў знойдзены апатыт. Распрацоўвалі руду сяляне, сасланыя сюды пад выглядам класавых ворагаў. Але ў большасці гэта былі сераднякі і нават беднякі. Так, у бараку пражывала мнагадзетная сям'я Івановых. Мой сябра Лёнька гаварыў нам, што яны з беднаты і што іх саслалі за тое, што бацька заступіўся за сваяка, якога залічылі ў спісы ссыльных. Адным словам, пакаралі за сабатаж мерапрыемстваў Савецкай улады. Пасяліліся мы ў чорных шалманах, накрытых толлю, непадалёку ад возера Вудзявор. У памяшканнях цесна, холадна. Абаграваліся «буржуйкамі». Восенню нас перавялі ў барак, які стаяў паблізу лесу і гор. Доўгі, драўляны, з двума ганкамі, з шырокім калідорам, кухняй і пакоямі з пячным ацяпленнем ён стаяў на рагу вуліц Будаўнічая і Нагорная. Лучына, свечка, газавая лямпа — вось чым асвятлялася памяшканне. А калі ў 1933—34 гадах на возеры Вудзявор пабудавалі гідраэлектрастанцыю, і ў нас засвяцілася электрычная лямпачка. Ежу пасяляне гатавалі на пліце, прымусах, газніцах. Жыльцоў пастаянна трывожылі клапы і іншыя насякомыя. Часам санітары пры выяўленні інфекцыйных захворванняў накладвалі на барак каранцін на 2—3 тыдні. Пакуты пасялян збліжалі і раз'ядноўвалі іх. Маё бацькі і сям'я Грэчкіных туліліся ў адным пакойчыку і часта сварыліся. Не ладзілася і ў іншых сем'ях. Толькі дарослым усвядоміў я прычыну гэтых сварак. Злосць «лішэнцаў» брала пачатак з іх крыўды, адарванасці ад сваіх родных месцаў і сялянскага жыцця.

Маці мая не змагла перажыць такога адлучэння. І калі ішла з грудным дзіцём у лячэбніцу на чыгункі, трапіла пад цягнік. Здарылася гэта ў снежні 1933 г. Мне было шэсць гадоў. Я гуляў з хлопцамі ў калідоры. Раптам з вуліцы прыбегла Пецька Волкаў і ўсхвалявана сказаў: «Тваю маці поездам зарэзала, Косця!». Я заплакаў і пайшоў сказаць аб гэтым бацьку. Бацька замітусіўся, хутка апрануўся і пайшоў да месца здарэння. Я плакаў, рваўся на вуліцу. Але жанчыны трымалі мяне, суцяшалі. Хутка вярнуўся са слязьмі на вачах бацька: «Якое няшчасце, Косцік!..». Машыніст, які вёз руду на фабрыку, расказваў: «Бачу, ідзе жанчына з дзіцём на руках. Сігналю, не зварочвае. А цягнік на хаду не спыніш...».

Загінула маці. А Алёша ўцалеў. Праўда, і ён хутка памёр без маці.

Пахаваў бацька маці на 16-м кіламетры. Колькі тут на могілках крыжоў! Гэта ўсё ахвяры сталінскай палітыкі.

Пасля забойства С. М. Кірава Хібінагорск перайменавалі ў Кіраўск. Будаваўся ён на касцях «лішэнцаў». Хлапчуком я хадзіў у фабрычную сталовую і бачыў, у якіх цяжкіх умовах рабочыя апатытавонефелінавай абагачальнай фабрыкі малолі руду на канцэнтрат. Грукат барабанаў, пыл. Немагчыма перагаворвацца без рупара, а ўсе фігуры рабочых белыя ад пылу. Рабочыя глухлі ад шуму, нажывалі сілікатную хваробу. І мой бацька да канца жыцця дрэнна чуў.

У 1937—38 гг. пайшоў па хатах «хапун». З нашага барака рэпрэсіравалі як ворага народа Іголкіна, Волкава. А мы, дзеці, не разумелі тады сутнасці рэпрэсій і ўспрымалі хлусню за праўду. Памятаю, на сценах калідора віселі партрэты палкаводцаў грамадзянскай вайны Блюхера, Тухачэўскага, Ягорава. Калі мы даведаліся, што яны ворагі народа, то расстрэльвалі іх каменьчыкамі з рагатак.

Усё ж горад рос, будаваўся. Узвялі лазне-пральны камбінат, пошту, сталовую, магазіны, гастраном, гасцініцу, кінатэатр «Бальшавік», бальніцу, амбулаторыю, аптэкі, дзве сярэднія школы, дзіцячыя сады, Дом піянераў, адміністрацый-

на-вытворчыя аб'екты. Будавалася, абнаўлялася жыллё. Наш барак пасля капітальнага рамонту пабялілі і пафарбавалі. Пасля адмены картачнай сістэмы палепшылася жыццё і кіраўчан. У 1938 г. на паліцах магазінаў было багацце разнастайных прадуктаў. Але купіць іх было цяжка. Грошы зарабляліся нялёгка. Затое не хапала прамтавараў. Матэрыю давалі па талонах гарсавета. Не хапала і школьных падручнікаў, сшыткаў, паперы.

У 1937 г. мой бацька ўзяў у жонкі Кацярыну. Мачаха дабрынёй не вызначалася. Але я называў яе мамай. Вучыўся ў пачатковай школе. У тым жа годзе бацька ў час водпуску паехаў на Беларусь і прывёз у Кіраўск сына Івана, а Уладзімір у 1939 г. прыехаў сам. Браты ўладкаваліся: адзін пачаў працаваць паркетчыкам на дрэваапрацоўчым заводзе, другі — слесарам-водаправодчыкам на фабрыцы. Яны былі рады, што прыехалі ў Кіраўск, бо на радзіме галадалі. У калгасах жылося цяжка. Іван вадзіў сляпых старцаў жабраваць, не вучыўся, жыў у цёткі Пёклы ў в. Званец. Не лепш жылося і Уладзіміру ў Каўтуновых у в. Шапчыцы. Сіроты шчаслівымі не бываюць. Ды і я, жывучы з бацькам, заўсёды хацеў есці, у іншыя дні сядзеў галодны. Не, бацька мой не быў п'яніцам. Атрымае зарплату, накупіць ласункаў, растранжырыць грошы за 15 дзён, а паўмесяца — галадаем. Нават мачаха праз паўгода пакінула нас.

У Вялікую Айчынную вайну братоў прызвалі ў Чырвоную Армію, а нас з бацькам у жніўні 1941 г. эвакуіравалі ў пасёлак Уксора Шэнгурскага раёна Архангельскай вобласці. У 1943—44 гадах там я закончыў ФЗВ і па накіраванню працаваў у Мезені кавалём, а 2.11.1944 г. быў таксама мабілізаваны ў армію. Так стаў я ўдзельнікам вайны. Іван загінуў на фронце, а Уладзімір дэмабілізаваўся і прыехаў у Кіраўск за бацькам. Потым разам мы выехалі на Беларусь.

Пасля армейскай службы я жыў то ў бацькі, то ў брата, працаваў на льнозаводзе, вучыўся ў вячэрняй школе рабочай моладзі. Потым скончыў Мінскі педінстытут імя А. М. Горкага. Атрымаў дыплом настаўніка гісторыі і грамадазнаўства, але ў школе не працаваў па інваліднасці.

Калі аналізую пройдзены жыццёвы шлях, то адчуваю, што ярлык сына кулака вісеў над маёй галавой як дамоклаў меч і пасля вайны.

Рагачоўскі раён у 1930-я гады

Тэрыторыя раёну разьмяшчаецца паміж 52°51′ і 53°19′ паўночнай шырыні і 29°38′ і 30°44′ усходняй даўжыні ад Грынвіча. Раённым цэнтрам зьяўляецца горад Рагачоў.

Праз раён праходзіць Ленінград-Адэская чыгунка. Чыгуначная станцыя Рагачоў знаходзіцца пры самым горадзе. Горад стаіць на правым беразе Дняпра пры ўпадзенні ў яго ракі Друць.

У склад раёну ўваходзіць 26 сельсаветаў. Раён мяжуецца на поўначы з Быхаўскім раёнам, на ўсходзе — з Кармянскім, Чачэрскім і Буда-Кашалёўскім, на поўдні — з Жлобінскім і на захадзе з Бабруйскім.

Тэрыторыя раёну займае 212.469 га зямель с.-г. прызначэння — 72,3 %, лясоў — 27,2 %. З зямель с.-г. прызначэння ўжыткоўнай 141.224 га — 91,9 % і няўжыткоўнай ...—8,1 %. Усяго насельніцтва ў раёне налічваецца 103.845 чалавек, з іх беларусаў — 85,69%, яўрэяў — 9,32%, палякаў — 0,60 %, рускіх 3,97 %, украінцаў — 0,20 %, латышоў — 0,03 % і іншых нацыянальнасьцяў — 0,21 %.

Па тытульнаму сьпісу 1931 г. у раёне налічвалася 74 прадпрыемствы, з агульнай колькасьцю рабочых — 504. Сярод прадпрыемстваў былі: электрастанцыя — 1, тарфяных арцеляў — 8, арцель па вырабу гадзіннікаў — 1, кавальскіх арцеляў — 3, смалакурных — 1, цагельняў — 7, лесазавод — 1, арцель па апрацоўцы лазы — 1, сукнавальных — 3, рымарных — 1, шавецкіх — 2, кравецкіх — 1, кардонная фабрыка — 1, млыноў вадзяных — 2, паравых — 2, нафтавых — 9, ветраных — 24, хлебапякарняў — 2, бровараў — 2, іншых арцеляў — 2. Значная частка дробных прадпрыемстваў да пачатку 1932 г. спыніла сваю дзейнасць.

У 1932 г. па раёне існавала 16 дзяржаўных, 18 коопэрацыйных і 1 грамадзкае, а ўсяго — 35 прамысловых прадпрыемстваў. З іх знаходзілася ў падпарадкаванні Наркомцяжпрому — 1, НКЛесу — 1, НКСнабу — 5, НКЗему — 6, РВК і Гарсавету — 3, прамкоопэрацыі — 18, грамадзкіх арганізацый — 1. Пэрсонал усіх гэтых прадпрыемстваў на 1/XII—32 г.—1511 адзінак, у тым ліку рабочых (бяз вучняў і МАП) — 1284, служачых — 136; акрамя таго працуючых па хатах было — 2 чал. Сярэдняя колькасьць рабочых за першае паўгодзьдзе 1932 г. складала 1283. Сума асноўных фондаў на 1/1.33 г. была — 1.420.131 р. Калі валавая продукцыя ў

аптова-адпускных цэнах адпаведнага году за 1931 г. складала 3.827.231 р., то толькі за першае паўгоддзе 1932 г. яна ўжо складала 2.100.486 р.

Чатыры прадпрыемствы мелі рухавікі. Найбольш буйнымі прадпрыемствамі раёну ў 1932 г. зьяўляліся: электрастанцыя ў г. Рагачове; рабочых у сярэднім за паўгоддзьдзе 1932 г.—15; валавая прадукцыя за гэты ж час у цэнах 1926—27 гг.—58.842 р. Арцель «Чырвоны Кастрычнік» у м. Гарадзец; рабочых — 63, валавая прадукцыя — 30.320 р. Лесазавод імя Халтурына ў г. Рагачове; рабочых — 310 і валавая продукцыя (піламатэрыялы) — 1.797.849 р. Швэйная арцель у г. Рагачове; рабочых — 61, валавая продукцыя — 284.846 р. Арцель імя XVII МЮД'у ў г. Рагачове; рабочых — 65, валавая прадукцыя (адзеньне) — 58.200 р. Кардонная фабрыка ў г. Рагачове; рабочых — 142 і валавая продукцыя — 673.000 р. Бровар у саўгасе Дзелава: рабочых — 24 і валавая продукцыя — 337.647 р. Арцель «Аб'яднаньне» у г. Рагачове; рабочых — 54, валавая продукцыя (абутак) — 119414 р. Спажывецкая коопэрацыя раёну мае 23 сельпо з гандлёвай сеткай у 85 адзінак, пайнікаў спажыўкоопэрацыі налічваецца — 26.441.

У раёне выяўлены наступныя карысныя выкапні і розныя гліны ў вв. Лучын, Фалевічы, Верачыва, Доўскі, уроч. Чарамінскае; суглінкі — у вв. Канапліцы, Дзераны, Дадамыслі, Рэкты, Кашэры і г. Рагачоў; пяскі розныя — у в. Бабенкі, валуны крышталёвыя — у в. Блізняцы; крэйды — Кісьцяні, у г. Рагачове і значныя запасы торфу на плошчы 4.407 га балот. Сельская гаспадарка раёну спэцыялізуецца ў жывёлагадоўча-бульбяным напрамку.

У раёне ёсць 5 саўгасаў: Красьніца — са сьвінагадоўчым напрамкам гаспадаркі, з агульнай колькасьцю сенапахаці — 696,38 га, і пагалоўем буйной рагатай жывёлы — 54, сьвіней — 686 і коняй — 49. Дзедлава — з малочным напрамкам, сенапахаці — 831,35 га і пагалоўя буйной рагатай жывёлы — 172. Ціханічы — з малочным напрамкам, сенапахаці — 1187,89 га і пагалоўя буйной рагатай жывёлы — 349. Пабелава Забалоцьце з насеннаводным ухілам, сенапахаці — 815,15 га, пагалоўя буйной рагатай жывёлы — 229, сьвіней — 14 і коняй — 104. Турок — насеннаводны — 729,55 га сенапахаці.

У раёне ёсьць 15.190 гаспадарак, з іх на 1.1.33 г. колектывізавана — 24,7 %; усяго ў раёне 116 колгасаў, якія аб'ядноўваюць 26,3 % сенапахаці раёну. У колгасах ёсьць наступныя фэрмы: сьвінаводнатаварных — 75, з агульнай колькасьцю пагалоўя на 20/XII—32 г.—2166, малочна-таварных — 42, з пагалоўем на 20/XII—32 г. 4313, па вырашчванні маладняка (цялят) — 13,3 пагалоўем на 20/XII—32 гг.—456 і коняводных — 3, з пагалоўем — 165.

Трактарны парк МТС складаецца з 28 адзінак, агульная магутнасць якіх 420 НР. МТС абслугоўвае 61 колгас.

У раёне па колгаснаму сэктару ёсьць наступная колькасць складаных с.-г. машын, сенакасілак — 19, конных грабляў — 4, жняярак-самаскідак — 112, снапавязалак — 6, бульбакапалак — 4, сеялак радковых — 12, складаных малатарняў — 113 і па МТС складаных малатарняў — 11, сеялак 24-х радковых — 2. Пасяўная плошча раёну ў 1932 г. складала 6.865 га ў тым ліку пад зернавымі — 73 %, бульбай — 18,2 %, тэхнічнымі культурамі — 4,9 % і сеянымі травамі — 2,45 %.

Нарыхтоўкі ў 1932 г. с.-г. прадукцыі ў раёне на 1/II—33 г. далі наступныя лічбы ў тонах: ільнавалакна — 140, пянькі — 14,51, ільнанасеньня — 225,94, канапель — 22,36, саломы — 744.

План веснавой сяўбы на 1933 г. на раёне быў наступны:

Назва сэктараў	Усяго яравога кліну	Збожжа-зернавых культур	Тэхнічных разам, у т. л. ільну		Бульбы
Саўгасны	2293	839	20	20	368
Калгасны	12 500	6030	900	750	3400
Аднаасобны	30 929	17 207	2510	1850	8940
Іншых гасп. саўг. і калг.	—	524	—		12 850[1]
Разам	46 656	24 600	3430	2800[1]	

[1] Так у дакуменце (Рэд.)

У раёне на 1/I—33 г. існавала наступная сетка навучальных устаноў: 4-годак — 92, у іх настаўнікаў — 174 і вучняў — 8624; ФЗС — 9, у іх настаўнікаў — 52 і вучняў — 991, ШКМ — 22, у іх настаўнікаў — 130 і вучняў — 3956. Процант пісьменнасці па раёне сярод падлягаючых навучаньню складае 83,5.

Партарганізацыя раёну складаецца з 47 ячэек, з агульнай колькасцю камуністаў — 540, з іх членаў КП(б)Б — 378, кандыдатаў — 168. Комсамольская арга-

нізацыя налічвае 61 ячэйку, з лікам членаў — 825.

У раёне працуе палітаддзел, арганізаваны пры Рагачоўскай МТС.

У раёне выходзіць газета «Камунар», тыраж якой 8000 экз.

Друкуецца па кн.: Усе раёны БССР. Мн., 1933. С. 320—323.

Такім быў Гарадзец

З успамінаў былога дырэктара Гарадзецкай школы Фёдара Юр'евіча Касіноўскага

Калісьці ля мястэчка Гарадзец, дзе зараз пралягла канава для сцёкаў веснавой паводкі, цякла рака Ржаўка. Праз раку быў перакінуты мост. Па абодва бакі ад моста берагі ракі былі пакрыты зараснікамі вольхі і вербалозу. Гэта былі вельмі прыгожыя мясціны. Першы квартал вуліцы пры ўездзе ў Гарадзец быў забудаваны старымі хацінамі з самымі разнастайнымі прыбудовамі. Ніводнага зялёнага дрэўца, а ні якага агародчыка ці кветачкі перад дамамі на вуліцы не было.

Усе дамы-хаціны як бы счэплены адзін з адным, якое кацяня магло б прабегчы ўвесь квартал, не кранаючыся зямлі. У гэтым квартале жыла беднота былых гандляроў яўрэйскай нацыянальнасці.

Пры ўездзе на базарную плошчу злева знаходзіліся будынкі пошты, аптэкі, халупа-развалюха Гаўліна (карабейніка сельпо), яўрэйская школа, крама сельпо і царква. З правага боку былі старыя дарэвалюцыйныя, амаль прыйшоўшыя ў непрыгоднасць крамы дробных гандляроў і ў тарэц да іх прыстаўлены будынак шавецкай арцелі (на гэтым месцы цяпер Палац культуры).

Асноўная частка насельніцтва Гарадзецкага сельсавета жыла на хутарах, размешчаных па прасёлках на Стоўпню, Святое і Царкоўе.

Таму не цяжка меркаваць, якое значэнне мелі ў жыцці ўсіх жыхароў кірмашы. У час кірмашоў уся плошча мястэчка была запоўнена народам. Прыязджалі і прывозілі тавар з навакольных вёсак і хутароў, прадаваліся і вырабы местачковых майстроў. І чаго толькі не было ў продажы! Бочкі, цабэркі, начоўкі, посуд гліняны і драўляны, палатно і сукно хатняга вырабу, абутак ад лапцей да ботаў, а таксама гародніна, садавіна і зерне.

Рагачоўскі калгасна-саўгасны тэатр

Па ініцыятыве Рагачоўскага райкома камсамола было вырашана стварыць на базе мясцовага драмгуртка тэатр. Уся трупа — восем чалавек. Адкрыццё адбылося ў верасні 1936 г. Мастацкім кіраўніком тэатра быў прызначаны А. Лізункоў. З 1 студзеня 1937 г. калектыў атрымаў афіцыйную назву — Рагачоўскі калгасна-саўгасны тэатр. У тым жа годзе трупа папоўнілася акцёрамі з БДТ-3[1] (Б. Савіч, Я. Гаробчанка, Н. Шклярэнка, А. Блажэвіч, Я. Мазурэнка, Г. Свірчэўскі і інш.). Прыход акцёраў, якія мелі пэўны вопыт работы, плённа паўплываў на дзейнасць калектыву. Трупа папоўнілася таксама акцёрамі з іншых тэатраў (Б. Талпега, М. Касая, А. Лявонава і інш.).

Шэфамі маладога калектыву сталі акцёры Рускага драматычнага тэатра БССР і яго кіраўнік У. Кумельскі. Практычная дапамога прафесійнымі кансультацыямі, дэкарацыямі, касцюмамі, рэквізітам спрыяла паляпшэнню працы тэатра. Наладзілася сувязь з вядомымі рэжысёрамі. Так, у прыватнасці, на пастаноўку «Шторму» У. Біль-Белацаркоўскага быў запрошаны К. Саннікаў.

Творча моцная трупа давала магчымасць ставіць складаныя спектаклі. Іх мастацкі ўзровень з пункту погляду рэжысуры і акцёрскага выканання вывеў калектыў на адно з першых месцаў сярод беларускіх калгасна-саўгасных тэатраў. У рэпертуары: «Агні маяка» Л. Карасёва, «Не ўсё кату масленіца» А. Астроўскага, «Ягор Булычоў і іншыя» М. Горкага, «Дурная для іншых, разумная для сябе» Лопэ дэ Вэгі, «Бацькаўшчына» К. Чорнага, «У пушчах Палесся» Я. Коласа, «Пагібель воўка» Э. Самуйлёнка і інш.

На фестывалі ў Мінску былі паказаны «Ягор Булычоў і іншыя», «Дурная для іншых, разумная для сябе», «У пушчах Палесся». Найбольш высокую ацэнку атрымаў апошні спектакль.

У сваёй трактоўцы п'есы «У пушчах Палесся» (рэжысёр А. Лізункоў) тэатр арыентаваўся на спектакль БДТ-2. З дазволу драматурга, які разумеў усе цяжкасці

[1] Беларускі трэці дзяржаўны драматычны тэатр.

пастановачнага парадку, рагачоўцы крыху скарацілі п'есу і зрабілі так званы выязны варыянт для паказу ва ўмовах калгасаў, што, як адзначала крытыка, на жаль, адмоўна адбілася на стварэнні агульнай атмасферы, распрацоўцы некаторых сюжэтных ліній, асобных характараў (напрыклад, бабка Наста ў выкананні Д. Маскалёвай, Панас — В. Магідзіна). Акцёры тут пайшлі па лініі вонкавых эфектаў, не высвятляючы сутнасць персанажаў. Але гэта не перашкодзіла агульнаму станоўчаму ўражанню. Драматургія Я. Коласа дапамагла многім акцёрам раскрыць свае здольнасці, выявіць новыя рысы іх індывідуальнасцей. Поспех спектакля быў забяспечаны выкананнем галоўных роляў. Г. Свірчэўскі імкнуўся падкрэсліць непарыўную сувязь дзеда Талаша з роднай зямлёй, народам. Ён быў натуральны ў сваіх думках, паводзінах, адносінах да людзей. Акцёр шмат працаваў над вобразам, удасканальваў яго, прыслухоўваўся да заўваг Я. Коласа, які раіў акцёру, каб у яго Талашу «адчувалася тая агромністая сіла, якая адкрыта ў гэтым зборным вобразе разумнага беларускага селяніна».

Яркі вобраз Саўкі Мільгуна стварыў Я. Гаробчанка. Яго Саўка не проста вясковы п'яніца, гатовы за шклянку гаралкі прадаць уласную дачку, а і хітры мужык. Глядач запамінаў яго расхлістаную постаць, азылы твар, зласлівыя вочкі, што ўважліва сачылі за ўсім і ўсімі. І хоць Саўка часта трапляў у недарэчныя сітуацыі, акцёр ніколі не імкнуўся пасмяшыць публіку. Галоўнае для яго — паказаць хцівае нутро гэтага адшчапенца.

З поспехам выступілі ў ролях Дарвідошкі Б. Талпега, Букрэя М. Васілеўскі, Мартына Рыля Братаноўскі, Аўгінні Н. Шклярэнка.

Я. Колас увогуле станоўча паставіўся да спектакля. На сустрэчы ўдзельнікаў фестывалю з пісьменнікамі ў сваім выступленні ён заклікаў іх актыўна ўключыцца ў стварэнне новага рэпертуару для калгасна-саўгасных тэатраў. Ён зазначыў, што калектыву неабходна авалодаць новымі мастацкімі вяршынямі, падкрэсліў, што галоўны шлях — гэта вучоба.

Пры пастаноўцы спектакля «Пагібель воўка» Э. Самуйлёнка (рэжысёр Ю. Рашымаў) галоўная ўвага была скіравана на паказ непазбежнасці пагібелі тых, хто спрабуе шкодзіць Савецкай уладзе. Каб найбольш акцэнтаваць гэты момант, рэжысёр зрабіў шэраг купюр у п'есе. Былі скарочаны некаторыя сцэны, а таксама і дзеючыя асобы, у прыватнасці дзед Анісім. Скарачэнні ў тэксце адбіліся і на паўнаце характарыстыкі вобразаў Язэпа, Мірона Бокуця, Насці. Рэжысёр усю ўвагу сканцэнтраваў на вобразе Харкевіча. Акцёр Б. Савіч стварыў вобраз жорсткага і хітрага ворага. Акцёру важна было паказаць, што рухае яго нянавісцю, раскрыць прыроду такіх людзей. Ён знайшоў шэраг трапных дэталей, якія дапамаглі найбольш ярка раскрыць гэты характар. Запаміналіся Сцепаніда (М. Андрыевіч), Даніла (Падбярэзкін), Абабурка (А. Любімаў), Вырвіч (Я. Мазурэнка) і інш. «Спектакль,— адзначалася ў друку,— у цэлым робіць добрае ўражанне і з'яўляецца значным творчым дасягненнем Рагачоўскага калгасна-саўгаснага тэатра».

Плённым быў зварот да п'есы М. Горкага «Ягор Булычоў і іншыя» (рэжысёр А. Лізункоў), хоць калектыву і не ўдалося ў поўнай меры па-мастацку раскрыць філасофскую і псіхалагічную складанасць твора. Паказальна, што кожны новы спектакль маладога тэатра станавіўся сапраўднай школай сцэнічнага спасціжэння драматургіі, удасканалення ўласнага майстэрства. Народны артыст рэспублікі Дз. Арлоў даў высокую ацэнку многім акцёрам гэтага калектыву, адзначыў адметнасць іх індывідуальнасцей. Вось некаторыя яго ацэнкі: «Добрая і заўсёды тактоўная манера падачы вобраза ставіць Б. Савіча ў рад сапраўды каштоўных з добрай перспектывай акцёраў...»; «Абаяльны акцёр Я. П. Гаробчанка. Вельмі добра, што Я. Гаробчанка не звязвае сябе рамкамі пэўнага амплуа, а іграе ролі разнастайныя...». Дз. Арлоў лічыў перспектыўнымі «мяккага, простага, шчырага» Г. Свірчэўскага, цікавага характарнага акцёра А. Блажэвіча, яркага, «выразнага» Б. Талпегу, «пераканальнага і праўдзівага» М. Васілеўскага.

У асноўным тэатр жыў «на калёсах». На стацыянар вярталіся для рэпетыцый новага спектакля. Яго добра ведалі жыхары Оршы, Клімавіч, Чачэрска, Веткі, Крычава, Журавіч, Жлобіна, Асіповіч і іншых раённых цэнтраў, шматлікіх калгасаў і саўгасаў гэтых раёнаў.

Творчы ўзровень Рагачоўскага калгасна-саўгаснага тэатра дазволіў на яго базе стварыць Баранавіцкі абласны драматычны тэатр.

Друкуецца па кн.: Гісторыя беларускага тэатра. Мн., 1985. Т. 2. С. 413, 415.

З ПРАТАКОЛАЎ БЮРО РАГАЧОЎСКАГА РК КП(б)Б

15 студзеня 1937 г.

Тихонович Михаил Мих., в КП(б)Б с 1930 г., 1901 г. рожд., белорус, рабочий, зам. директора МТС.

Обвиняется в том, что 13.1.1937 г. в разговоре с коммунистами были выкинуты по поводу Сталинской Конституции контррев. фразы.

За проявление контррев. настроения; за нереагирование на контррев. разговоры в колхозе «Полымя», как классового врага, прикрывающегося партбилетом, исключить. Боровик Онисим Иванович, с 1934, 1898 г. рожд., белорус, служащий.

Зная о контррев. высказываниях особых колхозников к-за «Коминтерн» в связи с расстрелом троцкистско-зиновьевских бандитов, их не разоблачил, что свидетельствует о его примиренчестве к троцкистским элементам.

За притупление классовой бдительности и защиту классово-враждебных эл-тов исключить из рядов КП(б)Б.

Секретарь РК КП(б)Б (Вайнман)

ДА Гомельскай вобласці, ф. 87, спр. 54, л. 18, 53.

9 сакавіка 1937 г.

О АНТИПАРТ. ПОСТУПКАХ ЧЛЕНА ПАРТИИ СЕЧЕНОВА, О ФАКТАХ КОНТРРЕВ. ВЫСТУПЛЕНИЙ НА КОНСЕРВСТРОЕ

Прораб Келер организует рабочих немецкой нац-сти против рабочих белорусов, неоднократно высмеивал Белоруссию, она якобы находится на поводу Москвы; белорусы «неумытыя лапцюжники».

Нач. стр-ва Сеченов вел разговоры, что представителей райкома он не допустит на стр-во.

Парторг Любимов не принял своевременных мер. Отсутствует большевистская критика и самокритика.

Учитывая то, что т. Сеченов признал допущенные ошибки и дал слово исправить, ограничиться вынесением ему выговора.

ДА Гомельскай вобласці, ф. 87, спр. 54, л. 68—70.

19 ліпеня 1937 г.

Зеленко Гавриил Игнатьевич, в партии с 1927 г., 1896 г. рожд., белорус, уроженец д. Денисковичи Слуцкого уезда, учитель.

В н/в обвиняется в том, что на протяжении многих лет состоял в личных дружеских отношениях с врагом народа Голодедом, врагом народа Бенском (пьянки на квартире с Бенском и Вайнманом);

— поддерживал близкие связи с исключенным из партии ставленником Голодеда Пономаревым,

— как председатель райисполкома осуществлял в р-не вредительские действия (допущение анемии в колхозах, не принял мер к исправлению перегибов).

Скрыл от партии свое пребывание в период 1917—1919 г. членом Слуцкой уездной управы — исключить.

Кардаш Дементий Петрович, белорус, из кулаков. Директор Рогачевского пединститута.

Обвиняется: в обмане партии и скрытии от партии кулацкого происхождения, покрывание своего отца, бывшего эсером, активно боровшегося против сов. власти, засорил институт врагами народа и т. д.— исключить.

ДА Гомельскай вобласці, ф. 87, сп. 54, л. 186—187, 247.

Гартаючы падшыўкі

Па старонках раённай газеты «Камунар»

Пачала выдавацца са снежня 1918 г. Спачатку называлася «Известия Рогачевского уездного исполнительного комитета», з верасня 1919 г. «Известия Рогачевского ревкома», у 1920—1930 гг. «Заря коммуны», з жніўня 1930 г. «Камунар». У Айчынную вайну ў 1943—44 гг. выдавалася падпольна на акупіраванай тэрыторыі Беларусі. З 1992 г. называецца «Свабоднае слова».

28 верасня 1935 г.

АБ УВЯДЗЕННІ АДЗІНЫХ ДЗЯРЖАЎНЫХ РОЗНІЧНЫХ ЦЭН

На мяса і мясапрадукты трэці пояс — Менск гавядзіна сярэдняй упітанасці 1—3 сорта 7 р. 40 кап., 5 р. 80 кап., 4 р. 70 кап.
каўбаса чайная 1 с. 9 р. 80 кап.
—«—любіцельская 11 р. 80 кап.
—«—палтаўская 16 р. 50 кап.
Рыба за 1 кг чацьвёрты пояс — БССР
лешч марожаны 3 р. 30 кап.
вобла 2 р. 30 кап.
таран 1 р. 60 кап.
часцік 1 р. 20 кап.
селядзец 5 р.
івасі 4 р. 50 кап.
Другі пояс — БССР
цукар пясок за 1 кг 4 р. 50 кап.
—«—рафінад 4 р. 90 кап.

ЦЭНЫ ЗНІЖАНЫ

Па печанаму хлебу:

жытні хлеб за 1 кг па трэцяму поясу з 1 р. да 85 кап.
пшанічны хлеб з мукі 96 % памолу за 1 кг з 1 р. 10 кап. да 1 р., пшанічны хлеб з мукі 85 % памолу з 2 р. да 1 р. 70 к.

Па муцэ:

мука жытняя 95 % памолу за 1 кг з 2 р. 10 кап. да 1 р. 60 кап., пшанічная з 2 р. 25 кап. да 1 р. 80 кап., пшанічная 85 % памолу з 2 р. 80 кап. да 2 р. 40 кап.

Па крупах:

Па пшану 1 с. за 1 кг. трэці пояс з 2 р. 20 кап. да 2 р. 10 кап.
Па крупах грэцкіх з 4 р. 50 кап. да 4 р. 30 кап.
Па крупах перловых з 1-га па 4-ы з 3 р. 20 кап. да 2 р. 80 кап.
Па крупах ячневых з 1 р. 50 кап. да 1 р. 30 кап.
Па рысу 1 сорт з 8 р. да 6 р. 50 кап. 2 сорт з 7 р. да 5 р. 50 кап.
Масла жывёльнае другі пояс
салёнае за 1 кг 14 р.
несалёнае сладка-слівачнае 15 р. 50 кап.
маргарын сталовы 10 р.
бульба за 1 кг 25 кап. у г. Менск.

ПРАЦОЎНЫЯ РАГАЧОЎШЧЫНЫ АДНАДУШНА АДАБРАЮЦЬ ПРЫГАВОР ВЯРХОЎНАГА СУДА НАД ПОДЛАЙ БАНДАЙ ШПІЁНАЎ, ЗДРАДНІКАЎ РАДЗІМЕ, АГЕНТАЎ КРЫВАВАГА ФАШЫЗМА

XVI З'ЕЗД КП(б)Б

Рашэнні [illegible] чэрвеня адкрываюць... **Валкавіч** Тав. Валкавіч гаварыць аб актуальных... Менск... Пракуратуры Саюза ССР аб справе арыштаваных... шпіёнаў, здраднікаў радзімы і Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі. Грамадзянін... ўзнагароджаны... Валкавіч, што пралетарская дыктатура... тэрору... Ягоднай... Валкавіч... [illegible] з'ездзе КП(б)Б... Сталіна... буржуазна-нацыяналістычнай...

Са справаздачнымі... выступіў... ЦК КП(б)Б... Сталіна... Ён... [illegible] ...

Сёння... [illegible] ...

Прыгавор суда — прыгавор народа

Вынесены абгрунтаваны прыгавор Ласкім Прысутствам Ваеннай Калегіі Вярхоўнага Суда СССР здраднікам радзімы, з вялікай зацікаўленасцю і цвёрдай упэўненасцю ў правільнасці... калгасніцкай грамадскасці... „10-ты партызан". Рабочыя... калгаснікі... сабраліся ў клубах... каб абмеркаваць гэты прыгавор.

Іх выступленні поўны глыбокай нянавісці да... фашыстам — шпіёнам.

Здраднікі жадалі адзінаму... [illegible] ...

—Агідныя ворагі вужа... [illegible] ...—гаворыць калгаснік **Осіпаў**, — яны намагаліся... [illegible] ...

Гатага не могуць... [illegible] ...

Гатага не могуць рана душна... [illegible] ...

Іх выступленні поўны глыбокай нянавісці да... фашыстам — шпіёнам.

Здраднікі жадалі адзінаму... [illegible] ...

—Агідныя ворагі вужа... [illegible] ...—гаворыць калгаснік **Осіпаў**, — яны намагаліся... [illegible] ...

Гатага не могуць рана душна... [illegible] ...

Гатага не могуць раўна душна перамосціць ворагі. Нашым перамогі прыводзяць іх у вярэдзь. Ім... [illegible] ...

—Агідныя ворагі вужа... [illegible] ...—гаворыць калгаснік **Осіпаў**, — яны намагаліся... [illegible] ...

Гатага не могуць раўна душна перамосціць ворагі. Нашым перамогі прыводзяць іх у вярэдзь. Ім... [illegible] ...

Гатага не могуць раўна душна перамосціць ворагі. Нашым перамогі прыводзяць іх у вярэдзь. Ім іммунітэт чым небудзь нашкодзіць нам. Ад... [illegible] ...

—Агідныя ворагі вужа... [illegible] ...—гаворыць калгаснік **Осіпаў**, — яны намагаліся... [illegible] ...

Гатага не могуць раўна душна перамосціць ворагі. Нашым перамогі прыводзяць іх у вярэдзь. Ім іммунітэт чым небудзь нашкодзіць нам. Ад... [illegible] ...

Гатага не могуць раўна душна перамосціць ворагі. Нашым перамогі прыводзяць іх у вярэдзь. Ім іммунітэт чым небудзь нашкодзіць нам. Адзін... [illegible] ...

—Агідныя ворагі вужа... [illegible] ...—гаворыць калгаснік **Осіпаў**, — яны намагаліся... [illegible] ...

Гатага не могуць раўна душна перамосціць ворагі. Нашым перамогі прыводзяць іх у вярэдзь. Ім іммунітэт чым небудзь нашкодзіць нам. Адзін

3 кастрычніка 1935 г.

НОВАЯ ШКАЛА АТАВАРВАННЯ ХЛЕБАЗАКУПАК

Гутарка з загадчыкам гандлёвага аддзела райсаюза тав. Кучынскім.

На аснове рашэння дырэктыўных органаў установлена новая шкала прадажы тавараў для стымуліравання хлебазакупак у 1935 годзе... Так, напрыклад, калі раней набываючы аўтамашыну трэба было прадаць 100 тон хлеба, то зараз трэба прадаць усяго 33—35 тон хлеба ў залежнасці ад віда культуры. Для набыцця веласіпеда трэба здаць 3,5 цэнтнера хлеба ў той час, калі раней трэба было здаць восем цэнтнераў. За рубель прададзенага хлеба раней можна было купіць на рубель кровельнага жалеза, а зараз гэтага жалеза можна купіць на 2 рублі.

Для нашага раёна для стымулявання хлебазакупак у 4 квартале 1935 года будзе завезена 5 аўтамашын, 60 веласіпедаў, 18 аўтапакрышак з намерамі, 6 ружжаў, 10 боран «Зігзаг», 10 жатак-самаскідак, конныя граблі, малацілкі, сенакасілкі, жалеза кровельнага 3,5 тон, цвікоў будаўнічых 4,5 тон, 75 пар ботаў на скуранай падашве і іншыя тавары.

1 студзеня 1936 г.

УСТУПАЕМ У НОВЫ ГОД

Кардонная фабрыка імя Сталіна сустракае новы год вытворчымі перамогамі... Разам з ростам прадукцыйнасці працы выраслa і зарплата рабочых, па плану сярэдні заработак рабочага ў гадзіну павінен быў складаць 56,4 кап., а фактычна складаў 63,2 кап.—112 %.

Парторг Шульгін.

28 студзеня 1936 г.

РЭКОРДЫ ЛЕСАРУБАЎ МАСКАНАВА І СЕВАСЦЬЯНАВА

Лесарубы Азяранскага лесазагатоўчага ўчастку т. т. Масканаў Лявон і Севасцьянаў Пахом за 8 гадзін загатовілі ручной пілой 80,75 кубаметраў сасновага лесаматэрыялу — 621 проц. нормы. Яны зарабілі 44 руб. 64 кап.

15 сакавіка 1936 г.

ПАХОД У СУПРОЦЬГАЗАХ

12 сакавіка ячэйкай Асоавіяхіма лесазавода імя Халтурына быў арганізаван паход у супроцьгазах. У паходзе ўдзельнічала 35 чалавек, з іх трое даяўчат. Паход суправаджаўся духавым аркестрам. Пройдзены шлях раўняецца тром кіламетрам.

Канц.

21 сакавіка 1936 г.

СТАХАНАЎСКІ ДЭКАДНІК НА ЦІХІНІЦКІМ ВІНЗАВОДЗЕ

Праведзены стаханаўскі дэкаднік на ціхініцкім вінзаводзе даў добрыя вынікі. Дзесяцідзённы план перавыканан на 323 дэкалітры. Зараз на заводзе аб'яўлен стаханаўскі двухдэкаднік.

ПАПЯРЭДЗІЛІ АВАРЫЮ

17 сакавіка на электрастанцыі лопнулі трубы ў паравым катле, што пагражала астаноўкай станцыі. Каб папярэдзіць аварыю, рабочыя станцыі т.т. Нікалаенка, Грахоўскі і Снопка ўлезлі ў гарачы кацёл і за 6 гадзін адрамантавалі трубы. Звычайна такая работа павінна была працягвацца двое сутак.

Гарэлік.

18 верасня 1936 г.

САБАТАЖНІКІ ПАКАРАНЫ

За сабатаж на працягу некалькіх год у выкананні ўсіх відаў паставак і абавязковых грашовых плацяжоў, за схову хлеба ў гэтым годзе з мэтай ухілення ад здачы дзяржаве, грамадзянін пасёлка «Гарэлы мох» Слугароў Кірыла асуджаны на тры гады пазбаўлення волі ў канцлагерах без паражэння ў правах.

22 верасня 1936 г.

ПА ГОРАДУ І РАЁНУ

Парашутная вышка працуе нармальна. За час, прайшоўшы з яе адкрыцця, зроблена больш 300 прыжкоў...

А. Р.

24 верасня адбудзецца выпуск групы планерыстаў. Усе слухачы планернага гуртка добра засвоілі праграму лётнай справы...

Р.

З 17-га верасня пры гортэатры пачаў работу джаз-аркестр пад кіраўніцтвам тав. Краўцова. Аркестр выконвае рознастайнейшыя музычныя нумяры.

А.

23 лістапада 1936 г.

Калгаснікі сельскагаспадарчай арцелі «13-годдзе Акцябра» Гадзілавіцкага сельсавета пастанавілі прадаць дзяржаве 40 тон хлеба. За атрыманыя грошы калгас мяркуе набыць грузавую аўтамашыну.

19 сакавіка 1937 г.

ВЫЛАЗКА КЛАСАВАГА ВОРАГА

Чатыры дні з 12 па 15 сакавіка дэманстраваўся ў нашым гарадскім кінатэатры дакумент велізарнейшай гістарычнай важнасці фільм «Даклад таварыша Сталіна». Тысячы працоўных раёна ішлі ў кінатэатр, каб убачыць любімага Сталіна, пачуць голас правадыра з трыбуны з'езда Советаў. Але чыясьці варожая рука ў апаратнай кінатэатра ў час дэманстрацыі фільма нагла скажала гук, што цяжка было што-небудзь пачуць. Глядачы абурыны безадказнасцю дырэкцыі тэатра да дэманстрацыі такога фільма.

Трэба навесці бальшавіцкі парадак у кінатэатры, дзе яўна скрываюцца ворагі народа і карыстаюцца ратазействам і палітычнай слепатой дырэкцыі тэатра, робяць сваю агідную справу.

ЯШЧЭ ШЧЫЛЬНЕЙ ЗГУРТУЕМСЯ ВАКОЛ ПАРТЫІ ЛЕНІНА—СТАЛІНА

Нашы слаўныя чэкісты вырвуць з корнем ядавітае жала ў фашысцкіх шпіёнаў і здраднікаў. Ні адна брудная варожая нага не будзе ступаць па свяшчэннай зямлі краіны соцыялізма. Ніякія спробы ворага не зломяць магутнасці нашай слаўнай радзімы.

Няхай шалеюць паны Гітлеры і Гебельсы, пачуўшы, што іх спадручныя, іх стаўленнікі, вылаўлены і пакараны.

У адказ на прошукі ворага, на прошукі фашызма, які імкнецца працягнуць свае агідныя шчупальцы да нашай краіны мы адкажам яшчэ большым уздымам рэволюцыйнай пільнасці, яшчэ большым уздымам вытворчасці працы.

Шчыльней згуртуемся вакол партыі Леніна—Сталіна, вакол нашага вялікага правадыра таварыша Сталіна.

Сімкін.

13 кастрычніка 1939 г.

БАГАТЫ ПРАЦАДЗЕНЬ

Добрага ўраджаю зернавых дабіліся ў гэтым годзе калгаснікі калгаса імені Чапаева Лучынскага сельсавета. Дзякуючы сваёй стараннай рабоце, яны забяспечылі сабе высокі кошт працадня.

Па папярэднім падлікам праўлення, калгаснікі мяркуюць атрымаць на працадзень каля 2,5 кілаграма зернавых і 5—6 кілаграм бульбы...

Гэтымі днямі калгаснікі атрымоўваюць авансам па 700 грам зярна на працадзень...

Лук'яненка.

ВЫПРАЎЛЯЦЬ ПАРУШЭННЕ СТАТУТА

Днямі ў калгасе «Вална» Крушынаўскага сельсавета адбылося пасяджэнне праўлення калгаса, на якім было абгаворана пытанне аб ліквідацыі парушэнняў Прыкладнага статута сельскагаспадарчай арцелі. На праўленні было высветлена, што 13 калгаснікаў маюць па 2 свінаматкі з прыплодам, а 17 гаспадарак маюць прысядзібныя ўчасткі, якія даходзяць да 0,65 га, на праўленні, дзе прысутнічала многа калгаснікаў аднадушна было пастаноўлена, каб у трохдзённы тэрмін здаць свінаматак звыш нормы статута ў загатпункт. Выступаючыя гаварылі, каб у бліжэйшыя два-тры дні выправіць усе парушэнні статута сельгасарцелі і далей у сваёй рабоце кіравацца статутам і точна яго выконваць.

Сушчэўскі.

Лёс наркома

ПІВАВАРАЎ Уладзімір Іванавіч. Нарадзіўся ў 1904 г. ў в. Сямінаўка Рагачоўскага раёна. Беларус. З сялян. Член КПСС з 1931 г. Савецкі дзяржаўны дзеяч. У 1924 г. скончыў Рагачоўскі педагагічны тэхнікум, працаваў настаўнікам, дырэктарам сямігодкі ў Мазырскім раёне. У 1930 г. скончыў фізіка-матэматычны факультэт БДУ. У 1930—32 гг. аспірант АН БССР, у 1932—35 гг. аспірант АН СССР. У 1936 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю па раздзелу геафізікі. Працаваў старшым навуковым супрацоўнікам Фізіка-тэхнічнага інстытута АН БССР. З 21.10.1937 г. нарком асветы БССР. 2.7.1938 г. арыштаваны, 28.1.1940 г. выключаны з партыі. Рашэннем Ваеннай калегіі Вярхоўнага суда СССР ад 29.5.1940 г. засуджаны на 15 гадоў папраўчапрацоўных работ. Пакаранне адбываў у Комі АССР. Памёр 28.8.1941 г. ў пасёлку Усць-Уса Комі АССР. Месца пахавання невядома. Рэабілітаваны 25.12.1954 г.

З пісьма жонкі У. І. Піваварава, заслужанай настаўніцы БССР Яўгеніі Іванаўны Вігура, апублікаванага газетай «Літаратура і мастацтва» 7 верасня 1990 г.

Мужа майго Уладзіміра Іванавіча Піваварава даўно ўжо няма ў жывых. Ніколі не забуду ноч (было гэта з 1-га на 2-е ліпеня 1938 г.), калі ў нашу кватэру пастукаліся энкэвэдзісты і, падняўшы мужа з ложка, павялі з сабой.

На ўсе мае запытанні і пісьмы ў розныя

У. І. Піваварaў.

вышэйшыя інстанцыі, пра яго лёс ніякіх адказаў я так і не атрымала. І толькі праз 17 гадоў, у сакавіку 1955 года, у Ваеннай калегіі Вярхоўнага суда СССР мне выдалі даведку аб яго поўнай рэабілітацыі: «...Прысуд па справе Піваварава У. І. адменены... справа спынена... за адсутнасцю ў ёй саставу злачынства (пасмяротна)».

Прачытаўшы слова — «пасмяротна», я ўпершыню паверыла, што яго ўжо няма на свеце.

Вось так было здзейснена гэтае злачынства. Так распраўляліся з маладымі кадрамі беларускай савецкай інтэлігенцыі, людзьмі сумленнымі і адданымі сваёй радзіме. Я помню, як старанна муж ставіўся да сваіх аспіранцкіх абавязкаў, да будучай абароны дысертацыі па фізіка-тэхнічным цыкле (ён закончыў фізмат БДУ).

Яму прапанавалі пасаду наркома народнай асветы. І калі ён пачаў адмаўляцца — гэта было ў асабістай гутарцы, на якую ён быў выкліканы да першага сакратара ЦК КП(б)Б Волкава А. А.,— той яму сказаў з папрокам: «Як жа гэта ты, тав. Піваваравў, не хочаш памагчы партыі ў ліквідацыі вынікаў шкодніцтва?». Муж прыйшоў і расказаў мне пра гэта, каб параіцца, што рабіць. Рыхтаваў ён сябе для навуковай работы, а тут прапаноўваюць такую адказную пасаду! Як жа яму было не задумацца? Тым больш, што да гэтага ніколі не быў на адміністрацыйнай рабоце (хіба толькі дырэктарам 7-гадовай школы на Палессі).

...Але лёсам мне было наканавана ўсё-такі сустрэцца тады з мужам у турме. Было гэта пасля закрытага суда над ім 28—29 мая 1940 года. Нам, жонкам асуджаных, была прадастаўлена — нарэшце! — магчымасць убачыць сваіх пакутнікаў і хоць што-небудзь даведацца аб іх здароўі, аб ходзе следства на працягу гэтых страшных двух гадоў «нічоганяведання».

Муж вельмі ўзрадаваўся, убачыўшы мяне, рабіў спробу нешта сказаць, але адзелены ад мяне дзвюма рашоткамі, паміж якімі ўзад-уперад бегаў турэмшчык, не мог перакрычаць шум і гвалт, які стаяў у пакоі — усе крычалі, каб быць пачутымі. Усё спатканне доўжылася хвілін 20, не болей. Мужу хацелася столькі даведацца, пачуць ад мяне пра кожнага з нашых трох дзяцей, але гэта было немагчыма. Паспела толькі пачуць аб судовым прысудзе: 15 гадоў строгага рэжыму лагераў без права абскарджання, без права перапіскі з сям'ёй... І яшчэ ён паспеў у гэтым шуме сказаць: «Не вер, Жэня, дрэнnаму, што на мяне могуць нагаварыць. Шмат разоў мяне збівалі да страты прытомнасці (і іншых таксама), калі прыходзіў да памяці, катаванні працягваліся зноў. Допыты цягнуліся па многа гадзін, прымушалі стаяць, а сілы не было. У мяне толькі з сакавіка 1939 пачалі расці новыя пазногці на пальцах...».

Званок перапыніў нашу сустрэчу. Так і праводзіла я яго ў магілу, якой не адшукаць...

Мінулым летам дзве мае дачкі паехалі ў катаржныя мясціны, дзе, па некаторых звестках, знаходзіўся іх бацька. Паехалі з надзеяй: можа, хто яшчэ жывы і мог бы яго ўспомніць. Ды не, дарэмныя спадзяванні!..

Вернутыя імёны

Рэпрэсіі, якія разгарнуў таталітарны рэжым супраць уласнага народа, у найбольшай ступені закранулі сялянства. У працэсе прымусовай калектывізацыі і «раскулачвання» тысячы людзей, працаздольных і нямоглых, старых і малых былі адарваны ад роднай зямлі, сваіх хат, гаспадарак і асланы на пасяленні, у лагеры.

У працэсе работы над кнігай «Памяць. Рагачоўскі раён» раённая камісія з Дзяржаўнага архіва Гомельскай вобл. атрымала спіс жыхароў Рагачоўскага раёна, рэпрэсіраваных у 1930 г. Гэта унікальны дакумент. У ім 239 прозвішчаў жыхароў былых Крушынаўскага, Мадорскага і Цідхініцкага сельсаветаў. Усе сяляне, цэлыя сем'і. У пункце дакумента, дзе пазначаны характар абвінавачвання, такія запісы: «кулацкая гаспадарка», «член кулацкай гаспадаркі», «бацька (маці) кулака», «жонка (дачка, сын, унук) кулака» і нават такое абвінавачванне, як «серадняц-

кая гаспадарка», «член сям'і серадняка», «нявестка серадняка» і г. д. Меры пакарання былі наступныя: «пазбаўленне выбарчых правоў», «высылка», «арыштаваны АДПУ», насупраць прозвішчаў непаўналетніх значыцца «няма даных». Амаль ва ўсіх сем'ях канфіскавана маёмасць.

Вось прозвішчы гэтых людзей.

АРЦЁМАВЫ з в. Крушынаўка Крушынаўскага (цяпер Азяранскі) сельсавета: Касьян Пятровіч (1827), Алесь Касьянавіч (1851), Сінклета Ануфрыеўна (1851), Іван Алесевіч (1891), Ірына Міхайлаўна (1895), Серафіма (1920), Ніна (1922), Надзея (1924), Міхась (1926).

АЎРАМАВЫ з в. Мадора Мадорскага (цяпер Кісцянёўскі) сельсавета: Аляксей Яфімавіч (1876), Агафія Захараўна (1878), Павел Іванавіч (1906), Яфімія Іванаўна (1906), Сямён (1916), Трафім (1923), Іван (1928).

АЎРАМАВЫ з в. Мадора: Прохар Пятровіч (1858), Марфа Аўдзееўна (1858), Іван Прохаравіч (1895), Пётр Прохаравіч (1898), Наталля Васілеўна (1891), Домна Яфімаўна (1900), Марфа (1920), Ульяна і Ніна (абедзве з 1922), Янка (1924), Ганна (1929).

АЎСЯННІКАВЫ з хутара Дзягцярскае Ціхініцкага сельсавета: Ісай Дзмітрыевіч (1878), Марыя Ан. (1880), Мікалай Ісаевіч (1907), Ефрасіння (1908), Агафія Ісаеўна (1913), Марыя Ісаеўна (1920).

БУКАТАВЫ з в. Ясенаўка Ціхініцкага сельсавета (цяпер у Запольскім сельсавеце): Кацярына Ян. (1894), Павел (1901), Софія (1920), Лідзія Паўлаўна (1922).

ГАЎФЫ з хутара Чаромха Ціхініцкага сельсавета: Адольф (1894), Эдуард Адольфавіч (1923), Франц Адольфавіч (1925), Уладзіслаў Адольфавіч (1930), 2 чалавекі з гэтай сям'і ў спісе не названы, хоць ў графе «склад сям'і» пазначана 6 чалавек, у т. л. 3 непаўналетніх.

ДОЙЛІДАВЫ з хутара Валокі Крушынаўскага (цяпер Азяранскі) сельсавета: Якуб Арцёмавіч (1895), Ганна Фёдараўна (1899), Якуб Якубавіч (1922), Іван Якубавіч (1924), Марыя Якубаўна 1927), Вольга Якубаўна (1929).

ДОЙЛІДАВЫ з в. Лейчыцы Ціхініцкага сельсавета: Аўдоцця (1855), Ілья Пятровіч (1885), Марыя (1895), Уладзімір (1920), Іван (1925).

ДОЙНІКАВЫ з в. Фалевічы Крушынаўскага (цяпер Азяранскі) сельсавета: Іван Сцяпанавіч (1878), Праскоўя Іванаўна (1878), Ксенія Іванаўна (1902), Феня Іванаўна (1926).

ЖУКОЎСКІЯ з в. Талочкаў Ціхініцкага сельсавета: Марыя (1863), Сяргей (1890), Ганна (1901).

ЗАЙЦАВЫ з в. Мадора: Захар Мануілавіч (1879), Іван Захаравіч (1905), Ганна Рыгораўна (1901), Аўдоцця Алесеўна (1908), Васіліна Захараўна (1910), Таццяна (1915), Матрона (1917), Лізавета (1919), Васіль (1922), Фядос (1923), Уладзімір і Яфімія (абое 1925).

ЗАЙЦАВЫ з в. Мадора: Дзям'ян Пятровіч (1873), Ульяна (1879), Кірыла Пятровіч (1879), Ерафей Пятровіч (1881), Ірына Фёдараўна (1886), Пётр Ерафеевіч (1909), Настасся Ерафееўна (1912), Раіса Дзям'янаўна (1912), Мікалай і Барыс (абодва 1916).

КАЛАСКОВЫ з хутара Ціхінцы Ціхініцкага сельсавета: Уладзімір (1896), Таццяна П. (1896), Вера Уладзіміраўна (1923), Вольга Уладзіміраўна (1926).

КАЛАСКОВЫ з хутара Ціхінцы: Павел Ф. (1888), Зося К. (1892), Матрона Паўлаўна (1910), Надзея Паўлаўна (1915), Вольга Паўлаўна (1919), Вера Паўлаўна (1926).

КАМАРОЎСКІЯ з хутара Талочкава Ціхініцкага сельсавета: Піліп (1865), Аўдоцця (1865), Ганна (1901), Ганна (1907), Данііла Піліпавіч (1908), Сава (1915), Аркадзь і Юра (абодва 1925), Мікалай (1927).

КАРАТКЕВІЧЫ з в. Навасёлкі Ціхініцкага сельсавета: Агафія (1878), Алесь (1880), Марыя А. (1899), Мікалай А. (1902), Пётр А. (1905), Уладзімір А. (1914).

КАЦЯНКОВЫ з в. Ясенаўка: Ананій Іванавіч (1870), Фядосся (1875), Сяргей Анавьевіч (1896), Лізавета П. (1899), Гелена Ан. (1907), Алеся (1910), Вольга (1912), Іван (1915), Анф.(іса?) (1923), Вера (1925), Надзея (1927).

КРЭЗЫ з в. Рудня Бронская Ціхініцкага сельсавета: Міхаіл Паўлавіч (1893), Ганна (1900), Мікалай (1913), Вольга (1925), Гелена (1926), Рыгор (1927), Міхась (?).

КРЭЗЫ з в. Слапішча Ціхініцкага сельсавета: Фёдар Ан. (1880), Яўгенія (1884), Сцяпан Фёдаравіч (1905), Надзея Фёдараўна (1908), Пётр Фёдаравіч (1910).

КУРШАНАВЫ з в. Талочкаў Ціхініцкага сельсавета: Усцін (1860), Фёдар (1894), Андрэй і Марыя (абодва 1905), Пётр (1907), Ганна (1909), Аляксандр (1927), Таццяна (1928), Мікалай (1929), Уладзімір (1930).

ЛІСОЎСКІЯ з хутара Кручполле Ціхініцкага сельсавета: Васіль Ав. (1872), Гелена Н. (1884), Аркадзь Васілевіч (1910), Іван Васілевіч (1912).

МАСЛАВЫ з хутара Праходцы Ціхініцкага сельсавета: Рыгор Ніфанцевіч (1882), Кліна (1897), Якуб Рыгоравіч (1923), Хаціна (Фаціна) Рыгораўна (1925), Фёдар Рыгоравіч (1927), Амос Ніфанцевіч (1886).

Пётр Ніфанцевіч (1870), Ксенія (1893), Васіліса Пятроўна (1921), Андрэй Пятровіч (1924), Ірына Пятроўна (1925), Фёдар Пятровіч (1927).

Якуб (1872), Алеся (1890), Алена Якубаўна (1913), Павел Якубавіч (1916), Васіль Якубавіч (1920), Мікалай Якубавіч (1923), Ганна Якубаўна (1924), Іван Якубавіч (1929).

Ніфанцій (1860), Наталля (1863), Вінам Ніфанцевіч (1909), Аксіння (1907), Таццяна В. (1929), Ганна В. (1930).

МАЦВЯЙКОВЫ з в. Мадора: Нікандр Фёдаравіч (1869), Фёкла Раманаўна (1891), Васіль Нікандравіч (1895), Ілья Нікандравіч (1897), Аксіння Іванаўна (1899), Настасся Ільінічна (1903), Мікалай (1925), Ірына і Ульяна (абедзве 1927 г. н.), Насця (1928), Кацярына (1929).

МІЛЮКОВЫ з в. Ціхінічы: Ганна (1885) і Алесь (1908).

МІХАЛЬЧАНКІ з в. Мадора: Барыс Кузьміч (1868), Акуліна Аўдзееўна (1868), Лукер'я Парфёнаўна (1900), Марфа Ільяшаўна (1902), Аляксандр Барысавіч (1904), Сазон (1924), Матрона (1925), Ганна (1928), Марыя (1929).

НАДТАЧАЕВЫ з в. Ясенаўка: Усцін (1867), Малання Усцінаўна (1912), Восіп Усцінавіч (1918).

ПАЦЕВЫ з в. Ясенаўка: Фадзей (1882), Марыя Н. (1882), Ганна Фадзееўна (1909), Яфімія Фадзееўна (1913), Марына Фадзееўна (1915), Кацярына Фадзееўна (1917), Якаў Фадзеевіч (1921), Уладзімір Фадзеевіч (1924), Іван Фадзеевіч (1927).

ПАЦЕВЫ з в. Ясенаўка: Міхей (1865), Ганна (1865), Іван (1907), Марыя Яф. (1907), Сцяпан (1908), Аксіння (1910), Пелагея І. (1929).

СУДНІКАВЫ з хутара Валокі: Павел Рыгоравіч (1875), Акуліна Іванаўна (1875), Ісак Паўлавіч (1906), Ірына Ларыёнаўна (1906), Ульяна Паўлаўна (1910), Арцём Паўлавіч (1914), Васіль Паўлавіч (1916), Павел Ісакавіч (1925).

СУШЧЫНСКІЯ з хутара Валокі: Ксенія Адамаўна (1857), Малах Майсеевіч (1882), Варвара Майсееўна (1889), Фёдар Пятровіч (1900), Макрына Малахаўна (1909), Марыя Малахаўна (1921).

ХРАМЯНКОВЫ з хутара Чаромха Ціхініцкага сельсавета: Пелагея Іванаўна (1867), Матрона (1877), Мікалай Адамавіч (1893), Таццяна В. (1901), Вольга Мікалаеўна (1920), Лявон Мікалаевіч (1923), Барыс Мікалаевіч (1925).

ЧМЫХАВЫ з в. Выс. Дзягцяр Ціхініцкага сельсавета: Андрэй Васілевіч (1873), Агафія (1885), Таццяна Андрэеўна (1904), Іван Андрэевіч (1905), Аляксей Андрэевіч (1912).

ШКУРАТАВЫ з хутара Дзягцярскае: Аксіння (1875), Аўдоцця (1897), Апанас (1898), Іраіда Апанасаўна (1925).

На гэтым канчаецца архіўны дакумент, але не спіс рэпрэсіраваных землякоў. Яго можна прадаўжаць і прадаўжаць. Тут пералічаны рэпрэсіраваныя сяляне толькі з трох сельсаветаў за 1930 год. А як у астатніх сельсаветах і ў іншыя гады?

На жаль, звесткі пра рэпрэсіраваных землякоў, якія мела камісія на час здачы рукапісу кнігі ў вытворчасць, вельмі абмежаваныя. Як, напрыклад, пра жыхароў в. Азяраны **АТРОХАВА** Дзмітрыя Цімафеевіча, 1908 г. н., і **АТРОХАВА** Мікалая Рыгоравіча, 1909 г. н., расстраляных 26.10.1937 г. каля г. Мазыра (звесткі атрыманы з КДБ Рэспублікі Беларусь).

Упраўленне КДБ па Гомельскай вобласці дапоўніла гэты спіс наступнымі прозвішчамі:

ГРАХОЎСКІ Іван Ігнатавіч, н. ў 1906, в. Сенажаткі Побалаўскага сельсавета. Калгаснік. Арыштаваны 17.7.1938. Па пастанове асобай тройкі НКУС БССР ад 25.9.1938 зняволены на 8 гадоў у папраўча-працоўны лагер. Пакаранне адбываў у Кемераўскай вобл., дзе 5.10.1941 памёр. Рэабілітаваны 12.6.1989.

СЕНАЖЭНСКІ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1894, в. Сенажаткі. Арыштаваны 1.8.1937. Па пастанове камісіі НКУС і пракурора СССР ад 28.11.1937 прыгавораны да расстрэлу. Расстраляны 6.12.1937 у Бабруйску. Месца пахавання невядома. Рэабілітаваны 9.2.1959.

СЕНАЖЭНСКІ Ігнат Іванавіч, н. ў 1902, в. Сенажаткі. Арыштаваны 18.11.1937. Па пастанове камісіі НКУС і пракурора СССР ад 9.12.1937 прыгавораны да расстрэлу. Расстраляны 13.1.1938 у Бабруйску. Рэабілітаваны 29.9.1958.

Прыведзеныя вышэй звесткі датычацца толькі трох жыхароў в. Сенажаткі. Як стала вядома, у 30-я гады былі рэпрэсіраваны амаль усе мужчыны Сенажаткі і бліжэйшых да вёскі хутароў. Мінчанка А. І. Шарай даслала ў раённую камісію спіс ахвяр рэпрэсій, які склала яе маці Юзэфа Іванаўна Грахоўская. Яна сцвярджае, што было арыштавана каля 60 аднавяскоўцаў, але ўспомніла толькі 40. На жаль, дапоўніць спіс дадатковымі звесткамі не змагла і раённая камісія. Усе арыштаваныя былі вывезены за межы раёна. Далейшы іх лёс застаўся невядомы. У вёску вярнуліся толькі Аркадзь Адамавіч Грахоўскі і Барнаба Антонавіч Закрэўскі.

Рэпрэсіраваныя жыхары в. Сенажаткі:

АСЯПЧУК Рыгор.
ГРАХОЎСКІ Амброжа Адамавіч.
ГРАХОЎСКІ Аркадзь Адамавіч.
ГРАХОЎСКІ Іван.
ГРАХОЎСКІ Кайтан Адамавіч.
ГРАХОЎСКІ Міхаіл Іванавіч.
ЖОЎТАК Іосіф Адольфавіч.
ЖОЎТАК Леанід Іванавіч.
ЗАКРЭЎСКІ Антон Кайтанавіч.
ЗАКРЭЎСКІ Антон Мамертавіч.
ЗАКРЭЎСКІ Астаф Дзяменцьевіч.
ЗАКРЭЎСКІ Аўгусцін Дзяменцьевіч.
ЗАКРЭЎСКІ Барнаба Антонавіч.
ЗАКРЭЎСКІ Іван Лявонцьевіч.
ЗАКРЭЎСКІ Ігнат Альбертавіч.
ЗАКРЭЎСКІ Іосіф Тытусавіч.
ЗАКРЭЎСКІ Кайтан Лявонцьевіч.
ЗАКРЭЎСКІ Станіслаў Антонавіч.
ЗАКРЭЎСКІ Станіслаў Тытусавіч.
ЗАКРЭЎСКІ Тытус Лявонцьевіч.
ЗАКРЭЎСКІ Франц Казіміравіч, расстраляны ў 1938.
ЗУБОВІЧ Міхаіл.
КАРАТКЕВІЧ Мікалай Лявонцьевіч.
МАНКЕВІЧ Аляксандр.
ПАРХАМОВІЧ Аляксандр Вадзяслававіч.
СЕНАЖЭНСКІ Вадзяслаў Тадэўкавіч.
СЕНАЖЭНСКІ Канстанцін Вікенцьевіч.
СЕНАЖЭНСКІ Лявон Вадзяслававіч.
СЕНАЖЭНСКІ Міхаіл Вадзяслававіч.
СЕНАЖЭНСКІ Міхаіл Іосіфавіч.
СЕНАЖЭНСКІ Пётр.
СЕНАЖЭНСКІ Томка Вадзяслававіч.
СЕНАЖЭНСКІ Яўген Вадзяслававіч.
ЦЕМЯНГА Людвіг.
ШЧЫГЕЛЬСКІ Габрусь Мамертавіч.

ШЧЫГЕЛЬСКІ Казімір Казіміравіч.
ШЧЫГЕЛЬСКІ Канстанцін Паўлавіч.
ШЭНКЕЛЬ.
ЯДЛОЎСКІ Антон Сямёнавіч.

На падставе матэрыялаў, што паступілі ў камісію па аказанні садзейнічання ў забеспячэнні правоў ахвяр палітычных рэпрэсій пры Рагачоўскім раённым Савеце народных дэпутатаў, складзены дадатковы спіс рэпрэсіраваных. У яго ўключаны, у асноўным, гаспадары сем'яў. Гэта:

АЛЕЙНІКАЎ Дзяніс Тодаравіч, в. Ясенаўка.
АЛЕЙНІКАЎ Яфім Дзянісавіч, в. Ясенаўка.
АНДРОСАЎ Сямён Міхайлавіч, в. Балаба.
АНТОНАЎ-ЯЎМЕНАЎ Якаў Яўстратавіч, в. Паддувінск.
АРЦЁМЕНКА Павел Гапеевіч, в. Каменка Стралкоўская.
АЎЧЫННІКАЎ Апанас Яўменавіч, в. Вялікія Стралкі.
БАЗЫЛЕНКА Аркадзь Сямёнавіч, в. Аляксандраўка.
БАЗЫЛЕНКА Еўдакія Макараўна, в. Аляксандраўка.
БАРАЗНА Іван Дамітрыевіч, в. Вітлін.
БУМАЖЭНКА Мікалай Іванавіч, в. Новыя Журавічы.
БЯЛОЎ Іван Максімавіч, в. Балаба.
ВАСЬКОЎ Гаўрыла Сідаравіч, в. Хатоўня.
ВАШЭЦЬКАЎ Пётр Макеевіч, в. Хатоўня.
ВЯРАКСА Аляксандр Антонавіч, в. Глінск.
ГАЛУБОЎСКІ Панфіл Дамітрыевіч, в. Надзейкавічы.
ГАНЧАРОЎ Іван Сцяпанавіч, в. Шапчыцы.
ГУРЭВІЧ Архіп Лявонавіч, в. Сялец.
ГУРЭВІЧ Яўгенія Кандратаўна, в. Сялец.
ДАВЫДАЎ Ігнат Фёдаравіч, в. Вуглы.
ДАНІЛАЎ Іван Захаравіч, в. Мадора.
ДРАЧОЎ Тарас Захаравіч, в. Лучын.
ЕФІМОВІЧ Іван Андрэевіч, в. Будзішча.
ЖУКАЎ Яўстафій Іосіфавіч, в. Красніца.
ЖУРАЎЛЁЎ Пётр Андрэевіч, в. Бірчанская Слабада.
ЗАЙЦАВА (КАЎТУНОВА) Яўгенія Сцяпанаўна, в. Званец.
ЗАЙЦАЎ Дзмітрый Якаўлевіч, в. Званец.
ЗАЙЦАЎ Канстанцін Дзмітрыевіч, в. Званец.
ЗАЙЦАЎ Кірыла Васілевіч, в. Вікаў.
ЗАЙЦАЎ Нічыпар Прохаравіч, в. Званец.
ЗАЙЦАЎ Якаў, в. Званец.
ЗІНЬКЕВІЧ Сямён Іванавіч, в. Красніца.
ЗМЕЯНКОЎ Цімафей Яўтухавіч, в. Міждзераў.
ЗЫКАЎ Стахван Ільіч, в. Куставіца.
КАВАЛЁЎ Ягор Фадзеевіч, в. Шапчыцы.
КАЖАМЯКІН Сяргей Адамавіч, в. Ветачка.
КАЛЕЕЎ Андрэй Анісімавіч, в. Сямінаўка.
КАЛЕЕЎ Прохар Сямёнавіч, в. Сямінаўка.
КАЛІНОЎСКІ Іосіф Пятровіч, хутар Купаўё.
КАЛІНОЎСКІ Рыгор Пятровіч, в. Мыза.
КАЛІНОЎСКІ Фёдар Патапавіч, в. Смольнае.

Я. Ф. Кавалёў.

КАЛІНОЎСКІ Фёдар Паўлавіч, в. Філіпкавічы.
КАНОНЧЫК Рыгор Аляксеевіч, в. Бірчанская Слабада.
КАЦЯНКОЎ Марцін Рыгоравіч, в. Хапаны.
КОНЧЫЦ Васіль Андрэевіч, в. Красніца.
КОНЧЫЦ Іван Васілевіч, в. Красніца.
КОНЧЫЦ Наталля Ануфрыеўна, в. Красніца.
КОНЧЫЦ Сцяпан Пятровіч, в. Красніца.
КОНЧЫЦ (УСЕВІЧ) Пелагея Яфімаўна, в. Красніца.
КОРШЫКАЎ Васіль Міхайлавіч, в. Аляксандраўка.
КРАПІЦКІ Антон Піліпавіч, в. Канапліцы.
КРЫЖЭЎСКІ Іван Герасімавіч, в. Красніца.
КУДРАЎЦАЎ Акім Міхайлавіч, в. Турск.
КУПРЭЕЎ Піліп Апанасавіч, в. Адраджэнне.
КУРАКА Карп Дзяменцьевіч, в. Ветачка.
КУШНЯРОЎ Архіп Кандратавіч, в. Мыза.
ЛАПІЦКАЯ Марыя Аляксееўна, в. Гуцішча.
ЛАПІЦКІ Васіль Якаўлевіч, в. Гуцішча.
ЛАПІЦКІ Іван Стафанавіч, в. Гуцішча.
ЛАПІЦКІ Стафан Іванавіч, в. Гуцішча.
ЛАШКЕВІЧ Рыгор Іванавіч, в. Красніца.
ЛУКОМСКАЯ (ЛАШКЕВІЧ) Марыя Іванаўна, в. Красніца.
ЛУКОМСКІ Іван Мікалаевіч, в. Красніца.
ЛУКОМСКІ Мікалай Марцінавіч, в. Красніца.
ЛУК'ЯНАЎ Іван Іванавіч, в. Стары Крыўск.
ЛУК'ЯНАЎ Якаў Уладзіміравіч, в. Стары Крыўск.
ЛЯХАЎ Васіль Дзянісавіч, в. Гадзілавічы.
ЛЯХАЎ Гаўрыла Юр'евіч, в. Сямінаўка.
ЛЯХАЎ Пракоп Дзянісавіч, в. Гадзілавічы.
ЛЯХАЎ Яўстрат Юр'евіч, в. Сямінаўка.
МАКАРАНКА Ануфрый (Напрэй) Міхайлавіч, в. Шчыбрын.
МАРКАЎ Іосіф Аляксеевіч, в. Хатоўня.
МАРЧАНКА Прохар Аляксеевіч, в. Турск.
МАСАЛБАСАЎ Ціхан Адамавіч, в. Ціхінічы.
МАЦУКЕВІЧ Архіп Аляксеевіч, в. Буда.
МЕЛЬНІКАЎ Яўціхій Аляксандравіч, в. Міждзераў.
МІНЧУКОЎ Рыгор Данілавіч, в. Гадзілавічы.
МІРОНАЎ Якаў Тарасавіч, в. Новы Пахар.

МІХАЛЬЧАНКА Трафім Ільіч, в. Мадора.
МЯЖЭВІЧ Антон Цімафеевіч, в. Красніца.
МЯЖЭВІЧ Васіль Антонавіч, в. Красніца.
МЯЖЭВІЧ Домна Іванаўна, в. Красніца.
МЯЖЭВІЧ Ульяна Міхайлаўна, в. Красніца.
МЯЖЭВІЧ Яфім Антонавіч, в. Красніца.
НЕГАРЭЕВА Ганна Паўлаўна, в. Серабранка.
НІКАЛАЕНКА Васіль Трафімавіч, в. Вуглы.
ПАЛЯНСКІ Нічыпар Гаўрылавіч, в. Забалацце.
ПАРАХНЕВІЧ Канстанцін Іванавіч, в. Востраў.
ПАРАХНЕВІЧ Таццяна Сямёнаўна, в. Востраў.
ПАЎЛЮКОЎ Дарафей Дзмітрыевіч, в. Сялец.
ПАЎЛЮКОЎ Пётр Міхайлавіч, в. Цеснавое.
ПАЦЕЎ Міхаіл Якаўлевіч, в. Ясенаўка.
ПЕТРАЧЭНКА Сідар Анісімавіч, в. Стары Доўск.
ПІЛІПЕНКА Ілья Фёдаравіч, в. Рэпкі.
РАДЧЫКАЎ Пётр Фёдаравіч, в. Шчыбрын.
РАМАНАВА Ганна Дзмітрыеўна, в. Шапчыцы.
РАМАНАЎ Глеб Міхайлавіч, в. Шапчыцы.
РУДЗЬКОЎ Павел Андрэевіч, в. Стары Доўск.
РЫНЕЙСКІ Пётр Марцінавіч, в. Ліскі.
САВАСЦЬЯНАЎ Іван Мітрафанавіч, в. Сялец.
СТРАЛКОЎ Тарас Нічыпаравіч, в. Канапліцы.
СТРАЛЬЦОЎ Самуіл Цімафеевіч, в. Бліняцы.
СУДНІКАЎ Ціт Ягоравіч, в. Канапліцы.
СЦЯПАНАЎ Іван Кандратавіч, в. Сялец.
СЦЯПАНАЎ Рыгор Кірылавіч, в. Сялец.
СЯМЁНАЎ Фацей Самуілавіч, в. Гусараўка.
ТУЖЫКАЎ Юрый Ігнатавіч, в. Міньковў.
УСАЎ Трафім Дзмітрыевіч, в. Стары Крыўск.
УСЕВІЧ Зіновій Ціханавіч, в. Красніца.
УСЕВІЧ Таццяна Васілеўна, в. Красніца.
ФРАЛОЎ Цімафей Іванавіч, в. Вішанька.
ФРАЛОЎ Цярэнцій Цімафеевіч, в. Вішанька.
ХАРЭВІЧ Аляксандр Мечыслававіч, в. Глінск.
ЦІМАШЭНКА Лідзія Кузьмінічна, в. Турск.
ЦІМАШЭНКА Яўстрат Цімафеевіч, в. Турск.
ШАРОЙКА Карней Уладзіміравіч, хутар Ліпаўка.
ШАЎЧУК Пётр Фядотавіч, в. Амельна.
ШАЎЧУК Фядот Андрэевіч, в. Амельна.
ШКУРАТАЎ Фёдар Сідаравіч, в. Зацішша.

* * *

КАРАБЦОЎ Васіль Пятровіч, в. Гадзілавічы.
ШЭЎЧАНКА Васіль Рыгоравіч, в. Вірычаў.

З выхадам кнігі «Памяць. Рагачоўскі раён» пошукавая работа не спыняецца. Зараз у рэспубліцы ідзе збор і сістэматызацыя звестак пра рэпрэсіраваных жыхароў Беларусі. Адчыняюцца архіўныя сховішчы, вучоныя і краязнаўцы атрымліваюць магчымасць знаёміцца з раней закрытымі справамі, адшукваюць новыя імёны. Вынікам такой работы стануць кнігі «Памяць», спецыяльна прысвечаныя ахвярам рэпрэсій. Будзем спадзявацца, што на іх старонках з'явяцца новыя прозвішчы нашых землякоў, якія, на жаль, не ўдалося выявіць у час падрыхтоўкі гэтай кнігі.

ВОІНЫ-ЗЕМЛЯКІ, ЯКІЯ ЗАГІНУЛІ Ў САВЕЦКА-ФІНЛЯНДСКУЮ ВАЙНУ 1939—1940 гг.

АЗЯРАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КАНАПЛІЦЫ

БАЖАНКОЎ Навум Фёдаравіч, н. ў 1910, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.
КРУМКАЧОЎ Рыгор Піліпавіч, н. ў 1906, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.
ПАЛЕКАНАЎ Нічыпар Мікітавіч, н. ў 1900, загінуў 15.2.1940.

ГАДЗІЛАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГАДЗІЛАВІЧЫ

МІРОНАЎ Павел Назаравіч, н. ў 1912, рад., прапаў без вестак 19.2.1940.
ШКУТАЎ Іосіф Карпавіч, н. ў 1913, рад., загінуў 25.2.1940.

ПАСЁЛАК ПАХАР

БАХАНЦОЎ Піліп Кузьміч, н. ў 1910, прапаў без вестак у снежні 1939.

ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЫСОКАЕ

БОНДАРАЎ Барыс Анціпавіч, н. ў 1906, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ВЁСКА ГАРАДЗЕЦ

СЛЮНКОЎ Павел Ягоравіч, н. ў 1910, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ВЁСКА МАЛЫЯ СТРАЛКІ

ЗЫКАЎ Іван Захаравіч, рад., памёр ад ран 7.3.1940.
РАМАНАЎ Васіль Лявонавіч, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ДВАРЭЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА НАДЗЕЙКАВІЧЫ

БЛЯХЕРАЎ Іван Харытонавіч, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ДРАГУНСК

БАСАЎ Рыгор Сямёнавіч, загінуў у 1939.
КУХАРЭНКА Ціхан Фёдаравіч, н. ў 1911, у Чырв. Арміі з 1939, загінуў у сакавіку 1940.

ЗАПОЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ЗАПОЛЛЕ

КАЗЛОЎ Васіль Барысавіч, н. ў 1911, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.
ПАНІЧКАЎ Яфім Мікітавіч, н. ў 1907, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ВЕСКА КАЛАСЫ

МАКСІМАЎ Даніла Яўціхавіч, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ВЕСКА СВЯТОЕ

КАЗЛОЎ Кірыла Восіпавіч, н. ў 1911, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ЗБАРОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ЗБАРОЎ

КРАЎЦОЎ Міхаіл Максімавіч, н. ў 1919, рад., загінуў 13.2.1940.
СЛУГАРОЎ Фёдар Мікітавіч, н. ў 1915, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ЗВАНЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ЗВАНЕЦ

БАРЫСАЎ Фёдар Еўдакімавіч, лейт., загінуў 12.12.1939.
ВОПСЕЎ Пётр Нічыпаравіч, н. ў 1909, загінуў у 1940.
ГАПОНАЎ Пётр Сяргеевіч, н. ў 1903, загінуў у 1940.
КАРЖОЎ Фама Піліпавіч, загінуў..
МАРОЗАЎ Малах Савасцеевіч, н. ў 1912, загінуў у 1940.

КІСЦЯНЕЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА КІСЦЯНІ

ТАРАСАЎ Мірон Дзянісавіч, н. ў 1911, рад., загінуў у лютым 1940.

КУРГАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА АСМОЛАВІЧЫ

ВОСТРЫКАЎ Цярэнцій Міхайлавіч, н. ў 1905, загінуў у 1939.
КРАЎЦОЎ Пётр Нічыпаравіч, н. ў 1909, загінуў у 1939.
КУЗЬМІН Станіслаў Васілевіч, н. ў 1910, загінуў у 1939.
ТУЖЫКАЎ Аляксандр Ігнатавіч, н. ў 1917, загінуў у 1939.

Ф. Е. Барысаў.

ВЕСКА КУРГАННЕ

ХАМЯНКОЎ Ігнат Яфімавіч, н. ў 1904, загінуў у 1939.

ВЕСКА МАЛАШКАВІЧЫ

ФАМЯНКОЎ Ігнат Яфімавіч, н. ў 1902, загінуў у 1940.
ЦЫРУЛЬНІКАЎ Ягор Клімавіч, н. ў 1902, загінуў у 1940.

ВЕСКА НОВЫ КРЫЎСК

СОМАЎ Фёдар Кірылавіч, н. ў 1902, загінуў у 1939.
ШПАКАЎ Павел Іванавіч, н. ў 1914, загінуў у 1939.

ВЕСКА ПЕРАКОП

МАРЧАНКА Якаў Захаравіч, н. ў 1906, загінуў у 1939.

ВЕСКА СТАРЫ КРЫЎСК

БАРЫСЕНКА Іван Трафімавіч, н. ў 1913, загінуў у 1939.
САМУСЬКОЎ Мацвей Якаўлевіч, н. ў 1911, загінуў у 1939.

СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА НОВЫЯ КАНАПЛІЦЫ

ВАЛЧКОЎ Андрэй Цярэнцьевіч, рад., загінуў 10.3.1940.

ВЕСКА ШЧЫБРЫН

РАДЧЫКАЎ Рыгор Майсеевіч, н. ў 1905, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

СТАЎПНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ВУГЛЫ

ФІЛІПАЎ Сяргей Лазаравіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1940.

ВЕСКА МІРНАЯ

КІРЫЕНКА Мікалай Емяльянавіч, н. ў 1913, загінуў у 1939.

МІРОНАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1939.

СЕМЧАНКА Даніс Іванавіч, н. ў 1904, сярж., загінуў у 1939.

ВЕСКА ПАДБУДДЗЕ

КАНДРАЦЕНКА Мікалай Іванавіч, н. ў 1904, сярж., загінуў у 1939.

ВЕСКА ПАДЗЕЛЫ

КІРСЕНКАЎ Мікалай М., н. ў 1913, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ВЕСКА СТАЎПНЯ

ЖЫРАНКОЎ Аляксандр Ігнатавіч, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

КРАЎЦОЎ Мікалай Аляксеевіч, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ЦІХІНІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ЖУРАЎЛЕЎ Апанас Антонавіч, н. ў 1904.

* * *

ВАРАБ'ЁЎ Мікалай Пятровіч, н. ў 1907, рад., загінуў 8.2.1940.

ДЗЕМ'ЯНЕНКА Анісім Піліпавіч, н. ў 1907, рад., загінуў 16.2.1940.

ЕРМАКОЎ Карп Ільіч, н. ў 1901, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1940.

ЛЯГКОЎ Аляксей Макаравіч, рад., загінуў 8.3.1940.

НАВІЦКІ Сцяпан Васілевіч, н. ў 1909, прапаў без вестак 22.2.1940.

«Наш раён павінен стаць чыстым»

Пад такім заклікам праходзіла вясной 1941 г. кампанія па добраўпарадкаванні Рагачова і навакольных вёсак. У сакавіку 1941 г. галоўны ўрач Рагачоўскай бальніцы, заслужаны ўрач БССР Георгій Пятровіч Шараварaў на адным з партыйных сходаў райаддзела аховы здароўя прапанаваў прывесці вуліцы, двары, хаты горада ў належны стан. Яго горача падтрымалі калегі. 14 сакавіка правялі раённую канферэнцыю медыцынскіх работнікаў, на якой прынялі зварот да рабочых, калгаснікаў і інтэлігенцыі раёна. Зварот быў надрукаваны ў раённай газеце, перададзены па радыё. Гэта ініцыятыва, як тады гэта было прынята, была абмеркавана і ўхвалена партыйнымі і савецкімі органамі, якія заклікалі насельніцтва прыняць актыўны ўдзел у «паходзе за чыстату, за павышэнне санітарнай культуры».

Для пачатку вырашылі навесці парадак у Рагачове. Горад падзялілі на 40 кварталаў, замацавалі за кожным з іх дэпутата гарсавета і медработніка, якія павінны былі растлумачыць насельніцтву сутнасць кампаніі і прыцягнуць яго да работы. Задача была простай: падмесці вуліцы, вывезці смецце, засыпаць лужы, ямы на дарозе, адрамантаваць тратуары.

На сходах жыхары горада ўзялі абавязацельствы сачыць за чысцінёй вуліц, тратуараў, сваіх двароў і хат, аднадушна вырашылі азеляніць вуліцы горада. Былі падтрыманы прапановы давесці да ўзорнага санітарнага стану ўстановы і прадпрыемствы горада, школы, клубы, сталовыя, лазні і г. д. У горадзе выбралі 276 грамадскіх санітарных інспектараў (большая частка з іх жанчыны), якія дапамагалі замацаваным за кожным кварталам дэпутатам і медработнікам.

Праз некалькі дзён пасля падрыхтоўчай агітацыйнай работы, людзі ўзяліся за навядзенне парадку. З раніцы жыхары горада з рыдлёўкамі, насілкамі, венікамі выходзілі на вуліцы. Хутка горад было не пазнаць, так ён змяніўся. Вуліцы былі падмецены, засыпаны выбоіны, адрамантаваны маставыя, тратуары, платы. У кожным двары зрабілі памыйныя ямы, скрынкі для смецця, на тратуарах паставілі урны. Былі агароджаны калодзежы, зроблены для іх накрыўкі, кожны калодзеж меў сваё вядро. Хутка прыклад гараджан пераняліі і вяскоўцы.

У горадзе панаваў усеагульны ўздым. Пачалося нават спаборніцтва, тады гэта было модна, паміж кварталамі. Людзі вырашылі не толькі зрабіць чыстым, але і ўпрыгожыць горад: сталі садзіць маладыя дрэўцы, кусты, разбіваць кветнікі, фарбаваць платы.

Паралельна з гэтым медыкі распачалі санітарна-асветную работу. Яны ў тактоўнай форме давалі гаспадарам парады па

г. Рагачоў, вуліца Цымерманаўская. 1939 г.

асабістай гігіене і гігіене жылля. Былі наладжаны гуртковыя заняткі, дзе ўрачы праводзілі гутаркі, як пазбегнуць заразных захворванняў, асабліва сярод дзяцей, па асабістай гігіене, пра аказанне першай медыцынскай дапамогі і інш.

На горад звярнулі ўвагу рэспубліканскія арганізацыі. Пра пачын рагачоўцаў стала вядома ўсёй рэспубліцы, бо абласныя і рэспубліканскія газеты шырока асвятлялі яго на сваіх старонках. 20 мая 1941 г. ў Рагачоў прыехалі за вопытам кіраўнікі раённых і абласных аддзелаў аховы здароўя на чале з наркомам аховы здароўя БССР М. І. Кавалёнкам. З Масквы прыехаў намеснік наркома аховы здароўя СССР Калеснікаў. У горадзе прайшла спецыяльная канферэнцыя, у якой прынялі ўдзел апрача гасцей мясцовыя медработнікі, грамадскія санінспектары, прадстаўнікі ўсіх раённых устаноў. Пасля такой нарады пра справы рагачоўцаў паведамілі і савюзныя газеты.

Кіраўнікі рагачоўскіх арганізацый і лепшыя грамадскія санінспектары былі запрошаны ў Маскву, каб расказаць пра свой вопыт на пасяджэнні калегіі Наркамата аховы здароўя СССР. Вопыт рагачоўцаў калегія абмеркавала 6 чэрвеня 1941 г. З дакладамі выступілі народны камісар аховы здароўя БССР Кавалёнак, сакратар Рагачоўскага райкома партыі Свярдлоў і загадчык раённага аддзела аховы здароўя Брук. Яны падвялі вынікі трохмесячнай кампаніі: рэзка паменшылася ў горадзе і раёне колькасць захворванняў на заразныя хваробы, медработнікамі горада і раёна зроблена больш за 10 000 прафілактычных прышчэпак, праведзена 500 гутарак з насельніцтвам. У вёсках рэгулярна працуюць 57 лазняў і яшчэ 14 будуецца, у Рагачове адрамантавана 109, а ў калгасах 860 калодзежаў, будуецца 30 новых. У раёне пасаджана 26 200 маладых дрэў. Будуюцца 3 новыя фельчарска-акушэрскія пункты. Па ініцыятыве грамадскіх санінспектараў 31-га квартала, хатніх гаспадынь Фярберавай, Ерафеевай, Карнышовай, Шарупіч, Лідагосцер і Шнеўр было асушана балота плошчай у 7 гектараў. Яно ўваходзіла ў межы горада і было прычынай успышак малярыі. Асушаны ўчастак зямлі адводзіўся пад агароды для раённай бальніцы.

Калегія Наркамата аховы здароўя СССР высока ацаніла работу рагачоўцаў. 19 чалавек былі ўзнагароджаны значкамі «Выдатнік аховы здароўя». Пра добрыя справы жыхароў горада была напісана асобная брашура, якая выйшла з друку, калі Рагачоў ужо акупіравалі фашысты.

ІШЛА ВАЙНА СВЯШЧЭННАЯ

Рагачоўскі плацдарм. 1941 г. Незлічонымі матэрыяльнымі стратамі, палаючымі гарадамі і вёскамі, неймавернымі людскімі пакутамі і мільёнамі заўчасна абарваных чалавечых жыццяў увайшла ў нашу гісторыю Вялікая Айчынная вайна. Пачатак яе быў надзвычай цяжкім. Ведучы цяжкія кровапралітныя баі, нашы войскі вымушаны былі адступаць пад націскам колькасна перавышаючага і больш вопытнага праціўніка.

Адразу ж пачалася мабілізацыя ў армію. Толькі за тыдзень, з 23 па 28 чэрвеня, Рагачоўскі ваенкамат накіраваў у дзеючую армію каля чатырох тысяч жыхароў раёна. Ужо 25 чэрвеня ў раёне з'явіліся бежанцы. Мясцовае насельніцтва аказвала ім усялякую падтрымку: дапамагала адзеннем, прадуктамі, стварала ўмовы для часовага пражывання, прадпрыемствы выдзялялі транспарт для адпраўкі ў глыбокі тыл. Адначасова праводзілася эвакуацыя матэрыяльных каштоўнасцей з правабярэжжа Дняпра. Спецыяльныя брыгады дэманціравалі абсталяванне з малочнакансервавага завода, пераганялі жывёлу на левы бераг Дняпра.

У першыя дні вайны пры Рагачоўскім і Журавіцкім райкомах партыі былі створаны знішчальныя батальёны. У Рагачове іх узначаліў намеснік начальніка МТС М. Г. Калінковіч, у Журавічах — начальнік НКУС Гранюк. Батальёны ахоўвалі дзяржаўныя аб'екты, а таксама павінны былі выяўляць шпіёнаў і дыверсантаў.

25 чэрвеня пачалася бамбардзіроўка, адыходзілі на ўсход нашы войскі. Аднак рагачоўцы яшчэ спадзяваліся, што фронт вось-вось спыніцца і за Бярэзіну вораг не пройдзе, яшчэ дзень-другі — і Чырвоная Армія пагоніць фашыстаў назад. Але ўжо 27 чэрвеня ў сувязі з набліжэннем нямецкіх войск работа на ўсіх прадпрыемствах была спынена. Жыхары Рагачоўскага раёна ўпершыню адчулі вайну рэальна. Вось кароткія ўспаміны сведкі — сакратара Рагачоўскага райкома партыі С. М. Свярдлова: «Нашы войскі адыходзяць суцэльным патокам[1]. Лавінай рухаюцца бежанцы... Мы атрымалі загад капаць супрацьтанкавыя равы на рэках Друць і Дняпро. Работа на ўсіх прадпрыемствах перапынена... 12 тысяч чалавек капаюць равы, траншэі, акопы... Да Дняпра пачалі прыбываць першыя часці 63-га корпуса 21-й арміі».

Ішоў другі тыдзень вайны. На заходнім напрамку баі разгортваліся ў міжрэччы Бярэзіны і Дняпра. Наносячы ворагу велізарныя страты, Чырвоная Армія намнога болей страчвала сама. Усё яшчэ працягваў уплываць неспрыяльны зыход прыгранічных баёў, усё вастрэй адчуваліся глыбінныя катаклізмы гістарычнага працэсу ў краіне.

63-ы стралковы корпус, якім камандаваў генерал-лейтэнант Л. Р. Пятроўскі, разгарнуў свае стралковыя дывізіі (167-ю, 61-ю, 117-ю) на поўнач ад Рагачова, уздоўж левага берага Дняпра, ад в. Збароў да Стрэшына. Управа і ўлева ад яго абсталявалі свае пазіцыі 67-ы і 66-ы стралковыя карпусы. У рэзерве ў іх быў 25-ы механізаваны корпус (55-я і 50-я танкавыя, 219-я матарызаваная дывізіі). Аднак корпус не паспеў закончыць сваё фарміраванне — за невялікім выключэннем яго асабовы састаў быў без баявых машын, не хапала зброі. Дывізіі спешна

---

[1] Аўтар успамінаў дапусціў тут недакладнасць — ён прыняў за масавае адступленне адыход часцей нашай 4-й арміі на даўкамплектаванне.

будавалі абарончыя рубяжы, у міжрэччы выставілі дазоры і рухомыя атрады, якія займаліся пошукам і знішчэннем варожай разведкі, камандзірскіх раз'ездаў. Уздоўж шашэйных і грунтавых дарог вялі барацьбу з узмоцненымі танкавымі тальёнамі праціўніка, якія выходзілі ўглыб абароны нашых перадавых часцей з мэтай захопу мастоў.

Частка сіл фашысцкай 3-й танкавай дывізіі пад камандаваннем В. Модэля, пераадольваючы ўпартае супраціўленне зводнага атрада войск Бабруйскага гарнізона і рэшткаў нашай 121-й стралковай дывізіі, упарта рухалася ўздоўж шашы да Рагачова. 2 ліпеня фашысты выйшлі ў заходнюю частку Рагачоўскага раёна. Разведка вывучала берагі, выбірала зручныя месцы для пераправы войск цераз раку. 3 ліпеня перадавыя часці гітлераўцаў падышлі да Рагачова і занялі яшчэ раней апусцелы горад. Камандаванне 3-й танкавай дывізіі фашыстаў мела намер да падыходу асноўных сіл фарсіраваць Дняпро і захапіць плацдарм на яго левым беразе.

Баі пачаліся раніцай 4 ліпеня. На пазіцыі нашых войск праціўнік абрушыў бомбавыя ўдары і масіраваны артылерыйскі агонь. Асабліва жорсткую атаку давялося зведаць 167-й стралковай дывізіі. У фашыстаў быў батальён баявых машын, здольных пераадолець водную перашкоду па дне ракі. Яны меркавалі фарсіраваць Дняпро на поўнач ад Рагачова. Але на гэтым участку ў нашай 167-й дывізіі быў моцны артылерыйскі і кулямётны заслон. Фашысты страцілі некалькі танкаў падбітымі і адышлі, саступіўшы месца авіяцыі. І зноў на пазіцыі 167-й дывізіі абрушыўся масіраваны бомбавы і артылерыйскі ўдар. Асабліва жорсткі агонь давялося зведаць стралковаму батальёну 465-га палка, які займаў пазіцыі каля в. Збароў. Фашыстам удалося зачаніцца за левы бераг, і яны сталі хутка нарошчваць сілы. Стралковы батальён 465-га палка быў змяты, але перакінутыя камандзірам корпуса Л. Р. Пятроўскім палкі 167-й і 61-й дывізій перайшлі ў контратаку. Бой зацягваўся. Тым часам да правага берага падышлі асноўныя сілы 3-й танкавай дывізіі праціўніка. Сапёры распачалі будаўніцтва пантоннай пераправы. Бой разгарэўся з новай сілай. Па наведзеным мосце фашысты пераправі лі салдат і баявую тэхніку. Танкі і мотапяхота ворага разгарнуліся ў баявы парадак і рушылі на пазіцыі нашых 465-га і 520-га стралковых палкоў. Камандзір корпуса перакінуў сюды яшчэ некалькі стралковых батальёнаў 61-й дывізіі і карпусную артылерыю. Бой быў надзвычай цяжкім. Гітлераўцы змагліся пацясніць нашу абарону і паглыбіцца ў бок Гадзілавіч. Абодва бакі неслі вялізарныя страты ў людзях і тэхніцы. Фашысцкая авіяцыя беспакарана бамбіла нашы пазіцыі. Пад вечар становішча стала мяняцца. Танкі праціўніка пачалі адыходзіць назад. Наша артылерыя ўзмацніла агонь. Фашысты пад прыкрыццём артылерыі і авіяцыі сталі перапраўляць свае войскі на правы бераг. Аднак стралкам 465-га палка ўдалося блакіраваць невялікія падраздзяленні праціўніка каля в. Збароў. Ноччу атрад каля 150 стралкоў на чале з камандзірам 465-га палка Федзіным ажыццявіў налёт на Збароў і знішчыў праціўніка. Да раніцы на левым беразе не было ніводнага нямецкага салдата. На полі бою засталіся разбітыя, абгарэлыя танкі і шмат забітых салдат праціўніка. Некалькі дзесяткаў танкістаў былі захоплены ў палон.

Упартае супраціўленне нашых войск пад Рагачовам, Барысавам, на іншых участках фронту выклікала трывогу сярод нямецкага камандавання. Генерал-палкоўнік Г. Гудэрыян, які камандаваў 2-й танкавай групай, паведамляў камандуючаму групай армій «Цэнтр» Ф. Боку, што «...праціўнік на ўсім участку наступлення аказвае жорсткае супраціўленне». Фельдмаршал фон Бок у сваю чаргу гэтай жа датай паведамляў па інстанцыі ў Стаўку: «Супраціўленне перад нашымі наступаючымі групамі значна ўзмацнілася. Праціўнік... аказвае жорсткае арганізаванае супраціўленне пры падтрымцы артылерыйскага агню». І яшчэ, 6 ліпеня: «Праціўнік перад 2-й танкавай групай узмацніў сваю групоўку за кошт таго, што падкінуў новыя часці ў напрамку Гомеля. Удары праціўніка ад Жлобіна на Бабруйск, а таксама ў раёне Бярэзіны дазваляюць думаць, што ён мяркуе стрымаць нашы танкавыя сілы, якія наступаюць цераз Бярэзіну, для таго, каб арганізаваць абарону на Дняпры». (Анфилов В. А. Начало Великой Отечественной войны. М., 1962. С. 137, 142.)

Нямецкае камандаванне, сустрэўшы арганізаваную абарону войск нашай 21-й арміі, пакінула думку аб фарсіраванні Дняпра ў раёне Рагачова, але яго авіяцыя сістэматычна бамбіла пярэдні край абароны нашых часцей. Разам з тым, гітлераўцы працягвалі імітаваць спробы пераправы, відаць, з тым, каб скрыць ад нашай разведкі свае сапраўдныя намеры.

І ўсё ж затрымаць гітлераўцаў на

Дняпры не ўдалося. Сканцэнтраваўшы 2-ю танкавую групу Гудэрыяна і перадавыя армейскія карпусы 2-й палявой арміі генерал-палкоўніка М. Вейхса на правым беразе Дняпра ад Оршы да Жлобіна, праціўнік знайшоў у нашай абароне слабыя месцы і трыма ўдарнымі групамі, аснову якіх складалі 47-ы, 46-ы і 24-ы матарызаваныя карпусы, 10—11 ліпеня 1941 г. фарсіраваў Дняпро на поўнач і поўдзень ад Шклова і ў раёне Быхава. Каля Быхава 24-ы фашысцкі матарызаваны корпус Г. Швепенбурга (3-я, 4-я танкавыя і 10-я матарызаваныя дывізіі) сустрэў перад сабой абарончыя пазіцыі, расцягнутыя больш чым на 50 км. Іх займала адна наша 187-я стралковая дывізія. Іншыя ж злучэнні, якія павінны былі арганізаваць тут абарону, знаходзіліся ў дарозе. Іх першыя эшалоны прыбылі тады, калі праціўнік на левым беразе ўжо заняў і значна расшырыў плацдарм. Прыбыўшыя батальёны адразу ж уступалі ў бой з танкамі. Але змяніць сітуацыю яны не маглі. Рухомыя сілы 24-га корпуса прарвалі нашу слаба арганізаваную і неэшаланіраваную абарону, выйшлі на аператыўны прастор у напрамку Чавусаў і Прапойска. За танкавымі сіламі з невялікімі інтэрваламі прайшлі 12-ы, 7-ы і 13-ы армейскія карпусы гітлераўцаў. Сітуацыя на ўсім Заходнім фронце зноў крайне абвастрылася. Вельмі напружанай заставалася яна і на левым яго крыле — у паласе 21-й арміі — у Рагачоўскім, Жлобінскім і Журавіцкім раёнах. З поўначы над яе флангам, на лініі Новы Быхаў — Прапойск, клінам навіслі варожыя танкавыя войскі. З захаду, на рубяжы Рагачоў — Парычы, разгортваліся 7 пяхотных дывізій 43-га і 53-га армейскіх карпусоў, якімі камандавалі адпаведна генералы Айзенбергер і Хейнрыке. Гэтыя дывізіі накіроўваліся з 2-га эшалона групы армій «Цэнтр». Каб як-небудзь затрымаць фашысцкае наступленне, наша каманданне паставіла войскам, у прыватнасці 21-й арміі, задачу — нанесці ўдар у агульным напрамку на Бабруйск, разграміць або скаваць тут войскі 2-й палявой арміі праціўніка.

13 ліпеня разгарэліся цяжкія баі. Паводле загада камандуючага Заходнім фронтам Маршала Савецкага Саюза С. К. Цімашэнкі 63-ы стралковы корпус наносіў удар у 3 напрамках. Яго левафланговая 154-я стралковая дывізія (437-ы, 473-ы, 510-ы стралковыя палкі), якую ўзначальваў палкоўнік Я. С. Факанаў і 508-ы гаўбічны полк карпусной артылерыі на чале з маёрам Даўгапілавым вызвалілі Жлобін. Адсюль яны развівалі наступленне ў напрамку Бабруйска. Управа ад яе выступілі 221-ы і 307-ы палкі 61-й стралковай дывізіі, якой камандаваў палкоўнік М. А. Прышчэпа. Перад дывізіяй стаяла задача сканцэнтраваць асноўныя дзеянні ў напрамку населеных пунктаў Блізняцы, Фалевічы, Старцы. Галоўны ўдар павінна была ажыццявіць 167-я дывізія (415-ы, 465-ы, 520-ы стралковыя палкі) на чале з В. С. Ракоўскім. Дывізія павінна была фарсіраваць Дняпро, авалодаць Рагачовам і адсюль развіваць наступленне ў бок Валосавіч.

Раніцай на поўнач ад Рагачова загрымела артылерыя. Бой адкрыў 415-ы полк. Ён павінен быў адцягнуць увагу праціўніка ад асноўнага напрамку ўдару і як мага даўжэй трымаць яго у няведанні аб сапраўдных намерах дывізіі. Ніжэй па цячэнні ракі, каля разбуранага рагачоўскага моста, страляла карпусная артылерыя. Спачатку яна прывяла праціўніка ў крайні беспарадак. Тым часам штурмавыя групы 465-га і 520-га стралковых палкоў адчалілі на процілеглы бераг. Следам за імі сапёры пацягнулі плыты. Аднак хутка праціўнік арганізаваўся, адкрыў артылерыйскі і мінамётны агонь, выклікаў авіяцыю... У суцэльным громе і рове не чуваць было каманд. Байцы і камандзіры рабілі сваю справу. Хуткае цячэнне ракі падхоплівала забітых і параненых байцоў і назаўсёды адносіла іх з гэтага грымучага пекла. Першым за правы бераг зачапіўся стралковы батальён 520-га палка. Стралкі расшырылі заняты «пятачок» і замацаваліся на ім. А там, на рацэ, па наплыўным мосце, які хістаўся пад нагамі, беглі стралкі, неслі станковыя кулямёты, мінамёты, трактары цягнулі гаўбіцы. Усё гэта адбывалася пад градам куль і шквалам артылерыйскага агню, разрывамі бомб. На захопленым нашымі байцамі плацдарме хутка накаплівaліся чырвонаармейцы. Яны збівалі варожую абарону, забяспечвалі пераправу стралковым, мінамётным і артылерыйскім падраздзяленням. Атака пачалася раптоўна. Маленькі пятачок плацдарма нібы ўзарваўся крыкам «Ура». Чырвонаармейцы, змінаючы абарону праціўніка, рушылі па вуліцах Рагачова. Стралкі разам з артылерыйскімі разлікамі выбівалі кулямётныя і гарматныя гнёзды. Радавыя Перапёлкін і Някрасаў непрыкметна падышлі да варожага танка, укапанага на вуліцы, і падпалілі яго.

Цяжка прыйшлося стралкам 415-га палка. Пераадолеўшы водную перашкоду

каля горада, яны ашынуліся ў стане ворага. Цэлы дзень полк прабіваўся да сваіх. Прарваўшыся праз 2 умацаваныя пазіцыі, ён злучыўся з дывізіяй у Рагачове. Позна вечарам 13 ліпеня Рагачоў быў поўнасцю ачышчаны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Далейшыя дзеянні 167-й дывізіі развіваліся ў напрамку на паўночны захад ад Бабруйска.

Некаторы час нашы войскі працягвалі цясніць праціўніка. Аднак, не маючы падтрымкі танкамі і авіяцыяй, іх наступленне паступова затухала. Дывізія замацавалася на захопленым плацдарме на захад ад Дняпра, на лініі Новы Быхаў — Стрэшын. Здудзічы, Парычы і перайшла да абароны. Гэты плацдарм нашы войскі ўтрымлівалі цэлы месяц. Баі тут былі напружаныя, але ні аднаму з бакоў не прынеслі істотнага тактычнага поспеху. Вось невялікая хроніка тых баёў. 1 жніўня гітлераўцы тройчы атакавалі войскі 167-й стралковай дывізіі на захад ад Рагачова. Іх пяхота ў суправаджэнні танкаў прарвалася ўглыб абароны дывізіі і зайшла ў тыл 465-му палку, стварыла пагрозу камандаму пункту дывізіі. Аднак з глыбіні абароны адкрылі агонь батарэі 122-мм пушак карпусной артылерыі, і праціўнік адышоў з вялікімі стратамі. Наступленне варожай пяхоты на гэтым жа ўчастку працягвалася і ў наступныя дні. 3 жніўня войскі 252-й (паводле іншых звестак 255-й) дывізіі праціўніка з танкамі атакавалі левы фланг 645-га палка і пачалі цясніць падраздзяленні стралкоў. Камандзір дывізіі В. С. Ракоўскі ўвёў у бой рэзерв. Праціўнік адышоў на зыходныя пазіцыі. Перагрупаваўшыся і атрымаўшы падмацаванне, ён зноў пайшоў у атаку. Баі прынялі зацяжны характар. Апошні бой цягнуўся да вячэрняга змроку. Полк адкінуў гітлераўцаў, але яго 1-ы батальён апынуўся адрэзаным. 2 дні ён адбіваўся ад праціўніка, потым ноччу штурмам прарваў акружэнне і выйшаў да сваіх. 7 жніўня бой разгарэўся з раніцы. Воіны 465-га палка адбілі 5 атак. На ўсім участку пярэдняга краю абароны войскі 63-га, 66-га, 67-га карпусоў стойка адбіваліся, утрымліваючы плацдарм.

Пакуль ішлі баі на Дняпры ў прыфрантавой паласе, на левабярэжжы пачаўся збор ураджаю. Жніво праходзіла ў вельмі складаных умовах — не хапала рабочых рук, тэхнікі; жанчыны, старыя, дзеці працавалі самааддана, над абстрэлам гармат і самалётаў. У многіх выпадках зерне з такоў здавалася прама ў дзеючую армію.

У сувязі з тым, што савецкія войскі стварылі пагрозу на флангах гітлераўскай групы армій «Цэнтр», фашысцкае вярхоўнае камандаванне рашэннем 30 ліпеня вымушана было спыніць наступленне на Маскву і перайсці да абароны. Для ліквідацыі пагрозы на сваім правым флангу яно скіравала 2-ю танкавую групу Гудэрыяна і 2-ю палявую армію Вейхса фронтам на поўдзень.

Генерал-палкоўнік Ф. Гальдэр, начальнік штаба сухапутных сіл Германіі, у сваім ваенным дзённіку 9 жніўня 1941 г. ў сувязі з гэтым зрабіў запіс: «3-я і 4-я танкавыя дывізіі, выконваючы пастаўленую задачу на ліквідацыі супраціўлення праціўніка каля Рагачова, перайшлі ў наступленне на Рагачоў і дасягнулі поспеху. Пяхотныя дывізіі будуць наступаць з левага фланга з мэтай падтрымкі наступлення танкавых дывізій» (3-я і 4-я танкавыя дывізіі да 15 жніўня вернуты пад Рослаўль для далейшага наступлення на Унечу, Старадуб і далей на поўдзень).

Задума нямецкага камандавання заключалася ў тым, каб увесці рухомыя сілы 2 танкавых дывізій і пяхотныя войскі 2 армейскіх карпусоў у міжрэчча Дняпра і Сажа і там з лініі Прапойск — Новы Быхаў наступаць супраць нашай 21-й арміі на поўдзень. Адначасовымі ўдарамі 7 пяхотных дывізій з захаду і паўночнага захаду выцесніць нашы войскі з плацдарма на заходнім беразе Дняпра, потым у выніку дзеянняў на поўнач ад Гомеля замкнуць іх у кальцо. Для падтрымкі гэтай групоўкі сюды з ельнінскага выступу накіроўвалася ўся бамбардзіровачная авіяцыя.

Танкі 3-й і 4-й дывізій 24-га матарызаванага корпуса фашыстаў з'явіліся апоўдні 9 жніўня з боку Прапойска. Тут іх сустрэлі войскі нашага 25-га танкавага корпуса, які з дня фарміравання быў амаль безмашынным, а за месяц баёў ён быў абяскроўлены. Баі адразу прынялі жорсткі характар. Спачатку гітлераўцам удалося пацясніць правы край абароны нашай 21-й арміі, але потым яе войскі прымусілі фашыстаў адвесці свае танкі на зыходныя пазіцыі. Адмовіўшыся ад лабавога ўдару ўздоўж шашы Прапойск — Рагачоў, фашысцкія танкавыя часці атакавалі 25-ы корпус з флангаў. 12 жніўня з паўночнага ўсходу перайшлі ў наступленне 13-ы, 12-ы, а паўночнага захаду — 53-і, а захаду, паміж Горвалем і Стрэшынам — 43-і армейскія карпусы. На працягу двух наступных дзён баёў праціўніку ўдалося пры падтрымцы танкаў, авіяцыі і ўзмоц-

ненай карпусной артылерыі пацясніць нашы войскі дняпроўскага плацдарма на заходнім беразе Дняпра. Каб не апынуцца адрэзанымі ад сваіх тылоў на ўсходнім беразе, войскі 63-га корпуса і 102-й стралковай дывізіі пакінулі гарады Рагачоў і Жлобін, гарадскі пасёлак Стрэшын і ноччу 14 жніўня пераправіліся на ўсходні бераг. У міжрэччы Дняпра і Бярэзіны ішлі цяжкія крывапралітныя баі. На поўначы праціўнік сіламі пяхотных дывізій 12-га, 13-га і часткова 53-га армейскіх карпусоў на працягу двух даён выцеснілі нашы войскі з занятых пазіцый. Баі прынялі манеўровы характар. Наш 67-ы стралковы корпус (102-я і 151-я стралковыя дывізіі) пачаў адыходзіць у бок Доўска, стрымліваючы ярасныя атакі варожых пяхотных дывізій. Часці 115-й стралковай дывізіі 13-й арміі, вельмі аслабленыя, пад націскам праціўніка, які наступаў з Быхаўскага раёна, самаадданa абараняліся ў раёне населеных пунктаў Абідавічы, Вець, Доўск.

117-я стралковая дывізія стойка абараняласа ў раёне вёсак Вялікая Зіміца, Палкі, Паляніна-вічы. Тут яна трапіла ў акружэнне і потым доўга і рашуча прабівалася да свайго корпуса. Яшчэ 12 жніўня ў сувязі з тым, што 117-я стралковая дывізія была выведзена ў паласу 13-й арміі, была аслаблена абарона ў раёне Доўска. Камандуючы 21-й арміяй перакінуў сюды з-пад Рагачова 167-ю стралковую дывізію. Тут яна прыняла на сябе асноўны ўдар 13-га армейскага корпуса праціўніка.

Раён Стрэшына абараняла 154-я стралковая дывізія. 13 жніўня яна атрымала загад пакінуць пасёлак і заняць абарону ўздоўж усходняга берага Дняпра. 43-і корпус ворага яшчэ раней падышоў да ракі, фарсіраваў яе сваімі чатырма дывізіямі, і, не сустрэўшы сур'ёзнага супраціўлення, вырваўся ў напрамку Буда-Кашалёва — Уваравічы. Стварылася рэальная пагроза акружэння ўсёй 21-й арміі. Праціўнік скараціў агульную лінію фронту і пачаў адсюль цясніць нашы войскі. 14 жніўня яны пакінулі Журавічы, Доўск і іншыя населеныя пункты.

Мужнасць і стойкасць чырвонаармейцаў перасягала ўсялякія магчымасці. Нягледзячы на жорсткія бамбардзіроўкі і артабстрэлы, савецкія часці самаадданa абаранялі свае рубяжы, самі пераходзілі ў атакі, траплялі ў акружэнне і прарываліся з яго, зноў атакуючы праціўніка. Але сілы канчаліся, а вораг ужо замкнуў кальцо ў Буда-Кашалёўскім раёне. Камандзір корпуса Л. Р. Пятроўскі пачаў збіраць свае часці і злучэнні. Яны ў гэты час адбіваліся ад ворага, які насядаў на вялікай прасторы Рагачоўскага, Журавіцкага, Жлобінскага раёнаў.

16 жніўня часці і падраздзяленні корпуса сканцэнтраваліся ў раёне дзеяння 154-й дывізіі на захад ад Буда-Кашалёва. Была створана група прарыву, у якую ўвайшлі 473-ы, 438-ы, 510-ы стралковыя палкі. Вырашана было прарывацца па дарозе на Губічы, уздоўж левага берага Дняпра, праз пазіцыі 134-й пяхотнай дывізіі праціўніка.

Глыбокай ноччу 17 жніўня раздаліся гарматныя выбухі. Гэта пайшлі на штурм

Адкрыццё памятнага знака каля Рагачова на месцы дыслакацыі штаба 63-га стралковага корпуса. Ліпень 1991 г.

палкі 63-га стралковага корпуса. Разам з атакуючымі ішоў камандзір корпуса Л. Р. Пятроўскі. Пакуль фашысты арганізаваліся, чырвонаармейцы, паліваючы кулямётным агнём варожыя пазіцыі, прарвалі абарону праціўніка, сталі пераадоліваць яго агнявыя пункты. У Губічах перадавы полк 154-й стралковай дывізіі разграміў штаб гітлераўскай дывізіі, паліў каля 50 транспартных і спецыяльных аўтамашын. Але не паспелі яшчэ ўсе калоны вырвацца з прарыву, як фашысты ўжо павялі арганізаваны бой. Кальцо зноў замкнулася. Там засталіся часці, якія забяспечвалі прарыў, а галоўныя калоны 154-й дывізіі ўжо выйшлі да Горваля, дзе абаранялася наша 232-я стралковая дывізія. Калі высветлілася, што не ўсе выйшлі з акружэння, Л. Р. Пятроўскі стварыў атрад і пайшоў з ім выручаць акружаныя часці і падраздзяленні. Яны прарвалі знешняе варожае кальцо, але яно замкнулася за іх спінай. Генерал павёў сваіх байцоў у атаку каля в. Скепня Жлобінскага раёна і загінуў у гэтым баі.

Да 19 жніўня ўцалелыя войскі корпуса выйшлі з акружэння і сканцэнтраваліся ў раёне Рэчыцы. Тут яны сталі ствараць новы абарончы рубеж.

А. Л. Манаенкаў.

Партызанскі фронт. Яшчэ ў сярэдзіне ліпеня паўстала пытанне аб арганізацыі партызанскіх груп на тэрыторыі раёна. Гэту работу ўзначалілі былыя першыя сакратары Рагачоўскага і Журавіцкага райкомаў партыі С. М. Свярдлоў і М. Ф. Шлыкаў. Асновай партызанскіх фарміраванняў павінны былі стаць знішчальныя батальёны. У ліпені група байцоў Рагачоўскага знішчальнага батальёна двойчы пераходзіла лінію фронту з мэтай збору звестак аб праціўніку і правядзення дыверсій. Кіраваў групай М. Г. Калінковіч. У час рэйдаў байцы правялі некалькі засад, здолелі вывесці з акружэння вялікую групу чырвонаармейцаў. Трое байцоў, у тым ліку М. Г. Калінковіч, загінулі.

15 жніўня нашы часці 63-га і 67-га стралковых карпусоў пад націскам праціўніка адступілі на поўдзень. На тэрыторыі Журавіцкага і Рагачоўскага раёнаў дзе-нідзе ўспыхвалі энергічныя баі. Гэта нашы падраздзяленні, якія прыкрывалі адыход асноўных сіл сваіх часцей, цяпер прарываліся да іх праз баявыя парадкі праціўніка.

У Будскім лесе ў гэты дзень адбылося пасяджэнне Рагачоўскага райкома партыі. Ён у складзе першага сакратара С. М. Свярдлова, другога — І. Ц. Зуевіча

М. Г. Калінковіч.

І. Ц. Зуевіч.

і членаў райкома застаўся для работы ў тыле ворага. Тут жа быў арганізаваны партызанскі атрад. У яго ўвайшлі камуністы і камсамольцы раёна і частка байцоў знішчальнага батальёна, воіны, якія адсталі ад сваіх часцей (усяго каля 120 чалавек). Камандзірам атрада быў прызначаны М. Ц. Кузняцоў. Камісарам стаў С. М. Свярдлоў. Штабныя справы былі даручаны Л. Коўтуну.

Рагачоўскі падпольны райком КП(б)Б

Сакратары: С. М. Свярдлоў (15.8.1941—6.7.1943), І. Ц. Зуевіч, члены райкома: К. М. Драчоў (15.8.1941—2.10.1943), А. А. Бірукоў (15.8.1941—6.10.1941), В. У. Паўлаў (з 1.2.1943), Ф. С. Тарасевіч (30.6.1943—15.2.1944), В. А. Мінайлаў (з 13.7.1943), Ц. Т. Ціхаміраў (з 19.1.1944).

Падпольны райком выдаваў газету «Камунар» (з 1943 г.).

З першага дня акупацыі раёна дзейнічаў і Рагачоўскі падпольны райком камсамола.

Рагачоўскі падпольны райком ЛКСМБ.

Сакратары: А. А. Бірукоў (да 1.7.1943), М. Ф. Шабеткін (1.8.1942—30.12.1943), М. Я. Ханяк (з 8.1.1944), сакратар па прапагандзе В. П. Данілаў (1.4—29.8.1943), члены райкома: М. Я. Данілава, В. Г. Туманаў (да кастрычніка 1941, загінуў), А. М. Дычкоў (да кастрычніка 1941), Шабеткін (1.4.1942—30.12.1943), І. Л. Шыцікаў (1.9.1942—26.3.1943, загінуў), А. І. Красічкаў (з 20.4.1943), Н. А. Цэйтлін (з 1.7.1943).

У складаным становішчы апынуліся ў пачатку сваёй дзейнасці рагачоўскія партызаны. Іх першыя баявыя крокі былі няўпэўненыя і даваліся з вялікімі цяжкасцямі. Пасля мірных заняткаў, справа, за якую яны ўзяліся, была незвыклай для іх. Не хапала прадуктаў, зброі, адсутнічала сувязь. Яшчэ больш ускладнілі становішча раннія восеньскія халады. У гэтай сітуацыі кіраўніцтва атрада не знайшло адзінага рашэння адносна далейшых сваіх дзеянняў, і як вынік — атрад распаўся. Кузняцоў і Коўтун з часткай байцоў пайшлі на ўсход з

намерам перайсці лінію фронту. Аднак далёка адысці яны не змаглі. Пасля доўгіх блуканняў многія з іх знайшлі прытулак у добрых людзей у Краснапольскім і Клятнянскім раёнах. Крыху пазней з часткай атрада перайшоў на левабярэжжа Драчоў. У выніку пастаяннага перамяшчэння атрада ад яго адарваўся Бірукоў, які пасля беспаспяховых спроб знайсці журавіцкіх партызан вярнуўся ў Быхаўскі раён да сваіх бацькоў і там пазней разам з акружэнцамі арганізаваў атрад. Свярдлоў, які застаўся з невялікай групай партызан, перайшоў на падпольную работу.

Яшчэ ў больш цяжкім становішчы апынуліся патрыёты Журавіцкага раёна. За некалькі дзён да акупацыі раёна загінуў першы сакратар Журавіцкага РК КП(б)Б Шлыкаў. Новы ж сакратар І. Ф. Мышчак і шэраг членаў райкома накіраваліся ў савецкі тыл. Застаўшыся без кіруючага ядра, патрыёты не змаглі аб'яднацца ў атрад. Станаўленне партызанскага руху зацягнулася тут да восені 1942.

Тым часам, як і на ўсёй акупіраванай тэрыторыі, фашысты ліквідавалі сістэму органаў Савецкай улады і ўстанавілі акупацыйны рэжым. Тэрыторыі Рагачоўскага і Журавіцкага раёнаў былі ўключаны ў зону армейскага тылу групы армій «Цэнтр». Тут устанаўленне «новага парадку» і рэалізацыя злачынных планаў знаходзіліся ў руках тайнай палявой паліцыі, ваеннай разведкі і контрразведкі, паліцыі бяспекі і СД, а таксама мясцовай паліцыі аховы парадку. У Рагачове і Журавічах былі створаны раённыя і гарадскія камендатуры, якія падпарадкоўваліся Чэрыкаўскай палявой камендатуры. У Новым Доўску ў будынку былой МТС размясцілася перыферыйная каманда тайнай паліцыі ГФП-724. У райцэнтрах сталі працаваць аддзяленні гестапа, у Рагачове, Журавічах, Доўску — аддзяленні жандармерыі. Акупанты перабсталявалі ўсе прадпрыемствы, якія не былі вывезены, для ваенных мэт. Рагачоўскі лесазавод выконваў толькі ваенныя заказы; выпускаючы брусы і верхні насціл для мастоў, шпалы, матэрыял для абсталявання казармаў, канюшняў, складоў. Каменедрабілка выраблялa друз для рамонту шашэйных дарог. На хлебапякарнях у Рагачове, Журавічах, Доўску выпякаўся хлеб для нямецкай арміі і цывільных чыноўнікаў. У раёне таксама працавала некалькі масласырзаводаў. Паводле ўспамінаў былой партызанскай сувязной Вольгі Герман, ужо ў першыя месяцы свайго «гаспадарання» акупанты перайменавалі ўсе саўгасы раёна ў земскія двары і далі кожнаму з іх сваю назву. Па сутнасці земскія двары сталі зборнымі і адкормачнымі пунктамі, куды зганялі нарабаваную ў насельніцтва жывёлу і птушку, потым адпраўлялі ў гітлераўскую армію. Калгасы сталі называцца абшчыннымі гаспадаркамі. Усялякі самавольны падзел зямлі забараняўся, у іншым выпадку сяляне прыцягваліся да адказнасці і страчвалі права на зямлю наогул. Палітычна ненадзейныя гаспадары да карыстання зямлёй не дапускаліся. Акрамя таго, гітлераўскія ўлады абкладвалі сялянскія гаспадаркі непамерным падаткам на пастаўку ім хлеба, бульбы, мяса, малака. Узброеныя атрады акупантаў выязджалі ў вёскі Гарадзецкага, Вішаньскага, Кісцянёўскага сельсаветаў і забіралі ў сялян усё, што было ў іх дварах. Акупанты шырока ўжывалі сістэму штрафаў. За невыкананне паставак сялян пазбаўлялі зямлі, забіралі ўсю жывёлу. Вось толькі некалькі характэрных прыкладаў з загадаў нямецкага сельскагаспадарчага каменданта: «За няздачу малака і яек у грамадзян вёскі Мадора Яшкова Якава канфіскаваць апошніх кароў, а ў Далгаковай Арыны і Болдырава Івана — кароў, усіх авечак і курэй здаць на базу «Заготжывёла». Яшчэ ў адным загадзе гаварылася, што за «злосную няздачу малака і яек і непадпарадкаванне старасту грамадзяніна вёскі Вялікія Стралкі Трошкава Елісея пазбавіць правоў карыстання зямлёй, канфіскаваць каня і сельгасінвентар і перадаць іх іншай асобе, а карову і курэй здаць на базу «Заготжывёла». І такіх загадаў было шмат.

Ужо ў першыя дні акупацыі гітлераўцы расстралялі шэраг савецкіх актывістаў і камуністаў. Сярод іх былі калгасны брыгадзір ардэнаносец А. Клюеў, сакратар камсамольскай арганізацыі в. Хатар камсамольскай арганізацыі в. Хатоўня П. Прыкоценка і яго маці, старшыні Балатнянскага і Званецкага сельсаветаў І. Дзегцяроў, А. Пазнякоў, старшыня калгаса Т. А. Адміралаў. Фашысты стварылі лагеры ваеннапалонных у вёсках Новы і Стары Доўск, Гадзілавічы і іншых. Восенню 1941 г. грабяжы і расстрэлы прынялі масавы характар. 6 лістапада 1941 г. акупанты расстралялі ў Рагачове 3 тысячы мірных жыхароў, крыху пазней 400 ваеннапалонных у Журавічах, а 17 студзеня 1942 г.— яшчэ 176 жыхароў Журавіцкага раёна.

Тым часам у народзе нарастала супраціўленне акупантам. У шэрагу населеных пунктаў афармляліся партыйныя і кам-

самольскія падпольныя арганізацыі. Ужо восенню 1941 — вясной 1942 г. былі створаны падпольныя партыйна-камсамольскія групы ў Рагачове, вёсках Свержань, Серабранка, Азяраны. Вестка пра разгром гітлераўцаў пад Масквой акрыліла людзей, надзея на хуткае вызваленне падштурхнула іх да дзеянняў. У гэтым працэсе вялікую ролю адыгралі патрыёты-падпольшчыкі. Яны растлумачвалі насельніцтву сутнасць нямецка-фашысцкай акупацыйнай палітыкі, выхоўвалі людзей у духу патрыятызму, аб'ядноўвалі разрозненыя дзеянні патрыётаў у адзіную плынь арганізаванай народнай вайны. Больш упэўнена стаў дзейнічаць падпольны райком партыі, умацоўваліся яго сувязі з патрыятычнымі сіламі раёна, якія пры першай неабходнасці былі гатовы ісці ў лес. Гэтаму таксама садзейнічала ўстанаўленне сувязі з разведгрупай І. М. Чорнага, а праз яе — са штабам Заходняга фронту. Цяпер, калі з'явілася сувязь, райком партыі стварыў разгалінаваную сетку агентурнай разведкі і праз яе збіраў для Заходняга фронту даныя аб праціўніку.

У сярэдзіне лета 1942 г. ў раён прыйшоў 255-ы партызанскі атрад. Яго арганізаваў на Быхаўшчыне член Рагачоўскага падпольнага райкома партыі А. А. Бірукоў з ваеннаслужачымі малодшым лейтэнантам М. К. Марусавым, Д. А. Залатаровым, М. А. Канстанцінавым, А. Я. Галашчапавым, якія не змаглі выйсці ў савецкі тыл і зімавалі ў вёсках Алень, Цвёрдава, Кучын, Камуна, імя Фрунзе і інш. Потым прыйшлі яшчэ 15 ваеннаслужачых і некалькі чалавек з мясцовай моладзі. 28 красавіка члены атрада выйшлі ў Кучынскі лес. Пасля першых сустрэч з карнікамі ў Быхаўскім раёне, ухіляючыся ад далейшых баёў, партызаны выйшлі ў Рагачоўскі раён. Тут паводле рашэння райкома партыі атрад аб'яднаўся з рагачоўскай групай С. М. Свярдлова — І. Ц. Зуевіча. 255-ы аб'яднаны атрад арганізацыйна ўмацаваўся, значна павялічылася яго актыўнасць. У канцы верасня камандаванне ахоўнай дывізіі, выкарыстаўшы мясцовыя гарнізоны, паліцыю, праводзіла карныя аперацыі. Ухіляючыся ад адкрытых сутычак з рэгулярнымі войскамі, партызаны атрада вялі манеўраныя дзеянні ў Журавіцкім і сумежным раёнах.

Яшчэ раней, у ліпені 1942 г., камандаванне атрада ўстанавіла сувязь з Клічаўскім аператыўным цэнтрам, атрад быў падпарадкаваны яго аператыўнаму кіраўніцтву і атрымаў нумарное абазначэнне 255-ы. Байцы атрада мелі задачу перанесці свае дзеянні на чыгунку і арганізаваць зрыў варожых перавозак па чыгунках і шашэйных дарогах. Дыверсійныя групы да канца года падарвалі і разбілі на чыгунцы ў Быхаўскім, Рагачоўскім і іншых раёнах 29 паяздоў. У баях партызаны знішчылі і разагналі 28 паліцэйскіх участкаў і валасных управаў, а таксама варожыя гарнізоны ў вёсках Дзедлава, Гадзілавічы, Струкі, Стары Крыўск. Выходзячы з-пад удараў карнікаў, 255-ы атрад правёў некалькі адкрытых баёў, у тым ліку каля вёсак Гарадзец, Мяркулавічы, Хватаўка, Перакоп, Свержань, Сяліба, Загацце. У кастрычніку 1942 г. атрад знайшоў каля Лозаўскай дачы Буда-Кашалёўскага раёна склад зброі і боепрыпасаў. У жніўні 1941 г. тут праходзілі моцныя баі акружаных часцей 63-га і 66-га стралковых карпусоў з гітлераўскімі войскамі 12-га, 43-га армейскіх карпусоў і танкавымі часцямі Гудэрыяна. Пры адступленні савецкія воіны, відаць, схавалі частку сваёй зброі і боепрыпасаў. Партызаны перазахавалі гэты склад і ўзялі пад сваю ахову (пазней атрады Клічаўскага аператыўнага цэнтра вывезлі зброю на свае базы). У выніку партызаны атрымалі каля мільёна патронаў, калі пасля выхаду з баёў з карнікамі мелі вострую патрэбу ў боепрыпасах, а дапамога з савецкага тылу перапынілася з-за дрэннага надвор'я.

Восенню 1942 г. па заданню ЦК КП(б)Б з савецкага тылу ў паўночныя раёны Гомельскай вобласці прыбылі некалькі арганізатарскіх і дыверсійных груп. Іх асабовы склад прайшоў курс навучання ў партызанскіх школах. У Рагачоўскі і Журавіцкі раёны прыбылі групы на чале з І. М. Дзіканам, А. С. Язерскім, Ф. І. Шылавым, Т. І. Ціхаміравым (агульная колькасць 62 чалавекі).

Арганізатарская група І. М. Дзікана — С. М. Белых дасягнула тэрыторыі Рагачоўскага раёна 5 кастрычніка. Адсюль у лістападзе група перайшла на левы бераг Дняпра і разгарнула баявыя дзеянні на дарогах Рагачоўскага, Журавіцкага і Буда-Кашалёўскага раёнаў. У групу ўваходзіла 15 партызан, яны ад Сураж-скіх «варот» да месца прызначэння прайшлі па тылах ворага некалькі сот кіламетраў і ўяўлялі сабой зладжанае баявое ядро. На месцы група папоўнілася байцамі, якія трапілі ў акружэнне і жылі ў вёсках, а таксама мясцовай моладдзю. Група аформілася ў 256-ы партызанскі атрад, які ўзначаліў старшы лейтэнант С. М. Белых. Актыўныя дзеянні партызан хутка прынеслі ім вядомасць. У атрад

пацягнулася моладзь з навакольных і далёкіх вёсак. Яго баявыя групы арганізоўвалі засады на дарогах, падрывалі масты, ачышчалі раён ад мясцовай паліцыі і валасных управаў. У баях атрад рос, мужнеў, яго асабовы склад перайшоў да больш складаных аперацый — ліквідацыі варожых гарнізонаў. У снежні 1942 г. партызаны разбілі і разагналі Янаўскі, Ржэўскі, Дзедлаўскі, Задуброўскі, Варановіцкі, Палкаўскі нямецка-паліцэйскія гарнізоны. У час аперацый партызаны захапілі шмат зброі, адбілі нарабаваную ў насельніцтва маёмасць, сельскагаспадарчыя прадукты і вярнулі іх былым уладальнікам. У лістападзе 1942 г. байцы здзейснілі налёт на нямецкі склад, захапілі каля 700 пудоў зерня, каля 500 пудоў з іх раздалі сялянам в. Орсічы. У хуткім часе яны разбілі нямецкі зерняскладу в. Башыца, канфіскавалі каля тысячы пудоў зерня і таксама раздалі мясцовым жыхарам. У в. Красніца партызаны атрада ліквідавалі нарыхтоўчы пункт — забралі яйкі, соль, пшаніцу, фасоль. На шашы паміж Гадзілавічамі і Доўскам партызаны напалі на санны абоз, захапілі 400 кілаграмаў солі і іншыя харчовыя тавары.

Выхад народных мсціўцаў на шашэйныя дарогі станавіўся масавым. Дыверсійныя групы, буйныя стралковыя падраздзяленні мініравалі дарогі, арганізоўвалі засады на аўтамашыны і санныя абозы. Праціўнік таксама не пакідаў партызан у спакоі. 14 лютага 1943 г. батальён здраднікаў «Днепр», які складаўся з былых савецкіх ваеннапалонных, напаў на партызан 256-га атрада ў в. Свержань. Праціўнік меў вялікую перавагу ў колькасным складзе, а таксама ў якасці стралковай зброі і ўзбраенні. Партызаны ведалі пра намеры праціўніка і яго колькасць, таму сустрэлі яго арганізаваным агнём. Завязаўся жорсткі бой. Праціўнік залёг. У гэты час партызаны часткай атрада абходным манеўрам выйшлі ў тыл ворага, затым адзіным ударам з тылу і імгненнай лабавой атакай разбілі здраднікаў. У гэтым баі праціўнік страціў 48 салдат забітымі і некалькі дзесяткаў параненымі. Партызаны захапілі гармату, 7 кулямётаў, 37 вінтовак, патроны і іншыя трафеі. Праз тыдзень партызаны раптоўным налётам вызвалілі рабочую каманду лагера ваеннапалонных, якая размяшчалася ў Новым Доўску. І ваеннапалонныя і паліцэйскія, што ахоўвалі іх, былі залічаны ў атрад. Адначасова партызаны напалі на гарнізон у в. Стары Доўск. У час штурму байцы атрада ўзялі 3 кулямёты, 26 вінтовак, вызвалілі 48 палонных, якія таксама ўліліся ў атрад. 23 лютага, выконваючы заданне камандавання, рота партызан сутыкнулася з «казакамі» каля в. Каменка. Бой працягваўся каля гадзіны. Партызаны забілі 18 здраднікаў, захапілі 2 кулямёты, 21 вінтоўку, патроны, гранаты, 20 коней.

Разгром гітлераўцаў пад Сталінградам маральна падтрымаў нашых людзей, што змагаліся ў смяртэльна небяспечных абставінах у тыле ворага. Аднак у ваенных адносінах лягчэй не стала. Імкнучыся забяспечыць бесперабойную перавозку грузаў па дасягнутых камунікацыях, акупацыйная адміністрацыя пастаянна нарошчвала сілы па барацьбе з партызанамі. Павялічылася колькасць гарнізонаў, аднаўляліся старыя, у глыбінцы тэрмінова былі створаны новыя варожыя апорныя пункты. Усе гарнізоны былі павялічаны ў колькасным баявым складзе і ўмацаваны інжынернымі збудаваннямі. Аднак і партызанскія атрады за гэты час значна выраслі, набылі ваенны вопыт, павысілі баявыя якасці. І ўсё ж для паспяховай барацьбы з буйнымі гарнізонамі праціўніка неабходна было аб'яднаць партызанскія сілы ў больш буйныя фарміраванні, палепшыць тактычныя адзінкі, іх арганізацыю і аператыўнае кіраванне дзеяннямі атрадаў. Рашэннем гэтых арганізацыйных пытанняў заняўся Рагачоўскі падпольны райком партыі, 18 лютага 1943 г. ён звярнуўся ў Клічаўскі аператыўны цэнтр з ініцыятывай аб'яднання атрадаў у брыгаду. Клічаўскі аператыўны цэнтр сваімі загадамі ад 22, 27 лютага і 11 сакавіка стварыў дзве партызанскія брыгады: 8-ю Рагачоўскую і 10-ю Журавіцкую. У гэты ж час арганізатарская група І. М. Дзікана разгарнулася ў Журавіцкі падпольны райком партыі. Яго ўзначаліў Ігнат Максімавіч Дзікан (да верасня 1943 г., потым Самуіл Паўлавіч Дзівачэнка).

Беларускі штаб партызанскага руху (БШПР) настойліва «прабіваўся» на сувязь з партызанамі Гомельшчыны. Штаб меў толькі агульныя звесткі пра атрады, якія дзейнічалі ў вобласці. Звесткі паступалі праз радыёстанцыі разведвальных органаў Чырвонай Арміі, ад Клічаўскага аператыўнага цэнтра і ўкраінскіх партызан. Аднак былі яны даволі агульныя і не заўсёды аператыўныя. У сакавіку 1943 г. гомельскія партызаны атрымалі першыя пяць радыёстанцый. У тым ліку два радысты з лёгкімі пераноснымі радыёстанцыямі «Поўнач» прыбылі ў Рагачоўскую і Журавіцкую брыгады. Яны былі перакінуты самалётамі з са-

вецкага тылу на аэрадром Клічаўскага аператыўнага цэнтра, адкуль прыйшлі ў брыгады.

Больш складана вырашалася пытанне з палётамі авіяцыі да партызан Гомельшчыны. Нарэшце начальнік Цэнтральнага ШПР (ЦШПР) П. К. Панамарэнка дабіўся ў Стаўцы ваеннага галоўнакамандуючага, каб для палётаў да беларускіх партызан былі выдзелены некалькі авіяцыйных часцей і падраздзяленняў, якія базіраваліся на франтавых аэрадромах, бліжэй да партызан. У самы разгар майскіх баёў з карнікамі 8-я Рагачоўская брыгада 3 мая пакінула свой зімовы лагер у Азяранскіх лясах і перайшла ў Быхаўскі, а затым у Кіраўскі раёны, пакінуўшы ў Крушынаўскай дачы 259-ы атрад для атрымання авіягрузу з савецкага тылу. У ноч на 13 мая да партызан прыляцеў першы самалёт і скінуў ляскам байцам зброю, боепрыпасы, медыкаменты.

10-й Журавіцкай брыгадзе не ўдавалася атрымаць авіягруз з-за бесперапынных баёў з карнікамі. 10 мая партызаны брыгады перайшлі на левы бераг Сажа да чачэрскіх партызан, дзе праз некаторы час атрымалі для брыгады груз з боепрыпасамі і зброяй. Гэта дапамога з Вялікай зямлі была, безумоўна, мізэрнай для двух з палавінай тысяч партызан брыгады, аднак стала сапраўднай падзеяй у іх жыцці, узняла маральны дух байцоў.

Стварэнне партызанскіх брыгад, падпольных партыйных і камсамольска-маладзёжных арганізацый у Рагачоўскім і Журавіцкім раёнах, устанаўленне сувязі з цэнтральнымі партыйнымі органамі Беларусі і БШПР узнімала народную барацьбу на новы этап развіцця. На працягу вясны 1943 г. ў атрады ўліліся сотні хлопцаў і дзяўчат з навакольных вёсак. Праз мясцовых партызан і падпольшчыкаў была наладжана шырокая масава-палітычная работа ва ўсіх населеных пунктах, у тым ліку і ў варожых гарнізонах. Жыццё, побыт і баявая дзейнасць партызан многімі гранямі зліваласа з народам. Частка насельніцтва, каб уберагчыся ад акупантаў, знаходзілася ў сямейных лагерах пры партызанскіх атрадах. Адзін з такіх лагераў быў арганізаваны каля в. Гадзілавічы.

За сакавік — красавік 1943 г. 10-я Журавіцкая брыгада ператварылася ў буйное злучэнне. Баявы і колькасны склад яе ўключаў 9 буйных атрадаў агульнай колькасцю 2494 партызаны (на 1 мая 1943 г.). На ўзбраенні партызаны мелі 2101 вінтоўку, 67 аўтаматаў, 96 кулямётаў, 24 мінамёты, процітанкавую пушку. Асабовы склад брыгады размяшчаўся ў населеных пунктах, аднак на адным месцы затрымліваўся нядоўга. На 27 красавіка партызаны размяшчаліся ў вёсках Рыскова, Каменка, Пераком, Ударнік, Варашылаў. Атрады дзейнічалі ў міжрэччы Дняпра і Сажа на тэрыторыі Журавіцкага, Рагачоўскага, Буда-Кашалёўскага, Кармянскага, Чачэрскага, Церахоўскага раёнаў. Сваімі актыўнымі баявымі дзеяннямі атрады трымалі ў напружанні транспартную сістэму Доўскага вузла і не дазвалялі працiўніку бесперашкодна вывозіць эканамічныя рэсурсы з тэрыторыі сваёй зоны.

Іншае становішча складвалася ў партызан 8-й Рагачоўскай брыгады. Дыслацыраваліся яны на вельмі бойкім месцы. Пад ударамі брыгады знаходзілася транспартная сістэма правабярэжнай часткі Дняпра. Асноўная база 8-й Рагачоўскай брыгады знаходзілася ў Азяранскіх лясах, паблізу чыгункі і буйных варожых гарнізонаў, у тым ліку і Бабруйскага. За два месяцы з моманту арганізацыі брыгады партызаны на чыгунцы паміж Жлобінам і Бабруйскам пусцілі пад адхон два эшалоны з грузамі рознага прызначэння. Каля станцыі Рагачоў дыверсійныя групы падарвалі мост, здзейснілі крушэнне воінскага эшалона, у выніку былі разбіты паравоз і сем вагонаў.

Камандаванне брыгады не стварала пастаянных лагераў. Ухіляючыся ад баёў з карнікамі, партызаны вялі маневраныя дзеянні ў Рагачоўскім, Быхаўскім, Кіраўскім, Клічаўскім раёнах. У сувязі з гэтым на першым часе камандаванне абмяжоўвала прыём патрыётаў у партызаны. Асноўныя тактычныя адзінкі фарміраваліся не буйнымі, а рухомымі, узброенымі лёгкай стралковай зброяй. У брыгадзе арганізаваўся кароткачасовы курс падрыхтоўкі малодшых і сярэдніх камандзіраў, шмат увагі звярталася на падбор і навучанне падрыўнікоў, арганізатараў разведкі. Разведка для 8-й Рагачоўскай брыгады была асноўнай сферай дзейнасці. Гэта задача была пастаўлена перад камандаваннем брыгады штабам Заходняга фронту. На 1 мая 1943 г. брыгада складалася з 5 атрадаў агульнай колькасцю 563 партызаны. На ўзбраенні мела 38 ручных, 3 станковыя кулямёты, 22 аўтаматы, вінтоўкі.

У канцы красавіка 1943 г. працiўнік сканцэнтраваў два палкі з танкамі, бронемашынамі і артылерыяй у раёне населеных пунктаў Доўск, Гадзілавічы, Мяр-

кулавічы, Турск, Стары і Новы Крыўск, агульнай колькасцю да 5 тысяч салдат і афіцэраў і павёў наступленні супраць журавіцкіх партызан. 10-я Журавіцкая брыгада пакінула сваё месца базіравання і перайшла ў Лозаўскі лес Буда-Кашалёўскага раёна, заняла абарону каля вёсак Лозаў, Рагінь, Негаўка, Старына, Аборкі, Царкоўе. Дзве атакі былі адбіты. Потым праціўнік увёў асноўныя сілы і пачаў наступленне з трох напрамкаў, аднак і пасля гэтых атак карнікі не дасягнулі поспеху. І толькі вечарам, пасля шэрага атак, вораг прарваўся на ўчастку абароны 263-га атрада, уклініўся ў лес з боку в. Лозаў і прымусіў некаторыя атрады партызан перайсці на новыя пазіцыі. Ноччу брыгада знялася з пазіцый і пайшла да в. Малыя Казловічы. У Лозаўскім баі партызаны знішчылі 23 аўтамашыны, лёгкі танк, бронемашыну, забралі 30 страявых коней. Быў забіты гітлераўскі палкоўнік, які кіраваў боем. Партызаны страцілі 6 чалавек забітымі, 32 параненымі. Былі разбіты пушка, два кулямёты і некалькі мінамётаў. Загінуў камандзір брыгады С. М. Белых. Праціўнік не пакідаў партызан у спакоі, пасля працяглых манеўраных баёў брыгада выйшла ў засожскія лясы і адтуль асобнымі атрадамі і дыверсійнымі групамі выходзіла на заданні ў Журавіцкі, Кармянскі, Буда-Кашалёўскі, Церахоўскі і Рагачоўскі раёны.

3—17 мая 1943 г. нямецкае камандаванне групы армій «Цэнтр» арганізавала буйную карную аперацыю супраць партызан Клічаўскай зоны. Азяранскі лес, дзе ў той час размяшчалася 8-я Рагачоўская брыгада, таксама быў блакіраваны. 5 мая, не прымаючы бою, брыгада выйшла ў Быхаўскі, а затым у Кіраўскі раёны. Пазней зноў вярнулася ў рагачоўскія лясы.

Калі пачалася аперацыя «Рэйкавая вайна», роўна апоўначы 3 жніўня загрымелі выбухі на чыгунцы ў раёне Рагачова.

На лініі ад в. Чырвоны Араты да ст. Рагачоў дзейнічалі атрады 537-ы, 538-ы, 539-ы, 100-ы Кіраўскай ваенна-аператыўнай групы (ВАГ) і зводная група 61-га, 620-га, 760-га атрадаў. 8-я Рагачоўская брыгада атрымала загад ЦШПР правесці аперацыю «Рэйкавая вайна» 31 ліпеня ў перуноўскіх лясах Кіраўскага раёна, куды напярэдадні перайшла з блакіраваных карнікамі азяранскіх лясоў. Адсюль асобныя падраздзяленні брыгады выйшлі да чыгункі Бабруйск — Жлобін. Каля раз'езда Амельня партызаны атакавалі ахову і здзейснілі 140 узрываў рэек, разбурылі стрэлачныя пераводы, семафор, гнуткія цягі і іншае станцыйнае абсталяванне.

10-я Журавіцкая брыгада базіравалася за Сажом у Кармянскім раёне, а яе атрады, якія самастойна выконвалі задачы, былі разгрупаваны на вялікай тэрыторыі. На аперацыю партызаны выйшлі ў наступную ноч. Першая група атрадаў штурмам авалодала ўчасткам чыгункі паміж станцыямі Салтанаўка і Шарыбаўка і падарвала 754 рэйкі. Другая група атрадаў, якая павінна была разбурыць дарогу на ўчастку Хальч — Старая Рудня, спазнілася да пачатку аперацыі і вымушана была ўступіць у бой з нямецкай камандай, што прыбыла са Жлобіна. Кароткім боем гэта група атрадаў затрымала немцаў і дапамагла атрадам першай групы без перашкод выконваць свае задачы.

У ноч на 6 жніўня партызаны зноў правялі аперацыю паміж станцыямі Салтанаўка і Хальч. У выніку было ўзарвана 856 рэек. Паспяховым быў паўторны выхад партызан 8-й Рагачоўскай брыгады да раз'езда Амельня ў другой палавіне жніўня. У гэтай аперацыі было падарвана 1084 рэйкі. Масавыя аперацыі партызан на чыгунцы працягваліся ўсю восень. Праціўнік з адчаем абараняў шашэйныя дарогі і чыгункі, выкарыстоўваючы іх для падвозу і перагрупоўкі войск і тэхнікі. На транспартных камунікацыях ствараліся і пастаянна нарошчваліся буйныя гарнізоны. У Рагачове знаходзілася 8 тысяч салдат з нямецкіх палявых ахоўных часцей і каманд, а таксама ўласаўцаў, паліцыі. Амаль такі ж гарнізон размяшчаўся ў Жлобіне. У сярэдзіне жніўня ўзмоцненыя варожыя апорныя пункты актывізавалі барацьбу супраць партызан, арганізоўвалі аблавы на мірных жыхароў, насільна вывозілі іх у Германію. Пры падтрымцы

Лясны лагер жыхароў вёскі Гадзілавічы

баявых падраздзяленняў гаспадарчыя каманды акупантаў распачалі ўборку ўраджаю. Не аслабляючы ўдараў па дарогах, партызаны разгарнулі актыўныя дзеянні па выратаванню насельніцтва і вырашчанага ім ураджаю. 2 жніўня 10-я Журавіцкая брыгада разграміла нямецкую каманду каля в. Каменка. У аперацыі прымала ўдзел таксама група байцоў са спецатрада «Слаўны». Пра-ціўнік меў намер забраць ураджай, людзей вывезці на будаўніцтва абарончых рубяжоў 9-й палявой арміі, затым на работу ў Германію. Аналагічныя аперацыі супраць рабаўнікоў правяла Рагачоўская брыгада 8 і 16 жніўня.

Па загаду Магілёўскай абласной ВАГ ад 20 жніўня 1943 г. 8-я Рагачоўская брыгада ўдзельнічала ў аперацыі магілёўскіх партызан па адначасоваму разгрому некалькіх гітлераўскіх гарнізонаў. У гэтай аперацыі партызаны брыгады разам з 537-м атрадам Кіраўскай ВАГ разбілі нямецкі гарнізон у в. Падсёлы. Для замацавання партызан на тэрыторыі Буда-Кашалёўскага раёна 12 жніўня была створана 1-я Буда-Кашалёўская брыгада. На яе фарміраванне выдзелены тры атрады з 10-й Журавіцкай брыгады: 262-і імя В. І. Чкалава, 263-і імя М. І. Кутузава і 108-ы імя Р. І. Казлоўскага агульнай колькасцю 693 партызаны з поўным узбраеннем (601 вінтоўка, 15 аўтаматаў, 25 кулямётаў, 15 аўтаматаў, радыёстанцыя «Поўнач»).

Наступіла восень 1943 года. Чырвоная Армія на шырокім фронце, ад Вялікіх Лук на поўначы да Чорнага мора, гнала гітлераўскія войскі на захад. У канцы верасня нашы войскі ўшчыльную падышлі да ўсходніх межаў Беларусі і пачалі яе вызваленне.

У размяшчэнне 10-й Журавіцкай брыгады ў Кармянскім раёне 20 верасня пачалі прарывацца інжынерныя войскі праціўніка. Яны распачыналі будаўніцтва абарончых пазіцый на правым беразе Сажа і наводзілі пераправы ў вёсках Струмень і Васільеўка. Праз шэсць дзён на дарогах пацягнуліся адступаючыя гітлераўскія часці. Партызаны арганізавалі засады ў раёне вёсак Горкі, Выдранка, Буда Кляшінская, Сабалі, Мікалаеўка, Свярбілаўка.

Ноччу з 1 на 2 кастрычніка партызаны выбілі пяхотны батальён з невялікай вышыні каля в. Лозаўшчына і накіраваліся ў напрамку вёсак Гута Асіноўская, Осава. Тут асноўным складам злучыліся з 260-й стралковай дывізіяй 11-й арміі; 267-ы атрад, які дзейнічаў у Церахоўскім р-не, 28 верасня злучыўся каля в. Сянькова Добрушскага р-на з 17-й гвардзейскай кавалерыйскай дывізіяй конна-механізаванай групы.

463 партызаны брыгады знаходзіліся на заданнях у Журавіцкім, Рагачоўскім і іншых раёнах. Пазней, у розны час, яны выйшлі ў савецкі тыл. Агульны склад брыгады налічваў 3034 партызаны. З перадавымі часцямі Чырвонай Арміі злучыліся 2811 партызан. Было забіта і прапала без вестак 119 партызан. У Чырвоную Армію ўліўся 1591 партызан.

За перыяд дзеяння ў тыле ворага партызаны брыгады падарвалі 110 эшалонаў. У час аперацыі «Рэйкавая вайна» на ўчастку чыгункі паміж Жлобінам і Буда-Кашалёвам узарвалі 2090 рэек. У адкрытых баях і засадах, а таксама шляхам мініравання на шашэйных і грунтавых дарогах партызаны знішчылі 302 аўтамашыны, некалькі дзесяткаў танкаў і бронемашын, 3 гарматы, 22 мінамёты. Было знішчана таксама 48 складоў, байцы разграмілі або разагналі 57 гарнізонаў і паліцэйскіх участкаў, спалілі 14 дробных прадпрыемстваў, у тым ліку электрастанцыі, заводы, склады з хлебам і маёмасцю.

Бранская аперацыя савецкіх войск закончылася ў пачатку кастрычніка выхадам іх на левы бераг Сажа. У паласе Рагачоўскага і Жлобінскага раёнаў гэта адбылося 2 і 3 кастрычніка, калі войскі 11-й арміі выйшлі на левы бераг Сажа ў Кармянскім раёне. Тут яны і спыніліся. Трэба было фарсіраваць раку. Аднак на гэта ўжо не было ні сіл, ні сродкаў. Каб пераадолець магутны водны рубеж і зламаць арганізаваную абарону ворага на процілеглым беразе, войскам неабходны былі матэрыяльныя сродкі і ўзгодненыя дзеянні стратэгічных маштабаў.

Вызваленне тэрыторыі Рагачоўскага і Жлобінскага раёнаў пачалося ў ходзе Гомельска-Рэчыцкай аперацыі 10—30 лістапада 1943 г. войскамі Беларускага фронту. 22 лістапада перайшлі ў наступленне і войскі яго правага крыла — 50-я і 3-я арміі.

3-я армія з займаемай паласы, на поўдзень ад Прапойска да Барталамееўкі Кармянскага раёна, фарсіравала Сож і прарвала абарону праціўніка на правым беразе, пачала цясніць яго 55-ы і 23-і армейскія карпусы на захад. 25 лістапада часці арміі выйшлі ў раён в. Новы Быхаў, вызвалілі райцэнтр Журавічы і шэраг населеных пунктаў у яго ўсходняй частцы. Аднак далейшага развіцця наступлення 3-й арміі не атрымалася. Толькі ў пачатку снежня яна вызваліла яшчэ некалькі населеных пунктаў, у тым

ліку Доўск, і на лініі Шапчыцы, Гадалавічы, Гарадзец, Стоўпня перайшла да працяглай абароны.

У гэтай сувязі сітуацыя для рагачоўскіх партызан ускладнілася. Палявыя войскі 55-га і 23-га армейскага карпусоў 9-й нямецкай арміі навадналі раён дыслакацыі 8-й Рагачоўскай брыгады. Скарацілася яе харчовая база. Нямецкія палявыя часці, не скаваныя баямі, маглі адносна свабодна рашаць любыя тактычныя задачы ў сваім тыле. Рагачоўскія партызаны ўжо ў пачатку восені сталі ўступаць праціўніку свой раён баявых дзеянняў, аднак ім яшчэ ўдавалася праводзіць асобныя дыверсіі і аперацыі. Так, на чыгунцы на поўнач ад в. Старое Сяло дыверсійная група падарвала эшалон з людзьмі і ваеннай тэхнікай, абстраляла яго.

Пасля вызвалення Гомеля і большай часткі тэрыторыі вобласці з нямецкай транспартнай сістэмы быў выключаны буйны чыгуначны вузел. Амаль перастаў працаваць і Жлобінскі чыгуначны вузел. Яго паўднёвыя лініі былі перарэзаны войскамі 48-й арміі на лініі Буда-Кашалёў — Мормаль, а на поўначы паралізаваны дзеяннямі партызан і франтавой авіяцыяй. 24 кастрычніка 8-я Рагачоўская брыгада, не прымаючы бою, адарвалася ад карнікаў і з Азяранскіх лясоў выйшла ў Быхаўскі раён. Праз два тыдні партызаны брыгады вярнуліся на сваю базу, але доўга тут не затрымаліся. 19 лістапада, забраўшы хворых і параненых, тылавую гаспадарку, партызаны назаўсёды пакінулі Азяранскія лясы і перайшлі ў Клічаўскі раён. Там брыгада размясцілася каля в. Развадаў і ў асноўным дзейнічала на шашы Магілёў — Бабруйск, затым у Крупскім, Шклоўскім і іншых раёнах. Партызаны метадам дыверсій і засад знішчалі на дарозе транспарт і тэхніку праціўніка. На шашы Магілёў — Бабруйск байцы 259-га атрада знішчылі 3 танкі, 33 аўтамашыны. 255-ы полк (арганізаваны 1 лістапада 1943 г.) у час лютаўскай карнай экспедыцыі правёў два буйныя баі пры абароне раёна дыслакацыі каля в. Развадаў і прарыве блакады. У лютым — красавіку партызаны палка збілі 4 варожыя самалёты. Адзін самалёт збілі ў Бярэзінскім раёне партызаны 258-га атрада. 12 сакавіка 1944 г. брыгада паводле рашэння Рагачоўскага падпольнага райкома была пераўтворана ў Рагачоўскую ваенна-аператыўную групу. Пры фарміраванні ВАГ брыгаднае звяно было ліквідавана, а 255-ы полк, 252-ы, 257-ы, 258-ы і 259-ы атрады ўвайшлі ў склад ВАГ асобнымі адзінкамі. Камандзірам ВАГ стаў В. В. Чысцякоў, начальнікам штаба — М. Ф. Рубіс. У маі каля в. Занікітнікі ВАГ абсталявала сваю пасадачную пляцоўку, на якую пазней прыняла пяць самалётаў са зброяй і боепрыпасамі, эвакуіравала параненых і хворых партызан. У час правядзення аперацыі «Рэйкавая вайна» 20 чэрвеня 1944 г. Рагачоўская ВАГ узаемадзейнічала з партызанскімі злучэннямі Магілёўскай абласной ВАГ. Па загаду камандзіра Магілёўскай абласной ВАГ падпалкоўніка С. Г. Сідарэнкі-Салдаценкі рагачоўскія атрады і 255-ы полк знаходзіліся ў яго рэзерве і размяшчаліся каля в. Цяцерын Круглянскага раёна. Адсюль яны забяспечвалі адыход праз раку Друць Магілёўскім партызанскім палкам і атрадам, якія ўдзельнічалі ў аперацыі «Рэйкавая вайна» на ўчастках чыгункі Орша — Магілёў і Орша — Барысаў.

28 чэрвеня 1944 г. Рагачоўская ВАГ знаходзілася на аперацыі на шашы Магілёў — Бабруйск. Каля в. Зеляніца Кіраўскага раёна яе партызаны сустрэліся з часцямі 250-й стралковай дывізіі 3-й арміі і злучыліся з імі ў складзе 250-га палка, 252-га, 258-га, 259-га атрадаў. 257-ы атрад злучыўся з перадавымі часцямі 14-й дывізіі 21 чэрвеня ў Круглянскім раёне каля в. Шапялевічы.

Пасля сустрэчы з Чырвонай Арміяй Рагачоўская ВАГ была выведзена ў Рагачоўскі раён і расфарміравана. Агульны колькасны склад за ўвесь перыяд дзеяння 2767 партызан. На момант злучэння з часцямі Чырвонай Арміі — 2305 чалавек. У баях былі забіты і паранены 102 партызаны. У Чырвоную Армію ўлілося 1348 байцоў.

За ўвесь перыяд баявых дзеянняў рагачоўскія партызаны здзейснілі шмат паспяховых дыверсій на чыгунцы: было разбіта 108 паравозаў, разбіты і пашкоджаны сотні вагонаў, платформ з войскамі, тэхнікай і іншымі грузамі. У аперацыі масавага разбурэння чыгуначных ліній партызаны ўзарвалі 2 тысячы рэек. На аўтамабільных дарогах у дыверсіях і засадах было знішчана 477 аўтамашын з рознымі грузамі, збіта 6 самалётаў, падарвана 47 невялікіх мастоў на шашэйных дарогах і чыгунцы. Рагачоўскія партызаны правялі больш за 100 адкрытых і 277 засадных баёў, знішчылі або падбілі 29 танкаў і бронемашын, было разбіта і разагнана 37 воінскіх гарнізонаў і паліцэйскіх участкаў.

А. Л. Манаенкаў.

Вызваленне. Пасля перамогі ў Курскай бітве 1943 г. Чырвоная Армія разгарнула

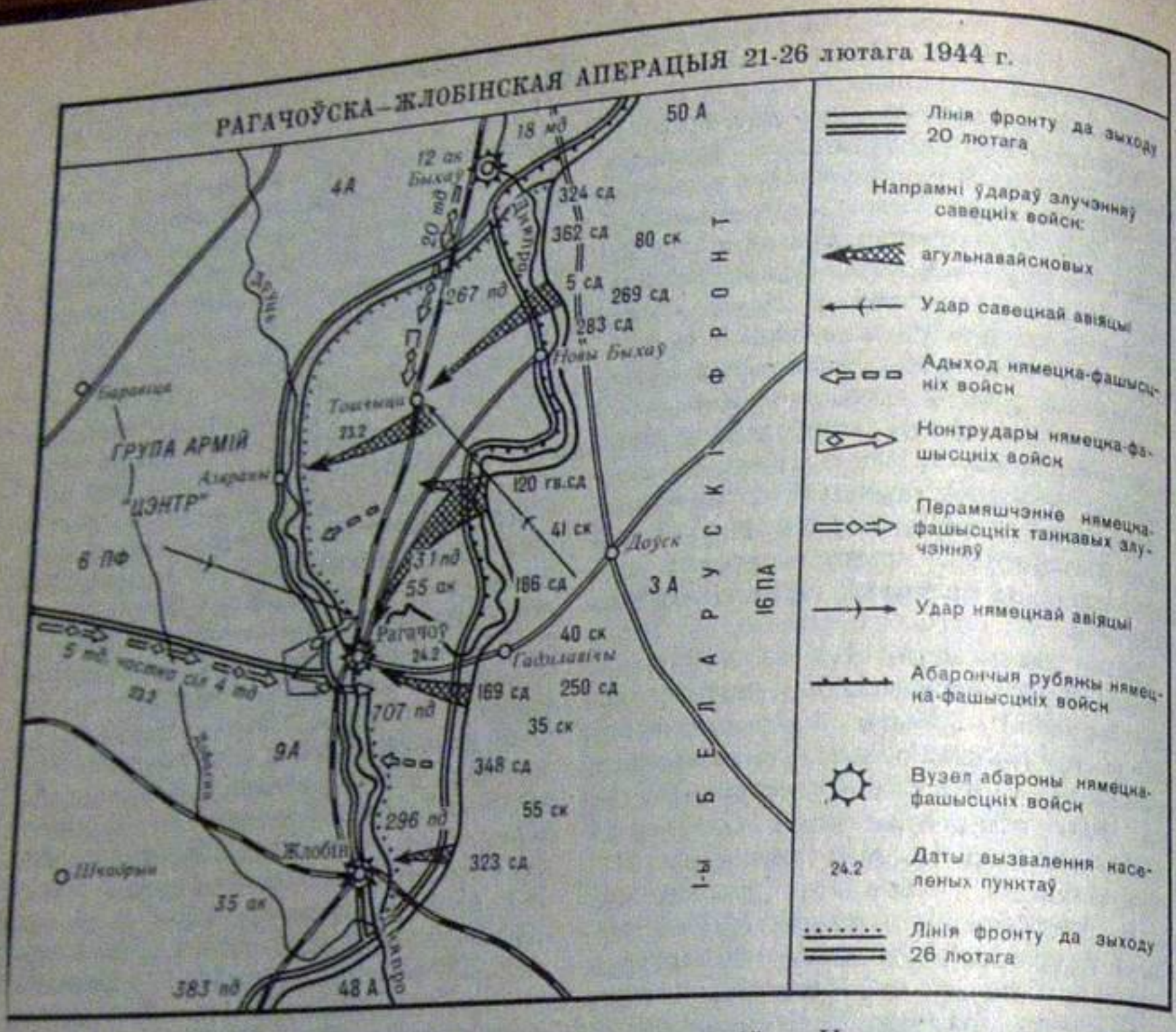

стратэгічнае наступленне на фронце 2 тысячы кіламетраў. У верасні 1943 г. на тэрыторыю Беларусі адной з першых уступіла 3-я армія пад камандаваннем генерал-лейтэнанта А. В. Гарбатава (Бранскі фронт). Фарсіраваўшы р. Сож, часці 3-й арміі пачалі развіваць наступленне на гомельскім напрамку, каб выйсці да Дняпра. 24 лістапада былі вызвалены першыя вёскі на рагачоўскай зямлі — Драгунск, Гута, Званец, Шапчыцы. Амаль 2 сутак працягваліся баі за Журавічы, вёска некалькі разоў пераходзіла з рук у рукі. 26 лістапада Журавічы і в. Курганне былі вызвалены. 2 снежня нашы войскі авалодалі Доўскам і Стоўпняй, 4 снежня — Гарадцом і Гадзілавічамі. Новы этап у вызваленні Рагачоўшчыны наступіў у канцы зімы 1944 г.— 21 лютага пачалася наступальная аперацыя войск правага крыла 1-га Беларускага фронту, якая атрымала назву Рагачоўска-Жлобінскай аперацыі 1944 г. Акрамя 3-й арміі ў ёй удзельнічалі войскі 50-й (камандуючы генерал-лейтэнант І. В. Болдзін), 48-й (камандуючы генерал-лейтэнант П. Л. Раманенка) і 16-й паветранай (камандуючы генерал-лейтэнант авіяцыі С. І. Рудэнка). Войскам фронту процістаяла 9-я армія нямецка-фашысцкай групы армій «Цэнтр», якая займала падрыхтаваную абарону (2 умацаваныя паласы). Рагачоў быў пераўтвораны ў моцны вузел супраціўлення. Галоўная роля ў аперацыі адводзілася 3-й арміі, якая павінна была нанесці ўдар з поўначы ў абход Рагачова, авалодаць ім і развіваць наступленне на Бабруйск.

21 лютага войскі 3-й арміі перайшлі ў наступленне, на працягу 2 дзён прарвалі абарону праціўніка, фарсіравалі па лёдзе Дняпро, перарэзалі чыгунку Магілёў — Рагачоў, 23 лютага выйшлі на подступы да Рагачова з паўночнага ўсходу і паўднёвага ўсходу. Камандаванне гітлераўскай групы армій «Цэнтр» падцягнула да Рагачова 5-ю танкавую дывізію, частку сіл 4-й танкавай дывізіі, з-пад Віцебска — 20-ю танкавую дывізію. Адбіўшы контратакі праціўніка, войскі 3-й арміі ноччу 24 лютага штурмам вызвалілі Рагачоў. Першым на паўднёва-ўсходнюю ўскраіну горада ўварваўся 334-ы полк гвардыі палкоўніка Савельева. Імклівай атакай яго падтрымалі гвардзейцы 336-га і 339-га палкоў. Над горадам вісела велізарнае зарыва. Гэта фашысты ў бяссільнай злосці палілі ўсё, што магло гарэць. Працягваючы наступленне на поўнач ад Рагачова, чырвонаармейцы прасунуліся

да р. Друць, захапілі на правым беразе Дняпра паміж Новым Быхавам і Рагачовам плацдарм каля 60 км па фронту і да 25 км углыбіню. На поўдзень ад Рагачова ліквідавалі плацдарм праціўніка на левым беразе Дняпра і выйшлі на подступы да Жлобіна. Войскі 50-й арміі, падтрымліваючы наступленне 3-й арміі, перайшлі ў наступленне 22 лютага і ў ходзе ўпартых баёў авалодалі невялікім плацдармам.

Паводле загаду Вярхоўнага Галоўнакамандавання ад 26.2.1944 г. 13 войсковым часцям і злучэнням, якія прымалі ўдзел у Рагачоўска-Жлобінскай аперацыі, было нададзена ганаровае найменне «Рагачоўскіх». Вось гэтыя злучэнні і часці: 120-я гвардзейская Чырванасцяжная (камандзір палкоўнік Я. Я. Фогель), 169-я (камандзір палкоўнік Ф. А. Вяроўкін) і 269-я (камандзір генерал-маёр А. Ф. Кубасаў) стралковыя дывізіі, 13-я зенітная артылерыйская дывізія (камандзір палкоўнік У. М. Качубей), 40-я знішчальная процітанкавая артылерыйская брыгада (камандзір палкоўнік С. А. Нікіцін), 2-я штурмавая інжынерна-сапёрная брыгада (камандзір палкоўнік М. П. Воранаў), 36-ы (камандзір падпалкоўнік М. В. Макаркін) і 160-ы (камандзір маёр Я. А. Белякоў) асобныя танкавыя палкі, 286-ы армейскі мінамётны полк (камандзір маёр Б. Х. Алімбаеў), 554-ы армейскі пушачны артылерыйскі полк (камандзір падпалкоўнік А. Ф. Сяргееў), 9-ы гвардзейскі інжынерны батальён (камандзір маёр І. Я. Шафарост), 48-ы асобны матарызаваны пантонна-маставы батальён (камандзір маёр Н. Г. Кожын), 141-я асобная рота ранцавых агнямётаў (камандзір старшы лейтэнант В. А. Сысоеў). Войскам, якія ўдзельнічалі ў вызваленні Рагачова, загадам Вярхоўнага Галоўнакамандавання ад 24.2.1944 г. абвешчана падзяка, у Маскве ў гонар гэтай падзеі быў дадзены салют 12 артылерыйскімі залпамі са 124 гармат.

Пры вызваленні Рагачова савецкія воіны праявілі масавы гераізм, мужнасць і стойкасць. Па-геройску загінуў у баі за горад радыст 334-га палка гвардыі радавы Пятроў. Да апошняга дыхання ён падтрымліваў сувязь акружанага гітлераўцамі батальёна з камандзірам палка. Выбіўшы праціўніка з траншэй, баявыя сябры знайшлі мёртвае цела адважнага радыста пад абломкамі бліндажа. Гвардыі радавы Пятроў быў пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Славы III ступені. Такім жа ордэнам быў адзначаны і подзвіг камандзіра аддзялення 336-га палка Мінеслама Нагімава. Ён першы з узвода фарсіраваў Дняпро, уварваўся ў варожую траншэю і ў рукапашным баі знішчыў 8 гітлераўцаў. У раёне Рагачова камандзір 248-га знішчальнага авіяпалка падпалкоўнік Іван Мікалаевіч Абалтусаў паўтарыў подзвіг М. Гастэлы. 14 лютага 1944 г. ён накіраваў свой палаючы самалёт на калону варожых войск. У 1972 г. ў гонар вызвалення Рагачова ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў пастаўлены помнік — 7-метровы мармуровы пілон, побач — мемарыяльная сцяна, дзе пералічаны войсковыя часці і злучэнні, якія ўдзельнічалі ў вызваленні горада.

Наступным населеным пунктам, вызваленым пасля Рагачова, была в. Вірычаў, потым вёскі Ціхінічы і Жылічы. Астатняя частка тэрыторыі раёна, размешчаная на правабярэжжы Дняпра, была вызвалена ў ходзе Беларускай аперацыі 1944 г. (кодавая назва «Багратыён»), праведзе-

Савецкія воіны вядуць бой у раёне Рагачова. 1944 год.

Мемарыял Вайсковай славы ў Рагачове.

най войскамі Чырвонай Арміі 23 чэрвеня — 29 жніўня.

З верасня 1943 г. да ліпеня 1944 г. стаяў фронт на тэрыторыі Рагачоўскага раёна. 9 доўгіх месяцаў не сціхалі тут крывапралітныя баі. Савецкія воіны праявілі ў баях стойкасць і масавы гераізм, многія з іх назаўсёды засталіся ляжаць у гэтай зямлі пад сціплымі салдацкімі абеліскамі. 37 воінам, самым храбрым і адважным, за подзвігі, здзейсненыя пры вызваленні Рагачоўскага раёна, было прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза. 75 брацкіх магіл нагадваюць аб тым, якой дарагой цаной заплачана за вызваленне краю ад фашысцкіх захопнікаў. Удзячныя жыхары Рагачоўшчыны свята ўшаноўваюць памяць аб іх высокім подзвігу.

Тысячы ўраджэнцаў Рагачоўскага раёна змагаліся на розных франтах вайны. І куды б ні кідалі іх франтавыя дарогі, сыны і дочкі Рагачоўшчыны заявалі мужна і самаадданa, не шкадуючы ні сіл, ні жыцця. Многія адзначаны высокімі ўрадавымі ўзнагародамі. Героямі Савецкага Саюза сталі У. С. Вялічка, Р. А. Гусараў, П. Е. Жгіроў, Г. П. Ісакоў, Р. С. Кавалёў, В. М. Калеснікаў, К. Н. Осіпаў, М. П. Пацееў, Ц. А. Пачтароў, А. Ф. Самусеў, В. В. Скрыганаў, А. П. Сяргін. Пасля вайны ў Рагачове жыў і працаваў Герой Савецкага Саюза Л. С. Данілюк. (Падрабязны артыкул пра Л. С. Данілюка пад назвай «Мацней за браню» надрукаваны ў кнізе «Памяць: Гіст.-дакум. хроніка Быхаўскага р-на». Мн., 1990. С. 270—271.) Поўным кавалерам ордэна Славы 3 ступеней стаў А. М. Белавусаў з в. Ходасавічы.

У самай цяжкай з войнаў наша краіна адстаяла сваю свабоду і незалежнасць. Нягледзячы на цяжкія людскія і матэрыяльныя страты, народ быў гатовы да новага подзвігу — працоўнага, ён быў поўны жадання хутчэй узняць з руін сваю Радзіму.

А. С. Лейкін.

Так пачыналася вайна

Старонкі з дзённіка былога першага сакратара Рагачоўскага падпольнага райкома партыі С. М. Свярдлова

Самуіл Манусавіч Свярдлоў нарадзіўся 15.10.1903 г. ў в. Рожна Лепельскага раёна. Адзін з кіраўнікоў партыйнага падполля і партызанскага руху на тэрыторыі Гомельскай вобласці. З 1928 г. на прафсаюзнай рабоце. У 1936 г. С. М. Свярдлоў скончыў Вышэйшую сельскагаспадарчую школу Беларусі. З 1938 г. другі сакратар Добрушскага, першы сакратар Рагачоўскага РК КП(б)Б. З 15.8.1941 г. па 6.7.1943 г. сакратар Рагачоўскага падпольнага РК КП(б)Б. Адначасова ў кастрычніку 1941 — ліпені 1942 г. камандзір Рагачоўскага партызанскага атрада. З снежня 1943 г. сакратар Рагачоўскага, Бярэзінскага РК КП(б)Б, а 1948 г. на гаспадарчай рабоце. Пасля выхаду на пенсію С. М. Свярдлоў пачаў работу па стварэнні Рагачоўскага музея народнай славы. З 1962 г.— дырэктар музея. Памёр 20.2.1973 г.

22 чэрвеня 1941 г. Вестка аб вераломным нападзе фашысцкай Германіі на нашу краіну маланкай абляцела горад. У гэты ж дзень у райкоме адбылася нарада сакратароў пярвічных партарганізацый горада, кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў. Забяспечыць нармальную работу ўсіх прадпрыемстваў, складоў, баз, тэлеграфна-тэлефоннай сувязі, а таксама ўстанавіць кругласутачнае дзяжурства адказных работнікаў на ўсіх прадпрыемствах і ўстановах — гэта першае, што было выпрацавана на нарадзе. Групы работнікаў былі накіраваны ў сельскія Саветы для аказання дапамогі

на месцах у правядзенні прызыву ваеннаабавязаных у рады Чырвонай Арміі, а таксама мабілізацыі гужавога і аўтатранспарту.

23 чэрвеня. З раніцы ў ваенкамат сталі пад'язджаць машыны, падводы з мабілізаванымі. Шмат людзей ішло пешшу. Іх праводзілі жонкі і родныя. Настрой у людзей быў бадзёры. Усе былі ўпэўнены ў хуткім прасоўванні нашых войск у глыбіню тэрыторыі праціўніка. Сталі прыбываць групы бежанцаў з Брэста і іншых раёнаў заходняй часткі Беларусі. Частка бежанцаў ідуць за Днепр, а іншыя застаюцца ў горадзе. Будынак школы і іншыя памяшканні былі прыстасаваны пад жыллё для бежанцаў. Рэстаран і сталовая абслугоўвалі прыбываючых людзей.

24 чэрвеня. Сталі прыбываць бежанцы з Мінска. Жыхары даведваюцца ад іх аб варварскай авіяцыйнай бамбардзіроўцы Мінска. Насельніцтва Рагачова пачынае праяўляць хваляванне.

25 чэрвеня. Паток бежанцаў павялічыўся галоўным чынам з Мінска і прылеглых да яго раёнаў. Вакол бежанцаў збіраюцца натоўпы гараджан. Распаўсюджваюцца чуткі пра хуткі адыход нашых войск.

26 чэрвеня. У гэты дзень з'явіліся першыя групы адыходзячых войск Чырвонай Арміі. Пад гэтым уражаннем некаторыя кіруючыя работнікі пачынаюць адпраўляць свае сем'і за Днепр. Па гэтаму пытанню ў райкоме была праведзена нарада сакратароў пярвічных партарганізацый і кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў. Былі дадзены ўказанні, што эвакуацыя сем'яў кіруючых работнікаў павінна праходзіць толькі з дазволу райкома.

27 чэрвеня. Войскі адыходзяць суцэльным патокам, лавінай рухаюцца бежанцы. Сярод іх ужо ёсць і бежанцы з Бабруйска.

Ад вайсковых часцей атрыманы загад: капаць процітанкавыя рвы на рэках Друць і Днепр. Работа ўсіх прадпрыемстваў спынена. Рабочыя і служачыя, а таксама калгаснікі навакольных вёсак, усяго больш за 12 тысяч чалавек, былі накіраваны на абарончыя збудаванні на Дняпры і Друці. У гэты ж дзень пачалі прыбываць да Дняпра і займаць абарону першыя падраздзяленні корпуса Пятроўскага. З абкома партыі атрымана радыёграма: вывозіць матэрыяльныя каштоўнасці за Днепр і ўганяць жывёлу. Увесь аўтатранспарт і калгасны гужавы транспарт быў выкарыстаны для вывазкі матэрыяльных каштоўнасцей. Людзі паспелі вывезці на левы бераг Дняпра

С. М. Свярдлоў.

120 тон згушчанага малака і эвакуіраваць запасы тавараў асноўных кааператыўных складоў. Дадзена ўказанне ўсім арганізацыям падрыхтаваць для эвакуацыі архівы і іншыя дакументы, а таксама банкаўскія каштоўнасці. Дазволена эвакуацыя сем'яў кіруючых работнікаў, а таксама камуністам, якія па стану здароўя ці сямейных абставінах не маглі заставацца ў франтавой абстаноўцы. У гэты ж дзень была паслана група работнікаў у калгасы задняпроўскай зоны для ўгону жывёлы на левы бераг Дняпра.

28 чэрвеня. Райваенкамат разгарнуў вялікую работу па мабілізацыі ў армію не толькі людзей свайго раёна, але і ваеннаабавязаных іншых раёнаў, якія накіроўваліся ў савецкі тыл. Было накіравана ў армію больш за 4 тысячы чалавек, галоўным чынам з Бабруйскага раёна. Выдзелена 20 факельшчыкаў, каб знішчыць тыя каштоўнасці дзяржаўных і кааператыўных арганізацый, якія немагчыма было вывезці. Адпраўлены архівы райкома партыі, а таксама банкаўскія каштоўнасці і грошы на суму 5 200 000 рублёў.

29 чэрвеня. Вывезці ўсе матэрыяльныя каштоўнасці было немагчыма. Тэрмінова выклікалі факельшчыкаў. З болем у сэрцы, са слязамі на вачах глядзелі людзі на ахопленыя полымем будынкі. Аднак людзі ўсведамлялі, што нічога не павінна дастацца ворагу. У гэты дзень згарэлі нафтабаза, сенасклад, склады, заготзбожжа, спіртбаза, была ўзарвана электрастанцыя, завод кансерваванага малака.

К канцу дня горад амаль апусцеў. Засталася толькі невялічкая частка людзей, якія па розных прычынах не маглі пакінуць горад. У Рагачове засталіся таксама 60 камуністаў на чале з членамі бюро райкома для аператыўнай работы. Ноч прайшла трывожна і цяжка было ўстанавіць — адыходзяць нашы апошнія часці ці рухаюцца нямецкія авангарды.

30 чэрвеня. У паветры кружылі нямецкія самалёты, аднак абстрэлу і бамбёжкі не было. К канцу дня праціўнік уступіў на тэрыторыю Рагачоўскага раёна.

1 ліпеня. Вораг ужо падыходзіць да горада. Выканаўшы ўсё, што было ў нашых сілах, камуністы з апошнім вайсковым падраздзяленнем пакінулі горад і накіраваліся на левы бераг Дняпра і размясціліся ў саўгасе «Турск».

3 ліпеня. Побач з саўгасам пачалі падрыхтоўку пляцоўкі для пасадкі самалётаў. На будаўніцтва пляцоўкі былі накіраваны сотні мірных грамадзян. З-за блізкага размяшчэння аэрадрома раённы цэнтр прыйшлося перанесці ў мястэчка Гарадзец.

4 ліпеня. Акупанты перайшлі ў наступленне, фарсіравалі Днепр і дайшлі да 8-га кіламетра ў напрамку вёскі Гадзілавічы. Перад насельніцтвам была пастаўлена задача дапамагчы выводзіць раненых з поля бою. Параненых байцоў дастаўлялі ў Гарадзецкую бальніцу, дзе ім аказвалася першая медыцынская дапамога. Затым воінаў адпраўлялі ў лазарэты далей ад фронту. Абслугоўваў параненых медыцынскі персанал Гарадзецкай бальніцы.

7 ліпеня. Байцы корпуса Пятроўскага перайшлі ў наступленне. Вораг быў адкінуты за Днепр. Прыток параненых да вечара перапыніўся. На гэтым участку фронт стабілізаваўся...

Рагачоўскі знішчальны

З успамінаў байца знішчальнага батальёна Н. Навакова

Райком партыі даручыў нам сачыць за парадкам у горадзе і ўсёй акрузе. На ўсіх асноўных аб'ектах для аховы маёмасці былі пастаўлены нашы байцы. Неўзабаве нам сталі паступаць сігналы з Крушынаўкі, Ціхініч, Побалава, Забалацця аб з'яўленні варожых дэсантаў. Тут жа выехалі ў гэтыя пункты.

Адной з нашых задач было будаўніцтва супрацьтанкавай абароны. Жыхары раёна, якія ўдзельнічалі ў гэтых работах, былі сканцэнтраваны ў асноўным каля малочнакансервавага камбіната, вёсак Задруцце, Збароў, Ходасавічы. Людзі працавалі старанна, з высокім пачуццём патрыятызму. Нягледзячы на спёку, усё новыя і новыя людзі прыходзілі з рыдлёўкамі на работу. Яны гатовы былі працаваць круглыя суткі, абы толькі не дапусціць ворага. На працягу 2—3 сутак была створана даволі сур'ёзная абарона.

Аднойчы мы дзяжурылі на мосце цераз Дняпро ў час руху па ім бежанцаў. Тут стварылася такая моцная пробка, што на некалькі гадзін нават спыніўся рух вайсковых часцей. Але дзякуючы ўменню і настойлівасці нашых байцоў пробка была ліквідавана. А потым мы ўзяліся за будаўніцтва пераправы цераз Дняпро ў раёне рагачоўскіх могілак. На працягу сутак пераправа была гатова, яна дала магчымасць ліквідаваць перагрузку асноўнай дарогі.

Варожыя парашутысты рабілі некалькі спроб захапіць гарадскі тэлеграф. Пры адным з налётаў загінулі начальнік пошты і вартавы, а таксама рэдактар раённай газеты Валовік. Нам, байцам знішчальнага батальёна, даводзілася суткамі не спаць і не есці, стаяць на варце горада. У тыя дні мы затрымалі шмат дыверсантаў, пераапранутых у цывільнае адзенне.

Узялі мы пад свой кантроль і малочнакансервавы завод, на якім засталося каля 3,5 млн. бляшанак малочных кансерваў. Гэтыя кансервы мы аддалі чырвонаармейцам.

Шмат зрабіў наш батальён для эвакуацыі з горада і раёна насельніцтва за Дняпро. Потым асноўная частка нашых байцоў пераехала ў в. Турск, а 16 чалавек засталося ў апусцелым горадзе для нясення вартавой службы. Калі фашысты пачалі падыходзіць да Рагачова, наш батальён перайшоў у в. Гарадзец, там я і іншыя нашы байцы былі залічаны ў Чырвоную Армію.

З АПЕРАТЫЎНЫХ ЗВОДАК ЗА 1941 ГОД

6 ліпеня (ранішняе паведамленне)

На Бобруйском направлении противник неоднократно пытался наступать, но все его попытки были отбиты нашими войсками с большими для него потерями.

10 ліпеня (ранішняе паведамленне)

На Бобруйском направлении наши войска прочно удерживают занимаемые позиции.

13 ліпеня (вячэрняе паведамленне)

На западном направлении наши войска вновь овладели городами Жлобин и Рогачев. На остальных участках этого направления весь день происходили ожесточенные бои с крупными силами пехоты и танков противника.

16 ліпеня (вячэрняе паведамленне)

Отступая под ударами наших войск от Рогачева, попал в окружение и был уничтожен танковый батальон противника. Экипажи шести вражеских танков были настолько сильно измотаны, что многие танкисты не могли покинуть машины без посторонней помощи. Медицинское освидетельствование пленных показало, что этот упадок сил у пленных — результат крайнего физического переутомления.

Друкуецца па кн.: Сообщения Советского Информбюро. М., 1944. Т. 1. С. 29, 41, 50, 59.

У ліпені 1941-га

З успамінаў С. Марына, падпалкоўніка ў адстаўцы, былога камандзіра знішчальна-супрацьтанкавай батарэі

За 1 км на поўнач ад Рагачова праціўнік разбіў невялікі атрад нашых войск, фарсіраваў Дняпро і авалодаў на левым беразе плацдармам, захапіўшы пры гэтым вёску Збароў.

У гэты час 61-я стралковая дывізія знаходзілася яшчэ на маршы. У авангардзе быў 221-ы стралковы полк з 131-м асобным знішчальна-супрацьтанкавым артылерыйскім дывізіёнам. Полк здзяйсняў начны марш да Рагачова. Світала. Ніяк не хацелася думаць пра баі, уражвала прыгожая дарога. Раптам наперадзе, метраў за 500, разгарэўся бой. На скрыжаванні дарог на захад ад Збарова атрад гітлераўцаў напаў на нашу галаўную паходную заставу.

Камандзір палка падпалкоўнік Гарэлік рашыў з ходу контратакаваць праціўніка. Узвіліся 2 чырвоныя ракеты. Падраздзяленні палка хутка разгарнуліся ў баявы парадак. Кулямётная рота з батальёна капітана Шчарбакова была пасаджана на быстраходныя браніраваныя цягачы «Камсамолец», якія былі выкарыстаны як танкі. У атаку павёў іх камандзір дывізіёна капітан Ягораў. Гарматы палкавой артылерыі і знішчальнага артдывізіёна адкрылі агонь прамой наводкай па танках і агнявых кропках праціўніка. Бой быў кароткі, але жорсткі, у вёсцы Збароў ён прыняў характар бліжніх сутычак. Байцы змагаліся храбра.

Страціўшы 7 танкаў і каля батальёна пяхоты, баючыся акружэння, фашысты спешна пачалі адыходзіць да Дняпра. Камандзір палка падпалкоўнік Гарэлік быў паранены. Камандаванне палком прыняў камандзір батальёна капітан Шчарбакоў.

Каб пазбегнуць поўнага знішчэння, праціўнік контратакаваў нас злева сілай да роты, на матацыклах, з трыма танкамі. Але гэта яму не дапамагло. Нашымі гарматамі танкі былі падбіты. Левафланговы батальён нанёс удар ручнымі гранатамі. Фашысты былі змяты. Нашы падраздзяленні пачалі яго праследаванне.

Потым сталі рыхтавацца да фарсіравання Дняпра. Байцам было загадана разбіраць гаспадарчыя пабудовы, збіваць плыты. Праз некалькі мінут на левым беразе ракі з'явілася каля 200 розных плытоў: са звязаных бочак, дошак, з бярвення. Пад прыкрыццём артылерыйскага агню пачалі фарсіраваць раку. Паволі адыходзілі плыты, запоўненыя салдатамі, кулямётамі, мінамётамі, гарматамі. Праціўнік імкнуўся ў што б там ні стала ўтрымацца, у спешцы сцягваў свае сілы, а потым адкрыў агонь з усіх відаў зброі. Падалі ў ваду забітыя і параненыя. Настаў крытычны момант. Камандзір узвода 45-міліметровых гармат малодшы лейтэнант Відоўскі з плытоў пачаў страляць па агнявых пунктах праціўніка. Адкрылі агонь і кулямётчыкі. Першаму эшалону да берага заставалася метраў 50—60, калі з воклічам «За Радзіму!» у ваду кінуўся капітан Шчарбакоў. За ім рушылі байцы і камандзіры падраздзяленняў. Завязаўся штыкавы бой ля берага. Паляцелі ручныя гранаты. Плыты ўсё падыходзілі і падыходзілі. Высадзіўшыся, нашы байцы з ходу ўступілі ў бой, усё больш расшыраючы плацдарм. На беразе, стоячы на каленях, увесь у крыві, малады лейтэнант крычаў «Смялей! Наперад! Абцякай злева.»

На гэтым участку гітлераўцы былі разбіты. Нашым палком быў узяты невялікі плацдарм: 700 м па фронту і 400 м у глыбіню.

Стаяла знясільваючая гарачыня. Вораг падцягнуў рэзервы, хацеў скінуць храбрацоў у раку. Атакі ішлі адна за адной. Але ўсе яны былі адбіты. З гэтага плацдарма на другі дзень, 12 ліпеня, перайшоў

у контрнаступленне 63-і стралковы корпус камкора Л. Р. Пятроўскага. Працiўнік быў адкінуты на 20—25 км на паўночны захад у напрамку Бабруйска.

Так воіны 221-га стралковага палка, не маючы колькаснай перавагі і баявога вопыту, у пачатку вайны разбілі загартаваны ў баях гітлераўскі матарызаваны полк.

Контрудар каля Рагачова

З успамінаў І. Корпіча, былога камандзіра кулямётнага аддзялення 164-га стралковага палка 61-й дывізіі

Служыў я перад пачаткам вайны ў войсках НКУС па ахове чыгуначна-дарожных збудаванняў. Калі напалі фашысты, нас эшалонам перакінулі ў Гомель. Тут атрымалі каскі і пешым маршам накіраваліся на Рагачоў. У начны час падышлі да Дняпра. Наша падраздзяленне ўлілося ў састаў 164-га стралковага палка 61-й дывізіі. Перад намі за Дняпром быў Рагачоў, заняты гітлераўцамі. На світанні 13 ліпеня пераправіліся цераз раку і ўвайшлі ў Рагачоў, які нашы воіны контрударам адбілі ў акупантаў.

Майму кулямётнаму аддзяленню загадалі прыкрываць тыл. Мы выбралі пазіцыю ля цагельнага завода. Уперадзе за горадам завязалася перастрэлка. Толькі на трэці дзень далі дазвол ісці на падмогу, калі нашы дайшлі да р. Друць. Мы фарсіравалі раку і апынуліся на тэрыторыі малочнакансервавага завода. Далей ішло адкрытае поле, а за чыгуначным палатном былі відаць каскі фашыстаў, якія акапаліся. Тыя ўбачылі, што нас мала, і адкрылі агонь. Мы занялі абарону, акапаліся, а пад вечар падышла дапамога. Тут цяжка параніла 1-ы нумар кулямётнага разліку — байца Працко, сціплага і паслухмянага хлопца. Праз некалькі дзён, удала атакаваўшы ноччу, мы выбілі праціўніка з заняты пазіцый па лініі чыгункі і шашэйнага моста над ёй.

Праціўнік адкаціўся да в. Калатоўка (Стрэнькі), але на нашым шляху паставіў моцны артылерыйскі агонь. І ўсё ж мы занялі Стрэнькі. Жыхароў там не было. Вечарам нашы воіны прасунуліся наперад яшчэ на 300 метраў. Раніцай убачылі ля лесу гарматны разлік праціўніка. Пасцілa каманда адкрыць агонь. Я прасіў не рабіць гэтага, матывуючы тым, што вораг далёка, яму страт не нанясём, а сябе выявім. Так і атрымалася. Фашысты пашкодзілі наш кулямёт, двое нашых байцоў атрымалі кантузію. У абароне прабылі некалькі дзён. Тут загінулі кулямётчык ленінградзец Вараб'ёў, чырвонаармеец Амараў з Казахстана, баец выключнай храбрасці. Немцы абстрэльвалі нас з мінамётаў. 12 жніўня нас перакінулі на другі ўчастак фронту, а фашысты набліжаліся да горада.

Як мы былі ўзброены? Да станковага кулямёта выдалі па 2 стужкі патронаў. У камандзіраў старшых і малодшых былі пісталеты і рэвальверы, у кожнага з нас — гранаты. А ў апошнія дні паступалі бутэлькі з гаручай сумессю супраць танкаў. У пехацінцаў былі вінтоўкі і ручныя кулямёты. Нашы артылерысты білі па ворагу рэдка, але трапна. Не ведаючы, як быў узброены праціўнік, мы лічылі, што ўзброены добра, і былі ўпэўнены, што спынім ворагаў і пагонім іх з нашай тэрыторыі.

Подзвіг на Дняпры

З успамінаў Г. П. Куляшова

Георгій Пятровіч Куляшоў нарадзіўся ў 1902 г. ў Варонежы. З 1919 г. ў Чырвонай Арміі. Удзельнік грамадзянскай вайны. На пачатак Вялікай Айчыннай вайны быў камандзірам 318-га артылерыйскага палка. У ліпені — жніўні 1941 г. ўдзельнічаў у баях пад Рагачовам. Да 1954 г. служыў у Савецкай Арміі, палкоўнік. Узнагароджаны 7 ордэнамі, шматлікімі медалямі.

В июне 1941 г. 63-й стрелковый корпус, дислоцировавшийся в Приволжском военном округе, срочно был направлен на пополнение войск Западного особого военного округа. Война застала корпус в пути. Только первые его эшелоны успели 21 июня прибыть к месту разгрузки — на станции Добруш и Ново-Белица. Последующие подходили чрезвычайно разрозненно до первых чисел июля на различные станции вблизи Гомеля. А некоторые части корпуса, еще не доехав до Гомеля, были повернуты на север, в район Орши.

Первый приказ, дошедший до командования и штаба корпуса, гласил о том, что 63-й стрелковый корпус вошел в состав 21-й армии. Его задача — развернуться на восточном берегу Днепра на фронте Гадиловичи, Рогачев, Жлобин, Стрешин, сосре-

доточивая основные усилия на правом фланге, с целью отбросить немецко-фашистские войска, если они попытаются переправиться через Днепр. Готовность обороны 16.00 3 июля 1941 г. Командир 63-го стрелкового корпуса комкор Л. Г. Петровский отлично знал район предстоящих боевых действий. Здесь он воевал в гражданскую войну, а затем служил в Белоруссии, в Бобруйске.

Протяженность фронта обороны корпуса составляла 70-километров вместо 16—24 километров, предусматривавшихся нормативами тогдашних уставов. Кроме того, поскольку 102-я стрелковая дивизия 67-го стрелкового корпуса (сосед справа) запаздывала с выходом и занятием указанного ей рубежа, последовало дополнительное распоряжение — впредь до ее подхода оборонять участок по восточному берегу Днепра, на фронте Шапчицы, Гадиловичи.

Через пять суток после подхода передовых частей 63-го корпуса к Днепру, на рассвете 2 июля, вражеские танки появились на западном берегу реки. Сперва гитлеровцы были очень осторожны. Постепенно осмелев, они стали производить разведку мест возможных переправ. В третьем часу 3 июля при поддержке артиллерии и авиации фашисты пытались с ходу форсировать Днепр в районе Рогачева на участке обороны 167-й стрелковой дивизии. Но, встреченные подготовленным заранее артиллерийским и ружейно-пулемётным огнем, они понесли большие потери и вынуждены были поспешно отойти назад. Ни в этот, ни на другой день враг так и не сумел прорваться на восточный берег Днепра.

5 июля в 13 часов после артиллерийского обстрела и ударов авиации противнику удалось форсировать Днепр северо-восточнее Рогачева, в районе населенного пункта Зборов. Гитлеровцы начали продвигаться к Гадиловичам. По приказанию командира корпуса Л. Г. Петровского, прибывшего на командный пункт правофланговой 61-й стрелковой дивизии и возглавившего руководство боем, к месту прорыва были подтянуты 520-й и 221-й стрелковые полки.

После короткого артиллерийского налета комкор Л. Г. Петровский поднял полки в контратаку. Фашисты не выдержали удара наших частей и отошли. Дважды при поддержке танков они в тот день снова переходили в наступление, но оба раза с большими потерями отбрасывались назад. На поле боя осталось 250 вражеских трупов и восемь подбитых танков. Были захвачены пленные.

В этих боях особенно отличился командир 200-го отдельного разведывательного батальона 167-й стрелковой дивизии майор Степанищев. Его часть еще 4 июля переправилась через Днепр. Зайдя в тыл противнику, бойцы стремительной атакой обратили в бегство отдыхавших фашистских танкистов. 27 оставленных ими танков были уничтожены.

По решению комкора Л. Г. Петровского 6 июля была предпринята разведка боем на левом фланге корпуса силами 117-й стрелковой дивизии, поддержаной огнем двух артиллерийских полков (322-й ап, 707-й гап) и дивизиона корпусной артиллерии (546-й кап). С рассветом 240-й стрелковый полк первым форсировал Днепр, атаковал противника и, овладев городом Жлобин, устремился к Бобруйску. Гитлеровцы, не ожидавшие такого удара, поспешно начали отходить. На западный берег реки переправился еще один полк — 275-й стрелковый. Но спустя некоторое время враг бросил против прорвавшихся частей две дивизии, стремясь отрезать советские войска от единственной в районе Жлобина переправы через Днепр.

В районе переправы создалось критическое положение. В этот момент здесь появился командир корпуса. Немедленно была развернута ближайшая батарея 76-миллиметровых орудий. Леонид Григорьевич Петровский будто не замечал огня вражеских танков и самоходных орудий, простреливавших весь этот район. Стоя в полный рост, он следил за поединком батареи с фашистскими танками, изредка отдавал короткие и четкие приказания ее командиру. После 15—20-минутной артиллерийской перестрелки несколько немецких танков были подбиты, остальные отошли. Только после этого Л. Г. Петровский покинул переправу и последовал в Жлобин на передовой командный пункт командира дивизии.

240-й и 275-й стрелковые полки до наступления темноты продолжали отражать контратаки вражеских мотомехчастей. Ночью, по приказу командира корпуса, выполнив поставленную перед ними задачу, оба полка отошли на восточный берег Днепра.

Вскоре 117-я стрелковая дивизия была передана 21-й армии, а вместо нее в состав корпуса прибыла 154-я стрелковая дивизия, которая заняла оборону на фронте Цупер, Жлобин, Стрешин.

12 июля в 12 часов 63-й стрелковый корпус получил приказ, согласно которому он должен был форсировать Днепр и начать наступление с западного берега реки. На подготовку войск к наступлению, перегруппировку и подтягивание частей

оставалось около суток. Положение усложнялось тем, что части корпуса заняли оборону на широком фронте и что западный берег Днепра, занятый противником, был более выгоден в тактическом отношении.

В сложившейся обстановке комкор Л. Г. Петровский решил форсировать Днепр на широком фронте, имея боевой порядок корпуса в один эшелон. Правофланговая 61-я стрелковая дивизия получила задачу форсировать реку в районе Зборов и нанести удар в направлении Близнецы, Фалевичи, Старцы. Для обеспечения своего открытого правого фланга дивизия выделяла усиленный батальон, которому надлежало, заняв оборону в районе Озераны, не допустить контратак с севера. В центре, на участке Рогачев, Лучин, форсировала Днепр 167-я стрелковая дивизия, имевшая задачу овладеть Рогачевом и в дальнейшем наступать на Волосовичи. На левом фланге наступала только что прибывшая 154-я стрелковая дивизия. Она должна была форсировать реку в полосе Лебедевка, Жлобин, овладеть городом Жлобин и развивать наступление вдоль железной дороги Жлобин — Бобруйск.

Утром 13 июля части 63-го корпуса начали форсирование Днепра. Стояла изнуряющая жара. Гитлеровцы, совершенно не ожидая нашего наступления, беспечно прятались от жары по домам в Рогачеве и Жлобине. Они снимали с себя оружие, а иногда и обмундирование. В таком положении застал их наш первый огневой налет.

Противник был настолько ошеломлен наступлением частей корпуса, что вначале почти не оказывал организованного сопротивления. И только после того, как наши атакующие подразделения вышли на западные окраины Рогачева и Жлобина, гитлеровцы опомнились. Укрывшись за железнодорожными насыпями, использовав водонапорные башни и каменные здания, они начали оказывать сопротивление, которое усиливалось с каждым часом. Из многих домов открыли огонь автоматчики. Но корпус продолжал наступать.

В этих боях отличились многие воины и в целом подразделения...

15 и 16 июля части 63-го корпуса продолжали с боями продвигаться на запад, не давая гитлеровцам задерживаться на выгодных рубежах и отбивая их неоднократные контратаки. Только на западном берегу реки Друть противнику удалось закрепиться.

17 июля на участке 167-й стрелковой дивизии противник пять раз переходил в контратаку, продвигаясь местами на 1—2 километра, и пять раз его отбрасывали назад. Захваченные в эти дни пленные показали, что к местам прорыва корпуса враг на автомашинах подбросил 465-й пехотный полк 255-й пехотной дивизии и 497-й пехотный полк 267-й пехотной дивизии, ранее не принимавших участия в боях.

В июльском наступлении красноармейцы и командиры 63-го стрелкового корпуса проявили массовый героизм, смелость и отвагу. Вот несколько примеров. Командир роты 66-го стрелкового полка 61-й стрелковой дивизии лейтенант Лисин 23 июля, находясь в разведке, был трижды ранен, но боевой приказ выполнил. Вернувшись в часть, он отказался эвакуироваться в тыл и продолжал командовать ротой. Командир 7-й роты этого же полка лейтенант Туляков 22 и 23 июля пять раз водил подразделение в атаку, увлекая своим мужеством и отвагой бойцов. Командир 6-й роты 437-го стрелкового полка лейтенант П. Гарнага, будучи 20 июля ранен, остался в строю, продолжал мужественно сражаться и руководить своим подразделением. 21 июля командир батареи 154-й стрелковой дивизии лейтенант Борода со своего наблюдательного пункта засек на поле боя вражеское противотанковое орудие и немедленно открыл по нему беглый огонь. Несколько разорвавшихся снарядов заставили гитлеровцев бросить пушку. Лейтенант Борода с несколькими бойцами захватил орудие и, развернув его, открыл огонь по наступающему противнику. Два дня спустя в бою овладел немецкой пушкой и открыл из нее огонь по врагу красноармеец Вершинин из 465-го стрелкового полка 167-й стрелковой дивизии. Во время ведения разведки младший сержант Суранов с группой бойцов из 473-го стрелкового полка 154-й стрелковой дивизии 21 июля встретился с превосходящими силами противника. Чтобы не попасть в окружение, группа начала отходить. Суранов прикрывал отход товарищей. Раненный, он до последних сил продолжал сдерживать врага. Вся группа вышла из окружения. От тяжелых ран Суранов скончался.

25 июля 63-й стрелковый корпус, произведя перегруппировку, возобновил наступление в направлении Бобруйска и к 19 часам вышел на рубеж Веричев, Заболотье, Великий Лес, Рудня-Малевичская, Лесана. Противник очень сопротивлялся. Особенно тяжелые бои происходили 28 июля. В ночь на 29 июля гитлеровцы предприняли контратаку, хотя обычно в то время они еще имели привычку отды-

хать по ночам. Контратака была отбита с большими для врага потерями. После этого противник начал производить усиленные оборонительные работы по всему фронту, особо укрепляя свой центральный рубеж — Тихиничи, Бронное, Осинники, — и одновременно форсировал инженерные работы на втором рубеже по западному берегу реки Добысна. Кроме того, из показаний пленных и рассказов местных жителей было установлено, что противник стал сосредоточивать значительные силы. К фронту подтягивались новые части, особенно на правом фланге корпуса. Так, один пленный показал, что 19 июля в район южнее Нового Быхова начала прибывать немецкая 31-я пехотная дивизия 10-го армейского корпуса в составе трех пехотных полков.

К концу июля 1941 г. части 63-го корпуса вклинились в глубину обороны противника местами до 30 километров и выдвинулись вперед, особенно по отношению соседа справа (67-й ск). Образовался большой уступ. В связи с концентрацией фашистских войск на этом направлении командующий 21-й армией 30 июля приказал 63-му стрелковому корпусу перейти к обороне. На другой день пришло известие о том, что за умелое руководство боевыми действиями командиру корпуса Л. Г. Петровскому присвоено звание генерал-лейтенанта, а командирам дивизий Н. А. Прищепе, В. С. Раковскому, Я. С. Фоканову — звание генерал-майора.

Между тем в начале августа обстановка усложнилась. Получив сокрушительный отпор на фронте 63-го корпуса, противник, начиная с 5 августа, предпринимает ряд попыток найти участок послабее на флангах корпуса и армии. В тот же день, то есть 5 августа, гитлеровцы начали наступление на фронте соседней справа 13-й армии и одновременно на левом фланге нашей 21-й армии с целью захвата переправ через Днепр в районе Речицы. Командование 21-й армии было вынуждено направить в район Речицы последнюю резервную 42-ю стрелковую дивизию. 7 августа гитлеровцы предпринимают наступление на крайнем правом фланге нашей армии в районе Устье и при поддержке авиации и 60 танков форсируют реку Сож.

На следующий день нашим войскам пришлось сдерживать натиск врага уже на всем фронте 21-й армии. Части 63-го стрелкового корпуса отбили вражескую атаку на Рогачев, начатую в 6 часов утра. Через некоторое время после полуторачасовой подготовки, под прикрытием дымовой завесы гитлеровцы вновь атаковали боевые порядки корпуса, но снова организованным огнем были отброшены в исходное положение.

167-я стрелковая дивизия, снятая с фронта 63-го стрелкового корпуса, в ночь на 13 августа была переброшена в район Довска и с утра 13 августа при поддержке частей 67-го корпуса предприняла контратаку. Эта контратака запоздала, так как соседние соединения уже оставили занимаемые позиции, и 167-я дивизия также вынуждена была отходить. Мотоциклетные части и бронемашины врага к 22 часам 13 августа вышли в район Меркуловичи и стали продвигаться в направлении Чечерска, создавая угрозу окружения 63-го стрелкового корпуса. Утром 14 августа противник овладел Чечерском, в окрестностях которого находился штаб 21-й армии. Его личному составу пришлось с боем прорываться из окружения. Затем гитлеровцы заняли станцию Буда-Кошелевская, завершив полное окружение частей 63-го корпуса.

Связь 63-го стрелкового корпуса со штабом 21-й армии оказалась прерванной. Генерал-лейтенанту Л. Г. Петровскому пришлось руководить боевыми действиями, не имея никаких сведений о положении на соседних участках фронта. В очень сложной обстановке он сумел организовать отрыв корпуса от противника и к исходу 14 августа переправил дивизии на восточный берег Днепра. В ночь на 15 августа они начали отходить на рубеж Столпня, Городец, Жлобин с тем, чтобы нанести удар по врагу и отбросить его за Днепр.

Командный пункт корпуса утром 15 августа был переведен в деревню Святое. Но немецкие подвижные части отрезали штаб и некоторые части корпуса (307-й стрелковый полк 61-й стрелковой дивизии и 1-й дивизион 318-го гаубичного артиллерийского полка большой мощности ВВГК) от основных его сил. Тогда генерал-лейтенант Петровский с группой командиров штаба возглавил атаку подразделений, чтобы прорвать окружение. Стремительный удар заставил гитлеровцев отступить. Л. Г. Петровский повел части на юго-запад и в тот же день прибыл в расположение 154-й стрелковой дивизии и других войск корпуса.

Встреча состоялась в лесу. Здесь шел напряженный бой с врагом, сжимавшим кольцо окружения. Ознакомившись с обстановкой, командир корпуса немедленно организовал разведку и приступил к подготовке прорыва из окружения. 16 августа в 12 часов он отдал приказ, нацелив основной удар в направлении Скепня, Губичи, то есть на юго-запад, а не на юго-

восток, как этого мог ожидать противник. Примерно в 19 часов на командном пункте 154-й стрелковой дивизии, в районе леса северо-восточнее Четверни (15 километров юго-восточнее Жлобина), Л. Г. Петровский уточнил задачи дивизии. Ознакомившись с проектом боевого приказа 154-й стрелковой дивизии, командир корпуса дал указание заместителю начальника штаба дивизии дополнительно включить в приказ следующий пункт: «Всему начсоставу, вне зависимости от звания и должности, в период ночной атаки, вплоть до соединения частей корпуса с частями Красной Армии, находиться в передовых цепях, имея при себе эффективное оружие, с задачей объединить вокруг себя весь личный состав дивизии...». Леонид Григорьевич также указал, что он вместе с группой командиров штаба корпуса будет следовать с 154-й стрелковой дивизией.

После полуночи 17 августа северо-восточнее Четверни, у второй просеки леса, выходящей к поселку Завод, собралось командование корпуса и дивизии. Еще раз уточнили все вопросы, затем разъехались по частям...

Ровно в 3 часа 17 августа 1941 г. после короткого, но мощного артиллерийского налета 473-й стрелковый полк начал прорыв. За ним последовали атаки всех остальных частей дивизии. Наступление застало противника врасплох, и части 154-й стрелковой дивизии, сравнительно легко прорвав кольцо вражеского окружения, быстро двинулись вперед. В населенном пункте Губичи они разгромили штаб 134-й немецкой пехотной дивизии и захватили в шести портфелях ее боевые документы.

Таким образом, кольцо блокирующих войск было прорвано. Генерал Л. Г. Петровский имел все основания последовать за продвигающимися полками и выйти из окружения. Однако он решил вернуться назад к частям, прикрывающим выход из окружения. Чувство долга и глубокой ответственности за жизнь вверенных ему командиров и бойцов заставило его поступить только так. Командир 154-й стрелковой дивизии генерал-майор Я. С. Фоканов и ряд других товарищей пытались было уговорить Л. Г. Петровского не возвращаться. «Здесь мне уже нечего делать,— решительно сказал он.— Впереди спокойно, решающее теперь там... Там проклятый немец наседает на наших». И, желая подбодрить и успокоить командиров, смеясь, сказал: «Страшное миновало», а потом серьезно и твердо, будто приказывая, добавил: «А вы спешите к войскам, по возможности скорее приведите их в порядок, да будьте готовы отразить атаки немцев, особенно со стороны Речицы. Я скоро вернусь».

И командир корпуса с группой командиров штаба и резервом направился туда, где шел ожесточенный бой, чтобы личным руководством обеспечить отрыв сил прикрытия от наседающего противника, ускорить их присоединение к дивизиям, сократить по возможности потери. Но враг, подбросив свежие части, вновь стал замыкать кольцо окружения. Во второй раз прорваться было уже значительно тяжелее.

Прорвавшись в одном месте, подразделения попали в еще более сложную обстановку у деревни Скепня, где проходила вторая линия вражеского кольца. Здесь погиб адъютант командира корпуса лейтенант В. Колесов. Л. Г. Петровский, раненный в руку, продолжал руководить боем. Прорыв все же удался. Но сам Леонид Григорьевич Петровский при атаке противника, укрепившегося на северных окраинах Скепни, был смертельно ранен замаскировавшимися в кустах автоматчиками.

Друкуецца па кн.: В грозные годы. Мн., 1973. С. 38—47.

Падрабязнасці баёў за Рагачоў

З артыкула П. Крылова ў газеце «Правда» ад 16 ліпеня 1941 г.

Рогачев и Жлобин отбиты у врага. Над ними вновь развеваются красные советские флаги.

Только что я вернулся из Рогачева. Фашистские варвары совершенно разрушили этот прекрасный городок. Жители Рогачева никогда не забудут зверств, учиненных фашистами.

Вот некоторые подробности борьбы советских войск за Рогачев. Отступив под натиском превосходящих сил противника на восточный берег Днепра, советские войска перешли к обороне. В течение нескольких дней фашисты пытались форсировать Днепр. Их замысел, однако, разбивался о стойкую оборону наших частей.

13 июля, подтянув свежие силы, части Красной Армии на этом участке фронта сами перешли в наступление. По наведен-

ным саперами мостам подразделения Н-ского соединения стремительно форсировали Днепр и решительной смелой атакой выбили из Рогачева фашистов.

В боях за город особенно отличились подразделения командиров тт. Прищепа, Степанищева, Елисеева. Бойцы этих подразделений, столкнувшись с отборным офицерским фашистским отрядом численностью до батальона, уничтожили половину его состава. Поддерживавшие отряд танки также были рассеяны, а 8 из них уничтожено.

Следует также отметить артиллеристов подразделения, которым командует тов. Михеев. Советская артиллерия, обеспечивая переправу пехоты, совершенно подавила фашистскую артиллерию.

Отважен поступок сержанта Лукьяненко. В течение нескольких часов он со станковым пулеметом сдерживал численно превосходящего противника. Огнем врага выбило весь расчет, а затем разбило и пулемет. Тов. Лукьяненко раздобыл новый пулемет и вновь продолжал разить фашистов, пока не подоспела подмога...

«Хачу ісці ў бой...»

ПЯТРОЎСКІ Леанід Рыгоравіч, генерал-лейтэнант (1941). Нарадзіўся ў Данецкай вобласці. Член КПСС з 1916 г. У Чырвонай Арміі ў 1918—38 гг. і са снежня 1940 г. Скончыў Ваенную акадэмію (1922), курсы ўдасканалення вышэйшага начсаставу (1928). З мая 1937 г. камандзір стралковага корпуса ў Беларускай ваеннай акрузе, выбіраўся членам ЦК КП(б) Б. Са снежня 1937 г. камандуючы войскамі Сярэднеазіяцкай ваеннай акругі, намеснік камандуючага войскамі Маскоўскай ваеннай акругі. Са снежня 1940 г. камандзір стралковага корпуса, які ў ліпені — жніўні 1941 г. ўдзельнічаў у абарончых баях пад Рагачовам і Жлобінам. У ліпені ў ходзе контрудару савецкіх войск на бабруйскім напрамку корпус фарсіраваў Дняпро, вызваліў Рагачоў і Жлобін і прасунуўся на 30 км на захад ад Дняпра. 13 жніўня 1941 г., калі корпус вёў баі ў акружэнні, Л. Г. Пятроўскі праз дэлегата сувязі, які прыбыў на самалёце, атрымаў загад аб прызначэнні яго камандуючым 21-й арміі, аднак папрасіў адтэрмінаваць уступленне на пасаду камандзіра да вываду часцей корпуса з акружэння. Пасля 50-дзённых жорсткіх баёў у час прарыву з акружэння Л. Р. Пятроўскі быў смяртэльна паранены каля в. Скепня Жлобінскага раёна. Пахаваны ў в. Старая Рудня Жлобінскага раёна, на магіле пастаўлены помнік.

Імем Л. Р. Пятроўскага названы вуліцы ў Жлобіне і в. Старая Рудня Жлобінскага р-на; яго імя прысвоена сярэдняй школе ў в. старая Рудня, піянерскай дружыне Беліцкай сярэдняй школы Рагачоўскага раёна.

З пісем Л. Р. Пятроўскага жонцы і дачцэ

24 чэрвеня 1941 г.

Здравствуйте, дорогие мои Надя и Оля!

Крепко-крепко вас обеих целую. Прошло всего несколько дней, хотя и работы много, а все-таки о вас соскучился. Дел невпроворот, сегодня спал всего три часа, буду ли ночью спать — не знаю.

Сейчас еду к командующему. Где я, писать не буду. Недалеко от того места, где мы с тобой и Олей собирали белые грибы. Всего несколько часов пути на машине. Сегодня утром над нами летал немецкий разведчик, но это только отдельные самолеты, которые могут сюда залететь. Сейчас мы в глубоком тылу. Я очень об этом жалею. Прямо скажу тебе, что хочу идти в бой и бить германских фашистов... Ты из газет, наверное, уже знаешь, что наша Красная Армия отбила многие их атаки.

Очень жалею, что я не среди первых частей, а пока в тылу. Мы все уверены в победе, и каждый из нас горит желанием сражаться за Родину, за вас, наших близких, которых мы защищаем. Вот поэтому ты, смотри, не плачь, будь спартанкой, это выражение тебе очень понравилось. Здесь мы стоим в сосновом лесу, песок под ногами...

27 ліпеня 1941 г.

Здравствуй, моя дочка!

Как ты поживаешь? Что поделываешь? Что у тебя нового? Мне ты написала всего лишь одно письмо. С твоей стороны это нехорошо. Ты могла бы мне писать и полнее. Что там у вас делается? Народу у вас теперь много, и, видимо, у вас там весело.

Я посылаю тебе несколько фотографий африканских. Мы захватили один германский штаб, а там много африканских фотографий. Вот я решил послать тебе некоторые из них. Есть там одна модница с прической «пераманент» по-африкански. Есть и собака с обезьяной. Думаю, что тебе понравится рассматривание этих карточек. У нас все по-старому. Артиллерия гремит так, что трудно разговаривать

Л. Р. Пятроўскі.

между собой, и мы все кричим друг другу и уже поосипли.

Сегодня солнечный день. Летают самолеты. Подбили один немецкий самолет. Летчиков взяли в плен и везут в штаб. Утром зенитка наша вела огонь по самолету очень удачно, и он должен был уйти с пути и не бомбил.

По лесу пошли грибы, лисички и сыроежки. Наверное, скоро будут и белые...

Сейчас уезжаю на фронт, на разведку. Пиши мне, дочка. Привет всем. Целуй мать свою от меня.

Целую тебя. Леонид.

* * *

Адносна абставін гібелі камкора Л. Р. Пятроўскага існавала некалькі версій. Да 1944 г. ён лічыўся прапаўшым без вестак. Летам 1944 г. ў час вызвалення Беларусі каля в. Старая Рудня размясціўся 42-і стралковы корпус. Паводле нарыса палкоўніка ў адстаўцы Г. П. Куляшова ў «Военно-историческом журнале» (1966. № 6) тады і было выяўлена пахаванне камкора.

Ад мясцовых жыхароў камандаванню стала вядома аб гібелі ў гэтых мясцінах Л. Р. Пятроўскага. Вяскоўцы паказалі безымянную магілу за 1 км на поўдзень ад в. Рудзенка. Сюды, як расказалі яны, група байцоў і афіцэраў вынесла з поля бою свайго смяротна параненага камандзіра. Тут ён і быў пахаваны, прычым пасля таго, як раён баёў акупіравалі нямецка-фашысцкія войскі, па распараджэнню іх камандавання на магіле камандзіра «чорнага корпуса» — так гітлераўцы называлі 63-і стралковы корпус — быў устаноўлены крыж з надпісам на нямецкай мове: «Генерал-лейтэнант Пятроўскі». Але гэты крыж не захаваўся.

Адкрылі магілу. Л. Р. Пятроўскі быў апазнаны людзьмі, якія яго добра ведалі. Тэрміновай тэлеграмай былі вызваны родныя Леаніда Рыгоравіча. 13 чэрвеня 1944 г. ён быў перазахаваны на брацкіх могілках у в. Старая Рудня з усімі воінскімі ўшанаваннямі.

У маі 1945 г. адзін з нямецкіх ваенна-палонных, обер-лейтэнант германскай арміі, які ў 1941 г. служыў у складзе палка, што ўдзельнічаў у баях з войскамі акружанага 63-га корпуса паказаў на дапросе, што пасля бою летам 1941 г. ён загадаў двум салдатам сваёй роты знайсці якую-небудзь трафейную легкавую аўтамашыну. Хутка адзін з салдатаў вярнуўся на легкавушцы і прывёз шынель камандзіра Чырвонай Арміі з невядомымі знакамі адрознення. Ён далажыў, што камандзір той ляжаў побач з машынай і, калі яны накіраваліся да яго, застрэліў з пісталета аднаго салдата. І тут жа аўтаматная чарга другога салдата абарвала яго жыццё. Адбылося ўсё гэта на ўскраіне лесу паміж вёскамі Рудзенка і Скепня. Нямецкі палкоўнік па даведніку знакаў адрознення камандзіраў Чырвонай Арміі вызначыў, што шынель належаў генерал-лейтэнанту і тэрмінова выехаў на месца. У кішэні гімнасцёркі забітага было знойдзена пасведчанне на імя генерал-лейтэнанта Пятроўскага Леаніда Рыгоравіча. Палкоўнік загадаў пахаваць Л. Р. Пятроўскага асобна.

Нельга забыць

З успамінаў капітана В. Рэвы, удзельніка абароны Рагачова ў 1941 г.

У ліпені 1941 г. 467-ы стралковы полк, якім камандаваў палкоўнік Ш. Г. Кіпіяні, дзень і ноч вёў жорсткія баі з ворагам. Па загаду камандавання полк фарсіраваў Дняпро ў раёне в. Гадзілавічы, разам з іншымі часцямі 102-й стралковай дывізіі нанёс нечаканы ўдар па ворагу і заняў плацдарм на правым беразе. Аднак сілы былі няроўныя. Пад градам варожых снарадаў і бомбаў полк забяспечваў адыход часцей Чырвонай Арміі цераз Дняпро. Пры адбіцці адной з атак Шалва Георгіевіч быў паранены ў грудзі, але поле бою не пакінуў. У час другой атакі ён атрымаў новае раненне — былі перабіты абедзве нагі, але працягваў камандаваць боем. Калі бой сціх, камандзір аддаў палку загад адыходзіць да Дняпра і тут жа страціў прытомнасць. Байцы беражліва выносілі яго на плашч-палатцы з-пад агню. Некалькі разоў натыкаліся на праціўніка, у час гэтых сутычак загінула яшчэ некалькі чалавек. Памёр, сцякаючы крывёю, і Ш. Г. Кіпіяні. З вялікімі цяжкасцямі астатнія байцы здолелі дабрацца да Дняпра, дзе іх падабрала наша разведка. А 22 ліпеня на правы бераг Дняпра была накіравана група разведчыкаў, якая знайшла целы загінуўшых байцоў і камандзіра палка. Усе яны пахаваны ў брацкай магіле каля в. Гадзілавічы. Так навекі ў зямлі Беларусі застаўся ляжаць сын Грузіі.

Партызанскія фарміраванні, якія дзейнічалі на тэрыторыі Рагачоўскага раёна

8-я РАГАЧОЎСКАЯ БРЫГАДА

Створана ў лютым 1943 г. па ініцыятыве Рагачоўскага падпольнага райкома КП(б)Б і паводле загаду Клічаўскага аператыўнага цэнтра ад 22 лютага 1943 г. на базе 255-га, 256-га і 257-га атрадаў. Пры фарміраванні брыгады з асабовага складу 255-га атрада і прыбыўшых з савецкага тылу асобных груп арганізаваны 258-ы і 259-ы атрады. 256-ы атрад дзейнічаў у складзе брыгады да 11 сакавіка 1943 г., затым быў разгорнуты ў 10-ю Журавіцкую брыгаду. У красавіку 1943 г. быў створаны спецатрад пры Рагачоўскім падпольным райкоме КП(б)Б. 1 лістапада 1943 г. 255-ы атрад пераўтвораны ў 255-ы полк.

Пасля вызвалення Гомельскай вобласці 8-я Рагачоўская брыгада перабазіравалася ў Клічаўскі раён Магілёўскай вобласці.

Акрамя Рагачоўскага, партызаны брыгады дзейнічалі ў Журавіцкім, Жлобінскім, Буда-Кашалёўскім раёнах Гомельскай, Клічаўскім, Кіраўскім, Бярэзінскім і Быхаўскім — Магілёўскай абласцей.

12 сакавіка 1944 г. брыгада расфарміравана. На дзень расфарміравання было 2200 партызан.

Камандзіры брыгады: Тарасевіч Фёдар Сцяпанавіч (люты 1943 — люты 1944), Чысцякоў Віктар Віктаравіч (люты — сакавік 1944); камісары: Бірукоў Адам Андрэевіч (люты — ліпень 1943), Паўлаў Васіль Уладзіміравіч (ліпень 1943 — сакавік 1944); начальнікі штаба: Чысцякоў Віктар Віктаравіч (люты 1943 — люты 1944), Рубіс Марк Фёдаравіч (сакавік 1944).

255-ы ПАРТЫЗАНСКІ ПОЛК

Створаны ў лістападзе 1943 г.

14 жніўня 1941 г. паводле рашэння ЦК КП(б)Б з партыйна-савецкага актыву Рагачоўскага раёна арганізаваны Рагачоўскі партызанскі атрад у колькасці 120 чалавек (камандзіры: Кузняцоў Мікіта Цітавіч, жнівень — кастрычнік 1941 г.; Свярдлоў Самуіл Манусавіч, кастрычнік 1941 г.— ліпень 1942 г.; начальнік штаба — Коўтун, да кастрычніка 1941 г.). У кастрычніку група партызан на чале з М. Т. Кузняцовым вылучылася з атрада для выхаду ў савецкі тыл. Астатнія партызаны засталіся дзейнічаць пад кіраўніцтвам сакратара райкома партыі С. М. Свярдлова.

У Быхаўскім раёне ў лістападзе 1941 г. ваеннаслужачы М. К. Марусаў і член Рагачоўскага падпольнага райкома КП(б)Б А. А. Бірукоў арганізавалі партызанскую групу, якая колькасна выросла і ў красавіку 1942 г. аформілася ў атрад. У ліпені ён устанавіў сувязь з Клічаўскім аператыўным цэнтрам і атрымаў нумарное абазначэнне 255-ы. У ліпені 1942 г. атрады 255-ы і Рагачоўскі аб'ядналіся. Новы аб'яднаны атрад атрымаў назву 255-ы партызанскі атрад і да 22 лютага 1943 г. баявыя дзеянні праводзіў самастойна, а потым у складзе 8-й Рагачоўскай брыгады.

Дзейнічаў у Рагачоўскім, Быхаўскім, Клічаўскім і Жлобінскім раёнах.

Камандзіры атрада: Марусаў Міхаіл Кузьміч (красавік 1942 — красавік 1943), Мінайлаў Васіль Аляксандравіч (красавік — кастрычнік 1943); камісары: Бірукоў Адам Андрэевіч (красавік 1942 — сакавік 1943), Іванюк Аляксандр Канстанцінавіч (красавік — ліпень 1943), Ярымаў Іван Аляксеевіч (ліпень — кастрычнік 1943); начальнікі штаба: Чысцякоў Віктар Віктаравіч (ліпень 1942 — сакавік 1943), Мінайлаў Васіль Аляксандравіч (сакавік — красавік 1943), Красічкаў Аляксей Іванавіч (чэрвень 1943, в. а.), Зайцаў Павел Міхайлавіч (ліпень — кастрычнік 1943).

1 лістапада 1943 г. атрад разгорнуты ў 255-ы полк у складзе 3 батальёнаў. Спачатку полк уваходзіў у 8-ю Рагачоўскую брыгаду, 12 сакавіка 1944 г. перададзены Рагачоўскай ВАГ.

Да канца лістапада 1943 г. акрамя Рагачоўскага полк дзейнічаў у Жлобінскім раёне Гомельскай вобласці, у Быхаўскім, Кіраўскім, Клічаўскім раёнах — Магілёўскай вобласці і Крупскім раёне Мінскай вобласці.

Партызаны палка злучыліся з часцямі Чырвонай Арміі 28 чэрвеня 1944 г. ў складзе 3 батальёнаў агульнай колькасцю 849 партызан.

Камандзір палка Мінайлаў Васіль Аляксандравіч (лістапад 1943 — чэрвень 1944); камісары: Захарава Аляксандра Нічыпараўна (лістапад 1943 — май 1944), Паўлаў Васіль Уладзіміравіч (май — чэрвень 1944); начальнік штаба Ярымаў Іван Аляксеевіч (лістапад 1943 — чэрвень 1944).

1-ы батальён сфарміраваны 1 лістапада 1943 г. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 205 партызан.

Камандзір Шынкевіч Васіль Ігнатавіч (лістапад 1943 — чэрвень 1944); камісары: Кавалёў Міхаіл Фёдаравіч (лістапад 1943 —

В. А. Мінайлаў.

В. У. Паўлаў.

І. М. Гаўрылаў.

К. М. Драчоў.

Чаша Іван Францавіч (май — май 1944), Чаша Іван Францавіч (май — чэрвень 1944); начальнікі штаба: Красічкаў Аляксей Іванавіч (лістапад 1943 — май 1944), Шынкевіч Мікалай Андрэевіч (чэрвень 1944).

2-і батальён арганізаваны 1 лістапада 1943 г. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 287 партызан.

Камандзіры: Страчанка Сяргей Васілевіч (лістапад 1943 — сакавік 1944), Іваноў Фёдар Кузьміч (сакавік — чэрвень 1944); камісар Рэйдзер Піня Меераві ч (лістапад 1943 — чэрвень 1944), начальнік штаба Мяшкоў Георгій Кононавіч (лістапад 1943 — чэрвень 1944).

3-і батальён створаны 1 лістапада 1943 г. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 208 партызан.

Камандзір Сакалоў Іван Васілевіч (лістапад 1943 — чэрвень 1944); камісар Радзіёнаў Міхаіл Іванавіч (лістапад 1943 — чэрвень 1944); начальнік штаба Швалёў Мікалай Васілевіч (лістапад 1943 — чэрвень 1944).

257-ы АСОБНЫ АТРАД

Створаны ў лютым 1943 г. ў складзе 8-й Рагачоўскай брыгады з асабовага складу дыверсійнай групы А. С. Язерскага, якая прыбыла ў Рагачоўскі раён з савецкага тылу ў верасні 1942 г., і партызан, вылучаных 255-м атрадам. 12 сакавіка 1944 г. атрад перададзены Рагачоўскай ВАГ. Да канца лістапада 1943 г. дзейнічаў у Рагачоўскім раёне, затым у Быхаўскім, Клічаўскім Магілёўскай вобласці і Бярэзінскім, Крупскім раёнах Мінскай вобласці. Атрад злучыўся з часцямі Чырвонай Арміі 27 чэрвеня 1944 г. ў Бялыніцкім раёне агульнай колькасцю 414 партызан.

Камандзіры атрада: Язерскі Аляксандр Станіслававіч (люты 1943 — красавік 1944), Сяскоў Яфім Авяр'янавіч (красавік — чэрвень 1944), камісары: Паўлаў Васіль Уладзіміравіч (люты 1943 — май 1944); Кавалёў Міхаіл Фёдаравіч (май — чэрвень 1944); начальнік штаба Шавялёў Міхаіл Карнеевіч (верасень 1943 — чэрвень 1944).

258-ы АСОБНЫ АТРАД

Сфарміраваны ў сакавіку 1943 г. ў складзе Рагачоўскай брыгады з групы партызан, выдзеленай 255-м атрадам. 12 сакавіка 1944 г. перададзены Рагачоўскай ВАГ. Да канца лістапада 1943 г. дзейнічаў у Рагачоўскім раёне, затым у Клічаўскім і Крупскім раёнах. Атрад злучыўся з часцямі Чырвонай Арміі 28 чэрвеня 1944 г. ў складзе 512 партызан.

Камандзіры атрада: Кароткі Уладзімір Міхайлавіч (сакавік — красавік 1943), Галашчапаў Аляксандр Ягоравіч (красавік 1943 — чэрвень 1944); камісар Мальцаў Аляксандр Кліменцьевіч (сакавік 1943 — чэрвень 1944); начальнікі штаба: Шыцікаў Іван Лукіч (сакавік 1943, загінуў); Мядзведзеў Мікалай Цімафеевіч (красавік — чэрвень 1943), Лукашоў Пётр Дамітрыевіч (чэрвень 1943 — чэрвень 1944).

259-ы АСОБНЫ АТРАД

Сфарміраваны ў сакавіку 1943 г. ў складзе 8-й Рагачоўскай брыгады на базе дыверсійнай групы Ц. Ц. Ціхамірава, якая дзейнічала з 15 лістапада 1942 г. па заданні ЦК КП(б)Б у тыле праціўніка. 12 сакавіка 1944 г. ўключаны ў склад Рагачоўскай ВАГ. Дзейнічаў на тэрыторыі Гомельскай вобласці да канца лістапада 1943 г., потым у Магілёўскай вобласці. Злучыўся з часцямі Чырвонай Арміі 28 чэрвеня 1944 г. ў складзе 175 партызан.

Камандзіры атрада: Ціхаміраў Ціхан Трафімавіч (сакавік — красавік 1943), Андрыянаў Мікалай Паўлавіч (красавік 1943 — чэрвень 1944).

252-і АСОБНЫ АТРАД

У красавіку 1943 г. з 255-га атрада выдзелена 2-я рота і разгорнута ў Рагачоўскі спецатрад. Да 12 сакавіка 1944 г. атрад быў у распараджэнні Рагачоўскага падпольнага райкома партыі, затым пераўтвораны ў 252-ы партызанскі атрад і ўключаны ў Рагачоўскую ВАГ. Да канца лістапада 1943 г. дзейнічаў у Рагачоўскім раёне, затым у Клічаўскім і Крупскім. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі, 28 чэрвеня 1944 г., налічваў 220 партызан.

П. К. Антонаў.

Камандзір атрада Парываеў Іван Мікалаевіч (красавік 1943 — чэрвень 1944); камісары: Зуевіч Іван Цімафеевіч (красавік — ліпень 1943), Рэйдзер Піня Мееравіч (жнівень — кастрычнік 1943), Іванюк Аляксандр Канстанцінавіч (кастрычнік 1943 — чэрвень 1944); начальнікі штаба: Шаўчэнка Васіль Іванавіч (чэрвень — ліпень 1943, загінуў), Казлоўскі Лаўрэнцій Ціханавіч (жнівень 1943 — чэрвень 1944).

10-я ЖУРАВІЦКАЯ БРЫГАДА

Створана ў сакавіку 1943 г. загадам Клічаўскага аператыўнага цэнтра на базе 256-га атрада 8-й Рагачоўскай брыгады. Пры фарміраванні брыгады з асабовага складу, вылучанага 256-м атрадам, арганізаваны новыя 260-ы, 261-ы, 262-і атрады, а таксама ўключаны 108-ы атрад. Пазней створаны атрады П. Я. Мацюшкова, В. А. Трубачова, П. П. Рымарава, 266-ы, 267-ы «За Радзіму», 268-ы імя 25-годдзя камсамола. 1 мая 1943 г. атрады П. Я. Мацюшкова, В. А. Трубачова, П. П. Рымарава атрымалі (адпаведна) нумарныя абазначэнні 263-і, 264-ы і 265-ы. 16 ліпеня 1943 г. атрадам былі прысвоены імёны: 256-му — І. В. Сталіна, 260-му М. І. Калініна, 261-му — В. І. Чапаева, 262-му — В. П. Чкалава, 263-му — М. І. Кутузава, 264-му — А. В. Суворава, 265-му — К. Я. Варашылава, 266-му — М. В. Фрунзе, 108-му — Р. І. Катоўскага. У жніўні 1943 г. загадам упаўнаважанага ЦК КП(б)Б па Гомельскай вобласці атрады імя Р. І. Катоўскага былі перададзены 1-й Буда-Кашалёўскай брыгадзе. Да 6 красавіка 1943 г. брыгада ўваходзіла ў склад Клічаўскага аператыўнага цэнтра, затым — партызанскага злучэння Гомельскай вобласці.

Партызаны брыгады дзейнічалі ў Журавіцкім, Рагачоўскім, Жлобінскім, Чачэрскім, Буда-Кашалёўскім, Кармянскім і Церахоўскім раёнах. Брыгада злучылася асноўнымі сіламі з часцямі Чырвонай Арміі 2 кастрычніка 1943 г., 267-ы атрад «За Радзіму» — 28 верасня 1943 г., асобныя групы партызан працягвалі дзейнічаць у варожым тыле да чэрвеня 1944 г. Усяго выйшла ў савецкі тыл 2811 партызан.

Камандзіры брыгады: Белых Сцяпан Мітрафанавіч (сакавік — красавік 1943, загінуў), Гаўрылаў Іван Міхайлавіч (май — кастрычнік 1943); камісары: Дзіан Ігнат Максімавіч (сакавік — верасень 1943), Драчоў Карп Міхайлавіч (верасень — кастрычнік 1943); начальнік штаба Антонаў Піліп Карпавіч (сакавік — кастрычнік 1943).

256-ы атрад імя І. В. Сталіна

22 чэрвеня 1942 г. па заданні ЦК КП(б)Б з савецкага тылу была накіравана арганізатарская група І. М. Дзікана — С. М. Белых у складзе 16 чалавек. 5 кастрычніка група прыбыла ў Журавіцкі раён. Да снежня група колькасна выросла і аформілася ў атрад. Спачатку партызаны атрада дзейнічалі самастойна, з лютага 1943 г. — у складзе 8-й Рагачоўскай брыгады. 11 сакавіка 1943 г. атрад перададзены для фарміравання 10-й Журавіцкай брыгады. У канцы лютага 1943 г. атраду прысвоена нумарное абазначэнне 256-ы. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 578 партызан.

Камандзіры атрада: Белых Сцяпан Мітрафанавіч (снежань 1942 — сакавік 1943), Штапенка Яфім Ігнатавіч (май — кастрычнік 1943); камісары: Дзікан Ігнат Максімавіч (люты — сакавік 1943), Міхуноў Іван Ананасавіч (май — кастрычнік 1943); начальнік штаба — Антонаў Піліп Карпавіч (лістапад 1942 — жнівень 1943), Марозаў Іван Гаўрылавіч (жнівень — кастрычнік 1943).

260-ы атрад імя М. І. Калініна

Арганізаваны ў сакавіку 1943 г. загадам Клічаўскага аператыўнага цэнтра з асабовага складу 2-й роты 256-га атрада. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 388 партызан.

Камандзіры атрада: Гаўрылаў Іван Міхайлавіч (сакавік — красавік 1943), Грызлоў Міхаіл Рыгоравіч (май — кастрычнік 1943); камісары Жураўлёў Фама Лявонцьевіч (сакавік — верасень 1943), Кудасаў Аляксей Сцяпанавіч (верасень — кастрычнік 1943); начальнік штаба Дудалёў Сяргей Сямёнавіч (сакавік — кастрычнік 1943).

261-ы атрад імя В. І. Чапаева

Створаны ў сакавіку 1943 г. загадам Клічаўскага аператыўнага цэнтра з партызан 3-й роты 256-га атрада. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 577 партызан.

Камандзір атрада Жураўлёў Міхаіл Пятровіч (сакавік — кастрычнік 1943); камісары: Нікіфараў Якаў Мікалаевіч (сакавік — красавік 1943), Гонтараў Апанас Сяргеевіч (май — кастрычнік 1943); начальнік штаба Анікіевіч Васіль Міхайлавіч (сакавік — кастрычнік 1943).

264-ы атрад імя А. В. Суворава

Сфарміраваны ў красавіку 1943 г. з партызан 4-й роты 256-га атрада. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 292 партызаны.

Камандзір атрада Трубачоў Васіль Антонавіч (красавік — кастрычнік 1943); камісары Афанасенка Мікіта Яўсеевіч (красавік — май 1943), Казакоў Канстанцін Піліпавіч (май — кастрычнік 1943); начальнік штаба Качаткоўскі Уладзімір Паўлавіч (красавік — кастрычнік 1943).

265-ы атрад імя К. Я. Варашылава

Створаны ў сакавіку 1943 г. на базе ініцыятыўнай групы П. П. Рымарава — К. М. Драчова, выдзеленай 8-й Рагачоўскай брыгадай. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 568 партызан.

Камандзіры атрада: Рымараў Павел Пятровіч (сакавік — ліпень 1943), Драчоў Карп Міхайлавіч (жнівень — верасень 1943), Пушкароў Павел Пахомавіч (верасень — кастрычнік 1943); камісары: Драчоў Карп Міхайлавіч (сакавік — жнівень 1943), Шабеткін Мікіта Фёдаравіч (жнівень — кастрычнік 1943); начальнік штаба Сямешкін Ілья Ягоравіч (сакавік — кастрычнік 1943).

266-ы атрад імя М. В. Фрунзе

Арганізаваны ў маі 1943 г. на базе ініцыятыўнай групы У. Б. Паўлава. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 317 партызан.

Камандзір атрада Паўлаў Уладзімір Барысавіч (май — кастрычнік 1943); камісар Дубінін Уладзімір Іванавіч (май — кастрычнік 1943); начальнікі штаба: Палікаў Мікалай Мікітавіч (май — верасень 1943), Панкоў Лаўрэнцій Аўрамавіч (верасень — кастрычнік 1943).

Ф. С. Тарасевіч.

С. М. Белых.

267-ы атрад «За радзіму»

Утвораны ў жніўні 1943 г. з партызан 5-й роты 256-га атрада. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 172 партызаны.

Камандзір атрада Самыкін Захар Паўлавіч (жнівень — кастрычнік 1943); камісар Холадаў Дзмітрый Іванавіч (жнівень — кастрычнік 1943); начальнік штаба Пунінскі Іван Мітрафанавіч (жнівень — кастрычнік 1943).

268-ы атрад імя 25-годдзя ВЛКСМ

Сфарміраваны ў верасні 1943 г. як камсамольска-маладзёжны. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай Арміі налічваў 58 партызан.

Камандзір атрада Чарненка Кузьма Фядосавіч, камісар Бязмельніцын Іван Рыгоравіч, начальнік штаба Раманаў Іван Лявонцьевіч (усе — верасень — кастрычнік 1943 г.).

ФЁДАР СЦЯПАНАВІЧ ТАРАСЕВІЧ

Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Гомельскай і Магілёўскай абласцях у гады Айчыннай вайны. Нарадзіўся 4 чэрвеня 1911 г. ў в. Слабодка Клічаўскага раёна. З 1929 г. рабочы-шкловыдзімальшчык. У Чырвонай Арміі з 1931 г. Скончыў Ваенную акадэмію імя Фрунзе (1940). У партызанах з сакавіка 1942 г.: начальнік штаба атрада, камандзір групы, з кастрычніка 1942 г. камандзір 720-га партызанскага атрада. У лістападзе 1942 — лютым 1943 г. быў камандзірам 4-й Клічаўскай партызанскай брыгады, у лютым 1943 — лютым 1944 г.— камандзірам 8-й Рагачоўскай брыгады. У 1944–

1970 гг. працаваў у Прэзідыуме Вярхоўнага Савета БССР. З 1970 г. на пенсіі. Жыве ў Мінску. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны I ступені.

СЦЯПАН МІТРАФАНАВІЧ БЕЛЫХ

Адзін з арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху на Рагачоўшчыне ў гады Айчыннай вайны. Нарадзіўся ў 1916 г. ў с. Гайваронка Кастрычніцкага раёна Курскай вобласці. Перад вайной служыў у пагранвойсках. У 1942 г. па загаду БШПР С. М. Белых быў накіраваны з групай партызан у тыл ворага для разгортвання партызанскага руху ў Журавіцкім раёне. З кастрычніка 1942 г. камандзір 256-га партызанскага атрада імя І. В. Сталіна. З сакавіка 1943 г. камандзір Журавіцкай партызанскай брыгады. Загінуў у баі 29 красавіка 1943 г. Пахаваны ў брацкай магіле ў в. Курганне.

АДАМ АНДРЭЕВІЧ БІРУКОЎ

Адзін з арганізатараў і кіраўнікоў камсамольска-маладзёжнага падполля і партызанскага руху на Рагачоўшчыне ў гады Айчыннай вайны. Нарадзіўся ў 1914 г. на Клічаўшчыне. З верасня 1940 г. сакратар Рагачоўскага райкома ЛКСМБ.

У жніўні 1941 г. выбраны сакратаром Гомельскага падпольнага абкома ЛКСМБ, член падпольнага райкома КП(б)Б. Адначасова з лістапада 1941 г. камандзір партызанскай групы, з красавіка 1942 г. камісар 255-га атрада. У лютым 1943 г. А. А. Біркоў прызначаны камісарам 8-й Рагачоўскай брыгады. З жніўня 1943 г. да ліпеня 1944 г. быў на падпольнай рабоце ў Пінскай вобласці. З 1947 г. на партыйнагаспадарчай рабоце. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1959—1963 гг. Зараз на пенсіі. Жыве ў Мінску.

ІГНАТ МАКСІМАВІЧ ДЗІКАН

Адзін з арганізатараў і кіраўнікоў партызанскага руху ў Гомельскай вобласці. Генерал-маёр (1943). Нарадзіўся ў маі 1900 г. ў вёсцы Раеўскія Мазырскага раёна. У 1919—1941 гг. на савецкай рабоце ў Гомельскай вобласці. З ліпеня 1942 г. ў тыле ворага: камандзір арганізацыйнай групы, камісар атрада, у сакавіку — верасні 1943 г.— 10-й Журавіцкай брыгады, адначасова сакратар Журавіцкага падпольнага РК КП(б)Б. З кастрычніка 1943 г. І. М. Дзікан — начальнік аператыўнай групы БШПР пры

А. А. Біркоў.

Беларускім, 1-м Беларускім франтах. З 1944 г. працаваў намеснікам старшыні Бабруйскага аблвыканкома. Памёр 13.2. 1948 г.

З успамінаў А. І. Ермакова, былога партызана 10-й Журавіцкай брыгады

Паміж сабой мы яго звалі проста Максімычам. Наш Максімыч — горда гаварылі мы, а сябе называлі дзіканцамі. Быў наш камісар цывільным чалавекам.

Перад вайной на пасадзе старшыні Стрэшынскага райсавета дэпутатаў працоўных Ігнат Максімавіч займаўся будаўніцтвам дарог, школ, бальніц. А пачалася вайна, ён разам з усімі сумленнымі людзьмі стаў на абарону бацькаўшчыны. Ён дзяліў з намі, радавымі, усе цяжкасці партызанскага жыцця. Быў душой атрада, нашым духоўным бацькам і настаўнікам. Спакойны, ураўнаважаны, у той жа час меў цвёрды прынцыповы характар. Да нашага камісара часта звярталіся мясцовыя партызаны па асабістых справах і часцей з пытаннем — як быць з сем'ямі, якіх праследавалі паліцаі і фашысты. Пасля, калі ў нас за Сажом была створана свая база, гэта пытанне вырашалася прасцей — дзяцей і жанчын уладкоўвалі ў гаспадарчую частку брыгады. Але восенню 1942 г. такой магчымасці яшчэ не было і кожны такі выпадак вырашаўся ў вельмі цяжкіх і складаных умовах. Аднак наш камісар заўсёды ўмеў знайсці выйсце і нейкім чынам вырашыць пытанне.

Запомніўся мне Максімыч і ў баі каля в. Лозава летам 1943 года. Гэта быў цяжкі бой, які працягваўся цэлы дзень да самай цемнаты. Фашысты кінулі супраць нас нават армейскія часці, якія рухаліся на фронт. У невялічкім ляску каля Лозава мы занялі кругавую абарону, адбіваючы атакі фашыстаў і паліцаяў. Атрады ў гэты крытычны час трымаліся стойка. Камісар быў ва ўсіх на віду...

Усе мы яго любілі, як роднага бацьку. Кожнаму з нас хацелася зрабіць што-небудзь прыемнае для нашага Максімыча. Аднойчы, вярнуўшыся з удала праведзенай аперацыі, партызаны паказвалі адзін аднаму свае трафеі. У ліку іншых трафеяў у мяне быў невялічкі кішэнны ліхтарык. Усім ён вельмі спадабаўся. «Падары яго Максімычу»,— прапанаваў хтосьці з прысутных. І я з задавальненнем прыняў гэту параду.

...Калі мы даведаліся, што нашаму камісару прысвоілі званне генерал-маёра, то ніколькі не здзівіліся. Ён сапраўды заслужыў гэта высокае званне. Велізарная работа лягла на яго плечы і пасля злучэння з Чырвонай Арміяй. Ігнат Максімавіч не ведаў спакою ні днём, ні ноччу. Ён быў пастаянна ў дарозе, у паездках па раёнах. Ён і памёр у дарозе, у адным з аддаленых раёнаў вобласці.

МІХАІЛ ПЯТРОВІЧ ЖУРАЎЛЁЎ

Нарадзіўся ў 1915 г. ў мястэчку Свержань Рагачоўскага раёна. Перад вайной скончыў ваеннае вучылішча. Прымаў удзел у Смаленскай бітве ў раёне Віцебска, дзе быў паранены. Пасля выздараўлення вярнуўся ў родную вёску. З кастрычніка 1941 г. М. П. Жураўлёў узначаліў Свержанскую камсамольскую арганізацыю. З кастрычніка 1942 г. ў партызанах. У сакавіку — кастрычніку 1943 г. камандзір 261-га атрада 10-й Журавіцкай брыгады. Пасля вайны знаходзіўся на савецкай рабоце ў г. п. Дзятлава Гродзенскай вобласці. Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны I і II ступеняў, Чырвонай Зоркі і медалямі. Персанальны пенсіянер.

АЛЯКСАНДРА НІЧЫПАРАЎНА ЗАХАРАВА

Адна з арганізатараў партызанскага руху ў Гомельскай вобласці ў гады Айчыннай вайны. Нарадзілася 22 сакавіка 1903 г.

А. Н. Захарава.

ў с. Паліеўка Ямпольскага раёна Сумскай вобласці. З 1923 г. настаўнічала. З 1938 г. ў Стаўрапольскім крайкоме, з 1940 г. ў Беластоцкім абкоме КП(б)Б. З лютага 1943 г. лектар Рагачоўскага падпольнага РК КП(б)Б. З лістапада 1943 г. камісар 255-га партызанскага палка. З 1945 г. лектар, намеснік загадчыка аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КП(б)Б. У 1947—1959 гг. намеснік старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, дырэктар Дома-музея I-га з'езда РСДРП. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1947—1959 гг. З 1959 г. на пенсіі. А. Н. Захарава вяла вялікую грамадскую работу. Жыве ў Мінску. Узнагароджана ордэнамі Леніна, Айчыннай вайны II ступені, баявым ордэнам Рэспублікі Югаславія, медалямі.

Няўлоўны «Арол»

...Марознай лютаўскай ноччу 1942 г. непадалёк ад в. Сялец прызямліліся тры савецкія разведчыкі: камандзір групы А. І. Чарноў («Рэвізор»), радыст М. І. Емяльянаў («Арол») і разведчыца Шура Субоціна («Клара»). Яны прыбылі з Вялікай зямлі з заданнем узяць пад кантроль чыгуначную станцыю і гарнізон праціўніка ў Рагачове. Прытулак у гэты цяжкі час далі разведчыкам калгасніца вёскі Ульяна Пятроўна Лускіна, яе сын Пётр, дачка Ніна. Рызыкуючы жыццём, яны надзейна схавалі разведчыкаў на гарышчы сваёй хаты, што стаяла побач з нямецка-паліцэйскім гарнізонам. У хуткім часе члены разведгрупы А. Чарноў і А. Субоціна накіраваліся ў Рагачоў, ім удалося ўладкавацца на працу ў акупацыйныя ўстановы. Ульяна Прохараўна і Ніна Лускіны сталі іх надзейнымі сувязнымі. Яны пастаянна хадзілі ў Рагачоў, каб потым глыбокай ноччу «Арол» мог перадаць у цэнтр каштоўныя разведданыя. Затым на дапамогу ім прыйшлі сакратар падпольнага райкома партыі С. М. Свярдлоў, падпольшчыкі Мікалай Зінчанка, Якаў Міхееў, настаўнік Ф. Р. Сідоранка з жонкай Юзэфай Іосіфаўнай, Даніла Шолахаў. Ланцужок сувязных ад Рагачова цягнуўся праз Старую Рудню, Салтанаўку, Гарадзец, Красніцу, Аляксандраўку, Лаву да радыёстанцыі «Арла», схаванай на балотным астраўку пад кучай старога галля.

Гітлераўскія разведчыкі не раз траплялі на след радыёстанцыі, праводзілі павальныя аблавы, прачэсвалі лясы, але «Арол» заставаўся няўлоўным. Уласным жыццём заплацілі памочнікі разведгрупы, але не выдалі тайны ворагам. Фашысты жыўцом спалілі Ульяну Лускіну, закатавалі ў засценках Шуру Субоціну, Юзэфу Сялезка, у няроўным паядынку склаў галаву Аляксандр Чарноў, радыёстанцыя працягвала працаваць. І кожны раз, звязаўшыся з цэнтрам, Емяльянаў гаварыў:

— Я — «Арол». Перадаю чарговую радыёграму...

А. Духанін.

Рагачоўскае падполле

З жніўня 1941 г. да ліпеня 1944 г. ў Рагачове і раёне дзейнічала партыйна-камсамольскае падполле. У яго ўваходзіла 17 арганізацый і груп, якія налічвалі больш за 160 чалавек, у тым ліку 21 камуніста і 108 камсамольцаў. У горадзе дзейнічалі 2 падпольныя камсамольскія арганізацыі: тэрытарыяльная (кіраўнік М. Я. Данілава) і на лесазаводзе (кіраўнік К. К. Гадзіеўскі). На тэрыторыі раёна ў розны час дзейнічала 11 падпольных камсамольскіх арганізацый: 3 у в. Турск (кіраўнікі А. А. Ганчароў, В. Ф. Ярмоленка, Л. А. Кудраўцава), у пасёлках Дняпроўск (Г. А. Фядосава), Масткі (М. С. Філіпаў), у вёсках Забалацце (В. К. Парфёнава), Слабада (А. А. Канавалава), Станькаў (У. Я. Крапіцкая), Церахоўка (У. Ф. Мазепіна), Філіпкавічы (Р. П. Лукашэвіч), Гадзілавічы (І. В. Гранкова), Красніца (А. І. Шукевіч), Азяраны (А. К. Мальцаў), на станцыі Салтанаўка Жлобінскага раёна (В. А. Ашмянскі і У. В. Лабачоў). Існавалі явачныя кватэры ў пас. Дубрава (М. Я. Бардуленка) і ў в. Ходасавічы (П. А. Купрэеў) і інш. З мэтай аператыўнага кіраўніцтва падполлем РК ЛКСМБ у маі 1942 г. замацаваў членаў райкома С. М. Свярдлова, І. Ц. Зуевіча, К. М. Драчова за асобнымі зонамі раёна. Сакратар Рагачоўскага падпольнага РК ЛКСМБ А. А. Бірукоў каардынаваў дзейнасць падпольных камсамольскіх арганізацый і груп. Падпольшчыкі за 2 гады здабылі і перадалі партызанам 4 мінамёты, 24 кулямёты, 263 вінтоўкі, 750 гранат, 450 кілаграмаў узрыўчаткі, больш за 100 тысяч патронаў, разам з партызанамі ўдзельнічалі ў дыверсіях на чыгунцы. Зімой 1943 г. М. Я. Данілава з дапамогай іншых падпольшчыкаў пераправіла да партызан зубных урачоў і арганізавала вываз абсталявання зубаўрачэбнага кабінета. У дыверсіях на чыгунцы актыўна ўдзельнічалі падпольшчыкі Л. Л. Байдакова, Н. С. Бялян, браты А. Р. і М. Р. Жданавы, Л. М. Мацкоў, К. І. Ясянецкая. Члены арганізацыі в. Станькаў Ф. Р. Каморнікаў, М. В. Хуркоў і А. С. Парахневіч зімой 1942 г. двойчы ўзрывалі чыгунку. Інжынер А. С. Каратаеў вывеў са строю водаправодную сістэму, якая забяспечвала водой чыгуначную станцыю і тэрыторыю былога ваеннага гарадка, дзе размяшчаўся гарнізон праціўніка. Падпольшчыкі Л. Я. Данілава, А. А. Чарнавусава, М. П. Дойлідаў рэгулярна выводзілі са строю сянныя прэсы. Летам 1943 г. П. В. Чэвушаў падарваў на станцыі Рагачоў мотавоз і 5 вагонаў з гаручым, у верасні там жа знішчыў усю дзеючую і запасную апаратуру сувязі (больш за 50 тэлефонных і тэлеграфных апаратаў). У красавіку 1943 г. Філіпаў, П. С. Назараў і В. І. Падольцаў забяспечылі партызанам поспех у баі з нямецкім гарнізонам в. Гадзілавічы. Патрыёты Сідарэнка, Фядосава, Д. А. Шолахаў і іншыя аказвалі дапамогу партызанам і разведгрупам Чырвонай Арміі зборам інфармацыі аб перадыслакацыі вайсковых часцей, чыгуначных і аўтамабільных перавозках праціўніка. У барацьбе з фашысцкімі захопнікамі загінулі М. А. Бондараў, П. А. Купрэеў, В. І. Кухарэнка, В. І. Падольцаў, Ф. Н. Рудзянкоў, Ю. І. Слязенка, І. М. Шабеткін, В. Д. Шолахаў, У. І. Юшкевіч, В. А. Янава.

М. Ф. Шумейка.

А. Субоціна.

Л. Чарноў.

З успамінаў А. А. Бірукова, былога сакратара Рагачоўскага падпольнага РК ЛКСМБ

З першага дня акупацыі пачалася актыўная работа па стварэнні ў Рагачове і на тэрыторыі раёна камсамольскага падполля для барацьбы з ворагам. Для гэтай мэты ў Рагачоў была паслана Марыя Якаўлеўна Данілава. Да вайны яна працавала тэхнічным сакратаром у райкоме партыі, з'яўлялася членам райкома камсамола. І калі на пасяджэнні падпольнага райкома партыі 30 жніўня 1941 г. паўстала пытанне аб арганізацыі падпольных камсамольскіх арганізацый у Рагачове і кандыдатуры для гэтай работы, выбар выпаў на Марыю Данілаву.

Заданне было адказным і нялёгкім. Патрэбны былі мужнасць, арганізатарскія здольнасці, уменне працаваць у складаных умовах, Марыя Якаўлеўна валодала ўсімі гэтымі якасцямі. Яна ўладкавалася працаваць афіцыянткай у сталовую пры

былой кардоннай фабрыцы. І адразу ж пачала работу па стварэнні першай у горадзе падпольнай камсамольскай арганізацыі. Моладзь яна ведала добра і карысталася ў яе даверам.

Актыўнай памочніцай ёй стала малодшая сястра Лідзія Данілава. Першымі членамі камсамольскай арганізацыі сталі Мікалай Маркаў, Марыя Гардзіеўская. Пазней для работы ў падпольнай камсамольскай арганізацыі былі прыцягнуты Ларыса Клятэцкая, браты Сяргей і Уладзімір Бацюшкавы. Да пачатку 1942 г. камсамольская арганізацыя налічвала ў сваіх радах 14 чалавек. Кожны з іх меў ад М. Данілавай канкрэтнае заданне.

Аднак работа афіцыянткай абмяжоўвала дзейнні Марыі па арганізацыі камсамольскага падполля і збору разведвальных даных для партызан. Нарэшце, у красавіку 1942 г. ёй удалося ўладкавацца памочнікам справавода ў раённую ўправу. Цяпер у яе была магчымасць кантраляваць перапіску раённага бургамістра. Яна магла азнаёміцца з яго распараджэннямі ваенным і вясковым старастам, іх паведамленнямі. Гэта інфармацыя была вельмі неабходнай для каардынацыі партызанскай барацьбы і работы падпольшчыкаў. Перадаваць яе ў падпольны райком партыі дапамагалі яе сястра Ліда, бацькі. Працуючы ва ўправе, Марыя магла даставаць розныя дакументы для забеспячэння імі патрэбных людзей.

Другой вельмі важнай справай камсамольскай арганізацыі быў збор разведвальных даных аб размяшчэнні і руху нямецкіх вайсковых часцей па чыгункі Жлобін — Магілёў, аб характары перавозімых грузаў, руху па шашы. Сабраныя камсамольцамі звесткі Марыя перадавала савецкім разведчыкам Чарнову і Субоцінай, якія жылі з сакавіка 1942 г. ў Рагачове. Атрыманыя матэрыялы па рацыі перадаваліся імі ў Маскву.

Сабраныя звесткі для райкома партыі Марыя перадавала праз сувязнога падпольшчыкаў старасту в. Шчыбрын Васіля Шэбушава. Калі сустрэцца з ім было немагчыма, матэрыялы пакідала ў дупле дуба на дарозе на в. Старое Сяло. Гэту «паштовую скрынку» рэгулярна наведвалі партызанскія сувязныя. Дастаўку тэрміновых звестак у райком партыі ажыццяўляў і Дзмітрый Ільіч Клятэцкі, які працаваў галоўным бухгалтарам на лесазаводзе. Ён перадаваў іх праз сваю дачку камсамолку Ларысу. Яна разам з маці Ефрасінняй Фокаўнай збірала звесткі аб праходжанні паяздоў праз станцыю Рагачоў. Праз старасту Шэбушава перадаваліся ў партызанскі атрад таксама зброя, прадукты і многае іншае.

Камсамольцы Л. Данілава, А. Чарнавусава і М. Дойлідаў працавалі на сяннай базе. Яны мелі пропускі для выезду за межы Рагачова, што выкарыстоўвалася для наладжвання сувязей з моладдзю. Чарнавусава і Дойлідаў займаліся таксама і дыверсійнай работай, выводзілі са строю сянныя прэсы. Браты Бацюшкавы працавалі ў нямецкай майстэрні па рамонту баявой тэхнікі. Яны сістэматычна псавалі станкі, абсталяванне і ўсялякімі сродкамі стрымлівалі рамонт машын.

Камсамольцы М. М. Маркаў і А. І. Масладудаў працавалі на радыёвузле, рэгулярна слухалі Маскву, зводкі Саўінфармбюро і перадавалі іх у падпольную арганізацыю для інфармавання насельніцтва. Яны даставалі батарэі для радыёпрыёмнікаў і перадавалі іх у партызанскі атрад. Камсамольцы Іван Вялічка і яго сястра Вера збіралі зброю, рыхтавалі моладзь да адыходу ў партызаны. Актыўна працавала камсамолка Вера Кухарэнка.

Шмат было зроблена падпольнай камсамольскай арганізацыяй і моладдзю пад кіраўніцтвам Марыі Данілавай. У 1943 г., калі бургамістр Сідарэнка пачаў падазраваць Марыю, ёй удалося перайсці ў зямельную ўправу. Дапамагла у гэтым Вольга Герман, якая працавала тут аграномам і была сувязной райкома партыі. Калі ж пагроза раскрыцця стала рэальнай, Марыю пераправілі ў партызанскі атрад. Падполле ўзначаліла Марыя Гардзіеўская. Але актыўная дзейнасць падпольнай камсамольскай арганізацыі не абышлася без ахвяр. Загінула, выконваючы даручэнні і арганізацыі, камсамолка Вера Кухарэнка.

Падпольную камсамольскую арганізацыю на лесазаводзе ўзначальваў Канстанцін Кірылавіч Гардзіеўскі. Яго бацька Кірыла Харытонавіч знаходзіўся ў партызанах з першых дзён акупацыі. Канстанціна на кожным кроку падсцерагала небяспека. Данясе хто-небудзь, што яго бацька партызан,— смерці не мінуць. Але Канстанціна гэта не палохала. На лесазаводзе падпольшчыкі выводзілі са строю машыны, псавалі маторы, водаправодную сетку, помпавую станцыю. У выніку лесазавод пры заданні 300 кубаметраў лесаматэрыялаў выпускаў іх не больш як 20—25 кубаметраў за дзень. Памочнікамі Гардзіеўскага былі Г. П. Клятэцкі, М. Т. Гарадзецкі, М. І. Філімонаў, А. І. Палякоў, В. Е. Шумілаў, М. В. Іваноў, М. А. Гайдураў. У склад камсамольскай арганізацыі ўваходзілі В. П. Ксянзова, А. С. Грыгор'ева, Н. М. Барысава. У лютым —

сакавіку 1943 г. ўсе камсамольцы пайшлі ў партызаны і да канца вайны са зброяй у руках грамілі ворага.

Актыўна дзейнічала падпольная камсамольская арганізацыя ў Азяранах. Арганізатарам і кіраўніком яе была Вольга Андрэеўна Гаўрыленка. Створана камсамольская арганізацыя была ў лістападзе 1941 года. Спачатку ў ёй былі чатыры камсамольцы: Вольга Андрэеўна, Ф. І. Аўраменка, П. П. Канавалаў, П. А. Гаўрыленка. А ўжо да верасня 1942 г. налічвалася 16 чалавек. На рахунку камсамольцаў нямала баявых спраў. Яны ўдзельнічалі ў разгроме нямецка-паліцэйскіх гарнізонаў у Азяранах, Ціхінічах, сарвалі план стварэння гарнізона ў в. Падсёлы. А калі акупанты пачалі ствараць гарнізон у в. Фалевічы, падпольшчыкі для ўступлення ў паліцыю падабралі сваіх 12 маладых хлопцаў на чале з членам камсамольскай арганізацыі В. І. Бондаравым. Немцы забяспечылі іх зброяй, і ўсе яны тут жа перайшлі са зброяй да партызан.

У лістападзе 1943 г. амаль усе падпольшчыкі разам з В. А. Гаўрыленка сталі партызанамі. Аднак дзейнасць арганізацыі не спынілася. Яе ўзначаліла Валянціна Аляксандраўна Янава. У студзені 1944 г. яна была схоплена немцамі і расстраляна.

У в. Філіпкавічы падпольная камсамольская арганізацыя была створана ў маі 1942 г. Яе арганізатарам і кіраўніком стаў Рыгор Прохаравіч Лукашэвіч. З першых дзён фашысцкай акупацыі ён пачаў аб'ядноўваць вакол сябе патрыятычна настроеную моладзь. Разам збіралі і хавалі зброю, якой нямала засталося пасля баёў у 1941 г. Пазней Рыгор наладзіў сувязь з членамі падпольнага райкома партыі, па іх заданні камсамольцы выконвалі розныя разведвальныя даручэнні. У маі 1942 г. група Лукашэвіча афіцыйна была аб'яднана ў падпольную камсамольскую арганізацыю. У яе ўвайшло 12 хлопцаў і дзяўчат. Ад райкома партыі Лукашэвіч атрымаў заданне пастаянна сачыць за дзейнасцю паліцэйскіх гарнізонаў у вёсках Жылічы і Дварэц і рэгулярна перадаваць інфармацыю сувязному падпольнага райкома партыі. Л. Г. Бычкову, Л. С. Шчэрбіч, В. М. Чарняўскай, Е. Ф. Ціхановіч было даручана наведвацца ў Бабруйск, каб ведаць абстаноўку ў гэтым горадзе. Ад іх райком партыі атрымаў нямала карысных звестак. М. М. Сапега, якому было даручана работа з ваеннапалоннымі, здолеў пераправіць групу ваеннапалонных у партызанскі атрад.

У Філіпкавічах былі дзве явачныя кватэры — у Е. Ф. Ціхановіча і В. М. Чарняўскай. Займаліся камсамольцы і дыверсійнай дзейнасцю. Так, В. І. Бокачу, В. Ф. Шаціла, Ф. М. Рудзянкову і В. І. Юшкевічу было даручана знішчыць мост цераз раку Добасна. Ахоўваў мост узвод былых ваеннапалонных (не вытрымаўшы здзекаў у канцлагеры, яны згадзіліся пайсці служыць немцам). Камсамольцы знайшлі агульную мову з вартаўнікамі, і тыя самі ўзарвалі мост і са зброяй перайшлі да партызан. Камсамольская арганізацыя вёскі перадала партызанам 31 вінтоўку, 2 пісталеты, шмат патронаў, гранат, падрыхтавала і накіравала ў партызаны 25 чалавек моладзі.

У сваёй дзейнасці арганізацыя панесла і страты. Выконваючы заданне ў ліпені 1943 г., загінулі Ф. М. Рудзянкоў, В. І. Юшкевіч. У сакавіку 1944 г. быў схоплены немцамі і Р. П. Лукашэвіч. Аднак камсамольская арганізацыя в. Філіпкавічы працягвала дзейнічаць.

У снежні 1942 г. ўтварылася падпольная арганізацыя камсамольцаў і моладзі ў в. Забалацце. Арганізатарам падполля стала Вольга Канстанцінаўна Парфёнава. У актыўную барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі яна ўключылася ў чэрвені 1941 г. Была ў складзе знішчальнага батальёна, некалькі разоў па заданні камандавання вайсковай часці хадзіла ў разведку праз лінію фронту, які ў жніўні 1941 г. знаходзіўся на Дняпры, вывела з акружэння некалькі груп чырвонаармейцаў. Потым была пакінута ў Забалацці сувязной райкома партыі і камандавання партызанскага атрада.

На рахунку камсамольскай арганізацыі, у якой было 9 чалавек, нямала спраў. Члены гэтай арганізацыі Н. С. Бялян і Л. Л. Байдакова рэгулярна вялі ўлік руху паяздоў на ўчастку чыгункі Бабруйск — Жлобін, іх звесткі два разы ў тыдзень перадаваліся ў падпольны райком партыі, а затым у разведгрупу Заходняга фронту «Арол».

Лідзія Байдакова, Ганна і Таццяна Дорычавы, Надзея Бялян, Марыя Фінкова, Дзмітрый Дубкоў, Юлія Мельнікава былі праваднікамі партызанскіх дыверсійных груп да тых участкаў чыгуначнай дарогі Бабруйск — Жлобін, што не ахоўваліся акупантамі. Дзмітрый Дубкоў разам з партызанамі ўдзельнічаў у знішчэнні Бадруцкага льнозавода і Лукскага паліцэйскага ўчастка. У камсамольскай арганізацыі быў свой радыёпрыёмнік. Патрыёты прымалі зводкі Саўінфармбюро, размнажалі і распаўсюджвалі іх не толькі сярод насельніцтва Забалацця, але і навакольных вёсак.

Марыя Фяськова ў снежні 1942 г. па-

дабрала параненага афіцэра — разведчыка Чырвонай Арміі Івана Фёдаравіча Залатарэйку. Рызыкуючы сваім жыццём і жыццём родзічаў, хавала і лячыла яго. І. Ф. Залатарэнка зноў вярнуўся ў строй. Марыя Фяськова здабыла і перадала ў штаб партызанскай брыгады план-карту Жлобіна з нанесенымі на ёй умацаваннямі і агнявымі пунктамі акупантаў. Карта добра паслужыла і партызанам, і нашай авіяцыі, якая бамбіла Жлобінскі чыгуначны вузел.

Члены арганізацыі І. А. Максімаў, А. М. Дорасеў, М. С. Бялян здабылі і перадалі партызанам 6 кулямётаў, 50 вінтовак, гранаты, патроны, узрыўчатку. Камсамольская арганізацыя падрыхтавала і накіравала ў партызанскі атрад 12 маладых хлопцаў.

У Станькаўскай падпольнай камсамольскай арганізацыі асаблівую мужнасць і адвагу праявіў камсамолец І. М. Кузькоў. Пры выкананні аднаго з заданняў ён быў схоплены фашыстамі і пасля катаванняў расстраляны. Мужны патрыёт не выдаў сваіх таварышаў. Камсамольская арганізацыя пад кіраўніцтвам Ульяны Яфрэмаўны Крапіцкай і яе сястры Фаіны працягвала дзейнічаць. Члены падпольнай арганізацыі А. С. Парахневіч, Ф. Р. Каморнікаў, М. А. Хуркоў у 1942 г. двойчы ўарывалі рэйкі на чыгунцы. Вялікую дапамогу камсамольскай арганізацыі ў правядзенні дыверсій на чыгунцы аказваў камуніст Я. Л. Міхееў — сувязны падпольнага райкома партыі.

Па заданні райкома партыі камсамолец М. А. Хуркоў пайшоў на работу ў Старасельскі участак паліцыі, а А. С. Парахневіч уладкаваўся ўчастковым аграномам у раённай зямельнай управе. Яны праз сувязнога І. М. Тараканава перадавалі розныя каштоўныя звесткі разведчыцы Аляксандры Майсееўне Субоцінай.

У снежні 1943 г. акупанты натрапілі на след камсамольцаў. Аднак яны былі своечасова папярэджаны і ўліліся ў партызанскі атрад.

У в. Турск падпольныя камсамольскія групы ўзначальвалі Аляксандр Андрэевіч Ганчароў, Людміла Аляксееўна Кудраўцава. У сакавіку 1943 г. члены камсамольскіх арганізацый уступілі ў рады партызан. Яны былі аб'яднаны ў дыверсійна-падрыўны ўзвод. Камандаваў ім былы член камсамольскай арганізацыі А. Д. Бекарэвіч. А. Ганчароў быў выбраны сакратаром камсамольскай арганізацыі. Партызаны ўзводу ўзарвалі 8 мастоў, знішчылі 12 аўтамашын з ваеннымі грузамі, 4400 метраў тэлеграфна-тэлефоннай сувязі, замініравалі 1600 метраў дарогі.

Шмат баявых спраў на рахунку падпольных камсамольскіх арганізацый пас. Дняпроўск Кісцянёўскага сельсавета і в. Красніца. Сакратарамі іх былі Ганна Аляксандраўна Фядосава і Кацярына Іванаўна Шукевіч. Яны асабіста перадавалі звесткі падпольшчыкаў з чыгункі Жлобін — Гомель у партызанскі атрад. І кожны раз трэба было пераадолець 25 небяспечных кіламетраў. Сувязным быў і бацька Ганны Фядосавай Аляксандр Васілевіч.

Каля Дняпроўска знаходзілася пастаянная партызанская пераправа, дзе працавалі камсамольцы А. П. Хімчанка, В. А. Рублеўскі, В. Ф. Лаўрэнаў. Яны адказвалі за стан лодак, якія хавалі ў затоках Дняпра. Камсамольцы Т. Ф. Чурвіна, А. С. Зайцава, А. Е. Фядосава вялі разведку, каб у час пераправы партызан цераз Днепр гітлераўцы раптоўна не напалі, не зрабілі засаду.

У в. Красніца актыўна дзейнічалі патрыёты А. І. Шукевіч, А. Я. Хахлянцаў, А. К. Шукевіч, Я. І. Язэпаў. Яўген Іванавіч Язэпаў у кастрычніку 1942 г. пайшоў у партызанскі атрад і камандаваў дыверсійнай групай. 26 чэрвеня 1943 г. група вярталася з задання і трапіла ў засаду. Камандзір застаўся прыкрываць таварышаў. Ён змагаўся да апошняга патрона. Фашысты хацелі ўзяць Язэпава жывым. Але ў апошні момант ён паспеў вырваць чаку з гранаты, узарваў сябе і акружыўшых яго гітлераўцаў.

Актыўны ўдзел у барацьбе з ворагам прымала таксама моладзь в. Масткі на чале з М. С. Філіпавым, С. М. Роднікавым і М. С. Прахарэнкам. Члены гэтай арганізацыі П. С. Назараў і В. І. Падольцаў па ўказанні райкома партыі пайшлі працаваць у нямецка-паліцэйскі гарнізон у в. Гадзілавічы. Праз сувязнога А. С. Назарава яны паведамлялі аб усіх планах, якія намячаў гарнізон па барацьбе з партызанамі. Партызаны своечасова прымалі адпаведныя контрмеры.

Патрыётаў з в. Церахоўка ўзначальвала Ульяна Фёдараўна Мазепіна. Нямала каштоўных звестак атрымала праз гэту арганізацыю армейская разведгрупа «Арол». Камсамольцы праводзілі таксама і дыверсіі на чыгунцы. Тры варожыя эшалоны былі пушчаны пад адхон камсамольцам М. С. Казлоўскім. У правядзенні дыверсій на чыгунцы ўдзельнічалі І. Я. Калбасаў, В. С. Казак, С. Ф. Мазепін, Л. М. Чапцоў. У в. Слабада патрыёты-падпольшчыкі змагаліся пад кіраўніцтвам Аляксандры Андрэеўны Канавалавай. М. С. Жданаў, М. Я. Бондараў, М. П. Бондарава, М. С. Зазерская, П. П. Бонда-

рава перыядычна наведваліся ў Рагачоў весці разведку і ва ўмоўнае месца перадавалі звесткі. Пры выкананні задання ў верасні 1942 г. быў схоплены гітлераўцамі і загінуў у іх засценках камсамолец Мікалай Бондараў.

Так, шмат маладых жыццяў абарвалася ў няроўнай барацьбе за вызваленне бацькаўшчыны. Патрыёты Рагачоўшчыны ў гэтай смяртэльнай схватцы з ворагам паказалі сябе сапраўднымі героямі.

З успамінаў М. А. Дзмітрыева, былога сакратара Журавіцкага падпольнага РК ЛКСМБ

Да ўтварэння Журавіцкага падпольнага райкома камсамола па ініцыятыве камсамольцаў раёна ствараліся і актыўна дзейнічалі пярвічныя падпольныя камсамольскія арганізацыі, якія ўвайшлі затым у падпарадкаванне Журавіцкага райкома камсамола.

Праз два тыдні пасля акупацыі Серабранкі, 1 верасня 1941 г. ў вёсцы была створана падпольная камсамольская арганізацыя. У яе ўвайшлі ў асноўным маладыя настаўнікі і вучні-старшакласнікі. Арганізатарам і сакратаром арганізацыі быў Міхаіл Апанасавіч Дзмітрыеў. Пасля яго ўходу ў партызанскі атрад арганізацыю ўзначаліла Ніна Ігнатаўна Левянкова, а з чэрвеня 1943 г.— Марыя Цітаўна Патапенка.

Членамі камсамольскай арганізацыі былі М. М. Прохараў, Н. І. Кудасава, К. В. Савельева, В. М. Кандраценка, М. М. Лукашоў, Б. М. Прохарава, В. П. Антонаў, В. А. Дзмітрыеў, М. М. Камароў, В. Я. Пацееў, Я. Я. Якубаў.

Серабранская камсамольская арганізацыя неўзабаве ўстанавіла сувязь са Свержанскай падпольнай партыйнай арганізацыяй праз яе сакратара Т. Ф. Карніенка, а праз яе — з сакратаром Рагачоўскага падпольнага РК ЛКСМБ, упаўнаважанага ЦК ЛКСМБ А. А. Біруковым.

Юнакі і дзяўчаты збіралі зброю і боепрыпасы, перадавалі іх партызанам. Па заданню хадзілі ў разведку ў Бабруйск, Рагачоў, Прапойск, Карму, Журавічы, Чачэрск, у многія вёскі і прыносілі шмат каштоўных звестак. Падпольшчыкі псавалі тэлефонную сувязь, распаўсюджвалі лістоўкі і партызанскія газеты сярод насельніцтва, ратавалі моладзь многіх вёсак ад вывазу ў Германію. Двойчы ўдалося выратаваць ад вывазу ў Германію юнакоў і дзяўчат Серабранкі.

У пачатку лютага 1943 г. ў Серабранку прыбыў карны батальён «Днепр». За маскіровачныя белыя халаты жыхары вёскі празвалі карнікаў «белахалатчыкамі». Камандаваў батальёнам П. І. Мельнікаў, родны брат якога М. І. Мельнікаў быў партызанам. Партызанскае камандаванне паставіла перад серабранскімі падпольшчыкамі задачу не дапусціць баёў карнікаў з партызанамі. Падпольшчыца К. В. Савельева прывезла ў Серабранку з в. Зенькавіна маці Мельнікава, якая па нашай задуме павінна была паўплываць на сына. Камандзір батальёна згадзіўся пазбягаць магчымасці сутыкнення з народнымі мсціўцамі і штодзённа паведамляў пра маршрут карнікаў. Гэтыя даныя перадаваліся партызанам. І хоць Мельнікаў не згадзіўся перайсці на бок партызан, яго батальён быў нейтралізаваны.

К. В. Савельевай паспяхова было выканана і другое важнае заданне. Яна даставіла ў партызанскую брыгаду шрыфты, фарбу і іншае абсталяванне з нямецкай друкарні г. п. Карма. Шрыфты спатрэбіліся для газеты «Партызан Гомельшчыны». З дапамогай сваіх памочнікаў, будучых партызан Мікалая Купцова, Міхаіла Мельнікава, Аляксандра Рудэнкі яна надрукавала ў Кармянскай друкарні некалькі соцень партызанскіх лістовак, якія распаўсюджваліся падпольшчыкамі і партызанамі сярод насельніцтва.

У снежні 1942 г. ў доме маці падпольшчыка М. Н. Лукашова была праведзена вельмі тонкая і смелая аперацыя па нейтралізацыі актыўнага і асцярожнага агента гестапа — жанчыны, якая выдала немцам серабранскіх камуністаў. Злоўленая шпіёнка была перапраўлена ў лес да партызан. Немцаў жа здолелі пераканаць, што зрабіла яна гэта добраахвотна.

Падпольшчыкі ўстанавілі нагляд за другім агентам акупантаў — братам злоўленай. Вывучалі яго маршрут. І вось аднойчы партызаны ў форме нямецкага афіцэра і паліцэйскіх сярод белага дня на шашы пасадзілі да сябе ў павозку старасту-здрадніка. Здраднік апамятаўся, калі пачалі пад'язджаць да лесу...

У доме падпольшчыцы М. Ц. Патапенкі пад чужым імем жыла сям'я начальніка штаба 10-й Журавіцкай партызанскай брыгады Ф. К. Антонава. Пасля Марыя Цітаўна ўзначаліла камсамольскую арганізацыю.

Не ўсім серабранскім падпольшчыкам удалося дажыць да светлага дня Перамогі. Пры выкананні баявых заданняў загінулі камсамольцы М. М. Прохараў, І. Ц. Патапенка, І. А. Дварэцкі.

Свержанская падпольная камсамольская арганізацыя была створана па ініцыятыве сакратара Свержанскай падпольнай партыйнай арганізацыі Т. Ф. Карніен-

ка. Спачатку ў яе ўваходзілі камсамольцы Р. Ф. Бачынскі, І. М. Бондараў, Н. М. Бондарава, М. П. Жураўлёў, М. А. Жыткевіч, П. І. Краўчанка, І. І. Кудрыцкі, М. Ф. Карніенка, М. Я. Петрачэнка і М. А. Шаройка. Пазней арганізацыя папоўнілася: у яе ўвайшлі А. С. Несцераў, Ю. І. Новікава, Е. А. Шаройка, М. І. Новікава, Л. Я. Петрачэнка, М. М. Савіцкі, Н. Р. Сіліна, Р. Д. Талкачоў. Для больш аператыўнай работы арганізацыя была падзелена на 3 самастойныя групы. Спачатку сакратаром быў прызначаны М. Я. Петрачэнка, а ў кастрычніку 1941 г. кіраўніцтва камсамольцамі-падпольшчыкамі было даручана лейтэнанту Чырвонай Арміі М. П. Жураўлёву, які пасля ранення і акружэння вайсковай часці апынуўся ў Свержані.

Кожная група атрымала канкрэтнае заданне: збіраць, захоўваць і трымаць у належным стане зброю і боепрыпасы, здабыць радыёпрыёмнік, выяўляць нямецкіх прыхвасняў, наладжваць сяброўскія сувязі з моладдзю навакольных вёсак, рыхтавацца да пераходу ў партызанскі атрад, строга захоўваць канспірацыю, ажыццяўляць дыверсіі на дарогах.

Падпольшчыкам стала вядома, што акупанты размініравалі поле, знялі 150 процітанкавых мін і збіраліся іх перавезці на свае склады. Ноччу патрыёты перанеслі 70 мін і надзейна іх схавалі. Астатнія вырашылі ўзарваць. Піянеры А. М. Бондараў, Конанава і Чубанава зрабілі гэта, але, на жаль, самі загінулі.

З лістапада 1941 г. па снежань 1942 г. І. І. Кудрыцкі, Р. Ф. Бычынскі, П. І. Краўчанка і М. А. Шаройка ўзарвалі на дарогах 9 нямецкіх аўтамашын.

У кастрычніку 1942 г. свержанскія камсамольцы-падпольшчыкі першымі ў Журавіцкім раёне ўстанавілі сувязь з ініцыятыўнай групай І. М. Дзікана, прысланага з-за лініі фронту для разгортвання партызанскага руху. Многія юнакі перайшлі ў партызаны. Камсамольскую арганізацыю ўзначаліла А. А. Шаройка.

Актыўную барацьбу супраць акупантаў вяла Хатаўнянская патрыятычная група, якую ўзначальваў Я. П. Аніскоў. У ёй было дзесяць адважных камсамольцаў: І. М. Панкоў, А. П. Маркаў, Паліна Кулакова, У. А. Астаенка, Л. Д. Філіпчанка, В. А. Астапенка, Д. П. Аніскоў, І. А. Свістуноў і Л. І. Чарняўскі. Усе яны былі вернымі памочнікамі партызан.

Канаўскую камсамольскую патрыятычную групу ўзначаліў С. Ф. Шакараў. У ёй было 15 камсамольцаў: М. В. Гонтараў, С. Д. Цітоў, А. Т. Асюлеў, З. М. Навіцкая, Ц. Ф. Шакараў, Г. Р. Філіпчанка, Я. В. Сяменчыкаў, Л. П. Шакарава, Д. Д. Асюлева, Д. І. Сівакова, Ф. У. Гонтарава, М. С. Гонтарава і Г. А. Гонтарава. Канаўскія камсамольцы знішчылі ў ліпені 1942 г. Хатаўнянскую валасную ўправу, узарвалі масты цераз раку Гутлянка каля вёсак Вець і Сялец, сабралі 7 вінтовак і больш за тысячу патронаў, якія перадалі палітруку 2-й роты 261-га партызанскага атрада імя В. І. Чапаева І. Ф. Сівакову.

У лютым 1942 г. была створана падпольная камсамольская група ў в. Юдзічы ў складзе сакратара С. С. Троцкай і членаў Л. Н. Сергіенка, Н. І. Кавалёвай, М. І. Лукашкова, А. М. Несцярэнка. Па даручэнні партызан і падпольнага райкома камсамола камсамольцы в. Юдзічы сабралі і перадалі партызанам 7 вінтовак, 1 аўтамат, 2 скрыні гранат, 4 скрыні патронаў, вялі разведвальную работу, збіралі аблігацыі, адзенне і давалі прадукты харчавання.

У маі 1943 г. арганізавалася Зімніцкая камсамольская група. Яе ўзначаліла П. Р. Данілава. У яе ўвайшлі М. Р. Данілаў, Д. Ю. Аніскоў, П. П. Чумакова, І. Р. Данілаў, У. І. Сазонаў, М. К. Лазавікоў, М. Ц. Белашоў і С. Ю. Аніскоў.

Патрыёты збіралі зброю, боепрыпасы, наладжвалі сувязь з ваеннапалоннымі з мэтай адпраўкі іх у партызанскі атрад, удалося выпісаць для ваеннапалонных 12 «аўсвайсаў». Члены групы распаўсюджвалі партызанскія газеты і лістоўкі сярод насельніцтва, вялі разведку, хавалі ад немцаў хлеб і жывёлу.

Акрамя таго, сапраўднымі патрыётамі паказала сябе моладзь вёсак Фёдараўка, Асмолавічы, Новы Доўск, Пахар, Дзедлава, Перакоп, Рыскова, Стары Крыўск. Многія імёны і прозвішчы герояў не захаваліся. Аднак усе яны сумленна выканалі свой грамадзянскі абавязак у крытычны для Радзімы час.

Свержанскае падполле

З верасня 1941 г. і да кастрычніка 1942 г. ў в. Свержань Журавіцкага раёна дзейнічала падполле. Яго кіраўніком была Т. Ф. Карніенка. Патрыёты прымалі ўдзел у стварэнні падпольных груп у суседніх вёсках, ратавалі савецкіх людзей ад вываза на катаргу ў Германію, зрывалі пастаўкі хлеба, жывёлы акупантам, вялі разведку. Члены падполля падарвалі 10 аўтамашын ворага, 2 масты, склад з гаручым у Доўску. Падполле падрыхтавала базу для разгортвання партызанскага руху ў Журавіцкім раёне. У кастрычніку 1942 г. ўсе падпольшчыкі ўліліся ў 10-ю Журавіцкую брыгаду.

З успамінаў былога кіраўніка Свержанскага падполля Т. Ф. Карніенка

Т. Ф. Карніенка.

Рашэннем Журавіцкага райкома КП(б)Б мяне пакінулі ў тыле ворага для падпольнай работы разам з іншымі таварышамі, але нікога з пакінутых на акупіраванай тэрыторыі не аказалася. Абстаноўка была вельмі складанай, даводзілася рызыкаваць, не раз глядзець смерці ў твар. Удалося стварыць падпольную арганізацыю ў Свержані, а пад яе кіраўніцтвам у Журавіцкім раёне была створана яшчэ 21 падпольная камсамольская арганізацыя. З 1 верасня 1941 г. да кастрычніка 1942 г. я ўзначальвала патрыётаў падполля ў Свержанскім і суседніх з ім сельсаветах. Працаваць даводзілася ў вельмі цяжкіх умовах, тым больш, што майму сынку споўніўся толькі год. Небяспека заключалася ў тым, што ў Свержані размяшчалася валасное ўпраўленне і паліцэйскі ўчастак. Камуністы дамовіліся весці работу па месцу жыхарства. Першымі членамі партыйнага падполля сталі старшыня Свержанскага сельсавета А. С. Берднікаў, які жыў у в. Фёдараўка, настаўніца Ф. Ц. Маркава, старшыня калгаса «Інтэрнацыянал» У. Л. Прохараў у в. Серабранка, настаўніца Бася Герчыкава, аграном Н. С. Мядзведзева з Свержані. Да канца 1941 г. арганізацыя папоўнілася новымі членамі, сталі дапамагаць у нашай рабоце А. І. Шукевіч з в. Красніца, І. А. Міхуноў, П. І. Жураўлёў з в. Свержань. На першым плане востра стаяла пытанне аб рабоце сярод моладзі. Яшчэ ў верасні 1941 г. М. А. Дзмітрыевым была створана камсамольская арганізацыя ў в. Серабранка, а таксама ў Свержані на чале з М. Петрачэнкам (пазней яе ўзначаліў М. П. Жураўлёў). На працягу 1942 г. камсамольскае падполле было створана ў вёсках Слабада, Дзедлава, Доўск і інш. Для нас стала вялікай падзеяй, калі ў кастрычніку 1941 г. ў Свержань прыйшоў першы сакратар Рагачоўскага падпольнага РК ЛКСМБ А. А. Бірукоў, які з'яўляўся і членам падпольнага райкома партыі. Так была ўстаноўлена сувязь з Рагачоўскім падпольным райкомам партыі.

Тлумачальная работа сярод насельніцтва тармазілася з-за адсутнасці сувязі з Вялікай зямлёй. Даводзілася самім складаць лістоўкі, размнажаць іх ад рукі. Трэба было неадкладна, чаго б гэта ні каштавала, раздабыць прыёмнік і арганізаваць прыём інфармацыі з Масквы. У в. Гадзілавічы мне ўдалося звязацца з радыёаматарам Іванам Макарчыкавым, які дастаў для нас радыёпрыёмнік, але без лямпы і сілкавання. Падпольшчыца з Красніцкай патрыятычнай групы настаўніца П. А. Шантурава спецыяльна ездзіла ў Бабруйск і, рызыкуючы жыццём, дастала там сілкаванне і радыёлямпы. З канца снежня 1941 г. мы пачалі прымаць зводкі і іншыя матэрыялы па радыё. Свержанскія падпольшчыкі змаглі ўладкаваць сваіх людзей у валасное ўпраўленне і паліцыю, а таксама ў Журавіцкую раённую паліцыю. Гэта дало магчымасць выратаваць ад арышту і расстрэлу некалькі дзесяткаў людзей, зрываць вываз насельніцтва ў Германію, нарыхтоўкі хлеба для германскай арміі. Актыўны ўдзел падпольшчыкі Свержанскай арганізацыі прынялі ў зборы баявой зброі і боепрыпасаў. Усяго падпольшчыкі сабралі 7 кулямётаў, 4 мінамёты, больш за 260 вінтовак і 10 тысяч патронаў, 600 гранат, 25 пісталетаў, больш за 250 кілаграмаў толу. Асабліва шмат зброі сабраў ляснік В. К. Афанасенка — станкавы кулямёт, 3 ручныя кулямёты, 5 вінтовак СВТ, 17 вінтовак-трохлінеек, 3 пісталеты.

У пачатку 1942 г. падпольшчыкі пачалі баявыя дзеянні. Ужо ў першай палавіне 1942 г. падпольная арганізацыя мела сваіх людзей у кожнай вёсцы. У чэрвені 1942 г. свержанскія падпольшчыкі сабраліся на першы свой нелегальны сход. Абмяняўшыся думкамі, прыйшлі да высновы, што база для партызанскай барацьбы ўжо створана, трэба арганізоўвацца ў атрад і восенню ісці ў лес. Частку патрыётаў меркавалася пакінуць у падполлі. Аднак падзеі пачалі развівацца хутчэй, чым мы думалі. У пачатку 1942 г. наша актыўная падпольшчыца Н. С. Мядзведзева паведаміла, што мяне чакаюць у лесе каля пасёлка Хвошч людзі, якія прыйшлі з-за лініі фронту. Сустрэча адбылася. Група ў колькасці 16 чалавек пад кіраўніцтвам І. М. Дзікана і С. М. Белых была накіравана ў Журавіцкі раён для арганізацыі партызанскага руху. Арганізатарская

група прайшла праз тэрыторыю Рагачоўскага раёна, дзе сустрэлася з С. М. Свярдловым. Сакратар Рагачоўскага падпольнага райкома партыі С. М. Свярдлоў рэкамендаваў членам групы сустрэцца з нашай падпольнай арганізацыяй, каб атрымаць усялякую падтрымку. Дапамога сапраўды была аказана вялікая — к таму часу, калі група з'явілася ў нашым раёне, падпольшчыкі залажылі аснову для хуткага і шырокага разгортвання партызанскага руху ў Журавіцкім раёне. У першай палавіне кастрычніка 1942 г. ў Свержанскім лесе быў створаны партызанскі атрад, яго ядро склалі арганізатарская група і значная частка патрыётаў Свержанскага падполля. У канцы лютага 1943 г. атраду прысвоены нумар 256-ы.

Далей заставацца ў вёсцы было ўсё больш небяспечна, навісла рэальная пагроза майго арышту. Па рашэнні камандавання атрада 27 кастрычніка 1942 г. я пайшла ў атрад, з 1943 г. стала камісарам атрада па камсамоле.

З ГІСТОРЫІ ПАРТЫЗАНСКАГА АТРАДА № 256 ІМЯ І. В. СТАЛІНА 10-й ЖУРАВІЦКАЙ ПАРТЫЗАНСКАЙ БРЫГАДЫ ГОМЕЛЬСКАЙ ВОБЛАСЦІ

...15 ноября 1942 г. разгромлен хлебный склад в дер. Осиновка, взято [для партизан] 200 пуд. зерна, роздано крестьянам 500 пуд...

2 декабря 1942 г [на] шоссе Довск — Гомель разбито 2 автомашины, 1 легковая и мотоцикл, убито 5 немцев.

6 декабря 1942 г. разгромлен заготпункт в дер. Красница, взято 300 яиц, 24 кг соли, 120 кг фасоли, 500 кг пшеницы...

6 декабря 1942 г. на шоссе Довск — Гадиловичи разгромлен немецкий обоз, захвачено 400 кг соли.

10 декабря 1942 г. разгромлен Задубский гарнизон полиции, взято 12 полицейских, 12 винтовок...

19 декабря 1942 г. разгромлен ржевский гарнизон полиции (30 чел), захвачено: 1 пулемет, 12 винтовок, 4 пистолета. В дер. Васьковичи пойманы 1 офицер и переводчик, взято 2 велосипеда...

5 января 1943 г. в Новых Журавичах сожжён сенной склад в 880 т., спалены прессовальная машина и трактор.

7 января 1943 г., бой в дер. Еленово с «казаками», убито 3 «казака»...

12 января 1943 г., в дер. Пахарь бой с немцами и полицией, убито 5 немцев, в том числе 2 офицера, ...3 полицейских...

11 февраля 1943 г., разгром охраны на шоссе Довск — Новые Журавичи, убито 5 немцев, 4 полицейских, захвачено: 2 пулемета, 10 винтовок, 3 тыс. патронов и 20 гранат...

14 февраля 1943 г., бой в дер. Свержень с отрядом «Днепр», убито 48 чел., в том числе 29 немцев, ранено 80 чел., захвачено: 1 пушка, 7 пулеметов, 36 винтовок, патроны и другие трофеи.

22 февраля 1943 г. в Новом Довске распущен лагерь военнопленных. 51 [военнопленный] и 5 полицейских приведены в отряд, взяты 1 пулемет, 8 винтовок.

В дер. Старый Довск разгромлен немецкий гарнизон, убито 8 немцев, взято 3 пулемета, 26 винтовок, выпущено 48 пленных, которые приведены в отряд...

4 апреля 1943 г. в гор. Рогачеве сожжен льнозавод...

21 апреля 1943 г., разгром немецких и полицейских гарнизонов Довск, Журавичи, Гадиловичи, Крывск, Рекотино, Меркуловичи. Убито 28 немцев, 13 изменников, 17 полицейских, взорвано и сожжено 6 мостов...

Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944). Мн., 1973. Т. 2, кн. 1. С. 453—455.

РАПАРТ ПАМОЧНІКА НАЧАЛЬНІКА ШТАБА 108-га ПАРТЫЗАНСКАГА АТРАДА ГОМЕЛЬСКАЙ ВОБЛАСЦІ С. М. РОХЛІНА КАМАНДЗІРУ 10-й ЖУРАВІЦКАЙ ПАРТЫЗАНСКАЙ БРЫГАДЫ І. М. ГАЎРЫЛАВУ АБ ДЫВЕРСІЙНАЙ РАБОЦЕ АТРАДА

29 чэрвеня 1943 г.

7 мая 1943 г. [на] ж. д. Гомель — Жлобин, между стн. Салтановка и разъездом Шарыбовка № 23, в 23.00 спущен под откос воинский эшелон с живой силой и продовольствием. Разбиты паровоз, 2 платформы с балластом и 6 вагонов с живой силой.

13 мая 1943 г. [на] ж. д. Гомель — Жлобин, между ст. Салтановка и разъездом Шарыбовка № 23, в 2.15 спущен воинский эшелон с техникой. Разбиты 4 платформы, 4 танка, паровоз и 2 вагона с немцами. Железная дорога не работала 24 часа...

27 мая 1943 г. на этой же дороге, между стн. Салтановка и блок-постом Старая Рудня, в 10.30 спущен воинский эшелон с живой силой, техникой и продовольствием. Разбиты паровоз и 5 вагонов. Сменили 6 рельсов и 50 шпал.

27 мая 1943 г. на этой же [железной] дороге, между стн. Салтановка и [разъездом] Шарыбовка № 23, в 11.10 спущен эшелон с продовольствием. Разбиты паровоз, 3 вагона и 2 платформы. Сменили 4 рельса и 17 шпал.

13 июня 1943 г. на этой же железной дороге в 23.00 спущен воинский эшелон с живой силой. Разбиты 2 платформы, паровоз и 4 вагона [сброшены под откос]. Сменили 15 шпал и 67 рельсов.

15 июня 1943 г. на этой же железной дороге в 22.30 спущен воинский эшелон с живой силой и танками. Разбиты 2 платформы, паровоз, 8 вагонов с немцами и платформа с танками [сброшены под откос]. Железная дорога не работала 23 час.

17 июня 1943 г. на этой же железной дороге, [между] стн. Буда-Кошелево и блок-постом № 23 Шарыбовка, в 24.00 спущен воинский эшелон с живой силой и техникой. Разбиты паровоз и 4 платформы с танками. Есть потери живой силы. Сменили 6 рельсов и 42 шпалы.

Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944). Мн., 1973. Т. 2, кн. 1. С. 491—493.

Бой пад Каменкай

У маі 1943 г. разведвальна-дыверсійны атрад «Слаўны», які дыслацыраваўся ў Бранскіх лясах, па загаду Цэнтра здзейсніў пераход у Гомельскую вобласць. Па намечаным маршруце наперадзе атрада рухаліся групы на чале з К. А. Мадэем і В. Я. Раманько. Размясціўшыся ў лесе каля в. Рыскаў, дзе базіраваліся мясцовыя партызаны, авангард атрада правёў шэраг паспяховых засад на шашы Гомель — Магілёў. З «мэтай знішчэння зноў узнікшага на захад ад шашэйных дарог банды цэнтра» камандаванне 221-й ахоўнай дывізіі вермахта распрацавала план карнай аперацыі пад кодавай назвай «Чэрвеньскі жук». Пачатак аперацыі планаваўся на 5 чэрвеня 1943 г. Да ўдзелу ў аперацыі былі прыцягнуты падраздзяленні 203-й ахоўнай дывізіі.

У ноч з 3 на 4 чэрвеня атрад «Слаўны» перайшоў шашу Гомель — Магілёў. Камандзір атрада А. П. Шастакоў, накіраваўшы абоз да авангарда атрада, з 70 партызанамі арганізаваў засаду на шашы каля вёскі Новы Крыўск. У дзесяць гадзін раніцы да вёскі пад'ехалі 6 аўтамашын з гітлераўцамі і спыніліся якраз насупраць засады партызан. Ружэйна-кулямётным агнём, гранатамі партызаны знішчылі, як пазней высветлілася, авіядэсантную роту праціўніка, што накіроўвалася да месца правядзення аперацыі «Чэрвеньскі жук». Былі захоплены дзве гарматы і столькі ж мінамётаў, тры кулямёты, два аўтаматы, дваццаць пяць вінтовак, больш за трыста камбінезонаў. Смерцю храбрых загінуў баец А. М. Далгушын, быў смяртэльна паранены М. А. Сафійка.

У гэты ж дзень у лесе байцы злучыліся з групамі Мадэя і Раманько. У другой палавіне дня, калі ў в. Каменка хавалі А. М. Далгушына, над вёскай і навакольным лесам некалькі разоў праляцеў нямецкі разведвальны самалёт. Мясцовыя партызаны пакінулі сваю стаянку і пераілі камандзіру «Слаўнага» тэрмінова перадыслацыравацца ў іншае месца. Аднак байцы былі знясілены дарогай, некалькі разведвальных і дыверсійных груп атрада знаходзіліся на заданнях. Вырашылі застацца на месцы. Па загаду камандзіра байцы перааапрануліся ў трафейныя камбінезоны.

Ноччу дазорныя данеслі, што ў навакольных вёсках з'явіліся часці гітлераўскай арміі. Атрад быў падняты па трывозе і падрыхтаваўся да абароны. На золку два самалёты-разведчыкі абстралялі пазіцыі атрадаў і скінулі некалькі бомб. Затым з боку Каменкі адкрыла інтэнсіўны агонь артылерыя праціўніка. Пасля гэтага з-пад вёсак Курганне, Дзедлаў у атаку супраць «Слаўнага» пайшлі пяхотныя і дэсантныя падраздзяленні ў суправаджэнні трох самаходных гармат.

Стойка трымаліся байцы ўзвода Васіля Раманько. Мінамётчык Апанас Агафонавіч Сібелеў і кулямётчыкі ўзвода адбілі некалькі атак праціўніка. Дзям'ян Каранькоў разам з Паўлам Мартынавым і Паўлам Менкелем з трафейнай гарматы

прамой наводкай знішчылі дзве самаходкі. Аляксей Сафонаўскі і Пётр Барысаў, захапіўшы ротны мінамёт праціўніка, адкрылі меткі агонь па пяхоце праціўніка. Удача спадарожнічала і Міхаілу Зуеву, пад яго кулямётны агонь трапіў камандзір паўночнай групы карнікаў маёр Аман. Зуеву ўдалося захапіць у яго штабныя дакументы і сярод іх план аперацыі «Чэрвеньскі жук». З плана камандаванню атрада стала вядома, што асноўныя сілы — падраздзяленні 45-га і 604-га ахоўных палкоў — гітлераўскае камандаванне сканцэнтравала на паўднёвым участку на лініі Каменка — Новая Слабада. Акрамя таго, перад 45-м ахоўным палком была пастаўлена задача знішчыць «цэнтр банды ў лясах вакол Рыскава і забяспечыць спакой у гэтым раёне».

Маючы вялікую перавагу ў сіле і тэхніцы, гітлераўцы былі настолькі ўпэўнены ў сваёй перамозе, што ніякіх абарончых збудаванняў не ўзводзілі. Меркавалася, што аперацыя будзе праведзена хутка і паспяхова. У трафейных дакументах указвалася: «...Пасля заканчэння аперацыі баявая група Амана 5.6.1943 накіроўваецца ў Гадзілавічы. Адразу ж неабходна падрыхтаваць і правесці аперацыю «Чэрвеньскі жук-2». Задача: знішчэнне лагера банды ў лясным масіве на захад ад Турца...»

Між тым бой працягваўся. Да 15 гадзін дня кальцо акружэння партызан значна звузілася. Таялі запасы патронаў, становішча станавілася крытычным. 115 патрыётам процістаялі каля дзвюх тысяч добра ўзброеных гітлераўцаў. Улічваючы, што заходняя група ворага была пазбаўлена кіраўніцтва, адкрывалася магчымасць паспрабаваць прабіцца да вялізнага лясnога масіву на захадзе.

Паводле рашэння камандзіра атрада для прыкрыцця «Слаўнага» было пакінута каля сарака байцоў на чале з В. Я. Раманько. Асноўныя ж сілы атрада абрушыліся на правы фланг заходняй групы праціўніка, затым пайшлі ў атаку. Байцы «Слаўнага» былі пераапрануты ў сінюю форму нямецкіх дэсантнікаў. Гэта выклікала разгубленасць у стане ворага. Спачатку, відаць, гітлераўцы прынялі партызан за сваіх. Салдаты групы Амана, сярод якіх былі і ўласаўцы з усходняга кавалерыйскага эскадрона, не вытрымалі націску і кінуліся бегчы. У спешцы праціўнік пакінуў некалькі павозак з харчаваннем і патронамі. Аднак прарыў варожага кальца дастаўся байцам «Слаўнага» дарагой цаной. Смерцю герояў загінулі Іван Дзянісавіч Ляпцееў, Іван Фёдаравіч Лявыкін, Якаў Паўлавіч Піскараў і Кузьма Асятроў. Мясцовыя жыхары пахавалі герояў «Слаўнага» на могілках у в. Перакоп.

Гітлераўцы таксама панеслі страты. І не толькі ад трапнага агню байцоў «Слаўнага». На ўчастку, дзе прарваўся атрад, падраздзяленні з 203-й дывізіі і дэсантнікі з 221-й дывізіі адкрылі адзін па аднаму агонь. Цяжка сказаць, чаму выйшла такое непаразуменне, аднак адносіны паміж сабой высвятлялі не адну гадзіну.

Паражэнне аперацыі «Чэрвеньскі жук» карнікі вымесцілі на мірных жыхарах вёсак Рыскаў, Каменка Рыскаўская і Перакоп. Жудасную расправу ўчынілі яны над жанчынамі, дзецьмі, старымі гэтых вёсак.

Пасля прарыву байцы «Слаўнага» сем дзён манеўравалі ў лясах паблізу рэчкі Ржаўка. Затым ноччу з цяжка параненымі байцамі перайшлі шашу Доўск — Рагачоў, а днём дзвюма групамі фарсіравалі Дняпро ў раёне вёсак Кісцяні і Заездзе і перайшлі чыгунку Магілёў — Жлобін паблізу раз'езда Станькава. У час дыслакацыі на тэрыторыі Рагачоўскага раёна «Слаўны» значна папоўніўся мясцовымі патрыётамі з вёсак Рэкта, Княжынка, Марткоў, з самога райцэнтра. З Талочкава, напрыклад, у атрад улілося адразу дваццаць чалавек. На Рагачоўшчыне «Слаўны» правёў шэраг баявых аперацый. Адна з іх — дзёрзкая вылазка ў Рагачоў у ноч на 24 чэрвеня 1943 года. У групу, якой камандаваў К. А. Мадэй, уваходзілі М. Баштан, А. Бабошын, У. Зіноўеў, А. Ісаеў, Ю. Нячаеў, М. Пульгуеў, М. Садоўнікаў, Б. Сталяроў, М. Шынкароў. Усе яны фізічна вынослівыя, смелыя, добраахвотна адгукнуліся на прапанову бясстрашнага Мадэя. У начной цемнаце група храбрацоў прабралася ў горад і, абышоўшы ўсе пасты, пранікла на хлебазавод. Дыверсанты вывелі са строю абсталяванне завода, прывялі ў непрыгоднасць чатыры вагоны мукі, шэсць тон гатовай прадукцыі. Прыхапіўшы тры пуды солі і некалькі мяшкоў з хлебам і мукой, партызаны пакінулі завод.

Размясціўшыся ў рагачоўскіх лясах, байцы «Слаўнага» значную ўвагу звярталі на правядзенне разведкі. З Бабруйска, Жлобіна, Рагачова разведчыкі атрада рэгулярна здабывалі інфармацыю для разведкіраўніцтва Чырвонай Арміі, а таксама камандуючаму авіяцыяй далёкага дзеяння. Напярэдадні бітвы на Курскай дузе важныя і аб'ектыўныя разведвальныя даныя былі асабліва каштоўныя.

І. С. Барысаў.

Бязлітасны тэрор чынілі акупанты над насельніцтвам Рагачоўшчыны ў ваеннае ліхалецце. Першымі ахвярамі сталі прадстаўнікі Савецкай улады, калгасныя актывісты, патрыёты, якія далі прытулак параненым байцам. З такой жа жорсткасцю распраўляліся акупанты з яўрэямі, якія жылі ў Рагачове, Журавічах і ў іншых населеных пунктах раёна. Ужо 9 верасня 1941 г. выйшаў загад Рагачоўскай управы перасяліць усіх непрацаздольных яўрэяў у агульны дом ТЭЦ. Працаздольных, пачынаючы з дзесяцігадовага ўзросту, было загадана перавесці ў лагер. Людзей сагналі ў сырыя, халодныя падвалы былога ваеннага склада, адтуль перавялі ў будынак ТЭЦ. А 6 лістапада ў процітанкавым рове за кардоннай фабрыкай каля самой Друці фашысты і іх прыслужнікі ўчынілі жудасны акт расправы, забіўшы каля 3 тысяч яўрэяў. У сакавіку 1942 г. гэты страшэнны роў быў размыты веснавой вадой. Акупанты тэрмінова мабілізавалі насельніцтва горада вылоўліваць трупы з ракі. Загінуўшых зноў закопвалі на беразе. Настаўніца Н. С. Баранцова ўспамінала: «...Увесь роў быў загружаны тысячамі трупаў, якія толькі ледзь былі прысыпаны, і вада знесла ўвесь слой зямлі. Сярод трупаў большасць было жанчын, дзяцей і старых. Адкрываліся неверагодныя па сваёй жорсткасці карціны: забітая маці ляжала, абняўшы сваіх дзяцей. Трупы амаль раздзетыя дагала. Працавала на засыпцы трупаў нас шмат, працавалі мы ўвесь дзень...»

У пачатку снежня 1941 г. гітлераўцы пад выглядам работы па размініраванню дарог пагналі з гета 72 чалавекі ў бок вёсак Новы і Стары Крыўск і расстралялі. У хуткім часе, 1 студзеня 1942 г., ва ўрочышчы Старына, каля в. Хатоўня, гітлераўцы расстралялі яшчэ 171 зняволенага з яўрэйскага гета.

Месцам масавых расстрэлаў у Рагачове сталі гарадскія рускія могілкі. Роў з паўднёвага боку могілак людзі назвалі «далінай смерці». Сюды ад будынка гестапа вялі смертнікаў. Каля тысячы жыццяў было загублена ў гэтым страшным месцы, трупы людзей гітлераўцы хавалі ў спецыяльна выкапаных ямах.

Яшчэ ў канцы 1941 г. фашысты стварылі лагеры ваеннапалонных у вёсках Новы і Стары Доўск, Гадзілавічы. У гэтых лагерах знаходзілася па 50—70 ваеннапалонных. Іх выкарыстоўвалі на самых цяжкіх і брудных работах. Вязні жылі ў халодных пунях. Ежа — неачышчаная грэчка, марожаная бручка і капуста. Маленькі кавалачак эрзац-хлеба раз у тыдзень. Працавалі ж палонныя з раніцы да самай цемнаты. Жудасна было глядзець на аброслых, абарваных людзей, якія ледзь цягалі тачкі. Многія падалі. Тут жа раздавалася аўтаматная чарга. Многія паміралі ад холаду на гнілой саломе ў бараках. Раніцай іх вывозілі ў бліжэйшы роў і прысыпалі снегам. Ваеннапалонныя ўчынялі ўцёкі, шукалі сувязі з партызанамі, у лагерах існавалі падпольныя камітэты.

Восенню 1941 г. ў Журавічах фашысты расстралялі 400 ваеннапалонных. 17 студзеня 1942 г. былі знішчаны 176 жыхароў райцэнтра. Той жа восенню 1941 г. ў в. Востраў прыбыў атрад гітлераўцаў. Акружыўшы вёску, яны выгналі ўсіх яе жыхароў на вуліцу. Затым выбралі з натоўпу ўсіх маладых мужчын і адагналі іх у другі канец вёскі, падверглі здзекам. Потым прымусілі выкапаць яму, каля якой расстралялі 46 чалавек.

У хуткім часе вестка пра масавую загубу людзей зноў ускалыхнула людзей. 27 снежня 1941 г. ў лесе каля в. Свержань было расстраляна 260 грамадзян яўрэйскай нацыянальнасці.

Пачатак 1942 г быў адзначаны трагедыяй у пас. Пахар. 13 студзеня гэты пасёлак быў поўнасцю спалены, а маці партызана Сямёна Гарбачова спалілі жыўцом у хаце за тое, што сын — партызан.

У сакавіку 1943 г. ў некалькіх населеных пунктах Журавіцкага раёна карнікі ўчынілі расправу над мірным насельніцтвам. У Журавічах карнікі расстралялі дачку партызана Фядоса Цімафеевіча Румянцава за тое, што яе бацька і маці былі ў партызанскім атрадзе. У той жа дзень расстралялі і Алену Мазураву, таму што была замужам за яўрэем. 8 сакавіка 1943 г. гітлераўскі кат-перакладчык Шварц учыніў публічны расстрэл у в. Свержань сям'і Арсена Вікенцьевіча Жыткевіча. Іх грудное дзіця Шварц стукнуў аб сценку будынка. У в. Шапчыцы паліцэйскія з карнага атрада забілі 27 чалавек, у тым ліку Ганну Коўтунаву, Фёдара Давыдава, Марфу Котаву і іншых. Сям'ю жыхара гэтай вёскі Рыгора Лукіча Драздова з пяці чалавек карнікі знішчылі поўнасцю. Спачатку забілі на руках у маці грудное дзіця, затым расстралялі маці і пасля гэтага астатніх членаў сям'і. У в. Званец такі ж трагічны лёс напаткаў сям'ю Ягора Шчарбакова з пяці чалавек. Усіх членаў сям'і, у тым ліку малалетніх дзяцей, расстралялі. Потым, падпаліўшы хату, пакідалі забітых у агонь.

Шматпакутная в. Рыскоў двойчы была

падвергнута знішчэнню. У першы раз, летам 1942 г., была спалена часткова, роўна праз год фашысты спалілі ўсю вёску і расстралялі 33 яе жыхароў. Карнікі рыхтаваліся ўчыніць крывавую расправу над усімі жыхарамі вёскі. Для гэтага дзяцей, старых, жанчын сагналі на могілкі і нявялі кулямёты. Аднак у самы апошні момант загад быў адменены. Працаздольнае насельніцтва было сагнана ў канцлагеры Магілёўскай вобласці.

Такі ж цяжкі лёс напаткаў і партызанскую в. Каменка Рыскоўская. За сувязь насельніцтва з партызанамі 14 студзеня 1943 г. было расстраляна 7 чалавек. Гэта быў толькі пачатак выпрабаванняў, якія выпалі на долю жыхароў вёскі. На працягу 1943 г. Каменку Рыскоўскую чатыры разы бамбілі з самалётаў. Самым моцным і жорсткім быў абстрэл 5 чэрвеня 1943 г., затым карнікі ўварваліся ў вёску. Пачалася зверская расправа. А. М. Шаўцоў 83 гадоў быў спалены ва ўласнай хаце. 77-гадовага Т. Я. Тужыкава забілі з аўтамата. Пяцёра старых, кожнаму з якіх было каля 80 гадоў, і саракагадовага мужчыну карнікі за ваколіцай вёскі паклалі тварам уніз і застрэлілі разрыўнымі кулямі. У бліндажы на агародзе ў М. Д. Марчанкі схаваўся 21 чалавек. Аднак вылюдкі знайшлі безабаронных людзей. Бліндаж быў закіданы гранатамі і падпалены. Цудам у жывых застаўся толькі сам гаспадар. У гэты жудасны дзень было забіта і спалена жывымі 153 чалавекі, з іх поўнасцю знішчаны 18 сем'яў, спалены 81 двор і 26 вялікіх грамадскіх будынкаў. 18 чэрвеня налёт варожых самалётаў завяршыў знішчэнне ўсіх 105 дамоў і гаспадарчых будынкаў, якія былі да вайны.

5 і 18 чэрвеня цалкам спалены суседнія пас. Перакоп і расстраляна 12 яго жыхароў.

Ахвярамі карнай экспедыцыі гітлераўцаў сталі таксама жыхары в. Каменка Стралкоўская. 12 чэрвеня ў яркі сонечны дзень былі забіты, закатаваны і спалены жывымі 53 мірныя жыхары, знішчана 60 двароў. Старых, жанчын і дзяцей (каля 25 чалавек) загналі ў той дзень у хату Сяргея Сталярова і падпалілі яе... У доме Гарпіны Кірыенка спалілі 20 жыхароў вёскі. З палаючага агню вырваліся толькі Марыя Міхасёва і Аня Цімашэнка. Затым карнікі яшчэ раз пайшлі па хатах. Хворую Таццяну Зыкаву, 20 гадоў, застрэлілі ў ложку. Жэню Шавялёва, якому быў толькі годзік, вылюдкі вынеслі з хаты, стукнулі галавой аб казлы для пілавання дроў і мёртвага павесілі на іх. Падпаліўшы з усіх бакоў хату Хадоры Цімашэнка, карнікі накіраваліся да наступнай. Калі заўважылі, што гаспадыня выпаўзала з хаты ў сад, вярнуліся і кінулі ў яе гранату... Шасцідзесяцігадовую Ганну Цімашэнка, двух яе ўнукаў 8 і 4 гадоў кінулі жывымі ў калодзеж каля будынка школы. Людзі чулі іх роспачныя крыкі. Гітлераўцы ў гэты час падпальвалі школу.

Восенню 1943 г. зноў хваля расправ пракацілася па Рагачоўшчыне. Зноў гінулі дарослыя і дзеці, лілася людская кроў. 23 верасня 1943 г. карнікі ўварваліся ў пас. Адраджэнне. Эсэсаўцы пачалі дзікую расправу. Засталіся сведкі таго страшнага дня ў гісторыі вёскі. Спачатку карнікі пачалі рабаваць вёску, затым людзей пачалі заганяць у дамы і падпальваць іх. У тых, хто ўцякаў, карнікі стралялі, параненых кідалі ў агонь. Так, у С. Ф. Гаршова спалілі жонку і двое дзяцей, у М. Ф. Белавусава забілі маці і бацьку. Ефрасіння Апанасаўна Белавусава выпадкова выратавалася і пайшла да партызан, а яе маці, сястра і трое дзяцей былі знішчаны. Частку жыхароў карнікі пагналі ў бок в. Ходасавічы. За вёскай карнікі схапілі падлеткаў, якія пасвілі коней, далі ім лапаты і прымусілі капаць магілы. Маладых хлопцаў тут жа расстралялі, астатніх прывялі ў Ходасавічы і адпусцілі. Сярод іх была і К. А. Белавусава. На трэці дзень яна рызыкнула пайсці ў спаленую родную вёску. Жанчына ўбачыла страшэнную карціну — у спаленых дамах ляжалі абгарэлыя трупы. Сям'я Паўла Нікіціна, жонка і двое дачок, згарэлі абняўшыся. У адной хаце старыя так і згарэлі, стоячы на каленях перад абразамі.

У дзень расправы карнікі адначасова наляцелі на суседні пас. Відалін. Яны запрэглі ў бароны старых і жанчын і пагналі па дарозе, каб упэўніцца, што на ёй няма партызанскіх мін. Пазней карнікі зноў прыйшлі ў Відалін і спалілі яго. Жыхары пасёлка да гэтага часу ўцяклі ў лес, каб пазбегнуць лёсу сваіх суседзяў.

13 кастрычніка 1943 г. ўзнялося крывавае зарыва адразу над чатырма вёскамі Рагачоўскага раёна. Гарэлі ў агні жыхары вёсак Валокі, Фалевічы, Морткаў, Талочкаў. Валокі сталі месцам загубы многіх жыхароў з в. Фалевічы. Запаліўшы ўсе дамы і будынкі, гітлераўцы не кранулі толькі дзве хаты. Сюды пачалі заганяць жыхароў в. Валокі і суседняй в. Фалевічы, якіх не паспелі забіць ці спаліць ва ўласных хатах. Дзверы хат карнікі забілі дошкамі, затым разбілі вокны і пачалі кідаць гранаты. Пасля гэтага хаты падпалілі... Людзі, хто застаўся ў жывых, выскаквалі з палаючых акон і траплялі

пад агонь аўтаматаў. Вырвацца з гэтага пекла было немагчыма. Жыхара в. Валокі В. С. Шумілава двойчы кідалі ў палаючы дом. Калі ён выскачыў з агню, яго схапілі і зноў штурхнулі ў хату. Тады ён зноў выпаўз, цудам непрыкметна дасягнуў лесу. Людзі падабралі яго і адвезлі да родзічаў, дзе ў вялікіх пакутах памёр ад апёкаў у 1948 г. Насуперак усяму вырвалася і засталося жыць яшчэ некалькі чалавек. Сярод іх быў і У. Ц. Зайцаў. Ён успамінае: «...Я знаходзіўся ў адным з гэтых дамоў. У доме было 27 мужчын. Мы з братам схаваліся за грубкай, і калі немцы пачалі кідаць у вокны гранаты, брат нагой адкінуў гранату. Брата ўзрывам параніла ў галаву, а мяне толькі аглушыла. Праз філянговыя дзверы, разбіўшы іх, выпаўзлі ў суседнюю палавіну дома, а затым праз акно на кухні вылезлі ў двор. Выратавалася з гэтага дома 6—8 чалавек, а астатніх, хто імкнуўся выпаўзці, фашыст забіваў з аўтамата. Дом спалілі, і ўсе параненыя згарэлі. Мне ўдалося дабрацца ў лес, дзе мяне два месяцы лячылі ў партызанскім лагеры». Тым часам зверскія расправы над людзьмі працягваліся. У Валоках двухгадовага Валянціна Купрашова падняслі за ногі ўніз галавой і застрэлілі з нагана. Карнікі знішчылі ўсю сям'ю гэтага хлопчыка: бабулю, маці, цёцю, стрыечную сястру, матчынага брата Вову. У в. Фалевічы гітлераўцы поўнасцю знішчылі ў гэты дзень некалькі сем'яў. Загінула ўся сям'я Фёдара Данцова — муж, жонка і двое дзяцей. У Цімоха Данцова (сам ён быў на фронце з 1941 г.) забілі жонку і двое дзяцей, адна дзяўчынка цудам засталася жывой, але памерла пасля вайны. Сталі ахвярамі таго страшнага дня Апанас Данцоў і яго жонка, іх двое дзяцей (адна дачка была паранена ў вока, але засталася жывой). У Барыса Палевікова забілі жонку, трое дзяцей, цесця і цешчу, толькі ён сам выпадкова выратаваўся. Жывымі кінулі ў агонь Міколу Зязюліна, раскалыхаўшы яго за рукі і ногі. Сведкамі той дзікай расправы над людзьмі быў Іван Зязюлін, якому ў той час споўнілася дзесяць гадоў: «Мы жылі ў Фалевічах. Аднойчы да нас у дом уварваліся фашысты, пачалі страляць і прыкладамі выганяць усіх на вуліцу. Немцы запалілі клець і кінулі туды майго бацьку. Калі бацька ў палаючым адзенні выскачыў з клеці, немцы прыкладамі пачалі яго біць. Бацька ўпаў. Затым падняўся і, хістаючыся, увесь у крыві, пайшоў па двары. Немцы дабілі яго з аўтамата. Я з сястрой і бабуляй схаваўся ў склепе, а маці — у сенцах. Яе таксама забілі. Затым фашысты кінулі ў склеп некалькі гранат. Гранатамі забіла сястру і бабулю, а мяне параніла. Адыходзячы, карнікі накідалі ў склеп саломы і падпалілі яе. Я выскачыў са склепа і пабег...»

Жыхароў в. Морткаў партызаны паспелі папярэдзіць, і многім удалося ўцячы ў лес. Уварваўшыся ў вёску, карнікі расправіліся з 11 жыхарамі.

У лесе ў час карных акцый восенню 1943 г. фашысцкімі вылюдкамі былі расстраляны 70 жыхароў в. Вялікая Крушынаўка, 35 жыхароў пас. Вялікае Ляда, 34 жыхары пас. Дзятлаўшчына, 18 жыхароў пас. Вузенькі. Былі расстраляны ў лесе і 35 жахыроў в. Азяраны.

Ранкам 2 лістапада 1943 г. карны атрад акружыў в. Сялец. Карнікі пачалі сілай зганяць жыхароў вёскі ў адно месца, а тых, хто не мог хутка ісці, расстрэльвалі на месцы. Астатніх людзей загналі і зачынілі ў двух вялікіх дамах. Праз вокны ў дамы пачалі кідаць гранаты, страляць, а затым падпалілі дамы. У в. Сялец было забіта 286 чалавек.

Пацярпелі ад карнікаў і жыхары Рагачова. 28 лістапада 1943 г. ў двух будынках па вуліцы Друцкай было спалена больш за 200 чалавек. Сведкам гэтай расправы быў М. Н. Чосаў:

«27 лістапада ў дзве гадзіны дня я ўбачыў, што фашысты ўзламалі маю пуню і сталі выкідаць адтуль маю маёмасць. Побач з пуняй стаяла падвода з дрывамі. У шэсць гадзін вечара, было ўжо цёмна, да пуні пад'ехала крытая машына. 28 лістапада, яшчэ да світання, я зноў убачыў машыну. З гарышча свайго дома стаў назіраць за пуняй. Гітлераўцы падпалілі пуню, я пачуў страшэнныя крыкі, якія несліся з яе. Гарэла пуня і майго суседа Лаўра Калеснікава. Раптам заўважыў, што з пуні суседа выскачыў у адной бялізне чалавек. Ён бег, спатыкаўся. Услед крычалі гітлераўцы і сталі страляць. Мужчына прабег з паўквартала і ўпаў. Пуня гарэла да вечара. Гітлераўцы забаранілі хадзіць па вуліцы цэлы тыдзень. Калі я зазірнуў у абгарэлую пуню праз тыдзень, то ўбачыў рэшткі маіх рэчаў, а на зямлі пласт попелу і абгарэлых касцей. Пры дотыку яны рассыпаліся...»

Зімой 1943—44 гг. перад адступленнем акупанты пад выглядам эвакуацыі вывезлі тысячы жыхароў раёна ў Азарыцкі лагер смерці. Пераадолелі голад, хваробы, холад і дачакаліся вызвалення нямногія з іх...

...Няма на рагачоўскай зямлі куточкаў, дзе б не пралілася людская кроў у ваеннае ліхалецце. Ахвярамі акупацыйнага рэжыму, карных аперацый стала самая

безабаронная частка насельніцтва — жанчыны, дзеці, старыя. Нечалавечыя мукі прынялі яны. Помніць пра гэта, ушаноўваць месцы апошніх жудасных хвілін іх жыцця — наш чалавечы абавязак.

М. Н. Камароў.

З АКТА РАГАЧОЎСКАЙ РАЁННАЙ КАМІСІІ ПА РАССЛЕДАВАННЮ ЗЛАЧЫНСТВАЎ, ЗДЗЕЙСНЕНЫХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІМІ ЗАХОПНІКАМІ НА ТЭРЫТОРЫІ РАЁНА Ў 1941—43 гг.

15 снежня 1944 г.

...Первые расстрелы производились немецкими палачами около лесозавода, в подвалах и во дворах быв[шего] центрального склада. Как указывает свидетельница Найденова, там немцы расстреляли быв[шего] председателя заводского комитета лесозавода Прибыльского Максима, работника райисполкома Фруменкова и многих др[угих].

В первую неделю ноября 1941 г. в гор. Рогачеве фашистские варвары совершили самое кровавое и зверское злодеяние: во рву за картонной фабрикой в 70 м от р. Друть немецкие палачи убили около 3 тыс. советских граждан еврейской национальности. Путем этого дикого кровожадного погрома фашистские мерзавцы истребили все полностью оставшееся в Рогачеве еврейское население всех возрастов — от грудных младенцев до глубоких стариков. Перед расстрелом палачи долго издевались над своими жертвами. Мужчин, женщин и детей фашисты держали в сырых холодных подвалах бывшего склада, откуда каждый день гоняли их на самые тяжелые работы. Подгоняемые палками немцев, обреченные убирали камни и кирпичи, возили песок, воду. Женщины и подростки выгребали руками нечистоты из уборных, на которых красовались надписи: «Только для немцев».

Наиздевавшись над беззащитными людьми, в первых числах ноября фашистские людоеды согнали всех евреев в здание бывших складов, раздели людей и партиями вывозили ко рву. Фашисты заставляли свои жертвы ложиться в ров рядами, а затем расстреливали из автоматов и винтовок или просто убивали прикладами.

Маленьких детей гитлеровцы брали за ноги, ударяли головой о мерзлую землю и бросали в ров в общую груду мертвецов.

В марте 1942 г. в этом же рву были замучены и расстреляны 300 советских граждан еврейской и цыганской национальностей, собранных со всех районов. Немного позже массовые расстрелы советских граждан производились немецкими палачами на русском кладбище над Днепром. Это страшное место рогачевцы назвали «долиной смерти». Здесь расстрелы производились ежедневно. На кладбище немцы заранее вырывали яму 3 м в ширину, 6 м в длину и 3 м в глубину, а когда эта яма наполнялась трупами, вырывали новую яму. Таких ям в этой «долине смерти» было 10.

Расправа на кладбище обычно производилась так: фашисты приводили к очередной яме обреченных, ставили их в ряд и расстреливали. Трупы засыпали тонким слоем земли. Затем следовала другая партия и т. д.

«Даліна смерці». Малюнак М. Ліпеня.

К «долине смерти» от здания гестапо вела проторенная сотнями смертников дорожка. Там расстреливали одиночек, группами по 10—20 чел[овек]. Свидетельница Симаненко Нина рассказывает, что в «долине смерти» были расстреляны известные жители Рогачева Карасик, Хохов Михаил, учитель Андреев Григорий и другие, а также директор Городецкой МТС Солдатенко, председатель Заболотского сельсовета Шевелев, председатель колхоза «Революция» Купреев Прокоп, его сын Николай и многие другие...

В районе нет такой деревни или поселка, где бы фашистские оккупанты не чинили зверств над советскими гражданами, а некоторые деревни и их жители подвергались поголовному истреблению или были угнаны в фашистское рабство.

Так, еще в 1942 г. немцы сожгли поселок Пахарь, а 12 июня 1943 г. немцы стерли с лица земли колхоз «Молот» Малострельковскго сельсовета. Очевидцы этой жуткой картины Старовойтов Игнат и Столярова Галина рассказали: «Рано утром 12 июня 1943 г. немецкий карательный отряд ворвался в деревню. Немцы стали выгонять из домов жителей, бить прикладами. 6 чел[овек] сразу же были убиты на улице. В избу Кириленко Исаака немцы согнали 20 чел[овек] жителей, стреляли по несчастным из автоматов, бросали в окна гранаты, потом зажгли. Дом сгорел вместе с людьми. В избу Столярова Сергея немцы загнали 25 чел[овек] и тоже сожгли. Если кто пытался бежать, того расстреливали».

Немцы сожгли и разграбили дер. Селец Станьковского сельсовета, где расстреляли, замучили и сожгли живьем 24 чел[овека] мирных граждан. Случайно спасшийся от смерти Музыченко Тимофей рассказал: «2 ноября 1943 г. немецкий карательный отряд на рассвете окружил деревню. Немцы ворвались в деревню, заходили в дома, прикладами выгоняли жителей на улицу. Кто не успевал уходить или отставал, того расстреливали. Все жители деревни были согнаны в 2 больших дома... Немцы закрыли двери, открыли по окнам стрельбу из автоматов и бросали гранаты, а потом дома зажгли. Несчастные жители, которые выпрыгивали из окон и пытались спастись бегством, расстреливались немцами. После пожара на улицах остались одни дымящиеся головешки и обгорелые трупы жителей».

Неслыханные зверства совершили немецкие оккупанты и в Тихиничском сельсовете. Здесь 13 октября 1943 г. немецкий отряд в 65 чел[овек], вооруженных пулеметами, автоматами и минометами, сопровождаемый танком, ворвался в дер. Толочков. Немцы разошлись по деревне, стали убивать всех, кто попадался на глаза.

В этот же день 100 чел[овек] немцев ворвались в другой населенный пункт Тихинического сельсовета — дер. Мортково. Деревню сожгли, а всех жителей, которые находились дома, расстреляли.

Жителя дер. Старое Село Вихрова Михаила Борисовича немцы посадили в клетку, где находились немецкие овчарки. Вихров просидел с собаками сутки, а затем его вывели к железной дороге и расстреляли.

Степанчикова Ивана Корнеевича, жителя дер. Старый Мазолов, немцы привязали за ноги к саням, запрягли лошадь и волочили до тех пор, пока он не потерял сознание, а потом убили молотком.

13 октября 1943 г. немецкий карательный отряд в количестве 100 чел[овек] окружил дер. Фалевичи Крушиновского сельсовета, сжег деревню и истребил жителей деревни в количестве 235 чел[овек].

В Рогачеве, Гадиловичах и Дворце находились лагеря для военнопленных красноармейцев. Над пленными красноармейцами немецкие палачи жестоко издевались, морили голодом и холодом. Каждый день из лагерей выносили трупы военнопленных красноармейцев.

В длинной цепи преступлений немецко-фашистских захватчиков особое место занимает насильственный угон в Германию советских граждан... Немцы устраивали в деревне и городе форменные облавы на людей. Они врывались в деревни и забирали трудоспособных взрослых и молодежь. В городе хватали людей в домах, учреждениях, на базаре и даже в кинотеатрах, сажали на автомашины, подвозили к железнодорожной станции, грузили в товарные вагоны и увозили в Германию.

Гитлеровские убийцы всячески пытались скрыть следы своих преступлений. В 1942 г. весной, как показывают многочисленные свидетели гор. Рогачева, водой размыло ров, где было больше 3 тыс. трупов. Трупы плыли в р. Друть. Немцы мобилизовали все население вылавливать плывущие трупы баграми и просто руками, заставляли снова зарывать.

В 1943 г. в декабре, перед отступлением из города, немцы перерыли весь ров, чтобы скрыть следы своих злодеяний. Из земли были выкопаны все разложившиеся трупы,

скелеты, кости и сложены в штабеля таким образом: ряд трупов и костей, а на него — ряд бревен. Эти штабеля обливали керосином, смолой и зажигали. Три дня и три ночи далеко был виден пожар. Ко рву немцы никого не подпускали. Произведенными в ноябре и декабре 1944 г. тщательными обследованиями массового истребления советских граждан специальной комиссией были обнаружены площадки во рву и на кладбище, загруженные слоем в 40 см, состоящим из останков обожженных костей, пепла, комков очень перегноенной земли, остатков металлических частей одежды: крючков, пуговиц, пряжек от брюк и т. д.

Несмотря на все ухищрения немецких оккупантов скрыть следы своих кровавых злодеяний, на основании заявлений советских граждан, протоколов допросов и свидетельских показаний комиссия установила, что за период оккупации территория Рогачевского района немецкими захватчиками было расстреляно, повешено, сожжено живьем и замучено 6353 чел[овека] мирных советских граждан... Угнано в немецкое рабство 1478 человек.

На основании заявлений советских граждан, протоколов допросов и свидетельских показаний комиссия установила, что разрушение в гор. Рогачеве, деревень и сел Рогачевского района, поголовное ограбление населения, массовое истребление мирных советских граждан проходило при личном участии и непосредственном руководстве коменданта немецкой полевой комендатуры майора Мерло, его зам. майора Диллера, коменданта городской комендатуры обер-лейтенанта Рудольфа, уполномоченного по сельскому хозяйству капитана Зипкех (крупный немецкий помещик), начальника гестапо обер-лейтенанта Ментропа, районного сельскохозяйственного коменданта Буша (помещик), его зам. майора Рольке Антония (помещик), начальника центрального торгового общества Бушмана (берлинский предприниматель), его зам. Крессе, шефа Штурбана, обер-лейтенанта Мавра. О чем и составлен настоящий акт.

Председатель комиссии Свердлов:
члены комиссии:
9 подписей неразборчивы.
Подписи заверяет
председатель Рогачевского исполкома
райсовета депутатов трудящихся Драчев

Преступления немецко-фашистских оккупантов в Белоруссии. 1941—1944. Мн., 1965. С. 256—260.

З успамінаў І. В. Камарова, ураджэнца в. Фалевічы

Перад вайной у нашай сям'і адбылася вялікая і незабыўная падзея — нарэшце было закончана будаўніцтва новай хаты на дзве палавіны. Аднак пажыць у ёй бацьку па сутнасці так і не давялося — у 1939 г. быў прызваны ў Чырвоную Армію, удзельнічаў у паходзе ў Заходнюю Беларусь, затым — у савецка-фінляндскай вайне. У першыя ж дні вайны бацька таксама пайшоў на фронт. Праўда, трапіўшы ў акружэнне на Заходняй граніцы, вярнуўся дамоў. Памятаю, як упершыню ў вёску нахлынулі чужынцы. На машынах, матацыклах яны самазадаволена, з усмешкамі ехалі па вуліцы. Каля калгаснай брамы, на якой былі замацаваны партрэты Леніна і Сталіна, яны спыніліся. Пачалі нешта крычаць і адкрылі па партрэтах шалёную стральніну. Потым пайшлі па хатах рабаваць людское дабро. У нашым доме перарылі куфар з адзеннем і забралі самыя каштоўныя рэчы, на двары злавілі некалькі курэй, схапілі парася. На піск парасяці з хлеўчука выскачыла вялізная рабая свіння і накінулася на рабаўнікоў. Тыя ледзь выскачылі з двара, але свінню не застрэлілі.

Крыху пазней, недзе ў пачатку 1942 г., вёску пачалі наведваць партызаны. Не ведаю чаму, але больш за ўсё я баяўся партызан. Можа, што прыходзілі яны ўначы і моцна стукалі ў дзверы. Я куды-небудзь хаваўся, а маці адчыняла дзверы, давала партызанам ежу, калі-нікалі штосьці з бацькавага адзення. Так працягвалася да таго часу, пакуль гітлераўцы не размясцілі ў вёсцы свой гарнізон. Часам адбываліся сутычкі паміж партызанамі і акупантамі. У снежні 1942 г. партызаны разграмілі гарнізон. А восенню 1943 г. жыхарам вёскі паведамілі (свой чалавек меў сувязь з паліцыяй), што акупанты рыхтуюць карную аперацыю, будуць паліць вёску. Адны гэтаму паверылі, сабралі свой скарб і накіраваліся ў лес. Наша сям'я таксама падалася за грэблю на дарозе на в. Крушынаўку. У лесе з галінак дрэў зрабілі будан. Так і жылі.

Аднак даймалі восеньскія халады і многія пачалі вяртацца да хат. 12 кастрычніка 1943 г. маці з старэйшай і маленькай сястрычкамі пайшлі з лесу ў вёску, каб спячы хлеба (бацька ў той час партызаніў у 8-й Рагачоўскай брыгадзе). Я са сваёй цёткай Лесай застаўся ў лесе, яна перад вайной прыехала пагасцяваць з Ленінграда, а выехаць назад так і не паспела. На наступны дзень зранку, калі яшчэ ўсе людзі спалі, карнікі акружылі вёску з усіх бакоў, устанавілі кулямёты. З боку вёскі пачулася моцная страляніна, выбухі гранат, крыкі людзей, брэх сабак. Мы ўбачылі вялізнае зарыва, якое ўзнялося над вёскай. З-за дыму нічога не было відаць, лес напоўніўся шумам ад куль, выбухаў гранат і людскіх крыкаў. Усе зразумелі, што фашысты паляць вёску, забіваюць людзей. Нехта сказаў, што трэба адсюль уцякаць, бо і сюды яны могуць прыйсці. Мы пакінулі свае месцы, нічога не ўзяўшы з сабою, пабеглі далей у глыбіню лесу, спадзеючыся знайсці ратунак. Так дайшлі да вёскі Вялікая Крушынаўка, расказалі яе жыхарам, што чулі і бачылі сваімі вачыма.

Аднак карнікі ў лес не пайшлі, у хуткім часе ўсе вярнуліся на пакінутыя месцы. І тут мы даведаліся пра жудасную расправу, якую ўчынілі фашысцкія выродкі над ні ў чым не вінаватымі людзьмі. Партызаны, а з імі быў і мой бацька, вельмі спяшаліся, каб выратаваць людзей, але не паспелі... Яшчэ дыміліся недагарэлыя бярвенні хат і пабудоў, едкі дым засцілаў папялішчы. Бацька знайшоў забітых маці, маіх сястрычак... Сам пахаваў іх на мясцовых могілках. Усяго ў гэты дзень фашысты загубілі 235 жыхароў. У тыя дні былі спалены і расстраляны жыхары вёсак Валокі, Морткаў (вёска спалена і не адноўлена), Талочкаў. Тыя людзі, што засталіся жывымі, сталі бежанцамі, жылі, хто дзе мог. Некаторыя аднавяскоўцы трапілі ў лагер смерці ў пінскія балоты, і ім прыйшлося перажыць усе жахі, голад і холад у фашысцкай няволі, пакуль іх не вызваліла Чырвоная Армія. Мы жылі некаторы час у мястэчку Ціхінічы, потым перайшлі да сваіх родзічаў у в. Забалоцце. Там усіх жыхароў вёскі акупанты павыганялі з хат, і мы жылі ў зямлянках да пачатку зімы 1944 г. У канцы лютага 1944 г. выгналі нас і з зямлянак і пагналі ў бок Рагачова. У дарогу амаль нічога не паспелі ўзяць. Куды ўсіх гоняць у такі марозны дзень — ніхто не ведаў. На шляху фашысты падганялі людзей, каб ішлі хутчэй. Тых, хто адставаў, білі прыкладамі або забівалі на месцы. Пад вечар нас перагналі цераз вялікі мост на раце Друць і ў хуткім часе мы былі ў Рагачове. Загналі ўсіх у цагляны будынак школы, зачынілі дзверы і паставілі вартавога. Што з намі збіраліся рабіць — мы не ведалі, толькі нехта сказаў, што гэта канец, адсюль ніхто жывым не выйдзе. У доказ гэтаму пачулі ад нямецкага вартаўніка слова «капут». Надышла ноч, усе размясціліся на халоднай падлозе, але ніхто не спаў. Неўзабаве пачалася моцная страляніна, выбухі гранат, разрывы мін і снарадаў. Кулі траплялі ў шкло, якое тут жа рассыпалася, упіваліся ў сцены, цокалі ў кафляную грубку каля сцяны. Усе моцна прыціскаліся да падлогі, нібы яна магла выратаваць нам жыццё. Пачулася гучнае рускае «ўра», нямецкія выкрыкі, страляніна яшчэ больш узмацнілася. Раптам дзверы ў класе школы з грукатам адчыніліся і ў іх паказаўся савецкі салдат з аўтаматам у руках. Ён сказаў, што ўсе мы выратаваны і трэба хутчэй адсюль выходзіць — немцы могуць зноў з'явіцца, горад яшчэ поўнасцю не вызвалены. Не верылася, што прыйшло вызваленне, усе мы хуценька кінуліся ў дзверы і пачалі выходзіць. Рагачоў гарэў, ад агню і пажараў было светла, гарэлі дамы, будынкі, часам разрываліся міны і снарады, нямецкія ракеты падалі на дахі дамоў, і тыя пачыналі загарацца. Паўсюдна траплялі забітыя і параненыя нямецкія салдаты, бачыў параненых і забітых савецкіх воінаў. Нас выводзілі з-пад абстрэлу, але ратунку пакуль што не было: немцы інтэнсіўна абстрэльвалі горад. Было вельмі страшна, але ўсе ведалі, што выратаваны і хутка будзем у бяспецы. Праз некаторы час прыпыніліся ў вялікім цагляным доме, але і сюды даляталі нямецкія снарады і заставацца тут было небяспечна. Таму салдаты параілі выбірацца адсюль і ісці далей у тыл. Так мы апынуліся за некалькі кіламетраў ад Рагачова і размясціліся ў лесе ў былых нямецкіх зямлянках. Жыць тут было цяжка і небяспечна. Гітлераўцы пакінулі пасля сябе шмат зброі, мін, снарадаў. Не было таго дня, каб хто-небудзь з дарослых або дзяцей не падрываўся на міне. Асабліва былі небяспечныя для нас, хлапчукоў, пяхотныя міны, якія былі расстаўлены ў лесе паўсюдна і іх цяжка было выявіць. Два маі сябры загінулі, падарваўшыся на мінах, і былі пахаваны ў лесе каля дарогі. Разміраваныя савецкімі мінёрамі супрацьтанкавыя нямецкія міны ляжалі ў кучах на зямлі. У такіх цяжкіх умовах мы пражывалі да лета 1944 г., калі пачалося канчатковае вызваленне беларускай зямлі ад фашысцкіх акупантаў. Калі Рагачоўскі раён быў поўнасцю вызвалены, мы

сабралі свае небагатыя пажыткі і пагнуліся да родных мясцін, хоць усе ведалі, што там нічога добрага нас не чакае. Так у ліпені 1944 г. мы разам з іншымі сем'ямі з вялікімі цяжкасцямі дабраліся да Фалевіч. Страшнае відовішча адкрылася нам. Па сутнасці вёскі не было, ніводнай хаты ў ёй не засталося, на былых сялянскіх сядзібах усё пазаростала вялікім бур'янам і травой, уся зямля была зрэзана траншэямі, акопамі, ямкамі ад разрываў бомбаў, мін і снарадаў. Усюды былі відаць сляды нядаўніх жорсткіх баёў: разбітая ваенная тэхніка, валялася многа зброі, боепрыпасаў. Яшчэ не ўсе былі знойдзены, знесены і пахаваны загінуўшыя савецкія воіны, трупы нямецкіх салдат і афіцэраў. Жыхары вёскі зносілі загінуўшых савецкіх салдат і хавалі ў брацкіх магілах на мясцовых могілках. Жыў я ў зямлянцы недалёка ад месца, дзе некалі была наша хата. Цётка Леса цяжка захварэла і яе завезлі ў Рагачоўскую бальніцу, дзе яна неўзабаве памерла. Я застаўся адзін і не ведаю, што б са мною здарылася, каб у гэты час мяне не знайшоў бацька, які разам з іншымі партызанамі ўдзельнічаў у разгроме акружанай нямецкай групоўкі пад Мінскам і вызваленні горада. Пасля вызвалення Мінска яго пакінулі ў горадзе, дзе ён працаваў у Міністэрстве ўнутраных спраў БССР. У канцы ліпеня 1944 г. бацька прыехаў за мною ў вёску, застаў мяне цяжка хворым і ў такім стане ледзь давёз да Мінска...

Калі гарэла вёска

Мішу Марчанку не было яшчэ і чатырнаццаці гадоў, калі ён упершыню сустрэўся з партызанамі. Хлопчык перадаваў народным мсціўцам сабраныя ім на месцы былых баёў зброю і боепрыпасы. Ад партызан жа Міша забіраў лістоўкі, нёс іх у Доўск падпольшчыцы Агаф'і Талкачовай.

Так працягвалася да 5 чэрвеня 1943 года. У тую раніцу Міша прыгнаў каня з пашы, стаміўся і лёг крыху адпачыць. Прачнуўся ад выбухаў снарадаў.

— Хутчэй хавайцеся! — пачуў ён голас сваёй сястры Ані (маці пайшла ў той час у Вялікія Стралкі да родзічаў).

Дзеці, а іх было, акрамя Мішы, тры сястры і два браты, пабеглі хавацца ў акоп, выкапаны паблізу пуні яшчэ ў пачатку вайны. А снарады ляцелі, са страшэнным грукатам узрываючыся на вуліцах вёскі.

Хата Марчанкаў, якая стаяла на ўскрайку, загаралася адразу ад прамога трападання. Чорны дым узняўся слупам, зашугала полымя, а потым загарэліся іншыя будынкі. Толькі абстрэл скончыўся, як раптам над акопам пачулася:

— Рус, вылазь!

Вылезлі напалоханыя заплаканыя дзеці, жанчыны, тут разам з суседзямі хаваўся 21 чалавек.

— А ну, зноў туды хавайцеся! — пачулася новая каманда. І як толькі ўсе саскочылі ў акоп, страшэнны выбух, а затым другі страсянуў і наваколле. Гэта гітлераўцы кінулі ў акоп гранаты. Потым яны разбурылі саламяны дах лазні і накідалі ў акоп саломы і, абліўшы яе бензінам, падпалілі. Міша чуў вакол сябе жудасны крык, стогны параненых. Ён сабраўся з сілай і выскачыў з акопа. За ім выбралася Ульяна Удовенка. У Мішы гарэлі шапка, ватоўка, ён скінуў іх з сябе і пабег. Чуў за сабой аўтаматную чаргу: гэта карнікі прыкончылі Ульяну, якая паспела адбегчы толькі метраў на дваццаць. Міша, не памятаючы сябе ад болю і страху, імчаў па палаючай вёсцы, а потым скочыў у склеп, дзе хаваліся цётка Агата, двое яе дзяцей, стары Апанасенка Мірон з жонкай, Цітова Наста са сваімі дзяўчаткамі Зінай і Марусяй. Гітлераўцы прыйшлі і сюды. Карнікі ўжо не загадвалі вылазіць, яны проста кінулі ў люк гранату. Вогненны струмень з кулямёта давяршыў сваю справу. Міша, схаваўшыся за снапы лёну, страціў прытомнасць. Ачнуўся ад пранізлівага болю, усё побач гарэла, крыкаў чуваць уже не было... Хлопчык выпаўз са склепа, глынуў свежага паветра і зноў страціў прытомнасць. Апрытомнеў толькі пад вечар. Цётка Наста перавязвала ножку сваёй Зіне і галасіла. Галасіла і яе трынаццацігадовая Маруся. Міша застагнаў, і тады Наста з Марусяй нахіліліся над ім. У падлетка абгарэлі твар, рукі, нясцерпна балела правая нага, калола ў грудзях.

На змярканні Наста ўзяла на рукі шасцігадовую Зіну, а дзецям загадала ісці за ёй. Ад усяго перажытага і болю Міша ледзь ішоў, раны былі перавязаны, аднак боль не сціхаў. Зіна плакала на матчыных руках. Усім нясцерпна хацелася піць. Наста зняла з нагі дачушкі чабаток, адышла з дарогі, набрала з лужыны вады. Дзеці сталі піць мутную ваду, якая пахла балотнай тванню, а яны ўсё пілі і пілі...

Ноччу Наста пакінула дзяцей, сама ж з Зінай накіравалася ў лес, каб сустрэцца з

партызанамі і расказаць пра трагедыю вёскі. Жанчыне пашанцавала, яна выпадкова сустрэлася з разведчыкамі і прывяла іх да Марусі і Мішы. Зіна раніцай памерла, а Мішу пачалі ратаваць. Спачатку яго хавалі і лячылі юныя падпольшчыцы ў в. Фундамінка. Тут і знайшла хлопчыка яго маці Матруна Іванаўна. Хата іх была спалена, пяцёра дзяцей загінула... Заставаўся пакуль жыць толькі Міша, аднак стан яго здароўя пагаршаўся. Тады мясцовыя патрыёты перавезлі хлопца ў в. Надзеждзіна Буда-Кашалёўскага раёна. Міша стаў жыць у хаце Марфы Іванаўны Лашкаровай, медсястры яшчэ з даваенным стажам. Лячыла яго гэта чулая жанчына травамі.

Загаіліся шматлікія раны толькі к восені, але з адной бяды Міша трапіў адразу ў другую. У Надзеждзіне стаяў варожы гарнізон. Гітлераўцы схапілі аднойчы 15 заложнікаў, сярод якіх быў і Міша, і павінны былі іх расстраляць, калі на гітлераўцаў нападуць партызаны.

...Хлопчыку ўдалося ўцячы. Разам з маці ён стаў жыць у сямейным партызанскім лагеры. А неўзабаве прыйшло выратаванне: Чырвоная Армія вызваліла родныя мясціны...

У. Бандарэнка.

Адплата

У в. Новы Доўск дыслацыравалася перыферыйная каманда 724-й групы тайнай палявой паліцыі (ГФП-724). Асабліва лютавалі яе супрацоўнікі летам і восенню 1943 г. 5 чэрвеня ў другой палавіне дня яны сумесна з падраздзяленнямі 221-й ахоўнай дывізіі наляцелі ў в. Каменка Рыскоўская і падпалілі яе. 12 чэрвеня, роўна праз тыдзень, карнікі акружылі в. Каменка Стралкоўская і падманам сабралі людзей. Паводле ўспамінаў жыхаркі вёскі Ганны Ігнацьеўны Кавалёвай, гітлераўцы аб'явілі вяскоўцам, што будуць іх перасяляць, і прымусілі грузіць найбольш каштоўныя рэчы ў аўтамашыны. Пасля загналі жанчын, старых і дзяцей у хаты Ісака Кірэенкі і Сяргея Сталярова і падпалілі іх. У той жа дзень карнікі вярнуліся ў Каменку Рыскоўскую і спалілі астатнія 8 хат. Карнікі спалілі таксама вёскі Рыскоў і Перакоп. У зладзейскай акцыі ўдзельнічаў камісар ГФП-724 капітан Бірман.

У ліпені 1943 г. супрацоўнікі 724-й групы расстралялі бургамістра Журавіцкай воласці Яфіма Емяльянавіча Філіпчанку, старастаў вёсак Балатня і Задвор'е Васіля Дамітрыевіча Фядосцава і Анісіма Аляксеевіча Календу, якіх западозрылі ў сувязі з партызанамі. Яшчэ раней, у маі 1943 г., карнікі 724-й групы Г. Функ і М. Лабада жорстка збілі 50 зняволеных з Навадоўскага лагера ваеннапалонных за спробу ўцячы да партызан. Шасцёра з іх расстралялі.

Пасля вайны супрацоўнікі тайнай палявой жандармерыі імкнуліся замесці свае злачынствы. Аднак гэта не ўсім удалося. Чэкісты Гомельшчыны знайшлі некаторых злачынцаў. У 1967 г. Ваенны трыбунал Беларускай ваеннай акругі разглядаў у Гомелі крымінальную справу на Генрыха Функа, Мікалая Лабаду. Яшчэ раней да крымінальнай адказнасці былі прыцягнуты былыя супрацоўнікі разведаддзела 221-й ахоўнай дывізіі Курт Шэйн і Аляксандр Шылінг, якія ўдзельнічалі ў распрацоўцы плана карнай аперацыі «Чэрвеньскі жук» і іншых злачынствах. Прыгавор быў суровы, аднак справядлівы.

І. С. Барысаў.

Гэта было ў Рагачове

З успамінаў К. К. Гардзіеўскага

Канстанцін Кірылавіч Гардзіеўскі нарадзіўся ў 1922 г. ў Рагачове. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40 гг. У 1941—42 гг. у Чырвонай Арміі. У 1942 г. арганізаваў і ўзначаліў падпольную камсамольскую арганізацыю ў Рагачове. З лютага 1943 г. ў партызанах, камандзір дыверсійнай групы, начальнік разведкі атрада, а затым брыгады. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі і медалямі. Жыве ў Рагачове.

Пасля цяжкага ранення на фронце восенню 1941 г. я апынуўся ў тыле ворага, мне з цяжкасцю давялося дабрацца да Рагачова, дзе жылі бацькі. Бацькі не было дома, па чутках, ён пайшоў у партызаны разам з камуністамі раёна.

Крыху акрыяўшы пасля ранення, я змог уладкавацца на лесазавод электраманцёрам, дзе да вайны працаваў мой бацька, а да арміі і я. Немцы прыкладалі ўсе намаганні аднавіць завод для перапрацоўкі драўніны на патрэбы вайны. На

К. К. Гардзіеўскі.

заводзе ўжо працавалі мае таварышы: Клятэцкі Рыгор Пятровіч, Палякоў Аляксей, Гарадзецкі Мікалай, Філімонаў Мікалай, Паўлюкоўскі Міхаіл і Суслаў Леанід. Мы хутка зблізіліся і пачалі падумваць пра далейшыя дзеянні. Было вырашана арганізаваць падпольную камсамольскую арганізацыю. Сакратаром выбралі мяне, а маім намеснікам Клятэцкага. Паступова ў нашу арганізацыю мы ўцягнулі Уладзіміра Яркіна, Васіля Шумілава, Веру Ксянзову, Марыю Гардзіеўскую, Мікалая Гайдурава, Антаніну Грыгор'еву, Леаніда Кахоўскага.

Першыя крокі нашай дзейнасці заключаліся ў растлумачальнай рабоце. Мы стараліся ўсяляк узняць нянавісць людзям у перамозе Чырвонай Арміі, рабілі ўсё магчымае, каб затармазіць работу завода.

У пачатку вясны 1942 г. я дакладна ведаў, што мой бацька знаходзіцца ў Рагачоўскім партызанскім атрадзе, і праз яго змог звязацца з падпольным райкомам партыі, з С. М. Свярдловым і К. М. Драчовым. Па заданню райкома партыі, «працуючы» на заводзе, наша група яшчэ больш актывізавала сваю дзейнасць і не толькі на заводзе, а вышуквала магчымасць усюды, дзе толькі можна, шкодзіць фашыстам. Мы дзейнічалі ўжо больш упэўнена і мэтанакіравана. Выводзілі са строю маторы, замарожвалі трубы, якія падавалі ваду ў паравы кацёл, арганізоўвалі аварыі ў помпавай станцыі і іншыя дыверсіі на заводзе і гэтым дабіваліся скарачэння да мінімуму выпуску драўніны, замест 300 да 20—25 кубаметраў у суткі.

Значную работу наша камсамольская арганізацыя праводзіла па распаўсюджанню лістовак, зводак аб становішчы на франтах. Вывешвалі лістоўкі ў горадзе, у тым ліку і на нямецкіх установах. Забяспечвалі партызан прадуктамі, махоркай, соллю са сваіх рабочых пайкоў, перадавалі партызанам зброю і боепрыпасы. Выконвалі па іх заданню і па сваёй ініцыятыве дыверсійныя аперацыі ў горадзе.

У 1942 г. фашысты аднавілі двухпавярховы будынак райвыканкома і прыстасавалі яго пад шпіталь для сваіх параненых, а калі абсталяванне шпіталя было поўнасцю ўстаноўлена і здадзена ў эксплуатацыю, мы (я, Рыгор Клятэцкі і Аляксей Палякоў) у адну з начэй падпалілі будынак, ён цалкам згарэў з усім абсталяваннем, так і не прыняўшы ні аднаго параненага фашыста.

У раёне чыгуначнай станцыі на склад была завезена вялікая колькасць аброі і боепрыпасаў. Склад добра ахоўваўся. Але нам удалося падкласці туды міну, сканструяваную Рыгорам Клятэцкім. У 10 гадзін раніцы аглушальны выбух узрушыў горад. Снарады, міны і патроны рваліся з нарастаючай сілай, стварала ўражанне моцнай артылерыйскай, кулямётнай і вінтовачнай стральбы. Нямецкая вайсковая часць, якая стаяла ў казармах у горадзе, збегла за горад, баючыся разгрому, і толькі праз 3 гадзіны, апамятаўшыся, удакладніўшы абстаноўку, вярнулася ў казармы. Гэта быў вельмі прыгожы і ўнушальны феерверк, які напомніў ворагу, што наш народ змагаецца ўсімі даступнымі яму шляхамі.

Акупанты ўзмоцненымі тэмпамі пачалі фарсіраваць аднаўленне чыгуначнага моста на р. Друць. Мы вырашылі і тут па меры магчымасці перашкодзіць. Калі былі ўстаноўлены рыштаванні, закончаны падрыхтоўчыя работы, група падпольшчыкаў (Шумілаў, Філімонаў, Гарадзецкі) спусціла караван звязанага лесу (некалькі соцень кубаметраў), што стаяў на Друці ўверх ад моста. Моцным цячэннем вады лес панесла пад мост. Ён зламаў на сваім шляху рыштаванні і панёс іх уніз па цячэнні. На месяц былі затрыманы работы па аднаўленню моста.

Сотні зводак Саўінфармбюро, газет, лістовак, якія мы атрымлівалі ад райкома, асабліва з паведамленнямі пра перамогі Чырвонай Арміі пад Сталінградам і на іншых франтах, былі нашай натхняючай сілай. Мы стараліся як мага хутчэй і лепш гэтыя весткі данесці да народа...

Калі за мной сталі сачыць, я пайшоў у партызанскі атрад, дзе быў мой бацька Кірыла Харытонавіч, які злажыў галаву за нашу Радзіму.

Сакратаром камсамольскай арганізацыі застаўся Рыгор Паўлавіч Клятэцкі. У маі — жніўні 1943 г., выканаўшы свае заданні, члены нашай камсамольскай арганізацыі паступова перайшлі ў рады партызанскага атрада.

Наш зямляк *Жэня Язэпаў* з пас. Пахар працаваў перад вайной кінамеханікам у в. Журавічы. У ліпені 1941 г. добраахвотнікам уступіў у знішчальны батальён. Пасля шматлікіх просьбаў паслаць на фронт быў накіраваны на спецыяльныя курсы падрыўнікоў. З красавіка 1942 г. хлопец стаў членам падпольнай групы ў в. Красніца, а ў кастрычніку 1942 г.— падрыўніком 256-га атрада імя І. В. Сталіна 10-й Журавіцкай брыгады. У атрадзе не хапала прафесіяналаў у дыверсійнай справе, і Яўген узяўся вучыць байцоў. Стаўшы камандзірам дыверсійнай групы, ён разам з падрыўнікамі рэгулярна выходзіў на чыгуначную лінію Гомель — Жлобін. Добра ведаючы нямецкую мову, нярэдка ў форме афіцэра Яўген з'яўляўся ў самым логаве ворага і прыносіў каштоўныя разведданыя. У хуткім часе група Язэпава стала сапраўднай гразой для акупантаў. Гітлераўцы вымушаны былі ўзмацніць ахову чыгункі на ўчастку, дзе дзейнічала група. Праз кожны кіламетр былі пабудаваны дзоты з кругавым абстрэлам, часта арганізоўваліся засады на партызан. За галаву бясстрашнага камандзіра групы акупанты абяцалі ўзнагароду: 100 пудоў солі і вялікую суму грошай. Але здраднікаў не знайшлося. 26 чэрвеня 1943 г. група ў чарговы раз падабралася да палатна, нягледзячы на ўсе заслоны, і пусціла пад адхон 18-ы эшалон. Прайшоўшы прыдарожную паласу, каля в. Кірава Жлобінскага раёна група трапіла ў варожую засаду. Камандзір загадаў байцам адыходзіць, а сам з ручным кулямётам застаўся прыкрываць іх. Калі скончыліся патроны, Яўген знішчыў кулямёт, а потым, падпусціўшы фашыстаў бліжэй, узарваў апошняй гранатай сябе і 12 акупантаў. Пахаваны адважны падрыўнік у в. Кірава ў брацкай магіле воінаў і партызан. Я. І. Язэпаў узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені. Яго імем названа вуліца ў в. Журавічы. Імя падрыўніка ёсць на помніку камсамольцам у Гомелі.

У чэрвені 1942 г. ў 255-ы атрад 8-й Рагачоўскай брыгады прыйшоў падрыўнік *Аркадзь Добкін*. Быў ён родам з Бялыніч, служыў у Чырвонай Арміі, з баямі адступаў да Масквы. Тут яго накіравалі на вучобу ў школу, дзе рыхтавалі падрыўнікоў для дыверсійнай работы ў тыле ворага. Так трапіў Аркадзь Добкін да партызан Рагачоўшчыны. Адразу ж пасля прыбыцця ў атрад падрыўнік пачаў абучаць байцоў дыверсійнай справе. Праз тыдзень група падрыўнікоў у складзе Леаніда Лежанкова, Васіля Кошалева, Фамы Захаркова, Мікалая Несцяркова, Васіля Жураўлёва і Васіля Шынкевіча пайшла на сваё першае заданне на чыгунку Бабруйск — Жлобін. Першая ўдача яшчэ больш згуртавала хлопцаў. Аркадзь, хоць узначальваў маладзёжную дыверсійную групу, працягваў абучаць яшчэ дзве групы падрыўнікоў. Восенню 1943 г. група Добкіна пайшла на чарговую аперацыю. Праводзіў групу сам камбрыг. Здавалася, усё ўлічана і прадугледжана. Партызаны былі апрануты ў нямецкую форму, добра ўзброены. Нічога не прадказвала бяды. А раніцай у брыгаду прыйшла страшная вестка: з пятнаццаці чалавек у жывых засталося толькі трое... У наступную ноч амаль усе вучні Аркадзя пайшлі на заданні. За два тыдні яны знішчылі тры шашэйныя масты, дзесяць кіламетраў тэлеграфна-тэлефоннай сувязі, падарвалі 5 воінскіх эшалонаў. Байцы помсцілі акупантам за свайго настаўніка Аркадзя Добкіна, які ў ліку дванаццаці не вярнуўся з той аперацыі. Адважны падрыўнік быў узнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі і Айчыннай вайны I ступені.

У адну з начэй у канцы сакавіка 1943 г. сямёра партызан 261-га атрада імя В. І. Чапаева 10-й Журавіцкай брыгады на шашы Рагачоў — Доўск, за 13 кіламетраў ад Рагачова, паставілі некалькі мін з інтэрвалам 200—250 метраў і схаваліся ў прыдарожным лесе. Раніцай, калі па дарозе пацягнуліся нямецкія машыны, падрыўнікі пачулі моцны выбух, шаша заняла полымем ад узарванай аўтацыстэрны. Яшчэ адзін выбух страсянуў навакольле — гэта на партызанскай міне падарвалася легкавая аўтамашына. Натхнёныя ўдачай, партызаны вырашылі прадоўжыць аперацыю на шашы. У той дзень яшчэ тры варожыя машыны трапілі пад іх агонь. Аднак дарагой цаной далося паспяховае выкананне аперацыі — загінуў лепшы партызан атрада і верны сябра *Грыша Бычынскі*, які быў прыкладам храбрасці.

У цёплы чэрвеньскі дзень 1943 г. на Рагачоўшчыне ў схватцы з ворагам загінуў смерцю героя вядомы ў перадваенны час спартсмен васьміразовы чэмпіён краіны па акадэмічным веславанні заслужаны майстар спорту *Аляксандр Далгушын*. Ён у складзе спецатрада «Слаўны» прыбыў з-за лініі фронту. Шмат слаўных баявых аперацый правёў гэты атрад на Гомельшчыне. У час паходаў сяржант

А. Д. Добкін.

А. Далгушын.

Т. Пола.

М. В. Талавераў.

Далгушын не разлучаўся са снайперскай вінтоўкай. У апошні свой бой ён пайшоў з кулямётам... Байцы ў засадзе чакалі аўтакалону. 8 аўтамашын рухалася з боку Рагачова. Праехаўшы левы фланг, яны спыніліся якраз у сярэдзіне засады. Калі гітлераўцы пачалі саскокваць з машын, камандзір атрада выпусціў дзве чаргі з аўтамата. У машыны з-за бярвён паляцелі гранаты. Уцалелыя гітлераўцы, схаваўшыся за колы аўтамашын у прыдарожнай канаве, адкрылі ў адказ шалёны агонь. Асабліва насядаў вораг на левым флангу, дзе з ручным кулямётам ляжаў Аляксандр Далгушын: з гэтага боку гітлераўцы імкнуліся зайсці ў тыл партызанам. Былі параненыя. Раптам кулямёт Далгушына змоўк. Саша адкінуў у бок пусты дыск. Яго баявы таварыш Ілья Давыдаў, убачыўшы гэта, здолеў паднесці кулямётчыку тры поўныя дыскі, у апямозе ўпаў каля Далгушына і не адразу зразумеў, чаму Саша не бярэ дыскі. Калі падняў галаву, убачыў, як з невялікай ранкі на ілбе сцякаў струменьчык крыві... Так загінуў адважны партызан Аляксандр Далгушын — рыцар «Залатога вясла».

Разам з беларусамі на рагачоўскай зямлі змагаліся ўкраінцы, рускія, палякі, чэхі. Рознымі шляхамі прыйшлі яны ў рады народных мсціўцаў. Усведамленне небяспекі, якую нёс народам свету фашызм, з'яднала гэтых людзей. У радах патрыёў-інтэрнацыяналістаў змагаўся на рагачоўскай зямлі і чэх *Тэадор Пола*. Ён маладым хлопцам быў мабілізаваны ў гітлераўскую армію, займаўся рамонтам шашэйных дарог. Разам з двума сваімі сябрамі апынуўся ў в. Доўск. Калі даведаўся, што ў Рыскаўскіх лясах знаходзяцца партызаны, разам з сябрамі пайшоў да іх. У 268-м атрадзе 10-й Журавіцкай брыгады ён паказаў сябе смелым і кемлівым партызанам. Дора, так называлі яго баявыя сябры, пасля вайны вярнуўся на радзіму. І ўсе пасляваенныя гады не забываў пра сваіх сяброў-партызан. Перапісваўся з імі, у яго ў гасцях быў былы камандзір 268-га атрада К. Ф. Чарненка, з якім моцна сябраваў у час вайны. Прыязджаў да свайго былога камандзіра і Тэадор Пола. Па-брацку прымалі на Рагачоўшчыне госця з Чэха-Славакіі. Беларускі партызан прасіў перадаць усім сваім баявым паплечнікам шчырую ўдзячнасць за незабыўныя дні ваеннай маладосці.

Сапраўды, дружбе, што нарадзілася ў ваеннае ліхалецце, непадуладны ні час, ні змены, якія адбываюцца ў свеце.

А. Янкоў, Н. Цэйтлін, Л. Чапцоў.

Партызанскі майстар

З успамінаў М. В. Талаверава

У экспазіцыі Гомельскага абласнога краязнаўчага музея прадстаўлены унікальныя экспанаты — два партызанскія аўтаматы. Цяжка паверыць, што яны самаробныя. Але гэта так. Сканструяваны яны былі майстрам зброі 252-га партызанскага атрада 8-й Рагачоўскай партызанскай брыгады Мікалаем Васілевічам Талаверавым. Побач з аўтаматамі — яго партрэт.

М. В. Талавераў жыве ў Рагачове. Пасля вайны ён шмат гадоў працаваў слесарам-наладчыкам на малочнакансервавым камбінаце. Унёс 36 рацыяналізатарскіх прапаноў. Да яго баявых узнагарод дабавіўся ордэн Леніна — за працоўныя заслугі.

З ростам партызанскага руху патрабавалася ўсё больш і больш зброі і боепрыпасаў. Гэта была галоўная ўмова нашай паспяховай барацьбы з нямецка-фашысц-

кімі захопнікамі. Але зброі не хапала. Асабліва аўтаматычнай. У маі 1943 г. для партызан Рагачоўскай зоны было скінута самалётам з Вялікай зямлі некалькі мяхоў зброі і боепрыпасаў. Дык нашаму атраду былі выдзелены толькі 2 аўтаматы ППШ. Іх аддалі падрыўнікам.

Неяк я напрасіў у Валодзі Мяльковіча даць паглядзець мне аўтамат. Разабраў яго і пачаў вывучаць канструкцыю. Па прафесіі я слесар і параўнальна хутка зразумеў, што да чаго. Аўтамат выклікаў у мяне вялікае захапленне. Узнікла думка, а ці не зрабіць мне яго самому? З такой прапановай звярнуўся да камандзіра атрада І. Н. Парываева. Ён і партызаны, якія стаялі побач, засмяяліся, маўляў, жартуеш.

Але ў мяне з галавы не выходзіла думка аб сваім аўтамаце. Яшчэ і яшчэ раз прыкінуў — хоць і цяжка (няма неабходнага абсталявання), але зрабіць можна. Адказ камандавання быў такі: «Перашкаджаць не будзем, паспрабуй, паглядзім, што атрымаецца».

І я ўзяўся за справу. Даставаў неабходныя інструменты, матэрыялы. У гэтым мне дапамагалі іншыя партызаны. Нялёгка ўсё давалася. Былі, здавалася, невырашальныя задачы. І ўсё ж да назначанага часу аўтамат быў гатовы. Далажыў аб гэтым камандзіру атрада. «Што ж,— гаворыць ён,— пойдзем да камандзіра брыгады, няхай паглядзіць».

Камандзір брыгады Ф. С. Тарасевіч уважліва агледзеў аўтамат і даў дазвол на выпрабаванне. Мы адышлі далей ад штабной зямлянкі. І начальнік штаба В. В. Чысцякоў падаў мне каманду: «Агонь!». Я націснуў на спускавы механізм, аўтамат запрацаваў спачатку кароткімі, а затым доўгімі чэргамі — і дыск разрадзіўся. Усе пачалі віншаваць мяне з поспехам.

Пазней было зроблена яшчэ 5 аўтаматаў. І дзейнічалі яны бездакорна. Але самае галоўнае — у атрадзе пасля гэтага была арганізавана свая майстэрня па вырабу зброі.

З вінтоўкай і алоўкам

З успамінаў С. Р. Раманава

Сяргей Раманавіч Раманаў — беларускі графік. Заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь (1966). Нарадзіўся 5.9.1914 г. ў Маскве. Скончыў Маскоўскае мастацкае вучылішча памяці 1905 г. (1940). У час Вялікай Айчыннай вайны ўдзельнічаў у партызанскім руху на тэрыторыі Рагачоўскага раёна. У мастацкіх выстаўках удзельнічае з 1945 г. Працуе ў розных тэхніках станковай і кніжнай графікі, аўтар шматлікіх шаржаў і карыкатур для часопісаў «Вожык» (1945—78) і «Крокодил». Галоўнае месца ў творчасці займае тэма Вялікай Айчыннай вайны. Прафесійнай дасканаласцю, дакументальнай дакладнасцю вызначаюцца малюнкі ваенных гадоў «У партызанскай зямлянцы» і «Кароткі прывал» (1943), «Прывялі языка» і «Бой у гарнізоне Рэкта» (1944) і інш. Пераканаўча раскрыты мужнасць, характары народных мсціўцаў у серыях лістоў «Партызаны Беларусі». Гераізм Беларускага народа адлюстраваны ў творах «Рэйкавая вайна» (1946), «Подзвіг Мікалая Гастэлы» (1975), «Партызанская застава» (1978), «Снеданне ў Клічаўскіх лясах» (1979) і інш. Мастаком створана серыя гісторыка-рэвалюцыйнай тэматыкі, шэраг работ прысвечаны мірнаму жыццю і працы народа. Стварыў серыю партрэтаў рабочых МТЗ (1976—77). Аўтар жывапісных работ «У пошуках сына» (1945), «Вяртанне з баявой аперацыі» (1979), «Вясна ў партызанскай зоне» (1981), «Беларускі вакзал. Масква. 41-ы год» (1982), «Прывал пад Быхавам» (1985) і інш. Афарміў кнігі «Вершы і паэмы» П. Броўкі (1946), «Вершы» М. Танка і «Славуты домік» Я. Купалы (1948), «У нашай сталіцы» А. Якімовіча (1954), «Маленькія апавяданні, казкі і байкі» Л. Талстога (1957) і інш. Стварыў шэраг плакатаў. Жыве ў Мінску.

Амаль пасля кожнай баявой аперацыі, у якой мне даводзілася прымаць удзел, я рабіў эскізы, сціплыя замалёўкі. Увесь мой мастацкі багаж складаўся з кішэннага самаробнага альбомчыка, аскабалка алоўка і кавалачка гумкі. Паперу дастаць было цяжка. Часам разведчыкі даставалі нам паперу, галоўным чынам — шпалеры. А неяк мне падарылі нават альбом для сямейных фатаграфій з прарэзамі на ражках. Гэта была рэч!

Жаданне працаваць было заўсёды, хоць маляваць даводзілася ў розных абставінах. Маляваў, седзячы на кані, калі брыгада рухалася спакойным крокам, маляваў у нарадзе...

Пасля няўдалай спробы з'яднацца з рэгулярнай арміяй пад Быхавам мы пад раніцу фарсіраваным маршам выходзілі з акружэння. На прывале ў лесе я назіраў такую карціну: змучаныя людзі спалі на снезе, прыхіліўшыся адзін да аднаго або да дрэў, тут жа стаялі коні са стомленa апушчанымі галовамі... Кастры амаль патухлі, толькі маленькія струменьчыкі дыму падымаліся ўгару, а сняжынкі, павольна кружачыся, падалі і падалі; людзі і коні віднеліся праз снежную пелену.

С. Р. Раманаў.

Н. А. Цэйтліп.

Я дастаў свой альбом і пачаў замалёўваць гэты прывал...

Усе свае малюнкі я насіў у заплечным мяшку ў вокладцы фотаальбома. І нават на вокладцы маляваў. Аднойчы я ледзь не развітаўся з усім сваім скарбам і нават з жыццём.

4 сакавіка 1944 года на досвітку мы прачнуліся ў лясной зямлянцы. Змянілі вартавога і пачалі збірацца ў засаду каля шашы. Але вораг, карыстаючыся раніш-нім туманам і тым, што ведаў наш пароль, падышоў да зямлянкі і да вартавога...

Немцы раалічвалі ўзяць аднаго-двух разведчыкаў, але напароліся на аддзяленне з ручным кулямётам. Кулямёт нас выручыў. Вартавы Васіль Казлоў быў паранены ў абедзве рукі, кулямётчык Іван Шкораў — у ступню. І мне дасталося. Давялося ўцякаць, і я не паспеў нават ухапіць свой заплечны мяшок. Пасля таварышы расказалі, што малюнкі яны сабралі каля зямлянкі. Сёе-тое, праўда, прапала.

Некаторыя з гэтых малюнкаў — «У партызанскай зямлянцы», «На прывале» і «Прывялі языка» — знаходзяцца ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР. Малюнак «У партызанскай зямлянцы» я рабіў проста з натуры, а для малюнкаў «На прывале» і «Прывялі языка» спачатку накідваў схему задуманай кампазіцыі на маленькім лістку, потым гэту схему лёганька алоўкам пераносіў на вялікі лісток, выбіраў натуру і тады ўжо маляваў у ліст. Пазіравалі партызаны з вялікім задавальненнем. Усе яны намаляваны з партрэтным падабенствам.

На малюнку «Прывялі языка» я намаляваў і свой аўтапартрэт — у левым кутку, у кепцы з муштуком у роце. Казалі, што я не падобны на сябе. Калі зажыла правая рука, я намаляваў партызанскі шпіталь-зямлянку, сваіх баявых сяброў Шкорава і Казлова (яны ляжаць на нарах) і медсястру з урачом. Малюнак мне ўдаўся, але, на жаль, прапаў.

У пачатку лета 1944 года адзначалася двухгоддзе нашай брыгады. К таму часу мая папка папоўнілася, і камісар атрада П. Мальцаў прапанаваў мне наладзіць выстаўку. Але паўстала пытанне: дзе і як? Пра памяшканне не было чаго і думаць, шчыт заказаць не было дзе. Але мы знайшлі выйсце. Я нарэзаў лазовых прутко-ў, расшчапіў іх, уставіў у расколіну малюнкі і на лыкавых вяровачках паразвешваў іх па сасонніку.

Відовішча было цікавае. Ад лёгкага ветрыку ўся экспазіцыя калыхалася, і каля лісткоў, прытрымліваючы іх звізу, тоўпіліся ўзброеныя людзі, уважліва ўглядаючыся ў малюнкі. Гэта былі першыя гледачы маёй першай персанальнай выстаўкі.

Многа малюнкаў я падарыў сваім таварышам. Прынясе, бывала, хто-небудзь лісток паперы і папросіць намаляваць на памяць, я і намалюю. Так і паехалі мае малюнкі ў Сярэднюю Азію, на Каўказ і ў іншыя мясціны.

Пазней я раздабыў крыху каляровых алоўкаў і выканаў імі тры эскізы: «Партызаны чытаюць зводку калгаснікам», «Разгром гарнізона Рэкта» і «Абстрэл эшалона». Малюнак партызана Н. Часнаева я зрабіў на шпалерах графічным алоўкам. Малюнкі «Маці партызана», «Разведчыкі», «Чытаюць навагодні загад» і іншыя зроблены па накідах майго кішэннага альбомчыка ўжо ў Мінску.

Запас уражанняў і назіранняў ад усіх гадоў вайны велізарны, хоць не часта даводзіцца звяртацца да яго — клічуць сучасныя сюжэты.

Друкуецца па час.: Маладосць. 1964. № 8. С. 124—126.

Дапамагалі словам

У суровы ваенны час на Рагачоўшчыне ў розныя гады выдаваліся падпольныя партызанскія выданні — газета «Камунар», рукапісны часопіс «Камсамол Рагачоўшчыны», лістоўкі і баявыя лісткі. Рабіліся яны ў цяжкіх палявых умовах: непрыстасаваных зямлянках, пры вострым недахопе паперы, фарбы, друкарскіх шрыфтоў. Аднак дзякуючы энтузіязму, прыроднаму ўмельству і вынаходніцтву тых, хто ўзяўся за гэту нялёгкую справу, тысячы людзей былі падтрыманы ў крытычны час, мелі магчымасць ведаць праўду пра становішча на франтах, спадзяваліся на перамогу.

З успамінаў Н. А. Цэйтліна

На першым часе партызаны не ведалі пра падзеі на франтах, бо яшчэ не было сувязі з Вялікай зямлёй. Інфармацыю чэрпалі толькі з нямецкай газеты «Новый путь», якая выдавалася ў Бабруйску на рускай мове. Фашысты ў ёй пісалі, што Масква ўзята, і што нават прадаюцца чыгуначныя білеты на Маскву. Але ў снежні 1941 яны змясцілі ў газеце паведамленне, што па загаду фюрэра нямецкія войскі адведзены на 80 кіламетраў ад Масквы на лепшыя зімовыя кватэры.

Партызаны склалі лістоўку: «Дарагія таварышы! Не верце фашыстам. Яны ўводзяць вас у зман. Ніякіх ускраін Масквы яны не занялі. Ленінград змагаецца і не здаецца. Часці Чырвонай Арміі на ўсіх франтах даюць адпор фашыстам. Дапамагайце партызанам. Няхай смерць чакае фашыстаў на кожнай дарозе, у кожнай вёсцы! Рагачоўскі падпольны РК КП(б)Б».

Цяжка было размножыць гэту першую лістоўку, бо не было паперы і тэхнічных сродкаў. Аднак выручыў сувязны з Аляксандраўкі Ягор Балабаеў. Ён знайшоў у сябе дома некалькі лістоў паперы, і 14 лістовак было напісана ад рукі. Партызаны перадалі іх сувязным з просьбай размножыць і распаўсюдзіць сярод насельніцтва. Лягчэй стала распаўсюджваць лістоўкі, калі ўдалося знайсці і перапраўіць у атрад друкарскую машынку.

Наступная лістоўка з'явілася, калі фашысты расстралялі ў Рагачове тры тысячы мірных жыхароў. Лістоўкі, напісаныя на кардоне, расказвалі пра зверствы фашыстаў і пра іх лютую нянавісць да савецкіх людзей. Панёс гэтую лістоўку Дзмітрый Кахно ў в. Хмеліно, прымацаваў ля студні. Раніцай тут сабралася ўся вёска, людзі чыталі страшную вестку пра расправу над нявіннымі ахвярамі.

З мая 1942 г. райком устанавіў пастаянную радыёсувязь з Цэнтральным штабам партызанскага руху. Гэта давала магчымасць рэгулярна атрымліваць зводкі Саўінфармбюро. У жніўні таго ж года партызаны атрымалі першую пошту з Вялікай зямлі. Патроны, міны, зброю і, вядома, газеты «Правда», «Советская Белоруссия». Газеты абышлі ўсіх партызан атрада, зачытваліся да дзірак мясцовым насельніцтвам.

Ва ўсіх атрадах выходзілі баявыя лісткі. Яны выдаваліся адзін-два разы на тыдні. Матэрыялы пісалі партызаны, афармляла лісты спецыяльна выбраная рэдкалегія. Большасць артыкулаў была прысвечана ўзаемнай выручцы, адносінам партызан з насельніцтвам, партызанскай тактыцы. Артыкулы ў баявых лістках суправаджаліся малюнкамі.

У атрадах сярод партызан вельмі папулярнымі былі насценгазеты. Асабліва славіліся ілюстраваныя газеты 258-га партызанскага атрада, якія афармляў партызан Сяргей Раманавіч Раманаў.

З 1943 стала выходзіць раённая газета «Камунар». Рэдагаваў газету сакратар райкома партыі І. Ц. Зуевіч, дапамагала яму Ала Сафонава, наборшчыцай была Наташа Міхеева.

Добра памятаю нумар «Камунара» за 26 верасня 1943 г. Перадавы артыкул быў надрукаваны пад загалоўкам «На франтах Айчыннай вайны». У ім расказвалася, што Чырвоная Армія, разграміўшы фашыстаў на Курскай дузе, упэўнена набліжаецца да Беларусі. Аўтар артыкула рабіў вывад, што для таго, каб поспехі Чырвонай Арміі былі больш важкімі, партызанам трэба ўзмацніць удары па ворагу. У гэтым жа нумары друкаваўся матэрыял аб дыверсійнай рабоце групы Ф. Кавалёва, А. Добкіна, якія пусцілі пад адхон 13-ы эшалон. У жніўні 1943 г. партызаны грамілі Падсельскі гарнізон, правялі засадны бой у раёне Азяран. Гэтыя падзеі былі адзначаны ў асобных артыкулах.

«Камунар» распаўсюджваўся сярод партызан і мясцовага насельніцтва. Друкаваная прапаганда адыгрывала вялікую ролю ў барацьбе з фашызмам, мабілізуючы і натхняючы насельніцтва на актыўную барацьбу.

З успамінаў адказнага рэдактара часопіса «Камсамол Рагачоўшчыны» С. Галубкова

Камісар атрада выклікаў нас нечакана.

— Сядайце, таварышы, пагаворым,— запрасіў Аляксандр Мальцаў. Сяргей Раманаў, Навум Цэйтлін і я здзівіліся, калі камісар прапанаваў выпускаць рукапісны літаратурна-мастацкі часопіс. Справа здавалася незвычайнай. Але ў той жа час мы добра разумелі, што яна патрэбная і неабходная.

Сяргей Раманаў па прафесіі быў мастак. І ў партызанскім атрадзе, калі не было баёў, ён не расставаўся з алоўкам. Выпуск «баявых лісткоў», афармленне насценных газет — усё гэта было яго справай. Некаторыя партызаны нашага атрада пісалі вершы і нават паэмы. Так што кадры для часопіса знайсці можна было.

Разгарэлася спрэчка аб назве часопіса. Уносілі шмат прапаноў, але ў рэшце рэшт вырашылі назваць яго «Камсамол Рага-

чоўшчыны». Атрад наш быў камсамольска-маладзёжны, большасці байцоў не было яшчэ і 30 гадоў, ды і камандзір яшчэ не выйшаў з камсамольскага ўзросту. Так што назва ўсіх нас задаволіла.

Ідэя выпуску часопіса мяне захапіла. Я пачаў падбіраць сабе памочнікаў. Мы падрабязна расказалі партызанам пра часопіс і прасілі даваць свае матэрыялы. Пісаць ім артыкулы, вядома, не было часу, таму байцы ішлі да мяне і проста расказвалі эпізоды са свайго баявога жыцця. Найбольш цікавыя і значныя з іх клаліся потым у аснову артыкулаў.

Праз пэўны час матэрыялы для першага нумара былі адабраны, адрэдагаваны. Разведчыкі знайшлі паперу, фарбы, пэндалікі. Пётр Радчыкаў здолеў раздабыць нават каленкор для вокладкі.

Першы нумар часопіса выйшаў у снежні 1943 г. На вокладцы Сяргей Раманаў намаляваў партрэт М. І. Калініна. А побач мы змясцілі вытрымкі з яго артыкула аб партызанскай барацьбе.

У артыкуле камісара А. К. Мальцава «Аб гісторыі атрада» расказвалася, як быў створаны атрад, аб яго баявых традыцыях. Цікавымі былі артыкулы пра камандзіра атрада А. Галашчапава, камісара атрада.

Вялікую цікавасць у партызан выклікалі карэспандэнцыі і атрыкулы «Аднойчы ноччу», «Бой на Лазоўшчыне», «Адважная дваццатка», «На 247-м кіламетры», «Памяць сяброў», «Гібель разведчыка». Былі надрукаваны таксама ў часопісе вершы партызанскіх паэтаў. Так, Іван Лукашоў выступіў з паэмай «Але настане час». Яе з захапленнем чыталі партызаны, жыхары навакольных вёсак.

Часопіс «Камсамол Рагачоўшчыны» стаў у рады барацьбітоў за вызваленне роднай зямлі. Першы нумар яго захоўваецца ў Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

З успамінаў былога літсупрацоўніка газеты «Партызан Гомельшчыны» Н. П. Касцючэнкі

У маі 1943 г. пасля перабазіравання 10-й Журавіцкай брыгады за Сож у кармянскія лясы пры штабе брыгады стала рэгулярна выходзіць газета «Партызан Гомельшчыны». У брыгадзе быў партатыўны друкарскі станок, набор шрыфтоў, паперы, якія даставіў дэсантнік Аляксандр Казіміраў. Ён жа быў рэдактарам і кіраўніком падпольнай друкарні. Набор-шчыкам і друкаром стаў Мікалай Кушцоў, праз мае рукі праходзілі ўсе матэрыялы, якія друкаваліся ў газеце і лістоўках. Мы выпусцілі больш за пяць тысяч экземпляраў газеты і лістовак, у іх асвятлялася становішча на франтах, баявыя справы партызан, друкаваліся заклікі да насельніцтва. Аднак не ўсё гладка складвалася ў рабоце нашай лясной друкарні. Вельмі хутка мы пачалі адчуваць востры недахоп паперы. Толькі дзякуючы партызанам-разведчыкам, якія, вяртаючыся з баявых заданняў, лічылі сваім абавязкам прыносіць хоць нейкую паперу, мы выжылі. Былі гэта і вучнёўскія сшыткі, і лісткі канторскіх кніг, аднак усё ішло ў справу — калі папера не падыходзіла для друкавання газеты, на ёй выпускаліся лістоўкі. Асабліва верным нашым памочнікам быў малады разведчык Аляксандр Дамасканаў, які трагічна загінуў у пачатку Кастрычніка 1943 года, напярэдадні злучэння асноўных сіл брыгады з часцямі Чырвонай Арміі.

У рэдакцыі газеты, у склад якой уваходзілі акрамя А. Казімірава камісар брыгады І. Дзікан і я, узнікла ідэя арганізаваць выпуск літаратурнага часопіса, у якім у мастацкай форме асвятляліся б баявыя справы і будні народных мсціўцаў. Да работы прыцягнулі партызанскіх паэтаў, пісьменнікаў, мастакоў. Сярод іх былі Пётр Бозікаў, Ермакоў, Хілінскі і іншыя. Матэрыялы друкаваліся на пішучай машынцы, ілюстраваліся малюнкамі і прашываліся. Выйшла ўсяго тры нумары часопіса. Усе тры нумары па аднаму экземпляру камісар брыгады пераслаў самалётам у Маскву ў штаб партызанскага руху.

Так, народныя мсціўцы, змагаючыся са зброяй у руках, ведалі цану друкаванага слова ў ваенных умовах і рабілі ўсё магчымае і немагчымае, каб яно было баявым, прыносіла людзям надзею на хуткае вызваленне.

Незабыўная сустрэча

З успамінаў К. М. Драчова, актыўнага ўдзельніка і кіраўніка партызанскага руху

Карп Міхайлавіч Драчоў нарадзіўся ў 1897 г. ў в. Казловічы Горацкага р-на. Са жніўня 1941 г. да 1944 г.— член падпольнага райкома партыі. У 1-м Рагачоўскім партызанскім атрадзе — старшына, потым палітрук роты, камісар, камандзір атрада. З верасня 1943 г.— камісар 10-й Журавіцкай партызанскай брыгады. Пасля вайны на савецкай рабоце. Узнагароджаны 2 ордэнамі,

медалямі. Ганаровы грамадзянін Рагачова. Памёр у 1988 г.

Чым бліжэй падыходзіў фронт, тым больш прыбаўлялася работы партызанам. Да канца верасня 1943 г. ўжо з'явілі-ся фашысцкія часці, якія адступалі. Партызаны мініравалі дарогі, завальвалі іх лесам, масты знішчалі, рабілі непраходнымі. Узрывалі, разбіралі, палілі тэхніку ворага. Сотнямі захоплівалі і знішчалі фашыстаў. Вялікую дапамогу аказвала і мясцовае насельніцтва, якое з набліжэннем фронту пайшло ў лес да партызан. Наша брыгада ўзяла пад сваю ахову і бліжэйшыя вёскі.

10-я партызанская брыгада наносіла адчувальныя ўдары па ворагу і на левым беразе Дняпра, дзе няспынна працавалі дыверсійныя групы атрадаў, і на левым беразе Сажа, дзе былі асноўныя сілы атрадаў гэтай брыгады.

Да канца верасня сувязь брыгады з дыверсійнымі групамі на левабярэжжы Дняпра перарвалася з-за таго, што нямецкае камандаванне на правым беразе стварыла абарончы рубеж. Прадбачачы, што такое можа здарыцца, для каардынацыі дзеянняў груп былі пакінуты прадстаўнікі камандавання атрадаў, яны працягвалі кіраваць на левабярэжжы самастойна.

А фронт падыходзіў усё бліжэй і бліжэй. Ужо ў зводках Саўінфармбюро з'яўляліся знаёмыя нам населеныя пункты. І вось збылося доўгачаканае, радаснае. Увечары 1 кастрычніка значная частка падраздзяленняў брыгады была накіравана ў засады на дарогі, дзе рухаліся адступаўшыя нямецкія часці. Другая частка заняла на ноч пазіцыі ў напрамку фронту. Выстаўлены наперад вартавыя пасты. Усё было гатова да бою на выпадак сустрэчы з ворагам у партызанскім лагеры.

У 10 гадзін вечара мы разам з камандзірам брыгады І. М. Гаўрылавым і начальнікам штаба брыгады П. К. Антонавым сабралі камандзіраў, камісараў і начальнікаў штабоў партызанскіх атрадаў брыгады, далі ўказанне быць кожную мінуту гатовым па трывозе ўступіць у бой з ворагам, калі ён апынецца паблізу лагера брыгады, а раніцай паспрабаваць любой цаной звязацца з перадавымі часцямі Чырвонай Арміі.

Камандны састаў атрадаў, пакінуўшы сувязных у штабе брыгады, накіраваўся на занятыя атрадамі рубяжы. На ноч устаноўлены асобны пароль: «Затвор два», адказ «Аўтамат». Ноччу амаль ніхто не прылёг. Напружанне, як ніколі. Дзесьці побач павінна быць Чырвоная Армія. Выразна чутна ружэйная, кулямётная стральба то ў адным, то ў другім месцы. Затым гадзін у 12 ночы наступіла злавеснай цішыня. Ні аднаго выстралу.

У 7 гадзін раніцы 2 кастрычніка раздалася кулямётная чарга — трывога! Усе прыпалі да зброі, чакалі каманды «Да бою». Але стрэлаў больш не было, цішыня. Неадкладна да месца трывогі накіравалі двух сувязных высветліць яе прычыну. Вярнуўшыся, сувязныя далажылі, што насупраць заставы з'явіліся ланцугі салдат і пасля кулямётнага абстрэлу з боку партызан заляглі, але не адказваюць. Дадзена каманда падкінуць да заставы падмацаванне і весці ўзмоцненую разведку. Наступіла рашаючая мінута. Усе гатовы да бою. А атрымалася, як ніколі, проста.

З заставы пададзены пароль «Затвор два». Адказ таксама «Затвор два». Значыць, не сышоўся. Але адказваюць на рускай мове, значыць, магчыма, не немцы. Страляць ці не страляць?

Нарэшце, лопаецца цярпенне, і з заставы, ужо з напружаннем, падаецца апошняе папярэджанне: «Адказвай, хто. Пачынаю агонь». І замест пароля адказ: «Трыццаты полк Чырвонай Арміі». Быццам, свае. Верыцца і не верыцца. Выходзяць па двое ад «ваюючых бакоў». Няма сумнення — байцы Чырвонай Арміі.

І раптам — надрыўны голас з партызанскага боку: «Свае! Чырвоная Армія! Ура!»

Накіроўваемся да месца сустрэчы. Сустракаем камандзіра батальёна, які вёў наступленне ў нашым напрамку. Ён расказаў пра абстаноўку на фронце нашага ўчастка і ён жа ў сваю чаргу паведаміў па рацыі свайму камандаванню 260-й стралковай дывізіі пра сустрэчу з партызанамі. Дамовіліся, як арганізаваць сустрэчу. 10 гадзін раніцы. З крыкамі «Ура» каля 4000 партызан і партызанак нашай брыгады вырваліся на паляну — месца сустрэчы. Поціскі рук, абдымкі, пацалункі. Змяшаліся ўсе — і партызаны і байцы. Бясконцыя пытанні: хто, адкуль, а як там і г. д. Абмен сувенірамі, зброяй, усё на памяць. Больш гадзіны працягвалася хвалюючая, непаўторная сустрэча на паляне ля Гуты Асінаўскай. Цяжка апісаць. Гэта трэба бачыць сваімі вачамі — хвалюючую, радасную сустрэчу дзвюх армій — народных мсціўцаў і Чырвонай Арміі, якія вялі барацьбу з агульным ворагам у розных умовах...

З АПЕРАТЫЎНАЙ ЗВОДКІ ЗА 24 ЛЮТАГА 1944 г.

На днях войска Первого Белорусского фронта перешли в наступление против немецко-фашистских войск, расположенных в районе Рогачева. Успешно форсировав реку Днепр, наши войска прорвали сильно укрепленную оборону противника на фронте 50 километров, за три дня напряженных боев продвинулись вперед на 20—25 километров и 24 февраля штурмом овладели городом и крупной железнодорожной станцией Рогачев — важным опорным пунктом противника на Бобруйском направлении, а также с боями заняли более 100 других населенных пунктов, в том числе крупные населенные пункты Новый Быхов, Лазаревичи, Виляховка, Верхняя и Нижняя Тощица, Кистени, Вищин, Дедово, Еленово, Мадоры, Селец, Старое Село, Озеране, Большая и Малая Коноплица, Заборово, Турск, Ходосевичи, Цупер, Луговая Варня, Кобыловка, и железнодорожную станцию Тощица. Нашими войсками полностью ликвидирован важный плацдарм немцев на левом берегу Днепра, восточнее Рогачева и Жлобина.

* * *

...После мощной артиллерийской подготовки и сильного бомбового удара нашей авиации советские войска прорвали оборону немцев на восточном берегу Днепра. Одна за другой наши части быстро переправились через Днепр и, не давая противнику опомниться, ворвались в немецкие траншеи на западном берегу реки. Преодолевая сопротивление и отражая контратаки врага, советские бойцы стремительно продвинулись вперед и перерезали железную дорогу Рогачев — Могилев. Особенно упорные бои происходили за город Рогачев. Наши войска, нанося немцам удары с фронта, частью сил пробрались лесом и болотами и обошли противника с фланга. Сегодня наши бойцы штурмом овладели городом Рогачев — важным опорным пунктом обороны немцев на Бобруйском направлении. Противник понес огромные потери в людях и технике. Только одно наше соединение истребило до 4000 немецких солдат и офицеров, уничтожило 24 танка и самоходных орудия. По неполным данным, бойцы этого соединения захватили 62 орудия, 27 минометов, 120 пулеметов, 35 радиостанций и несколько складов с боеприпасами и военным имуществом. Взято значительное количество пленных.

З АПЕРАТЫЎНАЙ ЗВОДКІ ЗА 25 ЛЮТАГА 1944 г.

Севернее города Рогачев наши войска продолжали вести наступательные бои, в ходе которых заняли несколько населенных пунктов.

* * *

Севернее города Рогачев наши войска с боями продвигались вперед. Противник подтянул крупные подкрепления и контратаками пытался вернуть утраченные позиции. На одном участке немецкая пехота и танки в течение дня предприняли четырнадцать контратак, но каждый раз отступали с большими для них потерями. На другом участке наши войска, развивая наступление, выбили врага из нескольких населенных пунктов. За день боев уничтожено 2500 немецких солдат и офицеров. Захвачено у немцев 13 танков, 40 полевых и 3 самоходных орудия, много минометов и стрелкового вооружения, 8 тысяч противотанковых мин и два склада с инженерным имуществом. Взято значительное количество пленных. В боях за город Рогачев наши войска уничтожили до 6000 немецких солдат и офицеров, 26 танков и самоходных орудий, 86 полевых орудий, 56 минометов, 140 автомашин и 27 бронемашин. Захвачено у немцев 68 орудий, 88 минометов, 160 пулеметов, более 200 винтовок и автоматов, 80 автомашин, 2000 лошадей, 8 танков, 2 самоходных орудия, 3 склада боеприпасов, 8 продовольственных складов, 18 радиостанций, 29 вагонов с боеприпасами и другие трофеи.

Сообщения Советского Информбюро. М., 1944. Т. 6. С. 97—99

На подступах да Рагачова

З успамінаў былога начальніка аператыўнага аддзела штаба 269-й стралковай дывізіі, палкоўніка ў адстаўцы І. Ціханава

269-я стралковая дывізія (потым Рагачоўская Чырванасцяжная ордэна Кутузава) пад камандаваннем палкоўніка А. Ф. Кубасава 22 верасня 1943 г. з баямі выйшла да ўсходніх граніц Беларусі.

У жорсткіх баях абарона праціўніка была прарвана, дывізія 25 верасня ўвайшла ў межы Беларусі. Ламаючы супраціўленне ворага, наносячы яму страты ў жывой сіле і тэхніцы, разам з іншымі злучэннямі 3-й арміі дывізія вызваліла шэраг населеных пунктаў, захапіла плацдармы. У лістападзе з іх пачалося наступленне 3-й арміі, войскі рваліся да Дняпра. Дывізія наступала па шашы Слаўгарад — Доўск. Да 17 гадзін 24 лістапада выйшла на рубеж Перагон — Рэкта. Вораг аказваў упартае супраціўленне. Ён імкнуўся не дапусціць нашага выхаду да Дняпра. Кожную вышыню, кожны населены пункт даводзілася браць з боем. Да 26 лістапада разгарэліся баі на подступах да населеных пунктаў Драгунск, Хатоўня, Журавічы.

1018-ы стралковы полк 25 лістапада збіў праціўніка з вышынь на поўнач ад Драгунска і да зыходу дня ачысціў Драгунск ад ворага.

На вышынях у раёнах Журавіч, Хатоўні і ў саміх населеных пунктах вораг меў добра ўмацаваныя апорныя пункты, занятыя пяхотай. Паводле даных разведкі, у Хатоўні абаранялася да роты, а ў Журавічах — да батальёна пяхоты ворага, падтрыманых мінамётным і артылерыйскім агнём.

У ноч на 26 лістапада і на працягу ўсяго дня 26 лістапада баі насілі жорсткі характар. Праціўнік пераходзіў у контратакі, яны паспяхова адбіваліся нашымі байцамі.

1018-ы стралковы полк ва ўзаемадзеянні з 1020-м стралковым палком (камандзіры — падпалкоўнікі В. Н. Бічан, І. Т. Кірыенка) у ноч на 27 лістапада абышлі населены пункт Хатоўня з флангаў і ачысцілі яго ад ворага. Развіваючы імклівае наступленне, выйшлі да ракі Гутлянка, з ходу фарсіравалі яе і авалодалі населенымі пунктамі Гута, Канава.

Вораг аказваў агнявое супраціўленне з вышынь на ўсход ад шашы Магілёў — Доўск.

І. А. Ціханаў.

Толькі начны бой на 27 лістапада прынёс поспехі ў баі за Журавічы. Пад покрывам цемры, без шуму першымі праніклі ў Журавічы разведчыкі дывізійнай разведкі пад камандаваннем капітана В. Кучарава. Як выявілася з паказанняў палонных, нашы разведчыкі ў адным з дамоў закідалі праціўніка гранатамі (аказалася, што тут размяшчаўся штаб і камандаванне батальёна праціўніка).

1022-і стралковы полк (камандзір палкоўнік Н. І. Круглякоў) уварваўся ў Журавічы ўслед за разведчыкамі. Адбіваючы ў ворага дом за домам, нашы байцы прасоўваліся наперад. У асобных месцах бой даходзіў да рукапашных сутычак, але ўтрымаць Журавічы вораг не мог. Да раніцы 27 лістапада Журавічы поўнасцю былі ачышчаны ад фашыстаў. Полк выйшаў да ракі Гутлянка і з ходу фарсіраваў яе. У лесе на захад ад Журавіч, на падыходзе да шашы Магілёў — Доўск, зноў завязаліся жорсткія баі. Свой адыход праціўнік прыкрываў артылерыйскім агнём.

Нашы воіны ў баях за Дняпро праяўлялі масавы гераізм. Узвод 45-міліметровай гарматы лейтэнанта С. С. Герасімава ў раёне населенага пункта Канава накрыў сваім агнём пяхоту праціўніка, падбіў самаходку. У баі за Журавічы і пры падыходзе да шашы Магілёў — Доўск мінамётчыкі 1022-га стралковага палка пад камандаваннем капітана П. М. Агнісценкі падарвалі і знішчылі некалькі кулямётаў ворага з разлікамі.

30 лістапада 1018-ы і 1020-ы стралковыя палкі авалодалі населенымі пунктамі Вець, Ільіч, 1022-і стралковы полк авалодаў в. Званец. Першай у Званец уварвалася рота старшага лейтэнанта І. І. Хмялёва.

Збіўшы ворага з вышынь на захад ад Званца, полк авалодаў в. Шапчыцы. Збылося доўгачаканае. Дывізія разам з іншымі злучэннямі 3-й арміі выйшла да Дняп-

ра. Потым яна была перакінута на правы фланг абароны арміі. У снежні 1943 г.— студзені 1944 г. вызваліла шэраг населеных пунктаў суседняга Быхаўскага раёна, абаранялася па ўсходнім беразе Дняпра.

Ішла ўзмоцненая падрыхтоўка да фарсіравання Дняпра, да баёў за Рагачоў...

Як вызвалялі Рагачоўшчыну

З успамінаў былога камандзіра батарэі 129-й стралковай дывізіі І. Гагарына

Палкі нашай дывізіі, уведзеныя ў прарыў абароны праціўніка, 20 лютага 1944 г. ўжо вялі паспяховыя наступальныя баі за вызваленне населеных пунктаў Рагачоўскага раёна. Да 22 лютага авалодалі в. Малыя Канапліцы і выйшлі да р. Друць. На наступны дзень пасля каротkага, але магутнага артналёту на абарону праціўніка 438-ы і 457-ы палкі авалодалі в. Вялікія Канапліцы і вялі баі за пашырэнне гэтага важнага плацдарма на р. Друць. Выключную ролю адыгралі ў гэтых баях гарматы прамой наводкі з нашай батарэі і старшага лейтэнанта У. Шавярэнкі, а таксама мінамётчыкі капітана М. М. Калеснікава, старшага лейтэнанта В. І. Груздзева і В. Ф. Кір'янава — Героя Савецкага Саюза, які потым загінуў у баях на тэрыторыі Прусіі. Камандзір гарматы сяржант Даягілеў і наводчык Г. В. Крыжаў на паўночнай ускраіне Вялікіх Канапліц выявілі гармату і 2 кулямёты праціўніка, якія вялі агонь па нашай пяхоце, і знішчылі іх. Вызначыўся таксама камандзір узвода лейтэнант Н. Карчагін.

Баі за расшырэнне і ўтрыманне плацдарма не сціхалі ні днём, ні ноччу на працягу 5 дзён. 24 лютага ўся артылерыя нашых палкоў была перапраўлена на плацдарм на прамую наводку. У гэты ж дзень 438-ы полк, які займаў абарону за 800 м на захад ад Вялікіх Канапліц, адбіваючы адну контратаку фашыстаў за другой, працягваў рухацца наперад. Але ў час адной з магутных атак праціўніка батальёна капітана П. Ф. Пазенкі і капітана Густава вымушаны былі адступіць на ранейшыя пазіцыі.

Камандзір 3-га батальёна Густаў падняў байцоў у контратаку, якая перайшла ў рукапашную сутычку. У гэтым баі пагеройску загінулі камбат Густаў і камандзір 120-міліметровай мінамётнай батарэі капітан Н. М. Калеснікаў, якія пахаваны ў Вялікіх Канапліцах. Камандзір палка П. Т. Ладзейшчыкаў атрымаў раненне. У баях вызначыліся мінамётчыкі В. І. Груздзева і В. Ф. Кір'янава, кулямётчыкі лейтэнанта С. І. Канішчава, старшы сяржант Ю. А. Лук'янаў, радавыя С. С. Елісееў, К. А. Букін, П. У. Марашэнка, Салавоеў, камсорг батальёна Якаў Шведаў і інш.

Пераканаўшыся ў стойкасці нашай абароны і гераізме салдат і афіцэраў, з 26 лютага фашысты самі перайшлі да абароны.

Днём 1 сакавіка гітлераўцы пры падтрымцы танкаў і артылерыі зноў пачалі контратакаваць вялікімі сіламі. Націск быў такі моцны, што танкі праціўніка ўрываліся на нашы траншэі і прасавалі іх, чакаючы сваёй пяхоты. Але як толькі фашысты набліжаліся да траншэй, нашы байцы адкрывалі знішчальны агонь, а батарэя 76-міліметровых гармат расстрэльвала іх карцеччу. Сотні забітых фашыстаў ляжалі на снезе. 13 варожых атак адбілі палкі нашай дывізіі, не спасавалі перад іх танкамі, не адступілі з занятых пазіцый.

Пад вечар стала ціха. Але гэту вячэрнюю цішыню праз некаторы час парушыў знішчальны артылерыйскі агонь. Зямля задрыжэла ад разрываў снарадаў і мін. Суцэльны дым зацягнуў нашы пазіцыі. Агонь фашыстаў усё ўзмацняўся і ўзмацняўся. Загаварыла і наша артылерыя. Над галовамі стаяў суцэльны свіст снарадаў і шыпенне мін. Такой шчыльнасці агню мы даўно не адчувалі і, вядома, неслі страты.

І раптам на фронце 1,5—2 кіламетры усё ператварылася ў зарыва яркага святла: разгорнутым фронтам рухаліся танкі і браневікі праціўніка з запаленымі фарамі, а за імі ў поўны рост ішлі фашысты, ведучы агонь з аўтаматаў. Гэта была псіхічная атака, разлічаная на салдат са слабымі нервамі. Але ў нас такіх не аказалася. У бой з ворагам уступілі батальёны Антонава і Пазенкі.

Разам з П. Ф. Пазенкам стаім у траншэі. Побач і байцы. Падаю сігнал байцам батарэі 76-міліметровых гармат адкрыць агонь. Снарады ляцяць па фашысцкіх танках і рыкашэцяць. І вось сяржант Гаркоў трапным выстралам падпаліў першы танк на левым флангу. Танк гарыць, і стаў добра бачны наступаючы ланцуг гітлераўцаў.

Камбат Пазенка чакае зручнага моманту і падпускае фашыстаў бліжэй, а потым мінамётчыкі Груздзева і Кір'янава адкры-

ваюць беглы агонь па фашыстах. Несучы страты, праціўнік адступіў.

Пасля апоўначы каля дзесятка фашысцкіх батарэй ударылі адначасова. Над галовамі няспынна свішчуць снарады, але яны разрываюцца за намі каля Вялікіх Канапліц. Ад магутнага агнявога налёту больш за ўсіх дасталося знішчальнаму палку. На нашы пазіцыі пачалі рухацца танкі, следам за імі — варожая пяхота.

Мы пакуль што маўчалі, чакалі падыходу праціўніка да адпаведнага прыстрэленага рубяжа. Раздаўся залп «кацюш», і ўсё перамяшалася ў гуле, крыках, стогнах і лаянцы, і зноў фашысты адышлі.

На поўнай хуткасці з двух напрамкаў рушылі нямецкія танкі, пяхота. Нашы артылерысты адкрылі агонь. Але фашысты працягвалі атаку, уварваліся ў нашу траншэю. Пачалася рукапашная сутычка, якой кіравалі П. Пазенка і А. Кулікаў. Юрый Лук'янаў са сваім аддзяленнем з фланга вёў аўтаматны агонь, камсорг Якаў Шведаў гранатамі знішчаў гітлераўцаў, злева кулямётчыкі С. Камышова прымусілі праціўніка залегчы, а 76-міліметровыя гарматы асколачнымі снарадамі сталі біць па залёгшых фашыстах.

Падбіта 7 танкаў, якія маўкліва стаялі непадалёку ад нас. Дачакаўшыся моманту, паранены ў руку камбат Пазенка сам перайшоў у контратаку і адкінуў фашыстаў на ранейшыя пазіцыі.

Мы таксама неслі вялікія страты. У батарэі была разбіта гармата сяржанта Гаркова, і ўвесь разлік паранены, загінуў камандзір узвода разведкі старшына Сіланцьеў. Зацішша скончылася каля пяці гадзін раніцы. Але ні магутныя агнявыя налёты на нашы ўчасткі абароны, ні танкавы ўдар у напрамку нашых пазіцый з мэтай захопу Вялікіх Канапліц не прынеслі і на гэты раз поспеху. Фашысты не ўлічылі, што тут стаяў узвод 76-міліметровых гармат Івана Шубенкі і супрацьтанкавая батарэя. Падпусціўшы на 300—400 м танкі, якія апынуліся пад перакрыжаваным агнём гармат Ярмілава, Дзягілева і супрацьтанкавай батарэі, усе адкрылі агонь. Ішла дуэль шасці нашых гармат і шасці фашысцкіх танкаў. Трапіўшы ў зону меткага агню артылерыстаў, загарэліся тры варожыя танкі, выйсці змог толькі адзін. Павярнула назад і пяхота, але асколачныя снарады насцігалі іх.

Адну за другой адбівалі атакі нашы воіны. Плацдарм быў утрыманы. 12 зніш-чальных танкаў і мноства пяхоты засталося на снезе. За асабістую храбрасць і гераізм на плацдарме быў узнагароджаны ордэнам Леніна капітан П. Ф. Пазенка, атрымалі ўзнагароды і іншыя воіны.

З франтавога блакнота Р. Ф. Тарасевіча

Рыгор Фёдаравіч Тарасевіч — былы ваенны карэспандэнт, у час баёў за Рагачоўскі раён пабываў у самым пекле наступлення і абароны рубяжоў на Дняпры і Друці. Зараз Р. Ф. Тарасевіч, маёр у адстаўцы, жыве і працуе ў Мінску.

«ЖУКАЎ ПРЫЕХАЎ!»

Гэтыя словы я пачуў аднойчы чырвеньскай раніцай на заходнім беразе Друці, там, дзе быў наш невялічкі плацдарм перад самым што ні ёсць носам фашыстаў.

Маршал Савецкага Саюза Г. К. Жукаў сапраўды з'явіўся на нашым участку 1-га Беларускага фронту з мэтай праверыць, як мы рыхтуемся да рашучага наступлення на ворага ў баявой аперацыі, што атрымала ў хуткім часе ўмоўную назву «Багратыён».

Георгій Канстанцінавіч у суправаджэнні камандуючага нашай 3-й арміі генерала А. В. Гарбатава пабываў усюды, дзе мы не толькі трымалі надзейную абарону, але і, самае галоўнае, настойліва рыхтавалі свае вайсковыя часці і падраздзяленні да штурму варожых пазіцый, даволі ўмацаваных ва ўсіх звеннях — малых і вялікіх. Ён з камандаваннем усюды, літаральна на жыватах, аблазілі і асабіста праверылі падрыхтаванасць асабовага складу, па душах пагутарылі з многімі байцамі і камандзірамі, каб пазнаёміцца з іх настроем і яшчэ раз упэўніцца ў іх добрым, безумоўным, наступальным парыве.

А ў першы ж дзень наступлення, на світанні 24 чэрвеня 1944 г. намеснік Вярхоўнага Галоўнакамандуючага маршал Жукаў быў ужо на КП (камандным пункце) генерала Гарбатава і з яго асабіста ажыццяўляў кіраванне толькі што пачатай наступальнай аперацыяй па канчатковаму вызваленню нашай рэспублікі ад нямецка-фашысцкай акупацыі. А КП знаходзіўся якраз на тым невялічкім «пятачку» — плацдарме, захопленым на Друці.

З успамінаў камандзіра 680-га стралковага палка 169-й стралковай дывізіі Н. С. Шарапава

Ход этого жестокого сражения память хорошо сохранила, хотя с тех пор прошло более двадцати лет. На всю жизнь за-

помнился мне героизм наших солдат, сержантов и офицеров, выигравших этот бой. Недаром более двухсот человек из полка, участвовавших в штурме города, были награждены орденами и медалями. К сожалению, я не вёл в ту пору дневника, поэтому не имею возможности назвать фамилии многих отличившихся. Да и есть ли надобность в том, чтобы выделять отдельных участников штурма Рогачева, если подвиг совершил весь 680-й краснознаменный полк, награждённый за операцию орденом Суворова, и вся стрелковая дивизия, заслужившая право называться Рогачёвской.

Сражение развернулось так.

14.00. Передний край противника в районе села Гадиловичи в течение сорока минут обрабатывала наша артиллерия. В 16.00 она повторила по этому же району свой огневой налет.

16.30 Артиллерия перенесла огонь в глубину обороны противника на его западный узел сопротивления. По нему нанесли удары с воздуха несколько звеньев наших бомбардировщиков. Офицерский штурмовой батальон перешел в наступление на противника, занимавшего село Гадиловичи.

Батальоны моего полка сосредоточились на восточной опушке лесного массива, готовые по первому сигналу приступить к боевым действиям.

Группа капитана Сухиаташвили в это время выполняла трудную и опасную работу, расчищая от часто попадающихся завалов и мин дорогу в лес. Минеров противника нельзя было упрекнуть в отсутствии изобретательности: стоило неосторожно задеть ветку сваленной сосны, как в нескольких местах раздавались взрывы.

17.00. Офицерский штурмовой батальон выбил противника из Гадиловичей. Фашисты отошли к своему западному узлу сопротивления. С западного берега из уцелевших после артналета и бомбовых ударов огневых точек немцы открыли сильный огонь из всех видов оружия. Офицеры вынуждены были залечь на льду и на восточном берегу реки.

Противник вызвал авиацию. Один за другим пикировали «юнкерсы» на лед, от них отрывались и стремительно неслись вниз бомбы. Лед во многих местах с грохотом раскалывался. Люди тонули. Мне стало ясно, что мы не сможем добиться успеха в этом районе. Я решил не вводить полк в бой на этом участке, а двинуть его по лесной дороге вниз. Лес служил надежной маскировкой, и батальоны могли скрытно сосредоточиться на опушке напротив города Рогачева, затем броском по льду преодолеть Днепр и ворваться в город.

Как командир полка, который действовал в первом эшелоне наступающей дивизии, я мог на себя взять ответственность и изменить в ходе боя, в зависимости от обстановки, первоначальное решение командира дивизии, не ожидая его согласия. Это я сделал на свой страх и риск.

17.30. Офицерский штурмовой батальон, понесший значительные потери, закрепился на восточном берегу Днепра.

Приказал майору Шолтышу двинуть свой 1-й батальон форсированным маршем вслед группе капитана Сухиаташвили, ускорить расчистку лесной дороги, достичь участка берега реки Днепр напротив Рогачева, обеспечить продвижение по лесному массиву главных сил полка с боевой техникой, подход и развертывание их для дальнейших действий. Из леса на открытый берег не выходить, свое присутствие там не обнаруживать.

22.00. Все батальоны полка сосредоточились в лесу вдоль восточного берега реки Днепр, напротив Рогачева. Немцы чувствовали себя тревожно: беспрерывно освещали лед ракетами, время от времени прочесывали лес пулеметными очередями и обстреливали беглым артиллерийским огнем.

22.30. Адъютант доложил, что прибыли командиры дивизионов гвардейских минометов и направленцы огня из артиллерии резерва командующего армией. Пригласил к себе.

Первыми появились командиры «катюш», офицеры — направленцы огня и связной. Последний доложил, что немцы обливают водой отлогие участки правого берега и ступеньки к прорубям на реке.

Значит, немцы ожидают удара — медлить теперь нельзя ни минуты.

В 24 часа радисты связались со штабом дивизии. Генерал-майор Веревкин сообщил, что на соединение со мной выступил 556-й полк подполковника Качура с задачей форсировать Днепр в районе железнодорожного моста, ниже нас. После выхода на западный берег полк вступил в мое подчинение.

Не ожидая прибытия 556-го полка, приступил к отдаче устного боевого приказа.

1.00. Залпом двухсот стволов гвардейских минометов («катюш») встретили мы 23 февраля 1944 года, День Советской Армии и Военно-Морского Флота. Реактивные снаряды прочертили огневые трассы в ночном небе, смертоносный металл

обрушился на оборонительные рубежи фашистов. Содрогнулась от разрыва земля.

1.45. «Катюши» начали вторичную обработку переднего края врага, сокрушая его ДОТы и ДЗОТы. От сотрясения взорвались мины, установленные немцами на льду у западного берега реки.

«Молодцы ребята! — мысленно похвалил я офицеров и солдат приданных подразделений.— Второй ваш зачёт — отличный!»

Артиллеристы из резерва командующего армией перенесли огонь дальше, чтобы расшатать оборону противника на глубину, подавить его батареи, нарушить систему огня.

Пехота дружно поднялась в атаку. 1-й эшелон броском преодолел Днепр и достиг его западного берега. По льду ударили вражеские орудия. Из уцелевших огневых точек немцы открыли встречный огонь из пулеметов. Второй эшелон залег, не достигнув успеха.

«Отход? Возвращение на исходный рубеж? — лихорадочно работала мысль.— Нет! Ни в коем случае. Только вперед, и немедленно! Промедление приведет к срыву всей операции и бесцельной гибели людей».

Почти физически ощутил в эти минуты тяжесть ответственности за исход боя.

Вперед! Только вперед! Поднять батальоны в атаку, преодолеть эти 500—600 метров открытого, насквозь простреливаемого пространства и ворваться в траншеи врага.

Передал приказ артиллеристам повторить огневой налет по переднему краю продолжительностью в 15 минут и бегом направился туда, где залег 2-й эшелон. Майор Шолтыш лежал метрах в ста от берега и крутил ручку телефона.

Да, трудно оторвать людей ото льда, трудно самому подняться, когда в лицо тебе бьют пулеметы.

— Чего лежишь здесь! — крикнул я.— Поднимай бойцов в атаку, вперед!

Майор вскочил на ноги и с криком «За мной!» — устремился вперед.

Я в сопровождении взвода автоматчиков побежал за ним. Бойцы 2-го эшелона, увидев в своих боевых порядках командиров батальона и полка, поднялись в атаку.

Светящимся пчелиным роем неслись навстречу нам трассирующие пули, падали убитые и раненые. Но яростен, уже неудержим был натиск наших воинов. Мощное «ура» сотрясало морозный воздух. Вот второй эшелон достиг западного берега. Под его напором поднялся первый эшелон. Бойцы преодолели днепровские кручи и ворвались в окопы, траншеи, ячейки врага. Попробуй-ка теперь, фашист, устоять в рукопашной схватке против русского солдата!

Немцы не выдержали. Наши батальоны вошли в городские кварталы. А там, в центре города, уже рвались ручные гранаты, трещали автоматы. Это рота автоматчиков, прорвавшаяся в город по оврагу, поддерживала атаку полка.

Северо-восточнее города также слышался шум боя — это приближались к Рогачеву, тесня немцев, другие части нашей 3-й армии.

Увлекшись успешной атакой, я очутился в боевых порядках передовых рот. К западной окраине города, по обеим сторонам улицы, в тишине и в темноте шли наши и немцы. Никто не стрелял, боясь поразить своих. В сопровождении взвода автоматчиков я вышел к району больничного городка и облюбовал под командный пункт котлован, образовавшийся от взрыва бомбы. Передал по телефону и рации командирам батальонов приказ закрепиться по восточному берегу реки Друть, привести свои подразделения в порядок.

В 3.45 доложил командиру дивизии генерал-майору Веревкину о выполнении боевой задачи и получил от него распоряжение закрепиться на достигнутом рубеже.

В 4.00 усилием воли преодолел желание немного отдохнуть после огромного напряжения нервов и начал обход подразделений для принятия мер против возможных танковых контратак и налетов авиации противника.

В 6.00 утра возвратился на свой командный пункт, подготовленный капитаном Сухиаташвили. Там меня уже ожидали офицеры связи от правого соседа, овладевшего северной половиной Рогачева, и 556-го полка нашей дивизии. Получив соответствующие указания по обеспечению стыка и переходу к обороне, они удалились, а я прилег отдохнуть, испытывая чувство большого облегчения. Сражение было выиграно, город взят...

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Шарапов М. С. От Москвы до Берлина. Элиста, 1966. С. 42—50.

З успамінаў камандзіра 556-га стралковага палка П. В. Качура

...Когда батальон капитана П. П. Дуркина вышел на железную дорогу, перед его бойцами предстала потрясающая картина. Часть домов пылала, а из них неслись крики. Оказалось, гитлеровцы согнали местных жителей в дома — по 10—12 человек в

каждый, заперли и подожгли их. 680-й стрелковый полк спас обреченных людей. Уцелевшие горожане обнимали и целовали бойцов и командиров, со слезами на глазах рассказывали о зверствах фашистских оккупантов. Кстати, полк полностью пленил гитлеровских факельщиков.

К 6 ч утра центральная часть Рогачева была полностью освобождена. 680-й стрелковый полк вышел на западную окраину города и закрепился на рубеже 500 м севернее лесопильного завода, продолжая вести бой с противником, отброшенным на правый берег р. Друть. К 9 ч 30 мин совместно с 336-м гвардейским стрелковым полком 120-й гвардейской стрелковой дивизии была занята и северная часть Рогачева.

434-й стрелковый полк подполковника П. Т. Пономарева, находившийся в третьем эшелоне дивизии, продвигался за 680-м стрелковым полком, очищая плацдарм от мелких групп противника. К 3 ч 24 февраля он занял юго-восточную окраину Рогачева в районе озера Малое Комарино.

307-й артиллерийский полк подполковника Е. И. Шкидченко был оперативно подчинен 120-й гвардейской стрелковой дивизии и поддерживал наступление 336-го гвардейского стрелкового полка. Он имел задачу подавить огневые средства противника в районе хутора Покровский. После 10-минутного огневого налета полк переключился в группу АДД (артиллерия дальнего действия) 35-го стрелкового корпуса, где совместно с 554-м артиллерийским пушечным полком приступил к уничтожению и подавлению артиллерийских и минометных батарей противника в районе Рогачева. В ночь на 24 февраля полк поддерживал 680-й и 556-й стрелковые полки, а с утра — все три стрелковых полка дивизии. 160-й отдельный истребительно-противотанковый дивизион майора А. Н. Кутузова побатарейно усиливал 556-й и 680-й стрелковые полки, третья батарея находилась в резерве командира дивизии.

Пытаясь восстановить положение, немецко-фашистское командование ввело в бой свои резервы, переброшенные из района Бобруйска. Разгорелись новые бои.

Когда гитлеровцам удалось вплотную подойти к залегшей цепи автоматчиков 556-го стрелкового полка, братья Федор и Бонифат Конченцевы выдвинулись вперед и вели меткий огонь по вражеской цепи. Но вот кончились у братьев патроны. Тогда они забросали гитлеровцев трофейными гранатами. Федор в этой схватке был тяжело ранен. Бонифат продолжал бой один и отстоял занимаемую позицию.

Гитлеровцы предприняли третью контратаку. Комсорг роты автоматчиков сержант Ф. М. Белоусов поднялся во весь рост и с возгласом «Не видать вам Рогачева, гады!» бросил в сторону врага одну гранату за другой. Отражая контратаку, комсорг уничтожил 13 гитлеровцев. В этом бою он пал смертью храбрых. К 6 ч 24 февраля подошли 193-й танковый и 1901-й самоходный артиллерийский полки, принявшие активное участие в отражении вражеских контратак.

Дивизия прочно удерживала Рогачев, ведя бой с противником, отброшенным на правый берег р. Друть. Вражеские самолеты группами по 20—30 машин четыре раза в этот день бомбили ее боевые порядки.

Все контратаки были отбиты с большими для врага потерями. В уличных боях за город противник потерял убитыми около 500 солдат и офицеров. Почти 100 взяты в плен. Захвачены трофеи. Более двух тысяч советских граждан, обреченных фашистами в Рогачеве на уничтожение, были спасены от смерти...

169-й стрелковой дивизии, как и ряду других отличившихся соединений, было присвоено почетное наименование Рогачевской.

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Качур П. В., Никольский В. В. Под знаменем сивашцев: Боевой путь 169-й стрелковой Рогачевской Краснознаменной орденов Суворова II степени и Кутузова II степени дивизии (1941—1945). М., 1989. С. 128—130.

З успамінаў маршала інжынерных войск В. К. Харчанкі

Около полудня 22 февраля из штаба инженерных войск было получено приказание: сразу же после освобождения города Рогачева приступить к его разминированию.

Выполнение этой задачи было поручено заместителю командира 8-го батальона гвардии капитану М. П. Болтову. В его распоряжение выделялись роты капитана Н. В. Рыбака и капитана И. А. Соловьева.

Наши минеры вошли в Рогачев на рассвете — сразу же за передовыми частями. На западных окраинах города еще раздавались пулеметные и автоматные очереди. Кое-где еще горели подожженные отступавшими фашистами здания, в воздухе пахло гарью, от многочисленных пожаров почернел свежий, выпавший ночью снег...

В городе почти не было многоэтаж-

ных кирпичных домов. Не много уцелело от огня и деревянных. В первую очередь минеры начали осматривать самые крупные строения.

Разведкой двухэтажного деревянного здания райисполкома руководили капитаны Болтов и Меламед. Свежевыпавший снег затруднял поиск мин — он скрыл все демаскирующие признаки их установки. Саперы вскрывали полы, проверяли щупами все подозрительные места, отрыли много шурфов с внешней и внутренней стороны фундамента. Все безрезультатно!

— Не может быть, чтобы райисполком не заминировали,— сказал Болтов.— Надо искать... Кстати, есть сведения, что здесь работали наши старые знакомые из «Зондеркоманды-29».

Но и новые поиски оказались тщетными. Случайно капитан Меламед обратил внимание на небольшой снежный холмик во дворе. Когда сняли снег, обнаружили кучу свежевырытой земли.

Все насторожились: видимо, где-то рядом гитлеровские саперы отрыли котлован для установки мины. Снова роют в мерзлом грунте шурфы. На руках саперов появляются кровавые мозоли. Наконец удача — обнаружена мина с часовым взрывателем. Осторожно извлекается «Ягдфедер-504».

— Ого! — взглянув на взрыватель, не удержался капитан Болтов.— Установлен на двое суток. Значит, до взрыва оставалось не больше десяти — двенадцати часов! Решили гитлеровцы нас перехитрить!

Эти взрыватели имеют точность срабатывания в пределах плюс минус нескольких часов. Поэтому в данном случае, по инструкции, поиск мин запрещался из-за возможных взрывов. Оставалось только одно — предупредить войска и мирное население об опасности.

Капитан Болтов повез взрыватель полковнику Я. Я. Фогелю — командиру 120-й гвардейской стрелковой дивизии, освободившей город.

— Товарищ полковник, город заминирован,— волнуясь, доложил капитан.— Прошу дать указания срочно вывести войска и жителей из всех зданий, бывших немецких блиндажей и землянок!

— Ну, ну, без паники,— спокойно сказал командир дивизии. И после короткого размышления добавил: — Дело серьезное. Нужно доложить командиру корпуса.

Генерал-майор В. К. Урбанович воспринял сообщение о минах замедленного действия довольно нервозно.

— Почему все мины до сих пор не обезврежены! — накинулся он на Болотова.— Чтобы сегодня к вечеру доложили о разминировании города!

Капитан Болтов спокойно рассказал генералу о сложившейся обстановке, показал взрыватель.

Выслушав Болтова, генерал Урбанович приказал вывести войска из помещения, на дорогах, ведущих к Рогачеву, выставить охрану и не пропускать в город мирных жителей, организовать патрулирование улиц.

Как и следовало ожидать, ночью в городе стали раздаваться взрывы. Утром установили, что сработали двенадцать мин. Погибло девять мирных жителей, пробравшихся мимо охраны в здания, был ранен один офицер.

Минеры определили, что заряды, как правило, были в пятьсот — шестьсот килограммов. Причем мины устанавливались не в больших зданиях, а в самых заурядных. Был даже заминирован один дом без окон и дверей.

Минированием небольших зданий и установкой взрывателей на короткий срок замедления специалисты из «Зондеркоманды-29» хотели ввести в заблуждение советских минеров.

Но коварный замысел фашистов потерпел провал. Наши войска практически не понесли потерь. Изменение же тактики и техники минирования врагом заставило впредь быть еще более бдительными при поиске мин замедленного действия.

Утром в штаб батальона заехал командир дивизии полковник Фогель.— Спасибо! Не предупреди саперы вовремя, мы б потеряли по меньшей мере человек пятьсот — шестьсот... Еще раз спасибо!

Друкуецца па кн.: Харченко В. К. ...Специального назначения. М., 1973. С. 143—146.

Вачыма камандуючага

З успамінаў А. В. Гарбатава

Гарбатаў Аляксандр Васілевіч, Герой Савецкага Саюза (10.4.1945). Генерал арміі (1955). Нарадзіўся 21.3.1891 г. ў в. Пахоціна Палехскага р-на Іванаўскай вобл. З сялян. Рускі. Член КПСС з 1919. У арміі з 1921 г. У Чырвонай Арміі з 1919 г. Удзельнік 1-й сусветнай, грамадзянскай войн. Скончыў кавалерыйскія камандныя курсы (1926), кур-

А. В. Гарбатаў.

сы ўдасканалення вышэйшага камсаставу (1930). У час Вялікай Айчыннай вайны з ліпеня 1941 г. на Паўднёва-Заходнім, Данскім, Сталінградскім, Бранскім, Цэнтральным, Беларускім, 1-м і 2-м Бе́ларускіх франтах — намеснік камандзіра корпуса, камандзір стралковай дывізіі, інспектар кавалерыі фронту, намеснік камандуючага арміяй, камандзір стралковага корпуса. З чэрвеня 1943 камандаваў 3-й арміяй, якая ўдзельнічала ў Курскай бітве, у Гомельска-Рэчыцкай, Рагачоўскай, Беларускай аперацыях, вызваленні Гомельскай, Магілёўскай, Мінскай абласцей, у фарсіраванні Дняпра, Бярэзіны, вызваленні Польшчы, ва Усходнепрускай і Берлінскай аперацыях. З чэрвеня 1945 г. камандуючы арміяй і камендант Берліна, камандуючы Паветрана-дэсантнымі войскамі. У 1954—58 гг. камандуючы войскамі Прыбалтыйскай ваеннай акругі. З 1958 ваенны інспектар-саветнік Групы генеральных інспектараў Міністэрства абароны СССР. Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР 2—5-га скліканняў. Аўтар кнігі «Гады і войны» (М., 1965). Памёр 7.12.1973 г.

...18 февраля 1944 г. нами была получена директива фронта. В ней указывалось: начать наступление 21 февраля силами не менее 7 стрелковых дивизий на участке Свержень — Кистеня, прочно обороняя остальной фронт, 22-го освободить Рогачев и Новый Быхов, 23-го — Жлобин, выйти на рубеж в 45 км за Днепром и развивать наступление на Бобруйск.

Ознакомившись с директивой, всегда сдержанный член Военного Совета армии генерал И. П. Коннов не вытерпел и сказал: «Да, верна поговорка «аппетит приходит во время еды». Ведь не указали, каким количеством прочно оборонять 85-километровый фронт, а для семи дивизий захватить плацдарм в 90 км по фронту и в 45 км глубиной с форсированием Днепра, Друти и Добысны — задача необычная и очень сложная».

Взгляды присутствующих были устремлены на меня.

Обращаясь к начальнику штаба армии, я сказал: приказ есть приказ, поскольку наши задачи, поставленные соединениями, расходятся с данной директивой, нужно их привести в соответствие, а все остальное оставить без изменения.

Что было нам известно о противнике?

Из опроса пленных мы узнали, что перед нашими войсками обороняются 31, 296, 6 и 212-я пехотные дивизии противника, в Бобруйске находится еще одна пехотная дивизия, которая может принять участие в операции на второй день; там же находится 150 бомбардировщиков и 30 истребителей.

Передний край вражеской обороны проходил по высокому берегу Днепра, в том числе там, где мы намеревались форсировать реку, так как считали, что немцы здесь меньше всего ожидают нашего удара. Первая позиция врага состояла из трех траншей, имелись минные поля и проволочные заграждения. Вторая позиция проходила в пяти километрах от первой и состояла из двух траншей. На р. Друть была подготовлена вторая полоса обороны противника.

Из-за сильной оттепели на реке образовались полыньи, лед местами отошел от берегов. Начало вскрытия реки предсказывали 15 марта.

Предстояла серьезная операция, многое нужно было предусмотреть, и не только при захвате плацдарма, но и при удержании его. Прокладывались колонные пути к реке, почти вся артиллерия была поставлена на новые огневые позиции, как можно ближе к берегу. Проведено совещание с командирами корпусов и дивизий и их заместителями.

Мы отдавали себе отчет, насколько рискованно идти за Днепр всеми десятью дивизиями при крайне ослабленной обороне на остальном 85-километровом фронте, но мы верили в свои силы, в успешный исход операции. Правда, я особенно опасался возможного удара противника с севера. Но после того, как на этот участок была поставлена одна из дивизий 50-й армии, эта опасность миновала.

20 февраля подготовка была закончена. Запасный полк занял оборону на широком фронте по Днепру, перед плацдармом немцев находился 115-й укрепленный район.

К 6 часам 21 февраля войска армии заняли исходное положение в 200 м от противника за Днепром. Два лыжных батальона были подняты в 23 часа, в час ночи тронулись в путь по долине р. Днепр, чтобы на рассвете захватить Рогачев и удержать его до подхода войск армии.

Естественно, как всегда перед наступлением, мне не спалось, я долго прислушивался, стараясь понять, удалось ли отряду незаметно проникнуть в тыл немцев. Но вот в два часа началась беспорядочная стрельба, послышались взрывы гранат, к небу взвились ракеты. Так же внезапно все прекратилось через 10—15 минут. Я подумал: наши выдержали и, не открывая огня, проникли в тыл. Действительно, в 3 часа 30 минут мне доложили, что от начальника лыжного отряда получен сигнал, означающий, что отряд в тылу противника. Я подошел к домику, где отдыхал член Военного совета фронта К. Ф. Телегин. У него тишина, и горел слабый свет. Я вернулся в соседний дом, чтобы отдохнуть.

В 6 часов 30 минут я был уже на ногах, мне доложили, что войска заняли исходное положение, а из лыжного отряда поступило донесение: на окраине города отряд встречен организованным огнем врага, отошел на дороги, чтобы не допустить подхода резервов противника.

Едва начало рассветать, как раздался грохот 800 орудий. Через 15 минут, когда огонь был перенесен в глубину, наши войска атаковали позиции немцев. Выйдя на противоположный берег, саперы немедленно приступили к устройству въездов нашей артиллерии и машин на крутой берег. Менее чем через час был получен сигнал об овладении войсками траншеей и населенным пунктом на противоположном берегу. Воины ликовали. Генерал Телегин сказал: «Это прекрасно!»

Особенно упорно противник оборонял д. Кистени. Чем дальше продвигались наши войска, тем сильнее он сопротивлялся. Наша артиллерия частично находилась в движении, а та, которая продолжала стоять на прежних позициях, вела огонь на предельной дистанции. Противник же снарядов не жалел.

В этой обстановке большую помощь наступавшим войскам оказали заранее подготовленные нами артиллерийские расчеты, которые успешно вели огонь по врагу из захваченных у него орудий и минометов.

Поднявшийся на западный берег Днепра 36-й танковый полк с большим трудом с ходу атаковал противника в с. Мадора, но 6 его танков из 16 были подбиты, и полк отошел в боевые порядки наших войск.

Получено было новое донесение лыжного отряда, что он ведет бой с подходящими с запада гитлеровцами и имеет пленных. Решение перехватить пути отхода из Рогачева было правильным, так как противник, видимо, успел предупредить рогачевский гарнизон о появлении в тылу нашего отряда. Внезапность была утеряна, и поэтому атаковать Рогачев в этой обстановке не имело смысла.

Много неприятностей наступавшим войскам причиняла немецкая авиация. За первый день войска армии захватили плацдарм в 14 км по фронту и 5 км в глубину, но тактическую оборону противника прорвать не удалось. Объяснялось это главным образом отставанием нашей артиллерии, отсутствием танков и слабой авиационной поддержкой наступавших войск.

К исходу третьего дня наступления наши войска овладели Рогачевом и вышли на р. Друть. В ходе боев к войскам армии присоединилось до 5 тыс. партизан. Противника отбросили за р. Друть, где он начал закрепляться.

24 февраля в честь наших войск в Москве был дан салют.

Следующий день операции характеризовался яростными контратаками врага. Тем не менее все они были отбиты, и наши войска захватили небольшой плацдарм за р. Друть 11 км по фронту и 3 км в глубину. Был захвачен также плацдарм у г. Рогачева.

За четыре дня операции мы достигли немалых результатов. Без потерь ликвидировали плацдарм противника на восточном берегу Днепра, овладели плацдармом на западном берегу Днепра площадью 60 × 30 км и небольшим плацдармом на р. Друть, освободили г. Рогачев, перерезали железную дорогу Жлобин — Могилев, захватили 18 танков и 5 самоходок, 22 бронемашины, 170 орудий и минометов, 2106 винтовок, 300 пулеметов, 102 автомашины и много других трофеев, взяли в плен много солдат и офицеров врага.

Приказом Верховного Главнокомандующего от 26 февраля 1944 г. 120-й гвардейской, 169-й и 269-й дивизиям, 13-й зенитной артиллерийской дивизии, 40-й истребительно-противотанковой артиллерийской бригаде, 554-му армейскому пушечному артиллерийскому полку, 286-му армейскому минометному полку, 36-му и 160-му танковым полкам, 2-й штурмовой инженерной бригаде, 48-му понтонно-мостовому батальону, 9-му гвардейскому инженерному батальону, 141-й отдельной огнеметной роте было присвоено наименование «Рогачевских».

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Освобождение Белоруссии, 1944. 2 изд. М., 1974. С. 349—352.

Па родных мясцінах

У лютым 1944 г. мясцовы свайго дзяцінства наведаў вядомы беларускі пісьменнік Міхась Лынькоў. Уражанні ад гэтага наведвання ён занатаваў у адным са сваіх франтавых артыкулаў.

Мы праязджаем месцы лютаўскіх баёў 1943 года. Доўск, Гадзілавічы, горад Рагачоў. Гэтыя месцы мне да болю знаёмы. З імі звязана маё дзяцінства, юнацтва, першыя гады працы. Тут пройдзены ўсе дарожкі, тут знаёмы кожны куст, кожны камень каля дняпроўскіх берагоў, тут з завязанымі вачыма прайшоў бы кожны бугор, кожнае лясное балота. І ўсё гэта цяпер не пазнаць. Ледзь-ледзь распазнаў я ў суцальным папялішчы былое сяло Гадзілавічы. Аб ім адагадаўся я па выпадкова ўцалеўшых сценах старога млына. Не засталося і следу ад школы, ад царквы, ад старыннай станцыі на шашы, у якой спынялася ў свой час Екацярына II. Ад соцень двароў застаўся толькі попел, печныя каміны і тыя знесены ўраганам вайны, зруйнаваны з зямлёю.

Мы прайшліся па вуліцах Рагачова. Правільней — па тых мясцінах, дзе яны калісь былі. Я памятаю Рагачоў утульным, чысценькім гарадком, дзе было так многа садоў, што яны зліваліся ў суцэльнае зялёнае мора. А калі цвілі вішні і яблыні, усе вуліцы былі святочна белымі — так густа была ўсеяна зямля пахучымі пялёсткамі. А вясною, у паводку, шырока навокал разліваліся веснавыя воды Дняпра і Друці. Мы, дзеці, забіраліся на мысок, дзе зліваліся абедзве ракі, якія абцякалі з двух бакоў горад, і цэлымі днямі, не адрываючыся, сачылі за бурным разлівам вод, за імклівым цячэннем рэк, якія хацелі, здавалася, абагнаць адна другую і не маглі. Узяўшыся за рукі, яны імчаліся ўжо разам да далёкага сіняга мора. І нам здавалася, што горад наш — вялізны карабель. Мы сядзім на носе карабля, а ён імчыць уперад, да невядомых краін і даляў. І, безумоўна, мы адчувалі сябе і капітанамі, і бясстрашнымі вандроўцамі.

І вось варочаецца вандроўца пасля некалькіх дзесяткаў гадоў на свой карабель. І застае яго жалкія рэшткі... Амаль няма горада Рагачова. У пыле і праху яго тэхнікумы і інстытуты, яго школы, бальніцы... Вока шукае знаёмыя вуліцы і будынкі. Іх няма. Абпаленыя, спалёныя пустыры. Зелянее трава на месцы былых людных кварталаў, і ўсюды — на парослым травой бруку, на руінах дамоў, уперамешку з быльнягом пустыроў — мноства чырвоных макаў.

— Дзядзечка, не рвіце іх, яны крывавыя...— сцюжана гаворыць дзяўчынка.— Там людзей мучылі, стралялі... вось яны і чырвоныя.

Такім застаў я свой горад — разбуранае і спаленае гняздо майго далёкага дзяцінства...

Друкуецца па кн.: Лынькоў М. Збор твораў: У 8 т. Мн., 1982. Т. 2. С. 108—109.

Першы камендант Рагачова

Пётр Васілевіч Качур нарадзіўся 9.9.1913 г. ў в. Любаміраўка Бераэнегавацкага р-на Мікалаеўскай вобл. З 1935 г. ў Чырвонай Арміі. У час Вялікай Айчыннай вайны камандзір роты, начальнік штаба і камандзір батальёна, камандзір 556-га стралковага палка 129-й дывізіі, прымаў удзел у вызваленні Быхаўскага, Рагачоўскага і іншых раёнаў Беларусі. У лютым 1944 г. П. В. Качур — першы ваенны камендант Рагачова. Пасля вайны да 1957 г. служыў у Савецкай Арміі. Ганаровы грамадзянін Рагачова. Жыў у Краснадары. Памёр 11.2.1990 г.

З артыкула ваеннага карэспандэнта М. Амяцістава «Франтавыя сустрэчы»

Я вошел в город с гвардией на рассвете. За разрушенной церковью, в узком переулке, образовали затор брошенные гитлеровцами транспортеры. С площади на горе было видно, как, отстреливаясь, отходят на южный берег Друти автоматчики противника, как, пригибаясь при перебежках, припадая к земле за кочками, прыгая в воронки, преследуют их наши.

На одной из улиц восточной окраины города стояла группа офицеров. Высокий усатый майор, в полушубке и кубанке, сердито выговаривал вытянувшемуся перед ним лейтенанту: — Такого языка живым не довезти! Ведь поймите, вы, вояка, это журналист немецкий. С двумя железными крестами. Ведь он из ставки Гитлера. Эх, голова! Получайте арест. Начальник штаба скажет, сколько я вам положу...

Рассерженный майор и был Качур. О нем я слышал много, но встретился с ним впервые здесь, в Рогачеве. Обликом и повадкой Качур походит на Чапае-

П. В. Качур.

ва, знает это и стремится еще больше походить на великого полководца. Между прочим, следует заметить, что благородное стремление подражать героям гражданской войны — не редкость на фронте. Что же я слышал о майоре Качуре?

Начал он войну младшим лейтенантом, был пулеметчиком, снайпером, и больше всего любил солдат этих профессий. Любовь его к солдатам выходит за пределы обычной офицерской заботы о подчиненных. Не раз он сам выносил из боя тяжело раненных. Он знает по фамилии всех старых солдат своего полка. Не было ни одного сражения, перед которым Качур не обошел бы все взводы. Разговор его с бойцами своеобразен и выразителен. Качур — мастер стремительных, беспощадных, хитрых атак. К этому он готовит своих людей.

— Лежишь,— говорит он рядовому,— думай о семье, о жене, о теплой кровати, думай о чем хочешь. Услышал команду «вперед» — забудь все: отца, мать забудь! О родине лишь помни. Пусть у тебя будет только доблесть и злоба к врагу!..

Солдаты отвечают Качуру искренней любовью и преданностью.

В тот день на улице Рогачева Качур отказался отвечать на мои вопросы — он торопился в бой. Пехота его получила новую задачу.

Позже я ближе познакомился с Качуром. Он был тогда уже подполковником.

Я сидел у Качура в день его возвращения из госпиталя. Он только оправился от тяжелого ранения. В дверь постучали. В полутемную комнату вошел пожилой сержант. Откозыряв, он остановился в нерешительности.

— Что скажете? — спросил Качур.

— Я сейчас и пойду,— заторопился тот.— Давно вас видел, товарищ подполковник. А теперь слышу — говорят, что Качур приехал, так и зашел посмотреть — то правда, что вы вернулись?

Подполковник поднялся, подошел к сержанту и, вглядевшись в его лицо, забасил:

— Жив, старик, жив! Ну расправляй усы, давай поцелуемся!

И отпустил сержанта только после того, как вдоволь наговорились оба о старых друзьях, о боях, в которых дрались вместе, после того, как поднес старому воину стакан доброй водки.

Друкуецца па кн.: Литературный Воронеж. 1947. С. 281—282.

Рагачоўская стралковая дывізія

Сфарміравана ў Сібірскай ваеннай акрузе ў сакавіку — маі 1942 г. як 308-я стралковая дывізія ў складзе 3 стралковых і 1 артылерыйскага палкоў і інш. часцей. 10.9.1942 г. пачала баявыя дзеянні, удзельнічала ў Сталінградскай бітве, узнагароджана ордэнам Чырвонага Сцяга (19.6.1943). З мая 1943 г. ў складзе 3-й арміі ўдзельнічала ў Арлоўскай наступальнай аперацыі, вызваленні Арла, у Бранскай наступальнай аперацыі. За мужнасць і гераізм пераўтворана ў 120-ю гвардзейскую стралковую дывізію (23.9.1943). З канца верасня 1943 г. дывізія вяла наступальныя баі ва ўсходніх раёнах Беларусі, у ходзе якіх ва ўзаемадзеянні з 283-й стралковай дывізіяй вызваліла г. Касцюковічы (28 верасня), фарсіравала рэкі Проня (25 кастрычніка), Сож (23 лістапада) і ў пачатку снежня выйшла на левы бераг Дняпра ў раёне Свержаня (18 км на ПнУ ад Рагачова). У 2-й палавіне лютага 1944 г. дывізія фарсіравала Дняпро і ва ўзаемадзеянні з іншымі злучэннямі 3-й арміі прарвала добра ўмацаваную абарону нямецка-фашысцкіх войск і вызваліла Рагачоў (24 лютага). Вызначылася ў гэтых баях і атрымала ганаровае найменне «Рагачоўскай» (26.2.1944). У Беларускай аперацыі 1944 г. дывізія ў складзе 3-й арміі 1-га Беларускага фронту ўдзельнічала ў прарыве глыбока эшаланіраванай абароны ворага на паўночны ўсход ад Бабруйска, акружэнні яго буйной групоўкі ў раёне горада і развіцці наступлення на Навагрудак і Ваўкавыск. 27.7.1944 г. ўдзельнічала ў штурме Беластока. Усе палкі дывізіі вызначыліся ў гэтых баях і атрымалі ганаровыя

найменні «Беластоцкіх» (9.8.1944). Дывізія вызначылася ва Усходне-Прускай аперацыі, узнагароджана ордэнамі Кутузава II ступені (5.4.1945) і Суворава II ступені (26.4.1945). Злучэнне ўдзельнічала ў Берлінскай аперацыі. За мужнасць, адвагу і гераізм у баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі больш за 18 тысяч воінаў дывізіі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі СССР, 8 з іх прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Камандзіры: палкоўнік, з 7.12.1942 г. генерал-маёр Л. М. Гурцьеў (сакавік 1942 — жнівень 1943), палкоўнік, з 22.9.1943 г. генерал-маёр М. К. Масленікаў (жнівень — ліпень 1943), палкоўнік, з 3.6.1944 г. генерал-маёр Я. Я. Фогель (ліст. 1943 — ліп. 1944), палкоўнік, з 20.4.1945 г. генерал-маёр П. С. Цёлкаў (ліпень — верасень 1944 і снежань 1944 — да канца вайны), генерал-маёр М. А. Мікіцін (верасень — снежань 1944). Пасля вайны дывізія пераўтворана ў мотастралковую, ёй прысвоена імя ВС БССР (1967).

М. І. Камінскі.

Навечна ў памяці

Зямлю Рагачоўшчыны вызвалялі воіны, родны дом якіх часта быў далёка ад Беларусі. Прадстаўнікі розных народаў прадэманстравалі тут сапраўдныя прыклады гераізму і храбрасці. Салдаты і афіцэры, што вызначыліся ў баях за населеныя пункты Рагачоўскага раёна, пры фарсіраванні Дняпра, Друці, Дабасны, атрымалі ўрадавыя ўзнагароды, асобныя з іх былі ўдастоены высокага звання Героя Савецкага Саюза. Адны так і засталіся тут у брацкіх магілах, другія пайшлі далей на Захад вогненнымі дарогамі вайны. Але кожны з іх назаўсёды застаўся ў памяці людзей Прыдняпроўя.

АЛЯКСЕЕЎ Іван Паўлавіч. Нарадзіўся 9.8.1923 г. ў в. Карацееўка Валеўскага р-на Тульскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1943 г. На фронце з мая 1942 г. Камандзір кулямётнага разліку сяржант І. П. Аляксееў вызначыўся пры фарсіраванні Дняпра. 21.2.1944 г. яго разлік агнём прыкрываў пераправу падраздзяленняў палка каля в. Вішчын Рагачоўскага р-на, знішчыў 10 агнявых пунктаў праціўніка. Пераправіўшыся на правы бераг Дняпра, нашы байцы акапаліся і паспяхова адбівалі варожыя контратакі. У баі І. П. Аляксееў быў заўсёды наперадзе, упэўнена вёў за сабой байцоў. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г.

Да 1956 г. І. П. Аляксееў служыў у Савецкай Арміі. Жыў у г. Новамаскоўск Тульскай вобл. Памёр 14.12.1984 г.

АНІШЧАНКА Сяргей Пятровіч. Нарадзіўся 20.4.1923 г. ў в. Стэпы Жлобінскага р-на Гомельскай вобл. Беларус. Да вайны скончыў педагагічныя курсы, працаваў настаўнікам. З кастрычніка 1941 г. член Шчадрынскага камсамольска-маладзёжнага падполля на тэрыторыі Жлобінскага р-на. Са жніўня 1943 г. баец партызанскага атрада «Жалязняк». У Чырвонай Арміі з восені 1943 г. Стралок радавы С. П. Аніщанка вызначыўся ў час прарыву абароны ворага і фарсіравання р. Друць каля в. Каласы Рагачоўскага р-на. 24—25.6.1944 г. пад агнём праціўніка з групай байцоў пераплыў раку, замацаваўся на правым беразе, наблізіўся да траншэй ворага і закідаў іх гранатамі.

С. П. Аніщанка загінуў 31.7.1944 г. пры вызваленні Польшчы. Пахаваны ў населеным пункце Стрэбня Беластоцкага ваяводства. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г. Імя С. П. Аніщанкі прысвоена Шчадрынскай сярэдняй школе, дзе ён вучыўся, яго імем названа вуліца на радзіме — у в. Стэпы.

АРДАШОЎ Валянцін Кузьміч. Нарадзіўся 14.1.1925 г. ў в. Навасельск Уржумскага р-на Кіраўскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1944. Да вайны працаваў слесарам. У Чырвонай Арміі са студзеня 1943. Камандзір стралковага аддзялення ст. сяржант В. К. Ардашоў вызначыўся ў лютым 1944 г. пры фарсіраванні Дняпра каля в. Вішчын Рагачоўскага р-на. Адзін з першых у палку ён пераправіўся цераз раку, уварваўся ва ўмацаваны апорны пункт ворага.

Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.7.1944. В. К. Ардашоў жыве ў Бранску.

АРОЛ Іван Якаўлевіч. Нарадзіўся 8.2.1914 г. ў с. Клішчанцы Чарнабаеўскага р-на Чаркаскай вобл. Украінец. Працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі з 1936 г. У 1942 г. скончыў артылерыйскія курсы. Камандзір артылерыйскай батарэі капітан І. Я. Арол вызначыўся ў чэрвені 1944 г. ў баях на тэрыторыі Гомельскай і Магілёўскай абласцей. 24.6.1944 г. батарэя пад яго камандаваннем фарсіравала р. Друць, знішчыла гармату, 25 кулямётных пунктаў, роту гітлераўцаў, дапамагала пяхоце палка прарваць варожую абарону каля Рагачова. 26.6.1944 г. байцы батарэі ўварваліся ў в. Побалава Рагачоўскага р-на.

І. П. Аляксееў.

С. П. Анішчанка.

В. К. Ардашоў.

І. Я. Арол.

27.6.1944 г. ў баі каля в. Варатынь Бабруйскага р-на І. Я. Арол быў смяротна паранены. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 25.9.1944 г. Пахаваны ў брацкай магіле савецкіх воінаў і партызан у в. Варатынь Бабруйскага р-на.

БАГАМОЛАЎ Мікалай Цімафеевіч. Нарадзіўся 10.8.1923 г. ў в. Аленьеўка Рцішчаўскага р-на Саратаўскай вобласці. Рускі. Член КПСС з 1944 г. Да вайны працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі з лютага 1942 г. Камандзір кулямётнага разліку ст. сяржант М. Ц. Багамолаў вызначыўся ў баі пры фарсіраванні р. Друць каля Рагачова. 24.6.1944 г. байцы пад яго камандаваннем адбілі 12 варожых контратак. 25.6.1944 г. раптоўным фланговым агнём прымусілі праціўніка адступіць, гэтым садзейнічалі далейшаму руху наперад нашых войск. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г.

Пасля вайны М. Ц. Багамолаў жыў і працаваў на радзіме. Памёр 27.9.1981 г.

БУЛАТАЎ Васіль Галямавіч. Нарадзіўся 15.9.1921 г. ў с. Ніжні Чэтай Балтасінскага р-на, Татарыя. Татарын. Член КПСС з 1944 г. Працаваў у Чыцінскай вобл. У Чырвонай Арміі з 1942 г. У 1944 г. скончыў Забайкальскае кулямётна-мінамётнае вучылішча. Мал. лейтэнант В. Г. Булатаў вызначыўся ў баях пры фарсіраванні р. Друць і прарыве варожай абароны каля Рагачова. Кулямётны ўзвод пад яго камандаваннем 24.6.1944 г. пераправіўся на правы бераг ракі, зайшоў у тыл непрыяцеля, знішчыў некалькі варожых агнявых пунктаў. 25.6.1944 узвод адбіў 3 контратакі праціўніка. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г.

Пасля вайны працаваў у органах МУС. Заслужаны работнік МУС СССР. У 1961 г. скончыў Казанскі дзяржаўны універсітэт. Жыве ў Казані.

М. Ц. Багамолаў.

В. Г. Булатаў.

ВАСІЛЬЕЎ Іван Васілевіч. Нарадзіўся 23.11.1906 г. ў с. Пажарэвіцы Дзедавіцкага р-на Пскоўскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1931 г. У Чырвонай Арміі з 1928 г. У 1933 г. скончыў Ленінградскае пяхотнае вучылішча. Полк пад камандаваннем І. В. Васільева з 24 да 29 чэрвеня 1944 г. вёў цяжкія баі, фарсіраваў р. Друць каля Рагачова, захапіў пераправы цераз Дабасну і Бярэзіну, што садзейнічала выхаду нашых войск да Бабруйска. Полк прычыніў значныя страты ворагу. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 22.8.1944 г.

Да 1956 г. І. В. Васільеў служыў у Савецкай Арміі, палкоўнік. Памёр 5.7.1962.

ВЕЛІКАКОНЬ Рыгор Іванавіч. Нарадзіўся 29.9.1920 г. ў с. Балаганаўка Шосткінскага р-на Сумскай вобл. Украінец. Член КПСС з 1943 г. Да вайны працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі з 1940 г., на фронце з 1941 г. Камандзір узвода ст. сяржант Р. І. Велікаконь вызначыўся 24.6.1944 г. каля в. Заполле Рагачоўскага р-на. Байцы пад яго камандаваннем гераічна змагаліся з фашыстамі пры прарыве абароны, фарсіраванні р. Друць, знішчылі батарэю, захапілі 4 гарматы, 4 аўтамашыны праціўніка.

І. В. Васільеў.

Р. І. Велікаконь.

В. А. Віхараў.

І. В. Гермашаў.

Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г.

Пасля вайны Р. І. Велікаконь жыў у г. Шостка Сумскай вобласці, працаваў на хімкамбінаце. Памёр 13.8.1982 г.

ВІХАРАЎ Васіль Аляксандравіч. Нарадзіўся 19.1.1905 г. ў в. Шчыпачова Растоўскага р-на Яраслаўскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1929 г. У Чырвонай Арміі з 1927 г. На фронце з 1942 г. Камандзір батальёна 4-га матарызаванага пантонна-маставога палка маёр В. А. Віхараў вызначыўся ў чэрвені 1944 г. пры фарсіраванні Дняпра каля Рагачова. Над агнём ворага пантанёры пад яго камандаваннем за дзюе сутак навялі цераз Днепр мост. Прамым пападаннем снарада мост быў пашкоджаны. В. А. Віхараў асабістым прыкладам натхніў байцоў на аднаўленне пераправы. Пад агнём праціўніка быў пабудаваны мост цераз Друць. Пераправа савецкіх войск ішла бесперапынна. Загінуў В. А. Віхараў 24.6.1944 г. Пахаваны на вайсковых могілках у Рагачове. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г.

ГЕРМАШАЎ Іван Васілевіч. Нарадзіўся 24.11.1914 г. ў с. Вазнясенаўка Цаліннага р-на, Калмыкія. Рускі. Член КПСС з 1939 г. У 1936 г. скончыў педвучылішча, працаваў інструктарам Калмыцкага абкома партыі. У Чырвонай Арміі са снежня 1941 г. У 1942 г. скончыў Сталінградскае ваенна-палітычнае вучылішча. На фронце з красавіка 1942. Ст. лейтэнант І. В. Гермашаў вызначыўся 24.6.1944 г. ў баях каля в. Новыя Каласы Рагачоўскага р-на. Стралковы ўзвод пад яго камандаваннем уварваўся ў траншэі праціўніка, выбіў фашыстаў, што дало магчымасць дзвюм ротам палка прарваць варожую абарону. У баі І. В. Гермашаў замяніў камандзіра роты і разам з байцамі адбіў танкавую атаку ворага. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г.

Пасля вайны І. В. Гермашаў жыў у г. Астрахань, працаваў у сістэме МУС, падпалкоўнік. Памёр 15.8.1979 г.

ГРОМАЎ Аляксандр Ільіч. Нарадзіўся 2.8.1919 г. ў в. Чухіна Старыцкага р-на Цвярской вобл. Рускі. Член КПСС з 1943 г. Працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі з 1938 г. На фронце з чэрвеня 1941 г. Ст. сяржант А. І. Громаў вызначыўся ў баях за вызваленне Гомельскай вобл. 21.2.1944 г. гарматны разлік А. І. Громава ў ліку першых у палку фарсіраваў Днепр каля в. Вішчын Рагачоўскага р-на, у баях на подступах да Рагачова а адкрытай агнявой пазіцыі на беразе р. Друць знішчыў мінамётную батарэю. У гэтым баі быў цяжка паранены, але працягваў бой і асабіста знішчыў 2 варожыя кулямёты. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 1.7.1944 г.

Да 1946 г. А. І. Громаў служыў у Савецкай Арміі. Жыў у Ленінградзе. Памёр 14.4.1968 г.

ДАНІЛАЎ Пётр Аляксеевіч. Нарадзіўся 15.10.1915 г. ў с. Малая Агароўка Цёпла-Агароўскага р-на Тульскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1937 г. У 1937 г. скончыў Іванькаўскі сельскагаспадарчы тэхнікум, быў на савецкай і камсамольскай рабоце. У Чырвонай Арміі з 1937 г. На фронце з 1941 г. Памочнік начальніка палітаддзела 3-й арміі па рабоце сярод камсамольцаў маёр П. А. Данілаў вызначыўся ў лютым 1944 г. пры фарсіраванні Дняпра. 21.2. 1944 г. каля Рагачова асабістым прыкладам падняў байцоў у атаку. Цяжка паранены, не пакінуў поля бою. Загінуў у гэтым баі. Пахаваны ў в. Доўск Рагачоўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.7.1944 г. Імем П. А. Данілава названа вуліца ў в. Доўск, сярэдняя школа ў с. Спаскае Цёпла-Агароўскага р-на, яго імя высечана на сцяне-стэле ў скверы Герояў у г. Тула.

ДАРОХІН Іван Мікітавіч. Нарадзіўся

А. І. Громаў.

П. А. Данілаў.

І. М. Дарохін.

Э. Б. Джумагулаў.

31.3.1924 г. ў с. Рэшатава-Дуброва Краснінскага р-на Ліпецкай вобл. Рускі. Член КПСС з 1943 г. Выхоўваўся ў дзетдоме ў г. Ялец. Вучыўся ў педагагічным інстытуце ў Ельцы. Працаваў настаўнікам у в. Дзярноўка Краснінскага р-на. У Чырвонай Арміі з чэрвеня 1942 г. У 1943 г. скончыў Растоўскае вучылішча самаходнай артылерыі. На фронце з сакавіка 1943 г. Камандзір самаходнай гарматы 713-га самаходнага артылерыйскага палка мал. лейтэнант І. М. Дарохін вызначыўся 24—25.6.1944 г. ў баі за в. Свяцое Возера Рагачоўскага р-на. Экіпаж знішчыў самаходную артылерыйскую ўстаноўку «фердынанд», 3 процітанкавыя гарматы, 2 мінамётныя батарэі, 3 кулямёты праціўніка, што садзейнічала паспяховаму наступленню войск. Загінуў у гэтым баі. Пахаваны ў в. Заполле Рагачоўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г.

ДЖУМАГУЛАЎ Эльмурза Біймурзаевіч. Нарадзіўся 16.11.1921 г. ў с. Карлан-Юрт Хасавюртаўскага р-на Дагестана. Кумык. Член КПСС з 1944 г. У 1940 г. скончыў курсы ветфельчараў, працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі з 1940 г. У 1942 г. скончыў курсы малодшых лейтэнантаў. Камандзір узвода 42-га асобнага танкавага палка ст. лейтэнант Э. Б. Джумагулаў вызначыўся 24.6.1944 г. Танкавы ўзвод пад яго камандаваннем пераправіўся цераз р. Друць каля Рагачова, перарэзаў шашу Рагачоў — Бабруйск, што садзейнічала паспяховаму наступленню савецкіх войск на Бабруйск. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 26.9.1944 г.

Да 1973 г. Э. Б. Джумагулаў служыў у Савецкай Арміі, палкоўнік. Жыве на радзіме. Ганаровы грамадзянін г. Рагачоў. Імя Э. Б. Джумагулава носіць школа-інтэрнат у г. Хасавюрт.

ДРЫНЬ Савелій Рыгоравіч. Нарадзіўся 4.1.1912 г. ў в. Таўбозіна Унецкага р-на Бранскай вобл. Рускі. У Чырвонай Арміі з 1943 г. Стралок 740-га стралковага палка радавы С. Р. Дрынь вызначыўся ў баях за вызваленне Гомельскай вобл. 25.6.1944 г. ў крытычны момант бою за в. Святое Возера Рагачоўскага р-на разам з камандзірам роты ст. лейтэнантам В. С. Уткіным са звязкам супрацьтанкавых гранат кінуўся пад самаходную ўстаноўку «фердынанд». Цаной свайго жыцця воіны сарвалі контратаку праціўніка. Пахаваны ў г. Рагачоў на вайсковых могілках. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г.

ЖОЛУДЗЕЎ Віктар Рыгоравіч. Нарадзіўся 22.3.1905 г. ў г. Угліч Яраслаўскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1942 г. У Чырвонай Арміі з 1921 г. Удзельнік баёў на КВЖД у 1929 г. У Вялікую Айчынную вайну ўдзельнічаў у Сталінградскай і Курскай бітвах. Вызначыўся ў Беларускай аперацыі. 24.6.1944 г. стралковы корпус пад камандаваннем генерал-маёра В. Р. Жолудзева фарсіраваў р. Друць у Рагачоўскім р-не, прарваў варожую абарону, перарэзаў шашу Магілёў — Бабруйск, фарсіраваў рэкі Ольса і Бярэзіна, вызваліў гарадскія пасёлкі Клічаў і Бераэіно, вёў наступленне ў напрам-

С. Р. Дрынь.

В. Р. Жолудзеў.

Я. П. Зайцаў.

Ю. М. Зыкаў.

В. Ф. Каленнікаў.

М. М. Кліменка.

ку Мінска, 3.7.1944 г. ўдзельнічаў у яго вызваленні. В. Р. Жолудзеў загінуў 21.7. 1944 г. ў баі каля г. Ваўкавыск. Пахаваны ў Ваўкавыску ў брацкай магіле савецкіх воінаў. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 11.11.1944 г. Імем В. Р. Жолудзева названы вуліцы ў г. Ваўкавыск, г. Валгаград, у Гродзенскім гісторыка-археалагічным музеі экспануюцца матэрыялы пра яго, каля Ваўкавыскай сярэдняй школы № 1 установлены яго бюст, імя героя ўвекавечана ў Сталінградскім мемарыяле.

ЗАЙЦАЎ Якаў Паўлавіч. Нарадзіўся 6.1.1918 г. ў с. Нікольскае Усманскага р-на Ліпецкай вобл. Рускі. Член КПСС з 1947 г. У Чырвонай Арміі з 1938 г. Камандзір узвода процітанкавых ружжаў 336-га гвардзейскага стралковага палка мал. лейтэнант Я. П. Зайцаў вызначыўся пры вызваленні Гомельскай вобл. 21—24.2.1944 г. ўзвод пад яго камандаваннем фарсіраваў Дняпр каля Рагачова і першы ўварваўся ў горад. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 3.6.1944 г.

Пасля вайны Я. П. Зайцаў жыў і працаваў у г. Сочы. Памёр 19.5.1973 г.

ЗЫКАЎ Юрый Мікалаевіч. Нарадзіўся 15.11.1922 г. ў г. Бранск. Рускі. Член КПСС з 1943 г. У Чырвонай Арміі з 1940 г. Камандзір звяна, пасля намеснік камандзіра эскадрыллі штурмавога авіяпалка гв. ст. лейтэнант Ю. М. Зыкаў вызначыўся пры вызваленні Беларусі. З 1 па 25.10.1943 г. вадзіў групы самалётаў на штурмоўку ўмацаваных пунктаў праціўніка на правым беразе Дняпра ў Лоеўскім раёне. 16.12.1943 г. ў раёне в. Даманавічы Палескай вобл. з групай штурмаваў скапленне варожых танкаў, 3 знішчыў; 14.1.1944 г. ў раёне г. Калінкавічы з групай штурмавікоў знішчыў 50 аўтамашын і каля 200 гітлераўцаў, Ю. М. Зыкаў зрабіў 175 баявых вылетаў, знішчыў шмат варожай тэхнікі, у т. л. 18 самалётаў праціўніка на аэрадромах. Загінуў 21.2.1944 г. каля Рагачова. Пахаваны ў Маскве на Новадзявочых могілках. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 1.7. 1944 г.

КАВАЛЁЎ Піліп Іванавіч. Нарадзіўся 27.11.1916 г. ў в. Гайкоў Чэрыкаўскага р-на Магілёўскай вобл. Беларус. Працаваў у саўгасе, на заводзе ў Запарожжы, брыгадзірам Чэрыкаўскай МТС. У Чырвонай Арміі з 1939 г. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40 гг. На фронце з чэрвеня 1941 г. З чэрвеня 1942 г., пасля ранення, змагаўся ў тыле ворага на тэрыторыі Беларусі. З ліпеня 1943 г. камандзір групы падрыўнікоў 255-га партызанскага палка 8-й Рагачоўскай партызанскай брыгады. Удзельнічаў у падрыхтоўцы 13 дыверсійных груп, пусціў пад адхон 19 варожых эшалонаў з тэхнікай і жывой сілай праціўніка, падарваў 24 аўтамашыны, 9 шашэйных мастоў. Загінуў 17.3.1944 г. ў баі каля в. Перунова Кіраўскага р-на Магілёўскай вобл. Пахаваны ў в. Боркі Кіраўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 15.8.1944 г. Імем П. І. Кавалёва названа вуліца ў г. Чэрыкаў.

КАЛЕННІКАЎ Васіль Фёдаравіч. Нарадзіўся 10.1.1921 г. ў в. Насовічы Добрушскага р-на Гомельскай вобл. Беларус. Член КПСС з 1944 г. У Чырвонай Арміі з 1938 г. У 1939 г. скончыў Вольскую ваенную авіяцыйна-тэхнічную школу. З 1941 г. на фронце: авіямеханік, камандзір звяна, эскадрыллі, штурмавога авіяпалка. Удзельнік Курскай бітвы, вызвалення Гомеля, Рэчыцы, Рагачова, Бабруйска, Брэста, Варшавы, штурму Берліна. 21—22.2.1944 г. ст. лейтэнант В. Ф. Каленнікаў на чале групы штурмавікоў бамбіў варожую пераправу цераз Днепр каля Рагачова. За гады вайны забяспечыў 123 і здзейсніў 140 баявых вылетаў, збіў 5 самалётаў праціўніка, знішчыў шмат баявой тэхнікі

А. П. Кулясаў.

І. Р. Лядоўскі.

і жывой сілы праціўніка. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.2.1945 г.

Да 1960 г. В. Ф. Каленнікаў служыў у Савецкай Арміі, падпалкоўнік. Жыве ў г. Астрахань.

КЛІМЕНКА Мікалай Мікалаевіч. Нарадзіўся ў 1923 г. ў с. Лушнікоўка Астрагожскага р-на Варонежскай вобл. Рускі. У Чырвонай Арміі з 1942 г. На фронце з 1942 г., ваяваў пад Сталінградам, Калініным, Вялікімі Лукамі, на Украіне, у Беларусі. Механік-вадзіцель самаходнай артылерыйскай установкі ст. сяржант М. М. Кліменка вызначыўся ў Рагачоўскім р-не. 25.6.1944 г. пры прарыве абароны праціўніка каля в. Забалацце гусеніцамі раздавіў 6 кулямётаў ворага, разлік самаходнай гарматы і першы ўварваўся ў вёску. Загінуў 25.6.1944 г. ў гэтым баі. Пахаваны ў в. Побалава Рагачоўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г.

КУЛЯСАЎ Аляксандр Пятровіч. Нарадзіўся 10.3.1919 г. ў с. Малы Толкіш Чыстапольскага р-на, Татарыя. Рускі. Член КПСС з 1943 г. Скончыў педвучылішча. Працаваў настаўнікам. У Чырвонай Арміі з 1939 г. У 1941 г. скончыў Вольскае ваенна-пяхотнае вучылішча. На фронце з 1942 г. Камандзір стралковага батальёна капітан А. П. Кулясаў вызначыўся пры вызваленні Рагачоўшчыны 24—25.6.1944 г., з батальёнам прарваў абарону праціўніка каля вёсак Азяраны, Вялікая Крушынаўка Рагачоўскага р-на, авалодаў вузлом супраціўлення, што прадвызначыла поспех бою. А. П. Кулясаў загінуў 25.6.1944 г. ў гэтым баі. Пахаваны ў в. Азяраны Рагачоўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г.

ЛЯДОЎСКІ Іван Рыгоравіч. Нарадзіўся 15.6.1920 г. ў с. Майсееўка Жалезінскага р-на Паўладарскай вобл. Рускі. Працаваў камбайнерам у калгасе. У Чырвонай Арміі з 1938 г. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40 гг. На фронце з 1941 г. Камандзір кулямётнага ўзвода ст. лейтэнант І. Р. Лядоўскі вызначыўся ў чэрвені 1944 г. ў Беларускай аперацыі. У час прарыву абароны праціўніка каля в. Азяраны Рагачоўскага р-на ўзвод пад яго камандаваннем агнём прыкрываў наступленне пяхоты. Каля в. Перавоз Бярэзінскага р-на Мінскай вобл. з байцом узвода пераплыў р. Бярэзіну, перацягнуў на левы бераг паром, гэтым садзейнічаў пераправе савецкіх воінаў і разгрому праціўніка на плацдарме. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г. Жыве ў г. Паўладар.

МАЛОДЗІКАЎ Міхаіл Рыгоравіч. Нарадзіўся 20.11.1902 г. ў в. Калугава Масальскага р-на Калужскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1939 г. Працаваў у калгасе, затым на дрэваапрацоўчым камбінаце, майстрам школы ФЗН. У Чырвонай Арміі з 1939 г. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40 гг. Вызначыўся пры фарсіраванні Дняпра ў Рагачоўскім р-не. 21.2.1944 г. стралковы ўзвод пад камандаваннем лейтэнанта М. Р. Малодзікава ў ліку першых пераправіўся цераз Днепр каля в. Вішчын, пераадолеў 2 мінныя палі, драцяную загароду, захапіў плацдарм і замацаваўся на ім. У баі М. Р. Малодзікаў замяніў выбыўшага са строю камандзіра роты, умела кіраваў боем. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.7.1944 г.

У 1949 г. М. Р. Малодзікаў звольнены ў запас, жыў і працаваў на радзіме, пасля ў г. Растоў-на-Доне. Памёр 2.11.1981 г.

МАМУТАЎ Хасан. Нарадзіўся 12.2.1922 г. ў с. Георгіеўка Ленгерскага р-на Чымкенцкай вобл. Казах. Член КПСС з 1944 г. Да вайны працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі з сакавіка 1942 г. Кулямётчык 336-га гвардзейскага стралковага палка радавы Х. Мамутаў вызначыўся пры вызваленні Гомельскай вобл. 21.2.1944 г. ў ліку першых пераправіўся цераз Днепр і каля в. Кісцяні Рагачоўскага р-на знішчыў 7 агнявых пунктаў праціўніка. У баі за Рагачоў першы ўварваўся ў варожую траншэю. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 3.6.1944 г. Жыве ў г. Алма-Ата. Ганаровы грамадзянін Рагачова.

ПРЫХОДЗЬКА Пётр Сяргеевіч. Нарадзіўся 8.11.1918 г. ў г. Крамянчуг Палтаўскай вобл. Украінец. Член КПСС з 1942 г. Быў музыкантам. У Чырвонай Арміі з 1939 г. На фронце з 1941 г. Камандзір кулямётнага ўзвода ст. сяржант П. С. Прыходзька вызначыўся ў чэрвені 1944 г. ў час прарыву абароны

Х. Мамутаў.

П. С. Прыходзька.

Г. С. Размадзе.

А. Г. Сафонаў.

праціўніка ў Гомельскай вобл. Пры фарсіраванні савецкімі войскамі р. Друць каля Рагачова быў пашкоджаны штурмавы мост. Пераправіўшыся цераз раку, П. С. Прыходзька на чале ўзвода пад агнём праціўніка аднавіў мост. У баі за плацдарм агнём з кулямёта падтрымліваў наступленне пяхоты. У гэтым баі быў цяжка паранены, памёр 26.6.1944 г. Пахаваны ў в. Заполле Рагачоўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г. Яго імем названа сярэдняя школа № 1 у г. Крамянчуг.

РАЗМАДЗЕ Галакціён Самсонавіч. Нарадзіўся 21.8.1913 г. ў с. Цмендауры Онскага р-на, Грузія. Грузін. Член КПСС з 1941 г. У 1934 г. скончыў Кутаіскі сельскагаспадарчы тэхнікум, працаваў аграномам. У Чырвонай Арміі ў 1935—38 гг. Удзельнік баёў каля возера Хасан у 1938 г. У 1940 г. скончыў Тбіліскую школу МУС, працаваў следчым. У 1942 г. скончыў курсы палітрукоў. Са жніўня 1942 г. на фронце. Вызначыўся ў баях пры вызваленні Гомельскай і Магілёўскай абласцей. 21.2.1944 г. рота пад камандаваннем капітана Г. С. Размадзе адной з першых фарсіравала Днепр каля Рагачова, захапіла плацдарм і ўпарта ўтрымлівала яго, што садзейнічала паспяховай пераправе іншых падраздзяленняў. 23.2.1944 г. ў баі за чыгуначную станцыю Тошчыца рота адбіла 5 контратак праціўніка. Тройчы паранены Г. С. Размадзе не пакінуў поля бою. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.7.1944 г.

Да 1946 г. Г. С. Размадзе служыў у Савецкай Арміі. Жыў у г. Масква. Памёр у 1990 г.

САФОНАЎ Анатоль Георгіевіч. Нарадзіўся 20.11.1921 г. ў в. Чэртан Дуванскага р-на, Башкірыя. Рускі. Член КПСС з 1943 г. Скончыў Уфімскі геолагаразведачны тэхнікум. Працаваў геолагам. У Чырвонай Арміі з 1939 г. У 1941 г. скончыў пагранічнае вучылішча. На фронце з 1941 г. Камандзір роты ст. лейтэнант А. Г. Сафонаў вызначыўся ў баях за вызваленне Гомельскай вобл. 24.6.1944 г. рота пад агнём праціўніка фарсіравала р. Друць каля в. Заполле Рагачоўскага р-на, захапіла плацдарм і ўтрымлівала яго да падыходу падмацавання. А. Г. Сафонаў загінуў у гэтым баі. Пахаваны ў в. Блезніцы Рагачоўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г. Імем А. Г. Сафонава названа вуліца ў в. Мясагутава Дуванскага р-на.

ТУРБІН Віктар Андрэевіч. Нарадзіўся 9.11.1923 г. ў г. Баброў Варонежскай вобл. Рускі. Член ВЛКСМ. У Чырвонай Арміі з 1941 г. У 1942 г. скончыў Ульянаўскае ваеннае пяхотнае вучылішча. На фронце з 1942 г. Камандзір стралковага ўзвода мал. лейтэнант В. А. Турбін вызначыўся ў баях за вызваленне Гомельскай вобл. 24.6.1944 г. на чале ўзвода пераправіўся цераз р. Друць каля в. Калясы Рагачоўскага р-на. Байцы захапілі плацдарм, уварваліся ў варожыя траншэі, дэзарганізавалі сістэму агню праціўніка, адбілі 4 контратакі. В. А. Турбін загінуў у баі 18.8.1944 г. Пахаваны ў в. Вількава Беластоцкага ваяводства Польшчы. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г. Імем В. А. Турбіна названа вуліца ў г. Баброў.

УЛЬЯНІН Фёдар Іванавіч. Нарадзіўся ў сакавіку 1945 г. ў с. Балтуноўка Хвалынскага р-на Саратаўскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1942 г. Працаваў на шахце ў Карагандзе. У Чырвонай Арміі з 1936 г. Удзельнічаў у баях каля возера Хасан у 1938 г. Камандзір батальёна маёр Ф. І. Ульянін вызначыўся пры вызваленні Рагачоўскага р-на. 24.6.1944 г. батальён пад яго камандаваннем фарсіраваў р. Друць. Воіны захапілі вышыню, адбілі 4 контратакі праціўніка, вызвалілі вёскі Заполле, Хапаны. 26.6.

В. А. Турбін.

Ф. І. Ульянін.

І. Р. Усацюк.

В. С. Уткін.

1944 г. батальён пераправіўся цераз р. Дабасна, на захопленым плацдарме адбіў некалькі контратак. Цяжка паранены Ф. І. Ульянін кіраваў батальёнам. Загінуў у гэтым баі. Пахаваны ў в. Дварэц Рагачоўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г. Імем Ф. І. Ульяніна названа вуліца ў в. Дварэц, у яго гонар с. Балтуноўка перайменавана ў с. Ульяніна.

УСАЦЮК Іван Раманавіч. Нарадзіўся 24.6.1917 г. ў пас. Аджамаўка Хабарскага р-на Алтайскага краю. Рускі. Член КПСС з 1943 г. Працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі з 1938 г. На фронце з чэрвеня 1941 г. Наводчык гарматы 1018-га стралковага палка сяржант І. Р. Усацюк вызначыўся ў баях за вызваленне Гомельскай і Магілёўскай абласцей. 24.6.1944 г. ў час прарыву варожай абароны на р. Друць каля Рагачова агнём з гарматы знішчыў некалькі агнявых варожых пунктаў, гэтым садзейнічаў руху пяхоты і захопу першай лініі абароны праціўніка. 30.6. 1944 г. ў баі за в. Краснае Бабруйскага р-на разлік гарматы загінуў. І. Р. Усацюк адзін адбіў контратаку гітлераўцаў, якія спрабавалі вырвацца з акружэння. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 26.10. 1944 г.

Пасля вайны І. Р. Усацюк працаваў старшынёй сельсавета на радзіме. З 1965 г. жыў у г. Магнітагорск. Памёр у 1987 г.

УТКІН Валерый Сцяпанавіч. Нарадзіўся 14.1.1922 г. ў с. Алюшына Сасаўскага р-на Разанскай вобл. Рускі. У 1941 г. скончыў Маскоўскі інструментальна-зварачны тэхнікум, працаваў электразваршчыкам на чыгунцы. У Чырвонай Арміі з 1941 г. Скончыў курсы малодшых лейтэнантаў. На фронце з лістапада 1941 г. Камандзір стралковай роты ст. лейтэнант В. С. Уткін вызначыўся ў баях за вызваленне Гомельскай вобл. 25.6.1944 г. ў крытычны момант бою за в. Святое Возера разам з С. Р. Дрынем са звязкам супрацьтанкавых гранат кінуўся пад самаходную ўстаноўку «фердынанд». Цаной свайго жыцця воіны сарвалі контратаку праціўніка. Пахаваны ў г. Рагачоў на вайсковых могілках. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г.

ФОГЕЛЬ Ян Янавіч. Нарадзіўся 24.12. 1898 г. ў с. Дурэ Гулбенскага р-на Латвіі. Латыш. Член КПСС з 1941 г. У Чырвонай Арміі з 1918 г. У 1933 г. скончыў Ваенную акадэмію імя М. В. Фрунзе. Камандзір 120-й гв. стралковай дывізіі генерал-маёр Я. Я. Фогель вызначыўся ў Беларускай аперацыі. У 2-й палавіне лютага 1944 г. дывізія фарсіравала Днепр і ва ўзаемадзеянні з іншымі злучэннямі 3-й арміі прарвала добра ўмацаваную абарону нямецка-фашысцкіх войск і 24.2. 1944 г. вызваліла Рагачоў. Дывізія вызначылася ў гэтых баях і атрымала ганаровае найменне «Рагачоўская». Дывізія да 8.7.1944 г. з баямі вызваліла больш за 250 населеных пунктаў. Я. Я. Фогель памёр ад ран 9.7.1944 г. Пахаваны ў г. п. Дзятлава Гродзенскай вобл. на брацкіх могілках савецкіх воінаў і партызан, дзе яму пастаўлены абеліск. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 10.4.1945 г. Імем Я. Я. Фогеля названы вуліцы ў Мінску, г. п. Дзятлава (і завулак), в. Малюшычы Карэліцкага р-на. За 2,5 км на паўночны ўсход ад в. Малюшычы, дзе ён быў смяротна паранены, установлены памятны знак.

ХМЕЛЬ Іван Іванавіч. Нарадзіўся ў 1917 г. ў г. Стары Аскол Белгародскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1943 г. Працаваў на адным з прадпрыемстваў горада. У Чырвонай Арміі з 1939 г. На фронце з чэрвеня 1941 г. Камандзір роты ст. лейтэнант І. І. Хмель вызначыўся пры вызваленні Гомельскай вобл. 20.2.1944 г. рота пад яго камандаваннем фарсіравала Днепр каля в. Вішчын Рагачоўскага

Я. Я. Фогель.

І. І. Хмель.

М. К. Чупілка.

М. М. Шчукін.

р-на, байцы ўварваліся ў траншэі праціўніка, захапілі 4 гарматы і выз-валілі вёску. У час контратакі фашыстаў 21.2.1944 г. І. І. Хмель загінуў. Па-хаваны ў в. Вішчын Рагачоўскага р-на. Званне Героя Савецкага Саю-за прысвоена 3.6.1944 г. Імем І. І. Хме-ля названа вуліца ў г. Стары Аскол, яго імя прысвоена школе, дзе ён вучыўся.

ЧУГАЕЎ Анатоль Сяргеевіч. Нарадзіў-ся 30.11.1920 г. ў г. Архангельск. Рускі. Член КПСС з 1944 г. Да вайны працаваў на суднарамонтным заводзе. У Чырвонай Арміі з 1940 г. Камандзір роты капітан А. С. Чугаеў вызначыўся пры фарсіра-ванні Дняпра. У ноч на 24.6.1944 г. з ротай пераправіўся на правы бераг ракі каля в. Задруцце Рагачоўскага р-на. Байцы за-хапілі плацдарм, замацаваліся на ім, вялі бой з фашыстамі, прыкрываючы пераправу нашых войск. У час штурму ўмацаванай абароны праціўніка А. С. Чу-гаеў падняў байцоў у атаку. У выніку рашучых дзеянняў гітлераўцы адступілі. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г. Жыве ў г. Чэлябінск.

ЧУПІЛКА Міхаіл Купрыянавіч. На-радзіўся 15.8.1912 г. ў в. Гараб'ёўка Канеўскага р-на Чаркаскай вобл. Украі-нец. Да вайны жыў у Крыме, працаваў трактарыстам у саўгасе. У Чырвонай Арміі з 1941 г. Скончыў паскораныя курсы санінструктараў, удзельнічаў у ба-ях у Севастопалі і на Каўказе. Быў паранены. Пасля вучыўся ў школе меха-нікаў-вадзіцеляў самаходных артылерый-скіх установак у г. Кіраў. Вызначыўся пры вызваленні Рагачоўскага р-на. 24.6. 1944 г. ў баях за вёскі Каласы, Кала-тоўка, Скачкі і Побалава агнём падтрымлі-ваў наступленне пяхоты. У час бою за в. Побалава над агнём праціўніка на вялі-кай скорасці правёў установку цераз р. Дабасна па мосце, які гітлераўцы рыхтаваліся ўзарваць, чым забяспечыў пераправу астатнім падраздзяленням. У баі замяніў параненага камандзіра ўстаноўкі.

Загінуў М. К. Чупілка ў баі 24.7.1944 г. ў Беластоцкай вобл. Пахаваны ў г. Бяроза Брэсцкай вобл. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г. Імя М. К. Чупілкі носіць школа ў в. Макарава Данілаўскага р-на Яраслаўскай вобл.

ШЧУКІН Мікалай Мітрафанавіч. На-радзіўся 12.12.1922 г. ў с. Баравінка Заводкаўскага р-на Цюменскай вобл. Рускі. Скончыў Чарнігаўскае ваенна-інжынернае вучылішча. На фронце з лю-тага 1943 г. Камандзір сапёрнага ўзвода ст. лейтэнант М. М. Шчукін вызначыўся пры вызваленні Гомельскай вобл. 23—24.6.1944 г. пад ураганным агнём за 300 м ад траншэі ворага з узводам будаваў мост цераз р. Друць каля Рагачова. Узвод панёс вялікія страты, М. М. Шчукін быў пара-нены, але не пераставаў працаваць, мост быў пабудаваны ў тэрмін. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.8.1944 г. Пры размініраванні Балтыйскага ўзбя-рэжжа ў чэрвені 1945 г. М. М. Шчукін быў цяжка паранены і 18.6.1945 г. памёр. Пахаваны ў г. Мамонава Калінінград-скай вобл. Яго імем названы рыбалавецкі пасёлак у Калінінградскай вобл., калгас на радзіме, завод у г. Мамонава.

Землякі-героі

БЕЛАВУСАЎ Андрэй Мінавіч. Поўны кавалер ордэна Славы. Нарадзіўся 2.10. 1906 г. ў в. Ходасавічы Рагачоўскага р-на. Беларус. Працаваў у калгасе. У Айчын-ную вайну ўдзельнік партызанскага руху на Гомельшчыне. З чэрвеня 1944 г. на

А. М. Белавусаў.

У. С. Вялічка.

П. Е. Жгіроў.

Г. П. Ісакаў.

фронце, сапёр. Вызначыўся ў баях на тэрыторыі Польшчы і Германіі. 14.1.1945 г. ў час прарыву варожай абароны ў раёне Віслы ў складаных абставінах зняў 42 міны. У лютым 1945 г. пераправіў цераз Одэр 400 скрынак боепрыпасаў, 1,5 т прадуктаў. 10.3.1945 г. на чале групы байцоў зрабіў 2 праходы ў мінных палях, у час наступлення зняў 150 мін. 15—16.4.1945 г. зрабіў праходы ў мінных палях, зняў 30 мін, размініраваў шашу ў напрамку г. Франкфурт-на-Одэры, зняў 32 міны. 25.4.1945 г. ўзначальваў групу сапёраў пры пабудове моста цераз канал, што садзейнічала поспеху наступлення савецкіх войск.

Пасля вайны А. М. Белавусаў жыў на радзіме ў в. Ходасавічы, працаваў у калгасе. Памёр 18.11.1976 г.

ВЯЛІЧКА Уладзімір Сідаравіч. Нарадзіўся ў 1922 г. ў с. Новакраснае Арбузінскага р-на Мікалаеўскай вобл. Рускі. Да вайны жыў у г. Рагачоў. У Чырвонай Арміі з 1941 г. Скончыў Гомельскае ваеннае пяхотнае вучылішча. На фронце з 1942 г. Камандзір мінамётнай роты ст. лейтэнант У. С. Вялічка вызначыўся пры вызваленні Украіны. 25.9.1943 г. на чале роты пад агнём гітлераўцаў фарсіраваў Днепр каля с. Пекары Канеўскага р-на Чаркаскай вобл. Байцы занялі зручную агнявую пазіцыю, знішчылі 5 агнявых кропак праціўніка, што садзейнічала паспяховай пераправе нашых галоўных сіл. У баях 27 верасня У. С. Вялічка мінамётным агнём паспяхова адбіваў варожыя атакі. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 3.6.1944 г. Прапаў без вестак 29.10.1944 г.

ГУСАРАЎ Рыгор Андрэевіч. Нарадзіўся 6.2.1906 г. ў в. Алешня Рагачоўскага р-на. Рускі. Да вайны жыў у в. Холма Назараўскага р-на Краснаярскага краю, працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі са жніўня 1941 г., на фронце з верасня 1941 г. Камандзір аддзялення гв. сяржант Р. А. Гусараў вызначыўся 28.9.1943 г. пры фарсіраванні Дняпра. 4.10.1943 г. ў баі каля в. Мішурын Рог Верхнедняпроўскага р-на Днепрапятроўскай вобл. замяніў выбыўшага са строю камандзіра ўзвода. Дзейнічаў умела, байцы ўзвода занялі найбольш выгадны рубеж, адбілі контратакі праціўніка, што садзейнічала паспяховай пераправе іншых падраздзяленняў палка. Загінуў 23.12.1943 г. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 22.2.1944 г.

ЖГІРОЎ Піліп Ерафеевіч. Нарадзіўся 11.11.1911 г. ў в. Гута Рагачоўскага р-на. Беларус. Член КПСС з 1941 г. Да вайны працаваў у калгасе. У Чырвонай Арміі з 1933 г. У 1939 г. скончыў Маскоўскае ваенна-пяхотнае вучылішча, удзельнік баёў на р. Халхін-Гол у 1939 г. З 1942 г. на Сталінградскім, Данскім, Бранскім, Цэнтральным і 1-м Беларускім франтах. Вызначыўся пры фарсіраванні Дняпра каля в. Вялле Брагінскага р-на. У ноч на 28.9.1943 г. гв. стралковы полк, начальнікам штаба якога быў маёр П. Е. Жгіроў, пад агнём праціўніка пераправіўся на правы бераг Дняпра, выбіў фашыстаў з траншэй, прасунуўся на 6 км і стварыў плацдарм, на які пераправіліся іншыя вайсковыя часці. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 15.1.1944 г.

Пасля вайны П. Е. Жгіроў працягваў службу ў Савецкай Арміі. У 1947 г. скончыў Ваенную акадэмію імя Фрунзе, у 1955 г. Ваенную акадэмію Генштаба. У 1963 г. генерал-маёр П. Е. Жгіроў звольнены ў запас. Жыве ў г. Санкт-Пецярбург.

ІСАКАЎ Георгій Пятровіч. Нарадзіўся 11.2.1896 г. ў в. Вялікая Крушынаўка Рагачоўскага р-на. Беларус. Член КПСС з 1944 г. У 1915 г. скончыў Рагачоўскае рэальнае вучылішча, у 1929 г. БДУ, у 1930 г. курсы «Выстрал». З 1915 г. ў

Р. С. Кавалёў.

В. М. Калеснікаў.

К. Н. Осіпаў.

М. П. Пацееў.

арміі, з красавіка 1918 г. ў Чырвонай Арміі. Удзельнік грамадзянскай вайны на Заходнім фронце. У 1922—24 гг. працаваў намеснікам старшыні выканкома Рагачоўскага павятовага Савета, у 1924—32 гг. быў на прафсаюзнай і савецкай рабоце ў Мінску. З 1932 г. начальнік управўлення Камітэта нарыхтовак пры СНК БССР. У 1941 г. скончыў Ваенную акадэмію імя Фрунзе. Са жніўня 1941 г. на Заходнім, Сталінградскім, Данскім, 3-м Беларускім і інш. франтах — камандзір палка, брыгады, дывізіі, генерал-маёр. Вызначыўся пры фарсіраванні Дняпра на поўдзень ад Краменчуга Палтаўскай вобл. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 23.10.1943 г.

Да 1955 г. Г. П. Ісакаў служыў у Савецкай Арміі, быў начальнікам ваенных кафедраў Тартускага універсітэта і Эстонскай сельскагаспадарчай акадэміі. Памёр 4.2.1961 г., пахаваны ў г. Рыга.

КАВАЛЁЎ Рыгор Сямёнавіч. Нарадзіўся 8.5.1902 г. ў в. Вялікая Крушынаўка Рагачоўскага р-на. Беларус. Член КПСС з 1925 г. У Чырвонай Арміі ў 1924—28 гг. Да вайны працаваў на радзіме аб'ездчыкам у лясніцтве, старшынёй калгаса. Удзельнік вызвалення Заходняй Беларусі ў 1939 г. У Айчынную вайну партызан 8-й Рагачоўскай партызанскай брыгады. З ліпеня 1944 г. на 3-м Беларускім фронце. Стралок мотастралковай брыгады сяржант Р. С. Кавалёў вызначыўся пры вызваленні Літвы. 18.8.1944 г. ў баі за вышыню каля г. Шаўляй батальён пяхоты праціўніка пры падтрымцы 23 танкаў і 9 бронетранспарцёраў перайшоў у контратаку. Савецкія воіны падбілі некалькі танкаў, але астатнія рухаліся наперад. І тады Р. С. Кавалёў са звязкам гранат кінуўся пад танк. Натхнёныя яго подзвігам, савецкія воіны адбілі контратаку фашыстаў. Пахаваны Р. С. Кавалёў на ваенных могілках у населеным пункце Гінкунай Шаўляйскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г.

КАЛЕСНІКАЎ Віталій Міхайлавіч. Нарадзіўся 15.8.1922 г. ў г. Рагачоў. Член КПСС з 1944 г. Да вайны вучыўся ў Рагачоўскім педагагічным інстытуце. У Чырвонай Арміі з лютага 1941 г. З чэрвеня 1941 г. на Заходнім, Бранскім, Цэнтральным і інш. франтах. Удзельнік абарончых баёў у Мінскай і Магілёўскай абласцях, Курскай бітвы, вызвалення Украіны, Беларусі, Польшчы, баёў на тэрыторыі Германіі. Камандзір стралковага ўзвода гв. мал. лейтэнант В. М. Калеснікаў вызначыўся ў баях за г. Чарнігаў і пры фарсіраванні Дняпра ў Камарынскім р-не Палескай вобл. 28.9.1943 г. ў час бою ўзначаліў роту, якая пад агнём гітлераўцаў пераправілася на правы бераг Дняпра. За 2 дні рота адбіла 16 атак ворага. Прарваўшы абарону праціўніка, рота прасунулася наперад на 6 км, вызваліла в. Вялле. У баях за в. Галкі байцы адбівалі ў дзень па 3—4 контратакі. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 15.1.1944 г.

Пасля вайны В. М. Калеснікаў служыў у Савецкай Арміі. У 1952 г. скончыў Ваенную акадэмію імя Фрунзе, у 1961 г. Ваенную акадэмію Генштаба. Памёр 27.11.1964 г., пахаваны ў г. Рагачоў на вайсковых могілках. Імем В. М. Калеснікава названа вуліца ў Рагачове, яго імя было прысвоена піянерскай дружыне сярэдняй школы № 4 Рагачова.

ОСІПАЎ Кірыла Нічыпаравіч. Нарадзіўся 15.2.1907 г. ў в. Збароў Рагачоўскага р-на. Беларус. Член КПСС з 1931 г. Быў на камсамольскай рабоце ў Жлобіне. У Чырвонай Арміі з 1929 г. У 1935 г. скончыў артылерыйскае вучылішча. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40 гг. У Айчынную вайну на фронце з чэрвеня 1941 г. Сакратар партбюро артылерыйскага палка ст. па-

Ц. А. Пачтароў.

А. Ф. Самусеў.

літрук К. Н. Осіпаў у складзе групы войск генерал-лейтэнанта І. В. Болдзіна з баямі прабіваўся з акружэння на тэрыторыі Беларусі. У жніўні 1941 г. перайшоў лінію фронту, наладзіў сувязь з камандуючым 19-й арміяй І. С. Коневым, удзельнічаў у распрацоўцы і ажыццяўленні плана для злучэння групы І. В. Болдзіна з часцямі Чырвонай Арміі. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 15.8.1941 г. У 1942—43 гг. К. Н. Осіпаў у штабе партызанскага руху пры ваенсавеце Заходняга фронту. З 1944 г. на фронце. Удзельнік вызвалення Беларусі, баёў на тэрыторыі Усходняй Прусіі, на Далёкім Усходзе, супраць Японіі.

Да 1955 г. К. Н. Осіпаў служыў у Савецкай Арміі, палкоўнік. Жыў у Гомелі. Памёр 16.8.1975 г. Пахаваны ў Гомелі на Давыдаўскіх могілках. Імем К. Н. Осіпава названа вуліца ў Гомелі, яго імя было прысвоена піянерскай дружыне васьмігадовай школы ў в. Збароў, дзе ў музеі баявой і працоўнай славы яму прысвечаны стэнд; яго партрэт устаноўлены на алеі Герояў каля Кургана Славы ў Рагачове.

ПАЦЕЕЎ Мікалай Паўлавіч. Нарадзіўся 16.5.1919 г. ў г. Рагачоў. Рускі. Член КПСС з 1943 г. У 1938 г. скончыў Ленінградскі машынабудаўнічы тэхнікум, працаваў на Ленінградскім трубным заводзе. У Чырвонай Арміі з 1939 г. З чэрвеня 1941 г. на Паўднёвым, Паўднёва-Заходнім, Сталінградскім, Бранскім, 1-м Прыбалтыйскім, 3-м Беларускім франтах. Удзельнічаў у вызваленні Беларусі, Літвы, Латвіі. 17.9.1944 г. танкавая рота лейтэнанта М. П. Пацеева заняла абарону на захад ад г. Мітава (цяпер г. Елгава, Латвія) і ўступіла ў бой з намнога большымі сіламі праціўніка. На працягу 4 сутак воіны адбілі 28 контратак. М. П. Пацееў з экіпажам знішчыў 9 танкаў. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 24.3.1945 г.

Да 1970 г. М. П. Пацееў служыў у Савецкай Арміі, падпалкоўнік. Жыў у г. Лунінец Брэсцкай вобл., у Мінску. Памёр 27.9.1972 г., пахаваны на Усходніх могілках у Мінску.

ПАЧТАРОЎ Цімафей Аляксеевіч. Нарадзіўся 3.11.1913 г. ў в. Каласы Рагачоўскага р-на. Беларус. Член КПСС з 1940 г. У Чырвонай Арміі з 1934 г. У 1938 г. скончыў Севастопальскае ваенна-марское вучылішча. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40 гг. У Айчынную вайну ўдзельнічаў у абароне Ленінграда. Са жніўня 1945 г. афіцэр-аператар берагавой артылерыі штаба Петрапаўлаўскай ваенна-марской базы Ціхаакіянскага флоту. Вызначыўся ў савецка-японскай вайне 1945 г. 18.8.1945 г. батальён марской пяхоты пад камандаваннем маёра Ц. А. Пачтарова паспяхова высадзіўся на востраў Шумшу, захапіў прыбярэжныя абарончыя збудаванні, штаб варожага батальёна, адбіў 3 контратакі, чым забяспечыў плацдарм для высадкі галоўных сіл дэсанта. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 14.9.1945 г.

Да 1957 г. Ц. А. Пачтароў служыў у Савецкай Арміі, палкоўнік. Жыве ў г. Сестрарэцк Санкт-Пецярбургскага гарсавета. Яго імем названы мыс на востраве Шумшу.

САМУСЕЎ Андрэй Фёдаравіч. Нарадзіўся 5.10.1908 г. ў в. Высокае Рагачоўскага р-на. Беларус. Член КПСС з 1954 г. У Айчынную вайну на фронце з 1941 г., мінамётчык. Вызначыўся 15.10.1943 г. пры фарсіраванні Дняпра каля г. п. Лоеў Гомельскай вобл. Першы ў роце пераправіўся цераз раку, у рукапашным баі за плацдарм знішчыў некалькі гітлераўцаў, садзейнічаў паспяховай пераправе падраздзяленняў палка. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 30.10.1943 г.

Пасля вайны А. Ф. Самусеў жыў на радзіме, працаваў старшынёй калгаса. Памёр 8.5.1965 г. Пахаваны ў в. Высокае Рагачоўскага р-на на вайсковых могілках.

СКРЫГАНАЎ Вікенцій Васілевіч. Нарадзіўся 22.6.1903 г. ў в. Надзейкавічы Рагачоўскага р-на. Беларус. Член КПСС з 1925 г. У Чырвонай Арміі з 1920 г. У 1925 г. скончыў пяхотную школу, у 1938 г.— Ваенную акадэмію імя Фрунзе. Удзельнік грамадзянскай вайны. У 1922—35 гг. у войсках БВА. У Айчынную вайну з 1941 г. на Заходнім, Паўднёвым, Закаўказскім, Паўночна-Каўказскім, Паўднёва-Заходнім, 3-м, 2-м, 1-м Украінскіх франтах. У студзені 1945 г. гвардзейская стралковая дывізія пад камандаваннем

В. В. Скрыганаў.

А. П. Сярогін.

М. В. Філімонаў.

генерал-маёра В. В. Скрыганава прарвала абарону ворага на захад ад г. Сандамір (Польшча) і за 11 дзён з баямі прайшла 264 км, фарсіравала р. Одэр, нанесла вораґу вялікія страты ў жывой сіле і тэхніцы. У баі быў цяжка паранены, памёр 26.1.1945 г. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 6.4.1945 г. Пахаваны ў г. Львоў. Яго імем названы вуліцы ў Мінску і в. Надзейкавічы Рагачоўскага р-на.

СЯРОГІН Аляксандр Паўлавіч. Нарадзіўся 30.8.1906 г. ў в. Балдасоўка Ферзікаўскага раёна Калужскай вобласці. Рускі. Член КПСС з 1932 г. У Чырвонай Арміі з 1928 г. У 1941 г. скончыў Вышэйшую афіцэрскую школу штабной службы. На фронце з 1942 г. Вызначыўся ў баях за вызваленне Камарынскага р-на Палескай вобл. 28.9.1943 г. полк пад камандаваннем гв. падпалкоўніка А. П. Сярогіна пад агнём праціўніка фарсіраваў Днепр, прарваў абарону, замацаваўся на плацдарме, адбіў контратакі ворага і вызваліў вёскі Вялле і Галкі Брагінскага р-на. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 15.1.1944 г.

Пасля вайны А. П. Сярогін служыў у арміі, палкоўнік. У 1951 г. звольнены ў запас. Жыў у Рагачове. Памёр 25.7.1977 г. Пахаваны ў Рагачове на вайсковых могілках.

ФІЛІМОНАЎ Міхаіл Васілевіч. Нарадзіўся 5.6.1922 г. на станцыі Гур'еўск Кемераўскай вобл. Рускі. Член КПСС з 1943 г. Скончыў сярэднюю школу, працаваў слесарам у МТС. Да вайны жыў у Рагачове. У Чырвонай Арміі з 1941 г. У 1942 г. скончыў Вольскае пяхотнае вучылішча, у 1945 г. Харкаўскае ваенна-палітычнае вучылішча. На фронце з 1942 г. Удзельнік Курскай бітвы. Камсорг стралковага батальёна ст. сяржант М. В. Філімонаў вызначыўся пры фарсіраванні Дняпра. 22.9.1943 г. ў складзе перадавога атрада ён пераправіўся цераз Днепр каля в. Камарын Палескай вобл. На захопленым плацдарме ўдзельнічаў у адбіцці контратак праціўніка, падбіў з процітанкавага ружжа 3 танкі. У крытычны момант замяніў выбыўшага са строю камандзіра роты. Званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 16.10.1943 г.

Пасля вайны М. В. Філімонаў служыў у Савецкай Арміі, палкоўнік. У 1954 г. скончыў Ваенна-палітычную акадэмію. У 1976 г. звольнены ў запас. Жыве ў г. Арэнбург.

Крутымі дарогамі вайны

Тысячы сыноў і дачок рагачоўскай зямлі прайшлі праз цяжкія ваенныя выпрабаванні, змагаліся на розных франтах. Для адных франтавыя дарогі пачыналіся ў 1941, другія ішлі да іх партызанскімі сцежкамі і пасля вызвалення родных мясцін уступалі ў Чырвоную Армію, каб гнаць ворага далей на захад. І куды б ні кідаў іх франтавы лёс, салдаты-рагачоўцы мужна выконвалі свой нялёгкі воінскі абавязак.

Іван Акімавіч Бондараў нарадзіўся ў в. Слабада. У 1940 г. быў прызваны на службу ў Чырвоную Армію. Служыў у 53-м палку 81-й танкавай дывізіі непадалёку ад Львова. У ноч з 21 на 22 чэрвеня 1941 г. салдаты позна вярнуліся з трэніровак, спаць ляглі ў 2 гадзіны ночы. І не адразу разабраліся, што да чаго, калі пачулі ўсхваляваны голас дзяжурнага «Трывога!» Падхапіўшыся, убачылі зарыва над палаючым аэрадромам. Так для танкіста І. А. Бондарава і яго сяброў пачалася вайна. Ніколі не забыць тую ноч Івану Акімавічу. І пайшлі франтавыя дарогі, баі, шпіталі, паражэнні і ўдачы.

Тройчы быў паранены, кантужаны. Бывалі такія складаныя сітуацыі, як, напрыклад, у баі пад Варонежам, калі салдат ужо не спадзяваўся, што дажыве да Перамогі. Але лёс быў літасцівы да яго. 6 танкаў змяніў за вайну, а сам выжыў. Вызваляў Кіеў, Польшчу, да Аўстрыі дайшоў старшым сяржантам. Узнагароджаны 2 ордэнамі Айчыннай вайны, медалямі. Вярнуўшыся да мірнага жыцця, гэтак жа самаддана працаваў, як і ваяваў. Узнагароджаны ордэнам Працоўнай Славы.

Іван Канстанцінавіч Круглікаў, маёр у адстаўцы, жыве ў Рагачове. У пачатку вайны быў партызанам, з 1943 г. ў Чырвонай Арміі. Удзельнічаў у вызваленні Польшчы, у баях на Одэры, у штурме Берліна, распісаўся на рэйхстагу. Быў у складзе савецкай аховы ў час падпісання капітуляцыі Германіі ў прадмесці Берліна Карлсхорст. Мае ўзнагароды. Вельмі памятнае для Івана Канстанцінавіча імклівае наступленне нашых войск на польскай зямлі зімой 1945 г. І. К. Круглікаў быў тады ў складзе танкавага дэсанта, які, прарваўшы фронт, пранік у глыбокі тыл фашысцкіх войск. Танкісты і дэсантнікі, праразаўшы шашу з Лодзі, нанеслі нечаканы ўдар па фашысцкіх войсках, якія адступалі. Агнём і гусеніцамі разграмілі фашысцкую калону даўжынёй каля 3 км і гэтак жа імкліва зніклі ў лясным масіве, прасоўваючыся далей на захад. Вельмі цяжкімі былі баі за г. Познань. Доўгі час нашым байцам ніяк не ўдавалася ўзяць гарадскую крэпасць, надзвычай умацаваную, з вялікай колькасцю агнявых пунктаў. Фашысты, якія абаранялiся ў крэпасці, аказалі жорсткае супраціўленне. І тады наша камандаванне вырашыла ўзарваць крэпасць. На тэрыторыі крэпасці разгарэліся ўпартыя баі, якія пераходзілі ў рукапашныя сутычкі. Гарнізон быў вымушаны здацца.

Канстанцін Уладзіміравіч Паўлаў родам з Рагачова. Механік-вадзіцель танка К. У. Паўлаў сустрэў вайну каля Беластока, дзе служыў у Чырвонай Арміі. Потым удзельнічаў у абароне Магілёва, Смаленска, Масквы, у Курскай бітве і вядомым танкавым баі пад Прохараўкай. Потым былі баі за Дняпро, вызваленне Украіны і яе сталіцы Кіева, вызваленне Беларусі, прычым Канстанціну Уладзіміравічу пашчасціла вызваляць родны Рагачоў. Потым удзельнічаў у вызваленні Польшчы, яе сталіцы Варшавы і іншых буйных гарадоў, у баях на Одэры, штурме Берліна, распісаўся на рэйхстагу. Узнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны I і II ступеней, медалямі.

Многа ўсяго пабачыў танкіст на сваім франтавым шляху за доўгія гады вайны. Адступаючы з баямі ад граніцы, даводзілася пад бамбёжкамі выходзіць з акружэння, гарэць у танку. Быў 6 разоў паранены, двойчы кантужаны. Асабліва памятнымі засталіся ў Канстанціна Уладзіміравіча баі за Маскву. Ваяваў ён тады ў складзе 4-й танкавай брыгады (дарэчы, брыгадзе самай першай было прысвоена званне «гвардзейская» і яна стала называцца 1-й гвардзейскай танкавай брыгадай). Найбольш небяспечным, як расказвае К. У. Паўлаў, было становішча на тульскім напрамку. Сілы былі настолькі няроўнымі, што, здавалася, ужо немагчыма адстаяць Маскву. Ва ўсякім разе, так лічылі гітлераўцы, і тады ўпершыню былі выкарыстаны танкавыя засады. Замаскіраваўшыся, нашы танкі нечакана наносілі па варожых калонах магутны агнявы ўдар, хутка памяняўшы месца ўкрыцця, наносілі яшчэ некалькі імгненных магутных залпаў па ворагу. Потым хутка адыходзілі на некалькі кіламетраў і займалі такую ж замаскіраваную пазіцыю. Адна толькі танкавая рота, дзе служыў механікам-вадзіцелем Канстанцін Уладзіміравіч, знішчыла ў баях пад Масквой 47 фашысцкіх танкаў. Такім чынам 4-я танкавая брыгада нанесла такія вялікія страты 2-й танкавай групе Гудэрыяна, што ён паставіў пад сумненне данясенне сваёй разведкі аб тым, што супраць яго дзейнічае танкавая брыгада, а не армія. Пасля Масквы К. У. Паўлаў удзельнічаў у жорсткіх баях за Тулу, Валакаламск, Істру. Нашы войскі панеслі ў гэтых баях вельмі цяжкія страты — загінула шмат баявых сяброў, брыгада страціла амаль усю матэрыяльную частку, лясамі выходзіла з акружэння. Выжыць Канстанціну Уладзіміравічу дапамаглі шчаслівы лёс і высокае майстэрства механіка-вадзіцеля, дзякуючы якому не раз было выратавана жыццё ўсяго экіпажа. Здзейсніў некалькі танкавых таранаў. У бітве на Курскай дузе быў цяжка паранены, танк загарэўся. Заўважыўшы, што не ўсе танкісты пакінулі палаючую машыну, медсястра стралковай роты выцягнула параненага механіка-вадзіцеля літаральна за некалькі секунд да ўзрыву танка. Маці салдата Соф'я Міронаўна двойчы атрымлівала пахаронкі на сына. Але ён выжыў, вярнуўся дамоў і зараз жыве ў Рагачове.

Акім Акімавіч Голубеў нарадзіўся ў в. Турск. Маладым хлопцам быў ён, калі пачалася вайна. Моцным болем апякла яго страта маці і старэйшай сястры, растраляных фашыстамі. Можа таму так самаддана і рашуча змагаўся з ворагам

18-гадовы юнак, які ў 1944 г. стаў байцом Чырвонай Арміі. Ад Дняпра да Одэра пралёг яго шлях. Асабліва запомніліся баі за Кракаў, яны скончыліся для маладога салдата шпіталем. Потым былі яшчэ 2 раненні. За мужныя паводзіны ў баях узнагароджаны ордэнамі Славы III ступені, медалямі «За адвагу» і інш. За добрасумленную працу пасля вайны электраманцёрам у райаб'яднанні «Сельгастэхніка» ўзнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны».

Імя **Яўгена Фёдаравіча Фралова** добра вядома рагачоўцам. Ён працаваў райваенкомам, падпалкоўнік у адстаўцы. За мужнасць і адвагу на франтах вайны ўзнагароджаны ордэнамі Чырвонага Сцяга і Чырвонай Зоркі.

Іван Рыгоравіч Якімаў узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга, 2 ордэнамі Чырвонай Зоркі, ордэнам Айчыннай вайны I ступені. Пасля вайны працаваў на заводзе «Дняпраектар». Шмат гадоў добрасумленнай працы аддалі гэтаму заводу ветэраны вайны **Зінаіда Фёдараўна Падрубная, Кірыла Сцяпанавіч Новікаў, Меркурый Лазаравіч Новікаў** і многія іншыя.

У калгасе «Новы шлях» многія гады адпрацавалі на палях і фермах **І. Е. Белавусаў, П. М. Осіпаў, І. Р. Слугароў, Н. І. Раманаў, П. А. Зайцаў** і іншыя ветэраны — жыхары вёсак Ходасавічы, Збароў, Вікоў.

Ганаруцца сваімі ветэранамі ў саўгасе «1 Мая», дзе доўга працавалі былыя франтавікі **Васіль Яфрэмавіч Драгун, Ілья Ігнатавіч Аўласенка, Мікалай Іванавіч Гаўрыленка, Іван Ягоравіч Пешахонаў, Фрол Пятровіч Кушняроў, Рыгор Васілевіч Мельнікаў, Парфен Міхайлавіч Раманаў** і многія іншыя.

Усяго некалькі дзесяткаў прозвішчаў з тысяч, некалькі фрагментаў з мноства біяграфій... Колькі было іх, рагачоўцаў, маладых і сталых, сямейных і халасцяков, зусім бязвусых юнакоў, якія вынеслі на сваіх плячах нялёгкую ношу салдата Вялікай Айчыннай. Кожны з іх, хто дажыў і хто не дажыў да пераможнага мая, хто названы і не названы ў гэтай кнізе, зрабіў свой уклад у агульную справу Перамогі. Вялікая і шчырая ўдзячнасць патомкаў усім ім за тое, што яны зрабілі ў імя будучыні!

В. Паўлаў (частка артыкула).

Праз мукі палону

Іван Сафонавіч Майсееў, баец палкавой школы 27-га асобнага матацыклетнага палка пасля працяглых знясільваючых баёў пад Вялікімі Лукамі разам з іншымі байцамі школы трапіў у акружэнне. Восем сутак без ежы і вады курсанты школы імкнуліся разарваць варожае кальцо. Аднак не ўдалося.

...Трапіўшых у палон байцоў гналі ўсё далей на захад. Раз-пораз ззаду чуліся стрэлы. Гэта канваіры на матацыкле дабівалі тых, хто не мог больш ісці і падаў у знямозе ў прыдарожны пыл. Прыгналі на ўскраіну Маладзечна, дзе за калючым дротам пад адкрытым небам быў наспех створаны лагер ваеннапалонных. З гэтага моманту для Івана Сафонавіча і яго баявых таварышаў пачаліся неймаверныя выпрабаванні. Кармілі палонных адзін раз у суткі. Так званага «хлеба» выдавалі па сто грамаў. І білі. Нават пры раздачы баланды тоўсты повар у брудным фартуку нацэльваўся чарпаком у галаву. Зняволеныя, ухіляючыся ад удараў, надстаўлялі бляшанкі, пілоткі, а то і проста далоні, каб атрымаць сваю порцыю. Увесь час хацелася есці. Елі траву, лісце дрэў. Хутка на ўсёй тэрыторыі лагера чарнела голая зямля. Неўзабаве пачаліся восеньскія дажджы, затым выпаў снег, ударылі маразы. Палонныя спалі пад адкрытым небам. Раніцай вопратка была ў белай шэрані і дзесяткі нерухомых цел усцілалі зямлю.

Аднойчы ноччу Івану Майсееву ўдалося падкапацца пад калючы дрот і ўцячы. Худы, аброслы, у лахманах, ён трапіў у вёску Мойсічы. У крайняй хатцы яго прытуліла сям'я сялянкі Еўдакіі Баран. Гледзячы на абмарожанага, ледзь жывога ваеннапалоннага, жанчына не магла стрымаць слёз. Іван таксама заплакаў.

Калі загаіліся раны, Іван Майсееў падаўся ў родную вёску Каласы, дзе заставаліся бацькі, тры браты і дзве сястры. Пад Ракавам Івана напаткала бяда — ён трапіў на засаду паліцэйскіх. Збіты, звязаны, Іван апынуўся ў Мінскай турме. Пачаліся допыты. Следчы ўсё хацеў даведацца, адкуль і куды ішоў Майсееў, хто ён такі. Шмат давялося перажыць у турме нашаму земляку. На яго вачах катавалі падпольшчыкаў і партызан. Па вечарах жа ў камерах тварылася штосьці жудаснае. Фашысты прыходзілі ў камеру са сваёй ахвярай або выбіралі сярод зняволеных каго-небудзь, ставілі на табурэтку. Потым, накінуўшы на шыю пятлю, выбівалі з-пад ног табурэтку, і чалавек

завісаў у перадсмяротных сутаргах. П'яныя, сытыя ахоўнікі дзіка рагаталі.

Аднойчы, было гэта ў пачатку сакавіка 1942 г., на крытых грузавіках вязняў пачалі вывозіць за горад, у Трасцянец, дзе адбываўся масавы расстрэл. Іван Сафонавіч трапіў у чацвёрты рад перад ямай, куды падалі людзі. Не чакаючы, калі куля прашые грудзі, зрабіў крок, другі і скочыў у яму. Збоку, унізе, зверху ляжалі мёртвыя і параненыя ахвяры. Людская кроў залівала яму твар, рукі, спіну. На нейкі час Іван страціў прытомнасць. Неўзабаве стрэлы і галасы катаў сціхлі. Іван выбраўся з-пад трупаў і кінуўся бегчы далей ад гэтага страшнага месца. Калі развіднела, апынуўся каля сялянскай хаты. Пастукаў у акно. Гаспадар адчыніў дзверы і паставіў вінтоўку: «Рукі ўгору!». Было вельмі крыўдна, пазбегнуўшы смерці, трапіць у рукі паліцэйскага. Івана зноў вярнулі ў турму, моцна збілі. А праз некалькі дзён усіх, каго не расстралялі, павезлі на захад. Поезд спыніўся недалёка ад польскага горада Любліна. Тут і даведаліся, што прывезлі ў канцлагер Асвенцім. І зноў пачалося жудаснае неверагоднае жыццё, быццам у нейкім благім сне. Знясільваючая работа на разгрузцы цэглы, будаўніцтве, на праполцы капусты і буракоў аднімала апошнія сілы, якіх і так было няшмат. А ў выніку — раніцай паўлітра карычневай бурды, якая называлася «кавай», пасля работы рэдкі суп і кавалачак хлеба, а вечарам зноў «кава». Людзей збівалі, нацкоўвалі на іх сабак без усялякіх прычын. Чорны злавесны дым крэматорыя напамінаў, што кожны вязень у любы час можа трапіць туды.

Вясной 1944 г. Іван Сафонавіч трапіў у Маўтхаўзен. Тут было яшчэ горш. Вязняў ганялі працаваць у каменны кар'ер на здабычу мармуру. Даводзілася апускацца і падымацца па 185 прыступках з цяжкай ношай на плячах. Хто не вытрымліваў, таго тут жа ў кар'еры і расстрэльвалі. Пасля работы вязняў гналі ў лагер строем, ззаду некалькі чалавек цягнулі тачку з забітымі і закатаванымі. Голад і тут быў страшэнны. Людзі бясконца хварэлі і паміралі. Выжыць дапамагала салідарнасць зняволеных. Французы, чэхі, палякі, амерыканцы, якія атрымлівалі пасылкі па лініі Чырвонага Крыжа, дзялілі ся з рускімі вязнямі.

У пачатку мая 1945 г. Маўтхаўзен быў вызвалены саюзнікамі. Калі пачалося медыцынскае абследаванне вязняў, высветлілася, што маладыя, у росквіце сіл людзі, ператварыліся ў бездапаможных старых, выглядалі шкілетамі. Іван Сафонавіч за час знаходжання ў канцлагерах страціў 37 кілаграмаў масы. Пасля лячэння дыстрафіі ён зноў трапіў на ваенную службу. Дэмабілізаваўся ў 1946 годзе і вярнуўся ў родныя Каласы.

У. Бандарэнка.

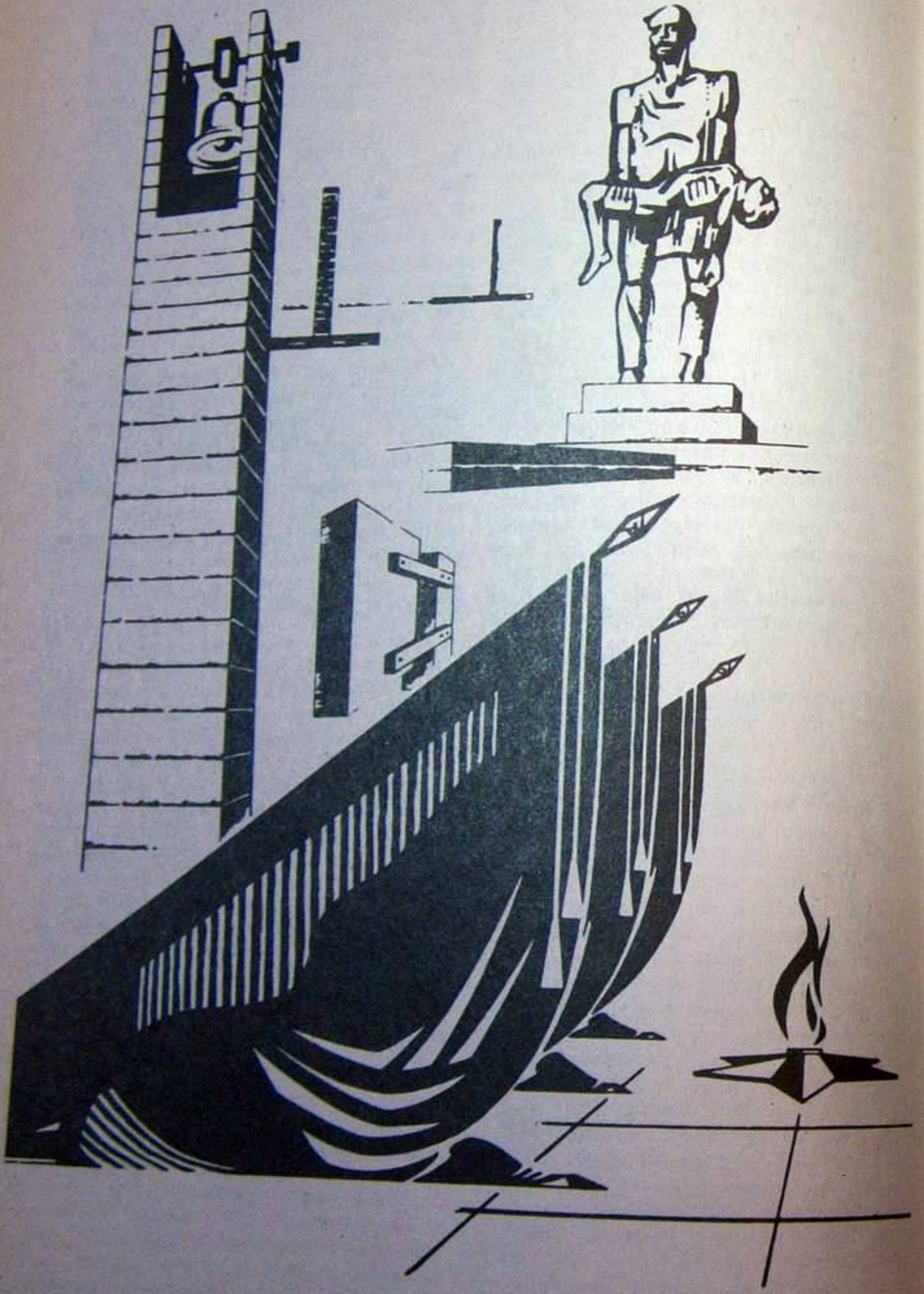

ЗАГІНУЎШЫЯ І ПРАПАЎШЫЯ БЕЗ ВЕСТАК УДЗЕЛЬНІКІ АНТЫФАШЫСЦКАГА ПАДПОЛЛЯ, ПАРТЫЗАНЫ, АСОБЫ, ЯКІЯ АКТЫЎНА САДЗЕЙНІЧАЛІ ПАДПОЛЛЮ, ПАРТЫЗАНСКАМУ РУХУ, І МІРНЫЯ ЖЫХАРЫ — АХВЯРЫ ФАШЫСЦКАГА ТЭРОРУ

Населеныя пункты Рагачоўскага раёна, якія былі знішчаны гітлераўцамі і не адноўлены пасля Вялікай Айчыннай вайны

Назва населенага пункта	Было да вайны		Знішчана		Калі знішчаны
	двароў	жыхароў	двароў	жыхароў	
Адраджэнне і Відалін	25	140	25	48	Верасень 1943 г.
Морткаў	22	101	22	11	Кастрычнік 1943 г.
Румок	9	38	9	3	Люты 1944 г.

Населеныя пункты Рагачоўскага раёна, якія былі знішчаны і адноўлены пасля Вялікай Айчыннай вайны

Назва населенага пункта	Было да вайны		Знішчана		Калі знішчаны
	двароў	жыхароў	двароў	жыхароў	
1	2	3	4	5	6
Азяраны	330	1810	282	62	Чэрвень 1942 г.
Азярышча	103	509	29	21	Люты 1944 г.
Альсагорка	8	39	8		Чэрвень 1944 г.
Аннаўка	42	212	11	3	1944 г.
Барсукі	60	277	6	9	1944 г.
Блізняцы	63	361	61		Люты 1944 г.
Блюеў	45	176	8		1943 г.
Брод	30	212	30	1	Снежань 1943 г.
Броннае	68	338	68	1	Чэрвень 1944 г.
Буда	76	287	76	2	Снежань 1943 г.
Валокі	40	218	40	43	Кастрычнік 1943 г.
Ветачка	89	267	80	4	Снежань 1943 г.
Вірычаў	65	227	65	5	1944 г.
Вішанькі	80	245	20		Снежань 1943 г.
Вішчын	101	490	27	3	1943 г.
Востраў	99	392	26	2	1944 г.
Вузенькі	16	104	10	7	1944 г.

1	2	3	4	5	6
	168	456	39	11	Снежань 1943 г.
	33	138	20	19	1944 г.
Высокае	130	768	106	62	Чэрвень 1944 г.
Вялікае Ляда	147	539	8		1943 г.
Вялікая Крушынаўка	235	1075	200	9	Снежань 1943 г.
Вялікія Стралкі	379	1175	83	181	Снежань 1943 г.
Гадзілавічы	15	91	15		Снежань 1943 г.
Гарадзец	50	297	18	20	Чэрвень 1944 г.
Грабаў	104	397	12		1943 г.
Гусараўка	73	213	10		1943 г.
Гута	56	255	26	3	1944 г.
Гуцішча	20	109	13		1944 г.
Дварэцкая Слабада	86	473	12	16	Лістапад 1943 г.
Дняпроўскі	161	575	52		Лістапад 1943 г.
Доўск	41	220	41	5	Снежань 1943 г.
Драгунск	32	136	22	19	1944 г.
Дубрава	27	125	27	3	Лістапад 1943 г.
Дзятлаўшчына	30	125	17	18	1944 г.
Жавінік	220	1116	150	19	1944 г.
Заазер'е	167	902	167	4	Чэрвень 1943 г.
Забалацце	36	176	6	5	1944 г.
Задруцце	148	774	148	16	Чэрвень 1944 г.
Залоззе	331	1303	44	12	Лістапад 1943 г.
Заполле і Дуброўшчына	48	251	9		1944 г.
Званец	16	53	13	1	Лістапад 1943 г.
Зялёны Дуб	36	217	7		Снежань 1943 г.
Ільіч	73	365	73	10	Чэрвень 1944 г.
Казацкі	100	274	100	110	Чэрвень 1943 г.
Каласы	71	217	71	38	Чэрвень 1943 г.
Каменка Рыскоўская	20	120	17	1	Снежань 1943 г.
Каменка Стралкоўская	141	504	17		1943 г.
Камень	110	412	110	3	Люты 1944 г.
Канава	63	315	63	21	1944 г.
Канапліцы	130	637	15	22	Люты 1944 г.
Касцяшоў	19	101	17		Чэрвень 1944 г.
Кісцяні	47	195	13		Снежань 1943 г.
Ключы	115	326	13		1943 г.
Княжыніка	11	59	9		1944 г.
Красніца	120	430	7	3	1943 г.
Крыўка	56	196	52	1	1944 г.
Курганае	58	314	58		1944 г.
Лейчыцы	102	430	6	2	1944 г.
Ліскаўская Слабада	19	145	13		1944 г.
Ліскі	296	1413	282	15	1944 г.
Лук'янаўка	110	584	32	2	1944 г.
Лучын	65	248	45		1944 г.
Малая Крушынаўка	103	492	101		Люты 1944 г.
Малынаўка	34	170	34	9	1944 г.
Малыя Канапліцы	12	53	12	2	1944 г.
Манькі	24	155	23		Снежань 1943 г.
Марусіна	40	140	40	3	Лістапад 1943 г.
Масткі	82	412	25	8	1944 г.
Махавая	12	45	10		1943 г.
Міньків	45	225	37	10	1944 г.
Міхалаўка	126	441	126	3	1944 г.
Навасяліе	75	327	35	3	Чэрвень 1944 г.
Навасёлкі	69	313	16	5	1943 г.
Надзейкавічы	11	39	9		1944 г.
Новая Алешня	48	242	20	1	1944 г.
Новая Аляксандраўка	288	1049	19	35	Лістапад 1943 г.
Новая Кашара	120	465	6	6	Лістапад 1943 г.
Новы Крыўск	54	270	54	7	1944 г.
Новыя Журавічы	92	354	25		1944 г.
Новыя Каласы	42	194	13	5	1943 г.
Папоўцы	14	78	9	2	Снежань 1942 г.
Партызаны					
Пахар					

1	2	3	4	5	6
Перакоп	32	85	32	4	Лістапад 1943 г.
Прыстой	39	200	17	3	1944 г.
Раманаўка	30	128	20		1944 г.
Будня Бронная	17	84	17		1944 г.
Рыскоў	96	276	96	23	Лістапад 1943 г.
Рэкта	90	418	80	6	Чэрвень 1944 г.
Рэпкі	91	347	16	1	1944 г.
Свержань	90	457	68	207	Лістапад 1943 г.
Сверкава	9	33	9		Чэрвень 1944 г.
Слабада	60	298	60		Люты 1944 г.
Слапішча	45	157	43	7	Чэрвень 1944 г.
Старая Алешня	160	547	20	7	1943 г.
Стараселле	139	517	41	4	Лістапад 1943 г.
Старое Сяло	95	498	7	10	1944 г.
Стары Мазалаў	34	171	25	3	1944 г.
Старыя Журавічы	434	1646	167	130	Лістапад 1943 г.
Стрэнькі	118	430	100	10	Чэрвень 1944 г.
Сычман	83	373	7	10	Лістапад 1943 г.
Сялец	67	296	67	212	Кастрычнік 1943 г.
Сяменькавічы	33	165	33	1	Чэрвень 1944 г.
Сямінаўка	114	364	12	3	Снежань 1943 г.
Талочкаў	61	260	61	213	Кастрычнік 1943 г.
Турск	165	699	158	15	Снежань 1943 г.
Турскавы	82	411	57	12	Снежань 1943 г.
Фалевічы	120	593	120	144	Кастрычнік 1943 г.
Хамічы	94	470	94	17	Чэрвень 1944 г.
Хапаны	89	415	89	17	1944 г.
Хмеліна	22	98	9	8	1944 г.
Цеснавое	61	368	9	2	1944 г.
Ціхінічы	135	835	130	32	Чэрвень 1944 г.
Шапчыцы	286	1141	98	27	Лістапад 1943 г.
Шлях Селяніна	16	76	16	2	Чэрвень 1944 г.
Шырокае	19	103	16		1944 г.
Шчыбрыя	32	199	30		Люты 1944 г.
Юдзічы	73	350	8		1943 г.
Ямнае, Дварэцкі с/с	50	246	7	5	1944 г.
Ямнае, Доўскі с/с	97	488	13	2	Лістапад 1943 г.
Ясенаўка	20	71	20	1	Чэрвень 1944 г.

АЗЯРАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЗЯРАНЫ

АТРОШКАЎ Анатоль Ягоравіч, партызан, загінуў 21.6.1943.

АЎРАМЕНКА Захар, 60 гадоў.

АЎРАМЕНКА Зінаіда Іванаўна, н. ў 1928.

АЎРАМЕНКА Сяргей Фёдаравіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

АЎРАМЕНКА Ульяна, н. ў 1903.

БОНДАРАВА Ганна Рыгораўна, н. ў 1928.

БОНДАРАВА Марыя Арцёмаўна, н. ў 1891.

БОНДАРАЎ Павел Іванавіч, н. ў 1926.

БОНДАРАЎ Пётр Якаўлевіч, н. ў 1930.

БУЧКОЎ Іван Дамітрыевіч, н. ў 1914.

БУЧКОЎ Якаў Іванавіч, н. ў 1919.

ГАРБАЧОЎ Радзівон Цярэнцьевіч, 46 гадоў.

ГУДКОЎ Іван Іванавіч, н. ў 1912, партызан, загінуў.

ГУДКОЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 6.2.1944.

ЗЫКАЎ Павел Рыгоравіч, н. ў 1924.

ЗЫКАЎ Рыгор Фролавіч, 54 гады.

КАВАЛЁВА Аляксандра Яфімаўна, н. ў 1913, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАВАЛЁВА Ксенія Дамітрыеўна, н. ў 1923.

КАВАЛЁВА Таццяна Дамітрыеўна, н. ў 1928.

КАВАЛЁЎ Аўрам Паўлавіч, н. ў 1891.

КАНАВАЛАВА Фядора, 64 гады.

КАНАВАЛАЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1925, партызан, загінуў 25.4.1944.

КАНАВАЛАЎ Сяргей Паўлавіч, н. ў 1882.

КАНДРАТАВА Марыя Сафонаўна, н. ў 1925.

КАНДРАТАЎ Павел Сафонавіч, н. ў 1921.

КОРЗУНАВА Марыя, 28 гадоў.

КОРЗУНАЎ Мацвей Юльянавіч, 30 гадоў.

КОРЗУНАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў у 1943.

КОРЗУНАЎ Міхаіл, 1 год.

КУХАРАВА Ганна Цітаўна, н. ў 1921.

КУХАРАЎ Павел Цітавіч, н. ў 1928.

КУШНЯРОЎ Павел Герасімавіч, н. ў 1927.

МАРКАЎ Павел Трафімавіч, н. ў 1928.

МАСАЛЬСКАЯ Тамара Рыгораўна, н. ў

1925, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
МАСАЛЬСКІ Валянцін Іванавіч, н. ў 1932.
МЕЛЬНІКАВА Агафія Міхайлаўна, 58 гадоў.
МЕЛЬНІКАВА Адэля Юльеўна, 45 гадоў.
МЕЛЬНІКАВА Марыя Аляксееўна, 13 гадоў.
МЕЛЬНІКАВА Марыя Гаўрылаўна, н. ў 1912.
МЕЛЬНІКАВА Надзея, 1 год.
МЕЛЬНІКАВА Надзея Аляксееўна, 17 гадоў.
МЕЛЬНІКАВА Тамара Міхайлаўна, 8 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Аляксей Лявонавіч, 64 гады.
МЕЛЬНІКАЎ Аляксей Мікалаевіч, 2 гады.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Аляксандравіч, 64 гады.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Аляксандравіч, 61 год.
МЕЛЬНІКАЎ Міхаіл Кузьміч, н. ў 1910, партызан.
МЕЛЬНІКАЎ Рыгор Міхайлавіч, 6 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Сяргей Кузьміч, н. ў 1929.
МІХАЛІШЫН Дзмітрый Яфімавіч, н. ў 1923, партызан, загінуў у 1943.
МІХАЛІШЫН Іван Іванавіч, н. ў 1925.
МІХАЛІШЫН Рыгор Яфімавіч.
ПУХЦЕЕВА Вольга Яфімаўна, н. ў 1940.
ПУХЦЕЕВА Ганна Якаўлеўна, н. ў 1923.
РАГАВІКОЎ Васіль, н. ў 1891.
РАГАВІКОЎ Сцяпан, н. ў 1880.
САВЯНКОВА Дар'я Яўгенаўна, 30 гадоў.
САВЯНКОВА Надзея Мікалаеўна, н. ў 1924, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
САВЯНКОЎ Адам Сідаравіч, 60 гадоў.
САВЯНКОЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1926.
САВЯНКОЎ Пётр Васілевіч, 52 гады.
САЛДАЦЕНКА Аляксей Данілавіч, н. ў 1929.
САЛДАЦЕНКА Даніла Уласавіч, н. ў 1909.
САЛДАЦЕНКА Іван Піліпавіч, партызан, загінуў.
САЛДАЦЕНКА Павел Мікалаевіч, н. ў 1925.
САЛДАЦЕНКА Павел Сцяпанавіч, н. ў 1927.
САЛДАЦЕНКА Рыгор, н. ў 1903.
СЛЕСАРАЎ Якаў, 45 гадоў.
ХУДАЛЕЖАЎ Навум Аляксандравіч, 28 гадоў.
ЦЫРЫКАВА Еўдакія Карпаўна, 56 гадоў.
ЦЫРЫКАВА Таццяна Герасімаўна, 65 гадоў.
ЦЯГЕЛАЎ Даямід Фаміч, 55 гадоў.
ЯКАВА Валянціна Аляксандраўна, н. ў 1920.
ЯКАВА Ганна Іванаўна, 60 гадоў.
ЯКАВА Марыя Паўлаўна, н. ў 1928, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЯКАЎ Павел Аляксандравіч, н. ў 1905.

ПАСЕЛАК ВУЗЕНЬКІ

АНІСЕЧКАВА Аляксандра Іванаўна, н. ў 1927.
АНІСЕЧКАЎ Аркадзь Іванавіч, н. ў 1925.
НОВІКАВА Марыя Якаўлеўна, н. ў 1927.
НОВІКАЎ Андрэй Якаўлевіч, н. ў 1929.
РАМАНЬКОВА Аляксандра Тарасаўна, н. ў 1911.
РАМАНЬКОВА Гілена Тарасаўна, н. ў 1907.
РАМАНЬКОЎ Цімафей Аляксандравіч, н. ў 1882.

ПАСЕЛАК ВЯЛІКАЕ ЛЯДА

АКУЛАВА Варвара Пятроўна, н. ў 1927.
АКУЛАВА Галіна, 14 гадоў.
АКУЛАВА Ганна Аляксандраўна, н. ў 1928.
АКУЛАВА Кацярына Аляксандраўна, н. ў 1925.
АКУЛАЎ Аляксандр Аляксандравіч, н. ў 1904.
АКУЛАЎ Пётр Аляксандравіч, н. ў 1929.
АНІСЬКОВА Ганна Ігнатаўна, н. ў 1928, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
АНІСЬКОВА Марыя Фёдараўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
АНІСЬКОЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1925, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
АНІСЬКОЎ Лявон Фёдаравіч, н. ў 1904.
АНТОНАЎ Піліп.
БАРАНАЎ Аляксандр Лявонавіч, н. ў 1908.
БАРАНАЎ Назар Лявонавіч, н. ў 1928.
БАРАНАЎ Пётр Агеевіч, н. ў 1906.
БАРАНАЎ Рыгор Мікалаевіч, н. ў 1931.
ЗАЙЦАВА Ульяна Пятроўна, н. ў 1928.
ЗАЙЦАВА Фаіна, н. ў 1937.
ЗАЙЦАЎ Рыгор Якаўлевіч, н. ў 1921.
ІГНАТАВА Марыя Іванаўна, 10 гадоў.
ІГНАТАВА Надзея Дзмітрыеўна, н. ў 1910.
ІГНАТАЎ Мікалай Аляксандравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ІГНАТАЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. ў 1928.
ІГНАТАЎ Рыгор Якаўлевіч, н. ў 1926.

ВЕСКА ВЯЛІКАЯ КРУШЫНАЎКА

АЛЕКСАЎ Апанас Васілевіч, н. ў 1908.
АНІСЕЧКАЎ Даніла Цітавіч, н. ў 1900.
АНІСЕЧКАЎ Серафім, н. ў 1905.
БАГАМАЗАВА Ганна Якаўлеўна, н. ў 1929.
БАГАМАЗАВА Еўдакія Якаўлеўна, н. ў 1924.
БАГАМАЗАВА Ніна Якаўлеўна, н. ў 1926.
БАГАМАЗАВА Софія Анціпаўна, н. ў 1906.
БАГАМАЗАЎ Пётр Анціпавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў 31.3.1944.
БАРАНАВА Кацярына, н. ў 1900.
БАРАНАВА Яфімія Ціханаўна, н. ў 1928.
БАРАНАЎ Міхаіл Фаміч, н. ў 1896.
БОНДАРАВА Ганна, н. ў 1910.
БОНДАРАВА Ганна Цітаўна, н. ў 1912.
БОНДАРАВА Наталля Іванаўна, н. ў 1907.
БОНДАРАВА Праскоўя Паўлаўна, н. ў 1901.
БОНДАРАЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1908.
БОНДАРАЎ Пётр Сяргеевіч, н. ў 1916.
БОНДАРАЎ Рыгор Паўлавіч, н. ў 1907.
БОНДАРАЎ Сцяпан Пракопавіч, н. ў 1912.
ВОЛІКАВА Хадосся Пятроўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ДАНІЛАВА Хоўра Пятроўна, н. ў 1918.
ДАНІЛАЎ Ілья Якаўлевіч, н. ў 1900.
ДАНІЛАЎ Нічыпар Панфілавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ДАНІЛАЎ Панфіла Якаўлевіч, н. ў 1889.
ДАНІЛАЎ Сяргей Васілевіч, 1 год.

ЕРМАКОВА Матрона Пятроўна, н. ў 1910.
ЕРМАКОЎ Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1934.
ЕРМАКОЎ Сямён Піліпавіч, н. ў 1907.
ІВАНОВА Дар'я Астапаўна, н. ў 1905.
ІГНАТАВА Марыя Лявонаўна, н. ў 1917.
ІГНАТАЎ Максім Макаравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАВАЛЁВА Антаніна Рыгораўна, н. ў 1924.
КАВАЛЁЎ Андрэй Міхайлавіч, н. ў 1912.
КАВАЛЁЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1921.
КАВАЛЁЎ Рыгор Васілевіч, н. ў 1928.
КАЗЕКА Усцін Емяльянавіч, н. ў 1914, партызан, загінуў 11.6.1943.
КОРШУНАЎ Кузьма Прохаравіч, н. ў 1911.
КУЛЯШОЎ Якаў Іванавіч, н. ў 1918.
МАГІЛЕЎЦАЎ Мікалай, н. ў 1894.
МАЦВЕЕВА Ганна Аляксееўна, н. ў 1924.
МАЦВЕЕВА Людміла Міхайлаўна, н. ў 1903.
МАЦВЕЕВА Таццяна Антонаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
МАЦВЕЕВА Фёкла Пятроўна, н. ў 1918.
МАЦВЕЕЎ Конан Маркавіч, н. ў 1880.
МАЦВЕЕЎ Рыгор, н. ў 1901.
МАЦВЕЕЎ Сцяпан, н. ў 1912.
МАЦВЕЕЎ Цімафей Рыгоравіч, н. ў 1937.
НОВІКАВА Серафіма, н. ў 1910.
НОВІКАВА Ульяна Пятроўна, н. ў 1926.
НОВІКАЎ Кірыла Пятровіч, н. ў 1919.
НОВІКАЎ Мікалай Кірылавіч, 3 гады.
ПАЛЕВІКОЎ Фёдар Мацвеевіч, н. ў 1911, партызан, загінуў.
РАБУШАВА Аксіння Еўдакімаўна, н. ў 1915.
РАМАНЬКОЎ Фама Якаўлевіч, н. ў 1916.
САВАСЦЬЯНАВА Ганна Рыгораўна, н. ў 1925.
САВАСЦЬЯНАВА Ганна Ціханаўна, н. ў 1915.
САВАСЦЬЯНАВА Марыя Сямёнаўна, н. ў 1907.
САВАСЦЬЯНАВА Надзея Сямёнаўна, н. ў 1926.
САВАСЦЬЯНАЎ Андрэй Рыгоравіч, н. ў 1929.
САВАСЦЬЯНАЎ Кандрат Андрэевіч, н. ў 1889.
САМУСЕВА Надзея Мікалаеўна, 10 гадоў.
САМУСЕВА Хіма Андрэеўна, н. ў 1916.
САМУСЕЎ Уладзімір Мікалаевіч, 5 гадоў.
САМУСЕЎ Якаў Андрэевіч, н. ў 1903.
СІВАКОЎ Анатоль Анісімавіч, н. ў 1923, партызан.
ФІЛІПАВА Еўдакія Міксімаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ФІЛІПАВА Еўдакія Цімафееўна, н. ў 1916.
ФІЛІПАВА Кацярына Мікалаеўна, 2 гады.
ФІЛІПАЎ Міхаіл Іванавіч, 4 гады.
ФІЛІПАЎ Рыгор Мікалаевіч, 6 гадоў.

ПАСЕЛАК ДЗЯТЛАЎШЧЫНА

АКУЛАВА Алена Аляксееўна, н. ў 1910.
АКУЛАВА Марыя, 13 гадоў.
АКУЛАВА Надзея, 6 гадоў.
АКУЛАЎ Іван Аляксеевіч, н. ў 1881.
АНІСЕЧКАЎ Мацвей Сяргеевіч, н. ў 1908.
АНТОНАЎ Міхаіл Цітавіч, н. ў 1928.
БОНДАРАВА Красія, н. ў 1916.
БОНДАРАВА Таццяна Іванаўна, 7 гадоў.
ДАНІЛАЎ Яфім Фёдаравіч, н. ў 1928.
ЕРМАКОВА Хадосся Піліпаўна, н. ў 1913.
ЕРМАКОЎ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1900.
ЕРМАКОЎ Рыгор Фёдаравіч, н. ў 1929.
ЕРМАКОЎ Сцяпан Іванавіч, 45 гадоў.
КАВАЛЁВА Фядора Іванаўна, н. ў 1917.
КАНАПАТАЎ Гаўрыла Кірылавіч, н. ў 1887.
КАНАПАТАЎ Рыгор, н. ў 1927.
РАМАНЬКОВА Ганна Якаўлеўна, н. ў 1910.
РАМАНЬКОВА Гілена Цітаўна, н. ў 1933.
РАМАНЬКОЎ Міхаіл Мікалаевіч, 6 гадоў.

ПАСЕЛАК ЗААЗЕР'Е

АНІСЕЧКАВА Кацярына Міхайлаўна, н. ў 1925.
АНІСЕЧКАВА Надзея Міхайлаўна, н. ў 1927.
АНІСЕЧКАВА Таццяна, н. ў 1916.
АНІСЕЧКАВА Таццяна Іванаўна, н. ў 1926.
АНІСЕЧКАВА Таццяна Фёдараўна, н. ў 1918.
АНІСЕЧКАЎ Іван Арсеньевіч, н. ў 1907.
АНТОНАВА Праскоўя, н. ў 1891.
АНТОНАЎ Якаў, н. ў 1889.
ВОЛКАВА Надзея Дарафееўна, н. ў 1920.
ГАНЧАРОВА Валянціна Уладзіміраўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ГАНЧАРОВА Любоў Уладзіміраўна, 16 гадоў, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ГАНЧАРОВА Надзея Уладзіміраўна, н. ў 1927, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЗАЙЦАВА Марыя, 5 гадоў.
ЗАЙЦАЎ Мікалай, 7 гадоў.
КАВАЛЁВА Ганна Сідараўна, н. ў 1920, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАВАЛЁВА Надзея Аляксандраўна, н. ў 1925, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАВАЛЁВА Ніна Лявонаўна, н. ў 1927.
КУЧКОЎ Дзяніс Іванавіч, н. ў 1904.
МАЦВЕЕВА Зінаіда Сцяпанаўна, 10 гадоў.
МАЦВЕЕВА Кацярына Аляксееўна, н. ў 1922.
МАЦВЕЕВА Кацярына Сяргееўна, н. ў 1904.
МАЦВЕЕЎ Аляксей Лявонавіч, н. ў 1913.
МАЦВЕЕЎ Ігнат Аляксандравіч, н. ў 1889.
ФІЛІПАВА Надзея Пятроўна, н. ў 1927.

ВЕСКА КАНАПЛІЦЫ

АЛЕЙНІКАЎ Піліп Фядосавіч, н. ў 1917, партызан, загінуў.
КАВАЛЁВА Ганна, 65 гадоў.
ПАНФІЛЕНКА Васіль Нічыпаравіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.
ПУХЦЕЕЎ Аляксей Яўменавіч, н. ў 1923, партызан, загінуў 21.2.1944.
СУДНІКАВА Алена, 32 гады, яе сын **СУДНІКАЎ Анатоль**, 1 год.
СУДНІКАЎ Васіль Піліпавіч, н. ў 1910, партызан, пранаў без вестак.
ЦЕРАШКОЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1921, партызан, загінуў.

ВЕСКА МАЛАЯ КРУШЫНАЎКА

КАНДРАТАВА Пелагея, 37 гадоў.
РУДНІКАЎ Селівестар, 48 гадоў.

ВЁСКА РЭКТА

БОРУХАВА Марфа, н. ў 1900.
КАВАЛЁЎ Дарафей, н. ў 1902.
КАВАЛЁЎ Еўдакім, н. ў 1905.
КОРЗУНАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1925, партызан, загінуў.
КУШНЯРОЎ Васіль Апанасавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.
МАСПАНАЎ Даніла, н. ў 1906.
ПАПІЛІН Дзям'ян Міхайлавіч, н. ў 1906, партызан, загінуў.
СЯСЬКОЎ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.
ХАЛАМАЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1915.
ХАЛАМАЎ Рыгор Абакумавіч, н. ў 1890.

ВЁСКІ ФАЛЕВІЧЫ І ВАЛОКІ

Вёскі Фалевічы і Валокі знаходзяцца побач, амаль зліваюцца. У кастрычніку 1943 года іх напаткаў адзін лёс: нямецка-фашысцкія карнікі акружылі вёску, спалілі ўсе будынкі, а мірных жыхароў, якія не паспелі ўцячы, расстралялі ці спалілі жывымі. Вёска Фалевічы ўвекавечана ў мемарыяльным комплексе Хатынь, на ўшанаванне памяці ахвяр фашызму ў цэнтры вёскі пастаўлены помнік — скульптура воіна і партызанкі.

Мірныя жыхары вёсак Фалевічы і Валокі, якія загінулі ў 1943:

АНЦІПАВА Алена Мікалаеўна.
АНЦІПАВА Варвара Навумаўна.
АНЦІПАВА Зінаіда Клімаўна.
АНЦІПАВА Кацярына Пятроўна.
АНЦІПАВА Марыя Клімаўна.
АНЦІПАВА Надзея Клімаўна.
АНЦІПАВА Надзея Пятроўна.
АНЦІПАЎ Клім Пятровіч.
АНЦІПАЎ Піліп Пятровіч.
БОНДАРАВА Аляксандра.
БОНДАРАВА Аляксандра Кузьмінічна.
БОНДАРАВА Ганна В.
БОНДАРАВА Ганна Фёдараўна.
БОНДАРАВА Матрона М.
БОНДАРАВА Таццяна Ларывонаўна.
БОНДАРАЎ Аркадзь Апанасавіч.
БОНДАРАЎ Апанас Яфімавіч.
ГАРБАЧОВА Настасся Васілеўна.
ГАРБАЧОЎ Пётр Міхайлавіч.
ГУДКОВА Алена Герасімаўна.
ДАНІЛАВА Еўдакія.
ДАНІЛАВА Кацярына.
ДАНІЛАВА Надзея.
ДАНІЛАЎ Аляксей.
ДАНЦОВА Алена Якаўлеўна.
ДАНЦОВА Аляксандра Фядосаўна.
ДАНЦОВА Вольга.
ДАНЦОВА Ганна Максімаўна.
ДАНЦОВА Ганна Максімаўна.
ДАНЦОВА Кацярына Фёдараўна.
ДАНЦОВА Марыя А.
ДАНЦОВА Марыя Фёдараўна.
ДАНЦОВА Надзея Міхайлаўна.
ДАНЦОВА Ніна Васілеўна.
ДАНЦОВА Ніна Пятроўна.
ДАНЦОВА Санклета М.
ДАНЦОВА Таццяна Захараўна.
ДАНЦОВА Фёкла Пятроўна.
ДАНЦОВА Хрысціна.
ДАНЦОЎ Апанас Міхайлавіч.
ДАНЦОЎ Захар Макаравіч.
ДАНЦОЎ Іван Фёдаравіч.
ДАНЦОЎ Мікалай Міхайлавіч.
ДАНЦОЎ Міхаіл Міхайлавіч.
ДАНЦОЎ Рыгор Адамавіч.
ДАНЦОЎ Уладзімір Сцяпанавіч.
ДАНЦОЎ Фёдар Макаравіч.
ДАНЦОЎ Якаў Фёдаравіч.
ДАНЦОЎ Яфім Сцяпанавіч.
ДОЙЛІДАЎ Мікалай.
ДОЙЛІДАЎ Рыгор Аркадзевіч.
ДОЙЛІДАЎ Уладзімір Рыгоравіч.
ДОЙНІКАВА Кацярына.
ДОЙНІКАВА Ларыса.
ДОЙНІКАЎ Іван Н.
ДОЙНІКАЎ Макар Сяргеевіч.
ДОЛІДАВА Марыя Фёдараўна.
ДОЛІДАЎ Аляксандр Рыгоравіч.
ДОЛІДАЎ Ануфрый Рыгоравіч.
ДОЛІДАЎ Ісак Мікалаевіч.
ЗАЗЕРСКАЯ Марыя Пятроўна.
ЗАЗЕРСКІ Міхаіл Фёдаравіч.
ЗАЙЦАВА Аляксандра А.
ЗАЙЦАВА Арына Сямёнаўна.
ЗАЙЦАВА Вольга Сцяпанаўна.
ЗАЙЦАВА Ганна Мацвееўна.
ЗАЙЦАВА Ганна Навумаўна.
ЗАЙЦАВА Кацярына Фёдараўна.
ЗАЙЦАВА Марфа Мікалаеўна.
ЗАЙЦАВА Марыя Сцяпанаўна.
ЗАЙЦАВА Надзея Сямёнаўна.
ЗАЙЦАВА Праскоўя Мацвееўна.

Помнік ахвярам фашызму ў вёсцы Фалевічы.

ЗАЙЦАЎ Аляксандр Рыгоравіч.
ЗАЙЦАЎ Аляксандр Сцяпанавіч.
ЗАЙЦАЎ Васіль Атрохавіч.
ЗАЙЦАЎ Іван Іванавіч.
ЗАЙЦАЎ Мацвей Рыгоравіч.
ЗАЙЦАЎ Мікалай Рыгоравіч.
ЗАЙЦАЎ Міхаіл Васілевіч.
ЗАЙЦАЎ Міхей В.
ЗАЙЦАЎ Рыгор Пятровіч.
ЗАЙЦАЎ Рыгор Рыгоравіч.
ЗЯЗЮЛІН Мікіта Максімавіч.
ЗЯЗЮЛІНА Ганна Мікітаўна.
ЗЯЗЮЛІНА Паліна Мікітаўна.
ІГНАЦЬЕЎ Мікіта Мікітавіч.
ІГНАЦЬЕЎ Міхаіл Мікітавіч.
КАЗАКОЎ Платон.
КАМАРОВА Еўдакія Сцяпанаўна.
КАМАРОВА Таццяна Іванаўна, яе дочкі
КАМАРОВА Ганна Васілеўна і КАМАРОВА (нованароджаная, імя невядома).
КАМАРОЎ Аляксандр Іванавіч.
КРУТАЎ Мікалай Філімонавіч.
КУРМАШОВА Агафія Іванаўна.
КУРМАШОЎ Пётр Рыгоравіч.
МАГІЛЕЎЦАЎ Мікалай Фёдаравіч.
МАРГУНОЎ Іван Канстанцінавіч.
МАРГУНОЎ Цімафей А.
ПАЛЕВІКОВА Вольга Іванаўна.
ПАЛЕВІКОВА Надзея Барысаўна.
ПАЛЕВІКОВА Ніна Барысаўна.
ПАЛЕВІКОЎ Рыгор Барысавіч.
ПАШЛІН Аўсайка Аўсеевіч.
РАСОЛАВА Зінаіда Аўрамаўна.
РОЗУМАВА Кацярына.
САВОСТАЎ Астап Іванавіч.
СТАРЦАВА Марыя Лукінічна.
СТАРЦАВА Марыя Сцяпанаўна.
СТАРЦАЎ Сцяпан.
СУДНІКАВА Акуліна.
СУДНІКАЎ Віктар Е.
СУДНІКАЎ Ціхан Піліпавіч.
СУШЧЭЎСКАЯ Аксіння.
СУШЧЭЎСКАЯ Аксіння Сцяпанаўна.
СУШЧЭЎСКАЯ Ганна Сцяпанаўна.
СУШЧЭЎСКАЯ Марыя А.
СУШЧЭЎСКАЯ Марыя Аўрамаўна.
СУШЧЭЎСКАЯ Марыя Савельеўна.
СУШЧЭЎСКАЯ Софія.
СУШЧЭЎСКАЯ Таццяна Савельеўна.
СУШЧЭЎСКІ Аляксей Сцяпанавіч.
СУШЧЭЎСКІ Іван Савельевіч.
СУШЧЭЎСКІ Іларыён Андрэевіч.
СУШЧЭЎСКІ Савелій Андрэевіч.
СУШЧЭЎСКІ Сцяпан Герасімавіч.
ФЕДАРАЎ Мікалай.
ХАПАНЧУК Зінаіда Іванаўна.
ХАПАНЧУК Іван Мікалаевіч.
ХАПАНЧУК Іван Мікалаевіч.
ХАПАНЧУК Кацярына Якаўлеўна.
ХАПАНЧУК Марыя.
ХАПАНЧУК Марыя.
ХАПАНЧУК Міхаіл Іванавіч.
ХАПАНЧУК Надзея Атрохаўна.
ХАПАНЧУК Рыгор Мікалаевіч.
ХАРЭВІЧ Вольга Міхайлаўна.
ХАРЭВІЧ Еўдакія.
ХАРЭВІЧ Марыя Міхайлаўна.
ХРАМЯНКОВА Ева Пятроўна.
ХРАМЯНКОВА Марыя.
ХРАМЯНКОЎ Васіль.
ХРАМЯНКОЎ Васіль Пятровіч.
ХРАМЯНКОЎ Іван Лук'янавіч.
ХРАМЯНКОЎ Ігнат Лук'янавіч.
ХРАМЯНКОЎ Севасцьян У.
ШЛІХТАВА Аксіння Іванаўна.
ШЛІХТАВА Валянціна Іванаўна.
ШЛІХТАВА Ефрасіння Іванаўна.
ШЛІХТАВА Надзея Іванаўна.
ШЛІХТАВА Фёкла Іванаўна.
ШЛІХТАЎ Якаў Васілевіч.
ШУМІЛАВА Марыя С.
ШУМІЛАВА Ульяна С.
ШУМІЛАЎ Васіль Сямёнавіч.
ШУМІЛАЎ Іван М.
ШУТАВА Агафія Сцяпанаўна.
ШУТАЎ Павел Сцяпанавіч.

З успамінаў Таццяны Мікалаеўны Нікалаевай (дзявочае прозвішча Данцова), 1902 года нараджэння, жыхаркі в. Ходасавічы

Родам я з Фалевіч. Да вайны жыла ў Рагачове, працавала медсястрой у яслях. Калі пачалася вайна, бацька перавёз мяне, цяжарную, у Фалевічы. Там я і жыла з бацькамі.

Бацька Ані Адміралавай родам з вёскі Броннае, маці з Фалевіч. Да вайны жылі таксама ў Рагачове. Калі пачалася вайна, бацька пайшоў на фронт, а маці з трыма дзецьмі перабралася ў Фалевічы. Пасялілі яны ў школе і жылі там да 13 кастрычніка. Пайсці ў лес не паспелі.

11 кастрычніка 1943 года мы капалі бульбу, пасля збіраліся хавацца ў лесе. У гэты час наляцелі немцы. Па дарозе на іх напалі партызаны, у баі быў паранены нямецкі афіцэр і забіты конь.

13 кастрычніка ў 8 гадзін раніцы карнікі акружылі нашу вёску, падпалілі будынкі. Маці Ані Адміралавай з трыма дзяўчынкамі, а таксама іншыя аднавяскоўцы прыбеглі ў наш акоп-яму. Усяго сабралася 24 чалавекі, у т. л. Аляксандрава (дзявочае прозвішча Агаціна) Таццяна Якаўлеўна і Лебедзева (дзявочае — Шліхтава) Любоў Іванаўна. Маці Лебедзевай Любы і мой бацька засталіся дома. Немцы спалілі іх жывымі ў хатах, згарэла і мая сястра Надзя.

Я выглянула з акопа, усё гарэла: і наша хата, і гаспадарчыя будынкі з жывёлай. Да акопа падышлі 2 фашысты, загаварылі нешта. Маці Ані Адміралавай і мая мама сталі прасіць літасці ў карнікаў, але, не зважаючы на іх просьбы і мальбу, фашысты пачалі страляць. Аніных маці і дзвюх сясцёр забілі адразу. Мая маці ўпала на дно акопа. Адзін з карнікаў дабіваў з вінтоўкі астатніх. Памятаю, што Любіна сястра Феня, ёй было 18 гадоў, прасіла фашыстаў дабіць яе. Пасля ўсё сціхла. Я апрытомнела, седзячы ў акопе з дачушкай на руках. Уся вёска згарэла.

Хутка адазвалася Люба Шліхтава, сказала, што паранена, рана была і ў Ані Адміралавай (дзяўчынцы было тады 7 гадоў). Зноў чуліся стрэлы, пасля ўсё сціхла. Хутка з лесу прыбег Шутаў Міхаіл Сцяпанавіч, сказаў, што ў вёсцы ўсе загінулі. У Любы Лебедзевай была перабіта нага, у Ані Адміралавай прастрэлена далонь рукі. З вёскі мы падаліся ў лес.

Фашысты хутка вярнуліся ў вёску, дабілі ўсіх параненых, хто не змог уцячы. Вёску Валокі таксама спалілі, засталіся толькі 2 хаты. У адну з іх карнікі сагналі ўсіх мужчын і закідалі гранатамі...

Стрыечны брат Ані Адміралавай Лёня (было яму крыху больш за 2 гады) праляжаў амаль 5 дзён у яме сярод трупаў, пасля яго выцягнулі і даставілі ў лес. Хутка сваякі забралі Лёню да сябе ў Вялікую Крушынаўку, але смерць напаткала яго і там: Лёня, як і дзесяткі мірных жыхароў Вялікай Крушынаўкі, загінуў ад рук карнікаў.

З тых, хто хаваўся ад фашыстаў у акопе ў той жахлівы дзень, цудам засталіся ў жывых я, мая дачушка Рая (яна памерла ў 1944 г.), мая маці Данцова Настасся Ісакаўна (памерла ў 1977), Ганна Ігнатаўна Адміралава і Любоў Іванаўна Шліхтава...

БАЛАТНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА БАЛОТНЯ

ДЗЯДКОВА Домна Яфімаўна, н. ў 1910.
ДЗЯДКОВА Таццяна Сяргееўна, н. ў 1935.
ЖУРАЎСКІ Міхаіл Андрэевіч, н. ў 1889.
КАВАЛЁВА Таццяна Лаўрэнцьеўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАСМАЦЬКОЎ Цімафей Ерафеевіч, н. ў 1916.
КУРЫЛАЎ Васіль Лукіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
МІРОНЕНКА Таццяна Лявонаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ШЧУПАКОЎ Алег Лук'янавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ШЧУПАКОЎ Лук'ян Лазаравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ПАСЁЛАК ВОСАВА

ГАПЕЕЎ Іван Кузьміч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА ГУЦІШЧА

БЫЧКУНОВА Еўдакія Адамаўна, н. ў 1920, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПУСЕЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1920, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ФІЛІПЧАНКА Вольга Максімаўна, н. ў 1920, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ФІЛІПЧАНКА Нічыпар Макаравіч, н. ў 1914, партызан, загінуў.
ФІЛІПЧАНКА Піліп Сцяпанавіч, н. ў 1916, партызан, загінуў.

ПАСЁЛАК ЖАВІННІК

АФІЦЭРАЎ Сцяпан Юр'евіч, н. ў 1888, партызан, загінуў.
ГАНЧАРОЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1891, партызан, загінуў.
КАЧАНКОЎ Максім Міхайлавіч, н. ў 1910.
КАШПАРАЎ Свірыд Кузьміч, н. ў 1899, партызан, загінуў.
НЕСЦЕРАВА Аксіння Апанасаўна, н. ў 1875.
НЕСЦЕРАЎ Ігнат Калінавіч, н. ў 1904, партызан, загінуў.
УСАЎ Пракоп Іванавіч, н. ў 1876.

ПАСЁЛАК ЗАВІДАЎКА

БЫЧКУНОЎ Павел Сяргеевіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.

ПАСЁЛАК ЗАГРЭБ'Е

ЖЭПАЛАЎ Мікалай Андрэевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ПАСЁЛАК ЗАДВОР'Е

ДЗЯДКОВА Ніна Антонаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КРАСНАШЧОКАЯ Праскоўя, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ПАСЁЛАК КРЫСТАПОЛЛЕ

ДЗЕГЦЯРОЎ Апанас Арцёмавіч, 30 гадоў.

ПАСЁЛАК ЛЕНІНСКІ

АКСЁНАВА Ганна Сяргееўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
МАЦВЕЕНКА Ганна Яфімаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА МАХАВАЯ

ГРАМЧАКОВА Фядосся Цімафееўна, 40 гадоў.
СЦЕПЧАНКА Акім Усцінавіч, 60 гадоў.
СЦЕПЧАНКА Пелагея Сцяпанаўна, 60 гадоў.

ВЕСКА НОВАЯ АЛЕШНЯ

АЛЁХАВА Ніна Васілеўна, н. ў 1909.
АЛЁХАЎ Рыгор Васілевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ГРОДНІКАВА Марыя, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАМКОРАВА Праскоўя Васілеўна, н. ў 1903.
ЛІЗУНОВА Сцепаніда Сяргееўна, н. ў 1912.
СІДАРЭНКА Антон Сцяпанавіч, н. ў 1915.
ЦІКАВЕНКА Вольга Паўлаўна, н. ў 1905.

ВЕСКА СТАРАСЕЛЛЕ

АЎТУХОЎ Пётр Васілевіч, н. ў 1923.
ГАНЧАРОЎ Тарас Піменавіч, н. ў 1907.
ГЛУЗДАКОВА Ефрасіння Андрэеўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
НЕМЧАНКА Платон Пятровіч, н. ў 1897.
УСАВА Зінаіда Васілеўна, н. ў 1923.

ВЕСКА СТАРАЯ АЛЕШНЯ

ДЗЕГЦЯРОВА Ганна Іванаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ДЗЕГЦЯРОВА Еўдакія Аляксееўна, н. ў 1912.
ДЗЕГЦЯРОВА Суклета.
ДЗЕГЦЯРОВА Уліта Аляксееўна.
ДЗЕГЦЯРОЎ Іван Тарасавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ДРАЖКОЎ Васіль Лукіч.
ДРАПАКОЎ Васіль Пятровіч.
КАБЕЦІН Іван Кірылавіч, партызан, загінуў.
КАПЦЕНКА Сямён Аўдзеевіч, н. ў 1894.
КУПРЭЕЎ Аляксей Кузьміч, партызан, загінуў.
МАЛАЛЕТНІКАЎ Цімафей Фёдаравіч.

ПАСЕЛАК ЦАГЕЛЬНЯ

СТАРЧАНКА Васіль Васілевіч, 40 гадоў.
СУНДУКОЎ Дзмітрый Сілавіч, 32 гады.

БЕЛІЦКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

РАБОЧЫ ПАСЕЛАК БЕЛІЦК

ГУРЭВІЧ Арсен Барысавіч, партызан, загінуў 18.7.1943.
КАЗАК Сцяпан Сцяпанавіч, н. ў 1925, партызан, загінуў 18.7.1943.
КАЛІШЭЎ Канстанцін Іванавіч, н. ў г. Багародск Ніжагародскай вобл., партызан, загінуў 18.7.1943.
КУХАРЭНКА Уладзімір Мікалаевіч, н. ў Магілёўскай вобл., партызан, загінуў 18.7. 1943.

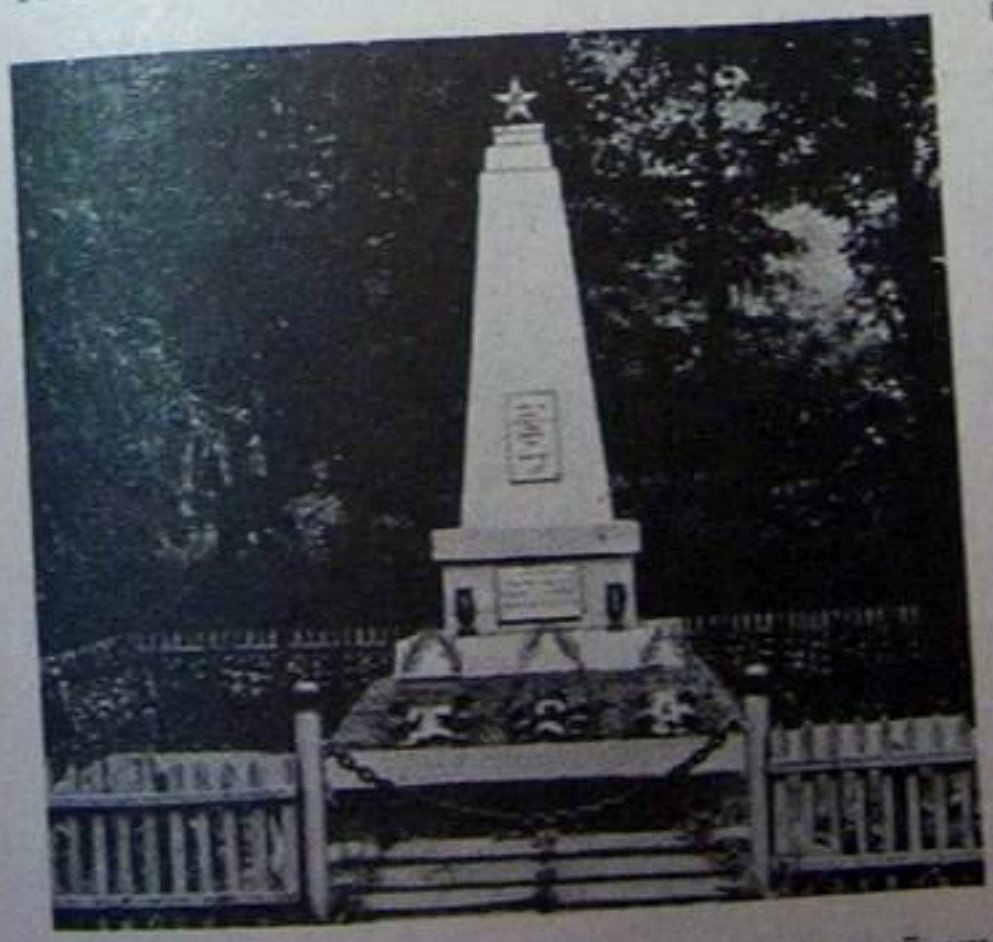

Помнік на магіле партызан у рабочым пасёлку Беліцк.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Андрэй Ігнатавіч, н. ў Кіраўскай вобл., партызан, загінуў 18.7.1943.
САЛАЎЕЎ Барыс Сцяпанавіч, партызан, загінуў 18.7.1943.

ГАДЗІЛАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ПАСЕЛАК АЛЕЙНІКАЎ

ЗАПЛЕШНІКАВА Зінаіда Свірыдаўна, н. ў 1888.
ЗАПЛЕШНІКАВА Марыя Сцяпанаўна, н. ў 1913.
ЗАПЛЕШНІКАЎ Міхаіл Пракопавіч, н. ў 1912.

ПАСЕЛАК БРОД

КУЦАПАЛАЎ Якаў Карпавіч, н. ў 1895.

ВЕСКА ГАДЗІЛАВІЧЫ

ВОЙТАЎ Анатоль Васілевіч, н. ў 1925, забіты ў верасні 1942.
ГРОДНІКАЎ Цімафей Пракопавіч, н. ў 1911.
ДЗЕНІСЕНКА Алена Францаўна, н. ў 1905, партызанка атрада № 265, загінула 27.4.1943.
ІГНАТАЎ Еўдакім Мікалаевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАЗЛОЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1925, партызан, загінуў 4.11.1943.
КАЗЛОЎ Карней Цімафеевіч, н. ў 1908.
КАРАТКОЎ Фядос Яфімавіч, н. ў 1907, партызан, загінуў.
ЛЯХАЎ Сідар Марцінавіч, н. ў 1898, партызан, загінуў у 1941.
НІКІЦІН Павел Ягоравіч, н. ў 1912.
ПРАСНЯКОВА Зоя Астапаўна, н. ў 1910.
ПРАСНЯКОЎ Павел Паўлавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
РАКУТАЎ Васіль Іванавіч.
СЯМЕНАЎ Міхаіл Нічыпаравіч, 21 год.
ЦЕРАХАЎ Іван Яфімавіч, н. ў 1915, партызан, загінуў.
ШАБЕТКІН Іван Мінавіч, н. ў 1928, партызанскі сувязны, расстраляны ў кастрычніку 1943.

ПАСЕЛАК ДОЎБЦЫ

КАЗЛОЎ Сцяпан Максімавіч, н. ў 1923, партызан, загінуў 26.12.1943.

ПАСЕЛАК ДУБРАВА

ЗАГОРСКІ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1924.
ЗЫКАЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1925, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ІГНАТАЎ Міхаіл Ціханавіч, н. ў 1935.
КАЗЛОВА Кацярына, н. ў 1882, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ФІЛІПАВА Ефрасіння Міронаўна, н. ў 1882, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЦЕРАХАВА Лідзія Уладзіміраўна, н. ў 1934.
ШКУТАВА Марыя Рыгораўна, н. ў 1919, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ШКУТАЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1925.
ЯКУШАВА Дар'я, н. ў 1912.

ПАСЕЛАК КАМЕНЬ

НОВІКАЎ Мікалай Аркадзьевіч, н. ў 1933.

ВЕСКА КНЯЖЫНКА

СІГУНОЎ Мікалай Герасімавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 5.7.1944.

СІГУНОЎ Мікалай Мікітавіч.

ТРАШКОЎ Антон Лукашавіч, н. ў 1910, партызан, прапаў без вестак 19.6.1944.

ВЕСКА КРАСНІЦА

АЎЧЫННІКАЎ Ананас Елісеевіч, н. ў 1904, партызан, загінуў 21.1.1943 каля в. Марачкі Уздзенскага р-на Мінскай вобл.

БАГДАНОВІЧ Антаніна Мікалаеўна, н. ў 1903, загінула ў 1943 у час бамбёжкі.

ЗЕРНЯКОЎ Якім Фёдаравіч, н. ў 1892, расстраляны ў 1944.

УСЕВІЧ Даніла Іванавіч, спалены ў хаце ў 1943.

ВЕСКА КУСТАВІЦА

ВОСТРЫКАЎ Раман Іванавіч, н. ў 1915, партызан, загінуў 27.4.1943.

ВОСТРЫКАЎ Т. М., партызан, загінуў.

ДЗЯТЛАЎ І. Р., партызан, загінуў.

ХАРЛАНЦАЎ Васіль Аляксеевіч, партызан, загінуў.

ПАСЕЛАК ПАХАР

ГАРБАЧОВА Агафія Харытонаўна, н. ў 1888.

ВЕСКА ТУРСК

БАРКОЎ Аляксей Іосіфавіч, н. ў 1918, партызан, загінуў 3.4.1943.

БАРКОЎ О. А., н. ў 1918, партызан, загінуў.

БАРЫСЕНКА Л., н. ў 1932.

БАРЫСЕНКА М., н. ў 1932.

БАРЫСЕНКА Ф. І., н. ў 1926, партызан, загінуў.

БОЙКА А. А., партызан, загінуў 5.6.1943.

ВАСІЛЬЕЎ І., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ГОЛУБЕВА В. К., вывезена ў Германію, дзе і загінула.

ГОЛУБЕВА Надзея Панкратаўна, н. ў 1925, партызанка, загінула.

ГОЛУБЕВА Ф. А.

ГОЛУБЕЎ М. П., н. ў 1928, партызан, загінуў.

ЕЛІСЕЕНКА Раіса Раманаўна, н. ў 1925, партызанка, загінула 27.4.1943.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА В. А., партызан, загінуў.

ЗВЕРАВА М. Е., н. ў 1893, яе сям'я, спалены фашыстамі.

ЗВЕРАЎ Е. Ф., н. ў 1928.

ЗВЕРАЎ Ф. В., н. ў 1891.

КУЛАКОЎ Зіновій Макеевіч, н. ў 1918.

КУХАРЭНКА Уладзімір Мікалаевіч, партызан, загінуў 18.7.1943.

ЛЯВОНЕНКА Віктар Раманавіч, н. ў 1925, расстраляны фашыстамі ў 1943.

НАРЫШКІН Віктар, н. ў 1936.

НАРЫШКІН І., н. ў 1926.

СКІРМАНТ К., н. ў 1909.

СТАРНАКОЎ Е. М., 15 гадоў, партызан, загінуў.

ЦІМАШЭНКА С. Е.

ШАЎЧЭНКА Е. Р., н. ў 1924, партызан, загінуў.

ШЫШОВА Клаўдзія Еўдакімаўна, н. ў 1915.

ПАСЕЛАК ТУРСКАВЫ

ЗАЙКОЎ Т. І., 55 гадоў.

ЗАЙКОЎ Г. Т., н. ў 1929, вывезены ў Германію.

МІЦЮК Якаў Мацвеевіч, партызан, загінуў у 1942.

ПАЎЛЮКОЎ В. І., 50 гадоў.

ПІНЧУК Сцяпан Міхайлавіч, н. ў 1926.

ПУПІКАЎ А. Д.

ПУПІКАЎ А. Н.

ПУПІКАЎ Д. Н.

ЦВЯРДОЎ А., 60 гадоў.

ЦВЯРДОЎ А. Ф., 58 гадоў.

ЦВЯРДОЎ Т., 9 гадоў.

ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА БУДА

АНДРЭЕЎ Астап Фядосавіч, н. ў 1895, партызан, загінуў.

АНДРЭЕЎ Уладзімір Андрэевіч, н. ў 1925, партызан, загінуў.

ВАЙЦЯНКОВА Праскоўя Парфіраўна, н. ў 1925.

ВАЙЦЯНКОВА Хрысціна, н. ў 1900.

КРАЎЦОЎ Мікіта Рыгоравіч, н. ў 1925.

ПАПКОЎ Рыгор Мікалаевіч, н. ў 1919.

СЯРГЕЕЎ Уладзімір Дзмітрыевіч, н. ў 1925.

ЧОПЧЫЦ Уладзімір Андрэевіч, н. ў 1925.

ВЕСКА ВЕТАЧКА

ЗІНЬКЕВІЧ Іосіф Віктаравіч, н. ў 1925, партызан, загінуў.

КАЖАМЯКІН Іван Васілевіч, н. ў 1884.

КАЖАМЯКІН Піліп Васілевіч, н. ў 1891, працаваў намеснікам старшыні калгаса, забіты 19.8.1941 у в. Высокае.

КАЖАМЯКІНА Надзея, н. ў 1884.

КУНДАЛЁЎ Антон Цітавіч.

ЛАШКЕВІЧ Фёдар, н. ў 1912.

ВЕСКА ВІШАНЬКІ

ГАНЧАРОЎ Арон Кандратавіч, н. ў 1904, партызан, загінуў ў 1944.

ВЕСКА ВЫСОКАЕ

БЫКАЎ Церах Мітрафанавіч, н. ў 1889, старшыня калгаса, расстраляны ў 1942.

ГУКАЎ Павел Міхайлавіч, н. ў 1914.

ІВАНОЎ Анатоль.

ІВАНОЎ Барыс.

ІВАНОЎ Васіль.

ІВАНОЎ Іван.

ІВАНОЎ Пётр.

КАВАЛЁЎ Віктар Рыгоравіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.

КІРЫЛІН Іван Давыдавіч, н. ў 1877.
НІКІЦІН Кандрат Міхайлавіч, н. ў 1923.
СЛУГАРОЎ Валянцін Іванавіч, н. ў 1924.
СЯРГЕЕЎ Андрэй Гаўрылавіч, н. ў 1890.
СЯРГЕЕЎ Андрэй Іосіфавіч, н. ў 1926, партызан, загінуў.
СЯРГЕЕЎ Атрох Андрэевіч, н. ў 1887.
ХОХАЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1914.

ВЕСКА ГАРАДЗЕЦ

АЙЗЕРАЎ Берка, н. ў 1879.
БАНДАРЭНКА Марыя Сцяпанаўна, н. ў 1928.
БАСІН Абрам І., н. ў 1888.
БАСІНА Малка І., н. ў 1888.
БАСІНА Роза І., н. ў 1921.
БАСІНА Цыля, н. ў 1884.
БЯЛІНЬКАЯ Гіся.
БЯЛІНЬКАЯ Рохля, н. ў 1900.
БЯЛІНЬКІ Гілька, н. ў 1900.
БЯЛІНЬКІ Лейзер, н. ў 1926.
БЯРКОВІЧ Мая Сам., н. ў 1924.
БЯРКОВІЧ Мера М., н. ў 1900.
БЯРКОВІЧ Нэся С., н. ў 1921.
БЯРКОВІЧ Самусім, н. ў 1900.
ВЕРХЛІНА Ася, н. ў 1940.
ВЕРХЛІНА Меня, н. ў 1934.
ВЕРХЛІНА Хая, н. ў 1911.
ВІКДОРЧЫК Хаім, н. ў 1896.
ВІКДОРЧЫК Хана, н. ў 1900.
ВІКДОРЧЫК Соня, н. ў 1922.
ВІКТОРЧЫК Арон Ф., н. ў 1933.
ВІКТОРЧЫК Ася Ф., н. ў 1935.
ВІКТОРЧЫК Фрэна, н. ў 1903.
ВІКТОРЧЫК Хася, н. ў 1939.
ВІЛІНСКАЯ Ася Мейшаўна, н. ў 1940.
ВІЛІНСКАЯ Бася Мейшаўна, н. ў 1938.
ВІЛІНСКАЯ Ліза, н. ў 1911.
ВІЛІНСКАЯ Мера Мейшаўна, н. ў 1924.
ВІЛІНСКАЯ Сара Іс., н. ў 1888.
ВІЛІНСКАЯ Соня Мейшаўна, н. ў 1922.
ВІЛІНСКІ Мейша, н. ў 1886.
ВІЛІНСКІ Янк Мейшавіч, н. ў 1931.
ГАРЭЛІК Абрам, н. ў 1888.
ГАРЭЛІК Цыля, н. ў 1922.
ГАЎЛІН Піня, н. ў 1936.
ГАЎЛІНА Бася, н. ў 1886.
ГАЎЛІНА Галя, н. ў 1928.
ГАЎЛІНА Люба, н. ў 1931.
ГАЎЛІНА Мера, н. ў 1876.
ГЕЛЬДФЕР Абрам, н. ў 1886.
ГЕЛЬДФЕР Галя, н. ў 1932.
ГЕЛЬДФЕР Меня, н. ў 1930.
ГЕЛЬДФЕР Фаня, н. ў 1906.
ГЕЛЬДФЕР Хася, н. ў 1889.
ГЕЛЬДФЕР Янкіль, н. ў 1926.
ГІНЗБУРГ Гецэль, н. ў 1891.
ГІНЗБУРГ Зіна Іцкаўна, н. ў 1924.
ГІНЗБУРГ Іцка, н. ў 1884.
ГІНЗБУРГ Сара, н. ў 1906.
ГІНЗБУРГ Сара Шлёмаўна, н. ў 1886.
ГІНЗБУРГ Сіма, н. ў 1930.
ГІНЗБУРГ Соня, н. ў 1925.
ГІНЗБУРГ Фрэйда, н. ў 1923.
ГІНЗБУРГ Ціна Г., н. ў 1906.
ГІРШЫК Геня, н. ў 1888.
ГІРШЫК Малка, н. ў 1890.
ГІРШЫК Юдка, н. ў 1922.
ГУДАРС Велька, н. ў 1900.
ГУДАРС Лея Велькавіч, н. ў 1930.
ГУДАРС Люба Велькаўна, н. ў 1926.
ГУДАРС Мейша Велькавіч, н. ў 1926.
ГУДАРС Хана, н. ў 1900.
ГУРАР'Е Вульф, н. ў 1890.
ГУЧЫНА, н. ў 1886.
ГСЕЛЬ Каган, н. ў 1854.
КАГАН Гіся, н. ў 1929.
КАГАН Ізраіль, н. ў 1901.
КАГАН Мейша, н. ў 1927.
КАГАН Мотэль, н. ў 1913.
КАГАН Перця, н. ў 1922.
КАГАН Сіма, н. ў 1903.
КАГАН Тайба, н. ў 1930.
КАГАН Ціна, н. ў 1886.
КАГАН Цыня, н. ў 1929.
КАГАНОВІЧ Мароль, н. ў 1930.
КАГАНОВІЧ Соня, н. ў 1914.
КАГАНОВІЧ Хася, н. ў 1922.
КАЗЛОЎСКАЯ Меня, н. ў 1926.
КАЗЛОЎСКІ Лёва, н. ў 1929.
КАЗЛОЎСКАЯ Лэля, н. ў 1888.
КАЗЛОЎСКІ Абрам, н. ў. 1930.
КАЦ Берка Моўшавіч, н. ў 1876.
КАЦ Геня, н. ў 1885.
КАЦ Гілер, н. ў 1887.
КАЦ Гінда, н. ў 1887.
КАЦ Лейба, н. ў 1887.
КАЦ Марыя, н. ў 1922.
КАЦ Мотэль, н. ў 1922.
КАЦ Нэся, н. ў 1922.
КАЦ Рохля, н. ў 1889.
КАЦ Хана, н. ў 1920.
КАЦ Хана, н. ў 1924.
КУПІН Песя Самуілавіч, н. ў 1930.
КУПІН Самуіл, н. ў 1896.
КУПІНА Бася Іс., н. ў 1893.
КУПІНА Вольга Самуілаўна, н. ў 1920.
КУПІНА Фаня Самуілаўна, н. ў 1923.
ЛЕВІНА Ася, н. ў 1931.
ЛЕВІНА Сося, н. ў 1901.
ЛЕВІНА Цыпа, н. ў 1900.
МАРГОЛІН Бош, н. ў 1936.
МАРГОЛІН Лейба, н. ў 1864.
МАРГОЛІН Майсей, н. ў 1889.
МАРГОЛІН Моўша, н. ў 1889.
МАРГОЛІНА Лева, н. ў 1922.
МАРГОЛІНА Меня, н. ў 1926.
МАРГОЛІНА Хася, н. ў 1896.
МІНОВІЧ Аўрам, н. ў 1876.
МІНОВІЧ Лёва, н. ў 1936.
МІНОВІЧ Люба, н. ў 1897.
МІХАМКІНА Міра, н. ў 1886.
НАХАМКІН Абрам Х., н. ў 1936.
НАХАМКІНА Мілка Д., н. ў 1907.
НАХАМКІНА Яня Х., н. ў 1928.
ПРЫМАК Бусман С., н. ў 1860.
ПРЫМАК Лёня, н. ў 1939.
ПРЫМАК Пётр Бусм., н. ў 1934.
ПРЫМАК Роза, н. ў 1937.
ПРЫМАК Ф., н. ў 1876.
ПРЫМАК Фаня, н. ў 1939.
ПРЫМАК Хая Юдк., н. ў 1920.
ПРЫМАК Цына, н. ў 1911.
ПРЫМАК Эсма, н. ў 1908.
ПРЫМАК Эська, н. ў 1903.
ПЛОТКІН Абрам, н. ў 1931.
ПЛОТКІНА Іда, н. ў 1905.
ПЛОТКІНА Цыля, н. ў 1936.
ПЯРЛОЎСКАЯ Бэла, н. ў 1908.

ПЯРЛОЎСКАЯ Яня, н. ў 1921.
ПЯРЛОЎСКІ Лёня, н. ў 1931.
РАГІНСКАЯ Дора Іцкаўна, н. ў 1924.
РАГІНСКАЯ Роза Іцкаўна, н. ў 1932.
РАГІНСКАЯ Сара, н. ў 1888.
РАГІНСКАЯ Эця Іцкаўна, н. ў 1932.
РАСКІН Абрам, н. ў 1928.
РАСКІН Абрам, н. ў 1930.
РАСКІН Бом, н. ў 1936.
РАСКІН Мендэль, н. ў 1900.
РАСКІН Міхаль, н. ў 1922.
РАСКІН Файбус, н. ў 1882.
РАСКІНА Гінда, н. ў 1901.
РАСКІНА Гіся, н. ў 1937.
РАСКІНА Роза, н. ў 1932.
РАСКІНА Рохля, н. ў 1884.
РАСКІНА Сося, н. ў 1933.
РАСКІНА Яла, н. ў 1912.
РОХЛІН Аўрам Гіршавіч, н. ў 1938.
РОХЛІН Гірша, н. ў 1906.
РОХЛІНА Песя Гіршаўна, н. ў 1935.
РОХЛІНА Сара Янк., н. ў 1906.
РЫЎКІНА Еля, н. ў 1886.
РЫЎКІНА Цыпа, н. ў 1888.
СІМАНОЎСКАЯ Люба, н. ў 1904.
СІМАНОЎСКАЯ Сара, н. ў 1936.
СІМАНОЎСКІ Абрам, н. ў 1878.
СІМАНОЎСКІ Лёва, н. ў 1936.
СЛЮНЬКОВА Матрона Прохараўна, н. ў 1906.
СТЭСЕН, н. ў 1895.
ТУРКІН Сіма, н. ў 1900.
ТУРКІН Шлема, н. ў 1871.
ТУРКІНА Гіся, н. ў 1911.
ТУРКІНА Соня Шлем., н. ў 1930.
ТУРКІНА Тайба, н. ў 1912.
ТУРКІНА Хая, н. ў 1919.
ТУРКІНА Цына Абрамаўна, н. ў 1876.
ФРЭНКЕЛЬ Вольга, н. ў 1911.
ФРЭНКЕЛЬ Мэра, н. ў 1936.
ФРЭНКЕЛЬ Моталь, н. ў 1934.
ФРЭНКЕЛЬ Софія Гільк., н. ў 1938.
ФРЭНКЕЛЬ Толік Гільк., н. ў 1936.
ФРЭНКЕЛЬ Цына, н. ў 1908.
ХАЎКІН Нафтан, н. ў 1889.
ХАЎКІНА Гінда, н. ў 1889.
ХАЎКІНА Роза, н. ў 1920.
ЦЭЙТЛІН Абрам, н. ў 1928.
ЦЭЙТЛІН Бора, н. ў 1896.
ЦЭЙТЛІН Лейба, н. ў 1933.
ЦЭЙТЛІНА Люба, н. ў 1922.
ЦЭЙТЛІНА Фаня, н. ў 1898.
ЯГУДЗІНА Шэва, н. ў 1906.

ВЕСКА ЗАМОКРАЎЕ

ПАЎЛЮКОВА Настасся Барысаўна, н. ў 1885.

ВЕСКА КАМЕНКА

АНДРЭЕНКА Ігнат Іванавіч, н. ў 1910.
БАРКОЎ Ісак Міхайлавіч, н. ў 1883.
БУЛАЎКІН Васіль Яўсеевіч, н. ў 1880.
БУЛАЎКІН Іван Яўсеевіч, н. ў 1882.
БУЛАЎКІН Сяргей Яўсеевіч, н. ў 1881.
БУЛАЎКІНА Аксіння, н. ў 1881.
БУЛАЎКІНА Вера Іванаўна, н. ў 1920.
БУЛАЎКІНА Ірына Іванаўна, н. ў 1918.
БУЛАЎКІНА Кацярына, н. ў 1881.
ГАЙКОВА Аксіння, н. ў 1891.
ГАЙКОЎ Іосіф, н. ў 1890.
ГАРУНОВА Агаф'я, н. ў 1911.
ГАРУНОЎ Уладзімір, н. ў 1936.
ЗЫКАВА Агафія Раманаўна, н. ў 1910.
ЗЫКАВА Настасся Ф., н. ў 1870.
КАВАЛЁЎ Аляксандр Ф., н. ў 1939.
КАВАЛЁЎ Яўген Ф., н. ў 1935.
КАМІСАРАВА Настасся Ціханаўна, н. ў 1923.
ЛЫСОВА Еўдакія Сямёнаўна, н. ў 1901.
ЛЫСОВА Зінаіда, н. ў 1933.
ЛЫСОВА Марута, н. ў 1905.
ЛЫСОВА Таццяна Уладзіміраўна, н. ў 1930.
МІХАСЁВА Алена, н. ў 1896.
МІХАСЁВА Ганна, н. ў 1916.
МІХАСЁВА Ганна, н. ў 1937.
МІХАСЁВА Лідзія, н. ў 1939.
МІХАСЁЎ Аляксандр Раманавіч, н. ў 1923.
МІХАСЁЎ Раман, н. ў 1890.
МІХАСЁЎ Фёдар Емяльянавіч, н. ў 1890.
ПАМАЗЕНКА Яўген Рыгоравіч, н. ў 1940.
ПАРФЕНЕНКА Ефрасіння, н. ў 1882.
СТАРАВОЙТАВА Марыя, н. ў 1920.
ЦІМАШЭНКА Акуліна, н. ў 1920.
ЦІМАШЭНКА Анісім, н. ў 1923.
ЦІМАШЭНКА Ганна Міхайлаўна, н. ў 1881.
ЦІМАШЭНКА Ніна, н. ў 1937.
ЦІМАШЭНКА Фядора, н. ў 1902.
ШЭВЕЛЕВА Пелагея, н. ў 1909.

ВЕСКА МАЛЫЯ СТРАЛКІ

ПУШЧАЕНКА Васіль Піліпавіч, н. ў 1910.

ДВАРЭЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА АННАЎКА

ЖАНДАРАЎ Міхаіл Макаравіч, партызан, загінуў.
ЗАВАДСКІ Давыд.
ЗАВАДСКІ Іван.
ЗВЯГАЎ Іван Іванавіч.
НЕСЦЯРКОЎ Іван Максімавіч, партызан, загінуў.
ПІЛІПЕНКА Любоў Цітаўна, 16 гадоў, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА БАРСУКІ

АНТУШЭВІЧ Уладзімір Мікалаевіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.
ВЯЛІЧКА Эдуард Іванавіч, партызан, загінуў.
ГАЛАВАЧЭНКА Аркадзь Рыгоравіч, 30 гадоў.
ГАЛАВАЧЭНКА Рыгор Фядосавіч, 50 гадоў.
ДАЛМАТОВІЧ Рыгор Ільіч, н. ў 1921, партызан, загінуў.
ДАЛМАТОВІЧ Сцяпан Дзям'янавіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.
КАЛІНОЎСКІ Рыгор Якаўлевіч, 25 гадоў, партызан, загінуў.
ПАТАШЫНСКІ Яўціх, 60 гадоў.
СІДАРЭНКА Мікалай Іванавіч, 60 гадоў.
СІДАРЭНКА Мікалай Піліпавіч, 38 гадоў.
СІДАРЭНКА Піліп Іванавіч, 60 гадоў.

ХАТКЕВІЧ Марк Арцёмавіч, 55 гадоў.
ХАТКЕВІЧ Мікалай Піліпавіч, 38 гадоў.
ХАТКЕВІЧ Рыгор Парфенавіч, 45 гадоў.

ВЕСКА БІРЧАНСКАЯ СЛАБАДА

ЖУРАЎЛЁЎ Мікалай Іванавіч, памёр у канцлагеры.
ЖУРАЎЛЁЎ Мікалай Пятровіч, н. ў 1926.
КАВАЛЕНКА Павел Захаравіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.

ВЕСКА ГУСАРАЎКА

АЎРАМАЎ Авакум Назаравіч, н. ў 1924, партызан.
АЎРАМАЎ Аўдзей Пракопавіч, н. ў 1923.
АЎРАМАЎ Панкрат Назаравіч, н. ў 1917.
ПАЛЯКОЎ Сяргей, н. ў 1890.
САВЕЛЬЕВА Аксіння Зіноўеўна, н. ў 1918.
САВЕЛЬЕВА Усціння Назараўна, н. ў 1905.
САВЕЛЬЕВА Фядосся Ф., н. ў 1892.
САВЕЛЬЕЎ Зянон Фёдаравіч, н. ў 1875.
САВЕЛЬЕЎ Фядот Еп., н. ў 1910.
САВЕЛЬЕЎ Ціт Зіноўевіч, н. ў 1910.
СЯМЁНАВА Еўдакія Іванаўна, н. ў 1893.
СЯМЁНАЎ Іван Ст., н. ў 1907.
СЯМЁНАЎ Мінай П., н. ў 1906.
СЯМЁНАЎ Нікан Рыгоравіч, н. ў 1895.
СЯМЁНАЎ Нічыпар Н., н. ў 1903.
СЯМЁНАЎ Цімафей Іванавіч.
СЯМЁНАЎ Ціт Сямёнавіч, н. ў 1890.
ФЯДОТАВА Агафія, н. ў 1900.
ФЯДОТАВА Матрона, н. ў 1895.
ФЯДОТАЎ Іван Агафонавіч, н. ў 1910.
ФЯДОТАЎ Лазар Аф., н. ў 1910.
ФЯДОТАЎ Ціхан Паўлавіч, н. ў 1890.
ЦІХАНАЎ Кандрат Ан., н. ў 1900.

ВЕСКА ЗАЛЕНАЯ РУНЬ

ЧАРНЯЎСКІ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1917, партызан, загінуў.
ЧАРНЯЎСКІ Міхаіл Мікалаевіч, 55 гадоў.

ВЕСКА КАШАРА

АНДРЭЙКАВА Усціння Іванаўна, н. ў 1894.
АНДРЭЙКАЎ Аляксандр Адамавіч, н. ў 1928.
АНДРЭЙКАЎ Арцём Мікалаевіч, н. ў 1892.
АНЮКОЎ Мікалай Варфаламеевіч, н. ў 1900.
ДАБРАВОЛЬСКІ Уладзімір Сяргеевіч, н. ў 1926, партызан, загінуў.
ЖАРКЕВІЧ Іван Сямёнавіч, н. ў 1898.
ІВАНТАТАЎ Павел Іванавіч.
КЛЮЧНІКАЎ Аляксандр Фёдаравіч.
КЛЮЧНІКАЎ Фёдар Сямёнавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЛІСОЎСКІ Макар Мацвеевіч, н. ў 1892.
ЛІСОЎСКІ Рыгор Макаравіч, н. ў 1929.
ЛІСОЎСКІ Уладзімір Макаравіч, партызан, загінуў.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1925, партызан, загінуў.
МУХА Валянцін Пятровіч, партызан, загінуў.
МУХА Пётр Карпавіч, н. ў 1885.
СЯЛІЦКІ Васіль Сямёнавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
СЯМЁНАЎ Павел Фадзеевіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.
ЧАРНЯЎСКІ Пётр Аляксандравіч, н. ў 1910.
ШКУЛЬКОЎ Уладзімір Піліпавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА ДВАРЭЦ

ВІНАГРАДАЎ Фёдар Міхайлавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 5.7.1943.
ГРЫБОЎСКІ Уладзімір Васілевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ІЛЬЯВІН Мікалай Міхайлавіч, партызан 252-га атрада 8-й Рагачоўскай брыгады, загінуў 22.6.1943.
КАЛІНОЎСКІ Рыгор Якаўлевіч, н. ў 1912, партызан, загінуў 16.8.1943.

ВЕСКА ДВАРЭЦКАЯ СЛАБАДА

ВАЙЦЕНКА Дар'я Якаўлеўна, 75 гадоў, расстраляна карнікамі.
РЫБЧАНКА Марыя Андрэеўна, 67 гадоў, расстраляна карнікамі.
СІДАРЭНКА Лука Кірылавіч, 52 гады, расстраляны карнікамі.

ПАСЁЛАК ЗАЦІШША

АРЦЕМІШЫН Іван Авяр'янавіч, 21 год, партызан, загінуў.
ЗВЯГАЎ Васіль Максімавіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.
ШКУРАТАЎ Трафім Васілевіч, 24 гады, партызан, загінуў.

ПАСЁЛАК КРУЧПОЛЛЕ

БАРСУКОЎ Дзмітрый Міхайлавіч, партызан, загінуў.
СУШЧЭЎСКІ Рыгор Нічыпаравіч, партызан, загінуў.

ВЕСКА ЛІСКАЎСКАЯ СЛАБАДА

СЛОНЧЫК Якаў Яфімавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЧЫЧЫКАЎ Дарафей Якаўлевіч, партызан, загінуў.

ПАСЁЛАК ЛУК'ЯНАЎКА

БАБРУЙСКАЯ Еўдакія Кірылаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
БЯЛОЎСКАЯ Марта, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА НАДЗЕЙКАВІЧЫ

МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Аляксандравіч, партызан, загінуў.
РАЎЦКІ Анатоль Ігнатавіч, 18 гадоў.
РАЎЦКІ Генадзь Ігнатавіч, 16 гадоў.

ВЕСКА НОВАЯ КАШАРА

ПУСЯНКОЎ Дзмітрый Канстанцінавіч, н. ў 1917.

ВЕСКА ПАРХІМКАЎСКАЯ СЛАБАДА

ДАРАФЕЕЎ Іван Купрэевіч, партызан, прапаў без вестак.

ІВАНОЎ Іван Іванавіч, н. ў 1918.

ІВАНОЎ Іван Купрыянавіч, н. ў 1927, партызан, загінуў.

ЛЫСЯНКОЎ Васіль Дамітрыевіч, н. ў 1870.

ЛЯВОНАЎ Патап Іванавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.

МАСЛАЎ Якаў Іванавіч, н. ў 1918.

ФЕАКЦІСТАЎ Трыфан Нічыпаравіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Дамітрый Сцяпанавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў у 1944.

ПАСЕЛАК ПЕРАСЕКА

ЕФІМОВІЧ І. І., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАЛІНОЎСКІ С. М., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАНДРАЦЬЕВА Г. Г., вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАНДРАЦЬЕЎ Г. Г., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ХАТКЕВІЧ А. І., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ЯКІМАЎ І. А., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ЯКІМАЎ І. І., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА СТАРАЯ КАШАРА

КАЗЛОЎСКАЯ Ніна Іванаўна, н. ў 1927, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАЗЛОЎСКАЯ Софія Канстанцінаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАЗЛОЎСКІ Эней Васілевіч, н. ў 1934, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА ФІЛІПКАВІЧЫ

БЫЧКОЎ Ілья Рыгоравіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ГРЫШЧАНКА Барыс Міхайлавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

КАЛІНОЎСКІ Аляксандр Емяльянавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

РУДЗЯНКОЎ Фёдар Несцеравіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.

ЧАСНОЎСКІ Антон Купрыянавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ШАЦІЛА Марыя Барысаўна, н. ў 1906.

ЮШКЕВІЧ Уладзімір Ільіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.

ВЕСКА ЯМНАЕ

АЎСЯННІКАЎ Апанас Маркавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ГАРБАЧОВА Таццяна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАРЖОВА Таццяна, вывезена ў Германію.

КАРЖОЎ Мікалай Пятровіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАРЖОЎ Сяргей, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ПІЛІПЕНКА Алякссй Захаравіч.

ПІЛІПЕНКА Васіль Паўлавіч, н. ў 1927.

ПІЛІПЕНКА Васіль, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ПІЛІПЕНКА Рыгор Уласавіч.

РЫНКЕВІЧ Іван, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

РЫНКЕВІЧ Люба.

ХАЛЕВІЧ КанстанцінАнуфрыевіч, н. ў 1924.

ДОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ДОЎСК

АБРАМОВІЧ Мікалай Якаўлевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ГУРЭВІЧ Алег Васілевіч, 19 гадоў.

КАЛМАНОВІЧ Лейба Яўсеевіч, 54 гады, яго жонка **КАЛМАНОВІЧ Бася**, 54 гады, іх сын **КАЛМАНОВІЧ Міна**, 26 гадоў.

МЕЛЬНІКАЎ Леанід Нічыпаравіч, 10 гадоў.

ПРАХАРЭНКА Міхаіл Сяргеевіч, 17 гадоў.

ПРАХАРЭНКА Сяргей Фёдаравіч, 40 гадоў.

САВЕЛЬЕЎ Цярэнцій Іванавіч, 58 гадоў.

СЛАВІНА Гіта Хаімаўна, 45 гадоў.

СЛАВІН Лейба Місунавіч, 60 гадоў, яго жонка **СЛАВІНА Сіма Шнутаўна**, 62 гады, іх дочкі **СЛАВІНА Неса**, 35 гадоў, **СЛАВІНА Фрыда**, 40 гадоў.

ШАЦ Аляксандр Аляксандравіч, 14 гадоў.

ШАЦ Лідзія Аляксандраўна, 12 гадоў.

ШАЦ Яўген Аляксандравіч, 4 гады.

ВЕСКА МАЛІНАЎКА

ГОНТАРАЎ Васіль Іосіфавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАЗЛОЎ Аркадзь Ягоравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

МАКАРАЎ Іван Якаўлевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Селіван Раманавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА ПАРТЫЗАНЫ

КАЗАКОВА Кацярына Андрэеўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАЗАКОЎ Адам, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

МАКАРАНКА Сцяпан Дамітрыевіч, 44 гады.

НЕСЦЯРЭНКА Іван Антонавіч, 36 гадоў.

НІКАЛАЕВА Аляксандра Макараўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

НІКАЛАЕВА Эмілія Максімаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

СТАРАВОЙТЎ Васіль, 46 гадоў.

СТАШЭЎСКІ Іван, 54 гады.

ЦІМАШЭНКА Кандрат Мікалаевіч, 41 год.

ШУТАВА Марыя Фёдараўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА СВЕРЖАНЬ

АРАНКОВА Еха.

АРАНКОВА Рэя.

АРАНЬКОВА Хася.

АРАНЬКОЎ Абрам Есуфавіч.

АРАНЬКОЎ Есуф.
АРАНЬКОЎ Майсей.
БОНДАРАЎ Аркадзь Міронавіч.
БОНДАРАЎ Іван Міронавіч.
БОНДАРАЎ Яфім Антонавіч.
БЫЧЫНСКІ Іван Дзмітрыевіч,
БЫЧЫНСКІ Лявон Міхайлавіч.
БЫЧЫНСКІ Міхаіл Пятровіч.
ГАНЧАРОВА Наталля Міхайлаўна.
ГЕНЕРЭЛ Абрам.
ГЕНЕРЭЛ Гірша.
ГЕРЧЫКАВА Бася Абрамаўна.
ГЕРЧЫКАВА Блюма.
ГЕРЧЫКАВА Броня Лейбаўна.
ГЕРЧЫКАВА Іта.
ГЕРЧЫКАВА Леха Лейбаўна.
ГЕРЧЫКАВА Маня Абрамаўна.
ГЕРЧЫКАВА Ніхама Рувімаўна.
ГЕРЧЫКАВА Перла.
ГЕРЧЫКАВА Роза Рувімаўна.
ГЕРЧЫКАВА Хана.
ГЕРЧЫКАЎ Абрам.
ГЕРЧЫКАЎ Арон Рувімавіч.
ГЕРЧЫКАЎ Лейба.
ГЕРЧЫКАЎ Рувім.
ГЕРЧЫКАЎ Фелікс Абрамавіч.
ГЕРЧЫКАЎ Берка.
ГІНЗБУРГ Гілька.
ГІНЗБУРГ Лейба Гількавіч.
ГІНЗБУРГ Сася.
ГІНЗБУРГ Слава Гількаўна.
ГІПЕРАВА Чэрня.
ДРАБКІНА Блюма.
ДРАБКІНА Ліза.
ЕРМАЛАЕНКА Іван Федасеевіч.
ЖЫТКЕВІЧ Арсен Вікенцьевіч.
ЖЫТКЕВІЧ Зінаіда Арсеньеўна.
ЖЫТКЕВІЧ Ніла Арсеньеўна.
ЖЫТКЕВІЧ Павел Арсеньевіч.
ЖЫТКЕВІЧ Таццяна Аўдзееўна.
ЖЫТКЕВІЧ Уладзімір Арсеньевіч.
ЗБАРОЎСКАЯ Бася Бонькаўна.
ЗБАРОЎСКАЯ Іна Мендэлеўна.
ЗБАРОЎСКАЯ Мэра Мендэлеўна.
ЗБАРОЎСКАЯ Рохля Мендэлеўна.
ЗБАРОЎСКАЯ Хава.
ЗБАРОЎСКАЯ Хася.
ЗБАРОЎСКІ Ахраім.
ЗБАРОЎСКІ Бонька.
ЗБАРОЎСКІ Геня Пронькавіч.
ЗБАРОЎСКІ Мендэль.
ЗБАРОЎСКІ Сося.
ЗЭЛЬМАНАВА Зося.
ЗЭЛЬМАНАВА Любка Ікаўна.
ЗЭЛЬМАНАВА Мая.
ЗЭЛЬМАНАВА Сара Давыдаўна.
ЗЭЛЬМАНАВА Ханя.
ЗЭЛЬМАНАВА Хася.
ЗЭЛЬМАНАЎ Гілька Іцкавіч.
ЗЭЛЬМАНАЎ Давыд.
ЗЭЛЬМАНАЎ Іхнэль Давыдавіч.
ЗЭЛЬМАНАЎ Іцка.
ЗЭЛЬМАНАЎ Левік.
КАВАЛЕРЧЫК Гіля.
КАВАЛЕРЧЫК Хая.
КАВАЛЕЎЧЫК Золман.
КАВАЛЕЎЧЫК Феня.
КАГАН Рохля.
КАПЛАН Абрам.
КАПЛАН Злата.
КАПЛАН Муця Абрамаўна.
КАПЛАН Роза Абрамаўна.
КАПЛАН Эсфір Абрамаўна.
КАПЛУН Рыва.
КАПЛУН Шмеер.
КАРАМОХТА Мэер.
КАРАМОХТА Элька.
КАРПАЎ Плуц.
КОЗІН Залман.
КОЗІН Лёва.
КОЗІН Лейба.
КОЗІН Рахіль.
КОЗІН Рахім.
КОЗІН Шлёмка.
КОЗІНА Двэйра.
КОЗІНА Муся.
КОЗІНА Сара.
КОНАНАВА Пелагея Клімаўна.
КОНАНАЎ Аляксандр Конанавіч.
КУЦІКАЎ Лёва.
ЛАБАНАВА Гіта Міхайлаўна.
ЛАБАНАВА Рахіль.
ЛАБАНАЎ Зяма Міхайлавіч.
ЛАБАНАЎ Міхаль.
ЛАБАНАЎ Саламон Міхайлавіч.
ЛАХМАН Абрам.
ЛАХМАН Якаў.
ЛЕВІН Бэрка.
ЛЕВІНА Броха.
ЛЕВІНА Софія.
ЛІЎШЫЦ Ахраім.
ЛІЎШЫЦ Стася.
МАКАРАЎ Іван Якаўлевіч, 44 гады.
МАЛАХОЎСКАЯ Вольга Іванаўна.
МАЛАХОЎСКАЯ Таццяна Веніямінаўна.
МАЛАХОЎСКІ Барыс Іванавіч.
МАЛАХОЎСКІ Іван Міхайлавіч.
МІХУНОЎ Міхаіл Ягоравіч, 19 гадоў.
МОХАРАЎ Станіслаў Пятровіч.
НОВІКАВА Кацярына.
НОВІКАЎ Фёдар Міхайлавіч.
ПАЛАВЕЦ Гінда.
ПАЛАВЕЦ Гірша Лейбавіч.
ПАЛАВЕЦ Залман.
ПАЛАВЕЦ Зоя.
ПАЛАВЕЦ Лейба.
ПАЛАВЕЦ Любока.
ПАЛАВЕЦ Эстра.
ПЕТРАЧЭНКА Ягор Пятровіч.
РАБІНОВІЧ Абрам.
РАБІНОВІЧ Лыпса.
РАБІНОВІЧ Шлёма Абрамавіч.
РАЙХЛІНА Роза.
РАЙХЛІНА Хана Янкелеўна.
РАЙХЛІН Нахім Янкелевіч.
РАЙХЛІН Янкель.
РЫБЧЫНСКАЯ Вера.
РЫЎКІН Буямін.
РЫЎКІН Іцка.
РЫЎКІН Пінька.
РЫЎКІН Янкель.
РЫЎКІНА Бройка.
РЫЎКІНА Зося Буямінаўна.
РЫЎКІНА Зося Іцкаўна.
РЫЎКІНА Лея.
РЫЎКІНА Мэра.
РЫЎКІНА Роза Янкелеўна.
РЫЎКІНА Хася.
РЫЎКІНА Хася Янкелеўна.
САВІЦКАЯ Ксенія.

САВІЦКАЯ Лідзія Пятроўна, 16 гадоў.
САВІЦКІ Іван Нікандравіч, 45 гадоў.
САПУН Вэлька.
САПУН Лея.
СІЎЧЫК Злата.
СІЎЧЫК Хаўка.
СІЎЧЫК Шмеер.
СНЫТКОЎ Васіль Сямёнавіч.
ТАЛМОГ Муся.
ФАРБЕРАВА Муся.
ФАРБЕРАВА Цыля.
ФАРБЕРАЎ Міхаіл.
ФІЛЬКІНШТЭЙН Муся.
ФІЛЬКІНШТЭЙН Хаім.
ФРАДКІН Абрам Хамілевіч.
ФРАДКІН Сіман.
ФРАДКІН Хаміль.
ФРАДКІНА Арка.
ФРАДКІНА Вілася Хамілеўна.
ФРАДКІНА Любка Хамілеўна.
ФРАДКІНА Мая Хамілеўна.
ФРАДКІНА Роза Сіманаўна.
ФРАДКІНА Сіська.
ХАЙКІН Абрам.
ХАЙКІН Хаім.
ХАЙКІНА Гэся.
ХАЙКІНА Маня.
ХАЙКІНА Маня Хаімаўна.
ХАЙКІНА Сара Хаімаўна.
ХАЙКІНА Турба.
ХАЙКІНА Чэрня.
ХАЛОДНІКАВА Мэра.
ХАЛОДНІКАЎ Іцка.
ЦІЛІГУЗАВА Ліза.
ЦІЛІГУЗАВА Люся Фёдараўна.
ЦІЛІГУЗАЎ Усцін Карпавіч.
ЧУБАНАВА Марыя Гаўрылаўна.
ЧУБАНАЎ Георгій Трафімавіч.
ШАНДАЛАВА Голда Янкелеўна.
ШАНДАЛАВА Злата Янкелеўна.
ШАНДАЛАВА Лея.
ШАНДАЛАВА Ніхама.
ШАНДАЛАВА Роза Янкелеўна.
ШАНДАЛАЎ Лазар.
ШАНДАЛАЎ Янкель.
ШАНДАЛАЎ Шолам Янкелевіч.
ШАНДАРАЎ Вова Янкелевіч.
ШМІДАВА Бася Ісакаўна.
ШМІДАВА Берта Мэераўна.
ШМІДАВА Гэля Мэераўна.
ШМІДАЎ Мэер.
ШМІДАЎ Мэер Мэеравіч.
ШПІЦЭЛЬ Рэя.
ШПІЦЭР Давыд.
ШПУНТАВА Сара.
ШПУНЦІКАВА Нахіма Абрамаўна.
ШПУНЦІКАЎ Абрам.
ШПУНЦІКАЎ Гіля Абрамавіч.
ШУР Абрам Іцкавіч.
ШУР Іцка.
ШУР Лэя Іцкаўна.
ШУР Маня Іцкаўна.
ШУР Рыва.
ШЫЛОВІЧ Марыя Сяргееўна.
ЭДМАН Лея.
ЭДМАН Піня.
ЯКЕРСОН Абрам.
ЯКЕРСОН Бэрка.
ЯКЕРСОН Давыд Абрамавіч.
ЯРАНКОЎ Мэер.

* * *

КУДРЫЦКІ Іван Іванавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 23.3.1943, пахаваны ў в. Курганне.
КУРБАЦКІ Талаш Рыгоравіч, н. ў 1909 у в. Бабчын Хойніцкага р-на, партызан, загінуў у красавіку 1943, пахаваны ў в. Свержань.

ВЕСКА СЛАБАДА

КОГАНАЎ Аляксей Ісакавіч, 21 год.
СТАРАВОЙТАЎ Уладзімір Яфімавіч, 21 год.
СУРНАЧОВА Еўдакія Андрэеўна, 41 год.
ХАРЛАНАЎ Рыгор Сазонавіч, 32 гады.

ВЕСКА СТАРЫ ДОЎСК

АНДРЭЙЧЫКАВА Наталля Фёдараўна, 23 гады.
БАЛАХОНАЎ Міхаіл Аляксеевіч, 5 гадоў.
БАРЫСЕНКА Міхаіл Піліпавіч, 14 гадоў.
ЗАРЭЦКАЯ Вольга Парфіраўна, 19 гадоў.
ЗАРЭЦКАЯ Кацярына Акімаўна, 60 гадоў.
ЗАРЭЦКАЯ Кацярына Парфіраўна, 21 год.
ЗАРЭЦКАЯ Матрона Аляксееўна, 50 гадоў.
ЗАРЭЦКАЯ Софія Раманаўна, 35 гадоў.
ЗАРЭЦКІ Раман Парфіравіч, 65 гадоў.
ЗАРЭЦКІ Уладзімір Парфіравіч, 15 гадоў.
КАРНІЕНКА Аляксей Фёдаравіч, 55 гадоў.
КАРНІЕНКА Іван Аляксеевіч, 19 гадоў.
КАРНІЕНКА Ксенія Фёдараўна, 45 гадоў.
КОНАНАВА Фёкла.
ЛАЎРЫНЕНКА Ганна Пятроўна, 16 гадоў.
ЛАЎРЫНЕНКА Пётр.
ЛЯПЕЙКА Праскоўя Аляксандраўна.
НІКІЦІН Лявон Астапавіч, 40 гадоў.
ПЕЎНЕЎ Васіль Іванавіч, 15 гадоў.
ПЕЧКУРОВА Марыя Іванаўна, 23 гады.
ПЕЧКУРОВА Надзея Кузьмінічна, 15 гадоў.
ПЕЧКУРОЎ Кузьма Ігнатавіч, 46 гадоў.
РАЧКОЎСКАЯ Праскоўя Фёдараўна, 35 гадоў.
РАЧКОЎСКІ Аляксандр Аляксандравіч, 40 гадоў.
ФІЛІПЧАНКА Іван Лаўрэнцьевіч, 38 гадоў.
ФІЛІПЧАНКА Іосіф, 55 гадоў.
ФІЛІПЧАНКА Праскоўя Фёдараўна, 34 гады.
ФІЛІПЧАНКА Таццяна Аляксандраўна, н. ў 1905.
ШЫРАНКОВА Гарпіна Пятроўна, 45 гадоў.
ШЫРАНКОВА Настасся Сямёнаўна, 50 гадоў.
ШЫРАНКОЎ Іван Якаўлевіч, 15 гадоў.

ВЕСКА СЫЧМАН

ГЕНДРУСЕЎ Іосіф Прохаравіч, 18 гадоў.
КАРАЛЁВА Яўгенія Аляксееўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАРАЛЁЎ Антон Мікітавіч, 65 гадоў.
КАРАЛЁЎ Васіль Антонавіч, 17 гадоў.
КЛІМАЎ Павел Стафанавіч, 60 гадоў.
ЛАПУШКОВА Вера Цімафееўна, 22 гады.
ЛАПУШКОЎ Іван Ягоравіч, 15 гадоў.
ТАРАСАВА Таццяна, 56 гадоў.

ТРУСАЎ Васіль Ануфрыевіч, 48 гадоў.
ШТАПЕНКА Іван Сідаравіч, 52 гады.
ШЫЛЯНКОЎ Лукаш Мікалаевіч, 41 год.

ВЕСКА СЕРАБРАНКА

КІРЧЭЎСКАЯ Ганна Рыгораўна, 13 гадоў.
КІРЧЭЎСКІ Рыгор Іванавіч, 38 гадоў.
ПАЦЕЕВА Сцепаніда Ягораўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПРОХАРАЎ Міхаіл Міхайлавіч, падпольшчык, загінуў.
ФАМЯНКОВА Марыя Міхайлаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЯНЧАНКА Міхаіл Селівестравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА ХМЕЛЯНЕЦ

ДЗІВАЧЭНКА Мікалай Іосіфавіч, 31 год, партызан, загінуў.
САЛЮЦЕНКА Іван Пятровіч, 13 гадоў.

ВЕСКА ЯМНАЕ

АСТАПЕНКА Фёдар Фёдаравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
БІЗУНОЎ Майсей Раманавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КОТАЎ Павел Канстанцінавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
САКАЛОЎ Апанас Іосіфавіч, н. ў 1912.
САМУСЕЎ Лявон Дзямідавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ТРАЦЦЯКОЎ Сяргей Сямёнавіч, 20 гадоў, партызан, загінуў.
ЯСОНАВА Агаф'я Іванаўна, н. ў 1905.

ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ЖУРАВІЧЫ

АЙЗЕНДОРФ Бася Шмуйлаўна, 11 гадоў.
АЙЗЕНДОРФ Злата Абрамаўна, 33 гады.
АЙЗЕНДОРФ Ліза Шмуйлаўна, 8 гадоў.
АЙЗЕНДОРФ Мар'яся Шмуйлаўна, 10 гадоў.
АЙЗЕНДОРФ Сара Шмуйлаўна, 8 гадоў.
АЙЗЕНДОРФ Хана Шмуйлаўна, 13 гадоў.
БАГРАД Геня, 36 гадоў.
БАГРАД Рохля, 71 год.
БАГРАД Сіман Ільіч, 41 год.
БЕЛКІН Берка Янкелевіч, 50 гадоў.
БЕЛКІНА Бася Янкелеўна, 59 гадоў.
БЕЛКІНА Хая Беркаўна, 17 гадоў.
БУДАВА Стэпа, 41 год.
БУЛАЎЦОВА Марыя Сямёнаўна, 12 гадоў.
БУЛАЎЦОЎ Андрэй Іванавіч, 18 гадоў.
ВІННІКАЎ Васіль Іосіфавіч, 38 гадоў.
ВОРЧЫК Сідар Пятровіч, 42 гады.
ГАРНОВА Анта, 61 год.
ГАРНОВА Рася, 59 гадоў.
ГАРНОВА Сіма Гіршаўна, 66 гадоў.
ГАРНОЎ Зусь Гершавіч, 69 гадоў.
ГІНЗБУРГ Дзійра, 3 гады.
ГІНЗБУРГ Мір Абрамавіч, 71 год.
ГІНЗБУРГ Нахім Паўлавіч, 36 гадоў.
ГІНЗБУРГ Нісан, 6 гадоў.
ГУРЭВІЧ Абрапіна, 26 гадоў.
ГУРЭВІЧ Арон Шмуйлавіч, 51 год.
ГУРЭВІЧ Двейрка Шмуйлавіч, 49 гадоў.
ГУРЭВІЧ Зося, 21 год.
ГУРЭВІЧ Лейба, 46 гадоў.
ГУРЭВІЧ Сара, 19 гадоў.
ГУРЭВІЧ Цыля, 17 гадоў.
ГУЦІН Нахім Вейлевіч, 38 гадоў.
ДРУКАРАВА Гіся, 51 год.
ДУБАВА Бася Гершаўна, 7 гадоў.
ДУБАВА Цапка Гершаўна, 9 гадоў.
ДУБАЎ Гершан, 51 год.
ДУДЗІНСКАЯ Фрэйда, 26 гадоў.
ЖАЎНЕРАЎ Якаў Савельевіч, 30 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Бася Ахрэмаўна, 45 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Беля Хаімаўна, 15 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Гіся Мендэлеўна, 36 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Зіта Хаімаўна, 11 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Іта Мордухаўна, 71 год.
ЗЛОТНІКАВА Ліза Хаімаўна, 17 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Мера, 58 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Міхля Зусеўна, 17 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Сара Левінаўна, 19 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Сара Мордухаўна, 11 гадоў.
ЗЛОТНІКАВА Сася Уладзіміраўна, 21 год.
ЗЛОТНІКАЎ Абрам Янкелевіч, 21 год.
ЗЛОТНІКАЎ Барыс Янкелевіч, 9 гадоў.
ЗЛОТНІКАЎ Ісак Мордухавіч, 13 гадоў.
ЗЛОТНІКАЎ Лева Янкелевіч, 13 гадоў.
ЗЛОТНІКАЎ Левік Гершавіч, 22 гады.
ЗЛОТНІКАЎ Мендэль, 6 гадоў.
ЗЛОТНІКАЎ Мір Мордухавіч, 73 гады.
ЗЛОТНІКАЎ Нахім Абрамавіч, 50 гадоў.
ЗЛОТНІКАЎ Уладзімір Мендэлевіч, 3 гады.
ЗЛОТНІКАЎ Хаім Гершавіч, 69 гадоў.
ЗЛОТНІКАЎ Янкель Абрамавіч, 45 гадоў.
КАЗАН Бася Майсеевіч, 19 гадоў.
КАРОТКІНА Фрэйда, 26 гадоў.
КОМЛЕЙ Мікіта Яфімавіч, 51 год.
КОНТАРАВА Рыва Маркаўна, 71 год.
КОНТАРАВА Соня Барысаўна, 23 гады.
КОНТАРАВА Фрэйда, 63 гады.
КОНТАРАВА Цыля Барысаўна, 21 год.
КОНТАРАЎ Шмал, 66 гадоў.
КОРАКАЎ Іван Іванавіч, 48 гадоў.
ЛЕВІН Лейба Юдкавіч, 12 гадоў.
ЛЕВІНА Рыва, 39 гадоў.
ЛЕВІН Юда, 31 год.
ЛІСКАВЕЦ Едля, 31 год.
ЛІЎШЫЦ Абрам Барысавіч, 47 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Абрам Земкавіч, 47 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Ахрам Міхалевіч, 71 год.
ЛІЎШЫЦ Барыс Абрамавіч, 13 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Барыс Ісакавіч, 5 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Бэла Зэлікаўна, 46 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Додзя Абрамавіч, 13 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Залман Зэлікавіч, 61 год.
ЛІЎШЫЦ Ісраім Абрамавіч, 15 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Леня Ісакавіч, 7 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Ліза Абрамаўна, 46 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Песя Ахрамаўна, 36 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Рахіля Залманаўна, 59 гадоў.
ЛІЎШЫЦ Стася Еселеўна, 69 гадоў.
ЛІХТАРОВА Настасся Герасімаўна, 46 гадоў.
ЛІХТАРОВА Ніна Мацвееўна, 3 гады.
МАЗУРАВА Алена Еўдакімаўна, 40 гадоў.
МАРЧАНКА Андрэй Міхайлавіч, 45 гадоў.
МАРЧАНКА Еўдакія Данілаўна.
МАРЧАНКА Ліда Андрэеўна, 9 гадоў.

МАРЧАНКА Міхаіл Андрэевіч, 14 гадоў.
ПАЎЛАВА Сара Прохараўна, 18 гадоў.
ПУМПУЛЕЎ Аляксей Якаўлевіч, 49 гадоў.
РАБІНОВІЧ Рова Залманаўна, 73 гады.
РАБІНОВІЧ Гірша, 71 год.
РАБІНОВІЧ Есена Абрамаўна, 66 гадоў.
РАХЛІН Мелах, 61 год.
РАХЛІНА Хая, 56 гадоў.
РУДЗІНСКІ Шал, 30 гадоў.
РУМЯНЦАВА Наталля Фядосаўна, 12 гадоў.
САНКОЎСКАЯ Аляксандра Аляксе., 15 гадоў.
САНКОЎСКІ Васіль Савельевіч, 50 гадоў.
СЕЛІВАНАВА Аляксандра Аляксе., 18 гадоў.
СЕЛІВАНАВА Марута Яфімаўна, 53 гады.
СІВАНКОЎ Іван Нічыпаравіч, 48 гадоў.
СМОЛКІН Давыд Саламонавіч, 35 гадоў.
СМОЛКІН Залман Мееравіч, 19 гадоў.
СМОЛКІН Сіман Саламонавіч, 33 гады.
СМОЛКІНА Рохля Меераўна, 51 год.
СМОЛКІНА Фаня Гершаўна, 20 гадоў.
СОРКІН Шевель, 61 год.
СОРКІНА Бася, 55 гадоў.
УЛАСЕНКА Пётр Іванавіч, 36 гадоў.
ХАЗАНАВА Муся Ісакаўна, 75 гадоў.
ХАЗАНАЎ Ісак Шоламавіч, 57 гадоў.
ХІНОЙ Гейшык, 23 гады.
ХІНОЙ Рася, 23 гады.
ЦЫПОРКІН Нахім, 63 гады.
ЦЫПОРКІНА Хана, 56 гадоў.
ЦЭЙЦІН Майсей, 56 гадоў.
ЦЭЙЦІН Мінуха, 53 гады.
ШЛЯФЕР Мера, 46 гадоў.
ШЛЯФЕР Моталь, 51 год.
ШЛЯФЕР Нахім, 19 гадоў.
ШЛЯХТА Канстанцін Іванавіч, 40 гадоў.
ШУЛЬГІН Марк Міхалевіч, 71 год.
ЯГУТКО Тарас Ільіч, 46 гадоў.

* * *

САЎКОЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1924 у в. Куземкі Спас-Дземенскага р-на Калужскай вобл., партызан, загінуў 9.6.1943, пахаваны ў в. Журавічы.

ВЁСКА НОВЫЯ ЖУРАВІЧЫ

АЛЕШАНСКАЯ Рохля, 61 год.
АЛЕШАНСКІ Абрам, 71 год.
АЛЕШАНСКІ Міша, 11 гадоў.
АЛЕШАНСКІ Рувім, 15 гадоў.
АЛЕШАНСКІ Перкл, 41 год.
АЛЕШАНСКІ Янкель Аляксандравіч, 41 год.

ВЁСКА ХАТОЎНЯ

БУТРАМЕЕЎ Піліп Емяльянавіч, н. ў 1906, калгаснік, расстраляны ў 1943.
ВАСЬКОЎ Пётр Емяльянавіч, н. ў 1926, калгаснік, расстраляны ў 1941.
ВІЛЬЧЫНСКІ Майсей Мітрафанавіч, партызан, загінуў 15.5.1943.
ВЯРБІЦКІ Васіль Раманавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 15.5.1943.
ДАРАФЕЕЎ Еўдакім Раманавіч, н. ў 1921, ляснік, расстраляны 27.9.1943.
ЖГІРОЎ Даніла Цімафеевіч, н. ў 1899, калгаснік, расстраляны 27.9.1943.
ЗАРАНКА Сцяпан Андрэевіч, н. ў 1903, калгаснік, расстраляны 27.9.1943.
ЗУРКОЎ Іван Самуілавіч, н. ў 1913, партызан, паранены 5.7.1944, далейшы лёс невядомы.
ЗУРКОЎ Максім Самуілавіч, н. ў 1915, калгаснік, расстраляны 27.9.1943.
КІР'ЯНАЎ Рыгор, н. ў 1912.
КЛЮЕЎ Андрэй Фёдаравіч, н. ў 1902, брыгадзір калгаса, 14.9.1941 павешаны карнікамі.
ЛОПУХАЎ Кірыла Іванавіч, н. ў 1878, калгаснік, расстраляны 12.8.1941.
ЛЯПЕШКІН Мікалай Максімавіч, н. ў 1923, партызан, загінуў 26.3.1943.
МАКАРАНКА Даніла Сідаравіч, н. ў 1902, калгаснік, 14.8.1941 павешаны карнікамі.
МАЛІНЧЫКАЎ Піліп Паўлавіч, н. ў 1906, калгаснік, расстраляны 27.9.1943.
МАЦВІЕНКА Іван Іванавіч, н. ў 1912, калгаснік, расстраляны ў 1941.
МЕЛЬНІК Мікалай Васілевіч, н. ў 1916, партызан, загінуў 9.4.1943.
ПАХОМАВА Таццяна Яфімаўна, н. ў 1920, медсястра партызанскага атрада, прапала без вестак.
ПРЫКОЦЕНКА Пётр Паўлавіч, н. ў 1924, сакратар камсамольскай арганізацыі, расстраляны 15.8.1941.
ПРЫКОЦЕНКА Хрысціна, калгасніца, расстраляна 15.8.1941.
ПРЫЛЕПАЎ Гаўрыла, н. ў 1909, ляснік, расстраляны 27.9.1943.
ПЯТРОЎ Савелій Іосіфавіч, калгаснік, расстраляны ў 1941.

ЗАБАЛАЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСІННІКІ

КАВАЛЁЎ Міхаіл Мікалаевіч, н. ў 1909, партызан, загінуў у 1944.

ВЁСКА ЁЛКІ

АРЦЁМІШЫН Міхаіл Макаравіч, н. ў 1912.
ДОРАСЕЎ Іван Гаўрылавіч, н. ў 1921.
МІНАЎ Міхаіл Тарасавіч, н. ў 1928.

ВЁСКА ЗАБАЛАЦЦЕ

АЎСЯННІКАЎ Архіп.
БЛІНЦОЎ Фёдар Арцёмавіч, партызан, загінуў.
ДАВЫДАВА Таццяна Міхайлаўна, 18 гадоў, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЗАВАДСКІ Ягор Сяргеевіч, 60 гадоў.
ЗВЯГАЎ Іван Каленікавіч, 20 гадоў, партызан, загінуў.
ЗВЯГАЎ Іван Сяргеевіч, 21 год, партызан, загінуў.
ЗУЕЎ Васіль Фёдаравіч, 35 гадоў, партызан, загінуў.
ЗУЕЎ Уладзімір Пятровіч, 15 гадоў, партызан, загінуў.
ІСАЕЎ Андрэй Венядзіктавіч, 51 год.
КАЧАН Года Самуілавіч, 70 гадоў, расстраляны.

КАЧАН Есіль Гіршавіч, 40 гадоў, расстраляны.
КАЧАН Залман Гіршавіч, 42 гады, расстраляны.
КАЧАН Мануіл Есілевіч, 2 гады, расстраляны.
КАЧАН Мануіл Залманавіч, 7 гадоў, расстраляны.
КАЧАН Марыя, 37 гадоў, расстраляна.
КАЧАН Хася Залманаўна, 4 гады, расстраляна.
КАЧАН Эстра, 35 гадоў, расстраляна.
КУРАЧКІН Міхаіл Барысавіч, 18 гадоў, загінуў у партызанах.
КУРМАШОЎ Аляксандр Фёдаравіч, 63 гады, расстраляны.
МАРГОЛІНА Роза Якаўлеўна, 50 гадоў.
СТАЛЯРОЎ Міхаіл Аляксандравіч, 15 гадоў, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ФРЫДМАН Галя, 3 гады, расстраляна.
ФРЫДМАН Лейба, 65 гадоў, расстраляны.
ФРЫДМАН Сара Гіршаўна, 60 гадоў, расстраляна.
ФРЫДМАН Фаня Лейбаўна, 36 гадоў, расстраляна.
ФРЫДМАН Хася Лейбаўна, 28 гадоў, расстраляна.
ШАНТУРАЎ Кандрат Ал., 41 год.

ВЕСКА ЗЯЛЕНЫ ДУБ

АКІНЧЫЦ Міхаіл Мікалаевіч, н. ў 1926, партызан, загінуў у 1944.

ВЕСКА МІНЬКАЎ

АКУЛАВА Аксіння, 80 гадоў.
БАРЭКАЎ Іван, 30 гадоў.
ЕЎДАКІМАЎ Уладзімір, 29 гадоў, партызан, загінуў.
КАВАЛЁВА Марыя Іосіфаўна, 35 гадоў.
КАВАЛЁЎ Аляксей, 10 гадоў.
КОРШЫКАЎ Мікалай Сямёнавіч, н. ў 1925, партызан, загінуў у 1943.
МАРОЗАВА Ганна Якаўлеўна, н. ў 1923, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ФРАЛОВА Марыя, н. ў 1911.
ЧМЫХАВА Галіна Мікалаеўна, н. ў 1925, партызанка, загінула ў 1943.
ЯГАМОСЦЕЎ Мікалай, 16 гадоў.
ЯНКОЎ Іван Сяргеевіч, 15 гадоў.
ЯНКОЎ Уладзімір Іванавіч, 16 гадоў.

ВЕСКА СТАРЫ МАЗАЛАЎ

БЫЧКОЎ Фёдар Сямёнавіч, 40 гадоў.
ГУСАКОВА Антаніна Канстанцінаўна, 20 гадоў, вывезена ў Германію.
ГУСАКОВА Валянціна Васілеўна, 18 гадоў, вывезена ў Германію.
ЛАЎРЭНАЎ Конан Іосіфавіч, 47 гадоў.
ТУЖЫКАЎ Аляксандр Сцяпанавіч, 17 гадоў, вывезены ў Германію.
ЦІХІНСКІ Аляксандр Каспаравіч, 43 гады.

ПАСЁЛАК ШЫРОКІ РОГ

ГРАПАЎ Карп Пятровіч, 45 гадоў, расстраляны ў 1943.

ЗАПОЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА БРОННАЕ

АДМІРАЛАЎ Цімафей Арцёмавіч, н. ў 1918.
БЯЛОЎСКІ Мікалай Іванавіч, н. ў 1911, партызан, загінуў.
КАРНЕЕЎ Рыгор Барысавіч, вывезены ў Германію, лёс невядомы.
КРЭЗ Ганна Пятроўна, н. ў 1923.
КУТАЙ Міхаіл Аляксеевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
САРОКІН Марцін Іванавіч, н. ў 1896.
СУШЧЭЎСКАЯ Антоля Іванаўна, н. ў 1923.
СУШЧЭЎСКІ Пракоп Іванавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ШАЛУШКОЎ Іван Кандратавіч, н. ў 1909, партызан, 12.2.1944 памёр ад тыфу, пахаваны ў в. Гамарня Быхаўскага р-на.

ВЕСКА ЗАПОЛЛЕ

АЛЕЙНІКАЎ Яўціх Фёдаравіч, н. ў 1904.
АЎДЗЕЕВА Надзея Максімаўна, н. ў 1916.
АЎДЗЕЕВА Марыя Пахомаўна, н. ў 1870.
АЎДЗЕЕЎ Георгій Аляксандравіч, н. ў 1904.
АЎДЗЕЕЎ Іван Герасімавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
АЎДЗЕЕЎ Іван Карпавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 18.10.1943.
АЎРАМАЎ Цярэнцій Патапавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
БАРЫСАЎ Парфен Якімавіч, н ў 1893.
БЛІНЦОЎ Кірыла М.
БОНДАРАЎ Гапей Пятровіч, н. ў 1898.
ДЗМІТРЫЕЎ Іван Іванавіч, н. ў 1880.
ДЗМІТРЫЕЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў 18.10.1943.
ЕРМУСЕЎ Раман Васілевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЕРМУСЕЎ Сцяпан Васілевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАРАЛЁЎ Васіль Лакцёнавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.
КАРАЛЁЎ Сяргей Назаравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАРАЛЁЎ Піліп Максімавіч, н. ў 1910, партызан, загінуў у сакавіку 1944.
КЛЮЧНІКАЎ Андрэй Кандратавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КЛЮЧНІКАЎ Іван Яфімавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КЛЮЧНІКАЎ Сцяпан Мікалаевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЛЯВОНАЎ Пракоп Уладзіміравіч, н. ў 1912.
МУРЗАЎ Васіль Апанасавіч, н. ў 1927.
ПРАМАШКІН Емяльян Атрохавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПРАМАШКІН Кузьма Атрохавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПУСЯНКОВА Ганна Гаўрылаўна, н. ў 1903.
САМУЙЛАВА Марыя Кузьмінічна, н. ў 1915.
СОТНІКАВА Акуліна Пятроўна, н. ў 1880.
СОТНІКАЎ Цімафей Мітрафанавіч, н. ў 1900.
СТАЛЯРОЎ Яўген М.
СЦЯПАНАЎ Іван Якімавіч, н. ў 1897.
СЦЯПАНАЎ Іван Якімавіч, н. ў 1913.

ХЛАПКОЎ Андрэй Макаравіч, н. ў 1887.
ХЛАПКОЎ Яфім Макаравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА КАЛАСЫ

ВАРАБ'ЁВА Агафія, н. ў 1889.
ВАРАБ'ЁВА Ганна, н. ў 1940.
ВАРАБ'ЁВА Матрона Фёдараўна, н. ў 1921.
ВАРАБ'ЁЎ Міхаіл, н. ў 1935.
ВАРАБ'ЁЎ Пётр Харламавіч, н. ў 1897.
КАЛАСОЎСКІ Міхаіл Паўлавіч, н. ў 1919, партызан, загінуў.
КОТАЎ Цімафей Сафронавіч, н. ў 1882.
КУДРЫС Іосіф І., н. ў 1902.
МАЙСЕЕВА Фядосся Яўціхаўна, н. ў 1924.
МАЙСЕЕЎ Яўціх Сцяпанавіч, н. ў 1916, партызан, загінуў.
МАЛАХАВА Феня Міронаўна, н. ў 1942.
МАЛАХАЎ Аляксандр Мяфодзьевіч, н. ў 1943.
МАЛАХАЎ Віктар Мяфодзьевіч, н. ў 1939.
МАЛАХАЎ Мяфодзій Якімавіч, н. ў 1914.
МАРТЫНАЎ Тарас Іосіфавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ОСІПАЎ Васіль Захаравіч, н. ў 1898.
ТКАЧОЎ Архіп Ульянавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ТРЫСЦЯНЕЦКІ Камілл Луп., н. ў 1905.
ТРЫСЦЯНЕЦКІ Міхаіл Аляксеевіч, н. ў 1939.
ФРУЦКІ Аляксандр, н. ў 1903.
ЧУБКОВА Макрыда, н. ў 1874.
ШЫЛАЎ Трыфан, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА КАСЦЯШОЎ

БАБКОВА Вера Кузьмінічна, н. ў 1939.
БАБКОВА Марыя Арэстаўна, н. ў 1906.
БАБКОЎ Аляксандр Назаравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
БАБКОЎ Канстанцін Паўлавіч, н. ў 1902.
БАБКОЎ Рыгор Сілавіч, н. ў 1889.
БЯДРЫЦКАЯ Валянціна Іванаўна, н. ў 1937.
БЯДРЫЦКАЯ Ніна Іванаўна, н. ў 1939.
БЯДРЫЦКАЯ Феня Іванаўна, н. ў 1937.
БЯДРЫЦКІ Анісім Пятровіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
МАЙСЕЕЎ Аляксей Апанасавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
МАЙСЕЕЎ Апанас, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
МАЙСЕЕЎ Валянцін, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ОСІПАВА Матрона, н. ў 1880.
ОСІПАЎ Захар М., н. ў 1865.
ОСІПАЎ Лявон Кір'янавіч, н. ў 1905.
ОСІПАЎ Рыгор Захаравіч.
ПЛЯВАКА Валянціна Сцяпанаўна, н. ў 1938.
ПУСЯНКОЎ Дземянцей Фролавіч, н. ў 1919, партызан, загінуў.
САЎКОВА Софія А., н. ў 1941.
САЎКОВА Феня Мікалаеўна, н. ў 1936.
САЎКОЎ Рыгор Максімавіч, н. ў 1925, быў у партызанах, загінуў 7.9.1943, пахаваны ў в. Канапліцы.
ТРЫСЦЯНЕЦКАЯ Ніна Іванаўна, н. ў 1939.
ТРЫСЦЯНЕЦКАЯ Софія, н. ў 1927.
ТРЫСЦЯНЕЦКІ Пракоп Яфімавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ТРЫСЦЯНЕЦКІ Юрый А., н. ў 1905.
ШЭПШАЛЕВА Антаніна В., н. ў 1934.
ШЭПШАЛЕВА Клаўдзія В., н. ў 1936.
ШЭПШАЛЕВА Фядосся В., н. ў 1932.
ШЭПШАЛЕЎ Васіль І., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ПАСЕЛАК МАРУСІНА

ГРОМАЎ Віктар Восіпавіч, н. ў 1915, партызан, загінуў.
ДАМАНЦЭВІЧ Ілья Нічыпаравіч, н. ў 1925, партызан, загінуў.
НАВІЦКАЯ Феня.
НАВІЦКІ Іван Давыдавіч, н. ў 1927.

ВЕСКА НАВАСЕЛЛЕ

ЕРЫЧАЎ Міхаіл Харытонавіч, 45 гадоў.
КАЗЁННЫ Іван Андрэевіч, 45 гадоў.
КАЗЁННЫ Іван Ціханавіч, 48 гадоў.
КАЗЁННЫ Марк Ціханавіч, 50 гадоў.
КАЗЁННЫ Мікалай Маркавіч, 20 гадоў, партызан, загінуў.
КАЗЁННЫ Міхаіл Іванавіч, 20 гадоў, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЛУК'ЯНАЎ Ігнат Іванавіч, 50 гадоў.
ЛУК'ЯНАЎ Сцяпан Парфіравіч, 41 год.
ЛУК'ЯНАЎ Фёдар Іванавіч, 42 гады.
МАКАРАЎ Прохар Іванавіч, 35 гадоў.
НІКІЦІН Міхаіл Якаўлевіч, 37 гадоў.
НІКІЦІН Фама Якаўлевіч, 55 гадоў.
СВІРЫДАВА Галіна Рыгораўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЕСКА РАМАНАЎКА

АНДРЭЕЎ Мікалай Нічыпаравіч, н. ў 1864.
АНДРЭЕЎ Рыгор Іванавіч, н. ў 1913.
БАРСУКОЎ Міхаіл Паўлавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
БЯДРЫЦКІ Антон Іванавіч, н. ў 1893.
БЯДРЫЦКІ Юрый Антонавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.
ГАРБАЧОВА Ганна Рыгораўна, н. ў 1933.
ДАМАНЦЭВІЧ Іван Пятровіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ІВАНОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1914.
КАЦЯНКОЎ Андрэй Пятровіч, н. ў 1907.
КАЦЯНКОЎ Валянцін Кузьміч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАЦЯНКОЎ Іван Сільвестравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАЦЯНКОЎ Пётр Рыгоравіч, н. ў 1877.
КРАЎЦОВА Любоў Яфімаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КРАЎЦОЎ Іван Якаўлевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КРАЎЧАНКА Апанас Міхайлавіч, н. ў 1872.
КРАЎЧАНКА Піліп Іванавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПУСЯНКОВА Ульяна Захараўна, н. ў 1878.
ПУСЯНКОВА Фядора Панкратаўна, н. ў 1900.

ПУСЯНКОЎ Даніла Ціханавіч, н. ў 1875.
ПУСЯНКОЎ Іван Канстанцінавіч, н. ў 1902.
ПУСЯНКОЎ Іван Нічыпаравіч, н. ў 1924, быў у партызанах, загінуў 7.9.1943, пахаваны ў в. Канапліцы.
ПУСЯНКОЎ Ілья Мікітавіч, н. ў 1868.
ПУСЯНКОЎ Міхаіл Васілевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПУСЯНКОЎ Міхаіл Панкратавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПУСЯНКОЎ Пётр Сямёнавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПУСЯНКОЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1914.
ПУСЯНКОЎ Якуб Панкратавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
РАЖКОВА Ганна, н. ў 1914.
РАЖКОЎ Іван Васілевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
СЕМЯНЦОВА Агафія Аляксандраўна, н. ў 1878.

ВЕСКА СТРЭНЬКІ

ВІШНЕЎСКІ Васіль Емяльянавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.
ДАМАНЦЭВІЧ Арына Аркадзьеўна, н. ў 1873.
ДАМАНЦЭВІЧ Васіль Андрэевіч, н. ў 1870.
ДАМАНЦЭВІЧ Дзмітрый Навумавіч, н. ў 1927.
ДАМАНЦЭВІЧ Іван Фёдаравіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 24.1.1944, пахаваны ў в. Гарадзец Кіраўскага р-на.
ДАМАНЦЭВІЧ Навум Якаўлевіч, н. ў 1902.
КАШЫН Антон Навумавіч, н. ў 1893.
НАВІЦКАЯ Вольга Ільінічна.
НАВІЦКІ Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1921, партызан, загінуў 31.3.1944.
НАВІЦКІ Марк Іванавіч, 80 гадоў.
НАВІЦКІ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 24.7.1943.
НАВІЦКІ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1902.
НАВІЦКІ Сіла Усцінавіч, н. ў 1909.
НАВІЦКІ Фёдар Аляксандравіч, н. ў 1922, партызан, загінуў у 1944.
ПАГУС Таццяна Карпаўна, н. ў 1924.
ПАЗНЯКОЎ Іван Уладзіміравіч, н. ў 1928, партызан, загінуў 22.10.1943, пахаваны ў пас. Вузенькі.

ВЕСКА ХАМІЧЫ

БАРСУКОЎ Пётр Акулавіч, н. ў 1929.
ГАНЧАРОЎ Мяфодзій Рыгоравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ГАРАДЗЕЦКІ Анатоль Сямёнавіч, н. ў 1941.
ГАРАДЗЕЦКІ Міхаіл Мікалаевіч, н. ў 1942.
ГАРАДЗЕЦКІ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.
ГАРАДЗЕЦКІ Міхаіл Яўстратавіч, н. ў 1914.
ГАРАДЗЕЦКІ Нічыпар Маркавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ГАРАДЗЕЦКІ Яўстрат Лявонавіч, н. ў 1886.
ДАМАНЦЭВІЧ Міхаіл Мікалаевіч, н. ў 1941.
КАМІСАРАВА Валянціна Д., н. ў 1928.
КАМІСАРАВА Марыя Вас., н. ў 1886.
КАМІСАРАЎ Васіль Д., н. ў 1941.
ЛОБІКАВА Валянціна Міхайлаўна, н. ў 1927.
ЛОБІКАВА Марыя Тарасаўна, н. ў 1886.
ЛОБІКАВА Софія Іванаўна, н. ў 1904.
ЛОБІКАЎ Андрэй, н. ў 1936.
ЛОБІКАЎ Ілья Міхайлавіч, н. ў 1931.
МАЛУКОВІЧ Ядвіга Іванаўна, н. ў 1909.
МАЦЕЦКІ Міхаіл Міхайлавіч, н. ў 1942.
НАВІЦКІ Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1943.
ПАЦАВА Марыя Харламаўна, н. ў 1908.
ПАЦАЎ Марк Кірылавіч, н. ў 1909, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПАЦАЎ Самуіл Міф., вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПУСЯНКОЎ Міхаіл Піліпавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
САКРАТАРОЎ Леанід М., н. ў 1943.
САКРАТАРОЎ Мікалай Сав., н. ў 1940.
САРОКІН Васіль Міхайлавіч, н. ў 1941.
САРОКІН Мікалай Якаўлевіч, н. ў 1939.
САРОКІНА Вера Паўлаўна, н. ў 1939.
ТОДЗІН Дамітрый Мікалаевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ТОДЗІНА Ніна Нічыпараўна, н. ў 1880.
ШКРАБАВА, н. ў 1944.

ЗБАРОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

10 кастрычніка 1943 г. нямецка-фашысцкія карнікі спалілі вёскі АДРАДЖЭННЕ і ВІДАЛІН. Жывымі згарэлі ў агні і жыхары гэтых вёсак:

АНДРЭЙЧЫКАВА Марыя Васілеўна, н. ў 1899.
БЕЛАВУСАВА Клаўдзія Міхайлаўна, н. ў 1937.
БЕЛАВУСАВА Любоў Міхайлаўна, н. ў 1941.
БЕЛАВУСАВА Паліна Фёдараўна, н. ў 1900.
БЕЛАВУСАВА Феня Афанасьеўна, н. ў 1912.
БЕЛАВУСАЎ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1939.
БЕЛАВУСАЎ Фёдар Мінавіч, н. ў 1891.
ГАРШОВА Домна Фёдараўна, н. ў 1910.
ГАРШОЎ Віктар Сяргеевіч, н. ў 1939.
ГАРШОЎ Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1937.
ГУРСКАЯ Яўгенія Пятроўна, н. ў 1903.
КУПРЭЕВА Алена Паўлаўна, н. ў 1904.
КУПРЭЕВА Ніна Емяльянаўна, н. ў 1932.
КУПРЭЕВА Фядора Сцяпанаўна, н. ў 1915.
КУПРЭЕЎ Віктар Емяльянавіч, н. ў 1936.
КУПРЭЕЎ Мікалай Емяльянавіч, н. ў 1934.
ЛЕМЕШАВА Зінаіда Сцяпанаўна, н. ў 1939.
ЛЕМЕШАВА Настасся Фёдараўна, н. ў 1918.
ЛЕМЕШАВА Тамара Сцяпанаўна, н. ў 1938.
МУЗЫКІНА Марфа Васілеўна, н. ў 1891.
НІКІЦІН Павел Іванавіч, н. ў 1904.
НІКІЦІН Фёдар Фёдаравіч, н. ў 1938.
НІКІЦІН Яфім Паўлавіч, н. ў 1926.
НІКІЦІНА Еўдакія Давыдаўна, н. ў 1904.
НІКІЦІНА Лізавета Юр'еўна, н. ў 1897.
НІКІЦІНА Лілія Фёдараўна, н. ў 1930.
НІКІЦІНА Любоў Паўлаўна, н. ў 1923.
НІКІЦІНА Любоў Фёдараўна, н. ў 1934.

НІКІЦІНА Надзея Паўлаўна, н. ў 1932.
СОШЧАНКА Лідзія Ніканораўна, н. ў 1931.
СОШЧАНКА Матрона Васілеўна, н. ў 1896.
СТАЛЯРОВА Дзіна Рыгораўна, н. ў 1937.
СТАЛЯРОВА Праскоўя Фёдараўна, н. ў 1912.
СТАЛЯРОЎ Генадзь Рыгоравіч, н. ў 1935.
СЦЯПАНАВА Марфа Васілеўна.
СЦЯПАНАЎ Андрэй Малахавіч.
СЦЯПАНЧЫКАВА Дар'я Сяргееўна, н. ў 1900.
СЦЯПАНЧЫКАЎ Адам Міхайлавіч, н. ў 1937.
СЦЯПАНЧЫКАЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1899.
ТАРАСАВА Кацярына Якімаўна, н. ў 1879.
ЯКУШЭНКА Васіль Фядосавіч, н. ў 1929.
ЯКУШЭНКА Ганна Афанасьеўна, н. ў 1910.
ЯКУШЭНКА Макар Фядосавіч, н. ў 1917.
ЯКУШЭНКА Марыя Фядосаўна, н. ў 1926.
ЯКУШЭНКА Мікалай Макаравіч, н. ў 1941.
ЯКУШЭНКА Ніна Макараўна, н. ў 1940.
ЯКУШЭНКА Сцепаніда, н. ў 1900.

У гэты ж дзень, 10.10.1943 г., былі расстраляны жыхары в. ЗБАРОЎ:

АЛЯКСЕЕВА Марыя Герасімаўна, н. ў 1923.
ДАНІЛАВА Аляксандра Малахаўна, н. ў 1901.
КАМІСАРАЎ Мікалай Фядосавіч, н. ў 1926.
КАСЦЮКОВА Ірына.
КІРЭЙШЫН Антон Нічыпаравіч, н. ў 1906.
ОСІПАЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1897.
ЦАРАНКОЎ Сяргей Ігнатавіч, н. ў 1901.
ЯРОХАВА Паліна Іванаўна, н. ў 1895.

10 кастрычніка 1943 г. былі расстраляны і жыхары в. ХОДАСАВІЧЫ. Гэта:

БЕЛАВУСАЎ Ісак Мінавіч, н. ў 1903.
ІВАНЧЫКАЎ Якаў Паўлавіч, н. ў 1922.
КАЗАКОЎ Дзямід Гаўрылавіч, н. ў 1920.
КЛЕРАНКОЎ Васіль Антонавіч, н. ў 1936.
КУПРЭЕЎ Мікалай Пракопавіч, н. ў 1922.
КУПРЭЕЎ Пракоп Афанасьевіч, н. ў 1898.
НІКІЦІН Пракоп Лук'янавіч, н. ў 1922.
ПАРХОМАЎ Васіль Арцёмавіч, н. ў 1923.
ПАРХОМАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1926.
ПАРХОМАЎ Сяргей Дзям'янавіч, н. ў 1920.
ПАРХОМАЎ Уладзімір Сцяпанавіч, н. ў 1926.
ПОЗНІКАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1929.
ПРАКАПЕНКА Лявон Іванавіч, н. ў 1897.
ПРАКАПЕНКА Пётр Лявонавіч, н. ў 1927.
СТАРАВОЙТАЎ Уладзімір Мінавіч, н. ў 1924.
ЦАРАЎ Фёдар Харытонавіч, н. ў 1924.
ШАШКОВА Таццяна Сцяпанаўна, н. ў 1906.
ШАШКОЎ Пётр Рыгоравіч, н. ў 1926.
ЯКАЎЛЕЎ Макар Фядосавіч, н. ў 1927.

Апошні дзень

З успамінаў Міхаіла Фёдаравіча Белавусава з в. Адраджэнне

Восенню 1943 года мы часта беглі ў лес хавацца ад немцаў. Мы ведалі, што немцы расстралялі некалькі чалавек з Ходасавіч.

Раніцай 10 кастрычніка 1943 года бацька пагнаў каня ў лес і адразу вярнуўся дадому. Я ў гэты час яшчэ спаў. Пачалася стральба. На дарозе з боку шашы бачны былі машыны. Усе людзі былі ўстрывожаны і разважалі: што рабіць? Але пакалькі мой сусед Нікіцін рашыў не ўходзіць з дому, я таксама застаўся, хоць бацька гаварыў, каб мы ішлі ў лес.

Неўзабаве наблізіліся машыны. Немцы з кулямётам выгналі ўсіх з дамоў, сагналі да нашага двара. Сюды ж прывезлі на машынах усіх жыхароў з Відаліна. Усяго ў Адраджэнні было 11 двароў, у Відаліне 5. На допыт вадзілі ў нашу хату. У кожнага пыталіся, ці бачыў партызан. Спачатку ўсе гаварылі, што не бачылі. Тады адзін з немцаў сказаў, што ў жывых пакінуць толькі тых, хто бачыў партызан, астатнім будзе «капут». Тады некаторыя (маладыя) пачалі гаварыць, што бачылі. У хату на допыт ужо не вадзілі, а пастроілі ў двары, тут жа пыталіся і раскідвалі ў дзве групы. Мне параілі таксама сказаць, што бачыў. У нашай групе апынулася чалавек 8. Акрамя мяне, была мая сястра Агафія, дочкі дзядзькі Данілы Марыя, Вольга і Клаўдзія, Сцяпанчыкава Лідзія і яшчэ нехта.

Нам загадалі сесці ў машыну, прывезлі ў Відалін, сагналі ў дом Гаршова Фёдара. Я паказаў немцам на пчаліныя домікі, якія былі ў садзе. Яны кінуліся выдзіраць мёд, пакінуўшы нас без нагляду. Мы схапілі вёдры і ціхенька пабеглі да канавы, затым на луг, да лесу. Адтуль мы чулі стральбу, плач, крыкі. Бачылі, як над дварамі падымаўся дым і агонь. Наш двор загарэўся першы.

Калі пачало змяркацца, мы з сястрой прыйшлі на пажарышча. Іншыя таксама шукалі сваіх. Каровы бадзяліся па пасёлку. Іх прыгнаў дзядзька Даніла. Падаілі кароў. Вышлі па кубку малака і на ноч пайшлі ў лес.

Сястра з цёткай пасля хадзілі на пажарышча, каб пахаваць тое, што засталося ад нашых бацькоў. Труп бацькі пазналі па частцы целагрэйкі. На пажарышчы Сцяпанчыкава Міхаіла знайшлі абгарэўшы пашпарт. Відаць, палілі людзей у некалькіх дамах. Але больш за

ўсё было трупаў на пажарышчы Нікіцінай Лізаветы. Фашысты спалілі не толькі дварэ, але і лён, падабраны са сцелішчаў у агародах, копы сена і саломы...

З успамінаў Ірыны Пятроўны Купрэевай з в. Ходасавічы

У тую раніцу я вярталася з лесу ў вёску разам са Старавойтавым Уладзімірам Мінавічам. Тады многія хлопцы і дзяўчаты жылі ў лесе ў шалашах, хаваліся ад немцаў, але часам прыходзілі за ежай, штосьці зрабіць. Немцы, якія былі на пастоі ў вёсцы, нас не краналі. А ў тую раніцу, выйшаўшы з лесу, мы натрапілі на нямецкі патруль. Пачалі дапытваць, дзе былі. Я сказала, што бацька накіраваў праверыць, ці добра закрыта бульба ў полі. Яны пасылалі ў вёску правяраць, ці праўду я сказала. Мяне адпусцілі і я пайшла дадому. Старавойтава Уладзіміра не адпусцілі, яго трымалі асобна ад хлопцаў, якія вярталіся з начлегу. Ахова ары іх была невялікая і калі б яны ведалі, што іх будуць расстрэльваць, то частка іх выратавалася б, лес быў блізка. Але не маглі яны паверыць, што іх, бяззбройных, будуць страляць, не выявіўшы ніякай віны.

Расстрэльвалі іх над неглыбокай ямай, крыху прысыпалі зямлёй. Пасля, праз дзень ці два, родныя адкапалі трупы і перавезлі на могілкі. На целе Шашкова Пятра не выявілі нават слядоў ад кулі. Магчыма, некаторых жывых прыдушыла зямлёй...

Жыхары в. ВІКОЎ, якія загінулі ў фашысцкіх канцлагерах ці памерлі ў вайну ад голаду і хвароб:

ПАРХОМАЎ Міхаіл Пятровіч, н. ў 1912.
СІМАКОВА Надзея Іванаўна, 7 гадоў.
ХАРЫТОНАЎ Васіль Ануфрыевіч, 4 гады.

* * *

ХАРЫТОНАЎ Пётр Якаўлевіч, н. ў 1896, партызан, загінуў.

Жыхары в. ЗБАРОЎ, якія загінулі ў фашысцкіх канцлагерах ці памерлі ў вайну ад голаду і хвароб:

АДАМАВА Любоў Іванаўна, 5 гадоў.
ІЛЬІНА Ганна Цітаўна, 5 год.
КАРПАЎ Сяргей Пятровіч.
МАРЧАНКА Надзея Міхайлаўна, 6 месяцаў.
ОСІПАВА Ганна Рыгораўна, н. ў 1924.
ОСІПАВА Любоў Раманаўна, 7 гадоў.
ОСІПАВА Марыя Міхайлаўна, н. ў 1884.
ОСІПАЎ Анатоль Раманавіч, 5 гадоў.

П. Д. Салдаценка.

РАМАНАВА Надзея Антонаўна, 9 месяцаў.
РАМАНАЎ Іван Антонавіч, 4 гады.
РЫБАЛКАВА Ганна Васілеўна, 6 гадоў.
РЫБАЛКАВА Ірына Міхайлаўна, 70 гадоў.
РЫБАЛКАЎ Андрэй, 70 гадоў.
САЛДАЦЕНКА Любоў Ціханаўна, 6 гадоў.
СІМАКОВА Антаніна Савельеўна, 3 гады.
СІМАКОВА Надзея Міхайлаўна, 3 гады.
ШКОРАЎ Уладзімір Андрэевіч, 3 гады.
ШКУРАТАЎ Пётр Васілевіч, 3 гады.

* * *

ДВАРЭЦКІ Фёдар Нічыпаравіч, 28 гадоў, партызан, загінуў.
АЛЕЙНІКАЎ Іван Ануфрыевіч, партызан, загінуў.
КУПРЭЕЎ Рыгор Агеевіч, партызан, загінуў.
ЛОЗАЎ Міхаіл Данілавіч, партызан, загінуў.
ЛЮБЕЗНІКАЎ Іван Якаўлевіч, партызан, загінуў.
САЛДАЦЕНКА Пётр Данілавіч, 18 гадоў, партызан, загінуў у 1943.
СІМАКОЎ Дамітрый Міхайлавіч, партызан, загінуў.

Жыхары в. ХОДАСАВІЧЫ, якія загінулі ў фашысцкіх канцлагерах ці памерлі ў вайну ад голаду і хвароб:

АСТАПЕНКА Анатоль Яфімавіч, 8 гадоў.
АСТАПЕНКА Еўдакія Мінаўна.
АСТАПЕНКА Мікалай Яфімавіч, 3 гады.
АСТАПЕНКА Рэня Яфімаўна, 5 гадоў.
БЕЛАВУСАЎ Міна Давыдавіч.
ЕЎТУХОЎ Віктар Фёдаравіч, 14 гадоў.
КАЗАКОВА Ксенія Рыгораўна.
КАЗАКОЎ Рыгор Гаўрылавіч.
КАЗАКОЎ Яфім Рыгоравіч, 14 гадоў.
КУПРЭЕЎ Фама Іванавіч, н. ў 1878.
МАЙСТРАНКОЎ Марцін Марцінавіч.
МАРУСЕНКА Якаў, н. ў 1874.
НІКІЦІН Мікіта Пятровіч.
ПАЗНЯКОВА Ганна Іванаўна.
ПАЗНЯКОЎ Мікіта Пятровіч.
ПАРХОМАВА Вольга Кірылаўна, 37 гадоў.
ПРАКОПЕНКА Васіль Рыгоравіч, н. ў 1930.
ПРАКОПЕНКА Еўдакім Мінавіч.
ПРАКОПЕНКА Еўдакія Міронаўна.

ПРАКОПЕНКА Лявон Мінавіч, н. ў 1903.
ЦІМАШКОВА Агафія Міхайлаўна, н. ў 1876.
ХАЛЬЦОВА Ніна Яфімаўна, 1 месяц.
ЯКАЎЛЕЎ Макар Фёдаравіч, н. ў 1929.
ЯРОХАВА Любоў Кузьмінічна, 5 гадоў.

* * *

МАРУСЕНКА Уладзімір Яфімавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў у в. Забалацце ў 1943.
ПРАКОПЕНКА Усцін Прохаравіч, 29 гадоў, партызан, загінуў.
РУБІСАЎ Марк Ільіч, н. ў 1922, партызан, загінуў у 1944.
СЦЯПАНЧЫКАЎ Яфім Апанасавіч, 29 гадоў, партызан, загінуў.

ЗВАНЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА БОРХАЎ

РУДЗЬКОВА Праскоўя Напрэеўна, н. ў 1922.
ЦІМАШЭНКА Пётр Арцёмавіч, н. ў 1930.
ЦІМАШЭНКА Якаў Арцёмавіч, н. ў 1928.

ВЕСКА ДРУЖБА

КАНЦАВЫ Фёдар Навумавіч, н. ў 1924.
КАРНІЕНКА Ганна Цярэнцьеўна, н. ў 1912.
КАРНІЕНКА Іван Нічыпаравіч, н. ў 1912.
РУДЗЬКОЎ Барыс Іванавіч, н. ў 1890.
ТКАЧОЎ Анатоль Кірылавіч, н. ў 1899.

ВЕСКА ЗВАНЕЦ

БЕЛАГРЫЎЦАВА Марыя Самсонаўна, н. ў 1900.
БЕЛАГРЫЎЦАЎ Самсон Тарасавіч, н. ў 1867.
ГРУЗДОВА Настасся Фядосаўна, н. ў 1881.
ГУДЗЕЕВА Вольга Аўрамаўна, н. ў 1938.
ЛОГВІНАЎ Барыс Яўменавіч, н. ў 1907.
ЛОГВІНАЎ Васіль Яўменавіч, н. ў 1914.
ЛОГВІНАЎ Павел Яўменавіч, н. ў 1908, расстраляны за сувязь з партызанамі.
САЎКОЎ Васіль Арцёмавіч, н. ў 1935.
САЎКОЎ Віктар Арцёмавіч, н. ў 1939.
СІДАРЭНКА Матрона Іванаўна, н. ў 1884.
ХВОРАСТАЎ Якаў Фролавіч, расстраляны ў 1943 у г. Чэрыкаў.
ШЧАРБАКОВА Вольга Аўрамаўна, н. ў 1936.
ШЧАРБАКОВА Ева Іосіфаўна н. ў 1872.
ШЧАРБАКОЎ Дзмітрый Сцяпанавіч, н. ў 1918.
ШЧАРБАКОЎ Сцяпан Дзмітрыевіч, н. ў 1906.
ШЧАРБАКОЎ Ягор Іосіфавіч, н. ў 1872.
ЯЗЭПАЎ Пётр Пятровіч.

ПАСЕЛАК ІЛЫЧ

ЛАБЕТАЎ Якаў Юр'евіч, н. ў 1925.

ВЕСКА ШАПЧЫЦЫ

ГАЎРЫЛЬКОВА.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Апанас Цімафеевіч, н. ў 1912.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Міхаіл Максімавіч.
ГРУЗДОВА Ульяна Піліпаўна, н. ў 1905.
ДАВЫДАВА Настасся Сцяпанаўна, н. ў 1902.
ДАВЫДАЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. ў 1910, расстраляны як член партызанскай сям'і.
ДАВЫДАЎ Ціт Фёдаравіч, н. ў 1912.
ДАВЫДАЎ Яўмен Васілевіч, н. ў 1910.
ДРАЗДОЎ Рыгор Лукіч, н. ў 1914, яго жонка **ДРАЗДОВА Таццяна Кірылаўна**, н. ў 1916, іх дзеці **ДРАЗДОВА Галіна**, н. ў 1935, **ДРАЗДОЎ Лука**, н. ў 1938, **ДРАЗДОЎ Іван**, 2 месяцы, расстраляны як сям'я партызана.
КАЎТУНОЎ Мілка Сцяпанавіч, н. ў 1896, яго жонка **КАЎТУНОВА Сцепаніда Генадзеўна**, н. ў 1906, іх дзеці **КАЎТУНОВА Таццяна**, н. ў 1930, **КАЎТУНОЎ Мікалай**, н. ў 1935, **КАЎТУНОЎ Міхаіл**, н. ў 1937, расстраляны як сям'я партызана.
КОТАВА Марыя Фёдараўна, н. ў 1912, **КОТАЎ Іван Цярэнцьевіч**, н. ў 1943, **КОТАЎ Рыгор Цярэнцьевіч**, н. ў 1940, расстраляны як сям'я партызана.
КУЛАЖЫН Адам Іванавіч, н. ў 1894.
ЛАПАТКОВА Кацярына Фёдараўна, н. ў 1896, яе дзеці **ЛАПАТКОВА Агрыпіна Трафімаўна**, 6 месяцаў, **ЛАПАТКОВА Ульяна**, расстраляны як сям'я партызана.
РУСАКОВІЧ Анісім Мікалаевіч, н. ў 1919 у Магілёўскай вобл., партызан, камандзір групы разведчыкаў, загінуў у красавіку 1943.
УСАЎ Апанас Якаўлевіч, н. ў 1900.
ЯРМОЛІН І. М., н. ў 1911.

КІСЦЯНЕЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ВІШЧЫН

ВЕРАМЕЕЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1905.
ГАЎРЫЛЕНКА Яфім Апанасавіч, н. ў 1908.
ЗАЙЦАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1912.
МАРКАЎ Аркадзь Мікітавіч, н. ў 1926, партызан, загінуў.
РУДЗЯНКОЎ Васіль Сафронавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.
ФАМЯНКОЎ Андрэй Сцяпанавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.
ШОЛУХАЎ Мікалай Міронавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ПАСЕЛАК ДНЯПРОЎСКІ

КАТЛЯРОЎ Іван Емяльянавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.
КУЧЫНСКІ Рыгор Лаўрэнавіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.

ПАСЕЛАК ЗАЕЗЗЕ

АНІКЕЕЎ Мікалай Цімафеевіч.
АНІКЕЕЎ Пётр Цімафеевіч, н. ў 1922.
ЖУРАЎ Уладзімір Анісімавіч, н. ў 1924, партызан.
РУБЛЕЎСКІ Мікіта Адамавіч, н. ў 1912.
ФЯДОСАЎ Аляксандр Васілевіч, партызан.

ВЕСКА ЗАЛОЗЗЕ

АЛЯКСАНДРАЎ Леанід Уладзіміравіч, н. ў 1918, партызан.
АНІКЕЕВА Фёкла Адамаўна, н. ў 1884, партызанка.
ВОЙТАЎ Арцём, н. ў 1913, партызан.
ВОЙТАЎ Герасім Мікалаевіч, н. ў 1909.
ЖУРОМСКІ Аніс Патапавіч, н. ў 1923, партызан.
ЖУРОМСКІ Віталій Патапавіч, н. ў 1910, партызан.
КАСЦЮКОВА Ганна Іванаўна, н. ў 1916, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.
КАЦАПАЛАЎ Дзмітрый Кузьміч, н. ў 1907, партызан.
ЛАЮШАЎ Павел Іванавіч, н. ў 1921, партызан.

ВЕСКА КІСЦЯНІ

АСТАСЕНКА Антон Касьянавіч, н. ў 1910.
БОНДАРАВА Фядора.
ГЛУШАКОВА Ульяна Цімафееўна, н. ў 1875.
ЕЧЫШАВА Ефрасіння Васілеўна, н. ў 1908.
ЕЧЫШАЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1929.
ЕЧЫШАЎ Якаў, н. ў 1908.
ЖУРОМСКІ Віктар, партызан, загінуў.
ЗАЙЦАЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1929.
КАЗЛОЎ Адам Архіпавіч, н. ў 1925, партызан, загінуў 12.1.1943.
КУТКОЎ Цімафей Фядосавіч, н. ў 1911.
МАЗКОЎ Яўген Іванавіч, н. ў 1932.
МАКАРАВА Святлана Купрыянаўна, н. ў 1909.
МАКАРАВА Сынклета, н. ў 1909.
МАКАРАЎ Аляксандр Купрыянавіч, н. ў 1926.
МАКАРАЎ Венядзікт Мітрафанавіч, н. ў 1901.
РАМАНЬКОВА Марыя, н. ў 1906.
РАМАНЬКОЎ Мікалай Ягоравіч, н. ў 1938.
РЭЗВАЯ Лідзія Іванаўна, н. ў 1911.
РЭЗВАЯ Святлана Уладзіміраўна, н. ў 1939.
РЭЗВЫ Мікалай Уладзіміравіч, н. ў 1937.
РЭЗВЫ Эдуард Уладзіміравіч, н. ў 1939.
САЛОДЫШАВА Вольга Міхайлаўна, н. ў 1926.
САЛОДЫШАВА Матрона, н. ў 1888.
САЛОДЫШАВА Наталля, н. ў 1918.
САЛОДЫШАВА Наталля Рыгораўна, н. ў 1939.
САЛОДЫШАЎ Леанід Рыгоравіч, н. ў 1940.
САЛОДЫШАЎ Міхаіл Маркавіч, н. ў 1886.
СКОБНІКАЎ Аляксей Варфаламеевіч, н. ў 1918.
СОТНІКАВА Домна, н. ў 1890.
СОТНІКАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1926.
СТАЛЬМАКОВА Ганна Аляксееўна, н. ў 1925.
СТАЛЬМАКОВА Ганна Апанасаўна, н. ў 1885.
СТАЛЬМАКОВА Кацярына Пятроўна, н. ў 1943.
СТАЛЬМАКОЎ Аляксей Сямёнавіч, н. ў 1882.
СТАЛЬМАКОЎ Пётр Аляксеевіч, н. ў 1916.
ТАРАСАЎ Пракоп Андрэевіч.
ЧУРВІН Рыгор Сяргеевіч, н. ў 1909.
ШАРСЦІНАВА Таццяна Іванаўна, н. ў 1909.
ШАРСЦІНАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. ў 1929.
ШАРСЦІНАЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. ў 1909.
ШЧАРБАКОЎ Іван Кандратавіч, н ў 1923, партызан, загінуў 24.9.1943.

ВЕСКА МАДОРА

БАРЫСАЎ Ігнат Васілевіч, н. ў 1912, партызан.
КУЖАЎ Арсеній Мікітавіч, н. ў 1915, партызан.
КУЖАЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1909, партызан.
САФОНАЎ Барыс Ягоравіч, н. ў 1926, партызан.
ЧЭУШАЎ Васіль Раманавіч, н. ў 1924, партызан.

ПАСЕЛАК НІЖАЎ

КАЛЕЕЎ Каліна Ільіч, н. ў 1893.
КІРПЛЮК Стась Станіслававіч, н. ў 1907.
САЛОДЫШАЎ Валянцін Аляксеевіч, н. ў 1925, партызан.

ПАСЕЛАК ЯНКАЎ ЛОГ

ТАРАСАЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1920, партызан.

КУРГАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА АСМОЛАВІЧЫ

КРАЎЦОЎ Піліп Спірыдонавіч, н. ў 1877, загінуў у першыя дні вайны ў Мінску.

ВЕСКА БЯРОЗАВЫ ГАЙ

СЯСЬКОВА Агаф'я Емяльянаўна, н. ў 1911.
СЯСЬКОЎ Фёдар Міхайлавіч, н. ў 1910.

ВЕСКА КАМЕНКА

АЎРАМАВА Антаніна Цімафееўна, 1 год.
АЎРАМАВА Вера Антонаўна, н. ў 1903.
АЎРАМАВА Марыя Цімафееўна, н. ў 1924.
АЎРАМАЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1936.
АЎРАМАЎ Мікіта Несцеравіч, 65 гадоў.
АФАНАСЕНКА Аляксандра Міхайлаўна, 6 гадоў.
АФАНАСЕНКА Васіль Фёдаравіч, 3 гады.
АФАНАСЕНКА Ганна Ягораўна, н. ў 1908.
АФАНАСЕНКА Ганна Ягораўна, н. ў 1910.
АФАНАСЕНКА Дамітрый Міхайлавіч, 4 гады.
АФАНАСЕНКА Дамітрый Рыгоравіч, н. ў 1928.
АФАНАСЕНКА Зінаіда Фёдараўна, 12 гадоў.
АФАНАСЕНКА Іван Максімавіч, н. ў 1921.
АФАНАСЕНКА Іларыён Апанасавіч, 67 гадоў.
АФАНАСЕНКА Іларыён Рыгоравіч, 66 гадоў.
АФАНАСЕНКА Карп Рыгоравіч, 65 гадоў.
АФАНАСЕНКА Конан Васілевіч, 70 гадоў.

АФАНАСЕНКА Марыя Давыдаўна, 60 гадоў.
АФАНАСЕНКА Матрона Мікалаеўна, 60 гадоў.
АФАНАСЕНКА Мірон Паўлавіч, 60 гадоў.
АФАНАСЕНКА Міхаіл Іларыёнавіч, н. ў 1906.
АФАНАСЕНКА Настасся Фёдараўна, н. ў 1906.
АФАНАСЕНКА Ніна Міхайлаўна, 2 гады.
АФАНАСЕНКА Ніна Сцяпанаўна, 8 гадоў.
АФАНАСЕНКА Сцяпан Сцяпанавіч, 3 гады.
АФАНАСЕНКА Таццяна Фёдараўна, 12 гадоў.
АФАНАСЕНКА Фёдар Кононавіч, н. ў 1904.
АФАНАСЕНКА Яўген Сцяпанавіч, 10 гадоў.
БЕЛАВУСАВА Антаніна Лаўрэнцьеўна, 15 гадоў.
БЕЛАВУСАВА Галіна Восіпаўна, н. ў 1915.
БЕЛАВУСАВА Кацярына Міхайлаўна, н. ў 1920.
БЕЛАВУСАВА Ксенія Андрэеўна, н. ў 1905.
БЕЛАВУСАВА Марыя Андрэеўна, н. ў 1926.
БЕЛАВУСАВА Марыя Паўлаўна, 46 гадоў.
БЕЛАВУСАВА Праскоўя Іванаўна, 65 гадоў.
БЕЛАВУСАВА Раіса Трафімаўна, 3 гады.
БЕЛАВУСАВА Фядосся Карпаўна, н. ў 1900.
БЕЛАВУСАЎ Валерый Васілевіч, 5 гадоў.
БЕЛАВУСАЎ Васіль Міхайлавіч, н. ў 1916.
БЕЛАВУСАЎ Дамітрый Давыдавіч, 70 гадоў.
БЕЛАВУСАЎ Іван Давыдавіч, н. ў 1878.
БЕЛАВУСАЎ Змітрок Давыдавіч, 68 гадоў.
БЕЛАВУСАЎ Касьян Сідаравіч, 70 гадоў.
БЕЛАВУСАЎ Міхаіл Васілевіч, 1,5 года.
БЕЛАВУСАЎ Трафім Дзмітрыевіч, н. ў 1902.
БЕЛАВУСАЎ Эдуард Трафімавіч, н. ў 1936.
ГАЎРЫЛАВА Галіна Васілеўна, н. ў 1933.
ГАЎРЫЛАВА Ганна Аўдзеевўна, н. ў 1910.
ГАЎРЫЛАВА Зінаіда Сямёўна, 3 гады.
ГАЎРЫЛАВА Настасся Ягораўна, н. ў 1909.
ГАЎРЫЛАЎ Анатоль Васілевіч, 4 гады.
ГАЎРЫЛАЎ Васіль Васілевіч, 2 гады.
ГАЎРЫЛАЎ Дзмітрый Сямёнавіч, 8 гадоў.
ГАЎРЫЛЬКОВА Галіна Сцяпанаўна, 5 гадоў.
ГАЎРЫЛЬКОВА Зінаіда Захараўна, н. ў 1932.
ГАЎРЫЛЬКОВА Марыя Захараўна, н. ў 1940.
ГАЎРЫЛЬКОВА Фядосся Яфімаўна, 65 гадоў.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Аўдзей Пятровіч, 70 гадоў.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Васіль Ігнатавіч, н. ў 1924.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Іван Захаравіч, н. ў 1936.
КАВАЛЁЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1925.
КАРАЛЁЎ Рыгор Кірылавіч, н. ў 1911.
КРАЎЦОЎ Карп Астапавіч, 62 гады.
КРАЎЦОЎ Сяргей Астапавіч, 68 гадоў.
МАРОЗАВА Зінаіда Ягораўна, 14 гадоў.
МАРЧАНКА Аляксандра Данілаўна, 10 гадоў.
МАРЧАНКА Ганна Данілаўна, 14 гадоў.
МАРЧАНКА Ганна Майсееўна, н. ў 1912.
МАРЧАНКА Марыя Данілаўна, 12 гадоў.
МАРЧАНКА Марыя Сямёнаўна, н. ў 1923.
МАРЧАНКА Матрона Емяльянаўна, 87 гадоў.
МАРЧАНКА Наталля Данілаўна, 20 гадоў.
МАРЧАНКА Пётр Данілавіч, 8 гадоў.
МАРЧАНКА Сямён Дамітрыевіч, 65 гадоў.
МАРЧАНКА Ульяна Фёдараўна, 60 гадоў.
МАРЧАНКА Фёдар Андрэевіч, н. ў 1912.
МАРЧАНКА Цярэнцій Дамітрыевіч, 60 гадоў.
ТУЖЫКАВА Антаніна Ягораўна, 11 гадоў.
ТУЖЫКАВА Валянціна Ягораўна, 6 гадоў.
ТУЖЫКАВА Еўдакія Андрэеўна, 63 гады.
ТУЖЫКАВА Еўдакія Паўлаўна, н. ў 1901.
ТУЖЫКАВА Еўдакія Цярэнцьеўна, н. ў 1924.
ТУЖЫКАВА Зінаіда Цярэнцьеўна, н. ў 1920.
ТУЖЫКАВА Марыя Гапееўна, 68 гадоў.
ТУЖЫКАВА Марыя Іванаўна, н. ў 1924.
ТУЖЫКАВА Марыя Сямёнаўна, н. ў 1932.
ТУЖЫКАВА Марыя Сяргееўна, н. ў 1902.
ТУЖЫКАВА Таццяна Сямёнаўна, 18 гадоў.
ТУЖЫКАЎ Дамітрый Іванавіч, 13 гадоў.
ТУЖЫКАЎ Дзмітрый Цярэнцьевіч, н. ў 1926.
ТУЖЫКАЎ Іван Дзям'янавіч, 63 гады.
ТУЖЫКАЎ Ігнат Якаўлевіч, 70 гадоў.
ТУЖЫКАЎ Мікалай Ягоравіч, 4 гады.
УДОВЕНКА Софія Паўлаўна, 4 гады.
УДОВЕНКА Ульяна Паўлаўна, н. ў 1909.
УДОВЕНКА Яўген Паўлавіч, 6 гадоў.
ЦІТОВА Зінаіда Іванаўна, 10 гадоў.
ЦІТОВА Марыя Кононаўна, 60 гадоў.
ЦІТОЎ Кузьма Васілевіч, 65 гадоў.
ШАЎЦОВА Ганна Васілеўна, 55 гадоў.
ШАЎЦОВА Ганна Кірылаўна, н. ў 1923.
ШАЎЦОВА Ганна Савічна, н. ў 1921.
ШАЎЦОВА Ніна Канстанцінаўна, 2,5 года.
ШАЎЦОЎ Аляксей Савіч, 12 гадоў.
ШАЎЦОЎ Павел Савіч, 8 гадоў.
ШАЎЦОЎ Раман Мінавіч, 80 гадоў.
ШЧАРБАКОВА Варвара Аляксандраўна, н. ў 1925.
ШЧАРБАКОВА Матрона Апанасаўна, н. ў 1903.
ШЧАРБАКОЎ Максім Пятровіч, 55 гадоў.
ШЧАРБАКОЎ Уладзімір Аляксандравіч, 12 гадоў.
ЯРОХАВА Ніна Канстанцінаўна, 2,5 года.

ВЕСКА КУРГАННЕ

АСТАПЕНКА Наталля Емяльянаўна, н. ў 1913.
БЕЛЫХ Сцяпан Мітрафанавіч, камандзір 10-й Журавіцкай брыгады, загінуў у 1943.
ЗАРЭЦКІ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1904.
ШЛЫКАЎ М. Ф., былы 1-ы сакратар Журавіцкага РК КПБ, загінуў.
ШПАКАВА Ніна, н. ў 1920.

* * *

ВАЛАСЕВІЧ Аляксандр Дзмітрыевіч, н. ў Маскоўскай вобл., памёр ад ран 27.7.1944, пахаваны ў в. Курганне.

ВЕСКА МАЛАШКАВІЧЫ

БЕЛЯКОЎ Ягор Ануфрыевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ПУРЫМАЎ Віктар Іванавіч, н. ў 1934.

САПЕГА Фядот Паўлавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

СЦЕПАНЦОЎ Іван Максімавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

СЦЕПАНЦОЎ Пётр Емяльянавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

СЯДОЎ Іван, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

УСАЎ Васіль Фёдаравіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ШАРОЙКА Таццяна Мікалаеўна, н. ў 1918.

ШМАТКОЎ Ігнат.

ШПЫЛЁВА Валянціна Цімафееўна, н. ў 1924.

ШПЫЛЁВА Марыя Фёдараўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ШПЫЛЁЎ Сяргей Цімафеевіч, н. ў 1919.

ВЕСКА НОВЫ КРЫЎСК

ВЯЛІЧКА Іван Кузьміч, партызан, памёр ад ран 24.5.1944.

ВЕСКА ПЕРАКОП

АСЯТРОЎ Кузьма Міхайлавіч, н. ў 1911, партызан, загінуў 5.6.1943.

АФАНАСЕНКА Таццяна Мікітаўна, н. ў 1917.

ГАЎРЫЛЬКОВА Матрона Захараўна, н. ў 1908.

ГАЎРЫЛЬКОЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1889.

ЛЯВЫКІН Іван Фёдаравіч, н. ў 1918 у г. Літаўка Дубраўскага р-на Бранскай вобл., баец спецатрада «Слаўны», загінуў 5.6.1943.

МАРЧАНКА Софія Ільінічна, н. ў 1930.

ПІСАРАЎ Якаў Паўлавіч, н. ў 1923, партызан, загінуў 5.6.1943.

САФІЙКО Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1912, партызан, загінуў 5.6.1943.

ВЕСКА РЫСКОЎ

БАЛАХОНАЎ Ігнат Паўлавіч, н. ў 1916.

ГАРБАЧОВА Ева Ануфрыеўна, н. ў 1917.

ГАРБАЧОВА Еўдакія Ануфрыеўна, н. ў 1923.

ГАРБАЧОВА Еўдакія Пракопаўна, н. ў 1880.

ГАРБАЧОВА Праскоўя Васілеўна, н. ў 1916.

ГАРБАЧОЎ Ларыён Фёдаравіч, н. ў 1915.

ГАРУНОЎ Макар, н. ў 1915.

ІВАНОЎ Сяргей Паўлавіч, н. ў 1906.

КАВАЛЁВА Зінаіда Цімафееўна, н. ў 1926.

КАВАЛЁЎ Сямён Антонавіч, н. ў 1875.

КАНАВАЛАВА Агафія Паўлаўна, н. ў 1875.

КАНАВАЛАВА Таццяна Іванаўна, н. ў 1874.

КАРАТКЕВІЧ Дар'я Пракопаўна, н. ў 1878.

КУДАСАЎ Барыс Міхеевіч, н. ў 1923.

КУДАСАЎ Фама Лявонавіч, н. ў 1892.

КУДАСАЎ Фёдар Радзівонавіч, н. ў 1923.

САВЕЛЬЕВА Аксіння Макараўна, н. ў 1912.

САВЕЛЬЕВА Антаніна Макараўна, н. ў 1918.

САВЕЛЬЕВА Варвара Дамітрыеўна, н. ў 1872.

САВЕЛЬЕЎ Аляксандр Макаравіч, н. ў 1928.

СІЛКОВА Марфа Фёдараўна, н. ў 1917.

ТАЛКАЧОВА Антаніна Паўлаўна, н. ў 1919.

ВЕСКА СТАРЫ КРЫЎСК

БАРАНКОЎ Клім Ягоравіч, н. ў 1911.

ДАМАРАДАЎ Васіль Андрэевіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАВАЛЁВА Еўдакія Іларыёнаўна, н. ў 1887, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

КАЗАКОЎ Сідар Іванавіч, н. ў 1902.

УСАЎ Якім Сцяпанавіч, н. ў 1903.

ЧАХОЎСКІ Андрэй Лукіч, н. ў 1895. вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ШАРОЙКА Дар'я Сцяпанаўна, н. ў 1909.

ШОРАХАЎ Васіль Цярэнцьевіч, н. ў 1921, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ЛУЧЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ЛУЧЫН

АЛІМБАЧКАЎ Піліп Майсеевіч.

АНАНЧЫКАВА Варвара Калінаўна, н. ў 1923, партызанка, спалена 19.10.1943.

АНДРУЛАВА Надзея Пракопаўна, вывезена ў Германію.

АСТАПАЎ Андрэй Якаўлевіч.

БАБЯНКОЎ Яўцей Антонавіч.

БРЫЛЁЎ Восіп Іванавіч.

ВОРАЧКАЎ Пётр Раманавіч.

ГУЛЕВІЧ Анатоль Данілавіч, партызан, загінуў.

ДЗЯДКОЎ Якаў Пятровіч.

ДРАБКОВА Марыя Фёдараўна, н. ў 1922, спалена 26.10.1943 за сувязь з партызанамі.

ДРАБКОВА Матрона Васілеўна, н. ў 1928, спалена 26.10.1943 за сувязь с партызанамі.

ДРАБКОЎ Аляксей Фёдаравіч, н. ў 1928, спалены 26.10.1943 за сувязь з партызанамі.

ДРАБКОЎ Фёдар Герасімавіч, н. ў 1901, спалены 26.10.1943 за сувязь с партызанамі.

ЖУКАЎ Ігнат Кандратавіч, н. ў 1912, расстраляны ў 1941.

ІВАНТАТАВА Праскоўя Трафімаўна, вывезена ў Германію.

ІВАНТАТАЎ Мікіта Ігнатавіч, н. ў 1906, расстраляны ў 1941.

ІВАНТАТАЎ Трафім Капітонавіч, загінуў.

КАВАЛЁЎ Уладзімір Сямёнавіч.

КАМОРНІКАЎ Іван Апанасавіч.

КАРПІКАЎ Астап Пятровіч.

КАРПІКАЎ Васіль Кірылавіч, вывезены ў Германію.

КІРЭЙКАЎ Міхаіл Якаўлевіч, вывезены ў Германію.

КЛІМКОЎ Аляксей Восіпавіч, н. ў 1927, забіты ў 1944.

КЛІМКОЎ Тарас Іванавіч.

КОРЗУНАВА Праскоўя Яўменаўна, н. ў 1917, спалена ў кастрычніку 1943 за сувязь з партызанамі.

КУЗЬМІН Сцяпан Мартынавіч.

КУЗЬМІН Сцяпан Восіпавіч, вывезены ў Германію.

ЛАРЫЧКАВА Варвара Гаўрылаўна, н. ў 1927, спалена ў 1943 за сувязь з партызанамі.

ЛАРЫЧКАВА Малання Мікалаеўна, н. ў 1903, спалена ў 1943 за сувязь з партызанамі.

ЛАРЫЧКАЎ Іван Гаўрылавіч, н. ў 1931, спалены ў 1943 за сувязь з партызанамі.

ЛАЎРЭНАЎ Адам Восіпавіч, вывезены ў Германію.

ЛЕБЕДЗЕЎ Міхаіл Міхайлавіч, н. ў 1904, расстраляны ў 1941.

ЛЕБЕДЗЕЎ Рыгор Міхайлавіч, н. ў 1920, забіты ў 1941.

МІХАЛЬКОЎ Васіль Кірылавіч.

ПРЫБЫЛЬСКІ Павел Яфрэмавіч, н. ў 1912, закатаваны ў 1943 за сувязь з партызанамі.

САВАЧКІН Павел Рыгоравіч, н. ў 1885, расстраляны ў 1941.

УЛАСІКАЎ Гаўрыла Апанасавіч, н. ў 1887, расстраляны ў 1941.

ХЛАПКОЎ Карп Васілевіч, н. ў 1899, спалены 19.10.1943.

ЦАРАЎ Яўхім Васілевіч, яго жонка **ЦАРАВА Пелагея Фёдараўна**, іх дачка **ЦАРАВА Вера Яўхімаўна**, н. ў 1928, спалены 26.10.1943 за сувязь з партызанамі.

ПОБАЛАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АМЕЛЬНА

ЦАРЫК Мікалай Дамітрыевіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ШАЎЧУК Марыя Ігнатаўна, 30 гадоў, партызанская сувязная, расстраляна ў в. Парычы.

ВЁСКА ВОСТРАЎ

ГАВАРУШКА Мікалай Раманавіч, н. ў 1910, партызан, загінуў у 1943.

ЗУБАРЭВІЧ Аляксей Сяргеевіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.

ЗУБАРЭВІЧ Іван Сяргеевіч, н. ў 1910, партызан, загінуў.

ПАРАХНЕВІЧ Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1925, партызан, загінуў.

РАМАНЕНКА Паліна Самсонаўна, н. ў 1923, расстраляна карнікамі.

РАМАНЕНКА Ульяна Іосіфаўна, н. ў 1882, расстраляна карнікамі.

ВЁСКА КРЫЎКА

ГАЛУБІЦКІ Іван Харытонавіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.

ВЁСКА ЛІСКІ

АНЮКОЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1923, партызан, загінуў.

АЎСЯННІКАЎ Сцяпан Дзянісавіч, н. ў 1901, расстраляны за тое, што забіў гітлераўца.

КУТАЕЎ Леанід Канстанцінавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Яўген Апанасавіч, н. ў 1921, партызан, загінуў.

СУРАВІЦКІ Апанас Пятровіч, н. ў 1902.

ВЁСКА ПАПОЎЦЫ

БАНДАРЭНКА Ілья Іванавіч, н. ў 1916, партызан, загінуў.

БЯЛЯН Мікалай Кандратавіч, н. ў 1915, партызан, загінуў.

БЯЛЯН Павел Кандратавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.

ЗАРУБА Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1927, партызан, загінуў.

ВЁСКА ПЕРАДАВАЯ

ЛУК'ЯНАЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.

ПЯХОЦКІ Антон Станіслававіч, н. ў 1920, партызан, загінуў.

ВЁСКА ПОБАЛАВА

БУЛІЦКІ Давыд Іванавіч, н. ў 1896, партызан, загінуў 30.5.1943.

ПІКУС Фёдар Майсеевіч, н. ў 1900 у Гомельскай вобл., партызан, загінуў 30.5.1944.

ПІЛІПЕНКА М. Ф., партызан.

ШЧЫГЕЛЬСКІ Пётр Пятровіч, н. ў 1921, партызан, загінуў.

ШЫНКЕВІЧ Васіль Лукіч, н. ў 1910, партызан, загінуў.

ВЁСКА РЭПКІ

ЛАПЦЕЎ Сяргей Трафімавіч, н. ў 1905, расстраляны за дапамогу чырвонаармейцам.

ПІЛІПЕНКА Аляксей Паўлавіч, н. ў 1928, партызан, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Андрэй Фролавіч, н. ў 1909, расстраляны карнікамі.

ПІЛІПЕНКА Міхаіл Фролавіч, н. ў 1902, партызан, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Павел Васілевіч, н. ў 1924, партызанскі сувязны, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Уладзімір Лазаравіч, н. ў 1926, партызан, загінуў.

ШЭЛЕСТАВА Вольга Рыгораўна, схоплена фашыстамі пры адступленні, загінула пад Бабруйскам.

ВЁСКА ЦАГЕЛЬНЯ

РАМАНЕНКА Віктар Міхайлавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ГОРАД РАГАЧОЎ

АЛЯКСЕЕЎ Ерафей Герасімавіч.

АНІСЬКОВА.

АНІСЬКОЎ.

АЎДЗЕЕЎ Рыгор Аляксандравіч, н. ў 1904.
БАБУК Елізавета Іванаўна, н. ў 1905.
БАЛВАНОВІЧ.
БАРУЦКІ М. Л., н. ў 1911.
БАРЫСАЎ І. П., партызан, загінуў.
БАЦЮШКАЎ Міхей Радзівонавіч, н. ў 1907.
ВАЎЧКОЎ Цімафей Сцяпанавіч, н. ў 1905.
ВОЛКАЎ Сцяпан Цімафеевіч, н. ў 1904.
ГАЛОЎЧАНКА Фёдар Мінавіч, н. ў 1912 у в. Мацюшы Белацаркоўскага р-на Кіеўскай вобл., спалены ў хляве на вуліцы Друцкай.
ГАРБАЦЕНКА Еўдакія Гаўрылаўна.
ГЕНЗЕРАВА Ірына Кузьмінічна, н. ў 1904, працавала ў калгасе «Звязда».
ГЕНЗЕРАЎ Аляксандр, н. ў 1896.
ГЕРАСІМАЎ Сямён Сцяпанавіч, н. ў 1916.
ГІРЫЛОВІЧ Софія Маркаўна, н. ў 1917.
ГІРЫЛОВІЧ Яўціхій Платонавіч, н. ў 1897 у в. Чорная Вірня Жлобінскага р-на, расстраляны ў лютым 1942.
ГЛАДКІХ Павел Сямёнавіч, н. ў 1907.
ДРАЗДОВА Любоў.
ДРАЗДОЎ Павел Львовіч.
ЕЎГІН Сямён Фёдаравіч і з ім двое дзяцей.
ЖУКАЎ Іпаліт, н. ў 1919.
ЗАЗЕРСКІ Мікалай Мікалаевіч, н. ў 1922, загінуў 25.10.1943 у в. Слабада.
ІВАНОЎ Аляксандр Уладзіміравіч, н. ў 1912.
ІВАНОЎ Аляксей.
ІВАНОЎ Васіль Уладзіміравіч, н. ў 1922.
КАВАЛЕЎ Анатоль Васілевіч, 16 гадоў.
КАЛАСОЎСКАЯ Таццяна Іванаўна, н. ў 1879.
КАЛЕЕЎ Антон Міхайлавіч, н. ў 1890.
КАМІСАРАВА Марыя Іванаўна, н. ў 1914.
КАМІСАРАЎ Фёдар Парфенавіч, н. ў 1907.
КАНАВАЛЬЧЫК Васіль Якаўлевіч, у 1941 закатаваны фашыстамі.
КАНАВАЛЬЧЫК Дзмітрый Васілевіч, н. ў 1913, расстраляны ў 1943 на старых могілках.
КАНАВАЛЬЧЫК Уладзімір Якаўлевіч, н. ў 1907, у 1941 расстраляны на старых могілках.
КІРЫЧАВА Таццяна Міхайлаўна, н. ў 1938.
КІРЫЧАЎ Барыс Міхайлавіч, н. ў 1936.
КІРЫЧАЎ Марат Міхайлавіч, н. ў 1934.
КЛЯЦЕЦКІ, партызан, загінуў.
КРУМКАЧОЎ Макар Б.
КРЭЗ Марыя Паўлаўна, н. ў 1930.
КУЛАГА, н. ў 1885.
КУХАРАЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1920.
КУХАРЭНКА Вера Іванаўна, н. ў 1932.
КУШНЕРАЎ Якаў Сямёнавіч, 70 гадоў.
КЯЮКЕЛЬ Алена Андрэеўна.
ЛЕАНОВІЧ Рыгор.
ЛІБМАН Э. Т., партызан, загінуў.
ЛІТВІНАВА.
ЛІТВІНАВА.
ЛІТВІНАВА.
ЛУСКІН Барыс Васілевіч, н. ў 1943.
ЛУСКІН Валянцін Васілевіч, н. ў 1940.
ЛУСКІНА Наталля Рыгораўна, н. ў 1914.
МЯДЗВЕДЗЕВА Агафія Міхайлаўна, 70 гадоў.
НАВІЦКІ Мікіта.
НАСАВІК Алена Аляксандраўна.
НАСАВІК Лука Мацвеевіч.
ПАДЛЮКОЎ Нічыпар Цімафеевіч, н. ў 1908.
ПАПІЛІН Яўсей Ануфрыевіч, 50 гадоў.
ПАСТУХОВА Наталля Дзмітрыеўна, н. ў 1898.
ПІЛІПЕНКА О. І.
ПЛЯВАКА Рыгор, н. ў 1900.
ПРЫБЫЛЬСКІ Максім Кірылавіч, н. ў 1889.
ПЯТРОЎ Яўген Паўлавіч, н. ў 1930.
РАБІНАВА.
РАБІНАЎ Архіп Уладзіміравіч, н. ў 1908.
РАДУКОЎСКІ Мікіта Захаравіч.
РАЖКОЎ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1875.
РАЖКОЎ Аляксей Іванавіч.
РАМАНЦАЎ Іван Карпавіч, 55 гадоў.
САЗОНАВА Валянціна Емяльянаўна, н. ў 1931.
САРОКІНА, 60 гадоў.
САСНОЎСКІ Г. П., н. ў 1906.
СВЕСТАЯНАВА (СЕВАСЦЬЯНАВА) Надзея Іванаўна, н. ў 1924.
СЕЛЯЗНЕЎ Георгій Фёдаравіч, н. ў 1929.
СІДАРЭНКА Мікалай Яфімавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў 14.2.1944.
СІЛІН Аляксандр Рыгоравіч, н. ў 1910.
СІЛІНА Лізавета Іванаўна, н. ў 1909.
СЛАБОДКІНА Аксана, н. ў 1923.
СЛЕПЯКОВА.
СЛЕПЯКОЎ.
СЛЕПЯН Любоў Ільінічна, н. ў 1927.
СОШЧАНКА Лідзія Міканораўна, н. ў 1930.
СОШЧАНКА Марыя Васілеўна, 55 гадоў.
СОШЧАНКА Сяргей Ніканоравіч, н. ў 1927.
СТУПАЧЭНКА.
СТУПАЧЭНКА.
СТУПАЧЭНКА.
СТУПАЧЭНКА Марыя.
СУНДУКОЎ Е. Д., н. ў 1915.
СУНДУКОЎ Н. Д., н. ў 1923.
СУШЧЫНСКАЯ Міхаліна Пятроўна, н. ў 1918.
ТУМАНАЎ В. Г., партызан, загінуў.
ТЫШКЕВІЧ Ганна Сідараўна, н. ў 1910.
УЛАСАЎ П. П., партызан, загінуў.
УСЦІНАЎ Н. М., н. ў 1940.
ФІРАГІН Барыс Ігнатавіч.

Мірныя жыхары горада Рагачова, расстраляны фашыстамі 6 лістапада 1941 года ў рове за кардоннай фабрыкай

АГРАНАВА Сара Саламонаўна, н. ў 1895.
АЛЬТШУЛЕР.
АЛЬТШУЛЕР.
АРВІН Беніямін Зусемавіч.
АРДАШНІКАВА Бэла Вульфаўна, 60 гадоў.
АРОНАВА Эсфір Сіманаўна, н. ў 1870.
АРОНАЎ Абрам.
АРОНАЎ Борух, н. ў 1851.
АРОНАЎ, н. ў 1860.
БАЛТЭР.
БАСІНА. н. ў 1924.
БАСІНА, н. ў 1879.
БАСІНА Дора Аронаўна, н. ў 1914.
БАСІНА Сара Аронаўна, н. ў 1917.
БІНДЭРАВЫ, сям'я з 6 чалавек.
БІНДЭР, н. ў 1885.
БІНДЭР Цыпа, н. ў 1880.
БРУК, н. ў 1884.

БРУК, н. ў 1884.
БРУК Беніямін Шверкавіч, н. ў 1889, цясляр.
БРУК Галя Львоўна, н. ў 1917.
БРУК Зяма Барысавіч, н. ў 1835.
БРУК Крэйна Залманаўна, н. ў 1890, хатняя гаспадыня.
БРУК Фіра Барысаўна.
БУХМАН Леў, н. ў 1918.
БЯРОЗКІН Лейвік, н. ў 1870, калгаснік калгаса «Звязда».
БЯРОЗКІН Лейвік Мендэлевіч, н. ў 1872.
ВІЛІНСКАЯ, н. ў 1894.
ВІЛІНСКАЯ Сара Абрамаўна, н. ў 1920.
ВІЛІНСКАЯ Сіма, н. ў 1900.
ГАЗЕНПУД Бэла Ісакаўна, 12 гадоў.
ГАЗЕНПУД Ісак Рыгоравіч, 50 гадоў.
ГАЗЕНПУД Ліза Якаўлена, 50 гадоў.
ГАЗЕНПУД Міхаіл Ісакавіч, 10 гадоў.
ГАЗЕНПУД Яфім Ісакавіч, 4 гады.
ГАРЭЛІК, н. ў 1877.
ГАРЭЛІК Міня, н. ў 1892.
ГАРЭЛІК Таццяна, н. ў 1890.
ГЕЙМФАН Эня Аронаўна, н. ў 1885.
ГЕЛЬФАНД Павел Аўрамавіч, н. ў 1915.
ГЕНЧЫН.
ГЕНЧЫНА.
ГЕРМАН Песя, н. ў 1895.
ГЕРМАН Рувім, н. ў 1885.
ГЛЫБОКІН Мендэль Хаімавіч, н. ў 1877.
ГЛЫБОКІНА Сара Аронаўна, н. ў 1880.
ГЛЫКІН Іосіф.
ГОДЗІН Айзік Мендэлевіч, н. ў 1887
ГОДЗІН Уладзімір Айзікавіч, н. ў 1915. цырульнік.
ГОДЗІНА Ніна Уладзіміраўна, н. ў 1940.
ГОДЗІНА Соня Уладзіміраўна, н. ў 1939.
ГОДЗІНА Эсфір Лейбаўна, н. ў 1888.
ГОЛАНА Сара Бертаўна, н. ў 1901.
ГОЛАНД Абрам Сямёнавіч, н. ў 1923.
ГОЛАНД Барыс Сямёнавіч, н. ў 1933.
ГОЛАНД Рына Сямёнаўна, н. ў 1928.
ГОЛАНД Сара Барысаўна, н. ў 1892.
ГОЛЬДЗІН Гіля Залманавіч, н. ў 1910.
ГОЛЬДЗІН Мейлах Залманавіч, н. ў 1890. кравец.
ГОЛЬДЗІН Нохім Залманавіч, н. ў 1921.
ГОЛЬДЗІНА Сэйне-Хая, н. ў 1891.
ГОЛЬДЗІНА Фрума-Міра Залманаўна, н. ў 1923.
ГОЛЬДМАН.
ГОЛЬДМАН Ісак.
ГРЫНЬБЛАТ Мендэль Сямёнавіч, 50 гадоў.
ГРЫНЬБЛАТ Соня Аронаўна.
ГРЫШПАН Соня Борухаўна.
ГУБЛЕР Ніна Яфімаўна, н. ў 1894.
ГУБЛЕР Хаім Беніямінавіч, н. ў 1886.
ГУЗАВА, н. ў 1910.
ГУЗАЎ, н. ў 1895.
ГУРЭВІЧ, н. ў 1890.
ГУРЭВІЧ, н. ў 1927.
ГУРЭВІЧ, н. ў 1921.
ГУРЭВІЧ, н. ў 1923.
ГУРЭВІЧ Ісак, н. ў 1897.
ГУРЭВІЧЫ (чатыры чалавекі).
ГУТМАН.
ГУТМАН.
ГУТМАН Тавель, 65 гадоў.
ГУТМАН Хана Іосіфаўна, 60 гадоў.
ДАНКІН Куся Сіманаўна, н. ў 1866.
ДАСАВІЦКАЯ Рахіль, н. ў 1896.
ДАСАВІЦКІ Абрам Хаймавіч, н. ў 1892.
ДВОСКІН Барыс, н. ў 1926.
ДВОСКІН Іча, н. ў 1865.
ДВОСКІНА, н. ў 1878.
ДВОСКІНА Іда Борухаўна, н. ў 1888.
ДВОСКІНА Ліза, н. ў 1929.
ДВОСКІНА Сафія, н. ў 1919.
ДВОСКІНА Хася, н. ў 1924.
ДВОСКІНА Хася, н. ў 1934.
ДРАБКІН Хаім, н. ў 1901.
ДРАБКІН Хаім Ізраілевіч, н. ў 1895.
ДРАБКІНА Берта Давыдаўна, н. ў 1922.
ДРАБКІНА Буся Хаімаўна, н. ў 1916.
ДРАБКІНА Ганна Давыдаўна, н. ў 1921.
ДРАБКІНА Дора, н. ў 1920.
ДРАБКІНА Дора Давыдаўна, н. ў 1914.
ДРАБКІНА Рахіль, н. ў 1903.
ДРАБКІНА Рахіль Майсееўна, н. ў 1897.
ДРАБКІНА Хана, н. ў 1918.
ЗБАРОЎСКАЯ Саха Імаўна, н. ў 1909.
ЗБАРОЎСКІ Барыс Ільіч, н. ў 1909.
ІОФЭ Афроім Залманавіч, н. ў 1890.
ІОФЭ Барыс Давыдавіч, н. ў 1928.
ІОФЭ Давыд Залманавіч, н. ў 1895.
ІОФЭ Рыва Барысаўна, н. ў 1898.
ІОФЭ Самуіл Давыдавіч, н. ў 1930.
ІОФЭ Соня Меераўна, н. ў 1892.
КАГАН.
КАГАН.
КАГАН.
КАГАН.
КАГАН.
КАГАН.
КАГАН Энкель Іосіфавіч, н. ў 1897.
КАЗАКЕВІЧ Іосіф Хаімавіч, н. ў 1890.
КАПЛУН Арон Рыгоравіч, 67 гадоў.
КАПЛУН Тамара Майсееўна, 65 гадоў.
КАТКОВА Сіма Абрамаўна, н. ў 1918, хатняя гаспадыня.
КАТКОЎ Абрам, н. ў 1880, шавец.
КАТКОЎ Сіман Лейбавіч, н. ў 1921.
КАЦ Ісак Шмуйлавіч, н. ў 1918.
КАЦ Маня Шмуйлаўна, н. ў 1922.
КАЦ Марыя Іосіфаўна, н. ў 1910.
КАЦ Міня, н. ў 1920.
КАЦ Пуша Залманавіч, н. ў 1880.
КАЦ Раіса Шмуйлаўна, н. ў 1918.
КАЦ Сара Юдаўна, н. ў 1874.
КАЦ Хая Залманаўна, н. ў 1885.
КАЦ Хая Юдаўна, н. ў 1885.
КАЦ Шмуйла, н. ў 1872.
КАЦ Шмуйла, н. ў 1881.
КІТАІНА Бася Шнеераўна, н. ў 1888.
КІТАІНА Ліза Іосіфаўна, н. ў 1927.
КІТАІНА Тамара Аронаўна, н. ў 1916.
КІТАЙЧЫК Элька Лейбаўна, н. ў 1902.
КУЗНЯЦОВА Муся Яўсееўна, н. ў 1927.
КУЗНЯЦОЎ Яўсей Аронавіч, н. ў 1887.
ЛЕЙКІН Леў Данілавіч, н. ў 1918.
ЛЕЙКІН Сямён Яфімавіч.
ЛЕЙКІН Уладзімір Яфімавіч.
ЛЕЙКІН Яфім Данілавіч, н. ў 1916.
ЛЕЙКІНА Ганна Данілаўна, н. ў 1927.
ЛЕЙКІНА Любоў.
ЛЕЙКІНА Феня Яфімаўна, н. ў 1892.
ЛІТВІНАВА Малка, н. ў 1875.
ЛІТВІНАВА Рэва Тэвелеўна, н. ў 1893.

ЛІТВІНАЎ Тэвель, н. ў 1850.
ЛІЎШЫЦ Гіта Аронаўна, н. ў 1922.
ЛЯВІЦІНА, н. ў 1936.
ЛЯВІЦІНА, н. ў 1940.
ЛЯВІЦІНА, н. ў 1934.
ЛЯВІЦІНА Дора, н. ў 1915.
МАДОРСКАЯ, н. ў 1937.
МАДОРСКАЯ Дзіна Беніямінаўна, н. ў 1913.
МАДОРСКАЯ Жэня Львоўна, н. ў 1912.
МАДОРСКАЯ Зелда, н. ў 1903.
МАДОРСКАЯ Зелда Лейбаўна, н. ў 1907.
МАДОРСКАЯ Марыя, н. ў 1884.
МАДОРСКАЯ Мар'яся, н. ў 1880.
МАДОРСКАЯ Рахіль Н., н. ў 1897.
МАДОРСКАЯ Рахіль Неўхаўна, н. ў 1905.
МАДОРСКАЯ Рыва, н. ў 1915.
МАДОРСКАЯ Рыва Лейбаўна, н. ў 1922.
МАДОРСКАЯ Сафія Львоўна, н. ў 1919.
МАДОРСКІ, н. ў 1939.
МАДОРСКІ, н. ў 1937.
МАДОРСКІ, н. ў 1933.
МАДОРСКІ Хаім Лейбавіч, н. ў 1912.
МАЗІН, н. ў 1930.
МАЗІН, н. ў 1923.
МАЗІН Ісак Абрамавіч, н. ў 1870.
МАЗІН Ісак Ісакавіч, н. ў 1900.
МАЗІН Ісак Шмуйлавіч, н. ў 1892.
МАЗІН Леў Львовіч, н. ў 1929.
МАЗІН Цына, н. ў 1885.
МАЗІН Янкель, н. ў 1893.
МАЗІНА, н. ў 1937.
МАЗІНА, н. ў 1934.
МАЗІНА, н. ў 1895.
МАЗІНА, н. ў 1931.
МАЗІНА, н. ў 1929.
МАЗІНА, н. ў 1932.
МАЗІНА Любоў Львоўна, н. ў 1941.
МАЗІНА Малка, н. ў 1885.
МАЗІНА Марыя Львоўна, н. ў 1930.
МАЗІНА Марыя Шоламаўна, н. ў 1889.
МАЗІНА Міра, н. ў 1871.
МАЗІНА Рахіль, н. ў 1895.
МАЗІНА Рахіль, н. ў 1890.
МАЗІНА Рахіль Гіршаўна, н. ў 1901.
МАЗІНА Рахіль Давыдаўна, н. ў 1873.
МАЗІНА Сафія Львоўна, н. ў 1932.
МАЗІНА Соня, н. ў 1910.
МАЗІНА Фаня Львоўна, н. ў 1939.
МАЗІНА Хана Гіршаўна, н. ў 1901.
МАЗІНА Хана Ісакаўна, н. ў 1907.
МАЗІНА Хася Іосіфаўна, н. ў 1909.
МІЛІЦЫН Давыд Айзікавіч, н. ў 1885.
МІЛІЦЫН Іосіф Залманавіч, н. ў 1912.
МІЛІЦЫНА Дора Майсееўна, н. ў 1886.
МІЛІЦЫНА Злата Аронаўна, н. ў 1918,
МУРЫН Міхаіл Ісакавіч, н. ў 1941.
МУРЫНА Ліза Бэркаўна, н. ў 1912.
МУРЫНА Ліза Ісакаўна, н. ў 1936.
НАЙМАРК Геня Львоўна, н. ў 1905.
НАЙМАРК Леў Ісакавіч, н. ў 1875.
НАЙМАРК Сафія Абрамаўна, н. ў 1932.
НАЙМАРК Уладзімір Абрамавіч, н. ў 1930.
НАФТОЛІН Ілья Маркавіч, н. ў 1910.
НІХАМКІНА Вольга Аронаўна, н. ў 1929.
НІХАМКІНА Марыя Аронаўна, н. ў 1916.
ОКУНЬ Абрам Лазаравіч, н. ў 1862.
ОКУНЬ Лейзер Ёсілевіч, н. ў 1885.
ОКУНЬ Рахіль Майсееўна, н. ў 1866.
ПАРАХОЎНІКАВА Дзіна Майсееўна, н. ў 1927 (1932).
ПАРАХОЎНІКАВА Ліза, н. ў 1920.
ПАРАХОЎНІКАВА Любоў, н. ў 1930.
ПАРАХОЎНІКАВА Рахіль, н. ў 1900.
ПАРАХОЎНІКАВА Рахіль Маркаўна, н. ў 1897.
ПАРАХОЎНІКАЎ Майсей, н. ў 1900.
ПАРАХОЎНІКАЎ Майсей, н. ў 1924.
ПАРАХОЎНІКАЎ Майсей Завелевіч, н. ў 1884.
ПЕЎЗНЕР Арон, н. ў 1894.
ПЕЎЗНЕР Роза Хаімаўна, н. ў 1938.
ПЕЎЗНЕР Фаня, н. ў 1897.
ПЕЎЗНЕР Фаня Рыгораўна, н. ў 1902.
ПЕСІНА.
ПЕСІНА Рыва.
ПЛОТКІН.
ПЛОТКІН.
ПЛОТКІН.
ПЛОТКІН, н. ў 1930.
ПЛОТКІН Гірша, н. ў 1872.
ПЛОТКІН Майсей, н. ў 1907.
ПЛОТКІНА, н. ў 1925.
ПЛОТКІНА, н. ў 1928.
ПЛОТКІНА Ася.
ПЛОТКІНА Ганна Хаімаўна, н. ў 1912.
ПЛОТКІНА Іда Ісакаўна, н. ў 1903.
ПЛОТКІНА Лена Шмуйлаўна, н. ў 1874.
ПЛОТКІНА Ліза Хаімаўна, н. ў 1896.
ПЛОТКІНА Песя Хаімаўна, н. ў 1914, выхавацелька дзіцячага дома.
ПЛОТКІНА Сара Барысаўна, н. ў 1915, рахункавод.
ПЛОТКІНА Сара Хаімаўна, н. ў 1915.
ПЛОТКІНА Эсфір, н. ў 1914.
ПОЛЬСМАН Бася Лазараўна, н. ў 1896.
ПОЛЬСМАН Мара Міхайлавіч, н. ў 1934.
РАСКІН Сымон, н. ў 1898.
РАСКІНА Сара, н. ў 1900.
РАСКІНЫ, чытыры чалавекі.
РУМКІН, н. ў 1905.
РУМКІН, н. ў 1930.
РУМКІН, н. ў 1875.
РУМКІН Абрам Янкелевіч, н. ў 1931.
РУМКІН Арон Ізраілевіч, н. ў 1897.
РУМКІН Лейба, н. ў 1866.
РУМКІН Леў Абрамавіч, н. ў 1881.
РУМКІН Янкель, н. ў 1901.
РУМКІН Янкель Саламонавіч, н. ў 1902.
РУМКІНА, н. ў 1910.
РУМКІНА Сара, н. ў 1868.
РУМКІНА Соф'я Ісакаўна, н. ў 1885.
РУМКІНА Хася, н. ў 1904.
РУМКІНА Хася Янкелеўна, н. ў 1936.
РУТМАН Алена Давыдаўна, н. ў 1928.
РУТМАН Сіма.
РУТМАН Элька, н. ў 1875.
РУТМАН Э. К., н. ў 1900.
РЫЎКІН Саламон Мендэлевіч, н. ў 1885.
РЫЎКІНА Сара Майсееўна, н. ў 1890.
РЫЎКІНА Хая, н. ў 1870.
СЛАВІН і яго сям'я.
СЛАВІН Арон.
СЛАВІНА Доба.
СЛАВІНА Цыля.
СМОЛКІН Геня, н. ў 1940.
СМОЛКІН Есель, н. ў 1930.
СМОЛКІН Куся, н. ў 1877.
СМОЛКІН Лёва Кусевіч, 17 гадоў.
СМОЛКІН Рыгор Барысавіч, н. ў 1931.
СМОЛКІН Якаў Барысавіч, н. ў 1934.

СМОЛКІНА Мая Барысаўна, н. ў 1932.
СМОЛКІНА Марыя, н. ў 1934.
СМОЛКІНА Міня, н. ў 1939.
СМОЛКІНА Міра, н. ў 1922.
СМОЛКІНА Міра, н. ў 1933.
СМОЛКІНА Міра Барысаўна, н. ў 1928.
СМОЛКІНА Ніхама, 43 гады.
СМОЛКІНА Піна Кусеўна, 14 гадоў.
СМОЛКІНА Рахіль, н. ў 1912.
СМОЛКІНА Рахіль, н. ў 1927.
СМОЛКІНА Рахіль, н. ў 1938.
СМОЛКІНА Соня, н. ў 1900.
СМОЛКІНА Соня Якаўлеўна, н. ў 1908.
СМОЛКІНА Соня Янкелеўна, н. ў 1912.
СМОЛКІНА Хася Абрамаўна, н. ў 1879.
СМОРДЗІНА Мэра Маркаўна.
СЛЯПНЯК Любоў Аронаўна, н. ў 1924.
СОСІН Ізраіль, н. ў 1900.
СОСІН Майсей Лейбавіч, н. ў 1905.
СОСІНА, н. ў 1895.
СОСІНА Маня Майсеевна, н. ў 1912.
СОСІНА Мэра-Хая Мордухаўна, н. ў 1900.
СЯРЭБРАННІКАВА Роза, н. ў 1929.
СЯРЭБРАННІКАВА Сара, н. ў 1940.
СЯРЭБРАННІКАВА Хася, н. ў 1921.
СЯРЭБРАННІКАЎ, н. ў 1941.
СЯРЭБРАННІКАЎ Герш, н. ў 1937.
СЯРЭБРАННІКАЎ Лейба, н. ў 1904.
СЯРЭБРАННІКАЎ Майсей, н. ў 1932.
СЯРЭБРАННІКАЎ Майсей, н. ў 1902.
ТАНЕЗЕР Сімон Барысавіч, н. ў 1884, саматужнік.
ТРЫЛЕСНІК Ісак Мордухавіч, н. ў 1880.
ТРЫЛЕСНІК Песя, н. ў 1883.
ФЕЙГІН, н. ў 1890.
ФЕЙГІН Айзік Якаўлевіч, н. ў 1875.
ФЕЙГІНА Раіса Барысаўна, фельчар.
ФЕЙГІНА Раіса Львоўна, н. ў 1918.
ФЕЙГІНА Софа Аронаўна, н. ў 1877.
ФЕЛЬДМАН Марыя Аронаўна, н. ў 1885.
ФЕЛЬДМАН Рува Львовіч.
ФРЫДМАН, н. ў 1890.
ФРЫДМАН, н. ў 1885, касір райспажыўсаюза.
ФРЫДМАН Хаім, н. ў 1895.
ФУРМАН, н. ў 1935.
ФУРМАН, н. ў 1933.
ФУРМАН Ісак, н. ў 1900.
ФУРМАН Раіса Шмуйлаўна, н. ў 1905, хатняя гаспадыня.
ФУРМАН Якаў Ісакавіч, н. ў 1928.
ХАЙКІН Лёва Самуілавіч, н. ў 1930.
ХАЙКІН Рыгор Самуілавіч, н. ў 1933.
ХАЙКІНА Соф'я Ісакаўна, н. ў 1911.
ХАЙКІНА Фаня Самуілаўна, н. ў 1938.
ХАЙКІНА Хана Самуілаўна, н. ў 1935.
ХАСІНА Хася Цыкаўна, н. ў 1902.
ЧАРНЯК Раіса, н. ў 1925.
ШВАРЦМАН і чацвёра дзяцей.
ШВАРЦМАН Бенамен Мееравіч, н. ў 1896.
ШВАРЦМАН Блюма Залманавіч, н. ў 1880.
ШВАРЦМАН Ізраіль Іосіфавіч, 75 гадоў.
ШВАРЦМАН Мэра Хаімаўна, 75 гадоў.
ШВАРЦМАН Поля Хаімаўна, н. ў 1896.
ШВАРЦМАН Рахіль Лазараўна, н. ў 1906, хатняя гаспадыня.
ШУЛЬКІН Шолам Еўзунавіч, н. ў 1869.
ШУЛЬКІНА Буня Зімелеўна, н. ў 1896.
ШУЦЬЕВА.
ШЧУКІН Іосіф Яўсеевіч, н. ў 1866.
ШЧУКІН Люся Майсеевіч, н. ў 1926.
ШЧУКІН Майсей, н. ў 1898 у в. Побаава, кравец.
ШЧУКІН Майсей, н. ў 1940.
ШЧУКІН Майсей Іосіфавіч, н. ў 1902.
ШЧУКІН Эля Майсеевіч, н. ў 1934.
ШЧУКІНА Дзіна Майсееўна, н. ў 1928 (1932).
ШЧУКІНА Ліза, н. ў 1938.
ШЧУКІНА Роза Борухаўна, н. ў 1904.
ШЧУКІНА Роза Мордухаўна, н. ў 1898, хатняя гаспадыня.
ЭЛЬКІН Уладзімір Давыдавіч, н. ў 1905.
ЭПШТЭЙН, н. ў 1935.
ЭПШТЭЙН, н. ў 1930.
ЭПШТЭЙН, н. ў 1928.
ЭПШТЭЙН Дыня Елісееўна, н. ў 1905.
ЭПШТЭЙН Есель, н. ў 1879.
ЭПШТЭЙН Іосіф Уладзіміравіч, н. ў 1875.
ЭПШТЭЙН Хася, н. ў 1896.
ЭПШТЭЙН Хася Уладзіміраўна, н. ў 1880.
ЭСТРЫН.
ЭСТРЫН.
ЭСТРЫН.
ЭСТРЫН Барыс Залманавіч, н. ў 1939.
ЭСТРЫН Мендэль Вуцеравіч, н. ў 1881.
ЭСТРЫНА Роза Сямёнаўна, н. ў 1889.
ЭСТРЫНА Стэра Абрамаўна.

СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЯКСАНДРАЎКА

МАЗКОЎ Аляксандр Несцеравіч, 17 гадоў, партызан, загінуў.

ЦІМАШЭНКА Павел Аляксеевіч, 18 гадоў, расстраляны.

ШАЛАБОДАЎ Харытон Емяльянавіч, 30 гадоў, расстраляны.

ШОЛУХАЎ Васіль Данілавіч, 18 гадоў, сувязны партызанскага атрада, закатаваны фашыстамі.

Васіль Шолухаў з першых дзён вайны ўзненавідзеў фашыстаў. Думаў хлопец і пра тое, як змагацца з ворагам. Употай ад дарослых з сябрам Валодзем Івановым збіралі зброю, каб пасля не з пустымі рукамі пайсці ў партызаны. Хутка Васіль адкрыўся бацьку, якога здзівіў скарб сына — кулямёт, некалькі скрынак патронаў, супрацьтанкавыя міны, вінтоўкі і ручныя гранаты. Усё гэта пасля трапіла да партызан, а Васілю камандаванне аб'явіла падзяку і залічыла ў брыгаду. Юнак удзельнічаў у дыверсіях на чыгунцы і шашэйных дарогах, у баявых аперацыях.

... Партызаны рыхтаваліся да новай аперацыі — узрыву фашысцкіх складоў на Рагачоўскай чыгуначнай станцыі. У тую ноч на заданне пайшоў і Васіль

В. Д. Шолухаў.

Шолухаў. Аперацыя не ўдалася. На світанку разведка данесла, што фашысты падцягваюць сілы з усіх бакоў. Патрэбна было перабазіравацца з вёскі Залоззе ў раён Сяльца. Як толькі першая павозка ўехала ў вёску Станькаў, фашысты адкрылі кулямётны агонь. Маскіруючыся, Васіль падпоўз да дома, адкуль стралялі, і шпурнуў гранату. Кулямёт замоўк. Хутка партызаны павярнулі ў бок Аляксандраўкі, апошнім у родную вёску ўвайшоў Васіль. Фашысты ішлі следам. На парозе роднага дома яны схапілі юнака. Тут жа вялі допыт, білі, паламалі рукі і ў непрытомнасці даставілі ў Рагачоў. Там зноў былі жорсткія допыты, але Васіль нікога не выдаў. Праз дзень фашысты расстралялі юнага героя...

ШОЛУХАЎ Іван Аляксеевіч, 30 гадоў, расстраляны.

ВЁСКА БАЛАБА

АНДРОСАЎ Сямён Ульянавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
БЯЛОЎ Аляксандр Аляксандравіч, 17 гадоў, расстраляны.

ВЁСКА БЛЕЗНІЦЫ

БУШЧЫК Нэля Міхайлаўна, 18 гадоў, партызанка, загінула.
ЛУПАЧОЎ Уладзімір Яўсеевіч, 18 гадоў, партызан, загінуў.

ВЁСКА ГАЙДУКОЎКА

ГАЯНКОЎ Фёдар Сцяпанавіч, 26 гадоў, партызан, загінуў.

ПАСЁЛАК ГЛІНСК

АЛЯКСЕЕЎ Васіль Міхайлавіч, 18 гадоў, расстраляны.
БАЗЫЛЕЎ Якаў Васілевіч, 17 гадоў, расстраляны.
ВЯРАКСА Кірыла Вікенцьевіч, 17 гадоў, расстраляны.
ЖАНДАРАЎ Сцяпан Ігнатавіч, 14 гадоў, партызан, загінуў.
ЗАКРЭЎСКАЯ Алена Сілаўна, 38 гадоў, расстраляна.
ЗАКРЭЎСКІ Сяргей Адамавіч, 39 гадоў, расстраляны.

ПАСЁЛАК ГРАБАВА

КРАПІЦКІ Уладзімір Давыдавіч, 33 гады, расстраляны.
МАХАНЬКОВА Ульяна Нікадзімаўна, 25 гадоў, расстраляна.

ДРУЦКАЕ ЛЯСНІЦТВА

КАВАЛЕНКА Васіль Андрэевіч, н. ў 1923, партызан, загінуў 14.2.1943.

ПАСЁЛАК ЗАРЭЧЧА

ХУРКОЎ Васіль Якаўлевіч, 30 гадоў, расстраляны.

ВЁСКА КАНАПЛІЦЫ

ПАХОМАВА Марыя Сяргееўна, н. ў 1910. У вайну была на абарончых работах, захварэла, эвакуіравана ў в. Серабранка. Памерла ў 1944.

ПАСЁЛАК ЛАВЫ

КАЗЛОЎСКІ Мікалай Сцяпанавіч, расстраляны.

ВЁСКА РУДНЯНСКІ ЛЕС

АТРОХАЎ Павел Піліпавіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.
ДРАЗДОЎ Іван Канстанцінавіч, 20 гадоў, партызан, загінуў.
ЖАНДАРАЎ Аляксей Іванавіч, 21 год, партызан, загінуў.
КУТАЕЎ Уладзімір Якаўлевіч, 22 гады, партызан, загінуў.

ВЁСКА РУМОК

БОНДАРАЎ Мікалай Якімавіч, 49 гадоў.
БОНДАРАЎ Рыгор Пракопавіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.
МАЦКОЎ Гаўрыла Мінавіч, 21 год.
РАДЧАНКА Васіль Уладзіміравіч, 18 гадоў.

ВЁСКА СЛАБАДА

КУХАРАВА Ніна Міхайлаўна, вывезена ў Германію, далейшы лёс невядомы.

ВЁСКА СТАНЬКАЎ

КАЖАМЯКІН Павел Кандратавіч, н. ў 1920, партызан, загінуў 7.8.1943.
КУЗЬКОЎ Іван Міхайлавіч, 23 гады.
КУЗЬКОЎ Мікіта Іванавіч, 35 гадоў.
КУЗЬКОЎ Міхаіл Іванавіч, 43 гады.
КУЗЬКОЎ Фама Фядотавіч, 41 год.
МІРОНАЎ Васіль Якаўлевіч, 23 гады.
САЛДАТАЎ Максім Сямёнавіч, 26 гадоў.

ТАРАСАЎ Фёдар Платонавіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.
ШАЛАБОДАЎ Рыгор Мікітавіч, 17 гадоў.
ШУТАЎ Васіль Мікітавіч, 20 гадоў.

ВЁСКА СТАРОЕ СЯЛО

БАРАНАЎ Мікалай Цімафеевіч, 18 гадоў, партызан, загінуў.
БАРАНАЎ Цімафей Фёдаравіч, 44 гады, партызан, загінуў.
БЯЛОЎ Мікалай Андрэевіч, 18 гадоў, партызан, загінуў.
БЯЛОЎ Мірон Мацвеевіч, 30 гадоў.
ВІХРОЎ Міхаіл Барысавіч, 20 гадоў.
КАВАЛЁЎ Якім Аляксандравіч, 28 гадоў.
КАЗЛОВА Ганна Пятроўна, 25 гадоў.
КАРНУШЭНКА Валянціна Ісакаўна, 18 гадоў.
ЛУК'ЯНАЎ Мікалай Іванавіч, 18 гадоў, партызан, загінуў.
МАЙСЕЕНКА Мікалай Ісакавіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.
МЕРЖЫЕЎСКІ Антон Авяр'янавіч, 18 гадоў, расстраляны.
НОВІКАВА Нюра Сцяпанаўна, 17 гадоў.
ПЕТРАЖЫЦКІ Іван Васілевіч, 21 год, партызан, загінуў.
РАДЧЫКАЎ Пётр Міронавіч, 18 гадоў, партызан, загінуў.
СІДАРЭНКА Андрэй Іларыёнавіч, 51 год, партызан, загінуў.
СІМАКОЎ Ананас Іосіфавіч, 30 гадоў, партызан, загінуў.
ТКАЧОЎ Аляксей Фаміч, 66 гадоў.
УЛАСАЎ Пётр Лявонцьевіч, 55 гадоў.
ЧАПЦОЎ Мікалай Емяльянавіч, 69 гадоў.
ЯРОХАЎ Іван Якаўлевіч, партызан, загінуў.

ВЁСКА СЯЛЕЦ

2 лістапада 1943 г. ў в. Сялец уварваліся карнікі. Яны сагналі ў 2 хаты больш за 200 мірных жыхароў і спалілі іх жывымі. Згарэлі таксама ўсе будынкі, 67 двароў. Пасля вайны вёска адрадзілася. У 1965 г. ў памяць аб загінуўшых на магіле ахвяр фашызму пастаўлены абеліск. Так загінулі:

АВЕРКА Аляксандр Канстанцінавіч, 8 гадоў.
АВЕРКА Анатоль Канстанцінавіч, 6 гадоў.
АВЕРКА Віктар Канстанцінавіч, 4 гады.
АВЕРКА Іван Канстанцінавіч, 8 гадоў.
АРПАТОВІЧ Аляксандра Вікенцьеўна, 11 гадоў.
АРПАТОВІЧ Варвара Паўлаўна, 58 гадоў.
АРПАТОВІЧ Настасся Піліпаўна, 30 гадоў.
АРПАТОВІЧ Уладзімір Вікенцьевіч, 3 гады.
БАЛЯНКОВА Валянціна Міхайлаўна, 5 гадоў.
БАЛЯНКОВА Марыя Данілаўна, 21 год.
БАЛЯНКОВА Марыя Іванаўна, 31 год.
БАЛЯНКОВА Юлія Сяргееўна, 14 гадоў.
БАЛЯНКОЎ Васіль Антонавіч, 43 гады.
БАЛЯНКОЎ Міхаіл Міхайлавіч, 1 год.
БАХАНЦОВА Настасся, 57 гадоў.
БАХАНЦОВА Праскоўя Іванаўна, 47 гадоў.
БАХАНЦОЎ Пётр Емяльянавіч, 16 гадоў.
БЕЖАЛЕЎ Васіль Сяргеевіч, 48 гадоў.
БУДРЭВІЧ Адам Адамавіч, 57 гадоў.
БУДРЭВІЧ Тарас Кузьміч, 55 гадоў.
ГАЯНКОВА Любоў Піменаўна, 9 гадоў.
ГАЯНКОВА Тамара Піменаўна, 2 гады.
ГАЯНКОВА Хрысціна Іванаўна, 28 гадоў.
ГАЯНКОЎ Аляксандр Іванавіч, 5 гадоў.
ГАЯНКОЎ Анатоль Піменавіч, 6 гадоў.
ГАЯНКОЎ Мікалай Іванавіч, 2 гады.
ГАЯНКОЎ Уладзімір Паўлавіч, 12 гадоў.
ГЕЙДУН Алена Адамаўна, 68 гадоў.
ГЕРАЦОВІЧ Вольга Фёдараўна, 6 гадоў.
ГЕРАЦОВІЧ Кацярына Гаўрылаўна, 30 гадоў.
ГУРЭВІЧ Акуліна Іванаўна, 53 гады.
ГУРЭВІЧ Алена Пятроўна, 16 гадоў.
ГУРЭВІЧ Аляксандр Сямёнавіч, 66 гадоў.
ГУРЭВІЧ Аляксандра Пракопаўна, 25 гадоў.
ГУРЭВІЧ Аляксандра Пятроўна, 25 гадоў.
ГУРЭВІЧ Аляксандра Пятроўна, 6 гадоў.
ГУРЭВІЧ Аляксей Мартынавіч, 58 гадоў.
ГУРЭВІЧ Аркадзь Пятровіч, 4 гады.
ГУРЭВІЧ Варвара Ягораўна, 35 гадоў.
ГУРЭВІЧ Васіліна Мікітаўна, 41 год.
ГУРЭВІЧ Галіна Кірылаўна, 5 гадоў.
ГУРЭВІЧ Леанід Пятровіч, 9 гадоў.
ГУРЭВІЧ Леанід Пятровіч, 4 гады.
ГУРЭВІЧ Марыя Антонаўна, 32 гады.
ГУРЭВІЧ Марыя Фёдараўна, 46 гадоў.
ГУРЭВІЧ Мікалай Якаўлевіч, 16 гадоў.
ГУРЭВІЧ Настасся Іванаўна, 46 гадоў.
ГУРЭВІЧ Праскоўя Іванаўна, 28 гадоў.
ГУРЭВІЧ Ульяна Мікітаўна, 6 гадоў.
ГУРЭВІЧ Яўгенія Апанасаўна, 51 год.
ГУРЭВІЧ Яўгенія Кандратаўна, 46 гадоў.
ГУРЭВІЧ Яўгенія Пятроўна, 11 гадоў.
ГУРЭВІЧ Яўгенія Пятроўна, 4 гады.
ДЗМІТРУШКОВА Валянціна Мікалаеўна, 11 гадоў.
ЕМЯЛЬЯНАВА Ганна Кірылаўна, 23 гады.
ЕМЯЛЬЯНАВА Ева Андрэеўна, 2 гады.
ЕМЯЛЬЯНАВА Марыя Андрэеўна, 11 гадоў.
ЕМЯЛЬЯНАЎ Андрэй Мікітавіч, 13 гадоў.
ЕМЯЛЬЯНАЎ Васіль Андрэевіч, 39 гадоў.
ЕЎТУХОВА Алена Фёдараўна, 4 гады.
ЕЎТУХОВА Ева Ісакаўна, 6 гадоў.
ЕЎТУХОВА Лізавета Антонаўна, 30 гадоў.
ЕЎТУХОЎ Іван Ісакавіч, 4 гады.
КАВАЛЁВА Акуліна Аляксееўна, 12 гадоў.
КАВАЛЁВА Аляксандра Пятроўна, 35 гадоў.
КАВАЛЁВА Васіліса Майсееўна, 4 гады.
КАВАЛЁВА Вера Пятроўна, 2 гады.
КАВАЛЁВА Дар'я Фёдараўна, 58 гадоў.
КАВАЛЁВА Настасся Мартынаўна, 35 гадоў.
КАВАЛЁВА Сыклета Ягораўна, 10 гадоў.
КАВАЛЁВА Фядора Сяргееўна, 35 гадоў.
КАВАЛЕЎ Барыс Пятровіч, 3 гады.
КАВАЛЕЎ Васіль Аляксеевіч, 3 гады.
КАВАЛЕЎ Іван Майсеевіч, 6 гадоў.
КАВАЛЕЎ Майсей Іванавіч, 55 гадоў.
КАВАЛЕЎ Пётр Фёдаравіч, 39 гадоў.
КАВАЛЕЎ Уладзімір Майсеевіч, 11 гадоў.
КАВАЛЕЎ Фёдар Майсеевіч, 6 гадоў.

КРАЎЧУК Алена Міхайлаўна, 6 гадоў.
КРАЎЧУК Еўдакія Кірылаўна, 42 гады.
КРАЎЧУК Настасея Кірылаўна, 33 гады.
КРЭЗ Міхаіл Іванавіч, 17 гадоў.
КРЭЗ Настасея Апанасаўна, 28 гадоў.
ЛУСКІН Васіль Піліпавіч, 30 гадоў.
ЛУСКІН Пётр Аляксеевіч, 30 гадоў.
ЛУСКІН Яўген Васілевіч, 31 год.
ЛУСКІНА Валянціна Васілеўна, 1 год.
ЛУСКІНА Ганна Давыдаўна, 1 год.
ЛУСКІНА Зінаіда Іванаўна, 44 гады.
ЛУСКІНА Наталля Максімаўна, 3 гады.
ЛУСКІНА Ульяна Прохараўна, 47 гадоў.
МАРКОЎСКАЯ Людміла Барысаўна, 6 гадоў.
МАРТЫНАВА Валянціна Сцяпанаўна, 2 гады.
МАРТЫНАВА Ганна Іосіфаўна, 35 гадоў.
МАРТЫНАВА Ганна Сцяпанаўна, 9 гадоў.
МАРТЫНАВА Надзея Сцяпанаўна, 19 гадоў.
МАРТЫНАВА Сцепаніда Сцяпанаўна, 9 гадоў.
МАРТЫНАЎ Мікалай Сцяпанавіч, 6 гадоў.
МАРТЫНАЎ Сцяпан, 42 гады.
МІХЕЕВА Ефрасіння Лазараўна, 41 год.
МІХЕЕВА Настасея Кузьмінічна, 32 гады.
МІХЕЕЎ Анікей Іванавіч, 6 гадоў.
МІХЕЕЎ Уладзімір Кузьміч, 2 гады.
МІХЕЕЎ Фёдар Кузьміч, 10 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Алена Аляксееўна, 2 гады.
МУЗЫЧЭНКА Алена Кузьмінічна, 55 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Алена Цімафееўна, 34 гады.
МУЗЫЧЭНКА Аркадзь Кузьміч, 2 гады.
МУЗЫЧЭНКА Аркадзь Кузьміч, 6 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Галіна Паўлаўна, 6 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Зінаіда Кузьмінічна, 14 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Кацярына Максімаўна, 30 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Людміла Аляксееўна, 10 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Марфа Савельеўна, 55 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Пётр Аляксеевіч, 6 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Тамара Цімафееўна, 5 гадоў.
МУЗЫЧЭНКА Ульяна Міхайлаўна, 33 гады.
МУЗЫЧЭНКА Фядос Дзмітрыевіч, 43 гады.
МУЗЫЧЭНКА Хоўра Яфімаўна, 34 гады.
НІКІЦІН Антон Антонавіч, 27 гадоў.
НІКІЦІНА Ніна Міхайлаўна.
НІКІЦІНА Фядора Іванаўна, 5 гадоў.
НІКІЦІНА Яўгенія Міхайлаўна, 2 гады.
ПАЎЛЮКОВА Аксіння Мікітаўна, 48 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Алена Васілеўна, 8 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Аляксандра Іосіфаўна, 69 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Аляксандра Мікалаеўна, 34 гады.
ПАЎЛЮКОВА Валянціна Васілеўна, 6 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Галіна Яфімаўна, 2 гады.
ПАЎЛЮКОВА Ганна Канстанцінаўна, 34 гады.
ПАЎЛЮКОВА Ганна Міхайлаўна, 16 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Гарпіна Яўціхаўна, 53 гады.
ПАЎЛЮКОВА Ева Дарафееўна, 25 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Ева Паўлаўна, 9 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Лідзія Карпаўна, 16 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Марыя Андрэеўна, 46 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Марыя Мітрафанаўна, 12 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Марыя Міхайлаўна, 19 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Марыя Рыгораўна, 26 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Марыя Якаўлеўна, 16 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Матрона Мартынаўна, 45 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Надзея Міхайлаўна, 14 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Ніна Паўлаўна, 61 год.
ПАЎЛЮКОВА Праскоўя Анісаўна, 38 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Праскоўя Кандратаўна, 14 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Праскоўя Міхайлаўна, 31 год.
ПАЎЛЮКОВА Софія Антонаўна, 35 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Сцепаніда Васілеўна, 12 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Сыклета, 74 гады.
ПАЎЛЮКОВА Таццяна Прохараўна, 46 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Таццяна Уладзіміраўна, 16 гадоў.
ПАЎЛЮКОВА Яўгенія Кузьмінічна, 46 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Андрэй Сцяпанавіч, 5 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Васіль Кузьміч, 46 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Гаўрыла Максімавіч, 56 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Леанід Паўлавіч, 6 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Максім Кузьміч, 45 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Мікалай Сцяпанавіч, 7 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Міхаіл Сцяпанавіч, 2 гады.
ПАЎЛЮКОЎ Павел Ціханавіч, 38 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Пётр Нічыпаравіч, 51 год.
ПАЎЛЮКОЎ Рыгор Якаўлевіч, 4 гады.
ПАЎЛЮКОЎ Якаў Піменавіч, 46 гадоў.
РУБЦОВА Еўдакія Прохараўна, 55 гадоў.
РУБЦОЎ Іосіф Міхайлавіч, 14 гадоў.
САВАСЦЬЯНАВА Аляксандра, 18 гадоў.
САВАСЦЬЯНАВА Аляксандра Іванаўна, 68 гадоў.
САВАСЦЬЯНАВА Фядора Емяльянаўна, 10 гадоў.
САВАСЦЬЯНАЎ Міхаіл Васілевіч, 6 гадоў.
СВІРЫДАВА Вера Мітрафанаўна, 58 гадоў.
СВІРЫДАВА Ганна Уладзіміраўна, 17 гадоў.
СВІРЫДАВА Настасся Гаўрылаўна, 55 гадоў.
СВІРЫДАЎ Савелій Давыдавіч, 38 гадоў.
СЕВАСЦЬЯНАВА Ірына Фамінічна, 32 гады.
СЕВАСЦЬЯНАВА Марыя Васілеўна, 22 гады.
СЕВАСЦЬЯНАВА Марыя Іванаўна, 35 гадоў.
СЕВАСЦЬЯНАВА Марыя Іванаўна, 46 гадоў.
СЕВАСЦЬЯНАЎ Аляксей Сцяпанавіч, 8 гадоў.
СЕВАСЦЬЯНАЎ Аркадзь Іванавіч, 5 гадоў.
СЕВАСЦЬЯНАЎ Леанід Васілевіч, 14 гадоў.

СЕВАСЦЬЯНАЎ Уладзімір Апанасавіч, 2 гады.
СІВАКОВА Ірына Іванаўна, 58 гадоў.
СІВАКОЎ Павел Сцяпанавіч, 58 гадоў.
СЦЯПАНАВА Алена Арсенцьеўна, 46 гадоў.
СЦЯПАНАВА Алена Яўсееўна, 30 гадоў.
СЦЯПАНАВА Валянціна Васілеўна, 26 гадоў.
СЦЯПАНАВА Варвара Данілаўна, 67 гадоў.
СЦЯПАНАВА Ганна Іванаўна, 49 гадоў.
СЦЯПАНАВА Любоў Васілеўна, 4 гады.
СЦЯПАНАВА Марыя Аляксееўна, 16 гадоў.
СЦЯПАНАВА Марыя Паўлаўна, 54 гады.
СЦЯПАНАВА Надзея Савельеўна, 15 гадоў.
СЦЯПАНАВА Ніна Мікітаўна, 4 гады.
СЦЯПАНАВА Таццяна Максімаўна, 65 гадоў.
СЦЯПАНАВА Фёкла Васілеўна, 34 гады.
СЦЯПАНАЎ Аляксандр Васілевіч, 9 гадоў.
СЦЯПАНАЎ Барыс Кандратавіч, 56 гадоў.
СЦЯПАНАЎ Іван Васілевіч, 14 гадоў.
СЦЯПАНАЎ Мікалай Васілевіч, 17 гадоў.
СЦЯПАНАЎ Платон Яўсеевіч, 32 гады.
ШАЛАБОДАВА Ефрасіння Тарасаўна, 27 гадоў.
ШАЛАБОДАВА Ніна Мітрафанаўна, 31 год.
ШАЛАБОДАВА Яўгенія Мітрафанаўна, 34 гады.
ШАЛАБОДАВА Яўгенія Тарасаўна, 16 гадоў.
ШАЛАБОДАЎ Тарас Кузьміч, 57 гадоў.
ШУМІЛАВА Людміла Мікалаеўна, 2 гады.
ШУМІЛАВА Марыя Савельеўна, 21 год.
ШУМІЛАЎ Мікалай Лявонавіч, 21 год.
ШУТАВА Марыя Іванаўна, 61 год.
ШУТАВА Настасея Максімаўна, 25 гадоў.
ШУТАВА Раіса Іванаўна, 3 гады.

МЕЛЬНІКАЎ Рыгор Фёдаравіч, 17 гадоў, партызан, загінуў.
РОЖКІНА Лёкса, 49 гадоў, расстраляна карнікамі.
САЛДАЦЕНКА Сямён Еўдакімавіч, 20 гадоў, партызан, загінуў.

ВЕСКА ШЧЫБРЫН

ШЭНДЗЕРАЎ Аляксандр Ягоравіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.

СТАЎПНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ВУГЛЫ

ПАЎЛАЎ Юрый Ісакавіч, партызан, загінуў.

ВЕСКА МАЛІНАЎКА

КАЖАМЯКІН Павел Кандратавіч, н. ў 1920.

ВЕСКА МІРНАЯ

БУДЗІЛА Лука Іванавіч, партызан, загінуў.

ВЕСКА ПАДБУДДЗЕ

АТРОХАЎ Цярэнцій Васілевіч, н. ў 1929, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ПАЎЛЮКОЎ Пётр Раманавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ВЕСКА ПАДЗЕЛЫ

ВІННІКАЎ Мартын Карнеевіч, н. ў 1888.

ВЕСКА СТОЎПНЯ

АФАНАСЕНКА Платон Несцеравіч, н. ў 1900.
НОВІКАВА Іна Барысаўна, н. ў 1926.
НОВІКАВА Хана.
НОВІКАЎ Барыс.
РАБІНОВІЧ Барыс Саламонавіч.
РАБІНОВІЧ Ганна.
РАБІНОВІЧ Мойша.
РАБІНОВІЧ Рыва Ёсілевіч.
РАБІНОВІЧ Рыва Саламонавіч.
РАБІНОВІЧ Саламон Мойшавіч.
ХАНКІН Абрам Іцкавіч, н. ў 1936.
ХАНКІН Ёсель Іцкавіч, н. ў 1932.
ХАНКІН Лейзар Іцкавіч, н. ў 1929.
ХАНКІНА Марыя Абрамаўна.

ВЕСКА ХІМЫ

РАМАНАВА Ларыса Пятроўна, н. ў 1938.
РАМАНАВА Марфа, н. ў 1891.

ВЕСКА ХМЕЛІНА

ДАРАФЕЕВА Вольга Іванаўна, 78 гадоў.
ДАРАФЕЕЎ Васіль Цімафеевіч, 78 гадоў.
ДАРАФЕЕЎ Кірыла Васілевіч, 39 гадоў.
ДАРАФЕЕЎ Мацвей Васілевіч, 38 гадоў.
ДАРАФЕЕЎ Міхаіл Пятровіч, 22 гады, партызан, загінуў.
КРАПІЦКАЯ Фядосся Кузьмінічна, 71 год.
КРАПІЦКІ Уладзімір Данілавіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.
КРАПІЦКІ Яфім Міронавіч, 71 год.
КРУМКАЧОЎ Макар Барысавіч, 41 год.

ВЕСКА ЦЕСНАВОЕ

КАВАЛЁВА Надзея Міхайлаўна, 23 гады.
КАВАЛЁЎ Аляксандр Іванавіч, 18 гадоў, партызан, загінуў.
КАВАЛЁЎ Мікалай Іванавіч, 21 год, партызан, загінуў.
КАВАЛЁЎ Рыгор Свірыдавіч, 20 гадоў, партызан, загінуў.
КОРЗУНАЎ Макар Іванавіч, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ЛОГВІНАЎ Аляксей Іванавіч, 33 гады, партызан, загінуў.
МЕЛЬНІКАЎ Ахрэм Іванавіч, 19 гадоў, партызан, загінуў.

ЦІХІНІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВІРЫЧАЎ

БІЗЮК Васіль Мацвеевіч, н. ў 1904, партызан, загінуў у 1943 пры вызваленні Рагачова.

ВАЛОДЗЬКІН Піліп Захаравіч, н. ў 1913, партызан, загінуў у 1944.

ДОЙЛІДАЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.

ДОЙЛІДАЎ Пётр Андрэевіч, н. ў 1913, партызан, загінуў.

ДОЙЛІДАЎ Платон Андрэевіч, н. ў 1907, партызан, загінуў.

КАЗЛОЎ Аляксей Апанасавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КВАСКОЎ Аляксей, н. ў 1889.

МАРОЗ Фёдар, н. ў 1910.

МІХАЛІШЫН Іван Паўлавіч, н. ў 1940, падарваўся на міне.

РАЧАНКОВА Ульяна Назараўна, н. ў 1919, спалена фашыстамі.

САВАСЦЬЯНАВА Марыя Ціханаўна, н. ў 1907.

СТРОКАЎ Іван Мікітавіч, н. ў 1927.

ШУМІЛАЎ Васіль Антонавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.

ШУМІЛАЎ Міхаіл Пятровіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.

ШУМІЛАЎ Уладзімір Анісімавіч, н. ў 1926.

ШУМІЛАЎ Уладзімір Цярэнцьевіч, н. ў 1926, партызан, загінуў.

ШЭЎЧАНКА Уладзімір Пятровіч, н. ў 1922, партызан, загінуў у 1944.

ВЁСКА МОРТКАЎ

ХРАМЯНКОЎ Аляксандр Мікалаевіч, н. ў 1918, партызан, загінуў.

ВЁСКА НАВАСЁЛКІ

АДМІРАЛАЎ Фёдар Арцёмавіч, н. ў 1908, партызан.

МАКСІМЕНКА Фёдар Пятровіч, н. ў 1922.

СУКОННІКАЎ Іван Уласавіч, н. ў 1922.

СУКОННІКАЎ Мікалай Андрэевіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ХРАМЯНКОЎ Валянцін Нічыпаравіч, н. ў 1931.

ХРАМЯНКОЎ Пётр Апанасавіч, н. ў 1924, партызан, загінуў.

ШАРШНЁЎ Аляксандр Канстанцінавіч, н. ў 1919, партызан, загінуў.

ШЫШКІН Аляксандр Канстанцінавіч, н. ў 1919, партызан, загінуў.

ВЁСКІ ТАЛОЧКАЎ І МОРТКАЎ

13 кастрычніка 1943 г. нямецка-фашысцкія карнікі ўварваліся ў в. Талочкаў, загубілі 213 мірных жыхароў, спалілі ўсе будынкі. Пасля вайны вёска аднавілася, яна ўвекавечана ў мемарыяльным комплексе Хатынь. У 1968 г. ў вёсцы на магіле ахвяр фашызму пастаўлены абеліск.

Такі ж лёс напаткаў і в. Морткаў. У кастрычніку 1943 г. фашысты спалілі яе, загубілі 11 мірных жыхароў. Пасля вайны вёска не аднавілася.

Жыхары вёсак Талочкаў і Морткаў, якія загінулі ў кастрычніку 1943 года:

БАЗЫЛЕНКА А. Д., 58 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА А. Д., 34 гады.
БАЗЫЛЕНКА А. І., 47 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА А. М., 47 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА В. С., 6 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА Е. Д., 32 гады.
БАЗЫЛЕНКА Ж. Д., 3 гады.
БАЗЫЛЕНКА І. К., 4 гады.
БАЗЫЛЕНКА К. Д., 36 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА Л. К., 5 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА М. А., 9 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА М. Д., 28 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА М. К., 26 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА М. К., 8 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА Матрона Кузьмінічна, 38 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА Марыя Пятроўна, 45 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА Н., 59 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА Н. А., 23 гады.
БАЗЫЛЕНКА Н. А., 11 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА Н. К., 2 гады.
БАЗЫЛЕНКА Н. П., 2 гады.
БАЗЫЛЕНКА Н. С., 3 гады.
БАЗЫЛЕНКА О. А., 38 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА О. С., 8 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА П. Д., 38 гадоў.
БАЗЫЛЕНКА С. Н., 38 гадоў.
БУСЛАВА А. Т., 38 гадоў.
БУСЛАВА Вера Дзмітрыеўна, 37 гадоў.
БУСЛАВА Вольга Уласаўна, 48 гадоў.
БУСЛАВА Зінаіда Пятроўна, 9 гадоў.
БУСЛАВА І. К., 12 гадоў.
БУСЛАВА Кацярына Іванаўна, 7 гадоў.
БУСЛАВА Людміла Іванаўна, 5 месяцаў.
БУСЛАВА М. Е., 17 гадоў.
БУСЛАВА Ніна Пятроўна, 5 гадоў.
БУСЛАВА Т. Е., 13 гадоў.
БУСЛАВА Юлія Е., 32 гады.
БУСЛАЎ А. К., 4 гады.
БУСЛАЎ А. Ф., 78 гадоў.
БУСЛАЎ Анатоль Рыгоравіч, 5 гадоў.
БУСЛАЎ В. Е., 7 гадоў.
БУСЛАЎ Е. А., 80 гадоў.
БУСЛАЎ І. Г., 3 гады.
БУСЛАЎ К. Г., 21 год.
БУСЛАЎ Л. К., 7 гадоў.
БУСЛАЎ Мікалай Рыгоравіч, 10 гадоў.
БУСЛАЎ П. А., 54 гады.
БУСЛАЎ П. Г., 39 гадоў.
БУСЛАЎ Пётр Рыгоравіч, 7 месяцаў.
БУСЛАЎ Рыгор Рыгоравіч, 48 гадоў.
ГЕЙЗЕРАВА Аляксандра Аляксееўна, 57 гадоў.
ГЕЙЗЕРАЎ Васіль Яфрэмавіч, 57 гадоў.
ГІЧЭЎСКАЯ У. З., 48 гадоў.
ГОЦМАНАВА Ганна Фёдараўна, 5 гадоў.
ГОЦМАНАВА Матрона, 47 гадоў.
ЖУКОЎСКАЯ А., 62 гады.
ЖУКОЎСКАЯ А. А., 67 гадоў.
ЖУКОЎСКАЯ Е. З., 18 гадоў.
ЖУКОЎСКАЯ Ларыса Іванаўна, 9 гадоў.
ЖУКОЎСКАЯ М. З., 17 гадоў.
ЖУКОЎСКАЯ М. П., 18 гадоў.
ЖУКОЎСКАЯ Н. Н., 38 гадоў.

ЖУКОЎСКАЯ Н. Р., 27 гадоў.
ЖУКОЎСКАЯ О., 49 гадоў.
ЖУКОЎСКАЯ Фядора Кузьмінічна, 32 гады.
ЖУКОЎСКІ Анатоль Іванавіч, 7 гадоў.
ЖУКОЎСКІ В. А., 12 гадоў.
ЖУКОЎСКІ І. І., 3 гады.
ЖУКОЎСКІ Іван Паўлавіч, 32 гады.
ЖУКОЎСКІ К. С., 62 гады.
ЖУКОЎСКІ М. А., 13 гадоў.
ЖУКОЎСКІ С. А., 6 гадоў.
КАЗЛОВА А. А., 17 гадоў.
КАЗЛОВА А. П., 29 гадоў.
КАЗЛОВА А. С., 57 гадоў.
КАЗЛОВА Домна Леанідаўна, 67 гадоў.
КАЗЛОВА Е. Г., 54 гады.
КАЗЛОВА К. А., 3 гады.
КАЗЛОВА М., 44 гады.
КАЗЛОВА Марыя Яфімаўна, 53 гады.
КАЗЛОВА М. Г., 6 гадоў.
КАЗЛОВА М. С., 7 гадоў.
КАЗЛОВА Н. А., 13 гадоў.
КАЗЛОВА Надзея Міхайлаўна, 13 гадоў.
КАЗЛОВА Наталля Міхайлаўна, 17 гадоў.
КАЗЛОВА О. І., 28 гадоў.
КАЗЛОВА У. Г., 49 гадоў.
КАЗЛОЎ А. С., 51 год.
КАЗЛОЎ В. А., 11 гадоў.
КАЗЛОЎ В. Г., 2 гады.
КАЗЛОЎ Д. П., 31 год.
КАЗЛОЎ Ерамей Піменавіч, 57 гадоў.
КАЗЛОЎ Іван Рыгоравіч, 11 гадоў.
КАЗЛОЎ І. С., 5 гадоў.
КАЗЛОЎ М. Н., 63 гады.
КАЗЛОЎ М. П., 38 гадоў.
КАМАРОЎСКАЯ А. С., 58 гадоў.
КАМАРОЎСКАЯ А. С., 6 гадоў.
КАМАРОЎСКАЯ Г. С., 1 год.
КАМАРОЎСКАЯ Галіна Данілаўна, 13 гадоў.
КАМАРОЎСКАЯ Е., 74 гады.
КАМАРОЎСКАЯ Е. Д.
КАМАРОЎСКАЯ Клаўдзія Савельеўна, 5 гадоў.
КАМАРОЎСКАЯ Марыя Клімаўна, 38 гадоў.
КАМАРОЎСКАЯ Н. І., 45 гадоў.
КАМАРОЎСКАЯ Ніна Данілаўна, 11 гадоў.
КАМАРОЎСКАЯ Ніна Савельеўна, 3 гады.
КАМАРОЎСКАЯ Таццяна Паўлаўна, 32 гады.
КАМАРОЎСКІ А. Д., 4 гады.
КАМАРОЎСКІ В. Д., 5 месяцаў.
КАМАРОЎСКІ Г. С., 15 гадоў.
КАМАРОЎСКІ Данііла Піліпавіч, 38 гадоў.
КАМАРОЎСКІ І. К.
КАМАРОЎСКІ С. С., 11 гадоў.
КАМАРОЎСКІ Э. С., 18 гадоў.
КАПІТОНАВА Паліна Патапаўна, 57 гадоў.
КАПІТОНАЎ Сцяпан Піліпавіч, 34 гады.
КАРАЛЁВА Аніся Сцяпанаўна, 29 гадоў.
КАРАЛЁВА Таццяна Данілаўна, 39 гадоў.
КАРАЛЁЎ Леанід Аляксеевіч, 4 гады.
КІРЭЕВА.
КІРЭЕВА Малання Кузьмінічна, 30 гадоў.
КІРЭЕЎ Кузьма.
КРАСНІЦКАЯ Аляксандра Кузьмінічна, 46 гадоў.
КРАСНІЦКАЯ Аляксандра Піліпаўна, 49 гадоў.
КРАСНІЦКАЯ Марыя Рыгораўна, 10 гадоў.
КРАСНІЦКАЯ Надзея Рыгораўна, 14 гадоў.
КРАСНІЦКАЯ Наталля Іванаўна, 17 гадоў.
КРАСНІЦКАЯ Праскоўя Рыгораўна, 12 гадоў.
КРАСНІЦКАЯ Софія Іванаўна, 15 гадоў.
КРАСНІЦКІ Валянцін Іванавіч, 13 гадоў.
КРАСНІЦКІ Іван Пятровіч, 49 гадоў.
КРУШАНАВА, 5 гадоў.
КРУШАНАВА Е., 56 гадоў.
КРУШАНАВА І. Г., 3 месяцы.
КРУШАНАВА І. Н., 29 гадоў.
КРУШАНАВА Л. Г., 2 гады.
КРУШАНАВА М. І., 32 гады.
КРУШАНАВА Н. Т., 12 гадоў.
КРУШАНАВА С. А., 32 гады.
КРУШАНАВА Ф. Т., 6 гадоў.
КРУШАНАЎ А. В., 67 гадоў.
КРУШАНАЎ А. Г., 4 гады.
КРУШАНАЎ Аляксандр Васілевіч, 63 гадоў.
КРУШАНАЎ В. А., 8 гадоў.
КРУШАНАЎ В. Г., 3 гады.
КРУШАНАЎ В. Г., 2 гады.
КРУШАНАЎ Іван Рыгоравіч, 15 гадоў.
КРУШАНАЎ М. Т., 8 гадоў.
КУРМАШОВА А. К., 45 гадоў.
КУРМАШОВА А. Ф., 13 гадоў.
КУРМАШОВА Г. А., 12 гадоў.
КУРМАШОВА Г. А., 6 гадоў.
КУРМАШОВА Ганна Іванаўна, 47 гадоў.
КУРМАШОВА Еўдакія Уласаўна, 38 гадоў.
КУРМАШОВА Е. Ф., 3 гады.
КУРМАШОВА Любоў Данілаўна, 30 гадоў.
КУРМАШОВА М. Ф., 17 гадоў.
КУРМАШОВА Н. А., 4 гады.
КУРМАШОВА П. Ф., 5 гадоў.
КУРМАШОВА Раіса Фёдараўна, 7 гадоў.
КУРМАШОВА С., 55 гадоў.
КУРМАШОВА Ф., 47 гадоў.
КУРМАШОЎ А. Д., 13 гадоў.
КУРМАШОЎ В. А., 10 гадоў.
КУРМАШОЎ В. Ф., 7 гадоў.
КУРМАШОЎ Іван Фёдаравіч, 9 гадоў.
КУРМАШОЎ М. А., 55 гадоў.
КУРМАШОЎ М. А., 8 гадоў.
КУРМАШОЎ М. М., 14 гадоў.
КУРМАШОЎ Рыгор Аляксандравіч, 1 год.
КУРМАШОЎ С. М., 4 гады.
КУРМАШОЎ Т. Ф., 5 гадоў.
ЛІСОЎСКАЯ Кацярына Аляксееўна, 38 гадоў.
ЛІСОЎСКІ Анікей Сцяпанавіч, 58 гадоў.
ЛІСОЎСКІ Васіль Анікеевіч, 38 гадоў.
ЛІСОЎСКІ Леанід Васілевіч, 1 год.
МУРАШКА Аляксей Сяргеевіч, 17 гадоў.
МУРАШКА Валянціна Сяргееўна, 13 гадоў.
МУРАШКА Васіль Канстанцінавіч, 10 гадоў.
МУРАШКА Іван Лявонавіч, 72 гады.
МУРАШКА Касцей Іванавіч, 34 гады.
МУРАШКА Ларыса Сяргееўна, 2 гады.
МУРАШКА Марыя Патапаўна, 44 гады.
МУРАШКА Мікалай Канстанцінавіч, 13 гадоў.
МУРАШКА Мікалай Сяргеевіч, 5 гадоў.
МУРАШКА Міхаіл Канстанцінавіч, 4 гады.
МУРАШКА Софія Данілаўна, 44 гады.
МУРАШКА Сяргей Іванавіч, 46 гадоў.
САЗОНАВА Аляксандра Апанасаўна, 6 гадоў.

САЗОНАВА А. М., 59 гадоў.
САЗОНАВА Галіна Апанасаўна, 8 гадоў.
САЗОНАВА Надзея Еўдакімаўна, 26 гадоў.
САЗОНАВА П. М., 59 гадоў.
САЗОНАЎ Валянцін Апанасавіч, 1 год.
СТАРАВОЙТАВА Людміла Сяргееўна, н. ў 1944.
СТАРАВОЙТАЎ Рыгор Карнеевіч, н. 1942.
СТАРЦАВА Надзея Радзівонаўна, н. ў 1913.
ХАРОНЖА Л. П., 53 гады.
ХАРОНЖА Н. П., 8 гадоў.
ХАРОНЖА Пётр, 53 гады.
ХРАМЯНКОВА А. Г., 42 гады.
ХРАМЯНКОВА Г. В., 13 гадоў.
ХРАМЯНКОВА З. В., 12 гадоў.
ХРАМЯНКОВА М. В., 14 гадоў.
ХРАМЯНКОЎ Карней Іванавіч, 39 гадоў.
ЦІТАРЭНКА Аўдулія Іванаўна, 55 гадоў.
ЦІТАРЭНКА Касцей Кузьміч, 38 гадоў.
ЦІТАРЭНКА Кузьма Андрэевіч, 65 гадоў.
ЧАЧАЛОВА Е., 38 гадоў.
ЧАЧАЛОЎ П. А., 1 год.
ЧЫЧЫКАВА Е. Е., 55 гадоў.
ЧЫЧЫКАЎ Аляксей Майсеевіч, 13 гадоў.
ЧЫЧЫКАЎ Н. М., 16 гадоў.
ШУМІЛАВА Надзея Рыгораўна, 11 гадоў.
ШУМІЛАВА Ніна Рыгораўна, 7 гадоў.
ШУМІЛАЎ М. Р., 13 гадоў.
ШУМІЛАЎ Мікалай Рыгоравіч, 18 гадоў.

ПАСЕЛАК ЦАГЕЛЬНЯ

СУШЧЭЎСКІ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1925, спалены ў 1943 у в. Фалевічы.

ВЁСКА ЦІХІНІЧЫ

АДМІРАЛАЎ Цімафей Арцёмавіч, старшыня калгаса, расстраляны ў 1941.
АЛЯКСЕЕЎ Мікалай Захаравіч, н. ў 1924, партызан, загінуў 21.12.1943, пахаваны ў в. Вялікая Крушынаўка.
БОНДЗІКАЎ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1932.
ВАЛОДЗЬКІН Іван Сяргеевіч, н. ў 1890.
ВІТАЛІСАВА Алена Пятроўна.
ВОЙТАЎ Мікалай Пятровіч, н. ў 1906, партызан, загінуў.
ГАЙДУК Уладзімір Сільвестравіч, н. ў 1925, партызан, загінуў.
ДЗЯМІДАВА Вольга Сяргееўна, н. ў 1920, загінула ў 1943 у час бамбёжкі.
ДЗЯМІДАЎ Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1930, загінуў у 1943 у час бамбёжкі.
ДРОГУНАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1925, памёр у 1944 у пінскіх балотах.
ЖУРАЎЛЁЎ Аркадзь Гаўрылавіч, н. ў 1913, расстраляны фашыстамі.
ЖУРАЎЛЁЎ Аркадзь Іванавіч, н. ў 1917.
ЖУРАЎЛЁЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1915.
ЖУРАЎЛЁЎ Мікалай Іосіфавіч, загінуў у 1943 у партызанах.
ЖУРАЎЛЁЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1914.
ЗРАКАЎ Міхаіл Дамітрыевіч, н. ў 1929, вывезены ў Германію, далейшы лёс невядомы.
ІВАНЬКОВА Дар'я Іванаўна, н. ў 1919.
КАВАЛЁВА Алена Паўлаўна, н. ў 1911.
КАВАЛЁЎ Алег Васілевіч, н. ў 1941.
КАВАЛЁЎ Аляксандр Васілевіч, н. ў 1936.
КАВАЛЁЎ Анатоль Васілевіч, н. ў 1934.
КАВАЛЁЎ Аркадзь Васілевіч, н. ў 1935, спалены фашыстамі ў Рагачове.
КАЛАСКОЎ Аляксандр Майсеевіч, н. ў 1914, расстраляны фашыстамі.
КАСЬЯНАЎ Іван Уладзіміравіч, расстраляны фашыстамі ў 1942.
КАСЬЯНАЎ Канстанцін Ніканавіч, забіты фашыстамі ў 1942.
КАСЬЯНАЎ Уладзімір Ніканавіч, н. ў 1910, загінуў у 1943 у час бамбёжкі.
КАЦЕР Васіль Рыгоравіч, н. ў 1904.
КРУШАНАВА Вольга Іванаўна.
КРУШАНАВА Марыя Іванаўна.
КРУШАНАВА Ніна Цітаўна, н. ў 1941.
КРУШАНАВА Праскоўя Цімафееўна.
КРУШАНАВА Сара Аронаўна, н. ў 1917.
КРУШАНАВА Феня Цітаўна, н. ў 1938.
КРУШАНАЎ Міхаіл Цітавіч, н. ў 1936.
КУЛЯШОЎ Канстанцін Аўгуставіч, н. ў 1905, расстраляны фашыстамі.
МАЙСЕЙКАЎ Пётр Аляксеевіч, н. ў 1907, партызан.
МЕЛЬНІКАВА Марыя Гаўрылаўна, н. ў 1912.
МЕЛЬНІКАЎ Уладзімір Ануфрыевіч, н. ў 1907, партызан, загінуў.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Тарасавіч, н. ў 1893, партызан, загінуў.
САЛЬНІКАЎ Фядос Клімавіч, н. ў 1904, партызан.
САЎКОЎ Акім Ерамеевіч, н. ў 1918, расстраляны фашыстамі ў 1941.
СЦЕПАНОВІЧ Аляксандра Максімаўна, н. ў 1914, памерла ў пінскіх балотах.
СЦЕПАНОЎСКАЯ Людміла Паўлаўна, н. ў 1915.
ФІЛІПАВА Ніна Сцяпанаўна, н. ў 1939, памерла ў 1944 у пінскіх балотах.
ФІЛІПАЎ Валянцін Сцяпанавіч, н. ў 1938, памёр у 1944 у пінскіх балотах.
ШАНТАРОВІЧ Міхаіл Мітрафанавіч, н. ў 1925.
ШЫШКІН Алесь Яфімавіч, н. ў 1922, партызан, загінуў.
ШЫШКІН Аляксей Канстанцінавіч, н. ў 1917, партызан, загінуў.

* * *

У 1941 годзе былі расстраляны 47 яўрэйскіх сем'яў. Прозвішчы загінуўшых не ўстаноўлены.

ВОИНЫ КРАСНОЙ АРМИИ, ПОГИБШИЕ ПРИ ОБОРОНЕ И ОСВОБОЖДЕНИИ РОГАЧЕВСКОГО РАЙОНА И ЗАХОРОНЕННЫЕ НА ЕГО ТЕРРИТОРИИ

БОЛОТНЯНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ БОЛОТНЯ

АБАШИН Семен Яковлевич, р. в 1913, ряд. 334-го сп, погиб 21.11.1943.

АВДЕЕВ Василий Сергеевич, мл. лейт. 858-го сп, умер от ран 2.12.1943.

АИТОВ Саих Гераевич, лейт., погиб. 1.12.1943.

АЛИНЧЕНКО Алексей Малахович, ряд., п/п 33415, погиб 24.11.1943.

Памятник на братской могиле советских воинов в д. Болотня.

АНАНЬЕВ Иван Михайлович, ряд., 312-й отдельный медсанбат, умер от ран 20.12.1943.

АКДАРАЛИЕВ Кушумбек, р. в 1905, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

АРТЕМЕНКО Прокофий Никифорович, ряд. 858-го сп, умер от ран 20.12.1943.

БАБКИН Иван Алексеевич, р. в 1925, погиб 14.12.1943.

БАЖЕНОВ Михаил Иванович, ряд. 347-го сп, погиб 26.11.1943.

БАНИКОВ Степан Савельевич, старш., погиб 26.11.1943.

БАНКЕТОВ Егор Михайлович, ряд., погиб 25.11.1943.

БАРАБАНОВ Владимир Никитович, ряд., погиб 25.11.1943.

БАТОВКИН Адам Никитович, ряд., п/п 24915-Ж, погиб 29.11.1943.

БЕЛОУСОВ Григорий Афанасьевич, ряд., п/п 06011, погиб 25.11.1943.

БОГДАНОВ Иван Яковлевич, р. в 1921, мл. лейт., погиб 1.12.1943.

БОРЖАКОВ Алексей Иванович, ряд. 336-го гв. сп, погиб 28.11.1943.

БОРОВКОВ Николай Васильевич, р. в 1918, гв. ряд. 339-го сп, погиб 28.11.1943.

БРУЕВ Павел Петрович, р. в 1917, погиб 28.11.1943.

БУРОВ Дмитрий Аверкович, ряд. 339-го сп, погиб 2.12.1943.

БУТУНОВ Селиверет Макарович, ряд., п/п 33415-Р, погиб 24.11.1943.

БЫЧКОВ Владимир Александрович, р. в 1913, ряд. 699-го отдельного саперного батальона, погиб 25.11.1943.

ВАРНАКИН Герман Сидорович, ряд. 808-го сп, погиб 23.11.1943.

ВАСИЛЬЕВ Алексей Иосифович, ряд. 339-го сп, погиб 23.11.1943.

ВАСИЛЬЕВ Егор Филиппович, ряд., п/п 39381, погиб 8.12.1943.

ВИЛЯКОВ Яков Семенович, ряд. лыжного батальона 120-й сд, погиб 26.11.1943.

ВИЛЯКОВ Яков Филиппович, серж., погиб 26.6.1944.

ВИТАХОВСКИЙ Иосиф Семенович, ряд., погиб 26.11.1943.

ВЛАДИМИРОВ Николай Павлович, старш. 327-го арт. полка, погиб 26.11.1943.

ВОЛКОВ Александр Андреевич, ряд. 290-го сп, погиб 22.3.1944.

ВОРОНИН Алексей Павлович, ряд. 173-го сп, погиб 7.2.1944.

ВЯЛОВ Сергей Васильевич, ряд. 1022-го сп, п/п 68423, погиб 12.12.1943.

ГЕРАСИМОВ Михаил Осипович, служил в 438-м отдельном батальоне связи, погиб 12.2.1944.

ГЛУШКО Алексей Филиппович, серж., п/п 06017-Д, погиб 25.11.1943.

ГОЛОЧЕВСКИЙ Иосиф Васильевич, ряд. 339-го сп, погиб 26.11.1943.

ГОНЧАРОВ Дмитрий Илларионович, ряд. 339-го сп, погию 2.12.1943.

ГОРБАНЬ Иван Григорьевич, ефр., погиб 29.6.1944.

ГОМЛЯКОВ Никифор Михайлович, р. в 1912, ряд., п/п 62124, умер 11.3.1944.

ГРИГОРЕНКО Николай Денисович, р. в 1923, ефр. 438-го отдельного батальона связи, умер 6.2.1944.

ГРИНЕВ Игнат Артемович, ряд. 334-го сп, погиб 25.11.1943.

ГРИШИН Борис Михайлович, р. в 1925, погиб 1.11.1943.

ГРИШИН Иван Васильевич, серж., умер от ран 4.12.1943.

ГРОМАЗДЫЛЕВ Петр Иванович, ряд., п/п 24915, погиб 29.11.1943.

ГУМОВСКИЙ Антон Иванович, ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.11.1943.

ДАВЫДЕНКО Борис Астафьевич, ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.11.1943.

ДАВЫДЕНКО Иван Алексеевич, ст. серж., 804-й эвакогоспиталь, умер от ран 7.5.1944.

ДАВЫДЕНКО Петр Никанорович, ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.11.1943.

ДЕРЕВЯНКО Леонтий Григорьевич, ряд., умер от ран 4.12.1943.

ДЖУМАНИЯЗОВ Джабырган, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

ДИВНОЙ Александр Тимофеевич, р. в 1913, ряд., погиб 28.2.1944.

ДИМИТРИЧЕНКО Иван Павлович, ряд., погиб 9.9.1941.

ДРЯМИН Дмитрий Васильевич, гв. серж. 339-го сп, погиб 2.12.1943.

ЕВТУШЕНКО Михаил Андреевич, р. в 1907, ряд. 334-го гв. сп, погиб 23.11.1943.

ЕГАРМИН Петр Иванович, мл. серж. 1170-го сп, погиб 14.12.1943.

ЕГОРОВ Григорий Михайлович, погиб 27.6.1944.

ЕРЕМИН Виктор Никитович, р. в 1923 в Могилевской обл., Климовичский р-н, д. Незмаль, ряд., погиб 24.6.1944.

ЖЕВНОВ Николай Тимофеевич, ряд. 334-го сп, погиб 24.11.1943.

ЖУЖАМАЕВ Хусаин, р. в 1905, ст. лейт., командир взвода 334-го гв. сп, погиб 24.2.1944.

ЖУРАВСКИЙ Юзеф Владиславович, политрук, погиб 14.10.1943.

ЗАВОДЦОВ Василий Тарасович, ряд., 5142-й подвижной госпиталь, умер от ран 18.2.1944.

ЗАВЬЯЛОВ Арсентий Финогенович, р. в 1923, ряд., умер от ран 25.12.1943.

ЗАХАРОВСКИЙ Иван Михайлович, р. в 1914, ст. серж. 334-го гв. сп, погиб 25.11.1943.

ЗОЛОТУХИН Иван Кузьмич, ряд. 120-й сд, погиб 24.11.1943.

ИВАНОВ Иван Максимович, р. в 1918, мл. серж., погиб 5.12.1943.

ИВАНОВ Иван Тимофеевич, ст. лейт. 336-го гв. сп., погиб 28.11.1943.

ИГНАТЬЕВ Иван Григорьевич, ряд. 334-го сп, погиб 24.11.1943.

КАСЫСОВ Карим, ряд. 339-го сп, погиб 29.11.1943.

КАШИН Григорий Захарович, р. в 1922, военфельдшер 339-го сп, погиб 25.11.1943.

КИЧАПИН Егор Васильевич, ефр., погиб 31.1.1944.

КЛЫКОВ Павел Иванович, ст. лейт., погиб 25.11.1943.

КЛЮШИН Игнатий Прокофьевич, лейт., погиб 26.11.1943.

КОБЗЕВ Иван Игнатович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.6.1944.

КОБОЗЕВ Алексей Андреевич, р. в 1925 в Орловской обл., Севский р-н, ряд. 1170-го сп, погиб 14.12.1943.

КОВАЛЕНКО Иван Алексеевич, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

КОНДРАТЬЕВ Николай Иванович, мл. лейт., погиб 25.11.1943.

КОНСТАНТИНОВ Николай Никитович, р. в Калужской обл., г. Людиново, ряд. 334-го сп, погиб 23.11.1943.

КОРЯКИН Иван Федорович, ряд. 860-го сп, погиб 4.1.1944.

КОСТЮКОВ Прокофий Павлович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Чизки, ряд. 308-й сд, погиб 29.11.1943.

КРАСЮК Святослав Павлович, р. в г. Киев, серж., п/п 06017, погиб 25.11.1943.

КРАУЗОВ Владимир Егорович, р. в Московской обл., Красногорский р-н, ряд., п/п 01916, погиб 25.2.1944.

КРОМАРОВ Александр Матвеевич, р. в 1912, ряд. 339-го сп, погиб 29.11.1943.

КРЮКОВ Василий Захарович, ст. серж. 339-го сп, погиб 2.12.1943.

КУЗЬМЕНКОВ Павел Иванович, р. в Могилевской обл., г. Костюковичи, гв. ряд. 334-го сп, погиб 23.11.1943.

КУЗНЕЦОВ Виктор Мануилович, р. в Свердловской обл., мл. лейт., п/п 70591, погиб 22.11.1943.

КУЛАГИН Григорий Кузьмич, ряд., погиб 13.12.1943.

КУМСКОВ Александр Семенович, р. в 1908 в г. Волгоград, серж., погиб 25.11.1943.

КУРБАТОВ Владимир Петрович, р. в Удмуртии, ряд., умер 29.4.1944.

КУРКИН Матвей Тимофеевич, ряд. 858-го сп, погиб 1.12.1944.

КУТАЙФИН Павел Игнатьевич, р. в Курской обл., ряд. 339-го сп, погиб 25.11.1943.

КУШКАРБАЕВ Рисбай, мл. серж., п/п 63547, погиб 24.12.1944.

ЛАВРИНОВСКИЙ Степан Петрович, р. в 1905, ефр. 547-го сп, погиб 18.3.1944.

ЛАВРУШИН Василий Сергеевич, ряд. 238-го сп, погиб 25.12.1943.

ЛАВСКИЙ Василий Евстратович, ряд., 804-й эвакогоспиталь, умер 8.4.1944.

ЛАТУШКИН Петр Николаевич, мл. серж. 236-го сп, погиб 25.2.1943.

ЛАТЫРЕВ Михаил Семенович, р. в Воронежской обл., Бобровский р-н, с. Коршево, гв. мл. серж. 336-го сп, умер от ран 28.11.1943.

ЛЕГЧИЛОВ Герасим Никитович, гв. ряд. 334-го сп, погиб 24.11.1943.

ЛЕСКОВ Антон Романович, р. в 1900, серж., погиб 1.10.1943.

ЛИКУЧЕВ Василий Трифонович, р. в 1924, серж., погиб 26.11.1943.

ЛИСИЕНКО Владимир Константинович, ряд., п/п 24915-Ж, погиб 29.11.1943.

ЛИСОКЕВИН Петр Савельевич, ряд., погиб 24.11.1943.

МАЛАХОВ Петр Иванович, ряд., п/п 64124, умер 4.5.1944.

МАЛЫШЕВ Павел Иванович, старш., 804-й эвакогоспиталь, умер 9.4.1944.

МАШИНИСТОВ Фрол Сафронович, ряд., погиб 26.6.1944.

МЕЛЬНИКОВ Сергей Архипович, ряд. 347-го сп, погиб 25.11.1943.

МИХАЛЕВ Владимир Федорович, ряд., погиб 29.11.1943.

МИХАЙЛОВ Николай Григорьевич, кап. 238-го сп 186-й сд, погиб 25.11.1943.

МИЩЕНКО Петр Федорович, ряд., умер 24.3.1944.

МУЗЛАЧЕВ Александр Ефремович, р. в Брянской обл., ряд., погиб 16.1.1944.

НАДЕННЫЙ Демьян Григорьевич, р. в Орловской обл., Красногорский р-н, пос. Добенец, ряд. 1090-го сп, погиб 26.4.1944.

НАЗАРОВ Иван Николаевич, р. в Московской обл., Волоколамский р-н, п/о Смычка, ефр., п/п 24906, погиб 26.11.1943.

НАСУЩЕНКОВ Николай Лазаревич, р. в Псковской обл., Невельский р-н, с. Глазуново, ряд., п/п 33416, погиб 25.11.1943.

НАУМЕНКО Михаил Иванович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Коммунары, ряд. 334-го сп, погиб 24.11.1943.

НАУМОВ Николай Михайлович, р. в 1923 в Тверской обл., Воротынский р-н, д. Семьяны, старш., погиб 28.11.1943.

НЕДЕЛИН Иван Григорьевич, р. в Липецкой обл., Елецкий р-н, ряд., п/п 73758, умер от ран 19.2.1944.

НЕСТЕРОВ Алексей Семенович, р. в 1925 в Саратовской обл., Балашовский р-н, д. Грязнухи, ряд., погиб 1.7.1944.

НИЗБОДУБОВ Анатолий Гаврилович, ефр., п/п 03483, погиб 31.10.1943.

ОБРАЗЦОВ Александр Николаевич, р. в Алтайском крае, г. Бийск, ряд. 338-го сп, погиб 24.11.1943.

ОБРЕЗКОВ Михаил Степанович, р. в Самарской обл., ефр. 238-го сп, погиб 28.2.1944.

ОРЕХОВ Иван Сидорович, р. в Брянской обл., Мглинский р-н, д. Осколково, ряд., погиб 29.11.1943.

ПАВЛЕНКО Федор Иванович, ряд., п/п 45897, погиб 8.10.1943.

ПАНАСЕНКО Клим Малахович, р. в Могилевской обл., Краснопольский р-н, ряд., умер от ран 12.12.1943.

ПАРШИКОВ Василий Петрович, р. в Тульской обл., гв. ст. серж., погиб 26.11.1943.

ПЕНЕК Федосий Степанович, р. в Черниговской обл., Куликовский р-н, с. Большая Муравейка, ряд., п/п 68598, погиб 11.11.1943.

ПЕРУНОВ Андрей Андреевич, р. в Тульской обл., Чернский р-н, д. Поповка, мл. лейт., погиб 27.11.1943.

ПОВАЛЕВ Василий Федорович, р. в Нижегородской обл., Павловский р-н, д. Пурка, ряд., п/п 64124, умер от ран 24.3.1944.

ПОКРОВСКИЙ Александр Алексеевич, р. в Ярославской обл., серж., умер от ран 4.12.1943.

ПОЛИВЦЕВ Александр Петрович, гв. рядовой 339-го сп, погиб 25.11.1943.

ПОНЯЕВ Виктор Кузьмич, р. в г. Самара, гв. серж. 334-го сп, погиб 26.11.1943.

ПОПОВ Николай Степанович, р. в 1924 в Архангельской обл., ефр., п/п 24701, погиб 27.9.1944.

ПРИТЧИН Александр Евстигнеевич, погиб.

ПРИХОДЬКО Павел Ануфриевич, р. в Орловской обл., ряд. 336-го сп, погиб 26.2.1944.

ПРОКУШЕНКОВ Карп Иванович, р. в Смоленской обл., Глинковский р-н, д. Дубосице, ряд. 336-го сп, погиб 28.11.1943.

ПРОЗОРОВ Александр Владимирович, р. в Костромской обл., Чухломский р-н, ряд., погиб 14.10.1943.

ПРОСКУДИН Иван Алексеевич, гв. серж. 339-го сп, погиб 25.11.1943.

РАДЧЕНКО Алексей Родионович, р. в Сумской обл., Роменский р-н, ряд., умер от ран 7.6.1944.

РЕВИН Николай Трофимович, ряд., п/п 39826, погиб 12.2.1944.

РЕВУСОВ Петр Михайлович, ряд., п/п 33415, погиб 24.11.1943.

РУБАН Даниил Андреевич, р. в Сумской обл., Ахтырский р-н, с. Довжик, мл. лейт., погиб 1.12.1943.

РУБАНОВ Николай Иванович, ряд., умер от ран 26.4.1944.

РЫТИКОВ Егор Афанасьевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Калачи, ряд. 334-го сп, погиб 25.11.1943.

РЯБКОВ Вениамин Андреевич, р. в 1918, в Нижегородской обл., серж. 339-го сп, погиб 24.11.1943.

САВОСТИКОВ Александр Афанасьевич, р. в 1902 в Тамбовской обл., Токаревский р-н, с. Токаревка, ряд., п/п 64124, умер от ран 21.4.1944.

САВЧЕНКО Ефим Иванович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, ряд. 334-го сп, погиб 25.11.1943.

САМОЙЛОВ Дмитрий Петрович, р. в Кировской обл., Кировский р-н, д. Зависки, ряд., 804-й эвакогоспиталь, умер 27.3.1944.

САХАРОВ Дмитрий Макимович, р. в г. Мытищи Московской обл., ряд., п/п 31831, погиб 2.3.1944.

СЕРГЕЙКО Павел Афанасьевич, р. в 1925, ефр., погиб 31.1.1944.

СМИРНОВ Григорий Иванович, р. в 1897, мл. лейт., умер от ран 25.2.1943.

СОПОВ Василий Иванович, ряд. 339-го сп, погиб 2.12.1943.

СОРОКИН Василий Митрофанович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Никки, гв. ряд. 334-го сп, погиб 26.11.1943.

СТЕШКИН Павел Гаврилович, ряд. 339-го сп, погиб 26.11.1943.

СТРОГАНОВ Сергей Сергеевич, р. в 1906 в г. Москва, погиб 15.1.1944.

СУСЛОВ Максим Егорович, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

ТАТАРНИКОВ Александр Васильевич, ряд. 334-го гв. сп, погиб 25.11.1943.

ТЕРЕНТЬЕВ Павел Михайлович, ряд. 758-го сп, умер от ран 5.1.1944.

ТЕРТЕРОВ Тюрк Даргоевич, ряд., 312-й санитарный батальон, умер от ран 3.12.1943.

ТИШКИН Дмитрий Иванович, р. в 1901, гв. серж. 339-го сп, погиб 25.11.1943.

ФАДЕЕВ Иван Емельянович, ряд. 120-й гв. сд, погиб 29.11.1943.

ФЕТИСКИН Алексей Ефимович, р. в 1910, ряд. 339-го сп, погиб 24.11.1943.

ФЕДОРОВ Иван Филиппович, ряд. 334-го сп, погиб 24.11.1943.

ФИЛИМОНОВ Александр Иванович, ряд. 339-го сп, погиб 25.11.1943.

ФИЛИППЕНКО Прокофий Евдокимович, ряд. 336-го сп, погиб 25.11.1943.

ФИЛИППЕНКО Яков Григорьевич, ряд. 247-го сп, погиб 25.11.1943.

ХАТУНЦЕВ Александр Иванович, лейт., погиб 25.11.1943.

ХЛЕСТАКОВ Михаил Игнатьевич, ряд. 336-го сп, погиб 25.11.1943.

ХЛОПЕНКОВ Петр Васильевич, р. в 1923, мл. серж., погиб 26.6.1944.

ЦЫГАНКОВ Иван Федорович, ефр. 597-го отдельного батальона связи, погиб 30.1.1944.

ЧЕРЕНКОВ Прохор Никифорович, р. в Брянской обл., Унечский р-н, ряд., п/п 38415, погиб 24.11.1943.

ШАПАРОВ Михаил Павлович, ряд., п/п 33415, погиб 25.11.1943.

ШАТАЛОВ Анатолий Григорьевич, серж., п/п 01085, умер от ран 30.11.1943.

ШЕВЦОВ Егор Никитович, ряд., п/п 33415, погиб 25.11.1943.

ШЕСТОПАЛОВ Дмитрий Тимофеевич, ряд. 856-го сп, погиб 26.2.1943.

ШМАТКО Тихон Павлович, гв. ряд. 334-го сп, погиб 24.11.1943.

ШУНЬКИН Никифор Иванович, ряд. 334-го сп, погиб 27.10.1943.

ЩЕДРИН Петр Васильевич, ряд., погиб 25.11.1943.

ЮДЕНКОВ Марк Владимирович, ряд. 1022-го сп, погиб 25.2.1944.

ЮДИН Алексей Матвеевич, р. в 1916, ряд. 1028-го сп, погиб 25.2.1944.

ЮРЧЕНКО Александр Иванович, ряд. 1018-го сп, погиб 23.7.1944.

ЯКУБОВСКИЙ Анатолий Георгиевич, р. в 1915, ст. лейт., п/п 04701, умер 14.2.1944.

ЯРМАКОВ Кузьма Васильевич, ряд. 339-го сп, погиб 25.11.1943.

* * *

АДАМОВ Ашимбай, ряд., погиб 15.1.1944.

ДОБРИНКИН Дмитрий Гаврилович, р. в 1925, ряд. 1316-го сп 17-й сд, умер от ран 18.12.1943.

ДУБКОВ Василий Григорьевич, ряд., умер от ран 3.12.1943.

КЛОПКОВ Марк Павлович, умер от ран 24.11.1943.

КОПЫТИН Иван Григорьевич, серж., умер от ран 14.12.1943.

КОЦЕНБИН Фома Сергеевич, ряд. 856-го сп, умер от ран 4.12.1943.

КУЗЬМИН Борис Сергеевич, ефр., умер от ран 1.11.1943.

ЛУКЬЯНОВ Михаил Ефимович, ст. серж. 858-го сп, умер от ран 3.12.1943.

МИМОХИН Виктор Степанович, ряд., умер от ран 28.12.1943.

СЕРГИЕНКО Дмитрий Артемович, гв. серж., умер от ран 25.11.1943.

СМИРНОВ Александр Иванович, ряд., умер от ран 5.5.1944.

ГАДИЛОВИЧСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ГАДИЛОВИЧИ

АГАРКОВ Михаил Иванович, ст. серж., погиб 19.2.1944.

АКУШКО Николай Иванович, р. в Ветковском р-не Гомельской обл., ряд., погиб 6.12.1943.

АНДРЕЕВ Алексей Афанасьевич, р. в 1918 в Ростовской обл., ряд., погиб 10.8.1941.

АНДРЕЕВ Владимир Александрович, р. в Тульской обл., мл. серж. 434-го сп, погиб 3.12.1943.

АНЕНКОВ Иван Михайлович, р. в Курской обл., д. Бычки, ст. серж. погиб 29.1 1944.

АНТИПОВ Александр Максимович, ряд. 152-й отдельной разведывательной роты, погиб 12.12.1943.

АПОНИН Григорий Гордеевич, р. в Екатеринбургской обл., п/п 32526, умер от ран 7.12.1943.

АРБУЗОВ Андрей Андреевич, р. в Московской обл., с. Новиково, лейт., погиб 9.1.1944.

АРХИПОВ Алексей Степанович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Городец, ряд., п/п 32526, погиб 25.12.1943.

АФАНАСЕНКО Александр Степанович, мл. серж. 434-го сп, погиб 3.12.1943.

БАЗЮК Петр Ф., р. в Николаевской обл., пос. Мирный, погиб 24.2.1944.

БАРСУКОВ Василий Михайлович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 20.12.1943.

БАРСУКОВ Иван Кириллович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд., п/п 32521, умер 2.2.1944.

БАШКАТОВ Иван Дмитриевич, р. в Орловской обл., Ливенский р-н, д. Сосновка, ряд., п/п 32521, умер от ран 10.12.1943.

БИРЮКОВ Андрей Николаевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Радутина, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

Памятник на братской могиле советских воинов в д. Гадиловичи.

БЛЮМИН Нехим Иосифович, р. в г. Москва, ряд., погиб 6.2.1944.

БОБРОВ Григорий Самсонович, ряд., погиб в 1944.

БОГДАНОВ Василий Иванович, р. в Орловской обл., Карчевский р-н, д. Богатырево, ряд., п/п 32621, умер от ран 8.12.1943.

БОЖЕНКО Иван Михайлович, ст. серж., п/п 32521, погиб 27.1.1944.

БУДКА Дмитрий Лаврентьевич, ряд., погиб в 1944.

БУРОВ Иван Иванович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Городцы, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

БУТКОВ Андрей Андреевич, р. в г. Комсомольск-на-Амуре Хабаровского края, погиб 1.1.1944.

ВАЛЕВИЧ Никита Савельевич, р. в 1905 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Бернovичи, ряд., п/п 32521, умер от ран 5.1.1944.

ВАСИЛЕНКО Тимофей Ильич, р. в 1925 в Брянской обл., с. Соколово, ряд., п/п 57301, погиб 29.1.1944.

ВАСИЛЬЕВ Петр Павлович, р. в Воронежской обл., с. Николаевское, серж., п/п 37738, умер от ран 21.2.1944.

ВЕРЕСОВОЙ Григорий Александрович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Болсуны, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ВЕРЕСОВОЙ Михаил Егорович, ряд., п/п 32521, умер от ран 7.12.1943.

ВЕРИЖНИКОВ Алексей Максимович, р. в 1926 в Орловской обл., ряд., погиб 23.2.1944.

ВИННИК Федор Спиридонович, р. в Брян-

ской обл., Трубчевский р-н, п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ВЛАСИН Иван Николаевич, р. в Брянской обл., д. Святое, ряд., п/п 36277, умер от ран 5.12.1943.

ВОЕВОДИН Виктор Петрович, ряд., умер от ран 10.12.1943.

ВОЛОХОВ Филипп Иванович, ряд., погиб 4.6.1944.

ВОСТРИКОВ Василий Анисимович, р. в Смоленскойй обл., Сычевский р-н, ряд., умер от ран 3.1.1944.

ГАПИЕНКО Василий Иванович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Каменка, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ГАРБУЗОВ Николай Григорьевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ГЛАЗЫРИН Александр Григорьевич, р. в Кировской обл., ряд., п/п 45398, погиб 9.2.1944.

ГОЛУБЕВ Александр Николаевич, р. в Вологодской обл., Череповецкий р-н, с. Царево, серж. 434-го сп, погиб 22.2.1944.

ГОНЧАРОВ Иван Федорович, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, д. Гута Корецкая, умер от ран 22.1.1944.

ГРИЦАЙ Прокофий Александрович, р. в Луганской обл., с. Шакарск, серж., погиб 15.3.1944.

ГРИШИН Иван Иванович, ряд. 434-го сп, погиб 23.2.1944.

ГРОМЫКО Петр Осипович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 13.2.1944.

ГРОМЫКО Яков Васильевич, ряд., погиб в 1944.

ДАНИЛКИН Пимен Дмитриевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 8.12.1943.

ДАНИЛОВ Николай Михайлович, р. в 1923 в Тамбовской обл., д. Красивка, серж., погиб 4.2.1944.

ДЕГТЯРЕВ Василий Павлович, р. в Тамбовской обл., ряд. 308-й сд, погиб 21.2.1944.

ДЕМЕНТЬЕВ Василий Алексеевич, р. в 1910 в Ростовской обл., ряд., погиб 23.1.1944.

ДЕНИСЕНКО Леонид Федорович, мл. серж. 434-го сп, погиб 4.12.1943.

ДЕНИСОВ Александр Егорович, р. в 1915 в Тверской обл., Бежецкий р-н, д. Новосёлки, мл. лейт., п/п 32521, умер от ран 17.1.1944.

ДЖАЛИЕВ Дыхан, р. в Ферганской обл., г. Коканд, ряд., п/п 63547, погиб 12.12.1943.

ДОЛГОВ Тимофей Васильевич, р. в Липецкой обл., с. Казанка, ряд., п/п 57301, погиб 29.1.1944.

ДОРОШЕНКО Николай Алексеевич, р. в Московской обл., серж. 556-го сп, погиб 23.6.1944.

ЕРМАТОВ Абдуман, ряд., погиб 24.2.1944.

ЖАРИКОВ Сергей Дмитриевич, р. в 1911 в Липецкой обл., ряд. 434-го сп, погиб 20.2.1944.

ЗАГОРСКИЙ Константин Андреевич, р. в 1893 в Смоленской обл., д. Никишкино, ряд., погиб 13.2.1944.

ЗАЗИЛИН Николай Васильевич, р. в. Воронежской обл., с. Колбино, ряд., п/п 32521, умер от ран 28.12.1943.

ЗИМЕНКОВ Василий Андреевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ЗУБАЧЕВ Михаил Андреевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 19.12.1943.

ИБРАГИМОВ Усман, ряд., п/п 63547, погиб 8.12.1943.

КАЗАЛОВ Иван Прокофьевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Красное, ряд. 434-го сп, погиб 22.2.1944.

КАЙКОВ Дмитрий Устинович, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, д. Туросна, ряд., п/п 32521, умер от ран 21.2.1944.

КАЛИНОВСКИЙ Григорий Федорович.

КАПИНОС Григорий Иванович, р. в Ростовской обл., с. Высогино, ряд., п/п 03128, погиб 18.2.1944.

КАРНЕЕНКО Тихон Федорович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

КАТСУНОВ Афанасий Прохорович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, серж. 1174-го сп, умер от ран 28.2.1944.

КВАКУХА Федор Трофимович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 20.2.1944.

КИПИАНИ Шалва Георгиевич, полк., командир 467-го сп 102-й дивизии 21-й армии, умер от ран в июле 1941.

КЛИМЕНКОВ Василий Семенович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

КОВАЛЕВ Александр Михайлович, р. в Смоленской обл., г. Ярцево, ряд. 434-го сп, погиб 3.12.1943.

КОВАЛЕВ Василий Данилович, р. в д. Рысково Рогачевского р-на, ряд., погиб 9.7.1944.

КОВАЛЕВ Емельян Григорьевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Лотки, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

КОВАЛЕВ Иван Стефанович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Ломанино, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

КОЖЕМЯКИН Игнат Егорович, ряд., п/п 32521, умер от ран 5.12.1943.

КОЖНОС С., ряд., погиб 19.2.1944.

КОЗЛОВ Иван Николаевич, р. в Чечерском р-не, д. Искра, ряд., п/п 57301, погиб 21.1.1944.

КОЗЛОВ Петр Андреевич, р. в г. Орел, ряд., умер от ран 9.12.1943.

КОЗЫРЬ Андрей Афанасьевич, р. в 1913, ряд., погиб 14.2.1944.

КОЛОТИЛОВ Владимир Тимофеевич, р. в г. Энгельс Саратовской обл., ефр., погиб 5.12.1943.

КОЛЫХАНОВ Александр Иванович, ряд., п/п 32521, погиб 30.3.1944.

КОНЕВ Алексей Евдокимович, ряд., п/п 49838, погиб 26.3.1944.

КОНОВАЛОВ Алексей Тимофеевич, р. в Орловской обл., д. Леоновка, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

КОНОВАЛОВ Семен Павлович, р. в Орловской обл., д. Леоновка, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

КОРАБЕЛЬНИКОВ Иван Федорович, р. в 1919 в Белгородской обл., Белгородский р-н, д. Киселево, мл. серж. 1888-го артполка, погиб 27.3.1944.

КОРЯК Иван Афанасьевич, р. в Луганской обл., ряд. 434-го сп, погиб 5.12.1943.

КОСТИКОВ Илья Михайлович, р. в г. Орел, ряд., погиб 24.2.1944.

КОТИН Владимир Алексеевич, ряд., п/п 63547, погиб 7.12.1943.

КРОТКОВ Леонид Николаевич, р. в 1917 в Московской обл., г. п. Крюкова, ст. серж., погиб 4.2.1944.

КРЫЛОВ Сергей Никитович, п/п 70520, погиб 30.3.1944.

КУДИМОВ Степан Герасимович, ряд., п/п 57301, погиб 7.1.1944.

КУЗЬМИНЫХ Павел Григорьевич, серж. 307-го сп, погиб 13.2.1944.

КУЗЯКОВ Михаил Семенович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Котлянова, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

КУЛЕШОВ Мисей Антонович, ряд., п/п 32521, умер от ран 4.1.1944.

КУЛЕШОВ Филипп Тарасович, р. в 1910 в Брянской обл., Стародубский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

КУЛИКОВ Андрей Яковлевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Слобода, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

КУРОЧКИН Николай Ксенофонтович, р. в Липецкой обл., пос. Лев Толстой, ст. лейт. 847-го сп, погиб 3.3.1944.

КУРЧЕНКО Митрофан Иванович, р. в 1904 в Москве, майор, п/п 08923, погиб 9.1.1944.

ЛАЗАРЕВ Иван Николаевич, р. в Брянской обл., д. Столбово, ряд., умер от ран 10.12.1943.

ЛАРИН Борис Тимофеевич, р. в 1915, ряд., погиб 5.1.1944.

ЛАРИОНОВ Иван Дмитриевич, р. в 1915 в г. Москве, лейт. 120-й сд, погиб 12.12.1943.

ЛАТЫШЕВ Василий Сергеевич, ряд. 1345-го сп, погиб 13.5.1944.

ЛАТЫШЕВ Савелий Сергеевич, р. в 1912 в Донецкой обл., п. Веселое, серж., погиб 20.5.1944.

ЛАШКЕВИЧ Александр Феликсович, ряд., п/п 32521, умер от ран 11.2.1944.

ЛЕВАНОВ Николай Дмитриевич, р. в 1918 в Кировской обл., д. Леваны, гв. серж., п/п 57780, погиб 12.11.1943.

ЛЕОНОВ Петр Андреевич, р. в 1900, ефр., п/п 57530, погиб 22.2.1944.

ЛОГАЧЕВ Борис Николаевич, ст. серж., погиб 19.2.1944.

ЛУЩАЙ Иван Андреевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 6.12.1943.

ЛЯПКИН Михаил Тимофеевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Тлыбачко, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

МАВЛЯНОВ Сапор, р. в 1908 в г. Самарканд, ряд. 434-го сп, погиб 14.1.1944.

МАГОНОВ Василий Нефедович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

МАКАРОВ Филипп Афанасьевич, мл. серж., погиб 10.12.1943.

МАКСИМОВ Анатолий Андреевич, ряд. 120-й сд, погиб 21.2.1944.

МАЛАХОВ Михаил Михайлович, ряд., погиб в 1944.

МАЛУШЕВ Александр Иванович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Щетинино, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

МАЛЬГИН Аркадий Григорьевич, р. в г. Тверь, лейт., п/п 18705, погиб 8.2.1944.

МАЛЬКОВ Николай Павлович, р. в 1918 в Пермской обл., ряд., умер от ран 12.1.1944.

МАМОНОВ Дмитрий Федорович, р. в Рязанской обл., с. Ольхи, ряд., п/п 63547, погиб 8.12.1943.

МАРТЫНЕНКО Петр Васильевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 10.12.1943.

МАСЛОВ Иван Афанасьевич, р. в 1910 в г. Орел, умер от ран 7.12.1943.

МАШКОВСКИЙ Григорий Титович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

МЕЛЬНИКОВ Иван Федорович, р. в 1917 в Красноярском крае, ряд., погиб в 1943.

МИНЬКОВ Алексей Егорович, ряд., п/п 32521, умер от ран 9.2.1944.

МОРОЗОВ Сергей Сергеевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 6.12.1943.

МОСТОВОЙ Иван Маркович, р. в Брянской обл., д. Усошки, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

МОСТОВОЙ Федор Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 7.1.1944.

МУМОБАЕВ Кадырбай, ряд., 1090-го сп, погиб 7.6.1944.

МУХАМЕДЖАНОВ Тафур, р. в г. Ташкент, ряд., п/п 32521, умер от ран 26.12.1943.

НАВОПАШИН Алексей Иванович, ефр., погиб 6.1.1944.

НАДТОЧАЕВ Прохор Иванович, ряд., умер от ран 7.12.1943.

НАХОДКИН Михаил Тимофеевич, р. в 1923, серж., п/п 18705, погиб 2.2.1944.

НЕДОБЕГА Яков Арсентьевич, ряд., погиб.

НЕУМЫВАННЫЙ Федор Данилович, р. в 1918 в г. Москва, ряд. 610-го сп 169-й сд, погиб 29.1.1944.

НИКИТИН Юрий Дмитриевич, серж., погиб 4.6.1944.

НОСАЧ Василий Степанович, ряд., п/п 70520, погиб 29.7.1944.

ОВЧАРОВ Михаил Андреевич, р. в Алтайском крае, старш., п/п 32521, умер от ран 10.2.1944.

ОСИПЕНКО Илья Григорьевич, ряд., умер от ран 6.12.1943.

ОСТАШЕНКО Иван Гаврилович, р. в Запорожской обл., старш., п/п 18705, погиб 30.1.1944.

ПАНОВ Иван Акимович, р. в 1909 в Липецкой обл., д. Леденевка, ефр. 457-го сп, погиб 6.12.1943.

ПАХОМЕНКО Василий Григорьевич, лейт., п/п 71653, погиб 2.12.1943.

ПЕРЕМОЛОТОВ Михаил Васильевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 9.2.1944.

ПЕРУНОВ Павел Иванович, ряд., п/п 32521, умер от ран 31.7.1944.

ПЕТРОВ Иван Георгиевич, р. в 1915 в Алтайском крае, с. Тюменцово, старш., погиб 21.2.1944.

ПИВОВАР Григорий Иванович, ряд., погиб 4.6.1944.

ПИЛИГУЗОВ Иван Филиппович, р. в Го-

мельской обл., Ветковский р-н, д. Переславка, ряд., п/п 57301, погиб 5.2.1944.

ПЛЯХОВ Максим Алексеевич, р. в 1901 в Орловской обл., д. Тайное, ряд., п/п 57301, погиб 21.1.1944.

ПОЛЕНКО Павел Тимофеевич, командир отделения, п/п 22118, погиб 10.1.1944.

ПОЛОНОВ Дмитрий Дмитриевич, р. в 1906 в Брянской обл., ряд. 434-го сп, погиб 20.2.1944.

ПОНАРИН Николай Демьянович, р. в 1893 в Липецкой обл., Задонский р-н, с. Балахно, ряд., п/п 63547, погиб 12.12.1943.

ПОНЕЖА Николай Ильич, р. в 1924 в г. Луганск, ряд. 457-го сп, погиб 9.12.1943.

ПОНЧЕНКО Андрей Яковлевич, р. в г. Павлодар, ряд., п/п 49910, погиб 30.3.1944.

ПОПОЛЯЕВ Павел Степанович, р. в Екатеринбургской обл., г. Нижний Тагил, ст. лейт., п/п 32521, умер от ран 10.2.1944.

ПОРАМОНОВ Дмитрий Николаевич, р. в 1917 в Тюменской обл., д. Миялы, ряд., п/п 57301, погиб 17.1.1944.

ПРИВАЛОВ Иван Федорович, р. в 1921 в Кемеровской обл., д. Александровка, ряд. 434-го сп, погиб 21.2.1944.

ПРОВОРОТОВ Петр Петрович, р. в Липецкой обл., с. Ярлуково, серж., п/п 57301, погиб 29.1.1944.

ПРОСЕНКОВ Алексей Дмитриевич р. в Тульской обл., Ефремовский р-н, д. Стрельцы, мл. серж., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ПУГАЧ Григорий Исакович, р. в Новосибирской обл., с. Венгерово, ряд., п/п 15540, погиб 15.3.1944.

РОМАЗАНОВ Хомза Ромазанович, р. в 1924 в Таджикистане, ефр. 169-й сд, погиб 10.12.1944.

РОМАНОВ Алексей Васильевич, серж. умер от ран 10.12.1943.

САВЕНКОВ Иван Васильевич, р. в 1917 в Белгородской обл., с. Терновое, лейт., п/п 32521, умер от ран 10.12.1943.

САВКИН Александр Дмитриевич, ряд., погиб 5.12.1943.

САВЧЕНКО Михаил Степанович, ряд., п/п 32521, умер от ран 27.1.1944.

САЛОВ Иван Павлович, р. в Харьковской обл., Изюмский р-н, мл. серж., п/п 32521, умер от ран 21.1.1944.

САЛОВАР Селивестр Иванович, р. в 1905 в г. Краснодар, ряд., погиб 2.4.1943.

САРАТОВЦЕВ Григорий Федорович, р. в г. Пятигорск, ефр. 307-го кав. полка, погиб 30.1.1944.

САРТАШКИН Василий Егорович, р. в 1924 в г. Москва, мл. лейт., погиб 15.2.1944.

СВИСТУН Павел Прокофьевич, р. в 1912 в Луганской обл., Лисичанский р-н, пос. Привольное, ряд., умер от ран 15.12.1943.

СЕВОСТЬЯНОВ Михаил Егорович, р. в Орловской обл., с. Волково, ряд. 434-го сп, п/п 71653, погиб 21.2.1944.

СЕДНЕВ Григорий Иванович, р. в 1907 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Нижнее, ряд., п/п 03608, погиб 14.12.1943.

СЕДОВ Николай Петрович, ряд., п/п 32521, погиб 23.2.1944.

СЕЛЕЗНЕВ Никифор Андреевич, р. в Тульской обл., д. Ярославка, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

СЕМЕНОВ Егор Александрович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Дядьковичи, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

СЕРГАЧЕВ Дмитрий Иванович, ряд., п/п 32521, умер от ран 11.2.1944.

СЕРГЕЕВ Григорий Алексеевич, р. в 1920 в Московской обл., ст. серж. 303-й сд, погиб 21.2.1944.

СИДОРЕНКО Михаил Андреевич, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

СИЗОВ Григорий Тихонович, р. в 1923 в Пермской обл., мл. лейт. 1988-го самоходного артполка, погиб 27.3.1944.

СИМОНЕНКОВ Федор Игнатович, р. в 1916 в Смоленской обл., с. Федурково, кап. 457-го сп 129-й сд, погиб 21.2.1944.

СИТЛЯРОВ Степан Николаевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 26.12.1943.

СКАЧКОВ Василий Иванович, р. в Гомельской обл., д. Будынка, ряд. 1345-го сп, погиб в 1944.

СМИРНОВ Дисан Иванович, р. в 1922 в Нижегородской обл., д. Голуби, ряд. п/п 32521, умер от ран 28.1.1944.

СМИРНОВ Леонид Дмитриевич, р. в 1920 в Новгородской обл., д. Попово, лейт. 155-й сд, умер от ран в сентябре 1941.

СМИРНОВ Юрий Алексеевич, р. в 1924 в г. Кострома, ст. серж., погиб 24.6.1944.

СМЫШЛЯЕВ Григорий Антонович, р. в Брянской обл., ряд., п/п 32521, умер от ран 10.2.1944.

СОБАЧЕНКО Филипп Степанович, р. в 1906 в Ростовской обл., умер от ран 25.7.1941.

СОКОЛОВ Александр Иванович, погиб 2.1.1944.

СТАРЧЕНКО Михаил Герасимович, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд. 434-го сп, погиб 21.2.1944.

СТЕПАНЕНКО Николай Логвинович, р. в Харьковской обл., с. Казачка, погиб 27.6.1944.

СТЕПАНЬКОВ Василий Мартынович, ряд., п/п 32521, умер от ран 10.12.1943.

СТОЛЕТОВ Александр Дмитриевич, р. в Московской обл., ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

СТУПИК Федор Николаевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 5.12.1943.

СУГЛОБОВ Иван Нестерович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неческобка, ряд., п/п 57301, погиб 7.1.1944.

СУРИШКОВ Михаил Иванович, ряд., п/п 63547, погиб 8.12.1943.

СЫСОЕВ Ефим Игнатович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

СЫТКИН Егор Минович, р. в 1926, ряд., п/п 57301, погиб 21.1.1944.

ТАРАНОВ Александр Демьянович, р. в 1921 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, д. Покровка, серж. 1345-го сп, погиб 15.2.1944.

ТЕРЮХАНОВ Яков Андреевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд., погиб 26.12.1943.

ТЕСТОВ Иван Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд., п/п 32521, умер от ран 7.1.1944.

ТИТОВ Сергей Петрович, ст. серж. 1174-го сп, погиб 5.12.1943.

ТИХОНОВ Василий Никитович, техник, п/п 19705, погиб 26.8.1943.

ТИХОНОВ Михаил Андреевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ТИХОНОВ Николай Михайлович, р. в 1925 в Костромской обл., д. Ливрово, ряд., п/п 03128, погиб 18.12.1943.

ТЛЯУБАЕВ Нугуман Шамсудинович, р. в Башкирии, ст. Лунасиново, погиб 5.12.1943.

ТУКТАМЫШЕВ Хамид Магсумович, р. в 1919 в Татарии, погиб 22.2.1944.

ТЮКИН Николай Иванович, ряд., п/п 32521, умер от ран 24.12.1943.

УДАЛОВ Антон Григорьевич, р. в Саратовской обл., с. Кормежка, ряд. 556-го сп, погиб 22.2.1944.

УЛЬЯНЦЕВ Матвей Васильевич, р. в. Орловской обл., ряд. 434-го сп, погиб 3.12. 1943.

ФАНДИОШКИЙ Сергей Тихонович, р. в Брянской обл., ряд., п/п 32521, погиб 16.12. 1943.

ФАТЕЕВ Николай Никифорович, р. в 1909 в г. Орел, ряд. 434-го сп, погиб 21.2.1944.

ФЕДЧЕНКО Петр Прокофьевич, р. в 1911 в Сумской обл., Конотопский р-н, с. Озаричи, ряд., умер от ран 30.4.1944.

ФИРСОВ Василий Иванович, ряд., п/п 57223, погиб 3.1.1944.

ХАЙДАРОВ Парман, р. в 1900 в Самаркандской обл., ряд., п/п 57301, погиб 9.12. 1943.

ХАТКЕВИЧ Леонид Кондратьевич, р. в 1925 в Брянской обл., д. Усошки, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

ХРОМЧЕНКО Алексей Михайлович, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

ЧЕКИН Николай Григорьевич, р. в. Орловской обл., ряд., умер от ран 10.12.1943.

ЧЕКУЛАЕВ Николай Андреевич, мл. лейт., умер от ран 10.12.1943.

ЧЕРТКОВ Федор Павлович, р. в 1924 в Брянской обл., Стародубский р-н, пос. Кирпичи, умер от ран 20.2.1944.

ЧИСТЯКОВ Афанасий Фомич, ряд., погиб 1.2.1944.

ЧУЕШОВ Кузьма Иванович, ряд., п/п 32521, умер от ран 10.12.1943.

ШЕВЕЛЕВ Леонид Иванович, р. в г. Иркутск, серж., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ШЕХОВЦЕВ Иван Кондратьевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 8.1.1944.

ШИГАБИЕВ Гарафий, ефр., п/п 03608, погиб 7.6.1944.

ШИТИКОВ Михаил Николаевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, с. Беляевка, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

ШУЛЕНКОВ Лукьян Нилович, р. в Смоленской обл., д. Свиты, мл. серж., п/п 18705, погиб 25.2.1944.

ШУСТОВ Тихон Данилович, р. в Удмуртии, д. Ильнеш, ефр., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ЩЕПЕЛИН Анатолий Прокопович, р. в 1909 в Вологодской обл., Городецкий р-н, пос. Михеево, ряд., погиб 6.12.1943.

ЯКИМОВ Леонид Герасимович, п/п 32521, умер от ран 22.12.1943.

ЯКУНИН Василий Тихонович, ряд., п/п 32521, умер от ран 18.12.1943.

ЯНДОВИЧ Ануфрий Борисович, ряд., погиб в 1944.

ЯЧЕВСКИЙ Николай Васильевич, р. в 1908 в Самарской обл., ряд. 308-й сд, погиб 21.2.1944.

* * *

АГАМАЛОВ Аркадий Степанович, ряд. 680-го сп, умер от ран 6.1.1944.

АДАНКОВ Василий Васильевич, серж. 680-го сп, умер от ран 5.12.1943.

АКИМОВ Леонид Герасимович, ряд. 680-го сп, умер от ран 22.12.1943.

АНТИПОВ Яков Логинович, р. в 1896, ряд. 916-го арт. полка 348-й сд, погиб в бою 20.6.1944.

БАТУРЬЕВ Георгий Степанович, ряд., умер от ран 25.12.1943.

БОРЗЫХ Иван Иванович, ряд., умер от ран 4.1.1944.

ВАРАКСИН Андрей Михайлович, ряд. 680-го сп, умер от ран 7.12.1943.

ВАСИЛЬЕВ Михаил Порфирьевич, ряд., умер от ран 18.2.1944.

ГОРБАЧЕВ Петр Михайлович, ряд. 556-го сп, умер от ран 25.12.1943.

ГРИБАНОВ Петр Кондратьевич, ряд., умер от ран 9.2.1944.

ЕВТУШИНОВ Наум Матвеевич, ряд. 680-го сп, умер от ран 10.2.1944.

ЖВАКИН Егор Федорович, ряд. 434-го сп, умер от ран 22.12.1943.

ЖИРОВСКИЙ Тимофей Лукич, р. в 1920, ефр. 1020-го сп 269-й Рогачевской сд, погиб в бою 23.6.1944.

ЖУКОВ Михаил Яковлевич, мл. серж. 680-го сп, умер от ран 6.12.1943.

ЗАДОРОЖНЫЙ Макар Пантелеевич, серж. 247-го сп, умер от ран 24.12.1943.

КАЙДОШКО Иван Григорьевич, ряд. 556-го сп, умер от ран 2.1.1944.

КАТСТУНОВ Афанасий Прохорович, ряд. 1174-го сп, умер от ран 28.2.1944.

КАШНИКОВ Николай Калистратович, ряд. 556-го сп, умер от ран 7.1.1944.

КОЗЫРЬ Алексей Аркадьевич, ряд. 556-го сп, умер от ран 11.2.1944.

КОНЦЕВОЙ Устин Гаврилович, ряд. 434-го сп, умер от ран 10.12.1943.

МАЛАШКОВ Лукаш Фомич, р. в 1923, ряд. 680-го сп 169-й сд, погиб 3.2.1944.

МАЛКОВ Виталий Матвеевич, ряд. 434-го сп, умер от ран 10.12.1943.

МАЛОВ Иван Степанович, ряд. 556-го сп, умер от ран 10.2.1944.

МАЛЬКО Павел Петрович, мл. серж. 434-го сп, умер от ран 30.12.1943.

МАТАРУЕВ Григорий Иванович, ряд., умер от ран 27.2.1944.

МИКАДЗЕ Теокан Макарович, ряд., умер от ран 29.12.1943.

МИШИН Михаил Васильевич, ряд. 434-го сп, умер от ран 5.12.1943.

МУХИН Федор Алексеевич, мл. командир, в/ч 18705, умер от ран 26.1.1944.

НЕМЧИНОВ Иван Григорьевич, ряд. 680-го сп, умер от ран 7.12.1943.

НИКОЛАЕНКО Петр Фомич, ряд. 556-го сп, умер от ран 24.1.1944.

ПОЗДНЯКОВ Павел Александрович, ряд. 680-го сп, умер от ран 31.1.1944.

ПРИВАЛОВ Андрей Сафронович, ряд. 556-го сп, умер от ран 10.2.1944.

РОМАНЫЧЕВ Иван Акимович, серж. 556-го сп, умер от ран 11.2.1944.

РЫБАЛКО Иван Иванович, ряд. 556-го сп, умер от ран 7.12.1943.

САЛИЩЕВ Виктор Ильич, лейт. 434-го сп, умер от ран 23.9.1943.

САХНО Федор Павлович, ст. лейт. 556-го сп, умер от ран 28.12.1943.

СЕМИН Иван Алексеевич, лейт. 434-го сп, умер от ран 22.1.1944.

СИЗОВ Иван Васильевич, ряд. 556-го сп, умер от ран 13.2.1944.

СКРАБОВ Степан Пименович, ряд. 434-го сп, умер от ран 10.2.1944.

СКУРАТОВ Сергей Тимофеевич, ст. лейт. 434-го сп, умер от ран 29.2.1944.

СТЕПАНОВ Петр Васильевич, ряд. 556-го сп, умер от ран 26.12.1943.

СУСЯК Иван Данилович, ст. серж. 556-го сп, умер от ран 5.1.1944.

ТКАЧЕНКО Серафим Прокофьевич, ст. серж. 680-го сп, умер от ран 23.2.1944.

ТРУНОВ Павел Иванович, ряд. 556-го сп, умер от ран 31.1.1944.

ФЕДОСЕЕНКО Николай Владимирович, ряд. 244-го сп, умер от ран 28.12.1943.

ФИРСОВ Иван Алексеевич, ст. серж. 518-го сп, умер от ран 22.2.1944.

ХРОМЧЕНКО Лука Макарович, ряд. 556-го сп, умер от ран 2.1.1944.

ЦУРИН Федор Николаевич, старш., умер от ран 24.2.1944.

ШКРАБОВ Степан Пименович, ряд. 434-го сп, умер от ран 10.2.1944.

ДЕРЕВНЯ КРАСНИЦА

ИГНАЩЕНКО Федор Иванович, р. в 1890, майор, погиб в 1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ПОСЕЛКЕ ТУРСКОВОЙ

АВЕРКИН Семен Никифорович, серж. 1174-го сп, погиб 7.12.1943.

АКМУРАТОВ Яшимурат, 1174-й сп, погиб 14.12.1943.

АКУЛОВ Нитрофей Иванович, ряд. 43-го сп, погиб 9.2.1943.

АЛЕКСАНДРОВ Леонтий Александрович, р. в 1915, кап., п/п 66542, погиб 27.6.1944.

АЛЕХИН Василий Петрович, ряд., п/п 57301, погиб 8.12.1943.

АЛИНОВ Егор Владимирович, ст. лейт. 228-го сп 186-й сд, погиб 25.11. 1943.

АНИСКОВ Степан Моисеевич, р. в 1903, п/п 03774, погиб 5.12.1943.

АНИСОВ Павел Павлович, ряд. 434-го сп, погиб 9.2.1944.

АНТАКОВ Андрей Степанович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

АНУФРИЕВ Филипп Филиппович, п/п 57301, погиб 8.2.1944.

Памятник на могиле Ф. И. Игнащенко.

АРЕПИН Владимир Васильевич, серж., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

АСМАЕВ Евгений Владимирович, серж. 766-го сп, погиб 27.6.1944.

АФАНАСЬЕВ Степан Александрович, р. в 1902, старш., погиб 5.12.1943.

АФОНЧЕНКО Терентий Григорьевич, р. в 1912, ряд. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

БАЙЖЕНОВ Кимжангай, ряд. 1174-го сп, погиб 5.12.1943.

БАРАНИН Петр Харитонович, ряд., погиб 14.12.1943.

БАСОВ Николай Иванович, р. в Тверской обл., Брусовский р-н, д. Брусово, серж., п/п 37622, погиб 6.12.1943.

БАТУРО Сергей Алексеевич, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, с. Малая Покаль, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

БЕЛОВ Владимир Иванович, р. в Москве, ряд., п/п 23858, погиб. 5.12.1943.

БЕЛОГЛАЗОВ Иван Иванович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

БЕЛОПОТКО Семен Яковлевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Шелуховка, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

БЕЛОУСОВ Иван Владимирович, ряд. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

БЕЛЯКОВ Павел Степанович, ряд. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

БЕЛЯКОВ Сергей Аврамович, ряд. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

БЕЛЯКОВ Тимофей Аврамович, ряд. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

БИСАЛИН Назкен Бисалеевич, р. в 1922, п/п 57301, погиб 8.2.1944.

БЛАЖЕНКОВ Иван Сергеевич, ряд. 1110-го сп, погиб. 4.2.1944.

БЛИНКОВ Михаил Николаевич, ряд., п/п 37622, погиб 5.12.1943.

БОБАЕВ Агуль, ряд., п/п 23858, погиб 5.12.1943.

БОБАЕВ Ачил Бобаевич, р. в 1905, ряд., погиб 5.12.1943.

БОГАРОВ Егор Федотович, ряд., погиб 5.12.1943.

БОГДАНОВ Анатолий Иванович, мл. лейт., командир взвода 434-го сп, погиб 10.2.1944.

БОЕВ Николай Васильевич, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

БОНДАРЬ Афанасий Семенович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

БОРЗДЫКО Григорий Емельянович, р. в 1917, ряд., п/п 03774, погиб 5.12.1943.

БОЦМАН Федор Терентьевич, ряд., п/п 03174, погиб 5.12.1943.

БРИЛЬ Кирилл Иванович, серж. 5-й гв. Краснознаменной бригады, погиб 26.11.1943.

БУЗИН Николай Егорович, р. в 1925, серж. 1107-го сп, погиб 4.12.1943.

БУЛАТОВ Тимофей Романович, р. в 1897, погиб 14.12.1943.

БУРУНДУКОВ Яков Андреевич, ряд., п/п 37622, погиб 6.12.1943.

ВАСИЛЬЕВ Сергей Николаевич, ефр., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ВОДНЕВ Иосиф Исакович, ряд. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

ВОЛКОВ Лев Петрович, р. в 1925, ефр., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ВОЛОЖИН Александр Михайлович, р. в 1920, лейт. 169-й сд, погиб 10.2.1944.

ВОРОНКО Петр Павлович, р. в 1926, ряд. 457-го сп, погиб 16.12.1943.

ГАБДРАХМАНОВ Нафин, р. в 1909, ряд. 1170-го сп, погиб 4.12.1943.

ГАВРИЛОВ Константин Павлович, ефр., п/п 1943, погиб 5.12.1943.

ГАЛАНДИН Владимир Абрамович, ряд. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

ГАЛИЕВ Роман Константинович, р. в 1903, ефр., погиб 5.12.1943.

ГАЛИЕВ Роман Никифорович, р. в 1903, ефр. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

ГАТАЛЬСКИЙ Иван Титович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ГНЕУШЕВ Алексей Иванович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ГОЛОВ Анатолий Иванович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ГАЙМОНОВ Свирид Дмитриевич, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

ГОЛЯКОВ Трофим Дорофеевич, р. в 1900, п/п 1170, погиб 5.12.1943.

ГОРСКИЙ Николай Павлович, ряд. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

ГРИБАНОВ Валентин Иванович, р. в 1925, серж. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

ГРОМЫКО Андрей Никитович, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ГРОМЫКО Емельян Сергеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 9.12.1943.

ГРОМЫКО Иван Захарович, ряд., п/п 03774, погиб 5.12.1943.

ДЕМЯКИН Иван Павлович, серж., погиб 9.2.1944.

ДЖУРИЛ Владимир Андреевич, р. в 1922 в Орловской обл., д. Бобрик, ряд., погиб 5.12.1943.

ДЖУРКО Владимир Андреевич, р. в 1922, погиб 5.12.1943.

ДЖУРКО Григорий Андреевич, 1174-й сп, погиб 14.12.1943.

ДОБРОСЕЛЬСКИЙ Василий Андреевич, ряд. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

ДОЛГОВ Григорий Григорьевич, серж., п/п 23858, погиб 12.12.1943.

ДОЛГОПОЛОВ Митрофан Климентьевич, 1174-й сп, погиб 9.12.1943.

ДОМОВ Т. В., рядовой.

ДОРОГИН Дмитрий Иванович, р. в 1923, ефр., погиб 15.12.1943.

ДОРОКИН Михаил Матвеевич, 1174-й сп, погиб 9.12.1943.

ДРОЗДОВ Игорь Иосифович, р. в 1926, ряд. 457-го сп, погиб 16.12.1943.

ДРОЗДОВСКИЙ Федор Васильевич, ряд., погиб 25.12.1943.

ДУДИН Федор Андреевич, мл. серж., п/п 03774, погиб 8.2.1944.

ЕВГРАФОВ Александр Федорович, лейт., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ЕГОРКИН Егор Егорович, ефр., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ЕРМАКОВ Михаил Данилович, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ЕФРЕМОВ Николай Сергеевич, серж. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

ЕФРЕМОВ Федор Алексеевич, ряд., п/п 71653-А, погиб 28.12.1943.

ЗАБРОДИН Василий Михайлович, р. в 1905, серж. 1174-го сп, погиб 9.12.1943.

ЗАВЬЯЛОВ Никифор Петрович, ефр. 1174-го сп, погиб 5.12.1943.

ЗНОБИШИН Николай Максимович, серж. 1174-го сп, погиб 11.12.1943.

ЗОТКИН Иван Максимович, серж. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

ИВАНИШКО Александр Егорович, р. в 1909, ряд. 434-го сп, погиб 9.2.1944.

ИВАНИШКО Егор Васильевич, р. в 1910, ряд. 434-го сп, погиб 9.2.1944.

ИВАНИШКО Леон Александрович, р. в 1908, ряд., п/п 57301, погиб 10.12.1943.

ИВАНОВ Федор Иванович, ефр. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

ИВАНЧИКОВ Степан Федотович, ряд., п/п 37622, погиб 6.12.1943.

ИРГАЛИЕВ Анос, 1174-й сп, п/п 23858, погиб 5.12.1943.

ИСАКОВ Иван Яковлевич, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ИСМАИЛОВ Ахматбек, р. в 1910, ряд., погиб 8.2.1944.

КАЗАКОВ Иван Сергеевич, ряд., погиб 10.12.1943.

КАЛИНИН Андрей Никифорович, р. в 1923, серж., погиб 5.12.1943.

КАЛМЫКОВ Иван Федорович, р. в 1910, мл. серж., погиб 9.1.1944.

КАМОЗА Анатолий Матвеевич, р. в 1923 в Орловской обл., погиб 16.12.1943.

КАРКОВИН Алексей Николаевич, р. в Алтайском крае, серж. 434-го сп, погиб 6.2.1944.

КАРПОВСКИЙ Иван Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Ново-Никольское, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

КАЦУБА Николай Николаевич, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

КИРИЕВСКИЙ Юлий Григорьевич, ряд. 1170-го сп, погиб 4.12.1943.

КИРИЛИН Валентин Павлович, лейт. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

КИСЕЛЕВ Осип Федорович, р. в 1907, мл. серж., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

КЛИМЕНОК Михаил Степанович, р. в 1907, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

КОВАЛЕНКО Григорий Федорович, серж. 1170-го сп, погиб 4.12.1943.

КОГАЛЬ Александр Матвеевич, ряд. 1170-го сп, погиб 4.12.1943.

КОЗЕКИН Иван Иванович, ряд. 434-го сп, погиб 9.2.1944.

КОЗЛОВ Парфен Петрович, ряд. 434-го сп, погиб 8.2.1944.

КОНЧИН Антон Петрович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Рославль, ряд., п/п 37622, погиб 4.12.1943.

КОНЧИЦ Антон Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Росло, ряд., п/п 37622, погиб 4.12.1943.

КОРАБЛЕВ Роман Павлович, р. в 1907 в Саратовской обл., старш., погиб 10.2.1944.

КОСТИН Иван Калинович, р. в 1901 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, д. Холевичи, ряд. 1174-го сп, погиб 5.12.1943.

КОТЛЯРЕНКО Гавриил Алексеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

КРАЙНОВ Иван Дмитриевич, ряд., п/п 03730, погиб 12.2.1944.

КРИВЧЕНКО Иван Петрович, р. в 1912 в Павлодарской обл., Краснокутский р-н, с. Новая Алексеевка, ряд., погиб 27.6.1944.

КРИВЫЛЕВ Алексей Яковлевич, р. в Татарии, Елабужский р-н, д. Удаловка, серж. 1174-го сп, погиб 9.12.1943.

КРОСТЕЛЕВ Филипп Ильич, ряд. 1174-го сп, погиб 9.12.1943.

КРЮЧКОВ Петр Иванович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

КУДРЯШОВ Александр Николаевич, р. в Ярославской обл., Борисоглебский р-н, ефр., п/п 74499, погиб 15.3.1944.

КУЗЬМЕНКОВ Ульян Тимохович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Каменка, ряд., погиб 8.2.1944.

КУЗЬМИНЫХ Павел Григорьевич, р. в Кировской обл., Советский р-н, д. Топоры, серж. 307-го сп, погиб 13.2.1944.

КУЛЕША Иван Архипович, р. в 1903 в Винницкой обл., Погребищенский р-н, с. Чернявка, ряд. 766-го сп, погиб 27.6.1944.

КУЛЕШОВ Иван Иванович, р. в 1925 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Холевичи, ряд., погиб 9.12.1943.

КУМБАЕВ Кутумбей, р. в Казахстане, Чимкентская обл., ряд., погиб 6.12.1943.

КУРОПАТКИН Роман Николаевич, р. в 1903 в Татарии, Аксубаевский р-н, д. Оляшкино, мл. серж. 1774-го сп, погиб 5.12.1943.

КУРОЧЕНКО Михаил Александрович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Пересевка, ряд., п/п 57301, погиб 8.12.1943.

КУРЧЕНКО Игнат Семенович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

КУЧИНСКИЙ Петр Иванович, р. в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Камень, ряд., п/п 47930, погиб 1.5.1944.

КУШПАНОВ Сабир Кушпалиевич, р. в 1905 в Казахстане, серж., погиб 6.12.1943.

ЛАЗАРЕНКО Федор Васильевич, погиб 5.12.1943.

ЛАНЦОВ Ефим Андреевич, лейт. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

ЛАПИНСКИЙ Федор Дмитриевич, р. в 1915, ряд., п/п 32521, умер от ран 22.2.1944.

ЛАПИЦКИЙ Григорий Иосифович, ряд. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

ЛЕБЕДЕВ Апонас Михайлович, ряд., погиб 27.6.1944.

ЛЕВИН Петр Иванович, серж., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ЛЕМЕШЕВ Степан Федорович, ряд., п/п 71653-А, погиб 9.2.1944.

ЛЕОНЧИКОВ Иван Гаврилович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ЛИФАНОВ Николай Федорович, серж. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

ЛОБАНЦОВ Василий Иванович, ряд. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

ЛОСИЦКИЙ Елисей Михайлович, р. в 1895, 1174-й сп, погиб 9.12.1943.

ЛУКАШОВ Иван Федорович, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ЛУКУТУН П. В., р. в Московской обл., погиб.

МАЗУР Лука Макарович, ст. серж., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

МАКАРЕНКО Георгий Федорович, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

МАКЕЕВ Александр Федорович, ряд., погиб 5.12.1943.

МАКЕЕВ Андрей Фирсович, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

МАЛАШЕНКО Петр Силкович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

МАЛАХОВ Леонтий Кузьмич, р. в 1898, погиб 9.12.1943.

МАЛИШЕВСКИЙ Сергей Минович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Бортоломеевка, ряд., п/п 03774, погиб 5.12.1943.

МАЛЫШЕВСКИЙ Андрей Минович, ряд., п/п 03774, погиб 5.12.1943.

МАНАКОВ Федор Яковлевич, р. в 1905 в Брянской обл., Стародубский р-н, ряд., погиб 14.12.1943.

МАСЛЯННИКОВ Алексей Иванович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Леон Макеимович, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

МЕНДЕЛЕЕВ Илья Петрович, ряд. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

МЕРЕМЬЯНИН Яков Ларионович, серж. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

МИЗЕРНЫЙ Александр Федорович, р. в 1926, ряд. 457-го сп, погиб 16.12.1943.

МИХЕДОВ Иван Ильич, п/п 57301, погиб 8.2.1944.

МОКАРЬЕВ Анатолий Дементьевич, мл. серж., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

МОРИСОВ Петр Васильевич, р. в 1923 в Татарии, Шугуровский р-н, с. Кузаккино, мл. лейт. 556-го сп, погиб 24.12.1943.

МОРОЗОВ Семен Иванович, ряд., погиб 5.12.1943.

МОСТЕРЕНКО Трофим Константинович, р. в 1919 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, с. Старая Рудня, ряд., погиб 9.2.1943.

МУЛЕКО Яков Васильевич, р. в 1904 в Белгородской обл., Ракитянский р-н, д. Ветревка, погиб 28.6.1944.

МЫТИКОВ И. Н., рядовой.

НАУГАЛЬНЫХ Михаил Максимович, р. в Пермской обл., Кутурский р-н, с. Серега, серж. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

НАЧАЛЬНЫЙ Ф. Д., рядовой.

НАШИВЕНКО Филипп Афанасьевич, р. в 1904 в Брянской обл., Пролетарский р-н, с. Еремино, п/п 1174, погиб 5.12.1943.

НЕДОСПЕЛОВ Николай Максимович, р. в Челябинской обл., ряд. 1170-го сп, погиб 7.12.1943.

НЕЧАЕВ Владимир Павлович, р. в г. Пермь, погиб 5.12.1943.

НИКИТЬКИН Владимир Григорьевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Столбун, ряд. 1134-го сп, погиб 28.12.1943.

НИКОЛАНКО Иван Павлович, серж. 4170-го сп, погиб 12.10.1943.

НИКОЛАНКО Павел Григорьевич, ряд. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

НИФОНТОВ Василий Прохорович, р. в Вологодской обл., г. Никольск, ст. серж., п/п 10381, умер от ран 10.10.1943.

НИЯЗОВ Умербек, ряд., п/п 23858, погиб 14.12.1943.

НОВИКОВ Дмитрий Никитович, п/п 23858, погиб 14.12.1943.

НОВОСЕЛОВ Евгений Дмитриевич, ст. серж. 1174-го сп, погиб 7.12.1943.

ОЛЬШАКОВ Вадим Николаевич, р. в г. Пермь, серж. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

ОРАНСКИЙ Петр Иванович, р. в 1898 в Винницкой обл., Погребищенский р-н, с. Сараденцы, ряд. 766-го сп, погиб 27.6.1944.

ОРТИН Алексей Алексеевич, р. в Московской обл., п/п 03774, погиб 5.12.1943.

ОСИНЦОВ Павел Егорович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Каменка, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ОСТАПЕНКО Александр Сергеевич, р. в Днепропетровской обл., серж., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ПАВЛЮКОВ Иван Михайлович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Бешицы, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ПАВЛЮКОВ Семен Федорович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Волосовичи, п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ПАНЬКИН Иван Кузьмич, мл. серж., п/п 03744, погиб 5.12.1943.

ПАРВЕНЕЦКИЙ Георгий Владимирович, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ПАРХОМЕНКО Василий Степанович, р. в 1918 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Петриково, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ПАРХОМЕНКО Григорий Иосифович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Федотовка, ряд. 434-го сп, погиб 18.2.1943.

ПАРХОМЦЕВ Алексей Кондратьевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ПАХУНОВ Василий Алексеевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Малые Немки, ряд. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

ПИЛИПЕНКО Сергей Федорович, р. в Ярославской обл., г. Галич, мл. лейт., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ПЕНЗОН Алексей Прохорович, р. в Донецкой обл., г. Авдеевка, мл. серж., п/п 70571.

ПИРОЖКОВ Михаил Алексеевич, 1174-й сп, погиб 9.12.1943.

ПОДДУБНЫЙ Павел Иванович, р. в 1901 в Брянской обл., Стародубский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 9.2.1944.

ПОДОЛЬНИКОВ Тихон Стефанович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, с. Мосточенко, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ПОЗДНЯКОВ Федор Иванович, р. в 1901 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Зеленый Гай, погиб 9.2.1944.

ПОЛИКОНИН Егор Иванович, р. в г. Ташкент, мл. серж., погиб 4.12.1943.

ПОЛЯКОВ Трофим Дорофеевич, р. в 1900 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Мойсеевка, ряд., п/п 1170, погиб 5.12.1943.

ПОСКОННЫЙ Тимофей Андреевич, р. в Орловской обл., Красногорский р-н, д. Калиновка, ряд. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

ПОТЕМКИН Василий Денисович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Подосовое, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

ПРИТЫКИН Прохор Захарович, р. в 1900 в Ставропольском крае, Ипатьевский р-н, ряд. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

ПРИЩЕПОВ Михаил Пантелеевич, р. в Орловской обл., Клинцовский р-н, д. Верещаки, ряд. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

ПРОБСТАРЕВ В. И., рядовой.

ПЫЛЕНОК Николай Максимович, р. в 1903 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, д. Верещаки, 1174-й сп, погиб 14.12.1943.

ПЫЛЕНОК Федор Тарасович, р. в 1901 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, д. Верещаки, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

РАДЬКОВСКИЙ Тимофей Артемович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Бабичи, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

РАУПОВ Пайзил, р. в г. Ташкент, ряд., п/п 23858, погиб 10.12.1943.

РОЖКОВ Демьян Георгиевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Несимковичи, 556-й сп, погиб 31.12.1943.

РОМАНЫЧЕВ Григорий Григорьевич, р. в 1902, 776-й сп, погиб 27.6.1944.

РЫБИН Александр Федотович, р. в Курганской обл., ст. серж. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.

РЮМИН Анатолий Михайлович, р. в г. Красноярск, ряд., п/п 71653, погиб 10.2.1944.

РЯБОГИН Егор Михайлович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Красное, ряд. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

САЛЬНИКОВ Тимофей Степанович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Красное Знамя, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

САМСОНОВ Яким Герасимович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 1170-го сп, погиб 4.12.1943.

САНДОВ Расуль, ряд. 1174-го сп, погиб 3.12.1943.

САПЛОВ Иса, р. в 1912, ряд., п/п 66542, погиб 21.6.1944.

САФОНОВ Николай Петрович, р. в Ярославской обл., Некрасовский р-н, д. Ульково, серж., погиб 5.12.1943.

СВИНСКИЙ Игнат Емельянович, р. в 1898 в Орловской обл., ряд., погиб 5.12.1943.

СЕВАСТЬЯНОВ Василий Кириллович, р. в 1910, п/п 03774, погиб 5.12.1943.

СЕВОСТЬЯНОВ Сергей Иванович, ряд. 1174-го сп, погиб 10.12.1943.

СЕЛИВАНОВ Михаил Федорович, серж. 1110-го сп, погиб 6.12.1943.

СЕМЕНОВ Николай Дмитриевич, серж. 1170-го сп, погиб 23.12.1944.

СЕМЕНОВ Павел Александрович, мл. серж., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

СЕМЕНОВ Федор Васильевич, серж. 1174-го сп, погиб 5.12.1943.

СЕМЕНОК Григорий Пименович, ряд. 1174-го сп, погиб 6.12.1943.

СЕМЕНОК Иван Федорович, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

СЕМЕНЦОВ Василий Самсонович, р. в Брянской обл., с. Губостово, ряд. 434-го сп, погиб 9.2.1944.

СЕМЕНЦОВ Захар Андреевич, р. в 1925 в Орловской обл., ряд. 397-й сд, погиб 5.12.1943.

СИБИРЕВ Семен Платонович, ряд., п/п 37622, погиб 5.12.1943.

СКОБНИКОВ Федор Кириллович, ряд., п/п 57301, погиб 8.12.1944.

СОКОЛОВ Алексей Федорович, ефр. 433-го сп, погиб 9.2.1944.

СОЛОМАХА Корней Ерофеевич, р. в 1909 в Гомельской обл., ряд. 766-го сп, погиб 27.6.1944.

СОРОКИН Николай Тарасович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Красное Знамя, погиб 5.12.1943.

СОРОКИН Серафим Федорович, п/п 03774, погиб 5.12.1943.

СПИРОВ Владимир Михайлович, р. в Тверской обл., серж. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

СПУХИНА Елена Ивановна, р. в 1920 в Курской обл., Дмитриевский р-н, с. Малое Петровское, серж., п/п 57301, погибла 5.12.1943.

СТАРОДУБКИН Матвей Филиппович, р. в 1907 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Остроглядово, п/п 37622, погиб 5.12.1943.

СТЕПАНОВ Александр Трофимович, ефр. 1174-й сп, погиб 7.12.1943.

СТЕПУК Лазарь Никодимович, ряд., погиб 9.2.1944.

СТОЛЯРОВ Адам Калистратович, ряд., погиб 9.2.1944.

СУДНЕНКО Мартин Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Болсуны, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

СУМАЛЬЧИКОВ Иван Степанович, ряд., п/п 71653, погиб 9.2.1944.

СУСЛОВ Иван Васильевич, ряд. 766-го сп, погиб 27.6.1944.

СУХАНОВ Федор Иванович, п/п 2342, погиб 5.12.1943.

СУШИНСКИЙ Ларион Романович, ряд. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

СЫСОЕВ М. Ф., рядовой.

СЫЧЕВ Сергей Афанасьевич, ряд., погиб 7.12.1943.

ТАРАНЬКОВ Тимофей Максимович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ТАРАСЕНКО Федор Максимович, р. в 1917, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

УЖЕВ Яков Никитич, ряд. 1170-го сп, погиб 14.12.1943.

УРАЕВ Сатор, 1174-й сп, погиб 10.12.1943.

УСАЧЕВ Сергей Иванович, ряд., п/п 23858, погиб 9.12.1943.

УСИК Алексей Семенович, р. в 1923, ефр. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

УШАК Василий Григорьевич, р. в 1907, ряд., п/п 66542, погиб 27.6.1944.

ФАТХУЛИН Мухамед Минович, р. в 1910, погиб 27.7.1944.

ФЕСЬКОВ Леонид Степанович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ФИЩЕНКО Антон Егорович, р. в Сумской обл., Путивльский р-н, с. Лежачи, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ХОМЯКОВ Иван Михайлович, р. в 1899, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.

ХОМЯКОВ Павел Матвеевич, р. в 1899 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Пролетарск, ряд., погиб 9.12.1943.

ХРОЛЕНКО Василий Сергеевич, ряд., п/п 05774, погиб 5.12.1943.

ЦУРАНКОВ Антон Григорьевич, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ЧЕЛОМОВ Иван Андреевич, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ЧЕЛОМОВ Петр Иванович, ряд., погиб 5.12.1943.

ЧЕПИГА Иван Андреевич, р. в 1919, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ЧЕРЕНКОВ Федор Никитович, п/п 23858, погиб 14.12.1943.

ЧУГУНОВ Василий Федорович, 111-й санитарный батальон, погиб 8.12.1943.

ШАБАНОВ Н., рядовой.

ШАЙДОРОВ Андрей Григорьевич, ряд. 1170-го сп, погиб 4.12.1943.

ШАКОВ Демид Никифорович, ряд. 1170-го сп, погиб 6.12.1943.

ШАЛЮТА Никонор Иванович, ряд. 434-го сп, погиб 9.12.1944.

ШАПКИН Петр Федорович, мл. серж. 1170-го сп, погиб 9.2.1944.

ШАРИПОВ Шархиул, гв. лейт., погиб 5.12.1943.

ШАРОХО Андрей Макарович, р. в 1918 в Брянской обл., Стародубский р-н, пос. Гуселя, ряд., погиб 14.12.1943.

ШАТКИН Петр Федорович, р. в 1904, мл. серж., погиб 4.12.1943.

ШАЦКИЙ Александр Ильич, ефр., п/п 03759, погиб 13.2.1944.

ШВЕДОВ Иван Владимирович, р. в 1920, ряд., погиб 27.6.1944.

ШЕБОТИНОВ Николай Васильевич, ряд. 1170-го сп, погиб 4.12.1943.

ШЕВЦОВ Иван Владимирович, р. в 1920 в Гомельской обл., Добрушский р-н, д. Демьянки, ряд., погиб 27.6.1944.

ШЕВЧЕНКО Иван Прокопьевич, п/п 1174, погиб 14.12.1943.

ШЕЛКУНОВ Сергей Анисимович, мл. серж. 1170-го сп, погиб 5.12.1943.

ШЕЛЬМАНОВ Владимир Федорович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.

ШОРОХОВ Степан Тимофеевич, р. в 1926, 766-й сп, погиб 27.6.1944.
ШОХИН Михаил Ефремович, ряд., умер от ран 9.12.1943.
ЭЛЬМАРОДОВ Исмаил, р. в 1910, ряд. 1174-го сп, погиб 14.12.1943.
ЯКОВИН Яков Никитович, ряд., п/п 57301, погиб 9.12.1943.
ЯКУШИН Николай Александрович, ряд., погиб 5.12.1943.
ЯНЧУК Степан Исакович, 1170-й сп, погиб 5.12.1943.
ЯШИН Семен Алексеевич, 1170-й сп, погиб 5.12.1943.

* * *

БУШЕВ Федор Максимович, р. в 1918, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ГАВРИЛЕНКО Федор Иванович, р. в 1914, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ГОЛУБЕВ Сергей Исакович, р. в 1912, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ДУБРОВСКИЙ Борис Кузьмич, р. в 1915, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ИЛЛАРИОНОВ Филипп Илларионович, р в 1919, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ИСАКОВ Иван Яковлевич, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.
КАРАБЕНКОВ Василий Макарович, р. в 1906, ряд. 169-й сд, погиб 9.2.1944.
КАРКАВИН Алексей Николаевич, серж. 434-го сп, погиб 8.2.1944.
КОНЧИЦ Николай Егорович, р. в 1912, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
КУНДЕЛЕВ Михаил Иванович, р. в 1907, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
КУЧЕРЕНКО Игнат Семенович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.
КУШНЕРОВ Зиновий Никитович, р. в 1908, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ЛАЗАРЕВ Сергей Александрович, р. в 1912, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ЛЫЗКОВ Иван Алексеевич, р. в 1923, ряд. 169-й сд, погиб 9.2.1944.
МАЛИШЕВСКИЙ Федор Иванович, р. в 1925, ряд. 397-й сд, погиб 5.12.1943.
МАНЧЕНКО Адам Прохорович, р. в 1913, ряд. 169-й сд, погиб в бою 8.2.1944.
МОИСЕЕНКО Тимофей Нестерович, р. в 1903, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ПАВЛЮКОВ Иван Кириллович, р. в 1914, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ПОДСТРЕЛОВ Семен Антонович, р. в 1901, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
ПОЛЯКОВ Леонид Никифорович, р. в 1900, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
СМЫКОВСКИЙ Иван Петрович, р. в 1900, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
СОЛДАТЕНКО Борис Иванович, р. в 1914, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
СОЛОВЬЕВ Демид Егорович, р. в 1909, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.
СТЕПУКОВ Владимир Николаевич, р. в 1912, ряд. 169-й сд, погиб 9.2.1944.
СТОЛЯРОВ Адам Калистратович, ряд., п/п 57301, погиб 8.2.1944.
ЮРКОВ Александр Фомич, р. в 1923, ряд. 169-й сд, погиб 8.2.1944.

ГОРОДЕЦКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ БОЛЬШИЕ СТРЕЛКИ

АЛЕКСАНОВ Иван Иванович, ряд., п/п 45987, умер от ран 11.12.1943.
АЛЕКСАШИН Федор Иванович, ряд., умер от ран 14.12.1943.
АНДРЕЕВ Михаил Иванович, ефр., умер от ран 11.12.1943.
АНЕНКОВ Иван Михайлович, р. в 1926, ряд. 235-го гв. сп., погиб 29.1.1944.
АРНАУТОВ Василий Иванович, р. в 1907, погиб 14.4.1944.
БОБРОВ Андрей Семенович, ряд. 1020-го сп, погиб 4.1.1944.
ВАЛИГУРА Антон Исакович, мл. серж., п/п 03511, погиб 24.12.1943.
ВАЛИЕВ Сахан Валиевич, р. в 1920, ряд. 1020-го сп, погиб 6.11.1943.
ВЯТКИН Павел Александрович, серж. 1020-го сп, погиб 4.1.1944.
ГАНЕРБЕК Георгий Иванович, р. в 1921, мл. лейт. 448-го сп, погиб 4.12.1943.
ГВОЗДЮК Василий Семенович, ряд., п/п 37640, погиб 24.12.1943.
ГОСТЕВ Антон Федорович, р. в Гомельской обл., д. Каменка, ряд. 1010-го сп, погиб 4.1.1944.
ГРИЦАЙ Прокоп Алексеевич, р. в 1906, погиб в 1944.
ГРОМЫКО Кузьма Иванович, ряд., п/п 64142, умер от ран 12.12.1943.
ДОМАНИЦКИЙ Борис Борисович, ряд., умер от ран 30.12.1943.
ЕРИН Николай Иванович, р. в 1925, ряд. 518-го сп, погиб 13.2.1944.
ЕРМОЛЕНКО Григорий Федорович, кап., погиб 20.2.1944.
ИВАТУТИН Василий Васильевич, р. в 1910, погиб 16.12.1943.
ИВОЛГА Василий Федорович, р. в 1919, ряд. 102-го сп, умер от ран 26.12.1943.
ИСАЧЕНКО Иван Прохорович, р. в 1914, погиб в 1944.
КАЧИЛЬСКИЙ, погиб.
КОЛЯГИН Георгий Петрович, ряд., п/п 2529, погиб 19.7.1944.
КОМЕНИСТЫЙ Михаил Романович, р. в 1924 в Московской обл., г. Пушкино, мл. лейт. 1020-го сп, командир стрелк. взвода, погиб 4.1.1944.
КОСАЧ Лукьян Михайлович, р. в Брянской обл., Унечский р-н, д. Ципки, ряд., погиб 23.6.1944.
КОСТЮК Кузьма Гаврилович, р. в Черниговской обл., ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.
КУЗНЕЦОВ Федор Павлович, ряд., п/п 64142, погиб 14.12.1943.
ЛАГУТИН Петр Николаевич, ряд., п/п 45984, умер от ран 14.12.1943.
ЛОСЬ Василий Иванович, р. в 1917, ряд. 16-го гв. артполка, погиб 20.6.1944.
МИШАНИН Петр Платонович, р. в 1906, погиб 15.1.1944.
МИШАХИН Петр Платонович, р. в 1900, ряд., п/п 47978, погиб 6.12.1943.
МУРЗИН Иван Яковлевич, р. в 1911 в Ленинграде, ряд., погиб.

ОРЕЛ Иван Сергеевич, р. в 1907, погиб 1.7.1944.

ПЛОВИНСКИЙ Иван Иванович, р. в 1892 в Гомеле, ряд., умер от ран 20.12.1943.

ПОГОДИН Петр Яковлевич, р. в Нижегородской обл., Починковский р-н, д. Большая Поляна, ряд. 785-го сп, погиб 4.10.1943.

ПОРАЩЕНКО Исак Григорьевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Столбун, ряд. 434-го сп, погиб 3.12.1943.

ПРИХОДЬКО Ефим Иванович, р. в 1911 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, с. Халевичи, ряд., погиб 16.12.1943.

ПУГАЧЕВ Григорий Иванович, р. в 1906, ст. серж., погиб в 1944.

РОСЛАВЦЕВ Георгий Порфильевич, р. в Могилевской обл., г. Костюковичи, ряд. 1022-го сп, погиб 4.1.1944.

РУСИНОВ Ефим Никифорович, р. в Пермской обл., Березовский р-н, погиб 19.12.1943.

САМОСУДОВ Николай Степанович, ст. лейт., погиб 1.1.1944.

СИДЯКИН Алекеандр Архипович, погиб 11.12.1943.

СИЗОВ Икоп, рядовой.

ТУЛЬСКИЙ Андрей Степанович, р. в 1910, ряд., погиб 27.2.1944.

ШАНУТИН Василий Васильевич, р. в 1910, ряд., умер от ран 16.12.1943.

ШЕЛУДКОВ Петр Владимирович, ряд., погиб 19.12.1943.

* * *

ДЕНИСЕНКО Елена Францевна, р. в 1905, партизанка, погибла 27.4.1943.

ДМИТРИЕВ Пимен Константинович, р. в 1898, партизан, погиб 27.4.1943.

ЕЛИСЕЕНКО Раиса Романовна, р. в 1921, партизанка, погибла 27.4.1943.

СМОЛЕНЧУКОВ Илья Емельянович, партизан, погиб 27.4.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ БУДА

АВРАМОВ Андрей Прокофьевич, р. в 1923, погиб в 1944.

АЗАРЕНКО Федор Алексеевич, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

АКЕНЧИЙ Александр Николаевич, ряд., п/п 14359, погиб 23.11.1943.

АНТИПОВ Селиверст Антипович, ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

АРТЕМЕНКО Василий Игнатьевич, ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

АРУТЮНЯН Арташес Габриславич, р. в 1917, серж. 556-го сп, погиб 18.2.1944.

АФОНИЕНКО Петр Семенович, р. в 1920, умер от ран 4.1.1944.

БАБАНОВ Георгий Сидорович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

БАБКИН Иван Васильевич, р. в 1923, погиб 23.12.1943.

БАЛЬЯН Саркис Минасович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

БАРАБАНОВ Алексей Васильевич, ряд., п/п 57301, погиб 22.12.1943.

БАРАНОВ Сергей Петрович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

БАШКИРОВ Меркурий Петрович, ряд. 556-го сп, погиб 18.2.1944.

БЕДИН Тихон Кузьмич, 556-й сп, погиб 26.12.1943.

БЕЛОНОЖКО Тарас Яковлевич, ряд., п/п 57301, погиб 22.12.1943.

БЕЛОУСОВ Николай Романович, ефр. 556-го сп, погиб 21.2.1944.

БЕЛЬЧЕНКО Иван Васильевич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

БИДА Василий Иванович, лейт., погиб 25.12.1943.

БИДЯНОВ Андрей Викторович, р. в 1924, погиб 9.2.1944.

БОНДАРЕВ Александр Сергеевич, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

БОНДАРЕНКО Яков Егорович, ефр. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

БОРОВИК Кузьма Павлович, р. в 1900, ряд. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

БРОДСКИЙ Исак Борисович, ряд. 692-го сп 212-й сд, погиб 4.1.1944.

БУЛАТОВ Рузмет, р. в 1920, погиб 28.1.1944.

БУРАКОВ Павел Федорович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

БУСОВЦЕВ Кирилл Васильевич, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

БУШУЕВ Иван Дмитриевич, ряд., п/п 14539, погиб 9.12.1943.

ВДОВИН Андрей Иванович, мл. серж. 556-го сп, погиб 21.2.1944.

ВЕЖЛЕВ Василий Иванович, р. в 1924, ряд. 556-го сп, умер от ран 23.12.1943.

ВОЙТЕНКОВ Василий Петрович, р. в 1924, ряд. 556-го сп, погиб 17.2.1944.

ВОЙТЕНКОВ Василий Терентьевич, р. в 1920, ряд., погиб 17.2.1944.

ВОЛОХА Василий Петрович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ВОЛЧЕК Григорий Федорович, р. в 1918, ряд. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

ВОРОБЬЕВ Егор Васильевич, р. в 1918, ряд. 556-го сп, погиб 17.12.1943.

ВОРОБЬЕВ Николай Петрович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ВОРОНИН Константин Дмитриевич, р. в 1924, погиб 18.2.1944.

ГАЛИЕВ Григорий Дмитриевич, ряд. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

ГАЛИМАРДАНОВ Галимзян Галимарданович, ряд., п/п 14349, погиб 9.12.1943.

ГАРБУЗОВ Андрей Егорович, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

ГЕРАСИМЕНКО Иван Алексеевич, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ГОНОБОБЛЕВ Леонид Васильевич, мл. серж. 556-го сп, погиб 18.2.1944.

ГОНЧАРОВ Иван Антонович, п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ГОНЧАРОВ Петр Андреевич, ряд. 556-го сп, погиб 18.2.1944.

ГОРДИЕНКО Семен Дмитриевич, ряд., п/п 57301, погиб 24.12.1943.

ГРИНЬКОВ Семен Николаевич, ряд. 556-го сп, погиб 24.12.1943.

ГРОМЫКО Лука Гаврилович, ряд. 556-го сп, погиб 28.12.1943.

ГУЛЕВИЧ Михаил Дорофеевич, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

ГУЛЕВИЧ Николай Иванович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ГУЛЕВИЧ Петр Александрович, ряд. 556-го сп, умер от ран 8.2.1944.

ГУЛЕВИЧ Станислав Францевич, ряд., умер от ран 9.2.1944.

ГУТНИК Григорий Яковлевич, р. в 1899, ряд., погиб 23.12.1943.

ДЕМИДЕНКО Петр Григорьевич, ряд., п/п 57264, погиб 14.11.1943.

ДЕМИН Григорий Панкратович, ряд. 556-го сп, умер от ран 8.2.1944.

ДЕРЕНОК Николай Андреевич, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

ДОЛГОПОЛОВ Георгий Алексеевич, ряд. 3-го гв. отд. мотострелк. батальона, погиб 26.10.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Петр Фролович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ДУБОДЕЛ Василий Иванович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ДУХАНИН Сергей Степанович, мл. серж. 556-го сп, погиб 18.12.1943.

ЕРМАКОВ Григорий Архипович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ЕФИМОВ Валентин Тимофеевич, ряд. 556-го сп, погиб 18.2.1944.

ЖДАНОВ Григорий Иванович, ст. лейт. 556-го сп, погиб 18.3.1944.

ЖЕВНЕРОВ Ефрем Тихонович, ряд., умер от ран 10.2.1944.

ЗАБИЯН Алексей Степанович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ЗАХАРОВ Иван Климович, ряд. 556-го сп, погиб 28.1.1944.

ЗЕМЛЯНСКИЙ Федор Федорович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ЗЯТИКОВ Роман Тихонович, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

ИВАНИН Митрофан Никитович, ряд. 556-го сп., погиб 9.2.1944.

ИВАНОВ Илья Дмитриевич, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ИГОШИН Александр Николаевич, лейт., п/п 57301, погиб 27.12.1943.

КАВЕРЗА Тарас Михайлович, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

КАЗАЧЕНКО Федор Егорович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

КАЛАНЧИН Андрей Степанович, р. в 1905, ряд., погиб 9.12.1943.

КАЛАШНИКОВ Иван Лукич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

КАЛИНОВСКИЙ Георгий Александрович, ряд., п/п 57301, погиб 24.12.1943.

КАРПЕНКО Никита Захарович, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

КАРПЕНОК Илья Иванович, погиб 11.2.1944.

КАТЬКИН Марк Парфенович, ряд., п/п 57301, погиб 24.12.1943.

КИТАЕВ Борис Иванович, лейт., погиб 8.2.1944.

КЛЮЗОВ Сергей Ионович, ст. серж., погиб 8.2.1944.

КОВАЛЕВ Константин Степанович, ряд., погиб 8.2.1944.

КОЖЕМЯКИН Василий Илларионович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

КОЗЛОВ Алексей Терентьевич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

КОЗЛОВ Дмитрий Филиппович, ряд., п/п 14149, погиб 9.12.1943.

КОЛКИН Антон Емельянович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Несимковичи, ряд., п/п 57301, погиб 22.12.1943.

КОНДРАТЬЕВ Алексей Васильевич, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд. 556-го сп., погиб 11.12.1943.

КОНДРАТЬЕВ Алексей Иосифович, р. в Ярославской обл., Угличский р-н, ряд. 556-го сп, умер от ран 10.2.1944.

КОНОВАЛЕНКО Иван Григорьевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

КОНОВАЛЕНКО Михаил Яковлевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

КОНУХОВ Григорий Владимирович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Пехтерево, ряд., п/п 57301, погиб 26.12.1943.

КОНЦЕВЕНКО Никифор Егорович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Загорье, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

КОРЕЙКОВ Михаил Давыдович, р. в 1897, ряд., погиб 9.12.1943.

КОРОТКИЙ Федор Петрович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

КОЧЕТЫЧЕВ Николай Гаврилович, серж. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

КРАВЧЕНКО Пимен Иванович, р. в Харьковской обл., Богодуховский р-н, с. Павловка, офицер, погиб 9.2.1944.

КРИВЕНКОВ Николай Захарович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Борищиц, ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

КРОТЯНОК Иван Антонович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

КУЗИН Григорий Афанасьевич, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Иван Андреевич, р. в Орловской обл., погиб 9.12.1943.

КУЛАГИН Василий Тимофеевич, р. в Хабаровском крае, с. Бичевая, мл. серж. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

КУПРИЯНОВ Николай Федорович, р. в 1926 в Нижегородской обл., мл. серж., погиб 9.2.1944.

КУХАРЕНКО Иван Николаевич, р. в 1921 в Брянской обл., ряд., погиб.

КУЧЕРЕНКО Федор Евграфович, лейт. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ЛАБАСТОВ Василий Иванович, ряд., п/п 57301, погиб 22.12.1943.

ЛАВРОВ Василий Фетисович, ряд. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

ЛАПИЦКИЙ Андрей Петрович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 556-го сп, умер от ран 8.2.1944.

ЛАПТЕВ Митрофан Михайлович, р. в 1923, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ЛЕЛЕКОВ Василий Иванович, р. в 1900, ефр. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

ЛЕОНЕНКО Николай Семенович, ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

ЛИВИН Давид Юрьевич, мл. серж. 556-го сп, погиб 24.12.1943.

ЛИННИК Иван Тимофеевич, ефр. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ЛОБАЧ Егор Максимович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ЛУБГАНЬ Петр Демьянович, ст. серж. 556-го сп, умер от ран 8.2.1944.

ЛУКОВСКИЙ Анзан Беркович, р. в 1909, серж., п/п 57301, погиб 22.12.1943.

ЛУКОНИН Иван Дмитриевич, ряд. 556-го сп, погиб 12.2.1944.

ЛУПЕКИН Андрей Васильевич, ряд. 556-го сп, погиб 6.1.1944.

ЛЯХОВ Василий Тимофеевич, погиб 17.2.1944.

МАКСЮТЕНКО Иван Иванович, ефр. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

МАЛЯВКА Михаил Васильевич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

МАНДРИК Марк Матвеевич, ряд. 556-го сп, погиб 16.2.1944.

МАРАХОНЬКО Андрей Иванович, р. в 1923, погиб 8.2.1944.

МАРТЫНЕНКО Сергей Минович, р. в 1923, ряд., погиб 9.12.1943.

МАШКОВСКИЙ Михаил Филатович, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

МЕЛЬНИКОВ Василий Антонович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Игнат Дмитриевич, погиб 18.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Кузьма Федорович, ряд., погиб 9.2.1944.

МИГАЧЕВ Семен Николаевич, ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

МИРОНЕНКО Андрей Иванович, р. в 1923, умер от ран 8.2.1944.

МИХАЙЛОВ Борис Матвеевич, ст. лейт., п/п 57301, погиб 24.12.1943.

МИХАЙЛОВ Павел Андреевич, ряд. 556-го сп, погиб 24.12.1943.

МОГИЛЕВСКИЙ Иван Данилович, лейт. 556-го сп, погиб 21.2.1944.

МОИСЕЕВ Николай Данилович, погиб 9.12.1943.

МОЙСЕЙКОВ Прокоп Моисеевич, ряд. 556-го сп, погиб 23.1.1944.

МОЛДУНОВ Семен Дмитриевич, ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

МОРОЗОВ Анатолий Павлович, р. в г. Нижний Новгород, ст. серж. 556-го сп, умер от ран 8.2.1944.

МОРОЗОВ Павел Григорьевич, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

МУЗОКИН Анатолий Иванович, погиб 9.12.1943.

МУНДИРОВ Афанасий Михайлович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Чаусы, погиб 9.2.1944.

МУХАМЕДГАЛЕВ Махмуд Сафаргалеевич, р. в г. Уфа, мл. серж. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

НАУМОВ Иван Алексеевич, р. в Курганской обл., ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

НЕВРОВ Степан Васильевич, погиб 8.2.1944.

НИКИФОРОВ Василий Иосифович, р. в Брянской обл., г. Трубчевск, ряд. 556-го сп, погиб 22.2.1944.

НИКИФОРОВ Леонтий Степанович, р. в 1912 в Удмуртии, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

НИКОЛАЕВ Степан Николаевич, р. в Брянской обл., Брасовский р-н, д. Андреенко, ряд. 556-го сп, погиб 16.12.1943.

ОБОЗНЫЙ Николай Филиппович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ОБУХОВ Иван Гаврилович, командир отделения 556-го сп, погиб 15.2.1944.

ОСИПЕНКО Иван Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд. 556-го сп, умер от ран 27.12.1943.

ОСТАПЕНКО Василий Степанович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Ивановка, ряд. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

ОСТАПЕНКО Иван Артемович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Бабичи, ряд. 556-го сп, умер от ран 17.12.1943.

ПАХОМОВ Пантелей Иванович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Губичи, ряд. 556-го сп, погиб 28.1.1944.

ПАХОМОВ Степан Иванович, р. в Орловской обл., ряд. 556-го сп, погиб 23.12.1943.

ПЕТРАЧКОВ Иван Иванович, р. в 1925, ряд. 556-го сп, погиб 8.1.1944.

ПОТАКУЕВ Анатолий Иванович, р. в 1919, мл. лейт., погиб 7.12.1943.

ПОТАЛОВ Василий Семенович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Лозев, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ПРИХОДЬКО Григорий Павлович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд. 556-го сп, умер от ран 9.2.1944.

ПРЯДУНЕЦ Никифор Матвеевич, ряд. 556-го сп, погиб 21.2.1944.

ПУГАЧЕВ Иван Афанасьевич, ряд., погиб 8.2.1944.

ПУСЕНОК Василий Федорович, р. в Орловской обл., ряд. 556-го сп, умер от ран 9.2.1944.

РАЗИНЬКИН Афанасий Дмитриевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Городуп, ряд. 556-го сп, погиб 21.2.1944.

РАССОЛЕНКО Кирилл Леонтьевич, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

РОДИЧЕВ Сергей Михайлович, погиб 23.1.1944.

РОМАНЬКОВ Михаил Константинович, р. в Орловской обл., ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

РЫЖКОВ Александр Андреевич, р. в Брянской обл., Брасовский р-н, с. Брасовка, ряд., п/п 57301, погиб 27.12.1943.

САВКОВ Алексей Потапович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Меркуловичи, ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

САВЧЕНКО Иван Данилович, р. в Брянской обл., ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

САВЧУК Павел Матвеевич, п/п 14359, погиб 9.12.1943.

САЛЬНИКОВ Иван Григорьевич, р. в Брянской обл., Брянский р-н, д. Козловка, ряд., погиб 9.2.1944.

САХОШКО Александр Исакович, р. в 1911 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Дохновичи, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

СЕДОВ Иван Васильевич, р. в 1911, погиб 9.12.1943.

СЕЛЮКОВ Андрей Евстафьевич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

СЕМЕШКИН Федор Иванович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

СЕНАТОВ Виктор Иванович, погиб 9.12.1943.

СЕУРКО Игнат Яковлевич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

СИДОРОВ Петр Алексеевич, ст. серж. 556-го сп, погиб 12.2.1944.

СКАБИН Иосиф Минаевич, ряд. 556-го сп, погиб 2.1.1944.

СНАГОВСКИЙ Семен Михайлович, р. в 1908, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

СОКОЛОВ Федор Фомич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

СТЕПАНОВ Василий Иванович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

СТЕПАНОВ Владимир Алексеевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

СТОЛЯРОВ Алексей Николаевич, р. в Самарской обл., д. Репринцево, ефр., погиб 2.1.1944.

СУГЛОВ Степан Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

СУМАРОКОВ Алексей Андреевич, р. в 1911, ефр., погиб 21.2.1944.

СЮРКО Иван Петрович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ТЕРЕЩЕНКО Василий Павлович, ряд., погиб 8.2.1944.

ТИМОНОВ Илья Михайлович, р. в 1911, ряд., погиб 21.2.1944.

ТИМОФЕЕВ Иван Никонорович, мл. серж. 556-го сп, погиб 3.2.1944.

ТИТЕНКОВ Евстрат Евстратьевич, ряд., погиб 18.2.1944.

ТОСЛЕНКОВ Иван Спиридонович, ст. лейт. 556-го сп, погиб 2.1.1944.

ТРУХИН Степан Иванович, серж. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ТУЛУПОВ Иван Михайлович, ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

ТУЛУПОВ Михаил Петрович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ТЮПИКИН Александр Васильевич, ряд. 556-го сп, погиб 10.2.1944.

УЛЬКИН Николай Алексеевич, р. в 1907, лейт., умер от ран 14.12.1943.

ФАДЕЕВ Василий Матвеевич, ряд. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

ФАРАФАНОВ Степан Алексеевич, ряд., п/п 57301, погиб 22.12.1943.

ФЕСЬКОВ Петр Малахович, ряд., п/п 57301, погиб 22.12.1943.

ФРОЛОВ Александр Павлович, серж. 556-го сп, погиб 11.1.1944.

ФРОЛОВ Федор Терентьевич, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

ХАРЛАШКО Михаил Иванович, ряд. 556-го сп, погиб 13.2.1944.

ХАРЧЕНКО Марк Михайлович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ХУРБАТОВ Аврам Никитич, ряд. 556-го сп, погиб 16.2.1944.

ЦУГАЕВ Иван Тимофеевич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ЧВАНЬКОВ Кирей Андреевич, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

ЧВАРКОВ Григорий Егорович, ряд. 556-го сп, погиб 30.12.1943.

ЧЕРМЕНИННИКОВ Константин Алексеевич, ряд., п/п 24876, погиб 23.12.1943.

ЧЕРНОВ Пантелей Андреевич, погиб 18.2.1944.

ЧЕРНЯК Лаврентий Михайлович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ЧЕРСУКОВ Александр Евсеевич, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ШАПОВАЛОВ Сергей Федорович, ряд. 556-го сп, погиб 5.2.1944.

ШВАЯКОВ Степан Платонович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ШВЕДОВ Егор Андреевич, р. в 1907, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

ШЕБЛЯКОВ Иван Михайлович, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ШЕВЕЛЕВ Василий Иванович, ряд. 556-го сп, погиб 30.12.1943.

ШЕЛОП Владимир Алексеевич, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ШЕЛОП Сергей Емельянович, ряд., погиб 9.12.1943.

ШЕЛУДЧЕНКОВ Егор Григорьевич, ефр. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ШЛЫКОВ Иван Иванович, р. в 1923, ряд., п/п 14359, погиб 9.12.1943.

ШУМЯКО Леонид Михайлович, ряд. 556-го сп, погиб 11.2.1944.

ЩЕБЛЯКОВ Иван Михайлович, р. в 1902, серж., погиб 9.12.1943.

ЩЕМЕЛИНИН Иван Максимович, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

ЮЛДАШЕВ Ташкинбай, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

* * *

АМЕЛЬЧЕНКО Антон Дорофеевич, р. в 1905, ряд., погиб 8.2.1944.

БРАКОРЕНКО Иван Нестерович, р. в 1912, ряд., погиб 9.2.1944.

ВОЛОВИКОВ Иван Степанович, р. в 1924, ряд., погиб 31.1.1944.

ВОЛЧКОВ Михаил Емельянович, р. в 1912, ряд., погиб 8.2.1944.

ЗЯТЬКОВ Василий Александрович, р. в 1916, ряд., погиб 10.2.1944.

ИВАНОВ Устин Прокофьевич, р. в 1909, ряд., погиб 17.1.1944.

КАЗАЧЕНКО Федор Егорович, ряд., погиб 23.12.1943.

КАРНАУШЕНКО Николай Макеевич, р. в 1924, ряд., погиб 8.2.1944.

КОЛЕСНИКОВ Дмитрий Григорьевич, ряд., погиб 9.12.1943.

КОНЧИЦ Федор Матвеевич, р. в 1914, ряд., погиб 9.2.1944.

КОРНЕЙКОВ Михаил Давыдович, р. в 1897, ряд., погиб 9.12.1943.

ЛИВШИЦ Давид Юрьевич, ефр., погиб 24.12.1943.

ЛИТОВЧЕНКО Николай Иванович, р. в 1919, старш., погиб 8.2.1944.

ЛОБАСТОВ Александр Иванович, ряд., погиб 22.12.1943.

МЕЛЬНИКОВ Игнат Дмитриевич, погиб 18.2.1944.

НЮХТИКОВ Михаил Сергеевич, р. в 1923, ряд., погиб 8.2.1944.

СЕЛЮКОВ Александр Астафьевич, р. в 1915, ряд., погиб 8.2.1944.

СИДОРЕНКО Ефим Наумович, р. в 1900, ряд., погиб 8.2.1944.

ХАДЬКО Каспар Игнатьевич, р. в 1912, ряд., погиб 21.2.1944.

ХИЛЬКЕВИЧ Сергей Аврамович, р. в 1921, ряд., погиб 9.2.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ВИШЕНКИ

АКСЕНОВ Василий Иванович, сапер, погиб 30.6.1944.

АСМАН Матвей Борисович, р. в 1924, ст. серж., погиб 12.12.1943.

БАРАНЧИКОВ Иван Алексеевич, р. в 1923, ряд., п/п 39819, погиб 30.12.1943.

БЕРЕЗНЯНСКИЙ Иван Владимирович, ряд. 102-го сп, погиб.

БОЧАРНИКОВ Алексей Григорьевич, р. в 1908, ряд. 53-й отд. истребительной противотанковой дивизии, погиб 24.6.1944.

БРАНДИНСКИЙ Василий Семенович, ст. серж., погиб 3.1.1944.

БУДАЕВ Александр Иванович, р. в 1900, майор, погиб 8.12.1943.

БУРДЕЕВ Дмитрий Васильевич, ряд., п/п 39819, умер от ран 9.1.1944.

БЫЧКОВ Петр Федорович, ряд., п/п 92146, погиб 29.1.1944.

ВАГУЖО Григорий Евсеевич, р. в 1919, майор, погиб 19.12.1943.

ВАСИЛЬЕВ Степан Сергеевич, старш., п/п 20770, погиб 2.7.1944.

ВОДЯХИН Алексей Игнатьевич, р. в 1890, ряд., п/п 64142, погиб 20.12.1943.

ВОРОБЬЕВ Виталий Дмитриевич, ряд. 41-й сд, п/п 68468, умер от ран 24.12.1943.

ВОРОБЬЕВ Семен Тихонович, ряд., п/п 64142, умер от ран 11.1.1944.

ГОЛОВАЧЕВ Николай Филиппович, ст. серж., п/п 29819, погиб 30.6.1944.

ГОРОШКО Михаил Егорович, р. в 1921, ряд., погиб 7.1.1944.

ГРИГОРЬЕВ Николай Михайлович, р. в 1923, ряд., погиб 16.12.1943.

ДОЛМАТОВ Николай Трофимович, мл. серж., п/п 23813, погиб 9.2.1944.

ЕЛИСЕЕВ Александр Иванович, р. в 1919, ряд., погиб 24.6.1944.

ЕРШОВ Михаил Иванович, р. в 1915, ефр., погиб 23.12.1943.

ЖИГАЛОВ Николай Андреевич, р. в 1924, ефр., погиб 18.12.1943.

ЖУКОВ Иван Андреевич, лейт., п/п 4142-Е, умер от ран 16.12.1943.

ЖУКОВ Федор Титович, ряд., п/п 37656, умер от ран 26.12.1943.

ЗАЙЦЕВ Яков Данилович, ряд., п/п 28819, погиб 30.6.1944.

ЗЕЛЕНОВ Кирилл Андреевич, р. в 1915, ефр. 102-го сп, погиб 22.12.1943.

ЗУБОВ Алексей Венидиктович, ефр., п/п 45987, погиб 11.12.1943.

КАВЕШНИКОВ Сергей Васильевич, ряд., погиб 1.1.1944.

КЛЮШКИН Петр Петрович, ряд., п/п 39819, погиб 30.12.1943.

КОЛОКОЛЬЦЕВ Иван Иванович, ряд. 191-й отдельной штрафной роты, погиб 24.6.1944.

КОРЧЕНКОВ Михаил Васильевич, р. в 1922, ряд., погиб 22.12.1943.

КОСЬЯНОВ Иван Никифорович, р. в 1914, майор, погиб 25.12.1943.

КРЫСЕНКО Николай Иванович, серж. 244-го сп, погиб 30.12.1943.

ЛАГУТА Григорий Евсеевич, р. в 1919, майор, погиб 9.12.1943.

ЛАГУТНИН Владимир Владимирович, р. в 1924, ряд., погиб 16.12.1943.

ЛАКОМКИН Павел Дмитриевич, р. в 1903, ряд., п/п 37733, погиб 7.12.1943.

ЛАТЫШЕВ Владимир Андреевич, р. в 1909, ряд. 102-го сп, погиб 10.1.1944.

МАРЫЧЕВ Виктор Федорович, ряд., погиб 25.12.1943.

МЕНЬ Илья Ермолаевич, военврач III ранга, погиб 26.12.1943.

НОВОКРЕЩЕНОВ Александр Петрович, р. в 1900, кап. 457-го сп, погиб.

ОПИШНЯН Иван Степанович, ряд., п/п 28819, умер от ран 30.7.1944.

ПАВЛОВ Петр Захарович, р. в 1922, военный техник II ранга, нач. арт. снабжения 102-го сп 41-й сд, погиб 22.12.1943.

ПАВЛОВ Петр Никонорович, р. в 1918, ефр., погиб 21.11.1943.

ПАХОМОВ Григорий Михайлович, ряд., п/п 64142, умер от ран 15.12.1943.

ПАХОМОВ Спиридон Конетантинович, р. в 1924, ряд., погиб 30.12.1943.

ПЛАКСИН Николай Прокопович, р. в 1918, лейт., командир взвода 1311-го истребит. противотанкового артполка, погиб 18.12.1943.

ПРЯДЕХА Афанасий Степанович, р. в 1923, погиб 27.12.1943.

ПУХОВ Петр Миронович, ряд., п/п 39819, умер от ран 27.12.1943.

САВЕНКОВ Илья Васильевич, р. в 1907, ст. лейт., п/п 14359, погиб 6.2.1944.

САЗОНОВ Василий Маркович, ряд. 856-го сп, погиб 27.11.1943.

САЛКО Иван Кондратьевич, ряд., п/п 29918, погиб 30.6.1944.

СИДОРЕНКО Григорий Ефимович, р. в 1904, ефр., умер от ран 6.1.1944.

СТРЕЛКОВ Борис Васильевич, р. в 1909, серж., погиб 7.12.1943.

СУББОТИН Алексей Павлович, ряд., п/п 39819, умер от ран 9.1.1944.

ТКАЧЕНКО Алексей Петрович, р. в 1924, старш., погиб 25.6.1944.

ТОРАСОЯН Александр Леонидович, погиб 24.6.1944.

ФЕДОРОВ Ким Никифорович, р. в 1923, ст. серж., погиб 15.1.1944.

ФЕДОРОВ Петр Никитович, р. в 1899, ряд., погиб 29.1.1944.

ФОРОСТЬЯНОВ Георгий Александрович, р. в 1923, лейт., погиб 18.12.1943.

ФРОЛОВ Александр Степанович, р. в 1911, ряд., погиб 26.12.1943.

ХИЛЬКЕВИЧ Антон Федорович, ряд., п/п 23858, погиб 25.1.1944.

ЧЕРНОБАЕВ Емельян Евменович, ряд., п/п 39819, погиб 30.12.1943.

ЧУГУНОВ Василий Николаевич, р. в 1914, майор 102-го сп 41-й сд, погиб 26.12.1943.

ШИРОКОВ Георгий Сергеевич, р. в 1918, ст. серж., погиб 20.2.1944.

ШУБИН Николай Степанович, р. в 1907, ефр., 928-й санитарный батальон, погиб 30.6.1944.

ЩЕПЕТИЛЬНИКОВ Николай Михайлович, р. в 1897, умер от ран 28.12.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ВЫСОКОЕ

АЛЕЩЕНКО Николай Ефимович, ряд., п/п 57223-А, погиб 21.2.1944.

АЛИПОВ Петр Константинович, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

АНТОНОВ Аким Михайлович, п/п 25573, погиб 22.2.1944.

АНТОНОВ Владимир Васильевич, серж., п/п 02299, погиб 27.12.1943.

АОЛГОВ Василий Георгиевич, ряд., п/п 57223-А, погиб 10.2.1944.

АРКО Август Иванович, ряд., п/п 4581, погиб 8.2.1944.

АРТЕМОВ Михаил Дмитриевич, ряд., п/п 45891, погиб 10.2.1944.

АРТЮХОВ Семен Дмитриевич, р. в 1925, ряд., погиб 26.12.1943.

АТРОЩЕНКО Владимир Никитович, п/п 57223-А, погиб 9.2.1944.

АФОНИН Николай Григорьевич, р. в 1925, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

БАКИН Иван Федорович, ряд. 578-го сп, погиб 12.2.1944.

БАРАНОВ Петр Александрович, р. в Московской обл., лейт., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

БАРАНОВ Петр Яковлевич, р. в 1909, лейт. 593-го сп 131-й сд, погиб 23.12.1943.

БАРАНОВ Семен Семенович, р. в 1922, погиб 23.6.1944.

БАРСУКОВ Федор Иванович, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

БАСЕНКОВ Михаил Алексеевич, ряд., п/п 02299, погиб 23.12.1943.

БЕЛОНОЖКО Ефим Константинович, р. в 1910, ряд., погиб 23.12.1943.

БЕЛЯВСКИЙ Иван Романович, ряд., п/п 57223-А, погиб 10.2.1944.

БИРЮКОВ Петр Максимович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

БЛИНОВ Николай Константинович, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

БОБРОВ Григорий Григорьевич, ряд. 1170-го сп, погиб 7.2.1944.

БОЖАНОВ Юрий Алексеевич, серж., погиб 25.12.1943.

БОЛДЫЧЕНКО Павел Прокопович, ряд. 518-го сп, погиб 13.2.1944.

БОЛОХОНОВ Николай Макарович, ряд. 1170-го сп, погиб 6.2.1944.

БОРОДИН Петр Николаевич, командир взвода, п/п 03129-А, погиб 4.12.1943.

БОЯРЧЕНКО Василий Илларионович, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

БРАУСОВ Алексей Михайлович, р. в 1926, 117-й сп, погиб 9.2.1944.

БРИТИКОВ Денис Яковлевич, погиб 8.2.1944.

БРЫСЛЯКИН Степан Дмитриевич, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

БУБНОВ Филипп Дмитриевич, ряд., п/п 45871, погиб 1.2.1944.

БУРАКОВ Андрей Ильич, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

БУСАРОВ Иван Михайлович, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ВАСЬКОВ Федор Филиппович, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

ВЕРШИНИН Анисим Петрович, р. в 1920, серж., погиб 8.2.1944.

ВИХРОВ Иван Варфоломеевич, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ВОЛКОВ Моисей Иванович, р. в 1899, ефр. 916-го сп, погиб 14.12.1943.

ВОРОБЬЕВ Иван Матвеевич, р. в 1907, мл. серж., п/п 45891, погиб 21.2.1944.

ВОРОНКОВ Василий Петрович, р. в 1911, кап., погиб 25.12.1943.

ГАГУЛИН Александр Кузьмич, ряд., п/п 02299, погиб 29.12.1943.

ГАЙДУКОВ Егор Петрович, ряд. 1170-го сп, погиб 7.2.1944.

ГАЛУЗА Иван Федорович, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ГАЛЬЯНОВ Низаметдин, ефр. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

ГАМУЛИН Михаил Николаевич, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ГЕРИН Александр Вячеславович, ряд., погиб 13.2.1944.

ГОЛОВ Михаил Николаевич, пулеметчик, п/п 45891, погиб 8.2.1944.

ГОЛУМЕН Александр Кузьмич, ряд., п/п 02299, погиб 29.12.1943.

ГРОМЫКО Николай Дмитриевич, ряд., п/п 57223-А, погиб 10.2.1944.

ГУДИМОВ Иван Исакович, р. в 1924, серж., п/п 02299, погиб 25.12.1943.

ГУЛЕВИЧ Александр Филиппович, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

ГУЛЕВИЧ Казимир Иванович, ряд. 556-го сп, погиб 29.12.1943.

ГУСАКОВ Федор Васильевич, ряд., п/п 03442, погиб 15.12.1943.

ДАНИЛЕВСКИЙ Алексей Сергеевич, мл. серж., п/п 45897, погиб 19.2.1944.

ДВОЙНИЧКОВ Тимофей Никифорович, серж., погиб 8.2.1944.

ДЕВЯТЕРИКОВ Николай Иванович, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ДЕМЧИХИН Николай Максимович, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

ДЖАЛМАБЕКОВ Осан, серж., п/п 66547, погиб 23.12.1943.

ДЖУМАЕВ Рузыл, р. в 1918, ряд., п/п 66547, погиб 23.12.1943.

ДОДОН Василий Афанасьевич, р. в 1924, ряд., погиб 28.12.1943.

ДУБОВ Илья Иванович, ряд., п/п 25447.

ДЬЯЧЕНКО Александр Павлович, р. в 1914, лейт., погиб 24.12.1943.

ЕВТУШЕНКО Иван Тимофеевич, ефр., умер от ран 25.2.1944.

ЕЛИСЕЕВ Афанасий Михайлович, ряд., п/п 02299, погиб 27.12.1943.

ЕЛИСОВ Александр Маркелович, лейт., п/п 64547, погиб 29.12.1943.

ЕРМОШИН Виктор Федорович, серж., п/п 45891, погиб 11.2.1944.

ЖАТЬКО Алексей Ильич, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

ЖЕНИХОВ Валентин Семенович, мл. лейт., погиб 13.12.1943.

ЖУРАВЛЕВ Анисим Михайлович, р. в 1916, ст. серж., п/п 57223-А, погиб 10.2.1944.

ЗАВОДНОВ Андрей Захарович, р. в 1924, ефр., п/п 70507, погиб 28.12.1943.

ЗАДОХИН Иван Андреевич, р. в 1924, лейт. 510-й арт. батареи, погиб 19.2.1944.

ЗАЙЦЕВ Николай Ильич, ряд., погиб 23.12.1943.

ЗВЕРЕВ Гавриил Кириллович, ряд., погиб 23.12.1943.

ЗИЯТОВ Шамансуд, ефр., п/п 63547, погиб 25.12.1943.

ЗУБАРЕВ Александр Иванович, мл. серж., п/п 63547, погиб 25.12.1943.

ИВАНОВ Алексей Петрович, п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ИВАШКОВ Матвей Федорович, ряд., погиб 15.2.1944.

ИНКИН Семен Митрофанович, ряд., погиб 22.12.1943.

ИРИН Александр Вячеславович, ряд. 510-го отдельного пулеметного батальона, погиб 13.2.1944.

КАБАНЦЕВ Иван Филиппович, р. в 1915, погиб 23.12.1943.

КАВУН Александр Михайлович, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

КАЗАКОВ Борис Иванович, р. в 1925, серж., погиб 23.12.1943.

КАЗАНЦЕВ Прокопий Михайлович, погиб 12.2.1944.

КАЛАКУЦКИЙ Петр Михайлович, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

КАМГИН Виктор Яковлевич, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

КАНИВЕЦ Максим Аксенович, мл. серж., погиб 9.2.1944.

КАЧЕГОВ Иосиф Григорьевич, р. в 1901, п/п 45891, погиб 13.2.1944.

КВАСОВ Николай Захарович, ряд., п/п 57223-А, погиб 18.2.1944.

КИРИЕНКО Максим Алексеевич, серж., погиб 18.2.1944.

КИРИЛЛОВ Иван Сидорович, ефр. 132-го сп, погиб 20.12.1943.

КИСЕЛЕВ Александр Дмитриевич, р. в 1926, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

КОВАЛЕВ Егор Демьянович, р. в 1925, ряд. 457-го сп 129-й сд, погиб 29.12.1943.

КОЗЛОВ Гавриил Ефимович, р. в 1918, ефр., п/п 23864, погиб 14.12.1943.

КОЗЛОВ Федор Дементьевич, ряд., п/п 45891, погиб 9.2.1944.

КОЗЯКОВ Борис Иванович, р. в 1925, серж., погиб 23.12.1943.

КОЛОТИЛИН Даниил Иванович, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

КОНДРАХОВ Василий Григорьевич, ряд. 518-го сп, погиб 16.1.1944.

КОНУХОВ Иван Кузьмич, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

КОПАСЬ Федор Федотович, р. в 1925, ряд., погиб 10.2.1944.

КОРОБЕНИН Дмитрий Федорович, ряд., п/п 45891, погиб 3.2.1944.

КОРЫТКИН Иван Григорьевич, ефр., погиб в 1944.

КОТОВЩИКОВ Петр Александрович, п/п 24878, погиб 24.12.1943.

КОХАН Иван Петрович, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

КРАСОВ Иван Васильевич, ефр., п/п 68468, погиб 18.12.1943.

КРУЖКОВ Ефим Иванович, р. в Московской обл., Роменский р-н, д. Речицы, ст. лейт., погиб 14.12.1943.

КРЮЧКОВ Николай Филиппович, р. в 1925 в Башкирии, ряд., погиб 26.12.1943.

КУЗНЕЦОВ Федор Григорьевич, серж., п/п 63547, погиб 23.2.1943.

КУЛИК Виктор Авакумович, р. в 1924, ряд., погиб 8.2.1944.

КУПЦОВ Тихон Федорович, р. в 1909, погиб 21.9.1944.

КУРБАН Яков Евменович, р. в 1903 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Картушино, ряд. 518-го сп, погиб 12.2.1944.

КУРГАНСКИЙ Иван Петрович, р. в 1908 в Белгородской обл., Ивнянский р-н, с. Ивня, ряд., погиб 29.12.1943.

КУРДОВ Нуры, р. в 1910, п/п 37622, погиб 9.2.1944.

КУРИЛЕНКО Антон Андреевич, р. в 1892 в Брянской обл., Стародубский р-н, ряд., п/п 02299, погиб 25.12.1943.

КУРКОВ Петр Максимович, ряд. 1170-го сп, погиб 6.2.1044.

КУРОЧКИН Николай Алексеевич, ряд., п/п 03730, погиб 17.12.1943.

КУТУЗОВ Павел Александрович, р. в 1905 в Ярославской обл., Бурмакинский р-н, С. Пружинино, ряд., погиб 17.12.1943.

ЛАВНИКОВЕЦ Степан Петрович, ряд., п/п 45336, погиб в 1943.

ЛАКИЗОВ Дмитрий Дмитриевич, ряд., погиб 26.12.1943.

ЛАМЦОВ Дмитрий Дмитриевич, ряд., погиб 26.12.1943.

ЛАСТОЧКИН Андрей Николаевич, р. в 1910, лейт. 434-го сп, погиб 10.2.1944.

ЛИСИЦЫН Владимир Александрович, ряд. 171-го саперного батальона, погиб 1.12.1943.

ЛИТЯГИН Тимофей Митрофанович, р. в 1924, ряд., п/п 73724, погиб 28.12.1943.

ЛИХАЧЕВ Валентин Павлович, серж., п/п 57223-А, погиб 9.2.1944.

ЛОБАНКОВ Иван Михайлович, п/п 45891, погиб 11.2.1944.

ЛОЖКОВ Акиндин Филиппович, п/п 25573, погиб 5.2.1944.

ЛОПАТИН Максим Ефимович, ряд., п/п 57223-А, погиб 9.2.1944.

ЛУНКИН Владимир Никитович, р. в 1900, мл. серж., п/п 45891, погиб 27.1.1944.

ЛЫШНИКОВ Даниил Тимофеевич, п/п 45891, погиб 23.2.1944.

МАКАРЕНКО Роман Прокофьевич, ряд., погиб 9.2.1944.

МАКАРОВ Иосиф Михайлович, р. в 1909, мл. серж., п/п 45891, погиб 8.2.1944.

МАКАРОВ Михаил Дмитриевич, ряд., 556-го сп, погиб 21.2.1944.

МАКАРОВ Николай Петрович, серж. 1170-го сп, погиб 6.2.1944.

МАКСИМЕНКО Яков Сергеевич, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

МАЛИНОВСКИЙ Иван Тимофеевич, р. в 1925, ст. серж., погиб 8.2.1944.

МАЛОЗЕМОВ Иван Петрович, ряд., п/п 57223-А, погиб 12.2.1944.

МАЛЫГИН Алексей Петрович, р. в 1926, ефр., п/п 37662, погиб 7.2.1944.

МАМАТЮК Петр Гапонович, ряд., п/п 02299, погиб 23.12.1943.

МАРКОВ Станислав Павлович, ряд., погиб 9.2.1944.

МАРКОВ Тимофей Самсонович, погиб 9.2.1944.

МАСЛЕНКО Федор Александрович, р. в 1921, мл. серж., погиб 8.5.1944.

МАТЮШКОВ Алексей Евдокимович, ряд., погиб 12.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Василий Леонович, рядовой.

МЕШНИКОВ Даниил Тимофеевич, командир отделения, п/п 45891, погиб 23.2.1944.

МИРОШИНА Валентина Васильевна, мл. лейт., п/п 63547, погибла 29.12.1943.

МИХТИН Роман Яковлевич, р. в 1907, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

МОРОЗОВ Александр Венидиктович, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

МОСКВИНОВ Илларион Дмитриевич, р. в 1911 в Новосибирской обл., лейт., п/п 45891, погиб 15.2.1944.

МУЗАЛОВСКИЙ Георгий Владимирович, р. в Нижегородской обл., г Балахна, ряд., погиб 26.12.1943.

МУСАТОВ Андрей Владимирович, р. в 1910, ряд., погиб 8.2.1944.

НЕВСКИЙ Василий Сергеевич, р. в Москве, ряд., погиб 10.2.1944.

НЕКРАСОВ Михаил Васильевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

НИКИТИН Василий Яковлевич, р. в Ярославской обл., серж., п/п 03739, погиб 17.12.1943.

НИКИФОРОВ Михаил Степанович, р. в 1912, ст. серж., погиб 23.12.1943.

НИКИФОРОВ Никита Захарович, п/п 45891, погиб 8.2.1944.

НИКОЛАЕВ Василий Николаевич, р. в Тверской обл., мл. серж., п/п 45891, погиб 8.2.1944.

НИКОЛАЕНКО Исак Макаравич, ряд. 556-го сп, погиб 21.2.1944.

НИКОЛЬСКИЙ Алексей Иосифович, р. в 1925, серж., погиб 25.12.1943.

НОВИКОВ Павел Ильич, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

НУЗДБАГАРОВ Сартак, р. в Карагандинской обл., ряд., п/п 45891, погиб 13.2.1944.

ОЛЕНЕВ Михаил Александрович, р. в Орловской обл., ряд., п/п 02299, погиб 24.12.1943.

ОНОШКИН Филипп Яковлевич, р. в 1911 в Кировской обл., ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ОСАДЧИЙ Иван Васильевич, р. в Орловской обл., д. Коржевка-Голубовка, ряд., п/п 02299, погиб 7.1.1944.

ПАВЛОВ Василий Матвеевич, р. в 1898 в г. Ярославль, ряд., п/п 45891, погиб 19.2.1944.

ПАНАСЮК Алексей Михайлович, ряд., погиб 23.12.1943.

ПАНАФИДИН Петр Иванович, ряд., п/п 35104, погиб 26.12.1943.

ПАНОВ Павел Федорович, р. в Москве, ряд., п/п 45891, погиб 21.2.1944.

ПАНТЮХИН Лаврентий Кириллович, р. в Тульской обл., д. Селиваново, ряд., п/п 02233, погиб 27.12.1943.

ПАНФИЛОВ Василий Васильевич, мл. серж. 510-й пулеметной роты, погиб 19.2.1944.

ПАНЬКОВ Алексей Никифорович, р. в 1900, мл. серж., погиб 19.2.1944.

ПЕНДЮРИН Владимир Осипович, р. в 1925 в Липецкой обл., серж., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

ПЕЧЕРСКИЙ Зяма Ишжирович, ряд., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

ПИЩЕНКО Иван Емельянович, р. в 1902, ряд., п/п 02299, погиб 3.1.1944.

ПОДОРОЖНЫЙ Иван Петрович, р. в Башкирии, д. Булгаково, ефр., погиб 28.1.1944.

ПОЛОЗОВ Алексей Михайлович, р. в Нижнем Новгороде, п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ПОПКОВ Семен Малахович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Будище, ряд. 111-го саперного батальона, погиб.

ПОПОВ Павел Афанасьевич, р. в 1896, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ПРОКОПЕНКО Иван Павлович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Глуховка, 29-й сп, умер от ран 9.2.1944.

ПРОКОПЧУК Алексей Павлович, р. в Винницкой обл., ряд., погиб 16.12.1943.

ПРОТОПОПОВ Владимир Павлович, р. в Иркутской обл., пос. Лухкар, ефр., п/п 45987, умер от ран 9.12.1943.

ПУЗЫРЕВ Федор Федорович, р. в Брянской обл., ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ПУРИШЕВ Валерий Дмитриевич, серж., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ПУХЛОВ Александр Васильевич, р. в 1925 в Липецкой обл., мл. серж., п/п 57223-А, погиб 8.2.1944.

ПУШИЛИН Василий Иванович, р. в Северной Осетии, пос. Мизур, ряд., п/п 63547, погиб 24.12.1943.

ПУШКАРЕВ Николай Степанович, серж., п/п 92146, погиб 27.12.1943.

РАЖЕВ Александр Яковлевич, р. в Тверской обл., д. Зенетково, ряд., погиб 17.12.1943.

РАЖЕЕВ Александр Яковлевич, ряд., погиб 17.12.1943.

РАЗУМЕЕВ Софрон Тимофеевич, р. в Орловской обл., д. Ардень, ряд., погиб в 1943.

РЕЗВЫХ Яков Зотович, р. в 1905 в Липецкой обл., Дубровский р-н, д. Путятница, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

РОМАНОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 02299, погиб 23.12.1943.

РУБЕКИН Герасим Иванович, ефр. 518-го сп, погиб 13.2.1944.

РУДИН Геннадий Михайлович, р. в 1925 в Кировской обл., серж., погиб 23.12.1943.

РУКЛЯ Михаил Остапович, ефр. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

РУСАКОВ Федор Васильевич, ряд., п/п 03442, погиб 15.12.1943.

РЫМЗИН Николай Константинович, лейт., п/п 46291, погиб 23.12.1943.

РЯБОВ Василий Федорович, ряд., п/п 57223-А, погиб 9.2.1944.

РЯБЦЕВ Василий Васильевич, р. в Москов-

ской обл., Загорский р-н, д. Ляпино, лейт., п/п 62918-А, погиб 14.12.1943.

РЯБЫКИН Степан Миронович, ряд. 518-го сп, погиб 21.2.1944.

САВЧЕНКО Федор Миронович, р. в 1911 в Брянской обл., д. Парфеновка, ряд., погиб 18.2.1944.

САМБУРСКИЙ Константин Григорьевич, р. в г. Феодосия, серж. 1170-го сп, погиб 9.2.1944.

САМУСЕВ Исак Михайлович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Залесье, ряд., погиб 6.2.1944.

САФОНОВ Владимир Кузьмич, р. в 1918, серж., погиб 8.2.1944.

СЕВАСТЬЯНОВ Алексей Антипович, ефр., п/п 70507, погиб 26.12.1943.

СЕРГЕЕВ Григорий Сергеевич, ефр., погиб 16.12.1943.

СЕРГЕЕВ Федор Васильевич, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

СИВКОВ Егор Прокофьевич, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

СИГАЕВ Федор Петрович, ряд., п/п 57223-А, погиб 10.2.1944.

СИДОРОВ Афанасий, погиб 23.12.1943.

СИНИЦА Анатолий Николаевич, ряд., погиб 27.12.1943.

СЛАБОВ Василий Егорович, мл. серж., погиб 9.2.1944.

СЛАБОДЧИК Яков Павлович, ряд., п/п 02299, погиб 25.12.1943.

СЛЕСАРЕНКО Петр Антонович, майор 1170-го сп, погиб 13.12.1943.

СМИРНОВ Виктор Иванович, р. в 1925, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

СМОЛЯНОВ Василий Данилович, погиб 18.2.1944.

СНОЖКИН Филипп Яковлевич, погиб 23.12.1943.

СОЛДАТОВ Федор Михайлович, ст. серж., п/п 02271, погиб 25.12.1943.

СОЛОДОВ Евгений Павлович, ряд., п/п 45891, погиб 11.2.1944.

СОРОКИН Иван Кириллович, погиб 8.2.1944.

СОРОКИН Константин Иванович, р. в 1920, ст. серж., погиб 12.2.1944.

СУДАКОВ Дмитрий Федорович, ряд., п/п 03442, погиб 15.12.1943.

СУХАНОВ Александр Федорович, ряд., п/п 45891, погиб 9.2.1944.

СУХОПЛЮЕВ Михаил Иосифович, ефр. 1170-го сп, погиб 6.2.1944.

СУХОЦКИЙ Иван Макарович, ряд. 559-го сп, погиб 21.2.1944.

СЫСОЕВ Владимир Иванович, р. в 1907, мл. серж., погиб 10.12.1943.

ТАРАНОВ Сергей Дмитриевич, р. в 1923, ряд., п/п 02299, погиб 27.12.1943.

ТЕТЕРКО Алексей Сергеевич, п/п 2239, погиб 24.12.1943.

ТИМОНОВ Михаил Георгиевич, рядовой.

ТИТЕНКО Александр Григорьевич, погиб 23.12.1943.

ТИТКОВ Иван Сафонович, ряд. 250-й сд, погиб 12.12.1943.

ТИХОНОВ Иван Васильевич, р. в 1924, умер от ран 1.1.1944.

ТОЛОЧКО Федор Емельянович, р. в 1925, п/п 37622, погиб 7.2.1944.

ТРАВНИКОВ Иван Васильевич, ряд., п/п 39819, погиб 21.12.1943.

УТОЧКИН Иван Николаевич, р. в 1912, ряд., п/п 03730, погиб 14.12.1943.

УШАКОВ Михаил Петрович, серж., п/п 02299, погиб 25.12.1943.

ФЕДОРЕНКО Федор Степанович, ряд., п/п 02299, погиб 29.12.1943.

ФЕДОРОВ Александр Тимофеевич, ряд., погиб 16.12.1943.

ФЕДОРОВ Николай Иванович, р. в 1923, ряд., 518-го сп, погиб 13.2.1944.

ФЕДОТОВ Валентин Тихонович, р. в 1925, ст. серж., п/п 45891, погиб 19.2.1944.

ФИЛИППОВ Василий Иванович, р. в 1919, кап., погиб 25.12.1943.

ХАБИБУЛЛИН Самигулла Хабибуллинович, р. в 1903, ряд., п/п 37622, погиб 10.2.1944.

ХАЛЕНО Андрей Михайлович, р. в 1915, мл. лейт., п/п 07380, погиб 23.1.1944.

ХАМЯКОВ Даниил Ермолаевич, лейт. 224-го сп, погиб 14.12.1943.

ХОМЧЕНКО Иван Степанович, ряд., п/п 03442, погиб 15.12.1943.

ХОНЧУК Анатолий Иванович, сержант.

ХРАМЕНКО Родион Иванович, р. в 1913, погиб 29.12.1943.

ЦЫБУЛЕНКО Владимир Семенович, ст. лейт. 916-го артполка, погиб 5.2.1944.

ЦЫПКИН Владимир Павлович, мл. лейт., п/п 63547, погиб 25.12.1943.

ЧВАНЬКОВ Максим Емельянович, ряд., п/п 57223-А, погиб 11.2.1944.

ЧЕКАЛИН Василий Иванович, р. в 1922, мл. лейт. 244-го сп 41-й сд, погиб 14.12.1943.

ЧИГРИН Павел Лукьянович, р. в 1925, разведчик, ряд., погиб 22.12.1943.

ЧИКАЛОВ Иван Гаврилович, ряд. 1170-го сп, погиб 13.2.1944.

ШАЛАБЕДИНОВ Хабибулла, п/п 63547, погиб 25.12.1943.

ШАЛЮТА Петр Дорофеевич, р. в 1910, ряд., умер от ран 22.12.1943.

ШАМАНОВ Джумма, р. в 1917, мл. серж., п/п 45891, погиб 8.2.1944.

ШАПОВАЛОВ Федор Елисеевич, ряд., п/п 63547, погиб 26.12.1943.

ШАПОШНИКОВ Василий Иванович, ст. лейт., п/п 07380, погиб 31.12.1943.

ШАТОБА Иван Семенович, ряд. 518-го сп, погиб 12.2.1944.

ШВЕДОВ Петр Федорович, р. в 1914, серж., п/п 45987, умер от ран 9.12.1943.

ШЕЛАМОВ Федор Афанасьевич, ряд. 749-го развед. батальона, погиб 16.12.1943.

ШИБАЕВ Александр Егорович, ряд., п/п 25477, погиб 23.12.1943.

ШИГОЛЕВ Григорий Павлович, р. в 1908, ряд., погиб 8.2.1944.

ШИЛЕНОК Спиридон Михайлович, р. в 1904, ряд., п/п 02299, погиб 24.12.1943.

ШИЛО Денис Федосович, р. в 1910, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ШИТИН Александр Макарович, р. в 1925, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ШИШЕРКО Иван Егорович, ряд. 518-го сп, погиб 11.2.1944.

ШКИРИН Анатолий Федорович, р. в 1925, ряд., погиб 10.2.1944.

ШЛЫК Демьян Титович, ряд., п/п 57223, погиб 8.2.1944.

ЩЕПОТКО Ефим Степанович, р. в 1904, ряд., п/п 63547, погиб 23.12.1943.

ЯДЫКИН Василий Алексеевич, ряд., п/п 25573, погиб 4.2.1944.

ЯКОВЛЕВ Альберт Сергеевич, р. в 1925, серж., погиб 1.1.1944.

ЯКУБОВ Ахмет, ряд., п/п 63547, погиб 24.12.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ВЫСОКОЕ

ГОРЮНОВ Остап Тимофеевич, р. в 1902, ряд., погиб 28.1.1944.

ФЕДОРОВ Кондратий Федорович, мл. лейт., погиб 16.12.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ГОРОДЕЦ

АБРАХИМБЕКОВ Ачкар, ряд., п/п 02299, погиб 4.10.1943.

АВЕРИН Петр Афанасьевич, р. в 1920, серж., п/п 3777, погиб 4.12.1943.

АГАПОВ Василий Иванович, р. в 1908, кап., п/п 32521, погиб 22.2.1944.

АКИМОВ Анатолий Александрович, р. в 1925, рядовой.

АЛТУХОВ Алексей Михайлович, п/п 63347, погиб 4.1.1944.

АНДРЕЕНКО Григорий Данилович, ряд., погиб 1.12.1943.

АРДЕЕВ Филипп Владимирович, ряд. 518-го сп, погиб 13.12.1943.

АРКАДОВ Григорий Иванович, р. в 1921, погиб 4.2.1944.

АРХИПОВ Василий Петрович, р. в 1895, ряд., погиб 28.12.1943.

БАКАЛОВ М. С., мл. лейт., погиб 23.12.1943.

БАЛАДУЕВ Петр Андреевич, ст. серж., п/п 63530, погиб 29.1.1944.

БАРАКТИН Петр Степанович, ряд., погиб 10.1.1944.

БАШКИН Петр Иванович, р. в 1907, ряд., умер от ран 23.2.1944.

БЕЛЬЧЕНКО Василий Семенович, ряд. 918-го сп, погиб 3.12.1943.

БИДЯНОВ Андрей Викторович, р. в 1924, ряд. 556-го сп, погиб 9.2.1944.

БЛОЩИЦЫН Стефан Егорович, ряд., умер от ран 5.12.1943.

БОНДАРЕНКО Петр Порфирьевич, р. в Донецкой обл., лейт., погиб 24.1.1944.

БОНДАРЕНКО Яков Савельевич, ряд., п/п 63547, погиб 28.12.1943.

БОНДАРЕНКО Яков Савельевич, ефр. 556-го сп, погиб 11.12.1943.

БОРИСКИН Яков Платонович, ряд., п/п 63547, погиб 25.12.1943.

БОХОВКА Алексей Петрович, 918-й сп 250-й сд, погиб 3.12.1943.

БУЙКОВ Иван Павлович, р. в 1909, ряд., п/п 23829, погиб 6.12.1943.

БУЛАТОВ Рузмето, р. в 1920, 556-й сп, погиб 28.1.1944.

БУЛГАДАЕВ Алексей Будамаевич, ряд., погиб 7.2.1944.

БУСОВЦЕВ Александр Васильевич, п/п 57301, погиб 4.1.1944.

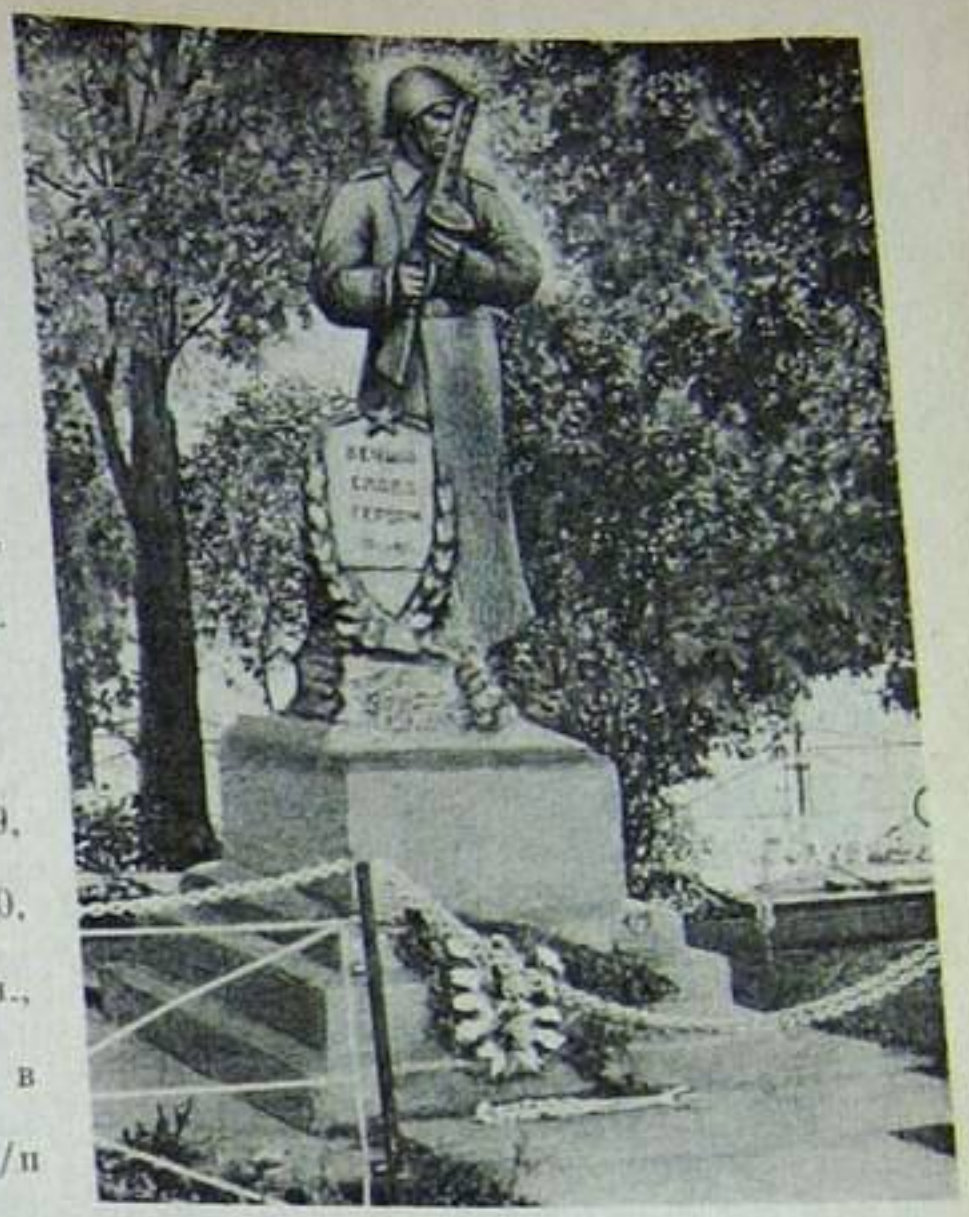

Памятник на братской могиле советских воинов в д. Городец.

БЫЧКОВ П. Ф., р. в 1910, ефр., погиб 23.1.1944.

ВАЛИКА Петр Моисеевич, р. в 1924, ряд., погиб 1.12.1943.

ВАРАКШИН Петр Степанович, ряд., п/п 03730-Л, погиб 10.1.1944.

ВЕДЕНИН Иван Кузьмич, мл. серж., п/п 29575, погиб 13.12.1943.

ВОДОЛАЗОВ Иван Ильич, п/п 63530, погиб 8.1.1944.

ВОЛКОВ Александр Петрович, погиб 20.12.1943.

ВОЛКОВ Иван Семенович, р. в 1904, погиб 30.12.1943.

ВОЛКОВ Николай Степанович, ряд., погиб 6.2.1944.

ВОЛОЩЕНКО Иван Петрович, р. в 1925, ряд., погиб 4.1.1944.

ВОРКУТОВ Александр Петрович, погиб 20.12.1943.

ВОРОТКИН Валентин П., погиб 22.12.1943.

ВОСКОБОЙНИКОВ Дмитрий Александрович, ряд., погиб 8.12.1943.

ГАНЖИЛАШВИЛИ Семен Георгиевич, р. в 1900, ряд., п/п 03730-Л, погиб 10.1.1944.

ГИТЕРМАН Зураб Юдкович, кап., 2.1.1944.

ГРИНЬКОВ Борис Иванович, ряд., погиб 4.12.1943.

ДАТУАШВИЛИ Константин Ражденович, р. в 1913, ряд., п/п 63530, погиб 29.12.1943.

ДЕМИДЕНКО Петр Григорьевич, ряд., п/п 57264, погиб 14.11.1943.

ДЕНИСОВ Иван Федорович, р. в 1920, погиб 4.12.1943.

ДЕНИСОВИЧ Иван Федорович, р. в 1924, ряд., п/п 37776, погиб 4.12.1943.

ДРУГОВИН Даниил Петрович, р. в 1905, мл. серж., погиб 28.6.1944.

ЕПИШИН Михаил Дмитриевич, р. в 1899, ряд., погиб 25.12.1943.

ЕФИМОВИЧ Илья, военврач, погиб в 1944.

ЖЕЛДАК Яков Кириллович, ряд. 260-й сд, погиб 4.12.1943.

ЖЕРЕБЦОВ Николай Павлович, р. в 1915, гв. серж., п/п 03511, погиб 12.1.1944.

ЖУЧКОВ Роман Иванович, ряд., п/п 03777, погиб 5.12.1943.

ЗАБУДЬКО Петр Дмитриевич, ст. серж., погиб 28.12.1943.

ИВАНОВ Михаил Максимович, р. в 1922, ряд., погиб 10.12.1943.

ИЗОТОВ Илья Иосифович, ряд., погиб 13.2.1944.

ИЛЬЕНКО Петр Свиридович, ряд., п/п 73724, погиб 10.2.1944.

КАБЛОВ Василий Леонидович, ряд., п/п 48965, погиб 10.12.1943.

КАМЕНКОВ Ульян Т., погиб 22.12.1943.

КАРАМЫШЕВ Сергей Иванович, ряд. 268-й отд. стрелковой бригады, погиб 16.12.1943.

КАРПОВ Константин Николаевич, р. в 1925, ряд., погиб 1.12.1943.

КАРТАШЕВ Павел Гордеевич, ст. серж., погиб 19.1.1944.

КВАШИН Иван Ефимович, р. в 1907, погиб 13.7.1944.

КОВАЛЕВ Егор Михайлович, ряд., погиб 7.2.1944.

КОВАЛЬ Михаил Ильич, ряд., п/п 63530, погиб 30.12.1943.

КОВТУН Алексей Никифорович, ряд. 2580-го мотострелкового батальона, погиб 10.12.1943.

КОЖИН Павел Дмитриевич, ряд., погиб 13.2.1944.

КОЗЛОВ Алексей Терентьевич, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

КОЗЛОВ Николай Яковлевич, р. в 1906, ефрейтор.

КОЗЫРЬКОВ Федор Кузьмич, р. в 1908, кап. 457-го сп, погиб 25.12.1943.

КОЛПАКОВ Ефрем Максимович, р. в 1911, ряд., п/п 63530, погиб 8.1.1944.

КОРОБОВ Василий Лаврентьевич, ст. серж., п/п 37776, погиб 4.12.1943.

КОСМАЧЕВ Иван Михайлович, ряд., п/п 47965, погиб 10.12.1943.

КОСТЕНКО Степан Кириллович, ряд., погиб 27.12.1943.

КОТОВ Иван Семенович, р. в 1909, ряд., погиб 12.12.1943.

КРАЕВ Михаил Федотович, ряд., погиб 28.12.1943.

КРОТОВ Иосиф Иванович, ряд., п/п 63547, погиб 4.1.1944.

КРЫЛОВ Алексей Васильевич, мл. серж., п/п 32521, умер от ран 5.1.1944.

КУРИЛО Дмитрий Лукич, р. в 1913, ефр., п/п 68468, погиб 14.12.1943.

ЛАВРЕНКО Владимир Ермолаевич, мл. серж. 258-го отдельного мотострелкового батальона, умер от ран 12.12.1943.

ЛАЛЕТИН Петр Алексеевич, ряд., погиб 25.12.1943.

ЛАПУШКИН Николай Андреевич, ряд., п/п 47965, погиб 18.12.1943.

ЛАСНЕЦКИЙ Андрей Петрович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

ЛАТЫКОВ Газис Гамшиевич, р. в 1924, ряд., п/п 65577, погиб 28.6.1944.

ЛЕБЕДЕВ Алексей Петрович, р. в 1898, лейт. 268-го отдельного мотострелкового батальона, погиб 4.12.1943.

ЛОЗОВ Василий Михайлович, р. в 1909, подполк., погиб 15.4.1944.

ЛОСКУТОВ Николай Васильевич, п/п 63530, погиб 25.12.1943.

ЛЫСЫХ Владимир, ст. лейтенант.

МАКАРОВ Алексей Иванович, мл. лейт., погиб 13.12.1943.

МАЛЮТИН Георгий Игнатьевич, ряд., п/п 6846, погиб 14.12.1943.

МАХОВИЧ Владислав Викторович, старш., п/п 73602-К, погиб 25.2.1944.

МЕДЯГИН Иван Тимофеевич, мл. серж., погиб 26.12.1943.

МИГАЧЕВ Борис Васильевич, р. в 1917, гв. ряд., п/п 63530, погиб 26.12.1943.

МИЛЮТИН Георгий Игнатович, ряд., погиб 14.12.1943.

МИХАЙЛОВ Борис Матвеевич, ст. лейт. 556-го сп, погиб 24.12.1943.

МИЩЕНКО Афанасий Федорович, р. в 1923, ряд., п/п 40396, погиб 29.1.1944.

МОЛЧАНОВ Иван Ефимович, серж. 918-го сп, погиб 13.12.1943.

НАРЫТИН Иван Григорьевич, погиб в 1944.

НЕДОШКОВСКИЙ Анатолий Афанасьевич, мл. серж., п/п 70507, погиб 2.1.1944.

НИКИФОРОВ Сергей Иванович, р. в 1925, мл. серж., погиб 24.1.1944.

НОВИКОВ Афанасий Антонович, ряд. 1170-го сп, погиб 15.12.1943.

НОВОКРЕЩЕНОВ Алексей Петрович, р. в 1919, кап., погиб 9.12.1943.

НОСОВ Гавриил Семенович, ряд., погиб 6.12.1943.

ОВЧИННИКОВ Михаил Иванович, р. в 1900, ряд., п/п 63530, погиб 2.2.1944.

ОМЕЛЬЧЕНКО Михаил Иванович, ряд., погиб 2.7.1944.

ОРЕХОВ Николай Федорович, п/п 63530, погиб 28.12.1943.

ПАТРУСАВ Владимир Иванович, р. в 1896, ряд., погиб 26.12.1943.

ПЕРЕВОДЧИКОВ Лев Павлович, мл. лейт., погиб 25.12.1943.

ПИЛЬКИН Иван Мартинович, ряд., погиб 12.2.1944.

РЕВИНСКИЙ Михаил Гаврилович, погиб 2.7.1944.

РЕДНИКИН Владимир Васильевич, погиб 14.12.1943.

РЕЗГИЛЬДЯЕВ Федор Долманович, р. в 1907, умер от ран 23.12.1943.

РОМАНЕНКО Андрей Моисеевич, ряд., п/п 68519, погиб 15.10.1943.

РОМАНОВ Михаил Иванович, серж., п/п 23859, погиб 13.2.1944.

РЫЧКОВ Петр Владимирович, ряд., п/п 57301, погиб 4.1.1944.

РЯЗАНЦЕВ Николай Михайлович, ряд., п/п 63530, погиб 13.2.1944.

САВЧЕНКО Филипп Васильевич, ряд. 913-го сп 250-й сд, погиб 4.12.1943.

СЕМЕНЧИК Федор Васильевич, ряд., п/п 37776, погиб 4.12.1943.

СЕРГЕЕВ Никита Васильевич, ряд. 913-го сп, погиб 4.12.1943.

СЕРДЮКОВ Вениамин Александрович, серж. 457-го сп, погиб 13.1.1944.

СИДОРОВ Петр Алексеевич, ст. серж. 556-го сп, погиб 12.2.1944.

СИЛЬВАЧЕВ Юрий Иванович, р. в 1925, ряд., погиб в 1944.

СТАРОЖУК Артем Кирьянович, ряд. 258-го отдельного мотострелкового батальона, погиб 4.12.1943.

СТЕПАНОВ Александр Семенович, ряд. 518-го сп, погиб 13.2.1944.

СТРАХОВ Анатолий Федорович, р. в 1925, погиб 27.12.1943.

СУББОТИН Алексей Сергеевич, ряд., погиб 26.12.1943.

ТАЛЮТО Николай Антонович, р. в 1925, погиб 25.12.1943.

ТАРАНЕНКО Иван Яковлевич, мл. серж., погиб 8.12.1943.

ТАРАСОВ Виталий Егорович, п/п 34090, погиб 28.3.1944.

ТЕРЕНТЬЕВ Никифор Павлович, ряд., п/п 64766, погиб 30.12.1943.

ТИМОФЕЕВ Иван Никифорович, мл. серж. 556-го сп, погиб 22.12.1943.

ТИМОШЕНКО Петр Никифорович, ряд., погиб 16.12.1943.

ТОСТОВ Иван Спиридонович, лейт., погиб в 1944.

ФАГИН Василий Ильич, мл. серж., п/п 37622, погиб 14.12.1943.

ХАЙРУТДИНОВ Гариф, ряд., погиб 2.12. 1943.

ХАМЕТОВ Имаметдин Киянович, ряд., п/п 32521, погиб 17.2.1944.

ХАСАНОВ Музашт Хварахович, ряд., п/п 47965, погиб 11.12.1943.

ХОЛОДКОВ Максим Федорович, ряд., погиб 5.1.1944.

ХРОМОВ Сергей Васильевич, ряд., п/п 47965, погиб 6.12.1943.

ЧВАНЬКОВ Кирей Андреевич, ряд., п/п 57301, погиб 23.12.1943.

ЧИЖМАК Михаил Кондратьевич, ст. лейт., погиб 4.12.1943.

ЧУПАХИН Дмитрий Власович, ряд., погиб 13.2.1944.

ШАГИН Егор Ксенофонтович, р. в 1896, ряд., погиб 8.1.1944.

ШИШКУНОВ Михаил Тимофеевич, ряд., п/п 37736, погиб 4.12.1943.

ЯРМАКОВ Григорий Петрович, р. в 1923, ряд., погиб 1.3.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ СЕМИНОВКА

АГАПОВ Василий Иванович, р. в 1908 в г. Саратов, кап., п/п 32521, умер от ран 22.2.1944.

АКИМОВ Анатолий Александрович, р. в 1925, 408-й отд. мотострелк. батальон, умер от ран 30.12.1943.

АНДРЕЕНКО Григорий Данилович, ряд., умер от ран 1.12.1943.

АСЕПИЕВ Борис Кондратьевич, ряд., умер от ран 16.1.1944.

АХМЕТОВ Имамедин Киянович, р. в г. Самара, ряд., п/п 32521, умер от ран 12.2.1944.

БАННИКОВ Георгий Филиппович, ряд., погиб 26.12.1943.

БАШКАТОВ Захар Кузьмич, ст. серж., п/п 23829, погиб 5.12.1943.

БОГАТИКОВ Иосиф Иванович, ряд., погиб 23.12.1943.

БУЙНЫЙ Иван Павлович, р. в 1909 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, д. Вышков, ряд., п/п 23889, погиб 6.12.1943.

БУЛГАДАЕВ Алексей Булгадаевич, р. в Иркутской обл., Усольский р-н, с. Тельмо, ряд., умер от ран 7.2.1944.

ВАЛИН Петр Моисеевич, р. в 1924 в Брянской обл., д. Заречье, ряд., погиб в декабре 1943.

ВОВЧЕК Василий Амосович, р. в Черкасской обл., с. Васильково, ряд., умер от ран 17.1.1944.

ВОЛКОВ Иван Семенович, р. в 1904 в Нижегородской обл, Ковернинский р-н, д. Вязовка, умер от ран 30.12.1943.

ГЕНЕРАЛОВ Валентин Васильевич, р. в 1924 в г. Орел, ряд., умер от ран 14.12.1943.

ГРЕБЕНКОВ Григорий Константинович, умер от ран 26.12.1943.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Владимир Васильевич, ряд., умер от ран 22.1.1944.

ЗИВА Петр Михайлович, р. в Донецкой обл., Красноармейский р-н, хутор Отременко, ст. серж., п/п 0854, умер от ран 25.12.1943.

ИГНАТЕНКО Петр Кириллович, ряд., умер от ран 5.12.1943.

ИНАЧКОВ Иван Иванович, ефр., погиб 27.12.1943.

ЛАЗУТКИН Петр Иванович, р. в Тульской обл., Щекинский р-н, д. Шевелевка, ряд., умер от ран 9.2.1944.

ЛЕБЕДЕВ Иван Андреевич, р. в 1903 в Нижегородской обл., Починковский р-н, с. Сантовка, мл. серж., п/п 16892, погиб 22.3.1944.

ЛОБОВ Николай Иванович, ряд. 348-й сд, умер от ран 14.2.1944.

ЛОБУС Александр Константинович, р. в 1925 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Левенка, ряд., п/п 03412, погиб 1.12.1943.

ЛУКЬЯНОВ Николай Петрович, р. в Орловской обл., г. Клинцы, ряд. 117-й разведроты, погиб 28.12.1943.

МЕРЕДОВ Чары, р. в 1910, умер от ран 23.12.1943.

МЕХАНИКОВ Иван Яковлевич, ряд., умер от ран 12.2.1944.

НАБИУЛЛИН Луфтула, р. в 1902, Татария, Курлатский р-н, д. Ураснуги, ряд., умер от ран 23.12.1943.

НОВИКОВ Андрей Тарасович, ряд., умер от ран 11.1.1944.

РАЗМИРИЦЫН Алексей Георгиевич, р. в Новосибирске, ст. серж. 260-го сп, умер от ран 10.1.1944.

РАКОВ Леонид Михайлович, р. в 1906 в Гомельской обл., д. Зябровка, ряд., умер от ран 28.12.1943.

РАТНИКОВ Егор Никифорович, ряд., п/п 23829, умер от ран 6.12.1943.

РЕДНИКИН Владимир Васильевич, погиб 14.12.1943.

СЕМЕНЦОВ Осип Сергеевич, ряд., умер от ран 12.12.1943.

СЕНКЕВИЧ Владимир Иванович, 438-й сп, умер от ран 31.12.1943.

СЕРГИЕНКО Антон Артемович, ряд., п/п 32521, умер от ран 23.2.1944.

СЕРЕГИН Василий Никитович, ряд., умер от ран 15.12.1943.

СИНЯВСКИЙ Михаил Петрович, р. в 1912, умер от ран 27.12.1943.

СИРОТЮК Иван Иванович, ряд., п/п 32521, умер от ран 26.2.1944.

СМИРНОВ Иван Петрович, серж., умер от ран 9.2.1944.

СТАРОЖУК Артем Кирьянович, ряд., умер от ран 4.12.1943.

СУРЖИК Василий Федорович, ряд., умер от ран 26.12.1943.

ТУЖИК Сергей Александрович, р. в Черниговской обл., Репкинский р-н, с. Коробьево, ряд., умер от ран 25.12.1943.

УЛИТЕНКО Иван Тимофеевич, ряд., умер от ран 30.12.1943.

УЛЬЯНИН Николай Алексеевич, р. в 1907, лейт., умер от ран 24.12.1943.

ЯСЬКОВ Николай Федорович, ряд., умер от ран 26.12.1943.

* * *

БАЗЫРЕВ Митрофан Николаевич, ряд., погиб 30.11.1943.

БАЛАБАЕВ Аким Григорьевич, ряд., умер от ран 25.2.1944.

БЕЛОНОГИЙ Дмитрий Николаевич, ряд., умер от ран 6.12.1943.

БОНДАРЕНКО Петр Парфирьевич, лейт., погиб 24.1.1944.

БОЧКАРЕВ Константин Николаевич, ряд., умер от ран 4.12.1943.

ВОЛОХО Трофим Алексеевич, ряд., погиб 9.2.1944.

ГАЛУШКА Петр Куприянович, ряд., умер от ран 9.12.1943.

ЕЛЕСИН Иван Тихонович, ряд., погиб 30.12.1943.

ЕРМОЛЕНКО Николай Михайлович, р. в 1926, ряд., погиб 24.1.1944.

ЖИХАРЕВ Александр Акимович, мл. лейт., умер от ран 25.2.1944.

КАРТАШЕВ Павел Гордеевич, ст. серж., погиб 19.1.1944.

КОВАЛЕВ Егор Михайлович, ряд., погиб 7.2.1944.

КОСТЕНКО Степан Кириллович, ряд., погиб 27.12.1943.

КОТОВ Иван Семенович, р. в 1909, ряд., погиб 26.12.1943.

ЛАЛЕТИН Петр Алексеевич, ряд., погиб 25.12.1943.

МАСЛОВ Александр Алексеевич, ряд., погиб 29.11.1943.

МАТЮШЕНКО Никита Мартынович, ряд., умер от ран 30.11.1943.

МЕЗИНЦЕВ Афанасий Ильич, ряд., умер от ран 22.2.1944.

ОЛЬКИН Василий Михайлович, ряд., погиб 25.2.1944.

ОМЕЛЬЧЕНКО Григорий Павлович, ряд., погиб 28.12.1943.

ОЧАРКОВ Михаил Иванович, серж., умер от ран 19.2.1944.

ПАЛЮТО Николай Антонович, ряд., погиб 25.12.1943.

ПАСТУХОВ Георгий Семенович, р. в 1910, ряд., погиб 16.12.1943.

ПЕТРОПАВЛОВСКИЙ Сергей Николаевич, лейт., погиб 23.2.1944.

ПИЛЮШЕНКО Петр Никифорович, ряд., погиб 16.12.1943.

ПЛАСТИКОВ Илья Васильевич, серж., погиб 25.12.1943.

ПРОКОШИН Иван Яковлевич, лейт., погиб 25.12.1943.

РУСАКОВ Филипп Дементьевич, ряд., умер от ран 23.2.1944.

САВИЧЕВ Александр Александрович, ряд., погиб 17.12.1943.

САПОГИН Иван Андреевич, погиб 12.2.1944.

СЕМЕНОВ Федор Тихонович, ряд., погиб 22.2.1944.

СИЛКИН Семен Иванович, ряд., умер от ран 22.2.1944.

СОРИКОВ Григорий Трофимович, ряд., погиб 29.1.1944.

СТЕПАНЕНКО Иван Гаврилович, ряд., погиб 6.11.1943.

СУББОТИН Алексей Сергеевич, ряд., погиб 26.12.1943.

ТАНЮТА Николай Антонович, р. в 1925, ряд., погиб 25.12.1943.

ТРАМБАЧЕВ Федор Федорович, ряд., погиб 25.12.1943.

УВАНЧАН Никита Васильевич, ряд., умер от ран 5.12.1943.

УЛЬКИН Николай Алексеевич, р. в 1907, лейт., погиб 24.12.1943.

ФИЛОНЕНКО Михаил Иванович, серж., погиб 25.12.1943.

ФОКИН Степан Алексеевич, ряд., умер от ран 26.2.1944.

ФУРСОВ Николай Андреевич, р. в 1925, ряд., погиб 29.11.1943.

ХАЛИКОВ Ахмед Али, ряд., умер от ран 9.12.1943.

ХАМЧЕНКО Никита Михайлович, погиб 28.12.1943.

ХМЫЛЕВСКИЙ Иван Семенович, ряд., погиб 24.12.1943.

ЧУПАХИН Дмитрий Власович, ряд., погиб 13.2.1944.

ШУМАН Иван Петрович, ряд., погиб 26.3.1944.

ДВОРЕЦКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ДВОРЕЦ

БАБЕНКОВ Николай Иванович, ряд. 391-го сп, погиб 27.6.1944.

БАРАНОВ Иван Яковлевич, ряд., погиб 10.1.1944.

БОРЗИЛЕНКО Алексей Михайлович, мл. лейт., погиб 3.7.1941.

БРЫЗГАЛОВ Виктор Семенович, гв. ст. лейт., погиб 22.2.1944.

ВНУТСКИХ Александр Михайлович, мл. серж., п/п 399930, погиб 22.1.1944.

ГОЛОВАЧ Яков Евтухович, ряд., п/п 24697, погиб 9.10.1943.

ГУСАКОВ Борис Сергеевич, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ДРУЗЕНОК Иван Константинович, ряд., п/п 03335, погиб 17.12.1943.

ИГУМНОВ Александр Дмитриевич, р. в 1904, ряд., погиб 28.6.1944.

ИЛЛАРИОНОВ Арсений Илларионович, ряд., погиб 17.12.1943.

КИСАРЕВ Николай Николаевич, ряд., погиб 25.6.1944.

КОМКОВ Петр Никитович, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 23.11.1943.

КОПАЛОВ Иван Федорович, серж., погиб 26.6.1944.

КОЧЕРГА Егор (Григорий) Лукич, кап., погиб в 1944.

КУЖУРОВ Алексей Григорьевич, ряд., погиб 18.5.1944.

МАКАРОВ Федор Андреевич, ряд., п/п 90964, погиб 22.2.1944.

МОСКОТ Петр Дмитриевич, ряд. 391-го сп, погиб 28.7.1944.

МУРАВЬЕВ Михаил Антонович, р. в 1918, летчик 125-го скоростного бомбардировочного авиаполка, погиб 27.6.1941.

МЫТНИЦКИЙ Тимофей Константинович, п/п 62813, погиб 26.7.1944.

НАБИЕВ Сраджидин, ряд., погиб 26.6. 1944.

НЕЧАЕВ Иван Митрофанович, ряд., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

ПЕРЕПЕЛИЦА Алексей Иванович, ст. серж., погиб 7.12.1943.

ПЕТРЕНКО Иван Прохорович, ряд., п/п 70567, погиб 26.6.1944.

ПРИХОДЬКО Александр Михайлович, р. в 1910, ст. лейт., погиб 27.6.1944.

РЕЧМЕДИНОВ Петр Семенович, р. в 1917, мл. серж. 125-го скоростного бомбардировочного авиаполка, погиб 2.7.1941.

САХАРОВ Михаил Григорьевич, ряд., п/п 63523, погиб 27.6.1944.

УЛЬЯНИН Федор Иванович, Герой Советского Союза (см. отдельную статью).

ФИЛОНЧУК Алексей Кириллович, ряд., п/п 62813, погиб 15.6.1944.

ХАУСТОВ Павел Митрофанович, ряд., п/п 62813, погиб 25.7.1944.

ХВОРОВ Николай Павлович, ряд., погиб 3.12.1943.

ЦАРИК Иван Михайлович, ряд., п/п 33303, погиб 9.1.1944.

ЦЫБУЛЬНИКОВ Михаил Петрович, ряд., погиб 28.6.1944.

ЧИСТЯКОВ Николай Фролович, лейт. 125-го скоростного бомбардировочного авиаполка, погиб 2.7.1941.

ШАПРУН Анисим Прокопьевич, р. в 1902, ряд., погиб 26.10.1943.

ШЕВЕРДЯКОВ Аркадий Иванович, старш., п/п 08974, погиб 27.6.1944.

ШЕВЧЕНКО Василий Иванович, п/п 19705, погиб 24.7.1943.

ЩИТКО Павел Федорович, ряд., п/п 63523, погиб 27.6.1944.

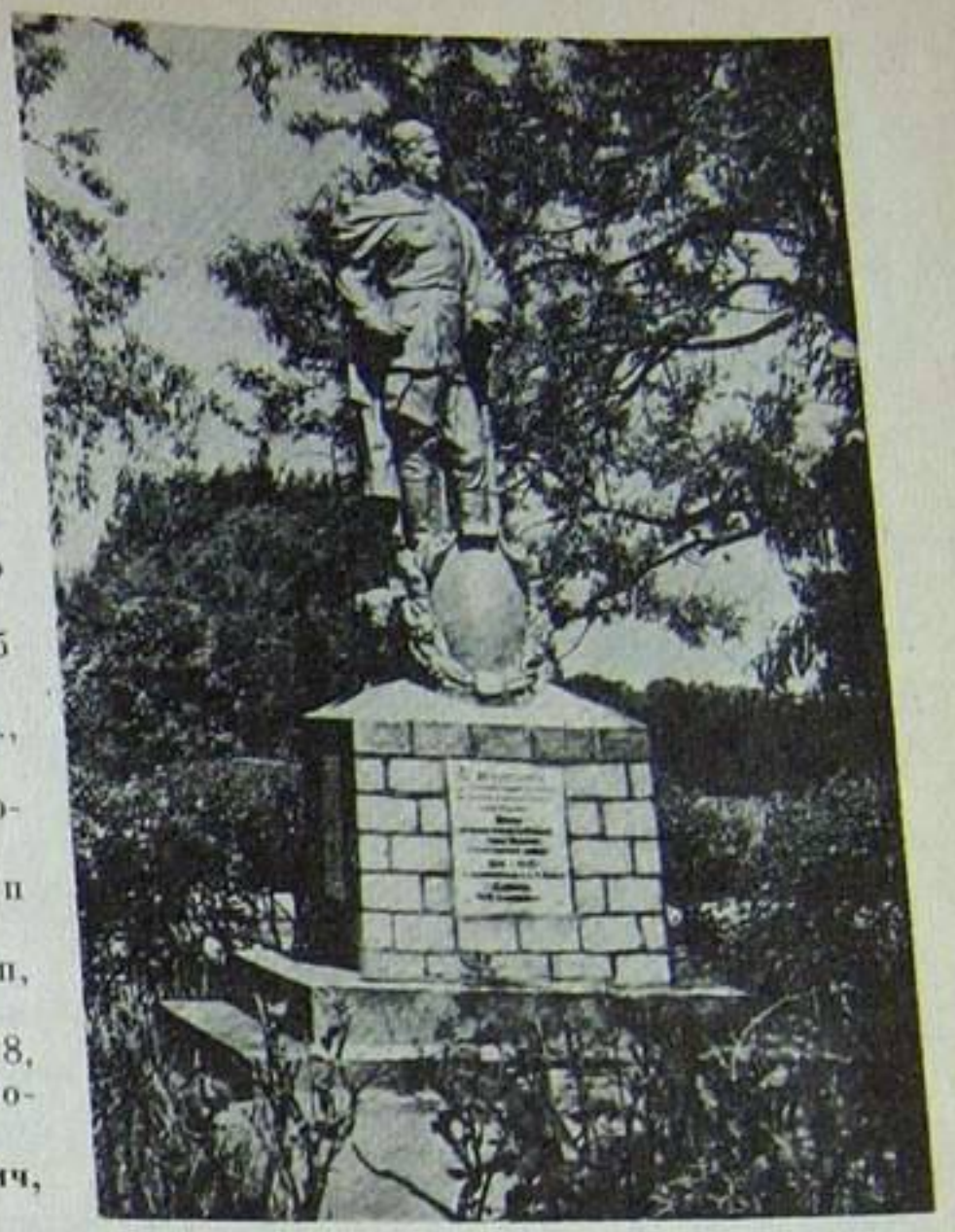

Памятник на братской могиле советских воинов в д. Довск.

* * *

КОВАЛЕНКО Павел Захарович, р. в 1923, партизан, погиб 2.9.1943.

НОВИКОВ Иван Иванович, р. в 1916, партизан, погиб 18.8.1943.

ДОВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ДОВСК

АБРАСИМОВ М. С., рядовой.

АНДРЮХИН Василий Петрович, ряд., п/п 39299, погиб 5.12.1943.

АРТЕМЬЕВ Иван Пантелеевич, р. в 1924, погиб в декабре 1943.

АРТИЕВ Федор Иванович, ряд. 1349-го сп, погиб 24.6.1944.

БАКЛАНОВ В. Ф., рядовой.

БАШКИН Иван Акимович, п/п 06011-А, умер от ран 12.12.1943.

БЕДНЕНКО Иван Кузьмич, мл. сержант.

БЕЛОВ Василий Григорьевич, р. в 1906, ефр., п/п 73728, погиб 28.1.1944.

БЕРЮКОВ Александр Александрович, кап., погиб 29.3.1944.

БОГОМОЛОВ Николай Сергеевич, старш., погиб 22.6.1944.

БОНДАРЕВ И. А., рядовой.

БОРИСОВ Василий Дмитриевич, р. в 1918, ряд., погиб 10.2.1944.

БОСИК Василий Филимонович, р. в 1907, ефр., погиб 3.12.1943.

БОЧКАРЕВ Н. В., рядовой.

БРИТОВ Филипп Андреевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Большие Немки, ряд., п/п 33415-Р, умер от ран 22.2.1944.

БРУТНОВ Иван Н., ефрейтор.

БРЫЗГАЛОВ Валентин Васильевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

БУДЕНКО (Биденков) Ал. А., капитан.

БУРДЕНКО Петр С., рядовой.

БЫЧ Н. В., рядовой.

ВОЛОХОВ Н. З., рядовой.

ВОРОНКОВА Нина Федоровна, р. в 1923, ст. серж., погибла 8.4.1944.

ГЕРАСИМОВ А. И., рядовой.

ГЕРАЩЕНКО Н. А., рядовой.

ГЛАЗУНОВ Иван Власович, старш., п/п 31628, умер от ран 21.1.1944.

ГОЛОВИН Я. М., рядовой.

ГОРБОВ Николай Алексеевич, ряд., п/п 73758, погиб 10.1.1944.

ГОРБУНОВ Алексей Иванович, р. в Оренбургской обл., с. Богородское, ряд., умер 13.8.1941.

ГРЕБЕННИКОВ П. А., рядовой.

ГРИШИН Алексей Павлович, р. в 1903, ряд., умер от ран 16.1.1944.

ГРУЗДОВ Иван Михайлович, ряд., погиб 24.2.1944.

ДАЛЕТОВ Степан Климович, серж., п/п 33415, умер от ран 25.2.1944.

ДАНИЛОВ Петр Алексеевич, р. в 1915, майор, погиб 23.2.1944.

ДЗЮБА Семен Александрович, ряд., погиб 20.10.1943.

ЖДАНОВ Н. С., рядовой.

ЖИРНОВ Василий Иванович, старш., погиб 20.11.1943.

ЖУКОВ П. Н., рядовой.

ЗАРАЙСКИЙ Л. Ю., рядовой.

ЗЛОТКОВ И. И.

ЗЮЗЮКОВА Мария Яковлевна, р. в г. Омск, серж., погибла 17.12.1943.

ИВАНОВ Михаил Михайлович, р. в 1917, серж., погиб 12.12.1943.

ИСАЕВ Иван П., сержант.

ИСАЧЕНКО Е. В., рядовой.

КАЛУГИН Егор Ильич, мл. лейт., погиб 24.2.1944.

КИСЛЫХ (Косых) И. К., сержант.

КЛЕВЦОВА Мария Ивановна, серж., п/п 63523, умерла от ран 9.4.1944.

КОВАЛЕВ А. А. (Я. А.), рядовой.

КОЖАСАНОВ Спаргали, р. в 1912, ряд., погиб 4.1.1942.

КОЛОМЕЕВА Мария Васильевна, р. в 1923, погибла 8.4.1944.

КОНДУКОВА Мария Васильевна, р. в г. Томск, погибла 8.4.1944.

КОРНИЕНКО Филипп Терентьевич, р. в 1925, умер от ран 2.1.1944.

КОСТЕНКОВ В. Ф., рядовой.

КРЕЧУН Ануфрий Иванович, погиб 1.7.1944.

КУЛЕМАНОВ А., мл. сержант.

КУРИГИН, р. в 1912 в г. Пенза, рядовой.

КУРШИН, рядовой.

ЛЕШЕНКО П. Т., сержант.

ЛИПОВСКИЙ Николай Петрович, р. в 1908, ряд., умер от ран 23.2.1944.

ЛИТВИН Яков И., капитан.

ЛИТВИНОВ В. Г., рядовой.

ЛОКТИОНОВ Михаил Васильевич, ст. лейт., умер от ран 22.2.1944.

ЛЯБУЗОВ А. П., рядовой.

МАКУШЕВ М., рядовой.

МАРТИРОСОВ Сергей Григорьевич, р. в г. Душанбе, мл. серж., умер от ран 26.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Ефим Иванович, р. в 1921, ефр. 290-го сп, погиб 16.12.1943.

МЕНЬШИКОВ Георгий Дмитриевич, ряд. 290-го сп, погиб 2.1.1944.

МОЛОЖЕНОВ З. В., рядовой.

МОРОЗОВ Иван Иванович, р. в Брянской обл., ефр., умер от ран 6.12.1943.

МОРОЗОВ Назар Прохорович, ряд., п/п 33415-Р, погиб 22.2.1944.

НЕВЕРОВ Федор Иванович, ряд., п/п 33415, умер от ран 22.2.1944.

ОСЬМИНИН Николай Васильевич, р. в 1918, ряд., погиб 6.11.1943.

ПАВЛЕНКОВ В. М., рядовой.

ПАНОВ И. С., рядовой.

ПЕРЕСЫЧКО М. М., рядовой.

ПЕРЦЕВ Н. Н., рядовой.

ПИВОВАР Григорий Иванович, р. в 1906 в Винницкой обл., с. Пересадки, ряд. 169-й сд, погиб 3.1.1944.

ПОНОМАРЕНКО Д. И., рядовой.

ПРОКОПЕНКО Иван Никифорович, ряд. 290-го сп, умер от ран 22.4.1944.

РОГАНОВ Григорий Иванович, ряд. 771-го сп, умер от ран 18.3.1944.

САВЕЛЬЕВ Афанасий Савельевич, р. в 1906, серж., п/п 33415-Р, умер от ран 22.2.1944.

САФРОНОВ Виктор Ефимович, р. в 1924, ряд., умер от ран 9.4.1944.

СВЕТЛИЧНЫЙ Павел Павлович, ст. серж., погиб 19.7.1944.

СЕМГИН Матвей Н., рядовой.

СЕМЕНОВ (Осипов) И. Ф., рядовой.

СЕМИН Матвей Николаевич, п/п 70571, погиб 10.4.1944.

СЕМЯЧЕНКО Ан. Ал., рядовой.

СЕРГЕЕВ В. С., рядовой.

СЕРЕБРОВ А. А., капитан.

СИВОЛАПОВ Трофим Федорович, умер от ран 22.2.1944.

СИДОРОВА Татьяна Борисовна, ст. серж., погибла 8.4.1944.

СКЛЯРЕНКО Петр Павлович, ряд., п/п 73500, погиб 11.3.1944.

ТАЛЮКОВ А. Б., майор.

ТИМОХОВ К. Л., майор.

ТИТОВ А. В., рядовой.

ТИХОМИРОВ В. Д. (В. Т.)

ТРЕГУБОВА Александра Васильевна, р. в 1923 в Тамбовской обл., Бондарский р-н, с. Черновка, ефр., погибла 8.4.1944.

УЛАНОВ В. Д., рядовой.

ФЕОФИЛОВ Р. Я. (А.), рядовой.

ФИЗИКОВ М. Ф., рядовой.

ФОМИН Я. П. (Т.), рядовой.

ХАРЧЕНКО Василий Кириллович, р. в 1914, погиб 3.12.1943.

ЧЕЛЕНКО В. Н., рядовой.

ЧЕРНЫШЕВ Григорий Петрович, рядовой.

ЧИСТЯКОВ (Чистошков) И. И., рядовой.

ШАБАНОВ К., рядовой.

ШАДРЕНИК (Шадрейкин) В. И., рядовой.

ШАКИРОВ Ан. Нат., рядовой.

ШЕВЧЕНКО А. П., рядовой.
ШЕВЧЕНКО Иван Моисеевич, мл. серж., п/п 08974, погиб 25.6.1944.
ШИМКО Аксентий Фомич, ряд., погиб 23.7.1943.
ШУРАЛЕВ П., рядовой.
ЩЕРБАКОВ Г. В.
ЩЕТИН Иван П., ст. сержант.
ЩЕТИНИН Василий Павлович, ст. серж., погиб 10.12.1943.
ЯКОВЛЕВ С. А., рядовой.
ЯКУБОВ Р. И., рядовой.
ЯКУШЕВ К. Н., рядовой.
ЯНУБИЙ Убай, рядовой.

* * *

БУБНОВ Иван Парфенович, р. в 1925, партизан, погиб 6.7.1943.
БОЛБУКОВ Сергей Тимофеевич, р. в 1909, ряд., погиб в 1941.
ВИШАНКОВ Василий Афанасьевич, р. в 1923, ряд., умер от ран 23.2.1944.
ИВАНОВ Арсений Прохорович, р. в 1904, партизан, погиб 23.3.1943.
ИСАЙЧЕНКО Иван Прохорович, р. в 1913, ряд., погиб 14.1.1944.
ЛИПОВСКИЙ Николай Дмитриевич, мл. лейт. 290-го сп, погиб 23.2.1944.
СЕРАФИМОВИЧ Иван Дмитриевич, р. в 1925, умер от ран 1.3.1944.
СИДОРОВ Иван Васильевич, капитан, погиб 13.8.1941.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ СВЕРЖЕНЬ

АВДЕЕНКОВ Егор Иванович, ряд. 269-го сп, погиб 5.3.1944.
АПАЗИНСКИЙ Павел Григорьевич, р. в 1906 в г. Самара, серж., погиб 21.2.1944.
АРТАМОНОВ Алексей Алексеевич, р. в 1924 в Пензенской обл., Лунинский р-н, с. Папаевка, ряд., п/п 04147-Ф, умер от ран 26.2.1944.
АСКАРОВ Усман Махамедович, ряд. 269-го сп, погиб 5.3.1944.
АХЛАМОВ Василий Егорович, р. в 1919 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Азаровка, ряд., п/п 04147-Ф, умер от ран 21.2.1944.
БАБАЯН Аскар Арутюнович, р. в 1911, ряд., погиб 21.2.1944.
БАКЛАНОВ Николай Николаевич, р. в г. Курск, ряд., погиб в июле 1944.
БАРАНОВ Борис Иванович, ст. лейт., п/п 04147-Ф, умер от ран 26.2.1944.
БИРИКОВ Павел Иванович, р. в 1913, мл. серж., умер от ран 1.7.1944.
БИСЮКОВ Афанасий Алексеевич, р. в Гомельской обл., Кормянский р-н, д. Выношевка, погиб 21.2.1944.
БОГДАНОВ Николай Георгиевич, р. в Тверской обл., Бологовский р-н, ст. Куженкино, погиб 20.4.1944.
БОРИСОВ Иван Денисович, р. в Донецкой обл., серж. 1020-го сп, погиб 5.11.1943.
БОСЕНОК Андрей Николаевич, р. в 1918 в г. Симферополь, ряд., погиб 15.12.1943.
ВОЛКОВ Семен Антонович, ряд., п/п 33415, погиб 25.12.1943.
ВОРОБЬЕВ Александр Васильевич, р. в 1908 в Ярославской обл., Мышкинский р-н, серж., п/п 04147-10, умер от ран 15.2.1944.
ВОРОБЬЕВ Тихон Иванович, р. в г. Тула, гв. ст. лейт. 336-го гв. сп, погиб 6.12.1943.
ВОРОНОВ Александр Федорович, р. в 1914 в Орловской обл., с. Россольное, ряд., п/п 1289, погиб 14.3.1944.
ГАЛКИН Василий Иванович, р. в Орловской обл., с. Апеньково, ряд., умер от ран 14.5.1944.
ГОПОНЕНКО Гавриил Иванович, гв. мл. серж. 351-го сп, погиб 13.1.1944.
ГРОМАК Петр Иванович, серж., п/п 24785, погиб 21.2.1944.
ГУРКИН Василий Иванович, р. в Рязанской обл., д. Аграмоново, ряд., п/п 01147, умер от ран 4.12.1943.
ДАНИЛЕНКО Николай Прокофьевич, р. в Могилевской обл., г. Славгород, погиб 21.2.1944.
ДЕМИДЕНКО Афанасий Платонович, р. в Гомельской обл., Жлобинский р-н, ряд. 269-й сд, погиб 5.3.1944.
ДОБРЫГИН Александр Васильевич, ряд., п/п 04147-Д, погиб 21.1.1944.
ДУШЕНКО Виктор Васильевич, р. в Алтайском крае, Рубцовский р-н, мл. серж., умер от ран 21.2.1944.
ДЮБАНОВ Иван Макарович, ряд., п/п 04147, погиб 28.2.1944.
ЕЛИСЕЕВ Николай Тихонович, р. в г. Орел, ряд., п/п 89425, погиб 17.2.1944.
ЕРШОВ Лукьян Максимович, р. в 1907 в Оренбургской обл., ряд., п/п 04147-Ф, умер от ран 23.2.1944.
ЕФРЕМЕНКО Михаил Захарович, р. в 1920 в Белгородской обл., серж., п/п 04147, погиб 25.2.1944.
ЖЕЛТОВСКИЙ Иван Семенович, р. в 1919 в Тамбовской обл., д. Редькина, старш., п/п 04147-Ф, умер от ран 23.2.1944.
ЖЕРЕБКОВ Филипп Иванович, р. в Киевской обл., Васильковский р-н, с. В. Вильшемка, умер от ран 28.6.1944.
ЗАДОРОЖНЫЙ Павел Федотович, р. в Алтайском крае, Рубцовский р-н, д. Березовка, погиб 3.12.1943.
ЗАХАРОВ Александр Андреевич, мл. серж., п/п 24785, погиб 21.2.1944.
ИНКИН Николай Иванович, ст. лейт. 1086-го сп, погиб 5.4.1944.
ИНШАКОВ Иван Яковлевич, р. в 1925, ефр., погиб 28.6.1944.
ИШРАНОВА Нина Ивановна, мл. сержант.
КАБАШНЫЙ Прокофий Григорьевич, р. в 1916, ряд., погиб 14.8.1941.
КАВУН Дмитрий Зиновьевич, р. в 1922 в Киевской обл., Ставищенский р-н, с. Любча, ряд., умер от ран 6.6.1944.
КАРМАКОВ Михаил Тимофеевич, р. в 1924, гв. ефр., погиб 30.1.1944.
КАРПЕЧКИН Григорий Максимович, р. в 1914, кап. 269-й сд, погиб 22.2.1944.
КОБЗЕВ Василий Васильевич, серж., погиб 24.6.1944.
КОВАЛЕВ Егор Иванович, р. в Брянской обл., Суземский р-н, с. Устарь, ряд., п/п 3608.
КОЛЕСНИК Надежда Яковлевна, р. в г. Донецк, погибла 21.2.1944.

КОМКОВ Иван Алексеевич, ряд., п/п 04147, умер от ран 21.2.1944.

КОПЕЙКИН Алексей Федорович, р. в 1917, ряд., погиб 17.2.1944.

КОПОВ Григорий Иванович, майор, погиб 21.2.1944.

КОРОБЕЙНИКОВ Алексей Григорьевич, р. в 1906 в Кировской обл., Куменский р-н, д. Заостровица, ряд., умер от ран 22.2.1944.

КОРОТКЕВИЧ Александр Федорович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Коротьки, ряд. 347-го сп, погиб 21.2.1944.

КОСТИКОВ Степан Александрович, р. в 1909, умер от ран 21.2.1944.

КОТОМИНА Лидия, р. в Тюменской обл., с. Н. Заимка, ряд. 308-й сд, погибла 2.2.1944.

КРАВЦОВ Иван Антонович, ряд., п/п 04147, умер от ран 11.2.1944.

КУВШИНОВ Георгий Емельянович, старш., п/п 07025, погиб 18.2.1944.

КУЗИН Николай Филиппович, п/п 92146, погиб 21.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Николай Алексеевич, р. в 1924, ст. серж., умер от ран 7.7.1944.

КУРБАЦКИЙ Томаш Григорьевич, р. в 1909, погиб 6.4.1944.

КУЧЕРОВ Николай Афанасьевич, ряд., п/п 04147, умер от ран 21.2.1944.

ЛАРЧЕНКО Артём Мартынович, р. в Гомельской обл., Кормянский р-н, ряд., п/п 04147-Ф, умер от ран 23.2.1944.

ЛАРЬКИН Георгий Иосифович, р. в Пензенской обл., Беднодемьяновский р-н, с. Устье, ряд., погиб 9.2.1944.

ЛЕБЕДЕВ Тимофей Михайлович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Себровичи, ряд., погиб 5.3.1944.

ЛОГАЧЕВ Петр Иванович, ряд., погиб 20.1.1944.

ЛОКТИОНОВ Михаил Васильевич, р. в Курской обл., д. Гнездилово, ст. лейт., умер от ран 20.2.1944.

ЛЬВОВИЧ Илья Яковлевич, р. в Московской обл., Пушкинский р-н, ряд., погиб 20.10.1944.

ЛЮДВАК Василий Григорьевич, р. в 1910 в Винницкой обл., Погребищенский р-н, с. Шурмовка, серж., умер от ран 23.2.1944.

МАРКЕЕВ Василий Владимирович, серж., п/п 04147, умер от ран 26.2.1944.

МАРУШКИН Алексей Федорович, р. в 1896, ряд., п/п 07025, погиб 18.2.1944.

МАРЦЕВИЧ Петр Станиславович, ряд., погиб 5.3.1944.

МИКОЛЮК Порфирий Пименович, ст. лейт., погиб 27.12.1943.

МИШКИН Антон Артемович, ряд., п/п 04147-Ф, погиб 21.2.1944.

МИШКИН Михаил Михайлович, р. в г. Орел, ряд., п/п 04147-Ф, умер от ран 27.2.1944.

МОТОРОВ Иван Петрович, р. в Тульской обл., Суворовский р-н, д. Збродово, ряд., погиб 22.2.1943.

МОХОВИКОВ Никита Ефимович, ряд., умер от ран 22.2.1944.

МОЩИЦКИЙ Федор Петрович, погиб 21.2.1944.

НАТАИНКО Селивестр Иванович, р. в 1907 в Новосибирской обл., с. Краснозерское, ряд., п/п 04147, умер от ран 21.1.1944.

НИГМАТУЛИН Монеур Рахимович, гв. ефр. 339-го гв. сп, погиб 21.2.1944.

НОВАЛИХИН Сергей Андреевич, р. в 1924 в Кировской обл., Халтуринский р-н, ряд., п/п 45811, погиб 17.1.1944.

ОМЕЛЬЧЕНКО Иван Миронович, ряд., п/п 4147-Д, умер от ран 3.2.1944.

ОСТАПЧЕНКО Иван Фадеевич, ряд. 497-го сп, погиб 21.2.1944.

ПАРХОМЕНКО Михаил Леонтьевич, р. в 1924, мл. серж., п/п 03759-А, погиб 2.12.1943.

ПЛАТОНОВ Иван Васильевич, ряд., умер от ран 27.3.1944.

ПОДВЫСОЦКИЙ Павел Антипович, инженер-капитан, п/п 64003, погиб 4.3.1944.

ПОЖЕЛЕНКОВ Михаил Сергеевич, р. в Брянской обл., д. Супонево, мл. серж., п/п 04147-Ф, умер от ран 22.2.1944.

ПОКОТИЛОВ Петр Тарасович, р. в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Вишенки, ряд., п/п 45818, погиб 5.3.1944.

ПОЛЯКОВ Александр Иванович, р. в 1924, серж., п/п 68423, погиб 9.12.1943.

ПОПОВ Павел Иванович, р. в 1923, ряд., п/п 39270, погиб 30.3.1944.

ПРОКАЩЕВ Анатолий Николаевич, мл. серж., п/п 03128, погиб 12.3.1944.

ПЫЧИК Сергей Васильевич, р. в 1905, ряд., п/п 89425, погиб 17.2.1944.

РЕБИК Константин Львович, ряд., погиб 14.3.1944.

РОЩИН Виктор Васильевич, р. в 1925, ряд., умер от ран 1.12.1943.

РУЛЕВ Семен Кузьмич, р. в 1895, погиб 11.3.1944.

РЫЗАЕВ Юлдаш, р. в г. Ташкент, гв. ряд. 339-го гв. сп, погиб 21.2.1944.

РЯЗАНОВ Ефим Иванович, р. в г. Самара, ряд., погиб 28.2.1944.

САЗОНОВ Петр Васильевич, р. в Саратовской обл., Озинский р-н, ст. Озинка, ефр., погиб 9.2.1944.

САЛЕЕВ Иван Платонович, серж., п/п 70580-В, умер от ран 22.2.1944.

САМОВЕНОРОВ Михаил Ефимович, р. в 1905 в г. Новосибирск, серж., погиб 23.2.1944.

САМСОНОВ Иван Ильич, р. в 1924, ефр., погиб 9.2.1944.

САНЬКО Куприян Гаврилович, ряд., умер от ран 14.3.1944.

САПАРОВ Салай, ряд., п/п 41585, погиб 21.2.1944.

СЕМКИН Иван Иванович, серж., умер от ран 26.5.1944.

СЕРГИЕНКО Афанасий Григорьевич, ряд., п/п 04148, умер от ран 21.2.1944.

СЕРГИЕНКО Афанасий Григорьевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 21.2.1944.

СЕУДАЛОВ Андрей Михайлович, ряд., умер от ран 22.2.1944.

СИВОЛАПОВ Трофим Федотович, ряд., п/п 70580, умер от ран 22.2.1944.

СТЕГАНЦОВ Митрофан Николаевич, ряд., п/п 70580, умер от ран 21.2.1944.

СУДАКОВ Иван Федорович, ряд., п/п 04147-Ф, умер от ран 19.2.1944.

ТАЛДЫКИН Яков Сергеевич, р. в 1908, ряд., погиб 27.3.1944.

ТАРАНОВ Александр Демьянович, р. в 1916, серж., умер от ран 9.6.1944.

ТАТАРИН Петр Павлович, ряд., п/п 07025, погиб 28.2.1944.

ТИМОЩЕНКО Андрей Давыдович, р. в 1906, ряд., умер от ран 10.1.1944.

ТИХОНОВ Василий Фролович, ряд., п/п 07025, погиб 20.2.1944.

ТКЕБУЧАВА Апполон Афанасьевич, гв. ряд. 1284-го гв. сп, погиб 24.4.1944.

ТРЕГУБОВА Александра Васильевна, р. в 1924, ефр., погибла 8.4.1944.

ФЕДОРОВ Юрий Константинович, ряд., погиб 9.12.1943.

ХОДЫРЕВ Михаил Степанович, мл. серж., п/п 07025, погиб 18.2.1944.

ЧЕРЕПАХИН Павел Иванович, р. в 1915 в Колмыкии, погиб 3.7.1941.

ШЕЙКИН Виктор Александрович, р. в 1923, гв. ефр., п/п 04147, умер от ран 22.2.1944.

ШКОЛЬНИК Дмитрий Аркадьевич, ст. серж., умер от ран 22.2.1944.

* * *

АМЕЛЬЧЕНКО Роман Никифорович, р. в 1925, ряд., умер от ран 21.2.1944.

ВАНЕНЕКОВ Иван Яковлевич, р. в 1911, ряд., погиб 5.3.1944.

ГРАБАТОВ Василий Владимирович, ряд., погиб 23.2.1944.

ГРИБОВ Николай Евтехович, р. в 1924, ряд., погиб 5.3.1944.

ЛЯЛЬКОВ Василий Яковлевич, р. в 1924, погиб 22.2.1944.

МАРТЫНЕНКО Владимир Иванович, р. в 1898, ряд., погиб 5.3.1944.

МЕЛЬНИКОВ Иван Федорович, р. в 1920, ряд., погиб 6.2.1944.

ПРОХОРОВ Михаил Михайлович, р. в 1920, партизан, погиб 17.12.1942.

СЕРДЮКОВ Иван Кириллович, р. в 1924, ряд., погиб 5.3.1944.

ТИМОШКОВ Максим Трофимович, ряд. 457-го сп, умер от ран 23.2.1944.

УСЕВИЧ Тимофей Афанасьевич, р. в 1914, ряд., погиб в бою 5.3.1944.

ШАЛОВ Афанасий Федорович, р. в 1902, ряд., умер от ран 22.2.1944.

ЖУРАВИЧСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ГУТА

АНДРЕЕВ Николай Михайлович, р. в Курганской обл., Лебяжьевский р-н, с. Елашное, серж., п/п 54310, погиб 29.11.1943.

АНДРЮКОВ Михаил Павлович, р. в 1910 в Саратовской обл., Екатериновский р-н, д. Етара, мл. серж., п/п 54310, погиб 29.11.1943.

АНТОНОВ Егор Васильевич, р. в 1913 в Липецкой обл., с. Трубетчино, ряд., погиб 29.11.1943.

АРХИПОВ Николай Дмитриевич, р. в Красноярском крае, Ачинский р-н, Ястребовский с/с, д. Барабановка, ряд., п/п 29819, погиб 15.5.1944.

БАСАКОВ Афанасий Семенович, р. в 1908, погиб 4.1.1944.

БАТРАМЕЕНКО Василий Егорович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, ряд., п/п 56330, погиб 28.11.1943.

БОЙКО Петр Прокофьевич, р. в 1915 в Приморском крае, серж., погиб 1.2.1944.

ВАСЮКОВ Александр Степанович, р. в 1924, погиб 29.11.1943.

ВЕБИЦКИЙ Николай Иванович, р. в Гомельской обл., ряд., п/п 54310-Б, погиб 29.11.1943.

ЕГОРЯН Мамикон Мкртыгович, р. в 1924 в Армении, Разданский р-н, с. Аланарс, ряд., погиб 30.5.1944.

ЗАХАРОВ Павел Филиппович, р. в г. Новосибирск, серж., погиб 29.11.1943.

ЗУЕВ Федор Григорьевич, р. в Ново-Сибирской обл., мл. серж., п/п 56330, погиб 29.11.1943.

ИВАНОВ Алексей Павлович, ст. лейт., погиб 8.5.1944.

КОЛЧИН Василий Андрианович, р. в Екатеринбургской обл., Серовский р-н, серж., погиб 29.11.1943.

КОНДРАТЬЕВ Борис Андреевич, серж., погиб 29.11.1943.

КОСОЖИХИН Александр Афанасьевич, серж., п/п 54310, погиб 29.11.1943.

МАКАРОВ Иван Васильевич, ряд., п/п 56330, погиб 29.11.1943.

МАРКОВ Алексей Яковлевич, р. в Тверской обл., д. Заручье, серж., п/п 57246, погиб 21.3.1944.

МАРТИРОСЯН Георгий Александрович, р. в Армении, Левинаканский р-н, ряд., п/п 20770, погиб 5.6.1944.

НЕФЕДОВ Григорий Михайлович, р. в Мордовии, с. Козеевка, ряд., п/п 39819, погиб 3.5.1944.

НЕХОРОШЕВ Михаил Егорович, р. в 1920 в Коми АССР, с. Помоздино, лейт., погиб 29.11.1943.

НОВИКОВ Василий Афанасьевич, р. в Могилевской обл., Краснопольский р-н, ряд., погиб 29.11.1943.

ПУЧКОВ Евгений Павлович, майор 28-й сд, погиб 5.6.1944.

РОДОМАНОВ Николай Иванович, р. в Брянской обл., д. Вельжичи, ряд., п/п 54310, погиб 29.11.1943.

САЛТЫБАЕВ Джумадил, р. в Киргизии, с. Чалдавар, ряд., погиб 29.11.1943.

УДАРАТИН Евгений Иванович, р. в Пермской обл., ряд., погиб 29.11.1943.

ФЕСЬКОВ Федор Яковлевич, р. в Орловской обл., с. Лопотки, ряд., погиб 28.11.1943.

ШИРЯЕВ Иван Федорович, р. в Тульской обл., д. Домбино, мл. серж., п/п 49837, погиб 3.5.1944.

ШКАРУПА Петр Афанасьевич, р. в г. Самара, мл. серж. сп, погиб 20.11.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ЖУРАВИЧИ

АБРАМОВ Тимофей Прохорович, ряд. 238-го сп, погиб 28.11.1943.

АВРАМОВ Егор К.

АГЕЕВ Иван Алексеевич, ряд. 290-го сп, погиб 2.12.1943.

Памятник на братской могиле советских воинов в д. Новые Журавичи.

АПАЛОСОВ Петр Васильевич, ряд., п/п 68423, погиб 25.11.1943.

АРТЮШИН Иван Агеевич, р. в 1919, серж., погиб 30.11.1943.

АРХИПОВ Александр Иванович, ряд., п/п 03564, погиб 25.11.1943.

АФОНИН Константин Федорович, ефр. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

БАЕВ Ефим Федорович, серж., умер от ран 26.11.1943.

БАЙКАНОВ Придон, п/п 58526, погиб 20.10.1943.

БАЛАКИРОВ Константин Иванович, ряд. 238-го сп, погиб 26.2.1944.

БАРАНКОВ Василий Тимофеевич, р. в 1922, ряд., погиб 26.11.1943.

БАРЫШНИКОВ Михаил Петрович, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

БАСОВ С. Антонович.

БЕЛЕЦКИЙ Иван Алексеевич, р. в 1910 в Волгоградской обл., с. Старая Пастава, ряд., погиб в декабре 1943.

БЕЛЯЕВ Михаил Андреевич, ряд., погиб 30.11.1943.

БОЗИК Семен Н.

БОЙКОВ Степан Иванович, р. в 1909, серж., погиб 24.2.1944.

БОРОЗДИН Леонид Маркович, ряд. 238-го сп, погиб 25.11.1944.

БУДИЛОВСКИЙ Федор Константинович, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

БУКЕТОВ Д. Кир.

БУНАКОВ Константин Дмитриевич, ряд. 238-го сп, погиб 3.12.1943.

БУРКОВ Иван Акимович, р. в 1900, ряд., п/п 33445, погиб 8.12.1943.

ВАЛИЕВ Сахан Валиевич, р. в 1925, ряд. 1020-го сп, умер от ран 6.11.1943.

ВАСИЛЬЕВ Иван Васильевич, кап., погиб 21.6.1944.

ВАСИЛЬЕВ М. И.

ВАСЬКИН Кондрат Егорович, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ВИТАНЬ Иван А.

ВЛАДИМИРОВ Владимир Дмитриевич, гв. ряд., погиб 9.2.1944.

ВЛАДИМИРЦЕВ Владимир Иванович, ряд. 238-го сп, погиб 3.12.1943.

ВЛАСОВ Борис Николаевич, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ВОЛКОВ Василий Федорович, серж. 1022-го сп, погиб 27.11.1943.

ВОЛЬГАЧЕВ Ф. К.

ВОРОБЬЕВ Александр Иванович, ряд., погиб 25.11.1943.

ВЫЧЕГЖАНИН Семен Васильевич, лейт. 290-го сп, погиб 25.12.1943.

ГЛАЗЫРИН Сильвестр Филиппович, р. в 1898, ряд., умер от ран 11.4.1944.

ГЛАТКОВ Кондратий Егорович, р. в 1921, старш., погиб 2.12.1943.

ГОЛУБЕВ Анатолий Николаевич, ряд., п/п 68423, погиб 25.11.1943.

ГОЦМАН Михаил Антонович, ряд., погиб 25.11.1943.

ГРАДОБОЕВ Иван Васильевич, серж., погиб 21.4.1944.

ГРИБАЧЕВ Кондратий Минаевич, ряд. 238-го сп, погиб 26.2.1944.

ДАВЫДОВ Валентин Нестерович, ряд., погиб 10.1.1944.

ДАНИЛЕНКО Алексей Архипович, ряд., погиб 25.11.1943.

ДЕМАКОВ Николай Николаевич, старш. 186-й сд, погиб 24.11.1943.

ДЕМИН Михаил Панкратович, р. в 1920, ряд., погиб 2.12.1943.

ДОРОНИН Григорий Михайлович, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ДУДИН Дмитрий Александрович, р. в 1913, ряд., п/п 70580-В, умер от ран 25.11.1943.

ДЬЯКОВ Петр Мефонтович, ряд., погиб 9.12.1943.

ЕМЕЛЬЯНОВ Владимир Павлович, ряд. 238-го сп, погиб 28.11.1943.

ЕРИЦЯН Самсон Петросович, р. в 1910, ст. серж., п/п 70580, погиб 17.11.1943.

ЖЕБИН Алексей Филиппович, ряд. 290-го сп, погиб 26.11.1943.

ЗАЙЦЕВ Жорж Терентьевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Рудня, ряд., умер от ран 1.12.1943.

ЗАРУЧЕВСКИЙ Петр Тарасович, ряд., п/п 03564, погиб 29.3.1944.

ИГНАТЕНКО Алексей Назарович, ряд., погиб 12.7.1941.

ИГНАТЕНКО Иван Никифорович, р. в 1918, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ИСАКОВ Илья Андреевич, ефр. 238-го сп, погиб 28.2.1944.

КАЛИНОВСКИЙ Иван Дмитриевич, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

КАСЬЯНОВ Александр Иванович, майор, погиб 19.3.1944.

КЛЮЕВ Дмитрий Иванович, ряд., погиб 9.2.1944.

КЛЮЧНИКОВ Иван Петрович, старш. 1022-го сп, погиб 24.11.1943.

КОДЫМСКИЙ Аким Илларионович, р. в 1896, ряд., погиб 26.2.1944.

КОЗЛОВ Василий Иванович, р. в 1914, погиб в декабре 1943.

КОЗЛОВСКИЙ Михаил Алексеевич, р. в 1902 в г. Гомель, ряд., п/п 03564, погиб 29.3.1944.

КОЗЯВИН Фрол Иосифович, ряд. 238-го сп, погиб 26.2.1944.

КОЛБАС Гавриил Иванович, р. в 1911 в Брянской обл., Клинцовский р-н, п. Кипель, серж., погиб 5.12.1943.

КОПОСОВ Василий Трофимович, р. в Кировской обл., д. Дудницы, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

КОПЫТОВ Григорий Степанович, р. в 1908 в г. Екатеринбург, мл. лейт. 238-го сп, погиб 28.2.1944.

КОРНЕЕВ Анатолий Васильевич, погиб 30.11.1943.

КОСАРЕВ Николай Григорьевич, р. в г. Москва, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

КОЩЕЕВ Александр Константинович, ряд. 238-го сп, погиб 25.2.1944.

КРАСЕВИЧ Яков Петрович, р. в Могилевской обл., Славгородский р-н, д. Заглинное, ряд., п/п 03564, погиб 29.3.1944.

КРЫНИН Николай Егорович, р. в 1924 в Орловской обл., Новодеревеньковский р-н, серж., погиб 9.12.1943.

КУЗНЕЦОВ Петр Васильевич, р. в г. Пятигорск, лейт., погиб 24.11.1943.

КУЗЬМЕНКО Андрей Данилович, командир отделения 186-го сп, погиб 28.11.1944.

КУЛАГИН Иван Спиридонович, р. в г. Самара, ряд. 238-го сп, погиб 28.11.1943.

ЛЕПЕЕВ Иван Матвеевич, ряд. 1022-го сп, погиб 26.11.1943.

ЛЕЩЕНКО Семен Иванович, серж., умер от ран 11.5.1944.

ЛИПИЛИН Георгий Васильевич, р. в 1922 в Московской обл., ряд., п/п 70580-В.

ЛИФАНОВ Михаил Алексеевич, р. в 1912, ряд., п/п 4330, умер от ран 9.8.1941.

ЛУКАЧЕВИЧ Владимир Д., р. в 1923, серж., п/п 01017, погиб 3.12.1943.

ЛУКАШЕНКО Логин Прокофьевич, п/п 33415, погиб 22.2.1944.

ЛУШНИН Прокофий Федорович, серж., погиб 27.2.1944.

МАДЫМАРОВ Акбарапи, ряд. 238-го сп, погиб 26.11.1943.

МАЗАЛЕВ Павел Пантелеевич, ряд., п/п 33415, погиб в сентябре 1943.

МАКАРЕНКО Николай Кузьмич, р. в 1925, ряд., погиб 10.12.1943.

МАКЛЕЦОВ Василий Афанасьевич, ряд., погиб в сентябре 1943.

МАКСИМОВ Иван Иванович, р. в 1904, ефр., погиб 27.11.1943.

МАМЕДОВ Сулейман Мартузович, погиб 31.12.1943.

МАМОНЕНКО Николай Михайлович, ряд. 1020-го сп, умер от ран 29.11.1943.

МАРКОВ Николай Яковлевич, р. в 1917, ряд., п/п 32426, погиб 2.12.1943.

МАТВЕЕВ Павел Ильич, серж., погиб 14.11.1943.

МИЛЬШИН Леонид Павлович, лейт. 1022-го сп, погиб 30.12.1943.

МИНЧЕНКО Савелий Васильевич, ряд., погиб 26.11.1943.

МОТОРЕНКО Иван Андреевич, ряд., п/п 70580-В, умер от ран 20.11.1943.

НАУМОВ Иван Зосимович, старш., погиб 31.12.1943.

НЕНЧИН Яков Федорович, р. в Харьковской обл., д. Малиновка, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

НЕСТЕРЕНКО Андрей Тихонович, мл. лейт., п/п 01017, погиб 29.11.1943.

НЕСТЕРОВ Филипп Федорович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Мурин Бор, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

НИКИТИН Николай Дорофеевич, р. в 1925, ряд., погиб 10.12.1943.

НИКУЛИН Федор Семенович, р. в 1909 в г. Нижний Новгород, серж., погиб 20.4.1943.

НОВИКОВ Иван Васильевич, р. в Пермской обл., г. Кизел, ст. лейт. 238-го сп, погиб 25.11.1943.

ПАВЛЮКОВ Максим Адамович, р. в 1903 в Могилевской обл., Краснопольский р-н, д. Маринополье, ряд., погиб 28.11.1943.

ПОДОБЕД Иван Леонтьевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Церковище, ряд. 290-го сп, погиб 28.11.1943.

ПОДТУРКИН Виктор Демьянович, ряд., погиб 28.3.1944.

ПОХОЖАЛОВ Кирилл Евгеньевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Норкино, ряд. 290-го сп, погиб 28.11.1943.

ПУМПУЛЕВ В. Н.

РЕВО Павел Андреевич, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

РЕДЬКО Адам Семенович, р. в 1921, серж., п/п 5742, погиб 28.1.1944.

РОМАНОВ Михаил Николаевич, ряд., п/п 29486, погиб 29.11.1943.

РЯЗАПОВ Камельян Гасеевич, р. в Башкирии, Благовещенский р-н, ряд. 238-го сп, погиб 25.11.1943.

САВОСТЬЯНОВ Игнат Акимович, р. в Могилевской обл., Славгородский р-н, д. Заболотье, ряд. 290-го сп, погиб 25.2.1943.

САЗОНОВ Алексей Михайлович, р. в Брянской обл., Жуковский р-н, д. Дядьковичи, ряд. 238-го сп, погиб 5.12.1943.

САТВАНДИЕВ Худайберди, ряд., погиб 29.12.1943.

САЮТИН Алексей Спиридонович, р. в г. Чимкент, ст. лейт. 238-го сп, погиб 25.6.1944.

СЕМИН Василий Михайлович, р. в 1922, ряд. 1020-го сп, умер от ран 29.1.1943.

СЕРЯКОВ Егор Степанович, ряд. 280-го сп, погиб 29.11.1943.

СИДОРОВ Алексей Кузьмич, р. в 1913, ряд. 238-го сп, погиб 29.11.1943.

СИДОРОВ Сергей Евсеевич, серж. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

СИМУТЕНКО Андрей Федорович, ряд. 238-го сп, погиб 3.12.1943.

СЛЕПЦОВ Василий Матвеевич, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

СМОЛКИН Иосиф Б.

СОЛОВЕЙ Петр Никитович, политрук 1014-го сп, умер от ран 19.4.1944.

СТАРИКОВ Борис Михайлович, р. в 1923 в Московской обл., Дмитровский р-н, ефр., п/п 70418, погиб 27.11.1943.

СТОЛБОВ Петр Гаврилович, ряд. 290-го сп, погиб 29.11.1943.

СТРЕЛЬЦОВ Павел Алексеевич, ряд., умер от ран 1.12.1943.

СТРИЖЕНКО Василий Леонтьевич, р. в 1903, ряд., п/п 03564, погиб 28.3.1944.

СУЗДАЛЕВ Петр Агафонович, ряд. 290-го сп, погиб 28.11.1943.

СЧАСТЛИВЦЕВ Дмитрий Галанович, ряд., умер от ран 24.5.1944.

ТИМОНИН Семен Константинович, р. в 1913, ст. серж., погиб 26.11.1943.

ТИШИНЕВ Сергей Николаевич, ефр. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ТРАШКОВ Иван Степанович, р. в 1920, кап., погиб 29.11.1943.

ТРЕПАЧЕВ Алексей Васильевич, ефр., п/п 45994-Н, погиб 19.5.1944.

ТЯПЛЕЛЬНИКОВ Петр Яковлевич, мл. лейт., погиб 26.6.1944.

ФАДЕЕВ Афанасий Родионович, мл. серж., умер от ран 27.11.1943.

ФЕДОРИСТОВ Андрей Гаврилович, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1944.

ФРОЛЕНКО Дмитрий Ерофеевич, ряд. 238-го сп, погиб 28.2.1943.

ФРОЛОВ Николай Егорович, ряд. 290-го сп, погиб 26.11.1943.

ФУКАЛОВ Григорий Семенович, ефр. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ХАМДАМОВ Иманали, р. в 1912, ряд., п/п 64037-Т, погиб 27.1.1943.

ХАРИТОНОВ Николай Дмитриевич, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ХОХЛОВ Григорий Васильевич, р. в 1914, ст. серж. погиб 25.11.1943.

ЦИХИЛОВ Камиль, р. в 1910, ряд., п/п 04147, умер от ран 14.1.1944.

ЦУРИКОВ Сергей Петрович, ряд. 238-го сп, погиб 28.2.1944.

ЧЕРНЕНОК Павел Самойлович, р. в 1910, ряд., п/п 1174.

ЧЕРНОВ Михаил Михайлович, ряд., погиб 26.11.1943.

ШАЙТУРА Михаил Егорович, ряд., погиб 25.11.1943.

ШАЛАЕВ Иван Фадеевич, политрук 113-го сп, погиб 22.3.1944.

ШАТАЛОВ Михаил Степанович, ряд., п/п 51859-Ю, погиб 7.12.1943.

ШАТОВ Григорий Ильич, п/п 01157, погиб 27.11.1943.

ШЕВЧЕНКО Петр Иванович, лейт. 866-го сп, погиб 25.11.1943.

ШЕСТЕРНЕВ Леонид Михайлович, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ШИРИН Никифор Федотович, ефр., п/п 45997, погиб 26.11.1943.

ШКЕТОВ Семен Игнатьевич, ряд. 238-го сп, погиб 28.11.1943.

ЯГУТКО Иван К.

ЯКОВЛЕВ Михаил Петрович, ряд., п/п 70580-В, умер от ран 30.11.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ХАТОВНЯ

АНДАКУЛОВ Куил Кош., серж., погиб 27.11.1943.

АХМЕДОВ С. С., погиб 7.12.1943.

АШАРИН Анатолий Васильевич, ряд., погиб 28.6.1943.

БИГАЗИЕВ Исак, р. в 1897, ряд., погиб 28.11.1943.

БИРЮКОВ Иван Тимофеевич, ряд., погиб 28.11.1943.

БУСАЕВ Алексей Митрофанович, ряд., погиб 28.11.1943.

ВАЛУЕВ Иван Никитович, р. в 1918, погиб 25.11.1943.

ВАРАКОСОВ Павел Михайлович, ст. серж., погиб 29.11.1943.

ГЛУШАНКОВ, ряд., умер от ран 5.3.1944.

ГЛУШКОВ Петр Александрович, р. в 1905, ряд., погиб 1.12.1943.

ГОЛУБКИН Дмитрий Иванович, ряд., погиб 29.11.1943.

ГОРБИКОВ Дмитрий Карпович, ряд., погиб 27.11.1943.

ДЕМЧЕНКО Иван Михайлович, р. в 1907, ряд., погиб 29.11.1943.

ДРОБЫШЕВ Дмитрий Владимирович, ефр., погиб 30.11.1943.

ЕГОРОВ Андрей Александрович, мл. серж., погиб 28.11.1943.

ЖИГАЛЕВ Александр Гаврилович, ряд., п/п 39826, погиб 28.2.1944.

ЖУКОВ Михаил Иванович, ряд., п/п 39828, погиб 26.11.1943.

ЖУКОВ Николай Иванович, ряд. 1020-го сп, погиб 30.11.1943.

ЗИЯУТДИНОВ Нашетунлах, ряд., погиб 27.11.1943.

ИЗВЕКОВ Андрей Макарович, р. в 1912, ряд., п/п 70418-1, погиб 28.11.1943.

ИРУГОВ, ряд., умер от ран 26.6.1944.

КАЗАЧЕК Петр Емельянович, мл. лейт., п/п 39826, погиб 28.11.1943.

КОЗЛОВ Петр Титович, р. в г. Семипалатинск, ряд. 1020-го сп, погиб 27.11.1943.

КОМКОВ Павел Андреевич, р. в 1924 в Орловской обл., Новосильский р-н, ряд., погиб 27.11.1943.

КОСЕНКО Василий Андреевич, р. в Липецкой обл., с. Борино, ряд. 1020-го сп, погиб 28.11.1943.

ЛОБАЧЕВ Александр Борисович, ряд., п/п 39826, погиб 27.12.1943.

МАЖНИКОВ Тихон Филиппович, ряд. 1020-го сп, погиб 28.11.1943.

МАЖУХИН Дмитрий Сергеевич, ряд., п/п 39826, погиб 27.11.1943.

МАЛЬШЕН Александр Павлович, ряд., п/п 39826, погиб 26.11.1943.

МИРОШКИН Константин Трофимович, ряд. 457-го сп, погиб 28.11.1943.

НАПАЛЬСКИХ Николай Афанасьевич, р. в Кировской обл., с. Аджик, ряд., п/п 70418, погиб 28.11.1943.

ОВЧАРОВ Василий Васильевич, р. в Воронежской обл., г. Калач, старш. 1020-го сп, погиб 27.11.1943.

ПЕТРОВ Михаил Илларионович, р. в Ярославской обл., с. Быково, ефр., п/п 39826, погиб 26.11.1943.

ПИПЧЕНКО Иван Иванович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, ряд., п/п 39826, погиб 28.11.1943.

ПЛАКСИНКО Павел Федорович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Мурин Бор, ряд., п/п 39826, погиб 26.11.1943.

ПЛОЖИН Павел Иванович, р. в 1899, ряд., умер от ран 14.3.1944.

ПОТЕХИН Анатолий Федорович, ряд. 1020-го сп, погиб 28.11.1943.

ПОТКИН Матвей Алексеевич, ряд., п/п 70418, погиб 29.11.1943.

РОМЕЛЬ Николай Александрович, мл. серж., умер от ран 10.1.1944.

САЗОНОВ Василий Григорьевич, ряд., погиб 7.12.1943.

СЕМЕРИКОВ Николай Петрович, р. в 1912, ряд., п/п 704-1, погиб 30.11.1943.

СУББОТИН Дмитрий Петрович, р. в 1901 в Пензенской обл., с. Бессоновка, п/п 1020, серж., погиб 1.12.1943.

ТЕРЕШИН Николай Ильич, р. в 1923, ряд. 1020-го сп, погиб 29.11.1943.

ФЕДОРОВ Яков Дмитриевич, р. в 1907, ряд., п/п 39826, погиб 28.12.1943.

ФЕТЮХИН Василий Федорович, ряд., погиб 28.11.1943.

ФРОЛЕНКОВ Михаил Денисович, мл. серж., п/п 39826, погиб 28.11.1943.

ХУТОРЦОВ Павел Ильич, мл. лейт. 1020-го сп, погиб 29.11.1943.

ЧЕХОВСКИЙ Федор Ефимович, серж. 1020-го сп, погиб 27.11.1943.

ЧИВКУНОВ Петр Александрович, серж. 1022-го сп, погиб 30.11.1943.

ЧИГРИНЕВ Петр Митрофанович, ряд. 1020-го сп, погиб 21.11.1943.

ШАГИН Александр Иванович, ряд., погиб 28.2.1943.

ШМАЧКОВ Дмитрий Дмитриевич, р. в 1908, мл. серж., п/п 70918, погиб 30.11.1943.

ШУМИЛИН Степан Николаевич, ряд. 1020-го сп, погиб 28.11.1943.

* * *

КОЧЕВ Иван Иванович, серж., погиб 5.12.1943.

НАГИХ Петр Михайлович, р. в Воронежской обл., ряд., умер от ран 9.7.1944.

ПРОВОЛОВ Иван Павлович, р. в 1922 в Омской обл., лейт. 1316-го сп, умер от ран 26.11.1943.

ПРОВОРОВ Павел Степанович, ряд., п/п 49936, умер от ран 26.11.1943.

ПРОСОЛОВ Иван Павлович, лейт., п/п 49936, умер от ран 26.11.1943.

САФРОШКИН Иосиф Борисович, р. в 1899 в Тульской обл., Суворовский р-н, д. Кипеть, ряд., погиб 3.12.1943.

ШАПОВАЛОВ Леонид Иванович, ряд., п/п 47976, умер от ран 3.7.1944.

* * *

АБРАМОВ Сергей Сергеевич, р. в 1908, ряд., погиб 29.12.1943.

АЛЕКСЕЕВ Сергей Васильевич, р. в 1925, ряд., п/п 35826, погиб 25.11.1943.

АЛЕКСЕЕВ Яков Васильевич, ст. сержант.

АТЧАЛКО Василий Константинович, ряд., погиб 27.11.1943.

АФАНАСЕНКО Р.

АФАНАСЬЕВ Федор Васильевич, р. в 1918, серж. 1018-го сп, 269-й сд, погиб 26.11.1943.

БАБАЙЛОВ Александр Леонидович, ряд., погиб 8.12.1943.

БАЗЫЛЕВ Василий Якимович, ряд., погиб 25.11.1943.

БЕЗБОЖКОВ Георгий Константинович, р. в 1903, полковник, погиб 31.3.1944.

БЕЛОУСОВ Николай Никитович, ефр., погиб 25.11.1944.

БОГОМОЛОВ Иван Егорович, р. в 1917, ряд., погиб 22.4.1944.

БОРДИЛОВСКИЙ Викентий Станиславович, ряд., умер от ран 28.1.1944.

БОРТИК Н. И.

БРАГИН Алексей Николаевич, ряд., погиб 9.12.1943.

БУГАЕВ И. К.

БЫКОВ Родион Иванович, п/п 37622, погиб 25.11.1944.

ВИНЕВЦЕВ Михаил Алексеевич, ряд., погиб 8.12.1943.

ВИННИКОВ А. Е.

ВИННИКОВ П. С.

ВИШЕВЦЕВ Михаил Алексеевич, серж., погиб 8.12.1943.

ВОЛКОВ Михаил Степанович, мл. серж., погиб 15.5.1944.

ВОЛКОВ Павел Моисеевич, ряд., погиб 13.1.1944.

ГАВРИЛЕНКО Василий Иванович, ряд., погиб 25.11.1943.

ГАВРИЛИН Павел Яковлевич, мл. серж., погиб 6.1.1944.

ГАЛИЧ Георгий Иванович, ефр., погиб 7.12.1943.

ГЕРМАН (Ирман) Григорий Абрамович, мл. лейт., погиб 26.11.1943.

ГОЛОВАНЬ Степан Гаврилович, р. в 1904, ряд., погиб 24.12.1943.

ГОЛОТА Иван Федотович, мл. серж., погиб 26.3.1944.

ГОЛУБ Иосиф Васильевич, ст. серж., погиб 2.2.1944.

ГОРЕЛОВ Иван Акимович, р. в Брянской обл., Унечский р-н, ряд., п/п 49936, погиб 14.12.1943.

ГРУШИН Н.

ГУСАРОВ Иван Григорьевич, лейт., погиб 8.12.1943.

ДАВЫДЕНКО Дмитрий Алексеевич, ряд., погиб 7.12.1943.

ДЕМИДОВ Николай Иванович, гв. лейт., погиб 24.6.1944.

ДЕХТЯРОВ Александр Дмитриевич.

ДУДАРЕВ Андрей Алексеевич, ряд., погиб 25.11.1943.

ДУРБЫЕВ Анатолий, р. в 1914, серж., погиб 7.12.1943.

ЕГОРОВ Василий Григорьевич, мл. лейт., погиб 25.11.1943.

ЕРМОЛЕНКО Василий Ефимович, погиб 23.3.1944.

ЖАРКОВ Максим Федорович, ряд. 11122-го сп, погиб 7.12.1943.

ЖАРКОВ Михаил Федорович, ряд., погиб 7.12.1943.

ЖДАНОВ Газанроян Шариазд., ряд. 120-го сп, погиб 3.12.1943.

ЖУКОВ Алексей Лаврентьевич, ряд. 856-го сп, погиб 7.12.1943.

ЗЫКОВ Владимир Кузьмич, ефр., п/п 34826, погиб 26.11.1943.

ИВАНОВ Михаил Павлович, лейт. 1022-го сп, погиб 8.12.1943.

ИВАНОВ Николай Гаврилович, серж. 1022-го сп, погиб 8.12.1943.

ИСМАИЛ Собир, ряд., п/п 9826, погиб 25.11.1943.

КАЗАКОВ Илья Яковлевич, ефр., п/п 01157, погиб 9.12.1943.

КАЗАКОВ Николай Прокофьевич, мл. серж., умер от ран 6.1.1944.

КАРАСЕВ В. С.

КАРЧИН Илья Михайлович, ряд., п/п 30823, погиб 25.11.1943.

КАЦНЕЛЬСОН Б. А.

КАШЕНКОВ Николай Николаевич, п/п 39826, умер от ран 27.12.1943.

КОЖИН Владимир Сергеевич, ряд., п/п 39826, погиб 25.11.1943.

КОНОНОВ Сергей Васильевич, р. в Алтайском крае, Рубцовский р-н, с. Веселоярск, ряд., п/п 49936, умер от ран 15.11.1943.

КОНЦЕВОЙ Терентий Филиппович, р. в Могилевской обл., Славгородский р-н, ряд., умер от ран 14.2.1944.

КОРОЛЕВ Г. А.

КОРЧАГИН Иван Антонович, р. в Липецкой обл., с. Высокополье, ст. серж., п/п 29534, погиб 26.6.1944.

КРАСАКОВ Виктор Федорович, р. в Могилевской обл., Чаусский р-н, серж. 1022-го сп, погиб 30.11.1943.

КУРАСОВ Иван Михайлович, р. в Курской обл., с. Глебово, серж. 1022-го сп, погиб 7.12.1943.

КУРАСОВ Николай Иванович, п/п 41035, погиб 26.5.1944.

КУХАРЕНКО И. И.

КУЦОВ Сергей Дмитриевич, р. в Брянской обл., г. Почеп, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

КУЧУМОВ Василий Григорьевич, ряд., п/п 49936, умер от ран 6.12.1943.

ЛОВАНЕЦКИЙ Иван Николаевич, ряд. 682-го сп, умер от ран 15.1.1944.

МАЙСУРАДЗЕ Исаак Александрович, серж., п/п 68423, погиб 7.12.1943.

МАКАРОВ Тихон Степанович, р. в 1921, погиб 25.6.1944.

МАРТЫНОВ Иван Петрович, ряд., п/п 70580-В, умер от ран 16.1.1944.

МАРЧЕНКО А. Д., рядовой.

МАРЧЕНКО Ф. У.

МАСЛОВ Николай Иванович, ряд. 76-го гв. тяжелого танкового полка, погиб 22.2.1944.

МЕШАНИНОВ Лев Александрович, серж. 1020-го сп, погиб 9.12.1943.

МЫСЯГИН Василий Степанович, р. в Нижегородской обл., с. Н. Верез, лейт., погиб 26.12.1943.

НОВОЖИЛОВ Николай Михайлович, р. в Тверской обл., Кимский р-н, д. Шотлово, ряд., п/п 21440, погиб 25.11.1943.

ОСИПОВ Константин Константинович, р. в г. Орел, ряд., п/п 39826, погиб 26.11.1943.

ПАВЛОВ Николай Александрович, р. в Тульской обл., д. Фроловка, ефр., погиб 8.12.1943.

ПАРАМОНОВ Александр Павлович, р. в 1924 в г. Белгород, серж. 856-го сп, погиб 28.11.1943.

ПАХОЛКОВ Андрей Кириллович, р. в 1906 в Вологодской обл., Николаевский р-н, д. Быстрая, ряд., погиб 25.11.1943.

ПЕРМИНОВ Леонид Андреевич, р. в Кировской обл., Свечинский р-н, лейт., погиб 25.11.1943.

ПЕРЦЕВ Василий Константинович, р. в Ярославской обл., ряд. 1022-го сп, погиб 6.12.1943.

ПЕТРЕЕВ Тимофей Федорович, ряд., умер от ран 17.1.1944.

ПЕТРОВ Константин Сергеевич, ряд. 856-го сп, погиб 3.12.1943.

ПЕТРОВ Николай Александрович, р. в Ярославской обл., Рыбинский р-н, ряд., п/п 39826, погиб 26.11.1943.

ПЕТРОВ Николай Алексеевич, ряд., п/п 39826, погиб 26.11.1943.

ПОДЛУБНЫЙ Федор Алексеевич, серж., п/п 33863, погиб 30.11.1943.

ПОЛТОРАЦКИЙ Алексей Иванович, р. в 1912, ряд., погиб 8.9.1943.

ПОЛЫНКИН Иван Афанасьевич, р. в 1922, ряд., п/п 39826.

ПТИЦЫН Петр Александрович, р. в Курганской обл., Щадринский р-н, ряд., п/п 51259, погиб 7.12.1943.

РАДИОШКИНА Анна Гавриловна, р. в г. Рязань, рядовая, п/п 07357, погибла 23.10.1943.

РАСТОРГУЕВ Иван Григорьевич, ст. серж., п/п 39826, погиб 26.2.1943.

РОДИЧЕВ Сергей Михайлович, р. в Орловской обл., Шаблыкинский р-н, с. Рядовичи, ряд. 556-го сп, погиб 23.10.1943.

РОЖАНОВ Степан Петрович, р. в 1909, ряд., п/п 56330, погиб 24.6.1944.

РОЖИН Валентин Еремеевич, р. в Екатеринбургской обл., Байкаловский р-н, ряд., п/п 56330, умер от ран 5.1.1944.

САДОВНИКОВ И. А.

САЗОНОВ Григорий Иванович, р. в 1909, погиб 28.11.1943.

СЕЛИВАНОВ Г. А.

СЕРДНИКОВ Иван Тихонович, ефр., п/п 01157, погиб 28.11.1943.

СИЗОНЕНКО Алексей Борисович, ряд., п/п 45954, погиб 7.12.1943.

СЛУГИН Иван Максимович, ряд., п/п 56330, умер от ран 5.1.1944.

СНЕГИРЕВ Иван Емельянович, р. в 1919, гв. ст. лейт., погиб 25.11.1943.

СОБОЛЕВ Ефим Абрамович, р. в 1902, ряд., п/п 56330, умер от ран 5.1.1944.

СОЛОДЯНКИН Сергей Алексеевич, ряд., п/п 39826, погиб 26.11.1943.

ТАРАСЕНКО Михаил Максимович, ряд., п/п 459554, погиб 7.12.1943.

ТАСТАНБЕКОВ Ирек, ряд., п/п 10418, погиб 28.11.1943.

ТРАШКОВ Иван Степанович, р. в 1920 в Костромской обл., Идринский р-н, кап., погиб 29.11.1943.

УСМАНОВ Насим, р. в 1917, ряд. 1022-го сп, погиб 7.12.1943.

ФЕДКЕВИЧ Моисей Филиппович, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

ФЕДОСЕНКО Иван Федорович, ряд. 1345-го сп, погиб 29.2.1944.

ФЕДОСЕНКО Михаил Матвеевич, ряд., п/п 39826, погиб 26:11.1943.

ХАБАРОВ Александр Моисеевич, ряд., п/п 68432, погиб 7.12.1942.

ХРУЩЕВ Петр Васильевич, ряд., умер от ран 23.1.1944.

ЧЕРНЕНКО И. И.

ЧЕРНЕНКО П. И.

ЧЕТВЕРИКОВ Владимир Павлович, р. в 1923, ряд., погиб 25.11.1943.

ЧУГАЕВ Антон Миронович, р. в 1904, ряд., умер от ран 10.12.1943.

ШАБАНОВ Кузьма Устинович, погиб 30.3. 1943.

ШАПИРО Л. М.

ШАПОВАЛОВ Леонид Иванович, ряд., п/п 47476, умер от ран 3.7.1944.

ШЕВЕЛЕВ Арефий Федорович, ряд., п/п 54320, умер от ран 3.12.1943.

ШКЛЯРОВ Алексей Иванович, ряд. 682-го сп, умер от ран 11.1.1944.

ШКЛЯРОВ Степан Ник-ч, ряд., п/п 29461, умер от ран 4.12.1943.

ШУМАЕВ Роман Степанович, ряд., п/п 56330, умер от ран 5.1.1943.

ШУМАКОВ Василий Андреевич, ряд., погиб 23.11.1943.

ЮДАСОВ Михаил Гаврилович, ряд. 1022-го сп, погиб 8.12.1943.

ЮРИТАЕВ Михаил Евграфович, мл. лейт., умер от ран 5.1.1944.

ЗАБОЛОТСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ЗАБОЛОТЬЕ

АЛЕШИН Семен Сергеевич, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

АРХИПОВ Михаил Иванович, погиб 22.2. 1944.

БАРАНОВ Захар Кузьмич, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

БАРАНОВ Захар Петрович, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

БЕЖИЦКИЙ Прокофий Егорович, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

БЛОХИН Николай Савич, р. в 1921, погиб 25.6.1944.

БОЛТУНОВ Аккакий Калистратович, ряд., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

БОРДОВСКИЙ Олег Иосифович, р. в 1914, ряд., погиб 26.6.1944.

БОЧЕРИКОВ Александр Ефимович, ряд., п/п 37733, погиб 29.11.1943.

БРИСИХИН Иван Егорович, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

БУЙНЕВИЧ Иван Александрович, р. в 1914, ряд., погиб 5.12.1943.

ВАЗИСОВ Иван Федорович, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

ВЕСЕЛОВ Виктор Михайлович, серж. 860-го сп, погиб 21.12.1944.

ВЕСЕЛОВ Макар Иванович, р. в 1900, погиб 24.6.1944.

ВОЛКОВ Филипп Кузьмич, ряд., п/п 03354, погиб 26.6.1944.

ВОСХИЯНИН Федор Матвеевич, серж., погиб 21.6.1944.

ГАВРИЛОВ Петр Васильевич, р. в 1908, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ГАВРИЛЬЧИК Адам Ерофеевич, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ГЛУХОВ Владимир Николаевич, серж., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

ГОЛЬБЕРГ Давид Иосифович, р. в 1910 в г. Жлобин, ст. лейт. 740-го сп 214-й сд, погиб 25.6.1944.

ГОНЧАРОВ Кузьма Максимович, ряд., погиб 27.6.1944.

ГОРСКИЙ Владимир Николаевич, серж., п/п 03354, погиб 17.12.1943.

ГОРЮШКИН Иван Михайлович, ряд., п/п 92877, погиб 28.6.1944.

ГРИГОРЬЕВ Иван Яковлевич, серж., п/п 01060, погиб 25.6.1944.

ГРИЦАЙ Иван Владимирович, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ГУРЬЯНОВ Василий Александрович, р. в 1922, ряд., п/п 19705, погиб 10.4.1943.

ДЕМЬЯНЕНКО Максим Сидорович, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ДЕУЛИН Владимир Михайлович, р. в 1919, серж., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

ДОБРИЦКИЙ Федор Петрович, ряд. 918-го сп, 250-я сд, погиб 2.12.1943.

ДРОНОВ Александр Максимович, ряд. 840-го сп, погиб 24.6.1944.

ДРУЖИЛЕВ Николай Андреевич, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

ДУРАКОВ Андрей Филиппович, р. в 1911, ряд., погиб 26.6.1944.

ЕГОРОВ Юрий Сергеевич, гв. ряд., п/п 18905, погиб 13.11.1943.

ЕЛИСЕЕВ Кузьма Сергеевич, ст. серж., погиб 1.3.1944.

ЕРМОЛЕНКО Егор Гансевич, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

ЕФИМОВ Михаил Никитович, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

ЗАДОРОЖНЫЙ Иван Константинович, мл. серж., погиб 27.6.1944.

ЗАИКИН Федот Яковлевич, р. в 1903, ряд., погиб 24.6.1944.

ЗАРАЗОНОВ Николай Емельянович, р. в 1887, ряд., погиб 24.6.1944.

ЗИНЧЕНКО Алексей Евгеньевич, ряд. 766-го сп, погиб 26.6.1944.

ЗУБКОВ Дмитрий Иванович, кап. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ИВАНОВ Леонид Сергеевич, р. в 1925, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

КАБЕЛЬДИНОВ Садык, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

КАЛВАХ Тимофей Никитович, р. в Киргизии, Кеминский р-н, с. Орловка, ряд., погиб 25.6.1944.

КАЛИНИН Михаил Иванович, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КАРАНДА Владимир Антонович, р. в 1923, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КАРПЕНКО Михаил Семенович, р. в 1923, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

КАРТЫШЕВ Александр Федорович, командир отделения 740-го сп, п/п 41171, погиб 26.5.1944.

КЕКУХ Яков Никитович, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КИСЛОВ Семён Иванович, ст. серж. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

КЛЕПИКОВ Александр Ермолаевич, мл. серж., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

КЛИМЕНКО Иван Захарович, ряд. 1920-й отд. штрафной роты, погиб 26.6.1944.

КОБЫЗЬ Давид Ефимович, ряд. 766-го сп, погиб 26.6.1944.

КОЗИК Александр Иосифович, ст. серж., п/п 18905, погиб 12.11.1944.

КОНДРАТЬЕВ Тимофей Маркович, р. в 1922 в г. Хабаровск, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

КОНОВАЛОВ Василий Никитович, р. в г. Астрахань, ст. серж., п/п 41171 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КОПЕНАЙ Яков Кондратьевич, ряд., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

КОРДУНА Иван Устинович, р. в 1896 в Запорожской обл., ряд. 740-го сп 217-й сд, погиб 26.6.1944.

КОРНАУХОВ Матвей Евдокимович, р. в 1905 в Тамбовской обл., д. Ст. Грязные, мл. серж., п/п 01157, погиб 26.6.1944.

КОТЛЯРОВ Семен Федорович, р. в 1914 в Амурской обл., Октябрьский р-н, ряд., погиб 24.6.1944.

КОЧЕРГИН Николай Сергеевич, р. в Брянской обл., д. Добринск, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КРИВОЙ Владимир Васильевич, р. в Ровенской обл., Сарненский р-н, пос. Степань, ряд., п/п 03854, погиб 25.6.1944.

КРИВОНОС Василий Иванович, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Игнат Григорьевич, р. в 1923 в Читинской обл., с. Волково, гв. ряд., п/п 31799, погиб 13.11.1943.

КУЗЬМЕНКО Евдоким Самойлович, р. в Черниговской обл., с Щископаш, мл. серж. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КУЛИЕВ Абдул, р. в Азербайджане, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

КУЛИНИЧЕНКО Андрей Ануфриевич, р. в Винницкой обл., с. Сутиска, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КУТЕЙКИН Михаил Федорович, погиб 22.2.1944.

ЛАДОНГИН Петр Николаевич, р. в 1915, ряд., погиб 27.6.1944.

ЛЕЩЕВ Геннадий Александрович, р. в 1916, мл. серж., погиб 26.6.1944.

ЛОЗОВИЦКИЙ Владимир Григорьевич, ефр. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

МАЗУР Александр Яковлевич, п/п 41171, погиб 26.6.1944.

МЕЩЕРИКОВ Евдоким Иванович, р. в 1901, ряд., погиб 25.6.1944.

МИТРОФАНОВ Петр Васильевич, р. в 1903, старш., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

МОГИЛЬНЫЙ Федос Сергеевич, мл. серж. 1285-го сп, погиб 28.11.1943.

МУРАИТОВ Бахан, р. в Киргизии, мл. серж., п/п 41171, погиб 25.6.1944.

МУРЗАЛИЕВ Шамрат, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

НИКИТИН Семен Егорович, серж., погиб 27.6.1944.

НИКОЛАЕВ Федор Степанович, р. в Брянской обл., д. Бобровник, ст. серж. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

ПАВЛОВ Василий Васильевич, р. в Краснодарском крае, ст. Кавказская, серж., п/п 16572, погиб 26.6.1944.

ПАВЛОВ Иван Григорьевич, мл. серж., п/п 62813, погиб 27.6.1944.

ПАЛЫГАЛОВ Иван Иванович, р. в 1925, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ПАНЬКИН Михаил Гаврилович, р. в 1921 в г. Алма-Ата, погиб 25.6.1944.

ПАРДАЕВ Хация, ряд., п/п 62813, погиб 27.6.1944.

ПЕРЫШКО Петр Саввич, р. в 1920 в Ровенской обл., с. Крупове, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ПЕТРУШИН Федор Иванович, р. в 1915 в Курской обл., д. Фекина, ряд., п/п 03354, погиб 26.6.1944.

ПИРОГОВ Николай Егорович, р. в Липецкой обл., с. Б. Изволы, старш. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

ПЛЕХАНОВ Иван Степанович, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ПЛОХОТНЮК Павел Кондратьевич, р. в Житомирской обл., д. Дубровка, ряд., п/п 41171, погиб 26.6.1944.

ПОЖЕТНЫХ Василий Николаевич, р. в Краснодарском крае, г. Армавир, мл. лейт., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ПОЛОНСКИЙ Дмитрий Сергеевич, р. в 1909 в г. Москва, серж., погиб 25.5.1944.

ПОЛЫГАЕВ Иван Иванович, ряд., погиб 24.6.1944.

ПОЛЯКОВ Михаил Иванович, мл. серж., п/п 03354, погиб 27.6.1944.

ПРИБЫЛЬСКИЙ Георгий Кузьмич, р. в Могилевской обл., Кличевский р-н, ряд., погиб 10.4.1943.

ПРИВАЛОВ Дмитрий Прохорович, р. в Орловской обл., д. Нежа, ряд., погиб 21.2.1944.

ПУЧКОВ Алексей Трофимович, ряд., п/п 62813, погиб 26.6.1944.

РАЗУВАНОВ Михаил Федорович, р. в 1898 в Курской обл., пос. Светлый, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

РОЖКО Иван Петрович, р. в 1919 в Ровенской обл., с. Золотое, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

РУДОЙ Иван Дмитриевич, р. в Брянской обл., с. Березня, ряд., п/п 62813, погиб 27.6.1944.

РУМЯНЦЕВ Борис Павлович, ряд. 266-го сп, погиб 26.6.1944.

РУЧКИН Григорий Филиппович, р. в Мордовии, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

РЯБОВ Павел Иванович, погиб 22.2.1944.

РЯЗАНОВ Григорий Петрович, р. в Липецкой обл., г. Елец, ряд., п/п 03346, погиб 24.6.1944.

СЕРИК Дмитрий Федорович, ряд. 740-го сп, погиб 24.6.1944.

СЕРОВ Павел Егорович, р. в 1903, ряд., п/п 41171, погиб 25.6.1944.

СИПАВ Павел Степанович, р. в 1919, мл. сержант, погиб 26.4.1944.

СКАКУНОВ Василий Андреевич, ряд. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

СЛЕЗКО Михаил Емельянович, серж., п/п 62813, погиб 26.6.1944.

СНЕГИРЕВ Иван Иосифович, погиб 22.2.1944.

СТЕЛЬМАХ Кирилл Дмитриевич, р. в 1901, ряд., погиб 24.6.1944.

СТЕПАНИШИН Василий Степанович, р. в 1923 в Винницкой обл., с. Павловка, ряд. 740-го сп, погиб 24.6.1944.

СТЕФАНИШИН Алексей Васильевич, р. в 1924, ряд., погиб 20.6.1944.

СУВОРОВ Николай Петрович, р. в 1913 в Костромской обл., д. Сена, ст. лейт., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

СУХОВ Александр Васильевич, ряд. 189-й отд. штрафной роты, погиб 26.6.1944.

ТАРАСОВ Василий Николаевич, ряд. 740-го сп, погиб 20.6.1944.

ТАРАСОВ Михаил Никитович, р. в 1910, мл. серж., погиб 26.6.1944.

ТЕРЕШКОВ Даниил Изотович, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ТКАЧЕВ Иван Семенович, ряд., погиб 24.6.1944.

ТКАЧУК Степан Васильевич, серж. 766-го сп, погиб 26.6.1944.

ТУРЛО Петр Антонович, ряд., п/п 41171, погиб 24.6.1944.

ТЮТИНКОВ Андрей Григорьевич, р. в 1918, гв. старш. 15-й гв. танковой бригады, погиб 28.6.1944.

ФЕДОРОВ Иван Петрович, ряд., погиб 12.12.1943.

ФИЛЬКИН Илья Анисимович, серж. 766-го сп, погиб 26.6.1944.

ФИРСАКОВ Николай Максимович, р. в 1920, ефр., погиб 25.6.1944.

ХАНТБАЕВ Мамаджан, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ХОДЫРЕВ Георгий Федорович, лейт., п/п 92887, погиб 26.6.1944.

ЦЫКУН Константин Петрович, р. 25.9 1904, п/п 62813, погиб 26.6.1944.

ЧЕРНЕНКО Иван Романович, ряд., погиб 25.6.1944.

ЧЕРНЯВСКИЙ Максим Данилович, ряд., п/п 03354, погиб 26.6.1944.

ЧЕРНЯЕВ Александр Алексеевич, серж., погиб 13.11.1943.

ЧИХИРИН Михаил Алексеевич, ряд. 740-го сп, п/п 41171, погиб 25.6.1944.

ШАДРИН Иван Александрович, ряд., п/п 62813, погиб 26.6.1944.

ШАПКИН Федор Сергеевич, старш. 192-й отдельной штрафной роты, погиб 26.6.1944.

ШЕИН Петр Васильевич, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ШЕСТАКОВ Николай Силаевич, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ШИЛОВ Иван Николаевич, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ШИМАН Иван Григорьевич, р. в 1925, ряд. 740-го сп, погиб 26.7.1944.

ШИНДЕРОВ Яков Борисович, р. в 1925, ст. серж., п/п 62813, погиб 26.6.1944.

ШКУРАТОВ Яков Георгиевич, ряд. 740-го сп, умер от ран 25.6.1944.

ШУХ Иван Егорович, ряд. 740-го сп, погиб 25.6.1944.

ЯДЫКОВ Яков Антонович, мл. серж. 918-го сп, погиб 2.12.1943.

ЯКУТОВ Иван Васильевич, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ЯТИН Степан Семенович, р. в 1915, ряд., погиб 4.4.1944.

ЗАПОЛЬСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ЗАПОЛЬЕ

АБРАМЯН Тевос Гукасович, р. в 1925, ряд., погиб 24.6.1944.

АВАЗОВ Гильди, ряд., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

АГИДЖАНОВ Сурен Галатович, р. в 1921, мл. серж. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

АДАМЧЕНКОВ Сергей Никифорович, р. в 1924, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

АКРАМОВ Побахан, ряд., погиб 24.2.1944.

АЛЕКСАНДРОВ Иван Васильевич, р. в 1891, ряд. 1345-го сп, погиб 26.6.1944.

АЛЕКСАНДРОВ Иван Егорович, серж. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

АЛЕКСАНДРОВ Лев Васильевич, п/п 45919, погиб 24.3.1944.

АЛЕКСЕЕВЕЦ Сергей Карпович, р. в 1895, ряд., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

АЛЕКСЕЕНКО Федор Степанович, ряд., погиб 24.6.1944.

АЛИМОВ Аким Имашутдинович, ряд. 717-го сп, погиб 25.6.1944.

АЛИМОВ Рашит, ряд., погиб 27.6.1944.

АЛИМОВ Федор Григорьевич, р. в 1907, ряд., погиб в 1941.

АЛЬШИЦ Самуил Исакович, р. в 1919, мл. серж., погиб в августе 1941.

АМЕЛИН Василий Ильич, серж., п/п 70591-А, погиб 25.2.1944.

АМЕЛИН Иван Ильич, ряд., погиб 26.6.1944.

АНДРЕЙЧЕНКО Иван Михайлович, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

АНДРИАНОВ Павел Афанасьевич, р. в 1905, ст. серж., погиб 1.3.1944.

АНДРИЕВСКИЙ Николай Васильевич, ряд., погиб в августе 1944.

АНОХИН Василий Андреевич, р. в 1911, ряд., погиб в феврале 1944.

АНТОНЕНКО Матвей Трофимович, ряд., погиб 24.2.1944.

АНТОНОВ Алексей Иванович, ряд., п/п 29828, погиб 26.12.1944.

АПЕЛЬГОЛЬЦ Борис Петрович, р. в г. Оренбург, погиб 25.6.1944.

АРБУЗОВ Иван Иванович, р. в Пензенской обл., Белинский р-н, д. Большая-Кара, погиб 1.3.1944.

АРЕФЬЕВ Василий Александрович, р. в 1926, мл. серж. 1080-го сп, погиб 23.6.1944.

АРУТЮНЯН Сарибек Дживанович, р. в 1925, ряд. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

АСТАПОВ Степан Андреевич, ряд. 1345-го сп, погиб 25.6.1944.

АТРОХОВ Петр Петрович, р. в 1916, кап. 16-го сп, 102-я сд, погиб 25.6.1944.

БАБАЕВ Маметдурда, ряд. 1345-го сп, погиб 25.6.1944.

БАБАЕХИН Иван Федорович, ряд. 1020-го сп, погиб 1.3.1944.

БАЗАРНЫЙ Тихон Максимович, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

БАЗЫЛЬ Григорий Иванович, ряд. 1343-го сп, погиб 25.6.1944.

БЕЛОБРОВКО Алексей Демьянович, р. в 1907, ряд., погиб 14.8.1944.

БЕЛОНОЖКО Петр Львович, р. в 1924, ряд., умер от ран 6.12.1943.

БЕЛЯВСКИЙ Марк Иванович, ряд. 134-го сп, погиб 24.6.1944.

БИТНЕВ Леонид Прилидианович, ст. лейт. 1020-го сп, п/п 10418, погиб 1.3.1944.

БЛИАДЗЕ Давид Александрович, ряд. 1020-го сп, погиб 23.6.1944.

БОБРИК Михаил Иванович, ряд., п/п 70591, погиб 26.2.1944.

БОБЫЛЕВ Андрей Павлович, серж., п/п 70591, погиб 25.2.1944.

БОГТАЛОВ Назар Андреевич, старш., п/п 84708, погиб 16.1.1944.

БОРИСОВ Виктор Васильевич, ряд. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

БОРОВКОВ Василий Афанасьевич, ряд., п/п 47869, погиб 25.6.1944.

БРАВКОВ Федор Петрович, ст. серж., п/п 08984, погиб 26.6.1944.

БРИЛЕНКОВ Федор Павлович, ряд., погиб 24.11.1943.

БУДНИКОВ Михаил Леонович, ряд. 1020-го сп, погиб 23.6.1944.

БУЛАК Михаил Никифорович, ефр., п/п 08424, погиб 25.6.1944.

БУЛГАКОВ Петр Иванович, серж. 142-го сп 5-й стрелковой Орловской Краснознаменной дивизии, погиб 9.4.1944.

ВАВИЛОВ Николай Степанович, мл. серж., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

ВАЙТЕНКОВ Тимофей Михайлович, ряд. 1022-го сп, погиб 1.3.1944.

ВАЛУЕВ Алексей Константинович, ряд. 391-го сп, погиб 24.6.1944.

ВАСАДЗЕ Михаил Иосифович, ряд. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

ВАСЬКИН Михаил Петрович, ряд., п/п 64178, погиб 28.2.1944.

ВЕЛИЧКО Петр Максимович, ст. серж., п/п 08984, погиб 24.6.1944.

ВЕРЕСОВ Иван Иванович, ряд., погиб 26.6.1944.

ВЛАСОВ Владимир Дмитриевич, серж. 1343-го сп, погиб 24.6.1944.

ВОДОЛАЖСКИЙ Борис Афанасьевич, ряд., п/п 47869, погиб 26.6.1944.

ВОЛКОВ Илья Иванович, мл. серж., п/п 47869, погиб 26.6.1944.

ВОЛОДИН Александр Гаврилович, серж. 1343-го сп, погиб 25.6.1944.

ВОЛОДЦЕВ Давыд Афанасьевич, ст. серж. 1345-го сп, погиб 5.6.1944.

ВОЛОСЕКА Петр Кузьмич, ефр. 1343-го сп, погиб 24.6.1944.

ВОРОНА Михаил Захарович, р. в 1923, мл. серж., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

ГАЙРИМАНЯН Пайлак Арутюнович, р. в 1918, серж. 1343-го сп, погиб 27.6.1944.

ГАЛАН Семен Иванович, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

ГАРКУША Андрей Федорович, ефр., п/п 01157, погиб 26.6.1944.

ГЕРАЩЕНКО Дмитрий Денисович, ряд., п/п 70418, погиб 7.3.1944.

ГЕТМАНОВ Михаил Федорович, ст. лейт. 1343-го сп, погиб 26.6.1944.

ГЖЕЛЬЦОВ Валентин Иванович, р. в 1925, погиб 25.6.1944.

ГЛАЗУНОВ Дмитрий Михайлович, ряд., погиб 24.6.1944.

ГЛУЩЕНКО Николай Степанович, мл. серж. 391-го сп, погиб 25.6.1944.

ГОЛДОБАЕВ Петр Алексеевич, ряд. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

ГОЛУБЕВ Михаил Антонович, р. в 1924, ряд., погиб 1.3.1944.

ГОЛУБЕВ Николай Александрович, р. в Тверской обл., д. Щербаки, серж. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

ГОЛУБЕВ Серпион Иванович, ряд. 1020-го сп, погиб 1.3.1944.

ГОНЧАРЕНКО Алексей Никитович, ряд. 1343-го сп, погиб 25.6.1944.

ГОНЧАРЕНКО Василий Демидович, ряд., п/п 62813, погиб 26.6.1944.

ГОНЧАРЕНКО Виктор Павлович, р. в 1899, мл. серж., погиб 25.6.1944.

ГОНЧАРОВ Константин Макарович, погиб 25.6.1944.

ГОНЧАРОВ Степан Михайлович, погиб 3.3.1944.

ГОРБАЧ Кирилл Федорович, ряд., погиб 24.7.1944.

ГОРБАЧЕВ Адам Назарович, р. в 1906, ряд., погиб 1.3.1944.

ГОРБУНОВ Лаврентий Семенович, ряд., п/п 4299, погиб 29.6.1944.

ГОРБУНОВ Петр Федорович, ряд. 391-го сп, погиб 24.6.1944.

ГОРЛОВ Георгий Кузьмич, ряд., п/п 70591, погиб 25.2.1944.

ГОШКА Николай Никитович, р. в 1924, ряд. 1343-го сп 399-й сд, погиб 24.6.1944.

ГРИБАНОВ Андрей Игнатьевич, р. в 1911, старш. 1020-го сп 269-й сд, погиб 24.6.1944.

ГРИБАНОВ Семен Ильич, ряд., п/п 46869, погиб 24.6.1944.

ГРИШАНКОВ Федор Иванович, ряд. 1020-го сп, погиб 30.3.1944.

ГРОМЫКО Василий Тимофеевич, ряд. 1020-го сп, умер от ран 1.1.1944.

ГРУНИН Тимофей Иванович, ряд. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

ГУЗИК Илья Александрович, р. в 1909 в Краснодарском крае, Тимашевский р-н, ряд., погиб в феврале 1944.

ГУСЕВ Иван Миронович, ряд. 1345-го сп, погиб 25.6.1944.

ГУТНИК Илларион Иванович, ряд., погиб 25.6.1944.

ГУТНИКОВ Василий Никифорович, ряд., п/п 70591, погиб 25.2.1944.

ДАВЫДЕНКО Григорий Федорович, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ДАНЕЛЯН Артуш Григорьевич, р. в 1902, ряд., погиб 23.6.1944.

ДЕМИН Дмитрий Федорович, р. в 1914, лейт. 1020-го сп, погиб 26.6.1944.

ДЕМИН Павел Степанович, р. в 1917, ряд. 1345-го сп, погиб 11.6.1944.

ДЖАЛЫЙ Александр Федорович, ряд. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

Памятники на братских могилах советских воинов в д. Заполье.

ДЖИАДЗЕ Виктор Андреевич, р. в 1917, серж., п/п 1343, погиб 25.7.1944.

ДОБРУШКИН Зелин Моисеевич, р. в 1906, кап. 1020-го сп 269-й сд, погиб 1.3.1944.

ДОЛИНИН Константин Дмитриевич, ряд. 192-й отдельной штрафной роты, погиб 26.6.1944.

ДОНЦОВ Дмитрий Семенович, серж., погиб 24.6.1944.

ДОРОПЕЙ Яков Сергеевич, ряд. 1345-го сп, погиб 25.6.1944.

ДОРОХИН Иван Никитович, р. в 1924, мл. лейт. 713-го полка самоходной арт., погиб 25.6.1944.

ДОСМАИЛОВ Ергали, ряд., п/п 0884, погиб 25.6.1944.

ДРОЗДОВ Николай Власович, ряд., п/п 165172, погиб 26.6.1944.

ДУБЕЛЬ Мирон Афанасьевич, ряд., погиб 25.9.1944.

ДУСБАБАЕВ Холбаба, ряд., погиб 24.6.1944.

ДУТОВ Петр Николаевич, р. в 1923, ряд., погиб 24.6.1944.

ЕБЕРЗИН Семен Степанович, серж. 1343-го сп, погиб 27.6.1944.

ЕВСЕЕВ Дмитрий Оноприевич, ряд., погиб 24.2.1944.

ЕВСЕЕВ Николай Яковлевич, ефр., погиб 24.6.1944.

ЕЛИЗАРОВ Федор Матвеевич, ст. серж. 142-го сп, погиб 28.2.1944.

ЕЛИСЕЕВ Владимир Константинович, ряд., п/п 47869, погиб 25.6.1944.

ЕЛИСЕЕВ Петр Павлович, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

ЕМБУЛАЕВ Михаил Васильевич, р. в Пензенской обл., мл. серж. 210-го сп, погиб 27.6.1944.

ЕОСТЕЕВ Мингалы Ялимович, ряд., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

ЕПИФАНОВ Иван Степанович, пом. командира взвода, погиб 24.6.1944.

ЕПИШИН Василий Петрович, серж., п/п 08984, погиб 26.6.1944.

ЕРАФИЦКИЙ Василий Степанович, ряд., погиб 8.1.1944.

ЕРЕМИН Владимир Данилович, р. в 1907, мл. лейт. 1020-го сп, погиб 3.3.1944.

ЕРШОВ Петр Афанасьевич, ряд., погиб 29.6.1944.

ЕФАНОВ Дмитрий Терентьевич, ст. серж., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

ЕФИМОВ Иван Владимирович, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ЕФРЕМЕНКО Гордей Кузьмич, р. в 1898, ряд. 1020-го сп 269-й сд, погиб 24.6.1944.

ЖАРИКОВ Николай Михайлович, старш. 1347-го сп, погиб 25.6.1944.

ЖАТИКОВ Павел Васильевич, серж., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ЖДАНОВ Федор Борисович, ряд. 1020-го сп, погиб 3.3.1944.

ЖОРОВ Михаил Степанович, ряд. 55-го сп., погиб 25.6.1944.

ЖУКОВ Алексей Никитович, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

ЖУКОВ Борис Гаврилович, серж., п/п 62813, погиб 22.6.1944.

ЖУКОВ Иван Алексеевич, р. в 1924, серж. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

ЖУКОВ Иван Прокофьевич, серж., п/п 64178, умер от ран 24.4.1944.

ЖУПЫРИН Николай Иванович, р. в 1921, ряд., погиб 1.3.1944.

ЖУРАВЕЛЬ Федор Родионович, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ЖУРАВЛЕВ Николай Николаевич, р. в 1918, майор, погиб 25.6.1944.

ЖУРАВЛЕВ Сергей Иванович, р. в 1923, ряд., погиб 24.6.1944.

ЗАБАВА Андрей Акимович, р. в 1898, серж. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

ЗАИКИН Сергей Константинович, ряд. 1343-го сп, погиб 25.6.1944.

ЗАКАЛКИН Григорий Васильевич, ряд., п/п 41028, погиб 26.2.1944.

ЗАХАРЬЕВ Дмитрий Николаевич, ряд. 1343-го сп, погиб 27.7.1944.

ЗЕЛЕНИН Алексей Михайлович, р. в 1908, ряд. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

ЗЕЛЕНИН Семен Дементьевич, рядовой.

ЗЕЛЕНОВ Сергей Романович, р. в 1919, ст. серж., погиб 24.6.1944.

ЗИМИН Андрей Игнатьевич, серж., погиб 25.6.1944.

ЗИНОВЬЕВ Алексей Васильевич, мл. серж., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ЗОЛОТУХИН Дмитрий Михайлович, ряд., п/п 39819, погиб 30.12.1943.

ЗОРИН Иван Максимович, серж. 134-го сп, погиб 25.6.1944.

ЗУЕВ Егор Андреевич, ряд. 1020-го сп, погиб 7.1.1944.

ИВАНОВ Алексей Филиппович, ряд., погиб в августе 1941.

ИВАНОВ Григорий Иванович, ряд. 717-го сп, погиб 24.6.1944.

ИВАНОВ Михаил Сергеевич, погиб 25.6. 1944.

ИВАНОВ Петр Николаевич, р. в 1903, ряд. 1020-го сп, погиб 24.5.1944.

ИВАНОВ Юрий Михайлович, ряд. 1343-го сп, погиб в 1944.

ИВАНЧЕНКО Иван Иванович, 1345-й сп, погиб 24.6.1944.

ИВЧЕНКО Александр Евсеевич, р. в 1907, ряд., п/п 47869, погиб 25.6.1944.

ИГНАТОВ Николай Гаврилович, р. в 1918, п/п 63463, погиб 26.6.1944.

ИЛЬИНЫХ Иван Ильич, ст. серж., п/п 19304, погиб 25.6.1944.

ИСАЕВ Михаил Прокофьевич, р. в 1903, ст. политрук, погиб в августе 1941.

ИСКРЕНКОВ Харитон Емельянович, р. в 1903, мл. серж. 1020-го сп 269-й сд, погиб 24.6.1944.

ИЩЕНКО Илья Демьянович, ряд. 1344-го сп, погиб 24.6.1944.

КАЗАНОВ Андрей Константинович, р. в 1911, ряд., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

КАЛАШНИК Федор Иванович, р. в 1908, погиб в августе 1941.

КАПУСТИН Николай Карпович, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

КАРАБАЕВ Ташмогамбет, ряд. 717-го сп, погиб 24.6.1944.

КАРАМОВ Сафа Абукарамович, ряд. 389-го сп, погиб 24.2.1944.

КАРЯКДИЕВ Михам, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

КИМЛАЕВ Владимир Гаврилович, старш., п/п 19239, погиб 24.6.1944.

КИРИЛЕНКО Петр Иванович р. в 1908, ряд., умер от ран 9.2.1944.

КИРИЛЛОВ Павел Леонтьевич, ст. лейт., п/п 41889, погиб 24.6.1944.

КИРЮШИН Сергей Спиридонович, ряд., п/п 70591-Я, погиб 25.2.1944.

КИСЕЛЕВИЧ Афанасий Григорьевич, ефр., погиб 25.6.1944.

КЛИМАШЕВ Владимир Александрович, погиб 24.6.1944.

КЛИМЕНКО Иван Панкратович.

КЛИМЕНОК Александр Тихонович, погиб 25.6.1944.

КЛИМОВИЧ Михаил Степанович, ряд., погиб 4.2.1944.

КЛИШИН Иван Константинович, мл. лейт., погиб 6.7.1941.

КОВАЛЕВ Георгий Демьянович, ряд. 457-го сп, погиб 29.12.1943.

КОВАЛЕВ Григорий Васильевич, р. в 1911, ряд., п/п 463, погиб 26.6.1944.

КОЗАКОВ Михаил Фомич, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

КОЗИОНОВ Семен Павлович, мл. серж., п/п 0884, погиб 25.6.1944.

КОЗЛОВ Леонид Григорьевич, мл. серж., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

КОЗОРЕЗОВ Анатолий Дмитриевич, р. в г. Таганрог, ряд., п/п 0884, погиб 25.6.1944.

КОЗЫРЬ Григорий Алексеевич, р. в Харьковской обл., Шевченковский р-н, с. Староверов, серж., п/п 19304, погиб 24.6.1944.

КОЛОМИЕЦ Алексей Ильич, р. в 1922.

КОЛПАКОВ Святослав Дмитриевич, р. в 1925, серж., погиб 9.12.1943.

КОЛЬЧЕВСКИЙ Антон Степанович, мл. серж., погиб 25.6.1944.

КОМАРОВ Михаил Алексеевич, ряд., погиб 26.7.1944.

КОНДРАШЕВ Ю. И.

КОНТРОВ Абдула Александрович, ряд., погиб в августе 1941.

КОРЕЦКИЙ Петр Калистратович, погиб 25.6.1944.

КОРМАНУКЯН Сергей, ряд., погиб 26.6. 1944.

КОРЧАГИН Александр Иванович, ряд., погиб в августе 1944.

КОРЧАГИН Григорий Яковлевич, р. в Мордовии, Атяшевский р-н, с. Пархановo, ряд., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

КОРЧЕВОЙ Николай Титович, ряд. 391-го сп, погиб 25.6.1944.

КОРШЕВ Федор Петрович, р. в Мордовии, Краснослободский р-н, ряд., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

КОСАЧ Лукьян Михайлович, ряд., погиб 23.6.1944.

КОСТЕНКО Петр Павлович, р. в Запорожской обл., Черниговский р-н, с. Черниговка, кап. 147-го сп, погиб 2.3.1944.

КОСТЮК Кузьма Гаврилович, погиб 25.6. 1944.

КОТЛЯРОВ Семен Макарович, р. в 1914, старш. 1020-го сп 269-й сд, погиб 24.6.1944.

КОТОВ Матвей Михайлович, р. в Калужской обл., с. Бобынино, ст. серж. 1343-го сп. погиб 24.6.1944.

КОТОВ Николай Андреевич, ряд., п/п 67813, погиб 24.6.1944.

КОТЯШ Федор Платонович, р. в 1903 в Ровенской обл., Дубровицкий р-н, с. Залужье, ряд., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

КОЧЕРИН Георгий Петрович, р. во Владимирской обл., Гороховецкий р-н, д. Вогловчина, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

КОЧЕТКОВ Василий Петрович, р. в 1915 в Пензенской обл., Лопатинский р-н, д. Даниловка, п/п 4299, погиб 27.7.1941.

КРАВЕЦ Григорий Иванович, р. в 1905, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

КРАСНОВ Петр Тимофеевич, р. в 1914, ряд., погиб в феврале 1944.

КРУГЛОВ Митрофан Леонтьевич, р. в Курганской обл., д. Гаволжанка, мл. серж., п/п 19301, погиб 24.6.1944.

КУБА Павел Петрович, р. в 1928 в Донецкой обл., г. Дзержинск, серж., погиб 25.6.1944.

КУЖАБЕРГИНОВ Мурзагалин, р. в 1914, ряд. 170-го сп, погиб 25.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Аркадий Евдокимович, р. в г. Майкоп, майор 1020-го сп, погиб 26.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Иван Васильевич, р. в Московской обл., мл. серж. 1347-го сп, погиб 25.6.1944.

КУЗЬМИН Дмитрий Кузьмич, мл. серж., погиб 1.3.1943.

КУЗЬМИН Николай Петрович, р. в 1921, ряд. 1343-го сп, погиб 24.6.1944.

КУКОВЯКИН Павел Михайлович, р. в 1909 в Кировской обл., пос. Греклевка, серж. 201-го сп, погиб 27.6.1944.

КУКСОВ Николай Степанович, р. в Могилевской обл., Быховский р-н, п. Плоское, ряд. 1020-го сп, погиб 1.3.1944.

КУЛАК Егор Петрович, р. в 1905 в Сумской обл., Глуховский р-н, с. Сварково, ряд., погиб 26.8.1944.

КУЛЬКОВ Александр Васильевич, р. в 1925 в Нижегородской обл., Сеченовский р-н, д. Бочковка, ряд., погиб 24.6.1944.

КУРБАЛЬ Ефим Данилович, р. в Черниговской обл., с. Сидоровка, 94-й сп, погиб 24.6.1944.

ЛАБУШЕВ Иван Андреевич, р. в 1924, ст. серж. 1020-го сп 269-й сд, погиб 24.6.1944.

ЛАВРЕНТЬЕВ Александр Петрович, ефр. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

ЛАРИЧЕВ Иван Егорович, мл. серж., п/п 70591, погиб 27.2.1944.

ЛЕБЕДЕВ Георгий Изотович, ряд., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

ЛЕВЧЕНКО Петр Григорьевич, ряд., п/п 10210, погиб 25.6.1944.

ЛЕОНЕНКО Иван Петрович, серж., погиб в июле 1944.

ЛЕОНОВ Савелий Никитович, ряд., погиб 1.3.1944.

ЛЕСКОВСКИЙ Николай Никифорович, ряд. 1020-го сп, погиб 3.3.1944.

ЛИМАНСКИЙ Василий Прохорович, р. в 1909, гв. мл. серж. 134-го гв. сп, погиб 27.6.1944.

ЛИСИЧКИН Сидор Яковлевич, ряд. 338-го сп, погиб 24.2.1944.

ЛИХАЧЕВ Роман Харламович, р. в 1903, ряд. 1020-го сп 269-й сд, погиб 1.3.1944.

ЛОГОЙКО Борис Васильевич, погиб 24.6.1944.

ЛУКАШЕНКО Михаил Ануфриевич, ряд. 142-го сп, п/п 64170, погиб 7.6.1944.

ЛУПА Федор Аврамович, ряд. 1343-го сп, погиб 25.6.1944.

ЛУЧКОВ Николай Тарасович, ряд., погиб 1.1.1944.

ЛЫСЕНКО Павел Евсеевич, ряд., 1348-й сп, погиб 27.6.1944.

ЛЮБЕНКОВ Силантий Артемьевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ЛЯМИН Константин Михайлович, ряд. 1020-го сп, погиб 25.2.1944.

ЛЯПУНОВ Дмитрий Иванович, погиб 24.6.1944.

МАДЫШЕВ Кургуж, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

МАЗОВ Борис Иванович, р. в 1926, ряд., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

МАЙОРОВ Иван Николаевич, р. в 1899, ряд., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

МАЙСТРЕНКОВ Федор Константинович, р. в 1908, ряд., погиб в августе 1941.

МАКАРЕНКО Назар Григорьевич, р. в 1903, ряд. 1020-го сп 269-й сд, погиб 24.6.1944.

МАКАРОВ Матвей Михайлович, ряд., п/п 47809, погиб 26.6.1944.

МАКЕЕВ Владимир Емельянович, ст. серж., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

МАКСИМОВ Дмитрий Михайлович, р. в 1904, ряд. 1020-го сп, погиб 1.3.1944.

МАЛАФЕЕВ Андрей Фомич, р. в 1915, мл. лейт., п/п 4299, погиб 27.7.1941.

МАМОНОВ Степан Степанович, р. в 1913 в Пензенской обл., ряд., погиб в феврале 1944.

МАНУКЬЯН Иван Семенович, ст. серж. 1343-го сп, погиб 25.6.1944.

МАРАЛИНОВ Шодмон, ряд. 717-го сп, погиб 24.6.1944.

МАРИНОВ Николай Иванович, ряд., погиб 25.6.1944.

МАРКИН Алексей Александрович, ряд., погиб 26.6.1944.

МАРУСЕВ Алексей Алексеевич, р. в 1914, ст. серж. погиб 25.2.1944.

МАРТЫНЕНКО Николай Андреевич, ст. серж., п/п 62813, погиб 26.6.1944.

МАРЧЕНКО Адам Николаевич, ряд. 1345-го сп, погиб 26.6.1944.

МАРЧЕНКО Иван Сергеевич, ряд. 1020-го сп, погиб 1.3.1944.

МАСЛОВ Михаил Александрович, р. в 1913 в г. Сызрань, мл. лейт., погиб 27.7.1941.

МЕДВЕДЕВ Ефим Алексеевич, р. в 1904, погиб 24.6.1944.

МЕЗЕНЦЕВ Федор Иванович, ефр., погиб 24.6.1944.

МИЛЯНОВ Ефим Аникеевич, ряд. 339-го сп, погиб 25.6.1944.

МИНШИН Алексей Васильевич, мл. серж., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

МИНЬКОВ Михаил Федорович, р. в 1910, ряд., погиб 1.3.1944.

МИНЯЙЛО Дмитрий Кириллович, мл. лейт. 1020-го сп, погиб 26.6.1944.

МИРОНЕНКО Тимофей Степанович, р. в 1903, ряд., погиб 1.3.1944.

МИРОШНИКОВ Василий Федорович, серж. 391-го сп, погиб 24.6.1944.

МИРХАМЕТОВ Курбан Ахметович, ряд. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

МИТЯКОВ Александр Исаевич, серж., п/п 7591, погиб 25.2.1944.

МИЮСОВ Иван Семенович, ефр., умер от ран 26.6.1944.

МОГИЛЕВЕЦ Борис Тимофеевич, серж. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

МОЛЕВ Иван Яковлевич, серж. 334-го гв. сп, погиб 24.2.1944.

МОНАХОВ Иван Александрович, ряд., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

МОРОЗОВ Анатолий Петрович, р. в Гомельской обл., г. Добруш, серж., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

МОРОЗОВ Иван Федосович, р. в Алтайском крае, Угловский р-н, с. Н. Михайловка, погиб 26.6.1944.

МУРАВЬЕВ Иван Степанович, серж. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

МУСИНОВ Алексей Иванович, ряд., погиб 24.6.1944.

МУШТРАНОВ Егор Васильевич, р. в Брянской обл., ст. Радица, ряд., погиб 26.6.1944.

НАЗАРОВ Александр Павлович, р. в г. Ульяновск, серж., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

НАЗУЛЬКО Федор Дмитриевич, р. в г. Минск, мл. серж., п/п 0884, погиб 25.6.1944.

НЕФЕДОВ Алексей Давыдович, ряд., погиб в августе 1941.

НЕФТЕРЕВ Виктор Яковлевич, р. в Рязанской обл., Клепяковский р-н, с. М. Каменка, погиб 25.2.1944.

НИГМАТУЛИН Абит Рахматулович, старш., п/п 27869, погиб 25.6.1944.

НИКИТЕНКО Николай Петрович, р. в Харьковской обл., серж., п/п 16572, погиб 26.6.1944.

НИКОЛАЕВ Иван Михайлович, р. в Московской обл., г. Коломна, ряд. 1343-го сп, погиб 24.6.1944.

НИКОЛАЕНКО Михаил Миронович, р. в Могилевской обл., Славгородский р-н, д. Новая Каменка, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

НОВИКОВ Михаил Евтихиевич, р. в 1901, ряд., погиб 1.3.1944.

НОЗДРАЧЕВ Николай Данилович, р. в г. Курск, ряд. 391-го сп, погиб 24.6.1944.

НОСАКИН Григорий Кузьмич, р. в Оренбургской обл., Новосергиевский р-н, с. Калугина, мл. серж., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

ОБОДОЕВ Борис Убаганович, мл. лейт., погиб 25.6.1944.

ОБОРОВ Архип Алексеевич, погиб 24.6.1944.

ОВЧИННИКОВ Петр Ильич, р. в г. Саратов, ряд., п/п 4299, погиб 27.7.1944.

ОДИНАЕВ Нур, р. в 1918 в Таджикистане, Кулябский р-н, ряд., п/п 4789, погиб 24.6.1944.

ОЛЕЙНИК Иван Маркович, р. в Черниговской обл., Менский р-н, с. Совенки, ст. серж. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

ОСКОЛКОВ Михаил Алексеевич, р. в 1917, ст. лейт. 1345-го сп, погиб 26.6.1944.

ОСЬКИН Александр Федорович, р. в Рязанской обл., с. Синорма, ряд. 717-го сп, погиб 24.6.1944.

ПАВЛЕНКО Александр Иванович, р. в Полтавской обл., г. Хорол, ряд. 1020-го сп, погиб 24.7.1944.

ПАДУН Александр Макарович, р. в 1915 в Черниговской обл., г. Носовка, ряд., погиб 23.12.1943.

ПАНИЧКИН Виктор Георгиевич, погиб 24.6.1944.

ПАНТЮХИН Николай Алексеандрович, р. в 1921 в г. Казань, погиб 24.6.1944.

ПЕРЕВОЗЧИКОВ Петр Иванович, р. в 1924 в Брянской обл., г. Новозыбков, старш. 1343-го сп, погиб 26.6.1944.

ПЕРЕЛЫГИН Михаил Иванович, р. в 1926, ряд. 1156-го сп, погиб 25.6.1944.

ПЕРЕПЛЕТКИН Николай Петрович, р. в 1923, ряд., умер от ран 19.1.1944.

ПЕРОВ Николай Дмитриевич, р. в Алтайском крае, с. Панфилово, старш. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

ПЕСКИН Лазарь Давыдович, р. в 1905 в г. Полоцк, кап., погиб 30.6.1944.

ПЕТЕНЕВ Трофим Моисеевич, р. в 1911, ряд., погиб 25.6.1944.

ПЕТРИКОВ Илья Леонтьевич, р. в 1917 в г. Минск, ряд., погиб 1.1.1944.

ПЕТРОВ Григорий Евтухович, р. в 1926 в Черкасской обл., Золотоношский р-н, с. Деньги, ряд. 1020-го сп, погиб 23.6.1944.

ПЕТУХОВ Егор Иванович, р. в Ивановской обл., пос. Коптево, лейт., п/п 41454, погиб 28.6.1944.

ПИМИЧЕВ Николай Устинович, ряд., погиб 25.6.1944.

ПИСКАРЕВ Сергей Михайлович, р. в Смоленской обл., г. Гагарин, 1022-й сп, погиб 1.3.1944.

ПИСКУН Иван Сидорович, р. в Сумской обл., Конотопский р-н, хут. Раки, ряд. 1345-го сп, погиб 25.6.1944.

ПИШКО Иван Пантелеевич, р. в Черниговской обл., г. Новгород-Северский, ряд., п/п 08984, погиб 26.6.1944.

ПЛАТОШКИН Григорий Николаевич, р. в Рязанской обл., Кораблинский р-н, с. Кипчаково, серж. 717-го сп, погиб 25.6.1944.

ПЛОТНИКОВ Фрол Амосович, р. в г. Кокчетав, ряд. 339-го сп, погиб 24.2.1944.

ПЛУГИН Лукьян Васильевич, р. в Коми АССР.

ПЛЮЩАЙ Иов Артемович, р. в Гомельской обл., Брагинский р-н, д. Бересневка, ряд. 1341-го сп, погиб 14.6.1944.

ПОГОСИН Норик Горсованович, р. в 1905 в Армении, Разданский р-н, с. Салак, ряд., п/п 47805, погиб 25.6.1944.

ПОДГОРНЫЙ Иван Никифорович, р. в Черниговской обл., Новгород-Северский р-н, с. Гремяч, ряд. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

ПОДКОЛЗИН Василий Артемович, р. в Орловской обл., Ливенский р-н, пос. Малаховицкие Выселки, ряд., п/п 70591, погиб 25.2.1944.

ПОЛЕЩУК Максим Степанович, р. в 1900 в Ровенской обл., Дубровицкий р-н, с. Бережки, ряд., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

ПОЛИКАРПОВ Николай Васильевич, мл. серж., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ПОЛОВИНКО Федор Яковлевич, р. в 1908, погиб в августе 1941.

ПОЛОВОДОВ Григорий Иванович, р. в Курганской обл., д. Малиновка, ефр. 1020-го сп, погиб 25.6.1944.

ПОЛЯКОВ Иван Андреевич, р. в 1920, погиб 1.3.1944.

ПОНОМАРЕВ Николай Михайлович, р. в Курской обл., Золотухинский р-н, д. Жуковка, ряд., погиб 26.6.1944.

ПОНОМАРЕНКО Гавриил Иванович, р. в 1906, ряд., погиб в августе 1941.

ПОНОМАРЕНКО Григорий Иванович, р. в Днепропетровской обл., Криничанский р-н, ряд., погиб 26.6.1944.

ПОНОМАРЕНКО Николай Сергеевич, р. в Сумской обл., Белопольский р-н, серж., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

ПОПОВ Иван Егорович, р. в Воронежской обл., Острожский р-н, с. Н. Ольшан, ряд. 1341-го сп, погиб 24.6.1944.

ПОТОЦКИЙ Федор Макеевич, р. в 1903, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ПРИЛЕПОВ Федор Павлович, р. в 1923 в Брянской обл., Климовский р-н, с. Н. Хохловка, ряд., погиб 24.11.1943.

ПРИХОДЬКО Петр Сергеевич, р. в 1917 в Сумской обл., ст. серж., п/п 62813, умер от ран 25.6.1944 (см. отдельную статью).

ПРОНИН Николай Семенович, р. в 1923 в г. Астрахань, серж., погиб 26.6.1944.

ПУРМУРАТОВ Ходжанияз, ряд. 1020-го сп, погиб 26.6.1944.

ПУШКАРЕВ Владимир Платонович, р. в 1913 в г. Пермь, серж., п/п 08984, погиб 26.6.1944.

ПЧЕЛИНЦЕВ Кирилл Васильевич, р. в Екатеринбургской обл., г. Каменск-Уральский, мл. лейт. 465-го сп, погиб 28.7.1941.

РАДЖАБОВ Ячил, р. в 1919, ряд., умер от ран 1.7.1944.

РАЗАКОВ Ашер, ряд., п/п 70591, погиб 25.2.1944.

РАЗУВАЕВ Василий Егорович, ряд., п/п 08984, погиб 28.6.1944.

РЕШЕТНЯК Яков Андреевич, р. в г. Таллин, погиб в декабре 1942.

РИБОЧУК Григорий Александрович, р. в Житомирской обл., д. Приваловка, ряд., погиб 25.6.1944.

РОГУЛИН Федор Иванович, р. в 1902, ряд., п/п 12813, погиб 24.6.1944.

РОДИОНОВ Василий Дмитриевич, р. в 1907 в Липецкой обл., Добринский р-н, с. Никольское, мл. серж. 1343-го сп, погиб 24.6.1944.

РОЖАНОВ Степан Петрович, ряд., погиб 24.6.1944.

РОМАНОВ Владислав Федорович, р. в г. Москва, ряд., п/п 70591, погиб 25.2.1944.

РОМАНОВ Дмитрий Тимофеевич, серж. 717-го сп, погиб 26.6.1944.

РУБАНОВ Александр Петрович, р. в 1912 в Курской обл., Солнцевский р-н, ряд. 1345-го сп, погиб 26.6.1944.

РУБЦОВ Лука Ильич, р. в 1899, ряд., погиб 1.3.1944.

РУЕВ Денис Павлович, ряд. 40-го Амурского полка, погиб 26.6.1944.

РЫБАКОВ Константин Николаевич, р. в г. Ростов, ряд., п/п 08984, погиб 26.6.1944.

РЫШТАКОВ Кузьма Платонович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, мл. серж. 1020-го сп, погиб 30.6.1944.

РЯБОВИЧ Азар Федотович, р. в Брянской обл., Почепский р-н, ряд., п/п 69463, погиб 26.6.1944.

РЯБЦЕВ Роман Егорович, р. в Гомельской обл., Добрушский р-н, д. Морозовка, ряд., п/п 39813, погиб 27.12.1943.

РЯБЫХ Яков Васильевич, р. в Брянской обл., Брянский р-н, с. Сосновка, ряд. 1343-го сп, погиб 24.6.1944.

САВЕЛЬЕВ Андрей Платонович, серж. 717-го сп, погиб в 1944.

САВЕЛЬЕВ Иван Владимирович, ефр. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

САВЧИН Иван Васильевич, ряд., п/п 62815, погиб 24.6.1944.

САДОВСКИЙ Степан Григорьевич, р. в 1913 в Черкасской обл., Жашковский р-н, с. Скибин, ряд., умер от ран 29.6.1944.

САДЫКОВ Николай Сергеевич, серж., погиб 24.6.1944.

САЙКО Федор Семенович, ряд. 339-го сп, погиб 24.2.1944.

САЛОМАТОВ Владимир Николаевич, р. в 1910 в Красноярском крае, ряд., погиб в 1944.

САЛОХОВ Дмитрий Петрович, ряд., погиб 1.3.1944.

САНЕЦ Иван Сидорович, р. в Херсонской обл., ряд. 1343-го сп, погиб 25.6.1944.

САФОНОВ Прокоп Наумович, ряд., погиб 1.3.1944.

СВЕТЛИЧНЫЙ Василий Дмитриевич, ряд., умер от ран 28.6.1944.

СВИРИДОВ Терентий Платонович, ряд., погиб 1.3.1944.

СЕМЕНЕНКО Демид Ильич, ряд., погиб 1.3.1944.

СЕМЕНОВ Афанасий Георгиевич, р. в 1922, лейт., погиб в феврале 1944.

СЕНИЧЕВ Петр Егорович, ефр., п/п 45994 А, погиб 1.3.1944.

СЕРГЕЕВ Николай Максимович, ряд., погиб 25.2.1944.

СЕРОВ Павел Миронович, р. в 1913, погиб 25.6.1944.

СЕСЕКИН Никита Степанович, ряд. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

СИДЕЛЬНИКОВ Николай Максимович, мл. лейтенант 1020-го сп, погиб 1.3.1944.

СИТНИКОВ Михаил Алексеевич, серж., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

СКАНДОКОВ Иван Алексеевич, ряд., погиб 24.6.1944.

СКВОРКО Егор Андреевич, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

СКВОРЦОВ Василий Данилович, ряд., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

СКВОРЦОВ Иван Макарович, ряд., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

СКОБА Федор Яковлевич, ефр., погиб 29.2.1944.

СЛЫШАК Андрей Акимович, ряд., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

СЛЮСАРЬ Василий Борисович, серж., погиб 29.2.1944.

СМИРНОВ Иван Павлович, серж. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

СОИНОВ Иван Кузьмич, гв. мл. серж., п/п 04104, погиб 25.6.1944.

СОКОЛОВ Борис Афанасьевич, мл. серж. 1020-го сп, погиб 23.6.1944.

СОКОЛОВ Михаил Федорович, ряд., погиб 3.3.1944.

СОКОЛОВСКИЙ Георгий Григорьевич, 1020-й сп, погиб 26.6.1944.

СОЛОВЬЕВ Петр Степанович, мл. серж., погиб 24.6.1944.

СТАРОВОЙТОВ Арсений Федорович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, с. Канавы, ряд., погиб 25.6.1944.

СТЕБЛЕВ Григорий Прокопьевич, ефр., п/п 70498, погиб 24.6.1944.

СТЕШКИН Феоктист Давыдович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, ряд. 339-го сп, погиб 24.2.1944.

СУХОРУКОВ Степан Егорович, ряд., п/п 63963, погиб 24.6.1944.

ТАНЦЕВ Иван Тимофеевич, мл. серж., погиб 24.2.1944.

ТАПТЫГИН Степан Елисеевич, р. в Пензенской обл., Сосновоборский р-н, д. М. Казачиль, мл. лейт., п/п 4299, погиб 27.7.1941.

ТАРАСКИН Николай Максимович, р. в Амурской обл., д. Воскресеновка, ряд., погиб 26.6.1944.

ТАРАСОВ Николай Алексеевич, р. в Тульской обл., Богородицкий р-н, с. Левинка, ряд. 717-го сп, погиб 25.6.1944.

ТАТАРИНОВ Прохор Гаврилович, р. в Сумской обл., Путивльский р-н, с. Липово, ряд. 717-го сп, погиб 25.6.1944.

ТЕЛЕМАН Николай Евдокимович, р. в Черниговской обл., Городнянский р-н, с. Петровка, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ТЕЛЕМОХИН Иван Иванович, ряд. 1343-го сп, погиб 25.6.1944.

ТЕЛЕНЧЕНКО Викул Семенович, ряд., погиб 25.6.1944.

ТЕЛЕНЧЕНКО Евдоким Минович, ряд., п/п 0884, погиб 26.6.1944.

ТЕРЕНТЬЕВ Иван Аверьянович, р. в 1911 в Волгоградской обл., хут. Старо-Анновский, погиб в августе 1941.

ТИМОШЕНКО Григорий Лаврентьевич, ряд. 1346-го сп, погиб в июне 1944.

ТИМОШИН Афанасий Петрович, ряд., погиб 6.3.1944.

ТИМЧЕНКО Иван Павлович, р. в 1920, ряд. 1343-го сп, погиб 24.6.1944.

ТИХОНОВ Анатолий Николаевич, мл. серж., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

ТИШКОВ Иван Амельянович, р. в Ровенской обл., Сарненский р-н, с. Карасины, ряд., погиб 24.6.1944.

ТИШКОВЕЦ Леонид Иванович, р. в 1908 в Ровенской обл., Здолбуновский р-н, п/п 62813, погиб 25.6.1944.

ТКАЧЕВ Иван Кондратьевич, р. в 1906, ряд., погиб в 1942.

ТОЛКАЧЕВ Михаил Поликарпович, 1345-й сп, погиб 24.6.1944.

ТОЛСТИКОВ Петр Михайлович, ряд., п/п 01001, погиб 25.6.1944.

ТОЛСТЫНЕВ Венедикт Павлович, ряд. 1030-го сп, погиб 1.3.1944.

ТОПОЛЯН Сурен, ряд. 1346-го сп, погиб 25.6.1944.

ТРОФИМОВ Алексей Трофимович, р. в Тверской обл., г. Кимры, мл. серж. 107-го сп, умер от ран 26.12.1943.

ТУБЫРКИН Михаил Иванович, р. в 1925, ряд., погиб 29.6.1944.

ТУЗ Семен Авдеевич, ефр. 391-го сп, погиб 24.6.1944.

ТУРБИНСКИЙ Сергей Александрович, р. в 1914 в г. Москва, ст. лейт. 29-й танковой бригады, погиб 11.7.1944.

ТУТУК Александр Григорьевич, ряд., п/п 01069, погиб 25.6.1944.

ТУТУН Александр Григорьевич, р. в 1919 в Сумской обл., ряд., погиб 25.6.1944.

ТЭННЕ Рудольф Янович, ст. серж., погиб 24.6.1944.

УМАНЦЕВ Гавриил Андреевич, р. в 1911, ряд., погиб в августе 1941.

УМНОВ Иван Иванович, р. в 1910, серж., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

УПОЛОВНИКОВ Сергей Федорович, ряд., погиб 26.6.1944.

УРМАНОВ Иван Федорович, р. в 1919, ряд., п/п 70591, погиб 25.2.1944.

УСКРЕБОВ Егор Анисимович, р. в Могилевской обл., Чаусский р-н, д. Антоновка, серж. 1020-го сп, погиб 25.6.1944.

УСТЮГОВ Анатолий Ефимович, р. в Тюменской обл., г. Ялуторовск, мл. серж., погиб 25.6.1944.

ФЕДОТОВ Алексей Григорьевич, р. в Саратовской обл., Федоровский р-н, с. Тамбовка, серж., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ФЕДОТОВ Петр Иосифович, р. в Рязанской обл., д. Никитино, ефр. 1020-го сп, погиб 23.6.1944.

ФЕФЕЛОВ Сергей Николаевич, мл. серж., 1343-й сп, погиб 24.6.1944.

ФЕЩЕНКО Дмитрий Иванович, серж., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ФИЛИМОНОВ Дмитрий Иванович, ефр. 858-го сп, погиб 24.6.1944.

ФОМКИН Петр Федорович, р. в Волгоградской обл., Ленинский р-н, с. Солодовка, ряд., погиб 1.3.1944.

ХАБАРОВ Максим Федорович, р. в 1902, ряд., погиб 1.3.1944.

ХАФИЗОВ Шарип, р. в г. Казань, погиб.

ХЛЕБОВОЗОВ Михаил Петрович, р. в 1923, серж. 334-го сп 120-й сд, погиб 24.2.1944.

ХЛОПКОВ Александр Иванович, ряд., погиб 6.7.1944.

ХЛЫСТОВ Николай Ильич, старш. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

ХОМЧЕНКО Дмитрий Кондратьевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Бороньки, погиб 24.2.1944.

ХОРУЖЕНКО Павел Тарасович, серж., п/п 47869, погиб 24.6.1944.

ХОХЛОВ Алексей Степанович, ряд. 918-го сп, погиб 12.6.1944.

ЦАЛКОВ Афанасий Прохорович, р. в 1922, погиб 24.6.1944.

ЦВЕТКОВ Михаил Федорович, ряд., погиб 25.6.1944.

ЦЕЛИКОВ Василий Семенович, ряд. 1345-го сп, погиб 25.1.1944.

ЦИБРАНКОВ Владимир Николаевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ЦИГЕНОК Павел Григорьевич, р. в Брянской обл., Красногорский р-н, с. Городечно, ряд., погиб 25.6.1944.

ЦИМБАЛУСТ Арсентий Григорьевич, ряд., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

ЧАЙКА Гавриил Илларионович, р. в Черниговской обл., Новгород-Северский р-н, с. Поповка, ряд., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

ЧАРКИН Григорий Егорович, р. в Воронежской обл., Бутурлиновский р-н, с. Бузево, ряд. 1020-го сп, погиб 25.6.1944.

ЧЕЛНОКОВ Антон Антонович, р. в 1906, ряд. 334-го сп, погиб 24.2.1944.

ЧЕРНЫШЕВ Борис Васильевич, кап., п/п 391, погиб 25.6.1944.

ЧИГРИНОВ Свирид Иванович, р. в Харьковской обл., ряд., п/п 70018, погиб 3.3.1944.

ЧМЕЛЕВ Антон Григорьевич, ряд. 1020-го сп, погиб в июне 1944.

ЧУДАКОВ Николай Владимирович, ряд., погиб 24.6.1944.

ЧУДОВ Владимир Яковлевич, р. в 1921, ефр., погиб 24.6.1944.

ЧУПАХИН Егор Афанасьевич, ряд., п/п 4299, погиб 28.7.1941.

ШАБОЛТАЙ Борис Илларионович, ряд., погиб 24.6.1944.

ШАЛАМЕЕВ Павел Алексеевич, р. в 1916 в Сумской обл., Середино-Будский р-н, с. Чернацкое, старш., погиб 25.7.1944.

ШАРЕПА Михаил Федорович, р. в Гомельской обл., г. п. Лоев, лейт., погиб 24.6.1944.

ШАЯЛДАЕВ Беишене, р. в Киргизии, ст. серж., п/п 0884, погиб 25.6.1944.

ШЕВЕЛЕВ Павел Александрович, р. в Омской обл., Большереченский р-н, с. Михайловка, серж., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ШЕВКУН Константин Евменович, ст. серж., погиб 24.6.1944.

ШЕВЦОВ Зосим Никифорович, р. в 1900, ряд. 70591-го сп, погиб 25.2.1944.

ШЕВЦОВ Тимофей Васильевич, гв. ефр. 334-го сп, погиб 24.6.1944.

ШЕЛКОВНИКОВ Василий Алексеевич, р. в 1925, мл. серж. 1020-го сп, погиб 3.3.1944.

ШЕЛЯПОВ Иван Степанович, ряд., п/п 4299, погиб 28.7.1944.

ШИЛО Федор Михайлович, р. в Брянской обл., Красногорский р-н, д. Заборье, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ШИНШИН Алексей Васильевич, р. в 1904 в г. Нижний Новгород, мл. серж., п/п 62813, погиб 25.6.1944.

ШИНШИНОВ Николай Григорьевич, р. в Тульской обл., д. Озерно-Сомово, серж., п/п 47869, погиб 24.7.1944.

ШИПИЦИН Борис Александрович, р. в 1924 в Иркутской обл., Черемховский р-н, с. Хайта, ст. серж., погиб 26.6.1944.

ШИРЯЕВ Николай Григорьевич, ряд., погиб 4.6.1944.

ШИШИН Павел Трофимович, ряд., погиб 24.6.1944.

ШОРОХОВ Терентий Платонович, мл. серж. 210-го сп, погиб 27.6.1944.

ШПАРТАК Иван Николаевич, р. в 1923, ряд., погиб 24.6.1944.

ШТАПЕНКО Илья Наумович, ефр. 120-го сп, погиб 24.2.1944.

ШУЛЬЦ Игнат Федорович, ряд. 339-го сп, погиб 24.6.1944.

ШУПАН Федор Иванович, р. в Гомельской обл., Брагинский р-н, д. Старые Храковичи, ряд., п/п 1346, погиб 27.6.1944.

ШУРЛАКОВ Яков Демьянович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, серж. 334-й гв. сп, погиб 24.2.1944.

ЩЕРБАК Григорий Сергеевич, лейт. 1020-го сп, погиб 25.6.1944.

ЮРЧЕНКО Александр Григорьевич, р. в Запорожской обл., Васильевский р-н, д. Попово, гв. серж. 344-го гв. сп, погиб 24.2.1944.

ЮЩЕНКО Геннадий Львович, р. в Луганской обл., ст. серж., п/п 19304, погиб 25.6.1944.

ЯКИН Иван Иванович, серж., п/п 62813, погиб 24.6.1944.

ЯЩЕУЛОВ Федор Федорович, р. в Бурятии, Закаменский р-н, ряд., п/п 47869, погиб 26.6.1944.

ЗБОРОВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

БРАТСКАЯ МОГИЛА В ДЕРЕВНЕ ВИКОВ

АВРАМЦОВ Дмитрий Тихонович, мл. серж., хирург передвижного полевого госпиталя № 5183, умер от ран 20.6.1944.

АЛАДИНСКИЙ Федор Петрович, мл. серж., п/п 14181, погиб 24.6.1944.

БАРКОВ Евгений Дмитриевич, ряд., хирург госпиталя № 5183, погиб 3.7.1944.

БОРЩЕНКОВ Григорий Данилович, р. в 1913, лейт. 2332-го сп, погиб 25.6.1944.

ВОРОТНЫНЦЕВ Дмитрий Иванович, р. в 1924, ефр. 556-го сп, погиб 25.2.1944.

ГАВРИЧЕНКО Федос Никитович, р. в Брянской обл., д. Долматово, ряд., погиб 27.6.1944.

ГРОМАКОВ Алексей Иванович, ряд., умер от ран 2.7.1944.

ГУДКОВ Семен Иванович, ряд., погиб 3.7.1941.

ДЕРЕБЕРА Николай Антонович, ряд., умер от ран 2.7.1944.

ЕМЕЛЬЯНОВ Иван Григорьевич, серж., погиб 25.6.1944.

ЕРОХИН Николай Иосифович, ряд., погиб 1.1.1944.

ЕРОХИН Николай Иосифович, серж. 510-го отдельного артиллерийского полка, погиб 28.4.1944.

ИЛЬЮХИН Виктор Дмитриевич, ст. серж., погиб 28.4.1944.

КАРЧЕВСКИЙ Иван Степанович, ряд., погиб 25.2.1944.

КОПЫСОВ Александр Иванович, р. в г. Ижевск, ряд. 556-го сп, погиб 25.2.1944.

КОРОЛЕВ Петр Ильич, р. в Орловской обл., д. Спесивцево, ряд. 556-го сп, погиб 25.2.1944.

КУРМУХАМЕДОВ Акбар, р. в 1902, ряд., погиб 25.12.1943.

КУЦЕНКО Евгений Александрович, погиб 14.7.1941.

КУЧЕРЕНКО Николай Федорович, р. в

Полтавской обл., д. Хвощевка, серж., п/п 44875, погиб 5.3.1944.

ЛАБУЗ Иван Ефремович, ряд. 556-го сп, погиб 22.2.1944.

ЛИПЧИНСКИЙ Трофим Дмитриевич, кап., погиб 3.7.1941.

МАКЕЕВ Николай Николаевич, р. в 1923, ст. лейт. 470-го сп, погиб 24.6.1944.

НОВОСЕЛ Андрей Григорьевич, ряд. 169-й сд, погиб 3.3.1944.

ОКИН Александр Артемьевич, погиб 3.7.1941.

ПЕТКОВИЧ Анатолий Брониславович, р. в 1925 в г. Москва, 470-й сп, погиб 25.6.1944.

ПЛУЖНИКОВ Иван Антонович, ряд., погиб 26.6.1944.

ПОЛЮШКО Роман Яковлевич, р. в Черниговской обл., с. Александровка, погиб 25.6.1944.

РОМАНОВ Петр Елисеевич, умер от ран 3.7.1944.

САМОХИН Николай Сергеевич, р. в 1911 в г. Москва, лейт., п/п 74495, погиб 13.3.1944.

СЕРГЕЕВ Алексей Никитович, ряд., погиб 28.6.1944.

СИДЕЛЬНИКОВ Николай Михайлович, мл. серж., умер от ран 7.3.1944.

СОЛИН Петр Степанович, р. в 1906, старш. 556-го сп, погиб 25.2.1944.

СОЛОВЬЕВ Павел Иванович, ряд. 556-го сп, погиб 25.2.1944.

СУДАРЕВ Григорий Николаевич, р. в 1919 в Брянской обл., д. Михайловка, ряд., умер от ран 4.7.1944.

ТИСТЯКОВ Иван Архипович, ряд., умер от ран 29.6.1944.

ХОРУЖЕНКО Петр Петрович, р. в 1903, умер от ран 2.7.1944.

ШУЛЬГИН Максим Васильевич, мл. серж. 556-го сп, погиб 25.2.1944.

ЮДКИН Алексей Александрович, гв. ст. серж. 470-го сп, погиб 27.6.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ЗБОРОВ

АЛМАКОЕВ Абрам А., ряд., п/п 4330, погиб 5.8.1941.

АРИНИН Степан Васильевич, кап., погиб в августе 1941.

БАКУЛИН Иван Николаевич, ряд., п/п 4299.

БАКУНИН Филипп Иванович, ряд., п/п 3372, погиб 3.7.1942.

БРЫКОВ Василий Михайлович, р. в 1907, ряд., п/п 4330.

ГОВРЯКОВ Дмитрий Георгиевич, р. в 1924 в Курской обл., д. Куликово, мл. сержант.

ДАВЫДОВ Андрей Герасимович, ряд., умер от ран 11.7.1941.

ДУРСУНОВ Ниаз, ряд., п/п 4299, погиб в 1941.

ЕВТУШЕНКО Иван Алексеевич, ряд. 616-го сп, погиб 25.6.1944.

ЗАЙЦЕВ Ефим Тимофеевич, ряд., п/п 4348, погиб 5.7.1941.

ИНЮШКИН Григорий Яковлевич, мл. серж., погиб 18.7.1944.

КОВАЛЕВ Семен Андреевич, ряд., умер от ран 17.7.1941.

КОЦУРА Антон Парфенович, ряд., погиб в феврале 1944.

КРОТОВ Афанасий Семенович, ряд., погиб 6.7.1941.

КУЗНЕЦОВ Сергей Андреевич, ст. серж., п/п 4299, погиб 29.7.1941.

КУСЬНО Антон Федорович, р. в Ивановской обл., погиб 2.8.1941.

ЛОХМАТОВ Петр Гаврилович, ряд., погиб в августе 1941.

ЛУКИН Петр Матвеевич, ряд., п/п 3302, умер от ран 29.7.1941.

ЛЯСКЕВИЧ Тихон Константинович, мл. лейт., п/п 4299, погиб в 1941.

МАШУКОВ Трофим Григорьевич, р. в 1911, ряд., погиб 25.8.1941.

МЕЛЬНИКОВ Павел Иосифович.

МЕНЩИКОВ В. Т.

МИТРОХИН Егор Ильич, рядовой.

ОРЛОВ Алексей Егорович, ряд., п/п 4299, погиб 29.7.1941.

РАДЧЕНКО Федор Семенович, р. в Харьковской обл., с. Козневка, ефр. 268-го сп, умер от ран 27.6.1944.

РОССОВ Алексей Владимирович, ряд., п/п 4299, погиб в 1941.

РУМЯНЦЕВ Иван Иванович, ряд., п/п 266, погиб в 1941.

РУМЯНЦЕВ Иван Иванович, мл. лейт., погиб в 1941.

СЕМЕНИШКОВ Григорий Фролович, ряд., п/п 57301, погиб 20.2.1944.

СЕРГУНОВ Николай Сергеевич, серж., п/п 4299.

СИЗОВ Михаил Васильевич, лейт., п/п 680, погиб 28.2.1944.

СТРЕБКОВ Илья Мефодьевич, р. в Ростовской обл., г. Шахты, погиб 16.6.1944.

СТРЕЛЬЦОВ Сергей Тимофеевич, р. в 1912.

ТИМОФЕЕВ Михаил Егорович, р. в 1909, лейт., п/п 4330.

ТЮРИН Сергей Никонорович, ряд., п/п 57301, погиб 20.2.1944.

ФАДЕЕВ Иван Семенович, р. в 1912, ряд., п/п 4330, погиб 21.8.1941.

ФЕДЯШИН Федор Дмитриевич, р. в 1918, ряд., погиб 19.7.1941.

ХРЕНИН Василий Федорович, ряд., умер от ран 21.7.1941.

ЧУЛЕКОВ Петр Ионович, ряд., п/п 57301, погиб 20.3.1944.

ШАРЕПОВ Василий Андреевич, серж., п/п 4330.

ЯКОВЛЕВ Матвей Степанович, ряд., п/п 4299, погиб в июле 1941.

ЗВОНЕЦКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ШАПЧИЦЫ

АБДУЛАЕВ Гафуржан, р. в 1924, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

АЛЕЙНИКОВ Иван Васильевич, р. в 1903, старш. 290-го сп, погиб 24.2.1944.

АЛЕЙНИКОВ Иван Васильевич, р. в 1905, старш. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

АНДРИАНОВ Александр Ильич, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

АНИЩЕНКО Андрей Антонович, ефр. п/п 33415, погиб 22.2.1944.

АРХИПОВ В. И.

АРХИПОВ Михаил Николаевич, р. в 1915, кап. 860-го сп, погиб 21.2.1944.

АХРЕМКОВ К. И., кап., погиб 17.1.1944.

БАБИКОВ Вениамин Васильевич, р. в 1918, мл. серж. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

БЕЛЕЕВ Антон Дмитриевич, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

БЕЛОВ Александр Иванович, р. в 1912, ефр., п/п 39926, погиб 21.2.1944.

БЕЛОВ И. К., ефрейтор, погиб 21.1.1944.

БЕЛОУСОВ Карп Данилович, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

БОГОМАЗОВ Александр Петрович, 290-й сп, погиб 22.2.1944.

БОРОНОВИЧ, погиб 13.7.1944.

БОЯРИЩЕВ Николай Антонович, ряд., погиб 22.2.1944.

БУШЛАПОВ Иван Корнилович, р. в 1903, серж. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

БЫКОВ Семен Иванович, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

БЫКОВЕЦ Григорий Поликарпович, ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

БЫЧКОВ Константин Константинович, р. в 1915, ряд., п/п 73728, погиб 22.2.1944.

ВАСИЛЬЕВ Анатолий Семенович, р. в 1920, 800-й сп, умер от ран 22.2.1944.

ВЕЛИКОХАТСКИЙ Иван Матвеевич, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ВЕСЕЛЬСКИЙ Фома Антонович, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ВОВК Григорий Сергеевич, серж., погиб 27.2.1944.

ГАВРИЛЕНКО Егор Степанович, погиб 23.2.1944.

ГЛЕПОВ Федор Иванович, р. в 1922, ефр., погиб 21.1.1944.

ГЛУШАКОВ Е. М.

ГОЛУБЕНКО Дмитрий Георгиевич, р. в 1916, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 21.1.1944.

ГОПЯНОВ Александр Дорофеевич, мл. лейт., погиб 25.5.1944.

ГРЕКОВ Сергей Максимович, погиб 22.2.1944.

ГРИГОРЕНКО Василий Иванович, погиб 21.12.1944.

ГРИДОНОВ Василий Павлович, р. в 1925, серж., погиб 16.1.1944.

ДЕМЬЯНКОВ Федор Демьянович, ряд., умер от ран 22.2.1944.

ДЕНИСОВ Александр Павлович, ряд., умер от ран 22.2.1944.

ДОЛГОПАЛОВ Александр Иванович, р. в 1919, серж., п/п 11027, погиб 8.12.1943.

ДРОЯНКОВ Федор Федорович, 290-й сп, погиб 22.2.1944.

ЕРМОЛАЕВ А. Л.

ЕРМОЛИН Анатолий Владимирович, мл. лейт. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ЖАБЫКОВ Севастьян Ефимович, 290-й сп, погиб 22.2.1944.

ЖИЛИЦКИЙ Адам Емельянович, ряд., погиб 22.2.1944.

ЖУРИВИН Владимир Тихонович, ряд., п/п 33415, погиб 22.2.1944.

ЗАВИЛКИН Николай Михайлович, ряд., погиб 22.2.1944.

ЗАИКИН Николай Власович, ряд., умер от ран 23.2.1944.

ЗАЙНУЛЛИН Хурлат Багильдинович, серж. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ЗАЛИЖЕВ Петр Емельянович, ряд., п/п 33415, погиб 22.2.1944.

ЗАРЫТОВСКИЙ Михаил Михайлович, р. в 1916, лейт. 298-го сп, погиб 22.2.1944.

ЗИЛЯЕВ Корим, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ЗИМАРЕВ Александр Корнеевич, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ИВАНЕНКО Григорий Ермолаевич, 290-й сп, погиб 21.2.1944.

ИВАНЕНКО Леонтий Васильевич, 290-й сп, погиб 22.2.1944.

КАЛИНИН В. С.

КАМЫШЕВСКИЙ А. К., кап., погиб 23.12.1943.

КАПИТОНОВ Роман Андреевич, 290-й сп, погиб 22.2.1944.

КАРПЕЧЕНКО Михаил Васильевич, ряд., погиб 22.2.1944.

КАЮМОВ Мунир, сержант, 290-й сп, погиб 11.12.1943.

КЛИМАЧКОВ Афанасий Федорович, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

КЛЮЧКОВ Федор Александрович, погиб 22.2.1944.

КОВАЛЕВ Адам Емельянович, ряд., погиб 22.2.1944.

КОВАЛЕВ В. К.

КОВАЛЕВ Илья Яковлевич, р. в 1898, рядовой.

КОЖИН Тимофей Иванович, ряд., п/п 33415, погиб 22.2.1944.

КОЗЛОВ Владимир Парфенович, 290-й сп, погиб 22.2.1944.

КОКАРЕВ Павел Федорович, р. в Тамбовской обл., Жердевский р-н, ряд., погиб 26.2.1944.

КОМАРОВ Никифор Александрович, ряд., умер от ран 21.2.1944.

КОПЕЙКО М. К.

КОСЕНОК Николай Кондратьевич, ряд., погиб 10.2.1944.

КОЧАЕВ Иван Иванович.

КУДАНКОВ И. В., ст. серж., погиб 21.2.1944.

КУЗЬМЕНКОВ Гавриил.

ЛЕОНЧИКОВ Григорий Лукьянович, ряд., погиб 22.2.1944.

ЛУЗИН Николай Иванович, р. в 1914, ефр., погиб 12.2.1944.

ЛУКАШЕНКО Логин Прокофьевич, ряд., погиб 22.2.1944.

ЛУКЬЯНЦОВ Василий Николаевич, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ЛЫЧАГИН Михаил Николаевич, мл. серж. 1172-го сп, умер от ран 27.6.1944.

МАКАРОВ Василий Петрович, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

МАКАРОВ Иван Ефимович, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

МАКСИМОВ Иван Сергеевич, ряд., п/п 1284, погиб 21.2.1944.

МАТВЕЕВ Петр Иванович, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

МАТВИЕВСКИЙ Анатолий, погиб 9.12.1943.

МАТВИЕНКО Анатолий Яковлевич, р. в 1915, погиб 21.2.1944.

МАТВИЕНКО Сергей Павлович, ряд., погиб 14.5.1944.

МАЧИЦКИЙ Андрей Дмитриевич, мл. серж. 298-го сп, погиб 22.2.1944.

МИЛОДОВ Александр Павлович, ефр., п/п 33415, погиб 22.2.1944.

МОРОЗОВ Андрей Моисеевич, п/п 33415, погиб 22.2.1944.

МУДРОВ Михаил Сергеевич, р. в Вологодской обл., ряд., погиб 24.2.1944.

НАЗАРОВ Александр Алексеевич, р. в Ульяновской обл., Старомайнский р-н, с. Волосники, ст. лейт. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ПОДУНОВ Семен Антонович, р. в Воронежской обл., Ольховский р-н, с. Ольховка, ст. серж., п/п 73728, погиб 22.2.1944.

ПОНОМАРЕВ Алексей Иванович, ст. серж., погиб 22.2.1944.

ПРОХОРЕНКО Тихон Прокофьевич, р. в Брянской обл., Клетнянский р-н, д. Ячизи, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

РОДИОНОВ Александр Павлович, р. в 1921 в Вологодской обл., Череповецкий р-н, д. Чолнено, погиб 25.2.1944.

РОМАНОВ Михаил Иванович, р. в Челябинской обл., Троицкий р-н, серж., п/п 23859, умер от ран 13.12.1943.

РУСАКЕВИЧ Анисим Лукич, р. в 1919, погиб 6.4.1943.

РЫЧКОВ Петр Владимирович, р. в 1906 в Гомельской обл., Чечерский р-н, п/п 57302, погиб 4.1.1944.

САЛАШЕВ Павел К., лейт., погиб 16.1.1944.

САЛО Павел Кузьмич, лейт., погиб 16.1.1944.

САМУЛЕНКО Дмитрий, р. в 1900, ряд., погиб 20.1.1944.

САМУСЕВ Сидор Иванович, р. в 1922 в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Кошелево, 860-й сп, умер от ран 24.2.1944.

САФАРОВ (Сафонов) Мамедач Ачакулимович, р. в 1923, ряд., погиб 22.2.1944.

СЕМИНА Евгения Акимовна, ряд., п/п 04104, погибла 16.1.1944.

СИДОРИН Федор Петрович, ряд., п/п 33415, погиб 22.2.1944.

СИМАКОВ Сергей Иванович, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

СКИНДЕРОВ Каудар, ефр. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

СКРАБОВ Петр Прокофьевич, ряд. 255-го сп, погиб 11.2.1944.

СМОЛЬЯНИНОВ Иван Антонович, р. в 1924, ряд., погиб 26.2.1944.

СТАВСКИЙ Анатолий, р. в 1915, лейт., погиб 21.1.1944.

СТЕПИН Иван Алексеевич, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

СТРОКУН Иван Иванович, р. в 1913 в Краснодарском крае, г. Ейск, ряд. 276-го сп, погиб 22.2.1944.

СУРОВЯТКИН Гавриил Финогенович, ряд., п/п 33415, погиб 22.2.1944.

ТАРАСЕНКО Егор Никифорович, ефр., п/п 95881, погиб 12.2.1944.

ТРИФОНОВ Василий Павлович, р. в 1915, старш., погиб 21.2.1944.

ТРОШИН Федор Иванович, ряд., погиб 22.2.1944.

ТУРУНОВ Александр Афанасьевич, ефр. 238-го сп, погиб 8.12.1943.

ТЯПКИН Иван Михайлович, ряд., погиб 22.2.1944.

УГАРОВ Виктор Федорович, р. в 1914, ст. серж., погиб 25.2.1944.

ФОТЕЕВ Сергей Карпович, ряд., п/п 22415, погиб 22.2.1944.

ХАНЖИН Андрей Федорович, погиб 22.2.1944.

ХЛЫСТОВ Адам Архипович, мл. серж. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ХОМЧЕНКО Иван Аверьянович, ряд., умер от ран 22.11.1944.

ХОМЧЕНКО И. Л., серж., погиб 17.1.1944.

ХОМЯНКОВ К. П., ряд., погиб 21.2.1944.

ХОТЕЕВ Сергей Егорович, ст. серж. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ХУРСИН Яков Афанасьевич, мл. серж. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ЦЕКАТУНОВ Михаил Трофимович, р. в 1907, серж., погиб 22.2.1944.

ЧЕРЕНКОВ Степан Прохорович, погиб 22.2.1944.

ЧУГЦЕВ Михаил Матвеевич, лейт. 188-го сп, погиб 8.12.1943.

ШАБАЕВ Айсак Хайрумич, серж., погиб 15.10.1943.

ШАБРУДИН Максим.

ШАПОШНИКОВ Михаил Васильевич, р. в 1909, кап., умер от ран 25.6.1944.

ШАРОВ Гавриил Георгиевич, ряд. 290-го сп, погиб 22.2.1944.

ШАФЕРМАН Василий Григорьевич, р. в 1906, ряд., погиб 28.2.1944.

ШАФЕРМАН Василий Григорьевич, р. в 1905, серж., погиб 22.2.1944.

ШЕРЕНКО В. И.

ШКУРАТОВ Филипп Романович, умер от ран 22.2.1944.

ШМАТКО Иван Иванович, р. в 1900, ряд., погиб 14.2.1944.

ШМУРАТОВ В. И.

ШУБИН Леонид Павлович, 860-й сп, умер от ран 22.2.1944.

ЯКУБОВ Кангли, р. в 1919, ряд., п/п 33415, погиб 22.11.1944.

ЯКУШИН Сергей Иванович, ряд. 290-го сп, погиб 20.2.1944.

* * *

ВЯТКОВ Алексей Мартынович, р. в 1922, ряд., погиб 22.2.1944.

ГАМЗАТОВ Амурхан Ахматович, р. в 1916.

ДАНИЛКОВ Василий Романович, р. в 1914, ряд., погиб 22.2.1944.

ДЖАСОВ Михаил Потапович, р. в 1912, ряд., погиб 22.2.1944.

ДУБРОВСКИЙ Федор Иванович, ряд., умер от ран 27.2.1944.

ЕВТУШКОВ Михаил Николаевич, р. в 1924, ряд., умер от ран 13.3.1944.

ЗАЙЦЕВ Андрей Иванович, ряд., умер от ран 24.2.1944.

ЗАЛАЗНЫЙ Василий Иванович, ряд., умер от ран 24.2.1944.

КАМИНСКИЙ Николай Кондратьевич, ряд., умер от ран 22.2.1944.

КЕКИЛЕВ Роман Федорович, р. в 1909, ряд., погиб 22.2.1944.

КОЗЛОВ Дмитрий Лукич, р. в 1925, ряд., погиб 22.2.1944.

КОЗЛОВ Петр Васильевич, р. в 1921, ряд., погиб 22.2.1944.

КОЛЕСНИКОВ Григорий Федорович, р. в 1908, ряд., погиб 22.2.1944.

КОМУНАЕВ Дементий Матвеевич, умер от ран 24.2.1944.

КОНОНОВ Григорий Софронович, р. в 1900, ряд., погиб 22.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Гавриил Николаевич, ряд., умер от ран 26.2.1944.

ЛЕШАКОВ Егор Михайлович, ряд., умер от ран 23.2.1944.

ЛЕЩЕНКО Алексей Федорович, р. в 1921.

ЛИВШИЦ Самуил Иванович, р. в 1919.

МИНОВ Александр Минович, р. в 1914, погиб 22.2.1944.

МИРАНЦЕВ Даниил, ряд., умер от ран 22.2.1944.

ПАЦЕНАЕВ Михаил Филиппович, ряд., умер от ран 27.2.1944.

ПОЛТОРАК Дмитрий Дмитриевич, ряд., умер от ран 22.2.1944.

ПРОХОРОВ Василий Васильевич, ст. лейт., умер от ран 22.2.1944.

РУЗАКОВ Николай Васильевич, ряд., умер от ран 22.2.1944.

СКИБУНОВ Наум Евдокимович, р. в 1905, ряд., погиб 22.2.1944.

СКРАБОВ Петр Прокофьевич, рядовой.

СТАЦКИЙ Иван Адамович, ряд., умер от ран 22.2.1944.

ТКАЧЕВ Иван Акимович, р. в 1904, ряд., погиб 22.2.1944.

УДОДОВ Николай Андрианович, р. в 1922, ряд., погиб 22.2.1944.

ХОХЛОВ Федор Петрович, р. в 1922, ряд., погиб 22.2.1944.

ШКРАБОВ Константин Архипович, р. в 1904, ряд., погиб 22.2.1944.

КИСТЕНЕВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ДЕРЕВНЯ ВИЩИН

АБРАСИМОВ Кирилл Васильевич, р. в 1909, ст. серж. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

АВРАМЕНКО Василий Минович, ряд., погиб 21.2.1944.

АМАНЖУЛОВ Сакпаш, ряд. 1020-го сп, п/п 70417, погиб 22.2.1944.

АНДРИЯНОВ Яков Никитович, ряд. 1022-го сп, погиб 2.12.1943.

АРИПОВ Михаил Мартынович, р. в 1922, ст. лейт., погиб 21.2.1944.

АТРОШКОВ Иван Данилович, ряд., погиб 22.2.1944.

БАСЕНКОВ Михаил Алексеевич, р. в 1908, ряд., п/п 02299, погиб 21.2.1944.

БАСКАЛОВ Григорий Степанович, ряд., погиб 21.2.1944.

БЕЛОМУТОВ Даниил Игнатьевич, ряд., погиб 21.2.1944.

БОГДАНОВИЧ Егор Степанович, р. в Гомельской обл., Кормянский р-н, д. Богдановичи, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

БОНДАРЕНКО Иван Павлович, ефр., п/п 23864.

БОНДАРЕНКО Максим Васильевич, р. в 1896, серж., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

БОРИСЕНКО Михаил Егорович, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

ВОДОЛАГИН Семен Михайлович, р. в 1909, ряд., погиб 26.11.1943.

ГИЛЮК Вячеслав Феликсович, р. в 1912, ряд., п/п 63403, погиб 22.2.1944.

ГИМОНОВ Михаил Александрович, гв. кап. 120-й гв. сд, погиб 22.2.1944.

ГИРФАНОВ Назик Гирфанович, ряд. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

ГОРОХОВ Павел Тарасович, гв. ст. серж., погиб 31.1.1944.

ГОРЮНОВ Иван Степанович, р. в 1925, 1022-й сп, погиб 21.2.1944.

ДАНЫШИН Григорий Семенович, ряд. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

ДЕМИДОВ Николай Тимофеевич, ряд., погиб 21.2.1944.

ДМИТРИЕВ Семен Капитонович, р. в 1907, ряд. 347-го сп, погиб 22.2.1944.

ДОРОНИН Степан Тимофеевич, ряд. 347-го сп, погиб 21.2.1944.

ДОРОШЕВИЧ Григорий Иванович, ряд., погиб 26.11.1943.

ЖЛОБОВ Михаил Петрович, ряд., погиб 22.2.1944.

ЗАХАРОВ Федор Михайлович, ряд., погиб 21.2.1944.

ЗУБКОВ Дмитрий Степанович, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

ИРМАЖОВ Ахмат, ряд., погиб 20.12.1943.

КАЗАНОГИН Борис Дмитриевич, р. в 1923, ряд., погиб 21.2.1944.

КОВАЛЕВ Михаил Алексеевич, серж. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

КОВАЛЕВ Петр Мартинович, р. в 1922, ряд. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

КОЛОБКОВ Иван Иванович, р. в Тульской обл., с. Зыбино, серж. 1020-го сп, погиб 21.2.1944.

КОРОБКИН Виктор Михайлович, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

КОРОТКОВ Федор Афанасьевич, р. в 1899 в Орловской обл., д. Азубаевка, ряд. 1020-го сп, погиб 21.2.1944.

КОЧУРИН Алексей Романович, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

КРОМБЕРГ Эрик Карлович, р. в 1917, ефр. 1022-го сп, погиб 2.2.1944.

КРОПОТОВ Михаил Николаевич, ст. лейт. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

КУДРЯШОВ Иван Павлович, р. в 1918, гв. ст. серж., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Александр Павлович, р. в Ярославской обл., Петровский р-н, д. Тереньково, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Иван Васильевич, р. в Волгоградской обл., Новоаннинский р-н, гв. ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Иван Михайлович, р. в 1916 в Калужской обл., погиб.

ЛАПТЕВ Петр Степанович, р. в 1907, ряд., п/п 70418, погиб 21.2.1944.

ЛАШКО Яков Андреевич, р. в 1913, ряд., погиб 3.8.1941.

ЛОГАЧЕВ Михаил Карпович, р. в 1920, кап., п/п 70418, погиб 21.2.1944.

ЛЯКИШЕВ Михаил Семенович, серж. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

МАКАРОВ Егор Емельянович, ряд. 856-го сп, погиб 26.2.1944.

МАРТЫНОВ Андрей Федорович, р. в 1904, ряд., погиб 31.1.1944.

МАРТЫНОВ Василий Андреевич, р. в 1924, ряд., п/п 01085, погиб 31.12.1943.

МАТВЕЕВ Сергей Иванович, гв. мл. серж. 347-го сп, погиб 21.2.1944.

МЕДВИДИЦКИЙ Николай Михайлович, ряд. 347-го сп, погиб 21.2.1944.

МЕЛЬНИК Дмитрий Михайлович, р. в 1920, серж. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

МИЛЕХИН Виктор Степанович, р. в 1923, ряд., п/п 01017 Э, погиб 28.12.1944.

МИНИН Виктор Фомич, р. в 1924, ряд., погиб 22.2.1944.

МУКАШОВ Машит Ишмунович, ряд., погиб 21.2.1944.

НАУМОВ Гурий Кириллович, р. в 1909 в Чувашии, лейт. 339-го сп 20-й сд, погиб 21.2.1944.

НУРМАТОВ Исмаил Аширович, ефр., п/п 02211, погиб 22.2.1944.

ОБИДИН Алексей Андреевич, гв. мл. серж., п/п 04104, погиб 22.2.1944.

ОЛЬХОВСКИЙ Владимир Емельянович, серж. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

ОРЕХОВА Евдокия Михайловна, р. в 1923, ефр., погибла 22.2.1944.

ОСИН Сервар Хасанович, р. в Томске, старш., погиб 21.2.1944.

ПЕТРОВ Николай Дмитриевич, р. в 1924 в Тверской обл., Вышневолоцкий р-н, с. Альпаково, ряд., погиб 24.6.1944.

ПИНАКОВ Владимир Тихонович, р. в Тульской обл., Богородицкий р-н, пос. Зюковка, ефр., погиб 21.2.1944.

ПИПЧЕНКО Николай Павлович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Холочье, ряд., погиб 22.2.1944.

ПИЩЕНКО Иван Захарович, ряд. 164-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ПОДКОПАЕВ Николай Алексеевич, р. в Тульской обл., Ефремовский р-н, д. Поддомое, ряд., п/п 30826, погиб 21.2.1944.

ПОДОБА Василий Игнатьевич, р. в 1906 в Полтавской обл., старш. 1022-го сп, умер от ран 21.2.1944.

ПРУДНИКОВ Михаил Петрович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Фроловка, ряд., п/п 70416, погиб 22.2.1944.

РАТНИКОВ Александр Васильевич, р. в 1914 в Тульской обл., Гурский р-н, д. Подмоклое, старш. 1022-го сп, умер от ран 21.2.1944.

РЕЗУМКОВ Хаим Шисуович, р. в Черкасской обл., г. Корсунь-Шевченковский, ряд. 347-го сп, погиб.

РЕУНОВ Иван Степанович, ряд., погиб.

РУДЬКО Александр Лаврентьевич, р. в 1906, серж. 1022-го сп, погиб.

САНКОВ Георгий Павлович, р. в Тульской обл., Ефремовский р-н, пос. Степной Хутор, мл. лейт. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

СИВОЛОБЦЕВ Филипп Николаевич, ряд., погиб 21.2.1944.

СИЛЬЧЕНКО Григорий Иванович, ряд., погиб 22.2.1944.

СИМАКИН Сергей Андреевич, ряд. 1022-го сп, погиб 21.3.1944.

СКОПЕНКО Иван Иванович, ряд., 164-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

СОЛОВЬЕВ Иван Алексеевич, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

СТРУКАЧЕВ Павел Федорович, ряд., погиб 21.2.1944.

СУХАНОВ Георгий Алексеевич, мл. серж. 1020-го сп, погиб 23.2.1944.

СУХОМЛИНОВ Михаил Дмитриевич, р. в 1914, кап., погиб 21.2.1944.

ТИХАНОВ Михаил Петрович, р. в. 1921, ряд., погиб 3.8.1941.

ТИЩЕНКО Иван Захарович, ряд., погиб 21.2.1944.

ТОЛЮПА Павел Кузьмич, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

ТРИНЬКО Леонид Кондратьевич, серж. 339-го сп, погиб 21.3.1944.

ТЮЛЮПА Илья Мартинович, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

ФОКИН Василий Александрович.

ХАЗОВ Григорий Иванович, ряд., п/п 04763, погиб 8.3.1944.

ХВОРОСТ Николай Григорьевич, мл. лейтенант.

ХМЕЛЕВ Иван Иванович, ст. лейт. 1020-го сп, погиб 21.2.1944.

ХОЛЫСТОВ Николай Афанасьевич, ряд., погиб 26.2.1944.

ХОМЧЕНКО Михаил Сидорович, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

ЧЕРНЯКОВ Алексей Ефимович, мл. серж. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

ЧУМАРЕНКО Илья Данилович, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

ШАПОВАЛОВ Антон Константинович, р. в 1912, ряд. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

ШУМОВ Ефим Васильевич, р. в 1909 в Гомельской обл., ряд. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

ЩЕТИНИН Сергей Васильевич, ряд., п/п 04104, погиб 21.2.1944.

ЩУКИН Алексей Петрович, р. в 1907, ряд., погиб 21.2.1944.

ЮДЕНКОВ Марк Владимирович, р. в 1907, ряд., погиб 21.2.1944.

ЮРКОВ Андрей Павлович, ряд., п/п 02271, погиб 22.2.1944.

ЮРКОВ Николай Ильич, ряд., п/п 02271, погиб 22.2.1944.

* * *

АНДРОСЕНКО Вячеслав Наумович, р. в 1924, ряд., погиб 21.2.1944.

АСТАПЕНКО Василий Афанасьевич, р. в 1898, ряд., погиб 21.2.1944.

МЕДВЕДЕВ Адам Федорович, ряд., погиб 21.2.1944.

ПЕТРОВ Леон Ефимович, р. в 1915, ряд., погиб 21.2.1944.

ТИЖКОВ Владимир Александрович, р. в 1925, ряд., погиб 21.2.1944.

ЧАПИЕВ Михаил Евсеевич, р. в 1916, ряд., погиб 21.2.1944.

ШАБЛИНСКИЙ Михаил Матвеевич, ряд., погиб 21.2.1944.

ШТАПЕНКО Михаил Игнатьевич, р. в 1910, ряд., погиб 22.2.1944.

ЯКУШЕВСКИЙ Михаил Семенович, р. в 1925, погиб 21.2.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ КИСТЕНИ

АБРАМОВ Даниил Кузьмич, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

АИТОВ Саих Гараевич, лейт., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

АЙТКОЖИН Нуркитай, р. в 1908, ряд., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

АКУНИН П., погиб 1.3.1944.

АЛДАФЬЕВ.

АЛЕКСАНДРОВ Лев Васильевич, ряд. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

АЛЕКСЕЕВ, рядовой.

АНАН Нури, погиб 1.3.1944.

АНДРЕЕВ Александр Васильевич, р. в 1915, серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

АНДРЕЕВ Ф. В., р. в 1907, ефрейтор.

АНДРИАНОВ В. А., ряд., погиб 10.6.1944.

АНТОНОВ Василий Константинович, ст. лейт., погиб 21.2.1944.

АНТОШКИН Федор Яковлевич, ряд., п/п 64178, погиб 22.2.1944.

АТАЛАНЕНКО Михаил Кондратьевич, серж., умер от ран 11.7.1944.

АХМЕДОВ, р. в 1920, ряд., погиб 24.2.1944.

АХМЕДОВ Саримсак, ряд., погиб 24.2.1944.

БАБАЕВ Тагабек, ряд., 2815-й эвакогоспиталь, погиб 5.3.1944.

БАБАСОВ Иван Петрович, р. в 1919, мл. сержант.

БАБАСЬЕВ Давыд Владимирович, мл. серж., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

БАБУШКИН.

БАКИРОВ Анвар, ряд., п/п 41585, погиб 21.2.1944.

БАКТИМУРОВ.

БАЛАБИН Иван Сафронович, ряд., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

БАРБОТЬКО Николай Николаевич, ряд., погиб 24.2.1944.

БАРСКИЙ Василий Алексеевич, ст. серж., погиб 4.7.1944.

БАРЫБИН Борис Николаевич, ст. лейт., погиб 21.2.1944.

БАСГАЕВ И. Г., р. в 1919.

БАТИМОВ Иван Петрович, серж., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

БЕКМЕТОВ, ряд., погиб 7.5.1944.

БЕКРЯШЕВ Михаил Николаевич, ряд., п/п 73682, умер от ран 30.3.1944.

БЕЛКИН В. С., р. в 1920.

БЕЛОВ А. К., р. в 1922, рядовой.

БЕЛЬЧЕБАЕВ А., ряд., погиб 8.6.1944.

БЕЛЯКОВ Александр Федорович, р. в 1906, кап. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

БЕРЕЗНИКОВ А. А., р. в 1911, рядовой.

БЕСКАЕВ Иван Семенович, ряд., 571-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 5.7.1944.

БИКРИМОВ И. Н., р. в 1922, ряд., погиб 3.2.1944.

БИЛДИН А. Я., р. в 1920, рядовой.

БИРЮКОВ Федот Андреевич, ряд., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

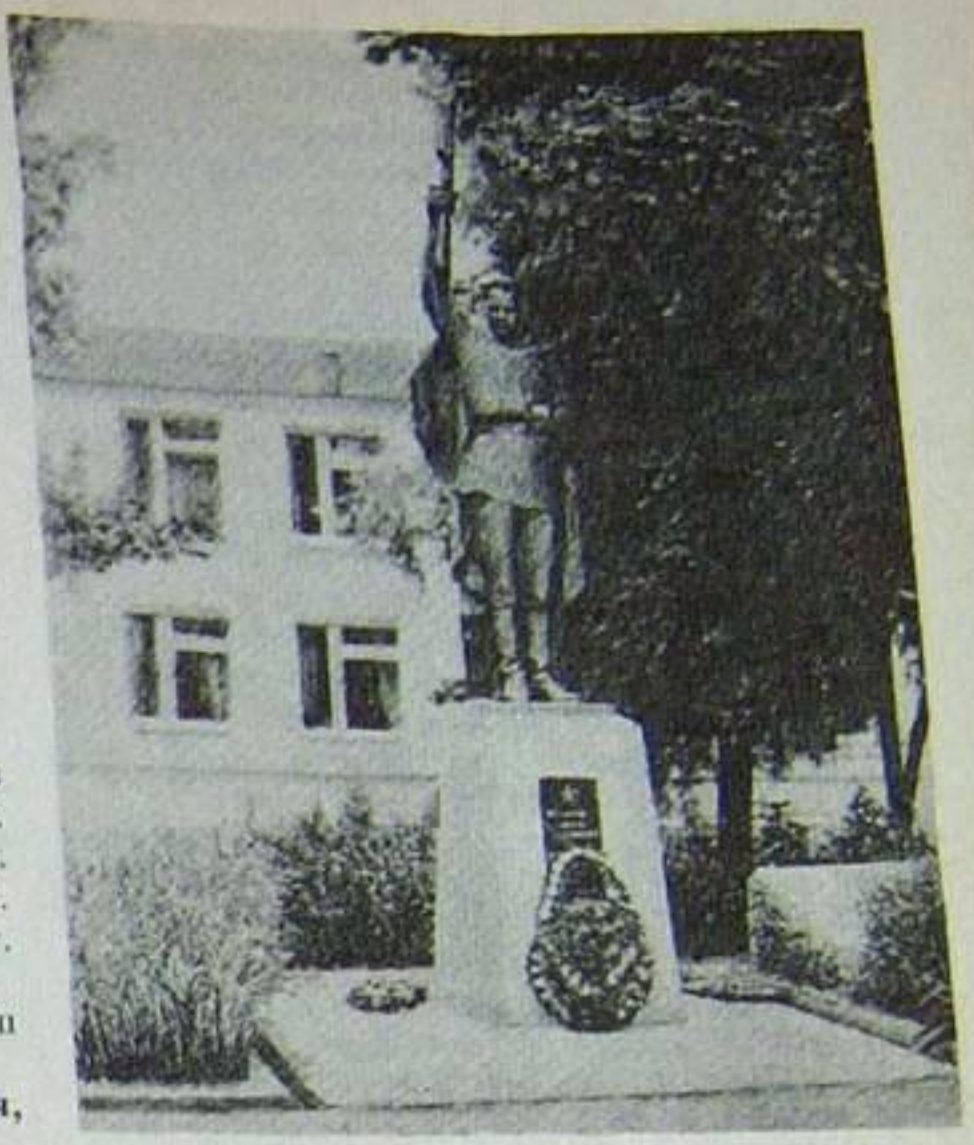

Памятник на братской могиле советских воинов в д. Кистени.

БОБРОВ Е. Е.

БОГАЧЕВ Андрей Михайлович, р. в 1919, ст. серж., погиб 26.7.1944.

БОГДАНОВ Никифор Феоктистович, ряд., погиб 21.2.1944.

БОЙКО Ефим Григорьевич, погиб 21.7.1944.

БОЛОТНЫХ А.

БОЛТЫЧЕВ Н. А., р. в 1904, ряд., погиб 31.3.1944.

БОЛЬШАКОВ Н. А., р. в 1922, рядовой.

БОНДАРЕВ И. И., ряд., погиб.

БОРИСОВ Алексей Николаевич, ряд., п/п 04640К, погиб 21.2.1944.

БОРКОВ Егор Минович, ряд. 838-го сп, погиб 21.2.1944.

БОРОДИН Владимир Николаевич, серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

БОРОДУЛЯ Артем Иванович, р. в 1909, ряд., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

БОРОЗКИН М. Ф., р. в 1907, майор.

БОЧАРОВ Павел Семенович, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

БРАГИН Иван Петрович, р. в 1910, ст. лейт. погиб 23.2.1944.

БРАТЕЕНКО Н. Я.

БРЕДИХИН Семен Ананьевич, ряд. 858-го сп, погиб 24.2.1944.

БРУСИЛИН И. В., погиб.

БУГРОВ Владимир Михайлович, р. в 1912, ряд., погиб 21.2.1944.

БУЙНОВ Роман Вахромеевич, р. в 1923, лейт., 571-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 12.6.1944.

БУЛАКОВ Владимир Сергеевич, мл. серж., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

БУРУЕВ Юрий Алексеевич, погиб 25.2.1944.

БУХВОСТОВ Алексей Николаевич, ряд., п/п 01017, погиб 22.2.1944.

ВАВИЛОНСКИЙ П. К., р. в 1923.

ВАГОНОВ Иван Яковлевич, ряд., погиб 8.6.1944.

ВАМОНОВ А. И., капитан.

ВАСИЛЕВСКИЙ М.

ВАСИЛЕНКОВ Ф. И., ряд., погиб 18.4.1944.

ВАСИЛЬКОВ Михаил Евменович, ряд., погиб 22.2.1944.

ВАСИН.

ВЕЛОХОВ Анатолий Кириллович, р. в 1925, ряд., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

ВЕРБИЦКИЙ Г. А., р. в 1893, ефрейтор.

ВЕТЕРЕННИКОВ К. Н., р. в 1913.

ВЕТОХИН А. И., ряд., погиб 17.3.1944.

ВИДЕНКИН Николай Яковлевич, р. в 1924, ряд. 858-го сп, погиб 22.2.1944.

ВИЛКОВ Иван Дмитриевич, ряд., п/п 01017, погиб 21.2.1944.

ВИНДЮКОВ Василий Александрович, р. в 1917, ряд., п/п 01017, погиб 22.2.1944.

ВИХАРЕВ Гавриил Александрович, ефр. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ВЛАСОВ Иван Филиппович, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ВОЕВОДА В. Г., р. в 1918, ряд., погиб 5.4. 1944.

ВОЕВОДИН Евстафий, р. в 1921, мл. сержант.

ВОЛЧЕНКО Николай Борисович, р. в 1925, погиб 23.2.1944.

ВОЛЧКОВ А. А., р. в 1924, мл. лейтенант.

ВОЛЧКОВ И. Г., р. в 1910, ряд., погиб 2.2.1944.

ВОРОБЬЕВ Александр Тимофеевич, р. в 1925, ряд., п/п 64178, погиб 23.2.1944.

ВОРОНКОВ Анатолий Дмитриевич, серж., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

ВОРОТЫНЦЕВ Иван Митрофанович, р. в 1924, ряд. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

ГАВРИЛЕНКО Александр Алексеевич, ст. серж. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ГАВРИЛОВ Дмитрий Георгиевич, р. в 1924 в Тульской обл., с. Куликово, сержант.

ГАЗИЗОВ Абдулхабар Сатыкович, старш., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

ГАЗИМАГОМЕДОВ Ибрагим, серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

ГАЙКОВ Иван Степанович, р. в Гомельской обл., Кормянский р-н, д. Зятковичи, ряд. 308-го сп, погиб 9.2.1944.

ГАЛАКТИОНОВ, р. в 1904.

ГАЛКИН Николай Митрофанович, ефрейтор.

ГАРБАТОВСКИЙ Василий Захарович, ряд. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

ГАРНИН М.

ГАРНИН М.

ГАСАНОВ Магомед, ст. серж. 858-го сп, погиб 22.2.1944.

ГАРНИН М.

ГВОЗДЕВ Василий Игнатович, р. в 1906, серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

ГЕНИЗАФАТ И. Т., р. в 1909.

ГЕРУЕВ Н. Д., р. в 1919 в Курской обл., ряд., погиб 6.3.1944.

ГИЛЕВ К. Ф., р. в 1905, рядовой.

ГИЛИТ П. П.

ГИМЬ К. Ф., р. в 1905, ряд., погиб 23.2. 1944.

ГЛУЩЕНКО Николай Прокофьевич, мл. ор, погиб 23.2.1944.

ГЛУЩЕНКО Николай Прохорович, погиб 23.2.1944.

ГОВОРУХА Н. П., р. в 1908, ряд., погиб 11.4.1944.

ГОВОРУШКО, рядовой.

ГОЛИКОВ Николай Ильич, р. в 1925, ст. серж., п/п 39896, погиб 21.2.1944.

ГОЛИКОВ П. Е.

ГОЛИКОВ П. К.

ГОЛОВИН А. А., рядовой.

ГОЛУБЦОВ Дмитрий Алексеевич, ряд. 142-го сп, погиб 23.2.1944.

ГОРОЧЕВ П. И., р. в 1914, старш., погиб 14.3.1944.

ГОРШКОВ П. С.

ГРЕБЕННИКОВ Александр Кузьмич, старш. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ГРЕКОВ М. В., р. в 1917.

ГРИВКОВ Иван Павлович, р. в 1904, мл. серж., погиб 21.2.1944.

ГРИГОРЯН Супен Мовсесович, р. в 1916, ряд. 860-го сп, погиб 21.2.1944.

ГРИЩЕНКО Д. Д., мл. сержант.

ГРОНОВОЙ Н. А., р. в 1904, мл. сержант.

ГРОШЕНКОВ Федор Иванович, ст. серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

ГРОШИКОВ Федор Иванович, р. в 1925, ряд., погиб 21.2.1944.

ГРУША Николай Артемович, мл. серж., погиб 21.2.1944.

ГУБАНОВ Дмитрий Васильевич, ст. серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

ГУБАРЕВ Стефан Андреевич, р. в 1896, ряд. 858-го сп, погиб 22.2.1944.

ГУБЕНКО Тимофей Алексеевич, ряд., п/п 64178, погиб 28.2.1944.

ГУКОВ Г. Н., сержант.

ГУЛЕВ Семен Кузьмич, р. в 1895 в Волгоградской обл., п/п 64178, погиб 23.2.1944.

ГУРЬЯНОВ Николай Григорьевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ГУСЕВ Иван Михайлович, мл. серж., погиб 22.2.1944.

ДАНИЛОВ Е. З., серж., погиб 20.4.1944.

ДАРЫНИН Н. А.

ДЕМЬЯНОВ Роман Сергеевич, ряд., погиб 21.2.1944.

ДЖАГАНИЯ И. Г., р. в 1922.

ДЖАРАЕВ К., р. в 1911.

ДЖИАШВИЛИ Леон Т., р. в 1923, рядовой.

ДМИТРИЕВ, ряд., погиб 21.2.1944.

ДОЛМАНОВ Александр Сергеевич, ст. серж., п/п 64178, погиб 23.2.1944.

ДОРОХОВ Даниил Григорьевич, р. в 1909, ряд. 142-го сп, погиб 21.2.1944.

ДРЕЕВ А. А., погиб.

ДРУЖИН И. В., погиб.

ДУБИНИН Михаил Федорович, старш. 142-го сп, п/п 64178, погиб 23.2.1944.

ДУДКО Василий Иванович, ряд. 54-го отдельного стрелкового батальона, погиб 21.2.1944.

ДУНАЕВ Михаил Иванович, мл. серж. 2815-й эвакогоспиталь, умер от ран 28.7 1944.

ДУНАЕВ Николай Макарович, р. в 1924, мл. серж., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

ДУРОВА М. И.

ДУШИНСКИЙ Е. С., рядовой.

ДЮБИНОВ И. М., рядовой.

ЕВЛАЕВ Михаил Андреевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ЕВТУХОВ Иван Петрович, р. в 1924, серж., погиб 21.2.1944.

ЕГАНЯН Микич Сергеевич, р. в 1912, ряд., п/п 50591, погиб 21.2.1944.

ЕГОРОВ Иван Иванович, р. в 1913, мл. серж., погиб 25.4.1944.

ЕЛИСЕЙКИН А. А., р. в 1917.

ЕМЕЛЬЯНЕНКО В. Ф., р. в 1924, рядовой.

ЕРАСТОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

ЕРЕМИН Георгий Васильевич, ряд., п/п 04640К, погиб 21.2.1944.

ЕРМАГАМБЕКОВ Олжебай, ряд., п/п 64188, погиб 23.2.1944.

ЕРМАКОВ Иван Иванович, ст. серж., п/п 13826, погиб 21.2.1944.

ЖАНЛИСОВ Джон, р. в 1902.

ЖЕЛТОВСКИЙ Н. С., сержант.

ЖЕЛУДЕВ Иван Ильич, р. в 1924, серж., погиб 21.2.1944.

ЖЕМЧУГОВ Виктор Иванович, р. в 1924, лейт. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ЖИГАРЕВ Алексей Алексеевич, мл. лейт. 142-го сп 5-й сд, погиб 21.2.1944.

ЖИТНИК Гавриил Семенович, лейт., погиб 21.2.1944.

ЖУРАВЛЕВ Дмитрий Иванович, ряд. 856-го сп, умер от ран 13.5.1944.

ЖУРКИН В. Ф., р. в 1922, лейтенант.

ЗАВЬЯЛОВ Григорий Павлович, р. в 1920, старш. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

ЗАЛОЗНОЙ Василий Иванович, ст. серж. 142-го сп, п/п 64178, погиб 23.2.1944.

ЗЖОМА Илья Трофимович, р. в 1924, ст. серж., погиб 21.2.1944.

ЗИНКЕВИЧ Михаил Гаврилович, р. в 1925, ряд., погиб 24.2.1944.

ЗОРИН Алексей Иванович, р. в 1915, мл. лейт., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ЗОРИН Андрей Павлович, старш. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

ЗЮЗТИКОВ Митрофан Афанасьевич, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ИВАНОВ Григорий Степанович, ряд. 142-го сп, п/п 64178, погиб 21.2.1944.

ИВАНОВ Федор Егорович, мл. серж. 258-го сп, погиб 22.2.1944.

ИВЧЕНКО Эммануил Капитонович, ряд., п/п 64178, погиб 23.2.1944.

ИГНАТЕНКОВ Иван Ниспонович, серж., п/п 01017, погиб 21.2.1944.

ИЛЬЯЗОВ Абтразан Ильязович, санитар, п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ИНДРИСОВ Саит Салфонович, старш., умер от ран.

ИНИЗАОРТ И. Т., р. в 1909.

ИРИЦИЯН Вартан Задыгович, серж., п/п 70591, умер от ран 21.2.1944.

ИСАБАЕВ Урумбай, ряд., 571-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 2.7.1944.

ИСАКОВ Петр Петрович, лейт. 250-го сп 82-й сд, погиб 4.7.1944.

ИСМАИЛОВ, погиб.

КАБАНОВ Алексей Федорович, серж. 856-го сп, погиб 21.2.1944.

КАЗАКОВ Кузьма Васильевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

КАЗАКОВ Наум Матвеевич, ряд., погиб 21.2.1944.

КАПАЕВ Степан Расакович, ряд., п/п 04640, погиб 21.2.1944.

КАРАКЧАЕВ Иван Федорович, ряд., 571-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 16.7.1944.

КАРПОВ Алексей Петрович, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

КАРПОВ Анатолий Петрович, ряд., умер от ран 30.4.1944.

КАРПЕНЧУК Яков Стефанович, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

КАСАРМЫГИН Николай Васильевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

КОБЗАРЬ Иван Ильич, ст. серж. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

КОВАЛЕВ Дмитрий Александрович, ряд., п/п 0884, погиб 25.6.1944.

КОВАЛЕНКО Владимир Егорович, серж., погиб 28.6.1944.

КОЗЛОВ Петр Ефимович, р. в 1908, ряд., 2815-й эвакогоспиталь, умер от ран 17.7.1944.

КОЛОМЕЙЦЕВ Федор Васильевич, р. в Ставропольском крае, мл. серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

КОМАРОВ Алексей Федорович, р. в Воронежской обл., командир отделения 960-го сп, погиб 24.2.1944.

КОМАРОВ Григорий Иванович, ряд., погиб 21.2.1944.

КОНЦОВ (Концов) Сергей Степанович, р. в Курске, старш. 72-го инженерного батальона, погиб.

КОРОТКИХ Николай Петрович, р. в 1909 в Кировской обл., ряд., погиб 21.2.1944.

КОРЫТКО Александр Митрофанович, р. в Могилевской обл., Краснопольскийр-н, погиб 11.2.1944.

КОСА Ефим Терентьевич, р. в 1901, п/п 39762, погиб 22.2.1944.

КОСТЮК Григорий Иванович, р. в Черниговской обл., Березянский р-н, с. Иван-город, ряд., п/п 77090, погиб 21.2.1944.

КРУТЕЛЕВ Иван Федорович, р. в Гомельской обл., Брагинский р-н, д. Никуличи, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

КУЖЕЛЬ Михаил Федорович, р. в Сумской обл., ряд., 2815-й эвакогоспиталь, умер от ран.

КУЗНЕЦОВ Михаил Николаевич, ряд. 142-й штрафной роты, погиб 23.2.1944.

КУПРИЯШКИН Иван Васильевич, р. в Кемеровской обл., г. Прокопьевск, ст. серж., погиб 21.2.1944.

КУРОЧКИН Николай Александрович, р. в г. Клинцы Брянской обл., ряд., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

КУЦАНОВ Александр Денисович, р. в Орловской обл., д. Лидино, серж., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

КУЦЕВАЛ Трофим Харлампиевич, р. в 1906, погиб 22.2.1944.

КУЧЕРЯВЕНКО Павел Алексеевич, р. в 1899 в Брянской обл., Стародубский р-н,

с. Колодезки,ряд., 39-й санитарный батальон, погиб 21.2.1944.

ЛАЗИН Иван Федорович, ст. серж. 1018-го сп, погиб 24.2.1944.

ЛАПАЕВ Василий Андреевич, р. в 1903, старш., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ЛАПИН Александр Константинович, ряд. 1174-го сп, погиб 21.2.1944.

ЛАЧИН Александр Константинович, р. в 1923, погиб 21.2.1944.

ЛЕТЯГИН Федор Никитович, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ЛИСОВЕЦ Анатолий Павлович, ряд., 2815-й эвакогоспиталь, умер от ран 8.8. 1944.

ЛИСОВСКИЙ Никифор Дмитриевич.

ЛОБКОВ Прокопий Дмитриевич, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ЛОПУХОВ Николай Тимофеевич, серж., п/п 70591, умер от ран 21.2.1944.

ЛУКОМСКИЙ Иван Егорович, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ЛУКЬЯНОВ Федор Емельянович, ряд. 858-го сп, п/п 01017, погиб 21.2.1944.

ЛЯКИШЕВ Егор Николаевич, ряд., погиб 21.2.1944.

ЛЯШЕНКО Николай Степанович, р. в 1918, ряд. 9-го отдельного батальона, погиб 30.10.1943.

МАЗАНКО Никита Павлович, ряд., погиб 23.2.1944.

МАЛАШИН Николай Васильевич, ряд. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

МАРЧЕНКО Евгений Андреевич, ряд. 336-го сп, п/п 45919, погиб 21.2.1944.

МАТВЕЕНКО Иван Антипович, ряд., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

МЕДВЕДЕВ Иван Антипович, ряд., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Василий Федорович, р. в 1909, ряд., п/п 19705, погиб 24.11.1943.

МЕЛЬНИЧЕНКО Григорий Васильевич, р. в 1904, ряд., погиб 23.2.1944.

МИРОНЦЕВ Даниил Самуилович, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

МИХАЙЛОВ Анатолий Поликарпович, мл. лейт., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

МИХАЙЛОВ Михаил Ефимович, ряд. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

МИШЕНКО Николай Федорович, ряд. 142-го сп, погиб 23.2.1944.

МОЖЕЙКОВ Павел Осипович, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

МОЙСЕНКОВ Павел Астапович, р. в 1902, ряд., погиб 21.2.1944.

МОРОЗОВ Сергей Сергеевич, ряд., п/п 32521, умер от ран 6.6.1944.

МОСКАЛЕВ Митрофан Моисеевич, р. в Могилевской обл., Быховский р-н, д. Усохи, ряд., умер от ран 21.2.1944.

МОЧЕЧА Марк Филиппович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Фундаменка, ряд., погиб 21.2.1944.

МЯКИШЕВ Егор Николаевич, ряд., погиб 21.2.1944.

НАГИБИН Алексей Платонович, р. в 1902 в Вологодской обл., Устюгский р-н, ефр., погиб 21.2.1944.

НЕПОМНЯЩИХ Иннокентий Иванович, р. в Иркутской обл., с. Кадохта, ряд., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

НЕЧИПОРОВ Петр Артемович, р. в 1923 в Могилевской обл., Краснопольский р-н, ряд., погиб 21.2.1944.

НИКОЛАЕВ Николай Николаевич, ряд. 658-го сп, погиб 21.2.1944.

НИКОЛАЙКОВ Дорофей Дорофеевич, р. в 1926 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Нижнее, ряд. 142-го сп, погиб 21.2.1944.

НОВИКОВ Александр Кузьмич р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

НОВИЦКИЙ Феодосий Семенович, лейт. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

НУЖДИН Леонид Иванович, р. в 1910 в Ивановской обл., Середский р-н, д. Дорисово, лейт., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ОВЕЧКИН Андрей Евдокимович, р. в 1914 в Харькове, мл. лейт., командир разведвзвода, погиб 22.2.1944.

ОВСЯННИКОВ Константин Васильевич, р. в Тульской обл., д. Голоднеж, мл. серж. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ОВЧИННИКОВ Михаил Харитонович, р. в Могилевской обл., г. Климовичи, старш. 142-го сп, погиб 23.2.1944.

ОГАНЕЗОВ Меник Овстикович, р. в 1922, лейт., погиб 22.2.1944.

ОМАРОВ Раис, р. в 1908, ряд., п/п 32825, погиб 21.2.1944.

ОХРЕМЕНКО Василий Моисеевич, р. в Брянской обл., Унечский р-н, д. Косаре, ряд., 571-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 27.6.1944.

ПАЗИЧ Иван, Дмитриевич, р. в Донецкой обл., умер от ран 29.7.1944.

ПАМПУЩЕНКО Иван Васильевич, р. в 1924.

ПЕРЦЕВ Николай Никитович, р. в Кустанае, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ПОДКУЙКО Григорий Кузьмич, р. в Воронежской обл., ряд., погиб 21.2.1944.

ПОЗДНЯКОВ Георгий Казимирович, р. в Новосибирской обл., с. Лебедянка, ряд. 1022-го сд, погиб 22.2.1944.

ПОЗДНЯКОВ Дмитрий Яковлевич, р. в г. Орел, мл. серж., п/п 01017, погиб 21.2. 1944.

ПОНОМАРЕВ Николай Михайлович, мл. серж., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

ПОПОВ Константин Алексеевич, р. в 1915 в г. Астрахань, кап., п/п 39826, погиб 21.2. 1944.

ПОПОВ Михаил Александрович, р. в 1913 в Кировской обл., серж., погиб 22.2.1944.

ПОПОВ Николай Георгиевич, ст. лейт. погиб 21.2.1944.

ПОПТАВЕЦ Андрей Иванович, р. в Харьковской обл., Ванковский р-н, с. Петющино, ефр., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

ПОТАПЕНКО Егор Афанасьевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Красная Слобод, мл. серж. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ПРОХОРОВ Яков Иванович, р. в 1915 в Брянской обл., Навлинский р-н, пос. Озерст. лейт., п/п 1017, погиб 21.2.1944.

ПУГАЧ Филипп Васильевич, р. в Луган-

ской обл., с. Статавченко, ефр. 858-го сп, погиб 22.2.1944.

ПУШНЯКОВ Павел Иванович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, ряд. 142-го сп, погиб 21.2.1944.

ПУШОК Иван Иванович, р. в 1918 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Пыхтаровка, мл. серж., 571-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 26.6.1944.

ПЫЧКО Николай Максимович, р. в Запорожской обл., ст. серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

РАДЖАМАТОВ Азомит, р. в 1921, ряд., погиб 23.2.1944.

РОГОВ Иван Трифонович, р. в Киргизии, ст. серж., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

РОЗУМЕЕВ Владимир Егорович, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд. 396-го гв. сп, погиб 21.2.1944.

РОМАНОВ Иван Степанович, серж. 283-го сп, погиб 21.2.1944.

РОМАНОВ Леонтий Сергеевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

РОМАНЧЕНКО Ефим Евстафьевич, ряд., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

РУЛЕНКО Алексей Елисеевич, ряд., п/п 64178, погиб 23.2.1944.

САВЧЕНКО Степан Михайлович, р. в 1897 в Сумской обл., г. Конотоп, ряд., погиб 21.-.1944.

САДАКОВ Иван Кузьмич, р. в Тульской обл., г. Щекино, старш. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

САДОВ Андрей Федорович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

САИДОВ Рахмуид, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

САЙБАТАЛОВ Айса Миниюлатович, р. в Башкирии, Баймакский р-н, д. Чураево, ряд. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

САМОЙЛОВ Иван Федорович, р. в Ярославской обл., д. Боливо, ряд. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

СВЕРДЛИКОВ Иван Трифонович, р. в 1912 в Новосибирской обл., д. Веселовка, ряд., погиб 21.2.1944.

СЕЛЬСКИЙ Самуил Григорьевич, ст. лейт., погиб 21.2.1944.

СЕМЕЙКИН Николай Иванович, р. в 1908, ефр. 858-го сп, погиб 22.2.1944.

СЕРАФИМОВИЧ Александр Андреевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

СЕРЕДА, ряд. 390-го сп, погиб 21.2.1944.

СИГИДИН Петр Петрович, ряд., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

СИДОРОВ Михаил Федорович, ефр., п/п 70591, погиб 22.2.1944.

СИМАЕВ Афанасий Васильевич, ряд. 1212-го сп, погиб 23.2.1944.

СИМОНОВ Яков Алексеевич, ряд., п/п 01017, погиб 21.2.1944.

СКВОРЦОВ Петр Никифорович, ряд., 571-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 7.7.1944.

СТЕПОК Семен Сидорович, р. в 1906, ряд., погиб 21.2.1944.

СУББОТИН Владимир Родионович, р. в Орловской обл., ряд., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

СУХОСТАВСКИЙ Филипп Григорьевич, р. в 1909, старш., погиб 21.2.1944.

ТАТУЙКО Петр Власович, р. в 1919, ряд., п/п 41028, погиб 21.2.1944.

ТЕМЧЕНКО Григорий Игнатьевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ТИМОХИН Иван Иванович, ряд., п/п 64178, погиб 23.2.1944.

ТИТОВ Иван Павлович, ст. серж., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

ТИХОМИРОВ Борис Андреевич, р. в 1894, ряд., погиб 21.2.1944.

ТИХОМИРОВ Борис Андрианович, ефр., 281-й эвакогоспиталь, умер от ран 31.7.1944.

ТИХОНОВА Александра Степановна, ряд., 2815-й эвакогоспиталь, умерла от ран 29.7.1944.

ТРОХОВ Яков Иванович, р. в Орловской обл., д. Озеро, мл. лейт. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ТУМАНОВ Максим Евстафьевич, р. в Орловской обл., ряд. 142-го сп, п/п 64178, погиб 23.2.1944.

УСКОВ Константин Дмитриевич, р. в 1923, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ФАДЕЕВ Сергей Дмитриевич, мл. лейт., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ФАЛАЛЕЕВ Яков Федорович, серж., п/п 64178, погиб 23.2.1944.

ФЕДЯЕВ Михаил Иванович, р. в 1923, серж. 336-го сп, погиб 21.2.1944.

ФЕСЬКОВ Анатолий Иванович, ряд. 142-го сп, погиб 21.2.1944.

ФИРСОВ Степан Федорович, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ЦЕЛИЩЕВ Петр Николаевич, ст. серж., п/п 70591, погиб 21.2.1944.

ЧЕЛЕВ Николай Васильевич, ряд., погиб 22.2.1944.

ЧЕРНОВ Петр Владимирович, р. в 1921, мл. лейт., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ЧЕЧЕНЯ Федот Андреевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ЧИСЛОВ Борис Кузьмич, ряд., п/п 45319, погиб 21.2.1944.

ЧУДОВ Владимир Иванович, ряд., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

ШАБОЛА Михаил Никитович, ряд., п/п 64178, погиб 21.2.1944.

ШАДРИН Иван Нефедович, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ШАМАНОВ Афанасий Григорьевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ШАПОВАЛОВ Василий Исакович, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ШАПОШНИКОВ Петр Александрович, р. в 1904, ряд., погиб 26.11.1943.

ШЕСТОПАЛОВ Дмитрий Афанасьевич, ряд. 858-го сп, п/п 01017, погиб 21.2.1944.

ШИБАНОВ Николай Алексеевич, серж. 336-го сп. погиб 21.2.1944.

ШИБАНОВ Николай Алексеевич, лейт., п/п 45919, погиб 21.2.1944.

ШИШОВ Федор Матвеевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ШКИРСКИЙ Михаил Федорович, серж., п/п 80591, погиб 22.2.1944.

ШПАРТОВ Иван Моисеевич, мл. серж., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ШУЛЬГА Федор Иванович, ряд., погиб 21.2.1944.

ШУМАЕВ Петр Григорьевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ШУМЛЯЕВ Яков Васильевич, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ЮРАСОВ Александр Андреевич, р. в 1918, лейт. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ЮРОВ Федор Яковлевич, ряд. 858-го сп, погиб 21.2.1944.

ЮШАКОВ Гавриил Дмитриевич, ефр., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ЯКУБОВ Иван Гаврилович, ряд., погиб 21.2.1944.

ЯМЩИКОВ Кузьма Андреевич, мл. лейт., п/п 64178, погиб 21.2.1944.

ЯСТРЕБОВ Георгий Михайлович, ряд. 860-го сп, погиб 22.2.1944.

ЯШИН Сергей Дементьевич, мл. серж., п/п 01017, погиб 21.2.1944.

* * *

АНДРОСЕНКО Михаил Константинович, р. в 1925, ряд., погиб 21.2.1944.

БОРУТЕНКО Тимофей Кириллович, р. в 1897, ряд., погиб 21.2.1944.

ВАКУЛЕНКО Виктор Романович, р. в 1923, серж., погиб 21.2.1944.

ВАСИЛЕВСКИЙ Иван Александрович, р. в 1897, мл. лейт., погиб 21.2.1944.

ВЛАСОВ Николай Федорович, ряд., погиб 21.2.1944.

ДЕМИДОВ Михаил Степанович, р. в 1917, серж., погиб 21.2.1944.

ЗАРЕЦКИЙ Ульян Филиппович, р. в 1904, ряд., погиб 21.2.1944.

КАЧАЛОВ Борис Васильевич, р. в 1920, ряд., умер от ран 14.11.1944.

КОЦЕЛАПОВ Дмитрий Кузьмич, р. в 1906, ряд., погиб 6.8.1943.

ЛОКЕТКО Иосиф Петрович, р. в 1924, ряд., умер от ран 13.10.1944.

МАКСИМЕНКО Федор Егорович, р. в 1910, ряд., умер от ран 25.3.1944

ПУЗАКОВ Михаил Яковлевич, р. в 1926, ряд., погиб 21.2.1944.

РЫЖЕНКОВ Захар Игнатьевич, р. в 1905, ряд., погиб 21.2.1944.

СИДОРЕНКО Николай Наумович, р. в 1900, ряд., погиб 22.2.1944.

СПЕШНЕВ Георгий Васильевич, ряд., погиб 30.6.1944.

ТУРКОВ Афанасий Леонидович, р. в 1914, погиб 21.2.1944.

ШУЛЯТЬЕВ Павел Николаевич, ряд., погиб 19.4.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ МАДОРА

АКСЕНОВ Иван Васильевич, ряд. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

АЛДОХИН Коленик Петрович, старш., п/п 70418, погиб 24.2.1944.

АЛИСОВ Николай Алексеевич, р. в 1916, техник-лейт., п/п 09380, погиб 23.2.1944.

АМАНДУРДИЕВ Хаджимурат, ряд., п/п 70530 В, умер от ран 25.2.1944.

АНДРИАНОВ Виктор Александрович, ряд., умер от ран 12.6.1944.

АСТАХОВ Егор Трофимович, р. в 1909, ряд., умер от ран 24.6.1944.

БАСОВ Григорий Никитович, ряд. 1086-го сп, погиб 17.3.1944.

БАУШКИН Иван Сергеевич, ряд., погиб 29.7.1944.

БЕКРАШЕВ Михаил Николаевич, ряд., п/п 73682, умер от ран 30.3.1944.

БЕЛОВ Евгений Александрович, старш., п/п 07380, погиб 23.2.1944.

БЕЛОУСОВ Василий Степанович, лейт., погиб 23.6.1944.

БОБРОВ Егор Ефимович, ряд., п/п 04177, погиб 10.3.1944.

БОДРИН Григорий Михайлович, лейт., погиб 22.2.1944.

БОРИСОВ Анатолий Павлович, р. в 1923, лейт. 42-го гв. сп, погиб 22.2.1944.

БОРЛЯКОВ Кузьма Михайлович, лейт. отдельного штрафного батальона, погиб 21.2.1944.

БОРОЗДКИН Михаил Федорович, р. в 1907, майор 422-го сп 170-й сд.

БРАГИН Алексей Николаевич, р. в 1910, ст. лейт. 1010-го сп, погиб 23.2.1944.

БРОВИН Сергей Иванович, ст. лейт. 3-го отдельного штрафного батальона, погиб 23.12.1943.

БУНИН Иван Николаевич, ряд., погиб 22.3.1944.

БЮНДИК Василий Афанасьевич, р. в 1906, ряд. 518-го сп, умер от ран 23.3.1944.

ВАГАНОВ Иван Яковлевич, ряд. 120-й гв. Краснознаменной сд, погиб 8.6.1944.

ВАСИЛЕНКО Федор Иванович, ряд. 120-го гв. сп, умер от ран 16.4.1944.

ВАСИЛЕВСКИЙ Иван Александрович, р. в 1897, мл. лейт., погиб 21.2.1944.

ВАСИЛЬЕВ Михаил Васильевич, ряд. 347-го сп, погиб 22.2.1944.

ВЕРБИЦКИЙ Григорий Яковлевич, ефр. 570-й подвижной полевой госпиталь, умер от ран 15.3.1944.

ВЕРГУН Анатолий Андрианович, ст. лейт., погиб 23.2.1944.

ВЕРЕТЕННИКОВ Калистрат Нестерович, р. в 1917, ефр., 540-й подвижной госпиталь, умер от ран 27.6.1944.

ВИРИЖНИКОВ Андрей Петрович, р. в 1907, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 24.3.1944.

ВЛАСОВ Николай Федорович, ряд. 1022-го сп, погиб 23.2.1944.

ВОЕВОДОВ Владимир Григорьевич, ряд. 60-го стрелк. отряда, умер от ран 5.7.1944.

ВОЛЧЕНКО Василий Павлович, р. в 1923, ряд., погиб 22.2.1944.

ВОЛЧКОВ Иван Гаврилович, ряд., 4268-й эвакогоспиталь, умер от болезни 1.4.1944.

ГАВРИК Ефим Лепитьевич, р. в 1922, ряд., погиб 23.2.1944.

ГЕРАСКИН Сергей Иванович, р. в 1913, гв. ефр., погиб 23.6.1944.

ГОВОРУШКИН Василий Адамович, р. в 1919, ряд. 269-й сд, погиб 22.2.1944.

ГОЛОВИН Анатолий Алексеевич, ряд., погиб 28.3.1944.

ГОРДЕЕВ Константин Николаевич, ст. лейт. 992-го сп, погиб 25.6.1944.

ГОРЕЛИКОВ Сергей Гаврилович, ряд. 457-го сп, погиб 16.3.1944.

ГОРЧЕНКОВ Андрей Петрович, р. в 1895, мл. серж., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 30.5.1944.

ГРАК Кузьма Афанасьевич, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 8.3.1944.

ГРАНИЛЬЩИКОВ Владимир Андреевич, кап. 1259-го арт. полка, погиб 23.2.1944.

ГУРОВ Дмитрий Евсеевич, р. в 1920, ряд., погиб 13.4.1944.

ДЕНИСОВ Дмитрий Алексеевич, р. в 1925, серж., погиб 22.2.1944.

ДЖАБАРОВ Курбан, ряд., п/п 70418, погиб 22.2.1944.

ДОБРОВОЛЬСКИЙ Михаил Иванович, ряд. 1172-го сп, умер от ран 4.3.1944.

ДУШКЕВИЧ Георгий Степанович, ст. ветфельдшер, п/п 97380, погиб 23.2.1944.

ДЮНДИК Василий Афанасьевич, р. в 1906, ряд., погиб 23.2.1944.

ЕВДОКИМОВ Василий Иванович, р. в 1915, лейт. 336-го гв. сп, погиб 22.2.1944.

ЕВТИХОВ Сергей Иванович, р. в 1901, старш., умер от ран 24.2.1944.

ЕПИШКИН Александр Гаврилович, лейт. 80-го штрафного батальона, погиб 23.2.1944.

ЕРЕМИН Иван Петрович, ст. лейт., п/п 07380, погиб 23.2.1944.

ЕРЕМКИН Иван Матвеевич, р. в 1913, серж., погиб 23.4.1944.

ЕРОШЕНКО Олег Афанасьевич, гв. серж., п/п 04104, погиб 22.2.1944.

ЕРЫГИН Федор Григорьевич, р. в 1908, гв. мл. серж., погиб 22.2.1944.

ЖДАНОВ Александр Павлович, ряд., п/п 04146, умер от ран 14.3.1944.

ЖИГАЛЕВ Дмитрий Иванович, р. в 1922, лейт., погиб 22.2.1944.

ЖУКОВ Павел Максимович, р. в 1906, старш., умер от болезни 23.2.1944.

ЗАГОРОДНИЙ Владимир Исакович, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 27.6.1944.

ЗАЙМАЛОВ Джалал.

ЗАЙЦЕВ Михаил Степанович, р. в 1920, ряд., погиб 24.5.1944.

ЗЕЙНАЛОВ Зейнал Насырович, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 27.2.1944.

ЗЕМИН Тихон Акимович, р. в 1924, ряд., умер от ран 28.6.1944.

ЗИКЕЕВ Михаил Григорьевич, серж., погиб 25.5.1944.

ЗОТОЛОНИН Тихон Павлович, старш., погиб 11.6.1944.

ЗУБАРЕВ Иосиф Васильевич, ряд., умер от ран.

ЗУБОВ Александр Дмитриевич, р. в 1915, ряд. 1020-го сп, п/п 70418, погиб 24.2.1944.

ИВАНОВ Николай Ильич, ряд., умер от ран 20.6.1944.

КАДНЕВ Михаил Панкратович, серж., умер от ран 9.3.1944.

КАЗАКОВ Василий Иванович, серж. 1020-го сп, погиб 22.2.1944.

КАЗАКОВ Петр Иванович, ряд. 339-го гв. сп, погиб 7.4.1944.

КАПТУРОВ Александр Иванович, мл. серж., п/п 63530, умер от ран 22.2.1944.

КАТАЛЫМОВ Леонид Михайлович, ст. лейт., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 2.4.1944.

КИВАЛИН Михаил Никифорович, ряд., умер от болезни 12.5.1944.

КИЛЬБЕРГ Саламон Рафаилович, ряд., п/п 70571, погиб 27.2.1944.

КИСЕЛЕВ Борис Васильевич, серж., погиб 22.2.1944.

КЛИМОВ Михаил Ануфриевич, ст. лейт., умер от ран 25.2.1944.

КЛЮЧИНСКИЙ Иван Алексеевич, ряд. 1086-го сп, погиб 2.5.1944.

КОБЛОВ Алексей Яковлевич, ст. серж., умер от ран 6.3.1944.

КОЛОСОВСКИЙ Поликарп Иванович, р. в Киевской обл., д. Острая Могила, ряд. военного госпиталя 4216, умер от болезни 17.6. 1944.

КОНОПЛЕВ Андрей Степанович, ряд. 120-й гв. сд, умер от ран 12.6.1944.

КОРНИЕНКО Николай Маркович, р. в 1921, серж., погиб 22.2.1944.

КОРОБЛЕВ Павел Григорьевич, р. в Гомельской обл., ряд., п/п 16738, умер от ран 19.6.1944.

КОРОБОВ Иван Андреевич, р. в 1924, погиб 4.3.1944.

КОРОЛЕВ Иван Петрович, р. в 1905 в Орловской обл., ряд. 487-го сп, умер от ран 2.2.1944.

КОСОВ Алексей Иванович, ряд., п/п 04147, погиб 8.6.1944.

КОТОВ Василий Васильевич, р. в 1905, ряд., умер от ран 27.2.1944.

КРИВЕНЦОВ Николай Захарович, р. в Воронежской обл., ряд. 856-го сп, умер от ран 20.6.1944.

КРИВОНОСОВ Иван Максимович, р. в Могилевской обл., д. Новая Ельня, ст. серж., п/п 04147, погиб 4.3.1944.

КРЫМСАКОВ Иван Яковлевич, р. в Могилевской обл., г. Горки, ряд., погиб 24.6.1944.

КРЮКОВ Виктор Михайлович, р. в Удмуртии, г. Ижевск, мл. лейт., п/п 24785, погиб 21.2.1944.

КУДИЛОВ Павел Николаевич, ряд., п/п 16738, погиб 29.6.1944.

КУЛИШ Андрей Иванович, ряд., п/п 04147, умер от ран 25.2.1944.

КУРБАТОВ Семен Петрович, р. в Оренбургской обл., г. Бузулук, ряд., п/п 16738, умер от ран 27.2.1944.

КУРЗАНОВ Александр Матвеевич, р. в Тверской обл., с. Устье, ряд., умер от ран 16.3.1944.

КУШНЕРОВ Яков Иванович, р. в 1922 в Курской обл., с. Сальное, ряд. 457-го сп, умер от ран 28.2.1944.

ЛАДЫГА Иван Григорьевич, мл. лейт., п/п 07380, погиб 23.2.1944.

ЛАНДЫШЕВ Калистрат Михайлович, ряд. 1026-го сп., погиб 22.2.1944.

ЛАПАЕВ Виктор Михайлович, ст. серж., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 15.3.1944.

ЛАРИЧЕВ Василий Тихонович, мл. серж., п/п 04147, умер от ран 2.6.1944.

ЛАРЧЕНКО Прохор Степанович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Студенец, техник-интендант 1-го ранга, п/п 07380, погиб 21.2.1944.

Из письма П. С. Ларченко жене Тине

18 февраля 1944 г.

Здравствуйте, мои милые и дорогие жена и дочки!

Я жив и здоров. Самочувствие хорошее. Скоро будем гнать врага из нашей родной Белоруссии и уничтожать его беспощадно. Приближается день Красной Армии, день ее победы над врагом. Милая и дорогая жена Тина, этот день 23 февраля, ты знаешь, я всегда отмечал, так как с днем побед Красной Армии связан и день моего рождения. В этом 1944 году думаю провести его как никогда радостно, так как буду находиться на передовой и участвовать в окончательном разгроме врага. Думаю, что придется поднять и бокал вина в этот знаменательный день...

Дорогая жена Тиночка! Закончится Отечественная война, и если останусь жив, мы должны в этом же году встретиться. Этими мыслями и чувствами горячей любви к тебе, моя неоценимая подруга жизни Тиночка, и к нашим милым дочкам Людочке и Светочке весь проникнут и ими буду жить всегда и везде, где бы я ни был. Этот 1944 год покажет, насколько мы, дорогая Тина, Людочка и Светочка, счастливы. Не скрывая от тебя, милая Тина, я должен сказать, что иду по серьезному пути и буду стойко сражаться за нашу любимую великую Родину...

Дорогая Тина! По хозяйственным вопросам и о своей поездке на территорию Белоруссии ты решай сама. В недалеком будущем, быть может, по этому вопросу помогу и я. Прошу, пиши старикам в Студенец, передавай и от меня всем привет и лучшие пожелания. Прошу не беспокоиться, если часто не буду тебе писать. Обстановка не позволяет. Будьте же здоровыми и счастливыми, мои славные Тиночка, Людочка и Светочка!

Целую крепко, крепко тебя и дочек.

Прохор.

ЛЕОНЕНКО Петр Матвеевич, мл. лейт., погиб 21.2.1944.

ЛЕОНОВ Еремей Яковлевич, лейт. 68-го артполка, погиб 22.2.1944.

ЛЕОНОВ Сергей Андреевич, р. в 1912, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 2.3.1944.

ЛОМОНОСОВ Филипп Андреевич, ряд., умер от ран 16.3.1944.

ЛОПАЧЕВ Алексей Николаевич, ефр., п/п 73725, погиб 22.2.1944.

ЛУГИН Яков Тимофеевич, ряд., погиб 22.2.1944.

ЛЮТИКОВ Михаил Иванович, р. в 1912, ряд. 1033-го сп, погиб 25.2.1944.

ЛЯМИН Василий Петрович, ряд. 918-го сп, умер от ран 7.5.1944.

МАКАРОВ Михаил Егорович, ряд., п/п 16738, умер от ран 8.5.1944.

МАСЛОВ Леонид Павлович, р. в 1924, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 22.4.1944.

МАТВЕЙЧУК Феоктист Иосифович, р. в 1913, мл. лейт. 129-й сд, погиб от ран 22.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Василий Иванович, р. в 1919, ряд., погиб 24.2.1944.

МЕЩЕРЯКОВ Степан Федорович, ст. лейт. 1020-го сп, п/п 7041, погиб 18.5.1944.

МОГАНОВ Александр Михайлович, гв. ряд. 339-го гв. сп, погиб 21.2.1944.

МУРЫЛЕВ Иван Васильевич, р. в Брянской обл., военный техник, погиб 22.6.1944.

МЯКОТНЫХ Михаил Яковлевич, ряд., погиб 29.6.1944.

МЯЛО Степан Петрович, р. в Брянской обл., с. Степак, ефр. 5142-й сп, умер от ран 28.2.1944.

НАЗАРОВ Александр Александрович, р. в Татарии, Камско-Устьинский р-н, с. Антоновка, лейт., погиб 23.2.1944.

НАУМЕНКО Трифон Емельянович, р. в Сумской обл., с. Гумаково, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 27.6.1944.

НЕДУХ Василий Михайлович, р. в Черниговской обл., с. Мина, мл. лейт., погиб 23.2.1944.

НЕФЕДОВ Петр Васильевич, р. в Нижегородской обл., с. Бестужево, ряд., умер от ран 28.2.1944.

НЕФЕДОВ Федор Васильевич, р. в 1900, мл. серж., умер от ран 18.3.1944.

НИКИШИН Иван Иванович, р. в Тульской обл., старш., п/п 34785, погиб 21.2.1944.

НИЩИХ Дмитрий Степанович, р. в Донецкой обл., погиб 1.5.1944.

НОВИКОВ Иван Андреевич, р. в г. Тула, ряд., п/п 16584, погиб 24.2.1944.

НОВИКОВ Иван Иванович, ряд., п/п 04147, умер от ран 7.3.1944.

НОСОВ Алексей Иванович, ряд., п/п 04147, умер от ран 8.6.1944.

НОСОВ Алексей Ильич, р. в Тульской обл., д. Залесье, ряд., п/п 04147, погиб 8.5.1944.

ОВЧИННИКОВ Прохор Андреевич, р. в Могилевской обл., д. Камень, ряд., п/п 04147, погиб 22.2.1944.

ОКОЛЕНОВ Степан Васильевич, серж., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 30.4.1944.

ОЛЕЙНИКОВ Макар Харитонович, р. в Брянской обл., Суражский р-н, мл. серж. 1000-го сп, погиб 25.2.1944.

ОЛЕЙНИКОВ Яков Яковлевич, лейт. 8-й штрафной роты, погиб 21.2.1944.

ОПАНАСЕНКО Владимир Федорович, р. в 1924, ст. серж. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ОПЕНЬКО Григорий Степанович, р. в Сумской обл., г. Шостка, лейт., п/п 07080, погиб 21.2.1944.

ПАНЧЕНКО Василий Федорович, ряд., умер от ран 27.6.1944.

ПАРХОМЕНКО Василий Романович, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 9.3.1944.

ПЕНЬКО Василий Иванович, р. в Орловской обл., с. Люботино, п/п 04147, умер от ран 25.2.1944.

ПОЛИЧКОВ Матвей Сафронович, р. в Орловской обл., п/п 5142, умер от ран 2.3.1944.

ПОЛЯКОВ Петр Герасимович, р. в 1902, ряд., умер от ран 26.6.1944.

ПОЛЯКОВ Петр Филиппович, политрук, п/п 07380, погиб 23.2.1944.

ПОНОМАРЕВ Андрей Емельянович, р. в Воронежской обл., ряд., п/п 04147, умер от ран 27.2.1944.

ПРИВАЛОВ Петр Павлович, р. в Могилевской обл., ряд., п/п 04104, погиб 22.2.1944.

РАУМЕНКО Иван Федорович, ряд. 1022-го сп, умер от ран 22.2.1944.

РЕШЕТНИКОВ Владимир Андреевич, р. в 1917, ряд. 457-го сп, погиб 23.2.1944.

РУДАКОВ Петр Максимович, серж., п/п 04147, умер от ран.

РЫЖКОВ Григорий Иванович, р. в 1920 в Курской обл., серж., п/п 28212, погиб.

РЫКОВ Иван Ильич, р. в 1906 в Липецкой обл., ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 11.5.1944.

САВИН Дмитрий Михайлович, р. в 1923 в Рязанской обл., гв. мл. лейт., погиб 22.2.1944.

САВИН Иван Дмитриевич, погиб 22.2.1944.

САВЧУК Иван Степанович, р. в 1917 в Хмельницкой обл., с. Кадлевцы, ст. лейт., погиб 21.2.1944.

САМОФЕЕВ Владимир Иванович, р. в Смоленской обл., д. Казаренко, серж., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 25.6.1944.

САУШКИН Семен Федорович, р. в 1924 в Орловской обл., д. Моховица, серж., погиб 24.2.1944.

СВИРИДЕНКО П. Ф., ряд. 334-го сп, погиб 4.3.1944.

СВИЩЕВ Иван Александрович, р. в г. Баку, ряд., умер от ран.

СЕВАСТЬЯНОВ Константин Прокопович, ст. серж., п/п 24785, погиб 1.2.1944.

СЕВРЮК Иван Андреевич, ряд., 4269-й госпиталь, умер от болезни 4.4.1944.

СЕМЧЕНКО Алексей Данилович, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 4.3.1944.

СЕНДЕТСКИЙ Федор Никифорович, мл. лейт., погиб 22.2.1944.

СЕРГЕЕВ Иван Иванович, р. в 1904, военный врач II ранга, п/п 07380, погиб 23.2.1944.

СЕРГЕЙЧИК Александр Иосифович, ст. лейт., погиб 21.2.1944.

СЕРЕБРЯКОВ Игнат Андреевич, ряд., погиб 23.2.1944.

СЕРЕДА Владимир Владимирович, р. в 1921, лейт., погиб 23.2.1944.

СЕМИН Николай Васильевич, р. в 1925, ряд. 1020-го сп, погиб 22.2.1944.

СИВОВ Сергей Федорович, мл. лейт. 129-го сп , умер от ран 8.3.1944.

СИМОНЯН Агаб Амбарцулкович, р. в 1917, мл. лейт., погиб 23.3.1944.

СЛОБОДЯН Андрей Владимирович, р. в 1919, ст. лейт. 336-го сп, погиб 1.5.1944.

СМИРНОВ Леонид Васильевич, мл. серж., умер от болезни 19.4.1944.

СМИРНОВ Михаил Георгиевич, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 28.2.1944.

СМЫШКИН Николай Герасимович, мл. серж., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 5.3.1944.

СНЕЖКОВ Николай Михайлович, ряд., умер от ран 28.6.1944.

СОКОЛОВ Иван Ильич, ряд., умер от ран 22.2.1944.

СОЛОМИН Николай Васильевич, ряд., погиб 21.3.1944.

СОРОКИН Сергей Петрович, ряд., п/п 04147, умер от ран 23.2.1944.

СТУПАК Дмитрий Иванович, р. в 1922 в Ростовской обл., ефр., умер от ран 26.6.1944.

СУГЛЮБОВ Семен Киреевич, р. в Орловской обл., с. Вьюновка, ряд., погиб 22.2.1944.

СУЛТАНОВ Даулет Муратович, ряд., умер от ран 3.6.1944.

СУФИЯНОВ Кармуял, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 13.4.1944.

СУХАРКОВ Иван Осипович, р. в 1914, ряд., умер от болезни 27.2.1944.

СУХОРУКОВ Иван Никитович, р. в 1918, серж. 1020-го сп, погиб 22.2.1944.

СЫДЕТСКИЙ Федор Никифорович, мл. лейт. 338-го гв. сп, погиб 22.2.1944.

ТЕЛЯТНИКОВ Иван Терентьевич, мл. лейт., погиб 23.2.1944.

ТИХОНОВ Михаил Кириллович, старш., умер от ран 2.3.1944.

ТОКАРЕВ Дмитрий Петрович, ряд., п/п 74418, погиб 24.2.1944.

ТРЕТЬЯКОВ Яков Архипович, ряд., п/п 70580, погиб 23.2.1944.

ТЮРИН Федор Михайлович, ст. серж., п/п 70418, погиб 23.2.1944.

ФЕЛЬДШЕРОВ Иван Климентьевич, ряд., 570-й полевой подвижной госпиталь, погиб 4.4.1944.

ФИЛИППОВ Николай Степанович, р. в 1922, ряд., умер от ран 19.6.1944.

ХАЛАЕВ Леонтий Лукич, ряд., погиб 22.2.1944.

ХАЛЬКО Архип Львович, лейт., п/п 07380, погиб 23.2.1944.

ХАЛЯПИН Федор Федорович, ефр., п/п 70418, погиб 24.2.1944.

ХЛЫСТКО Александр Федорович, ряд., п/п 07380, погиб 23.2.1944.

ХРИТОНЦЕВ Яков Михайлович, ряд. 1022-го сп, погиб 23.2.1944.

ЦЫГАНКОВ Александр Васильевич, ряд. 1036-го сп, погиб 11.3.1944.

ЧАЙКОВСКИЙ Кузьма Кондратьевич, р. в 1923, мл. серж., п/п 24785, погиб 21.2.1944.

ЧЕРЕПАНОВ Николай Владимирович, серж. 339-го сп., погиб 22.2.1944.

ЧЕРНОКОЖИН Федор Фролович, ряд. 1022-го сп, погиб 21.2.1944.

ЧИЖЕВСКИХ Федор Яковлевич, ряд. 1086-го сп, погиб 9.3.1944.

ЧУЙКОВ Григорий Иванович, серж., п/п 04147, умер от ран 23.2.1944.

ШАЛАМОВА Вера Стефановна, ряд., п/п 63530, умерла от ран 24.2.1944.

ШАПОВАЛОВ Михаил Степанович, ряд., п/п 51859, погиб 7.12.1943.

ШАПОВАЛОВ Петр Иванович, р. в 1901, ст. серж., 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 3.7.1944.

ШАРИН Федор Никитович, 570-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 29.6.1944.

ШАТАЛОВ Константин Егорович, р. в 1917, мл. лейт. 1020-го сп, погиб.

ШАТОВ Григорий Ильич, п/п 01157, погиб 27.12.1943.

ШЕЛЬМАНОВ Дмитрий Федорович, ряд., погиб 23.2.1944.

ШЕСТЕРНЕВ Леонид Михайлович, ряд. 290-го сп, погиб 25.11.1943.

ШИРИН Никифор Федорович, ефр., п/п 45997, погиб 26.11.1943.

ШКЕТОВ Семен Игнатьевич, ряд. 238-го сп, погиб 28.11.1943.

ШМИДТ Павел Иванович, ряд., 557-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 26.4.1944.

ШУКАНОВ Лука Илемабаевич, р. в 1906, ряд., умер от ран 19.3.1944.

ШУЛЯТЬЕВ Павел Николаевич, ряд. 457-го минометного полка, погиб 19.4.1944.

ЩЕКОТОВ Николай Петрович, р. в 1911, умер от ран 23.2.1944.

ЩИРАЙ Иван Дмитриевич, р. в 1903, ряд. 1172-го сп, умер от ран 15.5.1944.

ЮРАКОВ Константин Тимофеевич, лейт. 8-го отд. штрафного батальона, погиб 21.2.1944.

ЮРКОВ Андрей Павлович, ряд., п/п 02271, погиб 22.2.1944.

ЮРКОВ Николай Ильич, п/п 26791, погиб 28.1.1944.

ЯГУТКО Иван К., погиб.

ЯКОВЛЕВ Иван Николаевич, военный техник 2-го ранга, погиб 23.2.1944.

ЯКОВЛЕВ Михаил Петрович, ряд., п/п 70580, умер от ран 30.11.1943.

* * *

БУРДОЛЕНКО Адам Емельянович, р. в 1903, ряд. 336-го сп, погиб 22.2.1944.

ГАЛКИН Филипп Захарович, р. в 1902, ряд. 269-й сд, погиб 24.2.1944.

ГОРОХОВ Федор Ефимович, р. в 1906, ряд. 269-й сд, погиб 23.2.1944.

КИРЬЯНОВ Тарас Александрович, р. в 1900, ряд. 269-й сд, погиб 24.2.1944.

КОЗЛОВСКИЙ Иван Адамович, р. в 1923, ряд. 120-й гв. сд, погиб 22.2.1944.

КОРОТКЕВИЧ Иван Васильевич, р. в 1924, ряд. 120-й гв. сд, погиб 22.2.1944.

КРОТОВ Владимир Кириллович, ряд. 120-й гв. сд, погиб 22.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Василий Иванович, р. в 1924, ряд. 362-й сд, погиб 24.2.1944.

ЛЕСКОВ Владимир Андреевич, ряд., умер от ран 28.3.1944.

МЯСНИКОВ Федор Иванович, р. в 1925, ряд. 120-й гв. сд, погиб 22.2.1944.

НОВИКОВ Василий Иванович, р. в 1902, ряд. 269-й сд, погиб 24.2.1944.

РУЧКИН Федор Павлович, ряд. 1018-го сп, умер от ран 26.2.1944.

САМСОНЕНКОВ Петр Алекс., умер от ран 18.4.1944.

СОРОКИН Сергей Николаевич, ряд., умер от ран 27.2.1944.

СЕРДЮКОВ Федор Павлович, р. в 1904, ряд. 269-й сд, погиб 24.2.1944.

СИНЕЛЬНИКОВ Яков Григорьевич, ряд., погиб 25.2.1944.

СЛЕСАРЕНКО Юлиан Максимович, р. в 1911, мл. лейт., погиб 23.2.1944.

СТАРОВОЙТОВ Тит Антонович, р. в 1902, ряд. 120-й гв. сд, погиб 22.2.1944.

ТЕРЕХОВСКИЙ Павел Алексеевич, р. в 1924, ряд. 129-й сд, погиб 22.2.1944.

ХОНЕНКО Анатолий Дмитриевич, р. в 1914, мл. автотехник, погиб 23.2.1944.

ЦЕЙКО Александр Николаевич, р. в 1912, мл. лейт., погиб 23.2.1944.

КУРГАНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ КУРГАНЬЕ

БЕКИНЕВ Михаил Александрович, ст. серж., погиб 24.6.1944.

БОЖЕ Алонс, лейт., умер от ран 22.3.1944.

БЫЧ Николай Васильевич, ряд., 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 28.2.1944.

ВОЛОХОВ Иван Захарович, р. в 1910, ряд., погиб 26.2.1944.

ГЕРАСИМОВ Александр Иванович, мл. лейт. 290-го сп, погиб.

ГЕРАЩЕНКО Илья Алексеевич, ряд., 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 23.2.1944.

ГОЛОВИН Петр Михайлович, ряд., умер от ран 23.2.1944.

ГРЕБОНИКОВ Пантелеймон Александрович, ряд., погиб 28.3.1944.

ДЕРГУНОВ Виктор Тимофеевич, ряд., погиб 6.12.1943.

ЕЛИСТРАТОВ Анатолий Минаевич, п/п 49936, погиб 4.1.1944.

ЖДАНОВ Игнат Степанович, ряд., погиб 22.2.1944.

ЗАРАЙСКИЙ Леонид Петрович; р. в 1923, ряд., умер от ран 1.3.1944.

ИСАЧЕНКО Ефим Васильевич, ряд., умер от ран 27.2.1944.

КИСЛЫХ Иван Семенович, мл. серж., п/п 20763, погиб 15.4.1944.

КОВАЛЕВ Яков Анатольевич, ряд., 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран.

КОСТЕНКОВ Василий Федорович, ряд., 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 29.2.1944.

МАСКАЛЕНКО Степан Михайлович, ряд., умер от ран 24.2.1944.

МИГАЛЬ Василий Петрович, серж., 2405-й полевой госпиталь, умер от ран 22.7.1941.

МИХАЙЛОВ Павел Андреевич, р. в 1923, гв. серж., погиб 25.6.1944.

МОЛОЖЕНОК Захар Васильевич, ряд., 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 24.2.1944.

МОРОЗОВ Валентин Александрович, р. в 1915 в Костромской обл., д. Пуйково, ряд., умер от ран 23.2.1944.

МУРАВЛЕВ Павел Алексеевич, ряд., п/п 64134, умер от ран 28.3.1944.

НОСЕНКО Николай Лаврентьевич, р. в 1917 в Черкасской обл., серж., 2405-й полевой госпиталь, умер от ран 26.6.1941.

ПАШКОВ Никанор Николаевич, умер от ран 22.2.1944.

ПЕРЦЕВ Николай Никитович, ряд., 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 24.2.1944.

РОЖКО Никита Федорович, ряд., 2405-й полевой госпиталь, умер от ран в 1941.

СВИРИДЕНКО Петр Михайлович, р. в г. Рязань, п/п 64170, погиб 29.2.1944.

СЕРГЕЕВ Владимир Степанович, ряд., погиб 3.5.1944.

СУЧКОВ Тимофей Егорович, ряд., 2405-й полевой госпиталь, умер от ран 25.7.1944.

ТИМОФЕЕВ Василий Тимофеевич, ряд., умер от ран 5.3.1944.

ТИТОВ Анатолий Васильевич, р. в 1923, ряд. 336-го сп, умер от ран 22.2.1944.

ТОЛКАЧЕВ Иван Васильевич, старш., погиб 2.3.1944.

ТОЛЮПА Аврам Семенович, р. в 1918, майор 142-го сп, умер от ран 4.3.1944.

ТРОФИМОВ Михаил Васильевич, мл. серж., 2405-й полевой госпиталь, умер от ран.

ТУКТАРОВ Ибрагим Саудиевич, р. в 1923, гв. ст. серж., погиб 27.3.1944.

УЛАНОВ Василий Дмитриевич, ряд., умер от ран 4.3.1944.

ФЕОФИЛОВ Федор Алексеевич, ряд., 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 26.2.1944.

ФОМИН Яков Гаврилович, ряд., 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 29.2.1944.

ЦУКАНОВ Петр Иванович, р. в 1909, мл. серж., умер от ран 23.2.1944.

ЧАЛЫЙ Иван Григорьевич, р. в 1911, ряд., 2405-й полевой госпиталь, погиб 26.6.1941.

ЧИСТЯКОВ Николай Иванович, серж. 142-го гв. сп, умер от ран 1.3.1944.

ШАБАРДИН Максим Дмитриевич, серж., погиб 13.3.1944.

ШАДРИНЦЕВ Василий Исакович, ряд. 120-й сд, умер от ран 2.3.1944.

ШЛЫКОВ Нестер Федорович.

ЩЕРБАКОВ Григорий Васильевич, ефр., 214-й полевой подвижной госпиталь, погиб 7.3.1944.

ЯКОВЛЕВ Семен Алексеевич, ряд., умер от ран 15.3.1944.

ЯКУШЕВ Константин Николаевич, 214-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 29.2.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ НОВЫЙ КРИВСК

АДАМЕНКО Василий Федорович, ряд., умер от ран 26.2.1944.

АНДРИЕНКО Федор Романович, ст. серж., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 23.3.1944.

АНТИПОВА Александра Михайловна, ефр., погибла 12.4.1944.

БАГЛАЕВ Григорий Сидорович, ряд., умер от ран 14.3.1944.

БАРАДЫНКИН Егор Ларионович, ряд. 856-го сп, погиб 6.3.1944.

БЕСМИТ Константин Васильевич, погиб 5.3.1944.

БИЛЕТ Константин Васильевич, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 5.3.1944.

БОЛДИНСКИЙ Борис Иванович, ефр., погиб 4.3.1944.

БОРИСОВ Борис Михайлович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 13.4.1944.

БОРОДЬКО Иван Яковлевич, ряд., погиб 18.3.1944.

БУЛАНОВ Иван Игнатьевич, ряд. 1174-го сп, умер от ран 16.3.1944.

ВЕЛИЧКО Иван Сидорович, погиб 24.5.1944.

ВИНОГРАДОВ Тимофей Данилович, р. в 1920, серж. 1022-го сп, умер от ран 14.3.1944.

ВОЛКОВ Никита Никитович, ряд. 972-го зенитно-артиллерийского полка, умер от ран 14.3.1944.

ГЛЕКОВ Григорий Яковлевич, ряд. 336-го сп, умер от ран 22.2.1944.

ГНАК Николай Иванович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 10.3.1944.

ГОНТ Карп Исакович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 26.2.1944.

ГОРБУНОВ Трофим Иванович, ряд., умер от ран 17.3.1944.

ГРАЧЕВ Иван Иванович, ряд. 190-го сп, умер от ран 28.2.1944.

ГРАЧЕВ Иван Филиппович, р. в 1910, ефр., умер от ран 23.2.1944.

ГУТЕНКОВ Илья Сильвестрович, ряд., погиб 22.2.1944.

ДАНИЛЕВСКИЙ Митрофан Арсентьевич, р. в Черниговской обл., с. Хибаловка, ряд., умер от ран 4.3.1944.

ЖУРМАН Александр Филиппович, р. в 1907, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран.

ЗАДИРАКА Василий Константинович, р. в Донецкой обл., ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 28.3.1944.

ЗАХАРОВ Владимир Фомич, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, 18-й арт. зенитный полк, умер от ран 6.3.1944.

ЗЕНИН Николай Федорович, серж., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 13.4.1944.

ЗОТОВ Иван Иванович, р. в 1901, ефр., п/п 72682, умер от ран 7.3.1944.

КАЛИНИН Б. И., р. в 1902, рядовой.

КАСЫМОВ Турсун, ряд. 339-го сп, умер от ран 22.2.1944.

КИСЕЛЕВ Никифор Терентьевич, ряд. 142-го сп, умер от ран 26.2.1944.

КОВАЛЕВ Демьян Семенович, ряд. 858-го сп, умер от ран 27.4.1944.

КОВАЛЕНКО Василий Яковлевич, ряд., п/п 31809, погиб 30.3.1944.

КОЖЕВНИКОВ Владимир Петрович, мл. лейт., п/п 32115, погиб 24.1.1944.

КОЖЕМЯКО Иван Тихонович, р. в 1916, ряд., погиб 1.3.1944.

КОЗЛОВ Василий Иванович, серж., погиб 7.3.1944.

КОЗЛОВ Гавриил Кириллович, р. в 1913, ряд., погиб.

КОЗЛОВ Григорий Алексеевич, серж. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

КОЗЛОВ Иван Дмитриевич, мл. серж. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

КОЗЛОВ Петр Михайлович, р. в Брянской обл., д. Трубчино, ефр. 1088-го артполка, погиб 24.6.1944.

КОЗЛОВ Поликарп Семенович, р. в 1904, ряд. 1172-го сп, погиб 22.6.1944.

КОЗЛОВ Степан Ефимович, ряд., погиб 3.3.1944.

КОЗЛОВ Федор Павлович, р. в 1907 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Нежное, ряд. 918-го сп, погиб 25.6.1944.

КОЛБАС Федор Борисович, р. в 1915, мл. серж. 1172-го сп, погиб 24.6.1944.

КОЛБАСОВ Михаил Евдокимович, мл. серж. 980-го сп, погиб 25.6.1944.

КОЛЕСНИКОВ Григорий Тихонович, р. в Кировоградской обл., Александрийский р-н, д. Морозовка, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

КОЛЕСНИКОВ Иван Семенович, ряд. 1172-го сп, погиб 24.6.1944.

КОЛЕСНИКОВ Николай Григорьевич, р. в Гомельской обл., Жлобинский р-н, д. Пиревичи, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

КОЛЕСНИКОВ Николай Тихонович, кап., погиб 1.3.1944.

КОЛМЫКОВ Иван Иванович, р. в 1915 в Орловской обл., с. Севостьяново, ряд. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

КОМАШЕНКО Иван Степанович, р. в Черниговской обл., серж., погиб 26.2.1944.

КОНДРАТЕНКО Сергей Федорович, р. в Гомельской обл., Кормянский р-н, д. Подбудье, ряд. 26-го сп, погиб 24.11.1943.

КОРОЛЕВ Василий Денисович, р. в 1906 в Ярославской обл., д. Ключики, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

КОРОЛЬКОВ Николай Николаевич, серж., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

КОРХОВ Петр Николаевич, ряд., погиб 2.3.1944.

КОРЧАГИН Афанасий Моисеевич, ряд., погиб 30.3.1944.

КОРЧЕВНЫЙ Каленик Самойлович, р. в Черкасской обл., с. Ивахны, ряд. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

КОСТЕНКО Григорий Яковлевич, р. в Кустанайской обл., Казахстан, ряд., погиб 1.3.1944.

КОСТИКОВ Иван Кондратьевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд. 918-го сп. 250-й сд, погиб 26.2.1944.

КОСТИН Виктор Яковлевич, р. в г. Пенза, ст. серж. 1958-го противотанкового батальона, погиб 24.1.1944.

КОСТРИШИН Евгений Яковлевич, ефр. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

КОСТУСЕВ Евгений Степанович, р. в Гомельской обл., Жлобинский р-н, д. Хальч, ряд. 922-го сп, умер от ран 29.4.1944.

КОТКОВ Алексей Федорович, р. в 1923 в Пензенской обл., с. Нечаевка, ряд., погиб 24.6.1944.

КОЦУБА Григорий Алексеевич, р. в 1920, мл. серж., погиб 24.6.1944.

КОЧЕТКОВ Михаил Леонтьевич, р. в 1924 в Самарской обл., с. Русское, серж. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

КРАВЕЦ Григорий Федорович, ряд. 918-го сп. 250-й сд, погиб 24.6.1944.

КРАВЧУК Иван Михайлович, р. в Киевской обл., с. Знайки, ряд. 920-го сп, погиб 24.6.1944.

КРАСНОПЕРОВ Николай Васильевич, р. в 1914 в Костромской обл., с. Медведево, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

КРАСНОТ Петр Иванович, р. в 1924 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Камень, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

КРИВИЦКИЙ Иван Иванович, погиб 24.2.1944.

КРИВОШЕЕВ Павел Петрович, ряд. 922-го сп, умер от ран 17.3.1944.

КУЗЬМИН Алексей Федорович, р. в Рязанской обл., Спасский р-н, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 11.5.1944.

ЛЕМЕНКОВ Никита Павлович, р. в Гомельской обл., Гомельский р-н, д. Сосновка, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 10.3.1944.

ЛЮБЕЗНОВ Николай Герасимович, старш., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 15.3.1944.

МАЛАХЕВИЧ Николай Сергеевич, р. в 1924, ряд., умер от ран 29.2.1944.

МЕШКОВ Даниил Титович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь.

МОЗГОВ Павел Никитович, ряд., умер от ран 12.3.1944.

МОРОЗОВ Григорий Андреевич, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд., умер от ран 15.3.1944.

МОРОЗОВ Назар Прохорович, ряд., п/п 33415, погиб 22.2.1944.

МОРТЕЛОВ Ефим Тимофеевич, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Липичичи, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 24.2.1944.

НИКОЛАЕВ Борис Федорович, р. в 1925 в Тверской обл., д. Петровка, ряд. 1091-го сп, умер от ран 12.4.1944.

НИКОЛАЕНКО Иван Свиридович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 29.2.1944.

ПАНИН Борис Алексеевич, р. в г. Тверь, мл. лейт. 1090-го сп, погиб 4.3.1944.

ПИСКАРЕВ Алексей Михайлович, серж. 283-го сп, умер от ран 15.3.1944.

ПОНОМАРЕВ Евгений Павлович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 15.4.1944.

ПРИХОДЬКО Александр Петрович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 11.3.1944.

ПРОХОРЕНКО Степан Иванович, р. в 1902 в Рогачевском р-не, призывался Рогачевским РВК, ряд., умер от раг 27.2.1944.

САВРЮК Антон Иванович, р. в Орловской обл., Красногорский р-н, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 14.3.1944.

СВЯТОХА Филипп Акимович, ряд. 858-го сп, умер от ран 29.2.1944.

СМИРНОВ Иван Прокофьевич, ряд., умер от ран 15.4.1944.

СМИРНОВ Федор Игнатьевич, р. в 1902, ряд., умер от ран 4.4.1944.

СРАЖНЕВ Шатваэль, ряд. 339-го сп, умер от ран 26.2.1944.

ТИМОФЕЕВ Михаил Афанасьевич, р. в Брянской обл., Брянский р-н, д. Пастутье, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 24.2.1944.

ТОЧИЛО Кирилл Максимович, серж. 1088-го сп, погиб 31.3.1944.

ТРИШКИН Григорий Никитович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 16.4.1944.

ТЮТЮННИКОВ Тихон Сергеевич, р. в Сумской обл., д. Стариково, мл. серж., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 27.2.1944.

ФУНТОВ Василий Никитович, ряд., 68-й санитарный батальон, умер от ран 15.3.1944.

ЧЕРЕДНИЧЕНКО Василий Корнеевич, р. в 1919, ст. серж. 36-го отдельного танкового батальона, погиб 24.6.1944.

ЧЕРНОВ Иван Егорович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 1.4.1944.

ШИНКАРЕВ Иван Платонович, ряд., 682-й полевой подвижной госпиталь, умер от ран 26.3.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ПЕРЕКОП

ЛАНТЕЕВ Иван Денисович, р. в 1916, мл. серж., погиб 5.6.1944.

ПЕТРОВ Павел Иванович, мл. серж., п/п 07186, погиб 3.7.1944.

* * *

ВОЛОСЕВИЧ Александр Дмитриевич, р. в 1926 в Московской обл., умер от ран 27.7.1944 в д. Дедлово.

ЛУЧИНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ЛУЧИН

АФАНАСЕНКО Андрей Ефимович, р. в Брянской обл., ряд. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

БАРАНОВ Николай Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 25.2.1944.

БЕЛКОВОДСКИЙ Николай Иванович, р. в Тульской обл., серж., погиб 24.6.1944.

БЕЛЯЕВ Иван Яковлевич, р. в Чувашии, ряд., п/п 71653, погиб 24.2.1944.

БОБРИК Николай Савельевич, р. в Орловской обл., ряд. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

БОДРИКОВ Сергей Степанович, р. в Рязанской обл., Шиловский р-н, ряд., п/п 71653, погиб 24.2.1944.

ВАЩЕНКО Феофан Никитович, р. в Черниговской обл., ряд. 219-го сп, погиб в 1944.

ВЛАСОВ Александр Гаврилович, ряд., погиб 21.1.1944.

ВОЗОВИКОВ Евстратий Самойлович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Чеботовичи, ряд., погиб 25.2.1944.

ВОЙНОВ Николай Ильич, р. в Черниговской обл., г. Новгород-Северский, серж. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

ВОРОНОВ Иван Сидорович, р. в Гомельской обл., Жлобинский р-н, мл. серж. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

ВЫДРАНКОВ Кузьма Ефимович, ефр., погиб 24.6.1944.

ГАБЫШЕВ Дмитрий Константинович, р. в Якутии, серж. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

ГРОМЫКО Петр Иванович, р. в Гомельской обл., ряд. 478-го сп, погиб 25.6.1944.

ДВУХЖИЛОВ Николай Федорович, р. в 1924 в Орловской обл., ряд. 102-го отд. полка связи, погиб 25.6.1944.

ДЖАБРАИЛОВ Алигусейн Мухтарович, мл. серж. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ЖИЛЯЕВ Василий Алексеевич, ряд. 470-го сп, погиб 24.6.1944.

ЖУКОВ Алексей Александрович, р. в Брянской обл., Брянский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 25.2.1944.

ЗАХАРОВ Николай Анисимович, ряд., п/п 70555, погиб 19.1.1944.

ИВИЦКИЙ Иван Антонович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Лапичи, ряд., погиб 24.2.1944.

ИЛЬИН Степан Никитович, р. в 1906 в Саратовской обл., с. Подгорное, ряд., погиб в 1941.

ИСМАИЛОВ Мамед, р. в Азербайджане, ряд. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

ИСМАТОВ Асадуло, р. в Таджикистане, ряд. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

КАЗАРЯН Григорий Элигумович, р. в 1924 в Ереване, ряд., погиб 24.6.1944.

КАПУСТИН Николай Алексеевич, р. в Орловской обл., ряд. 434-го сп, погиб 25.2.1944.

КОБКИН Иван Федотович, р. в 1914 в Краснодарском крае, ряд., погиб 26.6.1944.

КОВАЛЕНКО Дмитрий Спиридонович, р. в Краснодарском крае, серж. 506-го сп, погиб 24.6.1944.

КОЗОДОЕВ Анатолий Маркелович, ряд. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

КОЗЫРЕВ Федор Андреевич, р. в 1906 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 25.2.1944.

КРОТОВ Петр Александрович, р. в Пензенской обл., с. Шкудин, ефр. 470-го сп, погиб 24.6.1944.

КРУПНЯКОВ Федор Иванович, ряд., п/п 4378, погиб 7.7.1941.

КУДЛАЕВ Стефан Родионович, р. в Краснодарском крае, ряд. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

КУЛИК Семен Кондратьевич, р. в 1910 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Тарасовка, ефр. 470-го сп, погиб 24.6.1944.

ЛЕМЕШКОВ Адам Григорьевич, ряд. 506-го отд. арт.-пулеметного батальона, погиб 24.6.1944.

ЛЕМТЮГОВ Иван Иванович, р. в Приморском крае, г. Уссурийск, ряд. 102-го сп, погиб 25.6.1944.

ЛЕСНИКОВ Трофим Кузьмич, р. в 1903 в Белгородской обл., Красногвардейский р-н, ряд. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

ЛУЗИК Григорий Денисович, р. в 1911 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

ЛЯХ Михаил Афанасьевич, р. в Черниговской обл., г. Новгород-Северский, серж. 470-го сп, погиб 24.6.1944.

МАКАРОВ Николай Алексеевич, р. в 1904 в Нижегородской обл., ефр. 470-го сп, погиб 24.6.1944.

МАКАРОВ Федор Петрович, р. в 1904, ряд., погиб 8.2.1944.

МАТВЕЕВ Иван Петрович, р. в 1905 в Курской обл., Дмитриевский р-н, ефр. 470-го сп 194-й сд, погиб 24.6.1944.

МЕЛЬНИК Владимир Петрович, р. в Ровенской обл., ряд. 470-го сп 194-й сд, погиб 25.6.1944.

МЕЛЬНИКОВ Иван Павлович, р. в Брянской обл., г. Трубчевск, серж. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

МИРНЕНКО Дмитрий Захарович, р. в г. Симферополь, ряд., п/п 16477, погиб 24.2.1944.

МОЛОДЕНКОВ Егор Прокофьевич, р. в 1902 в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

МОТЫЛЕВ Александр Степанович, р. в Брянской обл., с. Алешенка, ряд. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

НАСЫБУЛИН Федор Хамидуилович, р. в Татарии, Рыбнослободский р-н, ефр. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

НУРМАНГАЛИЕВ Жалем, р. в 1917, ряд., погиб 3.6.1944.

ПАНИЧКИН Василий Владимирович, р. в 1916, ряд., погиб 24.6.1944.

ПЕНЧУК Иосиф Родионович, р. в 1920 в Ровенской обл., ряд. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

ПЕТРУШИН Иван Константинович, р. в Брянской обл., Климовский р-н, с. Митьковка, ряд. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

ПОГОРЕЛЬСКИЙ Павел Григорьевич, р. в Краснодарском крае, ряд., п/п 18069, погиб 26.6.1944.

ПОДОБЕДОВ Григорий Филиппович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Бабичи, ряд. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

ПУЗИКОВ Максим Лукьянович, р. в Гомельской обл., Добрушский р-н, д. Корма, ряд. 434-го сп, погиб 25.2.1944.

РЕДОК Петр Данилович, р. в 1911 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, мл. серж. 470-го сп, погиб 24.6.1944.

РЕЗНИК Ефим Михайлович, р. в Полтавской обл., серж. 434-го сп, погиб 25.2.1944.

РОМАНЕК Яков Никитич, р. в Черниговской обл., Новгород-Северский р-н, с. Половка, ефр. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

СЕЛИЦКИЙ Николай Назарович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, ряд., погиб 24.6.1944.

СИЛАКОВ Григорий Лукьянович, р. в Курской обл., ряд., умер от ран 7.12.1944.

СОРАЧИНСКИЙ Гавриил Семенович, р. в Гомельской обл., Жлобинский р-н, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ТИТОРЕНКО Борис Савельевич, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Бацунь, ряд., погиб 25.2.1944.

ЧАПЛИНСКАЯ Марина Людовиковна, ст. лейт., погибла в июне 1944.

ЧЕРНЕНОК Василий Сергеевич, ряд. 434-го сп, погиб 25.2.1944.

ШВАБ Леонид Фролович, мл. лейт. 470-го сп, погиб 25.6.1944.

ШПАКОВ Петр Федорович, погиб 25.6.1944.

ЭВЕРТ Дмитрий Иванович, р. в 1920, ряд., погиб 8.8.1941.

ЯКИМЕНКО Лука Феоктистович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, ряд., п/п 71653, погиб 24.2.1944.

ЯНКОВСКИЙ Иван Владимирович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

ОЗЕРАНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ БОЛЬШАЯ КРУШИНОВКА

АВДЕЕВ Федор Алексеевич, р. в 1920, серж., погиб 24.7.1944.

АВЕРИН Петр Федорович, ряд., п/п 15457, погиб 24.6.1944.

АВТУХОВ Василий Денисович, р. в 1905, ряд., умер от ран 26.6.1944.

АКИМОВ Илья Яковлевич, ряд., умер от ран 28.11.1944.

АЛИЕВ Ф. Юзеф, рядовой.

АШИТОК Федор Васильевич, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

БАКАНАКОВ Петр Терентьевич, ряд., п/п 15457, погиб 24.6.1944.

БАРТОШЕВИЧ Иван Николаевич, ряд. 3381-го сп, погиб 4.6.1944.

БАТРИН Николай Яковлевич, р. в 1902, рядовой.

БЕТЕЕВ Николай Максимович, ефр., 108-я танковая бригада, погиб 25.6.1944.

БОВТИНО Василий Петрович, мл. серж. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

БОГОМОЛОВ Иван Егорович, р. в 1917, ряд., п/п 19705, погиб 22.4.1943.

БОЛОТОВ Николай Михайлович, погиб 24.6.1944.

БОРОДАСТОВ Александр Пафнутьевич, р. в 1924, мл. серж. 967-го сп, погиб 4.11.1944.

БРОДАН Леонтий Филиппович, ряд., погиб 26.6.1944.

ВЕРЕМЕЕВ Адам Самсонович, ряд. 1090-го сп, погиб 24.6.1944.

ВЫСОКОС Петр Потапович, кап., погиб 24.6.1944.

ГАБЕЛИЯ Владимир Иосифович, погиб 25.6.1944.

ГАЛАЙДА Иван П., р. в 1908, рядовой.

ГАЛИК Кирилл П., р. в 1906, рядовой.

ГВИЛЬДИС Николай Семенович, р. в 1912, ряд., погиб 25.6.1944.

ГЛУШАК Тимофей Алексеевич, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

ГОЛОВИН Геннадий Петрович, ряд., погиб 25.6.1944.

ГОРСКИЙ Петр Михайлович, ряд. 1170-го сп, погиб 26.6.1944.

ДЖЕТМЕКОВ Эркен, р. в 1923, серж. 922-го сп, погиб 26.6.1944.

ДОБРОХОТОВ Иван Дмитриевич, р. в 1918, серж. 85-го сп, погиб 7.7.1943.

ДОРЕРКО А. С., р. в 1918, рядовой.

ДРЫКИН Михаил Иванович, р. в 1901, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

ЕФИМЧЕНКО П. С., р. в 1914, рядовой.

ЖАРИКОВ Константин Григорьевич, серж., погиб 25.6.1944.

ЖИНЖИЛА Иван Григорьевич, серж. 1090-го сп, погиб 25.6.1944.

ЗАГАРНЯ Илья Гаврилович, ряд., умер от ран 28.6.1944.

ЗВЯГОВ Павел Титович, р. в 1915.

ИВАНЕНКО Василий Ерофеевич, р. в 1906, ряд., погиб 26.6.1944.

ИВАНОВ Николай Васильевич, лейт. 40-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ИВАНОВ Тимофей Федорович, р. в 1918.

ИРЖЕВИЧ М. Б., р. в 1914, рядовой.

КАЗЕКО Устин Емельянович, р. в 1914, погиб 11.6.1944.

КАРАБАЧ Алексей Иванович, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

КАРИЦКИЙ Василий Григорьевич, ряд., погиб 25.6.1944.

КЛИМЕНОК Иван Федорович, ряд., погиб 25.6.1944.

КОЗЛОВ Михаил Алексеевич, ст. серж., умер от ран 25.6.1944.

КОЗЛОВСКИЙ Николай Петрович, р. в Брянской обл., Красногорский р-н, с. Прудня, ряд. 1090-го сп, погиб 24.6.1944.

КОНОРОВ Николай Павлович, р. в 1924, серж., погиб 26.6.1944.

КОРОТКЕВИЧ Михаил Игнатович, ряд., погиб 22.6.1944.

КОТКОВ Павел Степанович, ряд., умер от ран 26.6.1944.

КРАВЦОВ Иван Герасимович, ряд., умер от ран 16.12.1943.

КРУТИК Иван Павлович, р. в Брянской обл., Суражский р-н, д. Кобиленка, серж. 1090-го сп, погиб 24.6.1944.

КУЦЫЙ Дмитрий Иванович, р. в Киевской обл., Таращанский р-н, ряд, 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

КУЧАКОВ Назар, р. в 1924 в Таджикистане, ряд., п/п 39834, погиб 26.6.1944.

ЛЕМЕШОВ И., р. в 1921, рядовой.

ЛОМОВЦЕВ Сергей Иванович, ряд. 250-й сд, погиб 24.6.1944.

ЛОПАТКОВ Семен Трофимович, ряд., п/п 51850-Н, погиб 2.3.1944.

ЛУКЬЯНОВ Василий Платонович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.6.1944.

МАЛАХОВ Иван Денисович, ряд. 174-го сп, погиб 25.6.1944.

МАЛЬЦЕВ Николай Иванович, р. в 1924, серж. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

МАЛЯВКА И. К., рядовой.

МАРКОВ Александр Дмитриевич, п/п 08984М, погиб 7.3.1944.

МЕШКОВ Иван, рядовой.

МУЗЫРЕВ Иван Леонтьевич, ст. серж., погиб 8.2.1944.

НАСОПОВ Наум Петрович, р. в Казахстане, Павлодарский р-н, с. Черноярка, ряд. 1090-го сп, умер от ран 26.6.1944.

ОСИПЕНКО Иван Иванович, р. в Брянской обл., Гордеевский р-н, д. Федоровка, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

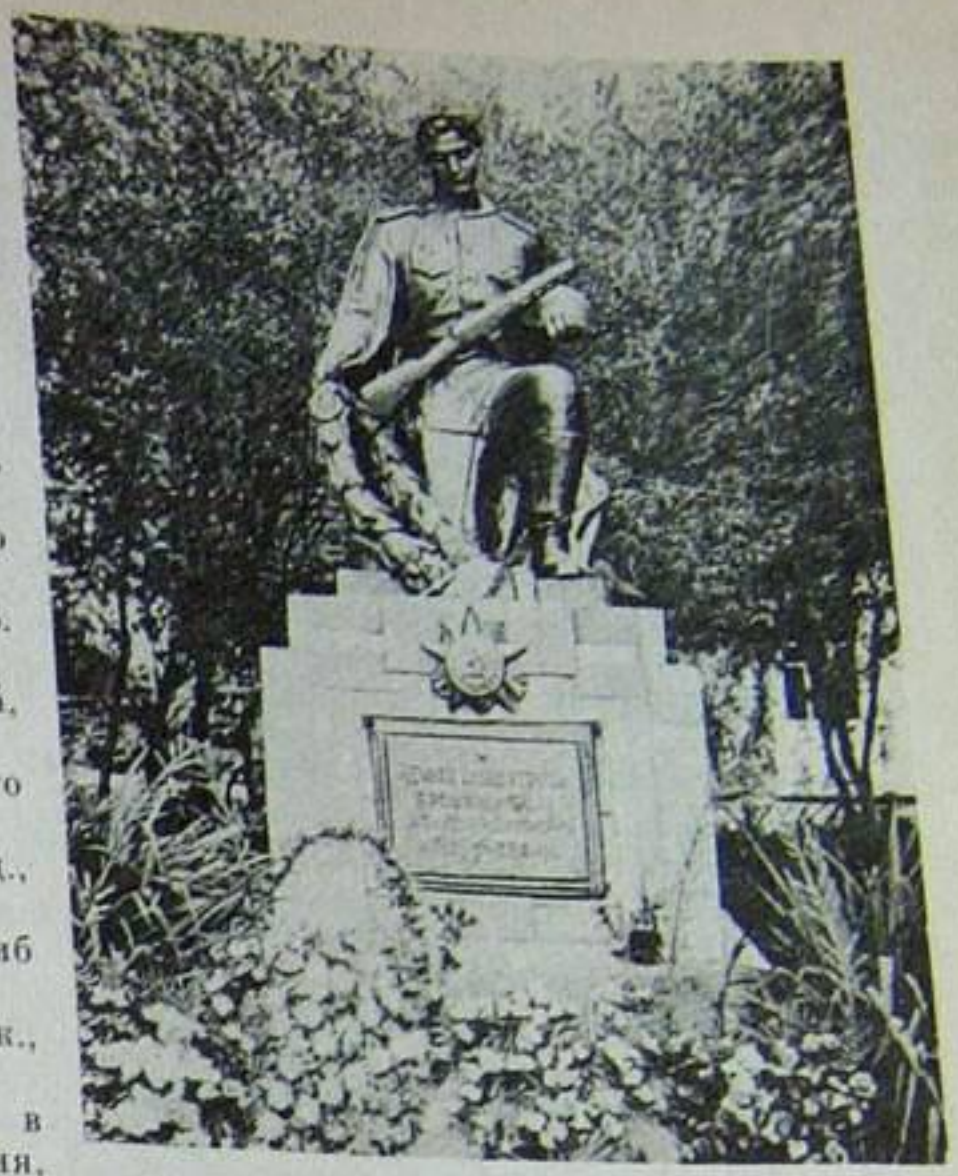

Памятник советским воинам в д. Большая Крушиновка.

ПАВЛОВ Сергей Павлович, ряд., п/п 39866, погиб 28.12.1943.

ПЕТРОВ Владимир Иванович, р. в г. Киев, ряд., погиб 25.6.1944.

ПИСКУН Алексей Васильевич, р. в Черкасской обл., с. Т. Хутор, ряд., умер от ран 29.6.1944.

РОДИЧЕВ Андрей Матвеевич, уроженец Орловской обл., д. Яхонтово, мл. серж. 1170-го сп, погиб 26.6.1944.

САВОСТЬЯНОВ, рядовой.

СЕВРЮК Кузьма Прохорович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.6.1944.

СИГНАЕВСКИЙ Иван М., рядовой.

СОЛОМОВ Александр Ф.

СТОЛЯРОВ Свирид Осипович, мл. серж. 1170-го сп, погиб 26.6.1944.

СУББОТА Александр Гаврилович, р. в 1907, ряд., погиб 26.6.1944.

ТЕРИН Михаил Михайлович, р. в 1926, мл. серж., погиб 26.6.1944.

ТИМОХИН Иван Федорович, серж. 1090-го сп, погиб 24.6.1944.

ТКАЧЕНКО Алексей Николаевич, ряд. 1090-го сп, погиб 26.6.1944.

ТОРОПЧИН Василий Яковлевич, ефр., п/п 37622, погиб 26.7.1944.

УРЯСЕВ Михаил Васильевич, р. в 1906, старш., п/п 37622, погиб 26.6.1944.

ФЕТИСОВ Владимир Васильевич, серж., погиб 25.6.1944.

ФОМИН Филимон Никитович, мл. серж. 1036-го сп, погиб 12.6.1944.

ФРОЛОВ Дмитрий Дмитриевич, ряд. 668-го сп, погиб 8.3.1944.

ХМЕЛЬНИЦКИЙ Алексей Моисеевич, ряд., п/п 37662, погиб 25.6.1944.

ЦУРКАН Иван Александрович, ряд., умер 26.6.1944.

ЧИКАЛЕНКОВ Андрей Ильич, р. в 1903, погиб 25.6.1944.

ЧИКУЛАЕВ Иван Имтович, рядовой.

ЧУПШИН Кузьма Акимович, р. в 1915, лейт., п/п 39886, погиб 8.12.1943.

ШИРИКОВ И. Л., р. в 1916, рядовой.

ШИШОВ Алексей Иванович, ряд., погиб 26.6.1944.

ШПАНЬКОВ В., рядовой.

ЩЕРБАКОВ Спиридон Ефимович, р. в 1909, лейт., п/п 39826, погиб 8.6.1943.

ЮРЧЕНКО Наум Максимович, ряд., умер от ран 26.6.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ОЗЕРАНЫ

АБАБАКИРОВ Саид, мл. серж. 1088-го сп, погиб 24.7.1944.

АББРАХМАНОВ Абдилл, ефр. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

АБРАМОВ Михаил Сергеевич, ефр., п/п 63408, погиб 25.2.1944.

АБРАМОВ Яков Егорович, ефр. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.2.1944.

АБРАСИМОВ Михаил Петрович, серж. 518-го сп, умер от ран 3.3.1944.

АБРАСИМОВ Яков Степанович, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.2.1944.

АВДЕЕВ Михаил Васильевич, р. в 1924, ряд., погиб 29.2.1944.

АВДЕЕВ Николай Павлович, мл. лейт. 1812-го самоходно-артиллерийского полка, погиб 24.6.1944.

АВЕРКИН Леонид Иванович, р. в 1919, ряд., погиб 29.2.1944.

АДАМЕНКО Александр Михайлович, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

АДАМЕНКО Егор Евменович, ряд., погиб 1.3.1944.

АДОНЬЕВ Иван Николаевич, серж. 223-го танкового полка, погиб 25.6.1944.

АЗАРОВ Герасим Степанович, ряд. 250-й сд, погиб 24.2.1944.

АЗАРОВ Михаил Петрович, р. в 1921, ряд., погиб 25.2.1944.

АКМАЛОВ Ариф, серж. 922-го сп 250-й сд, погиб 26.6.1944.

АКОПЯН Александр Гегамович, р. в 1920, мл. серж. 1086-го сп 323-й сд.

АЛЕЙНИКОВ Андрей Андреевич, р. в 1913, погиб 8.3.1944.

АЛЕКСА Дмитрий Иванович, ряд., погиб 25.2.1944.

АЛЕКСЕЕВ Ефим Алексеевич, р. в Чувашии, ряд., погиб 24.6.1944.

АЛЕКСЕЕВ Петр Семенович, р. в 1924, ст. лейт. 1172-го сп 348-й сд, погиб 24.6.1944.

АЛИЕВ Ариф, ряд., погиб 24.6.1944.

АЛЬКОВ Иван Андреевич, ефр., погиб 25.2.1944.

АМБОТОВ Алим Нагаевич, мл. серж. 918-го сп, погиб 26.6.1944.

АМЕЖЕНКО Роман Наумович, ряд. 922-го сп 250-й сд, погиб 26.6.1944.

АНАШКИН Владимир Ильич, ряд., погиб 25.2.1944.

АННЕНКОВ Платон Филиппович, ряд., погиб 24.6.1944.

АНОСОВ Александр Петрович, серж. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

АНОХИН Афанасий Иванович, ряд., погиб 24.2.1944.

АНОХИН Тимофей Кириллович, серж., п/п 53759, погиб 26.6.1944.

АНЦИФЕРОВ Яков Иванович, ряд., погиб 25.6.1944.

АРГУДАЕВ Николай Акимович, ст. серж. 40-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

АРИСТАТОВ Абдукадир, р. в 1915, ряд., п/п 63408, погиб 24.2.1944.

АРХИПОВ Михаил Тихонович, ряд., погиб 24.2.1944.

АРШИНОВ Николай Дмитриевич, ряд., погиб 2.3.1944.

АТАДЖАНОВ Надир, серж., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

АТИХЛИН Георгий Васильевич, серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

АФАНАСЕНКО Петр Исакович, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

АХМЕДОВ Ахмеджан, р. в 1908, ряд. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

БАБКОВ Александр Александрович, погиб 25.6.1944.

БАГРОВ Андрей Егорович, ряд 1038-го сп, погиб 2.3.1944.

БАДМАЕВ Упрей Бадмаевич, 277-я отд. штрафная рота, погиб 24.6.1944.

БАЙМУХАМЕТОВ Абдарахман Галиевич, ряд. 1172-го сп 348-й сд, погиб 24.6.1944.

БАКАЕВ Капар, р. в 1920, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

БАЛАБАНОВ Григорий Сергеевич, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

БАЛАЦАК Григорий Федорович, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

БАЛОНОВ Роман Конопович, серж. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.6.1944.

БАРАНОВ Петр Николаевич, ефр., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

БАРИНОВ Константин Федотович, ст. серж. 1086-го сп, погиб 26.6.1944.

БАРУТЕНКОВ Иван Акимович, ряд. 332-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

БАТАЛОВ Семен Васильевич, р. в 1925, серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

БАХУН Василий Иванович, ефр., погиб 24.6.1944.

БЕДА Яков Алферович, р. в 1902, ряд. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

БЕДОКУРОВ Алексей Степанович, серж. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.2.1944.

БЕЗИН Сергей Петрович, серж. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

БЕКМЕТОВ Маттулла, ряд., погиб 24.6.1944.

БЕЛОУС Петр Григорьевич, ряд., умер от ран 25.2.1944.

БЕЛОЦКИЙ Сергей Петрович, ряд. 277-й отд. штрафной роты, погиб 26.6.1944.

БЕЛЬЧАКОВ Павел Тимофеевич, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.2.1944.

БЕЛЯЕВ Михаил Федорович, мл. серж. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

БЕРЕЗОВСКИЙ Константин Никитович, мл. серж., п/п 66584, погиб 27.6.1944.

БЕСЕДИН Иван Владимирович, серж. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

БЕСКУНОВ Даниил Николаевич, серж. 1174-го сп, погиб 29.6.1944.

БИЗЯЕВ Михаил Петрович, ряд. 1883-го сп, погиб 1.3.1944.

БИКБУЛАТОВ Хатим Миргоязович, ст. серж. 918-го сп 250-й сд.

БИСАРОВ Василий Андреевич, серж., погиб 25.6.1944.

БЛОХИН Николай Иванович, ряд. 1174-го сп, погиб 25.6.1944.

БОБРОВ Александр Александрович, погиб 25.6.1944.

БОГАТЫРЕВ Николай Михайлович, гв. ряд., п/п 57331.

БОГАЧЕВ Александр Иванович, р. в 1920, ряд., п/п 37733, погиб 25.6.1944.

БОГДАНОВ Филипп Иванович, р. в 1916, ряд., погиб 24.2.1944.

БОДРУНОВ Павел Иванович, ряд. 1000-го сп, погиб 3.3.1944.

БОДРЫЙ Ефим Васильевич, п/п 01916-А, погиб 4.3.1944.

БОЙЦОВ Александр Егорович, р. в 1909, погиб 25.6.1944.

БОКОВ Иван Сергеевич, ефр. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

БОМКОВ Иван Александрович, р. в 1923, ефр. 1088-го сп, погиб 24.7.1944.

БОНДАРЕВ Григорий Тимофеевич, р. в 1913, ст. серж., погиб 25.6.1944.

БОНДАРЕВ Иван Игнатьевич, ряд. 1090-го сп, погиб 20.3.1944 г.

БОНДАРЕНКО Василий Сергеевич, р. в 1926, ряд., погиб 1.3.1944.

БОНДАРЕНКО Василий Тимофеевич, р. в 1924, ст. серж. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

БОНДАРЕНКО Никифор Акимович, п/п 63408, погиб 25.2.1944.

БОНДАРЕНКО Сергей Алексеевич, мл. серж. 210-го сп 82-й сд.

БОНДАРЬ Иван Петрович, ряд. 916-го сп, погиб 25.6.1944.

БОРДОВСКИЙ Иван Лукьянович, р. в 1921, ряд. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

БОРИСЕНКО Иван Андреевич, р. в 1903, ряд. 1172-го сп, погиб 24.6.1944.

БОРИСИХИН Иван Андреевич, ряд., погиб 24.6.1944.

БОРИСОВ Александр Васильевич, серж., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

БОРОВИЦКИЙ Иван Яковлевич, р. в 1908, ст. лейт. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

БОРОДИН Иван Григорьевич, р. в 1922, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

БОЧАРОВ Федор Павлович, р. в 1918, ст. лейт. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.7.1944.

БОЧКАРЕВ Иван Савельевич, р. в 1903, ряд., погиб 8.3.1944.

БОЯРЕНКОВ Василий Павлович, ефр., п/п 37622, погиб 6.5.1944.

БОЯРКИН Афанасий Александрович, р. в 1911, серж., погиб 25.6.1944.

БОЯРСКИЙ Станислав Вениаминович, мл. серж., погиб 24.6.1944.

БРЕДИХИН Егор Павлович, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

БРОДАН Леонтий Филиппович, ряд., погиб 26.6.1944.

БРУЕВИЧ Владимир Петрович, ряд. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

БУБНОВ Петр Федорович, лейт. 40-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

БУБНОВСКИЙ Николай Антонович, ряд., п/п 63468, погиб 25.2.1944.

БУГАЕВ Иван Алексеевич, ряд. 1172-го сп 348-й сд, погиб 25.6.1944.

БУДНИК Иван Петрович, ряд., п/п 66584, погиб 25.6.1944.

БУЖАН Трофим Яковлевич, мл. серж., погиб 24.6.1944.

БУЙНЕВИЧ Матвей Иванович, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.2.1944.

БУЙНЕВИЧ Михаил Григорьевич, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.2.1944.

БУЙНЕВИЧ Михаил Данилович, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 24.2.1944.

БУЛАТОВ Николай Михайлович, р. в 1912, ряд. 329-го отдельного разведбата, погиб 24.6.1944.

БУЛАТОВ Рузилет, р. в 1920, ряд. 556-го сп, погиб 28.1.1944.

БУЛАХ Василий Иванович, мл. серж. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

БУЛАХ Иван Афанасьевич, ряд. 1086-го сп, погиб 12.3.1944.

БУЛАЧЕВ Александр Егорович, ряд., п/п 66584, погиб 25.2.1944.

БУЛДИН Иван Семенович, р. в 1925, ряд. 250-го сп, погиб 26.6.1944.

БУРЫЙ Василий Исакович, р. в 1924, ефр. 916-го сп, погиб 25.6.1944.

БУШЕВЕН Владимир Михайлович, ряд., погиб 8.3.1944.

БЫЧКОВ Сергей Петрович, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ВАДЮТИН Иван Семенович, ст. серж., погиб 25.6.1944.

ВАЛИЕВ Христофор Михайлович, ряд. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

ВАНЧУРОВ Ефим Семенович, серж., п/п 03759, погиб 2.3.1944.

ВАСЕНЕВ Евстафий Владимирович, ефр. 250-й сд, погиб 26.6.1944.

ВАСИЛЬЕВ Александр Михайлович, мл. лейт. 391-го сп 170-й сд, погиб 24.6.1944.

ВАСИЛЬЕВ Яков Никифорович, ряд. 1060-го сп, погиб 4.3.1944.

ВАЩЕНКО Николай Иванович, серж. 250-й сд, погиб 26.2.1944.

ВЕРБОВИКОВ Даниил Трифонович, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ВЕРЕМЬЕВ Семен Иванович, рядовой.

ВИННИКОВ Александр Иванович, мл. серж. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

ВОИНОВ Ефим Васильевич, ряд., погиб 4.3.1944.

ВОЛОБУЕВ Георгий Михайлович, ряд. 1086-го сп, погиб 1.3.1944.

ВОЛОШИН Лука Лукич, ст. лейт., погиб 26.6.1944.

ВОНЧУРОВ Ефим Семенович, р. в 1911, серж., погиб 9.3.1944.

ВОРОНА Андрей Анатольевич, р. в 1926, ряд. 1086-го сп, погиб 26.6.1944.

ВОРОНОВ Николай Васильевич, ряд., погиб 22.2.1944.

ВОРОНОВИЧ Александр Васильевич, серж., погиб 26.2.1944.

ВОРОНЬКО Степан Никифорович, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ВОРОШНИН Андрей Григорьевич, р. в 1916, старш. 250-го сп, погиб 24.2.1944.

ВЫСОЦКИЙ Иван Васильевич, ряд., п/п 29665, погиб 4.3.1944.

ГАЛКИН Тихон Иванович, ефр. 250-го сп, погиб 24.6.1944.

ГАЛЮНЮК Антон Лазаревич, р. в 1908, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.7.1944.

ГАРАЩЕНКО Павел Семенович, ряд. 1174-го сп, погиб 25.6.1944.

ГАРВЮШЕНКО Михаил Сафронович, р. в 1906, ряд., погиб 23.4.1944.

ГАРИПОВ Салих, р. в 1918, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ГАЦКЕВИЧ Иван Ануфриевич, ряд., погиб 25.6.1944.

ГЕРАЩЕНКО Иван Филиппович, ряд. 250-го сп, погиб 26.6.1944.

ГИНДАРЕВ Тимофей Трофимович, ряд. 1000-го сп, погиб 1.3.1944.

ГЛАДКИХ Николай Иванович, ряд. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

ГЛУЗДАКОВ Степан Алексеевич, р. в 1912, ряд., погиб 24.6.1944.

ГЛЯВИН Василий Михайлович, ряд. 918-го сп, погиб 2.6.1944.

ГОЛИШЕЛИШВИЛИ Баграт Макарович, ряд. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

ГОЛОВАЧЕВ Давыд Николаевич, ряд., п/п 37733, погиб 25.6.1944.

ГОЛОВАЧЕВ Федор Васильевич, ряд., погиб 2.3.1944.

ГОМАЛОВ Егор Алексеевич, погиб 25.2.1944.

ГОНЧАРОВ Василий Исакович, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

ГОРОХОВ Петр Николаевич, р. в 1899, ряд., погиб 24.6.1944.

ГРАПОВ Архип Семенович, р. в 1920, ефр., погиб 24.6.1944.

ГРИВА Николай Иванович, ряд. 1086-го сп, погиб 24.6.1944.

ГРИГОРЬЕВ Антон Яковлевич, р. в 1923, старш. 918-го сп 250-й сд, погиб 23.2.1944.

ГРИГОРЬЕВ Михаил Матвеевич, серж. 40-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ГРИНЬКОВ Петр Григорьевич, р. в 1914, серж. 518-го сп, погиб 2.3.1944.

ГРОМЫКО Александр Григорьевич, ряд., п/п 01916, погиб 1.3.1944.

ГРОМЫКО Алексей Антонович, мл. серж. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ГРОМЫКО Павел Федорович, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.2.1944.

ГУБАНОВ Павел Захарович, серж. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

ГУБАНОВ Петр Яковлевич, ст. серж. 1090-го сп, погиб 24.3.1944.

ГУЗЕЕВ Иван Леонтьевич, р. в 1906, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ГУКОВ Василий Романович, мл. лейтенант.

ГУСАКОВ Василий Яковлевич, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ГУСАРОВ Александр Иванович, р. в 1922, ефр. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.2.1944.

ГУСЕЙНОВ Рамадан, р. в 1908, ст. серж. 1088-го сп, погиб 25.7.1944.

ДАВЫДОВ Александр Дмитриевич, серж. 250-го сп, погиб 25.2.1944.

ДАВЫДОВ Федор Меркулович, ряд. 518-го сп, погиб 1.3.1944.

ДАДЫХАНОВ Хусанбай, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 8.3.1944.

ДАНИЛОВ Ефим Яковлевич, р. в 1903, ефр. 1080-го сп, погиб 1.3.1944.

ДЕМЕНТЬЕВ Василий Ильич, р. в 1903, ряд., погиб 26.2.1944.

ДЕМИН Иван Архипович, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ДЕМКИН Иван Алексеевич, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ДЕНИСОВ Иван Никитович, р. в 1922, серж., погиб 25.6.1944.

ДЕРЕВЯНКИН Анатолий Сергеевич, п/п 63408, погиб 24.2.1944.

ДЖИНЖИГАШВИЛИ Михаил Михайлович, ряд., погиб 24.6.1944.

ДЖУМАЕВ Баймурза, р. в 1917, серж. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

ДЖУРАЕВ Амир, ряд. 918-го сп 250-й сд., погиб 24.6.1944.

ДИДКОВСКИЙ Дмитрий Васильевич, ряд. 922-го сп 250 сд, погиб 25.6.1944.

ДМИТРИЕВ Михаил Матвеевич, ефр., п/п 47965, умер от ран 2.3.1944.

ДОДОН Дмитрий Иванович, р. в 1923, ряд., погиб 29.2.1944.

ДОЛГОБРЮКОВ Степан Игнатьевич, ряд., п/п 37733, погиб 24.6.1944.

ДОЛГОВ Николай Николаевич, погиб 25.6.1944.

ДОРОХОВ Петр Николаевич, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

ДРИГАЛИН Виктор Иванович, р. в 1912, ряд., погиб 25.7.1944

ДРОБУШЕВСКИЙ Франц Карпович, ряд. 1174-го сп, погиб 25.6.1944.

ДРОЖАЛЕНКО Михаил Иванович, р. в 1924, мл. серж. 1172-го сп, погиб 24.6.1944.

ДРОЗДОВ Иван Минович, ряд., погиб 1.3.1944.

ДУДАРЕВ Николай Васильевич, р. в 1924, ряд., погиб 1.3.1944.

ДУДКА Борис Яковлевич, лейт., погиб 25.6.1944.

ДУДКА Иван Иванович, ряд. 250-й сд, погиб 26.2.1944.

ДУРСЕНЕВ Павел Владимирович, мл. серж. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ДУХОВИЧ Николай Александрович, р. в 1941, ст. серж., п/п 41048, погиб 24.6.1944.

ДЬЯКАНОВ Михаил Сав., ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

ДЬЯЧУК Прокопий Харитонович, р. в 1902, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

ДЮБКИН Иван Савельевич, ряд., погиб 3.3.1944.

ДЮНИН Петр Васильевич, ряд. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ЕВДОКИМОВ Леонид Игнатьевич, ст. серж., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ЕВДОКИМОВ Николай Андреевич, мл. серж. 1174-го сп, погиб 24.7.1944.

ЕВСТАШКИН Николай Федорович, мл. серж., погиб 25.6.1944.

ЕГЕЛЬСКИЙ Иван Семенович, ряд., п/п 18677, погиб 25.2.1944.

ЕГОРОВ Кондрат Михайлович, серж. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.2.1944.

ЕГОРОВ Михаил Дмитриевич, серж., погиб 25.6.1944.

ЕГОРОВ Сергей Иванович, ефр., п/п 39926, погиб 24.3.1944.

ЕРМАКОВ Иван Петрович, р. в 1923, ст. лейт. 1172-го сп, погиб 26.6.1944.

ЕРМАКОВ Петр Петрович, ряд., п/п 41028, погиб 24.6.1944.

ЕРМОЛОВ Николай Михайлович, мл. серж. 922-го сп, погиб 25.6.1944.

ЕРЫШ Лазарь Моисеевич, ряд., погиб 27.6.1944.

ЕСТРЕМСКИЙ Василий Аврамович, ряд. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

ЕФИМОВ Трифон Константинович, ефр., погиб 25.6.1944.

ЕФРЕМОВ Иван Алексеевич, ряд., п/п 06443-Б, погиб 14.6.1944.

ЖАКСАГУЛДОВ Кураш, ефр., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ЖАРЕНКОВ Григорий Иванович, ряд. 1002-го сп, погиб 2.3.1944.

ЖЕЛЕЗНЯКОВ Константин Тимофеевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ЖИГАДЛО Василий Алексеевич, р. в 1925, погиб 25.6.1944.

ЖИГАЛО Антон Иванович, ряд. 1086-го сп, погиб 24.6.1944.

ЖИГАЧЕВ Василий Иванович, ефр., п/п 41028, погиб 24.6.1944.

ЖИЛКОВ Иван Семенович, мл. серж. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

ЖИМАРОВ Николай Никитович, командир танка, погиб 24.3.1944.

ЖИРНОКЛЕЕВ Иван Михайлович, ст. серж. 222-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

ЖЛОБА Андрей Борисович, серж. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

ЖЛОБА Иосиф Петрович, ефр. 922-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

ЖУВАНЫШЕВ Юнус, р. в 1925, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.2.1944.

ЖУКОВ Александр Степанович, серж., п/п 53759, погиб 26.2.1944.

ЖУКОВ Алексей Иванович, р. в 1899, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ЖУЛАЙ Федор Степанович, серж., п/п 06443, погиб 19.3.1944.

ЖУЛЬКИН Николай Иванович, серж. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

ЖУРАВЛЕВ Алексей Александрович, р. в 1911, погиб 25.6.1944.

ЖУРАВЛЕВ Семен Иванович, серж., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ЗАВАЦКИЙ Василий Лазаревич, р. в 1924, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ЗАВЬЯЛОВ Анатолий Иванович, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ЗАВЬЯЛОВ Иван Вакулович, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ЗАЙЦЕВ Илиодор Игнатьевич, ст. серж. 1170-го сп, п/п 37622, погиб 25.6.1944.

ЗАМОРЕЦКОВ Сергей Федорович, ефр., п/п 66584, погиб 25.6.1944.

ЗАПУННЫЙ Федор Яковлевич, мл. серж. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ЗАРЕЦКИЙ Сергей Аронович, р. в 1924, серж., погиб 25.2.1944.

ЗАСЛАВСКИЙ Абрам Лазаревич, серж., погиб 25.2.1942.

ЗАХАРОВ Павел Герасимович, р. в 1910, ефр. 1174-го сп, погиб 23.6.1944.

ЗГОДА Петр Васильевич, ряд., погиб 30.3.1944.

ЗИНЧЕНКО Корней Федорович, серж., п/п 53759, погиб 26.6.1944.

ЗЛОБИН Дмитрий Михайлович, лейт. 31664-го сп 250-й сд, погиб 26.6.1944.

ИВАНОВ Александр Капитонович, ряд., п/п 63408, погиб 24.2.1944.

ИВАНОВ Афанасий Иванович, ефр., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

ИВАНОВ Василий Феофанович, ряд., погиб 25.6.1944.

ИВАНОВ Владимир Иванович, ряд. 9-го танкового корпуса, погиб 25.6.1944.

ИВАНОВ Иван Сергеевич, ряд. 518-го сп, погиб 1.3.1944.

ИВАНОВ Михаил Александрович, р. в 1902, серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ИВАНЧЕНКО Виктор Никитич, мл. серж. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ИГНАТОВ Георгий Селивестрович, р. в 1922, ряд., погиб 25.2.1944.

ИЛЬИН Александр Петрович, мл. лейт. 250-й сд, погиб 28.2.1944.

ИЛЬИН Родислав Богомойлович, р. в 1921, ст. серж., погиб 26.6.1944.

ИЛЬЯСОВ Аббас, мл. лейт., погиб 24.6.1944.

ИОФЕ Файвель Моисеевич, лейт., погиб 24.6.1944.

ИРГАШЕВ Турды, р. в 1921, 1174-й сп, погиб 24.6.1944.

ИРЗАЕВ Акибай, ряд. 250-го сп, погиб 25.6.1944.

ИСАЕНКО Николай Алексеевич, ряд. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

ИСАЙКИН Иван Федорович, 1088-й сп, погиб 1.3.1944.

ИСАКИН Петр Федорович, лейт., погиб 24.6.1944.

ИСАКОВ Кузьма Викторович, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ИСАЧЕНКО Михаил Алексеевич, ряд. 922-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

ИСУПОВ Иван Семенович, р. в 1910, ряд., погиб 25.4.1944.

КАЗАК Станислав Фаддеевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КАЗУТИН Иван Михайлович, р. в 1908, ефр. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

КАЛАШНИКОВ Иван Афанасьевич, р. в 1890, ефр. 250-й сд, погиб 26.2.1944.

КАЛИНИН Лазарь Николаевич, мл. серж. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

КАЛИНИЧЕВ Николай Гаврилович, ряд. 918-го сп, погиб 5.5.1944.

КАЛКУРАЗОВ Кокскazар, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

КАПУСТА Степан Сергеевич, п/п 01916, погиб 4.3.1944.

КАПУСТИН Николай Климович, ефр. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

КАПУСТИН Николай Николаевич, ефр. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

КАРАЕВ Мирза Салманович, р. в 1923, ст. серж. 277-й отдельной штрафной роты, погиб 24.6.1944.

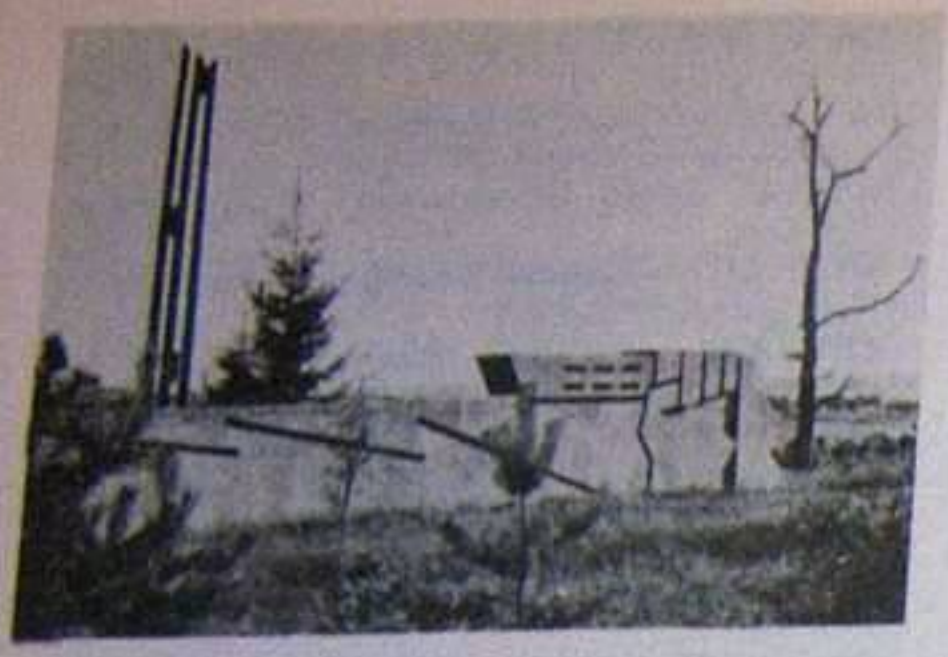

Памятник на месте обороны плацдарма в 1944 г., д. Конопляцы.

КАРИМОВ Нуркул, ряд. 250-го сп, погиб 24.7.1944.

КАРИМОВ Рахим, р. в 1923, ряд., погиб 25.6.1944.

КАРНИЕНКО Григорий Яковлевич, ряд. 1000-го сп, погиб 1.3.1944.

КАРПОВИЧ Даниил Иванович, мл. серж. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

КАТАЛИМОВ Иван Иванович, ряд., п/п 37733, погиб 24.8.1944.

КАШНИКОВ Егор Кириллович, р. в 1924, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

КИВОЛЯ Николай Филиппович, р. в 1924, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

КИННУТЕНКО Василий Тарасович, р. в 1912, ряд., погиб 23.2.1944.

КИРИЛЕНКО Филипп Васильевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КИРКОВ Денис Федотович, ряд. 1038-го сп, погиб 1.3.1944.

КИРЬЯНОВ Николай Семенович, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

КИРЮХИН Егор Ионович, ряд., погиб 24.2.1944.

КИРЮШКИН Иван Савельевич, р. в 1924, ряд., погиб 29.2.1944.

КИСЕЛЕВ Федор Петрович, серж., п/п 1636, погиб 2.3.1944.

КИСЕЛЬ Яков Николаевич, ряд., п/п 66584, погиб 25.6.1944.

КИСЛЕНОК Михаил Алексеевич, разведчик, п/п 064436, погиб 3.3.1944.

КИЧЕНКОВ Филипп Семенович, ряд. 451-го сп, погиб 24.2.1944.

КЛИМЕННЫЙ Иван Федорович, ряд. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

КЛИНУТЕНКО Василий Тарасович, р. в 1912, погиб 23.2.1944.

КЛОЧКОВ Семен Аврамович, ряд. 1000-го сп, погиб 2.3.1944.

КОБЕЛЕВ Мартин Кириллович, мл. серж., п/п 58759, погиб 25.2.144.

КОБЫЛКИН Григорий Миронович, ряд., погиб 24.4.1944.

КОВАЛЕНКО Исаак Дмитриевич, ряд. 1003-го сп, погиб 2.3.1944.

КОВАЛЕВ Михаил Васильевич, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

КОВАЛЕВ Семен Кузьмич, ряд., погиб 3.3.1944.

КОВАЛЬ Григорий Семенович, р. в 1920, серж. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

КОВЕШНИКОВ Сергей Михайлович, ряд. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

КОВРИК Роман Исакович, ряд. 1036-го сп, погиб 22.7.1944.

КОЗЛОВ Иван Дмитриевич, мл. серж., погиб 24.6.1944.

КОНОШЕНКО Иван Степанович, серж., погиб 28.2.1944.

КОРОЛЁВ Герасим Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

КОРОТКОВ Николай Матвеевич, ряд. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

КОРНИЛОВ Василий Семенович, р. в г. Челябинск, мл. лейт. 250-й сд, погиб 26.2.1944.

КОТИКОВ Михаил Дмитриевич, р. в Орловской обл., Хотынецкий р-н, д. Меловое, ряд. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

КРАСИКОВ Викентий Никифорович, р. в г. Нижний Тагил, лейт., п/п 02299, погиб 3.3.1944.

КРИВОНОС Алексей Прокофьевич, р. в Могилевской обл., Кличевский р-н, ряд. 1086-го сп, погиб 22.7.1944.

КРИВОШЛЫК Захар Ермолович, р. в 1902 в Харьковской обл., с. Тарасовка, ряд. 518-го сп 129-й сд, погиб 1.3.1944.

КРИСАНОВ Григорий Иванович, мл. серж. 1086-го сп, погиб 26.6.1944.

КРОТЕНОК Иосиф Антонович, ряд. 1170-го сп, погиб 25.7.1944.

КРОТОВ Анатолий Петрович, серж., погиб 26.2.1944.

КРУШИН Иван Сидорович, р. в 1923, рядовой.

КРЮКОВ Георгий Федорович, р. в Орловской обл., Новосильский р-н, с. Измотлов, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 24.2.1944.

КСЕНЗОВ Николай Дорофеевич, ст. серж., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

КУДРАВЧЕНКО Петр Иванович, р. в 1923 в Волгоградской обл., Белозерский р-н, старш. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

КУДРЯШОВ Роман Иванович, ст. серж., погиб 3.3.1944.

КУЗНЕЦОВ Алексей Матвеевич, ряд. 1088-го сп, погиб 2.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Василий Васильевич, уроженец Орловской обл., ерф. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Михаил Иванович, ефр. 1174-го сп, погиб 2.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Петр Семенович, р. в Волгоградской обл., Киквидзенский р-н, хутор Страков, ст. лейтенант 916-го сп, погиб 25.6.1944.

КУЛЕШОВ Михаил Филиппович, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, д.Карисовка, ряд., п/п 66584, погиб 24.6.1944.

КУЛИНИЧ Иван Устинович, ряд., погиб 24.6.1944.

КУЛИЧИХИН Василий Петрович, р. в 1902 в Удмуртии, Сарапульский р-н, ряд. 105-го сп, погиб 2.3.1944.

КУЛЬМАМЕДОВ Ибрагим, рядовой, п/п 37733, погиб 25.2.1944.

КУЛЯСОВ Александр Петрович, р. в 1919, Герой Советского Союза, кап., погиб 25.6.1944 (см. отд. статью).

КУРАЧЕВ Фома Евменович, ряд., погиб 8.3.1944.

КУРБАТОВ Михаил Федорович, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

КУРИЛОВ Константин Александрович, р. в 1926 в Костромской обл., Нерехтский р-н, д. Морозовичи, ефр., п/п 66584, погиб 28.6.1944.

КУРЫЛЕВ Александр Васильевич, р. в 1922 в Рязанской обл., с. Красное, лейт. 208-го сп, погиб 27.2.1944.

КУХАРЕНКО Сергей Моисеевич, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Морозовичи, ряд., погиб 25.6.1944.

КУЧЕБО Максим Минович, р. в 1910 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Андрейковичи, ряд., погиб 4.3.1944.

ЛАПИКОВ Клим Леонович, серж. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

ЛАПИЦКИЙ Василий Андреевич, ряд., п/п 31809, погиб 30.2.1944.

ЛАПИЦКИЙ Степан Федорович, ряд. 913-го сп 250-й сд, погиб 24.2.1944.

ЛАПУШИХИН Павел Игнатьевич, ряд. 4-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ЛАПШИН Петр Севостьянович, мл. серж. 918-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

ЛАРИОШИН Петр Николаевич, серж. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ЛЕБЕДЕВ Федор Егорович, ефр., п/п 41028, погиб 24.6.1944.

ЛЕВИН Александр Васильевич, р. в 1925, серж., погиб 10.3.1944.

ЛЕДНЕВ Иван Сергеевич, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ЛЕМТЮГОВ Иван Иванович, ряд. 102-го полка связи, погиб 25.6.1944.

ЛЕНИВКИН Леон Денисович, серж., погиб 7.6.1944.

ЛЕНИСКИН Леон Д., р. в 1908.

ЛЕОНОВ Алексей Максимович, ряд. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

ЛИТВИНОВ Константин Михайлович, ряд. 40-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ЛИТВЯКОВ Максим Иванович, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.2.1944.

ЛИХОТВА Яков Михайлович, р. в 1910, серж. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

ЛОБОЛЕВ Николай Никитович, р. в 1906, мл. серж., погиб 25.6.1944.

ЛОГВИНОВ Егор Константинович, ряд. 518-го сп, погиб 2.3.1944.

ЛОГОЙКИН Яков Иванович, ряд., п/п 1086, погиб 1.3.1944.

ЛОПАТИН Алексей Архипович, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

ЛОСЕВ Михаил Исакович, серж., погиб 24.6.1944.

ЛУКЬЯНЕНКО Андрей Иванович, ряд. 1174-го сп, погиб 24.2.1944.

ЛУКЬЯНОВ Иван Васильевич, мл. лейт., погиб 1.3.1944.

ЛУКЬЯНОВ Иван Кузьмич, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

ЛУНИК Иван Антонович, р. в 1915, ряд. 1112-го сп, погиб 25.6.1944.

ЛУПАННЫЙ Григорий Кузьмич, ряд. 1170-го сп, погиб 25.8.1944.

ЛУПСЯКОВ Павел Григорьевич, ряд., п/п 56330, погиб 24.11.1943.

ЛУТЦЕВ Григорий Петрович, ряд. 159-го сп, погиб 4.3.1944.

ЛЫСЕНКО Антон Сергеевич, р. в 1901, ряд. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ЛЫСЕНКО Николай Павлович, р. в 1918, мл. лейт. 40-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ЛЮБОЧКИН Егор Исаевич, р. в 1899, ряд., умер от ран 25.6.1944.

МАЗУТОВ Евдоким Александрович, ряд., погиб 25.6.1944.

МАЗЫЧЕВ Терентий Лукич, ряд., погиб 1.3.1944.

МАКАРЕНКО Захар Игнатьевич, ряд., погиб 25.6.1944.

МАКЕЕВ Николай Павлович, ряд., погиб 24.6.1944.

МАКСИМЕНКО Николай Ильич, р. в 1923, лейт. 922-го сп, погиб 25.6.1944.

МАКСИМОВ Даниил, р. в 1919.

МАКСИМОВ Егор Семенович, р. в 1911, рядовой.

МАКУАШЕВ Сагим Иналукович, ст. лейт. 173-й отдельной штрафной роты, погиб 24.6.1944.

МАЛЫШ Григорий Иванович, р. в 1914, ряд. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

МАЛЫШКИН Алексей Ильич, ряд. 918-го сп, погиб 24.2.1944.

МАМАДАМЕЕВ Канаат, р. в 1903, серж. 922-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

МАМОНТ Василий Иванович, ряд., погиб 24.6.1944.

МАНИБАЕВ Готалла, р. в 1902, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

МАНТУЛА Павел Петрович, ряд., погиб 3.3.1944.

МАРКИН Николай Николаевич, мл. серж., п/п 66584, погиб 25.6.1944.

МАРКОВ Алексей Яковлевич, гв. серж., п/п 57246, погиб 12.3.1944.

МАРКОСЯН Николай Саркимович, р. в 1924, ряд., п/п 66584, погиб 26.6.1944.

МАСЛОВ Иван Иванович, р. в 1910, мл. серж., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

МАТВЕЕВ Роман Евстафьевич, ряд. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

МАТВЕЕВ Христофор Евграфович, р. в 1906, ряд., погиб 24.6.1944.

МАТИЯКО Варрава Фотеевич, ряд. 918-го сп, погиб 24.2.1944.

МАТЮШЕЧКИН Петр Федорович, мл. серж., п/п 37733, погиб 24.6.1944.

МАЧАКИН Аветис Тумасович, р. в 1924, ряд. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

МАШКОВ Василий Никифорович, кап. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

МЕДВЕДЕВ Тимофей Семенович, мл. серж. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

МЕЛЬНИК Виктор Иванович, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

МЕЛЬНИК Зиновий Вольфович, ряд., погиб 26.2.1944.

МЕЛЬНИК Иван Нифилович, ряд. 922-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

МЕЛЬНИКОВ Василий Терентьевич, р. в 1917, ряд., погиб 24.6.1944.

МЕЛЬНИКОВ Ермолай Илларионович, р. в 1908, ряд. 1172-го сп 348-й сд, погиб 25.6.1944.

МЕЧИКОВ Анисим Данилович, ряд. 518-го сп, погиб 2.3.1944.

МЕШКОВ Иван Абрамович, ряд. 1000-го сп, погиб 16.3.1944.

МЕШКОВ Иван Аврамович, р. в 1900, ряд., погиб 16.3.1944.

МИЛЮТИН Сергей Павлович, р. в 1907, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

МИНАКОВ Григорий Ларионович, ефр. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

МИНКИН Иван Ефимович, серж. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

МИНОВ Тимофей Кузьмич, погиб 22.2. 1944.

МИНЯЙЛО Петр Павлович, погиб 26.6. 1944.

МИРОНЕНКО Илья Герасимович, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

МИСНИК Иван Михайлович, ряд. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

МИТИЧЕВ Дмитрий Никифорович, ряд. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

МИХАЙЛОВ Сергей Петрович, р. в 1910, 918-й сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

МИХАЙЛОВСКИЙ Ульян Яковлевич, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

МИХАЛИН Александр Иванович, ряд. 1086-го сп, погиб 14.3.1944.

МИШЕНЮК Николай Михайлович, ряд. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.6.1944.

МОЖЕЙКО Михаил Васильевич, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944

МОЛЕВКО Михаил Маркович, р. в 1911, ряд., погиб 1.3.1944.

МОЛЧАНОВ Алексей Корнилович, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

МОРОЗОВ Виктор Савельевич, р. в Могилевской обл., Краснопольский р-н, ряд. 916-го сп, погиб 25.6.1944.

МОСЕКОВ Иван Захарович, ряд., погиб 22.2.1944.

МОТИН Сергей Петрович, р. в Кокчетавской обл., с. Пасловка, ряд., погиб 28.2.1944.

МОШЛИН Дмитрий Киреевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд., погиб 24.2.1944.

МУКОВОЗ Петр Иванович, р. в Киевской обл., г. Белая Церковь, погиб 24.6.1944.

МУЛЬЧЕНКО Иван Иванович, р. в 1919, старш. 1174-го сп, погиб 25.6.1944.

МУРАВЕЙНИКОВ Валентин Макарович, р. в Гомельской обл., ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

МУСЛЕНКО Николай Григорьевич, р. в 1925 в Киевской обл., с. Роскошное, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

МУХИН Валентин Иванович, р. в Красноярской обл., д. Капаш, мл. лейт. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

МЯКИШЕВ Петр Егорович, р. в 1922 в Мордовии, Ромодановский р-н, с. Пробужденье, лейт. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

НАГОРНЫЙ Иван Романович, р. в Черниговской обл., Семеновский р-н, ефр., умер от ран 31.3.1944.

НАДЕИН Александр Сергеевич, р. в 1926 в Курской обл., ряд., погиб 24.6.1944.

НАЗАРОВ Василий Алексеевич, р. в 1908, серж. 1174-го сп, погиб 23.6.1944.

НАЗАРОВ Мусабек, р. в 1912, ряд., погиб 25.6.1944.

НАЗАРОВ Холдар, р. в 1916 в Андижанской обл., ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

НАИНКО Семен Карпович, р. в Архангельской обл., Холмогорский р-н, пос. Арлецы, ряд., погиб 9.4.1944.

НАХАЕВ Георгий Терентьевич, р. в 1906 в Брянской обл., с. Стародуб, ряд. 518-го сп, погиб 2.3.1944.

НЕКИПЕЛОВ Николай Васильевич, р. в 1912 в г. Волгоград, мл. серж., погиб 24.6.1944.

НЕМЦЕВ Мордух Аникович, уроженец Новосибирской обл., ефр. 308-го сп, погиб 25.2.1944.

НЕПОМНЯЩИЙ Семен Иосифович, р. в Читинской обл., мл. серж., погиб 10.3.1944.

НЕСТЕРОВА Лукерья Кирилловна, мл. серж., погибла 14.3.1944.

НЕСТЕРОВИЧ Иван Потапович, р. в Гомельской обл., Быховский р-н, д. Бобовичи, ефр. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

НИКИТИН Владимир Матвеевич, р. в г. Брянск, ряд. 1986-го сп, пропал без вести 1.3.1944.

НИКИТЮК Ефим Семенович, р. в Черкасской обл., ефр. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

НИКИФОРОВ Николай Николаевич, ряд., п/п 45891, погиб 24.6.1944.

НИКУЛИН Дмитрий Григорьевич, мл. лейтенант.

НИШАНОВ Кадыр, р. в Ташкентской обл., ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

НИЩЕНКО Владимир Семенович, р. в г. Орел, ряд., п/п 089780, погиб 24.6.1944.

НИЩИК Федор Лукич, р. в Черкасской обл., Христиновский р-н, с. Шабастовка, ряд. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

НОВИКОВ Василий Андреевич, р. в 1908 в Архангельской обл., Холмогорский р-н, п. Орленцы, серж. 1174-го сп, погиб 25.6.1944.

НОВИКОВ Степан Никитович, погиб 24.6. 1944.

НОВОХАТСКИЙ Кирилл Матвеевич, 1086-й сп, погиб 25.6.1944.

НОСИКОВ Петр Федорович, р. в 1922 в Брянской обл., Брасовский р-н, погиб 26.6. 1944.

НОСОВ Филипп Иванович, ряд., погиб 3.3.1944.

НУДНОВ Иван Константинович, р. в г. Гомель, ряд. 1088-го сп, погиб 2.3.1944.

ОВСЕЕНКО Михаил Михайлович, р. в 1922 в Брянской обл., Клинцовский р-н, ряд., погиб 24.6.1944.

ОВЧИННИКОВ Сергей Федорович, р. в Орловской обл., Покровский р-н, 1812-й сп, погиб 24.6.1944.

ОГЛОВ Тимофей Порфирович, серж. 400-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ОГОРОДНИКОВ Егор Романович, р. в Могилевской обл., Быховский р-н, ряд. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ОЖЕГОВ Дмитрий Гаврилович, гв. серж. 391-го сп, погиб 1.4.1944.

ОЛЬХОВ Иван Андреевич, погиб 1.4.1944.

ОНДИНСКИЙ Илья Петрович, р. в 1913, ст. лейтенант.

ОРЛОВ Александр Николаевич, р. в 1924 в Ульяновской обл., с. Б. Блюшицы, ст. серж., п/п 25069, погиб 26.2.1944.

ОСИПЕНКОВ Андрей Макарович, р. в Орловской обл., Хотынецкий р-н, пос. Юный Ленинец, ряд. 913-го сп, погиб 26.2.1944.

ОСИПОВ Александр Ефимович, р. в Московской обл., Пушкинский р-н, д. Федоровка, мл. сержант 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ОСТАПЕНКО Федор Васильевич, р. в Донецкой обл., Славянский р-н, с. Ивановка, ряд. 918-го сп.

ОСТРОНОСОВ Александр Петрович, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд. 250-го сп, погиб 25.2.1944.

ОСТРОНОСОВ Матвей Матвеевич, р. в Алтайском крае, Целинный р-н, с. Целинное, ст. серж. 40-го танкового полка, погиб 24.6. 1944.

ОХМАНСКИЙ Тадеуш, серж., п/п 37733, погиб 4.3.1944.

ПАВЛИКОВ Филипп Максимович, ряд., погиб 3.3.1944.

ПАЛЬГОВ Петр Иванович, ряд. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

ПАНЕНКОВ Василий Тимофеевич, р. в 1924 в Орловской обл., пос. Круглый, ряд., погиб 1.3.1944.

ПАНОВА Ольга Ивановна, р. в 1921 в Липецкой обл., Задонский р-н, д. Крюково, серж., п/п 37733, погибла 8.3.1944.

ПАНТЕЛЕЕВ Семен Моисеевич, р. в 1900, ряд., п/п 66584, погиб 27.6.1944.

ПАНЧУКОВ Николай Иннокентьевич, ст. серж. 919-го сп, погиб 26.2.1944.

ПАНЮКОВ Григорий Евгеньевич, р. в Орловской обл., Шаблыкинский р-н, с. Гаврилово, ряд., погиб 25.2.1944.

ПАРФЕНОВ Николай Васильевич, р в г. Москва, погиб 24.6.1944.

ПАРФЕНОВ Петр Емельянович, р. в Брянской обл., Навлинский р-н, мл. серж. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ПАСТУШЕНКО Николай Гаврилович, р. в Киевской обл., Таращанский р-н, с. Красюка, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

ПАХМУТОВ Павел Матвеевич, р. в 1914 в Кировской обл., Санчурский р-н, д. Шабалино, ряд. 918-го сп, погиб 8.3.1944.

ПЕЙСАХ Абрам Исакович, р. в г. Керчь, ст. лейт. 918-го сп, погиб 26.6.1944.

ПЕШКО Павел Петрович, ст. серж. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

ПЕШКОВ Николай Федорович, р. в 1920 в Курской обл., Дмитриевский р-н, с. Ольховка, мл. серж. 170-го сп, погиб 25.7.1944.

ПИСАРЕВ Иван Леонтьевич, р. в Брянской обл., г. Трубчевск, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

ПИЩЕРНОВ Михаил Александрович, р. в Нижегородской обл., серж., погиб 12.4.1944.

ПЛАТОНОВ Андрей Афанасьевич, р. в 1905, ряд. 1172-го сп, погиб 24.6.1944.

ПЛОТНИКОВ Федор Михайлович, ряд. 918-го сп, погиб 23.2.1944.

ПЛЮСНИН Василий Егорович, р. в 1910 в Кировской обл., Слободский р-н, с. Ильинское, ряд., погиб 1.3.1944.

ПОВАГИН Антон Максимович, ряд. 1172-го сп, погиб 24.6.1944.

ПОДВОЙСКИЙ Иван Петрович, ряд. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

ПОДВОЙСКИЙ Иван Яковлевич, р. в Брянской обл., Красногорский р-н, д. Ширки, ряд., п/п 01916, погиб 18.2.1944.

ПОДДУБНЫЙ Федор Прокопович, р. в 1913 в Брянской обл., Стародубский р-н, пос. Осинец, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

ПОДРУБНЫЙ Федор Тимофеевич, р. в Брянской обл., Гордеевский р-н, д. Перестин, ряд. 1086-го сп, погиб 26.6.1944.

ПОДТУРКИН Виктор Демьянович, р. в Курской обл., Обоянский р-н, с. Реутец, п/п 03564, погиб 28.3.1944.

ПОЖАРСКИЙ Тимофей Леонович, р. в 1900 г., ряд., погиб 26.6.1944.

ПОЛОВИНКИН Иван Петрович, р. в Горьковской обл., пос. Заставка, мл. серж. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

ПОЛТОРАЦКИЙ Иван Степанович, р. в Донецкой обл., серж. 918-го сп, погиб 24.6. 1944.

ПОЛУПАНОВ Терентий Иванович, р. в 1915, серж. 918-го сп, погиб 25.6.1944.

ПОНКРАТОВ Михаил Михайлович, ефр. 1174-го сп, погиб 23.6.1944.

ПОПЕЛОВ Петр Иванович, р. в 1905 в Брянской обл., Погарский р-н, д. Курово, мл. серж. 922-го сп, погиб 26.6.1944.

ПОПОВ Николай Дмитриевич, р. в 1910, ряд., погиб 25.2.1944.

ПОПОК Александр Карлович, подполк. 916-го сп, погиб 25.6.1944.

ПОСКАННОЙ Адам Маркович, р. в 1922 в Смоленской обл., Рудненский р-н, д. Петраково, майор, погиб 24.6.1944.

ПОСКОННЫЙ Василий Константинович, р. в Брянской обл., Красногорский р-н, д. Кашковка, ряд. 1088-го сп, погиб 26.6.1944.

ПОТАПЕНКО Михаил Маркович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Машковичи, ряд. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

ПОТАПОВ Аркадий Гаврилович, р. в Орловской обл., Свердловский р-н, д. Тарты, ряд. 918-го сп, погиб 23.2.1944.

ПОТАПОВ Вениамин Андреевич, р. в г. Курск, ряд. 918-го сп.

ПОТАПОВ Семен Михайлович, п/п 1812, погиб 25.5.1944.

ПОТАШКИН Василий Николаевич, р. в 1924, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ПРАДЧЕНКО Иван Кириллович, р. в 1913, г. Чернигов, ряд. 1172-го сп, погиб 24.6.1944.

ПРИВАЛОВ Дмитрий Прохорович, р. в Орловской обл.. ряд., погиб 25.6.1944.

ПРИВАЛОВ Иосиф Васильевич, р. в 1898 в Донецкой обл., г. Краматорск, погиб 9.2.1944.

ПРИХОДЧЕНКО Яков Петрович, ряд. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

ПРИХОДЬКО Василий Тимофеевич, р. в 1914 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, д. Халевичи, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

ПРОКОПЦЕВ Михаил Федорович, ряд. 518-го сп, погиб 1.3.1944.

ПРУДНИКОВ Иван Васильевич, р. в Орловской обл., Шаблыкинский р-н, д. Семеновка, ряд., п/п 63408, погиб 25.2.1944.

ПТАХИН Николай Макарович, р. в Волгоградской обл., Серафимовичский р-н, ст. серж., погиб 24.6.1944.

ПУГАЧЕВ Григорий Андреевич, р. в 1921 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, ряд. 518-го сп, погиб 4.3.1944.

ПУЗИН Алексей Григорьевич, р. в Орловской обл., Шаблыкинский р-н, серж. 1170-го сп, погиб 25.7.1944.

ПУШКАРСКИЙ Василий Николаевич, р. в 1915, ряд., погиб 12.8.1944.

ПЧЕЛА Валентин Григорьевич, р. в 1926, Брянская обл., Погарский р-н, д. Ведькова, серж. 250-го сп, погиб 24.2.1944.

ПЯТНИЦКИЙ Николай Адамович, р. в Гомельской обл., д. Якубовка, ряд. 1090-го сп, погиб 4.3.1944.

РАЗИНКИН Василий Макарович, ряд. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

РАЗОРЕНКОВ Николай Степанович, ряд. 158-го сп, погиб 2.3.1944.

РАСКОПИН Михаил Захарович, р. в 1903 в Алтайском крае, ст. серж. 918-го сп, погиб 23.3.1944.

РЕБРИН Павел Матвеевич, ряд. 922-го сп, погиб 25.6.1944.

РЕЗНИКОВ Ефим Давыдович, лейт., погиб 3.3.1944.

РЕШЕТНЯК Андрей Федосеевич, р. в г. Одесса, лейт., погиб 26.2.1944.

РЕШЕТНЯК Иван Васильевич, р. в г. Иваново, ряд. 918-го сп, погиб 8.3.1944.

РЕШЕТНЯК Павел Иванович, серж. 1174-го сп, погиб 28.6.1944.

РОГАТНЕВ Николай Александрович, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, ряд., п/п 14359, погиб 29.2.1944.

РОГАЧЕВ Николай Сергеевич, р. в 1921, г. Волгоград, ряд., погиб 24.6.1944.

РОДИОНОВ Константин Николаевич, р. в г. Кострома, ряд. 918-го сп, погиб 23.2.1944.

РОДИОНОВ Михаил Дмитриевич, р. в 1924 в Липецкой обл., Задонский р-н, ряд. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

РОЖКОВ Емельян Евтихиевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 910-го сп, погиб 24.6.1944.

РОМАНОВ Виктор Николаевич, р. в 1925 в Нижегородской обл., Лысковский р-н, с. Трофимово, серж., погиб 29.2.1944.

РОМАНЧЕНКО Андрей Филиппович, р. в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Михайловка, ряд., погиб 28.3.1944.

РОЩИН Павел Емельянович, р. в Орловской обл., д. Н. Мельница, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

РОЩУПКИН Николай Васильевич, р. в 1926 в Липецкой обл., Становлянский р-н, серж. 1812-го сп, погиб 24.6.1944.

РУДНЕВ Николай Иванович, р. в 1918 в Саратовской обл., ряд. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

РУДНЕВ Николай Поликарпович, р. в Курской обл., д. Петепахино, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

РУСИНОВИЧ Василий Григорьевич, р. в Гомельской обл., Светлогорский р-н, ряд. 918-го сп, погиб 25.3.1944.

РЫБКИН Александр Иосифович, р. в 1909, г. Новосибирск, серж. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

РЫБОР Павел Григорьевич, р. в 1899, рядовой.

РЫГАЙЛО Максим Иванович, ряд., погиб 1.3.1944.

РЫЖАЧКИН, р. в Татарии, г. Бугульма, ряд. 444-го сп, погиб 27.6.1944.

РЫМАРЕВ Сергей Сергеевич, р. в Ростовской обл., ст. Хуторская, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

РЯБЕЦ Илларион Сидорович, р. в Брянской обл., Красногорский р-н, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

САВЕЛЬЕВ Михаил Иванович, р. в Тульской обл., Каменский р-н, мл. сержант 918-го сп, погиб 26.2.1944.

САВКИН Иван Мартинович, ряд., п/п 31326, погиб 12.6.1944.

САВЧЕНКО Михаил Кондратьевич, р. в 1924 в Брянской обл., ряд., погиб 24.2.1944.

САВЧЕНКО Федор Самсонович, р. в Могилевской обл., ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

САДОВНИЧИЙ Борис Тимофеевич, р. в Одесской обл., с. Харитоновка, серж., п/п 66584, погиб 27.6.1944.

САЗОНОВ Николай Филиппович, р. в 1911 в Амурской обл., Архаринский р-н, лейт. 915-го сп, погиб 25.6.1944.

САЙГУШЕВ Григорий Михайлович, мл. серж., погиб 25.6.1944.

САМУСЕВ Дмитрий Федорович, погиб 2.2.1944.

САНДРЫГАЙЛО Роман Васильевич, р. в Могилевской обл., Краснопольский р-н, д. Травка, ряд. 1174-го сп.

САННИКОВ Иван Александрович, мл. лейт. 1083-го сп, погиб 1.3.1944.

САПОЖКОВ Яков Максимович, р. в 1907 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, д. Святка, п/п 37733, погиб 25.2.1944.

САРАЖИНСКИЙ Григорий Нестерович, р. в Киевской обл., Белоцерковский р-н, с. Потиевка, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

СВЯТОГОР Егор Савельевич, погиб 3.3.1944.

СВЯТОЙ Дмитрий Иванович, ряд., погиб 24.2.1944.

СЕВАСТЬЯНОВ Александр Викторович, погиб 27.6.1944.

СЕВРЮК Иван Егорович, ряд. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

СЕМЕНОВ Григорий Данилович, ряд. 1000-го сп, погиб 4.3.1944.

СЕМЕНЦОВ Наум Иванович, ряд. 918-го сп, погиб 23.9.1944.

СЕНЬКОВ Иван Васильевич, серж. 922-го сп, погиб 25.6.1944.

СЕНЬКОВ Николай Степанович, серж., п/п 1088, погиб 24.6.1944.

СЕРБИКОВ Сергей Михайлович, ст. лейт., погиб 23.6.1944.

СЕРГЕЕВ Григорий Михайлович, ефр., п/п 53759, погиб 26.2.1944.

СЕРДОБИНЦЕВ Виктор Григорьевич, ряд. 1134-го сп, погиб 24.6.1944.

СЕРЕБРЯННИКОВ Яков Григорьевич, мл. серж. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

СЕРЕДА Михаил Филиппович, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

СЕРЕДА Петр Иванович, р. в 1914, мл. серж. 1172-го сп, погиб 24.6.1944.

СИВАК Иван Степанович, ефр. 918-го сп, погиб 22.6.1944.

СИГАБАТУЛЛИН Нигмат Сибагатулович, ряд., п/п 37733, погиб 23.7.1944.

СИДОРЕНКО Степан Петрович, р. в 1910, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

СИДОРЕНКО Стефан Петрович, р. в 1918, ряд., погиб 25.2.1944.

СИМОНЕНКО Александр Андреевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

СИМОНИЧЕВ Иван Алексеевич, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

СИНИЧКИН Яков Осипович, ряд., п/п 49936, погиб 24.10.1943.

СИНЮГИН Василий Сергеевич, ряд., погиб 24.6.1944.

СКАНЦЕВ Егор Андреевич, р. в 1912, ефр. 916-го сп, погиб 25.6.1944.

СЛЕПНЕВ Михаил Андреевич, мл. серж., п/п 37640, погиб 21.6.1944.

СЛЮНЬКОВ Иван Тимофеевич, ряд. 918-го сп, погиб 25.2.1944.

СМОЛЯНОВ Василий Данилович, ряд., погиб 24.2.1944.

СМОРОДИН Ананий Осипович, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

СОБОЛЕВ Порфирий Михайлович, ряд., п/п 37733, погиб 23.2.1944.

СОЛДАТОВ Андрей Иванович, старш. 1088-го сп, погиб 24.7.1944.

СОЛОВЬЕВ Александр Акимович, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

СОЛОГУБ Иосиф Петрович, ефр., погиб 24.6.1944.

СОЛОМАТКИН Александр Михайлович, ряд., погиб 24.6.1944.

СОЛОЩЕНОК Степан Ефимович, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

СОХАРЕВ Василий Макарович, р. в 1906 в г. Барнаул, ряд., погиб 24.6.1944.

СПИРИДОНОВ Кузьма Прокофьевич, ефрейтор 318-го сп, погиб 25.2.1944.

СПОДОБЕЦ Дмитрий Елизарович, р. в Брянской обл., Гордеевский р-н, с. Творищено, мл. серж. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

СТАВЦЕВ Филипп Семенович, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

СТАДНИКОВ Илья Филиппович, р. в Черкасской обл., Жашковский р-н, с. Зарубенцы, ряд. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

СТАЛЬМАКОВ Тимофей, р. в 1922.

СТАРОДУБЦЕВ Федор Иванович, р. в Орловской обл., с. Афанасьевка, мл. серж. 117-го сп, погиб 25.6.1944.

СТАРОСОТНИКОВ Алексей Михайлович, ряд., погиб 6.4.1944.

СТАРОСОТНИКОВ Семен Иванович, р. в 1905, ряд., 348-го сп, погиб 25.6.1944.

СТЕПАНЕНКО Максим Иванович, ряд. 1000-го сп, погиб 4.3.1944.

СТЕПАНЕНКО Ульян Терентьевич, ряд. 1000-го сп, погиб 4.3.1944.

СТРЕЛКОВ Борис Петрович, р. в 1924, ефр. 918-го сп, погиб 9.5.1944.

СУББОТИН Иван Васильевич, р. в 1921 в Эстонии, д. Субботино, погиб 26.2.1944.

СУВОРОВ Евгений Иванович, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

СУЗДАЛЬ Иван Акимович, р. в Брянской обл., Гордеевский р-н, д. Ч. Ручей, серж. 1086-го сп, погиб 26.6.1944.

СУЛОХИН Алексей Михайлович, р. в Тульской обл., Воловский р-н, с. Спасское, ефр., погиб 24.6.1944.

СУХАНОВ Павел Михайлович, ряд., погиб 10.3.1944.

СУХОПЛЮЕВ Николай Васильевич, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

СУШЕНКОВ Владимир Дмитриевич, серж., погиб 24.6.1944.

СЫРОМОЛОТОВ Иван Степанович, 1174-й отдельный сп, погиб 24.6.1944.

СЫРЯНОВ Николай Бодонович, р. в 1900, ефр., п/п 37622, погиб 29.5.1944.

ТАГАНДУРДЫЕВ Исмаил, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ТАЛЫДИН Михаил Васильевич, погиб 25.6.1944.

ТАРАКАНОВ Александр Алексеевич, ряд., п/п 01916, погиб 24.3.1944.

ТАРАСОВ Николай Иванович, ст. лейт., п/п 70507, погиб 20.11.1943.

ТАРОЛО Константин Петрович, р. в 1920, ефр., погиб 23.6.1944.

ТАТАРЕНКОВ Алексей Петрович, р. в Курской обл., Тимский р-н, д. Коровьи Верхи, ряд. 817-го сп, погиб 1.3.1944.

ТЕРЕХОВ Егор Михайлович, серж. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

ТЕТЕРОВ Василий Никитич, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

ТИМИРОВ Бокодыр, р. в 1922, ряд. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

ТИТОНАКОВ Леонид Маркович, ряд. 1068-го сп, погиб 25.6.1944.

ТИТОНАКОВ Леонид Семенович, р. в 1924, ряд., погиб 25.6.1944.

ТИШИН Василий Степанович, ст. серж., погиб 24.6.1944.

ТРЕТЬЯКОВ Иван Тимофеевич, р. в 1908, п/п 45828, погиб 24.6.1944.

ТРИПУЗ Николай Емельянович, мл. серж. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

ТРИПУХ Иван Григорьевич, мл. серж. 818-го сп, погиб 25.6.1944.

ТРОФИМЕНКО Петр Семенович, серж. 918-го сп 250-й сд, погиб 26.2.1944.

ТРОФИМОВ Алексей Михайлович, р. в 1924, ряд., погиб 29.2.1944.

ТРОЦЫК Петр Федосеевич, ст. серж. 329-й отдельной разведроты, погиб 24.6.1944.

ТУКОВ Василий Романович, мл. лейт., погиб 24.6.1944.

ТУМАН Михаил Давыдович, майор 916-й сд, погиб 25.6.1944.

ТУНЯН Вартан Салишанович, р. в 1919, ряд., погиб 24.6.1944.

ТЫЧИНИН Иван Ефимович, ст. серж., погиб 24.2.1944.

УБРУМЯНЦЕВ Арзумян Артюнович, ряд., п/п 29565, погиб 25.7.1944.

УКРАИНЦЕВ Константин Сергеевич, мл. серж., погиб 25.6.1944.

УМУРОВ Уруш, р. в 1922, ряд., погиб 26.2.1944.

УСАЧЕВ Егор Иванович, ст. серж. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ФАУСТОВ Иван Иванович, ефр., п/п 37622, погиб 25.7.1944.

ФАШЕЕВ Владимир Михайлович, р. в Москве, погиб 24.6.1944.

ФЕЛИЧЕВ Александр Дмитриевич, ряд. 918-го сп, погиб 24.2.1944.

ФЕСЬКОВ Павел Егорович, р. в Орловской обл., д. Петяхи, ряд., п/п 1088, погиб 1.3.1944.

ФЕДОРОВ Петр Михайлович, р. в 1925, в Краснодарском крае, серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ФИЛИЯНОВ Валентин Тимофеевич, ряд., погиб 24.2.1944.

ФОНДИКОВ Михаил Фролович, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ФРОЛОВ Александр Иванович, р. в 1913, ряд. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

ФРОЛОВ Константин Иванович, ст. лейт. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

ФРОЛОВ Павел Максимович, р. в 1922 в Белгородской обл., Белгородский р-н, с. Пушкарное, ряд. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

ФУКАЛОВ Анатолий Дмитриевич, серж., погиб 26.2.1944.

ХАЙРУЛИН Маткарим, р. в 1910, мл. сержант 1086-го сп, погиб 24.6.1944.

ХАЛИПОВ Ташме, ряд. 250-го сп, погиб 25.2.1944.

ХАРЬКОВ Анатолий Михайлович, р. в Москве, серж., п/п 06343-Е, погиб 2.2.1944.

ХВОСТОВ Павел Сергеевич, ряд. 518-го сп, погиб 2.3.1944.

ХИСАМУТДИНОВ Нурмухамет, р. в Татарии, Рыбно-Слободской р-н, д. Б. Елги, ефр. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ХИСТЕВ Денис Артемович, 916-й сп, погиб 24.6.1944.

ХЛИСТКО Иван Кондратьевич, р. в Брянской обл., Погарский р-н, мл. сержант 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ХЛОЧКО Григорий Игнатьевич, р. в 1912, ряд. 1090-го сп, погиб 25.6.1944.

ХОДАК Николай Иванович, ряд., п/п 37733, погиб 20.2.1944.

ХОДИН Иван Петрович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ХОДОКОВИЧ Иван Степанович, ряд., погиб 4.3.1944.

ХОДОСКИН Иван Павлович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ХОДТИХАНОВ Мухамед, лейт. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

ХОДУН Василий Лукич, ст. серж. 918-го сп, погиб 26.3.1944.

ХОРЕЕВ Андрей Андреевич, погиб 25.6.1944.

ХОХЛОВ Андрей Андреевич, р. в 1914, ст. серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ХОХЛОВ Григорий Кузьмич, ряд. 910-го сп, погиб 25.6.1944.

ХОХЛОВ Михаил Прокофьевич, р. в 1907, серж., погиб 25.2.1944.

ХРАМЕНКОВ Ефим Данилович, ряд. 1170-го сп, погиб 16.3.1944.

ХРОЛЕНОК Василий Афанасьевич, р. в 1923, ряд. 1018-го сп, погиб 6.3.1944.

ХРОМОВ Иван Иванович, старш., п/п 02299, погиб 1.3.1944.

ХУДЯКОВ Николай Федорович, р. в 1906, ряд., 438-го сп, погиб 29.2.1944.

ХУДЯКОВ Федор Иванович, ряд. 418-го сп, погиб 24.6.1944.

ЦУКАНОВ Иван Дмитриевич, мл. серж. 922-й сд, погиб 26.6.1944.

ЧВАРКОВ Иван Сергеевич, мл. серж., 1170-го сп, погиб 16.3.1944.

ЧЕГОДАЕВ Федор Павлович, 918-й сп, погиб 26.2.1944.

ЧЕКМАРЕВ Дмитрий Алексеевич, р. в 1911, ряд. 457-го сп.

ЧЕНУШЕНКО Григорий Александрович, р. в 1913, лейт. 922-го сп, погиб 25.6.1944.

ЧЕПИКОВ Кузьма Михайлович, лейт., погиб 2.10.1942.

ЧЕРЕЧУКЧИН Василий Павлович, погиб 21.6.1944.

ЧЕРКАС Сергей Ильич, ряд. 918-го сп, погиб 24.6.1944.

ЧЕРНОБРОВКИН Гавриил Константинович, мл. серж. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

ЧЕРНОВ Иван Андреевич, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ЧЕРНУШЕНКО Григорий Александрович, лейт., погиб 25.6.1944.

ЧЕРНУШКИН Иван Афанасьевич, р. в Тульской обл., Арсеньевский р-н, д. Рахливо, ефр. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

ЧЕРНЫШ Иван Акимович, ряд. 916-го сп, погиб 25.6.1944.

ЧЕРНЯЕВ Василий Никитович, ефр., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ЧЕРТКОВ Петр Михайлович, мл. серж. 916-го сп, погиб 24.6.1944.

ЧИЖОВ Борис Михайлович, лейт. 922-го сп, погиб 25.6.1944.

ЧИКАРЕВ Федор Георгиевич, мл. серж., п/п 37662, погиб 24.6.1944.

ЧИКОВ Иван Монович, р. в 1924, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ЧИКУЛАЕВ Иван Андреевич, р. в 1920, ряд., погиб 24.6.1944.

ЧИРКОВ Михаил Михайлович, п/п 37733, погиб 24.2.1944.

ЧИСТОУСОВ Николай Петрович, ряд. 250-го сп, погиб 26.6.1944.

ЧИСТЯКОВ Алексей Яковлевич, р. в 1922, серж. 918-го сп, погиб 26.6.1944.

ЧУДИН Шашмардан, серж., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

ЧУМАКОВ Борис Александрович, мл. серж. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

ШАВОЛДАЕВ Петр Николаевич, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

ШАЙБЕКИН Исак Анемович, серж. 210-го сп, погиб 26.6.1944.

ШАЙБЕКИН Мисак Анетович, серж. 210-го сп, погиб 24.6.1944.

ШАНИН Иван Ефимович, ст. серж. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

ШАРАХИМОВ Мухтар, ряд., п/п 37733, погиб 25.6.1944.

ШАТАЛОВ Поликарп Никифорович, ефр. 1905-го сп, погиб 1.3.1944.

ШВЕЦОВ Иван Карпович, ряд., погиб 7.2.1942.

ШЕВЕРНОЙ Василий Евменович, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ШЕВЧУК Федор Яковлевич, старш. 1174-го сп, погиб 25.6.1944.

ШЕЙНОВ Иван Николаевич, ряд. 816-го сп 250-й сд, погиб 26.2.1944.

ШЕЛОП Сергей Емельянович, р. в 1911, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ШЕРТАНОВ Мадрим, мл. серж., погиб 25.6.1944.

ШЕСТЕРА Петр Федорович, ряд. 1086-го сп, погиб 26.6.1944.

ШИКАНЯН Михаил Акимович, р. в 1898, ряд., погиб 25.4.1944.

ШИХАНЯН Ваган Самсонович, р. в 1921, ст. серж., погиб 25.6.1944.

ШИШКИН Владимир Вячеславович, серж., погиб 24.6.1944.

ШКОЛЬНЫЙ Сергей Филиппович, ряд. 922-го сп, умер от ран 24.6.1944.

ШКОЛЯНОК Иван Ефимович, ряд. 918-го сп, погиб 26.2.1944.

ШКОРКО Яков Егорович, ряд., погиб 25.6.1944.

ШЛЯПНИКОВ Алексей Михайлович, серж. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ШТАНДО Кирилл Филиппович, 1088-й сп, погиб 25.6.1944.

ШТЕРИБА Иван Кондратьевич, р. в 1902 в г. Новосибирск, ряд. 1174-го сп 348-й сд, погиб 24.6.1944.

ШТУМБА Иван Кондратьевич, ефр. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ШУВАЕВ Алексей Данилович, ряд. 922-го сп, погиб 8.4.1944.

ШУГАЙЛО Петр Ерофеевич, ряд. 916-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

ШУГОВ Василий Тимофеевич, ряд. 916-го сп, погиб 26.4.1944.

ШУКУРОВ Джабабар, ряд. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

ШУЛЬЦ Евгений Александрович, серж., п/п 66584, погиб 25.6.1944.

ШУНКИН Евтихий Степанович, серж. 918-го сп, погиб 25.4.1944.

ШУТЬКО Арсений Иванович, ефр. 922-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

ЩЕБЛЕКОВ Андрей Дмитриевич, серж., погиб 25.6.1944.

ЩЕРБАКОВ Иван Сергеевич, р. в 1925 в Брянской обл., Погарский р-н, ряд. 457-го сп, погиб 28.2.1944.

ЩИГЕЛЬСКИЙ Михаил Михайлович, ряд., п/п 01916, погиб 7.3.1944.

ЭГЕМБЕРДИЕВ Шафар, р. в 1915, ст. серж. 1086-го сп, погиб 1.3.1944.

ЮНИЦИН Андрей Данилович, ст. серж. 1174-го сп, погиб 25.6.1944.

ЮРИН Александр Алексеевич, лейт, 918-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

ЮРЧЕНКО Илья Иванович, р. в 1907, погиб 24.6.1944.

ЮРЧЕНКО Тихон Васильевич, ряд., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ЯГОДА Степан Павлович, ряд. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

ЯЗЕВ Иван Модестович, мл. серж. 922-го сп, погиб 24.6.1944.

ЯКУШЕВ Петр Яковлевич, ряд. 1918-го сп 250-й сд, погиб 24.3.1944.

ЯКУШИН Петр Яковлевич, ряд., погиб 24.2.1944.

ЯУКОВСКИЙ Тимофей Матвеевич, мл. серж. 1083-го сп, погиб 24.6.1944.

ЯШКИН Александр Григорьевич, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ЯШКОВ Павел Николаевич, р. в 1923, ефрейтор.

ЯЩЕНКО Василий Гаврилович.

ПОБОЛОВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ПОБОЛОВО

АНИСИМОВ Евгений Васильевич, мл. серж. 1018-го сп, погиб 25.6.1944.

БЕССЕРЕЖНОВ Виктор Алексеевич, р. в 1922, ряд., погиб 26.6.1944.

БОЛСУН Николай Яковлевич, р. в 1925, ряд. 740-го сп, погиб 27.6.1944.

ВАРЛАМОВ Алексей Григорьевич, ряд. 740-го сп, погиб 28.6.1944.

ГОРЯЕВ Режен, ряд. 740-го сп, погиб 27.6.1944.

ЗУБАРЕВИЧ А. С., лейтенант.

КАРАБИЦКИЙ Иван Петрович, старш., погиб 27.6.1944.

КАУФМАН Матвей Абрамович, лейт., погиб 27.6.1944.

КЛИМЕНКО Николай Николаевич, р. в 1923, погиб 25.6.1944.

КЛЮШЕВ Сергей Митрофанович, р. в 1916, старш., п/п 19705, погиб 30.5.1944.

КОЛОТОВ Иван Петрович, р. в Кировской обл., д. Молебенская, ряд. 356-го артиллерийского полка, погиб 27.7.1944.

КОРОБОВ Николай Михайлович, р. в г. Сумы, майор 740-го сп, погиб 26.6.1944.

КРОМЫХ Иосиф Фомич, ряд., умер от ран 11.11.1943.

ПЕРФИЛЬЕВ Василий Иванович, р. в Кемеровской обл., серж., погиб 24.6.1944.

ПЕТРОВ Владимир Петрович, р. в 1921 в Пензенской обл., с. Водинск, ст. серж., п/п 19705, погиб 30.5.1943.

ПЕТРОВИЧ Лука Фомич, р. в 1907, ряд. 740-го сп, погиб 28.7.1944.

ПИЛУЙ Владимир Иванович, ряд. 956-го артполка, погиб 27.6.1944.

ПИТЕРСКИЙ Алексей Васильевич, р. во Владимирской обл., д. Кривдино, ряд., погиб 8.12.1943.

ПЛАХОТНЫЙ Григорий Кальянович, ряд., погиб 8.12.1943.

РЕМНЕВ Алексей Николаевич, р. в 1921, погиб 27.6.1944.

РУБЦОВ Илья Михайлович, р. в 1909 в Липецкой обл., ряд., погиб 25.11.1944.

СЫРЦОВ Михаил Ильич, р. в 1909, ряд., погиб 9.1.1944.

ТЕРЕШИН Семен Яковлевич, р. в 1907, ряд., п/п 39826, погиб 8.12.1943.

ТРОЦЕНКО Алексей Владимирович, р. в 1924, ряд., погиб 4.2.1944.

ФЕДОСОВ Иван Николаевич, ряд., п/п 41171, погиб 27.6.1944.

ШУЛЯК Василий Николаевич, р. в 1922, погиб 28.6.1944.

ЩЕРБАКОВ Александр Васильевич, ст. лейт. 740-го сп, погиб 26.6.1944.

* * *

БОРОВЛЕВ Михаил Григорьевич, мл. серж., погиб 26.6.1944.

ДЕМИН Андрей Денисович, ряд. 391-го сп, погиб 26.6.1944.

ЕВДОХОВ Василий Егорович, мл. серж. 755-го сп, погиб 26.6.1944.

ЗАЯТДИНОВ Самат Заятдинович, ряд., погиб 28.6.1944.

НОВИКОВ Михаил Филиппович, р. в Самарской обл., погиб 26.6.1944.

РАДЧЕНКО Василий Абрамович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Борьба, ряд. 755-го сп, погиб 26.6.1944.

ШАПКИН Ф.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ РЕПКИ

ДРЫГАЙЛО Лидия Григорьевна, ефр., п/п 06034, погибла 26.6.1944.

ЕФРЕМОВ Михаил Семенович, ряд., п/п 62813, погиб 27.6.1944.

КОЛЕСНИКОВ Григорий Кузьмич, р. в 1902 в г. Белгород, ряд., погиб 25.6. 1944.

ОКУНЕВ Михаил Филиппович, мл. серж., погиб 25.4.1944.

ТЮЛЮНОВ Алексей Спиридонович, р. в 1922 в Будо-Кошелевском р-не Гомельской обл., серж. 766-го сп 217-й сд, погиб 26. 6.1944.

ЧЕПЦОВ Гавриил Сергеевич, лейт. 98-го отдельного авиаполка, погиб 24.6.1944.

ШУРЫГА Яков Михайлович, ряд., п/п 62813, погиб 26.6.1944.

ГОРОД РОГАЧЕВ

АВДЕЕВ Андрей Иванович, мл. серж., п/п 45891, погиб 8.2.1944.

АГЕЕВ Александр Кириллович, р. в 1918, ст. серж. 1311-го истребит. противотанкового артполка, погиб 21.2.1944.

АКИМОВ Василий Яковлевич, р. в 1917, серж., погиб 26.6.1944.

АЛЕКСАНДРОВ Родион Иванович, старш., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

АЛИПОВ Павел Михайлович, р. в 1915, ряд., погиб 26.6.1944.

АННАКУРБАТОВ Баба, р. в 1919 в Туркмении, ряд. 504-го отд. артбатальона, погиб 24.6.1944.

АНТОНЧИКОВ Иван Трофимович, р. в 1921, погиб 23.2.1944.

АНУФРЕНКО Валентин Владимирович, р. в 1922, ряд., погиб 24.6.1944.

АРИПОВ М. М., ст. лейт., погиб 22.2. 1944.

АРХИЦКИЙ Федор Емельянович, р. в. 1920 в Брянской обл., ряд., погиб 1.3. 1944.

АСЕЕВ Николай Васильевич, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

АФАНАСЕНКО Иван Дмитриевич, р. в 1906, ряд., погиб 26.6.1944.

АХИТМАНОВ Камаркан, мл. лейт., п/п 08984, погиб 24.6.1944.

АХМЕТЖАНОВ Камаркан, мл. лейт., п/п 08984, погиб 24.6.1944.

АХМЕТЗЯНОВ Самигула, п/п 64037, погиб 7.3.1944.

БАКАНОВ Николай Яковлевич, ряд., погиб 24.7.1941.

БАЛАНДИН Николай Андреевич, ряд. 1170-го сп, погиб 1.3.1944.

БАЛАХНИН Иван Акимович, гв. ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

БАЛЕНКОВ Алексей Пантелеевич, р. в 1902, ряд., п/п 71763, погиб в 1944.

БАРАНОВ Андрей Митрофанович, ряд., погиб 24.6.1944.

БАРАНОВ Иосиф Владимирович, ряд. 339-го сп, погиб 24.2.1944.

БАШИН Алексей Георгиевич, погиб 12.6. 1944.

БЕГАСОВ Николай Васильевич, р. в г. Саратов, политрук 520-го сп, погиб 17.4.1944.

БЕКЕЗИН Василий Васильевич, старш., п/п 37622, погиб 1.3.1944.

БЕЛОУСОВ Иван Васильевич, серж., погиб 24.6.1944.

БЕЛОУСОВ Павел Михайлович, ряд. 434-го сп, погиб 24.2.1944.

БЕЛОУСОВ Ф. М., погиб 22.2.1944.

БЕСКОРОВАЙНЫЙ Даниил Алексеевич, ряд. 1170-го сп, погиб 1.3.1944.

БЕСПАЛОВ Александр Матвеевич, мл. лейт. 620-го гаубичного артполка, погиб 17.7.1941.

БИЗЯЕВ Владимир Максимович, лейт., п/п 14253, погиб 3.7.1944.

БИРЮКОВ Николай Николаевич, р. в 1925, ст. серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

БЛОШИНИН Стефан Егорович, умер от ран 5.12.1943.

БОБИЙ.

БОГАЧЕВ Анисим Илларионович, ряд. 879-го сп, погиб 25.6.1944.

БОГАЧЕВ А. Н., погиб 22.2.1944.

БОГОМОЛОВ Елизар Тимофеевич, р. в 1904, погиб 25.6.1944.

БОЖКО Иван Данилович, ряд. 504-го отд. арт. полка, погиб 24.6.1944.

БОЛОБАШКОВ Григорий Михайлович, ряд. 1170-го сп, п/п 37622, погиб 1.3.1944.

БОНДАРЕНКО Николай Николаевич, серж., п/п 04104, погиб 24.2.1944.

БОРИСОВ Александр Ефимович, ряд., погиб 27.6.1944.

БОРИСОВ Григорий Терентьевич, лейт. 3-го запасного авиаполка, погиб 25.6.1941.

БОРЩЕВ Александр Ефимович, ряд., умер от ран 27.6.1944.

БОЯКОВ Владимир Дмитриевич, погиб 24.7.1941.

БУГРОВ Алексей Иванович, р. в 1910, ряд., погиб 26.6.1944.

БУКА Леонид Кондратьевич, р. в Саратовской обл., г. Красноармейск, погиб 24.2.1944.

БУЛЬТИКОВ Дауд Бультикович, мл. серж., погиб 26.11.1943.

БУРЯКИН Федор Максимович, ряд., погиб 24.7.1941.

БЫКОВ Никифор Егорович, р. в Брянской обл., ряд., п/п 37622, погиб 1.1.1944.

БЫНДАРЬ Павел Григорьевич, ряд. 1022-го танкового полка, погиб 26.6.1944.

БЫЧКОВ Михаил Иванович, ряд., погиб 15.7.1941.

ВАЛЮНОС Андрей Иосифович, р. в 1912, кап., умер от ран 27.7.1944.

ВЕРБИЛЕНКО Николай Григорьевич, ряд., 59-й отд. медсанбат, умер от ран 26.6.1944.

ВЕРЖБИЦКИЙ Иван Максимович, ряд., 312-й отд. медсанбат, умер от ран 22.2.1944.

ВЕРЕТИК Иосиф Антонович, р. в 1912, серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ВИНОГРАДОВ Михаил Кириллович, р. в 1907, ст. серж., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ВИХОРОВ Василий Александрович, р. в 1905, майор, погиб 24.6.1944.

ВИШЛЮК Василий Анисович, р. в 1907, ряд., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

ВОЕНКОВ Константин Васильевич, р. в 1897, ряд., погиб 25.6.1944.

ВОКУМОВ П. М., погиб 22.2.1944.

ВОЛОДИКОВ Яков Григорьевич, ряд., п/п 03345, погиб 24.6.1944.

ВОЛЧКОВ Давыд Егорович, р. в 1896, ряд., погиб 25.2.1944.

ВОРОНКИН Станислав Д., ефр., погиб 25.6. 1944.

ВОРОНОВ Павел Лукич, ряд., п/п 37622, погиб 1.3.1944.

ВОСКОВ Яков Васильевич, ряд. 1170-го сп, погиб 1.3.1944.

ГАВРИЛОВ Терентий Павлович, ряд., п/п 37662, погиб 1.3.1944.

ГАВРЮШЕНКО Федор Семенович, р. в 1905, погиб 24.6.1944.

ГАНТОВНИК Петр Харитонович, 339-й гв. сп, погиб 23.2.1944.

ГАРБУЗОВ Василий Михайлович, ряд., п/п 48628, погиб 29.1.1944.

ГЕРАСКИН Иван Никитович, ряд., п/п 31867, погиб 21.2.1944.

ГЛУПКИН Андрей Степанович, р. в 1905, ряд., п/п 45891, погиб 2.3.1944.

ГЛУШКОВ Николай Иванович, р. в 1910, ряд., погиб 24.6.1944.

ГНЕДАШ Андрей Васильевич, р. в 1905, ряд., погиб 6.8.1941.

ГОЛОВЕНКИН Владимир Андреевич, ряд., погиб 25.2.1944.

ГОЛУБ Александр Филиппович, мл. лейтенант, погиб 25.2.1944.

ГОЛУБЕВ Арсентий Яковлевич, сержант, п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ГОРАФОНОВ Д. Н., погиб 22.2.1944.

ГОРБАТЕНКО Георгий Тимофеевич, р. в 1919, гв. старш., погиб 24.6.1944.

ГОРБАЧЕВ Степан Павлович, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

ГОРБУНОВ И. В., погиб 22.2.1944.

ГОРБУНОВ Иван Васильевич, р. в 1922, ефр., п/п 29576, погиб 19.8.1944.

ГРЕБНЕВ Иван Данилович, гв. ст. серж., погиб 15.4.1944.

ГРЕЧЕНКОВ Кузьма Антонович, ряд., погиб 25.1.1944.

ГРИШИН Алексей Ефимович, мл. серж., погиб 1.3.1944.

ГУДКОВ Дмитрий Андреевич, ряд., п/п 45891, погиб 14.2.1944.

ГУЛЬКО Петр Антонович, р. в 1912, ряд., погиб 25.6.1944.

Памятник на братской могиле советских воинов на гражданском кладбище в Рогачеве.

ГУРЕВИЧ Наум Исакович, гв. серж. 339-го сп, погиб 25.2.1944.

ГУСАК Андрей Давыдович, ст. лейт. 1011-го артполка, погиб 26.2.1944.

ГУСЕЙНОВ Гусейн Аскерович, лейт., погиб 27.6.1944.

ГУСЬКОВ Дмитрий Парамонович, ряд., погиб 25.6.1944.

ГУЦАЛЮК Прокофий Николаевич, р. в 1921, лейт., умер от ран в 1943.

ДАВЫДОВ Александр Иванович, лейт., погиб 25.6.1944.

ДВОРНИКОВ Антон Яковлевич, р. в 1915, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

ДЕМЕНТЬЕВ Николай Иванович, р. в 1923, ст. серж. 36-го отд. танкового полка, погиб 24.6.1944.

ДЕМЧЕНКО Иван Васильевич, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

ДЕРЯБИН Григорий Алексеевич, р. в 1923, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ДИДЕНКО Иван Петрович, ст. серж., погиб 24.2.1944.

ДИДЕНКО Кузьма Васильевич, ряд., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

ДОКУДОВСКИЙ, погиб 22.2.1944.

ДОЛГИЙ Иван Ефимович, ряд., п/п 04104, погиб 25.6.1944.

ДРАЧЕВ Сергей Андреевич, р. в 1924, серж., п/п 04104, погиб 24.2.1944.

ДРЕДА Олег Афанасьевич, р. в 1919, кап., погиб 27.2.1944.

ДРИНЬ Савелий Григорьевич, ряд., погиб 25.6.1944.

ДРОЗДОВ Федор Александрович, р. в 1912, мл. серж. 668-го артиллерийского полка, погиб 28.11.1943.

ДЫШЛЮК Василий Анисимович, р. в 1907, ряд., погиб 25.6.1944.

ЕГОРОВ Василий Иванович, ряд., п/п 73724, погиб 21.2.1944.

ЕДУНОВ Василий Иванович, ряд., п/п 73724, погиб 21.2.1944.

ЕДУНОВ Николай Алексеевич, р. в 1921, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ЕЖОВ Павел Яковлевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ЕМЕЛИЧЕВ Александр Александрович, р. в 1915, погиб 31.7.1941.

ЕРЕМИН Яков Павлович, р. в 1912, ряд., погиб 24.6.1944.

ЕРМАЧКОВ С. М., лейт., погиб 25.6.1944.

ЕРМИЛОВ Николай Никитович, ефр., п/п 31867, погиб 28.3.1944.

ЕРОФЕЕВ Алексей Семенович, лейт., погиб 25.6.1944.

ЕРШОВ Георгий Александрович, ст. серж. 36-го отд. танкового полка, погиб 24.6.1944.

ЕРЫКАЛИН Григорий Федорович, серж., п/п 01080, погиб 25.6.1944.

ЕФРЕМОВ В. С., старш., погиб 25.6.1944.

ЖАДИН А. А., ст. серж., погиб 25.6.1944.

ЖЕРДЕВ Николай Михайлович, р. в 1925, ряд., погиб 25.6.1944.

ЖЕРЕБЯТЬЕВ Петр Никитович, ряд., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

ЖИДКОВ Иван Петрович, р. в 1912, серж., погиб 7.12.1943.

ЖУКОВ Андрей Степанович, р. в 1908, ряд., погиб 24.6.1944.

ЖУРАВЛЕВ Алексей Андреевич, ряд. 1170-го сп, погиб в 1944.

ЗАВАЛЬНЫЙ Петр Андреевич, ряд., п/п 45420, погиб в 1944.

ЗАВЕРИКО Андрей Александрович.

ЗАДОДОНОВ Григорий Федорович, умер от болезни 26.6.1944.

ЗАЙЦЕВ Петр Степанович, ст. серж., п/п 06017, погиб 23.2.1944.

ЗАЙЦЕВ Филипп Николаевич, 2-й инженерный батальон, погиб 18.12.1943.

ЗАЛИНЧУК А. И.

ЗАМЕШАЕВ Михаил Трофимович, ряд., п/п 33916, умер от ран 26.6.1944.

ЗАМЧАЛОВ Павел Иванович, серж. 504-го отд. артбатальона, погиб 24.6.1944.

ЗАТИРКО Павел Семенович, р. в 1915, с. серж., погиб 23.2.1944.

ЗИМЛЕНКОВ Василий Андрианович, р. в 1924, погиб в 1944.

ИВАНОВ, погиб 22.2.1944.

ИЛЛАРИОНОВ Константин Флегонтович, ряд., п/п 45818, погиб 20.3.1944.

ИЛЬИН Петр Ильич, серж. 1170-го сп, погиб 1.3.1944.

ИЛЬЯСОВ Джаватхан, р. в 1916, ряд., погиб 25.6.1944.

ИШАКОВ Ашарамат, ряд., погиб 25.6.1944.

ИШМАМЕТОВ Рифат Хасанович, р. в 1922, гв. лейт., п/п 04104, погиб в 1944.

КАБАНОВ Владимир Андреевич, ряд., п/п 31844, погиб 26.5.1944.

КАБОСКИН Федор Николаевич, р. в 1914, серж., п/п 4330, погиб 5.8.1941.

КАЗАКОВ Ф. М., рядовой.

КАЛЕНИЧЕНКО Иван Матвеевич, р. в Черниговской обл., г. Прилуки, старш., погиб 5.7.1944.

КАЛИНИН Василий Иванович, ст. лейт., п/п 01080, погиб 25.6.1944.

КАЛИННИКОВ Алексей Иванович, р. в 1911, мл. серж., п/п 45891, погиб 8.2.1944.

КАРПЕЦ Иван Емельянович, ряд., погиб 25.7.1944.

КАРТАШОВ Владимир Давыдович, ряд., умер от ран 7.2.1944.

КАСЕНОВ К., ряд. 457-го минометного полка, погиб 24.6.1944.

КЛИМЕНКО Яков Андреевич, р. в 1921, серж., погиб 2.2.1944.

КЛОЧКОВ Борис Михайлович, р. в 1925, ряд., погиб 27.6.1944.

КЛЮЕВ Михаил Харитонович, серж., погиб 25.6.1944.

КОЗЛОВ Ефим Иванович, ряд., погиб 25.2.1944.

КОЗЛОВ Михаил Егорович, гв. лейт., погиб 25.2.1944.

КОЗЛОВ Федор Павлович, р. в 1900 в Орловской обл., ефр. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

КОЗМЕНКО Михаил Иванович, мл. серж., умер от ран 26.6.1944.

КОКОРЕВ Василий Матвеевич, ряд. 470-го сп, погиб 22.6.1944.

КОЛМЫКОВ Михаил Васильевич, р. в Челябинской обл., ст. серж., 59-й отд. санбат, умер от ран 26.6.1944.

КОЛОТОВ Константин Николаевич, р. в Ростовской обл., серж., умер от ран 7.8.1941.

КОЛЧИН Иван Тимофеевич, р. в 1926 в Нижегородской обл., ряд., погиб 24.6.1944.

КОМИССАРОВ Николай Сергеевич, р. в 1922 в Орловской обл., с. Ховань, ряд., погиб 24.2.1944.

КОМПАНИЙЧЕНКО Александр Иванович, р. в 1909 в Херсонской обл., ряд. 1348-го сп, погиб 24.6.1944.

КОНДРАХИН Михаил Гаврилович, р. в г. Рязань, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

КОНОНОВ В. Я., погиб 22.2.1944.

КОРЖОВ В. И., погиб 22.2.1944.

КОРИЗОВ И., погиб 22.2.1944.

КОРОБЧЕНКО Александр Павлович, р. в 1905 в Орловской обл., д. Гринево, ряд. 1172-го сп, погиб 29.6.1944.

КОРОЛЕВ.

КОРОЛЕВ Константин Петрович, р. в 1907 в Коми АССР, д. Дема, ряд., погиб 23.2.1944.

КОРШУНОВ Александр Самойлович, ряд., погиб 11.7.1941.

КОСЕНКОВ Алексей Никифорович, ряд., погиб 25.6.1944.

КОЧЕВИКОВ Дмитрий Петрович, р. в 1898 в Орловской обл., д. Войково, ряд., погиб 1.12.1943.

КРИВОВ Петр Иванович, р. в 1925 в Рязанской обл., с Брайнища, мл. серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

КРИВОРАК Василий Иванович, р. в Орловской обл., д. Гута Корецкая, ряд. 1170-го сп, погиб 1.3.1944.

КРИШЕНКО Николай Алексеевич, р. в Черниговской обл., Семеновский р-н, с. Кар-

ловичи, ряд., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

КРЫВЕЦ Николай Алексеевич, р. в Черниговской обл., Березняковский р-н, с. Оленовка, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

КУВШИНОВ Роман Романович, р. в Новосибирске, ряд., п/п 33554, погиб 24.6.1944.

КУЗИН Борис Васильевич, р. в 1924 в г. Орел, серж., погиб 21.6.1944.

КУЗИН Петр Петрович, гв. ст. серж. 185-й разведроты, погиб 15.4.1944.

КУЗНЕЦОВ Михаил Иванович, р. в 1925 в Московской обл., Волоколамский р-н, с. Язвица, мл. лейт., погиб 27.6.1944.

КУЗЬМЕНКО Михаил Иванович, р. в 1921 в Краснодарском крае, умер от ран 27.6.1944.

КУЗЬМИН Яков Афанасьевич, р. в Башкирии, гв. серж., п/п 04104, погиб 24.2.1944.

КУЛАГА Степан Владимирович, р. в 1920, ст. серж. 1112-го сп, погиб 25.6.1944.

КУЛАКОВ Н. Ф., ст. лейт., погиб 25.6.1944.

КУЛИКОВ Климентий Лукич, р. в 1919 в Ростовской обл., мл. серж. 34-го сп, погиб в 1944.

КУЛИКОВ Н. Ф., ст. лейт., погиб 25.6.1944.

КУРМАНАШЕВ Уранун, р. в Киргизии, г. Фрунзе, лейт. 1348-го сп, погиб 24.6.1944.

КУРМИНОВ Роман Романович, р. в г. Новосибирск, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

КУТЕНОВ Яков Степанович, р. в Курской обл., Курский р-н, с. Бесдино, старш., 59-й отд. медсанбат, погиб 27.6.1944.

КУЧИНСКИЙ Петр Климентьевич, р. в 1908 в Минской обл., г. п. Узда, ряд., погиб в 1944.

ЛАКОМОВ Константин Михайлович, ст. лейт., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

ЛАПШИН Федор Иванович, ряд. 4-го моторизованного полка, погиб 20.6.1944.

ЛАТКИН Петр Иванович, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ЛАХОНИН Михаил Иванович, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

ЛАШМУК.

ЛАШТУК Алексей Лаврентьевич, р. в 1923, серж., погиб в 1944.

ЛЕВЧЕНКО Афанасий Афанасьевич, ст. серж. 36-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ЛЕЖАЧЕВ Иван Тимофеевич, кап., погиб 8.2.1944.

ЛЕПЕШКИН Николай Александрович, лейт. 556-го сп, п/п 71763, погиб 16.2.1944.

ЛИБМАН Э. П.

ЛИСТЬЕВ Константин Владимирович, серж., погиб 24.6.1944.

ЛИТВИН Сергей Григорьевич, гв. старш., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

ЛИТВИНОВ Владимир Федорович, р. в 1923, погиб 24.6.1944.

ЛОГИНОВ Владимир Андреевич, ст. лейт. 547-го батальона, погиб 26.6.1944.

ЛОГИНОВ Никита Фадеевич, р. в 1914, ст. серж., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

ЛУКЬЯНЧИКОВ Егор Карпович, ст. серж., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ЛУЧИН Николай Афанасьевич, р. в 1919, умер от ран 24.6.1944.

ЛЫСЫХ Владимир Алексеевич, гв. ст. лейт., п/п 57223, погиб 10.2.1944.

ЛЯШКОВ Максим Алексеевич, ряд. 244-го сп, погиб 14.12.1943.

МАГИЛАТОВ Иван Трофимович, р. в 1915, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

МАЗУРОВ Семен Борисович, ряд. 1170-го сп, п/п 37622, умер от ран 1.3.1944.

МАМНИАШВИЛИ Николай Богратович, ряд. 1088-го сп, погиб 25.6.1944.

МАНУТОВ Федор Шагеевич, мл. серж., погиб 25.6.1944.

МАРИНЧЕНКО Иван Сергеевич, р. в 1923, ряд. 281-й отд. штрафной роты, погиб 10.3.1944.

МАТУХИН Михаил Петрович, ефр., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

МЕДКОВ Василий Григорьевич, ст. серж., п/п 03354, погиб 26.6.1944.

МЕЛЬНИКОВ Степан Иванович, р. в 1919, ряд., погиб 24.6.1944.

МЕЛЬНИЧУК Степан Федорович, р. в 1921, ряд., погиб в 1944.

МИГАЧЕВ Борис Васильевич, р. в 1917, ряд., п/п 63530, умер от ран 26.12.1943.

МИНГАЗОВ Илья Гилазович, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

МИНКИН Ефим Федорович, гв. ст. лейт. 339-го сп, п/п 04104, погиб 20.2.1944.

МИРАСОВ Василий Максимович, р. в г. Брянск, ряд., умер от ран 25.6.1944.

МИРОШНИКОВ С., погиб 22.2.1944.

МИТРОХИН Тихон Васильевич, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

МИХАЛЬЧЕНКО Екатерина Ивановна, серж., погибла 26.6.1944.

МОЗГОВОЙ Григорий Алексеевич, ряд. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

МОРДВИНЦЕВ Иван Васильевич, р. в 1914, ряд., погиб 21.7.1941.

МОРОЗОВ Егор Николаевич, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, ряд. 1170-го сп, погиб 1.3.1944 г.

МОСОЛОВ Иван Филиппович, серж., погиб 1.3.1944.

МУКИДИНОВ Масар Марсанович, р. в Башкирии, ряд., погиб 25.2.1944.

МЯКШИН Петр Иванович, р. в Алтайском крае, с. Красный Яр, ряд. 1348-го сп, погиб 26.6.1944.

НАПРЕЕВ Иван Емельянович, ряд., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

НЕУДАХИН Иван Семенович, р. в 1922 в г. Тамбов, старш., погиб 23.6.1944.

НИКИТИН Иван Никитич, р. в 1908, в г. Чебоксары, погиб 2.3.1944.

НИКИФОРОВ Василий Петрович, ряд., погиб 24.6.1944.

НИКОЛАЕВ Николай Герасимович, ряд., погиб 16.6.1944.

НИКОЛЬЧЕНКО Екатерина Ивановна, р. в Москве, серж., п/п 03354, погибла 26.6.1944.

НИКОНОВ Иосиф Иванович, р. в г. Казань, ст. лейт. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

НИКУЛИН Василий Ардальонович, р. в 1925 в Орловской обл., д. Лутовино, ефр. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

НОВИКОВ Николай Васильевич, р. в г. Москва, гв. ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

НОВИКОВ Свирид Авсеевич, ряд., погиб 26.6.1944.

НОВИКОВ Степан Лазаревич, р. в 1920 в Сумской обл., ряд. 129-й штрафной роты, погиб 26.6.1944.

НОВОСЕЛОВ Андрей Григорьевич, р. в Пермской обл., серж. 1170-го сп, погиб 10.12. 1943.

НОЖЕНКО (Ноленко) Мефодий Афанасьевич, р. в Московской обл., майор, погиб 29.6.1944.

НОЗДРАЧЕВ Кузьма Нестерович, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

НУЖДИН Дмитрий Владимирович, р. в 1908 в Нижегородской обл., д. Вязовое, серж. 334-го сп, погиб в 1944.

ОВЧАРОВ Николай Платонович, ряд., п/п 4315, погиб 26.7.1941.

ОЗЕРОВ Федор Иванович, р. в 1913 в Тверской обл., ст. серж. 556-го сп, погиб 22.2.1944.

ОЛЕЩЕНКО Михаил Васильевич, р. в 1909, ряд. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

ОЛЛО Григорий Васильевич, р. в 1924 в г. Одесса, п/п 05669, погиб 25.6.1944.

ОПАНАСЮК Дмитрий Никифорович, р. в Житомирской обл., ряд., погиб 3.3.1944.

ОРЕСКИН Н. С., мл. лейт., погиб 25.6.1944.

ОРЛОВ Алексей Васильевич, гв. мл. серж., п/п 04104, погиб в 1944.

ОСОСКАЛО Адам Федорович, ряд., 59-й санбат, умер от ран 24.6.1944.

ПАВЛОВ Алексей Васильевич, р. в 1920 в Псковской обл., д. Федоровское, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ПАНАРИН Константин Федорович, р. в г. Челябинск, гв. ефр. 186-го гв. стрелк. батальона, умер от ран 14.4.1944.

ПАНИН Василий Петрович, р. в г. Москва, гв. полк. 41-го сп, погиб 23.2.1944.

ПАНОВ Анатолий Иннокентьевич, р. в Екатеринбургской обл., д. Казаково, ефр., погиб 12.5.1944.

ПАНОВ Василий Антонович, серж. 396-го саперного батальона, погиб 25.6.1944.

ПАНОВ В. В., погиб 22.2.1944.

ПАНТЕЛЕЕВ Иван Алексеевич, ряд., погиб 25.6.1944.

ПАНТЕЛЕЕВ Иван Анисимович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Хорошовка, ряд. 339-го сп, погиб 25.2.1944.

ПАРХОМЕНКО Григорий Ефимович, р. в 1909 в Полтавской обл., г. Хорол, ряд., погиб 16.8.1941.

ПАШИН Алексей Георгиевич, ряд., погиб 12.7.1944.

ПЕГАСОВ Николай Васильевич, политрук, погиб 17.7.1941.

ПЕСТРЕЦОВ Александр Григорьевич, р. в 1896 в Рязанской обл., с. Ольхи, погиб 24.6.1944.

ПЕТРОВ Александр Григорьевич, р. в Самарской обл., Ставропольский р-н, с. Задельное, гв. ряд., погиб 23.2.1944.

ПЕТРОВ Иван Кузьмич, ряд. 620-го артполка, погиб.

ПЕТРОВ Иван Петрович, р. в 1918, ряд., погиб 24.6.1944.

ПИЛИПЧУК Кондратий Иванович, р. в 1910 в Винницкой обл., ряд., погиб 26.6.1944.

ПИМОНОВ Григорий Максимович, р. в Ленинграде, мл. серж., п/п 39826, погиб 25.2. 1944.

ПОЖАРСКИЙ Василий Илларионович, р. в 1925, ряд. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

ПОЛОВИНКО Ф. Л., рядовой.

ПОЛЯБИН А. М., погиб 22.2.1944.

ПОНЕТОВСКИЙ, погиб 22.2.1944.

ПОПОВ В. А., погиб 22.2.1944.

ПОПОВ Владимир Иванович, р. в Красноярском крае, погиб 25.2.1944.

ПОПОВ Гавриил Иванович, р. в 1925 в Тамбовской обл., ефр. 1088-го сп, погиб 29.4.1944.

ПОПСУЕВ Василий Григорьевич, р. в 1922 в Брянской обл., Климовский р-н, с. Крапивное, лейт., п/п 04762, погиб 8.12.1943.

ПОТАПОВ Александр Егорович, ряд. 1179-го сп, погиб 1.3.1944.

ПРОКОПОВ Н. Г., погиб 22.2.1944.

ПРОНИН Андрей Михайлович, р. в 1918, ряд., погиб 24.6.1944.

ПРОСТАКОВ Иван Егорович, р. в Брянской обл., Стародубский р-н, ряд. 31-го мотострелк. батальона, умер от ран 24.2.1944.

ПУДНИКОВ Лука Манюцевич, р. в 1900, ряд., погиб 7.8.1941.

ПУШКИН Михаил Иванович, р. в 1918, старш., погиб 24.2.1944.

РАБЕНКО Абрам Яковлевич, р. в 1919 в г. Донецк, серж., п/п 32180, погиб 28.6.1944.

РАЗАМАЕВ Афанасий Николаевич, р. в 1912, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

РАЗГОНОВ Александр Антонович, р. в 1925 в Орловской обл., мл. серж., погиб 1.3.1944.

РИЦЕЕВ Федор Нестерович, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

РОГОЛЕВ Михаил Григорьевич, р. в г. Самара, лейт., погиб 25.6.1944.

РОДИН Алексей Васильевич, р. в Саратовской обл., г. Балашов, погиб 25.6.1944.

РОДИОНОВ Василий Николаевич, р. в 1911, мл. лейт., погиб 24.7.1941.

РОМАНЕНКО Александр Николаевич, р. в 1910, ряд., п/п 45420, погиб в 1944.

РУДЯК Иван Харитонович, р. в 1910 в Ровенской обл., с. Золотое, ряд., умер от ран 24.6.1944.

РУНЬКОВ Михаил Иванович, гв. ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

РЫБИН Николай Алексеевич, р. в 1911, ряд., погиб 19.7.1941.

РЯБОЙ Дмитрий Емельянович, р. в 1917, серж., умер от ран 1.7.1941.

САБЛИН Дмитрий Андреевич, р. в 1920 в Саратовской обл., Краснопартизанский р-н, с. Беденка, погиб в августе 1941.

САВЧЕНКО Демьян Григорьевич, р. в Черниговской обл., ряд. 1348-го сп, погиб 24.6. 1944.

САДЫКОВ Ашур, р. в 1920, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

САЕНКОВ А. Г., мл. лейт., погиб 22.2.1944.

САМЫКИН К. М., погиб в 1944.

САМЫЛИН Кузьма Михайлович, р. в 1910 в Нижегородской обл., д. Куликово, ст. серж. 506-го артполка, погиб 26.6.1944.

САНОВ Хасанби Ш., ряд., погиб 26.4.1944.

САРАФАНОВ Дмитрий Иванович, р. в Мордовии, погиб 25.6.1944.

САФОНОВ Василий Ильич, р. в Брянской обл., Климовский р-н, ряд., погиб 29.6.1944.

СЕДЫХ Петр Тимофеевич, мл. лейт., погиб 26.6.1944.

СЕЛИВАНОВ Георгий Ефимович, р. в 1914 в Липецкой обл., ст. серж. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

СЕМАК Иван Степанович, серж., погиб 8.1.1944.

СЕМЕНЦОВ Василий Фадеевич, ряд., умер от ран 25.6.1944.

СЕМЕНЦОВ Владимир Иванович, ряд., погиб 20.6.1944.

СЕМЕНЦОВ И. В., погиб 22.2.1944.

СЕМЕНОВ Александр Иванович, ряд. батальона связи, погиб 13.1.1944.

СЕРГЕЕВ Александр Лукьянович, мл. серж., п/п 37622, погиб 1.3.1944.

СЕРДЮК Борис Владимирович, р. в 1916, лейт., погиб в августе 1941.

СИАГУБ М. М., погиб 22.2.1944.

СИВАКОВ Николай Александрович, ряд. 590-го мотострелкового батальона, умер от ран 23.6.1944.

СИГНАЕВСКИЙ Иван М., рядовой.

СИДЕЛЬНИКОВ Николай Герасимович, ст. серж., п/п 01008, погиб 25.6.1944.

СИДОРОВ Алексей Михайлович, мл. лейт., умер от ран 27.6.1944.

СИНЕГРИБОВ Андрей Арефьевич, мл. серж. 1398-го сп, погиб 24.6.1944.

СИМОНЕНКО Федор Степанович, ст. серж., погиб 26.6.1944.

СКВОРЦОВ Василий Данилович, р. в 1916.

СОКОЛОВ Иван Михайлович, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

СОЛОДУХИН Василий Гаврилович, гв. мл. серж., п/п 04104, погиб 23.2.1944.

Памятник на братской могиле советских воинов на железнодорожном вокзале в Рогачеве.

СТАРОВОЙТОВ Константин Емельянович, р. в Могилевской обл., Краснопольский р-н, д. Турья, ефр. 339-го сп, погиб 2.6.1944.

СТЕПАНОВ Петр Никитович, р. в 1924, мл. серж., п/п 06034, погиб 24.6.1944.

СТЕФАНОВ Ф. И., погиб 22.2.1944.

СУВОРОВ Семен Николаевич, р. в Кировской обл., Кировский р-н, д. Суворово, ряд., п/п 37622, погиб 1.3.1944.

СУХИХ Олимпий Лукьянович, р. в Екатеринбургской обл., д. Петухи, п/п 39305, погиб 21.6.1944.

СУХОБОКОВ Семен Михайлович, р. в 1910, ряд., погиб 22.2.1944.

СУЧКОВ Иван Васильевич, р. в Орловской обл., Свердловский р-н, д. Нахметово, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

СЫРЕНОВ Николай Бодонович, р. в 1913 в Иркутской обл., погиб 20.5.1944.

СЫЩЕНКО Алексей Георгиевич, кап., погиб 24.6.1944.

ТАГУБ М. М., погиб 22.2.1944.

ТЕМОНОВ Григорий Максимович, р. в г. Ленинград, мл. серж., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

ТЕТЮШЕВ Илья Прокофьевич, ряд., п/п 04104, погиб 25.2.1944.

ТИМЧИШИН Иван Михайлович, р. в Одесской обл., Михайловский р-н, ст. Ивановка, старш., п/п 0394, умер от ран 4.6.1944.

ТИХОМИРОВ Иван Алексеевич, р. в 1906, ряд., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

ТИХОНОВ Иван Архипович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, ряд., погиб 19.12.1943.

ТОКАРЕВ Павел Иванович, р. в Мордовии, с. Малый Азязь, ряд., погиб 25.6.1944.

ТОЛМАЧЕВ Е. В., погиб 22.2.1944.

ТОРБЕЕВ Егор Иванович, р. в 1911, майор, погиб 4.3.1944.

ТРЕНИН Василий Федорович, р. в 1920, рядовой.

ТУЛЯКОВ Федор Игнатьевич, р. в 1899 в Донецкой обл., погиб 1.3.1944.

ТУРАШ Иван Федорович, ряд., п/п 73724, погиб 21.2.1944.

ТУРСУНОВ Анатолий, р. в 1923, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

ТЮЛЯЕВ Иван Евгеньевич, р. в 1924 в Ивановской обл., ряд., 126-й санитарный батальон; погиб 22.3.1944.

ТЮРИН Василий Ефимович, р. в 1924, серж. 755-го сп, погиб.

ТЯМКИН Семен Артемьевич, р. в Мордовии, Краснослободский р-н, с. Шаберки, ряд., погиб 22.2.1944.

УКАЗОВ Василий Филиппович, р. в 1904, ряд., п/п 07900, погиб 24.6.1944.

УЛЬЯНОВ Василий Александрович, мл. серж., п/п 03354, погиб 24.6.1944.

УСОЛЬЦЕВ Иван Елизарович, р. в Алтайском крае, Алтайский р-н, ряд., погиб 31.3.1944.

УСТОВ Айса Билович, р. в 1912 в Краснодарском крае, старш. 1172-го сп, погиб 25.6.1944.

УТКИН Валерий Степанович, р. в 1922,

Герой Советского Союза, погиб 25.6.1944 (см. отдельную статью).

ФАЗИЛОВ Ганн, р. в 1924, ряд., погиб 24.6.1944.

ФЕДОРОВИЧ-НЕВЕРОВСКИЙ Владимир Иосифович, ряд., п/п 31844, погиб 23.3.1944.

ФЕДОТОВ Иван Иванович, р. в Волгоградской обл., мл. политрук 614-го сп, погиб 23.7.1941.

ФОМИН Петр Семенович, р. в 1923, ряд., погиб 25.6.1944.

ФОФОНОВ Андрей Владимирович, ст. серж. 334-го сп, погиб 12.5.1944.

ФРОЛОВ Иван Ильич, р. в Тамбовской обл., Мичуринский р-н, ряд. 334-го сп, погиб 22.4.1944.

ХАЛИН Афанасий Антонович, ряд., погиб 25.2.1944.

ХАМИДУЛИН Валей, ряд. 339-го сп, погиб 25.2.1944.

ХАРЛАЕВ Вакул Афанасьевич, р. в Саратовской обл., д. Лука, ряд., погиб в 1944.

ХАРЛАМКИН Василий Егорович, мл. лейт., погиб 15.2.1944.

ХЛЕБОСОЛОВ И. Г., лейт., погиб 22.2.1944.

ХОХЛОВ Н. М., ст. серж., погиб 25.2.1944.

ХРАМЧЕНКО Александр Иларионович, р. в 1918 в Орловской обл., командир взвода, погиб 31.7.1944.

ХРУЩ Иван Куприянович, р. в 1910, ряд., п/п 03354, погиб 25.6.1944.

ЦАРЕВ Алексей Терентьевич, р. в 1922 в г. Москва, мл. лейт., погиб 22.2.1944.

ЦВЕТИНСКИЙ Анатолий Иванович, р. в г. Ульяновск, мл. серж. 1174-го сп, погиб 25.6.1944.

ЦВЕТКОВ Василий Кузьмич, ряд., погиб 24.6.1944.

ЦЕЛУЙКО Михаил Никандрович, р. в Черниговской обл., Семеновский р-н, с. Карповичи, ряд. отд. мотострелкового батальона, умер от ран 25.6.1944.

ЦИКУНЕНКО Адам Кириллович, р. в 1925, ряд., погиб 25.2.1944.

ЦИММЕРМАН, герой гражданской войны, комиссар полка, погиб в 1918 в Рогачеве.

ЧАДИН Василий Федорович, ст. серж., умер от ран 24.6.1944.

ЧАСОВНИКОВ Василий Григорьевич, р. в 1895, в г. Иваново, ряд., умер от ран 30.4.1944.

ЧАСОВНИКОВ Никанор Никанорович, р. в 1921 в Орловской обл., с. Роговики, мл. серж., погиб 25.6.1944.

ЧЕРЕМНОВ Василий Спиридонович, серж. 504-го сп, погиб 22.2.1944.

ЧЕРНЫШОВ Кузьма Матвеевич, р. в Волгоградской обл., мл. серж. 391-го сп, погиб 25.6.1944.

ЧЕРНЯЕВ Кирилл Финоганович, р. в 1909.

ЧЕЧИК Иван Тимофеевич, р. в 1905, ряд., погиб 24.2.1944.

ЧИГАНОВ Михаил Дмитриевич, р. в Башкирии, д. Гарч, ефр., п/п 65530, умер от ран 3.7.1944.

ЧИГАРИНОВ Борис Федорович, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

ЧИКУНОВ Петр Алексеевич, р. в Саратовской обл., с. Самовольное, мл. политрук 520-го сп, умер от ран 4.7.1941.

ЧМИРЕВ Дмитрий Иванович, р. в 1924, ряд., п/п 70507, погиб 25.2.1944.

ШАЛАХОВ Константин Алексеевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Холочье, погиб 1.3.1944.

ШАПОВАЛОВ Фадей Федорович, р. в 1909 в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Дудичи, ряд., погиб 1.3.1944.

ШАРАЕВ Сергей Александрович, кап., р. в 1908, погиб 24.6.1944.

ШАРИКОВ Григорий Иванович, ряд. 1170-го сп, погиб 12.12.1944.

ШИПИЛИН Александр Евстафьевич, гв. серж., п/п 04104, погиб 23.2.1944.

ШОНИН Яков Никитович, ряд. 479-го минометного полка, погиб 24.6.1944.

ШПАРЕВ Федор Дмитриевич, р. в 1910, ряд., погиб 11.7.1941.

ШУМСКИЙ Захар Степанович, гв. ряд. 336-го сп, погиб 23.2.1944.

ШУРУБКИН Михаил Иванович, ряд. 1011-го сп, погиб 27.2.1944.

ШУТОВ Филипп Михайлович, р. в Мордовии, с. Зайцево, ряд., погиб 25.6.1944.

ЩЕЛОКОВ Иван Никифорович, р. в Брянской обл., Брянский р-н, п. Ореховичи, ряд., п/п 33916, умер от ран 25.6.1944.

ЩЕПИН Иван Андреевич, р. в 1911 в Кировской обл., ряд., умер от ран 24.6.1944.

ЮРПАЛОВ Юрий Михайлович, р. в Екатеринбургской обл., лейт., погиб 24.6.1944.

* * *

АДАМЕНКО Иван Семенович, р. в 1907, ряд., погиб 7.7.1941.

БЫЧИНСКИЙ Григорий Федорович, р. в 1921, партизан, погиб 2.4.1943.

ГАЙКОВ Орадей Иванович, р. в 1911, гв. ряд., погиб 22.2.1944.

ДОБИН Зяма Гураннеевич, р. в 1912, серж., погиб 23.2.1944.

КОСТУСЕВ Евгений Степанович, р. в 1926, ефр., погиб 20.4.1944.

КРАСОВСКИЙ Александр Матвеевич, р. в 1925, гв. ряд., погиб 25.2.1944.

КРУТИКОВ Прокофий Спиридонович, р. в 1902, лейт., погиб 24.6.1944.

ЛИСОВСКИЙ Петр Панкратьевич, р. в 1912, серж., погиб в августе 1941.

МАНИШЕВСКИЙ Осип Семенович, р. в 1918, ряд., погиб 1.12.1943.

МУРАВЕЙНИКОВ Тимофей Сергеевич, р. в 1906, ряд., погиб 1.3.1944.

НИКИТИН Егор Кузьмич, р. в 1907, ряд., погиб в 1941.

СМИРНОВ Сергей Андреевич, лейт., погиб 24.2.1944.

СМОЛЯКОВСКИЙ Иван Мефодьевич, р. в 1895, гв. ряд., погиб в июле 1941.

СЫЧЕВ Ефим Никитович, р. в 1916, гв. ряд., погиб 25.2.1944.

УМАРОВ Абдуладжан, ряд., погиб 4.12.1943.

УШЕВ Герман Семенович, р. в 1904, гв. ряд., погиб 25.2.1944.

ШЕВЦОВ Егор Никифорович, р. в 1906, погиб 22.7.1941.

ЩЕРБАКОВ Иван Ефимович, р. в 1924, гв. ряд., погиб 25.2.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ БЛИЗНЕЦЫ

АЛЕКСЕЕНКО Григорий Иванович, погиб 24.6.1944.

АНТОНОВ Федор Иванович, погиб 25.2. 1944.

БАРАШКИН Василий Петрович, ряд., погиб 23.6.1944.

БАРБАРОВ Михаил Петрович, ст. серж., погиб 23.6.1944.

БАРДОВСКИЙ Андрей Васильевич, лейт., п/п 4421, погиб 17.7.1944.

БИЖАНОВ Жаутали, р. в Казахстане, г. Гурьев, минометчик, погиб 24.6.1944.

БЛИНОВ Николай Дмитриевич, р. в 1922, ст. лейт. 1018-го сп, погиб 23.7.1944.

БОБРИК Виктор Викентьевич, р. в 1911, погиб 24.6.1944.

БОРИСЕНКО Алексей Константинович, погиб 25.2.1944.

БУБЛИН Афанасий Дмитриевич, погиб 25.4.1944.

БУРМАКИН Иван Николаевич, р. в 1917, ряд. 1018-го сп 269-й сд, погиб 25.2.1944.

ВЕРХОЛАЗ Григорий Павлович, ряд., погиб 15.6.1944.

ВИТНЕВСКИЙ Виктор Григорьевич, кап., командир батальона.

ВОКУЕВ Трифон Михайлович, р. в 1920 в Коми АССР, рядовой.

ВОРОНИН Георгий Иванович, р. в 1924, лейт. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

ГАПЕЕНКО Роман Афанасьевич, погиб 23.2.1944.

ГОЛОВИК Василий Иванович, лейт., погиб 24.6.1944.

ГОЛУБЕВ Сергей Гордеевич, ряд., погиб 23.2.1944.

ГОЛУБКОВ Иван Григорьевич, 34-й инженерный саперный батальон, погиб 23.6.1944.

ГУЕВ Денис Павлович, р. в Гомельской обл., ряд. 40-го сп, погиб 23.6.1944.

ГУЩИН Павел Павлович, р. в Брянской обл., Севский р-н, серж., погиб 24.6.1944.

ДИКАРЕВ Георгий Петрович, р. в 1914, ст. лейт., погиб 24.2.1944.

ДОРОХОВ Владимир Алексеевич, р. в Черниговской обл., д. Радуль, ряд., погиб 24.6.1944.

ЕРЕМИН Виктор Никитович, р. в 1923, погиб 24.6.1944.

ЖУЛЬДИНОВ Кузьма Степанович, сержант.

ЖУМАТАЕВ Хусаин, р. в 1905, лейт., погиб 24.2.1944.

ЗАВЬЯЛОВ Иван Николаевич, ряд. 1022-го сп, погиб 25.2.1944.

ЗАЙЦЕВ Виктор Владимирович, мл. серж. 1000-го сп, погиб 25.2.1944.

ЗИВАКИН Иван Филиппович, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ЗИНЕВИЧ Иван Федорович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

ЗИНОВЬЕВ Евгений Алексеевич, п/п 24906, погиб 10.3.1944.

ЗОЛОТОВСКИЙ Моисей Иванович, ряд. отдельного минометного батальона, погиб.

ЗУБАРЕВ Василий Иванович, ряд. 497-го артполка, погиб 25.2.1944.

ЗУЕВ Алексей Никитович, ряд., погиб 25.2.1944.

ЗУЕВ Семен Евстафьевич, ефр., п/п 04778, погиб 24.6.1944.

ЗЬЯНОВ Павел Титович, ряд., погиб 20.3. 1944.

ИВАНОВ Владимир Гаврилович, ефр., погиб 25.2.1944.

ИВАНЧЕНКОВ Николай Маркович, ряд., погиб 25.2.1944.

КАДНИКОВ Илья Александрович, р. в 1924, рядовой.

КАЗИМОВ Иван Антонович, ряд., погиб 6.12.1943.

КАНАКИН Петр Максимович, ефр., погиб 23.6.1944.

КАПИТОНОВ Александр Васильевич, ряд., п/п 63463, погиб 24.6.1944.

КАПИТОНОВ Иван Константинович, р. в Орловской обл., серж., погиб 25.2.1944.

КАРЕНОВ Михаил Леонтьевич, р. в 1903, п/п 4314.

КАРСАКОВ Алексей Алексеевич, ст. серж., погиб 23.6.1944.

КАРТОМЫШИН Семен Ильич, р. в 1917, погиб 24.6.1944.

КИРИЛИН Александр Григорьевич, кап., командир роты, погиб 25.2.1944.

КИРЧИКОВ Алексей Алексеевич, ст. серж. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

КИРЬЯКЧИКОВ Сергей Михайлович, ряд., п/п 01915, погиб 25.2.1944.

КИРЮХИН Павел Никонорович, погиб 24.6.1944.

КЛЕЩЕНКО Иван Дмитриевич, ряд. 1343-го сп, погиб 21.6.1944.

КОБОЗЕВ Федор Андреевич, ефр. 977-го зенитно-артиллерийского полка, погиб 27.2. 1944.

КОВАЛЕНКО Андрей Савельевич, р. в 1919, ст. серж., погиб 23.6.1944.

КОВАЛЕВ Антон Федорович, ряд. 489-го минометного полка, погиб 26.6.1944.

КОВАЛЕВ Ефим Николаевич, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

КОВАЛЕВ Иван Сергеевич, 188-я штрафная рота, погиб 24.6.1944.

КОВАЛЕВ Константин Михайлович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

КОВАЛЕВ Константин Степанович, ряд. 556-го сп, погиб 8.2.1944.

КОВАЛЕВ Михаил Данилович, погиб 24.6. 1944.

КОВАЛЕВ Михаил Степанович, ряд. 1345-го сп, погиб в 1944.

КОВЫРШИН Василий Дмитриевич, р. в 1905, ефр., погиб 4.3.1944.

КОЗЛОВ Александр Николаевич, ряд., погиб 25.12.1944.

КОЗЛОВ Александр Семенович, ряд., погиб 24.6.1944.

КОЗЛОВ Гавриил Кириллович, ряд. 1090-го сп, погиб 24.3.1944.

КОЗЛОВ Ефим Иванович, ряд. 339-го сп, погиб 25.2.1944.

КОЛДИН Николай Иванович, р. в Воронежской обл., с. Михайловка, ефр., п/п 53463, погиб 24.6.1944.

КОЛЕСНИК Михаил Ефимович, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

КОЛЕСНИКОВ Степан Захарович, ряд., погиб 25.2.1944.

КОНДРАТЕНКО Василий Павлович, р. в Черниговской обл., Сосницкий р-н, с. Кнуты, 188-я штрафная рота, погиб 24.6.1944.

КОНДЮРИН Григорий Никитович, р. в Удмуртии, д. Черный Слоник, ефр., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

КОНОНОВИЧ Николай Иванович, р. в Гомельской обл., ряд. 1348-го сп, погиб 24.6.1944.

КОНОПЛЕВ Василий Яковлевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Великий Бор, ряд. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

КОНЦЕДАЛОВ Иван Митрофанович, р. в 1901, погиб 24.6.1944.

КОПАЕВ Митрофан Алексеевич, погиб 24.6.1944.

КОРЕЛОВ Михаил Леонович, р. в 1903, п/п 4314, погиб 16.7.1941.

КОРНИМЫШ Семен Ильич, р. в 1917, ряд. 1022-го сп, погиб 24.2.1944.

КОРОБКОВ Алексей Алексеевич, р. в г. Баку, гв. лейт., погиб 24.6.1944.

КОРОТКИЙ Иван Евсеевич, р. в Гомельской обл., ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

КОРСАКОВ Алексей Алексеевич, ст. серж. 1088-го сп, погиб 23.6.1944.

КОСТЮК Иван Родионович, р. в Брянской обл., д. Косенки, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

КОТЕЛЬКОВ Семен Дмитриевич, р. в Гомельской обл., Рогачевский р-н, д. Новая Алешня, ряд. 1019-го сп, погиб 23.6.1944.

КОТОЛУПОВ Петр Иванович, р. в Краснодарском крае, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

КОШЕЛЬКОВ Семен Дмитриевич, ряд., погиб 23.6.1944.

КРАМАРЕНКО Платон Карпович, ряд., погиб 23.9.1942.

КРАУЗОВ Владимир Егорович, ряд., п/п 01916, погиб 25.2.1944.

КРЕМЗУКОВ Афанасий Павлович, мл. серж., погиб 23.6.1944.

КРУГЛОВ Николай Васильевич, р. в 1906, ряд., погиб 25.2.1944.

КРУТОВ Николай Васильевич, р. в 1906 в г. Орел, ряд., погиб 25.2.1944.

КУБАРОВ Яков Федорович, р. в Могилевской обл., Быховский р-н, д. Пахарь, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

КУЖЕЛЕВ Павел Михайлович, р. в Гомельской обл., д. Прудок, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Петр Васильевич, р. в Самарской обл., ряд., п/п 08894, погиб 25.6.1944.

КУЗЬМИН Леонид Николаевич, р. в Марийской АССР, ряд., п/п 63463, погиб 27.6.1944.

КУЛЕЩОВ Василий Антонович, р. в Могилевской обл., Быховский р-н, д. Круглица, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

КУЛИКОВ Иван Иванович, р. в Челябинской обл., с. Злоказово, серж. 1020-го сп, погиб 16.4.1944.

КУЛУМБЕТОВ Приджан, ряд., п/п 39826, погиб 23.6.1944.

КУПИКО Арсений Григорьевич, ряд., погиб 24.6.1944.

КУРЕНОК Филипп Парфенович, р. в 1906 в Могилевской обл., д. Тарасово, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

КУРСАКОВ Дмитрий Дмитриевич, р. в Удмуртии, г. Ижевск, серж. 1000-го сп, погиб 25.2.1944.

КУТУЗОВ Владимир Андреевич, р. в г. Калуга, лейт. 391-го сп, погиб 24.6.1944.

КУЧИН Никанор Иванович, р. в 1897 в Костромской обл., д. Ракитиха, ряд., 4-й санитарный батальон, умер от ран 28.6.1944.

ЛАПТЕВ Александр Дмитриевич, ряд., погиб 23.6.1944.

ЛАРИН Иван Степанович, лейт. 391-го сп 170-й сд, погиб 24.6.1944.

ЛАХРИН Михаил Игнатьевич, ряд. 1090-го сп, погиб 23.2.1944.

ЛЕБЕДЕВ Василий Николаевич, р. в 1914, ефр., п/п 39826, погиб 23.2.1944.

ЛЕВАНЬКОВ Федор Иванович, ряд. 1013-го сп, погиб 13.4.1944.

ЛЕГОШИН Василий Степанович, ряд., п/п 4421, погиб 17.7.1941.

ЛЕЗНЫЙ Тимофей Федорович, р. в 1925, мл. серж. 1018-го сп, погиб 25.6.1944.

ЛЕМЕШУК Василий Ефимович, ряд., п/п 3984, погиб 24.6.1944.

ЛЕСИМЕНКО Захар Тимофеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 6.12.1943.

ЛЕШЕВ Петр Павлович, ряд. 1022-го сп, погиб 24.2.1944.

ЛИТВЯКОВ Антон Михайлович, ст. серж. 1018-го сп, п/п 39826, погиб 30.6.1944.

ЛОГИНОВ Владимир Андреевич, р. в 1918, ст. лейт., п/п 55658, погиб 26.6.1944.

ЛУКАШЕНКО Прокофий Леонтьевич, ряд., погиб 25.2.1944.

ЛУТЦЕВ Василий Федорович, серж., погиб 29.2.1944.

МАДУДИН Федор Тарасович, ряд. 1018-го сп, погиб 12.4.1944.

МАКАРЕВИЧ Константин Михайлович, ряд., п/п 1916, погиб 25.2.1944.

МАКАРЕНКОВ Алексей Петрович, р. в 1922, серж., п/п 08084, погиб 25.6.1944.

МАКЕЕВ Тарас Феоктистович, ряд., п/п 39826, погиб 23.2.1944.

МАЛЕНКОВ Иван Кондратьевич, р. в 1901, п/п 4314, погиб 16.6.1944.

МАЛЬКОВ Иван Агафонович, ряд. 1348-го сп, погиб 26.6.1944.

МАНДАРИА Бариаб Алибакович, р. в 1915, ряд., п/п 39826, погиб 23.2.1944.

МАНДРУСОВ Владимир Павлович, р. в 1925, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

МАНЬКОВ Никита Яковлевич, ряд., п/п 01916, погиб 25.2.1944.

МАРТЫНЕНКО Иван Антонович, мл. серж., умер от ран 25.6.1944.

МАТВЕЕНКО Прокоп Яковлевич, ряд., погиб 25.2.1944.

МАТВИЕНКО Александр Ефимович, ряд., п/п 07025, погиб 23.2.1944.

МАТЮШИН Егор Степанович, лейт. 391-го сп, погиб 24.6.1944.

МАШУТИН Петр Григорьевич, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

МЕЛЬНИКОВ Степан Иванович, 1348-й сп, погиб 24.6.1944.

МЕТЕЛИЦА Василий Ульянович, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

МЕШКОВ Илья Федорович, р. в 1906, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

МЕШУЛКИН Терентий Ермолаевич, серж. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

МИСАК Николай Федорович, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

МИТЬКО Петр Иванович, ряд. 977-го зенитного артполка, погиб 27.2.1944.

МИХАЛИЦКИЙ Кузьма Иосифович, ряд. 164-го сп, погиб 26.6.1944.

МИХЕЕВ Алексей Терентьевич, ряд. 1090-го сп, погиб 24.3.1944.

МИШИН Платон Семенович, ряд. 1348-го сп, погиб 24.6.1944.

МОИСЕЕНКО Афанасий Федосович.

МОРОЗ Иван Климович, р. в г. Артемовск Донецкой обл., ст. серж. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

МОРОЗОВ Вениамин Алексеевич, р. в Ярославской обл., д. Выползово, ряд., п/п 08984.

МОШКОВ Георгий Иванович, р. в г. Ленинграде, ряд., погиб 14.3.1944.

НАЗАРЕНКО Михаил Петрович, р. в Черниговской обл., Бахмачский р-н, с. Бахмач, гв. ряд., п/п 81173, погиб 25.6.1944.

НАУМЕНКО Григорий Адамович, р. в Гомельской обл., д. Горновичи, ряд., п/п 0913, погиб 25.2.1944.

НАУМОВ Терентий Дмитриевич, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

НЕВЕРОВ Григорий Яковлевич, р. в Алтайском крае, Бийский р-н, с. Усетское, ефр. 1013-го сп, погиб 23.6.1944.

НЕУДАХИН Иван Семенович, р. в 1925 в Тамбовской обл., с. Верщина, старш., п/п 08984, погиб 23.6.1944.

НИКИТИН Георгий Георгиевич, р. в Гомельской обл., ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

НИКИТИН Семен Егорович, серж. 510-го сп, погиб 27.6.1944.

НИКИТЧЕНКО Петр Гаврилович, п/п 63463, погиб 24.3.1944.

НИКМАЗАНОВ Гализман, р. в Татарии, ряд., п/п 01069, погиб 24.6.1944.

НИКУЛИН Иван Сергеевич, р. в Московской обл., Химкинский р-н, с. Алабушево, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

НОВАЖЕЕВ Леонид Андреевич, ряд., погиб 25.2.1944.

НОВИКОВА Клавдия Михайловна, ефр. 1022-го сп, погибла 23.2.1944.

НОСКОВ Николай Николаевич, р. в Екатеринбургской обл., г. Богдановичи, ст. лейт., погиб 24.6.1944.

НУСУЕВ Давид Писахович, старш., погиб в июне 1944.

ОВЧИННИКОВ Виталий Маркович, р. в Черниговской обл., с. Кувечичи, ряд. 1348-го сп, погиб 24.6.1944.

ОВЧИННИКОВ Тимофей Алексеевич, р. в Бурятии, с. Гашей, ряд. 1065-го сп, погиб 26.6.1944.

ОГОРОДОВ Максим Григорьевич, р. в Кировской обл., с. Галино, ряд., п/п 06435, погиб 25.2.1944.

ОКУНЕВ Михаил Филиппович, мл. серж. 755-го сп, погиб в 1944.

ОРЛОВ Иван Егорович, р. в 1925 в Курской обл., Касторенский р-н, с. Ольховатка, ряд., п/п 68984, погиб 25.6.1944.

ОСАДЧИН Леонид Андреевич, р. в Кемеровской обл., Кемеровский р-н, д. Симы, ефр., п/п 29532, погиб 24.6.1944.

ОСЕЧКИН Александр Федорович, р. в Ставропольском крае, г. Пятигорск, 48-я штрафная рота, погиб 24.6.1944.

ОСТАПЕНКО Василий Иванович, р. в Черниговской обл., с. Савенки, ряд., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

ПАВЛИКОВ Кирилл Карпович, р. в Калужской обл., д. Паливка, ряд., погиб 25.2.1944.

ПАВЛЮКОВ Николай Иванович, р. в 1924 в Сумской обл., Глуховский р-н, с. Барановка, серж., погиб 24.6.1944.

ПАНОВ Дмитрий Михайлович, р. в 1908, погиб 16.7.1941.

ПАРФЕНТЬЕВ Юрий Иванович, р. в Тверской обл., д. Павлушково, ряд., погиб 24.6.1944.

ПАШКОВ Владимир Васильевич, р. в Екатеринбурге, ряд., погиб 24.6.1944.

ПЕРЕЛЫГИН Павел Иванович, р. в Ставропольском крае, Кочубеевский р-н, с. Балахоновка, ряд., погиб 24.6.1944.

ПЕТРУНЯ Павел Данилович, р. в 1903 в Сумской обл., Конотопский р-н, с. Вязовое, ряд., п/п 63463, погиб 25.6.1944.

ПЕТРЯЕВ Михаил Тихонович, р. в г. Батайск Ростовской обл., мл. лейт. 668-го артполка, погиб 24.6.1944.

ПЕШКОВ Павел Игнатьевич, ряд. 1343-го сп, погиб 26.6.1944.

ПЛАТОНОВ Михаил Николаевич, ефр. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ПЛОТКА Иван Петрович, р. в Орловской обл., Красноармейский р-н, с. Селец, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

ПОМИГАЛОВ Николай Иннокентьевич, р. в Курганской обл., с. Мендерка, ст. серж., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

ПОНОВСКИЙ Герасим Кондратьевич, мл. серж. 108-й танковой бригады, погиб 24.6.1944.

ПОЧЕЧУЕВ Егор Михайлович, р. в Орловской обл., с. Глинец, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ПРИХОДЬКО Филипп Николаевич, р. в Гомельской обл., ряд., 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

ПРОВЕШНЫЙ Иван Иванович, р. в Воронежской обл., д. Надеждино, ефр., погиб 24.6.1944.

ПРОКОПЕНКО Сергей Евгеньевич, р. в Гомельской обл., Костюковичский р-н, д. Жуковка, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ПРОКОПЕНКО Федор Ефимович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

ПУДОВКИН Иван Васильевич, р. в Волгоградской обл., ст. серж. 1118-го сп, погиб 23.6.1944.

РАХМАНОВ Сузак, р. в 1913 в Ферганской обл., Узбекистан, с. Хаджолбад, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

РЕВЗЯКОВ Егор Павлович, р. в Тульской обл., Ефремовский р-н, д. Стрельцы, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

РЖАВИТИН Михаил Иванович, ряд., п/п 08984, погиб 23.6.1944.

РОГОЖНИКОВ Вячеслав Анатольевич, р. в Пермской обл., ряд., п/п 08984, погиб 30.7.1944.

РОЖКОВ Иван Михайлович, р. в 1910 в Липецкой обл., д. Садовая, мл. серж. 1018-го сп, погиб 5.5.1944.

РОМАНОВ Владимир Михайлович, серж., погиб 23.2.1944.

РУЗЫЕВ Надан, р. в Узбекистане, п. Тохчиян, ряд., погиб 23.6.1944.

РУМЯНЦЕВ Михаил Васильевич, ефр. 27-го артиллерийского полка, погиб 24.6.1944.

РЫБИН Алексей Николаевич, р. в Московской обл., Ступинский р-н. д. Юсупова, ефр., п/п 70567, погиб 23.6.1944.

РЫБИН Николай Терентьевич, р. в Орловской обл., Колпнянский р-н, д. Лимовое, ряд., п/п 33095, погиб 19.6.1944.

РЫБЧИН Степан Ермолаевич, р. в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Михайловское, ст. серж., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

РЯЗАНЦЕВ Митрофан Павлович, р. в 1917, ст. серж. 210-го отдельного батальона, погиб 24.6.1944.

САВОСЬКИН Иван Васильевич, ряд. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

САМОХИН Герасим Максимович, р. в Калужской обл., Калужский р-н, ряд. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

САТИН Николай Александрович, р. в Липецкой обл., д. Масловка, ряд., погиб 24.6.1944.

САФОНОВ Амателий Георгиевич, р. в 1921, ст. лейт., погиб 24.6.1944.

САФОНОВ Михаил Федорович, р. в Волгоградской обл., ряд., погиб 24.6.1944.

САЧКОВ Василий Никитович, р. в Воронежской обл., Новохоперский р-н, мл. серж., п/п 2100 -Б, погиб 24.6.1944.

СВИРИДКИН Василий Алексеевич, р. в 1922 в Тульской обл., д. Клешня, ефр., п/п 01157, погиб 23.2.1944.

СЕМЕНОВ Иван Егорович, ряд., п/п 63463, погиб 25.6.1944.

СЕРГЕЕВ Дмитрий Денисович, мл. серж., п/п 49936, погиб 5.5.1944.

СЕРГИЕНКО Дмитрий Артемович, гв. серж. 339-го сп, погиб 25.11.1943.

СЕРЕГИН Пимен Николаевич, ряд., погиб 25.2.1944.

СЕЧЕНОВ Алексей Иванович, серж., погиб 12.5.1944.

СЕЧИН Петр Петрович, р. в 1923, ряд., п/п 73744, погиб 2.3.1944.

СИДОРЫШИН Григорий Семенович, р. в 1923, ряд., п/п 6884, погиб 25.6.1944.

СИХОРУЛИДЗЕ Карп Юсупович, серж. 9773-го артиллерийского полка, погиб 27.2.1944.

СКОБЦОВ Алексей Александрович, р. в 1923, мл. серж., п/п 0884, погиб 24.6.1944.

СЛЕПОКУРОВ Константин Михайлович, ефр. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

СМАЧЛОВ Григорий Николаевич, мл. лейт., погиб 20.7.1944.

СМЕЛОВ Константин Филиппович, ряд., погиб 25.2.1944.

СМЕРНИЦКИЙ Егор Яковлевич, серж., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

СМИРНОВ Анатолий Георгиевич, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

СМИРНОВ Георгий Николаевич, ефр. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

СОЛОВЬЕВ Тимофей Савельевич, ряд. 239-го сп, погиб 24.2.1944.

СТАРШИНОВ Павел Петрович, р. в Квазахстане, г. Семипалатинск, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

СТЕПАНЕНКО Илья Афанасьевич, ряд., погиб 24.4.1944.

СТЕПАНЕНКО Михаил Сергеевич, ряд. 1022-го сп, погиб 25.2.1944.

СТУКАЛО Андрей Тимофеевич, р. в Черниговской обл., Щарский р-н, д. Хворост, ряд. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

СЮСЬКИН Тихон Калинович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

ТАРАВКОВ Николай Лукич, мл. лейт., п/п 63529, умер от ран 23.6.1944.

ТАРАНЕНКО Иван Иванович, серж. 1348-го сп, погиб 28.7.1944.

ТАРАСОВ Сергей Иванович, р. в 1926, ряд. 169-го отдельного стрелкового полка, погиб 26.6.1944.

ТАРНОВСКИЙ Михаил Степанович, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ТАТАРИНОВ Петр Константинович, ряд., п/п 63463, погиб 25.6.1944.

ТЕПЛЯШИН Михаил Михайлович, лейт., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

ТЕРЕХОВ Василий Павлович, р. в 1925, ст. серж., погиб 4.12.1943.

ТИМОШКИН Иван Яковлевич, ряд. 1022-го сп, погиб 24.2.1944.

ТИТОВ Иван Иванович, ряд. 1348-го сп, погиб в июне 1944.

ТИТОВ Иван Константинович, ряд. 1348-го сп, погиб 24.6.1944.

ТКАЧЕВ Николай Иванович, ряд. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

ТРИШКИН Максим Васильевич, р. в 1926, ряд., п/п 63463, погиб 24.6.1944.

ТУКТАРЕВ Каюн Абдулович, старш. 336-го гв. полка, погиб 20.5.1944.

ТУПИКОВ Николай Семенович, ряд., п/п 08984, погиб 24.6.1944.

ТУРАНОВ Михаил Григорьевич, ряд., п/п 08934, погиб 24.6.1944.

ТЯЧНИЙ Николай Митрофанович, ряд. штаба 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

УЖВА Павел Кузьмич, р. в 1918, кап. 1018-го сп, погиб 23.2.1944.

ФАДЕЕВ Алексей Андреевич, рядовой, погиб 25.2.1944.

ФЕДОРОВ Александр Алексеевич, мл. серж. отдельной разведроты, погиб 31.5.1944.

ФЕДОРОВ Александр Тимофеевич, ряд., умер от ран 18.11.1943.

ФЕДОРОВ Анатолий Иванович, ряд., умер от ран 18.11.1943.

ФЕДОСЕЕНКО Василий Филиппович, ряд. 1345-го сп, погиб 24.6.1944.

ФЕДОСЕЕНКО Егор Иванович, серж. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ФЕДОТОВ Константин Никитович, ряд., п/п 39826, погиб 23.2.1944.

ФЕДУЛОВ Борис Максимович, мл. серж., п/п 63523, умер от ран 24.6.1944.

ФИЛАТОВ Леонид Федорович, ряд. 108-й танковой бригады, погиб 24.6.1944.

ФОФОНОВ Андрей Владимирович, ст. серж., погиб 12.5.1944.

ФРАНКОВ Павел Тимофеевич, ряд., погиб 24.6.1944.

ХАДАНОВИЧ Михаил Трофимович, ефр. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

ХАЙРУЛИНОВ Джумахай, мл. серж., п/п 39826, погиб 23.6.1944.

ХАМАЕВ Рамазан, серж. 1348-го сп, погиб 24.6.1944.

ХАРИТОНОВ Филипп Иванович, ряд., п/п 39095, погиб 5.8.1944.

ХАЧАТРЯН Ерванд Оганесович, р. в 1904, ряд., п/п 33095, погиб.

ХЛЕБНИКОВ Яков Федорович, р. в 1914, ряд. 1022-го сп, погиб 25.2.1944.

ХМЫЛОВ Евстафий Ильич, серж., п/п 00984, погиб 24.6.1944.

ХОЛОША Николай Петрович, р. в 1924, ряд. 1018-го сп, погиб 23.7.1944.

ЦАРТ Александр Иванович, ряд. 1000-го сп, погиб 25.2.1944.

ЦАРЬКОВ Иван Никитович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

ЧАЮН Василий Яковлевич, р. в 1926, ряд., погиб 23.6.1944.

ЧЕПИК Иван Борисович, ряд. 1080-го сп, погиб 25.2.1944.

ЧЕРНЕНКО Исаак Петрович, р. в 1923, погиб 24.6.1944.

ЧЕРНИКОВ Евгений Никитович, р. в 1924, ряд. 1890-го артиллерийского полка, погиб 24.6.1944.

ЧЕРНЫЙ Никита Кондратьевич, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

ЧЕРНЫШКОВ Алексей Петрович, серж., п/п 03762, погиб 24.6.1944.

ЧЕРНЯКОВ Федор Игнатьевич, мл. серж. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ЧЕЧЕТКИН Тимофей Федорович, погиб 24.6.1944.

ЧИРКОВ Алексей Андреевич, р. в 1924, мл. серж., п/п 35704, погиб 15.6.1944.

ЧИШИН Георгий Сергеевич, 188-я штрафная рота, погиб 24.6.1944.

ЧУБАКОВ Куприян Денисович, ряд., п/п 63463, погиб 26.6.1944.

ЧУГАНОВ Михаил Андреевич, р. в 1906, ряд., п/п 39826, погиб 25.2.1944.

ЧУРСИН Павел Григорьевич, р. в 1910, ряд., погиб. 2.3.1944.

ШАБУНИН Иван Нилович, серж., п/п 18774, погиб 25.6.1944.

ШАБУРОВ Григорий Кузьмич, р. в 1903, ряд., погиб 25.2.1944.

ШАЙКА Семен Федорович, ряд. 162-й штрафной роты, погиб 24.6.1944.

ШАМШУТРИНОВ Фейзрехман, ефр., погиб 24.6.1944.

ШЕВЦОВ Михаил Демьянович, ряд. 1090-го сп, погиб 25.2.1944.

ШЕВЧЕНКО Степан Павлович, серж. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ШЕЛИГА Николай Федорович, р. в Полтавской обл., серж., п/п 63463, погиб 25.6. 1944.

ШИШОВ Михаил Михайлович, ряд. 1000-го сп, погиб 25.2.1944.

ШКЛЯРОВ Иван Григорьевич, мл. серж. 1000-го сп, погиб 25.2.1944.

ШКУРАТОВ Илларион Андреевич, ряд., погиб 20.5.1944.

ШОПИН Яков Никитович, ряд., погиб 20.5.1944.

ШОХИН Николай Герасимович, ряд. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

ШПАКОВ Василий Васильевич, ряд. 1348-го сп, погиб 21.6.1944.

ШУЛЯК Василий Саввович, ряд., п/п 47896, погиб 25.6.1944.

ШУЛЯКИН Иван Ефимович, командир взвода 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ЩЕКИН Федор Григорьевич, ряд., п/п 08984, погиб 25.6.1944.

ЩЕРБИН Федор Маркович, ряд. 1018-го сп, погиб 23.3.1944.

ЮДИН Алексей Матвеевич, ряд., погиб 25.2. 1944.

ЮРЧЕНКО Александр Иванович, ряд., погиб 23.7.1944.

ЯГНЮКОВ Иван Федорович, р. в 1925, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

ЯКОВЕНКО Афанасий Степанович, р. в 1903, ряд., п/п 47869, погиб.

ЯКОВЛЕВ Юрий Васильевич, р. в 1924, лейт. 1090-го сп 323-й сд, погиб 24.2.1944.

ЯНОВСКИЙ Антон Владиславович, серж., погиб 25.2.1944.

ЯШАГУЛОВ Салах, ряд., п/п 23539, погиб 25.6.1944.

ЯЩЕНКО Алексей Федорович, ряд. 1018-го сп, погиб 23.6.1944.

* * *

БАЧУРА Петр Антонович, р. в 1925, ряд., погиб 24.6.1944.

БОБУЧЕНКО Трифон Иосифович, р. в 1900, погиб 25.2.1944.

БУРОВ Андрей Гаврилович, умер от ран 24.6.1944.

ГОЛЬДФЕР Лейб Микель, р. в 1912, погиб 24.6.1944.

ГРИНЬКОВ Иван Титович, р. в 1924, погиб 23.6.1944.

ГРИЦКОВ Андрей Иванович, р. в 1925, погиб 23.6.1944.

ДМИТРИЕВ Петр Кузьмич, р. в 1919, ряд., погиб 25.2.1944.

ДРОБНЫЙ Иван Дорофеевич, р. в 1912, погиб 24.6.1944.

ЕМЕЛЕНКО Алексей Гаврилович, р. в 1907, ряд., погиб 23.6.1944.

ЕМЕЛЬЯНЧЕНКОВ Макар Ермолаевич, р. в 1908, ефр., погиб 23.6.1944.

ЗАРЕЦКИЙ Егор Филиппович, р. в 1907, ряд., погиб 25.2.1944.

КИРИЧЕНКО Петр Гаврилович, р. в 1910, ряд., погиб 25.2.1944.

КОЩЕЕВ Степан Федорович, мл. лейт., погиб 24.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Арифан Агафонович, р. в 1906, ряд., погиб 23.6.1944.

ЛУКЬЯНЕНКО Макар Денисович, р. в 1910, ряд., погиб 24.6.1944.

НЕМЧЕНКО Макар Андреевич, р. в 1909, ряд., погиб 23.6.1944.

ПРИТУЛА Петр Иванович, р. в 1925, ряд., погиб 24.6.1944.

РЕВИЦКИЙ Захар Андреевич, р. в 1899, ряд., погиб 25.2.1944.

ТИМОХОВ Григорий Тимофеевич, р. в 1915, ряд., погиб 25.2.1944.

ТУЗОВ Михаил Павлович, р. в 1922, ефр., погиб 23.6.1944.

УБЕЙКОБЫЛО Николай Григорьевич, умер от ран 24.6.1944.

ФРОЛОВ Тимофей Игнатьевич, р. в 1909, ряд., погиб 9.4.1944.

ХУБАРОВ Яков Федорович, р. в 1910, ряд., погиб 25.2.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДРУТСКОМ ЛЕСНИЧЕСТВЕ

БАМАТОВ Етум, ряд. 1324-го сп, погиб 24.6.1944.

ВОЙТОВ Николай Егорович, ст. серж., п/п 37733, погиб 25.2.1944.

ГЕРВИС Шлема Хаймович, ефр. 250-го сп, погиб 23.2.1944.

ГНЕТОВ Тихон Степанович, ряд., погиб 24.6.1944.

ЕГОРОВ Гавриил Евстратович, серж. 91-го сп, погиб 1.5.1944.

ЖЕРЕБЦОВ Андрей Алексеевич, р. в 1914, ряд., погиб 25.2.1944.

ИВАНЧИКОВ Петр Егорович.

КОВАЛЕНКО Василий Андреевич, погиб 14.2.1944.

КУБРАК Николай Семенович, лейт., погиб 24.6.1944.

ЛИТВИНОВ Владимир Федорович, ряд., погиб 24.6.1944.

ЛОБАНОВ Василий Васильевич, ряд., погиб 24.6.1944.

ЛЯХОВ Михаил Титович, ряд., погиб 24.6.1944.

МОРОЗОВ Афанасий Никитович, ефр. 250-го сп, погиб 27.2.1944.

ОДИНОЧКИН Иван Афанасьевич, р. в Гомельской обл., ряд., п/п 43408, погиб 6.3.1944.

ОРАБЕЙ Андрей Николаевич, р. в г. Ворожба, Сумская обл., ряд. 265-й штрафной роты, погиб 24.6.1944.

ПАШКОВСКИЙ Иван Яковлевич.

ПЕТРОВ Иван Петрович, ряд., погиб 24.6.1944.

РЯБКОВСКИЙ Владимир Максимович, р. в Брянской обл., старш., погиб 24.6.1944.

САВОСТЬЯНОВ Петр Алексеевич, ряд., погиб 24.6.1944.

СИДОРЕНКО Николай Ефимович, р. в 1922, погиб 14.2.1944.

СИРОТИН Василий Акимдинович, ряд. 275-го отд. штрафного батальона, погиб 24.6.1944.

ТЕРЕХИН Федор Федорович, р. в 1916, ряд., погиб 24.6.1944.

ТИМОШЕНКО Михаил Иванович, р. в 1908, ряд., погиб 11.5.1944.

ЮРКИН Егор Петрович, ряд., п/п 37733, погиб 27.2.1944.

ЯКОВЛЕВ Михаил Давыдович, ряд., погиб 9.4.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ОЗЕРИЩЕ

АКИМОВ Николай Иванович, ряд., п/п 37733, погиб 24.2.1944.

АНДРЕЕНКО Степан Григорьевич, ряд. 336-го гв. сп, погиб 22.2.1944.

БАРБАТЬКО Александр Алексеевич, р. в 1923, ряд., погиб 22.2.1944.

БЕЛОУС Петр Григорьевич, ряд., умер от ран 25.2.1944.

БЕССОНОВ Федор Иванович, мл. серж., погиб 24.2.1944.

БОРДОВСКИЙ Иван Лукьянович, ряд., погиб 24.6.1944.

ДУЙНЕБАЕВ Нурбет, р. в 1904, старш., умер от ран 26.2.1944.

ЗАКОРЖЕВСКИЙ Иван Гаврилович, р. в 1899, ефр., п/п 24915 В, погиб 23.2.1944.

КОРЕНЬКОВ Владимир Яковлевич, р. в Смоленской обл., Духовищенский р-н, д. Заборье, ряд. 347-го сп, погиб 22.2.1944.

ЛИСИН Александр Григорьевич, ст. серж., умер от ран 26.2.1944.

МЕЩАНЮК Григорий Аверьянович, р. в 1910, погиб 24.6.1944.

МИНОВ Тимофей Кузьмич, погиб 22.2.1944.

МОСЯКОВ Иван Захарович, ряд., погиб 22.2.1944.

НОСЬКИН Василий Иванович, р. в Оренбургской обл., ряд., погиб 2.3.1944.

ПЫЛИЩЕВ Константин Петрович, р. в Гомельской обл., д. Костюковка, ряд., умер от ран 25.2.1944.

СОРОКОВЫХ Иван Петрович, серж., п/п 250, погиб 25.2.1944.

ТЕРЕХОВ Егор Михайлович, серж., погиб 24.6.1944.

ФЕДОТОВ Афанасий Алексеевич, ряд. 336-го сп, погиб 22.2.1944.

ФЕДОТОВ Прокофий Антонович, погиб.

ФИЛАТОВ Николай Николаевич, серж. 347-го сп, погиб 22.2.1944.

ЧУЕВ Даниил Иванович, ряд., погиб 25.2.1944.

ЧУЕВ Тихон Фролович, ряд., умер от ран 26.2.1944.

ЯШКОВ Павел Николаевич, ефр., погиб 25.2.1944.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ СТАНЬКОВ

АВДЮКОВ Д. Е., ст. лейтенант.

АЖУРОВ Бофа, р. в 1922.

АЗАНБАРОВ Таким, р. в 1898.

АЛЕКСАНДРОВСКИЙ Яков Сергеевич, ряд., умер от ран 29.2.1944.

АЛЕКСЕЕВ Алексей Михайлович, р. в Брянской обл., г. Сураж, ряд. 1086-го сп, умер от ран 14.4.1944.

АНДРЕЕНКО П. С.

АНИКИМ Владимир Андреевич, р. в 1923, лейт. 8-й самоходной артиллерийской бригады, погиб 24.6.1944.

АНИЩЕНКО Н. М.

АНФЕРОВ Петр Лукич, р. в 1903 в Тамбовской обл., с Грибоедово, мл. серж., п/п 02848, умер от ран 1.3.1944.

АНЬЧИКОВ Михаил Романович, ряд., погиб 21.6.1944.

АРАРАТОВ Арарат, р. в 1925, ряд., погиб в 1944.

АРТАМОНОВ Василий Васильевич, р. в 1924 в Тульской обл., Каменский р-н, серж., погиб 24.4.1944.

АРЧЕМАШВИЛИ Николай Лазаревич, р. в 1925, погиб 10.6.1944.

АФИЧУК В. Д.

АХАПКИН Михаил Иванович, серж., умер от ран 27.4.1944.

АХМЕТЫГИН Годыл.

АШИРОВ Авезмурад, ряд., п/п 47932, погиб 23.2.1944.

БАЕВ Б. А., р. в 1905.

БАЙМУРАНОВ Югул, р. в 1898, ряд., погиб в 1944.

БАЛАБУЕВ И. М.

БАРАНКИН Михаил Сергеевич, р. в Нижегородской обл., д. Большая Ельня, погиб 23.2.1944.

БАРАНОВ Григорий Фролович, р. в. Тульской обл., ефр., погиб 23.6.1944.

БАРАНОВ Дмитрий Герасимович, р. в Брянской обл., Севский р-н, с. Зерново, погиб 10.3.1944.

БАРКОВ Иван Григорьевич, р. в Гомельской обл., г. Добруш, ряд., погиб 23.2.1944.

БАРКОВСКИЙ И. В., р. в 1895.

БАСАНОВ П. Р.

БАФТРЕЛЬ Виктор Павлович, погиб 18.6.1944.

БЕГЛИЕВ Ажда, р. в Туркмении, ряд. 916-го сп 250-й сд, погиб 26.6.1944.

БЕЗОБРАЗОВ Алексей Иванович, умер от ран 27.6.1944.

БЕЛЕВЦЕВ Леонид Иванович, р. в Москве, ряд., п/п 02848, погиб 22.3.1944.

БЕЛЕЦКИЙ Петр Анисимович, ряд. 916-го сп 250-й сд, погиб 20.6.1944.

БЕЛЬШИН В. С., лейтенант.

БЕРЕЗИН В. А.

БЕРЕЗОВСКИЙ Роман Степанович, р. в 1925, ряд., погиб 23.6.1944.

БИСКИН А. В.

БЛИНКОВ Пантелей Алексеевич, ряд., п/п 02848, умер от ран 10.4.1944.

БЛОХА Алексей Терентьевич, ряд., п/п 54303, погиб 22.6.1944.

БОГДАНОВ Павел Тимофеевич, р. в 1911, старш., погиб 1.7.1944.

БОГОТЦАРЕВ Н. П.

БОЖРАБЕНКО У. В.

БОРИСЕНКО Антон Корнеевич, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, д. Глыбочка, ряд., п/п 47965, погиб 28.2.1944.

БОРОДУЛЯ Антон Степанович, р. в 1911, ряд., п/п 02848, погиб 2.3.1944.

БОТРЕБЕНОВ У. В., рядовой.

БОЧАРОВ Алексей Алексеевич, р. в 1900, серж., умер от ран 1.3.1944.

БУДЕННЫЙ Матвей Александрович, ряд., п/п 02848, умер от ран 2.3.1944.

БУЛАНОВ Борис Николаевич, р. в 1924, ст. серж., умер от ран 1.7.1944.

БУРДУКОВСКИЙ Виктор Дмитриевич, ст. серж. 250-й сд, погиб 27.2.1944.

БЫКАДОРОВ Александр Васильевич, ряд., погиб 25.2.1944.

БЫКОВ Василий Иванович, ефр. 829-го артполка, погиб 12.3.1944.

ВАЗУЕВ, рядовой.

ВАЛЕНКО.

ВАЛЬКОВ Иван Владимирович, ряд., умер от ран 3.3.1944.

ВЕДЕНИН Алексей Иванович, ряд., п/п 06443, погиб 4.3.1944.

ВЕРШИНИН Александр Иванович, р. в 1915, ст. лейт., п/п 06545, умер от ран 25.2.1944.

ВЛАСОВ Алексей Данилович, р. в 1918, мл. серж., п/п 47392, погиб 20.6.1944.

ВОЙТЕНКОВ М. М., ряд. 258-го мотострелкового батальона 250-й сд, умер от ран 3.3.1944.

ВОЛКОВ Николай Николаевич, р. в 1926 в Ярославской обл., Угличский р-н, д. Филатовка, ряд., погиб в 1944.

ВОЛОБУЕВ Иван Максимович, р. в 1911, старш. 922-го сп, умер от ран 25.6.1944.

ВОЛОНКА Дмитрий Федосович, ряд. 1088-го сп, погиб 29.4.1944.

ВОЛЧЕНКОВ Геннадий Васильевич, мл. серж., умер от ран 25.6.1944.

ВОЛШИН Роман Федорович, р. в 1910, ряд., погиб в 1944.

ВОРОНИН Михаил Васильевич, старш. 8-й самоходной артбригады, погиб 24.6.1944.

ВОРОНИН Павел Федорович, р. в 1913, ряд., п/п 01704, погиб 24.6.1944.

ВОРОНОВ Алексей Кузьмич, мл. сержант.

ВЧЕРАШНИЙ Александр Андреевич, погиб 24.6.1944.

ВЯРНИСОВ, погиб.

ВЯТКИН Александр Николаевич, ряд., погиб 9.5.1944.

ГАВРИЛЕНКО Терентий Петрович, ряд., погиб 22.3.1944.

ГАЛЕПА Михаил Акимович, ряд. 1000-го сп, погиб 28.3.1944.

ГАЛЕТА Василий Петрович, ряд., погиб 25.6.1944.

ГАСАН Николай Кузьмич, ефр., погиб 13.3.1944.

ГАСЮК В. А., погиб.

ГВАРИШВИЛИ Джемал Хасанович, ряд., погиб 9.6.1944.

ГОЛОВИН Иван Андреевич, ряд., умер от ран 25.2.1944.

ГОЛОВИН Михаил Федотович, ряд., умер от ран 25.2.1944.

ГОЛОВКОВ Емельян Иванович, ст. серж., погиб 24.6.1944.

ГОРБАТЖАНОРОВ Латыф, р. в 1907, ряд., погиб в 1944.

ГОРБУНОВ Александр Григорьевич, мл. лейт., умер от ран 26.6.1944.

ГОРДЕЕНКО Ефим Демьянович, ряд., п/п 29565, погиб 13.3.1944.

ГОРДЕЙЧУК Николай Андреевич, р. в 1924, ряд., погиб.

ГОРЕНВЕШЕВ Яков Иванович, серж., умер от ран 14.3.1944.

ГОРКОВ Василий Васильевич, ряд., погиб 22.6.1944.

ГОРОХУДИЕВ С.

ГОРОШКО Алексей Никифорович, р. в 1910, ряд., умер от ран 14.3.1944.

ГРИБАНЦЕВ Никифор Григорьевич, ряд., п/п 56339, погиб 24.6.1944.

ГУБАНОВ Алексей Тимофеевич.

ГУДКОВ Павел Алексеевич, ст. серж., умер от ран 21.2.1944.

ГУЖЕВСКИЙ Николай Яковлевич, погиб 22.4.1944.

ГУЛЯЕВ А. М.

ГУЛЯЕВ Н. К.

ГУСЕВ Николай Петрович, ст. сержант.

ДВОРЕЦКИЙ Петр Иванович, ряд., умер от ран 26.6.1944.

ДЕКТЕРЮК И. М.

ДЕНИСЕНКО А. В.

ДЕНИСЕНКО Михаил Федорович, ряд., умер от ран 4.3.1944.

ДЕНИСЕНКО Федор Семенович, ряд., умер от ран 4.3.1944.

ДЕРУЖИНСКИЙ Иван Иванович, ряд., п/п 63408, погиб 23.2.1944.

ДЕРУЖИНСКИЙ Иван Никифорович, ряд., погиб 23.2.1944.

ДОБРОСЕЛЬСКИЙ Федор Иванович, ряд., умер от ран 26.6.1944.

ДОЛБНЕВ Федор Иосифович, р. в 1921, серж., погиб 10.11.1943.

ДОЛГОВ Афанасий Федорович, р. в 1907, ряд., умер от ран 9.3.1944.

ДОРОДНЫЙ Иван Яковлевич, рядовой.

ДОРОЩЕНКО Иван Семенович, п/п 63408, погиб 22.4.1944.

ДРОЗДОВ Александр Свиридович, р. в 1922, ряд., умер от ран 21.6.1944.

ДРОЗДОВ Иван Васильевич, р. в 1917, серж. 8-й самоходной артбригады, погиб 24.6.1944.

ДУБОДЕЛОВ Петр Иванович, р. в 1914, ряд., погиб 14.12.1943.

ДУЛЕТОВ Т. У.

ДУПЛИШЕВ Георгий Иванович, ряд. 916-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

ЕГОРОВ Филипп Михайлович, р. в Калужской обл., Хвостовичский р-н, пос. Негреевский, ряд., погиб 23.2.1944.

ЕЛИСТРАТОВ Николай Петрович, р. в 1927, ст. серж. 223-го танкового полка, погиб 25.6.1944.

ЕРМАШОВ Николай Федорович, ряд., погиб 9.6.1944.

ЕРМИН А. П., р. в 1902.

ЕРОХИН Алексей Петрович, ефр., п/п 54303, погиб 25.6.1944.

ЕРЫШ Лазарь Моисеевич, ряд., погиб 27.6.1944.

ЕФИМОВ Илья Павлович, ряд., погиб 23.6.1944.

ЖАБИН Тимофей Константинович, р. в 1903, ряд. 1088-го сп, погиб 30.4.1944.

ЖЕЛИХОВСКИЙ Владимир Семенович, р. в 1924, ряд. 850-го сп, погиб 24.6.1944.

ЖУКОВ Иван Петрович, серж., умер от ран 28.6.1944.

ЗАБИРОВ В. А., р. в 1909.

ЗАИРОВ Хайдула, ст. серж., 268-й отд. санбат, умер от ран 24.6.1944.

ЗАМАТАЕВ Алексей Трофимович, мл. серж., погиб 22.4.1944.

ЗАМЯТИН Алексей Григорьевич, р. в 1925, ряд., 2600-й эвакогоспиталь, умер от ран 3.8.1944.

ЗВАРЫКИН И. А., ряд., погиб.

ЗВАРЫКИН Иван Лукич, р. в 1924, ряд., умер от ран 25.6.1944.

ЗЕМЦОВ И. С.

ЗИМИН В. С.

ЗОЛОТАРЕВ Евгений Николаевич, подполк., погиб 24.6.1944.

ЗОЛОТАРЕВ Илья Иванович, ряд., погиб 6.4.1944.

ИВАНОВ А. И., рядовой.

ИВАНОВ Николай Ильич, ряд. 892-го сп 323-й сд, погиб 28.6.1944.

ИВАНОВ Павел Тимофеевич, р. в 1921, мл. серж., погиб 26.6.1944.

ИВАЩЕНКО Иван Дмитриевич, ряд., умер от ран 28.6.1944.

ИВЛЕВ Михаил Федорович, кап. 250-й сд, погиб 21.4.1944.

ИВЛЕВ Михаил Федосович, р. в 1909, капитан.

ИКМОДОЛОРЕВ.

ИЛЬЧЕНКО Дмитрий Николаевич, погиб 23.2.1944.

ИЛЬЯСОВ Борис Ильич, серж., умер от ран 21.6.1944.

ИЛЮХИН Константин Григорьевич, р. в 1924, мл. серж. 518-го сп, погиб 28.2.1944.

ИСМАГИЛОВ Хусаин Абдуллович, р. в 1904, мл. командир, умер от ран 28.2.1944.

ИУЗОВ В. А., мл. лейтенант.

КАБАНОВ Иван Андреевич, ст. серж. 457-го сп, погиб 27.2.1944.

КАБАРНЕВ М. М., сержант.

КАКУНИН Петр Петрович, ряд., умер от ран 24.6.1944.

КАКУШЕК.

КАЛАШНИКОВ Михаил Моисеевич, мл. серж. 8-й самоходной артиллерийской бригады, погиб 24.6.1944.

КАЛИНА Дмитрий Захарович, р. в 1889, ряд. 250-й сд, погиб 29.6.1944.

КАЛИНИН Григорий Илларионович, ряд., п/п 91810, погиб 2.3.1944.

КАМАЛЕЕВ И. И., погиб.

КАПЕЛЮХА Григорий Федорович, кап. 8-й самоходной артиллерийской бригады, погиб 24.6.1944.

КАЧАЕВ Кузьма Федорович, ряд., умер от ран 13.3.1944.

КАШЕЛЬ И. М., р. в 1909, погиб.

КИРИКОВ Сергей Павлович, ряд. 1090-го сп, умер от ран 25.3.1944.

КИРЧЕНКО Василий Демидович, мл. серж. 1086-го сп, умер от ран 25.6.1944.

КИСЛИЦЫН Иван Филиппович, ряд., погиб 18.4.1944.

КИСТИКОВ И. Д., погиб.

КИЧИЧИК Н. А.

КЛАПОВ Г. П.

КОБЕРНЫХ Иван Герасимович, ряд., 268-й отд. санбат, умер от ран 24.6.1944.

КОВАЛЕНКО Павел Григорьевич, р. в 1917, ряд., умер от ран 11.5.1944.

КОВАЛЕВ Александр Николаевич, ряд. 1086-го сп, умер от ран 4.4.1944.

КОВАЛЕВ Иван Никитович, ряд., погиб 24.6.1944.

КОГАН Борис, ст. лейт., погиб в 1944.

КОГАН С.

КОЗЛОВ Илья Сергеевич, ряд. 790-го сп, погиб 23.2.1944.

КОЗЛОВ Павел Александрович, ряд., умер от ран 3.3.1944.

КОЗЛОВ Прохор Павлович, ряд., п/п 63408, погиб 23.2.1944.

КОЗЫМЕНКО Андрей Мефодьевич, р. в Черкасской обл., ряд. 268-го отд. мотострелкового батальона, умер от ран 26.8.1944.

КОЗЮТОВ Михаил Герасимович, р. в Мордовии, с. Решетино, ряд., погиб 23.2.1944.

КОКОКИРОВ Федор Иванович, ряд., погиб 15.3.1944.

КОЛЕСНИЧЕНКО Василий Алексеевич, ряд., погиб 24.6.1944.

КОЛТУНОВ Семен Никитович, р. в 1915, лейт., погиб 25.6.1944.

КОМАНДОРЕВ С.

КОМАР Антон Дмитриевич, р. в 1924, серж., п/п 02861, погиб 24.6.1944.

КОМБАЕВ М. М.

КОНДРАТЕНКО Илья Л.

КОНДРАТЬЕВ Григорий Фадеевич, р. в Витебской обл., Городокский р-н, д. Гриньки, ст. лейт., умер от ран 22.6.1944.

КОНДРАТЮК Максим Афанасьевич, р. в 1910 в Томской обл., д. Колбинка, ряд., п/п 01916, погиб 10.3.1944.

КОНОВАЛЕНКО Яков Ильич, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Кошелево, ряд. 1088-го сп, умер от ран 20.3.1944.

КОПКОВ Н. Т.

КОРОВЯКОВ Андрей Федорович, р. в 1907 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Остроглядово, ряд., п/п 63408, погиб 23.2.1944.

КОРОТКЕВИЧ Даниил Иванович, р. в 1912, ряд., погиб в 1944.

КОРПЕНКОВ Андрей Герасимович, р. в Могилевской обл., Краснопольский р-н, д. Мариполье, серж. 916-го сп 250-й сд, погиб 25.6.1944.

КОСАРЕВ Федор Абрамович, ряд., умер от ран 10.3.1944.

КОСТИЦИН Василий Григорьевич, р. в Ярославской обл., Первомайский р-н, ряд., п/п 02848, умер от ран 18.4.1944.

КРАМАРЕВ Василий Фомич, р. в 1926 в Белгородской обл., Ракитянский р-н, с. Боброво, мл. серж., умер от ран 21.5.1944.

КРЕСОВ В. Д., р. в 1911, погиб.

КРИВОШЕЕВ Алексей Иванович, р. в Калужской обл., Сухиничский р-н, д. Морозово, серж., погиб 2.3.1944.

КРИМОВИЛИЙ Николай Л., р. в 1925, серж., погиб в 1944.

КРУПЕНКО Степан Леонович, р. в г. Гомель, ряд., п/п 02848, погиб 1.3.1944.

КРЮЧКОВ Егор Карпович, р. в 1902 в Тамбовской обл., Уметский р-н, с. Березовка, ряд., умер от ран 15.3.1944.

КУЗИН Илья Владимирович, ряд., погиб 21.4.1944.

КУЗНЕЦОВ Никита Афанасьевич, р. в Орловской обл., Урицкий р-н, д. Городище, серж., умер от ран 26.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Федор Федорович, р. в 1907, ефр. 250-й сд, умер от ран 22.4.1944.

КУЗЬМЕНКО А. М., р. в 1904, погиб.

КУЗЬМИНОВ Григорий Васильевич, ряд., погиб 25.6.1944.

КУЗЬМИЧЕВ Михаил Тихонович, серж., погиб 25.4.1944.

КУЛЬКОВ Сергей Федорович, р. в 1922 в г. Алма-Ата, ряд., 414-й медсанбат, умер от ран 2.3.1944.

КУПАНОСОВ А. К., погиб.

КУРАКО Михаил Васильевич, ряд., умер от ран 1.3.1944.

КУРБАНИЯЗОВ Кадыр, р. в Хорезмской обл., ряд 1986-го сп, погиб 13.3.1944.

КУРЯТНИКОВ Павел Михайлович, ряд., п/п 63408, погиб 21.4.1944.

КУХАРСКИЙ Яков Савельевич, кап., погиб 16.5.1944.

КУХТИСЕНКО Алексей Захарович, р. в 1925, ряд., погиб в 1944.

КУЧЕРЕНКО Н. Ф., погиб.

ЛАЗАРЕВ Василий Евдокимович, ряд., умер от ран 14.3.1944.

ЛАХТИН Степан Филиппович, р. в 1912, серж., погиб 1.3.1944.

ЛАШКО Степан Авдеевич, ряд., п/п 02848, умер от ран 7.3.1944.

ЛЕВЧИКОВ Денис Петрович, ряд., погиб 9.3.1944.

ЛЕМЕШОВ Александр Дмитриевич, ряд., п/п 01960, погиб 2.3.1944.

ЛЕОНОВ Иван Борисович, ряд., умер от ран 26.2.1944.

ЛИВОРОХИН М. В., погиб.

ЛИСОВСКИЙ Михаил Никифорович, мл. серж. 1962-го истребительного артполка, погиб 24.6.1944.

ЛОБКИН Иосиф Борисович, р. в 1922, ряд., п/п 56305, погиб 22.6.1944.

ЛОГУНОВ Иван Ермолаевич, ряд., п/п 02848, умер от ран в июне 1944.

ЛУЗИК Николай Афанасьевич, р. в 1913, серж., погиб в 1944.

ЛУЗИН Николай Иванович, р. в 1914, ефр., п/п 95881, погиб 12.2.1944.

ЛУЗЯНИН Михаил Алексеевич, ст. серж., п/п 63408, погиб 18.5.1944.

ЛУЧИНА Николай Афанасьевич, серж., умер от ран 24.6.1944.

МАКАРОВ Александр Александрович, ряд. 1088-го сп, умер от ран 25.6.1944.

МАКАСЕЕВ Григорий Тарасович, ефр., 268-й отд. санбат, умер от ран 24.2.1944.

МАКОВ Александр Федорович, р. в 1913, ст. серж. 250-й сд, умер от ран 8.3.1944.

МАЛЬЦЕВ Н. И.

МАМОНОВ Виктор Васильевич, ряд., умер от ран.

МАМОЧКИН.

МАСЛЕНКО Федор Александрович, р. в 1913, ряд., умер от ран 25.6.1944.

МАСЛЕННИКОВ Анатолий Алексеевич, р. в 1913, умер от ран 25.6.1944.

МАСЛЕНЧЕНКО Владимир Данилович, ряд. 1090-го сп, умер от ран 12.6.1944.

МАСЛИК А. С.

МАХМЕТЖАНОВ Сандак, ряд., погиб 23.4.1944.

МЕДВЕДЬ Федор Петрович, ряд., п/п 06443, погиб 2.3.1944.

МЕДНИКОВ П. А., лейтенант.

МЕЖЕВИЧ Михаил Васильевич, ряд., п/п 91610, погиб 1.3.1944.

МЕЛЬНИКОВ Георгий Моисеевич, р. в 1920, серж., погиб.

МЕЛЬНИКОВ Иван Григорьевич, ряд., п/п 3729, погиб 22.6.1944.

МЕХЕДОВ Иван Яковлевич, ряд., погиб 13.3.1944.

МИНЕЕВ Н. Н., серж., погиб.

МИНЧЕНКО Захар Евтехович, р. в 1902, ряд. 250-й сд, умер 21.5.1944.

МИШИНСКИЙ Николай Николаевич, серж., погиб 24.6.1944.

МОЖАРОНСКИЙ Григорий Яковлевич, ряд., умер от ран 25.6.1944.

МОСИНОВ, погиб.

МУЛЯВКА Иван Игнатьевич, р. в 1923, мл. серж. 1086-го сп, погиб 25.6.1944.

МУРАТОВ Василий Михайлович, р. в 1923 в Пензенской обл., Лунинский р-н, с. Казачье, ст. лейт., п/п 29565, погиб 25.6.1944.

МУХАМЕДОВ Кули, р. в Татарии, ефр., п/п 47932, погиб 31.3.1944.

МУХАМЕТЗАНОВ Ахмет, р. в 1920 в Татарии, погиб 10.5.1944.

НАЗАРОВ, погиб.

НАСВЕТНИКОВ Алексей Владимирович, р. в 1925 в Орловской обл., Красногорский р-н, с. Ширки, ряд., погиб 27.6.1944.

НАСЫЛАЕВ Мардан, р. в 1897 в Бухарской обл., Каганский р-н, ряд. 290-го сп, погиб 25.6.1944.

НЕСТЕРОВ Юрий Сергеевич, р. в Ленинграде, лейт., погиб 1.5.1944.

НЕЧАЕВ Сергей Дмитриевич, р. в 1908 в Тамбовской обл., Мичуринский р-н, д. Хмелевое, ряд., умер от ран 28.6.1944.

НИКИТИН Андрей Маркович, ряд., погиб 2.3.1944.

НОВИКОВ Михаил Герасимович, р. в Орловской обл., Красногорский р-н, д. Перелазы, ряд., п/п 01916, погиб 2.3.1944.

НОВИКОВ Николай Степанович, р. в г. Москва, ряд., погиб 5.3.1944.

НОСОКОЛИЧ Х.

ОРЛОВ.

ОРЛОВ Н., лейтенант.

ОСТАНИН Павел Прокопьевич, р. в 1905 в Иркутской обл., г. Зима, ряд., умер от ран 30.3.1944.

ПАВЛИЩЕВ Иван Ефимович, р. в 1918, ст. лейтенант.

ПАВЛОВ Виктор Владимирович, р. в г. Казань, ст. серж., погиб 3.3.1944.

ПАВЛЮШЕНКО Василий Иванович, р. в Орловской обл., Гордеевский р-н, с. Улюшево, серж., умер от ран 1.3.1944.

ПАЛЬЦЕВ М.

ПАСАТЕННИКОВ Семен Васильевич, р. в Кировской обл., с. Марченко, погиб 22.6.1944.

ПЕНЗИН Сергей Павлович, р. в Пензенской обл., с. Селикса, ряд. 1090-го сп, умер от ран 3.3.1944.

ПЕРЕВОЗЧИКОВ Федор Никитович, р. в 1911, ряд., умер от ран 28.6.1944.

ПЕТРИЧЕНКО Амвросий Пантелеевич, погиб 22.6.1944.

ПЕТРОВ Николай Фомич, р. в 1923, в Башкирии, ст. Раенка, п/п 01092, умер от ран 27.6.1944.

ПЕТРУКИН Николай Федорович, ефр. 790-го сп, погиб 16.4.1944.

ПЕТУХОВ Николай Арсентьевич, р. в 1922, серж., п/п 03729, погиб 22.6.1944.

ПИЩЕНКО Василий Савельевич, р. в 1922 в Полтавской обл., с. Кусткущи, ряд., погиб 21.6.1944.

ПЛАКСИН Моисей Карпович, р. в 1906, ряд., умер от ран 26.6.1944.

ПЛЕЩЕВ Николай Васильевич, гв. мл. серж. 310-го артполка, умер от ран 22.2.1944.

ПЛОДУНОВ, погиб.

ПЛОДУНОВ А. П., погиб.

ПОДОСЕНОВ Павел Михайлович, погиб 24.5.1944.

ПОЛЯКОВ Емельян Фомич, р. в г. Орел, ряд., п/п 03759, погиб 2.3.1944.

ПОЛЯНОК Иван Андреевич, р. в Орловской обл., Горский р-н, д. Летяхи, ряд. 1088-го сп, погиб 29.4.1944.

ПОМАЗ Федор Селивестрович, р. в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Чубковичи, ряд., п/п 63408, погиб 15.4.1944.

ПОНОМАРЕНКО Николай Игнатьевич, р. в Черниговской обл., Репкинский р-н, д. Сумпевка, ряд., умер от ран 25.6.1944.

ПОПОВ Иван Никифорович, р. в г. Харьков, погиб 27.6.1944.

ПОРОДЬКО Илья Захарович, р. в 1924 в Ставропольском крае, с. Петропавловск, мл. серж., умер от ран 1.7.1944.

ПОЦАП Алексей Лукьянович, р. в 1919 в Липецкой обл., г. Елец, ряд., погиб 24.6.1944.

ПРОКОФЬЕВ Степан Родионович, ряд. 892-го сп, погиб 1.3.1944.

ПУГАЧ Иван Кондратьевич, р. в Сумской обл., с. Галаевка, ряд. 123-го саперного батальона, погиб 24.6.1944.

ПУПКО Израиль Яковлевич, серж., п/п 63408, погиб 24.2.1944.

РАДЧИНСКИЙ Николай Павлович, р. в Брянской обл., Трубчевский р-н, ряд., п/п 47965, умер от ран 25.2.1944.

РАЧКОВ Аркадий Александрович, р. в г. Гомель, ряд., п/п 02848, умер от ран 25.4.1944.

РОДИОНЧЕНКО Тимофей Карпович, р. в 1912 в Белгородской обл., ряд., п/п 43804, погиб 11.10.1943.

РОМАНЕНКО Игнат Савельевич, р. в Брянской обл., Суражский р-н, с. Дамкичи, ефр. 1088-го сп, погиб 1.5.1944.

РУДЕНКО И. Ф., р. в 1918.

РУДНИК А.

РУСАЕВ Михаил.

РУСАНОВИЧ Дмитрий Николаевич, р. в 1913 в Орловской обл., серж., умер от ран 25.6.1944.

РЫЛОВ Алексей Тимофеевич, р. в 1906 в г. Москва, ряд., умер от ран 13.7.1944.

РЫХЛОВ Анатолий Семенович, р. в Костромской обл., Буйский р-н, д. Куприяновка, серж., п/п 47932, умер от ран 8.3.1944.

РЯБИЦКИЙ П. К., р. в 1908.

РЯБОЙ Дмитрий Емельянович, р. в 1917, серж., погиб 1.7.1944.

САВЧЕНКО, лейтенант.

САДОВОЙ С. М.

САДЫКОВ Юсуп, р. в 1912 в Екатеринбургской обл., г. Туринск, ряд., п/п 10143, погиб 28.2.1944.

САЗОНОВ Василий Григорьевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, ряд. 1022-го сп, погиб 7.12.1943.

САМЕНКОВ Павел Петрович, р. в г. Казань, лейт. 157-го мотострелкового батальона, погиб 22.6.1944.

САМОЙЛОВ Василий Сергеевич, р. в 1917 в Тамбовской обл., с. Бахарево, ряд., п/п 02848, умер от ран 25.3.1944.

САФОНОВ Александр Михайлович, р. в 1925 в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Красный Пахарь, ряд., умер от ран 24.6.1944.

САФОНОВ Амателий Васильевич, р. в Рязанской обл., д. Барамовка, ст. серж., погиб 3.3.1944.

СВЕТЕЦКИЙ Григорий Петрович, ст. серж., погиб 24.6.1944.

СЕМЕНОВ Иван Васильевич, серж., п/п 54310, погиб 12.12.1943.

СЕРГЕЕВ Михаил Назарович, р. в 1902, ефр., умер от ран 17.4.1944.

СЕРГЕЕНКО Павел Тимофеевич, мл. серж., погиб 25.6.1944.

СЕФ Владимир Семенович, р. в 1924, ряд., погиб 4.12.1943.

СИДОРЕНКО Василий Федорович, ефр., умер от ран 6.3.1944.

СИМАКОВ Владимир Владимирович, умер от ран 25.6.1944.

СИМАКОВ Сергей Михайлович, р. в 1913, мл. серж., п/п 41153, умер от ран 25.2.1944.

СКРЫЛЕВ Петр Ларионович, умер от ран 21.4.1944.

СМИРНОВ Виктор Алексеевич, р. в 1922, ст. лейт., погиб 1.3.1944.

СОБГАЙДО Пантелей Матвеевич, ряд., погиб 22.6.1944.

СОКОЛОВ Василий Федорович, ряд., погиб 26.2.1944.

СОКОЛОВ Константин Семенович, лейт. 290-го сп, умер от ран в марте 1944.

СОЛДАТИН.

СОЛОМКО Филипп Захарович, р. в 1913, ряд., погиб 10.11.1943.

СОЛОМНОВ М., р. в 1922, серж., погиб в 1944.

СОТНИКОВ П., мл. лейтенант.

СОЧЕВИЦА Василий Федорович, ряд., погиб 25.2.1944.

СПЕСИВЦЕВ Яков Маркович, р. в 1911 в г. Харьков, старш., погиб 20.6.1944.

СРОЖЕНКО.

СТАДЧЕНКО Иван Евтеевич, р. в Гомельской обл., с. Давыдовка, мл. серж. 1088-го сп, погиб 22.4.1944.

СТАЛЬКОВ П. В.

СТАРЧЕНКО Иван Евтеевич, р. в 1914 в Краснодарском крае, с. Спокойная, мл. серж., погиб 22.4.1944.

СТОГОВ Иван Ильич, р. в 1904, умер от ран 3.3.1944.

СТОЛПНИКОВ Дмитрий Федорович, ряд. 1088-го сп, погиб 22.4.1944.

СТОЛЯРЕНКО Павел Васильевич, ряд., погиб 25.11.1943.

СТУДЕНЫЙ Алексей Яковлевич, р. в 1909 в Брянской обл., Клинцовский р-н, с. Перелазы, ряд., погиб 28.6.1944.

СУНГУРОВ Петр Яковлевич, ст. лейт. 1088-го сп, умер от ран 30.4.1944.

СУХОВ Иван Антонович, майор, погиб в 1944.

СЫЩЕНКО Алексей Георгиевич, кап., погиб 24.6.1944.

ТАРАТОВ Яков Кузьмич, ряд., погиб 4.3.1944.

ТЕПЛОВОДСКИЙ Александр Иванович, р. в 1904 в Рязанской обл., Данковский р-н, с. Бигильдино, погиб 1.3.1944.

ТЕРЕХОВ И. П.

ТЕРЕХОВ Н. О.

ТЕТОЧКИН Александр Родионович, ряд. 1088-го сп, погиб 11.3.1944.

ТИМОФЕЕВ Алексей Тимофеевич, серж., п/п 29819, умер от ран 26.6.1944.

ТИМОШЕНКО И. М., р. в 1907.

ТИЩЕНКО Василий Савович, р. в 1922, ряд., погиб 21.7.1944.

ТОВНЕКО Федор Иванович, ряд., п/п 63408, погиб 23.2.1944.

ТОКАРЕВ Константин Петрович, р. в 1909, серж., погиб 27.2.1944.

ТОКАРЕВ Моисей Тихонович, ряд., п/п 63408, погиб 23.2.1944.

ТОКНОВ Семен Семенович, ряд., погиб 22.5.1944.

ТОПОРОВ Николай Иосифович, р. в 1924, умер от ран 26.6.1944.

ТРЕТЬЯКОВ Григорий Афанасьевич, капитан.

ТРЕТЬЯКОВ Иван Иванович, мл. лейт., погиб 27.6.1944.

ТРУБИЦЫН Иван Иванович, ряд. 290-го сп, погиб 25.2.1944.

ТРУШЕВИЧ Б. И., ст. лейтенант.

ТУЖАРОВ Яков Матвеевич, серж., умер от ран 20.6.1944.

ТУЗОВ В. А.

ТУПИЦА Василий Маркович, ефр. 1088-го сп, погиб 17.4.1944.

УВАРОВ Е. Д.

УЗДОВСКИЙ Станислав Иванович, погиб 23.2.1944.

УРСАЛИЕВ Д.

УСЕНОК Федор Сергеевич, ефр. 1088-го сп, погиб 28.4.1944.

УСТИНОВ В. П.

УТАХОВ.

ФЕДОРЕНКО Н. Л., сержант.

ФЕДОРЕНКО Петр Наумович, ряд., умер от ран 1.3.1944.

ФЕДОРОВ Александр Лаврентьевич, ряд. 457-го сп, погиб 27.2.1944.

ФЕДОРОВ В. К.

ФЕДОРОВ Григорий Иванович, ряд., умер от ран 28.6.1944.

ФЕДОСЕНКО Алексей Яковлевич, ряд., умер от ран 9.3.1944.

ФЕЛЬЛБОЦУВЫ.

ФИЛИМОНОВ Михаил Дмитриевич, ряд. 790-го сп, погиб 7.5.1944.

ФИЛОНОВ Гавриил Яковлевич, ряд., умер от ран 24.2.1944.

ФИНАС.

ФОЛЬБОЦКИЙ Евгений Михайлович, ряд., погиб 26.6.1944.

ФОМЧЕНКО Иван Георгиевич, ряд., п/п 63408, погиб 23.2.1944.

ФРОЛОВ Дмитрий Петрович, кап. 1086-го сп, погиб 30.3.1944.

ХАРИТОНОВ И. М.

ХОМЯКОВ Иван Ефимович, р. в 1919, ряд., умер от ран 3.3.1944.

ХОНДОШКО Илья Лаврентьевич, ряд. 1086-го сп, погиб 22.5.1944.

ХРУЩЕЛЕВ Никита Алексеевич, ефр., п/п 63408, погиб 15.5.1944.

ХУКОВ.

ХУММЕДОВ Мухамед-Кулы, погиб 31.3.1944.

ЦАПТОВ Руставели.

ЦАРЁВ Ф. Д., погиб.

ЦИБУЛЬСКИЙ Сергей Иосифович, серж. 1090-го сп, умер от ран 11.4.1944.

ЧАЧЛИН Андрей Егорович, ряд., умер от ран 25.2.1944.

ЧЕРЕВИЧНЫЙ Алексей Пантелеевич, ряд. 173-го сп, погиб 14.4.1944.

ЧЕРНЕКОВ А. М., погиб.

ЧЕРНОГУБОВ Николай Петрович, р. в 1909, умер от ран 3.6.1944.

ЧЕРСКОВ Егор Ермолаевич, р. в 1909, ефр. 790-го артполка, погиб 23.2.1944.

ЧЕСТЕРЕВ, погиб.

ЧИБИЗ Петр Васильевич, ряд., п/п 02848, умер от ран 2.3.1944.

ЧИБИСОВ, погиб.

ЧИСТОСЕРДОВ Ливерий Петрович, р. в 1910, ряд., умер от ран 26.6.1944.

ЧУВАЕВ Павел Гаврилович, серж., п/п 06443, погиб 5.3.1944.

ЧУГУНЕЗОВ, погиб.

ЧУДАКО Владимир Моисеевич, р. в 1920, погиб.

ЧУДОВ Владимир Иванович, ряд. 929-го сп, погиб 22.6.1944.

ШАЛЮТА Николай Ильич, ряд., умер от ран 23.6.1944.

ШАРАЕВ Сергей Александрович, р. в 1908, кав., погиб 24.6.1944.

ШАРАФУНДИНОВ Санай, ефр., умер от ран 26.6.1944.

ШВЕЦ Захар Васильевич, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд. 258-го мотострелкового батальона, умер от ран 24.2.1944.

ШЕВЧЕНКО Василий Ефимович, лейт. 142-го танкового батальона 95-й танковой бригады, умер от ран 26.6.1944.

ШЕМЕНЕВ Николай Ефимович, р. в 1914, ст. серж., п/п 48273, умер от ран 24.6.1944.

ШИБДИН Александр Петрович, ст. серж., погиб 22.5.1944.

ШИПУНОВ Иван Степанович, серж., умер от ран 27.2.1944.

ШИРЯЕВ Николай Григорьевич, ряд., погиб 10.7.1944.

ШЛАПАК Николай Семенович, ряд., п/п 63408, погиб 18.5.1944.

ШЛОМА, погиб.

ШМАКОВ Павел Сидорович, р. в 1902, старш., умер от ран 20.3.1944.

ШУЛЯКОВ Михаил Иванович, р. в 1923, ряд. 8-й самоходной артиллерийской бригады, погиб 24.6.1944.

ШУТОВ Геннадий Васильевич, ст. лейт., погиб 26.6.1944.

ЩЕБНИН Алексей Сергеевич, р. в 1907, погиб.

ЩЕРБАКОВ Иосиф Иванович, ряд., погиб 24.2.1944.

ЩЕРЧКОВ Иван Осипович, ряд., п/п 01916, погиб 1.3.1944.

ЮДИН Иван Куприянович, р. в 1918, ряд., умер от ран в 1944.

ЮЛДАШЕВ Карим, р. в 1906, ряд., погиб 24.6.1944.

ЯКИМЕНКО Василий Макарович, ряд., п/п 02848, умер от ран 11.6.1944.

ЯКОВЛЕВ Константин Васильевич, серж. 8-й самоходной артбригады, погиб 24.6.1944.

* * *

БАРАНОВ Арсений Прохорович, р. в 1920, ряд., погиб 20.3.1944.

БИТЕНЕВ Георгий Павлович, р. в 1918, ряд., погиб 1.3.1944.

БЯЧКОВ Михаил Ермилович, р. в 1904, ряд., погиб 1.3.1944.

ГУРОВ Георгий Алексеевич, р. в 1915, погиб 1.3.1944.

ЖУРАВСКИЙ Иван Антонович, р. в 1905, ряд., погиб 3.3.1944.

КАРЛОВСКИЙ Николай Дмитриевич, р. в 1902, погиб 29.1.1944.

КУРГАНОВ Федор Осипович, р. в 1899, погиб 3.3.1944.

ЛАПИЦКИЙ Иван Николаевич, р. в 1924, ряд., погиб 21.5.1944.

ЛЕСНОЙ Николай Александрович, р. в 1903, погиб 1.3.1944.

МАКСИМОВ Борис Павлович, р. в 1924, погиб 3.3.1944.

МАШКОВ Герасим Сергеевич, р. в 1904, ряд., погиб 1.3.1944.

ПОПАЙ Алексей Лукьянович, р. в 1919, ряд., погиб в 1944.

РУДОЙ Николай Дмитриевич, р. в 1913, ряд., погиб 1.3.1944.

СИМАКОВ Архип Афанасьевич, р. в 1910, ряд., погиб 26.3.1944.

ЧЕРБА Павел Ильич, р. в 1920, старш., погиб 26.6.1944.

ЧИНДАРОВ Тимофей Трофимович, р. в 1905, погиб 1.3.1944.

ШОРНИКОВ Михаил Петрович, р. в 1925, ряд., погиб 20.6.1944.

ЗАХОРОНЕНИЯ В ДЕРЕВНЕ СТАРОЕ СЕЛО

АБРАМЕНКОВ Федор Андреевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

АБУЛИН Хаусим, р. в 1919, серж., погиб 3.3.1944.

АВЕРКИЕВ Михаил Федорович, серж., умер от ран 24.6.1944.

АВЕРКИН Митрофан Иванович, ряд., погиб 1.3.1944.

АВЕРЬЯНОВ Федор Григорьевич, ряд. 434-го сп, п/п 71653, погиб 5.1.1944.

АВЕТЬЯН Александр Макарович, ефр. 437-го сп, погиб 1.3.1944.

АВИЗОВ Махкам, п/п 02299, погиб 1.3.1944.

АГЕЕВ Константин Григорьевич, лейт., п/п 20737, погиб 1.3.1944.

АГЕЕНКО Ефим Кононович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

АГОШКИН Егор Никитович, р. в 1923, ефр. 120-й гв. сд, умер от ран 21.6.1944.

АГУЗАРОВ Григорий Александрович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

АЗАРНИН Петр Андреевич, мл. серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

АИТОВ Ибрагим Исламгуилович, серж., п/п 37622, погиб 24.6.1944.

АКАЮКИН Федор Дмитриевич, ряд., п/п 70498, погиб 3.3.1944.

АКИМОВ Иван Егорович, р. в 1912, ряд., умер от ран 3.3.1944.

АКИМОВ Петр Иванович, р. в 1902, ефр. 916-го артполка, погиб 13.4.1944.

АКСЕНЕНКО Василий Андреевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

АКСЕНОВ Илья Андреевич, серж., погиб 21.3.1944.

АКСЕНОВ Семен Степанович, ефр., погиб 2.3.1944.

АКУШКО Фрол Антонович, ряд., умер от ран 17.4.1944.

АКШЕПАЛОВ Ахтан, ряд., умер от ран 3.3.1944.

АЛЕЕВ Ибрагим Галеевич, лейт., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

АЛЕЙНИКОВ Антон Федорович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Бушовка, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

АЛЕКСАНДРОВ Петр Аввакумович, р. в 1919 в Тульской обл., Беневский р-н, п/о Пронино, ряд., связист, погиб 25.2.1944.

АЛЕКСЕЕВ Владимир Александрович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

АЛИМОВ Абит, р. в 1925, ряд., п/п 65530, умер от ран 5.7.1944.

АЛИПЧИКОВ Иван Васильевич, ряд., п/п 02299, погиб 1.3.1944.

АЛИФАНОВ Михаил Стефанович, ряд. 437-го сп, погиб 5.12.1943.

АЛМАНОВ Батар, р. в 1923, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

АЛХИМОВ Павел Иванович, ефр., п/п 37622, погиб 19.5.1944.

АЛЬМАГАМБЕТОВ Кульман, серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

АМЕЛЬЧЕНКО Иван Тимофеевич, ряд., п/п 68423, погиб 21.2.1944.

АНАНЬЕВ Андрей Федорович, ряд. 1174-го сп, умер от ран 18.5.1944.

АНДРЕЕВ Павел Иванович, р. в 1913, ряд., погиб 22.2.1944.

АНДРИСЕНКО Степан Петрович, рядовой.

АНИКЕЕВ Дмитрий Иванович, ефр. 1088-го сп, погиб 6.3.1944.

АНИСИМОВ Михаил Семенович, ряд., погиб 3.3.1944.

АНОХИН Иван Тимофеевич, ряд., п/п 89425, погиб 27.2.1944.

АНТОНЕНКО Петр Кузьмич, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

АНТОНОВ Федор Иванович, кап., погиб 2.6.1944.

АНТОНЧЕНКО Александр Павлович, р. в 1923, ряд., погиб 2.6.1944.

АРАПОВ Николай Михайлович, р. в Воронежской обл., с. Петровка, подполк. 518-го сп 129-й сд, умер от ран 23.2.1944.

АРНАУТОВ Дмитрий Григорьевич, р. в 1904, серж., умер от ран 8.3.1944.

АРТЕМЕНОВ Михаил Васильевич, ряд. 1172-го сп 348-й сд, погиб 22.4.1944.

АРТЕМОВ Сергей Алексеевич, ст. лейт., п/п 08978, погиб 26.2.1944.

АРТЕМЬЕВ Алексей Алексеевич, р. в 1925, серж. 437-го сп, погиб 1.3.1944.

АРТЮШЕВСКИЙ Василий Алексеевич, р. в 1925, ефр. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

АРФАНИЦКИЙ Игорь Ипполитович, лейт., погиб.

АРХИПЕНКО Порфирий Кириллович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

АРХИПОВ Леонид Петрович, р. в 1925, ст. серж., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

АСЛАПОВ Тюрбен Алимухтарович, р. в 1922, ряд., умер от ран 24.6.1944.

АТВИНОВСКИЙ Никифор Александрович, ряд. 1020-го сп, погиб 20.4.1944.

АТИХЛИН Иван Митрофанович, ряд., п/п 63408, погиб 22.2.1944.

АУХОДИЕВ Шарифулла, ефр. 120-й гв. сд, умер от ран 25.6.1944.

АФОНИН Лев Петрович, ряд., п/п 65530, умер от ран 26.6.1944.

АШИХМИН Иван Митрофанович, погиб 22.2.1944.

БАБИНИЯЗОВ Иштевлят, р. в 1920 в Самаркандской обл., ряд., п/п 32047, погиб 6.3.1944.

БАБИЦЫН Дмитрий Степанович, серж., погиб 18.6.1944.

БАЕЖ Павел Лукич, р. в 1926, ряд., погиб 22.4.1944.

БАЖАНОВ Николай Васильевич, ряд., п/п 01916, погиб 1.3.1944.

БАЗЮК Петр Федорович, лейт., погиб 24.2.1944.

БАЙКОВ Иван Андреевич, р. в Тверской обл., ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

БАКИРОВ Федор Пименович, ряд. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

БАЛАГИН Петр Николаевич, ряд., погиб 24.2.1944.

БАЛАЕВ Арсентий Данилович, ряд. 300-го отд. мотострелкового батальона, погиб 1.4.1944.

БАННИКОВ Федор Иванович, р. в 1911, ряд., погиб 1.3.1944.

БАРАБАНОВ Сергей Андреевич, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

БАРАНОВ Ефим Иванович, ряд. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

БАРАНОВ Иван Трофимович, п/п 14359, погиб 29.2.1944.

БАРАНОВ Семен Васильевич, ряд., п/п 02271, погиб 24.2.1944.

БАРАНОВ Степан Никифорович, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

БАРАНОВ Тимофей Ивлевич, р. в 1912, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

БАРАНОВ Федор Евдокимович, ряд. 348-й сд., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

БАРАНОВИЧ Иван Максимович, ефр. 336-го сп, погиб 23.6.1944.

БАРДЮКОВ Иван Игнатьевич, мл. серж., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

БАРМИН Александр Михайлович, ряд. 1088-го сп, погиб 2.3.1944.

БАРСУК Максим Павлович, серж., погиб 28.6.1944.

БАРЫШЕВ Михаил Иванович, р. в 1905, ряд., погиб 25.2.1944.

БАСОВ Демьян Сергеевич, р. в 1908, ефр., погиб 25.2.1944.

БАТРАЕВ Салтуя Хасанович, р. в 1907, мл. лейт., погиб 14.4.1944.

БАТУРИН Тимофей Ефимович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

БАШМАКОВ Илья Давыдович, ряд., погиб 22.4.1944.

БЕДЕНКО Иван Антонович, ряд., п/п 00085, погиб 29.12.1943.

БЕЗЪЯЗЫЧНЫЙ Семен Герасимович, п/п 14359, погиб 1.3.1944.

БЕКАРЕВИЧ Дмитрий Иванович, ряд. 434-го сп, погиб 5.12.1943.

БЕКЗЯНОВ Салвик, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

БЕЛАТОВ Митрофан Никифорович, р. в 1900, п/п 14359, погиб 1.3.1944.

БЕЛОВ Василий Маркович, серж., погиб 24.2.1944.

БЕЛОВ Владимир Иванович, серж., погиб 24.2.1944.

БЕЛОВ Николай Тимофеевич, старш., п/п 02271, погиб 29.2.1944.

БЕЛОДЕДОВ Кирилл Александрович, ряд. 348-й сд, погиб 25.2.1944.

БЕЛОКОПЫТОВ Николай Дмитриевич, р. в 1924, ряд. 19-го сп, погиб 25.2.1944.

БЕЛОУСОВ Василий Степанович, р. в 1909, лейт., п/п 65530, умер от ран 23.6.1944.

БЕЛЫХ Сергей Фомич, р. в 1900, ряд., п/п 37656, погиб 24.2.1944.

БЕРДИК Василий Митрофанович, ряд. 1020-го сп, погиб 22.6.1944.

БЕРЕЖНОЙ Михаил Семенович, р. в 1923, лейт. 348-й сд, погиб 1.3.1944.

БЕРЕЗНЯКОВ Василий Илларионович, ряд., п/п 63530, погиб 30.3.1944.

БЕСКОРОВАЙНОВ Алексей Иванович, ряд. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

БЕСПАЛЫЙ Михаил Андреевич, лейт., п/п 07380, погиб 21.2.1944.

БЕССОНОВ Петр Сидорович, ряд. 31-го сп, погиб 22.6.1944.

БЕСЧАСТНЫЙ Иван Григорьевич, ряд. 1174-го сп, погиб 24.5.1944.

БЕХКОЖИН Хафиз, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

БЛАГАДЕР Тимофей Николаевич, р. в 1906, ряд., п/п 63408, погиб 24.2.1944.

БЛОХИН Иван Кондратьевич, р. в 1922, старш., погиб 24.6.1944.

БОБРОВ Алексей Федорович, ст. серж., погиб 25.12.1943.

БОБРОВ Иван Григорьевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

БОБРОВСКИЙ Александр Васильевич, мл. серж., п/п 39826, погиб 13.5.1944.

БОБРЫШЕВ Алексей Яковлевич, гв. мл. серж., погиб.

БОБЫЛЕВ Владимир Данилович, р. в 1924, ряд. 916-го артполка, погиб 24.6.1944.

БОВА Иван Петрович, ряд. 1170-го сп, погиб 23.3.1944.

БОГАТИКОВ Федор Семенович, старш., п/п 63523, погиб 22.6.1944.

БОГАТКИН Григорий Павлович, мл. серж., п/п 14207, погиб 7.3.1944.

БОГОМОЛОВ Александр Михайлович, ряд. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

БОДРУНОВ Василий Степанович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Ивановка, ряд. 1003-го сп, погиб 2.3.1944.

БОЖКОВ Макеим Исакович, ряд. 1170-го сп, погиб 20.6.1944.

БОКАНОВ Александр Борисович, р. в 1924, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

БОЛДЫРЕВ Петр Максимович, р. в 1912, ряд., п/п 66454, погиб 22.6.1944.

БОЛОТИН Тихон Иванович, п/п 02299, погиб 24.2.1944.

БОЛТУНОВ Исак Прохорович, ефр. 1170-го сп, погиб 4.3.1944.

БОЛЬШАКОВ Федор Кондратьевич, р. в Вологодской обл., майор, погиб 27.2.1944.

БОЛЬШЕБРЮХОВ Василий Лукьянович, ряд. 339-го сп, погиб 22.2.1944.

БОНДАРЕНКО Александр Алексеевич, 56-й гв. минометный полк, погиб 24.6.1944.

БОНДАРЕНКО Александр Васильевич, мл. лейт., п/п 07380, погиб 2.3.1944.

БОНДАРЕНКО Иван Анисимович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

БОНДАРЕНКО Иван Иванович, гв. ряд. 334-го сп, погиб 24.6.1944.

БОРЗЕНКО Константин Иванович, умер от ран.

БОРЗЕНКОВ Константин Иванович, ефр. 310-го гв. артполка, погиб 24.6.1944.

БОРЗЕНКОВ Николай Ильич, ряд., погиб 12.5.1944.

БОРИСОВ Александр Семенович, серж. 1170-го сп, погиб 24.6.1944.

БОРИСОВ Георгий Сергеевич, серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

БОРИСОВ Иван Тимофеевич, ряд. 511-го отд. мотострелкового батальона, погиб 25.6.1944.

БОРИСОВ Николай Никифорович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

БОРОВИК Иван Дмитриевич, мл. серж., п/п 01962, погиб 20.3.1944.

БОХУРБАЕВ Хасан, р. в 1901, погиб 14.4.1944.

БРЕЙКОВ Кирилл Прокофьевич, р. в 1908, ефр. 457-го сп, погиб 28.2.1944.

БРЕЙКОВ Константин Нестерович, р. в 1916, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

БРОДНЯНСКИЙ Исак Борисович, р. в 1902, ст. серж., умер от ран 24.6.1944.

БРУНДУКОВ Владимир Кузьмич, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

БРЫНЗИН Александр Емельянович, р. в 1906, ряд., умер от ран 25.5.1944.

БРЯТОЧКИН Никифор Гаврилович, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

БУВАЛЬЦЕВ Григорий Александрович, ряд., погиб 24.2.1944.

БУГАЕНКО Анатолий Евстратович, капитан.

БУЗДАЛЕВ Николай Афанасьевич, ряд., п/п 37622, штаб части, погиб 23.3.1944.

БУЛАНОВ Антон Егорович, серж., погиб 1.6.1944.

БУЛАТОВ Иван Николаевич, серж., штаб 539-го сп, погиб 25.6.1944.

БУЛЫГИН Иван Сергеевич, ряд. 892-го артполка, погиб 25.6.1944.

БУРАШНИКОВ Василий Андреевич, мл. серж., погиб 4.3.1944.

БУРКОВ Василий Алексеевич, ряд., погиб 26.6.1944.

БУРЦЕВ Петр Васильевич, р. в 1923, погиб 1.3. 1944.

БУТИН Иван Васильевич, р. в 1910, ефр. 855-го артполка, погиб 28.3.1944.

БУТУСОВ Дмитрий Иванович, р. в 1901, ряд., п/п 63530, погиб 9.12.1943.

БУХАРБАЕВ Хасен, р. в 1906, ряд. 1311-го противотанкового артполка, погиб 14.4.1944.

БУХАРОВ Константин Николаевич, серж., погиб 22.5.1944.

БУЦЕНКО Григорий Николаевич, р. в 1915, ряд., п/п 07380, погиб 22.2.1944.

БУЯНОВ Георгий Андреевич, ефр. 420-го гв. сп, погиб 13.4.1944.

БЫЧКОВ Василий Титович, мл. серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

БЫЧКОВ Иван Семенович, лейт., погиб 18.10.1943.

БЫЧКОВ Николай Степанович, р. в 1924, лейт. 1174-го сп, погиб 14.6.1944.

БЫШАН Никифор Иванович, ряд., погиб 28.6.1944.

БЯЗЕВ Михаил Петрович, ряд., погиб 1.3. 1944.

ВАГАНОВ Игнат Иванович, ст. серж., п/п 01145, погиб 18.6.1944.

ВАДЮТИН Емельян Федорович, ряд., погиб 28.2.1944.

ВАРЕННИКОВ Василий Никифорович, ряд., п/п 70580, умер от ран 27.4.1944.

ВАРИЧЕВ Василий Михайлович, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ВАСИЛЬЕВ Михаил Васильевич, ряд. 1174-го сп, погиб 25.5.1944.

ВАСИЛЬКОВ Александр Георгиевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ВАСИЛЬКОВ Василий Емельянович, ряд., умер от ран 24.2.1944.

ВАСИЛЬЦОВ Павел Максимович, р. в 1920, п/п 14359, погиб 4.3.1944.

ВАСИЛЬЧЕНКО Александр Григорьевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ВЕДМИКИН Василий Захарович, ряд., умер от ран 26.2.1944.

ВЕДЬГУН Марк Тимофеевич, лейт., погиб 22.2.1944.

ВЕРЕМЬЕВ Михаил Афанасьевич, ст. серж., п/п 5142, хирург полевого госпиталя, умер от ран 24.6.1944.

ВЕТКОВ Андрей Григорьевич, р. в 1909, старш. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

ВЕТРОВ Иван Тимофеевич, р. в Днепропетровской обл., Межевский р-н, с. Григорьевка, гв. лейт., п/п 80111, погиб 22.2.1944.

ВИДАЛКО Иван Артемович, р. в 1914, ряд., погиб 22.2.1944.

ВИНОГРАДОВ Василий Леонидович, ефр., п/п 02271, погиб 25.2.1944.

ВИНОГРАДОВ Михаил Степанович, ряд., п/п 63530, умер от ран 2.3.1944.

ВИТЛАШОВ Федор Степанович, серж., п/п 65530, умер от ран 9.7.1944.

ВЛАСЕНКО Дмитрий Васильевич, ряд. 533-го сп, погиб 25.6.1944.

ВЛАСИН Василий Михайлович, ряд. 348-й сд, погиб 26.2.1944.

ВЛАСОВ Петр Филиппович, погиб 23.2. 1944.

ВОЕНТРУК Михаил Ефимович, мл. лейт. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

ВОЛКОВ Иван Васильевич, ряд., п/п 14359, погиб 26.2.1944.

ВОЛКОВ Михаил Николаевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ВОЛОБУЕВ Владимир Петрович, р. в 1913, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ВОЛОБУЕВ Николай Георгиевич, мл. серж., п/п 02979, погиб 25.2.1944.

ВОЛОДИН Алексей Андреевич, р. в Брянской обл., ряд. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

ВОЛОХО Василий Алексеевич, ряд., п/п 14359, погиб 3.3.1944.

ВОЛОХО Федор Акимович, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ВОРОБЬЕВ Дмитрий Семенович, р. в 1896, ряд., погиб.

ВОРОБЬЕВ Федор Митрофанович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Божица, ряд. 1174-го сп, погиб 28.2.1944.

ВОРОГУШИН Петр Михайлович, р. в 1911 в г. Красноярск, ст. серж. 457-го сп, погиб 28.2.1944.

ВОРОЖЦОВ Петр Михайлович, старш., погиб 25.2.1944.

ВОРОНЕНКО Сергей Кузьмич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ВОРОНИН Александр Игнатьевич, р. в 1919, ряд. 487-го сп, погиб 1.3.1944.

ВОРОНИН Александр Павлович, ряд. 1174-го сп, погиб 18.5.1944.

ВОРОНОВ Федор Андреевич, старш. 126-го сп, погиб 23.6.1944.

ВОРОНОВ Федор Григорьевич, 1967-й истребительный полк, погиб 20.6.1944.

ВОРОТНИКОВ Вячеслав Федорович, ефр., п/п 23813, погиб 25.3.1944.

ВОСТРИКОВ Иван Тихонович, серж. 918-го сп, погиб 22.2.1944.

ВШИВИКОВ Иван Петрович, ряд. 1088-го сп. погиб 15.3.1944.

ВЯЗОВИКОВ Павел Михайлович, р. в 1918, ряд. 339-го сп, погиб 25.6.1944.

ГАБАСОВ Рашид Агдашович, р. в 1924, ряд., п/п 1022, погиб 27.6.1944.

ГАЙБУЛАЕВ Теша, ряд., погиб 21.4.1944.

ГАЙДОВСКИЙ Петр Александрович, серж., п/п 37622, штаб части, погиб 28.3.1944.

ГАЛИЦКИЙ Афанасий Евменович, р. в 1924, ряд., погиб 4.3.1944.

ГАЛОЧКИН Петр Иванович, ряд., погиб 18.6.1944.

ГАМЗОВ Анисим Ферапонтович, р. в 1899, ряд. 467-го сп, умер от ран 2.3.1944.

ГАНИЕВ Ахмар Фанзрапманович, р. в 1923, серж., умер от ран 24.6.1944.

ГАНИН Александр Никифорович, ряд. 497-го сп, погиб 22.2.1944.

ГАРАНИН Алексей Николаевич, р. в 1923, лейт. 1174-го сп 348-й сд, умер от ран 2.3. 1944.

ГЕЛУНОВ Андрей Никитович, ряд. 310-го артполка, погиб в июне 1944.

ГЕМАТДИНОВ Авзам Гематдинович, серж. 348-й сд, погиб 7.6.1944.

ГЕНШМАН Ефим Михайлович, старш., погиб 25.2.1944.

ГЕРАСИМЕНКО Павел Игнатьевич, ряд., погиб 25.2.1944.

ГЕРАСИН Николай Алексеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 25.2.1944.

ГЕРАСЮТА Иван Степанович, серж., умер от ран 21.2.1944.

ГЕРУС Михаил Савельевич, р. в Сумской обл., лейт., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ГИЛЮК Вячеслав Феликсович, р. в 1912, погиб 22.2.1944.

ГЛАДКИЙ Дмитрий Иванович, ряд. 599-го сп, погиб 25.6.1944.

ГЛУМЕНКОВ Афанасий Константинович, погиб 26.2.1944.

ГЛУТЕНКО Иван Савельевич, р. в 1913, ефр. 457-го сп, погиб 2.3.1944.

ГНЕЗДИКОВ Михаил Анисимович, ряд. 188-го сп, погиб 1.3.1944.

ГНЕУШЕВ Григорий Никитович, ряд. 1174-го сп, погиб 4.4.1944.

ГОВОРУХИН Иван Николаевич, серж., погиб 24.4.1944.

ГОЛЕВ Павел Юрьевич, ряд., погиб 23.4.1944.

ГОЛОВЕНЬКО Сергей Петрович, ряд., умер от ран 24.6.1944.

ГОЛУБЕВ Николай Павлович, р. в 1905, ряд., погиб 25.2.1944.

ГОЛУБЕВ Петр Дмитриевич, ряд., погиб 11.6.1944.

ГОЛУБЕВ Сергей Парфенович, р. в 1911, ряд. 1311-го истребительного противотанкового артполка, погиб 25.4.1944.

ГОЛЬЦОВ Андрей Титович, ряд., погиб 22.2.1944.

ГОНЧАРОВ Андрей Иванович, мл. серж., п/п 35622, погиб 25.6.1944.

ГОНЧАРОВ Василий Степанович, серж. 1174-го сп, погиб 1.7.1944.

ГОНЧАРОВ Владимир Семенович, ефр., погиб 3.3.1944.

ГОНЧАРУК Гавриил Иосифович, ефр., погиб 22.2.1944.

ГОРАНСКИЙ Дмитрий Григорьевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ГОРБАТОВ Андрей Карпович, погиб 20.6.1944.

ГОРБАТОВСКИЙ Василий Тимофеевич, ряд., умер от ран 22.5.1944.

ГОРБАЧЕВ Архип Федорович, серж., погиб 3.3.1944.

ГОРБУНОВ Леонтий Николаевич, ефр. 916-го сп, п/п 23864, погиб 9.3.1944.

ГОРГАНОВ Александр Михайлович, р. в 1925, ст. серж., погиб 1.3.1944.

ГОРДИЕНКО Кирилл Леонтьевич, р. в 1902, погиб 28.6.1944.

ГОРЕЛОВ Александр Андреевич, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ГОРИК Иван Степанович, ряд., штаб 539-го сп, погиб 25.6.1944.

ГОРШЕНЕВ Куприян Кирьянович, 222-й сп 49-й сд, погиб 22.4.1944.

ГРАЧЕВ Григорий Николаевич, ряд. 458-го сп, погиб 24.2.1944.

ГРЕБЕННИКОВ Павел Константинович, ряд., полевой подвижной госпиталь, п/п 2407, умер от ран 29.6.1944.

ГРЕКОВ Егор Игнатьевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ГРИБАНОВ Василий Прокофьевич, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ГРИШИН Иван Петрович, серж., умер от ран 26.2.1944.

ГРИЩЕНКОВ Илья Иванович, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1944.

ГРУНИН-МИРСКОВ Василий Федорович, р. в 1903, ряд., умер от ран 3.3.1944.

ГРУНСКИЙ Владимир Артемович, р. в Донецкой обл., ст. серж., погиб 1.3.1944.

ГРЯДНИКОВ Борис Федорович, ряд., погиб 6.4.1944.

ГУБЕНКОВ Федор Иванович, ряд., п/п 39381, погиб 17.11.1943.

ГУЗЕЕВ Михаил Петрович, ряд., погиб 25.2.1944.

ГУЛЕВ Тихон Денисович, мл. командир, п/п 63530, умер от ран 8.3.1944.

ГУЛЕВИЧ Адам Адамович, ефр., погиб 1.3.1944.

ГУРЕЕВ Павел Яковлевич, р. в Брянской обл., д. Ворки, ряд., умер от ран 29.9.1944.

ГУРОВ Егор Михайлович, р. в 1905, ряд. 457-го сп, погиб 2.3.1944.

ГУРОВ Михаил Матвеевич, ряд., погиб 3.3.1944.

ГУРТОВЕНКО Николай Ильич, р. в 1920, ряд., погиб 1.3.1944.

ГУРЩЕНКОВ Адам Яковлевич, р. в 1909, ряд. 1172-го сп, погиб 26.4.1944.

ГУСЕВ Владимир Николаевич, р. в 1924, лейт. 1174-го сп, погиб 26.6.1944.

ГУСЕВ Дмитрий Григорьевич, ефр. 457-го сп, погиб 3.3.1944.

ДАНИЛКИН Петр Александрович, ряд. 348-й сд, погиб 25.2.1944.

ДАНЬКОВ Михаил Андреевич, ряд., погиб 27.6.1944.

ДВОРНИКОВ Владимир Сергеевич, ряд. 518-го сп, умер от ран 24.2.1944.

ДВОРНЫЙ Павел Андреевич, кап., погиб 25.6.1944.

ДЕБОЙ Вячеслав Николаевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ДЕГТЯРЕВ Иван Васильевич, ряд., погиб 28.6.1944.

ДЕГТЯРЕВ Павел Максимович, мл. серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ДЕДКОВ Николай Михеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 23.5.1944.

ДЕМЕНТЬЕВ Алексей Иванович, р. в 1924, ефр., умер от ран 25.5.1944.

ДЕМЕНЧУК, погиб 29.6.1944.

ДЕМИН Петр Иванович, ряд., погиб 25.2.1944.

ДЕМЧИХИН Андрей Иванович, р. в 1928, мл. серж., погиб 18.5.1944.

ДЕМЬЯНОВ Егор Лаврентьевич, ряд., погиб 4.3.1944.

ДЕНИСЕНКО Федор Дмитриевич, ряд., погиб 25.6.1944.

ДЕНИСОВ Александр Евстигнеевич, мл. серж., погиб 22.2.1944.

ДЕНИСОВ Георгий Михайлович, ряд. 438-го сп, умер от ран 1.3.1944.

ДЕНИСОВ Ефим Борисович, ряд. 1088-го сп, погиб 4.3.1944.

ДЕРГАЧЕВ Савелий Данилович.

ДЕРЕВЕНСКИЙ Василий Антонович, мл. серж., п/п 01157, погиб 25.6.1944.

ДЕРЖАВСКИЙ Владимир Маркович, ряд. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

ДЕРЯБИН Иван Григорьевич, р. в 1909, мл. серж. 1170-го сп, погиб 24.6.1944.

ДЖАЛАЛДИНОВ Панердин, погиб 28.2.1944.

ДЖИБЛАДЗЕ Варлам Барнабаевич, ряд. 497-го артполка, погиб 27.3.1944.

ДМИТРИЕВ Александр Дмитриевич, р. в 1922, ряд. 1967-го истребит. противотанкового полка, погиб 22.6.1944.

ДМИТРИЕВ Петр Иванович, гв. серж. 1011-го артполка, погиб 23.2.1944.

ДМИТРИЕВ Трофим Иванович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ДМИТРОВЦЕВ Иван Захарович, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ДОЗМАРОВ Дмитрий Петрович, мл. серж., погиб 28.6.1944.

ДОЛГИЙ Василий Иосифович, ряд., погиб 1.3.1944.

ДОЛГИЙ Иван Федорович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ДОЛЬСКИЙ Евгений Васильевич, ряд., погиб 21.4.1944.

ДОНЕЦ Дмитрий Степанович, мл. серж. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

ДОРОЖКИН Андрей Васильевич, ряд., п/п 63537, умер от ран 1.3.1944.

ДОШАКОВ Иван Иванович, р. в 1925, серж. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

ДРАБКОВ Иван Филиппович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ДРОБЫШЕВ Алексей Иванович, р. в 1924, серж. 4-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Александр Алексеевич, ряд., погиб 15.3.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Николай Александрович, п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Франц Иванович, р. в 1922, п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ДРОЗДОВ Андрей Иванович, р. в 1912, ряд., п/п 23859, погиб 24.6.1944.

ДРОНОВ Ефим Тихонович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ДУБАКОВ Борис Яковлевич, лейт. 1174-го сп, умер от ран 25.6.1944.

ДУБАКОВ Иннокентий Артемович, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ДУБЛИКОВ Иван Антонович, ряд., погиб 7.6.1944.

ДУБОДЕЛ Иван Федорович, ефр. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ДУБРОВСКИЙ Алексей Васильевич, мл. серж., п/п 20737, погиб 1.3.1944.

ДУЗЕНКО Василий Андреевич, р. в 1924, лейт., погиб 20.5.1944.

ДУРНЕНКОВ Алексей Николаевич, ряд. 518-го сп, погиб 24.1.1944.

ДУХАНОВ Василий Степанович, р. в 1900, погиб 27.2.1944.

ДЮЖЕНКОВ Николай Иванович, ряд., погиб 29.6.1944.

ДЮКОВ Егор Иванович, ефр. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

ДЮСОВ Борис Михайлович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ДЯТЛОВ Дмитрий Федорович, р. в 1903, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ДЯТЛОВ Семен Никифорович, серж., погиб 23.2.1944.

ЕВДОКИМОВ Емельян Яковлевич, ряд., погиб 20.6.1944.

ЕВСЕЕВ Николай Федорович, ряд., погиб 22.2.1944.

ЕВСЕЕНКО Семен Савельевич, мл. серж. 1174-го сп, погиб 29.5.1944.

ЕГИНЦЕВ Казимир Михайлович, р. в 1925, ряд., п/п 23813, умер от ран 16.4.1944.

ЕГОЛЬСКИЙ Владимир Гаврилович, ряд., п/п 14359, погиб 29.2.1944.

ЕГОШИН Михаил Иванович, ряд., погиб 29.6.1944.

ЕЗЕРСКИЙ Николай Степанович, ряд. 1174-го сп, погиб 30.5.1944.

ЕЛИСЕЕВ Александр Афанасьевич, серж. 457-го сп, погиб 2.3.1944.

ЕЛИСЕЕВ Алексей Николаевич, р. в 1912, мл. серж., п/п 77090, погиб 25.4.1944.

ЕЛКИН Виктор Дмитриевич, р. в 1906 в г. Москва, серж., погиб.

ЕЛКИН Дмитрий Андреевич, серж., п/п 07183, погиб 24.6.1944.

ЕМЕЛЬЯНЕНКО Иван Семенович, р. в 1922, ряд. 457-го сп, погиб 7.3.1944.

ЕМЕЛЬЯНЕНКО Тимофей Михайлович, ряд., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

ЕРЕМИН Василий Константинович, погиб 23.6.1944.

ЕРМАКОВ Федор Сергеевич, ефр. 1174-го сп, погиб 18.5.1944.

ЕРМОЛАЕВ Василий Калинович, мл. серж. 40-го танкового полка, погиб 24.6.1944.

ЕРМОЛЕНКО, мл. серж. 1170-го сп, погиб 16.3.1944.

ЕРОХИН Виктор Михайлович, р. в 1921, ряд., погиб 1.3.1944.

ЕРОХОВ Иван Яковлевич.

ЕФИМОВ Терентий Федорович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ЕФРЕМОВ Борис Николаевич, серж., погиб 28.6.1944.

ЕФРЕМОВ Иван Степанович, ряд., погиб 3.7.1944.

ЕФРЕМОВ Михаил Лаврентьевич, ряд., п/п 02299, погиб 22.2.1944.

ЕФРЕМОВ Моисей Васильевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ЕФРЕМОВ Павел Александрович, р. в Орловской обл., серж., погиб 8.3.1944.

ЕФРЕМОВ Федор Прокопьевич, р. в 1909, ряд 359-го сп, погиб 25.6.1944.

ЕШТОКИН Иван Александрович, ряд., п/п 66434, погиб 24.3.1944.

ЖАЛНИН Алексей Кузьмич, р. в 1925, мл. серж. 599-го сп, погиб 25.6.1944.

ЖАРКОВ Павел Сафонович, ефр. 1170-го сп, погиб 15.3.1944.

ЖЕЛЕЗНЯК Максим Васильевич, ряд., погиб 29.6.1944.

ЖЕЛУДЕВ Иван Ильич, р. в 1924, серж., погиб 24.2.1944.

ЖЕПЕТОВ Николай Федорович, погиб 25.6.1944.

ЖЕРЕБЦОВ Иван Ефимович, р. в 1913, ряд., погиб 25.2.1944.

ЖИВЦОВ Григорий Иванович, техник-лейт. 348-й сд, погиб 26.2.1944.

ЖИГУНОВ Владимир Пименович, ряд. 1020-го сп, погиб 1.3.1944.

ЖИЛКИН Николай Петрович, ефр. 1170-го сп, погиб 20.5.1944.

ЖИЛЯЕВ Федор Тимофеевич, ряд., умер от ран 24.2.1944.

ЖИХАРЕВ Иван Панфилович, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ЖУК Петр Максимович, ряд. п/п 08978, погиб 26.2.1944.

ЖУКОВ Виктор Филиппович, ряд., п/п 2407, умер от ран 23.6.1944.

ЗАБАЕВ Михаил Алексеевич, ряд. 816-го артполка, умер от ран 30.4.1944.

ЗАБОЛОТНЫЙ Виктор Матвеевич, р. в 1918, серж., умер от ран 1.5.1944.

ЗАБОЛОТСКИЙ Виктор Матвеевич, умер от ран 30.4.1944.

ЗАБУСОВ Григорий Лаврентьевич, погиб 25.6.1944.

ЗАВОРОТОВ Александр Ефимович, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ЗАВЯЛОВ Никита Павлович, ряд., погиб 28.6.1944.

ЗАЙЦЕВ Афанасий Павлович, р. в 1919, мл. лейт. 457-го сп 129-й сд, погиб 29.2.1944.

ЗАЙЦЕВ Дмитрий Петрович, р. в 1904, серж. 1170-го сп, погиб 13.5.1944.

ЗАЙЦЕВ Иван Васильевич, мл. серж. 1174-го сп, погиб 27.2.1944.

ЗАЙЦЕВ Прокофий Иванович, ряд. 1170-го сп, погиб 15.3.1944.

ЗАПОРОЖЕЦ Василий Владимирович, р. в 1924, ряд., погиб 22.2.1944.

ЗАРУБО Михаил Иванович, ряд., п/п 02229, погиб 24.2.1944.

ЗАХАРЕНКОВ Яков Андреевич, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ЗАХАРОВ Михаил Максимович, ряд., п/п 28212, погиб 24.6.1944.

ЗАХАРОВ Николай Митрофанович, ряд., умер от ран 3.4.1944.

ЗДОЛЬНИКОВ Федор Апанасович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ЗЕЛЕКИН Николай Матвеевич, майор 269-й сд, умер от ран 26.2.1944.

ЗЕЛЕНСКИЙ Федор Егорович, р. в 1911, ряд. 195-го мотострелкового батальона, умер от ран 28.2.1944.

ЗИГАНШИН Амур Хасанович, погиб 26.2.1944.

ЗОБНИН Александр Дмитриевич, р. в 1911, ст. серж. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ЗУБАРЕВ Петр Алексеевич, р. в 1923, погиб 28.6.1944.

ЗУБАРЕВ Степан Михайлович, ряд. 1174-го сп, погиб 11.5.1944.

ЗУБКОВ Петр Тихонович, р. в 1921, ряд. 348-й сд, погиб 8.5.1944.

ЗЮКИН Павел Андреевич, ряд., умер от ран 26.6.1944.

ИБРАГИМОВ Атаджан, р. в 1910, ряд. штаба 539-го сп, погиб 26.6.1944.

ИВАНОВ Борис Михайлович, 1170-й сп, погиб 13.6.1944.

ИВАНОВ Василий Григорьевич, ряд. 1171-го сп, погиб 23.5.1944.

ИВАНОВ Ефим Дмитриевич, погиб 21.2.1944.

ИВАНОВ Иван Дементьевич, р. в 1900, мл. серж. 1170-го сп, погиб 25.6.1944.

ИВАНОВ Константин Михайлович, р. в 1923 в Орловской обл., ефр. 457-го сп, погиб 25.2.1944.

ИВАНОВ Михаил Герасимович, ст. серж., п/п 37622, погиб 25.6.1944.

ИВАНОВ Павел Харитонович, р. в 1911, ряд., погиб 3.3.1944.

ИВАНЧЕНКО Георгий Александрович, ряд. 1170-го сп, погиб 11.5.1944.

ИВАНЧЕНКО Захар Федорович, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

ИВАНЧЕНКО Иван Петрович, ряд., погиб 1.3.1944.

ИВАНЧИК Николай Михайлович, р. в 1925, мл. серж., погиб 22.2.1944.

ИВАНЧИКОВ Лука Семенович, ряд., погиб 13.6.1944.

ИВАНЬКОВ Степан Филиппович, ряд., умер от ран 23.3.1944.

ИВАНЮШИН Василий Никитович, ряд. 348-го сп, погиб 1.5.1944.

ИВАЩЕНЕНКО Петр Иванович.

ИВКИН Петр Николаевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ИЗВАРИН Николай Алексеевич, ефр., погиб 23.2.1944.

ИЛЬИЧЕВ Алексей Иванович, ряд., п/п 37622, погиб 7.3.1944.

ИЛЬЧЕНКО Василий Фомич, ст. лейт., погиб 28.6.1944.

ИНАГАМОВ Юсуп, р. в 1910, ефр., погиб 23.2.1944.

ИНДЮКОВ Козьма Васильевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ИОНИН Николай Афанасьевич, мл. лейт. 1174-го сп, погиб 9.3.1944.

ИОНОВ Николай Борисович, лейт., п/п 65530, погиб 2.6.1944.

ИСАЕВ Василий Максимович, ряд., погиб 28.6.1944.

ИСАЕВ Михаил Петрович, мл. серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ИСАКОВ Семен Тимофеевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ИШИМОВ Павел Иванович, р. в 1917, погиб 26.2.1944.

ИШКИЯЗОВ Рахим Тазилович, мл. серж. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

КАБАКОВ Виктор Петрович, мл. серж., погиб 14.11.1943.

КАЗАДАЕВ Иван Иванович, р. в 1921, мл. серж. 457-го сп, погиб 2.3.1944.

КАЗАКОВ Николай Григорьевич, ряд. 457-го сп, погиб 22.2.1944.

КАЗАРИНОВ Виктор Михайлович, р. в 1908, ряд. 332-го гв. сп, погиб 2.6.1944.

КАЗИНАЧИКОВ Василий Вавилович, р. в 1924, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

КАЙГОРОДОВА Маргарита Григорьевна, ряд. 120-й сд, погибла 24.6.1944.

КАКОРИН Яков Иванович, ст. серж., п/п 02299, погиб 24.6.1944.

КАЛАТОЗОВ Григорий Арташесович, ст. лейт., п/п 02271, погиб 1.3.1944.

КАЛАШНИКОВ Дмитрий Игнатьевич, ст. серж., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

КАЛИНИН Роман Федорович, ряд., п/п 089780, погиб 26.2.1944.

КАЛМЫКОВ Федор Михайлович, ряд., погиб 14.4.1944.

КАМИНСКИЙ Павел Алексеевич, ряд., погиб 24.6.1944.

КАНДОБА Федор Прокопьевич, ряд., погиб 24.2.1944.

КАНДЫБОВ Владимир Антонович, ряд., погиб 25.6.1944.

КАПИТОНОВ Дмитрий Сафронович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КАПЛЕНКО Григорий Моисеевич, р. в 1893, мл. серж., погиб 25.6.1944.

КАПЛИН Николай Михайлович, ряд. 02299-го сп, погиб 24.2.1944.

КАПЛУНОВ Иван Иванович, погиб 1.7. 1944.

КАПЫТОВ Арон Моисеевич, ефр., п/п 02271, погиб 4.3.1944.

КАРАСЕВ Петр Петрович, р. в 1902, ряд. 457-го сп, погиб 25.2.1944.

КАРАЧЕНКОВ Григорий Антонович, ряд., погиб 26.2.1944.

КАРЛОВСКИЙ Павел Егорович, р. в 1926, ряд., погиб 1.3.1944.

КАРЛОВСКИЙ Посевен Григорьевич, р. в 1924 в Брянской обл., Клинцовский р-н, д. Гудок, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

КАРМАНОВ Тихон Адамович, ряд., погиб 24.6.1944.

КАРОВ Александр Васильевич, ряд., погиб 25.3.1944.

КАРПЕНКОВ Григорий Поликарпович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КАРПОВ Алексей Петрович, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

КАРПОВ Владимир Александрович, мл. серж. 916-го артполка, погиб 21.6.1944.

КАРПОВ Евгений Петрович, погиб 25.2. 1944.

КАРПОВ Иван Иванович, ряд., умер от ран 4.3.1944.

КАРПЧЕНКО Виктор Васильевич, р. в 1924, ряд., погиб 25.2.1944.

КАРСАКОВ Дмитрий Иванович, ряд., п/п 37662, погиб 7.3.1944.

КАРСАКОВ Кирилл Иванович, ряд., погиб 24.6.1944.

КАРТУКОВ Семен Степанович, ряд., погиб 23.5.1944.

КАСИН Михаил Кузьмич, ряд., погиб 26.6.1944.

КАСИМОВ Зинатул Захирович, р. в 1923, ряд., погиб 1.3.1944.

КАСУХИН Сергей Федорович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КАТАЛКИН Михаил Масодонович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КАТРЯНОВ Коган Борисович, ст. лейт., погиб в 1944.

КАЧЕТКОВ Александр Федорович, р. в 1910, серж., погиб 25.2.1944.

КАШЕНОК Иван Аврамович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КВАЛЕНКОВ Евгений Павлович, ряд., п/п 08978, погиб 26.2.1944.

КВЫТКО Николай Михайлович, кап., погиб 26.6.1944.

КЕЧЕДЖИЕВ Тарас Мадосович, серж., погиб 13.6.1944.

КИРЕЕНКО Михаил Климентьевич, мл. серж., п/п 37622, погиб 25.6.1944.

КИРИЛЕНКО Филипп Васильевич, ряд., погиб 1.3.1944.

КИРКОР Денис Федотович, ряд., погиб 1.3.1944.

КИРПИЧЕВ Григорий Александрович, ряд., умер от ран 27.2.1944.

КИРСАНОВ Василий Трофимович, р. в 1914, серж., умер от ран 3.3.1944.

КИСЕЛЕВ Алексей Васильевич, р. в 1913, ряд. 451-го сп, погиб 24.2.1944.

КИСЕЛЕВ Владимир Алексеевич, мл. серж. 539-го сп, погиб 26.6.1944.

КИСЕЛЕВ Владимир Ильич, лейт. 217-й сд, умер от ран 27.6.1944.

КИСЕЛЕВ Петр Иванович, ряд., п/п 13359, погиб 25.2.1944.

КИСЕНКОВ Филипп Семенович, ряд., погиб 24.2.1944.

КИСЛОВ Василий Васильевич, погиб 8.3. 1944.

КИСЛЯКОВ Павел Лукич, р. в 1924, серж., погиб 5.3.1944.

КЛИМОНСКИЙ Михаил Лаврентьевич, ефр. 1170-го сп, погиб 24.6.1944.

КЛОКОВ Иван Михайлович, р. в 1920, ефр., п/п 71653, погиб 15.1.1944.

КЛЮЧНИКОВ Александр Яковлевич, р. в 1924, ряд., умер от ран 26.6.1944.

КОБЕЛЕВ Николай Гаврилович, серж., погиб 23.2.1944.

КОВАЛЕВ Александр Павлович, мл. серж. 1088-го сп, погиб 22.6.1944.

КОВАЛЕВ Александр Петрович, старш. 444-го сп, погиб 22.6.1944.

КОВАЛЕВ Корней Степанович, погиб 24.6. 1944.

КОВАЛЕВ Михаил Харитонович, серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КОВАЛЕВ Никифор Никитович, ряд., погиб 25.2.1944.

КОЖЕВНИКОВ Иван Васильевич, ряд., погиб 22.2.1944.

КОЖЕМЯКИН Иван Иванович, р. в 1906, ряд. 457-го сп, погиб 29.2.1944.

КОЖЕМЯКО Григорий Никитич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КОЖЕМЯКО Иван Сергеевич, ряд., погиб 1.3.1944.

КОЖЕНЕНКОВ Федор Игнатьевич, ряд. 1170-го сп, погиб 1.3.1944.

КОЗЕНКИН Алексей Ефимович, ефр., погиб 27.3.1944.

КОЗЛОВ Владимир Константинович, ряд., погиб 25.6.1944.

КОЗЛОВ Дмитрий Никитович, ряд. 1088-го сп, погиб 8.3.1944.

КОЗЛОВ Иван Гаврилович, ряд., погиб 25.2.1944.

КОЗЛОВ Петр Федорович, р. в 1907 в Гомельской обл., ряд., погиб 3.3.1944.

КОЗЛОВ Прохор Иванович, р. в 1921 в Гомельской обл., Жлобинский р-н, пос. Никольск, ряд. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

КОЗЛОВСКИЙ Евгений Александрович, ефр., погиб 25.2.1944.

КОЗЫРЕНКОВ Федор Яковлевич, р. в 1909 в Екатеринбургской обл., ряд. 1225-го сп, умер от ран 28.8.1944.

КОЛЕДОВ Иван Михайлович, р. в Липецкой обл., ряд., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

КОЛЕСНИКОВ Трофим Кузьмич, р. в 1904 в Брянской обл., г. Сураж, ряд., погиб 24.2.1944.

КОЛЕСОВ Дмитрий Михайлович, р. в 1925 в Волгоградской обл., д. Титовка, серж. 457-го сп, погиб 7.12.1943.

КОЛИН Андрей Филиппович, ряд., погиб 24.2.1944.

КОЛИН Василий Тимофеевич, р. в 1901, ефр., погиб 2.3.1944.

КОЛЮЖЕНОЙ Матвей Никитич, ряд., п/п 28129, погиб 23.6.1944.

КОМАРОВ Василий Иванович, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

КОМАРОВ Николай Егорович, р. в Тверской обл., ряд., п/п 02299, погиб 10.3.1944.

КОМЛЕВ Федор Андреевич, р. в 1902 в Оренбургской обл., с. Андреевка, ряд., умер от ран 15.4.1944.

КОМЧЕНКО Петр Антонович, р. в 1926 в Брянской обл., д. Абаринки, серж., погиб 19.3.1944.

КОНДРАКИН Григорий Никитович, ряд., п/п 14359, погиб 29.2.1944.

КОНДРАТЬЕВ Василий Архипович, ряд., п/п 70418, погиб 17.3.1944.

КОНОВАЛЕНКО Николай Иванович, р. в 1926 в Брянской обл., Клинцовский р-н, ряд., погиб 20.5.1944.

КОНОНОВ Яков Кузьмич, р. в 1892, ряд., погиб 23.2.1944.

КОНУННИКОВ Григорий Павлович, р. в 1910 в Орловской обл., мл. серж., умер от ран 28.5.1944.

КОНУСЕВИЧ Михаил Максимович, ряд., умер от болезни 26.12.1943.

КОНЦЕВОЙ Даниил Тимофеевич, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

КОНЯЕВ Василий Алексеевич, мл. лейт., погиб 17.6.1944.

КОПАНИН Сидор Ильич, ряд., погиб 10.3.1944.

КОПОЧЕВ Евстахий Федорович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Курган, ряд. 1170-го сп, погиб 9.5.1944.

КОПЫЛОВ Иван Иванович, р. в 1924 в Липецкой обл., д. Озерки, ряд., п/п 37622, погиб 1.3.1944.

КОРБОВСКИЙ Григорий Агеевич, р. в 1913 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Дохновичи, серж., п/п 37622, погиб 18.3.1944.

КОРЕЛИН Иван Дмитриевич, серж. 1343-го сп, умер от ран 24.6.1944.

КОРОБОВ Иван Андреевич, р. в 1924, рядовой.

КОРОБОВ Федор Ильич, р. в 1918., серж., умер от ран 27.6.1944.

КОРОЛЬКОВ Дмитрий Иванович, р. в г. Москва, серж., п/п 32401, погиб 6.3.1944.

КОРОЛЕВ Вениамин Павлович, р. в Волгоградской обл., ряд. 539-го сп, погиб 26.6.1944.

КОРОЛЕВ Герасим Иванович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

КОРОЛЕВ Николай Федорович, р. в 1894 в Орловской обл., Орловский р-н, с. Знаменка, ряд., умер от ран 24.2.1944.

КОРЖЕКОВ Алексей Михайлович, ряд., погиб 1.3.1944.

КОРИЦКИЙ Василий Григорьевич, р. в 1926, ряд., погиб 25.6.1944.

КОРМЕЛЬЧИКОВ Кирилл Вениаминович, р. в 1917, мл. серж., погиб 20.4.1944.

КОРНЕЙЧЕНКО Николай Зосимович, р. в 1924, ряд., погиб 24.2.1944.

КОРОСТЕЛЕВ Яков Васильевич, р. в 1918 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Хомутовка, ряд. 457-го сп, погиб 25.2.1944.

КОРОТКЕВИЧ Степан Иванович, р. в 1906, гв. мл. серж., погиб 26.6.1944.

КОРОТКИЙ Иван Петрович, р. в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Сиховарлово, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

КОРОЧКИН Петр Григорьевич, р. в Московской обл., Загорский р-н, с. Шарамово, ряд., погиб 1.5.1944.

КОСОЙ Исаак Аврамович, кап. 103-го бомбардировочного авиаполка, погиб 8.7.1941.

КОСТЕНКОВ Василий Андреевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Тупичик, ефр., п/п 45997, погиб 4.3.1944.

КОСТИН Алексей Николаевич, р. в Чувашии, д. Моргауши, ряд. 707-го батальона, погиб 19.6.1944.

КОСТИН Василий Николаевич, ефр., погиб 24.6.1944.

КОСТЫЛЬЦОВ Прокопий Федорович, р. в г. Москва, ряд. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

КОСТЮК Петр Емельянович, р. в Черниговской обл., с. Гиница, ряд., умер от ран 26.6.1944.

КОСТЮХИН Александр Федорович, р. в г. Калуга, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

КОСТЯХИН Илья Антонович, погиб 1.3.1944.

КОТОВ Анатолий Михайлович, ряд., погиб 23.2.1944.

КОТОВ Кузьма Иванович, р. в 1900 в Орловской обл., д. Новоселки, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

КОХАН Василий Акимович, р. в 1909 в Орловской обл., д. Медеевка, ряд., умер от ран 26.12.1943.

КОЧАЕВ погиб 26.6.1944.

КОШЕЛЕВ Петр Алексеевич, ст. серж. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

КРАВЧЕНКО Григорий Александрович, р. в 1922, ефр., погиб 25.2.1944.

КРАМОРЕНКО Тимофей Иванович, р. в Московской обл., лейт. 1174-го сп, погиб 25.4.1944.

КРЕНЫШЕВ Федор Александрович, р. в 1926 в Костромской обл., п. Серашюниха, ефр., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

КРИВОНОГОВ Макар М., р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Трелевка, ряд., п/п 51501, погиб 7.12.1943.

КРИВОНОГОВ Степан Максимович.

КРИВОНОС Валентин Иванович, р. в 1924 в Орловской обл., с. Гриневр, погиб 23.5.1944.

КРИВОНОС Федор Петрович, р. в 1918 в Орловской обл., с. Ходново, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

КРИВОНОСОВ Степан Михайлович, р. в Гомельской обл., д. Перельцы, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

КРИВОЩЕКОВ Павел Николаевич, р. в Пермской обл., лейт. 100-й гв. дивизии, погиб 22.2.1944.

КРОМСКИЙ Федор Степанович, р. в 1902, ст. серж. 916-го артполка, погиб 9.3.1944.

КРУТОВ Иван Федорович, р. в Московской обл., Щелковский р-н, серж. 295-го артполка, погиб 22.6.1944.

КРШЕВИЦКИЙ Николай Иванович, р. в 1921, гв. лейт., погиб 22.2.1944.

КРЫЛОВ Николай Иванович, р. в 1920, ряд., погиб 23.6.1944.

КРЫЛОВ Николай Николаевич, ефр., погиб 24.6.1944.

КРЫЛОВСКИЙ Матвей Иванович, р. в Брянской обл., с. Титовка, серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

КСЕНЗОВ Иван Емельянович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Меркуловичи, ряд. 1170-го сп, умер от ран 21.3.1944.

КУДЛЕНКОВ Андрей Зиновьевич, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

КУДРЯВЕЦ Иван Филиппович, р. в 1905 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, с. Бобовичи, лейт., п/п 07380, погиб 3.3.1944.

КУДРЯКОВ Иван Никитович, р. в Брянской обл., д. Евдокимовка, ряд., п/п 77090, погиб 1.3.1944.

КУДРЯШОВ Федор Павлович, ст. серж., погиб 27.6.1944.

КУЗИН Иван Григорьевич, ряд., умер от ран 25.2.1944.

КУЗМЕНКОВ Петр Антонович, ряд., погиб 29.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Александр Ионович, р. в 1901 в Вологодской обл., ефр., погиб 3.3.1944.

КУЗНЕЦОВ Алексей Андреевич, р. в 1923 в Орловской обл., с. Челищево, ряд., погиб 22.2.1944.

КУЗНЕЦОВ Митрофан Андреевич, р. в 1902, ефр. 1172-го сп, погиб 12.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Михаил Федорович, р. в 1918, гв. мл. лейт., погиб 2.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Никита Николаевич, р. в 1908 в Орловской обл., Орловский р-н, д. Жуковка, старш., погиб 24.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Николай Васильевич, р. в Московской обл., Чеховский р-н, д. Пешково, гв. серж., п/п 24915, погиб 25.6.1944.

КУЗНЕЦОВ Николай Николаевич, р. в Орловской обл., д. Сомово, ряд., п/п 12239, погиб 24.2.1944.

КУЗЬМИН Илья Дмитриевич, мл. лейт., погиб 26.6.1944.

КУЗЬМИН Михаил Дементьевич, р. в Калужской обл., ряд. 123-го противотанкового полка, погиб 26.6.1944.

КУЗЬМИНЫХ Леонид Нестерович, лейт., погиб 1.3.1944.

КУЗЬМИЦКИЙ Федор Тимофеевич, р. в Гомельской обл., д. Прудок, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КУЗЬМИШКИН Василий Антонович, р. в 1921, старш., п/п 73709, погиб 24.6.1944.

КУКЛИН Дмитрий Никитич, р. в 1911 в Тюменской обл., ряд. 336-го сп, погиб 20.6. 1944.

КУЛЕШОВ Адраман, ряд., умер от ран 27.2.1944.

КУЛЕШОВ Яков Романович, р. в 1914 в Орловской обл., д. Голешевки, ряд. 1174-го сп, погиб 1.6.1944.

КУЛИЕВ Акы, р. в Туркмении, с. Хопач, ряд. 1170-го сп, погиб 1.3.1944.

КУМСИАШВИЛИ Валерий Георгиевич, ефр., погиб 22.2.1944.

КУНИН Виктор Степанович, р. в Харьковской обл., Шевченковский р-н, с. Волосная Балаклея, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

КУПЦОВ Захар Иванович, р. в Брянской обл., Брасовский р-н, с. Глодиево, ряд., п/п 089780, погиб 25.2.1944.

КУРГАНСКИЙ Алексей Григорьевич, р. в 1908 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, с. Катичи, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

КУРДЮКОВ Сафрон Глебович, р. в Бурятии, с. Бурдуково, гв. старш. 339-го сп, погиб 23.2.1944.

КУРМАЕВ Шамиль Шакирович, ряд. 1170-го сп, погиб 23.5.1944.

КУТИХИН Николай Иванович, ряд. 609-го санитарного батальона, погиб 20.3.1944.

КУЦ Яков Яковлевич, р. в 1918 в Белгородской обл., Алексеевский р-н, с. Луценково, ряд., погиб 1.3.1944.

КУЦАЕВ Андрей Семенович, серж., погиб 23.2.1944.

КУЦЕПАЛОВ Григорий Евдокимович, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Недойка, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

КУЧИН Иван Игнатьевич, погиб 21.2.1944.

КУШНЕРОВ Василий Иванович, р. в Орловской обл., Клинцовский р-н, с. Близна, мл. серж. 1170-го сп, погиб 4.6.1944.

КУЯНОВ Степан Иванович, р. в Татарии, ст. серж. 1018-го сп, погиб 6.3.1944.

КЫЧАЛО Григорий Федорович, ряд., погиб 26.6.1944.

ЛАБУЗ Александр Ефимович, мл. лейт., погиб 22.2.1944.

ЛАБУРЕНКО Василий Дмитриевич, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ЛАГУН Григорий Михайлович, мл. серж., погиб 21.1.1944.

ЛАЗАКИН Виктор Ефимович, ряд., погиб 25.6.1944.

ЛАКИЗОВ Федор Иванович, ряд. 1170-го сп, погиб 21.3.1944.

ЛАПКОВ Андрей Иванович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛАРКИН Егор Сидорович, р. в 1915, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ЛАРКИН Михаил Павлович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛАРКИН Николай Андреевич, серж. 1170-го сп, погиб 24.6.1944.

ЛАСЫЙ Андрей Иванович, ряд., погиб 6.3.1944.

ЛАТУГОВСКИЙ Павел Васильевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛАТХИН Степан Филиппович, гв. серж., погиб 1.3.1944.

ЛАТЫНЦЕВ Федор Федорович, ряд., погиб в 1944.

ЛАШЕНКО Иван Яковлевич, р. в 1923, ряд. 892-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛАШКИН Михаил Алексеевич, ряд., погиб 23.4.1944.

ЛАЩЕНКО Тарас Дмитриевич, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛЕБЕДЕВ Александр Осипович, ряд., умер от ран 22.3.1944.

ЛЕБЕДЕВ Иосиф Георгиевич, гв. ряд., умер от ран 28.6.1944.

ЛЕБЕДЕВ Иосиф Егорович, ряд., погиб 2.6.1944.

ЛЕБЕДЕВ Кузьма Васильевич, ряд., умер от ран 14.5.1944.

ЛЕБЕДЕВ Николай Иванович, р. в 1926, ефр., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ЛЕВКОВИЧ Альберт Владимирович, ряд., погиб 25.2.1944.

ЛЕОНОВ Александр Михайлович, ряд. 918-го сп, погиб 22.2.1944.

ЛЕОНОВ Федор Иванович, погиб 1.3.1944.

ЛЕТЕЧИН Максим Васильевич, погиб 22.6.1944.

ЛЕТУШОВ Александр Дмитриевич, р. в 1920, погиб 24.2.1944.

ЛЕШУНОВ Владимир Иванович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ЛИПЕЙ Алексей Васильевич, мл. командир, умер от ран 25.6.1944.

ЛИПИН Павел Федорович, ряд. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

ЛИСТОВ Петр Сергеевич, лейт., командир взвода 457-го сп, погиб 24.2.1944.

ЛИТВИНЕНКО Иван Львович, ряд., погиб 5.1.1944.

ЛИТОВКА Степан Тарасович, старш., умер от ран 27.6.1944.

ЛИХОШИН Федор Иванович, ряд., п/п 32041, погиб 27.2.1944.

ЛОБИНЦЕВ Тимофей Степанович, ряд., погиб 22.2.1944.

ЛОБИНЦЕВ Федор Николаевич, ряд., п/п 73799, погиб 24.6.1944.

ЛОГАЙДО Алексей Парфенович, ряд. 1088-го сп, погиб 4.3.1944.

ЛОГВИНЕНКО Николай Никитович, р. в 1926, ефр., погиб.

ЛОГВИНОВ Василий Петрович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛОГВИНОВ Петр Иванович, ряд., п/п 32041, погиб 4.3.1944.

ЛОГИНОВ Михаил Куприянович, ефр., умер от ран 7.3.1944.

ЛОГИНОВ Моисей Исакович, ряд., умер от ран 1.3.1944.

ЛОГОЩЕНКО Денис Михайлович, серж. 1086-го сп 323-й сд, погиб 24.3.1944.

ЛОЖКИН Иван Гаврилович, р. в 1905, погиб 3.3.1944.

ЛОСЕВ Егор Захарович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛУБАШЕВ Андрей Данилович, ст. серж., п/п 32041, погиб 2.3.1944.

ЛУКАШИН Михаил Герасимович, р. в 1926, ряд. 434-го сп, погиб 22.2.1944.

ЛУКИН Степан Васильевич, ряд., умер от ран 4.4.1944.

ЛУКЬЯНОВ Емельян Данилович, гв. ряд., п/п 04104, погиб 23.2.1944.

ЛУПЕЕВ Иван Романович, мл. серж. 1170-го сп, п/п 37622, погиб 24.6.1944.

ЛЬВОВ Федор Евстигнеевич, р. в 1918, лейт. 1020-го сп, погиб 24.6.1944.

ЛЬВОВИЧ Леонид Леонидович, ряд., п/п 73724, погиб 22.2.1944.

МАЗУНОВ Николай Тимофеевич, р. в 1924, ефр., п/п 43724, погиб 22.2.1944.

МАЙСТРО Андрей Алексеевич, серж., погиб 25.2.1944.

МАКАРЕНКО Лаврентий Родионович, ряд., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

МАКАРКОВ Александр Константинович, ефр. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

МАКАРОВ Николай Михайлович, ряд., п/п 70580, умер от ран 26.2.1944.

МАКСАКОВ Антон Васильевич, ряд. 434-го сп, погиб 5.12.1943.

МАКСИМЕНКО Елисей М., ряд., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

МАКСИМОВ Федор Михайлович, мл. лейт. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

МАЛАХОВ Михаил Степанович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

МАЛАШЕНКО Федор Степанович, ряд., умер от ран 25.2.1944.

МАЛИНДЖАНОВ Селфеддян Шалиндович, р. в 1925, ряд., погиб 13.11.1944.

МАЛИНОВСКИЙ Анатолий Трофимович, лейт. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

МАЛЬКИН Яков Иванович, ряд. 434-го сп, погиб 4.12.1943.

МАЛЮГА Иван Яковлевич, погиб 25.2.1944.

МАЛЮТИН Спиридон Степанович, серж. 356-го артполка, погиб 26.6.1944.

МАМЕДНАЗАРОВ Нуриазар, ряд., п/п 37622, погиб 14.5.1944.

МАНИЧЕВ Михаил Егорович, ряд., п/п 16783, погиб 26.3.1944.

МАРКЕВ Иван Титович, серж., погиб 20.6.1944.

МАРКЕВИЧ Сидор Харитонович, ряд., п/п 23858, погиб 26.2.1944.

МАРКОВ Валентин Александрович, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

МАРКОВЦЕВ Петр Александрович, р. в 1907, ряд. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

МАРТЫНЕНКО Иван Анатольевич, мл. серж., умер от ран 25.6.1944.

МАРТЫНЕНКО Митрофан Федорович, р. в 1910, ряд., погиб 26.2.1944.

МАРУСЕВ Степан Харитонович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

МАРУХОВ Петр Федорович, ряд., умер от ран 1.3.1944.

МАРЬЕНКО Алексей Зиновьевич, п/п 14359, погиб 26.2.1944.

МАСКАЕВ Иван Захарович, ряд., погиб 17.5.1944.

МАСЛОВ Иван Артемьевич, ряд., п/п 02271, погиб 1.3.1944.

МАСЛЮКОВ Евдоким Прохорович, 457-й сп, умер от ран 2.3.1944.

МАСТАКОВ Рустай, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

МАТАСОВ Иван Иванович, р. в 1906, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

МАТКОВСКИЙ Петр Гаврилович, ряд., умер от ран 2.3.1944.

МАТУШКИН Иван Васильевич, р. в 1903, мл. серж., п/п 06567, погиб 8.3.1944.

МАТЮШКОВ Андрей Егорович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

МАХАНОВ Яков Максимович, ряд., п/п 01962, погиб 20.3.1944.

МАХМЕДОВ Муким, р. в 1896, ефр. 1170-го сп, погиб 22.3.1944.

МАХОРТЫХ Дмитрий Кириллович, р. в 1919, серж., погиб 25.6.1944.

МЕДВЕДЕВ, погиб 22.6.1944.

МЕДВЕДЕВ Виктор Романович, погиб 23.2.1944.

МЕДВЕДЕВ Иван Федорович, р. в 1911, мл. серж. 336-го сп, погиб 23.6.1944.

МЕДВЕДЕВ Михаил Сидорович, р. в 1911, серж., п/п 37622, погиб 24.6.1944.

МЕЛКИН Борис Николаевич, р. в 1925, ряд., п/п 02299, погиб.

МЕЛЬНИКОВ Дмитрий Михайлович, р. в 1923, серж., п/п 45997, погиб 25.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Тихон Григорьевич, ряд. 1086-го сп, погиб 13.4.1944.

МЕНДЕЛЕЕВ Федор Прокофьевич, ряд., погиб 2.3.1944.

МЕТЛИЦКИЙ Григорий Тимофеевич, ряд., п/п 0185, погиб 26.6.1944.

МЕХАНИК Леонид Михайлович, р. в 1913, серж., погиб 21.4.1944.

МЕШЕРИН Василий Прокофьевич, ряд. 518-го сп, погиб 2.2.1944.

МЕШКОВ Петр Тарасович, р. в 1924, ряд., умер от ран 3.3.1944.

МИЛЕХИН Николай Александрович, ефр., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

МИНИГАЛИЕВ Минна Хмат, мл. серж., погиб 22.6.1944.

МИРОНЦОВ Тимофей Григорьевич, р. в 1907, ряд., погиб 24.2.1944.

МИРОШКИН Василий Данилович, р. в 1904, ряд. 457-го сп, погиб 3.3.1944.

МИСЕЙ Петр Федорович, мл. серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

МИТИН Афанасий Дмитриевич, р. в 1905, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

МИТИН Павел Андреевич, ряд., умер от ран 28.2.1944.

МИТИН Петр Ильич, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

МИТЯЕВ Денис Данилович, р. в 1916, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1944.

МИХАЙЛЕНКО Иван Евграфович, р. в 1909, ряд., умер от ран 24.4.1944.

МИХАЙЛОВ Александр Васильевич, ряд., п/п 63530, умер от ран 27.2.1944.

МИХАЙЛОВИЧ Михаил Иванович, серж. 1174-го сп, погиб 21.3.1944.

МИХАЙЛОВСКИЙ Эдуард Эдуардович, ефр. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

МИШАКОВ Николай Лазаревич, мл. серж. 539-го сп, погиб 26.6.1944.

МИШИН Дмитрий Федорович, ряд., умер от ран 26.2.1944.

МИШКОВСКИЙ Егор Моисеевич, ефр., погиб 24.6.1944.

МИШУСТИН Трифон Иванович, ряд., умер от ран 18.6.1944.

МОГИЛИН Дмитрий Киреевич, ряд., погиб 24.2.1944.

МОЖАЕВ Алексей Тимофеевич, р. в 1912, ефр., п/п 39926, погиб 3.3.1944.

МОЖЕЙКО Григорий Иванович, ст. серж., п/п 70580, умер от ран 27.3.1944.

МОИСЕЕНКО Федор Данилович, старш., умер от ран 2.6.1944.

МОЛЕЕВ Александр Андрианович, р. в 1909, ряд., п/п 63408, погиб 22.2.1944.

МОЛЕКОВ Алексей Макарович, р. в 1923, серж. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

МОЛОДЦОВ Алексей Михайлович, ряд., погиб 24.6.1944.

МОЛОЧКОВ Александр Иванович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

МОЛЧАНОВ Андрей Алексеевич, р. в 1923, серж., умер от ран 25.6.1944.

МОМЕНТКУЛОВ Дурды, ряд. 1174-го сп, погиб 17.4.1944.

МОРГАЧЕВ Петр Филиппович, р. в 1906 в Липецкой обл., с. Турбино, серж. 457-го сп, погиб 25.2.1944.

МОРДОВИН Иван Тимофеевич, р. в 1924, ряд., погиб 22.2.1944.

МОРДОВКИН Василий Федорович, ряд. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

МОРОЗОВ Василий Нестерович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Шаповка, ряд., п/п 37622, умер от ран 21.3.1944.

МОРОЗОВ Иван Степанович, р. в г. Томск, серж., п/п 36922, погиб 24.6.1944.

МОРОЗОВ Петр Яковлевич, ряд., умер от ран 3.3.1944.

МОРОЗОВ Роман Леонович, р. в г. Гомель, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

МОРОЗОВ Яков Тимофеевич, р. в г. Брянск, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

МОСКАЛЕНКО Павел Алексеевич, р. в Дагестане, ряд., погиб 3.3.1944.

МОЩЕНОВ Николай Степанович, р. в 1925, ряд., погиб 2.2.1944.

МУРАВЬЕВ Пантелей Егорович, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

МУРГУНОВ Иван Степанович, р. в 1920, ефр., 43-й медсанбат, умер от ран 7.3.1944.

МУРУГОВ Иван Сергеевич, ефр., погиб 7.3.1944.

МУРЧИКОВ Иван Тихонович, ст. серж., погиб 22.2.1944.

МУХАМЕТИШИН Давлеша, р. в 1924, мл. лейт., погиб 22.2.1944.

МУХАМЕТИШИН Хасан, ряд., погиб 2.3.1944.

МУХАНОВ Хайтабар, ряд. 457-го сп, погиб 29.5.1944.

МУХИНОВ Федор Николаевич, ряд., погиб 29.6.1944.

МЯКИН Иван Яковлевич, р. в Рязанской обл., ряд. 457-го сп, умер от ран 3.3.1944.

МЯЛЯВКА Семен Никитич, р. в Орловской обл., Красногорский р-н, с. Летяхи, ряд. 1088-го сп, погиб 10.3.1944.

МЯСОЕДОВ Василий Андреевич, р. в 1924 в Белгородской обл., Прохоровский р-н, с. Жимин, ряд. 359-го сп, погиб 26.6.1944.

НАДТОЧАЕВ Федор Иванович, ряд., погиб 1.3.1944.

НАДТОЧИЙ Иван Романович, р. в Сумской обл., мл. лейт., п/п 42652, погиб 28.2.1944.

НАЗЫРОВ Ахмет Ладыбович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

НАПАЛКОВ Андрей Григорьевич, р. в 1923 в Республике Коми, с. Троицко-Печерск, ряд., п/п 70418, погиб 24.2.1944.

НАСОНОВ Василий Потапович, р. в 1922 в Липецкой обл., д. Павловка, ряд. 438-го сп, умер от ран 27.2.1944.

НАУМКИН Петр Михайлович, р. в Пензенской обл., ряд. 438-го сп, умер от ран 5.3.1944.

НЕВРОВ Иван Яковлевич, р. в 1910, ряд., погиб 2.3.1944.

НЕКРАСОВ Николай Алексеевич, р. в г. Энгельс Саратовской обл., ст. сёрж., погиб 22.6.1944.

НЕРУШ Даниил Ефимович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, ряд. 348-го сп, погиб 26.2.1944.

НЕСТЕРЕНКО Даниил Александрович, ряд., погиб 19.3.1944.

НЕСТЕРОВИЧ Иван Потапович, р. в 1910 в г. Гомель, ряд., погиб 24.6.1944.

НИДЧЕНКО Даниил Митрофанович, ст. лейт., погиб 27.6.1944.

НИКИФОРОВ Петр Максимович, р. в Омской обл., д. Тормаша, серж., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

НИКОЛАЕВ Петр Николаевич, р. в 1914 в Новгородской обл., Демянский р-н, д. Осляки, ефр. 457-го сп, умер от ран 26.3.1944.

НИКОРКИН Степан Михайлович, р. в 1923 в Мордовии, Ардатовский р-н, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

НИКОЯН Сурис Амазаспович, р. в 1923 в г. Ереван, ст. лейт., п/п 2407, умер от ран 27.6.1944.

НИКУЛИН Сергей Семенович, ряд. 518-го сп, погиб 22.2.1944.

НИЩЕНКОВ Федор Герасимович, р. в 1904 в Брянской обл., Погарский р-н, д. Романовка, ряд., погиб 3.3.1944.

НИЩЕНКО Владимир Семенович, ряд., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

НОВИКОВ Александр Александрович, р. в Брянской обл., Брасовский р-н, ряд., п/п 08978, погиб 26.2.1944.

НОВИКОВ Василий Васильевич, р. в г. Орел, ефр., п/п 37622, погиб 28.3.1944.

НОВИКОВ Марк Степанович, р. в 1922 в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Вольск, ряд., п/п 23858, погиб 27.2.1944.

НОВИКОВ Михаил Хонович, ряд., погиб 26.2.1944.

НОВИКОВ Свирид Авсеевич, ряд., погиб 1.3.1944.

НОВОЖИЛОВ Владимир Васильевич, р. в 1925, серж., погиб 1.3.1944.

НОВОСИЛЬНЫЙ Александр Семенович, ряд., погиб 24.7.1944.

НОСЕНКО Андрей Иванович, р. в 1907, ряд., погиб 28.6.1944.

НОСОВ Михаил Петрович, ряд. 1174-го сп, погиб 25.2.1944.

НОСОВ Федор Яковлевич, р. в 1926, ефр., погиб 26.2.1944.

НУРМУХАМЕДОВ Сапаргалей Абдусойф, р. в Оренбургской обл., мл. серж. 584-го артполка, погиб 2.5.1944.

ОБАСКАЛОВ Федор Александрович, погиб 22.6.1944.

ОБОЗНЫЙ Иван Григорьевич, погиб 28.2.1944.

ОБОРОТОВ Михаил Михайлович, р. в Липецкой обл., г. Елец, ряд., погиб 4.6.1944.

ОБУХОВ Василий Николаевич, серж., погиб 6.3.1944.

ОВСЯНКО Павел Владимирович, р. в Сумской обл., Глуховский р-н, с. Ястребщина, ряд., погиб 1.3.1944.

ОВЧАРЕНКО Федор Егорович, р. в Воронежской обл., серж., 285-го сп, погиб 25.6.1944.

ОВЧИННИКОВ Антон Тимофеевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Шелуховка, ряд., п/п 5730, погиб 4.12.1943.

ОГУЛЬКОВ Анатолий Николаевич, ряд., умер от ран 2.3.1944.

ОЗНОБИХИН Михаил Лукич, р. в Иркутской обл., Братский р-н, с. Большесосинск, мл. лейт., п/п 5142, умер от ран 22.6.1944.

ОЙДИНСКИЙ Илья Петрович, ст. лейт. 1092-го сп, погиб 4.6.1944.

ОМАРОВ Гаис, р. в 1908, ряд., п/п 39826, погиб 21.2.1944.

ОМЕЛЬЧЕНКО Александр Андреевич, р. в Киевской обл., с. Топоровск, ряд., погиб 26.6.1944.

ОНАСЕНКО Владимир Федорович, р. в 1924, ст. серж., погиб 1.3.1944.

ОРЕХОВ Василий Александрович, ряд., п/п 3560, умер от ран 6.3.1944.

ОРЕШИН Иван Игнатьевич, серж., умер от ран 28.6.1944.

ОРИСОВ Хош, р. в 1922 в Туркмении, ряд. 457-го сп, погиб 23.2.1944.

ОРЛОВ Пантелей Филиппович, р. в 1912 в Белгородской обл., Прохоровский р-н, д. Доброво, ряд., умер от ран 22.6.1944.

ОРЛОВ Яков Федосович, р. в 1922 в Брянской обл., д. Чубарово, ряд., погиб 22.2.1944.

ОСИПОВ Александр Федорович, р. в Орловской обл., д. Котовка, ст. серж. 589-го сп, погиб 26.6.1944.

ОСЛОНОВ Леонид Николаевич, р. в 1924 в Тамбовской обл., ст. серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ОСТАПУШЕНКО Иван Александрович, р. в 1910 в Ростовской обл., с. Поповка, ст. серж. 457-го сп, погиб 24.3.1944.

ОСТРОВЕРХОВ Павел Никитович, р. в Воронежской обл., ряд., п/п 02239, погиб 24.2.1944.

ОЧЕРЕТИН Николай Аристархович, р. в Ростовской обл., умер от ран 24.6.1944.

ПАВЛЕНКО Федор Васильевич, р. в 1926 в Брянской обл., Погарский р-н, д. Огонек, ряд., погиб 1.3.1944.

ПАВЛОВ Григорий Кузьмич, р. в г. Гомель, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ПАВЛЮКОВ Яков Анисимович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Мейневичи, ряд., умер от ран 20.4.1944.

ПАЛЬЦЕВ Алексей Александрович, р. в 1921 в Орловской обл., Мценский р-н, д. Форофоново, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ПАМОХИН Владимир Васильевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Бертала-шивка, ряд., погиб 17.5.1944.

ПАНКОВ Сергей Петрович, р. в 1914, ст. серж., погиб 25.2.1944.

ПАНТУХОВ Павел Сергеевич, р. в Брянской обл., д. Щепетливо, серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ПАНФИЛОВ Егор Иванович, р. в Орлов-

ской обл., Урицкий р-н, п/п 02299, погиб 1.3.1944.

ПАРАЛИЩЕВ Николай Федорович, р. в Вологодской обл., Белозерский р-н, ряд., умер от ран 29.6.1944.

ПАРАХНЕВИЧ Афанасий Федорович, р. в 1915 в Кемеровской обл., техник 2-го ранга Белорусского штаба партизанского движения, погиб 23.9.1943.

ПАРХОМЕНКО Григорий Андреевич, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, с. Перевевка, ряд., п/п 5301, погиб 7.11.1943.

ПАРХОМЕНКО Михаил Иванович, р. в 1924 в Черниговской обл., с. Плехов, ряд., погиб 1.12.1943.

ПАРХОМЕНКО Федор Гаврилович, ряд., погиб 19.4.1944.

ПАХОМОВ Иван Кузьмич, р. в 1920, серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ПАЦУК Юрий Алексеевич, мл. лейт., погиб в марте 1944.

ПАШКОВ Василий Васильевич, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Рогинь, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ПАЩЕНКО Петр Петрович, ряд., п/п 63530, умер от ран 1.3.1944.

ПЕРЕВОЗЧИКОВ Андрей Моисеевич, ряд., умер от ран 27.3.1944.

ПЕРЕГОН Кузьма Климентьевич, р. в 1915 в Киевской обл., с. Вейноровка, 1022-й сп, погиб 24.6.1944.

ПЕРЕГУДОВ Николай Дмитриевич, р. в 1917 в г. Самара, ефр., умер от ран 14.3.1944.

ПЕРСИДСКИЙ Михаил Федорович, р. в Орловской обл., д. Аболихово, ряд. 4720-го стрелк. батальона, погиб 16.6.1944.

ПЕТРЕЕВ Михаил Тимофеевич, р. в Тульской обл., д. Гушино, серж., п/п 23813, погиб 23.3.1944.

ПЕТРОВ Иван Петрович, р. в Чувашии, ряд., умер от ран 25.6.1944.

ПЕТРОВ Тимофей Пудович, р. в 1924 в Ростовской обл., умер от ран 25.6.1944.

ПЕТРУДНИКОВ Евтихий Наумович, р. в 1905, погиб 29.2.1944.

ПЕТРУШКИН Алексей Терентьевич, р. в г. Гомель, ряд. 339-го сп, погиб 25.6.1944.

ПЕТУХОВ Василий Ефимович, р. в Чувашии, д. Корскалы, ряд., умер от ран 25.6.1944.

ПЕТУХОВ Петр Иванович, ряд., умер от ран 26.2.1944.

ПЕЧЕРИН Владимир Михайлович, р. в 1924 в г. Петрозаводск, мл. серж., погиб 1.3.1944.

ПЕШИН Александр Георгиевич, ряд., погиб 23.2.1944.

ПЕШКО Андрей Петрович, р. в Орловской обл., д. Любовша, мл. серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ПИЛЮГИН Федор Иванович, серж. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

ПИМЕНОВ Андрей Федорович, ряд., умер от ран 24.4.1944.

ПИНЯКИН Иван Яковлевич, р. в Рязанской обл., ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ПИПЕЗИН Геннадий Константинович, гв. ст. серж. 366-го сп, погиб 29.6.1944.

ПИСАРЕВ Илья Леонтьевич, р. в Брянской обл., ряд. 434-го сп, погиб 4.12.1944.

ПИСКЛИН Александр Иванович, р. в 1908 в Вологодской обл., ряд. 1172-го сп, погиб 22.4.1944.

ПИСКУНОВ Александр Федорович, п/п 6017, погиб 23.2.1944.

ПИЧУГИН Владимир Павлович, р. в 1925 во Владимирской обл., серж., погиб 29.2.1944.

ПЛАТОНОВ Иван Степанович, р. в 1923 в Курской обл., д. Машкино, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ПЛЕТНЕВ Николай Иванович, р. в 1912 в Брянской обл., Стародубский р-н, пос. Красный, ряд. 472-го сп, умер от ран 23.4.1944.

ПЛЕХАНОВ Тихон Семенович, р. в Брянской обл., г. Клинцы, ряд. 250-го сп, погиб 22.2.1944.

ПЛЕЩЕВ Николай Васильевич, мл. серж., погиб 22.2.1944.

ПОГОРЕЛОВ Александр Карпович, р. в Николаевской обл., д. Дреамиловка, ряд. 1018-го сп, погиб 12.3.1944.

ПОГОРЦЕВ Александр Александрович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Речки, ряд., п/п 57301, погиб 5.12.1943.

ПОДВОЙСКИЙ Василий Григорьевич, р. в Орловской обл., Красногорский р-н, с. Ширки, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ПОДКОПАЕВ Виктор Сергеевич, р. в Орловской обл., д. Рядовичи, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ПОДЛАСЕНКО Василий Яковлевич, р. в 1925, ряд. 457-го сп, погиб 10.3.1944.

ПОДЛАСЕНКО Зиновий Яковлевич, р. в 1923, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ПОЛЕЖАЕВ Сергей Яковлевич, р. в Казахстане, Гурьевская обл., ряд., п/п 4169, погиб 17.2.1944.

ПОЛЕЩУК Иван Артемьевич, ефр. 1174-го сп, погиб 21.3.1944.

ПОЛИН Андрей Филиппович, ряд., умер от ран 24.2.1944.

ПОЛИТОВ Андрей Афанасьевич, р. в 1917 в г. Москва, гв. мл. лейт. 394-го сп, умер от ран 24.6.1944.

ПОЛКОВНИКОВ Петр Александрович, гв. серж., п/п 04104, погиб 23.2.1944.

ПОЛОХИН Алексей Иванович, ряд., умер от ран 2.3.1944.

ПОЛТОРАЦКИЙ Федор Николаевич, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ПОЛЯКОВ Василий Савельевич, р. в Орловской обл., с. Руденка, ряд., погиб 25.2.1944.

ПОЛЯКОВ Дмитрий Евменович, р. в Смоленской обл., г. Ярцево, ст. серж. 497-го артполка, погиб 22.2.1944.

ПОНОМАРЕВ Сергей Сергеевич, р. в Тверской обл., д. Троица, ряд. 444-го сп, погиб 3.7.1944.

ПОПОВ Николай Федорович, ст. серж. 1088-го сп, погиб 6.3.1944.

ПОСТНИКОВ Евгений Георгиевич, лейт. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

ПОСТНОВ Иван Макимович, р. в 1902 в г. Орск Оренбургской обл., серж. 1174-го сп, умер от ран 15.4.1944.

ПОТАНИН Михаил Петрович, р. в Москов-

ской обл., д. Серково, ст. серж., п/п 63408, погиб 25.2.1944.

ПОТАПОВ Алексей Васильевич, ряд., погиб 24.3.1944.

ПОТЕМКИН Дмитрий Степанович, р. в 1917 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, с. Святок, п/п 14359, погиб 2.3.1944.

ПОТЕМКИН Михаил Иванович, р. в 1914 в Новосибирской обл., старш., п/п 73799, погиб 24.6.1944.

ПОТЕРЯЕВ Дмитрий Савельевич, р. в 1918 в Курганской обл., ст. лейт., п/п 14359, погиб 4.3.1944.

ПОТИПКО Иван Денисович, р. в 1923, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ПОТИПКО Павел Кузьмич, р. в 1926, ряд. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

ПОХОМОВ Иван Кузьмич, р. в 1920 в Рязанской обл., с. Муравленко, серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ПРАВИЛОВ Александр Васильевич, р. в 1925 в г. Орел, серж. 434-го сп, погиб 28.12.1943.

ПРАЗДНИКОВ Григорий Васильевич, р. в 1906 в Башкирии, ряд., умер от ран 8.12.1944.

ПРИВАЛЕЙ Павел Федорович, р. в Черниговской обл., ряд., п/п 63523, умер от ран 26.6.1944.

ПРИЩЕПО Николай Сидорович, р. в Житомирской обл., лейт., погиб 22.2.1944.

ПРОКОПОВ Прокопий Прокопьевич, п/п 5142, умер от ран 26.6.1944.

ПРОСТОВ Петр Антонович, р. в Пензенской обл., ряд. 1172-го сп, погиб 22.2.1944.

ПРОЦЕНКО Владимир Григорьевич, р. в г. Ленинград, ряд. 247-го сп, умер от ран 28.6.1944.

ПУПКО Леонтий Назарович, р. в г. Новокузнецк, ряд., умер от ран 25.6.1944.

ПУСЕВ Иван Григорьевич, ряд., умер от ран 4.3.1944.

ПУСТЯКОВ Михаил Григорьевич, р. в 1925, ряд. 437-го сп, погиб 1.3.1944.

ПХИДЕНКО Алексей Федосьевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Репище, мл. лейт., погиб 25.6.1944.

ПЫКО Иван Сергеевич, р. в 1914 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Халевичи, п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ПЯШИН Иван Иванович, п/п 63520, погиб 24.2.1944.

РАЗУВАЕВ Алексей Трофимович, р. в 1915, старш. 1090-го сп, погиб 14.6.1944.

РАЙСХАНОВ Хайрула, р. в Алтайском крае, ряд., погиб 25.2.1944.

РАКОВ Владимир Александрович, р. в 1925, серж. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

РАКОВ Иван Дмитриевич, р. в 1910, ряд., погиб 2.5.1944.

РАКОВ Иван Пантелеевич, р. в 1910, ефр., погиб 1.5.1944.

РАХИМОВ Ибрагим, ряд. 1174-го сп, погиб в 1944.

РЕЗВЯКОВ Петр Константинович, ряд. 334-го сп, погиб 27.2.1944.

РЕШЕТНИКОВ Михаил Георгиевич, р. в 1915 в Амурской обл., серж. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

РОГАТНЕВ Николай Александрович, ряд., п/п 14359, погиб 29.2.1944.

РОГОЖКИН Иван Павлович, р. в Самарской обл., Красноярский р-н, серж. 1088-го сп, погиб 10.3.1944.

РОДИН Василий Павлович, мл. лейт., погиб 20.6.1944.

РОЖКОВ Иван Васильевич, р. в 1908, мл. серж., погиб 5.5.1944.

РОЗОВ Константин Павлович, погиб 29.7.1944.

РОЛИЧЕНКО Андрей Семенович, р. в 1907 в Черкасской обл., с. Чапаевка, старш., умер от ран 4.3.1944.

РОМАНЕНКО Иван Васильевич, ряд., погиб 7.3.1944.

РОМАНОВ Александр Петрович, ефр., погиб 22.7.1944.

РОМАНЧЕНКО Михаил Степанович, р. в Орловской обл., Красногорский р-н, с. Увелье, ряд., погиб 25.3.1944.

РОМАНЧУК Василий Егорович, р. в 1922 в Новосибирской обл., д. Покровка, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

РОСЛЯКОВ Михаил Петрович, р. в 1924 в Тамбовской обл., д. Шапкино, ефр. 916-го сп, погиб 26.6.1944.

РУБАКОВ Андрей Яковлевич, р. в 1909 в г. Ярославль, ефр., погиб в 1944.

РУБАН Павел Тимофеевич, р. в 1919, серж., умер от ран 26.6.1944.

РУДАКОВ Иван Андреевич, ряд., погиб 17.6.1944.

РУДНЕВ Петр Васильевич, р. в 1903, ряд., погиб 1.3.1944.

РУСТОВ Александр Кузьмич, ряд., погиб 21.6.1944.

РУСТОВ Петр Иванович, р. в 1919, кап. 129-й сд, погиб 6.3.1944.

РЫБАЛКО Григорий Иосифович, р. в 1908 в Алтайском крае, с. Камышенко, серж. 457-го сп, погиб 2.3.1944.

РЫБИК Михаил Иванович, р. в Воронежской обл., г. Калач, ст. серж. 589-го сп, погиб 26.6.1944.

РЫБИН Василий Кондратьевич, р. в Гомельской обл., Брагинский р-н, д. Остроглялы, мл. серж. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

РЫЖЕВ Сергей Андреевич, ряд., погиб 1.3.1944.

РЫКУНОВ Иван Давыдович, ряд., погиб 1.3.1944.

РЫТИКОВ Василий Максимович, ефр. 1174-го сп, погиб 16.5.1944.

РЯЗАНОВ Яков Петрович, р. в Курганской обл., мл. серж. 336-го сп, погиб 23.6.1944.

РЯПУЛОВ Митрофан Герасимович, р. в Липецкой обл., г. Елецк, ефр., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

САВЕЛЬЕВ Виктор Иванович, лейт. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

САВИН Александр Федорович, ефр. 250-й сд, погиб 22.2.1944.

САВИНКИН Михаил Сергеевич, р. в Пензенской обл., Пензенский р-н, с. Веревка, ряд. 1968-го артполка, погиб 25.6.1944.

САВИЦКИЙ Федор Владимирович, мл. лейт., погиб 21.7.1944.

САВКОВ Александр Афанасьевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Шапрудовка, ст. серж., п/п 37622, погиб 25.3.1944.

САВКОВ Андрей Иванович, р. в Орловской обл., ряд., погиб 29.2.1944.

САВОСИН Иван Федорович, ст. серж. 1174-го сп, погиб 27.2.1944.

САВОСИН Иван Фролович, ст. серж., п/п 6614, погиб 27.2.1944.

САВОСТА Иван Дмитриевич, р. в 1924 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Мохоновка, ряд. 457-го сп, погиб 2.3.1944.

САВОСТА Николай Иванович, р. в Черниговской обл., с. Заречье, ряд., п/п 49983, умер от ран 22.2.1944.

САВОСТИКОВ Дмитрий Иванович, р. в Орловской обл., Кромский р-н, д. Заречье, мл. лейт. 1160-го сп, погиб 24.6.1944.

САВУШКИН Василий Григорьевич, р. в 1911, ряд. 457-го сп, погиб 23.2.1944.

САВЧЕНКО Александр Петрович, р. в 1916, серж. 1170-го сп, умер от ран 15.3.1944.

САВЧЕНКО Яков Леонтьевич, р. в Киевской обл., Ивановский р-н, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

САДОВИЙ Иосиф Егорович, р. в Черниговской обл., умер от ран 25.6.1944.

САДОВНИКОВ Иван Федосеевич, р. в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Регинь, ряд., погиб 24.2.1944.

САДЫКОВ Валехмед Шахмедович, р. в 1902 в Башкирии, д. Тугай, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

САЙФУДЖИНОВ Мухтар Гимиязович, ст. серж., погиб 21.6.1944.

САЛАМАТКИН Александр Флегонтович, р. в Нижегородской обл., мл. серж., п/п 64003, погиб 4.3.1944.

САЛИКОВ Николай Арафович, п/п 14359, погиб 25.3.1944.

САЛОГУБ Иосиф Петрович, погиб 24.6.1944.

САЛТЫКОВ Яков Михайлович, п/п 14359, погиб 1.3.1944.

САЛЬКОВ Василий Дмитриевич, р. в 1901 в Липецкой обл., ряд., умер от ран 27.6.1944.

САЛЬНИКОВ Петр Васильевич, ряд., погиб 2.3.1944.

САМАРИН Петр Иванович, р. в 1913, серж., умер от ран 15.6.1944.

САМАРЦЕВ Иван Михайлович, ряд., п/п 16143, погиб 15.6.1944.

САМОДЕЛКИН Гавриил Ефимович, р. в 1902, мл. серж., погиб 28.3.1944.

САМОЙЛОВ Иван Фомич, р. в г. Баку, лейт., погиб 24.11.1943.

САМОЙЛОВ Федор Семенович, р. в 1924, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

САМОСЕЙ Григорий Иванович, р. в 1924, ряд., п/п 73724, погиб 22.2.1944.

САМОСУДОВ Николай Степанович, ст. лейт., погиб 1.1.1944.

САМОФАЛОВ Михаил Кононович, р. в Брянской обл., Клинцовский р-н, д. Гулика, ряд. 438-го сп, умер от ран 10.3.1944.

САМСОНОВ Александр Григорьевич, ряд. 1174-го сп, погиб 24.6.1944.

САПОЧЕВ Василий Николаевич, р. в Гомельской обл., ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

САПРЫГИН Иван Иванович, р. в Московской обл., лейт. 539-го сп, погиб 26.6.1944.

САРКИСЬЯН Вагоршан Каробатович, р. в 1908, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

САТТАРОВ Андрей.

САФОНОВ М. К., погиб.

САФОРБАЕВ Корабек, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

САФРОНОВ Петр Андреевич, р. в г. Волгоград, погиб 1.4.1944.

САФРОНОВ Сергей Иванович, р. в г. Бугуруслан Оренбургской обл., мл. серж. 916-го сп, погиб 5.5.1944.

САХАРНОВ Виктор Алексеевич, р. в г. Нижний Новгород, погиб 24.6.1944.

САЧКОВ Александр Иванович, р. в 1924, лейт., погиб 20.4.1944.

СБОРНОВ Николай Яковлевич, р. в Тульской обл., мл. серж. 457-го сп, погиб 8.3.1944.

СВАТКОВСКИЙ Григорий Дементьевич, р. в 1911 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, ряд., п/п 57301, погиб 6.12.1943.

СВИРИДОВ Иван Лукьянович, ряд. 518-го сп, погиб 22.2.1944.

СВИРИДОВ Николай Дмитриевич, р. в г. Гомель, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

СВИРИН Василий Сергеевич, ефр., погиб 29.2.1944.

СВИТАШОВ Иван Федорович, р. в 1905 в Воронежской обл., Павловский р-н, с. Шестаково, погиб 22.4.1944.

СЕИН Сергей Афанасьевич, ряд., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

СЕКИН Николай Романович, ряд. 539-го сп, погиб 26.6.1944.

СЕЛИВАНОВ Михаил Ермолаевич, р. в 1925, серж., погиб 10.4.1944.

СЕМЕНОВ Илья Тихонович, ряд., погиб 24.2.1944.

СЕМЕНОВ Павел Иванович, ряд., умер от ран 25.6.1944.

СЕМЕНОК Дмитрий Тихонович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

СЕМЕНЦОВ Григорий Тимофеевич, мл. серж., п/п 5182, умер от ран 24.6.1944.

СЕМИН Ефрем Осипович, ряд., п/п 37622, погиб 30.4.1944.

СЕМИН Иван Григорьевич, п/п 14359, погиб 1.3.1944.

СЕМКИН Михаил Григорьевич, р. в 1923, лейт. 1020-го сп, умер от ран 6.3.1944.

СЕМЧЕНКО Егор Дмитриевич, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

СЕМЧЕНКО Лев Александрович, ряд., погиб 24.6.1944.

СЕНЯКОВ Иван Дмитриевич, ряд. 5110-го мотострелк. батальона, умер от ран 22.6.1944.

СЕРГЕЕНКО Иван Евдокимович, ряд., погиб 25.2.1944.

СЕРГИЕНКО Иван Евдокимович, р. в 1919, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

СЕРЕБРОВ А. А., капитан.

СЕРЕГИН И. В.

СИБГАЙУЛЛИН Нури Сибгайуллович, ряд. 918-го сп, погиб 22.2.1944.

СИВКОВ Алексей Филиппович, ряд., погиб 3.3.1944.

СИДОРОВ Тимофей Захарович, ряд., п/п 3182, умер от ран 26.6.1944.

СИЛАЕВ Иосиф Яковлевич, мл. серж., погиб 24.6.1944.

СИЛАНТЬЕВ Александр Гаврилович, командир взвода, погиб 24.2.1944.

СИМОНЕНКО Иван Иванович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

СИМОНЕНКО Константин Федорович, ряд., погиб 5.3.1944.

СИМОНЕНКО Сергей Михайлович, р. в 1913, серж. 457-го сп, погиб 22.2.1944.

СИНИ Федор Иванович, ряд., погиб 19.5.1944.

СИРЕНКО Петр Калистратович, р. в 1909, ряд. 918-го сп, погиб 21.2.1944.

СКАНЦЕВ Алексей Андреевич, р. в 1920, п/п 6142, умер от ран 29.6.1944.

СКАПЦЕВ Пантелей Иванович, р. в 1908, ряд., погиб.

СКЛЕЙНОВ Ефим Максимович, ряд., погиб 24.2.1944.

СКОБЛЕНКОВ Петр Павлович, ефр. 1174-го сп, погиб 16.5.1944.

СКОЛОВ Георгий Николаевич, ряд., погиб 26.6.1944.

СКОПИНЦЕВ Вячеслав Михайлович, ряд., п/п 66434, погиб 26.6.1944.

СКРИПНИКОВ Илья Григорьевич, ефр. 1174-го сп, умер от ран 17.3.1944.

СЛАБОДНИКОВ Михаил Леонович, умер от ран 28.6.1944.

СМАЗНОВ Иван Захарович, ряд., п/п 02299, погиб 1.3.1944.

СМЕТАНИН Борис Алексеевич, р. в 1923, ст. серж., погиб 14.4.1944.

СМЕШНОЙ Василий Сидорович, п/п 14359, погиб 25.2.1944.

СМИРНОВ Георгий Федорович, р. в 1916, майор, умер от ран 21.6.1944.

СМИРНОВ Константин Иванович, ефр. 457-го сп, погиб 2.3.1944.

СМОРОДОВ Иван Михайлович, р. в 1904, ряд., погиб в 1944.

СНЕГИРЕВ Иван Петрович, ряд., погиб 3.3.1944.

СНИМЩИКОВ Василий Григорьевич, погиб 15.4.1944.

СОБОЛЕВ Виктор Иванович, ряд. 1073-го сп, погиб 26.6.1944.

СОВОНТОВ Степан Иванович, р. в 1924, ст. серж. 457-го сп, погиб 18.6.1944.

СОГРЕНОВ Николай Б., р. в 1900, ефр., п/п 37622, погиб 29.5.1944.

СОКОЛ Мирон Тимофеевич, гв. ст. лейт. 294-го артполка, погиб 22.6.1944.

СОКОЛОВ В. Д.

СОКОЛОВ Виктор Семенович, ряд., погиб 1.3.1944.

СОКОЛОВ Георгий Филиппович, р. в 1908, старш. 120-й сд, погиб 25.6.1944.

СОКОЛОВ Иван Леонтьевич, ряд., погиб в 1944.

СОКОЛОВ Михаил Федорович, ряд. 1020-го сп, погиб 22.6.1944.

СОЛЕДОВ Гафур, ст. серж., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

СОЛОВЬЕВ Василий Иванович, р. в Кировской обл., лейт. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СОЛОВЬЕВ Дмитрий Андреевич, ряд. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

СОЛОВЬЕВ Егор Тихонович, ряд., погиб 2.3.1944.

СОЛОНИН Владимир Сергеевич, серж., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

СОЛТЫКОВ Яков Михайлович, погиб 1.3.1944.

СОМЕДОВ Гафур, ст. серж., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

СОРИКОВ Никита Никитович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Барталашевка, п/п 02299, погиб 24.2.1944.

СОРОКИН А. И.

СОРОКИН Иван Васильевич, р. в 1920, ряд., п/п 63478, погиб 23.2.1944.

СОРОКИН Петр Федорович, ряд., умер от ран 26.6.1944.

СОРОЧЕНКО Алексей Егорович, р. в г. Орел, серж. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

СОТНИКОВ Андрей Спиридонович, р. в 1902, ряд., погиб 24.6.1944.

СОФИЙСКИЙ Василий Михайлович, мл. серж., погиб 28.6.1944.

СПИРИДОНОВ Ефим Иванович, р. в 1902, ряд., погиб 23.2.1944.

СТАДНИК Николай Дмитриевич, р. в 1922, ряд., погиб 3.3.1944.

СТАРОВОЙТОВ Петр Агеевич, р. в 1922, ряд., погиб 2.3.1944.

СТАРОВОЙТОВ Тарас Николаевич, р. в 1907 в Гомельской обл., Буда-Кошелевский р-н, д. Самсоновка, ряд., погиб 24.6.1944.

СТАХАНОВ Алексей Петрович, серж., п/п 02271, погиб 23.2.1944.

СТЕПАНОВ Иван Васильевич, р. в Тульской обл., д. Сокланово, мл. серж. 497-го сп, погиб 22.2.1944.

СТЕПАНОВ Иван Федорович, р. в 1905, ряд., погиб 22.2.1944.

СТОВБУН Николай Данилович, ряд., погиб 25.6.1944.

СТРАЖЕВ Максим Григорьевич, ст. серж. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

СТРОГАНОВ Алексей Степанович, р. в Московской обл., д. Горчай, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

СТРУГОВЕЦ Илья Михайлович, р. в Брянской обл., Красногорский р-н, д. Лепняги, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

СТРУМИНСКИЙ Валентин Васильевич, лейт. 117-го сп, погиб 24.6.1944.

СТУДЕНКОВ Григорий Иванович, р. в 1911, ефр. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

СТУКАЧ Александр Михайлович, р. в Гомельской обл., Жлобинский р-н, д. Сельное, ряд., п/п 5182, погиб 28.6.1944.

СТУПИН Николай Архипович, р. в 1901 в Орловской обл., Орловский р-н, ряд., п/п 37640, погиб 23.4.1944.

СТЯПСКИН Петр Куприянович, р. в 1901, ряд., погиб 2.3.1944.

СУБОТИН Андрей Васильевич, ряд., погиб 23.6.1944.

СУВОРОВ Алексей Николаевич, р. в Липецкой обл., Елецкий р-н, д. Суворовка, серж., п/п 37622, погиб 24.6.1944.

СУВОРОВ Николай Дмитриевич, р. в 1907, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

СУВОРОВ Николай Евгеньевич, погиб 14.6.1944.

СУГЛОБОВ Петр Иванович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Неглюбка, ряд. 1170-го сп, погиб 23.3.1944.

СУЕТИН Василий Михайлович, ефр. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

СУЛАЕВ Петр Иванович, р. в 1904, серж., погиб 24.6.1944.

СУЛТАМУРАТОВ Абдулвахир, р. в 1909, ряд., п/п 02299, погиб 1.3.1944.

СУЛТАНОВ Мамачкул, ряд., погиб 25.6. 1944.

СУПЛАТОВ Леонид Григорьевич, р. в 1917, ефр., погиб 3.3.1944.

СУПРУН Иван Васильевич, ряд., погиб 23.2.1944.

СУРОВ Петр Васильевич, ряд., погиб 25.2. 1944.

СУРОВИТИН Федор Потапович, ряд. 457-го сп, погиб 27.2.1944.

СУСЛИКОВ Иван Логинович, ст. серж. 250-й сд, п/п 53759, погиб 25.2.1944.

СУХОВ Василий Николаевич, ст. лейт., погиб 29.2.1944.

СУХОПАРОВ Василий Ильич, р. в 1923, ряд., п/п 37622, погиб 25.5.1944.

СУХОПАРОВ Никита Афанасьевич, р. в 1899, ряд., погиб 25.2.1944.

СУХОРУКОВ Константин Ильич, р. в 1902, ряд., погиб 20.6.1944.

СУХОРУЧЕНКОВ Николай Григорьевич, ряд., умер от ран 4.3.1944.

СУХОТСКИЙ Иван Тимофеевич, ряд., погиб 25.2.1944.

СУЧКОВ Иван Яковлевич, ряд., п/п 37622, умер от ран 21.3.1944.

СЫРЕНОВ Николай Бодонович, р. в 1900, ефр., п/п 37622, погиб 29.5.1944.

СЫСКИНА Антонида Васильевна, ряд. 1022-го сп, погибла 24.6.1944.

СЫТИН Александр Иванович, ряд. 347-го сп, погиб 23.2.1944.

СЫТКИН Яков Агеевич, ряд., погиб 12.6. 1944.

СЫЧЕВ Федор Петрович, ст. серж., погиб 22.2.1944.

СЮРКО Иван Макарович, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ТАБУНКИН Николай Иванович, ефр. 1170-го сп, погиб 9.5.1944.

ТАЖИЕВ Шакир, ряд., погиб 25.2.1944.

ТАЛАКОННИКОВ Григорий Васильевич, ряд., погиб 27.2.1944.

ТАРАБАНОВ Федор Гавриилович, р. в 1902, ряд. 447-го сп, погиб 10.3.1944.

ТАРАНЦЕВ Александр Павлович, лейт., погиб 27.8.1944.

ТАРАСЕНКО Павел Егорович, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

ТАРАСЕНКО Петр Лаврентьевич, р. в 1925, ряд. 457-го сп, погиб 1.3.1944.

ТАРАСОВ Гавриил Гавриилович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ТАРИКО Михаил Егорович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ТАРОБРИН Николай Степанович, р. в 1915, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

ТАРОЛА Иван Иванович, р. в 1924, ряд. 892-го артполка, умер от ран 27.2.1944.

ТАТАРИНОВ Иван Терентьевич, серж., погиб 30.6.1944.

ТАШЕВ Эрм Гвай, р. в 1902, ряд. 977-го зенитно-артиллерийского полка, умер от ран 27.2.1944.

ТАШКАДАЕВ Абдираим, ряд., погиб 25.6. 1944.

ТАШМЕДОВ Жулебек, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ТЕЛЕПНЕВ Антон Тарасович, ряд. 1088-го сп, погиб 26.2.1944.

ТЕЛИКАНОВ Иван Федорович, ряд., погиб 20.6.1944.

ТЕПЛЫХ Николай Павлович, р. в 1907, ефр. 457-го сп, погиб 25.2.1944.

ТЕРЕЗОВ Михаил Андреевич, ефр., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ТЕРЕШКОВ Егор Федорович, ряд. 1086-го сп, погиб 1.3.1944.

ТЕРЕЩЕНОК Степан Павлович, ряд. 1174-го сп, погиб 19.5.1944.

ТЕСЛЕНКО Никита Иванович, мл. лейт. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ТЕСЛЯ Анатолий Аврамович, кап. 295-го гв. артполка, погиб 21.4.1944.

ТИВАКОВ Владимир Петрович, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1944.

ТИМАКОВ Иван Игнатьевич, ряд., погиб 25.2.1944.

ТИМАШКОВ Сильвестр Иванович, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ТИМОФЕЕВ Максим Тимофеевич, р. в 1895, серж., погиб 4.3.1944.

ТИМОФЕЕВ Сергей Иосифович, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ТИМОШИН Виктор Петрович, р. в 1918, кап. 539-го сп, погиб 26.6.1944.

ТИПИКИН Федор Петрович, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ТИПУХИН Николай Павлович, ряд., погиб 26.6.1944.

ТИТОВ Алексей Александрович, ст. серж. 30-го отд. мотострелк. батальона, умер от ран 24.6.1944.

ТИТОВ Евгений Александрович, ефр. 457-го сп, погиб 25.2.1944.

ТИТОВ Михаил Сергеевич, мл. серж. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

ТИХОМИРОВ Михаил Федорович, ефр., п/п 86721, погиб 24.2.1944.

ТИШКОВ Василий Алексеевич, р. в 1911, мл. лейт., погиб 30.6.1944.

ТКАЧЕВ Илья Петрович, ст. серж., погиб 26.2.1944.

ТКАЧЕВ Устин Сазонович, р. в 1912, погиб 5.3.1944.

ТКАЧИЩИН Онуфрий Мартинович, ряд., умер от ран 5.3.1944.

ТКАЧУК Иван Данилович, р. в 1912, ряд., погиб 25.2.1944.

ТОЛКАЧЕВ Александр Андреевич, ст. серж., погиб 12.4.1944.

ТОЛКАЧЕВ Филипп Никитович, ряд., п/п 37622, погиб 26.5.1944.

ТОМЫШЕВ Демьян Михайлович, мл. серж. 1170-го сп, погиб 13.3.1944.

ТОНИН И. Г.

ТОПОРОВ Ефим Акимович, ряд., п/п 14359, погиб 25.2.1944.

ТОРГАШОВ Иван Семенович, погиб 3.3. 1944.

ТОТИН И. Г., погиб.

ТРЕГУБЕНКО Иван Кузьмич, мл. лейт., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ТРЕГУБОВ Василий Петрович, ряд., п/п 14359, погиб 1.3.1944.

ТРЕНИХИН Илья Ефимович, мл. серж., погиб 11.4.1944.

ТРИБУНАЛОВ Алексей Савельевич, ряд., погиб 24.2.1944.

ТРИФОНОВ Алексей Максимович, р. в 1926, ряд., погиб 24.2.1944.

ТРОФИМОВ Петр Трофимович, р. в 1903, гв. ряд., погиб 23.2.1944.

ТРОШКОВ Борис Михайлович, р. в 1924 в г. Ленинград, ст. серж., погиб 26.2.1944.

ТРУПОВ Григорий Иванович, ряд. 518-го сп, погиб 24.2.1944.

ТРУСОВ Зиновий Платонович, мл. серж. 1174-го сп, погиб 23.5.1944.

ТРУФАНОВ Василий Максимович, ряд., погиб 24.2.1944.

ТРУШИН Василий Нестерович, ефр. 1170-го сп, погиб 17.3.1944.

ТРЫНКО Федор Васильевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ТУМКОВ Даниил Иванович, ряд., погиб 24.2.1944.

ТУПИКОВ Василий Кузьмич, ряд., п/п 23813, погиб 20.5.1944.

ТУПИЦА Петр Михайлович, ряд. 1088-го сп, погиб 4.3.1944.

ТУПИЦЫН Иван Егорович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ТУР Павел Петрович, ряд., п/п 14359, погиб 26.2.1944.

ТЮРИН Ульян Дмитриевич, погиб 23.2.1944.

УВАРКИН Алексей Ефимович, ряд., п/п 08978, погиб 25.2.1944.

УВАРОВ Василий Афанасьевич, р. в 1921, ефр., погиб 25.2.1944.

УКРАИНЦЕВ Степан Михайлович, ряд., погиб 19.5.1944.

УЛУТКИН Василий Федорович, ряд., погиб 22.2.1944.

УМУРКУЛОВ Акбарам, р. в 1909, ряд. 1020-го сп, погиб 20.4.1944.

УРЯДНИКОВ Борис Федорович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.4.1944.

УСАКИН Павел Юрьевич, ефр. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

УСМАНОВ Исак, р. в 1919, ряд., погиб 25.2.1944.

УСМАНОВ Карим, р. в 1923, серж. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

УСТИНОВ Захар Устинович, ряд., умер от ран 8.5.1944.

УСТИНОВ Иван Иванович, р. в 1901, серж., погиб 24.6.1944.

УХОВ Иван Ильич, р. в 1920 в Ярославской обл., мл. серж. 84-го гв. минометного полка, погиб 24.6.1944.

УШАКОВ Константин Андреевич, ст. серж. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

ФАТЕЕВ Александр Данилович, погиб 29.3.1944.

ФАТЕЕВ Евгений Михайлович, р. в 1924, ряд., погиб 29.2.1944.

ФАТИН Виктор Александрович, ряд., погиб 25.6.1944.

ФЕДОРЕНКО Трофим Иванович, п/п 02299, погиб 24.3.1944.

ФЕДОРОВ Иван Андреевич, ряд. 1174-го сп, погиб 26.2.1944.

ФЕДОРОВА Любовь Леонтьевна, серж., п/п 37622, погибла 24.6.1944.

ФЕДЧЕНКО Иван Андреевич, старш., погиб 13.7.1944.

ФЕОКТИСТОВ Александр Никитович, р. в 1903, ряд., п/п 14359, погиб 3.3.1944.

ФЕЛЬЦ Яков Васильевич, ряд., п/п 57301, погиб 7.12.1943.

ФЕСЬКОВ Павел Егорович, ряд., погиб 1.3.1944.

ФИЛИППОВ Николай Николаевич, ряд., п/п 37622, погиб 18.3.1944.

ФИЛИПЦЕВ Василий Николаевич, р. в 1902, ряд., погиб 7.3.1944.

ФИЛИПЦЕВ Василий Николаевич, р. в 1922, ряд., погиб 7.3.1944.

ФИЛИПЧИК Андрей Григорьевич, ряд., погиб 2.7.1944.

ФИЛОНОВ Николай Иванович, ряд., погиб 24.2.1944.

ФИНЮШИН Михаил Федорович, серж., погиб 24.6.1944.

ФИЩЕНКО Семен Васильевич, ряд., погиб 15.3.1944.

ФРЕЙДЕЛЬ Юрий Яковлевич, ряд., погиб 24.6.1944.

ФРОЛКИН Аким Михайлович, р. в Калужской обл., ряд. 438-го сп, умер от ран 25.8.1944.

ФРОЛОВ Павел Макарович, р. в 1899, ефр., погиб 23.2.1944.

ФРОЛОВ Павел Максимович, р. в 1922, ряд., погиб 25.2.1944.

ФРОЛОВ Сергей Данилович, ряд., п/п 14359, погиб 7.3.1944.

ХАМЕДОВ Джумагумет, ряд., погиб 1.7.1944.

ХАПИЛИН Дмитрий Иванович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ХАРЛОВ Алексей Семенович, р. в 1919 в Татарии, д. Бедьки, майор 41-го стрелкового корпуса, умер от ран 20.6.1944.

ХАРЬКОВ Анатолий Михайлович, серж., п/п 06443, погиб 2.3.1944.

ХАТРОЛАПОВ Сират, серж. 918-го сп 250-й сд, погиб 22.2.1944.

ХАТУНЦЕВ Виктор Георгиевич, гв. мл. лейт., погиб 22.2.1944.

ХВОСТОВ Павел Сергеевич, ряд., погиб 2.3.1944.

ХИСАМУТДИНОВ Нурмухамет, р. в 1903, ефр., погиб 1.3.1944.

ХЛЫСТОВ Степан Яковлевич, ряд., погиб 28.6.1944.

ХЛЮПИН Никифор Егорович, ефр., погиб 9.7.1944.

ХОДИН Иван Петрович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ХОДОСКИН Иван Павлович, ряд., погиб 1.3.1944.

ХОЛОДЦОВ Иван Андреевич, ряд., погиб 21.2.1944.

ХРАМЕНОК Иван Иванович, р. в 1926, ряд., погиб 26.2.1944.

ХРАПКО Семен Иванович, р. в 1911, ст. серж., погиб 21.6.1944.

ХРОЛЕНОК Василий Афанасьевич, р. в 1923, ряд., погиб 6.3.1944.

ХРОМЕНКОВ Еким Данилович, р. в 1909, ряд., погиб 16.3.1944.

ХУДЯКОВ Михаил Федорович, р. в Сумской обл., с. Велогамир, ряд., умер от ран 28.6.1944.

ХУДЯКОВ Николай Федорович, погиб 29.2.1944.

ЦАРЕВ Никита Данилович, ряд. 1174-го сп, погиб 18.5.1944.

ЦЕВМЕНКОВ Иван Тимофеевич, р. в 1923, ряд. 47-го сп, погиб 24.2.1944.

ЦЕЛЬНЕР Иосиф Моисеевич, р. в 1919 в Хмельницкой обл., серж., погиб 26.2.1944.

ЦИТРИКОВ Федос Самойлович, ряд., погиб 1.3.1944.

ЦУМАНКОВ Алексей Фролович, ряд. п/п 23958, погиб 27.2.1944.

ЦЫГАНКОВ Аким Фомич, ряд., п/п 23958, погиб 1.3.1944.

ЦЫГАНКОВ Михаил Васильевич, ряд. 1088-го сп, погиб 1.3.1944.

ЦЫКОНОВ Василий Романович, серж., погиб 1.3.1944.

ЦЫКЦОРИН Михаил Сергеевич, р. в 1921, лейт. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЦЫМБАЛОВ Павел Филиппович, р. в 1926, ряд., п/п 37622, погиб 25.6.1944.

ЦЫЦОРИН Михаил Сергеевич, мл. серж., погиб 16.3.1944.

ЧЕБОТАРЕВ Иван Григорьевич, погиб 19.3.1944.

ЧЕБОТКОВ Семен Павлович, р. ,в 1911, погиб 1.3.1944.

ЧЕБЫКИН Павел Алексеевич, р. в 1924, ряд., погиб 21.2.1944.

ЧЕКМАРЕВ Дмитрий Алексеевич, р. в 1911, ряд., погиб 1.3.1944.

ЧЕРЕЧУКЧИН Василий Павлович, погиб 28.6.1944.

ЧЕРНАЯ Евгения Фоминична, п/п 37555, погибла 25.2.1944.

ЧЕРНОБРОВИН Гавриил Константинович, мл. серж., погиб 26.6.1944.

ЧЕРНОВ Яков Петрович, ряд., погиб 2.7. 1944.

ЧЕРНЫХ Александр Федорович, мл. лейтенант.

ЧЕРНЯЕВ Иван Фадеевич, серж., погиб 23.3.1944.

ЧЕРНЯКОВ Михаил Давыдович, ряд., погиб 26.6.1944.

ЧЕРЯТНИКОВ Трофим Сергеевич, ряд., погиб 27.2.1944.

ЧЕСНОКОВ Михаил Павлович, р. в 1924, ряд., погиб 26.6.1944.

ЧИБИСОВ Павел Алексеевич, ряд., п/п 02271, погиб 25.2.1944.

ЧИКАРЕВ Федор Георгиевич, мл. серж., п/п 37622, погиб 24.6.1944.

ЧИКОВ Иван Леонович, р. в 1924, ряд., погиб 1.3.1944.

ЧИМАК Николай Павлович, мл. серж., умер от ран 24.6.1944.

ЧИНДАРЕВ Степан Яковлевич, ряд., умер от ран 2.3.1944.

ЧИСТОВ Илья Михайлович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ЧУБУКОВ Исак Иванович, р. в 1907, ряд., погиб 26.2.1944.

ЧУГАЙ Петр Федорович, ряд., погиб 25.6. 1944.

ЧУДНОВ Федор Васильевич, кап., погиб 1.3.1944.

ЧУКАЛИН Григорий Васильевич, ряд., п/п 14359, погиб 26.2.1944.

ЧУЛИКОВ Василий Сергеевич, р. в 1925, погиб 26.2.1944.

ЧУЛКОВ Петр Григорьевич, ефр., погиб 23.2.1944.

ЧУМАКОВ Илья Герасимович, ряд., погиб 12.12.1943.

ЧУРСИН Федор Васильевич, р. в 1910, ряд., погиб 24.2.1944.

ЧУЯШЕВ Николай Мойсеевич, р. в 1926, мл. серж., погиб 25.6.1944.

ШАВЕКО Иван Николаевич, ряд., погиб 21.6.1944.

ШАЙХУТДИНОВ Назип Шайхутдинович, р. в 1919, серж. 457-го сп, погиб 29.2.1944.

ШАКИРОВ Абдулла Шакирович, р. в 1907, серж., погиб 21.6.1944.

ШАЛАСТКОВ Андрей Сергеевич, ряд., п/п 02299, погиб 1.3.1944.

ШАЛАХОВ Тимофей Федорович, ряд. 434-го сп, погиб 11.12.1944.

ШАЛЬНОВ Сергей Иванович, ряд. 1170-го сп, п/п 37622, погиб 21.3.1944.

ШАМОВИЧ Шама Киселевич, ряд. 518-го сп, погиб 22.2.1944.

ШАНКИН Петр Федорович, р. в 1911, ефр. 457-го сп, умер от ран 23.2.1944.

ШАПИЛЕНКО Андрей Никитович, погиб 20.5.1944.

ШАРИПОВ Калимья, ряд., погиб 25.6. 1944.

ШАРИПОВ Муллануp Шарипович, р. в 1904, ряд., погиб 26.2.1944.

ШАРОЙКИН Федор Трифонович, п/п 5142, погиб 10.6.1944.

ШАХТЕР Абрам Моисеевич, погиб 22.2. 1944.

ШАШКОВ Семен Карпович, ряд. 336-го гв. сп, погиб 22.2.1944.

ШВИДКОВ Дмитрий Алексеевич, ряд., погиб 25.2.1944.

ШЕВЕЛЕВ Александр Васильевич, ряд. 1170-го сп, погиб 3.3.1944.

ШЕВИН Илларион Романович, ряд., погиб 28.6.1944.

ШЕВЦОВ Василий Трофимович, ряд. 1088-го сп, погиб 3.3.1944.

ШЕВЧЕНКО Максим Акимович, ряд. 1090-го сп, п/п 91608, погиб в 1944.

ШЕГОНЦЕВ Александр Иванович, р. в 1901, погиб 14.4.1944.

ШЕЛЕП Андрей Петрович, ряд. 1088-го сп, погиб 24.6.1944.

ШЕЛЕШЕК Михаил Николаевич, р. в 1909, ряд. 457-го сп, погиб 24.2.1944.

ШЕЛКОВЫЙ Иван Федорович, р. в 1925, ряд., погиб 23.5.1944.

ШЕМЕНЕВ Николай Алексеевич, р. в 1924, старш., погиб 24.2.1944.

ШЕПЕЛЕВ Василий Аввакумович, р. в 1914, лейт., п/п 63408, погиб 24.6.1944.

ШЕРЕМЕТЬЕВ Сергей Иванович, ефр. 1170-го сп, погиб 12.3.1944.

ШЕРСТОБАЕВ Яков Михайлович, ряд., п/п 02299, погиб 1.3.1944.

ШЕРШНЕВ Савелий Семенович, ряд., погиб 1.5.1944.

ШИГИН Иван Власович, р. в 1916, ряд., погиб 29.2.1944.

ШИЛИН Федор Павлович, ряд., п/п 08778, погиб 25.2.1944.

ШИНКАРЕВ Кузьма Свиридович, мл. лейт., погиб 24.6.1944.

ШИНКАРЕВ Мартин Федосьевич, ряд. 1170-го сп, погиб 24.6.1944.

ШИНКАРЕВ Николай Филиппович, ряд. 1170-го сп, погиб 20.6.1944.

ШИНКЕВИЧ Михаил Свиридович, р. в 1901, ефр. 457-го сп, погиб 2.3.1944.

ШИРКОНОВ Степан Спиридонович, ряд. 539-го сп, погиб 25.6.1944.

ШИШКИН Иван Петрович, серж., погиб 1.3.1944.

ШИШКИН Сергей Иванович, р. в 1911, серж., умер от ран 2.3.1944.

ШИШКОВ В. А., погиб.

ШИШЛОВ Федор Иванович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ШКАРПОВ Степан Нестерович, ряд., умер от ран 20.5.1944.

ШКЛЯР Василий Иванович, ряд. 1088-го сп, погиб 3.3.1944.

ШКОДА Сергей Иванович, ряд. 1170-го сп, погиб 15.4.1944.

ШКРАБОВ Виктор Викторович, ряд. 1174-го сп, погиб 21.5.1944.

ШЛЯХТИН Николай Петрович, р. в 1910, серж., п/п 37622, погиб 23.6.1944.

ШМИДТ Натан Борисович, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ШМЫГАЛЬ Кирилл Митрофанович, ряд. 1088-го сп, погиб 3.3.1944.

ШМЫРИН Иван Поликарпович, р. в 1925, ряд., погиб 3.3.1944.

ШОЛОСТКОВ Андрей Сергеевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ШОЛОХОВ Михаил Михайлович, р. в 1908, серж., п/п 66434, погиб 28.6.1944.

ШУБИН Николай Лаврентьевич, р. в 1911, ряд., п/п 37622, погиб 29.3.1944.

ШУКАЕВ Яков Евдокимович, погиб 23.2.1944.

ШУМАТБАЕВ Шуматбай Шуматбаевич, мл. серж., погиб 1.3.1944.

ШУМНОВ Александр Дмитриевич, р. в 1904, ряд., умер от ран 28.6.1944.

ШУРИПА Иван Пантелеймонович, ряд., п/п 63408, погиб 24.2.1944.

ШУТОВ Никита Евдокимович, ефр. 1088-го сп, погиб 3.3.1944.

ЩЕПОТКИН Иван Александрович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.6.1944.

ЭРДМАН Иван Игнатьевич, мл. серж. 457-го сп, погиб 24.6.1944.

ЮДИН Павел Трофимович, погиб 25.2.1944.

ЮДКИН Виктор Гаврилович.

ЮДКИН Федор Иванович, р. в 1905, ряд., п/п 77090, погиб 27.2.1944.

ЮЛБАРИСОВ Ниля Максимович, погиб 25.4.1944.

ЮПАТОВ Пантелей Николаевич, ст. серж., хирург подвижного полевого госпиталя 5142, погиб 1.1.1944.

ЮРКОВ Григорий Петрович, ряд., погиб 22.6.1944.

ЮРЧЕНКО Иван Степанович, ряд., п/п 62813, погиб 26.6.1944.

ЮРЧЕНКО Тимофей Михайлович, р. в 1908, ефр. 457-го сп, погиб 26.2.1944.

ЮШКОВ Федор Иванович, ряд., п/п 02299, погиб 24.2.1944.

ЯКИМЕНКО Кирилл Федорович, р. в 1901 в Гомельской обл., ряд. 1018-го сп, погиб 6.3.1944.

ЯКОВЛЕВ Александр Яковлевич, ефр., погиб 18.6.1944.

ЯРМОНОВ Григорий Петрович, р. в Воронежской обл., с. Репьевка, ряд. 438-го сп, погиб в 1944.

ЯСАКОВ Василий Егорович, р. в 1917 в Воронежской обл., д. Никольское, мл. лейт., командир пулеметной роты 918-го сп 250-й сд, погиб 22.2.1944.

ЯТИН Роман Семенович, р. в Орловской обл., Красногорский р-н, д. Кашковка, ряд. 1088-го сп, погиб 4.3.1944.

ЯТИН Семен Семенович, ряд., погиб 4.3.1944.

ЯШИН Виктор Иванович, ефр. 497-го артиллерийского полка, погиб 12.4.1944.

* * *

АБУЛИН Хаусин, р. в 1919, серж., погиб 3.3.1944.

БАЛАБАНЧЕНКО Исаак Петрович, р. в 1904, погиб 3.3.1944.

БАРЕЦКОВ Павел Германович, р. в 1906, погиб 4.3.1944.

БЕЛОЗЕРОВ Иван Егорович, р. в 1904, погиб 1.3.1944.

БЕРЕЖНОЙ Михаил Семенович, р. в 1923.

БЕТИН Дмитрий Кондратович, р. в 1906, ряд., погиб 9.3.1944.

БУЦЕНКО Григорий Иванович, р. в 1907, ряд., погиб 22.2.1944.

ВАЩЕТЬКОВ Владимир Никитович, р. в 1925, погиб 23.2.1944.

ГЛУНЦОВ Иван Васильевич, погиб 29.2.1944.

ГЛУШАНЕНКО Иван Савельевич, р. в 1913, погиб 2.3.1944.

ГОНТОВОЙ Иван Васильевич, погиб 21.7.1944.

ГУСЕВ Иван Кириллович, р. в 1915, ряд., погиб 2.8.1944.

ГУСТОВ Петр Иванович, р. в 1919, погиб 6.3.1944.

ДЖУМАЕВ Мурат Иорафилович, р. в 1923, ряд., погиб 25.6.1944.

ДЫШАКОВ Иван Иванович, р. в 1925, серж., погиб 24.2.1944.

ЖЛОБА Архип Маркович, р. в 1914, ряд., погиб 4.3.1944.

КЕЧЕКМАДЗЕ Валерьян Карамович, серж., погиб 1.3.1944.

КИРЛИЦБАЕВ Манара, ряд., погиб 27.6.1944.

КОМИССАРОВ Андрей Филимонович, р. в 1923, ряд., погиб 2.3.1944.

КОМИССАРОВ Терентий Павлович, р. в 1923, ряд., погиб 2.3.1944.

КОРОТКЕВИЧ Адам Антонович, р. в 1906, ряд., погиб 23.2.1944.

КУЛИКОВ Егор Михайлович, ряд., погиб 25.6.1944.

ЛАПИЦКИЙ Сергей Фокиевич, р. в 1910, ряд., погиб 24.6.1944.

ЛИМАНТОВ Гавриил Тимофеевич, р. в 1901, ряд., погиб 23.2.1944.

МАЛИК Александр Николаевич, р. в 1899, погиб 23.6.1944.

МАРТЫНОВ Михаил Иванович, ряд., погиб 23.3.1944.

МАСЛОВ Иван Савельевич, р. в 1911 ряд., погиб 24.2.1944.

НАПРЕЕВ Елисей Леонтьевич, р. в 1911, погиб 20.6.1944.

НИКИТИН Константин Степанович, р. в 1904, кап., погиб 9.3.1944.

НИКОТИН Григорий Борисович, р. в 1898, ряд., погиб 8.3.1944.

НОВИКОВ Михаил Ханович, ряд., погиб 24.2.1944.

ОВЧИННИКОВ Харитон Евменович, ряд., погиб 4.3.1944.

ПАНЧУКОВ Михаил Семенович, р. в 1903, ряд., погиб 29.2.1944.

ПИСАРЕВ Василий Иванович, р. в 1929, погиб 24.2.1944.

ПЛОДУНОВ Максим Иванович, р. в 1924, ряд., погиб 4.2.1944.

ПОТОЦКИЙ Терентий Емельянович, р. в 1906, погиб 1.3.1944.

ПРОХОРЕНКО Николай Сергеевич, р. в 1926, ряд., погиб 8.3.1944.

РАКУТОВ Дмитрий Иванович, р. в 1905, ряд., погиб 23.3.1944.

САЙДОВ Гафур, погиб 24.2.1944.

СЛАДКОВ Алексей Алексеевич, р. в 1915, ряд., погиб 26.6.1944.

СМИРНОВ Андрей Григорьевич, ряд., погиб 28.6.1944.

СТАРОВОЙТОВ Иван Александрович, р. в 1907, ряд., погиб 23.2.1944.

СУВАЛОВ Михаил Потапович, р. в 1910, ряд., погиб 24.2.1944.

ТАШМАТОВ Запур, р. в 1918, ряд., погиб 24.2.1944.

ТИМОШЕНКО Иван Игнатович, ряд., погиб 25.2.1944.

ТИЩЕНКО Алексей Васильевич, р. в 1924, ефр., погиб 24.6.1944.

ТОКАРЕВ Андрей Семенович, погиб 21.5.1944.

ФОМИН Иван Сергеевич, погиб 25.2.1944.

ЦАЛАПОВ Иван Федорович, ряд. 1170-го сп, погиб 21.3.1944.

ЧЕЕНБАЕВ Собуканд, р. в 1914, ряд., погиб 14.5.1944.

ЧУБИНАДЗЕ Магулян, р. в 1924, ряд., погиб 24.6.1944.

ШАФИЕВ Умар Инзари, ряд., погиб 26.6.1944.

ШЕСТОВСКИХ Василий Федорович, ряд., погиб 7.3.1944.

ШМЕЛЕВ Николай Кузьмич, ефр., погиб 2.6.1944.

ЩЕРБАКОВ Иван Сергеевич, р. в 1925, ряд., погиб 28.2.1944.

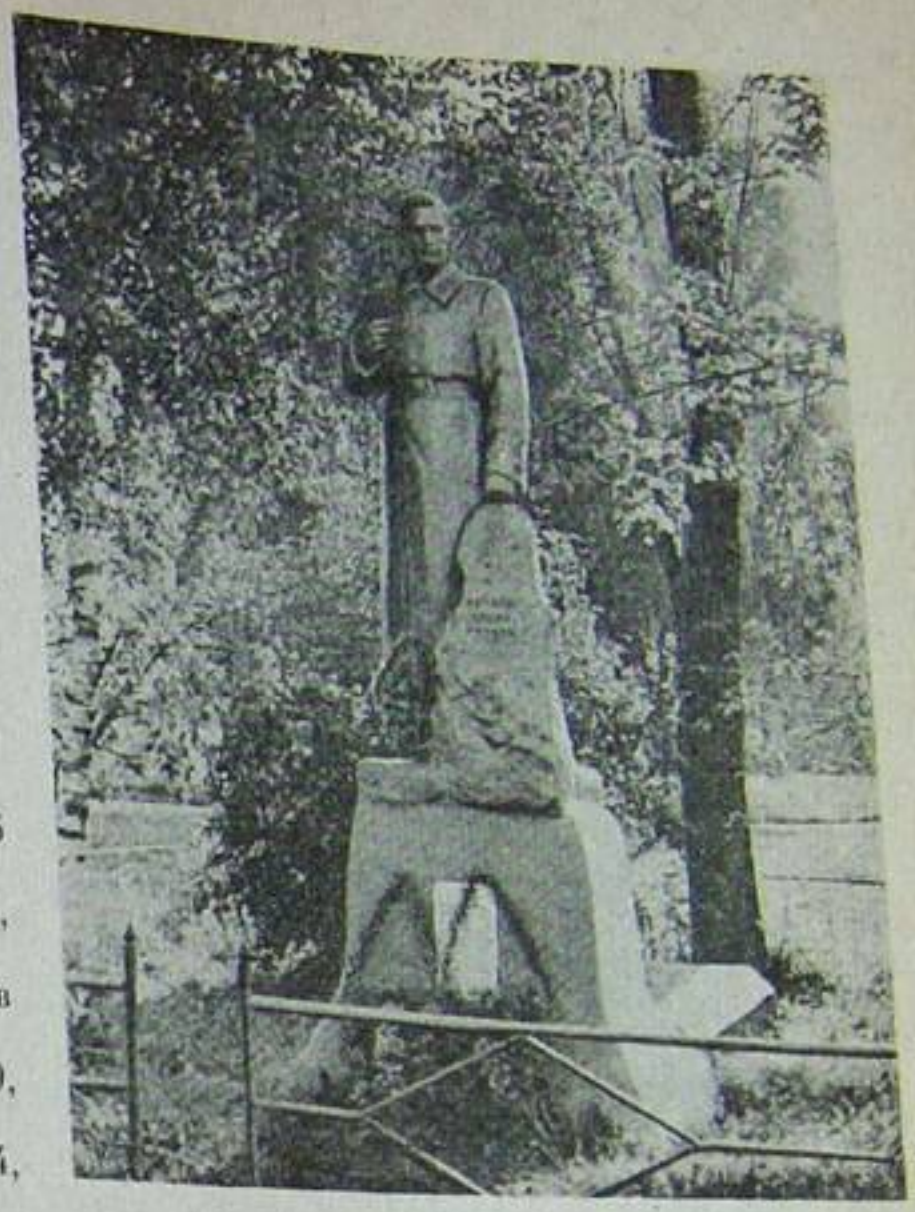

Памятник на братской могиле советских воинов в д. Химы.

СТОЛПНЯНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ХИМЫ

БАЛАБКО Тимофей Владимирович, р. в 1902, 918-й сп, погиб 3.12.1943.

БАТОВ Михаил Ильич, ряд. 250-й сд, погиб 3.12.1943.

ВАСЕНИН Александр Алексеевич, р. в 1905, 918-й сп 250-й сд, погиб 3.12.1943.

ГАВРИЧКОВ Семен Федорович, 918-й сп, погиб 3.12.1943.

ДМИТРИЕВ Иван Григорьевич, ряд. 918-го сп, погиб 3.12.1943.

ЕРМОЛЕНКО Иван Федорович, р. в 1903, партизан, погиб 27.4.1943.

ИВАНОВСКИЙ Михаил Иванович, ряд. 918-го сп, погиб 3.12.1943.

КУДОВБА Федор Арсентьевич, р. в г. Ленинград, ряд., п/п 03729, погиб 3.12.1943.

ПРОЦКИЙ Федос Моисеевич, р. в 1903 в г. Клинцы Брянской обл., ряд. 926-го сп, погиб 3.12.1943.

ТЕРЕХОВ Михаил Федорович, 918-го сп 250-й сд, погиб 3.12.1943.

ЦУРЕНКОВ Михаил Николаевич, ряд., погиб 3.12.1943.

ЧУВАСОВ Николай Захарович, ряд. 918-го сп, погиб 3.12.1943.

ЩЕМЕЛИН Сергей Петрович, ряд. 918-го сп, погиб 3.12.1943.

Памятник на братской могиле советских воинов в д. Тихиничи.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ СТОЛПНЯ

БУРДИЛОВ Лука Иванович, р. в 1907, погиб 17.9.1943.

ГРИЦКОВ Владимир Андреевич, р. в 1917, мл. лейт., командир подрывной группы партизанского отряда, погиб 24.3.1943.

ЗАХАРОВ Петр Николаевич, р. в 1923, мл. серж., погиб 24.2.1944.

КЛИМЕНТЬЕВ Григорий Лаврентьевич, ряд., погиб 17.7.1943.

МАТВЕЕВ Михаил Герасимович, ряд., погиб 30.12.1942.

ПОНОМАРЕВ Антон Кузьмич, кап., погиб 24.6.1944.

СЕМЕЛЕВ Федор Михайлович, ст. серж., погиб 28.6.1944.

СИРОТКИН Гавриил Егорович, р. в 1925, мл. серж., погиб 28.6.1944.

СТЕЛЬМАХ Петр Калинович, ряд., погиб 27.6.1942.

СУСЛОКАРОВ Андрей Семенович, р. в 1893, ст. серж., погиб 15.12.1943.

ШУШВАЛ Порфирий Дмитриевич, ряд., п/п 21031, погиб 5.3.1943.

ТИХИНИЧСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ТИХИНИЧИ

АБРАМОВИЧ Василий Федорович, р. в 1910, погиб 24.6.1944.

АБРАМОВИЧ Николай Яковлевич, р. в 1925, погиб 24.6.1944.

АВЕРИН П. Ф., лейтенант.

АВРАМОВ Михаил Васильевич, серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

АКСЕНЬЕВ Макар Михайлович, старш. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

АЛЕКСЕЕНКО Петр Васильевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

АЛЕКСЮТИН Филипп Петрович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

АЛЕХИН Василий Алексеевич, р. в 1917, ряд., погиб 24.7.1944.

АЛИМОВ Кадир Рахимович, гв. старш. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

АЛМАТОВ Парпин, р. в 1906, ряд., погиб 25.6.1944.

АНИКИН Василий Алексеевич, гв. серж. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

АНИКИН Петр Дмитриевич, ефр., погиб 1.3.1944.

АНИСИМОВ Евгений Васильевич, мл. серж., погиб.

АНИСИМОВ Иван Иванович, гв. рядовой.

АНТИПОВ Дмитрий Куприянович, р. в 1925, погиб 1.3.1944.

АНТОНЧИКОВ И. Т.

АНУФРИЕВ Виктор Иванович, гв. ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

АНЦИФЕРОВ Алексей Александрович, гв. серж. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

АРТЕМЕНКО Кирилл Евтифьевич, р. в 1898, ряд., погиб 1.3.1944.

АРТЮХОВ Петр Макарович, гв. ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

АРТЮШЕНКО Николай Яковлевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

АРХИПЕНКО Порфирий Кириллович, погиб 1.3.1944.

АТТАЕВ Курбан, гв. мл. серж. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

АШЛАПОВ Михаил Дмитриевич, гв. ефр., погиб 24.6.1944.

АШУРОВ Гильям, р. в Туркмении, Марийская обл., ряд., п/п 47932, погиб 26.6.1944.

БАБОДЕЙ Георгий Федорович, р. в 1913, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

БАДЕЕВ Михаил Яковлевич, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 23.6.1944.

БАДЕЕВ Федор Никитович, гв. ряд. 339-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

БАДРЯГИН Андрей Иванович, серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

БАДЫШЕВ Александр Васильевич, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 20.6.1944.

БАЙЛЫМ Наум Ильич, р. в 1910, ряд., погиб 24.6.1944.

БАКИН Андрей Игнатьевич, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

БАКУНОВ Иван Константинович, гв. ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

БАРАНОВСКИЙ Николай Иванович, гв. ефр. 339-го гв. сп, п/п 04104, погиб 24.6.1944.

БАРКАЛОВ Пантелей Яковлевич, ряд. 1022-го сп, погиб 26.6.1944.

БАСКОВ Иван Степанович, 120-я гв. сд, погиб 27.6.1944.

БАХМАТОВ Георгий Дмитриевич, р. в 1915, ряд. 1018-го сп, погиб 25.6.1944.

БЕЗДЕЛОВ Николай Семенович, р. в 1926, лейт., п/п 2578, погиб 1.3.1944.

БЕЛОУСОВ Корней Николаевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

БЕСКОРОВАЙНЫЙ Виктор Степанович, гв. ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

БЕСПАЛОВ Иван Степанович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

БИЛЬКОВ Иван Николаевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

БИРЮКОВ Александр Данилович, р. в 1926, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

БИРЮКОВ Павел Иванович, р. в 1913, мл. серж., умер от ран 1.7.1944.

БЛЕНДА Никифор Яковлевич, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

БЛУДОВ Афанасий Иванович, ряд. 117-го сп, погиб 1.3.1944.

БОБРИК Иван Семенович, 274-й сп, погиб 1.3.1944.

БОБРУСЕВ Иван Андреевич, ст. серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

БОГДАНОВ Николай Гурьянович, ряд., погиб 24.6.1944.

БОРНЯКОВ Иван Сергеевич, гв. мл. серж. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

БОРОВИК Павел Матвеевич, серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

БОЦВИН Владимир Константинович, р. в Полтавской обл., сержант.

БОЯРИНЦЕВ И. А., рядовой.

БРАТУЕВ Иван Васильевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

БРИТАНОВ Иван Прокофьевич, 1022-й сп, погиб 24.6.1944.

БРЫЗГАЛОВ Валентин Васильевич, ряд., погиб 1.3.1944.

БУРДАКОВ Василий Терентьевич, ряд., п/п 23858, погиб 4.3.1944.

БУРИЛОВ Николай Александрович, гв. мл. серж. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

БУЧЕНКО Андрей Григорьевич, ряд. 1022-го сп, погиб 27.6.1944.

БЫКОВЕЦ Григорий Поликарпович, гв. ряд., погиб 24.6.1944.

БЫСТРОВ Григорий Назарович, р. в 1917, лейт., погиб 25.6.1944.

ВАСИЛЬЕВ Павел Егорович, р. в 1916, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ВАСИЛЬЕВ Павел Егорович, р. в 1899, погиб 25.6.1944.

ВАСЬКИН Кузьма Игнатович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ВАТАНОВ Исмаил, р. в 1917, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

ВЕЛИГОДСКИЙ Петр Степанович, гв. ст. серж. 334-го гв. сп, погиб 24.7.1944.

ВИЛЯВИН Андрей Иванович, р. в Нижегородской обл., гв. мл. серж. 336-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ВИСКОВ Сергей Иванович, р. в 1922, лейт. 497-го сп, погиб 24.6.1944.

ВИТЮК Иван Афанасьевич, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944..

ВОЙТОВ Дмитрий Никифорович, р. в 1908, погиб 28.2.1944.

ВОЛГУШИН Виктор Федорович, р. в г. Самара, ст. серж., погиб 24.6.1944.

ВОЛКОВ Александр Дмитриевич, р. в Туркмении, погиб 25.6.1944.

ВОЛКОВ Дмитрий Михайлович, политрук, погиб 1.3.1944.

ВОЛКОВ Петр Егорович, р. в 1916, погиб 24.6.1944.

ВОЛКОВОЙ Георгий Семенович, старш. 510-го сп, погиб 25.6.1944.

ВОЛОДЬКО Василий Ануфриевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ВОРОБЬЕВ Михаил Архипович, гв. ст. серж. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ВОРОБЬЕВ Федор Митрофанович, ряд., погиб 1.3.1944.

ГАЙСЕЕНКО Николай Осипович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ГАЙСЕНКО Иван Никитович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ГАЛКИН Александр Иванович, ефр., погиб 1.3.1944.

ГАЛЕНКО Н. О., рядовой.

ГАПЕЕВ Александр Ефремович, р. в 1909, погиб 24.6.1944.

ГАРДЕЕНКО Иван Федорович, мл. серж., погиб 1.3.1944.

ГАСАНОВ Муса Ибрагим Оглы, р. в 1901, ряд., погиб 27.6.1944.

ГЕРЮКОВ Назар Алиевич, р. в 1907, гв. ряд. 339-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ГЕХТ Шулим Иосифович, р. в 1914, лейт., п/п 06434, погиб 27.6.1944.

ГЛАДКОВ Евгений Степанович, р. в 1922, старш., погиб 24.6.1944.

ГЛАЗКОВ Евгений Степанович, старш., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ГОЛИКОВ Дмитрий Арсентьевич, р. в 1905, 1022-й сп, погиб 23.6.1944.

ГОЛОВАЧЕВ Самуил Ефимович, ряд., п/п 66434-А, погиб 24.6.1944.

ГОЛОВКО Иван Александрович, р. в 1919, мл. лейт., погиб 24.6.1944.

ГОЛУБИНСКИЙ Сергей Владимирович, р. в 1923, серж., погиб 1.3.1944.

ГОЛУБЦОВ Николай Алексеандрович, мл. лейт. 510-го сп, погиб 25.6.1944.

ГОЛЫШКИН Петр Григорьевич, р. в 1896, ряд., п/п 66434-А, погиб 28.6.1944.

ГОНЧАРЕНКО Григорий Васильевич, интендант, погиб 1.3.1944.

ГОРБАЧЕВ Иван Михайлович, ряд., п/п 13275, погиб 25.6.1944.

ГОРЕЛОВ Василий Ефимович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ГОРУНОВ Трофим Трофимович, р. в 1925, погиб 25.6.1944.

ГОРЧАКОВ Иван Александрович, мл. серж., погиб 3.3.1944.

ГОРШКОВ Сергей Александрович, р. в 1925, серж., погиб 23.6.1944.

ГОРЯГА Никифор Илларионович, п/п 66434, погиб 24.3.1944.

ГРАФИМОВ Г. Г., рядовой.

ГРИБОВ Владимир Васильевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ГРИЦЕНКО Михаил Федорович, погиб 24.6.1944.

ГРОНКИН Николай Андреевич, гв. ст. серж. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ГРЯЗНОВ Александр Платонович, р. в 1926, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ГУБАНИЩЕВ Иван Михайлович, серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ГУСАКОВ Иван Никифорович, командир отделения 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ГУСЕВ Петр Иванович, р. в 1910, ряд., погиб 24.6.1944.

ДАВЫДЕНКО Анатолий Тарасович, ряд., погиб 24.5.1944.

ДАНИЛОВ Василий Иванович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ДАНЧЕНКО Степан Гаврилович, р. в 1907, командир отделения 1174-го сп, погиб 1.3. 1944.

ДАШКОВ Роман Ильич, р. в 1901, ряд. 472-го отдельного саперного батальона, погиб 23.6.1944.

ДЕГТЯРЕВ Никифор Сергеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ДЕМИДОВ Гапей Иванович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ДЕМИДОВ Лаврентий Ефимович, ряд., погиб 1.3.1944.

ДЕРГАЧЁВ Илья Парфенович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ДЕРГУНОВ Владимир Сергеевич, р. в 1923, п/п 66434, погиб 28.6.1944.

ДЕРКАЧ Пантелей Поликарпович, р. в 1907, ряд., погиб 24.6.1944.

ДИМЕНТМАН Матвей Борисович, мл. серж., погиб 24.7.1944.

ДМИТРИЕВ Александр Николаевич, мл. серж., п/п 63434, погиб 24.6.1944.

ДОРОЖКИН Захар Петрович, р. в 1903, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Андрей Иванович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Василий Иванович, ряд., п/п 23858, погиб 25.2.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Иван Петрович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Михаил Васильевич, ряд., 1.3.1944.

ДРОБЫШЕВСКИЙ Федор Исакович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ДРОЖИНИН Василий Васильевич, р. в Иркутской обл., Черемховский р-н, с. Красный Аят, серж., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ДУБИН Владимир Иванович, р. в Харьковской обл., Дергачевский р-н, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ДУБРОВСКИЙ Филипп Петрович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ДУНАЕВ Даниил Кузьмич, р. в Воронежской обл., Новохоперский р-н, ряд., п/п 66434-А, погиб 24.6.1944.

ДУНАЕВА Мария Васильевна, ряд., п/п 66434-А, погибла 24.6.1944.

ДУРГАНБАЕВ Нуртай, р. в Ташкентской обл., погиб 24.6.1944.

ДЮБАНОВ Филипп Иванович, ряд., погиб 1.3.1944.

ДЮБКАЧЕВ Евгений Семенович, р. в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Федоровка, погиб 24.6.1944.

ДЮБКАЧЕВ Иван Киреевич, р. в 1925 в Гомельской обл., Ветковский р-н, д. Федоровка, погиб 24.6.1944.

ДЯДЬКИН Николай Федорович, гв. лейт. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ЕВМЕНОВ Николай Иванович, погиб 1.3. 1944.

ЕГОРОВ Борис Александрович, р. в Ярославской обл., Ростовский р-н, д. Ососкино, погиб 24.6.1944.

ЕДАКИН Иван Захарович, мл. серж. 1018-го сп, погиб 25.6.1944.

ЕЗЕРСКИЙ Григорий Лаврентьевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ЕЛИСЕЕВ Ростислав Иванович, р. в 1923 в Архангельской обл., гв. мл. лейт. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ЕМЕЛЬЯНОВ Григорий Дмитриевич, сержант.

ЕРЕМИН Иван Иванович, р. в 1923, мл. лейт., п/п 5430, погиб 25.4.1944.

ЕРОХИН Александр Семенович, р. в 1910, мл. серж., п/п 66434, погиб 24.7.1944.

ЕРОХОВ Василий Ефимович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЕФИМОВ Владимир Иванович, р. в Могилевской обл., г. Климовичи, ряд. 1025-го сп, погиб 25.6.1944.

ЖАТКИН Григорий Иванович, р. в Курской обл., Рыльский р-н, д. Ивановка, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

ЖЕРЕБЦОВ Иван Егорович, р. в 1926 в Орловской обл., ряд. 1174-го сп, погиб 1.3. 1944.

ЖИГУЛЕВ Григорий Иосифович, р. в Брянской обл., Брасовский р-н, с. Алешня, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЖИДКОВ Андрей Семенович, р. в Орловской обл., гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ЖУКОВ Алексей Трофимович, р. в 1923 в Орловской обл., Орловский р-н, д. Маслово, погиб 24.6.1944.

ЗАВЯЛЫЙ Никита Павлович, р. в Черкасской обл., Чигиринский р-н, с. Вершацы, ряд. 1022-го сп, погиб 27.6.1944.

ЗАИКИН Леонид Андреевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЗАЙНУТДИНОВ Назмутдин, р. в 1907 в Башкирии, Бураевский р-н, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ЗАЙЦЕВ Александр Андреевич, гв. лейт., погиб 25.6.1944.

ЗАЙЦЕВ Иван Филиппович, р. в Могилевской обл., ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЗАХАРОВ Яков Иванович, р. в Волгоградской обл., Нехаевский р-н, ст. Аршановская, гв. старш. 338-й гв. сд, погиб 24.6.1944.

ЗАЧИНЦЕВ Иван Иванович, р. в 1925 в Липецкой обл., Задонский р-н, д. Исаевка, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 23.7.1944.

ЗИЗИКАЛОВ Виктор Петрович, р. в 1923 в г. Новокузнецк, ст. серж., погиб 24.6.1944.

ЗИМОКИН Михаил Константинович, р. в Орловской обл., Орловский р-н, с. Троицкое, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ЗОЗУЛЯ Константин Митрофанович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ИВАНЕНКОВ Александр Прокопьевич, р. в Смоленской обл., гв. ст. серж. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ИВАНОВ Василий Климентьевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ИВАНОВ Василий Тимофеевич, р. в Оренбургской обл., ряд., 1022-го сп, погиб 23.7. 1944.

ИВАНОВ Виктор Федорович, ряд., п/п 13275, погиб 25.6.1944.

ИВАНОВ Федор Петрович, р. в 1907, гв. мл. лейт. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ИВАНОВСКИЙ Александр Иванович, ст. серж. 117-го сп, погиб 1.3.1944.

ИГНАТЕНКО Николай Григорьевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Великий Бор, 1022-й сп, погиб 26.6.1944.

ИЛЛАРИОНОВ Герман Александрович, р. в Саратовской обл., г. Балашов, п/п 29819, погиб 26.1.1944.

ИЛЬМУШКИН Тихон Капитонович, р. в Самарской обл., д. Новое Энтенебелькино, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ИЛЬЮТЕНКО Яков Никитович, р. в 1915 в Брянской обл., Клинцовский р-н, д. Смолевичи, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ИНЖИРОВ Кули, р. в 1917, ряд. 117-го сп, погиб 1.3.1944.

ИНШАКОВ Иван Яковлевич, р. в 1928 в Липецкой обл., Лебединский р-н, с. Кураково, ефр. 223-й отд. роты связи, погиб 29.6.1944.

КАБЕТИН Иван Кириллович, погиб 22.6. 1944.

КАЗАКОВ Максим Тимофеевич, р. в Кировской обл., д. Шеи, ст. серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

КАЛАШНИКОВ Дмитрий Петрович, р. в Харьковской обл., Шевченковский р-н, с. Н. Лиман, ст. серж., п/п 56262, погиб 24.3.1944.

КАЛАШНИКОВ Федор Дмитриевич, п/п 66434, погиб 24.6.1944.

КАПУСТИН Кузьма Дементьевич, гв. ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

КАРАСЕВ Михаил Филиппович, погиб 1.3.1944.

КАРБАЕВ Жумабай, р. в 1914, в Актюбинской обл., Новороссийский р-н, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

КАРИМОВ Испаньяр Мамедович, р. в 1925, ряд. 1022-го сп, погиб 28.6.1944.

КАРЯКИН Николай Васильевич, р. в Волгоградской обл., Камышинский р-н, с. Таловка, гв. ряд. 334-го гв. сп., погиб 24.6.1944.

КАСЬЯН Иван Васильевич, р. в Гомельской обл., Калинковичский р-н, г. п. Юровичи, гв. серж. 115-го гв. минометного полка, погиб 26.6.1944.

КАТРУК И. П.

КАЧКАЧЕВ Эрвин Михайлович, п/п 66434, погиб 24.6.1944.

КАШИН Анатолий Абрамович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КВАША Иван Владимирович, 334-й гв. сп, погиб 26.6.1944.

КЕВЛЕВ Евгений Сафонович, р. в 1925, погиб 25.6.1944.

КЕДЯРОВ Петр Матвеевич, погиб 24. 6.1944.

КЕРКАДЗЕ Елисей Илларионович, погиб 24.6.1944.

КИСЕЛЕВ Василий Иванович, р. в 1922 в Ярославской обл., с. Якимовское, серж., погиб 24.6.1944.

КИСЕЛЕВ Гавриил Ефимович, р. в 1897, погиб 1.3.1944.

КИЯШКО Мефодий Антонович, погиб 24.6.1944.

КЛИМОРЕВ Павел Степанович, гв. ст. лейт. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

КЛЮЕВ Василий Кириллович, р. в 1912 в Брянской обл., Погарский р-н, д. Вадьковка, п/п 66434, погиб 24.6.1944.

КОБАШЕВ Дмитрий Филиппович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОБЕЦ Николай Антонович, р. в 1920 в Кировоградской обл., д. Хмелевое, серж. 510-го танкового полка, погиб 25.6.1944.

КОВАЛЕВ Сергей Иванович, р. в Могилевской обл., погиб 23.6.1944.

КОВАЛЕВ Терентий Максимович, ряд., погиб 3.3.1944.

КОВАЛЬСКИЙ Николай Николаевич, р. в 1926 в г. Харьков, ряд., погиб 30.6.1944.

КОЖАЕВ Федор Николаевич, ряд., п/п 13275, погиб 1.3.1944.

КОЗИН Михаил Игнатьевич, р. в 1923 в Брянской обл., Стародубский р-н, д. Левенка, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

КОЗЛОВ Егор Ефремович, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

КОЗЛОВ Иван Максимович, р. в 1910 в Гомельской обл., Чечерский р-н, серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОЗЛОВ Степан Терентьевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОЛБАСА Иван Прокофьевич, ст. серж., п/п 86267, погиб 24.6.1944.

КОЛЕСНИКОВ Наум Ефимович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОЛМАКОВ Константин Дмитриевич, р. в 1910, серж., погиб 24.6.1944.

КОЛМЫКОВ Ефим Моисеевич, р. в 1902 в Брянской обл., Погарский р-н, с. Севостьяново, ряд. 1174-го сп, погиб 4.4.1944.

КОЛОНОВ Резбай, р. в 1921 в Самаркандской обл., ряд., погиб 24.6.1944.

КОЛОТОВ Василий Всеволодович, серж., п/п 23858, погиб 1.3.1944.

КОНАХОВ Филипп Моисеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОНОВ Василий Трофимович, мл. серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОНОВАЛОВ Григорий Дмитриевич, ефр. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОНОВАЛОВ Петр Трофимович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОНОХОВ Федор Сергеевич, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, д. Каменка, ряд. 1018-го сп, погиб.

КОПЫЛОВ Михаил Тимофеевич, р. в 1918 в Иркутской обл., Ольхонский р-н, д. Куреть, мл. серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

КОРЕНКОВ Михаил Иванович, р. в Могилевской обл., Славгородский р-н, д. Лебедевка, гв. мл. серж. 334-го гв. сп, погиб 29.6.1944.

КОРОЛЬ Степан Алексеевич, р. в 1904, мл. серж. 918-го сп 250-й сд, погиб 24.6.1944.

КОРОЛЮК Петр Терентьевич, погиб 25. 6.1944.

КОРОТКЕВИЧ Николай Алексеевич, р. в Гомельской обл., Кормянский р-н, д. Коротьки, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 23.6.1944.

КОРОТКИЙ Иван Денисович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОСТРОВ Николай Дмитриевич, р. в Екатеринбургской обл., п. Шарташ, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

КОТЕЕВ Андрей Никитович, р. в Пензен-

ской обл., Никольский р-н, с. Майс, гв. серж. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

КОТИКОВ Степан Самуилович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КОТЛОВ Павел Николаевич, гв. ефр., погиб 24.6.1944.

КОЧЕРОВ Анатолий Семенович, р. в 1922 в Костромской обл., д. Килтево, ст. серж., п/п 56137, погиб 24.6.1944.

КОШЕЛЬ Федор Ефимович, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

КРАЕВОЙ Георгий Никитович, р. в 1919, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КРАСЕВ Михаил Филиппович, р. в Брянской обл., Брасовский р-н, д. Петриково, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КРАСНООК Федор Афанасьевич, р. в Приморском крае, с. Ильговка, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

КРИВИЧ А. Н., лейтенант.

КРУЖАЕВ Федор Филиппович, р. в Могилевской обл., гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 23.6.1944.

КРУПОДЕРОВ Иван Андреевич, р. в 1912 в Омской обл., г. Муромцево, ст. лейт. 407-го сп 108-й сд, погиб 28.6.1944.

КРУТЕЛЕВ Алексей Никитович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КРУТЕЛЕВ Николай Павлович, погиб 1.3.1944.

КРЫМОВ Михаил Афанасьевич, серж., погиб 24.6.1944.

КСЕНЗОВ Яков Макункович, ряд., погиб 1.3.1944.

КУБАТИН Никита Яковлевич, р. в 1898 в Брянской обл., Брасовский р-н, с. Брасово, ряд., погиб 1.3.1944.

КУБЯТИН Никита Яковлевич, р. в Брянской обл., Брасовский р-н, с. Брасово, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

КУВАЛДИН Георгий Андреевич, р. в Таджикистане, мл. серж. 510-го сп, погиб 25.6. 1944.

КУДИНОВ Иван Васильевич, погиб 1.3. 1944.

КУДРЯВЦЕВ Алексей Иванович, р. в 1925 в Ивановской обл., ряд., п/п 66434, погиб 24.2. 1944.

КУЗЬМИН Иван Терентьевич, р. в Самарской обл., Хворостянский р-н, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

КУКУШКИН Николай Петрович, мл. серж., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

КУКУШКИН Сергей Ильич, майор, погиб 1.3.1944.

КУЛЬНОЗАРОВ Кажок, р. в г. Ашхабад, ряд. 1018-го сп, погиб 26.6.1944.

КУРГАНОВ Михаил Иванович, р. в Тверской обл., с. Горки Аневские, 1918-й сп, погиб 25.6.1944.

КУРИЛО Андрей Петрович, р. в 1905 в Брянской обл., Стародубский р-н, с. Андрейковичи, мл. серж., погиб 24.6.1944.

КУТЕЛЕВ Николай Павлович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1943.

ЛАДЫГА Дмитрий Евлампиевич, мл. серж. 336-го сп, погиб 24.6.1944.

ЛАЗАРЕНКО Василий Семенович, р. в 1897, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛАПИЦКИЙ Николай Касьянович, серж., погиб 24.7.1944.

ЛАПТЕВ Сергей Михайлович, серж. п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ЛАПШЕНКОВ Яков Романович, гв. ряд. 339-го сп, погиб 25.6.1944.

ЛАПШИН Кирилл Тихонович, р. в 1892, ряд., п/п 66434, погиб 26.6.1944.

ЛАРИОНОВ Григорий Алексеевич, р. в 1922, мл. лейт., погиб 1.3.1944.

ЛАРЧЕНКО Архип Сергеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛАСКОВА Капитолина Александровна, гв. ст. серж. 336-го гв. сп, погибла 24.6.1944.

ЛАШКЕВИЧ Адам Иванович, серж. 1174-го сп, погиб 27.2.1944.

ЛЕВИН Федор Афанасьевич, р. в 1920, ряд., п/п 66434-А, погиб 25.6.1944.

ЛЕКОНЦЕВ Алексей Андреевич, р. в 1925, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛЕОНОВ Георгий Иванович, 1022-й сп, погиб 23.6.1944.

ЛИМОНТОВ Петр Дмитриевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ЛИСЕЕНКО Владимир Константинович, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ЛИСЕЙЧЕНКОВ Василий Тимофеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛИСЕНКОВ Федор Парфенович, гв. ефр. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ЛИСИХИН Иван Тимофеевич, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ЛИТВИНКОВ Иван Иосифович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЛИТВИШКОВ Иван Викторович, р. в 1924, лейт., погиб 26.6.1944.

ЛОБАНОВ Петр Филиппович, ряд., п/п 66434, погиб 25.5.1944.

ЛОГИНОВ Владимир Степанович, кап., погиб 24.6.1944.

ЛОПАТИН Владимир Васильевич, лейт., погиб 25.6.1944.

ЛУКЬЯНЦЕВ Леонид Федорович, ряд., п/п 64104, погиб 25.6.1944.

ЛЫКОВ Михаил Федорович, мл. серж. 1088-го сп, погиб 26.6.1944.

ЛЫСУХА Петр Федорович, ряд., п/п 39866, погиб 23.6.1944.

ЛЯПИН Василий Николаевич, лейт., п/п 66434, погиб 28.6.1944.

МАЙОРОВ Николай Апполонович, серж., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

МАЙСУРАДЗЕ Заурбек Захарович, ряд. 1022-го сп, погиб 26.6.1944.

МАКАРОВ Иван Петрович, ряд., погиб 25.6.1944.

МАКАРЧЕНКО Николай Тимофеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.5.1944.

МАКЕЕВ Иван Федорович, р. в 1907, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

МАКСИМОВ Борис Александрович, гв. серж. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

МАЛАХОВ Илья Исакович, ряд., п/п 23858, погиб 25.2.1944.

МАЛАШЕНКО Петр Семенович, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

МАЛИСЕЙШВИЛИ Шалва Константинович, р. в 1920, мл. серж., п/п 03303, погиб 24.6.1944.

МАЛОСАЙ Михаил Сильвестрович, серж., п/п 56268, погиб 24.6.1944.

МАЛОХЕВИЧ Сидор Леонович, р. в 1903, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МАЛЬЦЕВ Георгий Елисеевич, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

МАЛЬЧИК Павел Петрович, ряд., п/п 66434-А, погиб 24.6.1944.

МАЛЯВИН Григорий Иванович, р. в г. Харьков, гв. ряд. 339-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

МАМАЕВ Иван Яковлевич, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

МАМАСАХЛИСИ Иван Павлович, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

МАМОНИН Иван Карпович, р. в Гомельской обл., ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МАРИНИН Василий Матвеевич, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

МАРКАРЯН Оник Рубенович, р. в 1910, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

МАРКОВ Борис Самсонович, р. в 1920, ряд., п/п 66434-А, погиб 25.6.1944.

МАРУС Семен Егорович, гв. ст. серж. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

МАРЧУКОВ Александр Васильевич, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

МАСТЮШИН Андрей Алексеевич, ряд., погиб 1.3.1944.

МАШИНЕНКО Петр Семенович, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

МАШУКОВ Кондрат Васильевич, ряд., погиб 1.3.1944.

МЕЛЬНИКОВ Иван Никодович, ряд., п/п 23858, погиб 25.2.1944.

МЕЛЬНИКОВ Иван Терентьевич, р. в 1899, погиб 24.6.1944.

МЕЛЬНИКОВ Николай Романович, погиб 24.6.1944.

МИНАЕВ Григорий Иванович, р. в 1917, кап., п/п 535.

МИНЕНКОВ Михаил Иванович, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 23.6.1944.

МИНИН Степан Васильевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МИРИАНАШВИЛИ Захар Давыдович, р. в 1909, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

МИРОНОВ Матвей Матвеевич, 1176-го сп, погиб 1.3.1944.

МИТИН Поликарп Яковлевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МИХАЙЛОВСКИЙ Семен Андреевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МИХАЛЬКОВ Алексей Захарович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МИХЕЕВ Анатолий Григорьевич, погиб 24.6.1944.

МИШАКОВ Петр Семенович, р. в 1913, погиб 25.6.1944.

МОЛЧАНОВ Григорий Владимирович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МОРОЗОВ Василий Федорович, ст. серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МОРОЗОВ Михаил Алексеевич, р. в Нижегородской обл., Ардатовский р-н, с. Хрипуково, серж., п/п 04147-Ю, погиб 25.6.1944.

МОРОЗОВ Михаил Романович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

МОСИН Александр Степанович, р. в Брянской обл., Навлинский р-н, д. Алешенка, ряд., погиб 25.6.1944.

МОСКАЛЕВ Валентин Петрович, р. в Орловской обл., с. Первое, погиб 25.6.1944.

МОСКАЛЕВ Иван Абрамович, р. в Могилевской обл., Краснопольский р-н, ст. серж., погиб 24.6.1944.

МУДРОВ Михаил Сергеевич, ст. лейт., погиб 24.6.1944.

МУРАДЯН Левон Петрович, р. в 1925 в Армении, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

МУРАДЯН Шаваш Хачатуранович, р. в 1901 в Грузии, с. Сульда, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

МУРАТОВ Афанасий Афанасьевич, р. в 1919 в Читинской обл., Шелопугинский р-н, гв. ряд. 339-го гв. сп, погиб 22.5.1944.

МУРАШОВ Илья Степанович, р. в 1925 в Московской обл., ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

МЯКИНЬКИЙ Иван Сергеевич, мл. серж., погиб 24.6.1944.

НАГОВИЦЫН Александр Иванович, р. в 1916 в Удмуртии, д. Коршуново, гв. ряд. 335-го сп, погиб 25.6.1944.

НАЗАРЕНКО Александр Васильевич, р. в 1923 в Московской обл., г. Люберцы, ст. лейт. 117-го сп, погиб 1.3.1944.

НАЗАРЕНКО Иван Степанович, р. в Запорожской обл., Мелитопольский р-н, с. Федоровск, ряд., погиб 9.7.1944.

НАЗАРОВ Дмитрий Иванович, серж. 1174-го сп, погиб 10.3.1944.

НАПРЕЕНКО Федор Родионович, ряд., погиб 24.6.1944.

НАУМОВ Иосиф Савельевич, ряд. 1174-го сп, погиб 10.3.1944.

НЕКРАСОВ Петр Алексеевич, лейт., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

НЕЩЕРЕТНЫЙ Федор Васильевич, р. в 1925, ряд. 1028-го сп, погиб 26.6.1944.

НИКИФОРОВ Владимир Васильевич, серж., п/п 23858, погиб 1.3.1944.

НИКОЛАЕВ Диадор Диадорович, р. в 1914 в г. Нижний Тагил, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

НИКОНЕНКО Петр Кузьмич, р. в Киевской обл., Белоцерковский р-н, с. Шархово, 334-й сп, погиб 24.6.1944.

НОВИКОВ Иван Алексеевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

НОВИКОВ Михаил Зиновьевич, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

НОВОКОВСКИЙ Василий Харитонович, р. в 1902, ряд., погиб 19.1.1944.

НОС Аким Сергеевич, гв. ефр. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

НОСКОВ Иван Дмитриевич, р. в 1905 в Кемеровской обл., лейт. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

НОСОВ Павел Иванович, р. в Пензенской обл., Земетчинский р-н, с. Рохманов, гв. ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

НУРГАЛЬДЫЕВ Курбан, р. в г. Ашхабад, ряд. 1018-го сп, погиб 24.6.1944.

НУРДИНОВ Карам Минихшерович, р. в 1916 в Башкирии, Бураевский р-н, д. Таншагар, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

НУРМУХАМЕТОВ Рифгат, р. в Татарии, гв. лейт. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ОВЕЧКИН Михаил Григорьевич, р. в 1917 в Нижегородской обл., Шарангский р-н, д. Петлино, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ОКУНЕВ Иван Иванович, р. во Владимирской обл., Муромский р-н, с. Благовещенск, гв. ефр. 386-го сп, погиб 24.6.1944.

ПАВЛЕНКО Никита Степанович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ПАВЛОВ Александр Иванович, ряд., погиб 2.3.1944.

ПАВЛЮКОВ Василий Ильич, р. в Могилевской обл., Краснопольский р-н, п. Хвощи, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

ПАНКРАТЬЕВ Иван Алексеевич, мл. серж., погиб 24.6.1944.

ПАТРИКЕЕВ Валентин Александрович, лейт., погиб 25.6.1944.

ПЕРЕМЫЩЕВ Николай Иванович, р. в 1906 в Тамбовской обл., пос. Гвоздовка, гв. ряд. 339-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ПЕТРАЧКОВ Петр Александрович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ПИМЕНОВ Иван Михайлович, р. в 1904 в Татарии, д. Астраханка, ряд. 1065-го сп, погиб 27.6.1944.

ПИНЖЕНИН Михаил Афанасьевич, р. в Алтайском крае, г. Славгород, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ПИСЬМЕННЫЙ Петр Иванович, ряд. 384-го сп, погиб 24.6.1944.

ПЛЕВИН Тимофей Васильевич, р. в Ярославской обл., д. Глухово, гв. сержант 334-го гв. сп, погиб 23.6.1944.

ПЛЕСКОЧЕВСКИЙ Иван Степанович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ПЛОТНИКОВ Петр Семенович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ПОВТКОВ Василий Григорьевич, р. в Псковской обл., Порховский р-н, д. Береза, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ПОДЛАС Дмитрий Яковлевич, р. в Могилевской обл., Костюковичский р-н, д. Плоское, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ПОЗДНЯКОВ Василий Титович, ряд. 1174-го сп, погиб 28.2.1944.

ПОЛДЫКИН Яков Сергеевич, р. в 1908 в Орловской обл., пос. Гостевский, ряд., погиб 27.3.1944.

ПОЛКОВ Никифор Викторович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ПОЛЯЧЕНКО Федор Лазаревич, р. в Брянской обл., Погарский р-н, хут. Марковск, погиб 1.3.1944.

ПОНКРАТОВ Иван Яковлевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ПОНОМАРЕВ Алексей Федорович, р. в г. Уфа, ряд. 120-й сд, погиб 27.6.1944.

ПОПОВ Николай Степанович, р. в 1894 в Читинской обл., Чернышевский р-н, с. Логуш, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ПОСТНИКОВ Федор Кириллович, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ПОСТНОВ Василий Григорьевич, р. в Псковской обл., Порховский р-н, д. Береза, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ПОЧЕЧУЕВ Петр Иванович, р. в Брянской обл., Унечский р-н, д. Васильевка, гв. ефр., погиб 24.6.1944.

ПРИТЫКИН Наум Григорьевич, р. в 1924, ряд., погиб 25.6.1944.

ПРИХОДЬКО Алексей Васильевич, р. в 1925, погиб 1.3.1944.

ПРОКОПЕНКО Иван Евдокимович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ПРОКОПЦОВ Иван Митрофанович, р. в Гомельской обл., Чечерский р-н, серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ПРОКУДИМОВ Михаил Петрович, р. в г. Кострома, погиб 24.6.1944.

ПРОШИН Николай Иванович, ряд. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

ПУГАЧ Павел Ефимович, р. в Луганской обл., г. Краснодон, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ПУКИНСКИЙ Петр Антонович, р. в 1898 в Гомельской обл., Жлобинский р-н, мл. серж., 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

ПЫТИКОВ Иван Никифорович, р. в Могилевской обл., Славгородский р-н, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ПЬЯНКИН Николай Федорович, гв. серж. 334-го гв. сп, погиб 26.6.1944.

РАГИМОВ Абулфат Исмаил Оглы, р. в 1905, ряд., погиб 24.6.1944.

РАСУЛОВ Гани Киримович, р. в 1922, гв. ст. лейт. 334-го гв. сп, погиб 26.6.1944.

РОГАТНЕВ Николай Алексеевич, р. в 1909, ряд., погиб в феврале 1943.

РОМАНЕНКО Василий Яковлевич, р. в Кировской обл., с. Комаровка, мл. серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

РОМАНЕНКО Михаил Харитонович, р. в 1906, ряд. 1171-го сп, погиб 1.3.1944.

РОМАНЕНКО Федор Федорович, р. в 1920 в Брянской обл., Новозыбковский р-н, д. Халевичи, ряд., погиб 1.3.1944.

РОСКАЗОВ Семен Егорович, гв. серж. 386-го сп, погиб 24.6.1944.

РОЩИН Павел Емельянович, ряд., погиб 24.6.1944.

РУДКОВСКИЙ Николай Леонтьевич, р. в Гомельской обл., Жлобинский р-н, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

РЫБАЛОВ Владимир Григорьевич, гв. старш., погиб 20.3.1944.

РЫЖЕНКОВ Иван Федорович, р. в 1899 в Брянской обл., Брасовский р-н, с. Гледнево, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

РЫШКОВ Илья Михайлович, р. в Тамбовской обл., Мордовский р-н, д. Мордова, мл. серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

РЯБЦЕВ Иннокентий Михайлович, гв. лейт. 334-го гв. сп, погиб 26.6.1944.

РЯЗАНЦЕВ Петр Филиппович, р. в Пензенской обл., с. Н. Шуструк, ряд., п/п 1174, погиб 1.3.1944.

САВИН Борис Николаевич, ст. серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

САЛЬНИКОВ Алексей Петрович, р. в 1915, ряд., погиб 10.3.1944.

САМОКОВАЛОВ Георгий Алексеевич, р. в 1926 в Курской обл., погиб 24.6.1944.

САМОФАНОВ Петр Иванович, р. в 1925 в Тамбовской обл., Петровский р-н, д. Пироговка, ст. серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

САМОХВАЛОВ Петр Иванович, р. в 1908 в Липецкой обл., Измалковский р-н, д. Мягкая, ряд., погиб 1.3.1944.

САМСОНОВ Иван Семенович, серж., п/п 83380, погиб 25.6.1944.

САПЕГО Михаил Карпович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

САТУСЕНКО Адам Григорьевич, ряд., погиб 1.3.1944.

САХАРОВ Владимир Геннадьевич, р. в 1926 в Костромской обл., г. Нея, ефр., п/п 66434, погиб 26.6.1944.

СВИНАРЕВ Александр Иванович, р. в 1912, гв. кап. 339-го гв. сп, погиб 25 июня 1944.

СВИНАРЕНКО Александр Васильевич, р. в Днепропетровской обл., Криничанский р-н, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

СВИРИДОВ Степан Данилович, гв. ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

СВИЧКА Леонтий Иванович, серж., погиб 25.6.1944.

СЕЛИФАНОВ Филипп Евдокимович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СЕЛИХОВ Дмитрий Петрович, р. в 1922, ряд., погиб 9.3.1944.

СЕНЯВСКИЙ Николай Семенович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СЕРОВ Виктор Федорович, р. в 1923, серж., п/п 04104, погиб 25.6.1944.

СИЛИВИЙСТРОВ Г. С., лейтенант.

СЕМЕНДЯЕВ Андрей Григорьевич, гв. ст. серж. 334-го гв. сп, погиб 29.6.1944.

СЕМЕНИХИН Владимир Иванович, р. в 1915, серж., погиб 24.6.1944.

СЕМЕНИХИН Владимир Петрович, серж. 1022-го сп, погиб 24.6.1944.

СЕМЕНОВ Афанасий Степанович, р. в 1912, гв. серж. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

СЕРГИЕНКО Василий Ефимович, р. в 1919, серж., погиб 24.6.1944.

СЕРГИЕНКО Егор Павлович, ряд., погиб 1.3.1944.

СЕРЕЧЕВ Григорий Астапович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СИДНЕВ Лаврентий Андреевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

СИДОРЕНКО Кирилл Харитонович, мл. серж., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

СИМКИН Антон Алексеевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

СМИРНОВ Михаил Федорович, р. в 1921, ряд. 1018-го сп, погиб 26.6.1944.

СМИРНОВ Семен Петрович, ряд. 1022-го сп, погиб 25.6.1944.

СМОЛЬСКИЙ Федор Леонтьевич, р. в 1907, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СМЫКОВСКИЙ Иван Степанович, р. в 1907, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СОБОЛЕВ Владимир Филиппович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

СОБОЛЕВ Николай Федорович, р. в 1915, ефр., п/п 01151, погиб 3.3.1944.

СОЛДАТОВ Василий Максимович, гв. ефр., погиб 24.6.1944.

СОЛОВЬЕВ Федор Антонович, р. в 1926, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СОРОКИН Константин Лукич, р. в 1906 в Могилевской обл., Могилевский р-н, гв. ефр., погиб 25.6.1944.

СТАРОВОЙТОВ Иван Павлович, р. в 1925, погиб 24.6.1944.

СОЯРИНЦЕВ Иван Афанасьевич, сержант 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СПИРКИН Иван Максимович, р. в Нижегородской обл., Городецкий р-н, д. Метремело, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1943.

СТЕПАНЕНКО Павел Никитович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СТЕПАНОВ Владимир Алексеевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

СТЕПУНИН Петр Семенович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

СТРЕПАДКО Иван Кириллович, р. в Брянской обл., Стародубский р-н, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

СТРЕПИЦА Алексей Григорьевич, ряд., погиб 15.8.1944.

СТРУНОВ Казимир Семенович, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

СУВАНОВ Ефим Антонович, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

СУВАНОВ Игнат Иванович, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

СУКАЛОВ Сергей Михайлович, серж., погиб 1.3.1944.

СУЛТАНОВ Абулкарим, р. в 1915, мл. лейт. 1022-го сп, погиб 27.6.1944.

СУСЛОВОЙ Николай Дмитриевич, погиб 24.6.1944.

СЫТКИН Сергей Демьянович, 1174-й сп, ряд., погиб 1.3.1944.

ТАРАНОВ Иван Миронович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ТЕВЕРИКИН Михаил Васильевич, ряд., п/п 6820, погиб 24.6.1944.

ТЕГЕРАШВИЛИ Александр Берекович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ТЕРЕХОВ Павел Лукьянович, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ТЕРТЫЧНЫЙ Юрий Дмитриевич, ряд. 1018-го сп, погиб 26.8.1944.

ТЕТЕВОСЯН Завел Аташович, р. в 1924, ряд., п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ТИМОШЕНКО Андрей Давыдович, р. в 1906 в Черниговской обл., Семеновский р-н, с. Лосевка, ряд., умер от ран 10.6.1944.

ТИТОВ Виктор Кондратьевич, р. в Гомельской обл., Кормянский р-н, ефр., погиб 26.6.1944.

ТИТОВ Степан Дмитриевич, ряд., погиб 24.6.1944.

ТОЛПАЧЕВ Алексей Никитович, погиб 1.3.1944.

ТОСЕНКО Яков Дмитриевич, серж., погиб 24.6.1944.

ТРАПЕЗИН Владимир Сергеевич, серж., п/п 92146, погиб 24.3.1944.

ТРЕТЬЯКОВ Иван Александрович, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 26.6.1944.

ТРОФИМОВ Григорий Трофимович, 1022-го сп, погиб 28.6.1944.

ТРУБИНКОВ Алексей Павлович, гв. ряд. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ТРУХОНИН Семен Павлович, гв. ряд., погиб 25.6.1944.

ТРУШ Иван Дмитриевич, серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ТУХТУБАЕВ Кадыр, серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

УЛАНИН Федор Семенович, ряд., п/п 66434, погиб 26.6.1944.

УМАРОВ Кадыр, ряд., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

УРОКЧЕЕВ Хасан Абдулович, гв. мл. серж. 120-го гв. сп, умер от ран 26.6.1944.

УСТЮЖАНИН Серафим Васильевич, ряд., погиб 24.6.1944.

УТКИН Евгений Петрович, ряд. 1022-го сп ,погиб 24.6.1944.

ФЕДОРЕНКО Афанасий Ерофеевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ФЕДОТЕНКО Степан Парфенович, 339-й гв. сп, погиб 25.6.1944.

ФЕДОТОВ Владимир Михайлович, ряд. 36-го сп, погиб 24.6.1944.

ФЕОКТИСТОВ Михаил Иванович, р. в 1919 в Татарии, Алькеевский р-н.

ФИЛИППОВ Григорий Петрович, серж., погиб 24.6.1944.

ФОМИН Петр Леонтьевич, ряд., погиб 24.6.1944.

ХАДОРЧЕНКО Василий Павлович, 334-й гв. сп., погиб 24.6.1944.

ХАЗИКОВ Борис Николаевич, гв. серж. 336-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ХАЙБУЛИН Гатур Рахимович, гв. ст. серж. 336-го гв. сп. погиб 25.6.1944.

ХАЛАЕВ Иван Евтухович, ст. серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ХАЛАЕВ Петр Захарович, серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ХАЛИМОВ Абдуля, серж. 344-го сп, погиб 24.6.1944.

ХАЛИН Павел Иванович, ст. серж., п/п 56264, погиб 24.6.1944.

ХАРЧЕНКО Павел Федорович, лейт., погиб 1.3.1944.

ХАЧАТРЯН Вагин Липеритович, п/п 66434, погиб 25.6.1944.

ХВОСТИКОВ Алексей Григорьевич, ефр., погиб 25.6.1944.

ХИСАМУТДИНОВ Рахман, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ХЛЫНЦЕВ Николай Михайлович, 1023-й сп, погиб 24.6.1944.

ХМЕЛЕК Тимофей Ерофеевич, п/п 66434, погиб 14.6.1944.

ХМЕЛЬНИЦКИЙ Михаил Васильевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ХОЗЯЙЧУК Онуфрий Логанович, ряд., погиб 24.6.1944.

ХОЛОВ Орун, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ХОЛОПОВ Иван Гаврилович, р. в 1917, погиб 24.6.1944.

ХОМЕНКО Борис Гаврилович, р. в 1905, ряд. 940-го артполка, погиб 24.6.1944.

ХОРЬЯКОВ Василий Ефимович, п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ХРИПКО Федор Иванович, р. в 1925, ст. серж., погиб 25.6.1944.

ЦВЕТИК Афанасий Монахович, р. в 1923, мл. серж., погиб 25.6.1944.

ЦУКАНОВ Яков Васильевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЦЫПНЯТОВ И. И., лейтенант.

ЦЫРИК Антон Герасимович, гв. ст. серж. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ЧАПАНОВ Дмитрий Иванович, гв. ефр. 334-го гв. сп, погиб 26.6.1944.

ЧЕБОТАРЕВ Алексей Николаевич, р. в Оренбургской обл., д. Б. Драгунская, ефр., погиб 24.6.1944.

ЧЕКУНОВ Анатолий Иванович, ряд., погиб 24.6.1944.

ЧЕЛНОКОВ Сергей Михайлович, ст. лейт., погиб 15.7.1944.

ЧЕПИКОВ Степан Матвеевич, р. в 1906, погиб 24.6.1944.

ЧЕРИШКОВ Степан Павлович, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ЧЕРНЕНКОВ Яков Алексеевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ЧЕРНЕШКО Яков Алексеевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ЧЕРНЯКОВ Алексей Никифорович, 1022-й сп, погиб 24.6.1944.

ЧЕРТОВ Тимофей Григорьевич, ряд., п/п 66434-А, погиб 26.6.1944.

ЧИГИНЦОВ Василий Аполлонович, 336-й гв. сп, погиб 24.6.1944.

ЧИКОВАНИ Гела Георгиевич, р. в 1923, гв. ряд. 334-го сп, погиб 25.6.1944.

ЧИНДАРЕВ Степан Яковлевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ЧУВАЛЬКИН Тит Михайлович, р. в 1909, погиб 1.3.1944.

ЧУВАЛЬКИН Тит Тихонович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ЧУМАКОВ Григорий Григорьевич, р. в 1918, погиб 1.3.1944.

ЧУМАКОВ Иван Михайлович, ряд., п/п 66434-А, погиб 24.6.1944.

ШАБАЛА Николай Федорович, р. в 1926, ряд., погиб 24.6.1944.

ШАБАНОВ Степан Алексеевич, ефр., погиб 25.6.1944.

ШАБАРДИН Иван Николаевич, п/п 68423, погиб 24.6.1944.

ШАДОРДИН Иван Николаевич, р. в 1916, ст. лейт. 1022-го сп, погиб 25.6.1944.

ШАМБЕР Илья Исакович, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ШАМОНИН Иван Корнеевич, ряд., погиб 1.3.1944.

ШАПИКОВ Русинга Шамеевич, р. в 1926, мл. серж., п/п 66434, погиб 24.6.1944.

ШЕВЦОВ Андрей Петрович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ШЕВЦОВ Владимир Петрович, 339-й гв. сп, погиб 25.6.1944.

ШЕВЦОВ Иван Кузьмич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ШЕВЦОВ Иван Тимофеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ШЕВЦОВ Митрофан Анисимович, р. в 1925, погиб 24.6.1944.

ШЕВЧЕНКО Федор Сидорович, р. в 1914, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ШЕРШНЕВ Михаил Иванович, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ШЕСТАКОВ Степан Митрофанович, мл. серж. 1174-го сп, погиб 1.3.1944.

ШИТИКОВ Тихон Дмитриевич, р. в 1912, ст. серж., погиб 24.6.1944.

ШИШУЛИН Владимир Иванович, гв. серж. 336-го гв, сп, погиб 25.6.1944.

ШОЛКОВ Никифор Витальевич, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ШУНЬКИН Денис Поликарпович, 336-й гв. сп, погиб 24.6.1944.

ЭГАМБЕРДЫЕВ Раимберды, р. в 1888, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ЮДИН Василий Матвеевич, ряд. 1174-го сп, погиб 1.3.1944

ЮДИН Николай Иванович, ряд. погиб 24.6.1944.

ЮДИН Сергей Александрович, гв. ряд. 339-го сп, погиб 25.6.1944.

ЮСУПОВ Лангар, р. в 1925, ряд., п/п 66434-А.

ЮХИМЕНКО Федот Тимофеевич, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 24.6.1944.

ЯКУБОВ Артем Григорьевич, мл. серж., погиб 1.3.1944.

ЯКУНИН Никита Артемович, 1022-й сп, погиб 23.6.1944.

ЯКУТОВИЧ Лаврентий Филиппович, 1174-й сп, погиб 1.3.1944.

ЯКУШЕВ Тихон Адамович, р. в 1897, погиб 1.3.1944.

ЯРЕЩЕНКО Анатолий Васильевич, гв. ряд. 334-го гв. сп, погиб 25.6.1944.

ЯРИГИН Александр Константинович, р. в 1926, гв. ст. серж. 334-го гв. сп, погиб 23.6.1944.

ЯРОВОЙ Владимир Захарович, гв. серж., погиб 24.6.1944.

ВОІНЫ-ЗЕМЛЯКІ, ЯКІЯ ЗАГІНУЛІ І ПРАПАЛІ БЕЗ ВЕСТАК НА ФРАНТАХ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ Ў 1941—45 гг.

АЗЯРАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЗЯРАНЫ

АЎРАМЕНКА Дзмітрый Захаравіч, н. ў 1918, загінуў 26.4.1945 у Германіі.

АЎРАМЕНКА Дзям'ян Аўрамавіч, н. ў 1920.

АЎРАМЕНКА Мікалай Піліпавіч, н. ў 1920.

АЎРАМЕНКА Пётр Аляксандравіч, н. ў 1923.

АЎРАМЕНКА Сяргей Фёдаравіч, н. ў 1924, рад., памёр ад хваробы 17.6.1945, пахаваны ў Ягор'еўскім р-не Алтайскага краю.

БІЧ Гурый Мікітавіч, н. ў 1909.

БОНДАРАЎ Васіль Якаўлевіч, н. ў 1924.

БОНДАРАЎ Ілья Кузьміч, н. ў 1910.

БОНДАРАЎ Кірыла Ігнатавіч, н. ў 1916.

БОНДАРАЎ Міхаіл Якімавіч, н. ў 1917.

БУЧКОЎ Кірыла Якаўлевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак 6.4.1944.

БУЧКОЎ Мікалай Дзмітрыевіч, н. ў 1916.

ГАЛАВАНАЎ Віктар Яфімавіч.

ГАРБАЧОЎ Уладзімір Міронавіч, загінуў 26.3.1945 у г. Аліва (Польшча).

ГАЎРЫЛЕНКА Іван Мікалаевіч, н. ў 1905, загінуў 13.8.1941.

ГАЎРЫЛЕНКА Іван Мітрафанавіч, н. ў 1919.

ГАЎРЫЛЕНКА Іван Нічыпаравіч, н. ў 1919.

ГУДКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1925.

ГУДКОЎ Васіль Лукіч, н. ў 1923.

ГУДКОЎ Іван Іванавіч, н. ў 1924, загінуў 6.2.1944 у Магілёўскай вобл.

ГУДКОЎ Іван Лукіч, н. ў 1918.

ГУДКОЎ Іван Цітавіч, н. ў 1905.

ГУДКОЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1925.

ГУДКОЎ Мікалай Пракопавіч, н. ў 1922.

ГУДКОЎ Сямён Іванавіч, н. ў 1927.

ДУПЕЕНКА Іван Цітавіч, н. ў 1923.

ДУПЕЕНКА Ілья Цітавіч, н. ў 1925.

ДУПЕЕНКА Рыгор Ігнатавіч, н. ў 1920.

ДУСАЎ Кузьма Уладзіміравіч, н. ў 1921.

ДУСАЎ Яфім Пятровіч, н. ў 1920.

КАВАЛЁЎ Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1919.

КАВАЛЁЎ Канстанцін Канстанцінавіч, н. ў 1919, загінуў 19.1.1945 у Польшчы.

КАВАЛЁЎ Рыгор Дзмітрыевіч, н. ў 1921.

КАЗЛОЎСКІ Іван Антонавіч, н. ў 1908.

КАНАВАЛАЎ Пётр Пятровіч, н. ў 1925, загінуў 25.4.1944 у Клічаўскім р-не Магілёўскай вобл.

КАНДРАТАЎ Яфім Кірэевіч.

КАРЗЮКОЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1910.

КАРЗЮКОЎ Пётр Васілевіч, н. ў 1920.

КОРЗУНАЎ Пётр, н. ў 1910.

КУХАРАЎ Сцяпан Міхайлавіч.

МАСПАНАЎ Барыс Пракопавіч, н. ў 1910, загінуў у Польшчы 15.1.1945.

МАСПАНАЎ Рыгор Маркавіч, н. ў 1915, загінуў у студзені 1943 у пас. Мелавое Луганскай вобл.

МАСПАНАЎ Яфім Маркавіч, н. ў 1904, загінуў у Польшчы ў 1945.

МЕЛЬНІКАЎ Міхаіл Кузьміч, н. ў 1910, загінуў 7.1.1944 у Мінскай вобл.

МЕЛЬНІКАЎ Сяргей Лявонавіч, н. ў 1918.

МІХАЛІШЫН Дзмітрый Яфімавіч, н. ў 1923, загінуў 22.7.1943.

МІХАЛІШЫН Іван Мінавіч, н. ў 1919.

МІХАЛІШЫН Рыгор Гаўрылавіч, н. ў 1905, рад., загінуў у Германіі 4.2.1945.

МІХАЛІШЫН Рыгор Мінавіч, н. ў 1916.

МІХАЛІШЫН Рыгор Яфімавіч, н. ў 1925, рад., загінуў 20.4.1945 у Германіі.

МІХАЛІШЫН Піліп Іванавіч, н. ў 1910.

ПАЛЯВЫ Павел Акімавіч, н. ў 1924.

ПАЛЯВЫ Павел Іванавіч.

ПАЛЯВЫ Павел Рыгоравіч.

ПАЛЯВЫ Рыгор Васілевіч, н. ў 1925.

ПАРФЁНАЎ Мітрафан Аляксандравіч, н. ў 1910, загінуў 7.3.1945 у Венгрыі.

САВАСЦЬЯНАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1920, мал. сярж., прапаў без вестак 3.9.1941.

САВАСЦЬЯНАЎ Фёдар Сафронавіч, н. ў 1914, радавы.

САЛДАЦЕНКА Арсен Нічыпаравіч, н. ў 1898, рад., загінуў у Германіі 28.1.1945.

САЛДАЦЕНКА Іван Амосавіч, н. ў 1920.

САЛДАЦЕНКА Іван Піліпавіч, н. ў 1902, загінуў 25.3.1945.

САЛДАЦЕНКА Клім Піліпавіч.

САЛДАЦЕНКА Рыгор Мікалаевіч, н. ў 1919.

ТКАЧОЎ Рыгор Давыдавіч, н. ў 1910, ст. сяржант, загінуў у 1945.
ХУДАЛЕЖАЎ Сідар Аляксандравіч, н. ў 1900.
ЦЕЦЕЛЕЎ Андрэй Андрэевіч, н. ў 1910.
ЦЕЦЕЛЕЎ Васіль Яфімавіч, н. ў 1922.
ШУТКОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1921, рад., памёр у фашысцкім палоне 17.12.1941.

ВЕСКА ВАЛОКІ

КАВАЛЕЎ Мітрафан Сіманавіч, н. ў 1917.
ПАНФІЛЕНКА Мінай Лукіч, стралок, прапаў без вестак 6.8.1944.
СУДНІКАЎ Васіль Лукіч, н. ў 1922.
СУДНІКАЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1906.
СУДНІКАЎ Іван Лукіч, н. ў 1916.
СУДНІКАЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1918.
СУДНІКАЎ Мікалай Лукіч, н. ў 1921.
СУДНІКАЎ Міхаіл Яфімавіч, н. ў 1921.
СУДНІКАЎ Пётр Лукіч, н. ў 1912.
СУШЧЭЎСКІ Аляксандр Пятровіч, н. ў 1910, загінуў 13.9.1944.
ФЕДАРАЎ Іван Мікалаевіч, н. ў 1921.
ФЕДАРАЎ Сцяпан Мікалаевіч, н. ў 1916.
ФІЛІПАЎ Максім Сямёнавіч, н. ў 1909, памёр у палоне ў Германіі.
ШУМІЛАЎ Іван Васілевіч.

ПАСЁЛАК ВУЗЕНЬКІ

АНІСЕЧКАЎ Іван Сафонавіч, н. ў 1900, загінуў у Польшчы 11.10.1944.
АНТОНАЎ Рыгор Піліпавіч, н. ў 1913, стралок, загінуў у Германіі 27.2.1945.
МАЦВЕЕЎ Сцяпан Ігнатавіч, н. ў 1907.
МАЦВЕЕЎ Яўціх Ігнатавіч, н. ў 1906.
ОСІПАЎ Павел Фёдаравіч, н. ў 1918.

ВЕСКА ВЯЛІКАЯ КРУШЫНАЎКА

АЛЕКСАЎ Павел Васілевіч, н. ў 1926, рад., загінуў 30.9.1944.
АЛЕКСАЎ Павел Мітрафанавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1944.
АНІСЕЧКАЎ Канстанцін Мацвеевіч, н. ў 1906, загінуў 26.3.1945 у Польшчы.
АНІСЕЧКАЎ Сцяпан Міхайлавіч.
БАГАМАЗАЎ Пётр Анціпавіч, н. ў 1922, загінуў 31.3.1944.
БАРАНАЎ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1910.
БОНДАРАЎ Ісак Рыгоравіч, н. ў 1905, загінуў у 1941 пад Смаленскам.
БОНДАРАЎ Мінай Рыгоравіч, н. ў 1908, загінуў 26.7.1941.
ДАНІЛАЎ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1941.
ДАНІЛАЎ Сямён Малахавіч, н. ў 1919.
ЕРМАКОЎ Антон Рыгоравіч, н. ў 1912.
ІГНАЦЬЕЎ Дамітрый Анісімавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.
КОРШУНАЎ Іван Кузьміч, н. ў 1907, ст. сяржант, загінуў 24.8.1945 у г. Вена (Аўстрыя).
КУЛЯШОЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у студзені 1944.
КУШНЯРОЎ Аркадзь Васілевіч, н. ў 1920.
КУШНЯРОЎ Іван Яфімавіч, н. ў 1919.
КУШНЯРОЎ Фёдар Яфімавіч, н. ў 1913.
МАЦВЕЕЎ Панцялей Сцяпанавіч.
МАЦВЕЕЎ Сямён Сцяпанавіч, рад., загінуў у Польшчы ў 1945.
МАЦВЕЕЎ Цімафей Конанавіч, н. ў 1912, рад., загінуў 14.11.1943.
МАЦВЕЕЎ Ціхан Цімафеевіч, н. ў 1916.
НОВІКАЎ Ульян Пятровіч, н. ў 1904.
ОСІПАЎ Рыгор Пятровіч, н. ў 1926.
ПАПІЛІН Павел Прохаравіч, н. ў 1920.
РАМАНЬКОЎ Іван Навумавіч, н. ў 1921, загінуў у маі 1945.
САВАСЦЬЯНАЎ Іван Мікалаевіч, н. ў 1908.
СВІРКОЎ Аляксей Піменавіч, н. ў 1912.
СВІРКОЎ Сямён Малахавіч, н. ў 1909, загінуў у 1944 у Польшчы.

ПАСЕЛАК ВЯЛІКАЕ ЛЯДА

АКУЛАЎ Герасім Анісімавіч, н. ў 1900, загінуў у Германіі 14.3.1945.
АКУЛАЎ Сяргей Герасімавіч, н. ў 1924.
АКУЛАЎ Рыгор Анісімавіч, н. ў 1909, загінуў у 1945.
ІГНАТАЎ Арсен Якаўлевіч, н. ў 1919.
ІГНАТАЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1904, рад., загінуў у Польшчы 16.10.1944.
ІГНАТАЎ Павел Міхайлавіч, н. ў 1921.
КАЛЕСНІКАЎ Рыгор Іванавіч, н. ў 1912.
РАМАНЬКОЎ Якаў Андрэевіч, н. ў 1913.
РЫБАЛКАЎ Васіль Еўдакімавіч, н. ў 1923, загінуў у Германіі 4.2.1945.

ПАСЕЛАК ДЗЯТЛАЎШЧЫНА

АНЦІПАЎ Міхаіл Трыфанавіч, н. ў 1900.
АНЦІПАЎ Рыгор Андрэевіч, н. ў 1915.
БОНДАРАЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1921.
БОНДАРАЎ Сямён Фёдаравіч, н. ў 1912.
ДАНІЛАЎ Рыгор Ігнатавіч, н. ў 1926.
ЕРМАКОЎ Аркадзь Кірылавіч, н. ў 1926, рад., загінуў 6.2.1945 у Прусіі.
КАРЗЮКОЎ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1923.
КОРЗУНАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1921.
МАКАЦЕРСКІ Іван Яфімавіч, н. ў 1906.
МАЦВЕЕЎ Ціхан Фёдаравіч.
НОВІКАЎ Рыгор Дзмітрыевіч, н. ў 1912.
ФЕДАРАЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1897.

ПАСЕЛАК ЗААЗЕР'Е

АНТОНАЎ Фама Якаўлевіч, н. ў 1912.
ВОЛКАЎ Арэст Савельевіч, н. ў 1909.
ВОЛКАЎ Павел Сямёнавіч, н. ў 1923.
ВОЛКАЎ Фёдар Фядосавіч, н. ў 1924, загінуў у Польшчы 11.10.1944.
ГАНЧАРОЎ Васіль Рыгоравіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1944.
КАВАЛЁЎ Васіль Аляксеевіч, н. ў 1923, радавы, загінуў у Германіі 11.3.1945.
КАВАЛЁЎ Васіль Сямёнавіч, н. ў 1923.
КАВАЛЁЎ Міхаіл Васілевіч, н. ў 1908.
КАВАЛЁЎ Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1903, гв. сяржант, загінуў 18.6.1944 у Літве.
КАВАЛЁЎ Сафрон Сямёнавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у верасні 1941.
КАВАЛЁЎ Сілюк Фядосавіч, н. ў 1923.
САВІЦКІ Захар Сідаравіч, н. ў 1897.
ФІЛІПАЎ Аляксей Ігнатавіч, н. ў 1926.

ЛОГВІНАЎ Васіль Нічыпаравіч, н. ў 1919, загінуў 27.8.1944.
ПАЛЕВІКОЎ Адам Пятровіч, н. ў 1924, рад., загінуў 2.11.1944 у Латвіі.
ПАЛЕВІКОЎ Барыс Герасімавіч, прапаў без вестак 6.8.1944.
ПАЛЕВІКОЎ Дзмітрый Уладзіміравіч, н. ў 1920.
ПАЛЕВІКОЎ Лаўрэн Мікітавіч, н. ў 1912, загінуў 14.8.1944.
ПАЛЕВІКОЎ Мікіта Нічыпаравіч, н. ў 1902.
ПАЛЕВІКОЎ Пётр Сямёнавіч, н. ў 1910.
ПАЛЕВІКОЎ Сцяпан Мікітавіч, н. ў 1904, загінуў у Польшчы 15.3.1945.
ПАЛЕВІКОЎ Сцяпан Пракопавіч, н. ў 1909.
ПАЛЕВІКОЎ Сяргей Пятровіч, н. ў 1915.
ПАЛЕВІКОЎ Яўсей Пятровіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у маі 1944.
ПУХЦЕЕЎ Уладзімір Рыгоравіч, н. ў 1908.
ПУХЦЕЕЎ Яфім Рыгоравіч, н. ў 1919.
СУДНІКАЎ Рыгор Нічыпаравіч, н. ў 1916, прапаў без вестак у 1944.
ШАРОЙКА Васіль Трафімавіч, н. ў 1920.
ШУЦІКАЎ Сцяпан Пракопавіч, н. ў 1901.

ВЁСКА МАЛАЯ КРУШЫНАЎКА

АРЦЁМАЎ Іван, н. ў 1923.
АРЦЁМАЎ Малах Паўлавіч, н. ў 1912.
АРЦЁМАЎ Пётр, н. ў 1924.
ВАСІЛЬЕЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1918.
ВАСІЛЬЕЎ Міхаіл Аляксандравіч, н. ў 1924, загінуў у Прусіі 28.2.1945.
ВАСІЛЬЕЎ Міхаіл Аляксеевіч, н. ў 1922.
ВАСІЛЬЕЎ Павел Сямёнавіч, н. ў 1922.
ВАСІЛЬЕЎ Трафім Міхайлавіч, н. ў 1910, загінуў 16.1.1945 у Польшчы.
ВАСІЛЬЕЎ Ульян Ігнатавіч, н. ў 1904.
ЕРМАКОЎ Рыгор Піліпавіч, н. ў 1916.
КАНДРАЦЬЕЎ Іосіф Пятровіч, н. ў 1904.
КАРАНЬКОЎ Іван Цімафеевіч.
КІРЭЕЎ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1927.
КІРЭЕЎ Павел Іванавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак 6.8.1944.
КІРЭЕЎ Сямён Дзямідавіч, н. ў 1911.
КРУШАНАЎ Павел Аляксандравіч, н. ў 1921.
КРУШАНАЎ Рыгор Аляксандравіч, н. ў 1909.
МАХАНЬКОЎ Аркадзь Селівёрставіч, н. ў 1920.
РУДЗЬКОЎ Аляксей Дзмітрыевіч, н. ў 1915.
РУДЗЬКОЎ Уладзімір Дзмітрыевіч, н. ў 1919.
САМУСЕЎ Максім Антонавіч, н. ў 1913.
СТАРАВОЙТАЎ Іван Васілевіч, н. ў 1925.
СТАРАВОЙТАЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1923.
СТАРАВОЙТАЎ Лазар Васілевіч, н. ў 1901.
СТАРАВОЙТАЎ Мікалай Цімафеевіч, н. ў 1921.
СТАРАВОЙТАЎ Міхаіл Герасімавіч, н. ў 1926.
СТАРАВОЙТАЎ Сцяпан Фёдаравіч, н. ў 1908.
СТАРАВОЙТАЎ Фёдар Рыгоравіч, н. ў 1915.
ЦІШКОЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1924, рад., загінуў 6.2.1945.
ЦІШКОЎ Іван Кузьміч, н. ў 1908, загінуў у 1942.
ЦІШКОЎ Кірыла Архіпавіч, н. ў 1916, загінуў у 1944.
ЦІШКОЎ Лук'ян Іванавіч, н. ў 1908.
ЦІШКОЎ Мацвей Іванавіч, н. ў 1891.
ЦІШКОЎ Мікалай Кузьміч, н. ў 1918, загінуў у 1944.
ШАРШНЁЎ Максім Рыгоравіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1945.
ШАРШНЁЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1910.
ШАРШНЁЎ Сямён Рыгоравіч, н. ў 1907.
ШЛІХТАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1924.
ЮРКОЎ Андрэй, н. ў 1900.
ЮРКОЎ Андрэй Фёдаравіч, н. ў 1900, загінуў у 1944.
ЮРКОЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1907.
ЮРКОЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1916.
ЮРКОЎ Павел Іванавіч, н. ў 1921.
ЯКІМАЎ Васіль Кузьміч, н. ў 1918.
ЯКІМАЎ Мікалай Міронавіч, н. ў 1916.
ЯКІМАЎ Міхаіл Міронавіч, н. ў 1906, загінуў у Германіі ў 1945.
ЯКІМАЎ Уладзімір Кузьміч, н. ў 1912.
ЯЛЬЦОЎ Павел Міхайлавіч, н. ў 1907, загінуў 21.2.1945 у Прусіі.
ЯХНОВІЧ Рыгор Антонавіч, н. ў 1907.

ВЁСКА РЭКТА

БОРУХАЎ Антон Ільіч, н. ў 1913, загінуў 29.5.1945 у г. Познань (Польшча).
БОРУХАЎ Іван Еўдакімавіч, н. ў 1919, стралок, загінуў у 1944.
БОРУХАЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1923, загінуў 24.3.1945 у Германіі.
БОРУХАЎ Ілья Сямёнавіч, н. ў 1920.
БОРУХАЎ Церах Раманавіч, н. ў 1905, загінуў у Польшчы ў 1945.
БОРУХАЎ Ціт Ігнатавіч, н. ў 1913.
ЕРМАКОЎ Антон Ільіч, н. ў 1913, загінуў 29.5.1945 у г. Познань (Польшча).
ЖАЛАЎ Іван Амосавіч, н. ў 1920.
ЗУБІКАЎ Васіль Ільіч, н. ў 1908, загінуў у верасні 1941.
ЗУБІКАЎ Мікіта Севасцьянавіч, н. ў 1909, загінуў 5.7.1942.
ЗУБІКАЎ Міхаіл Сяргеевіч, н. ў 1907.
ЗУБІКАЎ Уладзімір Сяргеевіч.
ЗУБІКАЎ Цімафей Ільіч, н. ў 1923.
ЗУБІКАЎ Ягор Севасцьянавіч, н. ў 1912.
КАВАЛЁЎ Аляксей Уладзіміравіч, н. ў 1911.
КОРЗУНАЎ Рыгор Васілевіч, н. ў 1924.
КУШНЯРОЎ Аўрам Апанасавіч, н. ў 1915.
КУШНЯРОЎ Васіль Навумавіч, н. ў 1914.
ЛАГУНОЎ Рыгор Якаўлевіч, н. ў 1920.
ЛОГВІНАЎ Рыгор Міхайлавіч, н. ў 1920.
МАСПАНАЎ Мікалай Васілевіч, н. ў 1904.
СТАРАВОЙТАЎ Фама Якаўлевіч, н. ў 1909.
СЯСЬКОЎ Ілья Сямёнавіч, н. ў 1920.
СЯСЬКОЎ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1924.
СЯСЬКОЎ Фёдар Сяргеевіч, н. ў 1907.
СЯСЬКОЎ Ціт Сяргеевіч, н. ў 1921.
ХАЛАМАЎ Аляксей Якаўлевіч, н. ў 1920.
ЯХНОВІЧ Кузьма Маркавіч, н. ў 1920.

ВЕСКА ФАЛЕВІЧЫ

АНЦІПАЎ Васіль Міхайлавіч, н. ў 1920.
ГУДКОЎ Пахом, н. ў 1916.
ДАНЦОЎ Парфен Апанасавіч, н. ў 1912.
ДАНЦОЎ Фёдар Яфімавіч, н. ў 1903, загінуў у 1944.
ДОЙНІКАЎ Аляксандр Сяргеевіч, н. ў 1906.
ЗАЙЦАЎ Аркадзь Пятровіч, н. ў 1928, загінуў 3.8.1944 у Літве.
ЗАЙЦАЎ Іван Мікалаевіч, н. ў 1918.
ЗАЙЦАЎ Макар Якаўлевіч, н. ў 1910.
ЗАЙЦАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. ў 1916.
ЗАЙЦАЎ Рыгор Мацвеевіч, н. ў 1927.
ЗАЙЦАЎ Сцяпан Міхайлавіч, н. ў 1901, загінуў у Польшчы 16.1.1945.
ЗАЙЦАЎ Уладзімір Мікалаевіч, н. ў 1912, загінуў у Польшчы 19.3.1945.
ЗАЙЦАЎ Яфім Міхайлавіч, н. ў 1905.
КАМАРОЎ Прохар Пятровіч, н. ў 1909.
КУРМАШОЎ Аляксандр Пятровіч, н. ў 1910.
МАСАЛБАСАЎ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1920.
РАЗУМАЎ Андрэй Аляксеевіч, н. ў 1900.
РАЗУМАЎ Васіль Анісімавіч, н. ў 1900, загінуў 1.8.1944.
РАЗУМАЎ Васіль Карнеевіч, н. ў 1919.
РАЗУМАЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1922.
РАЗУМАЎ Васіль Якаўлевіч, н. ў 1915.
РАЗУМАЎ Дамітрый Андрэевіч, н. ў 1923.
РАЗУМАЎ Іван Васілевіч, н. ў 1922.
РАЗУМАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1922.
РАЗУМАЎ Рыгор Сцяпанавіч.
РАСОЛАЎ Андрэй Паўлавіч, н. ў 1901, загінуў у Польшчы 8.3.1945.
САВАСЦЯНАЎ Іван Астапавіч, н. ў 1926.
САРОКІН Сямён Лявонавіч, н. ў 1910, загінуў у Германіі ў 1945.
СТАРЦАЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1921.
СУШЧЭЎСКІ Мікалай Герасімавіч, н. ў 1921.
СУШЧЭЎСКІ Мікалай Сцяпанавіч, н. ў 1911, загінуў у Германіі ў 1945.
СУШЧЭЎСКІ Фёдар Фёдаравіч, н. ў 1916.
ХРАМЯНКОЎ Андрэй Аляксандравіч, н. ў 1926.
ХРАМЯНКОЎ Васіль Пятровіч, н. ў 1921.
ХРАМЯНКОЎ Васіль Сілавіч, прапаў без вестак ў 1944.
ХРАМЯНКОЎ Якаў Іванавіч, н. ў 1912.
ШЛІХТАЎ Тарас Васілевіч, н. ў 1901.
ШУМІЛАЎ Васіль Сямёнавіч, н. ў 1920.

БАЛАТНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСІНАЎКА

АКСЁНАЎ Іван Сяргеевіч, н. ў 1920, загінуў.
АКСЁНАЎ Міхаіл Сяргеевіч, н. ў 1922, загінуў.
БАЗЫЛЕЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1922, загінуў.
БАРЭЙШАЎ Іван Іларыёнавіч, н. ў 1924, загінуў.
ЛЯВОНАЎ Васіль Кузьміч, н. ў 1923, загінуў.
МАЦВЕЕНКА Апанас Якаўлевіч, н. ў 1905, загінуў.
МАЦВЕЕНКА Уладзімір Яфімавіч, н. ў 1920, загінуў.
ЦІКАВЕНКА Аляксей Іванавіч, н. ў 1922, загінуў.
ЦІКАВЕНКА Васіль Іванавіч, н. ў 1918, загінуў.
ЦІКАВЕНКА Піліп Іванавіч, н. ў 1914, загінуў.
ШАПАВАЛАЎ Міхаіл Кузьміч, н. ў 1902, загінуў.
ШВЕДАЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1921, загінуў.

ВЕСКА БАЛОТНЯ

АВЕРКАЎ Апанас Калінавіч, н. ў 1918, загінуў.
АВЕРКАЎ Цімафей Калінавіч, н. ў 1915, загінуў.
АЗОХАЎ Іван Пятровіч, н. ў 1922, загінуў.
АЗОХАЎ Ігнат Піліпавіч, н. ў 1912, загінуў.
АНІСЬКОЎ Майсей Цімафеевіч, н. ў 1898, загінуў.
АФАНАСЕНКА Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1920, загінуў.
АФАНАСЕНКА Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1911, загінуў.
АФАНАСЕНКА Фёдар Фёдаравіч, н. ў 1923, загінуў.
БАЦАНАЎ Аляксей Аляксеевіч, н. ў 1917, загінуў.
БОЗІК Сямён Міхайлавіч, н. ў 1918, загінуў.
БРАВЫ Іван Сямёнавіч, н. ў 1920, загінуў.
БРАВЫ Сямён Іванавіч, н. ў 1921, загінуў.
ВАРАБ'ЁЎ Антон Ільіч, н. ў 1904, загінуў.
ГАПЕЕЎ Аляксандр Ігнатавіч, н. ў 1920, загінуў.
ГАПЕЕЎ Павел Пятровіч, н. ў 1907, загінуў.
ГАПЕЕЎ Рыгор Кузьміч, н. ў 1906, загінуў.
ГАПЕЕЎ Сцяпан Паўлавіч, н. ў 1910, загінуў.
ГАРЛАЧОЎ Анатоль Васілевіч, н. ў 1932, загінуў.
ГАЎРЫЛЕНКА Ілья Піліпавіч, н. ў 1920, загінуў.
ГЕЙШАЛЕВА Ганна Герасімаўна, н. ў 1912, загінула.
ГОЛУБЕЎ Аляксей Сцяпанавіч, 43 гады, загінуў.
ГОЛУБЕЎ Канстанцін Мацвеевіч, 21 год, загінуў.
ГОЛУБЕЎ Мацвей Сцяпанавіч, н. ў 1890, загінуў.
ДЗЯДКОЎ Сяргей Міхайлавіч, н. ў 1905, загінуў.
ДЗЯМ'ЯНЕНКА Андрэй Ігнатавіч, н. ў 1910, загінуў.
ЕЎДАКІМЕНКА Андрэй Васілевіч, н. ў 1925, загінуў.
ЕЎДАКІМЕНКА Сцяпан Лукіч, 28 гадоў, загінуў.
ЖУРАЎСКІ Віктар Піліпавіч, н. ў 1920, загінуў.

КАВАЛЕЎ Васіль Мацвеевіч, н. ў 1904, загінуў.

КОТАЎ Арсен Фёдаравіч, н. ў 1898, загінуў.

КУРЫЛАЎ Аляксей Акімавіч, н. ў 1925, загінуў.

МІРОНЕНКА Васіль Пятровіч, н. ў 1907, загінуў.

ПАЗНЯКОЎ Іван Антонавіч, н. ў 1906, загінуў.

ПАЗНЯКОЎ Іван Іванавіч, н. ў 1906, загінуў.

ПАНКРАЦЕНКА Аляксандр Дзянісавіч, 25 гадоў, загінуў.

ПАНКРАЦЕНКА Ілья Піліпавіч, н. ў 1920, загінуў.

САЛДАТАЎ Аляксандр Дзмітрыевіч, 38 гадоў, загінуў.

СОКАЛАЎ Міхаіл Паўлавіч, н. ў 1932, загінуў.

ФЯДОСЦАЎ Аляксей Сяргеевіч, 21 год, загінуў.

ФЯДОСЦАЎ Аркадзь Васілевіч, 19 гадоў, загінуў.

ЦІТАРАЎ Апанас Сцяпанавіч, н. ў 1928, загінуў.

ЦІТАРАЎ Ілья Сцяпанавіч, н. ў 1921, загінуў.

ЦІТАРАЎ Міхаіл Іларыёнавіч, н. ў 1912, загінуў.

ЦІТАРАЎ Міхаіл Сцяпанавіч, н. ў 1923, загінуў.

ЦІТАРАЎ Уладзімір Ціханавіч, н. ў 1923, загінуў.

ЧЫСЛОЎ Аляксей Васілевіч, н. ў 1922, загінуў.

ПАСЁЛАК ВОСАВА

ГАПЕЕЎ Васіль Кузьміч, н. ў 1912, загінуў.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Аляксандр Іванавіч, н. ў 1921, загінуў.

ЕЎДАКІМЕНКА Міхаіл Васілевіч, н. ў 1910, загінуў.

МІШЧАНКА Васіль Яфрэмавіч, н. ў 1915, загінуў.

САЛДАТАЎ Мікалай Дзмітрыевіч, н. ў 1907, загінуў.

СІДАРЭНКА Пракоп Піменавіч, н. ў 1901, загінуў.

ФЯДОСЦАЎ Іван Карпавіч, н. ў 1915, загінуў.

ЦІХАНЕНКА Купрыян Лукіч, н. ў 1904, загінуў.

ВЁСКА ГУЦІШЧА

АЛЕХАЎ Міхей Мікітавіч, н. ў 1901, загінуў.

БЫЧКУНОЎ Васіль Сямёнавіч, н. ў 1919, загінуў.

БЫЧКУНОЎ Герасім Яфімавіч, н. ў 1919, загінуў.

БЫЧКУНОЎ Мацвей Адамавіч, н. ў 1914, загінуў.

БЫЧКУНОЎ Серафім Адамавіч, н. ў 1909, загінуў.

ЛАПІЦКІ Антон Сямёнавіч, н. ў 1914, загінуў.

МІКУЛЕНКА Савелій Гаўрылавіч, н. ў 1914, загінуў.

НАПРЭЕНКА Апанас Аляксеевіч, н. ў 1904, загінуў.

НАПРЭЕНКА Іван Мітрафанавіч, н. ў 1923, загінуў.

НАПРЭЕНКА Іван Міхайлавіч, н. ў 1911, загінуў.

НАПРЭЕНКА Пётр Ігнатавіч, н. ў 1902, загінуў.

ПУСЕЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1904, загінуў.

ПУСЕЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1914, загінуў.

РЫХЦІКАЎ Канстанцін Міхайлавіч, н. ў 1922, загінуў.

РЫХЦІКАЎ Мацвей Міхайлавіч, н. ў 1901, загінуў.

РЫХЦІКАЎ Нічыпар Фёдаравіч, н. ў 1914, загінуў.

РЫХЦІКАЎ Ціхан Міхайлавіч, н. ў 1924, загінуў.

РЫХЦІКАЎ Ягор Міхайлавіч, н. ў 1911, загінуў.

ФІЛІПЧАНКА Апанас Сідаравіч, н. ў 1903, загінуў.

ФІЛІПЧАНКА Піліп Ягоравіч, н. ў 1902, загінуў.

ФРАНЦІСАЎ Даніла Васілевіч, н. ў 1922, загінуў.

ФРАНЦІСАЎ Міхаіл Яфімавіч, н. ў 1900, загінуў.

ХУДАЛЕЕЎ Арцём Фаміч, н. ў 1903, загінуў.

ПАСЁЛАК ЕЎНЯ

МІРОНАЎ Фядос Іванавіч, н. ў 1922, загінуў.

ШЧУПАКОЎ Піліп Адамавіч, н. ў 1925, загінуў.

ПАСЁЛАК ЖАВІННІК

ГЛУЗДАКОЎ Сцяпан Аляксеевіч, н. ў 1911, загінуў.

ГЛУЗДАКОЎ Якаў Паўлавіч, н. ў 1919, загінуў.

ГЛУЗДАКОЎ Яўген Паўлавіч, н. ў 1922, загінуў.

КАЧАНКОЎ Павел Міхайлавіч, н. ў 1918, загінуў.

КАШПАРАЎ Васіль Свірыдавіч, н. ў 1921, загінуў.

КАШПАРАЎ Сямён Свірыдавіч, н. ў 1923, загінуў.

ЛІСІМЕНКА Макар Сямёнавіч, н. ў 1907, загінуў.

ЛІСІМЕНКА Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1905, загінуў.

МЯНЬКОЎ Аляксандр Паўлавіч, н. ў 1924, загінуў.

НЕСЦЕРАЎ Цімафей Калінавіч, н. ў 1909, загінуў.

НОВІКАЎ Віктар Фёдаравіч, н. ў 1917, загінуў.

ЧАРНЕНКА Іван Яўстратавіч, н. ў 1921, загінуў.

ВЕСКА ЗАВІДАЎКА

БЫЧКУНОЎ Гаўрыла Адамавіч, н. ў 1904, загінуў.

РЫХЦІКАЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1908, загінуў.

СІЛКОЎ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1914, загінуў.

ФРАНЦІСАЎ Яфім Васілевіч, н. ў 1904, загінуў.

ПАСЕЛАК ЗАГРЭБ'Е

ГЕЙШЭЛЕЎ Лявон Міхайлавіч, н. ў 1915, загінуў.

ГЕЙШЭЛЕЎ Міхаіл Міхайлавіч, н. ў 1920, загінуў.

ПАСЕЛАК ЗАДВОР'Е

БАЦАНАЎ Аляксей Лявонавіч, н. ў 1920, загінуў.

ГАРЛАЧОЎ Павел Пятровіч, н. ў 1915, загінуў.

ГУСАРАЎ Пётр Андрэевіч, н. ў 1921, загінуў.

ЕРМАЛАЕЎ Сяргей Кузьміч, н. ў 1903, загінуў.

КАМЕНДАЎ Андрэй Аляксеевіч, н. ў 1915, загінуў.

КАСМАЦЬКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1912, загінуў.

КАСМАЦЬКОЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1907, загінуў.

КРАСНАШЧОКІ Ігнат Архіпавіч, н. ў 1905, загінуў.

КРАСНАШЧОКІ Павел Фаміч, н. ў 1921, загінуў.

КУРЫЛАЎ Іван Пракопавіч, н. ў 1919, загінуў.

КУРЫЛАЎ Рыгор Пракопавіч, н. ў 1912, загінуў.

ЛІЗАВУСАЎ Мікіта Фёдаравіч, н. ў 1909, загінуў.

ЛІЗУНОЎ Майсей Фёдаравіч, н. ў 1897, загінуў.

ПАСЕЛАК ЗЯЛЕНАЯ РОШЧА

КАРАСЕЎ Андрэй Якаўлевіч, н. ў 1900, загінуў.

КАРАСЕЎ Дамітрый Якаўлевіч, н. ў 1920, загінуў.

МАЦВЕЕНКА Ягор Іванавіч, н. ў 1921, загінуў.

ПАСЕЛАК КРЫСТАПОЛЛЕ

АЎЛАСЕНКА Сямён Сцяпанавіч, 45 гадоў, загінуў.

ГАРЭЛІКАЎ Андрэй Мацвеевіч, 44 гады, загінуў.

ГАРЭЛІКАЎ Дзям'ян Мацвеевіч, 38 гадоў, загінуў.

ДРАПАКОЎ Іван Емяльянавіч, 20 гадоў, загінуў.

КАРПЕНКА Аляксандр Лукіч, 23 гады, загінуў.

ПАЛЯКОЎ Іван Пятровіч, 29 гадоў, загінуў.

СУНДУКОЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1944.

СУНДУКОЎ Міхаіл Іванавіч, 23 гады, загінуў.

СЦЕПЧАНКА Мікалай Савельевіч, 20 гадоў, загінуў.

ШАРЫКАЎ Канстанцін Дзянісавіч, 20 гадоў, загінуў.

ПАСЕЛАК ЛЯСНОЕ

БАРЫСЕНКА Іван Міхайлавіч, н. ў 1921, загінуў.

ГАПЕЕЎ Сяргей Кузьміч, н. ў 1915, загінуў.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Аляксандр Яфімавіч, н. ў 1896, загінуў.

СТАЛЯРОЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1914, загінуў.

ТУМАРАЎ Рыгор Данілавіч, н. ў 1912, загінуў.

ПАСЕЛАК ЛЕНІНСКІ

ШАПАВАЛАЎ Трафім Патапавіч, н. ў 1908, загінуў.

ВЕСКА МАХАВАЯ

АГЕЕЎ Нічыпар Усцінавіч, загінуў.

ГАРЭЛІКАЎ Барыс Фёдаравіч, загінуў.

ГАРЭЛІКАЎ Веніямін Фёдаравіч, загінуў.

ГАРЭЛІКАЎ Іосіф Фёдаравіч, загінуў.

ГАРЭЛІКАЎ Міхаіл Фёдаравіч, загінуў.

ГРАМЧАКОЎ Пётр Аляксандравіч, загінуў.

КРАЎЦОЎ Пракоп Фёдаравіч, загінуў.

КУХАРЭНКА Міхаіл Іванавіч, загінуў.

СЦЕПЧАНКА Дзяніс Апанасавіч, загінуў.

СЦЕПЧАНКА Мікалай Савельевіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1941.

СЦЕПЧАНКА Сцяпан Герасімавіч, загінуў.

СЯДЗЬКОЎ Андрэй Іванавіч, загінуў.

СЯДЗЬКОЎ Ігар Цімафеевіч, загінуў.

СЯДЗЬКОЎ Міхаіл Іванавіч, загінуў.

СЯДЗЬКОЎ Пётр Паўлавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1944.

СЯДЗЬКОЎ Рыгор Паўлавіч, загінуў.

ТАРАНКОЎ Мікалай Іларыёнавіч, загінуў у 1944.

ТАРАНКОЎ Міхаіл Іларыёнавіч, н. ў 1914, лейт., прапаў без вестак у 1943.

ТАРАНКОЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у 1943.

ВЕСКА НОВАЯ АЛЕШНЯ

АКСЁНАЎ Павел Максімавіч, н. ў 1913, загінуў.

АЛЁХАЎ Ягор Васілевіч, н. ў 1920, загінуў.

АЛЁХАЎ Якаў Васілевіч, н. ў 1921, загінуў.

БАЗЫЛЕЎ Васіль Яўменавіч, н. ў 1909, загінуў.

БАЗЫЛЕЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1908, загінуў.

БАЗЫЛЕЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1913, загінуў.

БАРБАДЗЬКОЎ Макар Сяргеевіч, н. ў 1908, загінуў.

БАРЭЙШАЎ Іван Яўменавіч, н. ў 1902, загінуў.

БАРЭЙШАЎ Міхаіл Майсеевіч, н. ў 1912, загінуў.

БЫЧКОЎ Аляксей Антонавіч, н. ў 1912, загінуў.

БЫЧКОЎ Герасім Іванавіч, н. ў 1901, загінуў.

БЫЧКОЎ Дзмітрый Васілевіч, н. ў 1913, загінуў.

БЫЧКОЎ Павел Герасімавіч, н. ў 1918, загінуў.

БЫЧКОЎ Цімафей Герасімавіч, н. ў 1914, загінуў.

ВОЛКАЎ Давыд Яўменавіч, н. ў 1923, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Апанас Свірыдавіч, н. ў 1901, загінуў.

ГРОДНІКАЎ Мікалай Емяльянавіч, н. ў 1908, загінуў.

ГРОДНІКАЎ Сцяпан Міхайлавіч, н. ў 1912, загінуў.

КАРАСЕЎ Сцяпан Васілевіч, н. ў 1923, загінуў.

МІНАЎ Апанас Кузьміч, н. ў 1918, загінуў.

МІНЬКОЎ Цімафей Сяргеевіч, н. ў 1909, загінуў.

МЯТЛІКАЎ Герасім Піліпавіч, н. ў 1909, загінуў.

МЯТЛІКАЎ Ілья Яфімавіч, н. ў 1903, загінуў.

ПАГРАБЕНКА Якаў Яфімавіч, н. ў 1901, загінуў.

САЗОНАЎ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

САЗОНАЎ Мікіта Сцяпанавіч, н. ў 1908, памёр да ран у 1944.

СІДАРЭНКА Сямён Антонавіч, н. ў 1906, памёр ад ран у 1945.

СІЗЯНКОЎ Юрый Іванавіч, прапаў без вестак.

СІНІЧАНКА Леанід Карпавіч, загінуў у 1943 у Фінляндыі.

СКВАРЦОЎ Павел Фёдаравіч, н. ў 1914, загінуў.

СТАСЬКОЎ Піліп Паўлавіч, н. ў 1903, прапаў без вестак.

ЦІКАВЕНКА Ігнат Самсонавіч, прапаў без вестак.

ЦІКАВЕНКА Павел Савельевіч, памёр 4.8.1944.

ЦІКАВЕНКА Рыгор Мікітавіч, н. ў 1916, загінуў.

ЦІКАВЕНКА Фёдар Іванавіч, прапаў без вестак у 1943.

ШАЛОТА Сцяпан Цімафеевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1944.

ШАПАВАЛАЎ Трафім Васілевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ЮРЧАНКА Аляксей Раманавіч, н. ў 1925, загінуў.

ЮРЧАНКА Васіль Іосіфавіч, н. ў 1923, загінуў.

ПАСЕЛАК ПЕРАМОГА

АКСЕНАЎ Рыгор Юр'евіч, н. ў 1909, загінуў.

АЛЕХАЎ Апанас Юр'евіч, н. ў 1921, загінуў.

ЛЯВОНАЎ Іван Емяльянавіч, н. ў 1924, загінуў.

ЛЯВОНАЎ Рыгор Іванавіч, н. ў 1907, загінуў.

ЦІКАВЕНКА Іван Паўлавіч, н. ў 1897, загінуў.

ПАСЕЛАК РУБАНАЕ

АВЕРКАЎ Дзяніс Пятровіч, н. ў 1903, загінуў.

ВАРАБ'ЁЎ Ціт Ільіч, н. ў 1900, загінуў.

ГОЛУБЕЎ Ігнат Сцяпанавіч, н. ў 1903, загінуў.

КАВАЛЁЎ Іван Мацвеевіч, н. ў 1923, загінуў.

КАВАЛЁЎ Мікалай Мацвеевіч, н. ў 1921, загінуў.

КАВАЛЁЎ Піліп Мацвеевіч, н. ў 1915, загінуў.

КОТАЎ Гапей Рыгоравіч, н. ў 1914, загінуў.

КОТАЎ Піліп Фядосавіч, н. ў 1912, загінуў.

МІРОНЕНКА Апанас Сцяпанавіч, н. ў 1903, загінуў.

МІШЧАНКА Андрэй Васілевіч, н. ў 1914, загінуў.

МІШЧАНКА Мікіта Васілевіч, н. ў 1908, загінуў.

САВАСЦЕЕЎ Раман Гаўрылавіч, н. ў 1902, загінуў.

СТАЛЯРОЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1901, загінуў.

ТАРАСЕНКА Кірыла Нічыпаравіч, н. ў 1902, загінуў.

ЦІХАНЕНКА Павел Сцяпанавіч, н. ў 1905, загінуў.

ЧЫСЛОЎ Іван Кузьміч, н. ў 1923, загінуў.

ШЧУПАКОЎ Аляксандр Клімавіч, н. ў 1917, загінуў.

ВЕСКА СТАРАСЕЛЛЕ

АКУЛЕНКА Іван Якаўлевіч, н. ў 1909, загінуў.

АКУЛЕНКА Рыгор Пятровіч, н. ў 1909, загінуў.

АНАНЬЕЎ Аляксей Міхайлавіч, н. ў 1909, загінуў.

АЎГУСТОЎ Іван Антонавіч, н. ў 1923, загінуў.

АЎТУХОЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1907, загінуў.

БАГДАНАЎ Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1924, загінуў.

БОНДАРАЎ Іван Авакумавіч, н. ў 1918, загінуў.

БОНДАРАЎ Мікалай Захаравіч, н. ў 1910, загінуў.

ГАНЧАРОЎ Цімафей Фёдаравіч, н. ў 1909, загінуў.

ГЛУЗДАКОЎ Васіль Барысавіч, н. ў 1922, загінуў.

ГЛУЗДАКОЎ Дамітрый Міхайлавіч, н. ў 1914, загінуў.

ГЛУЗДАКОЎ Іван Барысавіч, н. ў 1923, загінуў.

ГЛУЗДАКОЎ Іван Пятровіч, н. ў 1923, загінуў.

ГЛУЗДАКОЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1923, загінуў.
ГЛУЗДАКОЎ Піліп Пятровіч, н. ў 1903, загінуў.
ГЛУЗДАКОЎ Рыгор Пятровіч, н. ў 1909, загінуў.
ГЛУЗДАКОЎ Ягор Андрэевіч, н. ў 1923, загінуў.
ДЗІЎНЕНКА Іван Якаўлевіч, н. ў 1901, загінуў.
ДЭШ Піліп Ананасавіч, н. ў 1907, загінуў.
ІСАЧАНКА Аркадзь Сцяпанавіч, н. ў 1916, загінуў.
ІСАЧАНКА Сцяпан Дзмітрыевіч, н. ў 1912, загінуў.
КАЧАНКОЎ Захар Платонавіч, н. ў 1918, загінуў.
КАЧАНКОЎ Сямён Платонавіч, н. ў 1916, загінуў.
КАШПАРАЎ Іван Андрэевіч, н. ў 1910, загінуў.
КОНАНАЎ Іван Гаўрылавіч, н. ў 1911, загінуў.
КУЗЬМЯНКОЎ Васіль Сафронавіч, н. ў 1913, загінуў.
ЛІСІМЕНКА Міхаіл Емяльянавіч, н. ў 1912, загінуў.
МЕЛЬНІКАЎ Аляксей Антонавіч, н. ў 1923, загінуў.
МЕЛЬНІКАЎ Рыгор, н. ў 1907, загінуў.
МЕЛЬНІКАЎ Сцяпан Яфрэмавіч, н. ў 1903, загінуў.
НАЗАРАЎ Пётр Андрэевіч, загінуў.
НЕСЦЕРАЎ Іван Аляксеевіч, н. ў 1907, загінуў.
НЕСЦЕРАЎ Іван Мінавіч, н. ў 1925, загінуў.
НЕСЦЕРАЎ Рыгор Майсеевіч, н. ў 1906, загінуў.
НОВІКАЎ Аляксандр Пятровіч, н. ў 1912, загінуў.
ПІШЧАНКОЎ Аляксандр Елісеевіч, н. ў 1924, загінуў.
ПІШЧАНКОЎ Мікалай Васілевіч, н. ў 1912, загінуў.
ПІШЧАНКОЎ Сцяпан Васілевіч, н. ў 1907, загінуў.
ТКАЧОЎ Павел Дзмітрыевіч, н. ў 1903, загінуў.
ХАЙКОЎ Ананас Паўлавіч, н. ў 1909, загінуў.
ХАЙКОЎ Ягор Паўлавіч, н. ў 1912, загінуў.
ХАЙКОЎ Якуб Васілевіч, н. ў 1915, загінуў.
ЦІХАНАЎ Іван Мікітавіч, н. ў 1908, загінуў.
ЧАРНЕНКА Піменн Уладзіміравіч, н. ў 1911, загінуў.
ЧАРНЕНКА Сямён Фёдаравіч, н. ў 1907, загінуў.
ШАРЫКАЎ Якаў Данілавіч, н. ў 1910, загінуў.

ВЕСКА СТАРАЯ АЛЕШНЯ

АГЕЕЎ Дзмітрый Сяргеевіч, загінуў.
АГЕЕЎ Нічыпар Усцінавіч, загінуў.
АТРУБЕНКА Мікалай Юр'евіч, загінуў.
АЎЛАСЕНКА Ігнат Сцяпанавіч, загінуў.
АЎЛАСЕНКА Сямён Сцяпанавіч, загінуў.
АЎЛАСЕНКА Мікалай Іванавіч, загінуў.
БАЖЧАНКОЎ Мацвей Антонавіч, загінуў.
БАРАБОЛІКАЎ Раман Васілевіч, загінуў.
ВОРЧЫКАЎ Іларыён Дзмітрыевіч, загінуў.
ВАРАБ'ЁЎ Аляксандр Фёдаравіч, загінуў.
ВАРАБ'ЁЎ Лявон Паўлавіч, загінуў.
ВЕТРАЎ Дзмітрый Іванавіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Іван Міхайлавіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Міхаіл Мацвеевіч, загінуў.
ГРОДНІКАЎ Аляксей Дзмітрыевіч, загінуў.
ГРОДНІКАЎ Рыгор Дзмітрыевіч, загінуў.
ДАНЦОЎ Мікалай Емяльянавіч, загінуў.
ДЗЕГЦЯРОЎ Андрэй Андрэевіч, загінуў.
ДЗЕГЦЯРОЎ Андрэй Васілевіч, загінуў.
ДЗЕГЦЯРОЎ Ананас Арцёмавіч, загінуў.
ДЗЕГЦЯРОЎ Іван Арцёмавіч, загінуў.
ДЗЕГЦЯРОЎ Іван Трафімавіч, загінуў.
ДРАПАКОЎ Іван Емяльянавіч, загінуў.
ЗЯНЬКОЎ Пётр Дзмітрыевіч, загінуў.
КАРНЕЕЎ Аляксей Трафімавіч, загінуў.
КАРНЕЕЎ Рыгор Трафімавіч, загінуў.
КАРПЕНКА Аляксандр Лукіч, загінуў.
КАШАЛКОЎ Андрэй Пятровіч, загінуў.
КАШАЛКОЎ Сямён Дзмітрыевіч, загінуў.
КАШПАРАЎ Ігнат Іванавіч, загінуў.
КАШПАРАЎ Павел Міхайлавіч, загінуў.
КАШПАРАЎ Якаў Міхайлавіч, загінуў.
КОНУХАЎ Іван, загінуў.
КУПРЭЕЎ Іван Іванавіч, загінуў.
МАНУЛЕНКА Васіль Фёдаравіч, загінуў.
МАНУЛЕНКА Пётр Фёдаравіч, загінуў.
МАХАВІЧЭНКА Яфім Паўлавіч, загінуў.
МЕЛЬНІКАЎ Ілья Кандратавіч, загінуў.
САЗОНАЎ Ананас Свірыдавіч, н. ў 1903, прапаў без вестак.
САЗОНАЎ Міхаіл Іванавіч, загінуў.
САЎЧАНКА Іван Васілевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1941.
СІДАРЭНКА Іосіф Міхайлавіч, н. ў 1904, загінуў у 1945 у Берліне.
СІДАРЭНКА Мікалай Пятровіч, загінуў.
СІДАРЭНКА Пётр Міхайлавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1944.
СІЛЯНКОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.
СІЛЯНКОЎ Юрый Іванавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.
СНЫТЧАНКА Сямён Іванавіч, загінуў.
СТАРЧАНКА Васіль Сцяпанавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.
СТАРЧАНКА Іван Сцяпанавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.
СТАРЧАНКА Уладзімір Іванавіч, загінуў.
СТАРЧАНКА Якаў Сцяпанавіч, н. ў 1892, прапаў без вестак.
СУНДУКОЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.
СУНДУКОЎ Сцяпан Сілавіч, загінуў.
СУНДУКОЎ Уладзімір Герасімавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1941.
СЫСАЎ Павел Дзянісавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.
ФРАЛОЎ Абрам Дзямідавіч, н. ў 1924, загінуў у 1941.
ЦІКАВЕНКА Рыгор Мікітавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.
ЦЫГАНКОЎ Міхаіл Іларыёнавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ШАПАВАЛАЎ Міхаіл Кузьміч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1941.
ШАРЫКАЎ Канстанцін Даянісавіч, загінуў.
ШВЕДАЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у 1941.
ШЫЛЯНКОЎ Ціхан Яўменавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.
ЮРЧАНКА Аляксей Раманавіч, н. ў 1926, прапаў без вестак у 1945.
ЮРЧАНКА Антон Архіпавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.
ЮРЧАНКА Васіль Іванавіч, загінуў.
ЮРЧАНКА Карп Іванавіч, загінуў.
ЮРЧАНКА Рыгор Іванавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.
ЮРЧАНКА Фёдар Дзмітрыевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.
ЯКАВЕНКА Рыгор Мікітавіч, прапаў без вестак у 1941.

ПАСЁЛАК ХВОЙНІК

АВЕРКАЎ Сямён Андрэевіч, н. ў 1915, загінуў.
ТУМАРАЎ Сямён Данілавіч, загінуў.
ЮРЧАНКА Сяргей Ермалаевіч, н. ў 1924, загінуў.
ЮРЧАНКА Ціхан Андрэевіч, н. ў 1902, загінуў.

ПАСЁЛАК ЦАГЕЛЬНЯ

АТРУБЕНКА Барыс Сцяпанавіч, загінуў.
АТРУБЕНКА Дзям'ян Сцяпанавіч, загінуў.
АТРУБЕНКА Яфім Сцяпанавіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Андрэй Мацвеевіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Дзям'ян Мацвеевіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Міхаіл Дзям'янавіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Павел Васілевіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Пётр Васілевіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Сцяпан Васілевіч, загінуў.
ГАРЭЛІКАЎ Сцяпан Дзмітрыевіч, загінуў.
ДРАПАКОЎ Пётр Пятровіч, загінуў.
СЫСАЎ Павел Данілавіч, загінуў.
ЧЫСЛОЎ Аркадзь Васілевіч, загінуў.
ЧЫСЛОЎ Пётр Васілевіч, загінуў.
ЮРЧАНКА Рыгор Іванавіч, загінуў.

ГАДЗІЛАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ПАСЁЛАК АЛЕЙНІКАЎ

АНДРУСЕЎ Мікалай Кузьміч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак у 1941.
БЫЧКОЎ Барыс Цімафеевіч, н. ў 1912.
БЫЧКОЎ Якаў Цімафеевіч, н. ў 1911.
ГАПЕЕЎ Аляксандр Яфрэмавіч, н. ў 1910, загінуў 24.6.1944.
ГАПЕЕЎ Е. Г., н. ў 1911.
КАЗАДОЕЎ Фёдар Апанасавіч, н. ў 1915, загінуў 26.2.1945.
ПРАСНЯКОЎ Пётр Тарасавіч, н. ў 1912, лейтэнант.
РАМАНАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1907.
СІЎЦОЎ Самсон Нічыпаравіч, н. ў 1901.
СІЎЦОЎ Уладзімір Якаўлевіч, н. ў 1923, загінуў у 1945 ва Усходняй Прусіі.
ЧАЎСАЎ Еўдакім Емяльянавіч, н. ў 1915, рад., загінуў 1.3.1944 на р. Друць.

ПАСЁЛАК БРОД

ГАПЕЕЎ Міхаіл Яўсеевіч, н. ў 1918.
ГАРОХАЎ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1926, загінуў у 1945 пад Берлінам.
ГАРОХАЎ Фёдар Яфімавіч, н. ў 1905, загінуў у 1943.
ІГНАТАЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1925, мал. сярж., загінуў у 1945.
КАЗЛОЎ Іван Платонавіч, н. ў 1922.
КАЗЛОЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1912, загінуў 21.2.1944 каля в. Мадора Рагачоўскага р-на.
КАЗЛОЎ Ілья Гаўрылавіч, н. ў 1919.
КАЗЛОЎ Міхаіл Гаўрылавіч, н. ў 1922.
КАЗЛОЎ Сямён Яфімавіч, н. ў 1909.
КУЦАПАЛАЎ Якаў Карпавіч, н. ў 1926.
ЛЯХАЎ Гаўрыла Макаравіч, н. ў 1905, рад., загінуў у 1945 у Германіі.
ЛЯХАЎ Піліп Фаміч, н. ў 1909, рад., загінуў 21.2.1944.
ЛЯХАЎ Пракоп Сямёнавіч, н. ў 1899, рад., загінуў 29.1.1945.
ЛЯХАЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1920.
МІНЧУКОЎ Аляксей Паўлавіч, н. ў 1923, загінуў 9.5.1945 у Германіі.
МІНЧУКОЎ Міхаіл Данілавіч, н. ў 1911, рад., загінуў у ліпені 1944.
НІКІЦІН Васіль Мітрафанавіч, н. ў 1918.
НІКІЦІН Емяльян Сцяпанавіч, н. ў 1912.
НІКІЦІН Кірыла Піменавіч, н. ў 1914.
ЦЕРАХАЎ Ігнат Максімавіч, н. ў 1911.

ВЕСКА ГАДЗІЛАВІЧЫ

АКСІНУШКІН Аляксей Фёдаравіч, н. ў 1903, радавы.
АКСІНУШКІН Рыгор Фёдаравіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.
БЫЧКОЎ Аляксей Сяргеевіч, н. ў 1916, памёр ад ран 18.3.1944.
БЫЧКОЎ Макар Данілавіч, н. ў 1904, прапаў без вестак у 1941.
БЫЧКОЎ Якаў Сяргеевіч, н. ў 1922.
ВІННІКАЎ Міхаіл Кірылавіч, н. ў 1911.
ВІННІКАЎ Павел Сазонавіч.
ВІННІКАЎ Сямён Кірылавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак у 1944.
ВІННІКАЎ Фёдар Рыгоравіч, н. ў 1924, радавы.
ВОЙТАВА Ірына Рыгораўна, н. ў 1921.
ВОЙТАЎ Андрэй Еўдакімавіч, н. ў 1910, радавы.
ВОЙТАЎ Васіль Піменавіч, н. ў 1900, загінуў у 1944.
ВОЙТАЎ Дзмітрый Нічыпаравіч, н. ў 1908, рад., загінуў каля в. Вірычаў у 1944.
ВОЙТАЎ Іван Мікалаевіч.
ВОЙТАЎ Мацвей Нічыпаравіч, н. ў 1919, радавы.
ВОЙТАЎ Павел Маркавіч, н. ў 1926, памёр ад ран 20.2.1945.
ВОЙТАЎ Рыгор Іванавіч, н. ў 1918, загінуў 25.11.1944.
ВОЙТАЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1923, радавы.
ВОЙТАЎ Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1915.
ВОЙТАЎ Фёдар Мікалаевіч.
ГАЯНКОЎ Еўдакім Якаўлевіч, н. ў 1910, радавы.

ГАЯНКОЎ Майсей Якаўлевіч, н. ў 1907.
ГАЯНКОЎ Міхаіл Савельевіч.
ГАЯНКОЎ Уладзімір Якаўлевіч, н. ў 1903, радавы.
ГРОДНІКАЎ Аляксей Аўрамавіч, н. ў 1927, радавы.
ГРОДНІКАЎ Павел Аўрамавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак у 1943.
ДАНІЛІН Гаўрыла Піменавіч, н. ў 1911, загінуў 5.7.1944.
ДАНІЛІН Іван Піменавіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак.
ДАНІЛКОЎ Гаўрыла Раманавіч, н. ў 1908, радавы.
ЗАГОРСКІ Фёдар Рыгоравіч, н. ў 1918, ст. сярж., загінуў у 1943.
ЗАПЛЕШНІКАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1918, рад., прапаў без вестак.
КАВАЛЁЎ Міхаіл Міхайлавіч, н. ў 1911, рад., прапаў без вестак у 1941.
КАЗАДОЕЎ Павел Давыдавіч, н. ў 1926, памёр ад ран у 1945.
КАЗАДОЕЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1911, радавы.
КАЗАДОЕЎ Яўмен Фядотавіч, н. ў 1893, сярж., памёр 12.4.1942.
КАЗЛОЎ Аляксей Філімонавіч, н. ў 1910, загінуў ва Усходняй Прусіі 15.2.1945.
КАЗЛОЎ Ануфрый Захаравіч, н. ў 1919, радавы.
КАЗЛОЎ Васіль Парфенавіч, н. ў 1918, капітан.
КАЗЛОЎ Захар Яфімавіч, памёр ад ран 16.3.1944.
КАЗЛОЎ Іван Дарафеевіч, н. ў 1912, загінуў 24.4.1944.
КАЗЛОЎ Іван Дамітрыевіч, н. ў 1914, мл. сярж., прапаў без вестак.
КАЗЛОЎ Кузьма Іхванавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак ва Усходняй Прусіі.
КАЗЛОЎ Мікалай Дамітрыевіч, н. ў 1918, радавы.
КАЗЛОЎ Мікалай Піліпавіч, н. ў 1897, загінуў у лістападзе 1944.
КАЗЛОЎ Міхаіл Міхайлавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у ліпені 1941.
КАЗЛОЎ Міхаіл Піліпавіч.
КАЗЛОЎ Уладзімір Парфенавіч, н. ў 1924.
КАЗЛОЎ Ягор Дарафеевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у 1944.
КАЗЛОЎ Ягор Парфенавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у снежні 1941.
КАЗЛОЎ Ягор Паўлавіч, н. ў 1911, радавы.
КАРАБЦОЎ Міхаіл Васілевіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1945.
КАРАБЦОЎ Уладзімір Васілевіч, н. ў 1924.
КАРАТКОЎ Ілья Фядосавіч, н. ў 1922, памёр ад ран у 1944.
КАРАТКОЎ Міхаіл Фядосавіч, н. ў 1918.
КАРАТКОЎ Фёдар Фёдаравіч, н. ў 1916.
КАРАТКОЎ Фядосій Яфімавіч, н. ў 1896, радавы.
КАРДАШОЎ Мацвей Міхайлавіч, н. ў 1912, загінуў пад Мінскам у 1944.
КАРДАШОЎ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1922, загінуў пад Брэстам у 1941.
КАРДАШОЎ Сідар Міхайлавіч, н. ў 1906, загінуў у 1945.
КОНАНАЎ Аляксандр Дамітрыевіч.
КОНАНАЎ Іван Ерафеевіч.
КОНАНАЎ Іван Цярэнцьевіч, н. ў 1890, прапаў без вестак у 1944.
КОНАНАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у 1944.
КОНАНАЎ Пётр Арцімонавіч, н. ў 1901, загінуў у 1945.
КОНАНАЎ Рыгор Сафронавіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.
КУЦАПАЛАЎ Акім Лазаравіч, н. ў 1918, мал. сярж., загінуў у 1944.
КУЦАПАЛАЎ Павел Яфімавіч, н. ў 1911.
ЛАКІЗАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1943.
ЛАКІЗАЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1924, радавы.
ЛАКІЗАЎ Мікалай Трафімавіч, н. ў 1926.
ЛАКІЗАЎ Мікіта Аляксандравіч, н. ў 1913, мал. палітрук, прапаў без вестак у 1941.
ЛАКІЗАЎ Рысан Нічыпаравіч, н. ў 1911, памёр ад ран у 1944.
ЛАКІЗАЎ Фядот Іванавіч, н. ў 1904, загінуў 21.3.1944.
ЛОБІКАЎ Пётр Клімавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.
ЛУКОМСКІ Цярэнцій Іванавіч, н. ў 1905, загінуў у 1944.
ЛЯХАЎ Аляксандр Уладзіміравіч, н. ў 1918, яфр., загінуў у 1944.
МАКАРЧЫКАЎ Аляксей Яўстратавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1941.
МАКАРЧЫКАЎ Васіль Ільіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.
МАКАРЧЫКАЎ Даніла Ануфрыевіч, н. ў 1908.
МАКАРЧЫКАЎ Іван Еўдакімавіч, н. ў 1911, ст. лейт., загінуў на Курскай дузе 5.5.1943.
МАКАРЧЫКАЎ Ілья Аўдзеевіч, н. ў 1899, прапаў без вестак у 1941.
МАКАРЧЫКАЎ Міхаіл Аляксеевіч, н. ў 1920, загінуў у 1945 у Германіі.
МАКАРЧЫКАЎ Цярэнцій Ануфрыевіч, н. ў 1921.
МАКАРЧЫКАЎ Ягор Ануфрыевіч, н. ў 1916.
МАРКАЎ Аляксей Платонавіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1944.
МАРКАЎ Барыс Самсонавіч, н. ў 1909, загінуў у 1944.
МАРКАЎ Канстанцін Мікалаевіч, памёр ад ран у 1944.
МАРКАЎ Павел Самсонавіч, н. ў 1920.
МАРКАЎ Цімафей Самсонавіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.
МЕЛЬНІКАЎ Платон Яфрэмавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.
МІРОНАЎ Мікалай Сцяпанавіч, н. ў 1926.
МІРОНАЎ Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.
МІРОНАЎ Трафім Рыгоравіч, н. ў 1912.
МІРОНАЎ Яфім Назаравіч, н. ў 1915.
МІХАЛЬКОЎ Мікалай Яфімавіч, н. ў 1924, загінуў у 1942 у Ленінградзе ў час блакады.
НАЗАРАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1920.
НАЗАРАЎ Віктар Піліпавіч, загінуў у Германіі ў 1945.
НАПРЭЕЎ Елісей Лявонцьевіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.
НІКІЦІН Павел Ягоравіч, н. ў 1911.

НІКІЦІН Рыгор Міхайлавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у маі 1944.
НІКІЦІН Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1918.
ПАДАЛЬЦАЎ Васіль Карнеевіч, н. ў 1913, загінуў 29.6.1944.
ПАЎЛЮКОЎ Ціхан Іванавіч, н. ў 1899, прапаў без вестак у маі 1944.
ПРАСНЯКОЎ Іван Канстанцінавіч, н. ў 1906.
ПРАСНЯКОЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1904.
ПРАСНЯКОЎ Уладзімір Фёдаравіч, н. ў 1926, памёр ад ран у сакавіку 1943.
РАКУТАЎ Васіль Мацвеевіч, н. ў 1926, мал. сярж., загінуў у 1945 у г. Гданьск (Польшча).
РАКУТАЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1916, яфр., загінуў 1.6.1944.
РАКУТАЎ Дзмітрый Іванавіч, н. ў 1905, рад., загінуў 22.3.1944.
РАКУТАЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.
РАКУТАЎ Мікіта Васілевіч.
РАКУТАЎ Сцяпан Паўлавіч, н. ў 1926.
САДОЎНІКАЎ Барыс Антонавіч, н. ў 1911, загінуў 29.6.1944.
САДОЎНІКАЎ Рыгор Міронавіч, н. ў 1918, радавы.
САДОЎНІКАЎ Сямён Антонавіч, н. ў 1907, загінуў ва Усходняй Прусіі ў 1945.
САДОЎНІКАЎ Фёдар Мікітавіч, н. ў 1913.
САПАЦЬКОЎ Барыс Сцяпанавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1945.
САПАЦЬКОЎ Мацвей Ерафеевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у 1944.
САПАЦЬКОЎ Мікалай Сцяпанавіч, н. ў 1919, рад., прапаў без вестак у маі 1944.
САПАЦЬКОЎ Павел Мацвеевіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.
СВІРЫДАЎ Ігнат Платонавіч, н. ў 1911.
СЯРГЕЙЧЫК Яўстрат Мікалаевіч.
ХАРЫТОНАЎ Іван Радзівонавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.
ЦЕРАХАЎ Іван Яфімавіч, н. ў 1915.
ЦЕРАХАЎ Ілья Яфімавіч, н. ў 1918.
ЦЕРАХАЎ Міхаіл Яфімавіч, н. ў 1911.
ЦЕРАХАЎ Уладзімір Ігнатавіч, н. ў 1925, памёр ад ран у 1945.
ЦІТОЎ Дзмітрый Рыгоравіч.
ЦІТОЎ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1912.
ЦІТОЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1902.
ЦІТОЎ Фёдар Рыгоравіч, н. ў 1914, сярж., загінуў 8.3.1944.
ЦІТОЎ Цімафей Уладзіміравіч.
ШАБЕТКІН Сцяпан Фёдаравіч, н. ў 1909.
ШКОРАЎ Ягор Мікалаевіч, загінуў у 1944.
ШКОРАЎ Яфім Фёдаравіч, н. ў 1906, загінуў 17.3.1944.
ЯЎДОХАЎ Іван Пракопавіч, н. ў 1918.

ПАСЁЛАК ГРАБАЎ

ГАПЕЕЎ Лаўрэн Яфрэмавіч, н. ў 1903, загінуў у 1945.
КАЗЛОЎ Дамітрый Лукіч, загінуў у 1944.
КАЗЛОЎ Лука Іванавіч, н. ў 1895.
САДОЎНІКАЎ Іван Міронавіч, н. ў 1902.
САДОЎНІКАЎ Мікалай Іванавіч, мал. сярж., загінуў у 1944 у Літве.
ШПАКАЎ Фёдар Якаўлевіч, н. ў 1923, рад., загінуў пад Ржэвам.
ЯЎРЭІНАЎ Мікалай Яфрэмавіч, н. ў 1923.

ПАСЕЛАК ДОЎБЦЫ

ГАПЕЕЎ Канстанцін Рыгоравіч, н. ў 1900, памёр ад ран у 1944.
ДЗІВАКОЎ Цярэнцій Якаўлевіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1944.
ЗАПЛЕШНІКАЎ Мартын Максімавіч, н. ў 1907.
ЗАПЛЕШНІКАЎ Несцер Максімавіч, н. ў 1900, рад., прапаў без вестак у 1944.
КАЗЛОЎ Акім Лявонавіч, н. ў 1908.
КАЗЛОЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1926, рад., загінуў ва Усходняй Прусіі 3.2.1945.
КАРАТКОЎ Іосіф Ісакавіч, н. ў 1906, загінуў у 1944.
КАРАТКОЎ Міхаіл Іосіфавіч, н. ў 1902, рад., прапаў без вестак у 1944.
МАЙСТРЭНКА Мацвей Барысавіч, н. ў 1914, старш., загінуў у 1945.
МАКАРЧЫКАЎ Мікалай Цімафеевіч, рад., загінуў у 1944.
МАКАРЧЫКАЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.
МАКАРЧЫКАЎ Сцяпан Захаравіч, н. ў 1926.
МАКАРЧЫКАЎ Піліп Парфенавіч, н. ў 1916.
МАРТЫНЕНКА Іван Антонавіч, н. ў 1916, мал. сярж., памёр ад ран у 1944.
МАРТЫНЕНКА Мікіта Цярэнцьевіч, н. ў 1904.
МАРТЫНЕНКА Міхаіл Антонавіч, н. ў 1918.
МАРТЫНЕНКА Павел Антонавіч, н. ў 1914.
ПЕРЦАЎ Васіль Захаравіч, н. ў 1925, загінуў у Аўстрыі ў 1945.
ЧЫШАНКОЎ Харытон Іванавіч, н. ў 1903.

ПАСЁЛАК ДУБРАВА

ГАПЕЕЎ Міхаіл Дзмітрыевіч, н. ў 1918.
ДАНІЛКОЎ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1918.
ЗАГОРСКІ Церах Філімонавіч, н. ў 1907, рад., прапаў без вестак у маі 1944.
ІГНАТАЎ Рыгор Сільвестравіч, загінуў у 1944.
ІГНАТАЎ Уладзімір Мікітавіч, н. ў 1920.
ІГНАТАЎ Ціхан Ягоравіч, н. ў 1914.
НІКІЦІН Емяльян Сцяпанавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у 1941.
НІКІЦІН Уладзімір Іванавіч, памёр ад ран у 1943.
МЕЛЬНІКАЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1904.
ПРАСНЯКОЎ Нічыпар Паўлавіч, н. ў 1906.
СЕМЯНКОЎ Нічыпар Фядотавіч, н. ў 1899.
СЮСЬКОЎ Уладзімір Мікітавіч, н. ў 1919.
ШКУТАЎ Рыгор Лаўрэнавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1941.
ЯКУШАЎ Андрэй Іванавіч, н. ў 1912, радавы, загінуў у 1941.

ПАСЕЛАК КАЗАЦКІ

ДЗЯТЛАЎ Яўсей Іванавіч, н. ў 1912.
ЗАПЛЕШНІКАЎ Аляксандр Андрэевіч, н. ў 1918.

ЗАПЛЕШНІКАЎАнуфрый Фаміч, н. ў 1925, сярж., загінуў у 1945.

ЗАПЛЕШНІКАЎ Пётр Андрэевіч, н. ў 1912.

ЗАПЛЕШНІКАЎ Фама Ерафеевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у 1944.

РАКУТАЎ Міхаіл Арцёмавіч, н. ў 1919.

СІНІЦЫН Васіль Іванавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1945.

СІНІЦЫН Дзмітрый Пракопавіч, н. ў 1911.

СІНІЦЫН Мікіта Пракопавіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.

ШАШКОЎ Міхаіл Лаўрэнцьевіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у 1944.

ШАШКОЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1911.

ПАСЕЛАК КАМЕНЬ

АКСІНУШКІН Гаўрыла Іванавіч, н. ў 1916.

ГАПЕЕЎ Іван Герасімавіч, н. ў 1922, рад., прапаў без вестак у 1945.

ГАПЕЕЎ Мікалай Герасімавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак у 1944.

ГАПЕЕЎ Міхаіл Савельевіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

ДАНІЛКОЎ Павел Аўрамавіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

МАЛЯТОТАЎ Іван Пятровіч, н. ў 1911, сярж., загінуў у 1944.

ПРАСНЯКОЎ Сяргей Фёдаравіч, н. ў 1924.

САФОНАЎ Іосіф Мікалаевіч, н. ў 1895.

САФОНАЎ Купрыян Іванавіч, н. ў 1911.

ШПАКАЎ Сямён Максімавіч, н. ў 1918, загінуў у 1943.

ВЕСКА КНЯЖЫНКА

БУЛЬБАЧКА Іосіф Яўцеевіч, н. ў 1906, памёр ад ран.

БУЛЬБАЧКА Марк Яўцеевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1944.

ВОЛІКАЎ Лявон Іванавіч, н. ў 1920.

ДАЎГАЛЕЎ Васіль Адамавіч, н. ў 1926, загінуў у 1944.

ЖОРДАЧКІН Іван Васілевіч, н. ў 1920, загінуў у 1944.

ЗІНАРАЎ Курбат Курбатавіч, н. ў 1913.

КАМІСАРАЎ Аляксей Яфімавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1944.

КІРЫЛЕНКА Фёдар Андрэевіч, н. ў 1905, загінуў у 1944.

КЛЮЧНІКАЎ Яфім Сяргеевіч, н. ў 1907, сярж., загінуў у 1944.

МАРОЗАЎ Георгій Васілевіч, рад., загінуў у 1944.

ПАЎЛЮКОЎ Мікалай Лявонавіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1944.

ПЕЎНЕЎ Аляксей Васілевіч, н. ў 1919.

ПЕЎНЕЎ Сяргей Васілевіч, н. ў 1913.

СВІРЫДАЎ Васіль Арцёмавіч, н. ў 1897, загінуў у 1944.

СВІРЫДАЎ Церах Платонавіч, н. ў 1903, загінуў у 1944.

СІГУНОЎ Мікалай Мікітавіч, н. ў 1921.

СЛЕПАКУРАЎ Пракоп Мітрафанавіч, н. ў 1918, загінуў у 1942.

ТРАШКОЎ Віктар Лукіч, н. ў 1918.

ТРАШКОЎ Міхаіл Лукіч, н. ў 1921, рад., прапаў без вестак у 1944.

ФЕДАРЭНКА Ціхан Еўдакімавіч, н. ў 1919, сярж., памёр ад ран у 1945.

ШАЎЦОЎ Васіль Ягоравіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

ШАЎЦОЎ Ілья Рыгоравіч, н. ў 1898, памёр ад ран у 1944 у Польшчы.

ВЕСКА КРАСНІЦА

АБРАМОВІЧ Аляксандр Сцяпанавіч, н. ў 1901, памёр ад ран у 1943.

АБРАМОВІЧ Васіль Сямёнавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1945.

АБРАМОВІЧ Вячаслаў Сямёнавіч, н. ў 1919.

АБРАМОВІЧ Канстанцін Усцінавіч, н. ў 1918.

АБРАМОВІЧ Кузьма Сямёнавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

АБРАМОВІЧ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

АБРАМОВІЧ Міхаіл Яфімавіч, н. ў 1923.

АБРАМОВІЧ Пётр Яфімавіч, н. ў 1919.

АБРАМОВІЧ Сяргей Сцяпанавіч, н. ў 1903, загінуў у 1944.

АБРАМОВІЧ Фёдар Сямёнавіч, н. ў 1913.

БАГДАНОВІЧ Міхаіл Іванавіч.

БАНЬКОЎСКІ Міхаіл Венядзіктавіч, н. ў 1898, загінуў у 1942.

БАРАВІК Барыс Захаравіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

БАРАВІКОЎ Іван Яфімавіч.

БІЧАНКОЎ Сяргей Пятровіч.

БОБРЫК Барыс Захаравіч, н. ў 1913.

ВОСТРЫКАЎ Андрэй Іванавіч, н. ў 1912.

ВЫСОЦКІ Вячаслаў Людвігавіч, н. ў 1905.

ГУРСКІ Фёдар Іванавіч, н. ў 1897.

ДУШКЕВІЧ Васіль Фёдаравіч.

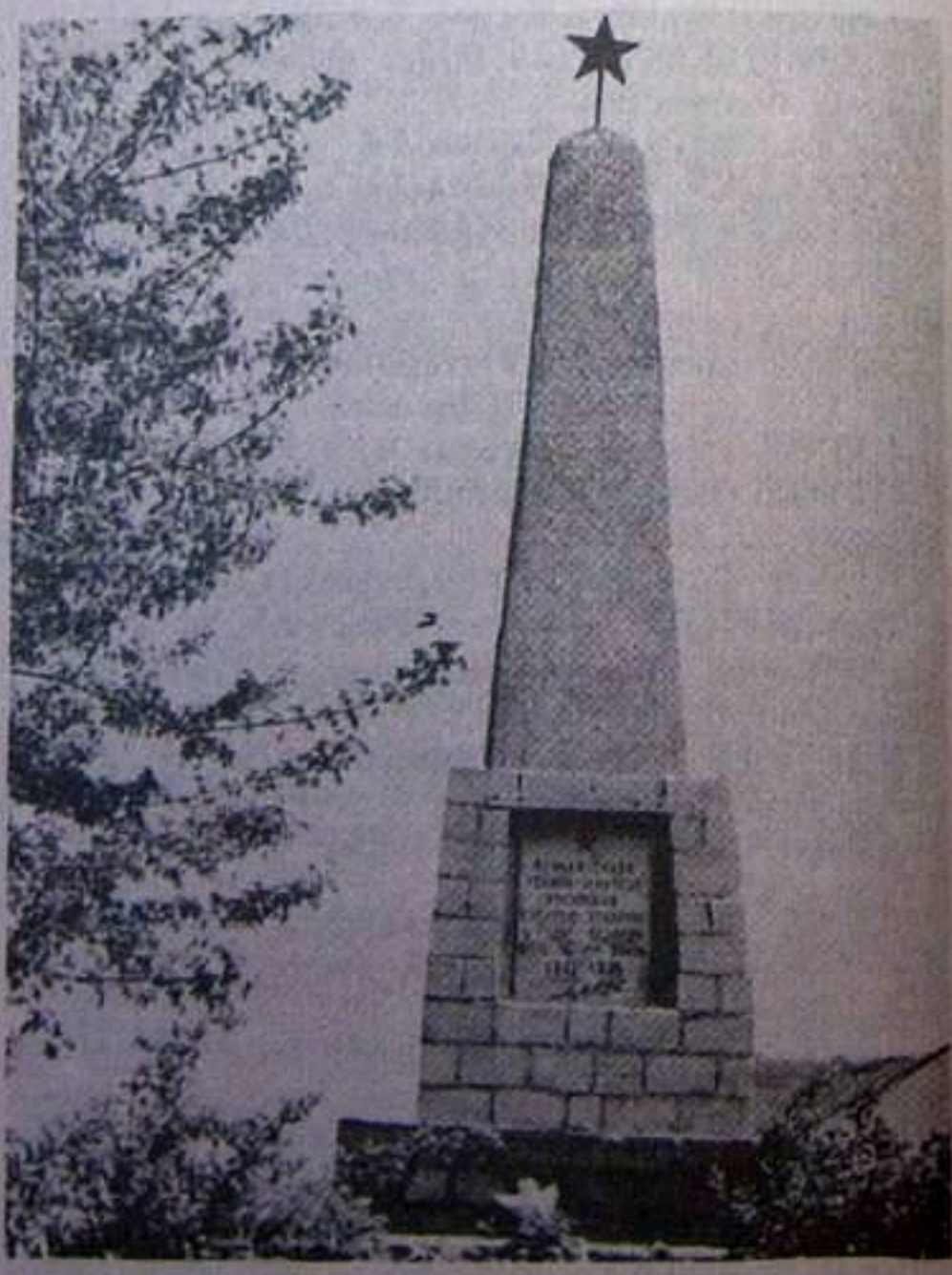

Помнік воінам-землякам у вёсцы Красніца.

ДУШКЕВІЧ Іван Рыгоравіч, н. ў 1916.
ДУШКЕВІЧ Рыгор Сцяпанавіч, н. ў 1923, сярж., загінуў у 1942.
ДРАБЫШЭЎСКІ Іван Васілевіч, н. ў 1920, памёр ад ран 17.9.1944.
ЖЛОБА Сяргей Лук'янавіч, н. ў 1901, загінуў у 1944.
ЖОРДАЧКІН Мікіта, н. ў 1901.
ЗАПОЛЬСКІ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1922.
ЗАПОЛЬСКІ Фёдар Мікалаевіч, н. ў 1903.
ЗАПОЛЬСКІ Фёдар Міхайлавіч, н. ў 1898.
ЗАРЭЦКІ Адам Фёдаравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.
ЗЫКАЎ Фрол Фёдаравіч, памёр ад ран 29.4.1945.
КОНЧЫЦ Адам Паўлавіч.
КОНЧЫЦ Іван Васілевіч, н. ў 1918, старш., загінуў у 1944.
КОНЧЫЦ Іван Паўлавіч, н. ў 1922.
КОНЧЫЦ Ілья Васілевіч, н. ў 1923.
КОТАЎ Мікалай Паўлавіч.
КРЫЖЭЎСКІ Аляксандр Цімафеевіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у 1943.
КУБЛІЦКІ Пётр Іванавіч, н. ў 1918, маёр, загінуў у Польшчы ў 1945.
КУЦАКОЎ Міхаіл Мікалаевіч.
ЛАПІЦКІ Рыгор Акімавіч, н. ў 1909, рад., загінуў 13.4.1944.
ЛУКОМСКІ Дзмітрый Лук'янавіч.
ЛУКОМСКІ Іван Іванавіч, н. ў 1920.
ЛУКОМСКІ Іван Ягоравіч, рад., прапаў без вестак у 1944.
ЛАПІЦКІ Ігнат Пракопавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.
ЛУКОМСКІ Міхаіл Апанасавіч, н. ў 1922, памёр ад ран у 1944.
МАРОЗАЎ Фёдар Міхайлавіч, н. ў 1902, памёр ад ран у 1944.
МЕЛЬНІКАЎ Аляксей Фёдаравіч, н. ў 1903.
МЯЖЭВІЧ Міхаіл Васілевіч, загінуў у 1944.
РУДОЙ Мікалай Фёдаравіч.
СЕКАТАРАЎ Міхаіл Міхайлавіч, н. ў 1919, загінуў у Літве ў 1944.
СЕРАФІМОВІЧ Іван Дзмітрыевіч, памёр ад ран у 1944.
СЕРАФІМОВІЧ Міхаіл Дзмітрыевіч, н. ў 1923.
УСЕВІЧ Іван Яфімавіч, н. ў 1905.
УСЕВІЧ Фёдар Піменавіч, н. ў 1902.
УСЕВІЧ Цімафей Іванавіч.
ХАХЛЯНЦАЎ Мікалай Ісаевіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.
ЧУМАКОЎ Рыгор Рыгоравіч, н. ў 1906, загінуў у 1944.
ШЫЛОВІЧ Якаў Раманавіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1945.
ЯЗЭПАЎ Міхаіл Харытонавіч, н. ў 1914.

ВЁСКА КУСТАВІЦА

БАРАВІКОЎ Аляксандр Сяргеевіч, н. ў 1916, памёр ад ран 22.2.1945 ва Усходняй Прусіі.
БАРАВІКОЎ Сяргей Яфімавіч, н. ў 1892, рад., прапаў без вестак у маі 1944.
БІЧАНКОЎ Васіль Пятровіч.
БІЧАНКОЎ Павел Пятровіч, н. ў 1915.
БІЧАНКОЎ Савелій Пятровіч.
БУГАЁЎ Апанас Сцяпанавіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.
ВОСТРЫКАЎ Аляксандр Андрэевіч, н. ў 1925.
ВОСТРЫКАЎ Аркадзь Іванавіч, н. ў 1902.
ВОСТРЫКАЎ Л. П.
ВОСТРЫКАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1923.
ВОСТРЫКАЎ Савелій Іванавіч, н. ў 1914.
ВОСТРЫКАЎ Сцяпан Міхеевіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.
ВОСТРЫКАЎ Фёдар Міхеевіч, н. ў 1912.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Васіль Тарасавіч, н. ў 1918.
ДЗЯТЛАЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
ДЗЯТЛАЎ Мікалай Несцеравіч, н. ў 1918.
ДЗЯТЛАЎ Савелій Міронавіч, н. ў 1909.
ЖОРДАЧКІН Іван Васілевіч, н. ў 1920, загінуў у 1944.
ЗЫКАЎ Ларыён Яфімавіч, н. ў 1903.
КАЗЛОЎ Андрэй Рыгоравіч, н. ў 1912.
КАЗЛОЎ Дзяніс Рыгоравіч.
КАМІСАРАЎ Цярэнцій Паўлавіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.
КАМІСАРАЎ Аркадзь Аўрамавіч, н. ў 1924.
МАРОЗАЎ Іван Цімафеевіч.
ПАТОЦКІ Іван Іванавіч, н. ў 1913.
ПАТОЦКІ Філімон Іванавіч, н. ў 1904, рад., загінуў у 1943.
ПУШЧАЕНКА Фёдар Міхайлавіч, н. ў 1913.
ПУШЧАЕНКА Марыя Міхайлаўна, н. ў 1923.
СВІРЫДАЎ Дзяніс Астапавіч, н. ў 1918.
ХАМІЧОЎ Васіль Пятровіч, н. ў 1922.
ХАРЛАНЦАЎ Васіль Аляксеевіч, н. ў 1921.
ХАРЛАНЦАЎ Васіль Ігнатавіч, рад., памёр ад ран у 1944.
ХАРЛАНЦАЎ Ігнат Анікеевіч, н. ў 1902.
ХАРЛАНЦАЎ Ілья Аляксеевіч, н. ў 1914.
ХАРЛАНЦАЎ І. К., н. ў 1918.
ХАРЛАНЦАЎ Пётр Яўціхавіч, н. ў 1915.
ХАРЛАНЦАЎ Раман Анікеевіч, н. ў 1908.
ХАРЛАНЦАЎ Савелій Кузьміч, н. ў 1902.
ХАРЛАНЦАЎ Сцяпан Фёдаравіч, н. ў 1907.
ХАРЛАНЦАЎ Сямён Аляксеевіч, н. ў 1912.
ХАРЛАНЦАЎ Фёдар Анікеевіч, н. ў 1910.
ХАРЛАНЦАЎ Фёдар Кузьміч, н. ў 1902.
ХАХЛЯНЦАЎ Іван Ісаевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
ЧУМАКОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1922.
ЧУМАКОЎ Т. Т., н. ў 1913.

ПАСЁЛАК ПАХАР

ЛУКОМСКІ Іван Лук'янавіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1942.
ЛУКОМСКІ Пётр Андрэевіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.
ПУШЧАЕНКА Іосіф Іосіфавіч, н. ў 1914, загінуў 4.3.1945 ва Усходняй Прусіі.
ПУШЧАЕНКА Уладзімір Дзянісавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944 у Польшчы.

ПАСЁЛАК МАСТКІ

ВОЛІКАЎ Пётр Яфрэмавіч, н. ў 1919, загінуў у 1942.
КОНАНАЎ Мікалай Яўсеевіч, н. ў 1922.
КОНАНАЎ Міхаіл Яўсеевіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.
КОНАНАЎ Якаў Пятровіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1941.

КУЦАПАЛАЎ Аляксандр Уласавіч, н. ў 1912, загінуў пад Сталінградам у 1942.

КУЦАПАЛАЎ Еўфан Уласавіч, н. ў 1911, загінуў у чэрвені 1941.

НАЗАРАЎ Аляксандр Максімавіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.

ПАДОЛЬЦАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1911, загінуў у чэрвені 1941.

ФІЛІПАЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1921.

ФІЛІПАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. ў 1923.

ФІЛІПАЎ Уладзімір Цімафеевіч, рад., загінуў у 1943.

ФІЛІПАЎ Цімафей Трафімавіч, н. ў 1896.

ШКУТАЎ Віктар Клімавіч, н. ў 1912, загінуў 16.1.1945.

ВЕСКА ТУРСК

АГАФОНАЎ Е. В., н. ў 1901.

АГАФОНАЎ Максім Максімавіч, н. ў 1908, памёр ад ран у 1943.

АЛЯКСЕЕНКА Уладзімір Ільіч, загінуў у 1944.

БАЙКОЎ Даніла Фядотавіч, н. ў 1920.

БАРКОВА Марыя Іосіфаўна, н. ў 1923.

БАРКОЎ Сямён Іосіфавіч, н. ў 1913, рад., памёр ад ран у 1945 у Польшчы.

БАРЫСЕНКА Лука Ерафеевіч, н. ў 1895, памёр ад ран 24.3.1945.

БАРЫСЕНКА Лука Карпавіч, н. ў 1898.

БАРЫСЕНКА Іван Фокавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1945.

БЕДНЯКОЎ Васіль Аўрамавіч, н. ў 1912.

БЕДНЯКОЎ Фёдар Аўрамавіч, н. ў 1918.

БІТКОЎ Андрэй Елісеевіч, н. ў 1923.

БІТКОЎ Віктар Кір'янавіч, н. ў 1920.

БІТКОЎ Іван Ісаевіч, н. ў 1920.

БІТКОЎ П. К., н. ў 1920.

БІТКОЎ Т., н. ў 1900.

БОНДАРАЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1913, загінуў у 1942.

БОНДАРАЎ Кандрат Аляксандравіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

БОНДАРАЎ Павел Яўстратавіч, н. ў 1895.

БОНДАРАЎ Сямён Яўстратавіч, н. ў 1901.

БОНДАРАЎ Ф., н. ў 1890.

БУРЦЬКО І. Л.

ВАСІЛЬЕЎ Гаўрыла Паліектавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1944.

ВАСІЛЬЕЎ Іван Фролавіч, н. ў 1910.

ВІШНЕЎСКІ С. В., н. ў 1907.

ВІШНЕЎСКІ Сяргей Яфімавіч, н. ў 1919.

ГОЛУБЕВА Надзея Панкратаўна, н. ў 1925.

ГОЛУБЕЎ Васіль Васілевіч, н. ў 1926, памёр ад ран 5.2.1945.

ГОЛУБЕЎ Куэьма Сямёнавіч, н. ў 1896.

ГОЛУБЕЎ Міхаіл Зіноўевіч, н. ў 1914.

ГОЛУБЕЎ Міхаіл Пятровіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

ГОЛУБЕЎ Савелій Мікалаевіч, н. ў 1912, рад., п/п 39352, загінуў 18.1.1943.

ГРЫНЬ Марк Мітрафанавіч, н. ў 1910.

ГРЫШУКЕВІЧ Уладзімір Карнеевіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

ДЗЕМІДЗЕНКА Іван Макаравіч, н. ў 1902, прапаў без вестак у 1941.

ЕЛІСЕЕНКА, н. ў 1915.

ЕЛІСЕЕНКА Міхаіл Елісеевіч, н. ў 1923, загінуў у 1945.

ЕЛІСЕЕЎ Рыгор Іосіфавіч, н. ў 1915.

ЕЛІСЕЕЎ Фёдар Іосіфавіч, н. ў 1913.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА А. Л., н. ў 1906.

ЗАГАРОДНІКАЎ Аляксандр Фадзеевіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

ЗАГАРОДНІКАЎ Фёдар Іосіфавіч, н. ў 1910.

ЗАГАРОДНІКАЎ Якім Фадзеевіч, н. ў 1904.

ЗАГАРОДНІКАЎ Яфім Цітавіч, н. ў 1918.

ЗВЕРАЎ Уладзімір Піліпавіч, н. ў 1924.

ІВАНОЎ Іван Ільіч, н. ў 1920.

КАЗАДКОЎ Гаўрыла Дзянісавіч, н. ў 1912.

КАЗАДКОЎ Іван Захаравіч, н. ў 1913.

КАЗАДКОЎ Пётр Дзянісавіч, н. ў 1902.

КАЗЛОЎ Уладзімір Дзям'янавіч, н. ў 1920.

КРАСАВІН Міхаіл Ціханавіч, н. ў 1920, сярж., загінуў у 1943.

КРУПЧАНКА Мікіта Дзмітрыевіч, рад., памёр ад ран у 1944.

КУДРАЎЦАЎ Аляксей Мінавіч, н. ў 1903.

КУДРАЎЦАЎ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

КУДРАЎЦАЎ Віктар Фёдаравіч, н. ў 1920.

КУДРАЎЦАЎ Іван Мінавіч, н. ў 1900.

КУДРАЎЦАЎ Якім Міхайлавіч, н. ў 1895.

КУЛАКОЎ Зіновій Макеевіч, н. ў 1918.

КУЛАКОЎ Іван Астапавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1942.

КУЛАКОЎ Іван Дзям'янавіч, н. ў 1921.

КУЛАКОЎ К. Т., н. ў 1924.

КУЛАКОЎ Нічыпар Макеевіч, н. ў 1923.

КУЦАКОЎ Іван Іванавіч, н. ў 1926, сярж., загінуў у 1944.

КУЦАКОЎ Іван Фокавіч, н. ў 1895.

КУЦАКОЎ Рыгор Іванавіч, н. ў 1923.

ЛЯВОНЕНКА Віктар Раманавіч, н. ў 1926.

МАЙСЕЕНКА Аляксей Фёдаравіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1941.

МАКАРАЎ Міхаіл Цімафеевіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.

МАРЧАНКА Анатоль Цімафеевіч, н. ў 1926.

МАРЧАНКА Ілья Аксёнавіч, н. ў 1913.

МАРЧАНКА Мікалай Антонавіч, н. ў 1920.

МАЎРАНКОЎ Вавіл Іванавіч, н. ў 1916.

МАЎРАНКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1919.

НАРЫШКІН Браніслаў Мікітавіч, н. ў 1924.

НАРЫШКІН Іван Мікітавіч, н. ў 1920.

НАРЫШКІН Леанід Мікітавіч, н. ў 1926, рад., прапаў без вестак.

НАРЫШКІН Мікалай Мікітавіч, н. ў 1913.

НЯФЁДАЎ Іван Савельевіч, рад., загінуў 26.4.1944.

ПАШКІН Фёдар Іосіфавіч, н. ў 1918.

ПРЫХОДЗЬКА Іван Іванавіч, н. ў 1914, загінуў у 1944.

САЗОНАЎ Якаў Ігнатавіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

САМУСЕЎ Савелій Ягоравіч, рад., загінуў у 1944.

СІДАРАВА Ганна Аляксееўна, н. ў 1922.

СКІРМАНТ Андрэй Андрэевіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

СОКАЛАЎ Ізот Васілевіч, н. ў 1914.

СОКАЛАЎ Міхаіл Андрэевіч, н. ў 1926, мал. сярж., загінуў 1.3.1945.

СОКАЛАЎ Фока Герасімавіч, н. ў 1903.

СОКАЛАЎ Ягор Васілевіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1945.

СОКАЛАЎ Якаў Клімавіч, н. ў 1895.

СТАРНАКОЎ Рыгор Мацвеевіч, н. ў 1922.

СТАРНАКОЎ Мікіта Фядотавіч, н. ў 1912.
СТАРНАКОЎ М. Ф., н. ў 1905.
СЮСЬКОЎ Уладзімір Аляксандравіч, н. ў 1923.
ТАРАСЕНКА Іван Фёдаравіч, н. ў 1916.
ТАРАСЕНКА М. М., н. ў 1903.
ТАРАСЕНКА Фёдар Макаравіч, н. ў 1910.
ТОРБІН Рыгор Цярэнцьевіч, н. ў 1920.
ФЯДОРЧАНКА Аляксей Якаўлевіч, н. ў 1918.
ХРАМЯНКОЎ Рыгор Міхайлавіч, н. ў 1909.
ЦЕПЛЯКОЎ Давыд Ільіч, н. ў 1908, загінуў у 1943.
ЦЕРАШКОЎ Мікіта Яфімавіч, н. ў 1912.
ЦІМАШЭНКА Віктар Яўстратавіч, н. ў 1923.
ЦІМАШЭНКА Рыгор Яўстратавіч, н. ў 1914.
ЦІМАШЭНКА, н. ў 1921.
ЧАРНЯЦОЎ Барыс Паўлавіч, н. ў 1918, не вярнуўся з баявога задання 21.7.1944.
ЧАРНЯЦОЎ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1924.
ШАБЛОЎСКІ Г. Н., н. ў 1915.
ШАКОЛІН Андрэй Андрэевіч, н. ў 1924, яфр., прапаў без вестак 25.7.1944.
ШАКОЛІН Іван Андрэевіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.
ШАКОЛІН Пётр Якаўлевіч, н. ў 1916.
ШАРАХОМЕНКА Фама Васілевіч, н. ў 1902, памёр ад ран у 1944.
ШАШКОЎ Іван Апанасавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1944.
ШМАЦІКАЎ Т., н. ў 1906.
ШЧАПЯНЮК Уладзімір Віктаравіч, н. ў 1901, загінуў у 1945.
ШЧАРБАКОЎ Васіль Дзянісавіч, н. ў 1925.
ШЧАРБАКОЎ Л. П., н. ў 1918.
ШЧАРБАКОЎ Іван Акімавіч, н. ў 1922.
ШЧАРБАКОЎ Іван Пятровіч, н. ў 1918.
ШЧАРБАКОЎ Мікалай Мікітавіч, н. ў 1926.
ШЧАРБАКОЎ Піліп Спірыдонавіч, н. ў 1900.
ШЧАРБАКОЎ Сямён Арцёмавіч, н. ў 1920, загінуў у 1944.
ШЧАРБАКОЎ Сямён Якімавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у лістападзе 1943.
ШЧАРБАКОЎ Фрол Іванавіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.
ШЧАРБАКОЎ Цярэнцій Акімавіч, н. ў 1922.
ШЫНКЕВІЧ Іван Міхайлавіч, н. ў 1912, памёр у фашысцкім палоне 2.11.1942.
ШЫШОВА Клаўдзія Еўдакімаўна, н. ў 1914.
ШЫШОЎ Аляксей Піліпавіч, н. ў 1899, прапаў без вестак у 1943.
ШЫШОЎ Аляксей Сямёнавіч, н. ў 1918.
ШЫШОЎ Мацвей Піліпавіч, н. ў 1890.
ШЫШОЎ Пётр Піліпавіч, н. ў 1898.
ШЫШОЎ С. А., н. ў 1918.
ЯРМОЛЕНКА Уладзімір Андрэевіч, н. ў 1913.
ЯРМОЛІН Іван Рыгоравіч, н. ў 1914, памёр ад ран 29.5.1943.

ПАСЕЛАК ТУРСКАВЫ

БЫЧЫНСКІ Ціхан Дзмітрыевіч, н. ў 1910, загінуў 24.7.1944.
ГОЛУБЕЎ Г. К.
ЗАЙКОЎ Н. Т., н. ў 1919, загінуў.
ЗАРАНКІН Е. У.
КАПАЦІЛАЎ П. С.
КОРСУН Ф. А., н. ў 1905.
ЛАЗАВЕНКА Д. Л.
ЛАЗАВЕНКА Ю. Н.
НАРЫШКІН Н. Н., н. ў 1911.
НІЧЫПАРЭНКА Д. Т., н. ў 1904.
НЯФЕДАЎ І. С., н. ў 1905.
ПАНКРАШКІН Н. І., н. ў 1911.
ПІНЧУК Л. М.
РАЕЎСКІ Дамітрый Іванавіч, рад., загінуў у 1944.
САМУСЕЎ І. Г., н. ў 1912.
СЕЛІВАНАЎ Л. П.
СМІРНОЎ В. І.
СТАХУРСКІ П.
СЯРГЕЕЎ Л. Л., н. ў 1902.
ТАРАСЕВІЧ Уладзімір Мікалаевіч, рад., памёр ад ран у 1945.
ТАРАСЕНКА І. М., н. ў 1908.
УЛЬЯНАЎ А. Ф.
ХАЛЕЦКІ Е. С., н. ў 1905.
ЦЕПЛЯКОЎ Д. І., н. ў 1909.
ШАПЯНЮК В. В., н. ў 1902.
ШАШКОЎ І. А., н. ў 1908.
ШЧАРБАКОЎ І. А., н. ў 1907.
ШЧАРБАКОЎ, н. ў 1908.
ШЧАРБАКОЎ, н. ў 1910.
ШЧАРБАКОЎ, н. ў 1916.

ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БУДА

АНДРЭЕЎ Віктар Цімафеевіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.
АНДРЭЕЎ Іван Фядосавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
АНДРЭЕЎ Сцяпан Мікалаевіч, н. ў 1920.
АНДРЭЕЎ Трыфан Рыгоравіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.
АНДРЭЕЎ Уладзімір Піліпавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.
АНДРЭЕЎ Уладзімір Савельевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
АНУФРЫЕЎ Антон Якаўлевіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у маі 1944.
ГАНЦОЎСКІ Сідар Мікітавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.
ГАНЧАРОЎ Аляксандр Пракопавіч, н. ў 1921.
ГАНЧАРОЎ Фёдар Пракопавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.
ЗАІКАЎ Андрэй Паўлавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.
КАВАЛЕНКА Міхаіл Васілевіч, н. ў 1912.
КАВАЛЕНКА Фёдар Фадзеевіч, н. ў 1899.
КАВАЛЁЎ Арсен Апанасавіч, н. ў 1925.
КРАЎЦОЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1922.
КРАЎЦОЎ Рыгор Фёдаравіч, н. ў 1899.
КРУПНЕЎ Павел Парфенавіч, н. ў 1914.
ЛЯХАЎ Емяльян Савельевіч, н. ў 1899, прапаў без вестак.
ПАНКОЎ Віктар Іванавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.
ПАНКОЎ Мікалай Сямёнавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

ПАНКОЎ Мікіта Барысавіч, н. ў 1902, прапаў без вестак.

ПАНКОЎ Уладзімір Сямёнавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

ПАНКОЎ Цімафей Мікалаевіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

ПРАХАРЭНКА Васіль Ігнатавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

ПРАХАРЭНКА Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

ТАНЕВІЧ Сямён Сямёнавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

ТАРАСЕНКА Якаў Рыгоравіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

СВІРЫДАЎ Іван Мікалаевіч, н. ў 1918, памёр ад ран 6.5.1945.

ЧОПЧЫЦ Уладзімір Дзмітрыевіч, н. ў 1925.

ЧУМАКОЎ Фёдар Герасімавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ВЕСКА ВЕТАЧКА

АНЦІПАЎ Дзмітрый Купрыянавіч, н. ў 1928.

АНЦІПАЎ Сяргей Купрыянавіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.

АНЦІПАЎ Усцін Купрыянавіч, н. ў 1916.

АНЦІПАЎ Якаў Логвінавіч, н. ў 1900, загінуў 20.6.1944.

ЖУКАЎ Іван Мікітавіч, н. ў 1919.

ЖУКАЎ Севасцьян Сяргеевіч, н. ў 1905.

ЗАХАРОШКА Іван Яўсеевіч, н. ў 1924.

КАЖАМЯКІН Аляксей Сцяпанавіч, н. ў 1925.

КАЖАМЯКІН Дзмітрый Усцінавіч, н. ў 1900.

КАЖАМЯКІН Міхаіл Дзмітрыевіч, н. ў 1923.

КАЖАМЯКІН Уладзімір Сямёнавіч, н. ў 1928.

КАНАПЛЁЎ Аляксей Міхайлавіч, н. ў 1923.

КАНАПЛЁЎ Пётр Міхайлавіч, н. ў 1919.

КОРШЫКАЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1910.

КОРШЫКАЎ Сяргей Харытонавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

КОРШЫКАЎ Уладзімір Пракопавіч, н. ў 1922.

КУНДАЛЕЎ Даям'ян Цітавіч, н. ў 1900.

ЛАШКЕВІЧ Міхаіл Мікалаевіч, н. ў 1924, загінуў 22.3.1945.

МАЛАХАЎ Іван Раманавіч, н. ў 1918.

МАЛАХАЎ Кузьма Герасімавіч, н. ў 1921.

МАЛАХАЎ Мікалай Раманавіч, н. ў 1925.

МЕЛЬНІКАЎ Барыс Ягоравіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Іван Ягоравіч, н. ў 1922, загінуў 17.8.1944.

МЕЛЬНІКАЎ Цімафей Ягоравіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1941.

МЯДЗВЕДСКІ Барыс Клімавіч, н. ў 1912.

МЫЧКІН Ягор Іванавіч, н. ў 1900.

ПІМЕНАЎ Адам Апанасавіч, н. ў 1924.

ПРЫХОДЗЬКА Андрэй Яўменавіч, н. ў 1919.

ПРЫХОДЗЬКА Павел Даянісавіч, н. ў 1902.

РУДЗЯНКОЎ Андрэй Арцёмавіч, н. ў 1915.

РУДЗЯНКОЎ Васіль Цімафеевіч, н. ў 1921.

РУДЗЯНКОЎ Міхаіл Макеевіч, н. ў 1914.

РУДЗЯНКОЎ Павел Кузьміч, н. ў 1923.

РУДЗЯНКОЎ Яфім Антонавіч, н. ў 1911.

СЯМЁНАЎ Пётр Герасімавіч, н. ў 1901.

ТАРАСАЎ Іван Ісакавіч, н. ў 1910.

ТАРАСАЎ Кузьма Гаўрылавіч, н. ў 1917.

ТАРАСАЎ Ягор Ісакавіч, н. ў 1919.

ФЯДОСАЎ Іван Захаравіч, н. ў 1903.

ФЯДОСАЎ Пётр Лявонавіч, н. ў 1911.

ЦІМОХАЎ Ягор Цімафеевіч, н. ў 1919.

ЦІМОХАЎ Якаў, н. ў 1904.

ВЕСКА ВІШАНЬКІ

АМЕЛЬЧАНКА Антон Дарафеевіч, н. ў 1904.

АМЕЛЬЧАНКА Іосіф Ананьевіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

АМЕЛЬЧАНКА Кірыла Дарафеевіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

АМЕЛЬЧАНКА Мікалай Яўсеевіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

АМЕЛЬЧАНКА Раман Нічыпаравіч, загінуў у 1944.

АМЕЛЬЧАНКА Фёдар Якаўлевіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

АНДРЭЕВА Кацярына Антонаўна, н. ў 1924.

АНДРЭЕЎ Антон Міхайлавіч, н. ў 1911.

АНДРЭЕЎ Барыс Ціханавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

АНДРЭЕЎ Гаўрыла Ціханавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

АНДРЭЕЎ Уладзімір Ермалаевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

АНДРЭЕЎ Ціт Пятровіч, н. ў 1910.

АНДРЭЕЎ Фёдар Антонавіч, н. ў 1911, загінуў у 1942.

АНДРЭЕЎ Ягор Ціханавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

АНУФРЫЕЎ Апанас Пятровіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

ВАЙЦЯНКОЎ Валянцін Фядосавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

ВАЙЦЯНКОЎ Лявон Осіпавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

ВАЙЦЯНКОЎ Уладзімір Фядосавіч, н. ў 1920, лейт., прапаў без вестак.

ІВАНОЎ Фёдар Андрэевіч, н. ў 1911.

КАРПАЎ Уладзімір Конанавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

КУПЧАНКА Аляксандр Ананьевіч, н. ў 1921.

КУПЧАНКА Анатоль Ананьевіч, н. ў 1923.

КУПЧАНКА Ігнат Іларыёнавіч, н. ў 1905.

ПРАХАРЭНКА Сцяпан Іванавіч, н. ў 1906.

ПУСЯНКОЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ТАРАСЕНКА Аўрам Іванавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ТАРАСЕНКА Васіль Лазаравіч, н. ў 1921.

ТАРАСЕНКА Мікалай Апанасавіч, н. ў 1921, загінуў у 1945.

ТРАШКОЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1919.

ФРАЛОЎ Анатоль Цімафеевіч, н. ў 1922.

ФРАЛОЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1918, радавы, прапаў без вестак.

ФРАЛОЎ Карней Цімафеевіч, прапаў без вестак.

ФРАЛОЎ Стась Цімафеевіч, н. ў 1926, загінуў ва Усходняй Прусіі, пахаваны ў г. Калінінград.

ВЕСКА ВЫСОКАЕ

АЛФЕРАЎ Іван Герасімавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

АНАНЬЕЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1926, загінуў у 1945.

АНАНЬЕЎ Міхаіл Антонавіч, н. ў 1914, загінуў у 1945.

БАЛАШОЎ Антон Раманавіч, н. ў 1910, загінуў у 1942.

БАЛАШОЎ Віктар Піменавіч, н. ў 1923.

БАЛАШОЎ Іван Раманавіч, н. ў 1903, загінуў у 1944.

БАЛАШОЎ Іван Фаміч, н. ў 1907, прапаў без вестак.

БАЛАШОЎ Павел Раманавіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.

БАЛАШОЎ Уладзімір Фёдаравіч, н. ў 1921.

БАРАНОЎСКІ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.

БАРАНОЎСКІ Аляксандр Якаўлевіч, н. ў 1921.

БАРАНОЎСКІ Іван Якаўлевіч, н. ў 1923.

БІРУКОЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.

БІРУКОЎ Аляксандр Раманавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

БІРУКОЎ Фёдар Лявонавіч, загінуў 16.6. 1942.

БОНДАРАЎ Уладзімір Эмануілавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

БОНДАРАЎ Харытон Мікалаевіч, н. ў 1925.

БУРАНКОЎ Фёдар Цімафеевіч, н. ў 1911.

БЫЧКОЎ Васіль Раманавіч, н. ў 1922.

БЫЧКОЎ Ілья Гардзеевіч, н. ў 1922, загінуў у 1945.

БЯЛОЎСКІ Аркадзь Вікенцьевіч, н. ў 1907, прапаў без вестак.

БЯРКОВІЧ Леанід Якаўлевіч, н. ў 1916, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАРБАЧОЎ Іван Раманавіч, н. ў 1914.

ГАЎРУЧЭНКА Аляксей Міронавіч, н. ў 1906.

ДАНІЛАЎ Ціт Нічыпаравіч, н. ў 1912.

ДЗЕМІДЗЕНКА Іван Андрэевіч, н. ў 1914.

ДЗМІТРЫЕЎ Андрэй Яфімавіч, н. ў 1914.

ДЗМІТРЫЕЎ Іван Аляксеевіч, н. ў 1921.

ДЗМІТРЫЕЎ Міхаіл Харытонавіч, н. ў 1911.

ДЗМІТРЫЕЎ Нічыпар Фёдаравіч, загінуў 24.12.1943.

ДЗМІТРЫЕЎ Пётр Кузьміч, загінуў у 1944.

ДЗМІТРЫЕЎ Піліп Канстанцінавіч.

ДЗМІТРЫЕЎ Уладзімір Харытонавіч, н. ў 1908.

КАВАЛЕНКА Захар Фадзеевіч, н. ў 1909.

КАВАЛЁЎ Кузьма Нічыпаравіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

КАВАЛЁЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

КАВАЛЁЎ Уладзімір Фёдаравіч, прапаў без вестак.

КАВАЛЁЎ Юрый Антонавіч, н. ў 1920.

КАНЬКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1911.

КІРЫЛІН Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1922.

КІРЫЛІН Анатоль Яфімавіч, н. ў 1925.

КІРЫЛІН Аляксей Фёдаравіч, н. ў 1918.

КІРЫЛІН Міхаіл Васілевіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.

КІРЫЛІН Міхаіл Яўменавіч, н. ў 1916.

КІРЫЛІН Пётр Аляксеевіч, н. ў 1923.

КІРЫЛІН Рыгор Ільіч, н. ў 1908, загінуў 2.9.1943.

КІРЫЛІН Серафім Яўменавіч, н. ў 1924.

КРАЎЦОЎ Аляксей Дамітрыевіч, н. ў 1922, загінуў у 1945.

КРАЎЦОЎ Антон Савельевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

КРАЎЦОЎ Павел Савельевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

КРАЎЦОЎ Пракоп Малахавіч, н. ў 1898, прапаў без вестак.

ЛЮБЯНКОЎ Сіланцій Арцёмавіч, н. ў 1906.

ЛЮБЯНКОЎ Фёдар Сяргеевіч, н. ў 1916.

МАЛІНОЎСКІ Лявон Якаўлевіч, н. ў 1898, загінуў у 1944.

МАКАРАЎ Яўген Валянцінавіч, н. ў 1914, загінуў у 1945.

МЕЛЬНІКАЎ Рыгор Васілевіч, н. ў 1918.

НІКІЦІН Анатоль Пятровіч, н. ў 1916, загінуў у 1941.

НІКІЦІН Андрэй Маркавіч, н. ў 1913.

НІКІЦІН Анісім Яўціхавіч, н. ў 1922.

НІКІЦІН Дзмітрый Антонавіч, н. ў 1908.

НІКІЦІН Мікалай Іванавіч, загінуў 9.4. 1944.

НІКІЦІН Яфім Яўціхавіч, н. ў 1924.

НОВІКАЎ Іван Пракопавіч, н. ў 1910, загінуў у 1941.

НОВІКАЎ Лаўрэнцій Пракопавіч, н. ў 1913, загінуў у 1944.

НОВІКАЎ Лявон Пракопавіч, н. ў 1917, загінуў у 1944.

ПЛАДУНОЎ Васіль Сцяпанавіч, н. ў 1921.

ПЛАДУНОЎ Яфім Рыгоравіч, прапаў без вестак у 1941.

САДОЎНІКАЎ Антон Сцяпанавіч, н. ў 1912.

САДОЎНІКАЎ Рыгор, н. ў 1918.

САМУСЕЎ Андрэй Рыгоравіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.

САМУСЕЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

САМУСЕЎ Ілья Рыгоравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

САМУСЕЎ Сяргей Рыгоравіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

САМУСЕЎ Якаў Цярэнцьевіч, н. ў 1921.

СЛУГАРОЎ Валянцін Сцяпанавіч, н. ў 1920.

СТАРНАКОЎ Сафон Аркадзевіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

СЯРГЕЕЎ Андрэй Іосіфавіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.

СЯРГЕЕЎ Віктар Трафімавіч, н. ў 1923, загінуў 1.9.1943.

СЯРГЕЕЎ Іван Максімавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

СЯРГЕЕЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.

СЯРГЕЕЎ Рыгор Максімавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

СЯРГЕЕЎ Рыгор, н. ў 1921.

СЯРГЕЕЎ Уладзімір Сяргеевіч, н. ў 1923.
СЯРГЕЕЎ Філімон Андрэевіч, н. ў 1920.
СЯРГЕЕЎ Ягор Сяргеевіч, н. ў 1914.
ХОХАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.
ХОХАЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.
ХОХАЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1913.
ШАКОЛІН Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1923.
ШАКОЛІН Аляксей Фёдаравіч, н. ў 1922.
ШАКОЛІН Дзмітрый Аўрамавіч, н. ў 1916.
ШАКОЛІН Іван Цімафеевіч, н. ў 1908.
ШАКОЛІН Канстанцін Антонавіч, н. ў 1912.
ШАКОЛІН Уладзімір Гаўрылавіч, н. ў 1920.
ШАКОЛІН Якім Антонавіч, н. ў 1910.
ШАЛАЎ Васіль Ільіч, н. ў 1921.
ШАЛАЎ Іван Савасцеевіч, н. ў 1908.
ШАЛАЎ Сямён Ільіч, н. ў 1919.
ЯКІМАЎ Іван Пятровіч, прапаў без вестак.

ВЕСКА ВЯЛІКІЯ СТРАЛКІ

АЎЧЫННІКАЎ Апанас Яўменавіч, прапаў без вестак у 1942.
АЎЧЫННІКАЎ Харытон Яўменавіч, загінуў у 1944.
БАРЫСЕНКА Павел Сямёнавіч, н. ў 1895.
БАРЫСЕНКА Пётр Сямёнавіч, н. ў 1908.
БОГУШ Мікалай Платонавіч, н. ў 1917.
БОЛДЫРАЎ Яфім Майсеевіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1944.
ВЯРЖБІЦКІ Вячаслаў Сяргеевіч, н. ў 1919.
ВЯРЖБІЦКІ Герасім Сяргеевіч, н. ў 1913.
ВЯРЖБІЦКІ Іван Цімафеевіч, н. ў 1909.

Помнік воінам-землякам у вёсцы Вялікія Стралкі.

ГАВЯДКА Рыгор Якаўлевіч, н. ў 1911.
ГОЛУБЕЎ Васіль Іванавіч, загінуў 2.8.1943 каля в. Пустанка Ленінградскай вобл.
ГОЛУБЕЎ Віктар Ісакавіч, загінуў у 1944.
ГОЛУБЕЎ Іван Ісакавіч, н. ў 1912.
ГОЛУБЕЎ Піліп Маркавіч, загінуў 11.11.1943 каля в. Ст. Сяло Веткаўскага р-на Гомельскай вобл.
ДАЛГАКОЎ Аляксандр Аляксеевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1941.
ДАНІЛАЎ Іван Давыдавіч, загінуў 3.12.1944 каля в. Залужжа Луганскай вобл.
ДРАБЫШЭЎСКІ Браніслаў Іванавіч, загінуў 16.10.1944.
ДРАБЫШЭЎСКІ Віктар Карлавіч, н. ў 1921.
ЖУКАЎ Васіль Пятровіч, н. ў 1910.
КІРЫЛЕНКА Іван Цімафеевіч, н. ў 1915.
КІРЫЛЕНКА Уладзімір Цімафеевіч, н. ў 1911.
КІРЫЛЕНКА Фёдар Андрэевіч, н. ў 1908.
КІРЫЛЕНКА Якаў Адамавіч, н. ў 1905.
КЛЮЧНІКАЎ Іван Сяргеевіч, н. ў 1906.
КЛЮЧНІКАЎ Яфім Сяргеевіч, н. ў 1902.
КРЫЖЭЎСКІ Уладзімір Гаўрылавіч, н. ў 1923.
МАКСІМАЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1909.
МАКСІМАЎ Леанід Якаўлевіч, н. ў 1911.
МАРЧАНКА Савелій Яўстратавіч, загінуў 19.4.1945.
МЕЛЬНІКАЎ Аляксей Дзмітрыевіч, н. ў 1903, загінуў у 1944.
МЕЛЬНІКАЎ Ілья Антонавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1912.
НАЛІВАЙКА Сцяпан Цярэнцьевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1942.
НАЛІВАЙКА Якаў Цярэнцьевіч, н. ў 1894.
ПЛАДУНОЎ Андрэй Трафімавіч, н. ў 1910.
ПЛАДУНОЎ Арсен Трафімавіч, н. ў 1900.
ПЛАДУНОЎ Ігнат Ягоравіч, н. ў 1919.
ПЛАДУНОЎ Мікалай Піліпавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1941.
ПЛАДУНОЎ Нічыпар Ягоравіч, н. ў 1916.
ПЛАДУНОЎ Пётр Ягоравіч, н. ў 1923.
ПЛАДУНОЎ Сяргей Міхайлавіч, н. ў 1912.
ПЛАДУНОЎ Церах Трафімавіч, н. ў 1901.
ПЛАДУНОЎ Цярэнцій Трафімавіч, н. ў 1898, прапаў без вестак у 1944.
ПЛАДУНОЎ Ягор Міхайлавіч, н. ў 1917.
ПЛАДУНОЎ Ягор Ягоравіч, н. ў 1900, прапаў без вестак.
ПЛАДУНОЎ Яфім Ягоравіч, н. ў 1911.
РОМАН Раман Ерафеевіч, н. ў 1901.
РУДЗЯНКОЎ Васіль Лявонавіч, н. ў 1925.
РУДЗЯНКОЎ Нічыпар Сямёнавіч, н. ў 1912.
РЫБАКОЎ Тарас Парфенавіч, н. ў 1913.
САГУНОЎ Свірыд Ягоравіч, н. ў 1907.
САПРЫКА Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1912.
САПРЫКА Іван Іванавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.
САПРЫКА Ілья Лук'янавіч, н. ў 1912.
САПРЫКА Мікалай Ягоравіч, н. ў 1920.
САПРЫКА Міхаіл Ягоравіч, н. ў 1922.
СВІРЫДАЎ Мікалай Захаравіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.
СВІРЫДАЎ Павел Савельевіч, н. ў 1907.

СІЛЬКЕВІЧ Іван Ігнатавіч, н. ў 1902.
СЛЮНЬКОЎ Дзям'ян Макаравіч, н. ў 1901.
СНЕГІРОЎ Аляксандр Максімавіч, н. ў 1921.
СНЕГІРОЎ Дзяніс Іванавіч, н. ў 1903.
СНЕГІРОЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1912.
СНЕГІРОЎ Павел Пятровіч, н. ў 1908.
ЦІМАШЭНКА Даніла Іванавіч, н. ў 1910.
ЧАРНЯЎСКІ Ігнат Іосіфавіч, н. ў 1895.
ЧАРНЯЎСКІ Сямён Ігнатавіч, н. ў 1923.
ЯЗЭПАЎ Міхаіл Харытонавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1941.
ЯКУШАЎ Андрэй Іонавіч, н. ў 1911.

В. І. Голубеў.

М. М. Снегіроў.

ВЕСКА ГАРАДЗЕЦ

АНДРЭЕЎ Апанас Панкратавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у маі 1945.
АНДРЭЕЎ Пракоп Панкратавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у маі 1944.
АНДРЭЕЎ Сямён Панкратавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1941.
АНДРЭЕЎ Фёдар Лявонцьевіч, н. ў 1922, загінуў 13.11.1941.
АРАХОЎСКІ Міхаіл Якаўлевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
АРАХОЎСКІ Рыгор Кузьміч, н. ў 1903, прапаў без вестак.
АРАХОЎСКІ Якаў Мікітавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.
АФАНАСЕНКА Уладзімір Мікалаевіч, н. ў 1923, загінуў 15.1.1943.
БАЖАНКОЎ Іван Пракопавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.
БАЖАНКОЎ Павел Яфімавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.
БАНДАРЭНКА Віктар Савельевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
БАНДАРЭНКА Іван Фёдаравіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.
БАРЫСЕНКА Васіль Андрэевіч, н. ў 1923, загінуў 12.11.1943.
БАРЫСЕНКА Віктар Сцяпанавіч, н. ў 1927, прапаў без вестак.
БАРЫСЕНКА Іван Мікітавіч, н. 14.5.1914, радавы, загінуў 15.4.1944 у Быхаўскім р-не Магілёўскай вобл.
БАРЫСЕНКА Ігнат Сцяпанавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.
БАРЫСЕНКА Павел Мікалаевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
БАТРАКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.
БАТРАКОЎ Макар Пятровіч, н. ў 1904, загінуў 16.5.1944.
БУКЛЕЙ Юрый Пятровіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.
ВОСТРЫКАЎ Іван Мінавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1944.
ГАВЯДКАЎ Васіль Максімавіч, н. ў 1924, загінуў 6.4.1944.
ГАВЯДКАЎ Ерамей Якаўлевіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.
ГАВЯДКАЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.
ГАВЯДКАЎ Ягор Васілевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.
ГАВЯДКАЎ Ягор Якаўлевіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.
ГАНЦОЎСКІ Аляксей Мікітавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.
ГАНЦОЎСКІ Даніла Мінавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.
ГАНЦОЎСКІ Максім Мінавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.
ГАНЦОЎСКІ Нічыпар Данілавіч, н. ў 1924.
ГАНЧАРОЎ Акім Міронавіч, н. ў 1913, загінуў у маі 1944.
ГАНЧАРОЎ Аляксей Аўсеевіч, н. ў 1917, загінуў 24.4.1944 каля в. Асавец Уздзенскага р-на Мінскай вобл.
ГАНЧАРОЎ Віктар Цімафеевіч, н. ў 1924, загінуў 16.9.1944.
ГАНЧАРОЎ Даніла Міронавіч, н. ў 1902, загінуў 5.12.1944.
ГАНЧАРОЎ Іван Аляксеевіч, загінуў 11.7.1944.
ГАНЧАРОЎ Іван Аўцеевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.
ГАНЧАРОЎ Мікалай Цімафеевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
ГАНЧАРОЎ Мікалай Яфімавіч, н. ў 1922, памёр ад ран 1.1.1943 у Германіі.
ГАНЧАРОЎ Нічыпар Данілавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.
ГАНЧАРОЎ Раман Міронавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.
ГАНЧАРОЎ Сяргей Міронавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.
ГАНЧАРОЎ Цімафей Данілавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.
ГРЫШКОЎ Мікалай Сцяпанавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.
ГУРСКІ Мікалай Іванавіч, загінуў 24.11.1943.
ДАВЫДАЎ Віктар Іванавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.
ДАНІЛАЎ Сямён Васілевіч, н. ў 1907, прапаў без вестак.
ЗАІКАЎ Іван Іосіфавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.
ЗАІКАЎ Павел Агеевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.
ЗАІКАЎ Цырэнцій Аляксеевіч, н. ў 1906, памёр ад ран 22.7.1944 у г. Навагрудку Гродзенскай вобл.
ЗАЙЦАЎ Савелій Фёдаравіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

ЗАЙЦАЎ Фёдар Аляксеевіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

ІГНАЦЕНКА Павел Кузьміч, н. ў 1917, загінуў 15.1.1945 каля в. Дзабанца ў Польшчы.

ІСАКАЎ Васіль Савельевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

ІСАКАЎ Васіль Савельевіч, н. ў 1906, загінуў 5.6.1942.

ІСАКАЎ Іван Савельевіч, н. ў 1906, загінуў 5.6.1942.

КАВАЛЁЎ Васіль Макаравіч, н. ў 1911, загінуў 20.3.1944.

КАВАЛЁЎ Макар Емяльянавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

КАВАЛЁЎ Фёдар Фаміч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

КАВАЛЁЎ Якаў Паўлавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

КАЛЕЁЎ Іван Барысавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

КАЛЕЁЎ Прохар Сямёнавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

КАЛЕЁЎ Сідар Фаміч, н. ў 1901, прапаў без вестак у маі 1944.

КАЛЕЁЎ Фёдар Фаміч, н. ў 1912.

КАНДРАТАЎ Даніла Яфімавіч, н. ў 1902, прапаў без вестак.

КАНДРАТАЎ Сяргей Дзямідавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

КАНДРАШОЎ Яўген Мікалаевіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

КАРНЕЕЎ Павел Піліпавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у маі 1941.

КАРНУШЭНКА Аляксандр Апанасавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

КАРНУШЭНКА Андрэй Сяргеевіч, н. ў 1916, загінуў 26.1.1943 у Польшчы.

КАРНУШЭНКА Андрэй Сяргеевіч, н. ў 1927, прапаў без вестак.

КАРНУШЭНКА Антон Кузьміч, н. ў 1913, загінуў 15.11.1943.

КАРНУШЭНКА Васіль Карпавіч, н. ў 1911, памёр ад ран 2.3.1945.

КАРНУШЭНКА Іван Яфрэмавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1943.

КАРНУШЭНКА Мікалай Макаравіч, н. ў 1923, загінуў 8.3.1944.

КАРНУШЭНКА Павел Макаравіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

КАРНУШЭНКА Павел Яфрэмавіч, н. ў 1924, загінуў 25.2.1944.

КАРНУШЭНКА Сямён Карпавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак у 1944.

КАРПАЎ Сяргей Васілевіч, н. ў 1916, загінуў 31.8.1942.

КІСЯЛЁЎ Гаўрыла Яфрэмавіч, загінуў 1.3.1944 на р. Друць.

КІПЦІКАЎ Андрэй Аляксеевіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

КІПЦІКАЎ Барыс Арцёмавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1942.

КІПЦІКАЎ Іван Арцёмавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1942.

КІПЦІКАЎ Павел Мацвеевіч, н. ў 1899, прапаў без вестак.

КОЗІЧ Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

КОЗІЧ Іван Сямёнавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1941.

КОНЧЫЦ Антон Андрэевіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

КОНЧЫЦ Іван Васілевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

КОНЧЫЦ Сяргей Іванавіч, н. ў 1903, загінуў у 1943.

КОНЧЫЦ Уладзімір Сцяпанавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1941.

КОРДЗІКАЎ Ананас Макаравіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

КОРДЗІКАЎ Дамітрый Макаравіч, н. ў 1900, прапаў без вестак.

КОРДЗІКАЎ Сцяпан Нічыпаравіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

КОРДЗІКАЎ Фёдар Макаравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

КОРДЗІКАЎ Якаў Макаравіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1943.

КОЎЗАН Андрэй Гаўрылавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

КОЎЗАН Дамітрый Кліменцьевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1941.

КРУПНЁЎ Дамітрый Пятровіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1944.

КРУПНЁЎ Мікалай Ільіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у 1941.

КРУПНЁЎ Мікіта Пятровіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

КРУПНЁЎ Павел Пятровіч, н. ў 1926, прапаў без вестак у 1944.

КУРАКА Рыгор Сяргеевіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

КУШНЯРОЎ Віктар Пятровіч, н. ў 1923, загінуў 20.10.1944 у Германіі.

КУШНЯРОЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

КУШНЯРОЎ Іван Фаміч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ЛАБЗЯНЁЎ Іван Іванавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

ЛАПЫТКАЎ Ягор Лявонцьевіч, загінуў 30.3.1944.

ЛЕСУНКОЎ Аляксей Апанасавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

ЛЕСУНКОЎ Міхаіл Іосіфавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

ЛЕСУНКОЎ Фёдар Апанасавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у 1945.

ЛУКАЎЦОЎ Васіль Максімавіч, н. ў 1923, загінуў 6.4.1945.

ЛУКАЎЦОЎ Іван Максімавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

ЛУКАЎЦОЎ Сцяпан Цітавіч, н. ў 1905, загінуў 15.9.1944 у Польшчы.

ЛЯХАЎ Андрэй Архіпавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак у 1941.

ЛЯХАЎ Андрэй Гаўрылавіч, н. ў 1901, загінуў 22.2.1945.

ЛЯХАЎАнуфрый Іванавіч, н. ў 1910, загінуў 8.2.1945.

ЛЯХАЎ Іван Архіпавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

ЛЯХАЎ Іван Емяльянавіч, загінуў 25.12.1943.

ЛЯХАЎ Карп Мінавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ЛЯХАЎ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

ЛЯХАЎ Серафім Іванавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у 1941.

ЛЯХАЎ Ульян Карпавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ЛЯХАЎ Філімон Мінавіч, загінуў 1.3.1944.

МАЙСЕЙКАЎ Аляксандр Пятровіч, н. ў 1919.

МАЙСЕЙКАЎ Аляксей Фёдаравіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

МАЙСЕЙКАЎ Андрэй Ерафеевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1941.

МАЙСЕЙКАЎ Віктар Паўлавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

МАЙСЕЙКАЎ Іван Канстанцінавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1942.

МАЙСЕЙКАЎ Мікалай Астапавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

МАЙСЕЙКАЎ Мікалай Пракопавіч, н. ў 1926, загінуў 29.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

МАЙСЕЙКАЎ Мікалай Ціханавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

МАЙСЕЙКАЎ Міхаіл Пятровіч, н. ў 1923.

МАЙСЕЙКАЎ Павел Яўстратавіч, н. ў 1902, загінуў 21.2.1944.

МАЙСЕЙКАЎ Пракоп Майсеевіч, н. ў 1902, загінуў 23.1.1944.

МАЙСЕЙКАЎ Тарас Канстанцінавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

МАЙСЕЙКАЎ Трыфан Ерафеевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

МАЛАХАЎ Іван Архіпавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

МАЛАХАЎ Міна Іванавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак у 1943.

МАЛЬКОЎ Іван Ільіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

МАЛЬКОЎ Рыгор Ільіч, н. ў 1904, загінуў 27.3.1944.

МАНДРУСАЎ Віктар Іванавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

МАНДРУСАЎ Іван Данілавіч, н. ў 1902, прапаў без вестак.

МАНДРУСАЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1927, памёр ад ран 11.4.1946.

МАНДРУСАЎ Павел Сазонавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1943.

МАНДРУСАЎ Павел Фёдаравіч, н. ў 1895, прапаў без вестак.

МАНДРУСАЎ Сяргей Фёдаравіч, н. ў 1926, прапаў без вестак.

МАНДРУСАЎ Уладзімір Паўлавіч, н. ў 1923, загінуў 25.2.1944.

МАРЧАНКА Аляксандр Яўстратавіч, загінуў 19.4.1945 у Германіі.

МАР'ЯНІН Ціхан Ягоравіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

МАР'ЯНІН Яфім Ягоравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

МАЦЮШКОЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

МАЦЮШКОЎ Андрэй Ерафеевіч, загінуў 1.3.1944.

МАЦЮШКОЎ Макар Іванавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

НАРЫШКІН Васіль Ціханавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

НАРЫШКІН Емяльян Майсеевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1944.

НАРЫШКІН Цярэнцій Майсеевіч, н. ў 1907.

НІКІЦІН Іван Раманавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

НІКІЦІН Іван Фаміч, н. ў 1921, прапаў без вестак у 1941.

ПАЎЛЮКОЎ Іван Барысавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

ПАЎЛЮКОЎ Міхаіл Паўлавіч, прапаў без вестак.

ПАЎЛЮКОЎ Раман Барысавіч, н. ў 1902, загінуў 4.4.1944.

ПАЎЛЮКОЎ Уладзімір Паўлавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

ПЕРЦАЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

ПЕРЦАЎ Дзям'ян Паўлавіч, н. ў 1926, прапаў без вестак.

ПІВАВАРАЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1900, прапаў без вестак.

ПІВАВАРАЎ Яўстрат Іванавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ПІНЧУКОЎ Аксён Іванавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак.

ПІНЧУКОЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1904, прапаў без вестак у 1943.

ПІНЧУКОЎ Дзмітрый Малахавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

ПІНЧУКОЎ Іван Яўстратавіч, н. ў 1902, прапаў без вестак.

ПІНЧУКОЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1906, загінуў 30.7.1944.

ПІНЧУКОЎ Мінай Іванавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

ПІНЧУКОЎ Рыгор Астапавіч, н. ў 1915, загінуў 20.12.1943.

ПІНЧУКОЎ Цімафей Яфімавіч, загінуў 21.2.1944.

РУДЗЯНКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

РУДЗЯНКОЎ Іван Іванавіч, н. ў 1923, загінуў 25.3.1945.

РУДЗЯНКОЎ Іван Яўменавіч, н. ў 1906, загінуў 1.3.1944.

РУДЗЯНКОЎ Малах Герасімавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Іван Дзям'янавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Іван Іларыёнавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Іван Кірылавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Іван Пятровіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Іван Трыфанавіч, н. ў 1921, загінуў 25.2.1944.

СЛЮНЬКОЎ Іван Цярэнцьевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Кірыла Аксёнавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Макар Емяльянавіч, н. ў 1907, загінуў 1.3.1944.

СЛЮНЬКОЎ Марцін Іларыёнавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Мікалай Ігнатавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у 1943.

СЛЮНЬКОЎ Мікалай Лявонцьевіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Павел Мікітавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

СЛЮНЬКОЎ Павел Ягоравіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

М. Р. Бульбачкін.

В. М. Язэпаў.

СМАЛЯНЧУК Васіль Іванавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

СМАЛЯНЧУК Емяльян Елісеевіч, н. ў 1902, прапаў без вестак.

СМАЛЯНЧУК Ілья Емяльянавіч, н. ў 1922, загінуў 27.4.1943.

СМАЛЯНЧУК Мікалай Паўлавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

СМАЛЯНЧУК Мікалай Сцяпанавіч, н. ў 1924, загінуў 20.4.1945 у Германіі.

СМАЛЯНЧУК Міхаіл Савельевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

СМАЛЯНЧУК Сцяпан Ігнатавіч, н. ў 1902, прапаў без вестак у 1943.

СМАЛЯНЧУК Ягор Паўлавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

СТАНІСЛАВАЎ Аляксандр Лаўрэнавіч, н. ў 1924, загінуў 1.10.1943.

ТАМАШОЎ Аляксей Лявонцьевіч, н. ў 1926, прапаў без вестак у 1945.

ТКАЧОЎ Іван Максімавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у маі 1944.

ТКАЧОЎ Максім Іванавіч, н. ў 1898, прапаў без вестак у маі 1944.

ТКАЧОЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у маі 1944.

ФЕДАРЦОЎ Аляксей Рыгоравіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

ФЕДАРЦОЎ Кузьма Цярэнцьевіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у 1942.

ФЯДОСАЎ Пётр Лявонавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1942.

ФРАЛОЎ Васіль Рыгоравіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

ФРАЛОЎ Іван Ягоравіч, н. ў 1914.

ХІЛЬКЕВІЧ Аляксандр Барысавіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

ЧАРНУХА Андрэй Захаравіч, н. ў 1909, загінуў 21.6.1943.

ЧУГУНКОЎ Мікалай Нічыпаравіч, н. ў 1923.

ЧУГУНКОЎ Мікалай Сцяпанавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак у 1941.

ЧУГУНКОЎ Міхаіл Мікітавіч, н. ў 1890, прапаў без вестак у маі 1944.

ЧУГУНКОЎ Савелій Рыгоравіч, н. ў 1891, прапаў без вестак у 1942.

ЮРКОЎ Іван Філімонавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

ЮРКОЎ Мартын Філімонавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ЮРКОЎ Уладзімір Філімонавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак у 1945.

ЯКІМАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

ЯКУШАЎ Ісак Авяр'янавіч, н. ў 1914.

ЯКУШАЎ Даніла Авяр'янавіч, н. ў 1897, прапаў без вестак у 1944.

ЯКУШАЎ Мірон Ігнатавіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у маі 1944.

ЯКУШАЎ Уладзімір Фёдаравіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1944.

ЯКУШАЎ Ціхан Адамавіч, н. ў 1904, загінуў 1.3.1944.

ЯЎСЕЕНКА Іван Карпавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

ЯЎСЕЕНКА Фёдар Карпавіч, н. ў 1900, прапаў без вестак.

ВЕСКА ЗАМОКРАЎЕ

БУЛЬБАЧКІН Мікалай Раманавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

ЗАМОРСКІ Мікіта Іванавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у маі 1944.

КАМІСАРАЎ Барыс Сямёнавіч, н. ў 1910.

КАМІСАРАЎ Васіль Цітавіч, н. ў 1926, загінуў 24.1.1944.

КОХАНАЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

КОХАНАЎ Аляксей Трафімавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

КОХАНАЎ Аўрам Давыдавіч, н. ў 1911, загінуў 22.2.1944.

КОХАНАЎ Васіль Макаравіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

КОХАНАЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.

КОХАНАЎ Мікалай Барысавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

КОХАНАЎ Мікалай Еўдакімавіч, н. ў 1913.

КОХАНАЎ Міхаіл Давыдавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у маі 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Аляксей Дзмітрыевіч, н. ў 1908.

МЕЛЬНІКАЎ Аўрам Ягоравіч, н. ў 1907, прапаў без вестак.

МЕЛЬНІКАЎ Фама Ягоравіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

НАЯШОНАК Віктар Іванавіч, н. ў 1925.

НАЯШОНАК Іван Іванавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

ПАЎЛЮКОЎ Кірыла Мікітавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

ПЕРЦАЎ Васіль Макаравіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

ПЕРЦАЎ Сямён Ягоравіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у маі 1944.

РАМАНАЎ Андрэй Ерафеевіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

РАМАНАЎ Васіль Емяльянавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

РАМАНАЎ Васіль Леанідавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак.

РАМАНАЎ Іван Емяльянавіч, н. ў 1925, памёр ад ран 25.2.1945.

РАМАНАЎ Кузьма Ільіч, н. ў 1905, загінуў у кастрычніку 1941.

РАМАНАЎ Міхаіл Емяльянавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

РАМАНАЎ Павел Сцяпанавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.
РАМАНАЎ Фёдар Ерафеевіч, н. ў 1905.
РАМАНАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у маі 1944.
ЧАРНАВУСАЎ Ягор Міхайлавіч, н. ў 1910.

ВЕСКА КАМЕНКА

БУЛАЎКІН Іван Васілевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у 1944.
БУЛАЎКІН Лявон Васілевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
ЗЫКАЎ Яфрэм Фёдаравіч, прапаў без вестак у 1945.
КАВАЛЁЎ Фёдар Васілевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.
КАМІСАРАЎ Барыс Сямёнавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.
КАМІСАРАЎ Іван Ціханавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1944.
КІРЫЕНКА Аляксандр Раманавіч, загінуў у 1944.
КІРЫЕНКА Архіп Мікітавіч, н. ў 1902, прапаў без вестак у маі 1944.
КІРЫЕНКА Савелій Астапавіч, н. ў 1923.
КРАЎЦОЎ Ягор Фёдаравіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у маі 1944.
КУЦАКОЎ Аляксей Мікалаевіч, н. ў 1919, загінуў 8.2.1944.
ЛЫСОЎ Цімафей Уладзіміравіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у красавіку 1944.
МІХАСЁЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1919.
МІХАСЁЎ Мікіта Фёдаравіч, н. ў 1899, прапаў без вестак у снежні 1944.
НАВАЖЭНЦАЎ Павел Арцёмавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у маі 1944.
НАВАЖЭНЦАЎ Якаў Мартынавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1944.
ПАМАЗЕНКА Рыгор Максімавіч, н. ў 1916, загінуў 14.10.1944.
СТАЛЯРОЎ Трыфан Паўлавіч, н. ў 1917.
ЦІМАШЭНКА Васіль Яфрэмавіч, н. ў 1902, прапаў без вестак у маі 1944.
ЦІМАШЭНКА Даніла Іванавіч, н. ў 1915.
ЦІМАШЭНКА Цімафей Савасцеевіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.
ШЫЛОВІЧ Рыгор Васілевіч, н. ў 1908, загінуў 8.2.1944.

ВЕСКА МАЛЫЯ СТРАЛКІ

АСТРАВЕЦ Васіль Пятровіч, н. ў 1926, прапаў без вестак.
АСТРАВЕЦ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1902, памёр ад ран 8.1.1944.
БАНДАРЭНКА Усцін Герасімавіч, н. ў 1920, загінуў у 1943.
БАХАНЦОЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.
БІЧАНКОЎ Мітрафан Васілевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1944.
БІЧАНКОЎ Уладзімір Ягоравіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1941.
БУРАНКОЎ Купрыян Восіпавіч, прапаў без вестак у 1942.
ВОЛІКАЎ Ерамей Сідаравіч, н. ў 1900, загінуў у маі 1944.
ВОЛІКАЎ Рыгор Якаўлевіч, н. ў 1925, загінуў 22.2.1944.
ВОСТРЫКАЎ Аляксандр Андрэевіч, н. ў 1903, прапаў без вестак у 1944.
ВОСТРЫКАЎ Фёдар Міхайлавіч, загінуў 25.6.1944.
ДЗЯТЛАЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у 1944.
ДЗЯТЛАЎ Пётр Майсеевіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.
ДЗЯТЛАЎ Савелій Міронавіч, н. ў 1898, загінуў у 1943.
ДЗЯТЛАЎ Сямён Мацвеевіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.
ДЗЯТЛАЎ Фёдар Мацвеевіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.
ЖОРДАЧКІН Цімафей Арцёмавіч, н. ў 1898, прапаў без вестак.
ЗАМОРСКІ Макей Васілевіч, н. ў 1912, загінуў у 1945 у Германіі.
КАЗЛОЎ Васіль Маркавіч, загінуў у 1943.
КАЗАКОЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак у 1941.
КАМІСАРАЎ Андрэй Піліпавіч, загінуў 4.3.1944.
КАМІСАРАЎ Цярэнцій Паўлавіч, загінуў у 1944.
КАМІСАРАЎ Яўтен Ягоравіч, н. ў 1924, загінуў 1.3.1944.
КАРАТКЕВІЧ Аляксандр Лявонцьевіч, загінуў у 1945.
КСЁНДЗІКАЎ Ігнат Сідаравіч, н. ў 1904, прапаў без вестак.
КСЁНДЗІКАЎ Раман Сідаравіч, н. ў 1901, прапаў без вестак.
КСЁНДЗІКАЎ Свірыд Іванавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1944.
КСЁНДЗІКАЎ Сцяпан Якаўлевіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у маі 1944.
ПУШЧАЕНКА Яфім Фаміч, н. ў 1902.
РЫБАКОЎ Апанас Данілавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.
СІЛЬКЕВІЧ Павел Аўцеевіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у 1943.
ТУЖЫКАЎ Купрыян Іосіфавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1941.
ЧУМАКОЎ Іван Касьянавіч, н. ў 1912, загінуў 29.6.1944.
ЧУМАКОЎ Пётр Мікітавіч, н. ў 1923, загінуў 24.4.1945.
ЯЗЭПАЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1941.

ДВАРЭЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА АННАЎКА

АРНАТОВІЧ Аляксандр Іосіфавіч, н. ў 1921, загінуў у 1944.
ГАЕЎ Уладзімір Сцяпанавіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.
ГУБАРАЎ Уладзімір Пятровіч, н. ў 1926, загінуў у 1945 ва Усходняй Прусіі.
ЗУБАРЧЫК Аркадзь Аркадзевіч, н. ў 1921, загінуў у 1945 ва Усходняй Прусіі.
ІСАЕЎ Пётр Ягоравіч, загінуў у 1945.
КУШЭРКІН Іван Пятровіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.
МАРОЗАЎ Павел Антонавіч, н. ў 1918, загінуў у 1944 пад г. Гомель.
РУДЗІН Віктар Станіслававіч, н. ў 1924, загінуў у 1941.

РУДЗІН Пётр Станіслававіч, н. ў 1912.
СЯНЬКО Канстанцін Сямёнавіч.
СКРЫГАНАЎ Мікалай Ануфрыевіч, н. ў 1924, загінуў у 1944 пад г. Жлобін.
СКРЫГАНАЎ Фёдар Сяргеевіч, н. ў 1918, загінуў у 1944 пад г. Жлобін.
ШКУРАТАЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

ВЕСКА БАРСУКІ

БАБКОЎ Віктар Піліпавіч.
БАБКОЎ Віктар Халімонавіч, н. ў 1916.
БАБКОЎ Канстанцін Філімонавіч, н. ў 1921.
БАБКОЎ Сцяпан Н.
БРУХАВЕЦКІ Нічыпар Яфрэмавіч, н. ў 1908.
ВОСІПАЎ Рыгор Андрэевіч, н. ў 1914.
ВЯЛІЧКА Эдуард Адамавіч, н. ў 1924.
ГАЛАВАЧЭНКА Аляксандр Цярэнцьевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.
ГАЛАВАЧЭНКА Аркадзь Рыгоравіч, н. ў 1905.
ГАЛАВАЧЭНКА Арсен Рыгоравіч, н. ў 1926.
КАЗЛОЎСКІ Міхаіл Васілевіч, н. ў 1902.
КАЛІНОЎСКІ Аляксей Ігнатавіч, н. ў 1922.
КАЛІНОЎСКІ Ілья Авяр'янавіч, н. ў 1914.
КАЛІНОЎСКІ Іосіф Васілевіч, н. ў 1906.
КАЛІНОЎСКІ Уладзімір Мікалаевіч.
КАЛІНОЎСКІ Уладзімір Яўменавіч, н. ў 1914.
САМСОНАЎ Міхаіл Фядотавіч, н. ў 1905.
СІДАРЭНКА Іван Рыгоравіч, н. ў 1902.
СІДАРЭНКА Іван Трафімавіч, н. ў 1912.
СІДАРЭНКА Мікалай Мікалаевіч, н. ў 1909.
СІДАРЭНКА Пракоп Мікалаевіч, н. ў 1911.
СІДАРЭНКА Рыгор Іосіфавіч, н. ў 1913.
ХАТКЕВІЧ Іосіф Мікалаевіч, н. ў 1909.
ХАТКЕВІЧ Міна Рыгоравіч, н. ў 1926.
ХАТКЕВІЧ Павел Фаміч, н. ў 1915.
ХАТКЕВІЧ Рыгор Маркавіч.
ХАТКЕВІЧ Уладзімір Маркавіч.
ЦІКОЦКІ Сцяпан Паўлавіч.
ЯФІМОВІЧ Рыгор Ільіч, н. ў 1926.

ВЕСКА БІРЧАНСКАЯ СЛАБАДА

БАБКОЎ Пётр Ігнатавіч, н. ў 1903.
БАБКОЎ Фядос Севасцьянавіч, н. ў 1898, памёр у 1945 у палоне.
ГРЭБНЕЎ Уладзімір Канстанцінавіч, н. ў 1918.
ЖУРАЎЛЕЎ Канстанцін Лаўрэнцьевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.
ЖУРАЎЛЕЎ Лаўрэн Лаўрэнцьевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.
ЖУРАЎЛЕЎ Сцяпан Мікалаевіч, н. ў 1926.
КАВАЛЕНКА Уладзімір Захаравіч, н. ў 1921.
КАНОНЧЫК Георгій Рыгоравіч, н. ў 1912, загінуў у 1944 у Польшчы.
КАРАЛЬКОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1945.
КАРПЕНКА Уладзімір Міронавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.
КУНЦЭВІЧ Пётр Арцёмавіч, н. ў 1926, прапаў без вестак.
КУНЦЭВІЧ Фёдар Захаравіч, н. ў 1912, загінуў у 1945 у Прусіі.
РУСАКОЎ Васіль Нічыпаравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1941.
СКВАРЦОЎ Іосіф Мітрафанавіч, н. ў 1924.
СКВАРЦОЎ Сцяпан Віктаравіч, н. ў 1910.
СУРАВІЦКІ Пётр Пятровіч, н. ў 1921, загінуў у 1944 у Польшчы.
ЧАРНЯЎСКІ Кірыла Пятровіч, н. ў 1903, прапаў без вестак.
ЧАРНЯЎСКІ Міхаіл Дамітрыевіч, н. ў 1903.

ВЕСКА ГУСАРАЎКА

ВОСІПАЎ Апанас Аляксеевіч, н. ў 1925.
ВОСІПАЎ Іван Аляксеевіч, н. ў 1918.
ГЕРАСІМАЎ Клім Логвінавіч, н. ў 1907, загінуў у 1945.
ГУДКОЎ Еўласій Антонавіч, н. ў 1915.
ДРАГУНОЎ Міхаіл Кірылавіч, н. ў. 1899.
ЗВЯГАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1917.
КАЛІНАЎ Фядот Ек., н. ў 1916.
КУЦАЎ Ісак Цімафеевіч, н. ў 1924.
КУЦАЎ Цімафей Іосіфавіч, н. ў 1920.
ЛОПЦЕЙ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1922.
МАКСІМАЎ Піліп Андрэевіч, н. ў 1918.
МАКСІМАЎ Селівер Андрэевіч, н. ў 1911.
НІКІЦЬЯНАЎ Васіль Ігнатавіч, н. ў 1916, загінуў пад г. Гомель.
ПІЧУГІН Захар Рыгоравіч, н. ў 1907.
ПІЧУГІН Канстанцін Рыгоравіч, н. ў 1910.
ПІЧУГІН Пётр Рыгоравіч, н. ў 1920.
ПРЫБЫЛЬСКІ Мікалай Цярэнцьевіч, н. ў 1917.
САВЕЛЬЕЎ Дамітрый Васілевіч, н. ў 1921.
САЛЬНІКАЎ Іван П., н. ў 1917.
СЯМЁНАЎ Міхаіл Дзям'янавіч, н. ў 1915.
СЯМЁНАЎ Пётр Гаўрылавіч, н. ў 1910.
СЯМЁНАЎ Рыгор Дзям'янавіч, н. ў 1917, загінуў у 1942.
СЯМЁНАЎ Фядот Н., н. ў 1918.
ФІСЬКОЎ Іван Антонавіч, н. ў 1915.
ФЯДОТАЎ Іван Агафонавіч, н. ў 1912.
ФЯДОТАЎ Сіпіфон Апанасавіч, н. ў 1909.
ФЯДОТАЎ Фёдар Агафонавіч, н. ў 1919.
ЦІТОЎ Міхаіл Ніканоравіч, н. ў 1925.
ЦІХАНАЎ Купрэй Дарафеевіч.
ЧАРНОЎ Яфім Нічыпаравіч, н. ў 1914.
ЧАРНОЎ Купрэй Нічыпаравіч, н. ў 1922.
ШКУРАТАЎ Леанід Фёдаравіч, н. ў 1923.
ЯГАМОСЦЕЎ Мітрафан Ільіч, н. ў 1916.
ЯГАМОСЦЕЎ Міхаіл Ільіч, н. ў 1927.

ВЕСКА ДВАРЭЦ

БЯЛЯЎСКІ Уладзімір Аляксандравіч, н. ў 1917.
ГАМАНЧУК Сямён Андрэевіч, н. ў 1923.
ГАПЕЕЎ Даніла Фёдаравіч, н. ў 1913.
ГАПЕЕЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1905, прапаў без вестак у 1944.
ГРЫБОЎСКІ Іван Андрэевіч, н. ў 1914.
ГРЫБОЎСКІ Уладзімір Фёдаравіч, н. ў 1918.
ГУБСКІ Міхаіл Сцяпанавіч, н. ў 1923, загінуў у 1945 пад г. Рыга.
ГУБСКІ Улас Якаўлевіч, н. ў 1904, прапаў без вестак.
ДРАЗДОЎСКІ Мікалай Уласавіч, н. ў 1914.
КАЛІНОЎСКІ Іван Макаравіч, н. ў 1916.
КАРЖОЎ Арцём Лаўрэнцьевіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1945.

КАРЖОЎ Валянцін Лаўрэнцьевіч, н. ў 1922.
КУДАНАЎ Дарафей Емяльянавіч, н. ў 1905.
ПАЖАРЫЦКІ Фёдар Лявонавіч, н. ў 1918, загінуў у 1942.
ПАНЬКОЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1906.
ПІСАНКОЎ Васіль Рыгоравіч, н. ў 1904.
ПІСАНКОЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1902.
СІДАРЭНКА Іосіф Кузьміч, н. ў 1914.
СІДАРЭНКА Рыгор Кузьміч, н. ў 1914.
СІДАРЭНКА Язэп Кузьміч, н. ў 1918.
ХАТКЕВІЧ Захар Кандратавіч, н. ў 1918.

ВЕСКА ДВАРЭЦКАЯ СЛАБАДА

ГРЫБОЎСКІ Адам Фёдаравіч, н. ў 1904.
ГРЫБОЎСКІ Рыгор Фёдаравіч, н. ў 1911.
ТУЖЫКАЎ Цімафей Апанасавіч, н. ў 1919.

ВЕСКА ЗАЦІШША

АРЦЁМІШЫН Міхаіл Авяр'янавіч, 19 гадоў.
БЛІНЦОЎ Васіль Сяргеевіч, 31 год.
ЗВЯГАЎ Максім Аляксеевіч, 44 гады.
ЗВЯГАЎ Максім Піліпавіч, 42 гады.
ШКУРАТАЎ Іван Васілевіч, 20 гадоў.

ВЕСКА ЗЯЛЁНАЯ РУНЬ

БАБКОЎ Вячаслаў Пятровіч, н. ў 1926.
БОНДАРАЎ Аляксей Дзмітрыевіч, н. ў 1921.
БОНДАРАЎ Васіль Дзмітрыевіч, н. ў 1917.
БОНДАРАЎ Ілья Дзмітрыевіч, н. ў 1919.
КАСАКОЎ Васіль Кірылавіч, н. ў 1917.
КАСАКОЎ Мікалай Кірылавіч, н. ў 1922, загінуў у 1945 у Германіі.
КУПРЭЕЎ Міхаіл Раманавіч, н. ў 1920.
СІДАРЭНКА Фёдар Прохаравіч, н. ў 1922, загінуў у 1945 у Германіі.

* * *

ВЫДЫШ Кірыла Мікалаевіч, н. ў 1918.
ЗАРУБА Пётр, н. ў 1914.
КАРЖОЎ Емяльян Пятровіч, н. ў 1918.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1920.
РАВУЦКІ Генадзь Ігнатавіч, н. ў 1921.
РАВУЦКІ Сяргей Усцінавіч, н. ў 1920.
САФОНАЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1926.
САФОНАЎ Васіль Цімафеевіч, н. ў 1922.
САФОНАЎ Мікалай Лук'янавіч, н. ў 1922.
ШПЫЛЕЎСКІ Сяргей Харытонавіч, н. ў 1926.

ВЕСКА КАШАРА

АНДРЭЕЎ Андрэй Парфенавіч.
АНДРЭЙЧЫКАЎ Аляксей Адамавіч, н. ў 1917.
АНДРЭЙЧЫКАЎ Іван Мікалаевіч, н. ў 1923.
АЎСЯННІКАЎ Тарас Ануфрыевіч, н. ў 1912.
БУКАЧОЎ Міхаіл Мікітавіч, н. ў 1912.
ВОСІПАЎ Іван Карлавіч, н. ў 1888, загінуў у 1941.
ГРАХОЎСКІ Віктар Аляксандравіч, н. ў 1920, загінуў у 1942.
ГРАХОЎСКІ Станіслаў Аляксандравіч, н. ў 1920, загінуў у 1945.
КАЗЛОЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1894, лейт., загінуў у 1941.
ЛАПЦЕЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1924, загінуў у блакадным Ленінградзе.
ЛАПЦЕЎ Рыгор Макаравіч.
МАЛЮКОЎ Іван Васілевіч, н. ў 1900.
МАЛЮКОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1910.
ПАНАМАРОЎ Іван Барысавіч, н. ў 1917.
ПАНАМАРОЎ Мікалай Барысавіч, н. ў 1907.
ПАНАМАРОЎ Рыгор Барысавіч, н. ў 1912.
РЫНКЕВІЧ Рыгор Гаўрылавіч, н. ў 1907.
СІДАРЭНКА Мікалай Мікітавіч, н. ў 1923.
СІМАНЧУК Рыгор Кузьміч, н. ў 1926, загінуў у 1945.
СМАЛЯНЧУК Кузьма Паўлавіч, н. ў 1908.
СЯМЁНАЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1920.
СЯМЁНАЎ Ксенафонт Сцяпанавіч, н. ў 1901.
СЯМЁНАЎ Сцяпан Міхайлавіч, н. ў 1912.
СЯМЁНАЎ Сямён Сцяпанавіч, н. ў 1919.
ШКУЛЬКОЎ Аляксей Піліпавіч, н. ў 1916, загінуў у 1941.
ШКУЛЬКОЎ Іван Пятровіч, н. ў 1918.
ШУЦІКАЎ Іван Емяльянавіч, н. ў 1923, загінуў пад г. Слаўгарад.
ЯКАВЕНКА Дзмітрый Нічыпаравіч, н. ў 1901.

* * *

ІВАНТАТАЎ Рыгор Паўлавіч, н. ў 1928.
КАЛЕНДА Павел Мартынавіч, н. ў 1914.
ЛАПЦЕЎ Сцяпан Сямёнавіч, н. ў 1911.
ЛАПЦЕЎ Сямён Сямёнавіч, н. ў 1909.
ПАНАМАРОЎ Рыгор Барысавіч, н. ў 1912.
ПІЧУГІН Рыгор Васілевіч, н. ў 1905.
ШКУЛЬКОЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1909.

ВЕСКА КРУЧПОЛЛЕ

СУШЧЭЎСКІ Іван Харытонавіч, н. ў 1925.
СУШЧЭЎСКІ Уладзімір Харытонавіч, н. ў 1915.
ХРАМЯНКОЎ Іван Іванавіч, н. ў 1923.

ВЕСКА ЛІСКАЎСКАЯ СЛАБАДА

ІВАНОЎ Фёдар Васілевіч, н. ў 1908, загінуў у маі 1945.
КАЛІНОЎСКІ Аляксей Нічыпаравіч, н. ў 1904.
КІСЯЛЁЎ Павел Рыгоравіч, н. ў 1919.
КУТАЙ Аляксандр Іларыёнавіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.
КУТАЙ Аляксей Пятровіч, н. ў 1907.
КУТАЙ Іван Пятровіч, н. ў 1913.
ЛЕПЯШКОЎ Мікалай Анісімавіч, н. ў 1923.
ПІЛІПЕНКА Пётр Парфенавіч, н. ў 1907.
ПІЛІПЕНКА Фёдар Іванавіч, н. ў 1908.
СКРЫПУНОЎ Мікалай Мікалаевіч, н. ў 1924.
СУРАВІЦКІ Іван Малахавіч, н. ў 1908.
ФРАЛОЎ Сямён Андрэевіч, н. ў 1921.

ЦЕЛЯПНЕЎ Васіль Лукіч, н. ў 1921.
ЧАРНЯЎСКІ Леанід Дарафеевіч, н. ў 1921.
ШТАПЕНКАЎ Яфім Лук'янавіч, н. ў 1906.

ПАСЕЛАК ЛУК'ЯНАЎКА

БАБРУЙСКІ Нічыпар Сцяпанавіч, н. ў 1914, загінуў у 1944.
БЯЛОЎСКІ Васіль Піліпавіч, н. ў 1922.
КАРНЕЕЎ Анатоль Пятровіч, н. ў 1926.
КРЭЗ Аляксей Паўлавіч.
КРЭЗ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1922.
МІТКЕВІЧ Леанід Іосіфавіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.
ПАРЭЦКІ Аляксандр Нічыпаравіч, 27 гадоў.
ХАДЗЬКО Станіслаў Адольфавіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.
ЦІШКОЎ Уладзімір Аляксеевіч, 22 гады.

ВЕСКА НАДЗЕЙКАВІЧЫ

ЗОНАЎ Дзмітрый Рыгоравіч, н. ў 1923.
ЛАБУРЭНКА Валянцін Платонавіч, н. ў 1918, загінуў у 1944.
ЛАБУРЭНКА Віктар Платонавіч, н. ў 1920.
ЛАБУРЭНКА Ігнат Паўлавіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.
МАРКАЎ Ілья Парфенавіч, н. ў 1905.
МАРКАЎ Уладзімір Парфенавіч.
СКРЫГАНАЎ Вікенцій Васілевіч, Герой Савецкага Саюза (гл. пра яго ў артыкуле «Героі-землякі»).

ВЕСКА НОВАЯ КАШАРА

БАБКОЎ Аляксандр Сідаравіч, н. ў 1920.
БАБКОЎ Фёдар Сідаравіч, н. ў 1912.
КАЗЛОЎСКІ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1922.
КАЗЛОЎСКІ Уладзімір Андрэевіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.
СІДАРЭНКА Мікалай Мікітавіч, н. ў 1922.
ХАДЗЬКО Карп (Каспар) Ігнатавіч, н. ў 1912, пахаваны ў в. Буда Рагачоўскага р-на.
ХАРОНЖА Уладзімір Паўлавіч, н. ў 1920, загінуў у г. Ленінград.

ВЕСКА ПАРХІМКАЎСКАЯ СЛАБАДА

АСТАШОЎ Пётр Міхайлавіч, н. ў 1923, загінуў у 1945 у Югаславіі.
ДАРАФЕЕЎ Цімафей Пятровіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.
ІВАНОЎ Абрам Цімафеевіч, прапаў без вестак у 1944.
ІВАНОЎ Іларыён Парфенавіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.
ІВАНОЎ Мікіта Фёдаравіч, н. ў 1921.
ІВАНОЎ Цімафей Фёдаравіч, н. ў 1918.
ІВАНОЎ Фама Уласавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.
КАВАЛЕНКА Павел Захаравіч, н. ў 1927.
КІРЫЛАЎ Цімафей Фядотавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1944.
ЛЫСЯНКОЎ Анатоль Васілевіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.
МАСЛАЎ Апанас Якаўлевіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.
ФЕАКЦІСТАЎ Карней Якаўлевіч, н. ў 1917.
ФЕАКЦІСТАЎ Улас Якаўлевіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1941.
ЦЯРЭНЦЬЕЎ Іосіф Сцяпанавіч, н. ў 1917.
ЦЯРЭНЦЬЕЎ Мацвей Міхайлавіч, н. ў 1919, лётчык, не вярнуўся на базу з задання 31.8. 1941.

ВЕСКА ПЕРАСЕКА

КАЛІНОЎСКІ Іосіф Васілевіч, н. ў 1903.
КАНДРАЦЬЕЎ Рыгор Леанідавіч.
ХАТКЕВІЧ Аляксей Пянегавіч.
ЯКІМАЎ Ілья Іванавіч.

ВЕСКА ПЛАСКІНЯ

БРУХАВЕЦКІ Іван Антонавіч.
БРУХАВЕЦКІ Канстанцін Гаўрылавіч.
БРУХАВЕЦКІ Мікалай Піліпавіч.
БРУХАВЕЦКІ Мікалай Яфрэмавіч.
ГАТМАН Іван Макаравіч, н. ў 1925.
ГРАХОЎСКІ Антон.
РЫБЧАНКА Макар Фёдаравіч, н. ў 1924.
СІДАРЭНКА Аляксандр Пятровіч.
СІДАРЭНКА Васіль Пятровіч.
СКВАРЦОЎ Іосіф Мітрафанавіч, н. ў 1924.
ТРУХАНАЎ Антон Антонавіч, н. ў 1919.
ТРУХАНАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1925.
ТРУХАНАЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1908.
ШЭНЦ Несцер Герасімавіч.
ШЭНЦ Рыгор Герасімавіч.

ВЕСКА СМОЛЬНАЕ

ГРЫБОЎСКІ Мікалай Мікалаевіч, н. ў 1909.
ГРЫБОЎСКІ Міхаіл Мікалаевіч, н. ў 1906.
ГРЫБОЎСКІ Сямён Сямёнавіч, н. ў 1913.
ЛОБІКАЎ Мікалай Карнеевіч, н. ў 1913.
СІДАРЭНКА Іван Міхайлавіч, н. ў 1915.

ВЕСКА СТАРАЯ КАШАРА

АНДРЭЕЎ Аляксандр Ермалаевіч, н. ў 1921.
АНДРЭЕЎ Павел Ермалаевіч, н. ў 1923.
КАЗЛОЎСКІ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1912.
КАЗЛОЎСКІ Георгій Дзмітрыевіч, н. ў 1922.
КАЗЛОЎСКІ Георгій Іванавіч, н. ў 1922.
КАЗЛОЎСКІ Дзмітрый Васілевіч, н. ў 1922.
КАЗЛОЎСКІ Іосіф Іванавіч, н. ў 1924.
КАЗЛОЎСКІ Мікалай Іванавіч, н. ў 1923.
КАЗЛОЎСКІ Мікалай Ігнатавіч, н. ў 1922.
КАЗЛОЎСКІ Міхаіл Алякеандравіч, н. ў 1922.
КАЗЛОЎСКІ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1911.
КАЗЛОЎСКІ Пётр Іванавіч, н. ў 1922.
ХАДЗЬКО Казімір Іосіфавіч, н. ў 1926, пахаваны ў в. Буда Рагачоўскага р-на.
ХАДЗЬКО Ціт Віталевіч, н. ў 1926, пахаваны ў в. Буда Рагачоўскага р-на.

ВЕСКА ФІЛІПКАВІЧЫ

АБРАМЕНКА Кірыла Дзмітрыевіч, н. ў 1918.
АБРАМЕНКА Пётр Аляксеевіч, н. ў 1918.
АБРАМЕНКА Яўмен Васілевіч, н. ў 1915.

АГАФОНАЎ Пётр Аляксеевіч, н. ў 1901.
АРЦЮХОЎСКІ Рыгор Іванавіч, н. ў 1912.
АРЦЮХОЎСКІ Якаў Іванавіч, н. ў 1922.
АСІПЕНАК Герасім Сяргеевіч, н. ў 1906.
АСІПЕНАК Мікалай Максімавіч, н. ў 1922.
БАРАЗНА Анапрэй Ягоравіч, н. ў 1906.
БАРАЗНА Васіль Мікалаевіч, н. ў 1924.
БАРАЗНА Мікалай Захаравіч, н. ў 1926.
БАРБОТКІН Іван Цітавіч, н. ў 1920, загінуў у 1945 у Польшчы.
БАРБОТКІН Фёдар Васілевіч, н. ў 1920.
БЫЧКОЎ Уладзімір Рыгоравіч, н. ў 1910.
ГРЫНЬ Емяльян Фёдаравіч, н. ў 1919.
ГРЫНЬ Лявон Іванавіч, н. ў 1897.
ГРЫШЧАНКА Іосіф Савельевіч, н. ў 1911.
ДАЙНЭКА Аляксандр Іванавіч, н. ў 1922.
ДАЙНЭКА Мікалай Іванавіч, н. ў 1908.
ДАЙНЭКА Рыгор Ігнатавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.
ДАЙНЭКА Цімох Ігнатавіч, н. ў 1912.
ДАМАРАДАЎ Аляксей Ермалаевіч, н. ў 1924.
КАЗЛОЎСКІ Фёдар Ціханавіч, н. ў 1912.
КАЛІНОЎСКІ Аляксандр Яўменавіч, н. ў 1924.
КАЛІНОЎСКІ Георгій Фёдаравіч, н. ў 1921.
КАЛІНОЎСКІ Уладзімір Яўменавіч, н. ў 1912.
КАНАПАТАЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1919.
КАНДРАЦЬЕЎ Сцяпан Лаўрэнавіч, н. ў 1910.
КАРПЕНКА Фама Фёдаравіч, н. ў 1918.
КУЛЯШОЎ Васіль Карнеевіч, н. ў 1926.
КУЛЯШОЎ Лявон Ігнатавіч, н. ў 1907.
ЛУКАШЭВІЧ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1906.
ЛУКАШЭВІЧ Аляксандр Прохаравіч, н. ў 1922.
ЛУКАШЭВІЧ Нічыпар Аляксеевіч, н. ў 1913.
ЛУКАШЭВІЧ Фёдар Максімавіч, н. ў 1906.
МЕЛЬНІКАЎ Рыгор Лукіч, н. ў 1919.
ПАШКЕВІЧ Андрэй Сілавіч, н. ў 1912.
ПАШКЕВІЧ Іван Міхайлавіч, н. ў 1922.
ПАШКЕВІЧ Іосіф Сяргеевіч, н. ў 1914.
ПАШКЕВІЧ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1924.
ПАШКЕВІЧ Сцяпан Сілавіч, н. ў 1913.
ПІМЕНАЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1925.
ПІМЕНАЎ Фёдар Герасімавіч, н. ў 1920.
ПРЫБЫЛЬСКІ Мікалай Васілевіч, н. ў 1910.
ПРЫБЫЛЬСКІ Сямён Васілевіч, н. ў 1908.
РУДЗЯНКОЎ Мікалай Несцеравіч, н. ў 1922.
РУДКОЎСКІ Ілья Раманавіч, н. ў 1911.
САВІЧ Васіль Іванавіч, н. ў 1904.
САВІЧ Міхей Іванавіч, н. ў 1895.
САВІЧ Рыгор Іванавіч, н. ў 1920.
ХУРСАН Іван Сямёнавіч, н. ў 1924.
ХУРСАН Піліп Сямёнавіч, н. ў 1922.
ХУРСАН Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1917.
ЧАСНОЎСКІ Васіль Анціпавіч, н. ў 1910.
ЧАСНОЎСКІ Міхаіл Анціпавіч, н. ў 1905.
ШАЦІЛА Валянцін Фёдаравіч, н. ў 1924.
ШАЦІЛА Іосіф Васілевіч, н. ў 1919.
ШАЦІЛА Леанід Фёдаравіч, н. ў 1922.
ШАЦІЛА Рыгор Васілевіч, н. ў 1923.
ШЧЭРБІЧ Аляксандр Антонавіч, н. ў 1917.
ЮШКЕВІЧ Мікалай Ільіч, н. ў 1920.

ВЕСКА ЯМНАЕ

ГАЙСЕНКА Яўген І., н. ў 1925.
ГАРБАЧОЎ Павел Яўціхавіч, н. ў 1920.
ГРЫБОЎСКІ Дзмітрый Трафімавіч, н. ў 1925.
ДРОГУНАЎ Мікалай Ільіч, н. ў 1919.
ЗІКЕЕЎ Іван Андрэевіч, н. ў 1918.
ЗІКЕЕЎ Пётр Андрэевіч, н. ў 1918.
КАЛІНОЎСКІ Пётр Іосіфавіч, н. ў 1925.
КАРЖОЎ Павел Астапавіч, н. ў 1916, загінуў у 1944 у Германіі.
КУТАЙ Рыгор Кузьміч, н. ў 1919.
КУЦАЙ Цімафей Іосіфавіч, н. ў 1902.
ЛЕПЯШКОЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1909.
ПІЛІПЕНКА Валянцін Захаравіч, н. ў 1922.
ПІЛІПЕНКА Леанід Захаравіч, н. ў 1920.
ПІЛІПЕНКА Мікалай Паўлавіч, н. ў 1914.
ПРЫБЫЛЬСКІ Якаў Васілевіч, памёр ад ран у жніўні 1944.
РАЖКОЎ Міхаіл Дзям'янавіч, н. ў 1901.
РЫНКЕВІЧ Аляксей Сцяпанавіч, н. ў 1910.
РЫНКЕВІЧ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1924.
СЯМЁНАЎ Пётр Гаўрылавіч, н. ў 1920.
СЯМЁНАЎ Фядот Н., н. ў 1918.
ЦЕЛЯПНЕЎ Аляксандр Рыгоравіч, н. ў 1919.
ЦЕЛЯПНЕЎ Фёдар Давыдавіч, н. ў 1904.

ДОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ДОЎСК

АБРАМОВІЧ Мікалай Васілевіч.
АНІШЧАНКА Іван Арцёмавіч, 23 гады.
АНІШЧАНКА Іван Паўлавіч, 33 гады.
АТРУБЕНКА Стафан Карнеевіч, 37 гадоў.
ГАДЗЯЮК Антон Сцяпанавіч, 42 гады.
ГАДЗЯЮК Сцяпан Антонавіч.
ГАТОЎЧЫКАЎ Піліп Фёдаравіч, 37 гадоў.
ДРАЧЫНСКІ Іван Юльянавіч, 23 гады.
ІГНАЦЕНКА Дзмітрый Карнеевіч, 25 гадоў.
ІГНАЦЕНКА Фёдар Карнеевіч, 25 гадоў.
КАРАЛЕНКА Іван Ільіч, 26 гадоў.
КАРМАШ Чэслаў Міхайлавіч, 20 гадоў.
КАРНІЕНКА Рыгор Ільіч, 37 гадоў.
КЛІМЯНКОЎ Васіль Міхайлавіч, 29 гадоў.
КЛІМЯНКОЎ Дарафей Міхайлавіч, 31 год.
КЛІМЯНКОЎ Міхаіл Міхайлавіч, 35 гадоў.
КОНАНАЎ Аляксандр Маркавіч, 25 гадоў.
ЛАГУЦЕНКА Дзмітрый Анатолевіч, 21 год.
ЛАГУЦЕНКА Мікалай Анатолевіч, 20 гадоў.
ЛАГУЦЕНКА Рыгор Анатолевіч, 20 гадоў.
ЛЯВОНЕНКА Міхаіл Тарасавіч, 24 гады.
МАКАРАНКА Васіль Піліпавіч, 42 гады.
МАКАРАНКА Уладзімір Піліпавіч, 19 гадоў.
МАКАРАНКА Цярэнцій Піліпавіч, 38 гадоў.
МАКАРАЎ Лявон Кузьміч, 20 гадоў.
МАКАРАЎ Нічыпар Гаўрылавіч, 45 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Аляксандр Паўлавіч, 25 гадоў.
МІРОНЕНКА Ягор Навумавіч, 27 гадоў.
МІХЕЕНКА Пётр Міхайлавіч, 28 гадоў.
ПІНЧУКОЎ Міхаіл Ігнатавіч, 28 гадоў.
ПРАХАРЭНКА Еўдакім Паўлавіч, 35 гадоў.
ПРАХАРЭНКА Іван Анісімавіч, 25 гадоў.

ПРАХАРЭНКА Іван Паўлавіч, 29 гадоў.
САЛЮЦЕНКА Сцяпан Мікалаевіч, 19 гадоў.
САМУСЕЎ Іван Паўлавіч, 29 гадоў.
САМУСЕЎ Пётр Паўлавіч, 23 гады.
СІЛКОЎ Васіль Іванавіч, 23 гады.
СІЛКОЎ Лукаш Міхайлавіч, 45 гадоў.
СОКАЛАЎ Раман Міхайлавіч, 27 гадоў.
СОКАЛАЎ Ягор Малахавіч, 29 гадоў.
СПАСАЎ Міхаіл Андрэевіч, 33 гады.
СТОЦКІ Міхаіл Паўлавіч, 28 гадоў.
СЯМЁНАЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1905, памёр ад ран 29.2.1944.
ХАМКОЎ Герасім Тарасавіч, 28 гадоў.
ХАРЛАНЦАВА Ганна Цярэнцьеўна, 19 гадоў.
ЦЫРУЛЬНІКАЎ Ягор Клімавіч, 30 гадоў.

ВЕСКА КАВАЛЁЎКА

КАВАЛЁЎ Васіль Сямёнавіч, 26 гадоў.
КАВАЛЁЎ Іван Кірылавіч, 25 гадоў.
КАВАЛЁЎ Навум Кірылавіч, 36 гадоў.

ВЕСКА КЛЯЦІШЧА

БОНДАРАЎ Андрэй Яўменавіч, 31 год.
БОНДАРАЎ Канстанцін Яўменавіч, 39 гадоў.
БОНДАРАЎ Кірыла Сідаравіч, 36 гадоў.
БОНДАРАЎ Сямён Сідаравіч, 39 гадоў.
ГОНТАРАЎ Васіль Васілевіч, 16 гадоў.
ГУДЗЕЕЎ Барыс Іосіфавіч, 41 год.
ДЗЯНІШЧЫКОЎ Емяльян Пятровіч, 40 гадоў.
ЕМЯЛЬЯНАЎ Васіль Фаміч, 20 гадоў.
ЕМЯЛЬЯНАЎ Пётр Данілавіч, 40 гадоў.
ЕМЯЛЬЯНАЎ Пётр Савельевіч, 39 гадоў.
КАВАЛЁЎ Рыгор Ігнатавіч, 20 гадоў.
КАВАЛЁЎ Яфім Піліпавіч, 36 гадоў.
КАЗЛОЎ Аркадзь Ягоравіч, 17 гадоў.
КАЗЛОЎ Гаўрыла Васілевіч, 31 год.
КАЗЛОЎ Мікалай Васілевіч, 35 гадоў.
КАНДРАЦЕНКА Канстанцін Ігнатавіч, 24 гады.
КАНДРАЦЕНКА Стафан Ігнатавіч, 19 гадоў.
МАКУРАЎ Іван Якаўлевіч.
ПАНКРАЦЕНКА Павел Арцёмавіч, 25 гадоў.
СЯМЁНАЎ Павел Міхайлавіч, 36 гадоў.
СЯМЁНАЎ Пётр Паўлавіч, 20 гадоў.
ШАЎЦОЎ Міна Піменавіч, 44 гады.
ШАЎЦОЎ Парфір Міхайлавіч, 32 гады.
ШАЎЦОЎ Пётр Міхайлавіч, 42 гады.
ШАЎЦОЎ Цімафей Міхайлавіч, 29 гадоў.

ВЕСКА МАЛІНАЎКА

ГОНТАРАЎ Васіль Іосіфавіч, 18 гадоў.
ГОНТАРАЎ Сямён Максімавіч, 24 гады.
КАЗЛОЎ Навум Сяргеевіч, 44 гады.
КАЗЛОЎ Ягор Сяргеевіч, 43 гады.
КАНДРАЦЕНКА Сямён Іванавіч, 26 гадоў.
КАНДРАЦЕНКА Уладзімір Мікалаевіч, 21 год.
МАЖАЕЎ Яфім Кузьміч, 42 гады.
МАКАРАЎ Андрэй Якаўлевіч, 17 гадоў.
МАКАРАЎ Іван Якаўлевіч, 22 гады.
МЯДЗВЕДЗЕЎ Віктар Раманавіч, 28 гадоў.
МЯДЗВЕДЗЕЎ Мікалай Сямёнавіч, 22 гады.
МЯДЗВЕДЗЕЎ Павел Сямёнавіч, 25 гадоў.
МЯДЗВЕДЗЕЎ Савелій Раманавіч, 20 гадоў.
ТКАЧОЎ Іван Якаўлевіч, 48 гадоў.

ВЕСКА ПАРТЫЗАНЫ

ВЯРБІЛАЎ Міхаіл Сцяпанавіч, 37 гадоў.
ДАБРАНОЎСКІ Максім Дамарадавіч.
КАВАЛЁЎ Сяргей Дзянісавіч, 31 год.
КАЗАКОЎ Макар Адамавіч, 22 гады.
МАЙСТРЭНКА Павел Савельевіч, 22 гады.
МАКАРАНКА Іван Рыстафанавіч, 30 гадоў.
МАКАРАНКА Міна Рыстафанавіч, 36 гадоў.
МАРТЫНЕНКА Дзям'ян Міхайлавіч, 31 год.
МАРТЫНЕНКА Фёдар Міхайлавіч, 38 гадоў.
НЕСЦЯРЭНКА Дзмітрый Антонавіч, 28 гадоў.
НЕСЦЯРЭНКА Іван Антонавіч, 40 гадоў.
НІКАЛАЕЎ Мікалай Макаравіч, 22 гады.
НОВІКАЎ Яфім Якаўлевіч, 23 гады.
ПАДБЯРОЗКІН Сцяпан Сідаравіч, 30 гадоў.
СТАШЭЎСКІ Іван Іванавіч, 33 гады.
СТАШЭЎСКІ Іван Іосіфавіч, 59 гадоў.
СЯРГЕЕНКА Аляксей Рыгоравіч, 22 гады.
УСАЎ Іван Мікалаевіч, 31 год.
УСАЎ Якаў Сямёнавіч, 39 гадоў.
ЦІЛІГУЗАЎ Рыгор Елісеевіч, 31 год.
ЧАНЦОЎ Дзмітрый Анісімавіч, 23 гады.

ВЕСКА РАКУЦІНА

ВЕРАМЕЕЎ Мірон Яфімавіч, 37 гадоў.
ВЕРАМЕЕЎ Сцяпан Яфімавіч, 35 гадоў.
ПРОКУСЕЎ Іван Ціханавіч, 33 гады.
САЎЧАНКА Міхаіл Купрэевіч, 20 гадоў.
СТАРАВОЙТАЎ Аляксей Нікадзімавіч, 25 гадоў.
СТАРАВОЙТАЎ Васіль Нікадзімавіч, 21 год.
СТАРАВОЙТАЎ Фёдар Нікадзімавіч, 30 гадоў.

ВЕСКА РОШЧЫНА

ЛЕВЯНКОЎ Пётр Іосіфавіч, 28 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Іван Нічыпаравіч, 22 гады.
МЕЛЬНІКАЎ Мікіта Мікалаевіч, 34 гады.
НОВІКАЎ Васіль Іванавіч.
НОВІКАЎ Мікалай Мікалаевіч.
САБАНАЎ Іван Дзмітрыевіч, 23 гады.

ВЕСКА СВЕРЖАНЬ

БОНДАРАЎ Іван Піліпавіч, 22 гады.
БОНДАРАЎ Мірон Антонавіч, 43 гады.
БОНДАРАЎ Уладзімір Парфенавіч, 20 гадоў.
БОНДАРАЎ Цімафей Піліпавіч, 41 год.
БОНДАРАЎ Ягор Парфенавіч, 37 гадоў.
БЫЧЫНСКІ Іван Аляксеевіч, 20 гадоў.
БЫЧЫНСКІ Пахан Фёдаравіч, 48 гадоў.
БЫЧЫНСКІ Платон Фёдаравіч, 42 гады.
БЫЧЫНСКІ Рыгор Фёдаравіч, 20 гадоў.
БЫЧЫНСКІ Фама Фёдаравіч, 25 гадоў.

БЫЧЫНСКІ Фёдар Іванавіч, 45 гадоў.
ВАРАНКОЎ Мацвей Цімафеевіч, 40 гадоў.
ВОЛКАЎ Уладзімір Анісімавіч, 21 год.
ГУЛІС Веньямін Адамавіч, 30 гадоў.
ГУЛІС Міхаіл Адамавіч, 36 гадоў.
ЖУРАЎЛЁЎ Іван Пятровіч, 40 гадоў.
ЖУРАЎЛЁЎ Ілья Тарасавіч, 36 гадоў.
ЖЫТКЕВІЧ Андрэй Арсенавіч, 17 гадоў.
ЖЫТКЕВІЧ Іван Іванавіч, 31 год.
ЖЫТКЕВІЧ Мікалай Іванавіч, 28 гадоў.
ЖЫТКЕВІЧ Піліп Вікенцьевіч, 33 гады.
ЖЫТКЕВІЧ Пімен Віктаравіч, 33 гады.
КАЗЛОЎ Мікалай Міхайлавіч, 37 гадоў.
КАРНІЕНКА Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1914.
КУДРЫЦКІ Іван Іванавіч, 20 гадоў.
КУЛЬ Уладзімір Іосіфавіч, 30 гадоў.
ЛАМАЧЭНКА Піліп Несцеравіч, 30 гадоў.
МАКСІМЕНКА Іван Сяргеевіч, 18 гадоў.
МІХУНОЎ Васіль Апанасавіч, 31 год.
МІХУНОЎ Міхаіл Ягоравіч, 22 гады.
МІХУНОЎ Павел Дзянісавіч, 32 гады.
ПЕТРАЧЭНКА Мікалай Ягоравіч, 18 гадоў.
САВІЦКАЯ Лідзія Пятроўна, 18 гадоў.
САВІЦКІ Васіль Міхайлавіч, 25 гадоў.
САВІЦКІ Іван Нікандравіч, 45 гадоў.
САВІЦКІ Міхаіл Мікалаевіч, 21 год.
САВІЦКІ Уладзімір Васілевіч, 34 гады.
САВІЦКІ Яўген Усцінавіч, 33 гады.
СНЫТКОЎ Васіль Антонавіч, 24 гады.
СНЫТКОЎ Пётр Сямёнавіч, 21 год.
СНЫТКОЎ Ягор Антонавіч, 19 гадоў.
ХАРЛАНАЎ Уладзімір Пятровіч, 41 год.
ЦІЛІГУЗАЎ Герасім Фёдаравіч, 45 гадоў.
ЦІЛІГУЗАЎ Міхаіл Цімафеевіч, 19 гадоў.
ЦІЛІГУЗАЎ Фёдар Фёдаравіч, 32 гады.
ЧУБАНАЎ Уладзімір Апанасавіч, 23 гады.
ШЧЫГЕЛЬСКІ Міхаіл Мацеевіч, 19 гадоў.
ЯНОВІЧ Вячаслаў Станіслававіч, 30 гадоў.

ВЕСКА СЕРАБРАНКА

БЫЧЫНСКІ Фёдар Іванавіч.
ВЕЖНАВЕЦ Іван Гаўрылавіч, 20 гадоў.
ГАРОХАЎ Мікалай Іванавіч, 30 гадоў.
ГАРОХАЎ Міхаіл Андрэевіч, 19 гадоў.
ГУБЕРТ Віктар Ульянавіч, 33 гады.
ДАМАРАДАВА Ганна Васілеўна, 20 гадоў.
ДЗМІТРЫЕЎ Мікалай Апанасавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.
ЕМЯЛЬЯНЧАНКА Іван Якімавіч, 24 гады.
ЕМЯЛЬЯНЧАНКА Уладзімір Якімавіч, 18 гадоў.
ЕМЯЛЬЯНЧАНКА Фёдар Лявонавіч, 48 гадоў.
ЗЕРНЯКОЎ Пётр Яўціхіевіч, 21 год.
ЗЫКАЎ Іван Яфімавіч, 41 год.
ІВАНЕНКА Андрэй Савельевіч, 38 гадоў.
ІВАНЕНКА Іван Савельевіч, 34 гады.
ІВАНЕНКА Сяргей Савельевіч, 40 гадоў.
КАБАНАЎ Піліп Сцяпанавіч, 47 гадоў.
КАВАЛЁЎ Сяргей Дзянісавіч, 31 год.
КІРЧЭЎСКІ Антон Дзмітрыевіч, 42 гады.
КІРЧЭЎСКІ Міхаіл Дзмітрыевіч, 21 год.
КІРЧЭЎСКІ Піліп Кузьміч, 31 год.
КЛЮЕЎ Васіль Кандратавіч, 24 гады.
КРУЦІЛАЎ Леанід Мартынавіч, 23 гады.
КУЛАЧЭНКА Міхаіл Савельевіч, 38 гадоў.
ЛАРЫЁНАЎ Сяргей Ільіч, 43 гады.
ЛЕВЯНКОЎ Якаў Кандратавіч, 20 гадоў.
ЛЕВЯНКОЎ Канстанцін Кузьміч, 27 гадоў.
ЛЕВЯНКОЎ Сяргей Кандратавіч, 39 гадоў.
ЛОСЕЎ Лука Савельевіч, 32 гады.
ЛУКАШОЎ Нікадзім Іосіфавіч, 45 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Аркадзь Іванавіч, 21 год.
МЕЛЬНІКАЎ Васіль Іванавіч, 19 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Іван Антонавіч, 29 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Іван Іванавіч, 27 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Іван Іванавіч, 29 гадоў.
НЕГАРЭЕЎ Атрохім Мацвеевіч, 28 гадоў.
НЕГАРЭЕЎ Міхаіл Мацвеевіч, 25 гадоў.
НЕГАРЭЕЎ.
ПАНЦЕЕЎ Ягор Рыгоравіч, 31 год.
ПРОХАРАЎ Іван Нічыпаравіч, 38 гадоў.
ПРОХАРАЎ Мікалай Міхайлавіч, 26 гадоў.
САФРОНАЎ Міхаіл Ільіч, 26 гадоў.
САФРОНАЎ Рыгор Ільіч, 32 гады.
СЕЛЯДЦОЎ Аляксей Сцяпанавіч, 44 гады.
СЕЛЯДЦОЎ Іван Сідаравіч, 21 год.
СЕЛЯДЦОЎ Фёдар Сідаравіч, 34 гады.
СЕЛЯДЦОЎ Цімафей Сідаравіч, 36 гадоў.
СТАГУРСКІ Піліп Цімафеевіч, 30 гадоў.
ТАМАШОЎ Іван Мікалаевіч, 31 год.
ТРОЦКІ Мікалай Андрэевіч, 19 гадоў.
ТРОЦКІ Павел Андрэевіч, 32 гады.
ТРУСАЎ Васіль Васілевіч, 23 гады.
ФАМЯНКОЎ Мікалай Гаўрылавіч, 23 гады.
ФАМЯНКОЎ Міхаіл Гаўрылавіч, 21 год.
ЦІШКОЎ Іван Пятровіч, 41 год.
ЯЗЫКОЎ Міхаіл Іосіфавіч, 43 гады.
ЯКУБАЎ Іван Піліпавіч, 41 год.
ЯНЧАНКА Іван Селівестравіч, 26 гадоў.
ЯНЧАНКА Міхаіл Селівестравіч, 20 гадоў.
ЯНЧАНКА Яфім Селівестравіч, 31 год.

ВЕСКА СЛАБАДА

ГЕНЕРАЛАЎ Дамітрый Цітавіч, 30 гадоў.
ГЕНЕРАЛАЎ Трафім Аляксеевіч, 53 гады.
ГРЫБОЎСКІ Мартын Піліпавіч, 32 гады.
ЗАЙЦАЎ Міхаіл Аляксеевіч, 38 гадоў.
КЛАПКОЎ Антон Іванавіч, 20 гадоў.
КЛАПКОЎ Дамітрый Пятровіч, 21 год.
КЛАПКОЎ Іван Фёдаравіч, 52 гады.
КЛАПКОЎ Сямён Іванавіч, 22 гады.
КЛАПКОЎ Сямён Цімафеевіч, 38 гадоў.
КРАСНАЧЭНКА Яўграф Фёдаравіч, 30 гадоў.
МАКАРАНКА Захар Ігнатавіч, 42 гады.
НІКАЛАЕЎ Дамітрый Фёдаравіч, 44 гады.
НІКІЦІН Ілья Міхайлавіч, 20 гадоў.
НОВІКАЎ Мікалай Якаўлевіч, 26 гадоў.
ПАТАПЕНКА Ілья Максімавіч, 20 гадоў.
СУРНАЧОЎ Іван Трафімавіч, 34 гады.
СУРНАЧОЎ Мікалай Емяльянавіч, н. ў 1917, загінуў у красавіку 1945 пад Берлінам.
СЦЕПЧАНКА Андрэй Міхайлавіч, 30 гадоў.
ТАМАШОЎ Раман Яфімавіч, 22 гады.
ХАРЛАНАЎ Іван Васілевіч, 19 гадоў.
ХАРЛАНАЎ Мікалай Васілевіч, 20 гадоў.
ХАРЛАНАЎ Міхаіл Ціханавіч, 26 гадоў.
ХАРЛАНАЎ Фёдар Патапавіч, 20 гадоў.
ЧАСНАКОЎ Васіль Сямёнавіч, 27 гадоў.
ШАПАВАЛАЎ Васіль Сцяпанавіч, 19 гадоў.
ШВАЙКОЎСКІ Андрэй Лук'янавіч, 52 гады.
ШВАЙКОЎСКІ Васіль Мікітавіч, 42 гады.
ШВАЙКОЎСКІ Дамітрый Васілевіч, 23 гады.

ШВАЙКОЎСКІ Ілья Андрэевіч, 19 гадоў.
ШВАЙКОЎСКІ Ілья Ціханавіч, 20 гадоў.
ШВАЙКОЎСКІ Юрый Мікітавіч, 52 гады.

ВЕСКА СТАРЫ ДОЎСК

ГАРЭЛАЎ Мікалай Ісакавіч, 19 гадоў.
КАРНІЕНКА Васіль Цярэнцьевіч, 22 гады.
КАРНІЕНКА Іван Піліпавіч, 35 гадоў.
КАРНІЕНКА Кандрат Яфімавіч, 30 гадоў.
КАРНІЕНКА Мікалай Піліпавіч, 22 гады.
КАРНІЕНКА Піліп Цярэнцьевіч, 18 гадоў.
КАРНІЕНКА Ягор Піліпавіч, 18 гадоў.
КІРЭЕЎ Сяргей Кузьміч, н. ў 1900 загінуў у 1945 у Польшчы.
КОНАНАЎ Іосіф Яфімавіч, 26 гадоў.
КРОШКА Васіль Антонавіч, 18 гадоў.
КУШНЯРОЎ Рыгор Пятровіч, 33 гады.
КУШЭРКІН Яўген Міхайлавіч, 42 гады.
ЛАЎРЫНЕНКА Мікалай Цімафеевіч, 22 гады.
МАРКОЦІН Дзмітрый Піліпавіч, 40 гадоў.
НЕСЦЯРЭНКА Васіль Аляксеевіч, 25 гадоў.
НЕСЦЯРЭНКА Іван Аляксандравіч, 34 гады.
ПАЗНЯКОЎ Апанас Паўлавіч, 32 гады.
ПЕТРАЧЭНКА Уладзімір Васілевіч, 27 гадоў.
ПЕТРАЧЭНКА Ягор Емяльянавіч, 38 гадоў.
ПЕЎНЕЎ Мірон Максімавіч, 26 гадоў.
ПЕЧКУРОЎ Антон Ігнатавіч, 34 гады.
ПЕЧКУРОЎ Васіль Юр'евіч, 22 гады.
ПЕЧКУРОЎ Іван Маркавіч, 22 гады.
ПІНТУСАЎ Аляксандр, 39 гадоў.
ПЯЧКОЎСКІ Васіль Сцяпанавіч, 20 гадоў.
РАЧКОЎСКІ Вікенцій Мікітавіч, 40 гадоў.
СЕРАБРАКОЎ Васіль Фёдаравіч, 27 гадоў.
СЫЧОЎ Фёдар Рыгоравіч, 40 гадоў.
ФІЛІПЧАНКА Васіль Іосіфавіч, 20 гадоў.
ХЕМЧАНКА Іван Фёдаравіч, 34 гады.
ХЕМЧАНКА Лаўрэнцій Фёдаравіч, 34 гады.
ШЧЫРАНКОЎ Мікалай Кірылавіч, 19 гадоў.
ЯФРЭМЕНКА Мікіта Пятровіч, 32 гады.

ВЕСКА СЫЧМАН

БІЗУНОЎ Піліп Паўлавіч, 34 гады.
ГЕНДРУСЕЎ Іван Прохаравіч, 29 гадоў.
ГЕНДРУСЕЎ Цімафей Прохаравіч, 23 гады.
ГОНТАРАЎ Якаў Сцяпанавіч, 35 гадоў.
ДАВЫДЗЕНКА Васіль Мікалаевіч, 18 гадоў.
ДАВЫДЗЕНКА Мікалай Іванавіч, 36 гадоў.
КАРПЕНКА Іван Іванавіч, 34 гады.
КАРПЕНКА Іван Іосіфавіч, 31 год.
КАРПЕНКА Мікалай Іосіфавіч, 20 гадоў.
КАРПЕНКА Міхаіл Дзмітрыевіч, 22 гады.
КАРПЕНКА Стафан Іосіфавіч, 30 гадоў.
КЛІМЯНКОЎ Мікалай Рыгоравіч, 24 гады.
КЛІМЯНКОЎ Юрый Фёдаравіч, 24 гады.
КРАЎЦОЎ Іван Сцяпанавіч, 21 год.
КУКО Якаў Дзмітрыевіч, 34 гады.
ЛАПУШКОЎ Іван Пятровіч, 21 год.
ЛУК'ЯНАЎ Іван Фёдаравіч, 19 гадоў.
ЛУК'ЯНАЎ Фёдар Савасцеевіч, 40 гадоў.
МАШАРУЕЎ Пётр Рыгоравіч, 49 гадоў.
МІХЕЕНКА Іван Фролавіч, 42 гады.
МІХЕЕНКА Мікалай Фролавіч, 42 гады.
МЕДЗВЕДЗЕЎ Андрэй Сямёнавіч, 36 гадоў.
САЛОШАНКА Міхаіл Іосіфавіч, 25 гадоў.
ТРУСАЎ Іван Яўменавіч, 21 год.
ТРУСАЎ Міхаіл Ануфрыевіч, 43 гады.
ЧМУРАНКОЎ Васіль Іванавіч, 20 гадоў.
ЧМУРАНКОЎ Іван Ільіч, 44 гады.
ШТАПЕНКА Іван Іванавіч, 34 гады.
ШТАПЕНКА Іван Сідаравіч, 50 гадоў.
ШЧУПАКОЎ Аляксандр Клімавіч, 22 гады.

ВЕСКА ФЕДАРАЎКА

БЕРДНІКАЎ Аляксандр Арсенавіч, 23 гады.
БЕРДНІКАЎ Канстанцін Арсенавіч, 21 год.
БЕРДНІКАЎ Якаў Сцяпанавіч, 47 гадоў.
ГАРОХАЎ Іван Яфімавіч, 30 гадоў.
ЛЕВЯНКОЎ Мікалай Паўлавіч, 18 гадоў.
ЛУПСЯКОЎ Аляксей Рыгоравіч, 22 гады.
ЛУПСЯКОЎ Павел Рыгоравіч, 19 гадоў.
МАРОЗАЎ Дзмітрый Аляксандравіч, 20 гадоў.
ПРУСАЎ Аляксей Ананьевіч, 32 гады.
СОМАЎ Васіль Назаравіч, 22 гады.
СОТНІКАЎ Аляксандр Ермалаевіч, 28 гадоў.
УСАЎ Васіль Антонавіч, 20 гадоў.

ВЕСКА ХМЕЛЯНЕЦ

АСТАПЕНКА Стафан Архіпавіч, 25 гадоў.
ГАЛАДЗЕНКА Ілья Якаўлевіч, н. ў 1900, памёр ад ран 8.3.1944.
КАРПАЎ Мікалай Савельевіч, 20 гадоў.
КУЛЯШОЎ Міхаіл Трафімавіч, 20 гадоў.
МАЛДУНОЎ Сямён Дзмітрыевіч, 28 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Фёдар Цімафеевіч, 32 гады.
НЕСЦЯРЭНКА Мікалай Маркавіч, 20 гадоў.
САЛЮЦЕНКА Васіль Рыгоравіч, 15 гадоў.
САЛЮЦЕНКА Кірыла Рыгоравіч, 20 гадоў.
САШЧАНКА Міхаіл Рыгоравіч, 27 гадоў.
СЯРГЕЕНКА Патап Трафімавіч, 42 гады.
ШЫЛЯНКОЎ Іван Данілавіч, 19 гадоў.
ШЫЛЯНКОЎ Пётр Данілавіч, 23 гады.

ВЕСКА ЮДЗІЧЫ

БАНДАРЭНКА Аляксей Данілавіч, 25 гадоў.
БАНДАРЭНКА Васіль Данілавіч, 36 гадоў.
БАНДАРЭНКА Еўдакім Данілавіч, 39 гадоў.
БЕБУХАЎ Аляксей Маркавіч, 34 гады.
БЯЗРУЧАНКА Аляксей Маркавіч, 23 гады.
БЯЗРУЧАНКА Ціхан Маркавіч, 18 гадоў.
ВІХРОЎ Леанід Аляксеевіч, 33 гады.
ГАНДЫЛЕЎ Аляксей Іванавіч, 29 гадоў.
ГАНДЫЛЕЎ Фёдар Іванавіч, 37 гадоў.
ГАНДЫЛЕЎ Цімафей Маркавіч, 22 гады.
ДЗІВАЧЭНКА Сяргей Міхайлавіч, 34 гады.
ЗАЙЦАЎ Ахрэм Аксёнавіч, 26 гадоў.
ЗАЙЦАЎ Іван Аксёнавіч, 20 гадоў.
ЗАЙЦАЎ Мікалай Дамітрыевіч, 19 гадоў.
ЗАСЯНКОЎ Пётр Сямёнавіч, 29 гадоў.
ЗАСЯНКОЎ Сяргей Сямёнавіч, 27 гадоў.
МАЙСЕЙЧАНКА Алена Уласаўна, 20 гадоў.
МАЙСЕЙЧАНКА Захар Пятровіч, 41 год.

МАЙСЕЙЧАНКА Трафім Уласавіч, 23 гады.
МЕЛЬНІКАЎ Рыгор Апанасавіч, 30 гадоў.
НОВІКАЎ Васіль Кузьміч, 23 гады.
ПАДАБЕДАЎ Аляксандр Аляксандравіч, 32 гады.
СКАЧКОЎ Ігнат Рыгоравіч, 37 гадоў.
СКАЧКОЎ Мікалай Рыгоравіч, 31 год.
СКАЧКОЎ Якаў Рыгоравіч, 27 гадоў.
СТАРАВОЙТАЎ Іван Аляксеевіч, 23 гады.
СЯРГЕЕНКА Мікалай Нікадзімавіч, 20 гадоў.
ТРОЦКІ Гаўрыла Фролавіч, 21 год.
ТРОЦКІ Мікалай Міронавіч, 20 гадоў.
ТРОЦКІ Мірон Раманавіч, 43 гады.
ТРОЦКІ Пётр Міхайлавіч, 33 гады.
ФІЛІПЧАНКА Леанід Цярэнцьевіч, 35 гадоў.
ШУТАЎ Нічыпар Якаўлевіч, 35 гадоў.
ШЫЛЯНКОЎ Мікалай Яромавіч, 20 гадоў.

ВЕСКА ЯМНАЕ

АНДРУШКОЎ Пётр Агеевіч, 21 год.
АСТАПЕНКА Фёдар Фёдаравіч, 26 гадоў.
БІЗУНОЎ Майсей Сямёнавіч, 32 гады.
ГАТОЎЧЫКАЎ Усцін Пахомавіч, 42 гады.
ДАМРАЧОЎ Канстанцін Максімавіч, 26 гадоў.
ДЗЯНІСАЎ Несцер Ягоравіч, 19 гадоў.
ДЗЯНІСАЎ Піліп Савіч, 38 гадоў.
ДЗЯНІСАЎ Фядот Савіч, 40 гадоў.
ЕРМАЛАЕЎ Андрэй Іванавіч, 30 гадоў, прапаў без вестак.
ІВАНЦОЎ Васіль Іосіфавіч, 20 гадоў.
ІВАНЦОЎ Міхаіл Іосіфавіч, 22 гады.
КОТАЎ Іван Канстанцінавіч, 24 гады.
КОТАЎ Мінька Пятровіч, 20 гадоў.
КОТАЎ Сяргей Васілевіч, 21 год.
КОТАЎ Фама Ігнатавіч, 42 гады.
КРАЎЦОЎ Іван Арцёмавіч, 32 гады.
КРАЎЦОЎ Сцяпан Ануфрыевіч, 24 гады.
ЛЕБЕДЗЕЎ Іван Пятровіч, 21 год.
ЛЕЎЗІКАЎ Міхаіл Мікалаевіч, 27 гадоў.
МАРКОЦІН Якаў Іванавіч, 49 гадоў.
МАЦВЯЙКОЎ Сцяпан Іванавіч, 39 гадоў.
ПАНКРАТАЎ Аляксандр Васілевіч, 26 гадоў.
ПЕЎНЕЎ Ермалай Пятровіч, 33 гады.
ПРЫБЫЛЬСКІ Сцяпан Пятровіч, 27 гадоў.
САМУСЕЎ Уладзімір Лявонавіч, 19 гадоў.
СЫЧОЎ Макар Аўрамавіч, 38 гадоў.
ТРАЦЦЯКОЎ Леанід Данілавіч, 23 гады.
УЛЬЯНАЎ Арсен Фёдаравіч, 27 гадоў.
УЛЬЯНАЎ Уладзімір Міхайлавіч, 42 гады.
ФАНАБЭРАЎ Павел Іванавіч, 29 гадоў.
ХАРЛАНАЎ Іван Мікалаевіч, 20 гадоў.
ХАРЛАНАЎ Мікалай Сямёнавіч, 41 год.
ХРАМЦОЎ Іосіф Іванавіч, 20 гадоў.
ХРАМЦОЎ Цярэнцій Сямёнавіч, 22 гады.
ЧАНЦОЎ Дзмітрый Анісімавіч, 19 гадоў.
ЧАНЦОЎ Цімафей Анісімавіч, 27 гадоў.
ЧАНЦОЎ Яфім Анісімавіч, 25 гадоў.
ШКАЛІКАЎ Мікалай Якаўлевіч, 19 гадоў.
ШКАЛІКАЎ Сямён Якаўлевіч, 21 год.
ЮРЧАНКА Ягор Іванавіч, 26 гадоў.
ЮРЧАНКА Ягор Ігнатавіч, 25 гадоў.
ЯСОНАЎ Аляксей Ігнатавіч, 30 гадоў.
ЯСОНАЎ Гаўрыла Пракопавіч, 29 гадоў.
ЯСОНАЎ Іван Паўлавіч, 26 гадоў.
ЯСОНАЎ Мацвей Іванавіч, 40 гадоў.
ЯСОНАЎ Ніканор Ігнатавіч, 41 год.

ВЕСКА ЯНАЎКА

ЛЕМЯШКОЎ Аляксей Аляксандравіч, 30 гадоў.
ЛЯСНЕЎСКАЯ Браніслава Францаўна, 23 гады.
ЛЯСНЕЎСКІ Аляксандр Іванавіч, 20 гадоў.
ЛЯСНЕЎСКІ Мікалай Францавіч, 17 гадоў.
ШАМЯКА Юлій Вікенцьевіч, 18 гадоў.

ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ПАСЕЛАК БЛЮЕЎ

АЗАРАНКА Аляксей Іванавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
АЗАРАНКА Павел Іванавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
АЗАРАНКА Якаў Іванавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ГАПОНАЎ Барыс Ягоравіч, 19 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ГАПОНАЎ Васіль Антонавіч, н. ў 1912, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ДАРАФЕЕЎ Андрэй Кузьміч, н. ў 1910, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ІСАЧАНКА Стафан Васілевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
КАРАСЕЎ Васіль Трафімавіч, 40 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
КАРАСЕЎ Пётр Васілевіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.
КАРАСЕЎ Фока Фаміч, н. ў 1902, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
КЛЮЕЎ Аляксей Дзмітрыевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
САЎКОЎ Васіль Майсеевіч, 36 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
СТАРАВОЙТАЎ Пётр Сяргеевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЦВЯРДОЎ Дзмітрый Мікітавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЦІТОЎ Даніла Фёдаравіч, 45 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЦІТОЎ Пётр Фёдаравіч, 54 гады, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЦІТОЎ Улас Фёдаравіч, 22 гады, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЯГУТКА Пракоп Фёдаравіч, 28 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЯКУШАЎ Васіль Мацвеевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЯКУШАЎ Іван Аруставіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЯРОХАЎ Мікіта Васілевіч, 30 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

* * *

АРЦЁМЕНКА Пётр Піліпавіч.
БЛАГАДЗЕРАЎ Ігнат Фёдаравіч.
ЕЎМЯНЬКОЎ Яўціх Іванавіч.
КАРАЛЕНКА Пётр Назаравіч.
КАРАЛЕНКА Ягор Кандратавіч.
МАЛЮКОЎ Андрэй Раманавіч.
ПЕТРАЧКОЎ Іван Мікітавіч.

ПЕТРАЧКОЎ Іван Фёдаравіч.
ПЕТРАЧКОЎ Церах Уладзіміравіч.
РАФЕЕЎ Шімен Конанавіч.
САЎКОЎ Васіль Мацвеевіч.
ЯРОХАЎ Іван Аляксандравіч.
ЯРОХАЎ Мікіта Васілевіч.

ВЕСКА ВАЛОСАВІЧЫ

БУГАЕЎ Фёдар Восіпавіч, 36 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ВІНАКУРАЎ Сідар Ціханавіч, 30 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ВІНАКУРАЎ Ціхан Сідаравіч.
ДЗЯДКОЎ Анатоль Лаўрэнавіч, 19 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ДЗЯДКОЎ Міхаіл Лаўрэнавіч, 21 год, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ДЗЯДКОЎ Фёдар Юр'евіч, 21 год, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ДЗЯДКОЎ Якаў Юр'евіч, у 1942 пайшоў у партызаны, загінуў у 1943.
ЗАЙЦАЎ Іван Сцяпанавіч, 21 год, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
КРАЎЦОЎ Кузьма Анісімавіч, 36 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
СІДАРЭНКА Іван Аляксеевіч, 32 гады, у Чырв. Арміі з 1940, прапаў без вестак.
ЦІМАШЭНКА Іван Васілевіч, 32 гады, у 1941 пайшоў у партызаны, потым заяваў у Чырв. Арміі, прапаў без вестак.
ШЭВЕЛЕЎ Віктар Васілевіч, 22 гады, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЯЗЭПАЎ Сямён Касьянавіч, 21 год, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЯЗЭПАЎ Уладзімір Мікітавіч, 19 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1943 пад г. Белгарад.
ЯЎМЕНАЎ Дамітрый Карнеевіч.
ЯЎМЕНАЎ Дамітрый Міхайлавіч, 30 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ВЕСКА ГУТА

АСТАСЬКОЎ Пётр Пятровіч, 19 гадоў, прапаў без вестак.
АСТАСЬКОЎ Сяргей Арцёмавіч, 20 гадоў, прапаў без вестак.
ВАЛЮШАЎ Антон Яфімавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.
ВАЛЮШАЎ Апанас Мікітавіч, 46 гадоў.
ВАЛЮШАЎ Гаўрыла Васілевіч, н. ў 1909, лейт., загінуў у 1944.
ВАРАНЦОЎ Пётр Дамітрыевіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.
ВЕРАМЕЕЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1920, загінуў у 1944.
ДАНІЛАЎ Васіль Аўгеевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.
ЖГІРОЎ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1914, загінуў у 1944.
ЖГІРОЎ Дамітрый Фёдаравіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.
ЖЭПРАЎ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1914, памёр ад ран 22.7.1944.
ЗАРЭЦКІ Сяргей Васілевіч, н. ў 1904.
ЗАРЭЦКІ Ягор Піліпавіч, н. ў 1907.
ЗЫЧКОЎ Сяргей Фёдаравіч, н. ў 1924, загінуў 22.12.1944.
КАСАКОЎ Апанас Сямёнавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1944.
КАСАКОЎ Васіль Макаравіч, н. ў 1923.
КАСАКОЎ Емяльян Пятровіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1941.
КІРЭЕЎ Андрэй Кузьміч, н. ў 1915.
КУРАНЬКОЎ Павел Аляксеевіч, н. ў 1914, лейт., загінуў у 1944.
ЛАБЕТАЎ Міхаіл Канстанцінавіч, н. ў 1910.
ЛАБЕТАЎ Раман Яфімавіч, н. ў 1917.
ЛІХТАРОЎ Андрэй Дзям'янавіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.
ЛІХТАРОЎ Кірыла Піліпавіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1944.
ЛІХТАРОЎ Міхаіл Дзям'янавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.
МУРАШОЎ Аляксандр Антонавіч, н. ў 1923, рад., прапаў без вестак.
МУРАШОЎ Аляксандр Антонавіч, н. ў 1923.
МУРАШОЎ Ілья Макаравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1941.
МУРАШОЎ Сямён Захаравіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у 1944.
ПУМПАЛЕЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у 1944.
ПУСЬКОЎ Яфім Гаўрылавіч, н. ў 1897, прапаў без вестак у 1942.
СТАРАВОЙТАЎ Апанас Аляксеевіч, н. ў 1902, прапаў без вестак.
ТАРАСАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1900.
ФІЛІПЧАНКА Іосіф Фёдаравіч, н. ў 1902.
ФІЛІПЧАНКА Піліп Еўдакімавіч, н. ў 1912, ст. сяржант, загінуў у 1945.
ЧМУРАНКОЎ Харытон Ільіч, н. ў 1918.
ШАБЛІНСКІ Міхаіл Мацвеевіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.

ВЕСКА ДРАГУНСК

АРЦЁМЕНКА Міхаіл Пятровіч, н. ў 1923, у Чырв. Арміі з 1941, ст. лейт., загінуў у 1944 пад г. Баранавічы.
АРЦЁМЕНКА Пётр Піліпавіч, н. ў 1901, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
АРЦЁМЕНКА Ягор Іванавіч, н. ў 1913, у Чырв. Арміі з 1941, сяржант кавалерыі, загінуў у 1942.
АТРУБЕНКА Яфім Сцяпанавіч, н. ў 1907, у Чырв. Арміі з 1942, старш., загінуў у 1943.
БАСАЎ Віктар Сяргеевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
БАСАЎ Іван Назаравіч, н. ў 1909, загінуў у 1941.
БАСАЎ Ігнат Апанасавіч, н. ў 1919, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1941.
БАСАЎ Мікалай Пракопавіч, н. ў 1921, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
БАСАЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1916, у Чырв. Арміі з 1938, служыў у г. Брэст, загінуў у першыя дні вайны.
БАСАЎ Піліп Сямёнавіч, н. ў 1902, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
БАСАЎ Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1906, у Чырв. Арміі з 1939.
БАСАЎ Уладзімір Назаравіч, н. ў 1923, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў на Беларусі.
БАСАЎ Фёдар Назаравіч, н. ў 1919, у Чырв.

Арміі з 1939, служыў у г. Каўнас, загінуў у 1941 у Літве.

БЛАГАДАРАЎ Ігнат Фядосавіч, н. ў 1906, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

БЛАГАДАРАЎ Майсей Дзмітрыевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

БЛАГАДАРАЎ Пётр Сямёнавіч, н. ў 1920, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ГАПОНАЎ Іван Антонавіч, н. ў 1928, у Чырв. Арміі з 1945.

ДАЎГАЛЕЎ Ананас Халімонавіч, н. ў 1906, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ДАЎГАЛЕЎ Нічыпар Халімонавіч, н. ў 1912, у Чырв. Арміі з 1941, сяржант, прапаў без вестак.

ДАЎГАЛЕЎ Савелій Лазаравіч, н. ў 1921, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ДАЎГАЛЕЎ Сцяпан Максімавіч, 23 гады, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ДАЎГАЛЕЎ Якаў Пятровіч, н. ў 1910, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ДУДАРАЎ Фёдар Тарасавіч, н. ў 1918, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1943.

ЕЎМЯНЬКОЎ Яўціх Іванавіч, н. ў 1908, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ІСАЧАНКА Павел Антонавіч, н. ў 1900, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАЗАКЕВІЧ Саўка, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАРАЛЕНКА Максім Хвядосавіч, н. ў 1904, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАРАЛЕНКА Пётр Назаравіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАРАЛЕНКА Ягор Кандратавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

КАРАСЕЎ Емяльян Анікіевіч, н. ў 1905, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КАРАСЕЎ Іван Анікіевіч, н. ў 1924, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1941.

КЛЮЕЎ Яўціх Сілавіч, н. ў 1905, у Чырв. Арміі з 1941, памёр ад ран 21.5.1945.

ЛАБКОЎ Андрэй Рыгоравіч, н. ў 1909, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МАЛЮКОЎ Андрэй Раманавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МАЛЮКОЎ Віктар Фёдаравіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МАЛЮКОЎ Даніла Мікалаевіч, н. ў 1912, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МАЛЮКОЎ Дзмітрый Нічыпаравіч, н. ў 1908, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў 14.7.1944.

МАЛЮКОЎ Еўдакім Мікалаевіч, н. ў 1910, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1942.

МАЛЮКОЎ Максім Мацвеевіч, 39 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МАЛЮКОЎ Максім Мікалаевіч, н. ў 1907, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1942.

МАЛЮКОЎ Церах Хведаравіч, н. ў 1908, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ПАНЦЕЕЎ Кандрат Іосіфавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ПАНЦЕЕЎ Мікіта Ігнатавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ПЕТРАЧКОЎ Васіль Аляксеевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ПЕТРАЧКОЎ Васіль Уласавіч, загінуў у 1941.

ПЕТРАЧКОЎ Іван Мікітавіч, н. ў 1923, у Чырв. Арміі з 1941.

ПЕТРАЧКОЎ Іван Нічыпаравіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ПЕТРАЧКОЎ Церах Уладзіміравіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ПРОХАРАЎ Ануфрый Васілевіч, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1942.

РАФЕЕЎ Шімен Конанавіч, н. ў 1912, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

САЗОНАЎ Васіль Усцінавіч, н. ў 1913, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

САЗОНАЎ Іван Апанасавіч, н. ў 1901, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1943.

САЎКОЎ Васіль Майсеевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

САЎЧАНКА Лука Іванавіч, н. ў 1915, загінуў 14.5.1942 у Масюкоўшчынскім канцлагеры.

САЎЧАНКА Трафім Юр'евіч, 36 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

СЕРАКОЎ Аляксандр Іванавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ТРЫФАНАЎ Ануфрый Гаўрылавіч, 35 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЯКУШАЎ Васіль Кузьміч, 24 гады, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЯРОХАЎ Ануфрый Іванавіч, 33 гады, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЯРОХАЎ Васіль Іванавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЯРОХАЎ Іван Сілавіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЯРОХАЎ Пётр Гаўрылавіч, 23 гады, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

* * *

АРЦЁМЕНКА Пётр Васілевіч.

БАСАЎ Іван Захаравіч, прапаў без вестак.

ГАПОНАЎ Васіль Антонавіч.

ГАПОНАЎ Іван Якаўлевіч.

ГАПОНАЎ Мікіта Якаўлевіч.

ГАПОНАЎ Мірон Сямёнавіч.

ГАПОНАЎ Міхаіл Якаўлевіч.

ІСАЧАНКА Еўдакім Дзянісавіч.

КЛЮЕЎ Піліп Васілевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ПАНЦЕЕЎ Андрэй Ігнатавіч.

СЕРАКОЎ Емяльян Цітавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

ЦВЯРДОЎ Дзмітрый Мікітавіч.

ЯКУШАЎ Аніс Арцёмавіч.

ЯКУШАЎ Васіль Арцёмавіч.

ЯКУШАЎ Васіль Мацвеевіч.

ЯКУШАЎ Іван Мацвеевіч.

ЯКУШАЎ Цімафей Арцёмавіч.

ЯКУШАЎ Цімафей Яфімавіч.

ЯКУШАЎ Юрый Фёдаравіч.

ЯКУШАЎ Якаў Фёдаравіч.

ЯРОХАЎ Іван Аляксандравіч.

ВЕСКА ЖУРАВІЧЫ

АФАНАСЕНКА Раман Іосіфавіч, 48 гадоў.

БАСАЎ Сямён Антонавіч, 37 гадоў.

БОНДАРАЎ Ягор Еўдакімавіч, 32 гады.

БОРЦІК Міхаіл Сцяпанавіч, 46 гадоў.

БУГАЕЎ Андрэй Канстанцінавіч, 21 год.

БУГАЕЎ Васіль Сцяпанавіч, 24 гады.

БУГАЕЎ Уладзімір Сцяпанавіч, 26 гадоў.

БУГАЕЎ Фёдар Іосіфавіч, 36 гадоў.

БУКЕТАЎ Іван Піліпавіч, 28 гадоў.

ЛЯГКОЎ Аляксей Макаравіч.

МАЗУРАЎ Гаўрыла Іванавіч, 45 гадоў.
МАЗУРАЎ Іван Гаўрылавіч, 19 гадоў.
МАЁРАЎ Пётр Лазаравіч, 37 гадоў.
МАЛАЛЕТНІКАЎ Гаўрыла Андрэевіч.
МАРЧАНКА Андрэй Данілавіч, 43 гады.
МАРЧАНКА Сямён Ульянавіч, 33 гады.
МАРЧАНКА Фёдар Ульянавіч, 45 гадоў.
МАСЛОЎСКІ Васіль Анісімавіч, 18 гадоў.
МОЦКІН Абрам Якаўлевіч, 18 гадоў.
МОЦКІН Майсей Лейбавіч, 47 гадоў.
МОЦКІН Янкель Лейбавіч, 28 гадоў.
ПАНЦЕЕЎ Кандрат Ільіч, 28 гадоў.
ПУМПАЛЕЎ Аляксей Якаўлевіч.
ПУМПАЛЕЎ Васіль Мікалаевіч, 23 гады.
ПУМПАЛЕЎ Дамітрый Іванавіч, 30 гадоў.
ПУМПАЛЕЎ Іван Іванавіч, 20 гадоў.
ПУМПАЛЕЎ Іван Фёдаравіч, 28 гадоў.
ПУМПАЛЕЎ Кірыла Цітавіч, 25 гадоў.
ПУМПАЛЕЎ Рыгор Цітавіч, 21 год.
ПУМПАЛЕЎ Сцяпан Мікалаевіч, 21 год.
ПУХТУНОЎ Іван Антонавіч, 35 гадоў.
ПУЧОК Вылка Сямёнавіч, 37 гадоў.
ПЯЧКОЎСКІ Фёдар Сцяпанавіч, загінуў 2.2.1944.
РАІНЧЫКАЎ Васіль Рыгоравіч, 44 гады.
РАІНЧЫКАЎ Сяргей Герасімавіч, 43 гады.
РАІНЧЫКАЎ Якаў Юр'евіч, 40 гадоў.
РАМАНЕНКА Іван Данілавіч, 34 гады.
РАМАНОЎСКІ Уладзімір.
САНКОЎСКІ Георгій Канстанцінавіч, 29 гадоў.
САНКОЎСКІ Дзмітрый Канстанцінавіч, 39 гадоў.
САНКОЎСКІ Іосіф Канетанцінавіч, 27 гадоў.
САНКОЎСКІ Леанід Васілевіч, 21 год.
САФОНАЎ Пётр Барысавіч, 32 гады.
САФОНАЎ Рыгор Барысавіч, 35 гадоў.
СЕЛІВАНАЎ Герасім Апанасавіч, 29 гадоў.
СЕРЧАНКОЎ Сяргей Андрэевіч, 44 гады.
СЕРАКОЎ Елісей Аўдзеевіч, 36 гадоў.
СМОЛКІН Іосіф Барысавіч, 36 гадоў.
СМОЛКІН Сямён Шлёмавіч, 39 гадоў.
СМОЛКІН Якаў Бэркавіч, 45 гадоў.
СМОЛКІН Якаў Савельевіч, н. ў 1922, камандзір стралк. ўзвода, памёр ад ран 22.12. 1942.
СТАЛЯРОЎ Ілья Сцяпанавіч, 30 гадоў.
СТАРАВОЙТАЎ Леанід Кузьміч, 19 гадоў.
СТАРАВОЙТАЎ Фёдар Іванавіч, 42 гады.
СТРУКАЧОЎ Павел Фёдаравіч, 42 гады.
СТРУКАЧОЎ Сцяпан Фёдаравіч, 37 гадоў.
УРБАН Рыгор Паўлавіч, 23 гады.
ФІЛІМОНАЎ Канстанцін Мікалаевіч, 26 гадоў.
ХАДАНОВІЧ Іван Цімафеевіч.
ЦОІР Віля Юдкаўна.
ЦОІР Рыва Юдкаўна.
ЧАРНАМОРАЎ Ілья Іларыёнавіч, 21 год.
ЧАРНАМОРАЎ Мікалай Іванавіч, 35 гадоў.
ЧАРНАМОРАЎ Пётр Іванавіч.
ЧАРНЕНКА Іван Іванавіч, 18 гадоў.
ЧАРНЕНКА Павел Іванавіч, 20 гадоў.
ЧКАЛАЎ Уладзімір Ягоравіч, 22 гады.
ЧЫСЛОЎ Аляксей Лявонавіч.
ШАЛЯНОК Сцяпан Сцяпанавіч.
ШАПІРА Абрам Захаравіч, 22 гады.
ШАПІРА Сямён Міронавіч, 19 гадоў.
ШКАБЕРА Аляксей Сцяпанавіч, 41 год.
ЯГУТКО Дзмітрый Тарасавіч, 33 гады.
ЯГУТКО Іван Канстанцінавіч.
ЯЗЭПАЎ Сямён Касьянавіч, 21 год.
ЯФРЭМЕНКА Іван Андрэевіч, 20 гадоў.

* * *

БУКЕТАЎ Мікіта Кірылавіч.
БУКЕТАЎ Міхаіл Піліпавіч.
БУХЕЛЬ Уладзімір Хаймавіч.
БУХЕЛЬ Шая Хаймавіч.
БУХЕЛЬ Шэвель Хаймавіч.
БЯЛЯЎСКІ Віталь Фёдаравіч.
БЯЛЯЎСКІ Іван Фёдаравіч.
БЯЛЯЎСКІ Ягор Фёдаравіч.
ВІЛІГАЕЎ Кірыла Цярэнцьевіч.
ВІННІКАЎ Аркадзь Яфімавіч.
ВІННІКАЎ Іван Лаўрэнавіч.
ВІННІКАЎ Пётр Ягоравіч.
ВІНТОЎ Іван Якаўлевіч.
ВІНТОЎ Леанід Рыгоравіч.
ВІТАДЗЬ Іван Эвальдавіч.
ВОЛКАЎ Мікалай Уладзіміравіч.
ВОЛКАЎ Уладзімір Анісімавіч.
ГАЙДА Аляксей Міхайлавіч.
ГАНЧАРОЎ Трафім Дзмітрыевіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.
ГАРДЗЮКОЎ Аляксей Сяргеевіч.
ГАРЭЛІК Барыс Якаўлевіч.
ГАРЭЛІК Якаў Барысавіч.
ГІРШЫК Рыгор Беркавіч.
ГРУШЫН Мікалай Міхайлавіч.
ДАВЫДЗЕНКА Дзмітрый Дзмітрыевіч.
ДАВЫДЗЕНКА Дзмітрый Пятровіч.
ДАВЫДЗЕНКА Іосіф Дзмітрыевіч.
ДЗЕРЫВЯННІКАЎ Дзмітрый Герасімавіч.
ДЗЯДКОЎ Якаў Георгіевіч.
ЖОЛУДЗЕЎ Уладзімір Усцінавіч.
КАГАН Гірша Файбавіч.
КАГАН Лазар Файбавіч.
КАЗЛОЎ Трафім Барысавіч.
КАЗЛОЎСКІ Аляксандр Іосіфавіч, н. ў 1899.
КАМЛЕЎ Іван Іванавіч.
КАМЛЕЎ Мікіта Яфімавіч.
КАНТОРАЎ Майсей Барысавіч.
КАРАЛЕНКА Сямён Цітавіч.
КАРАЛЕЎ Рыгор Сцяпанавіч.
КАЦ Давыд Самуілавіч.
КІРЭЕЎ Макар Навумавіч.
КІРЭЕЎ Сяргей Андрэевіч.
КІРЭЕЎ Цімафей Андрэевіч.
КСЯНДЗОЎ Дзмітрый Аляксандравіч.
КУЛІКАЎ Пётр Мікалаевіч.
КУРАЧЭНКА Віктар Ягоравіч.
КУХАРЭНКА Іван Данілавіч.
ЛЕВІН Леў Залманавіч.
ЛЕВІН Саламон Давыдавіч.
ЛІЎШЫЦ Самуіл Еселевіч.
РАІНЧЫКАЎ Іван Георгіевіч.

ВЁСКА ЗААЗЕР'Е

КІСЯЛЁЎ Васіль Сяргеевіч, 20 гадоў.
ШАЦАЎ Дзмітрый Анісімавіч, 19 гадоў.
ШАЦАЎ Канстанцін Пятровіч, 20 гадоў.
ШАЦАЎ Сямён Ігнатавіч, 22 гады.

ВЁСКА КАНАВА

АЛЯШОЎ Андрэй Мікітавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у 1941.

АЛЯШОЎ Васіль Мікітавіч, н. ў 1904, загінуў у 1944.

АНДРЫЯНАЎ Малах Сцяпанавіч, н. ў 1904, загінуў у 1944.

АСЮЛЕЎ Пётр Данілавіч, н. ў 1923.

БАРУЦЕНКА Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1913, памёр ад ран 1.5.1945.

БАРЫСЕНКА Іван Навумавіч, 46 гадоў.

БАРЫСЕНКА Кандрат Іванавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1945.

ВАСІЛЬКОЎ Пётр Восіпавіч, н. ў 1909, загінуў у 1941 пад г. Арол.

ГОНТАРАЎ Аніс Іванавіч, н. ў 1920.

ГОНТАРАЎ Фёдар Архіпавіч, н. ў 1926.

ЗЮЗЬКОЎ Раман Васілевіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1941.

КЛЮЕЎ Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1918.

КРАЖАЎ Васіль Мікітавіч, н. ў 1923.

КРАЖАЎ Мікіта Платонавіч, н. ў 1903, прапаў без вестак у 1941.

КУЛАКОЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1942.

ЛАПІЦКІ Мікалай Якаўлевіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1941.

МАСЛОЎСКІ Васіль Анісавіч, н. ў 1925, загінуў у 1941.

ПАШКОЎ Васіль Нічыпаравіч, н. ў 1909, лейт., загінуў у 1942.

САМАДУЛАЎ Фёдар Іванавіч, памёр ад ран у 1943.

САНКОЎСКІ Міхаіл Васілевіч, н. ў 1922.

САЎКОЎ Мікалай Лаўрэнавіч, н. ў 1904.

СІВАКОЎ Васіль Сямёнавіч, н. ў 1903, загінуў у 1944.

СІВАКОЎ Іван Фёдаравіч, 29 гадоў.

СІВАКОЎ Раман Фаміч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1941.

СЯКЕРКА Фёдар Міхайлавіч, н. ў 1904, прапаў без вестак у 1941.

СЯМЕНЧЫКАЎ Васіль Паўлавіч.

ТАМАШОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1924, загінуў у 1945 у Прусіі.

ТРАЦЦЯКОЎ Арцём Паўлавіч, н. ў 1904, загінуў у лютым 1945.

ФІЛІПЧАНКА Апанас Фёдаравіч, н. ў 1907, загінуў у 1944.

ФІЛІПЧАНКА Васіль Фёдаравіч, 30 гадоў.

ФІЛІПЧАНКА Сяргей Фёдаравіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у 1941.

ФІЛІПЧАНКА Ціхан Фёдаравіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1941.

ШАКАРОЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

ШАКАРОЎ Ціхан Фёдаравіч, лейт., загінуў у жніўні 1944 у Польшчы.

ВЕСКА КРАСНАГОРКА

БОНДАРАЎ Мікалай Кандратавіч, 26 гадоў.

БОНДАРАЎ Фёдар Васілевіч, 27 гадоў.

ГАРАВЫ Васіль Андрэевіч, 26 гадоў.

ПУХТУНОЎ Іван Антонавіч, 35 гадоў.

ПУХТУНОЎ Ілья Піліпавіч, 32 гады.

ПУХТУНОЎ Павел Піліпавіч, 37 гадоў.

ЯЎМЕНАЎ Іван Міхайлавіч, 26 гадоў.

ЯЎМЕНАЎ Якаў Міхайлавіч, 35 гадоў.

ПАСЕЛАК МІХАЛАЎКА

ДАЎГАЛЕЎ Сяргей Пятровіч, н. ў 1908, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

КЛЮЕЎ Піліп Васілевіч, н. ў 1914, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

МАЛЮКОЎ Навум Стафанавіч, н. ў 1908, у Чырв. Арміі з 1941.

ЯКУШАЎ Юрый Хведаравіч, н. ў 1921, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ЯКУШАЎ Якаў Хведаравіч, н. ў 1918, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ВЁСКА НОВЫЯ ЖУРАВІЧЫ

АЛЕШЫНСКІ Міхаіл Саламонавіч, 23 гады.

АЛЕШЫНСКІ Якаў Саламонавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

АНДРЭЙЧЫКАЎ Леанід Сцяпанавіч, 28 гадоў.

АНДРЭЙЧЫКАЎ Мікалай Назаравіч, 30 гадоў.

АНДРЭЙЧЫКАЎ Павел Сцяпанавіч, 19 гадоў.

АПОСТАЛАЎ Васіль Яфімавіч, 25 гадоў.

БАРАНОШНІК Аляксандр Аркадзевіч, 24 гады.

БАРАНОШНІК Арон Сямёнавіч, 45 гадоў.

БАРАНОШНІК Лейба Лазаравіч, 21 год.

БУМАЖЭНКА Апалон Іванавіч, 18 гадоў.

БУМАЖЭНКА Мікалай Авер'янавіч, 22 гады.

БУМАЖЭНКА Уладзімір Карпавіч, 17 гадоў.

ВЯРАКСА Іван Казіміравіч, 24 гады.

ВЯРАКСА Пётр Аляксандравіч, 18 гадоў.

ВЯРАКСА Пётр Пятровіч, 33 гады.

ГАЛСЦЯНКОЎ Піліп Ціханавіч, 32 гады.

ГАРАНКОЎ Мікалай Іларыёнавіч, 25 гадоў.

ГАРАНКОЎ Міхаіл Іларыёнавіч, 20 гадоў.

ГРАДНЯКОЎ Юрый Мікалаевіч, 26 гадоў.

ГУРЭВІЧ Давыд Анісімавіч, 20 гадоў.

СІВАКОЎ Вячаслаў Аляксандравіч, 21 год.

СІВАКОЎ Елісей Аўдзеевіч, 36 гадоў.

СКУГАРАЎ Павел Пятровіч, 34 гады.

СТАНКЕВІЧ Канстанцін Сцяпанавіч, 31 год.

ХАДАНОВІЧ Іван Цімафеевіч, 25 гадоў.

ХАДАНОВІЧ Леанід Апанасавіч, 25 гадоў.

ШАПАВАЛАЎ Трафім Васілевіч, 28 гадоў.

ШЭХ Мікалай Захаравіч, 20 гадоў.

* * *

ДАВЫДЗЕНКА Анатоль Тарасавіч.

ДАЎГАЛЁЎ Іван Яўменавіч.

ЕЎТУХОЎ Свірыд Ягоравіч.

КАРАЛЕНКА Васіль Васілевіч.

КАЎГАНАЎ Сцяпан Піменавіч.

КУРАЛЕНКА Міхаіл Сямёнавіч.

ЛАШКЕВІЧ Міхаіл Аляксандравіч.

ЛАШКЕВІЧ Фёдар Іванавіч.

ЛЯГКОЎ Аляксей Макаравіч.

МАЛАЛЕТНІКАЎ Гаўрыла Андрэевіч.

РАМАНОЎСКІ Уладзімір.

ТАЛСЦЯНКОЎ Піліп Ціханавіч.

ТАРАНКОЎ Міхаіл Іларыёнавіч.

ВЕСКА ПАДДУБ'Е

ВАСЬКОЎ Іван Маркавіч, н. ў 1917, загінуў у 1943.
ВАСЬКОЎ Іван Пятровіч, н. ў 1923.
ГАЎРЫЛЕНКА Пракоп Фёдаравіч, н. ў 1904.
ДЗЕГЦЯРОЎ Васіль Майсеевіч, н. ў 1903.
КАЛАЧОЎ Дамітрый Нічыпаравіч, н. ў 1923.
КІСЯЛЕЎ Лаўрэнцій Пракопавіч, н. ў 1902.
ЛІХТАРОЎ Архіп Дамітрыевіч, н. ў 1905.
ЛОМАЎ Анатоль Іванавіч, н. ў 1923.
МАЦВЕЕНКА Дамітрый Рыгоравіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1941.
МАЦВЕЕНКА Іван Ягоравіч, н. ў 1904, прапаў без вестак у 1943.
СІВАКОЎ Дамітрый Якаўлевіч, н. ў 1906.

ВЕСКА ПАХАР

БУТРАМЕЕЎ Арцём Прохаравіч, н. ў 1918, загінуў у сакавіку 1943.
БУТРАМЕЕЎ Іван Іванавіч, н. ў 1906.
БУТРАМЕЕЎ Ігнат Захаравіч.
ГОНТАРАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1941.
ЖГІРОЎ Іосіф Ерафеевіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.
ЗЫЧКОЎ Сямён Рыгоравіч, н. ў 1903.
КАСАКОЎ Канстанцін Фёдаравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1941.
КІСЯЛЕЎ Васіль Сяргеевіч, н. ў 1924, загінуў у 1945.
КУЛАКОЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1914, загінуў у 1941.
КОЎГАНАЎ Нічыпар Аўрамавіч, 21 год.
ЛЯВОНЕНКА Апанас Іванавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.
МІХАЛЬКОЎ Васіль Рыгоравіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.
МІХАЛЬКОЎ Рыгор Цімафеевіч, н. ў 1905.
ПАЗІКАЎ Іван Андрэевіч, н. ў 1904, прапаў без вестак у 1941.
ПАХОМАЎ Андрэй Якаўлевіч, н. ў 1925, загінуў у 1943.
ТКАЧОЎ Іван Герасімавіч, н. ў 1912, загінуў у 1943 пад г. Смаленск.
ШАЦАЎ Канстанцін Пятровіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у 1941.
ШАЦАЎ Дамітрый Анісавіч, н. ў 1925, загінуў у 1943.
ШАЦАЎ Сямён Ігнатавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

* * *

БЫКАЎ Арцём Пракопавіч.
ДРАЗДОЎ Дзмітрый Яўменавіч.
ЗУРКОЎ Іван Самуілавіч.
КІСЯЛЕЎ Улас Паўлавіч.
КУХАРАЎ Сямён Адамавіч.
ЛОПУХАЎ Мацвей Рыгоравіч.
ЛОПУХАЎ Міхаіл Гаўрылавіч.
ЛОПУХАЎ Пракоп Сцяпанавіч.
ПАХОМАВА Таццяна Яфімаўна.
СІВАКОЎ Васіль Фёдаравіч.
СЯМЕНЧЫКАЎ Ягор Ануфрыевіч.
ЧАРНЯЎСКІ Міхаіл Ільіч.
ШЭКАЛАЎ Нічыпар Яфімавіч.
ЯЗЭПАЎ Арсеній Ігнатавіч, н. ў 1923, загінуў 26.6.1943.
ЯФРЭМЕНКА Антон Лаўрэнавіч.
ЯФРЭМЕНКА Іван Лаўрэнавіч.

ВЕСКА ПРЫЛЕПАЎКА

ГАПОНАЎ Іван Якаўлевіч, загінуў у 1941.
ГАПОНАЎ Мікіта Якаўлевіч, 30 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ГАПОНАЎ Міхаіл Якаўлевіч, 19 гадоў, загінуў у 1941 у г. Бранск.
ІСАЧАНКА Еўдакім Дзянісавіч, н. ў 1903, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1944.
КАРАСЕЎ Емяльян Анікеевіч, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
КАРАСЕЎ Апанас Максімавіч.
КАРАСЕЎ Іван Апанасавіч.
КАРАСЕЎ Емяльян Максімавіч, 34 гады, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у 1944 на Беларускім фронце.
ПАНЦЕЕЎ Андрэй Ігнатавіч, н. ў 1903, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
САРОКІН Павел Мацвеевіч, 27 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЦВЯРДОЎ Дзмітрый Мікітавіч.
ЯКУШАЎ Аляксей Кузьміч, 34 гады, у Чырв. Арміі з 1941, загінуў у сакавіку 1945.
ЯКУШАЎ Цімафей Арцёмавіч, 29 гадоў, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.
ЯКУШАЎ Цімафей Яфімавіч, 22 гады, у Чырв. Арміі з 1941, прапаў без вестак.

ВЕСКА ХАТОЎНЯ

АНЦІПАЎ Даніла Ціханавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1944.
АСЮЛЕЎ Сямён Цімафеевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1944.
АЎТУХОЎ Архіп Іванавіч, н. ў 1900, загінуў у 1942.
АЎТУХОЎ Іван Аляксеевіч, н. ў 1904, загінуў у 1942 пад Масквой.
АЎТУХОЎ Мікалай Ягоравіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.
БАЖКОЎ Мікалай Фёдаравіч.
БАРЫСЕНКА Іван Сяргеевіч, н. ў 1917, загінуў у 1944.
БАРЫСЕНКА Кузьма Сяргеевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак.
БАРЫСЕНКА Стафан Паўлавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.
БАРЫСЕНКА Фёдар Паўлавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.
БУТРАМЕЕЎ Барыс Савельевіч, н. ў 1910, рад., памёр у 1943 у канцлагеры.
БУТРАМЕЕЎ Іван Карпавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.
БУТРАМЕЕЎ Ілья Іванавіч, н. ў 1912, рад., прапаў без вестак.
БЫКАЎ Пётр Сцяпанавіч, н. ў 1905, рад., прапаў без вестак.
БЫКАЎ Свірыд Аляксеевіч, н. ў 1899, рад., загінуў у 1944.
ВАРАБ'ЁЎ Дзмітрый Іванавіч, н. ў 1921, рад., загінуў пад г. Ленінград.
ВАСЬКОЎ Аляксандр Емяльянавіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.
ВАСЬКОЎ Іван Пятровіч, н. ў 1914, рад., прапаў без вестак.

ВАШАЦЬКОЎ Рыгор Пятровіч, н. ў 1923, загінуў у красавіку 1945.

ВАШАЦЬКОЎ Дзмітрый Лявонавіч, н. ў 1921, рад., прапаў без вестак.

ВАШАЦЬКОЎ Канстанцін Пятровіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак.

ВАШАЦЬКОЎ Пётр Мікітавіч, н. ў 1923, рад., прапаў без вестак.

ВАШАЦЬКОЎ Уладзімір Мікітавіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1944.

ВІДЗІШАЎ Міхаіл Сідаравіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

ВІДЗІШАЎ Павел Якаўлевіч, н. ў 1902, кап., прапаў без вестак.

ГРЭКАЎ Ягор Паўлавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

ГУЗЯНКОЎ Даніла Навумавіч, н. ў 1918, лейт., прапаў без вестак.

ГУЗЯНКОЎ Даніла Рыгоравіч, н. ў 1914, рад., прапаў без вестак.

ГУЗЯНКОЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у 1941.

ГУЗЯНКОЎ Навум Сяргеевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у 1943.

ДАРАШКОЎ Андрэй Яфімавіч, н. ў 1907.

ДРАЗДОЎ Сямён Мікалаевіч, н. ў 1924, загінуў пад г. Ленінград.

ЖГІРОЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у 1941.

ЖЛОБА Мікалай Кузьміч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1944.

ЗІНЧАНКА Фёдар Аляксеевіч, н. ў 1915, загінуў пад г. Вялікія Лукі.

КАВАЛЁЎ Аляксей Сяргеевіч, н. ў 1923, рад., прапаў без вестак.

КАЛАЧОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1923, ст. лейт., загінуў у 1943.

КАМІСАРАЎ Аўгей Іванавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

КАЎЧЭНКА Васіль Сцяпанавіч, 35 гадоў.

КАЎЧЭНКА Фёдар Сцяпанавіч, н. ў 1896, рад., прапаў без вестак.

КІСЯЛЁЎ Пётр Пракопавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

КІСЯЛЁЎ Улас Паўлавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1944.

КЛЮЕЎ Васіль Якаўлевіч, н. ў 1909, ст. лейт., памёр ад ран у красавіку 1945.

КЛЮЕЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

КЛЮЕЎ Піліп Сяргеевіч, н. ў 1909, старш., загінуў у 1942.

КЛЮЕЎ Якаў Сяргеевіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1941 у г. Ліепая (Латвія).

КУХАРАЎ Раман Іосіфавіч, н. ў 1899, прапаў без вестак у 1944.

КУХАРАЎ Сямён Адамавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

ЛАГУНОЎ Даніла Рыгоравіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЛОПУХАЎ Аляксей Кірылавіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.

ЛОПУХАЎ Даніла Рыгоравіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

ЛОПУХАЎ Дзмітрый Цімафеевіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.

ЛОПУХАЎ Канстанцін Кірылавіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

ЛОПУХАЎ Лаўрэн Сцяпанавіч, н. ў 1901, памёр ад ран у 1943.

ЛОПУХАЎ Мацвей Рыгоравіч, н. ў 1901, прапаў без вестак у 1944.

ЛОПУХАЎ Пракоп Рыгоравіч, н. ў 1893, загінуў у 1944 пад г. Бабруйск.

ЛОПУХАЎ Пракоп Сцяпанавіч.

ЛОПУХАЎ Пракоп Цімафеевіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1941.

ЛОПУХАЎ Сямён Рыгоравіч, н. ў 1908, рад., прапаў без вестак.

ЛОПУХАЎ Цімафей Сцяпанавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

ЛОПУХАЎ Фёдар Кірылавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

ЛОПУХАЎ Фёдар Юр'евіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1944 ва Усходняй Прусіі.

ЛУБЯНІКАЎ Емяльян Сяргеевіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

ЛЯЛЬКОЎ Дзмітрый Аляксандравіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

ЛЯЛЬКОЎ Іван Сямёнавіч.

ЛЯЛЬКОЎ Кузьма Іванавіч, н. ў 1904, рад., загінуў 12.10.1944.

ЛЯЛЬКОЎ Ягор Яфімавіч, 39 гадоў.

ЛЯЛЬКОЎ Якаў Сямёнавіч, н. ў 1897, загінуў у студзені 1944 каля в. Смаліцы Быхаўскага р-на.

МАРКАЎ Дзмітрый Іосіфавіч, н. ў 1912, радавы.

МАРКАЎ Піліп Іосіфавіч, н. ў 1919, памёр ад ран у 1944.

МАЦВЕЕНКА Піліп Ермалаевіч, 39 гадоў.

МІХАЛЬКОЎ Кузьма Яфрэмавіч, н. ў 1910, загінуў у 1943 у Масюкоўшчынскім канцлагеры.

ПАЛЬТЭКАЎ Аўрам Кірылавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ПАСЯКОЎ Дзмітрый Міхайлавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1941.

ПАХОМАЎ Іван Яфімавіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1944.

ПАХОМАЎ Павел Яфімавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ПРАКОПЧАНКА Васіль Мікітавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

ПРЫКОЦЕНКА Аляксей Канстанцінавіч, н. ў 1902, загінуў у 1942 пад г. Вязьма.

ПРЫКОЦЕНКА Арцём Канстанцінавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак.

ПРЫКОЦЕНКА Васіль Пракопавіч, н. ў 1903, рад., разведчык, загінуў 6.1.1944.

ПРЫКОЦЕНКА Канстанцін Арцёмавіч, 37 гадоў.

ПРЫКОЦЕНКА Пётр Лаўрэнавіч, 31 год.

ПУЗІКАЎ Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

РАНІЧАЎ Васіль Георгіевіч, н. ў 1900, загінуў 9.4.1942 у Масюкоўшчынскім канцлагеры.

САМАДУМАЎ Апанас Іванавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

САМАДУМАЎ Нічыпар Іванавіч.

СВІСТУНОЎ Аляксандр Анісімавіч, н. ў 1919, загінуў у красавіку 1942 пад г. Ленінград.

СОТНІКАЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1922, сяржж., загінуў у 1941.

СЯКЕРКА Мікалай Васілевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ТКАЧОЎ Герасім Іванавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

ЦЫГАНКОЎ Дзмітрый Сцяпанавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

ЧАРНЯЎСКІ Леанід Ігнатавіч, н. ў 1925, рад., загінуў 7.3.1944.

М. М. Бліноў.

І. П. Дорасеў.

Л. П. Зуеў.

І. І. Іванчыкаў.

ЧАРНЯЎСКІ Яфім Ільіч, н. ў 1900, рад., загінуў 4.1.1944.

ШАЦАЎ Ягор Піліпавіч, н. ў 1896, прапаў без вестак.

ШЧЭКАЛАЎ Гаўрыла Навумавіч, н. ў 1905, разведчык, загінуў 6.1.1944.

ШЧЭКАЛАЎ Іван Яфімавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941 пад г. Даўгаўпілс (Латвія).

ЯФРЭМЕНКА Антон Лаўрэнавіч, н. ў 1912, ст. лейт., загінуў 30.4.1944.

ЯФРЭМЕНКА Іван Лаўрэнавіч, н. ў 1926, рад., загінуў у г. Ленінград.

ЗАБАЛАЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА АСІННІКІ

БЛІНЦОЎ Дзяніс Ільіч, н. ў 1907, загінуў у 1944.

ЕРЫЧАЎ Сяргей Ціханавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.

ЗАЙЦАЎ Мацвей Яўціхіевіч, н. ў 1917, загінуў у 1944.

ЗВЯГАЎ Сяргей Мікалаевіч, н. ў 1919.

КАЗАЧЭНКА Павел Емяльянавіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

КЛІМКОЎ Пётр Паўлавіч, н. ў 1906, загінуў у 1944.

КУРАЧКІН Цярэнцій Барысавіч, н. ў 1907.

ПАЛЯНСКІ Мікалай Цітавіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

СВЯТЦАЎ Андрэй Рыгоравіч, н. ў 1910, загінуў у 1942.

СТАРАСТАЎ Васіль Сафронавіч, н. ў 1915, загінуў у 1945.

ЧМЫХАЎ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1920.

ВЕСКА ЕЛКІ

АРЦЁМІШЫН Андрэй Макаравіч, н. ў 1915, загінуў у 1945.

АРЦЁМІШЫН Сямён Макаравіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

БЛАГІНКОЎ Марк Прохаравіч, н. ў 1904, загінуў у 1945.

БЛАГІНКОЎ Міхаіл Макаравіч, н. ў 1913, загінуў у 1944.

БЛАГІНКОЎ Міхаіл Прохаравіч, н. ў 1905, загінуў у 1944.

БЛІНЦОЎ Аляксандр Дзмітрыевіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

БЛІНЦОЎ Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1918, загінуў у 1944.

ГРЫШКОЎ Іван Барысавіч, н. ў 1915, загінуў у 1941.

ДАВЫДАЎ Трафім Архіпавіч, н. ў 1900, загінуў у 1944.

ДОРАСЕЎ Іосіф Гаўрылавіч, н. ў 1911, загінуў у 1943.

ЖУРАЎЛЁЎ Аляксандр Цітавіч, н. ў 1913, загінуў у 1944.

ЖУРАЎЛЁЎ Іван Цітавіч, н. ў 1919, загінуў у 1941.

ЖУРАЎЛЁЎ Кандрат Цітавіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

А. М. Аўсяннікаў (другі справа ў верхнім радзе).

А. М. Звягаў (у цэнтры).

ЗВЯГАЎ Архіп Іванавіч, н. ў 1917, загінуў у 1942.

КАРАБЧЫКАЎ Іван Ермалаевіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

МАРОЗАЎ Павел Антонавіч, н. ў 1919, загінуў у 1942.

МІХАЛЬКОЎ Нічыпар Міхайлавіч, н. ў 1901, загінуў у 1944.

НЕСЦЯРКОЎ Антон Максімавіч, н. ў 1917, загінуў у 1941.

ПАРФЕНАЎ Фёдар Канстанцінавіч, н. ў 1925, загінуў у 1945.

СКРЫПКІН Іван Арцёмавіч, н. ў 1909, загінуў у 1944.

СУПРОНАЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

ЧМЫХАЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1911, загінуў у 1945.

ЯКІМАЎ Міхаіл Сцяпанавіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

ЯКІМАЎ Яфім Сцяпанавіч, н. ў 1900, загінуў у 1945.

ВЁСКА ЗАБАЛАЦЦЕ

АСТАПЕНКА Дзяніс Дамітрыевіч, н. ў 1908, загінуў у 1943.

АСТАПЕНКА Іван Дзмітрыевіч, загінуў у 1942.

АЎСЯННІКАЎ Аляксей Максімавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

АЎСЯННІКАЎ Максім Максімавіч, н. ў 1923, загінуў у 1941.

АЎСЯННІКАЎ Павел Ігнатавіч, н. ў 1915, загінуў у 1941.

АЎСЯННІКАЎ Фёдар Архіпавіч, н. ў 1924, загінуў у 1945.

БАРЫЛАЎ Даніла Васілевіч, 39 гадоў, загінуў у 1945 над Берлінам.

БАРЫЛАЎ Міхаіл Макаравіч, 17 гадоў.

БЛІНЦОЎ Ануфрый Каленікавіч, н. ў 1899, загінуў у 1941.

БЛІНЦОЎ Міхаіл Мікітавіч, н. ў 1928, загінуў у 1945.

БЛІНЦОЎ Павел Арцёмавіч, 32 гады.

БЛІНЦОЎ Сяргей Мікітавіч, н. ў 1925, загінуў у 1945.

ГАЛКІН Ілья Захаравіч, н. ў 1910, загінуў у 1944.

ГАРУЛЬКОЎ Іван Васілевіч, н. ў 1907, загінуў у 1944.

ГАРУЛЬКОЎ Мануіл Барысавіч, 36 гадоў.

ГРАПАЎ Іван Мікітавіч, н. ў 1904, загінуў у 1944.

ГРЫЦУКОЎ Іван Арцёмавіч, н. ў 1926, загінуў у 1944.

ДАВЫДАЎ Міхаіл Раманавіч, 28 гадоў.

ДАВЫДАЎ Трафім Архіпавіч, н. ў 1903, загінуў у 1944.

ДЗЕРАВЯНКАЎ Кузьма Емяльянавіч, 26 гадоў.

ДОРАСЕЎ Іван Пятровіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

ДОРАСЕЎ Сяргей Максімавіч, 41 год.

ЕРМАКОЎ Уладзімір Рыгоравіч, 23 гады, загінуў у 1943.

ЗАВАДСКІ Піліп Сцяпанавіч, 34 гады.

ЗВЯГАЎ Іван Васілевіч, 20 гадоў.

ЗВЯГАЎ Сяргей Мікалаевіч, н. ў 1917, загінуў у 1942.

У. М. Казлоў.

А. Дз. Лапцеў.

ЗВЯГАЎ Архіп Міхайлавіч, 29 гадоў.

ЗУЕЎ Леанід Пятровіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

ЗУЕЎ Уладзімір Пятровіч, н. ў 1925, загінуў у 1943.

ІВАНЧЫКАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.

ІГНАЦІКАЎ Сямён Емяльянавіч, н. ў 1906, загінуў у 1944.

КАВАЛЁЎ Міхаіл Пахомавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

КАЗАЧЭНКА Мікалай Ігнатавіч, 17 гадоў.

КАЗАЧЭНКА Сяргей Сямёнавіч, 19 гадоў.

КАЗЛОЎ Уладзімір Міхайлавіч.

КЛІМКОЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1921, загінуў у 1944.

КУРАЧКІН Захар Барысавіч, 40 гадоў.

КУРАЧКІН Уладзімір Фёдаравіч, 33 гады, загінуў у 1943.

КУШЭРКІН Васіль Іванавіч, 27 гадоў.

ЛАПЦЕЎ Аляксандр Дзмітрыевіч, н. ў 1913, загінуў у 1944.

ЛАПЦЕЎ Васіль Дзмітрыевіч, н. ў 1904, загінуў у 1945.

МАКАРАЎ Піліп Гаўрылавіч, н. ў 1915, загінуў у 1945.

МАРКАЎ Сяргей Іванавіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.

МАРОЗАЎ Уладзімір Патапавіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.

МІНАЎ Васіль Агеевіч, н. ў 1925, загінуў у 1943.

МІНАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.

С. І. Маркаў.

П. Т. Сарокін.

Ф. М. Ермакоў.

МІРАНЬКОЎ Андрэй Ігнатавіч, н. ў 1907, загінуў у 1941.

НАВІЧКОЎ Архіп Цімафеевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НАВІЧКОЎ Васіль Архіпавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак у ліпені 1944.

НІКІЦІН Мікалай Захаравіч, 18 гадоў.

ПАРФЁНАЎ Іван Фёдаравіч, 28 гадоў.

ПЛІСКОЎ Яфім Фёдаравіч, 21 год.

РАМАНАЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. ў 1921, загінуў у 1943.

РАМАНЧЫКАЎ Іван Нічыпаравіч, 28 гадоў.

САЗОНАЎ Аляксандр Аляксандравіч, н. ў 1917, загінуў у 1942.

САЗОНАЎ Іван Іванавіч, 28 гадоў.

САРОКІН Пётр Тарасавіч, 25 гадоў, загінуў 13.7.1943 на Курскай дузе.

СЕМЯНЦОЎ Захар Міхайлавіч, н. ў 1900, загінуў у 1944.

СТАЛЯРОЎ Аляксандр Аляксандравіч, 21 год.

СТАЛЯРОЎ Міхаіл Мітрафанавіч, 41 год.

СТАРАСЦІН Іван Маркавіч, н. ў 1921, загінуў у 1944.

СТАРАСЦІН Міхаіл Маркавіч, н. ў 1926, загінуў у 1944.

ТКАЧОЎ Аляксей Піліпавіч, 40 гадоў.

ТКАЧОЎ Цярэнцій Піліпавіч, 42 гады.

ХАМЕНКА Рыгор Фёдаравіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

ЦІТОЎ Васіль Цімафеевіч, н. ў 1921, загінуў у 1943.

ЦІТОЎ Сяргей Цімафеевіч, н. ў 1920, загінуў у 1943.

ЧМЫХАЎ Аляксей Ніліпавіч, н. ў 1920, загінуў у 1943.

ЧМЫХАЎ Іван Пятровіч, 23 гады.

ЧМЫХАЎ Яўмен Карнеевіч, н. ў 1908, загінуў у 1943.

ЧЭПІКАЎ Іван Аляксеевіч, 22 гады.

ЧЭПІКАЎ Кузьма Міхайлавіч.

ШАНТУРАЎ Міхаіл Іванавіч, 22 гады.

* * *

БЛІНЦОЎ Ануфрый Каленікавіч.

ГРАПАЎ Сяргей Ігнатавіч.

РАМАНЧЫКАЎ Рыгор Мікітавіч.

АЛІМБАЧКАЎ Якім Восіпавіч, н. ў 1903.

АЎСЯННІКАЎ Захар Рыгоравіч, н. ў 1907.

ГУСАКОЎ Захар Цітавіч, н. ў 1911.

ЕЎДАЧКОЎ Несцер Рыгоравіч, н. ў 1906.

ЗАВАДСКІ Сцяпан Васілевіч, н. ў 1910, загінуў у 1945.

ЗВЯГАЎ Дамітрый Сямёнавіч, н. ў 1897, загінуў у 1943.

ЗВЯГАЎ Якаў Васілевіч, н. ў 1913, загінуў у 1943.

КАЗАЧЭНКА Сяргей Гаўрылавіч, н. ў 1910, загінуў у 1942.

КУШЭРКІН Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.

ЛАЗЕБНІКАЎ Аляксандр Якаўлевіч, н. ў 1910, загінуў у 1942.

МАРКАЎ Аляксей Міхайлавіч, н. ў 1909, загінуў у 1945.

САРОКІН Іван, н. ў 1908.

СВЯТЦАЎ Андрэй Іванавіч, н. ў 1900, загінуў у 1944.

СВЯТЦАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1905, загінуў у 1944.

СЕМЯНЦОЎ Захар Міхайлавіч.

СЕМЯНЦОЎ Сямён Міхайлавіч.

ЦЫБІКАЎ Павел Сцяпанавіч, н. ў 1923.

ЧМЫХАЎ Васіль Сямёнавіч, н. ў 1921.

ВЕСКА КЛЮЧЫ

АЎСЯННІКАЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1911, загінуў у 1943.

ЕЎСТРАЦІКАЎ Міхаіл Сяргеевіч, 28 гадоў.

ЗВЯГАЎ Аляксей Максімавіч, н. ў 1919, загінуў у 1941.

КАЗЛОЎ Уладзімір Міхайлавіч.

ПАЛЯНСКІ Мікалай Андрэевіч, н. ў 1913, загінуў у 1943.

ПАРФЁНАЎ Дзмітрый Барысавіч, 21 год.

ПАРФЁНАЎ Міхаіл Апанасавіч, н. ў 1916 загінуў у 1943.

ПУШКАРОЎ Андрэй Мікалаевіч, 20 гадоў.

ПУШКАРОЎ Іван Мікалаевіч, 29 гадоў.

РАЖКОЎ Антон Раманавіч, н. ў 1913, загінуў у 1943.

СЕМЯНЦОЎ Іван Мікалаевіч, 22 гады.

СЕМЯНЦОЎ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.

ВЕСКА МІНЬКАЎ

АКУЛАЎ Апанас Паўлавіч, н. ў 1903, загінуў у 1943.

АКУЛАЎ Апанас Паўлавіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.

АКУЛАЎ Захар К., 30 гадоў.

БАЛОНАЎ Якаў Сцяпанавіч, 26 гадоў.

ГУСАКОЎ Кузьма Г., 27 гадоў.

ЕРМАКОЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1903, загінуў у 1943.

ЕРМАКОЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1914, загінуў у 1944.

ЕРМАКОЎ Ілья Мікалаевіч, н. ў 1906, загінуў у 1942.

ЕРМАКОЎ Рыгор Цімафеевіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.

ЕРМАКОЎ Фёдар Мікалаевіч, н. ў 1915, загінуў у 1941 пад Брэстам.

КАВАЛЁЎ Аляксей Ільіч, н. ў 1913, загінуў у 1942.
КАВАЛЁЎ Ігнат Рыгоравіч, н. ў 1906, загінуў у 1942.
КАВАЛЁЎ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1906, загінуў у 1943.
КОРШЫКАЎ Васіль Рыгоравіч, н. ў 1908, загінуў у 1943.
КОРШЫКАЎ Сямён Цярэнцьевіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.
МАРТЫНАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.
НАДТАЧАЕЎ Павел Емяльянавіч, 36 гадоў.
НАДТАЧАЕЎ Максім Емяльянавіч, 31 год.
САВОСТАЎ Аляксей Васілевіч, н. ў 1915, загінуў у 1942.
СМЫКОЎ Пётр Парфенавіч.
ТУЖЫКАЎ Андрэй Васілевіч, н. ў 1905, загінуў у 1944.
ФРАЛОЎ Дзмітрый Іосіфавіч, н. ў 1909, загінуў у 1943.
ЦЕРАШКОЎ Васіль Андрэевіч, н. ў 1926, загінуў у 1943.
ЦЕРАШКОЎ Міхаіл Андрэевіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.
ШМАКАЎ Аляксандр Карпавіч, н. ў 1919, загінуў у 1943.
ЯГАМОСЦЕЎ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1920, загінуў у 1944.
ЯГАМОСЦЕЎ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.
ЯНКОЎ Апанас Майсеевіч, н. ў 1910, загінуў у 1943.
ЯНКОЎ Сяргей Сямёнавіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.
ЯНКОЎСКІ Апанас Майсеевіч, н. ў 1909, рад., загінуў у Магілёўскай вобл.

ВЁСКА СТАРЫ МАЗАЛАЎ

БАРАНОЎСКІ Акім Андрэевіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.
ГУСАКОЎ Аляксандр Канстанцінавіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.
ГУСАКОЎ Кузьма Цітавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.
ДАНІЛАЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1914, загінуў у 1944.
ЗАГАРОДНІ Анатоль Фёдаравіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.
ЗАКРЭЎСКІ Браніслаў Вікенцьевіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.
СЕНАЖЭНСКІ Барыс Адамавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.
СЕНАЖЭНСКІ Казімір Адамавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

ВЁСКА ШЫРОКАЕ

АЎСЯННІКАЎ Васіль Фёдаравіч.
РАЖКОЎ Антон Раманавіч, 46 гадоў.
СЕРАФІМОВІЧ Міхаіл Васілевіч, н. ў 1916, загінуў у 1942.
ФАМЯНКОЎ Платон Пятровіч, н. ў 1913, загінуў у 1945.

ВЁСКА ШЫРОКІ РОГ

БЛАГЯНКОЎ Фядос Прохаравіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

Дз. С. Каралёў.

ЗВЯГАЎ Павел Іванавіч, н. ў 1900, загінуў у 1943.
КАЗЛОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1918, загінуў у 1944.
КУРАЧКІН Іван Трафімавіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.
НАВІЦКІ Іван Кірсанавіч, н. ў 1915, загінуў пад Беластокам.
НАВІЦКІ Міхаіл Кірсанавіч, н. ў 1921, загінуў у 1944.
САЗОНАЎ Анатоль Мітрафанавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

ЗАПОЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БРОННАЕ

АДМІРАЛАЎ Дзмітрый Арцёмавіч, н. ў 1903, памёр ад ран у маі 1942.
АДМІРАЛАЎ Фёдар Арцёмавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.
БАБАК Валянцін Якаўлевіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.
БЯЛОЎСКІ Аркадзь Мікітавіч, загінуў у жніўні 1943.
БЯЛОЎСКІ Мікалай Іванавіч, н. ў 1911, загінуў 23.8.1943 у Смаленскай вобл.
БЯЛОЎСКІ Пётр Іванавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1941.
ВАЛОДЗЬКА Іван Еўсцігнеевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак.
ДАМАНЦЭВІЧ Іван Пятровіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.
ДАМАНЦЭВІЧ Уладзімір Пятровіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.
КАРАЛЁЎ Дзмітрый Сямёнавіч, загінуў у жніўні 1944.
КАРНЕЕЎ Рыгор Барысавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.
КРЭЗ Міхаіл Сцяпанавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.
КУЧЫНСКІ Рыгор Захаравіч, н. ў 1900, загінуў у жніўні 1944.
ЛІСОЎСКІ Міхаіл Іванавіч, загінуў у лютым 1945 ва Усходняй Прусіі.
ЛІСОЎСКІ Пётр Барысавіч, н. ў 1908, памёр ад хваробы ў маі 1942.
ЛІСОЎСКІ Рыгор Аляксандравіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.
НАВІЦКІ Іван Сямёнавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.
НАВІЦКІ Павел Іванавіч, н. ў 1921, загінуў 21.7.1944 у Польшчы.

Я. Я. Бондараў.

П. А. Бычкоў.

І. М. Дамітрыеў.

Я. Я. Дамітрыеў.

ПАНАМАРОЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

РУСАКОЎ Аляксандр Сцяпанавіч, н. ў 1912.

РУСАКОЎ Міхаіл Вар., н. ў 1909.

САВОСТАЎ Мікіта Амосавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

СУШЧЭЎСКІ Іван Пятровіч, н. ў 1907, загінуў у сакавіку 1942.

СУШЧЭЎСКІ Іван Харытонавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

ЧАРНЯЎСКІ Рыгор Канстанцінавіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.

ШАЛУШКОЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1906, загінуў пад г. Ленінград.

ШАЛУШКОЎ Віктар Апанасавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

ШАЛУШКОЎ Рыгор Кандратавіч, н. ў 1925, загінуў 9.2.1944.

ШАЛУШКОЎ Рыгор Карпавіч, н. ў 1920, загінуў 24.12.1944.

ВЕСКА ДУБРОЎШЧЫНА

БЕРАЖКОЎ Павел Уладзіміравіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

ГАРАДЗЕЦКІ Дзмітрый Пракопавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ЖУКАЎ Пётр Мінавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак.

КОНАНАЎ Апанас Аляксандравіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

А. Я. Сталяроў.

М. Г. Сталяроў.

ЛОБІКАЎ Аляксей Міхайлавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

МУРЗАЎ Васіль Апанасавіч, н. ў 1927, прапаў без вестак.

НАДТАЧАЕЎ Павел Іванавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

ШАЎЧУК Аляксандр Маркавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

ВЕСКА ЗАПОЛЛЕ

АЛЕЙНІКАЎ Аляксей Сямёнавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

АЛЕЙНІКАЎ Яфім Дзянісавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1944.

АЎДЗЕЕЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

БАРАНАЎ Даніла Лукіч, н. ў 1898, прапаў без вестак у 1944.

БАРАНАЎ Нічыпар Лукіч, прапаў без вестак 28.6.1944.

БОНДАРАЎ Карп Сцяпанавіч, н. ў 1916, загінуў 10.10.1944.

БОНДАРАЎ Мікалай Пятровіч, н. ў 1914, загінуў 7.8.1944.

БОНДАРАЎ Сцяпан Васілевіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

БОНДАРАЎ Якаў Яўсеевіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

БЫЧКОЎ Іван Васілевіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

БЫЧКОЎ Іван Іпалітавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

БЫЧКОЎ Мікалай Андрэевіч, н. ў 1924, прапаў без вестак у маі 1944.

БЫЧКОЎ Платон Арэставіч, загінуў 13.8. 1944.

ГАРБАЧОЎ Мікалай Мацвеевіч, н. ў 1924, прапаў без вестак у 1945.

ДЗМІТРЫЕЎ Іван Макаравіч, загінуў у маі 1945.

ДЗМІТРЫЕЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

ДЗМІТРЫЕЎ Якаў Яфімавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ЕРМУСЕЎ Раман Трафімавіч.

ЕРМУСЕЎ Сцяпан Пятровіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

КАЗЛОЎ Аляксей Ільіч, н. ў 1920.

КАЗЛОЎ Андрэй Фёдаравіч, загінуў 19.3. 1945.

Р. Т. Ермусеў.

С. П. Ермусеў.

А. П. Каралёў.

М. М. Каралёў.

КАЗЛОЎ Іван Макаравіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

КАЗЛОЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1924, загінуў 25.8.1944.

КАЛАСОЎСКІ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1944.

КАРАЛЁЎ Алясандр Паўлавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1944.

КАРАЛЁЎ Васіль Лакціёнавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

КАРАЛЁЎ Іосіф Сілкавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

КАРАЛЁЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

КАРАЛЁЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

КАРАЛЁЎ Нічыпар Іванавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

КАРАЛЁЎ Рыгор Паўлавіч, загінуў 6.10. 1944.

КАЦЯНКОЎ Яфім Міхайлавіч, н. ў 1924, загінуў 26.3.1945.

КАЧМАРОЎ Сямён Уласавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

КЛЮЧНІКАЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

КЛЮЧНІКАЎ Леанід Дзям'янавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

КЛЮЧНІКАЎ Пётр Яфімавіч, загінуў 9.8. 1944.

КЛЮЧНІКАЎ Сцяпан Фёдаравіч, загінуў 6.8.1944.

МАКСІМАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

МАРТЫНАЎ Васіль Андрэевіч, н. ў 1923, загінуў 24.4.1945.

МАРТЫНАЎ Уладзімір Андрэевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1944.

РАМАНЦОЎ Іван Ермалаевіч, загінуў 14.8. 1944 у Латвіі.

СОТНІКАЎ Піліп Іванавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1941.

СОТНІКАЎ Якаў Іванавіч, загінуў 27.1. 1944 у г. Ленінград.

СТАЛЯРОЎ Аляксандр Яфімавіч, н. ў 1920, загінуў 13.3.1945.

СТАЛЯРОЎ Аляксей Гапеевіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

СТАЛЯРОЎ Андрэй Ільіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

СТАЛЯРОЎ Ануфрый Ільіч, н. ў 1905. прапаў без вестак.

СТАЛЯРОЎ Міхаіл Гапеевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

СЦЯПАНАЎ Васіль Касьянавіч, н. ў 1924, загінуў 29.1.1945.

СЦЯПАНАЎ Васіль Сямёнавіч, н. ў 1904, прапаў без вестак.

СЦЯПАНАЎ Іван Кірсанавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ХЛАПКОЎ Аляксандр Адрэевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1944.

ХЛАПКОЎ Васіль Макаравіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

ХЛАПКОЎ Ігнат Іванавіч, загінуў 22.4. 1945 у Германіі.

ЯКАЎЛЕЎ Макар Фёдаравіч.

ВЕСКА КАЛАСЫ

ВАРАБ'ЁЎ Іван Андрэевіч, н. ў 1910, загінуў 6.3.1943.

ВАРАБ'ЁЎ Іван Апанасавіч, загінуў 25.3. 1945.

ВАРАБ'ЁЎ Іван Пятровіч, н. ў 1922, загінуў 6.3.1943.

ВАРАБ'ЁЎ Піліп Пятровіч, н. ў 1916, прапаў без вестак у 1941.

ВАРАБ'ЁЎ Якаў Архіпавіч, н. ў 1900, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Цімафей Мануілавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у маі 1944.

В. М. Хлапкоў.

І. І. Хлапкоў.

А. П. Церашкоў.

ДАНІЛАЎ Ціхан Нічыпаравіч, загінуў у лістападзе 1943.

ДЗМІТРЫЕЎ Васіль Дзянісавіч, н. ў 1924, загінуў у лютым 1945.

ДЗМІТРЫЕЎ Рыгор Дзянісавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

ЖУКАЎ Іван Філатавіч, прапаў без вестак 6.8.1945.

ЖУКАЎ Фама Мікалаевіч, н. ў 1898, прапаў без вестак.

ЗАЙЦАЎ Сямён Іванавіч, н. ў 1921.

КАЗЛОЎ Апанас Ільіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.

КАЛАСОЎСКІ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1904, прапаў без вестак у 1944.

КАЛАСОЎСКІ Макар Іванавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак у 1944.

КАЛАСОЎСКІ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1922, загінуў 17.5.1944.

КАЛАСОЎСКІ Міхаіл Паўлавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

КАЛАСОЎСКІ Уладзімір Паўлавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

КАТЫЛЬКОЎ Васіль Герасімавіч, н. ў 1915, памёр 2.5.1943 у палоне.

МАЙСЕЕЎ Сямён Парфіравіч, н. ў 1914, загінуў 29.10.1945.

МАЙСЕЕЎ Сямён Харытонавіч, н. ў 1918.

МАЙСЕЕЎ Яўцех Сцяпанавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

МАЙСЕЕЎ Яфім Харламавіч, н. ў 1920.

МАРТЫНАЎ Іван Іосіфавіч, н. ў 1910.

МАРТЫНАЎ Тарас Восіпавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ПАНІЧКАЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

ПАЧТАРОЎ Міхаіл Андрэевіч, н. ў 1922, загінуў у маі 1944.

РАЖКОЎ Мікіта Харламавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

САСНОЎСКІ Васіль Апанасавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1941.

САСНОЎСКІ Навум Якаўлевіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1944.

САСУНКЕВІЧ Амос Цімафеевіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1943.

САЎКОЎ Мікалай Кандратавіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у 1942.

СЦЯПАНАЎ Пракоп Мітрафанавіч, н. ў 1923, загінуў 15.10.1944 у Польшчы.

ТКАЧОЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

ТКАЧОЎ Захар Іванавіч, н. ў 1910, загінуў у 1941 у г. Смаленск.

ТРЫСЦЯНЕЦКІ Аляксей Лук'янавіч, н. ў 1912, загінуў 30.7.1943.

ЧУБКОЎ Васіль Аляксеевіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

ЧУБКОЎ Трафім Калінавіч, н. ў 1903, прапаў без вестак у 1944.

ШЫЛАЎ Антон Радзівонавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1943.

ВЕСКА КАСЦЯШОЎ

БАБКОЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

БЯДРЫЦКАЯ Вольга Фядосаўна, н. ў 1910, прапала без вестак.

БЯДРЫЦКІ Арсен Фёдаравіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

ВОЛКАЎ Міхаіл Андрэевіч, н. ў 1921, загінуў у жніўні 1943.

ГАРАДЗЕЦКІ Міхаіл Фядосавіч, н. ў 1926, прапаў без вестак.

МАРТЫНАЎ Пётр Восіпавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

МАРТЫНАЎ Тарас Восіпавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ПУСЯНКОЎ Дзмітрый Фролавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

САЎКОЎ Васіль Рыгоравіч, н. ў 1925, загінуў у верасні 1943.

САЎКОЎ Нічыпар Нічыпаравіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ТРЫСЦЯНЕЦКІ Максім Сяргеевіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

ТРЫСЦЯНЕЦКІ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у маі 1944.

ЦЕРАШКОЎ Аляксандр Панцялеевіч, н. ў 1904, прапаў без вестак.

ЦЕРАШКОЎ Іван Панцялеевіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1944.

ЦЕРАШКОЎ Мікалай Панцялеевіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

ХЛАПКОЎ Ігнат Іванавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ШЭШПАЛЕЎ Міна Назаравіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

ВЕСКА МАРУСІНА

ГРОМАЎ Віктар Восіпавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Ілья Нічыпаравіч, н. ў 1924, загінуў 6.8.1944.

КАЛУГІН Піліп Сямёнавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

КАШЫН Марк Пятровіч, н. ў 1910, загінуў 22.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

КАШЫН Мікалай Ільіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Антон Мікітавіч, н. ў 1901, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Іван Давыдавіч, н. ў 1928, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Рыгор Аляксеевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

РАМАНЧЫКАЎ Рыгор Нічыпаравіч, н. ў 1903, прапаў без вестак у 1944.

ВЕСКА НАВАСЕЛЛЕ

БАРСУКОЎ Дзмітрый Міхеевіч, н. ў 1913, загінуў 20.8.1943.

КАЗЕННЫ Васіль Андрэевіч, прапаў без вестак.

КАЗЕННЫ Васіль Назаравіч, прапаў без вестак.

КАЗЕННЫ Кузьма Ягоравіч, прапаў без вестак.

КАЗЕННЫ Максім Назаравіч, прапаў без вестак у маі 1944.

КАЗЕННЫ Мікалай Макаравіч, прапаў без вестак.

КАЗЕННЫ Піліп Андрэевіч, загінуў 17.1.1944.

ЛУК'ЯНАЎ Дзмітрый Сцяпанавіч, загінуў 25.1.1945.

ЛУК'ЯНАЎ Піліп Яўціхіевіч, загінуў 6.4.1944.

МАКАРАЎ Ціхан Іванавіч, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Мікалай Ільіч, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Міхаіл Кірсанавіч, прапаў без вестак.

ШКУЛЬКОЎ Васіль Пятровіч, прапаў без вестак 29.10.1941.

ШКУЛЬКОЎ Дзмітрый Сцяпанавіч, н. ў 1921, загінуў 19.10.1944.

ШКУЛЬКОЎ Іван Дзмітрыевіч, прапаў без вестак.

ШКУЛЬКОЎ Міхаіл Васілевіч, загінуў у 1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЕСКА РАМАНАЎКА

АНДРЭЕЎ Рыгор Іванавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

БУРДЗІЛАЎ Лука Іванавіч, загінуў 7.9.1943.

БЯДРЫЦКІ Юрый Антонавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

ЖУКАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ЖУКАЎ Васіль Яфімавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак.

ЖУКАЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ЖЫРАНКОЎ Васіль Захаравіч, н. ў 1923, загінуў у 1942.

ІВАНОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

КАЦЯНКОЎ Мікіта Пятровіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

КАЦЯНКОЎ Сяргей Міронавіч, н. ў 1926, загінуў 23.1.1945.

КЛЮЧНІКАЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ПУСЯНКОЎ Марк Арцёмавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

ПУСЯНКОЎ Міхаіл Арцёмавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у 1941.

ПУСЯНКОЎ Міхаіл Іванавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1943.

ПУСЯНКОЎ Несцер Авяр'янавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

РАЖКОЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

РАЖКОЎ Дзмітрый Харламавіч, н. ў 1915.

РАЖКОЎ Максім Харламавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

В. Я. Жукаў.

М. П. Кацянкоў.

РЫЖКОЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

РЫЖКОЎ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1920, загінуў у сакавіку 1945.

РЫЖКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

РЫЖКОЎ Кірыла Аляксеевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

СЕМЯНЦОЎ Каліна Касьянавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак.

СЕМЯНЦОЎ Нічыпар Сямёнавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1944.

ВЕСКА СТРЭНЬКІ

ВІШНЕЎСКІ Васіль Яўсеевіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

ВІШНЕЎСКІ Яўмен, загінуў у 1944.

ДАМАНЦЭВІЧ Антон Фёдаравіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Арцём Фёдаравіч.

ДАМАНЦЭВІЧ Васіль Ягоравіч, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Іван Фёдаравіч, н. ў 1924, загінуў 2.1.1944.

ДАМАНЦЭВІЧ Мікалай Васілевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1944.

ДАМАНЦЭВІЧ Мікалай Фёдаравіч, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Міхаіл Васілевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Раман Антонавіч, н. ў 1901, загінуў 7.2.1945.

ДАМАНЦЭВІЧ Фадзей Фёдаравіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Ягор Яфімавіч, н. ў 1900, загінуў 7.9.1944 у Польшчы.

ДАМАНЦЭВІЧ Якаў Аўдзеевіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Яўсей Ягоравіч, н. ў 1900, загінуў у снежні 1944.

ЖАРДЗЕЦКІ Павел Іванавіч, н. ў 1907.

КАЛУГІН Іосіф Ферапонтавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1941.

КАЛУГІН Піліп Сямёнавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1941.

КАРАБАНЬКОЎ Купрыян Яфімавіч, н. ў 1902, прапаў без вестак у 1944.

КРАЎЦОЎ Піліп Васілевіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Апанас Іванавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

В. Н. Сарокін.

І. М. Брадуноў.

НАВІЦКІ Васіль Аляр'янавіч, загінуў 28.8. 1944 у Беластоцкай вобл.

НАВІЦКІ Васіль Спірыдонавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Васіль Яўменавіч, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Іван Дамітрыевіч, н. ў 1916, загінуў 31.3.1944.

НАВІЦКІ Іван Кірэевіч, н. ў 1915, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Іван Уладзіміравіч, н. ў 1906, загінуў у 1941.

НАВІЦКІ Ігнат Іванавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1941.

НАВІЦКІ Ілья Сілавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Ісай Іванавіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

НАВІЦКІ Макар Іванавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак у 1944.

НАВІЦКІ Мікалай Іванавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Міхаіл Сілавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Міхаіл Сцяпанавіч, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1922, загінуў 22.6.1943.

НАВІЦКІ Павел Уладзіміравіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у 1941.

НАВІЦКІ Пахом Аляксеевіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1944.

НАВІЦКІ Пётр Аляксеевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Пётр Конанавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Сіла Усцінавіч, н. ў 1898, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Сцяпан Васілевіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Сяргей Фёдаравіч, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Трафім Акімавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

НАВІЦКІ Трафім Фёдаравіч, н. ў 1906, загінуў 6.2.1945.

НАВІЦКІ Уладзімір Уладзіміравіч, н. ў 1925, загінуў 12.10.1944.

НАВІЦКІ Фёдар Аляксандравіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

НАВІЦКІ Фядос Кірэевіч, н. ў 1912, загінуў 31.1.1945.

НАВІЦКІ Яфім Ігнатавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

ПАЗНЯКОЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

ПАЗНЯКОЎ Аляксей Ісаевіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

ПАЗНЯКОЎ Іван Уладзіміравіч, н. ў 1928, загінуў 22.10.1943.

ПЕТРАЖЫЦКІ Міхаіл Уладзіміравіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

РУДЗЕНКА Васіль Лявонавіч, н. ў 1925, прапаў без вестак.

ВЁСКА ХАМІЧЫ

АБРАМАЎ Цімафей Савельевіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у 1944.

БЯДРЫЦКІ Георгій Антонавіч, н. ў 1923, загінуў 9.9.1943.

БЯДРЫЦКІ Міхаіл Андрэевіч, н. ў 1904, прапаў без вестак.

БЯДРЫЦКІ Міхаіл Фядосавіч, н. ў 1899, загінуў у жніўні 1944.

ГАРАДЗЕЦКІ Іван Мартынавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

ГАРАДЗЕЦКІ Павел Андрэевіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ДАМАНЦЭВІЧ Мікалай Максімавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1941.

ЖАРДЗЕЦКІ Мікалай Раманавіч, н. ў 1923, загінуў 26.11.1942 у Растоўскай вобл.

КАМІСАРАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

ЛОБІКАЎ Уладзімір Клімавіч, прапаў без вестак у 1944.

НАДТАЧАЕЎ Аляксандр Лявонавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

НАДТАЧАЕЎ Іосіф Лявонавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ПАЦАЎ Васіль Максімавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак.

ПАЦАЎ Каліна Ерафеевіч, н. ў 1913, стралок, загінуў 7.8.1944 у Літве.

САРОКІН Васіль Нічыпаравіч, н. ў 1924, загінуў 14.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

САРОКІН Якаў Трыфанавіч, н. ў 1917, загінуў 31.8.1944.

СЕКРАТАРОЎ Ілья Кандратавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак.

ТОДЗІН Рыгор Пракопавіч, н. ў 1921, загінуў 20.3.1943.

ТОДЗІН Севасцьян Пракопавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

ШКРАБАЎ Ананій Емяльянавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВЁСКА ЯСЕНАЎКА

АЎСЯННІКАЎ Васіль Аляксандравіч, загінуў 25.10.1944 у Польшчы.

ЗБАРОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВІКОЎ

БЕДНЯКОЎ Пракоп Дарафеевіч.

БРАДУНОЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1941 пад Брэстам.

ВОСІПАЎ Пётр Барысавіч.

ЗАЙЦАЎ Дзяніс Уладзіміравіч, н. ў 1911,

рад., у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1945.

ЗАЙЦАЎ Іван Кірылавіч, н. ў 1921, рад., у Чырвонай Арміі з 1941, загінуў у 1941 пад г. Асавец.

ЗАЙЦАЎ Міхаіл Кірылавіч, н. ў 1919, рад., у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

КАРПАЎ Аляксандр Андрэевіч, н. ў 1924, рад., у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у 1944.

КАРПАЎ Аляксей Андрэевіч.

КАРПАЎ Кузьма Андрэевіч, н. ў 1920, рад., у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у маі 1944.

КАРПАЎ Сяргей Аляксеевіч, н. ў 1902, рад., памёр ад ран у 1945 у Польшчы.

КАРЧЭЎСКІ Іван Сцяпанавіч, загінуў 25.2.1944 на тэрыторыі сельсавета.

КІРЭЙШЫН Мікалай Сямёнавіч, н. ў 1915, рад., прапаў без вестак у 1943.

КІРЭЙШЫН Мікіта Піліпавіч, н. ў 1916, рад., у Чырвонай Арміі з 1941, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛІЗУНОЎ Фёдар Майсеевіч, н. ў 1925, рад., загінуў 26.7.1944 у Быхаўскім р-не Магілёўскай вобл.

ЛЮБЕЗНІКАЎ Кузьма Міхайлавіч, н. ў 1888, рад., памёр ад ран у шпіталі г. Свярдлоўск.

ЛЮБЕЗНІКАЎ Якаў Міхайлавіч, н. ў 1901, рад., загінуў у г. Балвы, Латвія.

МАРЧАНКА Піліп Мікалаевіч, н. ў 1923, рад., прапаў без вестак у 1942.

СІМАКОЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1906, рад., загінуў у маі 1944.

СЦЯПАНЧЫКАЎ Рыгор Піменавіч, н. ў 1906, загінуў у 1941 пад г. Тамбоў.

ХАРЫТОНАЎ Дзмітрый Якаўлевіч.

ХАРЫТОНАЎ Міхаіл Пятровіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА ЗБАРОЎ

АКСЁНАЎ Ілья Іванавіч, н. ў 1909, рад., загінуў 5.4.1944 у в. Ніўры Цярнопальскай вобл.

АЛЯКСЕЕЎ Дзмітрый Фёдаравіч, н. ў 1906, рад., прапаў без вестак у 1944.

АЛЯКСЕЕЎ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1904, палк., прапаў без вестак у маі 1942 на Ізюм-Барвенскім напрамку.

АЛЯКСЕЕЎ Сяргей Герасімавіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1944 на Паўночна-Заходнім фронце.

БАБЫРОЎ Аляксандр Нічыпаравіч, н. ў 1922, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

БАБЫРОЎ Сямён Лявонавіч, н. ў 1904, рад., загінуў у 1941 каля в. Збароў Рагачоўскага р-на.

БРАДУНОЎ Акім Цімафеевіч, рад., загінуў у 1942 у канцлагеры ў г. Бабруйск.

БРАДУНОЎ Захар Пятровіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у маі 1944.

БРАДУНОЎ Павел Ільіч, н. ў 1920, лейт., загінуў у 1941.

ВАРАНЦОЎ Лявон Сяргеевіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1944 у г. Беласток (Польшча).

М. С. Кірэйшын.

Ф. С. Варанцоў.

ВАРАНЦОЎ Фёдар Сяргеевіч, н. ў 1910, загінуў у маі 1944 пад г. Кёнігсберг.

ВОСІПАЎ Аляксандр Кірылавіч, н. ў 1922, рад., прапаў без вестак у 1941.

ВОСІПАЎ Васіль Сілкавіч, н. ў 1921, рад., прапаў без вестак у 1942.

ВОСІПАЎ Іван Сілкавіч, н. ў 1916, рад., прапаў без вестак у 1943.

ВОСІПАЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1941 у Харкаўскай вобл.

ВОСІПАЎ Мікалай Кірылавіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1944 пад Беластокам.

ВОСІПАЎ Раман Якаўлевіч.

ВОСІПАЎ Рыгор Раманавіч, н. ў 1925, рад., загінуў у чэрвені 1944 у Магілёўскай вобл.

ГАРБАЧОЎ Іван Кірылавіч, н. ў 1922, рад., прапаў без вестак у 1941.

ДАНІЛАЎ Андрэй Нічыпаравіч, н. ў 1907, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

ДАНІЛАЎ Антон Нічыпаравіч, н. ў 1914, рад., прапаў без вестак у 1941.

ДАНІЛАЎ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1919, рад., загінуў у 1941.

ЕЎДАКОЎ Міхаіл Нічыпаравіч, н. ў 1919, рад., прапаў без вестак у 1941.

ЗАЙЦАЎ Мікалай Андрэевіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1943 у г. Стрый Львоўскай вобл.

КАМІСАРАЎ Аляксей Фролавіч, н. ў 1917, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

КАМІСАРАЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1922, рад., загінуў у чэрвені 1941 у г. Асавец.

КАМІСАРАЎ Гаўрыла Фролавіч, н. ў 1904, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

КАМІСАРАЎ Ерамей Антонавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у жніўні 1941.

КАМІСАРАЎ Іван Еўдакімавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1941.

КАМІСАРАЎ Кірыла Уладзіміравіч, н. ў 1915, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

КАРПАЎ Іван Аляксеевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у маі 1944.

КІРЭЙШЫН Аніс Ананьевіч, н. ў 1921, рад., прапаў без вестак у 1943.

КІРЭЙШЫН Васіль Сямёнавіч, н. ў 1912, рад., памёр ад ран у г. Керч Крымскай вобл.

КІРЭЙШЫН Васіль Сямёнавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КІРЭЙШЫН Пётр Піліпавіч, н. ў 1912, рад., памёр ад ран у шпіталі г. Керч Крымскай вобл.

С. Р. Краўцоў.

П. К. Нікалаеў.

І. М. Рубісаў.

С. Ц. Сімакоў.

КІРЭЙШЫН Рыгор Дамітрыевіч, н. ў 1923, рад., загінуў у красавіку 1945 у Венгрыі.

КЛЕРАНКОЎ Антон Кузьміч, н. ў 1914, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

КРАЎЦОЎ Аляксандр Сяргеевіч.

КРАЎЦОЎ Міхаіл Максімавіч, н. ў 1919, загінуў у 1941.

КРАЎЦОЎ Сяргей Рыгоравіч, н. ў 1896, рад., загінуў у маі 1942 у мястэчку Падвярхоўе Арлоўскай вобл.

КУПРЭЕЎ Васіль Нічыпаравіч, н. ў 1925, рад., загінуў у маі 1944 у в. Хвалібогі Львоўскай вобл.

КУПРЭЕЎ Нічыпар Васілевіч, н. ў 1901, рад., загінуў у сакавіку 1943 пад г. Белая Царква Кіеўскай вобл.

КУПРЭЕЎ Павел Сямёнавіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1942 у г. Ленінград.

КУПРЭЕЎ Тарас Фёдаравіч, н. ў 1888, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛЮБЕЗНІКАЎ Васіль Мацвеевіч, н. ў 1922, рад., прапаў без вестак у 1941.

ЛЮБЕЗНІКАЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак у 1941.

НЕКЛЮДАЎ Рыгор Паўлавіч, н. ў 1906, рад., загінуў 22.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

НІКАЛАЕЎ Парфен Кузьміч, н. ў 1908, лейт., загінуў 3.9.1943 у в. Паўлаўск Данецкай вобл.

ПАЎЛЮКОЎ Іван Паўлавіч.

ПАЎЛЮКОЎ Куэьма Навумавіч, н. ў 1911, рад., прапаў без вестак у 1942.

ПАЎЛЮКОЎ Ціхан Іванавіч, н. ў 1900, рад., прапаў без вестак у 1942.

ПЕТРУСЕЎ Аніс Сямёнавіч, н. ў 1912, рад., прапаў без вестак у 1941.

ПЕТРУСЕЎ Мікалай Сямёнавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1942 на Паўночна-Усходнім фронце.

ПІЛІПІШЫН Павел Дамітрыевіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1945 у г. Кёнігсберг.

РАЖКОЎ Уладзімір Раманавіч, н. ў 1913, рад., прапаў без вестак у 1941.

РУБІСАЎ Іван Майсеевіч, н. ў 1916, лейт., прапаў без вестак у жніўні 1941.

РЫБАЛКАЎ Фёдар Андрэевіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1942 у фашысцкім палоне.

РЫБАЛКАЎ Ціхан Яўсеевіч, н. ў 1911, рад., прапаў без вестак у 1941.

РЫБАЛКАЎ Яфім Андрэевіч, н. ў 1911, рад., загінуў 20.5.1942 у в. Курылаўшчына Лычкоўскага р-на Наўгародскай вобл.

САЛДАЦЕНКА Ціхан Гаўрылавіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1941 у Слаўгарадскім р-не.

СІДАРАЎ Рыгор Якаўлевіч, н. ў 1914, рад., прапаў без вестак у ліпені 1944 пад Брэстам.

СІМАКОЎ Васіль Пятровіч, н. ў 1919, рад., прапаў без вестак у 1941.

СІМАКОЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у 1941.

СІМАКОЎ Іван Спірыдонавіч, н. ў 1916, рад., прапаў без вестак у красавіку 1945.

СІМАКОЎ Савелій Цімафеевіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1941 у г. Брэст.

СЛУГАРОЎ Канстанцін Паўлавіч, н. ў 1916, рад., загінуў у 1943 у партызанскім атрадзе.

СЛУГАРОЎ Мірон Паўлавіч, н. ў 1913, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

СЛУГАРОЎ Міхаіл Сцяпанавіч, н. ў 1914, лейт., прапаў без вестак у 1943.

СЛУГАРОЎ Пётр Паўлавіч, н. ў 1903, рад., прапаў без вестак у 1944.

СТАГУРСКІ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1941 пад г. Рагачоў.

СЦЯПАНАЎ Канстанцін Цярэнцьевіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1944 пад г. Кракаў (Польшча).

ХАРЫТОНАЎ Мітрафан Якаўлевіч, н. ў 1897, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

ЦАРАНКОЎ Васіль Герасімавіч, н. ў 1924, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

ЦІМАШКОЎ Сцяпан Нічыпаравіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

ШКУРАТАЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1908, рад., прапаў без вестак у 1944.

ШКУРАТАЎ Максім Мікалаевіч.

ШМАЦІКАЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1895, рад., прапаў без вестак у 1941.

ЯСЬКОЎ Пётр Сямёнавіч.

ВЁСКА ХОДАСАВІЧЫ

АНДРЭЙЧЫКАЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

АСТАПЕНКА Емяльян Астапавіч, н. ў 1907, загінуў у 1943 пад г. Гомель.

АСТАПЕНКА Міхаіл Карпавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у 1944.

АСТАПЕНКА Міхаіл Мінавіч, н. ў 1919, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Дуброўна Санкт-Пецярбургскай вобл.

БЕДНЯКОЎ Акім Максімавіч, н. ў 1924, рад., прапаў без вестак у 1944.

БЕДНЯКОЎ Максім Акімавіч, н. ў 1900, рад., загінуў 23.1.1945 на тэрыторыі Усходняй Прусіі.

БЕЛАВУСАЎ Уладзімір Макаравіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1945.

БЫЧКОЎ Яфім Іванавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у 1942.

ЕЎТУХОЎ Сафон Сцяпанавіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1945 у Германіі.

ІВАНЧЫКАЎ Іосіф Міхайлавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

ІВАНЧЫКАЎ Яфім Міхайлавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

КАЗАКОЎ Міхаіл Мікітавіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

КАРЦАЎ Анатоль Дзмітрыевіч, н. ў 1922, загінуў у 1943 пры фарсіраванні р. Сож.

КАРЦАЎ Дзмітрый Мікітавіч, н. ў 1924, прапаў без вестак у 1944.

КЛЕРАНКОЎ Павел Віктаравіч.

КЛЕРАНКОЎ Павел Дзмітрыевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у 1942.

КУПРЭЕЎ Аляксандр Пятровіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1944.

КУПРЭЕЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1915, загінуў у 1941 у Рагачоўскім р-не.

КУПРЭЕЎ Мікалай Пракопавіч.

КУПРЭЕЎ Піліп Пятровіч, н. ў 1916, рад., прапаў без вестак у 1941.

КУПРЭЕЎ Пракоп Апанасавіч.

КУПРЭЕЎ Рыгор Мікалаевіч, н. ў 1905, прапаў без вестак.

КУПРЭЕЎ Сцяпан Пятровіч, н. ў 1921, загінуў у маі 1944.

МАЖЭЙКА Рыгор Іванавіч, н. ў 1916, рад., загінуў у лютым 1944 у п. Лавы Рагачоўскага р-на.

МАЖЭЙКА Рыгор Фёдаравіч, н. ў 1916, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАРУСЕНКА Васіль Якаўлевіч, н. ў 1896, рад., загінуў у 1942 пад г. Арол.

НІКАЛАЕЎ Аляксандр Антонавіч, н. ў 1917, прапаў без вестак у маі 1944.

НІКАЛАЕЎ Герасім Сафонавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у маі 1944.

НІКІЦІН Павел Іванавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у 1943.

НІКІЦІН Піліп Піліпавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у 1943.

НІКІЦІН Рыгор Кузьміч, н. ў 1907, загінуў у 1941 у в. Збароў.

НІКІЦІН Сямён Лук'янавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1944.

ПАЗНІКАЎ Іван Гаўрылавіч, н. ў 1900, загінуў у в. Збароў Рагачоўскага р-на.

ПАРХОМАЎ Іван Васілевіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1943.

ПАРХОМАЎ Кірыла Іванавіч, н. ў 1922, загінуў у 1942 пад г. Вялікія Лукі.

ПАРХОМАЎ Рыгор Міхайлавіч, н. ў 1921, рад., прапаў без вестак у 1943.

ПАРХОМАЎ Сцяпан Васілевіч, н. ў 1905, загінуў у 1941 пад г. Арол.

ПАРХОМАЎ Фёдар Арцёмавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

ПАРХОМАЎ Цімафей Васілевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1944.

М. Ф. Якаўлеў.

І. Ф. Якаўлеў.

ПРАКАПЕНКА Рыгор Міронавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у маі 1944.

РУБІСАЎ Карп Ільіч, н. ў 1906, прапаў без вестак.

РУБІСАЎ Якаў Андрэевіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у 1943.

СВІНАРЫК Гаўрыла Іванавіч.

СТАРАВОЙТАЎ Лаўрэн Піліпавіч, н. ў 1909, памёр у шпіталі 30.10.1944, пахаваны ў г. Палтава.

СТАРАВОЙТАЎ Пётр Давыдавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1943.

СТАРАВОЙТАЎ Сідар Захаравіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

СТАРАВОЙТАЎ Сямён Піліпавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у лютым 1945.

СЦЯПАНЧЫКАВА Лідзія Міхайлаўна, н. ў 1922, загінула ў 1944 у Германіі.

СЦЯПАНЧЫКАВА Марыя Паўлаўна, н. ў 1922, загінула ў 1942 пад г. Ленінград.

ТАРАСАЎ Ігнат Апанасавіч, н. ў 1907, загінуў у 1941.

ХАРЫТОНАЎ Ануфрый Іванавіч.

ЦІМАШКОЎ Міхаіл Іосіфавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1941.

ЦІМАШКОЎ Сцяпан Нічыпаравіч, н. ў 1922, загінуў у 1941 у г. Львоў.

ЦІЦЮК Мікалай Мікітавіч, н. ў 1912, загінуў у канцлагеры ў г. Бабруйск.

ШАШКОЎ Гаўрыла Ільіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1941.

ШАШКОЎ Уладзімір Рыгоравіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у маі 1945.

ЯКАЎЛЕЎ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак у 1945.

ЯКАЎЛЕЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1900, загінуў у маі 1944.

ЯКАЎЛЕЎ Уладзімір Фёдаравіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у маі 1944.

ЯКУШЭНКА Ганна Фёдараўна, н. ў 1922, рад., загінула ў 1941 у Заходняй Беларусі.

ЯКУШЭНКА Павел Федасеевіч, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ЯНКОЎ Раман Мікалаевіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

ЯФРЭМАЎ Аляксандр Сцяпанавіч, н. ў 1910, загінуў у 1942 пад Масквой.

ЯФРЭМАЎ Іосіф Пятровіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

ЯФРЭМАЎ Мікалай Апанасавіч, н. ў 1924, загінуў у 1943 на тэрыторыі Беларусі.

ЯФРЭМАЎ Трафім Сцяпанавіч, н. ў 1890, загінуў у 1941.

ЯФРЭМАЎ Яфім Васілевіч, н. ў 1912, загінуў у 1942 пад г. Арол.

ЗВАНЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БОРХАЎ

АЛЯКСАНДРАНКА Арцём Паўлавіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

АЛЯКСАНДРАНКА Мікалай Максімавіч, н. ў 1926, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

АЛЯКСАНДРАНКА Павел Максімавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1941 у Прыбалтыцы.

АЛЯКСАНДРАНКА Сцяпан Максімавіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1944 пад Магілёвам.

МАКАЁНАК Апанас Сяргеевіч, н. ў 1915, рад., прапаў без вестак у 1941.

МАКАЁНАК Кузьма Цімафеевіч, н. ў 1917, рад., загінуў у 1944 пад Бабруйскам.

МАКАЁНАК Сцяпан Сяргеевіч, н. ў 1918, рад., прапаў без вестак у 1941.

МАКАЁНАК Ягор Цімафеевіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1944 у Германіі.

МАКСІМАЎ Мікалай Андрэевіч, н. ў 1906, рад., прапаў без вестак у 1941.

ЦІМАШЭНКА Даніла Мікітавіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1944 пад Магілёвам.

ЦІМАШЭНКА Ігнат Сцяпанавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1945 у Венгрыі.

ЦІМАШЭНКА Мікалай Арцёмавіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

ЦІМАШЭНКА Савелій Свірыдавіч, н. ў 1902, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

ЦІМАШЭНКА Цімафей Мікітавіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак у 1941.

ВЁСКА ДРУЖБА

АХРАМКОЎ Міхаіл Савельевіч, н. ў 1900, рад., прапаў без вестак у 1941.

ГРАБОЎСКІ Трафім Фёдаравіч, н. ў 1903, рад., прапаў без вестак у 1941.

ГРУЗДОЎ Фёдар Аляксандравіч, н. ў 1907, рад., прапаў без вестак у 1941.

ДЗЕЙКА Іосіф Рыгоравіч, н. ў 1912, рад., прапаў без вестак у 1941.

ДЗЕЙКА Рыгор Рыгоравіч, н. ў 1904, рад., прапаў без вестак.

ДЗЕРАВЯНКІН Фёдар Уладзіміравіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1944 пад Бабруйскам.

ДУБРОЎСКІ Пётр Пятровіч, н. ў 1920.

ЖУРАЎ Аляксандр Сяргеевіч, н. ў 1898, рад., прапаў без вестак у 1941.

КАЗЛОЎ Іван Арцёмавіч, н. ў 1922, рад., прапаў без вестак у 1941.

КАНЦАВЫ Лаўрэнцій Логвінавіч, н. ў 1890, рад., прапаў без вестак у 1941.

КАНЦАВЫ Сцяпан Навумавіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак у 1941.

ЛАЗОЎСКІ Іосіф Антонавіч, н. ў 1905, рад., прапаў без вестак у 1941.

МАРТЫНАЎ Іван Кірылавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1944 ва Усходняй Прусіі.

МУЗЫЧЫН Антон Данілавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1944 у Брэсце.

МУЗЫЧЫН Пётр Данілавіч, н. ў 1916, ст. лейт., загінуў у 1941 пад г. Ленінград.

МУЗЫЧЫН Сцяпан Данілавіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1943 пад г. Быхаў Магілёўскай вобл.

ПУСЕЎ Міхаіл Ільіч, н. ў 1917, ст. лейт., загінуў у 1941 пад г. Ленінград.

РАЖДАЕЎ Мікалай Максімавіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1941 пад Магілёвам.

РАЖДАЕЎ Сяргей Максімавіч, н. ў 1920, сярж., загінуў у 1943 пад Быхавам.

РАМАНАЎ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1943 пад Быхавам.

СКАЧКОЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1941 у Гродне.

СМОЛЬНІКАЎ Мікалай Кандратавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1944 ва Усходняй Пусіі.

ЦІМАШЭНКА Канстанцін Андрэевіч, н. ў 1902, рад., загінуў у 1941.

ЦІМАШЭНКА Кузьма Сцяпанавіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1941 пад Магілёвам.

ШАЯНКОЎ Цярэнцій Пятровіч, н. ў 1918, старш., загінуў у 1943 пад г. Быхаў Магілёўскай вобл.

ВЁСКА ЗВАНЕЦ

АСТАПАЎ Кірыла Емяльянавіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1941 пад Магілёвам.

БАРЫСАЎ Міхаіл Максімавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1944.

БАРЫСАЎ Сямён Еўдакімавіч, н. ў 1900, старш., прапаў без вестак у маі 1944.

БЕЛАГРЫЎЦАЎ Уладзімір Піліпавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1944 у Мінску.

БОНДАРАЎ Барыс Несцеравіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1944 у г. Баранавічы.

ВЕЛІГАЕЎ Кірыла Якаўлевіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1944 у Быхаўскім р-не Магілёўскай вобл.

ВІКТАРЦОЎ Адам Адамавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941 у Брэсце.

ВОПСЕЎ Аляксандр Лазаравіч, н. ў 1918, старш., загінуў у 1944 ва Усходняй Прусіі.

ВОПСЕЎ Васіль Нічыпаравіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1944 у г. Бабруйск.

ВОПСЕЎ Леанід Цімафеевіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941 пад Арлом.

ВОПСЕЎ Максім Іванавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941 пад Магілёвам.

ВОПСЕЎ Павел Сцяпанавіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1941 пад Магілёвам.

ВОПСЕЎ Сцяпан Нічыпаравіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1941 у Брэсце.

ВОПСЕЎ Фёдар Свірыдавіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1944 у Германіі.

ГАПОНАЎ Архіп Васілевіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1941 у Магілёве.

ГАПОНАЎ Цімафей Яфімавіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1941 пад Магілёвам.

ГАПОНАЎ Цярэнцій Аляксандравіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1941.

ГАПОНАЎ Цярэнцій Захаравіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1944 пад Бабруйскам.

ГАПОНАЎ Ягор Ягоравіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941 пад Гомелем.

ГАРБАЦЕНКА Міхаіл Іванавіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1941 у г. Адэса.

ГАРБАЧОЎ Іван Архіпавіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1944 у г. Бабруйск.

ГУДЗЕЕЎ Адам Юр'евіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1941 у Брэсце.

ГУДЗЕЕЎ Дзмітрый Юр'евіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

ГУДЗЕЕЎ Кірыла Кірылавіч, н. ў 1915, рад., прапаў без вестак у 1941.

ГУДЗЕЕЎ Піліп Кірылавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1943 пад Быхавам.

ГУДЗЕЕЎ Піліп Якаўлевіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1944 ва Усходняй Прусіі.

ГУЦІКАЎ Міхаіл Яфрэмавіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

ДУБАРЭЗАЎ Парфір Ігнатавіч, н. ў 1908, сярж., загінуў у 1941 у Брэсце.

ЕРМАЛАЕЎ Іван Андрэевіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1945 у Германіі.

ЗАЙЦАЎ Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941 пад Ленінградам.

ЗАЙЦАЎ Ягор Пятровіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1941 пад г. Арол.

КАВАЛЁЎ Ілья Ісакавіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1941 у Брэсце.

КАВАЛЁЎ Канстанцін Пятровіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1941 у Мінску.

КАВАЛЁЎ Міхаіл Ігнатавіч, н. ў 1896, рад., загінуў у 1941 у г. Арол.

КАВАЛКОЎ Пётр Андрэевіч, н. ў 1905, рад., загінуў у 1941 у г. Орша.

КАМАЗЕННІКАЎ Якаў Фядосавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

КАРЖОЎ Сцяпан Рыгоравіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

КАРЖОЎ Улас Антонавіч, н. ў 1904, рад., загінуў у 1941 у г. Бранск.

КАРЖОЎ Нічыпар Антонавіч, н. ў 1902, рад., загінуў у 1941 у г. Бранск.

КРАЎЦОЎ Мікіта Фаміч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

КУКСАЎ Кузьма Якаўлевіч, н. ў 1905, рад., загінуў у 1944 ва Усходняй Прусіі.

КУКСАЎ Улас Якаўлевіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1943 у г. Бабруйск.

ЛАГУНОЎ Адам Сямёнавіч, н. ў 1902, рад., загінуў у 1943 у г. Быхаў Магілёўскай вобл.

ЛАГУНОЎ Канстанцін Цітавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1944 ва Усходняй Прусіі.

ЛАГУНОЎ Лагун Цітавіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1943 у г. Быхаў.

ЛАКІЗА Іван Іванавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941 у Смаленску.

ЛІШАНКОЎ Адам Іванавіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1943 у г. Быхаў.

ЛОГВІНАЎ Васіль Яўменавіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1941 у Смаленску.

МАКАРАЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1943 пад Быхавам.

МАКСІМАЎ Фёдар Паўлавіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1941 у Брэсце.

МАКСІМАЎ Яфім Антонавіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1945 у Германіі.

МІХАЛЁЎ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1921, сярж., загінуў у 1945.

МІХАЛЁЎ Васіль Васілевіч, н. ў 1919, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

САЛОХІН Канстанцін Цітавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

САЛОХІН Кірыла Рыгоравіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941 у Брэсце.

САЛОХІН Міхаіл Тарасавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941 пад Ленінградам.

САЛОХІН Тарас Дзмітрыевіч, н. ў 1898, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

С. Е. Барысаў.

В. А. Міхалёў.

САМУСЕЎ Адам Іларыёнавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1942 пад Ленінградам.

САРОКІН Іван Міхайлавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

САРОКІН Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1910, старш., загінуў у 1941 у Смаленску.

СЕРАБРАКОЎ Яфім Патапавіч, н. ў 1904, рад., загінуў у 1943 у г. Быхаў.

СІДАРЭНКА Васіль Трафімавіч, н. ў 1922, лейт., загінуў у 1944.

СІДАРЭНКА Гаўрыла Мітрафанавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1943 у Магілёве.

СІДАРЭНКА Міхаіл Савельевіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

СІДАРЭНКА Улас Ермалаевіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

СЯМЁНАЎ Іван Парфіравіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

СЯМЁНАЎ Павел Мікалаевіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1943 пад г. Чачэрск Гомельскай вобл.

СЯМЁНАЎ Павел Фаміч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1941 у Брэсце.

СЯМЁНАЎ Пётр Фаміч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1945 у Германіі.

СЯМЁНАЎ Рыгор Максімавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1942 пад Курскам.

СЯМЁНАЎ Сяргей Раманавіч, н. ў 1908, сярж., загінуў у 1942 пад Ленінградам.

СЯМЁНАЎ Ягор Міхайлавіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1941 пад Магілёвам.

ТКАЧОЎ Піліп Ціханавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941 у Брэсце.

УЛАСАЎ Адам Іванавіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1941 у Харкаве.

УЛАСАЎ Леанід Цімафеевіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1944 ва Усходняй Прусіі.

УЛАСАЎ Сяргей Іванавіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1941 у Магілёве.

УЛАСАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1943 у г. Быхаў.

ХАРЫТОНАЎ Міхаіл Мікітавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1945 у Германіі.

ХВОРАСТАЎ Іосіф Фролавіч, н. ў 1915, лейт., загінуў у 1943 пад Быхавам.

ХВОРАСТАЎ Піліп Фролавіч, н. ў 1920, сярж., загінуў у 1944 у Балгарыі.

ЦІМАШЭНКА Ягор Якаўлевіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1943 пад г. Быхаў.

ШАСТАПАЛАЎ Уладзімір Паўлавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1945 у Германіі.

І. П. Язэпаў.

ШАЎЦОЎ Васіль Ягоравіч, н. ў 1919, рад., загінуў у 1941 у Гродне.

ЯЗЭПАЎ Іван Пятровіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

ЯРМОЛІН Ігнат Трафімавіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

* * *

БЕЛАГРЫЎЦАЎ Іван Фёдаравіч.

БЕЛАГРЫЎЦАЎ Пётр Фёдаравіч.

ВОПСЕЎ Сцяпан Нічыпаравіч, н. ў 1915, рад., загінуў 3.7.1944.

ГАПОНАЎ Пётр Сяргеевіч.

КАПІТАННІКАЎ Іван Юр'евіч.

МАКАРАЎ Андрэй Якаўлевіч.

МІХАЛЕЎ Максім Аляксандравіч.

СІДАРЭНКА Парфірый Мітрафанавіч.

СЯМЁНАЎ Даніла Макаравіч.

СЯМЁНАЎ Павел Ануфрыевіч.

УЛАСАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1907, загінуў 3.2.1944.

ЦЕРАХАЎ Іосіф Сямёнавіч.

ЯЗЭПАЎ Сямён Касьянавіч, н. ў 1922.

ПАСЁЛАК ІЛЬІЧ

АЎДЗЕЕЎ Даніла Ягоравіч, н. ў 1910, рад., загінуў пад Варшавай у 1944.

ГРЭКАЎ Сяргей Іванавіч, н. ў 1915, ст. лейт., загінуў у 1943 пад Быхавам.

ДУБРОЎСКІ Пётр Пятровіч, н. ў 1920, загінуў у 1943 пад Жлобінам.

КАПІТОНАЎ Іван Ягоравіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1942 на Курскай дузе.

ЛАБЕТАЎ Якаў Ільіч, н. ў 1918, рад., расстраляны ў 1942 у в. Новы Доўск Рагачоўскага р-на.

ПРАКОПЕНКА Іван Елісеевіч, н. ў 1924, рад., памёр ад ран у 1945 у Бабруйску.

ПРАКОПЧАНКА Іван Елісеевіч, н. ў 1919, рад., прапаў без вестак у 1941.

ПРАКОПЧАНКА Мікалай Елісеевіч, н. ў 1922, рад., прапаў без вестак у 1941.

ПРАКОПЧАНКА Фёдар Елісеевіч, н. ў 1911, рад., загінуў у маі 1945.

РАЎЧАКОЎ Іван Апанасавіч, н. ў 1913.

ЧМУРАНКОЎ Харытон Ільіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1941 пад в. Збароў Рагачоўскага р-на.

ВЁСКА ШАПЧЫЦЫ

ГАНЧАРОЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1941.

ГАРБАЧОЎ Парфірый Кірылавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941 пад Быхавам.

ГЕНЕРАЛАЎ Лука Аляксеевіч, н. ў 1904, рад., загінуў у 1941.

ГЛАЗАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941.

ГЛАЗАЎ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1941.

ГОРБЯЛЕЎ Герасім Іванавіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1941 пад Быхавам.

ГРУЗДОЎ Адам Яфімавіч, н. ў 1919, рад., загінуў у 1941.

ГРУЗДОЎ Дзмітрый Адамавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

ГРУЗДОЎ Макар Піліпавіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1941.

ГРУЗДОЎ Сцяпан Паўлавіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1941.

ГРУЗДОЎ Сямён Аляксеевіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1941.

ГРУЗДОЎ Сямён Паўлавіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1941.

ГРЫШКОЎ Рыгор Логвінавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941.

ДАВЫДАЎ Глеб Нічыпаравіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1941.

ДАВЫДАЎ Іван Максімавіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1941.

ДАВЫДАЎ Сцяпан Васілевіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1941 пад Магілёвам.

ДАВЫДАЎ Сцяпан Давыдавіч, н. ў 1916, рад., загінуў у 1941.

ДАВЫДАЎ Сцяпан Фадзеевіч, н. ў 1917, рад., загінуў у 1941.

ДАВЫДАЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. ў 1919, рад., загінуў у 1941.

ДАРАШКОЎ Емяльян Яфімавіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1941.

ДАРАШКОЎ Рыгор Яфімавіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1941.

ДЗЯДКОЎ Васіль Платонавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

ДРАЗДОЎ Рыгор Лукіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1941.

ЖУРАЎ Адам Савельевіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1941.

ЖУРАЎ Анатоль Кліменцьевіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

ЖУРАЎ Васіль Іўкавіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1941.

ЖУРАЎ Васіль Сяргеевіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1941.

КАВАЛІШЫН Максім Міхайлавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак 28.6.1942.

КАВАЛІШЫН Пётр Іванавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941.

КАВАЛЬКОЎ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1941.

КАВАЛЬКОЎ Пётр Андрэевіч, н. ў 1917, рад., загінуў у 1941.

КАЗЛОЎ Фёдар Данілавіч, н. ў 1913, разведчык-назіральнік, загінуў 27.9.1944 у Польшчы.

КАНЦАВЫ Анатоль Іванавіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1941.

КАНЦАВЫ Якуб Логвінавіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1944 пад Быхавам.

КІР'ЯНАЎ Яфім Ягоравіч, н. ў 1907, рад., памёр ад ран у Віцебску ў 1945.

КОЎТУНАЎ Павел Макеевіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1941.

КУЛАЖЫН Адам Іванавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941.

ЛАПАТКОЎ Рыгор Аляксандравіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1941.

ЛАПАТКОЎ Рыгор Васілевіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1941.

ЛАПАТКОЎ Канстанцін Адамавіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1941.

ЛАПАТКОЎ Карней Дзмітрыевіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1941 пад Быхавам.

ЛАПАТКОЎ Сямён Мітрафанавіч, н. ў 1916, рад., загінуў у 1941.

ЛАПАТКОЎ Сяргей Мітрафанавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

ЛАПАТКОЎ Фёдар Герасімавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941.

ЛЯЎШУНКОЎ Сцяпан Мікалаевіч, н. ў 1902, рад., загінуў у 1941.

ЛЯХАЎ Андрэй Цярэнцьевіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

ЛЯХАЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1941.

МАЗКОЎ Якаў Платонавіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1944 у Румыніі.

МАХЛЮКОЎ Рыгор Яфрэмавіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1941.

МЕЛЬНІКАЎ Васіль Якаўлевіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1945 у Германіі.

МЕЛЬНІКАЎ Дзмітрый Якаўлевіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Емяльян Якаўлевіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1944 у Гродне.

МЕЛЬНІКАЎ Марк Якаўлевіч, н. ў 1923, лейт., загінуў у 1941 пад Масквой.

МІХАЛЁЎ Іван Васілевіч, н. ў 1919, рад., загінуў у 1941.

МУЗЫЧЫН Васіль Андрэевіч, н. ў 1922, лейт., загінуў у 1944 пад Жлобінам.

НОВІКАЎ Герасім Сяргеевіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1941.

ПУСЕЎ Емяльян Андрэевіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1941.

РАМАНАЎ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1920, загінуў 23.3.1942, пахаваны ў с. Малтавіцы Мараўскага р-на Наўгародскай вобл.

РАМАНАЎ Фёдар Ільіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1941.

САМУСЕЎ Іван Парфіравіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

САМУСЕЎ Рыгор Міхайлавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1941.

СВІРЫДЗЕНКА Якаў Аляксеевіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1941.

СТАЛЯРОЎ Апанас Нічыпаравіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1941.

СТАЛЯРОЎ Ілья Сцяпанавіч, н. ў 1916, рад., загінуў у 1941.

СТАЛЯРОЎ Пётр Васілевіч, н. ў 1916, рад., загінуў у 1941.

СТАЛЯРОЎ Тарас Нічыпаравіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1941.

СУРАВІКІН Пётр Герасімавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак 29.11.1941 каля в. Кукуеўка Тульскай вобл.

ТКАЧОЎ Анатоль Кірылавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1941.

ТРАФІМАЎ Кірыла Аляксандравіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941.

Я. П. Мазкоў.

В. Я. Мельнікаў.

УСАЎ Апанас Якаўлевіч, н. ў 1905, рад., загінуў у 1941.

ХАМКОЎ Васіль Яўменавіч, н. ў 1916, рад., загінуў у 1941.

ХАР'ЯНАЎ Васіль Сідаравіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1941.

ХАР'ЯНАЎ Кузьма Яўменавіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1941.

ХАР'ЯНАЎ Лявон Андрэевіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1941.

ХАР'ЯНАЎ Платон Акулавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

ХАР'ЯНАЎ Фёдар Емяльянавіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1941.

ЦЫБУЛЬКІН Дзмітрый Дарафеевіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1941.

ЦЫБУЛЬКІН Сцяпан Ягоравіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1941.

ШЫЛАЎ Васіль Канстанцінавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1941.

ЯРМОЛІН Андрэй Макаравіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1941.

ЯРМОЛІН Іван Якаўлевіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941.

ЯРМОЛІН Ігнат Іванавіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1941.

ЯРМОЛІН Піліп Якаўлевіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1941.

* * *

АХРАМКОЎ Аляксей Ігнатавіч.
АХРАМКОЎ Гаўрыла Дзямідавіч.
АХРАМКОЎ Дзмітрый Данілавіч.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Андрэй Цімафеевіч.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Ігнат Кірылавіч.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Мікалай Паўлавіч.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Якаў Кірылавіч.
ЖУРАЎ Міхаіл Андрэевіч.
ЯЗОХАЎ Аляксандр Іванавіч.
ЯРМОЛІН Пётр Трафімавіч.

КІСЦЯНЕЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ВІШЧЫН

ВЕРАМЕЕЎ Апанас Іванавіч, н. ў 1915.
ВЕРАМЕЕЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1925.
ВЕРАМЕЕЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1905.
ВЕРАМЕЕЎ Герасім Акімавіч, н. ў 1899.
ВЕРАМЕЕЎ Канстанцін Мікалаевіч, н. ў 1918.

А. А. Кацалапаў.

Ю. К. Астасенка.

ВЕРАМЕЕЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1916.
ГАЎРЫЛЕНКА Рыгор Паўлавіч, н. ў 1925.
ГАЎРЫЛЕНКА Яфім Апанасавіч, н. ў 1907.
ДАВЫДЗЕНКА Нічыпар Антонавіч, н. ў 1907.
ЗАЙЦАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1910.
КАВАЛЁЎ Андрэй Апанасавіч, н. ў 1925.
КАВАЛЁЎ Мікалай Апанасавіч, н. ў 1921.
КАЖАМЯКІН Мікалай Іванавіч.
КАЖАМЯКІН Сцяпан Міхайлавіч, н. ў 1918.
КАТЛЯРОЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1912.
КАЦАЛАПАЎ Андрэй Апанасавіч, н. ў 1924.
КОРШЫКАЎ Міхаіл Ісакавіч, н. ў 1924.
КУЖАВА Ульяна Трафімаўна, н. ў 1920.
КУЖАЎ Канстанцін Іванавіч, н. ў 1912.
КУЖАЎ Мікалай Усцінавіч, н. ў 1921.
КУЧЫНСКІ Іван Сідаравіч, н. ў 1921.
КУЧЫНСКІ Уладзімір Пятровіч, н. ў 1911.
ЛАЎРЭНАЎ Дамітрый Ісакавіч, н. ў 1910.
ЛАЎРЭНАЎ Фёдар Міхайлавіч, н. ў 1908.
МАЙСТРАНКОЎ Мацвей Барысавіч, н. ў 1914.
МАЙСТРАНКОЎ Сямён Барысавіч, н. ў 1911.
МАЙСТРАНКОЎ Фёдар Канстанцінавіч, н. ў 1908.
МАРКАЎ Аркадзь Мікітавіч, н. ў 1926.
МАРКАЎ Міна Іванавіч, н. ў 1900.
ПРАКОПАЎ Сазон Уласавіч, н. ў 1925.
РАЗУМЦОЎ Леанід Іванавіч, н. ў 1923.
РУДЗЯНКОЎ Дамітрый Захаравіч, н. ў 1918.
СІЛІН Аляксандр Міхайлавіч, н. ў 1923.
СІЛІН Барыс Іванавіч, н. ў 1925.
СІЛІН Васіль Анікеевіч, н. ў 1921.
СІЛІН Іван Паўлавіч, н. ў 1921.
ФАМЯНКОЎ Аляксандр Кірылавіч, н. ў 1917.
ФАМЯНКОЎ Андрэй Рыгоравіч, н. ў 1912.
ФАМЯНКОЎ Андрэй Сцяпанавіч, н. ў 1924.
ФАМЯНКОЎ Андрэй Сцяпанавіч, н. ў 1921.
ФАМЯНКОЎ Іван Пятровіч.
ФАМЯНКОЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1920.
ФАМЯНКОЎ Рыгор Дзмітрыевіч, н. ў 1909.
ФАМЯНКОЎ Фёдар Трафімавіч, н. ў 1890.

ПАСЕЛАК ДНЯПРОЎСКІ

КАВАЛЁЎ Пётр Ігнатавіч, н. ў 1915.
КОНАНАЎ Нічыпар Захаравіч, н. ў 1914.
КУЧЫНСКІ Іван Лаўрэнавіч, н. ў 1915.
ШОЛУХАЎ Васіль Ісакавіч, н. ў 1914.

ВЕСКА ЗАЕЗЗЕ

АНІКЕЕЎ Аляксандр Цімафеевіч, н. ў 1909.
ВОЛЬШЧАНЯК Аркадзь Станіслававіч.
ВОЛЬШЧАНЯК Мікалай Станіслававіч, н. ў 1908.
ВОЛЬШЧАНЯК Юзік Станіслававіч, н. ў 1910.
ЗАЙЦАЎ Мікалай, н. ў 1903.
КАВАЛЁЎ Іларыён Нічыпаравіч, н. ў 1909.
КАВАЛЁЎ Мікалай Нічыпаравіч, н. ў 1915.
КАТЛЯРОЎ Іван Емяльянавіч, н. ў 1924.
МАРШЫН Іван Дамітрыевіч, н. ў 1914.
ПРАКОПЧЫКАЎ Якім Паўлавіч, н. ў 1905.
РАМАНЬКОЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1908.
ХІМЧАНКА Аляксандр Пятровіч, н. ў 1925.
ЧУРВІН Фёдар Мікалаевіч, н. ў 1903.

ВЕСКА ЗАЛОЗЗЕ

АСТАПЕНКА Міхаіл Ермалаевіч, н. ў 1912.
БАНАДЫСЕЎ Аўрам Васілевіч, н. ў 1913.
БАНАДЫСЕЎ Барыс Васілевіч, н. ў 1920.
БЕЛАВУСАЎ Аксён Дзямідавіч, н. ў 1912.
БЕЛАВУСАЎ Мікалай Пятровіч, н. ў 1922.
БЕЛАВУСАЎ Яфім Дзямідавіч, н. ў 1909.
ВОЙТАЎ Герасім Пятровіч, н. ў 1904.
ВОЙТАЎ Мікалай Герасімавіч, н. ў 1928.
ГЛУШАКОЎ Канстанцін Андрэевіч, н. ў 1914.
ГРЫГОР'ЕЎ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1911.
КОНАНАЎ Захар Захаравіч, н. ў 1910.
КОСЦІКАЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1921.
КУРЫЛЕНКА Мікіта Антонавіч, н. ў 1916.
КУРЫЛЕНКА Фёдар Антонавіч, н. ў 1921.
МАКАРАЎ Антон Міхайлавіч, н. ў 1910.
МАКАРАЎ Фёдар Пятровіч, н. ў 1922.
МАРШЫН Васіль Мамонавіч, н. ў 1917.
МАРШЫН Іван Максімавіч, н. ў 1916.
ПОЦІКАЎ Мікалай Яўменавіч, н. ў 1920.
СТАЛЯРОЎ Пётр Васілевіч, н. ў 1924.
ЧУРВІН Аляксей Мікалаевіч, н. ў 1916.
ЧУРВІН Іван Мікалаевіч, н. ў 1925.
ЧУРВІН Канстанцін, н. ў 1925.
ЧУРВІН Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1917.
ЧУРВІН Фёдар Мікалаевіч, н. ў 1919.

ВЕСКА КІСЦЯНІ

АНІКЕЕЎ Аляксей Мікалаевіч, н. ў 1902.
АНІКЕЕЎ Несцер Васілевіч, н. ў 1920.
БЕНДЗЕЎ Рыгор Васілевіч, н. ў 1924.
ВУСАЎ Аляксей Карнеевіч, н. ў 1924.
ГЛУШАКОЎ Канстанцін Андрэевіч, н. ў 1914.
ЗАЙЦАЎ Аляксандр Майсеевіч, н. ў 1912.
ЗАЙЦАЎ Якаў Аўдзеевіч, н. ў 1905.
ІСАЧАНКА Іван Карнеевіч, н. ў 1910.
ІСАЧАНКА Мікалай Ягоравіч, н. ў 1915.
ІСАЧАНКА Якаў Ягоравіч, н. ў 1920.
КАТЛЯРОЎ Ігнат Раманавіч, н. ў 1910.
КІРЫЛАЎ Мікалай Лазаравіч, н. ў 1922.
КІРЫЛАЎ Рыгор Лазаравіч, н. ў 1924.
КУЧЫНСКІ Іван Лаўрэнавіч, н. ў 1914.
КУЧЫНСКІ Цімафей Лаўрэнавіч, н. ў 1923.
КУЧЫНСКІ Якаў Лаўрэнавіч, н. ў 1909.

ЛАЗАРАЎ Іван Ігнатавіч, н. ў 1924.
ЛАЗАРАЎ Уладзімір Ігнатавіч, н. ў 1926.
ЛУК'ЯНАЎ Дзяніс Ясонавіч, н. ў 1903.
ЛУК'ЯНАЎ Іван Васілевіч, н. ў 1915.
ПАРХАМОВІЧ Казімір Робертавіч, н. ў 1899.
ПІМЕНАЎ Цярэнцій Паўлавіч, н. ў 1909.
ПРЫШЧЭПАЎ Раман Цітавіч, н. ў 1911.
ПШЫРКОЎ Якаў Барысавіч, н. ў 1910.
РАМАНЬКОЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1904.
РЭВІН Іван Міхайлавіч, н. ў 1926.
РЭВІН Іосіф Міхайлавіч, н. ў 1905.
РЭВІН Савелій Міхайлавіч, н. ў 1910.
РЭВІН Сямён Міхайлавіч, н. ў 1907.
САЛОДЫШАЎ Сяргей Якаўлевіч, н. ў 1909.
САМУЙЛАЎ Канстанцін Андрэевіч, н. ў 1914.
СІДАРЭНКА Ігнат Самуілавіч, н. ў 1915.
СКОБНІКАЎ Сцяпан Дзянісавіч, н. ў 1914.
СОТНІКАЎ Мікалай Несцеравіч, н. ў 1910.
СОТНІКАЎ Якаў Іванавіч.
СТАЛЬМАКОЎ Аляксандр Андрэевіч, н. ў 1927.
УСЦІНАЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1920.
УСЦІНАЎ Рыгор Міхайлавіч, н. ў 1923.
ФЕДАРОВІЧ Міхаіл Васілевіч, н. ў 1920.
ФЕДАРОВІЧ Усевалад Васілевіч, н. ў 1927.
ФРОЛАЎ Ігнат Іванавіч, н. ў 1919.
ХОМЧАНКА Іван Трафімавіч, н. ў 1911.
ЧАРНАШТАНАЎ Іван Гаўрылавіч, н. ў 1928.
ЧУРВІН Васіль Ігнатавіч.
ЧУРВІН Рыгор Пракопавіч, н. ў 1916.
ЧЫКУНОЎ Міхаіл Яфімавіч, н. ў 1919.
ШАПАВАЛАЎ Адам Канстанцінавіч, н. ў 1921.
ШАПАВАЛАЎ Фама Канстанцінавіч, н. ў 1918.
ШНАКАЎ Мікалай Нічыпаравіч, н. ў 1914.
ШЭЛІКАЎ Іван Савельевіч, н. ў 1905.
ШЭЛІКАЎ Павел Савельевіч, н. ў 1913.
ШЭЛІКАЎ Сямён Савельевіч, н. ў 1900.

ВЕСКА МАДОРА

АНДРОСАЎ Іван Кузьміч, н. ў 1925.
АСТАСЕНКА Юрый Капітонавіч, мал. лейт., загінуў пад г. Будапешт (Венгрыя).
АСТАСЕНКА Юрый Мікітавіч, н. ў 1914.
АЎРАМАЎ Сямён Ануфрыевіч, н. ў 1907.
БАРЫСАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1918.
БАРЫСАЎ Цімафей Раманавіч, н. ў 1907.
БУГАЕЎ Пётр Віктаравіч, н. ў 1907.
БЯЛЯЕЎ Васіль Ясонавіч, н. ў 1920.
БЯЛЯЕЎ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1922.
БЯЛЯЕЎ Міхаіл Юр'евіч, н. ў 1922.
ВЕРАМЕЕЎ Васіль Фаміч, н. ў 1920.
ДРАЗДОЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1915.
ДРАЗДОЎ Павел Піліпавіч, н. ў 1910.
ЗАЙЦАЎ Аляксандр Майсеевіч, н. ў 1909.
ЗАЙЦАЎ Барыс Дарафеевіч, н. ў 1914.
ЗАЙЦАЎ Нічыпар Мацвеевіч, н. ў 1913.
ЗЫКАЎ Павел Іванавіч.
ІЛЬЮШАЎ Аляксей Уласавіч, н. ў 1918.
ІЛЬЮШАЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1918.
ІЛЬЮШАЎ Фёдар Уласавіч, н. ў 1929.
КАВАЛЕНКА Ларыён Гаўрылавіч, н. ў 1909.
КАВАЛЕНКА Міхаіл Пятровіч, н. ў 1924.
КАВАЛЕНКА Сяргей Пятровіч, н. ў 1922.
КАВАЛЕНКА Фрол Іванавіч, н. ў 1909.
КАВАЛЁЎ Аляксандр Антонавіч, н. ў 1918.
КАВАЛЁЎ Аляксандр Антонавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1941.
КАВАЛЁЎ Васіль.
КАВАЛЁЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1915.
КАВАЛЁЎ Іван Антонавіч, н. ў 1907.
КАВАЛЁЎ Канстанцін Антонавіч, н. ў 1923.
КАВАЛЁЎ Тарас Мацвеевіч, н. ў 1907.
КАВАЛЁЎ Якаў Аляксандравіч, н. ў 1927.
КАВАЛЁЎ Якаў Антонавіч, н. ў 1925.
КІРЫЛІН Іван Антонавіч, н. ў 1920.
КІРЭЕЎ Іван Іларыёнавіч, н. ў 1907.
КІРЭЕЎ Іван Лаўрэнавіч, н. ў 1909.
КІСЯЛЁЎ Цімафей Ягоравіч.
КОНАНАЎ Каліна Захаравіч, н. ў 1916.
ЛАРКОЎ Іван Максімавіч, н. ў 1912.
ЛІЗУНОЎ Назар Аляксандравіч, н. ў 1907.
ЛІЗУНОЎ Назар Аляксандравіч, н. ў 1909.
МАЛАХАЎ Іван Сяргеевіч, н. ў 1910.
МАЛАХАЎ Раман Лазаравіч, н. ў 1902.
МАЛАШАНКАЎ Аляксандр Ігнатавіч, н. ў 1922.
МАРКАЎ Іван Максімавіч, н. ў 1912.
МАСЛАДУДА Барыс Патапавіч.
МІНЯНКОЎ Ілья Архіпавіч, н. ў 1915.
МІНЯНКОЎ Пётр Архіпавіч, н. ў 1922.
МІРОНАЎ Ілья Архіпавіч, н. ў 1914.
МІХАЛЬЧАНКА Аляксандр Піліпавіч, н. ў 1924.
МІХАЛЬЧАНКА Андрэй Фёдаравіч, н. ў 1912.
МІХАЛЬЧАНКА Іван Лявонавіч, н. ў 1920.
МІХАЛЬЧАНКА Іван Мікалаевіч, н. ў 1922.
МІХАЛЬЧАНКА Мікалай Паўлавіч, н. ў 1915.

Помнік воінам-землякам у в. Мадора Кісцянёўскага сельсавета.

МІХАЛЬЧАНКА Уладзімір Кірылавіч, н. ў 1897.
МІХАЛЬЧАНКА Фёдар Уласавіч, н. ў 1920.
МІХАЛЬЧАНКА Ціхан Барысавіч, н. ў 1898.
НАВІЦКІ Макар Іванавіч, н. ў 1912.
ПАРФЁНАЎ Кірыла Лявонавіч, н. ў 1900.
ПАРФЁНАЎ Лук'ян Назаравіч, н. ў 1909.
ПАРФЁНАЎ Нічыпар Карпавіч, н. ў 1918.
РАЖДАЕЎ Нічыпар Еўдакімавіч, н. ў 1915.
САЗОНАЎ Антон Анісімавіч, н. ў 1902.
САЗОНАЎ Антон Нічыпаравіч, н. ў 1904.
САЗОНАЎ Іван Аксёнавіч, н. ў 1910.
САЗОНАЎ Мікалай Антонавіч, н. ў 1926.
САЗОНАЎ Мікіта Аляксандравіч, н. ў 1926.
САЗОНАЎ Рыгор Зіноўевіч, н. ў 1913.
САФОНАЎ Барыс Ягоравіч, н. ў 1926.
САФОНАЎ Васіль Фаміч, н. ў 1920.
САФОНАЎ Іван Палікарпавіч, н. ў 1922.
СТАРАВОЙТАЎ Іван Ігнатавіч, н. ў 1913.
СТАРАВОЙТАЎ Сяргей Іванавіч, н. ў 1915.
СТРЫКАЎ Фадзей Максімавіч, н. ў 1907.
ТАРАНАЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1921.
ТАРАНАЎ Мікалай Яфімавіч, н. ў 1926.
ТКАЧОЎ Дамітрый Ягоравіч, н. ў 1907.
ТРЫЛОБАЎ Яфім Арсенавіч, н. ў 1909.
ЧЭЎШАЎ Аляксандр Цімафеевіч, н. ў 1915.
ЧЭЎШАЎ Васіль Раманавіч, н. ў 1907.
ЧЭЎШАЎ Іван Віктаравіч, н. ў 1900.
ЧЭЎШАЎ Леанід Мікалаевіч, н. ў 1914.
ЧЭЎШАЎ Уладзімір Еўдакімавіч, н. ў 1906.
ЯЎСЕЕЎ Тарас Ягоравіч, н. ў 1907.
ЯШКОЎ Якаў Якаўлевіч, н. ў 1910.

ПАСЁЛАК НІЖАЎ

КАВАЛЁЎ Пётр Ігнатавіч, н. ў 1920.
ЛАЎРЭНАЎ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1922.
МАКАРАЎ Антон Міхайлавіч, н. ў 1910.
НІКІЦІН Мікалай Канстанцінавіч, н. ў 1919.
РУБЛЕЎСКІ Мікалай Адамавіч, н. ў 1912.
РУБЛЕЎСКІ Пётр Адамавіч, н. ў 1908.
РУБЛЕЎСКІ Уладзімір Адамавіч, н. ў 1920.
САЛОДЫШАЎ Андрэй Аляксеевіч, н. ў 1919.
САЛОДЫШАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. ў 1920.
САЛОДЫШАЎ Рыгор Аляксеевіч, н. ў 1916.
САПЕГА Іван Трафімавіч, н. ў 1910.
ЦЕРАШКОЎ Іван Панцеляймонавіч, н. ў 1910.
ФАМЯНКОЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1918.

ВЁСКА ЯЛЕНАВА

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Мікалай Паліўсеевіч, н. ў 1923.
ДЗЯМ'ЯНЕНКА Пётр Паліўсеевіч, н. ў 1918.
ЗАВІШАЎ Іван Мікітавіч, н. ў 1923.
ЗАЙЦАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1913.
МІХЕЙЧЫКАЎ Іван Захаравіч, н. ў 1911.
МІХЕЙЧЫКАЎ Нічыпар Піліпавіч, н. ў 1920.
ПЕТРУСЕЎ Максім Іванавіч, н. ў 1910.
САФОНАЎ Каліна Ягоравіч, н. ў 1906.
СЛЕСАРАЎ Іван Ільіч, н. ў 1916.
СЛЕСАРАЎ Максім Ільіч, н. ў 1910.
СЛЕСАРАЎ Павел Ільіч, н. ў 1920.

ПАСЁЛАК ЯНКАЎ ЛОГ

ВОЙТАЎ Аляксандр Піменавіч, н. ў 1920.
ВОЙТАЎ Анікей Піменавіч, н. ў 1909.
ВОЙТАЎ Рыгор Піменавіч, н. ў 1914.
ВОЙТАЎ Сцяпан Піменавіч, н. ў 1908.
ЛАЗАРАЎ Емяльян Васілевіч, н. ў 1917.
МАКАРАЎ Аляксей Аляксандравіч, н. ў 1918.
МАКАРАЎ Павел Аляксандравіч, н. ў 1916.
МЕНДЗЕЛЕЎ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1920.
РУБЛЕЎСКІ Аляксандр Мікалаевіч, н. ў 1920.
РУБЛЕЎСКІ Ілья Мікалаевіч, н. ў 1917.
СТАЛЬМАКОЎ Герасім Ягоравіч, н. ў 1900.
ТАРАСАЎ Андрэй Тарасавіч, н. ў 1924.
ЧУРВІН Васіль Ігнатавіч, н. ў 1923.
ШПАКАЎ Мікалай Нічыпаравіч, н. ў 1915.

КУРГАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСМОЛАВІЧЫ

БАЙЦОЎ Павел, н. ў 1917, загінуў у 1943.
БАШЛАКОЎ Адам Пятровіч, н. ў 1909, загінуў у 1943.
ВАЗАНКОЎ Аляксандр Мікалаевіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.
ВАЗАНКОЎ Іван Нічыпаравіч, н. ў 1915, загінуў у 1941.
ВАЗАНКОЎ Фядос Нічыпаравіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.
ВАЗАНКОЎ Ягор Нічыпаравіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.
ГОЛУБЕЎ Мікіта Лявонавіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.
ГОЛУБЕЎ Сямён Фаміч, н. ў 1917, загінуў у 1941.
ДРАЧОЎ Пётр Рыгоравіч, н. ў 1921, загінуў у 1944.
ДРАЧОЎ Рыгор, н. ў 1901, загінуў у 1943.
ЗАЙЦАЎ Цімафей, н. ў 1917, загінуў у 1941.
КАНДРАЦЕНКА Мікалай, н. ў 1916, загінуў у 1942.
КРАЎЦОЎ Георгій Піліпавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.
КРАЎЦОЎ Ягор Апанасавіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.
КУРАЧКІН Фёдар, н. ў 1917, загінуў у 1941.
КУЦІКАЎ Васіль Сяргеевіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.
МАКАРАЎ Аляксандр Несцеравіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.
МАФІЧЭНКА Аляксей Яфрэмавіч, н. ў 1918, загінуў у 1943.
МЕЛЬНІКАЎ Андрэй Пятровіч, н. ў 1901, загінуў у 1942.
МУКАМОЛАЎ Аляксандр Сяргеевіч, н. ў 1905, загінуў у 1943.
МУКАМОЛАЎ Уладзімір М., н. ў 1921, загінуў у 1941.
МУКАМОЛАЎ Ягор Сяргеевіч, н. ў 1914, загінуў у 1941.
ПЛІКУСАЎ Платон Міхайлавіч, н. ў 1901, загінуў у 1942.
ЦІШКОЎ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.

ЦІШКОЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1918, загінуў у 1945.
ЦІШКОЎ Іван Цітавіч, н. ў 1917, загінуў у 1941.
ЦІШКОЎ Канстанцін Аляксандравіч, н. ў 1923, загінуў у 1941.
ЦІШКОЎ Кузьма Сяргеевіч, н. ў 1905, загінуў у 1942.
ЦІШКОЎ Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1925, загінуў у 1945.
ЦІШКОЎ Пётр Аляксандравіч, н. ў 1908, загінуў у 1945.
ЦІШКОЎ Уладзімір Аляксандравіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.
ШУТАЎ Іван Андрэевіч, н. ў 1918.

ВЕСКА БЯРОЗАВЫ ГАЙ

АНДРУШЭНКА Іван Сцяпанавіч, н. ў 1919, загінуў у 1942.
БАРДОЛЕНКА Аляксандр Андрэевіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.
БАРДОЛЕНКА Іван Пятровіч.
БАРДОЛЕНКА Павел Пятровіч.
БУРДЗІЛАЎ Іван Пятровіч, н. ў 1921, загінуў у 1945.
БУРДЗІЛАЎ Мілет Пятровіч, н. ў 1925, загінуў у 1945.
ГРЫБАНАЎ Андрэй Ігнатавіч, н. ў 1912, загінуў у 1943.
ГУТНІКАЎ Апанас Пятровіч, н. ў 1910, загінуў у 1941.
ЖУРАЎЛЕЎ Іван Пятровіч, н. ў 1909, загінуў у 1941.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Данілавіч, н. ў 1920, загінуў у 1942.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.
МЕЛЬНІКАЎ Фёдар Васілевіч, н. ў 1927, загінуў у 1945.
МІХАЛЬКОЎ Міхаіл Сілавіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.
САПЕГА Рыгор Ал., н. ў 1923, загінуў у 1944.
ТАЛКАЧОЎ Мікалай Васілевіч, н. ў 1908, загінуў у 1942.
ЦУРАНАЎ Пётр Пятровіч, н. ў 1901, загінуў у 1942.
ЯРОХАЎ Апанас Сямёнавіч, н. ў 1921, загінуў у 1942.
ЯРОХАЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1913, загінуў у 1944.

ВЕСКА ДЗЕДЛАВА

АСТАПЕНКА Нічыпар Рыгоравіч.
БАБУЧЭНКА Трафім С.
ЕНДРЫЖЭЎСКІ Анатоль.
ЗАРЭЦКІ Адам Фёдаравіч, н. ў 1920.
ЗАРЭЦКІ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1919.
ЗАРЭЦКІ Піліп Ф.
ЗЕЛЯНКОЎ Іван Пр.
КАХОЎСКІ Дзмітрый Ягоравіч, н. ў 1907.
КУЗНЯЦОЎ Адам Барысавіч, н. ў 1919.
ЛУПАЧОЎ Аляксандр С.
НАВУМЕНКА Савелій, н. ў 1908.
ПАНАМАРОЎ Мікалай Як., н. ў 1926.
ПАНАМАРОЎ Піліп Якаўлевіч, н. ў 1924.
ПРОХАРАЎ Уладзімір Ігнатавіч, н. ў 1924.
ТАМАШЭНКА Раман В., н. ў 1923, загінуў у 1943.
ЦЫГАНКОЎ Дамітрый Паўлавіч, н. ў 1920.
ШАЎЧЭНКА Раман Міхайлавіч, н. ў 1909.
ШАЎЧЭНКА Раман М.
ЯФРЭМАЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1910, загінуў у 1942.

ВЕСКА КАМЕНКА

АЎРАМАЎ Міхаіл Андрэевіч, н. ў 1906, загінуў у 1942.
АЎРАМАЎ Цімафей Андрэевіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.
АФАНАСЕНКА Васіль Рыгоравіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.
АФАНАСЕНКА Іван Максімавіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.
АФАНАСЕНКА Міхаіл Максімавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.
АФАНАСЕНКА Пётр Мікалаевіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.
АФАНАСЕНКА Пётр Міронавіч, н. ў 1915, загінуў у 1942.
АФАНАСЕНКА Сяргей Савельевіч, н. ў 1915, загінуў у 1942.
АФАНАСЕНКА Фёдар Прохаравіч, н. ў 1913, загінуў у 1943.
АФАНАСЕНКА Фёдар Савельевіч, н. ў 1917, загінуў у 1942.
БЕЛАВУСАЎ Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.
БЕЛАВУСАЎ Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1914, загінуў у лютым 1944.
БЕЛАВУСАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.
БЕЛАВУСАЎ Лаўрэн Касьянавіч, н. ў 1904, загінуў у 1942.
БЕЛАВУСАЎ Мікалай Навумавіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.
БЕЛАВУСАЎ Трафім Дзмітрыевіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.
ГАЎРЫЛАЎ Васіль Аляксеевіч, н. ў 1903, загінуў у 1941.
ГАЎРЫЛАЎ Пётр Аляксеевіч, н. ў 1906, загінуў у 1943.
ГАЎРЫЛАЎ Сямён Іларыёнавіч, н. ў 1909, загінуў у 1942.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Васіль Тарасавіч, н. ў 1915, загінуў у 1941.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Ігнат Якаўлевіч, н. ў 1905, загінуў у 1942.
ГАЎРЫЛЬКОЎ Фёдар Аўдзеевіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.
ЕЛІСЕЕНКА Васіль Сямёнавіч, н. ў 1919, загінуў у 1942.
ЕЛІСЕЕНКА Іван Сямёнавіч, н. ў 1911, загінуў у 1942.
ЕЛІСЕЕНКА Канстанцін Сямёнавіч, н. ў 1909, загінуў у 1941.
КАВАЛЁЎ Аляксей Паўлавіч, н. ў 1906, загінуў у 1943.
КАВАЛЁЎ Арсен Іларыёнавіч, н. ў 1923, загінуў у 1941.
КАВАЛЁЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1902, загінуў у 1941.
КАВАЛЁЎ Ермалай Фёдаравіч, н. ў 1898, загінуў у 1941.
КАВАЛЁЎ Сцяпан Іларыёнавіч, н. ў 1916, загінуў у 1943.
КАВАЛЁЎ Усцін Фёдаравіч, н. ў 1913, загінуў у 1943.

КАВАЛЁЎ Фёдар Васілевіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.

КАРАЛЁЎ Васіль Кірылавіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.

КРАЎЦОЎ Рыгор Піліпавіч, н. ў 1919, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Аляксей Ягоравіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

МАРЧАНКА Васіль Данілавіч, н. ў 1915, загінуў у 1942.

МАРЧАНКА Дамітрый Мікалаевіч, н. ў 1908, загінуў у 1942.

МАРЧАНКА Дамітрый Сяргеевіч, н. ў 1903, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Іван Ермалаевіч, н. ў 1901, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Іван Максімавіч, н. ў 1905, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Іван Мацвеевіч, н. ў 1924, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Іван Сяргеевіч, н. ў 1900, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Пілін Андрэевіч, н. ў 1915, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Савелій Мацвеевіч, н. ў 1903, загінуў у 1943.

МАРЧАНКА Сцяпан Сяргеевіч, н. ў 1903, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Фёдар Андрэевіч, н. ў 1912, загінуў у 1942.

МАРЧАНКА Фёдар Данілавіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.

МАРЧАНКА Фёдар Мацвеевіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.

ТУЖЫКАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1913, загінуў у 1942.

ТУЖЫКАЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1919, загінуў у 1942.

УДАВЕНКА Васіль Паўлавіч, н. ў 1914, загінуў у 1941.

ШАЎЦОЎ Іван Савельевіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

ШЧАРБАКОЎ Васіль Максімавіч, н. ў 1918, загінуў у 1942.

ШЧАРБАКОЎ Максім Пятровіч, н. ў 1885, загінуў у 1941.

ВЁСКА КУРГАННЕ

БАЛАХОНАЎ Павел Іванавіч.

ВІДАСЕЎ Дамітрый Ф.

ВІДАСЕЎ Трафім Ф., н. ў 1909.

ВОСАРАЎ Дамітрый Іванавіч, н. ў 1916, загінуў у 1943.

ЗАРЭЦКІ Міхаіл Ф., н. ў 1904, загінуў у 1944.

ЗЯРНЯКОЎ Цярэнцій Еўдакімавіч.

ЗУБАРЫК Віктар Віктаравіч, н. ў 1915, загінуў у 1941.

ІВАНЁНКА Андрэй Савіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.

КАХОЎСКІ Уладзімір М.

КАШПАРАЎ Аркадзь Ігнатавіч.

КУЗНЯЦОЎ Аркадзь Б., н. ў 1919, загінуў у 1943.

КУЦАНКОЎ Адам Канстанцінавіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

КУЦАНКОЎ Васіль Якаўлевіч.

САПЕГА Уладзімір Сямёнавіч, н. ў 1921, загінуў у 1943.

ЧЫЖОЎ Ананас М.

ЧЫЖОЎ Іван Цімафеевіч.

ЧЫЖЫКАЎ Ананас Мікітавіч, н. ў 1900, загінуў 2.3.1945.

ЧЭРНІКАЎ Дамітрый Іванавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

ШАРОЙКА Аляксей Фролавіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.

ШАРОЙКА Васіль Пятровіч, н. ў 1927, загінуў у 1943.

ШАРОЙКА Мікалай Пятровіч, н. ў 1901, загінуў у 1942.

ЯФРЭМАЎ Аляксандр Сцяпанавіч, н. ў 1911, загінуў 22.6.1941.

ВЁСКА МАЛАШКАВІЧЫ

АСТАПЕНКА Аляксандр Ф., н. ў 1920, загінуў у 1945.

АСТАПЕНКА Аляксей Пракопавіч, н. ў 1902, загінуў у 1945.

АСТАПЕНКА Андрэй Фёдаравіч, н. ў 1911, загінуў у 1944.

АСТАПЕНКА Анікій Пракопавіч, н. ў 1902, загінуў у 1945.

АСТАПЕНКА Барыс Кузьміч, н. ў 1923, загінуў у 1943.

АСТАПЕНКА Данііс Дзмітрыевіч, н. ў 1911, загінуў у 1943.

АСТАПЕНКА Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1918, загінуў у 1942.

АСТАПЕНКА Іван Фёдаравіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

АСТАПЕНКА Мікалай Дзмітрыевіч, н. ў 1923, загінуў у 1942.

АСТАПЕНКА Мікалай Паўлавіч, н. ў 1922, загінуў у 1945.

АСТАПЕНКА Павел Емяльянавіч, н. ў 1912, загінуў у 1942.

АСТАПЕНКА Сцяпан Архіпавіч, н. ў 1917, загінуў у 1943.

АСТАПЕНКА Фёдар Емяльянавіч, н. ў 1910, загінуў у 1942.

АСТАПЕНКА Цімафей Сцяпанавіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.

АСТАПЕНКА Яфім І., н. ў 1907.

БАЛАШОЎ Дзмітрый Пілінавіч, н. ў 1921, загінуў у 1945.

БАЛАШОЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1928.

БАЛАШОЎ Мікалай Захаравіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.

БАЛАШОЎ Мікалай Фёдаравіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

БАЛАШОЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

БЫЧКОЎСКІ Васіль Карпавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.

БЫЧКОЎСКІ Іван Фёдаравіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.

БЯРНАЦКІ Мацвей Паўлавіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.

БЯРНАЦКІ Мірон Арт., н. ў 1910, загінуў у 1943.

БЯРНАЦКІ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1924, загінуў у 1945.

БЯРНАЦКІ Уладзімір С., н. ў 1920, загінуў у 1942.

ВІНЦЕСЕНКА Пётр Мікалаевіч, н. ў 1909, загінуў у 1943.

ГАПОНАЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1919, загінуў у 1941.

ГАПОНАЎ Іван Пятровіч, н. ў 1925, загінуў у 1942.

ГАПОНАЎ Іосіф Паўлавіч, н. ў 1910, загінуў у 1941.

ГАПОНАЎ Павел Ігнатавіч, н. ў 1899, загінуў у 1941.

ГРЫБОЎСКІ Павел Рыгоравіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

ДВАРЭЦКІ Ілья Антонавіч, н. ў 1915, загінуў у 1943.

КАВАЛЕНКА Іван Якаўлевіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

КУЗЬМІН Адам Фаміч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

КУЗЬМІН Гаўрыла Лаўр., н. ў 1909, загінуў у 1944.

КУЗЬМІН Іван Антонавіч, н. ў 1916, загінуў у 1942.

КУЗЬМІН Раман Антонавіч, н. ў 1908.

КУЗЬМІН Уладзімір Антонавіч, н. ў 1919, загінуў у 1942.

КУЗЬМІН Ягор Іванавіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.

КУШНЯРОЎ Аляксей Дзмітрыевіч, н. ў 1905, загінуў у 1942.

КУШНЯРОЎ Іван Рыгоравіч.

ЛАРКОЎ Андрэй Еўдакімавіч, н. ў 1918.

ЛАРКОЎ Іосіф Цімафеевіч, н. ў 1914, загінуў у 1941.

МАКСІМЕНКА Пётр Андрэевіч, н. ў 1916, загінуў у 1942.

МАЦВЯЙКОЎ Пракоп Якаўлевіч, н. ў 1911, загінуў у 1943.

НАРНАКОЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1913.

НАРНАКОЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1925, загінуў у 1943.

НАРНАКОЎ Фёдар Мацвеевіч, н. ў 1911, загінуў у 1942.

НАРНАКОЎ Яфім Іванавіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.

ПЛІКУСАЎ Іван Емяльянавіч, н. ў 1918, загінуў у 1943.

ПЛІКУСАЎ Міхаіл Яфімавіч, н. ў 1926, загінуў у 1943.

ПЛІКУСАЎ Платон Міхайлавіч, н. ў 1889, загінуў у 1943.

РУСАКОЎ Кузьма Іванавіч, н. ў 1911, загінуў у 1941.

СЯМЕКІН Павел Барысавіч, н. ў 1912, загінуў у 1945.

ФОКАЎ Нічыпар Ягоравіч, н. ў 1917, загінуў у 1942.

ЦЫРУЛЬНІКАЎ Ягор Ігнатавіч, н. ў 1912.

ШАРОЙКА Васіль Мартынавіч, н. ў 1914, загінуў у 1942.

ШАРОЙКА Елісей Цімафеевіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

ШАРОЙКА Пётр Іванавіч, н. ў 1918, загінуў у 1943.

ШАРОЙКА Якаў Карнеевіч, н. ў 1890, загінуў у 1941.

ШТАПЕНКА Пётр Яўменавіч, н. ў 1903, загінуў у 1941.

ШТАПЕНКА Пётр Яўціхіевіч, н. ў 1910.

ЯНКОЎ Іван Кузьміч, н. ў 1922, загінуў у 1945.

ЯНКОЎ Мацвей Кузьміч, н. ў 1922, загінуў у 1945.

ЯНКОЎ Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

ЯНКОЎ Пётр Андрэевіч, н. ў 1926, загінуў у 1944.

ЯНКОЎ Ягор Трафімавіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.

АФАНАСЕНКА Мікалай Антонавіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.

БАЗЫЛЕЎ Антон Пракопавіч, н. ў 1910, загінуў у 1943.

БАЗЫЛЕЎ Ягор Карпавіч, н. ў 1909, загінуў у 1944.

БАЗЫЛЕЎ Ягор Пракопавіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

БАРАНКОЎ Міхаіл Ягоравіч, н. ў 1903, загінуў у 1941.

БАРКОЎ Сідар Фёдаравіч, н. ў 1900, загінуў у 1943.

БУДНІКАЎ Павел Сцяпанавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

БУЛЯНКОЎ Аляксандр, н. ў 1904, загінуў у 1941.

БЯЛЬКОЎ Андрэй Ануфрыевіч, н. ў 1917, загінуў у 1941.

БЯЛЬКОЎ Іван Мікалаевіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.

БЯЛЬКОЎ Ягор Ануфрыевіч, н. ў 1914, загінуў у 1943.

ВУСАЎ Антон Платонавіч, н. ў 1919.

ВУСАЎ Антон Платонавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

ВУСАЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1917, загінуў у 1941.

ВУСАЎ Павел Фёдаравіч, н. ў 1902, загінуў у 1942.

ВУСАЎ Пётр Васілевіч, н. ў 1917, загінуў у 1942.

ВУСАЎ Якім Іванавіч, н. ў 1902, загінуў у 1941.

ГАРБАЧОЎ Барыс Раманавіч, н. ў 1903, загінуў у 1944.

ГУБЕРНЫ Лука Мікалаевіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.

ДАМАРАДАЎ Васіль Захаравіч, н. ў 1900, загінуў у 1941.

ДАМАРАДАЎ Лявон Захаравіч, н. ў 1905, загінуў у 1943.

КОЛКІН Рыгор Ігнатавіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.

МАЗІКАЎ Леанід Яўсеевіч, н. ў 1910, загінуў у 1943.

МАЗІКАЎ Мікалай Ф., н. ў 1914, загінуў у 1942.

МЕЛЬНІКАЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1908.

ПАРУБСКІ Мікалай Сцяпанавіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.

ПАРХАМОВІЧ Валянцін Цімафеевіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

ПАРХАМОВІЧ Тамаш Альбертавіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.

ПІШЧЫКАЎ Андрэй Мацвеевіч, н. ў 1917, загінуў у 1941.

ПІШЧЫКАЎ Дзмітрый Фёдаравіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

ПІШЧЫКАЎ Навум Фёдаравіч, н. ў 1910, загінуў у 1942.

ПІШЧЫКАЎ Сцяпан Мацвеевіч, н. ў 1907, загінуў у 1941.

ПІШЧЫКАЎ Харытон Фёдаравіч, н. ў 1908, загінуў у 1941.

ПІШЧЫКАЎ Церах Пятровіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.

РЭЎЦКІ Захар Андрэевіч, н. ў 1904, загінуў у 1943.

САПЕГА Аляксей Паўлавіч, н. ў 1909, загінуў у 1943.

САПЕГА Мікіта Паўлавіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.

САПЕГА Пётр Цімафеевіч, н. ў 1914, загінуў у 1941.

САПЕГА Фядот Паўлавіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.

СІДЗЬКОЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

СІДЗЬКОЎ Іосіф Пятровіч, н. ў 1908, загінуў у 1941.

СІДЗЬКОЎ Уладзімір Пятровіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.

СІДЗЬКОЎ Ягор Пятровіч, н. ў 1909, загінуў у 1941.

СОМАЎ Ягор Кірэевіч, н. ў 1908, загінуў у 1941.

СЦЕПАНЦОЎ Ермалай Як., н. ў 1898, загінуў у 1943.

СЦЕПАНЦОЎ Іван Емяльянавіч, н. ў 1921, загінуў у 1942.

СЦЕПАНЦОЎ Іван Макаравіч, н. ў 1914, загінуў у 1942.

СЦЕПАНЦОЎ Пётр Емяльянавіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.

СЦЕПАНЦОЎ Цімафей К., н. ў 1904, загінуў у 1944.

УЛАСЕНКА Кузьма Т., н. ў 1907, загінуў у 1942.

ФАМІЧОЎ Пётр Аляксеевіч, н. ў 1914, загінуў у 1941.

ШМАТКОЎ Пётр Цімафеевіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

ШПЫЛЁЎ Віктар Мікалаевіч, н. ў 1919, загінуў у 1943.

ЭСОН Іван Ціханавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.

ВЕСКА ПЕРАКОП

АФАНАСЕНКА Іван Сяргеевіч, н. ў 1922, загінуў у 1941.

БЕЛАВУСАЎ Дзмітрый Фёдаравіч, н. ў 1923, загінуў у 1942.

БЕЛАВУСАЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1925, загінуў у 1943.

ГАРБАЧОЎ Ягор Свірыдавіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

ГАЎРЫЛЬКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

ГАЎРЫЛЬКОЎ Іван Захаравіч, н. ў 1911, загінуў у 1941.

ГАЎРЫЛЬКОЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1925, загінуў у 1943.

ГАЎРЫЛЬКОЎ Піліп Парфенавіч, н. ў 1911, загінуў у 1941.

ГАЎРЫЛЬКОЎ Раман Парфенавіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

ІВАНОЎ Даніла Цярэнцьевіч, н. ў 1887, загінуў у 1943.

ІВАНОЎ Дзмітрый Сцяпанавіч, загінуў у 1941.

ІВАНОЎ Дзмітрый Сцяпанавіч, н. ў 1898, загінуў у 1944.

КУПРЭЕНКА Міхаіл Трафімавіч, н. ў 1901, загінуў у 1942.

МАРЧАНКА Васіль Захаравіч, н. ў 1920, загінуў у 1944.

МАРЧАНКА Сяргей Захаравіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

САВЕЛЬЕЎ Дамітрый Церахавіч, н. ў 1924, загінуў 15.8.1943.

САВЕЛЬЕЎ Дамітрый Цярэнцьевіч, н. ў 1923, загінуў у 1942.

ТУЖЫКАЎ Васіль Барысавіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

ТУЖЫКАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

ТУЖЫКАЎ Дзмітрый Іванавіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.

ТУЖЫКАЎ Іван Кандратавіч, загінуў у 1941.

ТУЖЫКАЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1925, загінуў у 1942.

ТУЖЫКАЎ Ягор Кандратавіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.

ВЕСКА РЫСКОЎ

АБРАМАЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.

АЎРАМАЎ Іван Данілавіч, н. ў 1891.

АКІНЧЫЦ Андрэй Яфімавіч, н. ў 1910, загінуў у 1941.

АКІНЧЫЦ Мікалай Васілевіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.

АНАНЬЕЎ Серафім Сямёнавіч, н. ў 1908, загінуў у 1942.

АНАНЬЕЎ Сідар Дарафеевіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.

АНАНЬЕЎ Яўген Ягоравіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.

АНТОНЕНКА Іван Іванавіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.

БАЛАХОНАЎ Васіль Анісімавіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.

БАЛАХОНАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.

БАЛАХОНАЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.

БУДНІКАЎ Аляксандр Васілевіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

БУДНІКАЎ Андрэй Васілевіч, н. ў 1910, загінуў у 1941.

ВАЗАНКОЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1921, загінуў у 1943.

ГАПЕЕЎ Васіль Фаміч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

ГАПЕЕЎ Іван Фаміч, н. ў 1910, загінуў у 1943.

ГАПЕЕЎ Сяргей Кузьміч, н. ў 1914, загінуў 25.3.1944.

ГАРБАЧОЎ Андрэй Васілевіч, н. ў 1906, загінуў у 1942.

ГАРБАЧОЎ Антон Віктаравіч, н. ў 1910, загінуў у 1943.

ГАРБАЧОЎ Васіль Андрэевіч, н. ў 1914, загінуў у 1943.

ГАРБАЧОЎ Васіль Аўдзеевіч, н. ў 1913, загінуў 12.6.1944.

ГАРБАЧОЎ Васіль Віктаравіч, н. ў 1915, загінуў у 1943.

ГАРБАЧОЎ Іван Васілевіч, н. ў 1896, загінуў у 1943.

ГАРБАЧОЎ Іван Мацвеевіч, н. ў 1907, загінуў 9.3.1940.

ГАРБАЧОЎ Іван Самуілавіч, н. ў 1920, загінуў у 1944.

ГАРБАЧОЎ Ігнат Васілевіч, н. ў 1905, загінуў у 1942.
ГАРБАЧОЎ Серафім Фёдаравіч, н. ў 1907, загінуў у 1942.
КАВАЛЁЎ Павел Дзмітрыевіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.
КАНАВАЛАЎ Дзмітрый Паўлавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.
КАНАВАЛАЎ Іван Мацвеевіч, н. ў 1916, загінуў у 1941.
КАНАВАЛАЎ Мікалай Мацвеевіч, н. ў 1918, загінуў у 1945.
КАНАВАЛАЎ Фёдар Мацвеевіч, н. ў 1922, загінуў у 1942.
КАРАТКЕВІЧ Якаў Ігнатавіч, н. ў 1923, загінуў у 1942.
КУДАСАЎ Барыс Ісакавіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.
КУДАСАЎ Іван Міхеевіч, н. ў 1920, загінуў у 1942.
КУДАСАЎ Піліп Пятровіч, н. ў 1905, загінуў у 1944.
КУДАСАЎ Фама Лявонавіч, н. ў 1892, загінуў у 1943.
КУДАСАЎ Фёдар Ягоравіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.
КУДАСАЎ Ягор Ісакавіч, н. ў 1908, загінуў у 1943.
ПАНАЕЎКІН Ігнат Аляксеевіч, н. ў 1908, загінуў у чэрвені 1941.
САВЕЛЬЕЎ Кузьма Фёдаравіч, загінуў 3.4.1944.
САВЕЛЬЕЎ Ягор Макаравіч, н. ў 1907, загінуў у 1941.
САПЕГА Мікалай Аляк., н. ў 1921, загінуў у 1941.
СІЛКОЎ Іван Андрэевіч, н. ў 1920.
СІЛКОЎ Іосіф Андрэевіч, н. ў 1910, загінуў у 1943.
СІЛКОЎ Лявон Усцінавіч, н. ў 1910, загінуў у 1943.
СІЛКОЎ Павел Ясонавіч, н. ў 1900, загінуў у 1941.
СІЛКОЎ Сяргей Іосіфавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.
СІЛКОЎ Уладзімір Сямёнавіч, н. ў 1926, загінуў у 1944.
СІЛКОЎ Ягор Андронавіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.
СУВОРАЎ Васіль Пятровіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.
СУВОРАЎ Васіль Фаміч, н. ў 1921, загінуў у 1941.
СУВОРАЎ Фама Лявонавіч, н. ў 1891.
СУВОРАЎ Фама Пятровіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.
ТАЛКАЧОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1919, загінуў у 1942.
ТАЛКАЧОЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1924, загінуў у 1945.
ТАЛКАЧОЎ Фёдар Емяльянавіч, н. ў 1910, загінуў у 1944.

ВЁСКА СТАРЫ КРЫЎСК

АНІКЕЕЎ Васіль Уладзіміравіч, н. ў 1921, загінуў у 1942.
АНІКЕЕЎ Іван Уладзіміравіч, н. ў 1919, загінуў у 1941.
АНІКЕЕЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1903, загінуў у 1941.
АНІКЕЕЎ Сямён Іванавіч, н. ў 1913, загінуў у 1942.
БАРАНКОЎ Васіль Цімафеевіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.
БАРАНКОЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1922, загінуў у 1944.
БАРАНКОЎ Клім Ягоравіч, н. ў 1911, загінуў у 1943.
БАРАНКОЎ Цімафей Ягоравіч, н. ў 1909, загінуў у 1945.
БАРЫСЕНКА Апанас Трафімавіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.
БЕЛАВЕЦКІ Іван Мікалаевіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.
БЕЛАВЕЦКІ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1911, загінуў у 1941.
ВУСАЎ Апанас Міхайлавіч, н. ў 1895, загінуў у 1943.
ВУСАЎ Васіль Паўлавіч, загінуў у 1942.
ВУСАЎ Захар Ерамеевіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.
ВУСАЎ Іван Васілевіч, н. ў 1902, загінуў у 1942.
ВУСАЎ Канстанцін Ф., н. ў 1923, загінуў у 1943.
ВУСАЎ Павел Фёдаравіч, н. ў 1902, загінуў у 1942.
ВУСАЎ Фёдар Іванавіч, н. ў 1913, загінуў у 1942.
ВУСАЎ Якім Іванавіч, н. ў 1902, загінуў у 1941.
ВЫЧЫКАЎ Іван Максімавіч, н. ў 1915, загінуў у 1945.
ВЫЧЫКАЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1908, загінуў у 1942.
ВЫЧЫКАЎ Кірыла Дзям'янавіч, н. ў 1901, загінуў у 1941.
ВЫЧЫКАЎ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1914, загінуў у 1942.
ВЫЧЫКАЎ Фёдар Сцяпанавіч, н. ў 1901, загінуў у 1943.
ДАМАРАДАЎ Аляксей Лукіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.
ДАМАРАДАЎ Васіль Андрэевіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.
ДАМАРАДАЎ Іосіф Макаравіч, н. ў 1913, загінуў у 1941.
ДАМАРАДАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1914, загінуў у 1943.
ДАМАРАДАЎ Якаў Іванавіч, н. ў 1902, загінуў у 1943.
ДАМАРАДАЎ Якаў Іванавіч, н. ў 1911, загінуў у 1941.
ЖУЛАЕЎ Іван Яфімавіч, н. ў 1910, загінуў у 1943.
ЖУЛАЕЎ Іосіф Яфімавіч, н. ў 1914, загінуў у 1942.
ЖУЛАЕЎ Яўсей Іванавіч, н. ў 1908, загінуў у 1943.
ІСАЧАНКА Іван Прохаравіч, н. ў 1914, загінуў у 1945.
КАЗАКОЎ Сідар Іванавіч, н. ў 1902, загінуў у 1942.
КАЗЛОЎ Іван Ерафеевіч, н. ў 1908, загінуў у 1945.
КАЛАЧОЎ Нічыпар Ст., н. ў 1902, загінуў у 1941.
КАЛАЧОЎ Нічыпар Фёдаравіч, н. ў 1917, загінуў у 1945.
КАСЦЮЧКОЎ Андрэй Іванавіч, н. ў 1913, загінуў у 1944.

КРОШКА Васіль Апанасавіч, н. ў 1918, загінуў у 1943.

КУЛАГІН Андрэй Мікалаевіч, н. ў 1914, загінуў у 1944.

КУШНЯРОЎ Іван Іванавіч, н. ў 1920, загінуў у 1945.

КУШНЯРОЎ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1918, загінуў у 1944.

КУШНЯРОЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1920, загінуў у 1945.

ЛУК'ЯНАЎ Аляксей Пятровіч, н. ў 1921, загінуў у 1941.

ЛЫСЕНКА Сцяпан Аляксеевіч, н. ў 1907, загінуў у 1943.

МАРЧАНКА Аляксандр Астапавіч, н. ў 1914, загінуў у 1945.

МАРЧАНКА Фёдар Піліпавіч, н. ў 1915, загінуў у 1943.

ПІШЧЫКАЎ Церах Гер., н. ў 1913, загінуў у 1941.

РАМАНАЎ Павел Міхайлавіч, н. ў 1910, загінуў у 1941.

САМУСЬКОЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.

СОМАЎ Васіль Яўціхіевіч, н. ў 1921, загінуў у 1944.

ШАРОЙКА Васіль Міхайлавіч, н. ў 1919, загінуў у 1941.

ШАРОЙКА Васіль Пятровіч, н. ў 1907, загінуў у 1944.

ШОРАХАЎ Антон Аўрамавіч, н. ў 1924, загінуў у 1943.

ШОРАХАЎ Антон Піліпавіч, н. ў 1912, загінуў у 1943.

ШОРАХАЎ Аўрам Рыгоравіч, н. ў 1900, загінуў у 1943.

ШОРАХАЎ Васіль Цярэнцьевіч, н. ў 1917, загінуў у 1941.

ШОРАХАЎ Іван Антонавіч, н. ў 1914, загінуў у 1941.

ШОРАХАЎ Сяргей Аляксандравіч, н. ў 1923, загінуў у 1945.

ЯЛКОЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1912, загінуў у 1943.

ЛУЧЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЛУЧЫН

АЛІМБАЧКАЎ Васіль Ільіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

АНАНЧЫКАЎ Аляксей Захаравіч, н. ў 1912, мал. сярж., загінуў 9.3.1943 у в. Паўлаўка Смаленскай вобл.

АНАНЧЫКАЎ Рыгор Якаўлевіч, загінуў 9.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

АНАНЧЫКАЎ Уладзімір Сямёнавіч, н. ў 1927, загінуў у 1944 пад г. Прапойск (цяпер Слаўгарад) Магілёўскай вобл.

АНДРУЛАЎ Юрый Пракопавіч, н. ў 1922, лётчык, загінуў 24.7.1943 на ўзбярэжжы Чорнага мора.

АНДРЭЙКАЎ Аляксей Емяльянавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

АНДРЭЙКАЎ Каленік Антонавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

АСТАПАЎ Васіль Пятровіч, н. ў 1914, загінуў у ліпені 1941.

АСТАПАЎ Макар Пятровіч, н. ў 1917, прапаў без вестак.

АСТАПАЎ Мікалай Адамавіч, н. ў 1923, прапаў без вестак у 1941.

АСТАПАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. ў 1917, ст. сярж., прапаў без вестак у снежні 1941.

АСТАШОЎ Леанід Нічыпаравіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БАБЯНКОЎ Васіль Цімафеевіч, н. ў 1909, памёр ад ран 20.1.1945.

БАБЯНКОЎ Іван Антонавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

У працэсе работы над гэтай кнігай рэдакцыя атрымала ліст ад жыхара г. Мінска Івана Пятровіча Ваўранцюка з успамінамі аб лёсе аднаго з прапаўшых без вестак — Іване Бабянкове.

З успамінаў І. П. Ваўранцюка

Кожны раз, калі я наведваюся ў родныя Крупічы, што на Брэстчыне, гаворка з землякамі не-не ды і пяройдзе на тэму вайны. Гэта і зразумела. Вайна прайшлася па нашых лёсах, многім нанесла незагойныя раны. Часам успамінаем і такі выпадак.

Да вайны ў нашай вёсцы размяшчаўся штаб 16-га асобнага кулямётна-артылерыйскага батальёна Брэсцкага ўмацаванага раёна. Трагічна склаўся лёс воінаў гэтага падраздзялення. Амаль усе яны назаўсёды засталіся на вогненных заходніх рубяжах, іншыя, трапіўшы ў бязвыхаднае становішча, пападаліся ў палон і бясследна знікалі, як гэта здарылася з палітруком Іванам Бабянковым. З жонкай і двума маленькімі дзецьмі ён жыў на кватэры ў Тадэвуша. У пачатку вайны сем'і камандзіраў паспелі эвакуіраваць. Палітрук Бабянкоў разам з байцамі прыняў на сябе першыя ўдары гітлераўцаў. У няроўных баях загінулі ўсе. Усе, акрамя Бабянкова. Адзін, не валодаючы сітуацыяй, ён хаваўся ў полі. На чацвёрты дзень вайны, у сераду раненька задворкамі прабраўся ў вёску, дзе кватараваў. Гаспадары аслупянелі ад нечаканасці. Яны помнілі загады фашыстаў, якія на кожным кроку абяцалі смерць за ўкрыццё ваеннаслужачых. У той дзень гаспадары аб'явілі на вёсцы, што да іх з'явіўся кватарант — палітрук Бабянкоў і хоча здацца фашыстам, просіць паведаміць пра гэта акупантам. Дзеці і дарослыя сабраліся каля хаты Тадэвуша, каб паглядзець, як добраахвотна будзе здавацца фашыстам савецкі афіцэр.

Гітлераўцы прыехалі на дзвюх легкавушках. У адной машыне з забінтаванай галавой сядзеў абгарэлы, паранены савецкі лейтэнант. Карнікі з аўтаматамі забеглі ў хату да Тадэвуша, аб нечым пагаварылі. Пасля бачылі, як гаспадар завёў фашыстаў у хлеў, дзе моцна спаў палітрук. Яго разбудзілі і павялі босага з

паднятымі рукамі і нацягнутай на галаву пілоткай. На адной руцэ віселі звязаныя вяроўкай боты. Выгляд у яго быў збянтэжаны і прыгнечаны. Ішоў ён моўчкі, з паніклай галавой. Так пад дуламі аўтаматаў бяззбройнага палітрука прывялі да машыны, упіхнулі ў яе і павезлі. У людзей, што стаялі побач, усё ўбачанае больш асацыіравалася з раптоўным захопам чалавека, які хаваўся, чым з яго намерам добраахвотна здацца ў палон.

Я шмат разоў абгаворваў з мясцовымі жыхарамі версію добраахвотнага палону палітрука. Але яны былі перакананы ў адваротным, даказвалі, што Бабянкоў за тры дні вайны мог пры жаданні самастойна здацца ў палон як радавы. І зрабіў бы гэта адзін, без сведак. Усё, мабыць, было па-іншаму. Бабянкоў верыў сваім гаспадарам, прыйшоў да іх употай, з надзеяй на дапамогу. Планаваў, хутчэй за ўсё, перакусіць, адпачыць, пераапрануцца ў цывільнае і пайсці. Так рабілі многія, трапіўшы ў акружэнне...

Палітрука Бабянкова ніхто больш не бачыў. Успамінаючы той выпадак, я перакананы, што палітрук быў сумленным чалавекам і ў палон добраахвотна не здаваўся. Вайна была выпрабаваннем для ўсіх. І не віна, а бяда тых, хто не вытрымаў яго дастойна...

БАБЯНКОЎ Фёдар Аляксеевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак.

БАБЯНКОЎ Яфім Антонавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

БАРЫСАЎ Еўдакім Іосіфавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

БАРЫСАЎ Цімафей Іосіфавіч, н. ў 1901, прапаў без вестак.

БОРЫКАЎ Гаўрыла Міхайлавіч, н. ў 1903, загінуў 10.3.1945 у Венгрыі.

БОРЫКАЎ Мікалай Васілевіч, н. ў 1914, рад., загінуў 18.1.1944.

БОРЫКАЎ Рыгор Фёдаравіч, н. ў 1908, стралок, памёр ад ран 9.10.1944 у Брэсцкай вобл.

БОРЫКАЎ Сямён Акімавіч, н. ў 1920, загінуў 24.10.1944 у Польшчы.

БОРЫКАЎ Фёдар Андрэевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у лютым 1945.

БРЫЛЁЎ Рыгор Кузьміч, н. ў 1921, сярж., загінуў у 1945 пад г. Выбарг Ленінградскай вобл.

ВОРАЧКАЎ Іван Нічыпаравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

ВОРАЧКАЎ Рыгор Агеевіч, н. ў 1909, загінуў 23.8.1944 у в. Гута Беластоцкай вобл.

ВОРАЧКАЎ Сямён Прохаравіч, н. ў 1912, рад., прапаў без вестак у 1944.

ВОРАЧКАЎ Уладзімір Фядосавіч, н. ў 1911, загінуў 16.2.1945.

ВОСІПАЎ Іван Гаўрылавіч, н. ў 1920, загінуў у 1944.

ВОСІПАЎ Уладзімір Паўлавіч.

ГАРБАТАЎ Іван Сяргеевіч, н. ў 1906, камандзір стралковай дывізіі, памёр ад ран 5.3.1944, пахаваны ў в. Заградаўка Нікалаеўскай вобл.

ГРУЧАНКОЎ Аніс Кузьміч, н. ў 1917, загінуў 30.5.1945 у Германіі.

ГРУЧАНКОЎ Іван Піліпавіч, н. ў 1917, лейт., загінуў у 1944 пад г. Мінск.

ГРУЧАНКОЎ Міхаіл Кузьміч, н. ў 1920, прапаў без вестак у маі 1944.

ГРУЧАНКОЎ Сяргей Іванавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

ГУЛЕВІЧ Анатоль Данілавіч, н. ў 1924, загінуў 15.12.1943 у в. Загацце Клічаўскага р-на Магілёўскай вобл.

ДАРАШКОЎ Антон Васілевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у снежні 1944.

ДАРАШКОЎ Карней Савасцеевіч н. ў 1895, прапаў без вестак у маі 1945.

ДАРАШКОЎ Яфрэм Савасцеевіч, н. ў 1899, сярж., прапаў без вестак у маі 1944.

ДЗЯДКОЎ Уладзімір Яфрэмавіч, н. ў 1910, прызваны Рагачоўскім РВК у 1940, прапаў без вестак.

ДЗЯДКОЎ Якаў Мікалаевіч, н. ў 1908, загінуў 10.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

ДЗЯМ'ЯНЧЫКАЎ Нічыпар Сцяпанавіч, н. ў 1918, прапаў без вестак 2.7.1941.

ДЗЯМ'ЯНЧЫКАЎ Яўціхій Рыгоравіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у маі 1944.

ДОЖДЖЫКАЎ Андрэй Канстанцінавіч, н. ў 1914, рад., загінуў 15.12.1944 у Венгрыі.

ДРАЧОЎ Іван Тарасавіч, н. ў 1917, прапаў без вестак 25.6.1944.

ДРАЧОЎ Міхаіл Агеевіч, н. ў 1916, прапаў без вестак.

ДРАЧОЎ Цімафей Ціханавіч, н. ў 1905, рад., загінуў 27.10.1943 у в. Пускары Бельскага р-на Калінінскай вобл.

ДУБКОЎ Андрэй Іванавіч, сярж., памёр ад ран 16.9.1944 у Эстоніі.

ДУБКОЎ Еўдакім Іванавіч, н. ў 1889, прапаў без вестак у 1944.

ДУБКОЎ Міхаіл Мітрафанавіч, н. ў 1920, загінуў у 1944 у в. Пятрушаў Цярнопальскай вобл.

ДУБКОЎ Сідар Іванавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у маі 1944.

ДУБКОЎ Сцяпан Пятровіч.

ДЫЧКОЎ Аніс Нічыпаравіч.

ЖУКАЎ Барыс Антонавіч, н. ў 1915, загінуў у 1942.

ЖУКАЎ Іван Антонавіч, н. ў 1911, яфр., загінуў 12.10.1944 у в. Шыці Беластоцкай вобл.

ЖУКАЎ Ігнат Кандратавіч.

ЖУКАЎ Міхаіл Антонавіч, н. ў 1916, загінуў у 1941.

ЖУКАЎ Павел Якаўлевіч, н. ў 1920, загінуў 23.6.1944 у в. Заазер'е Віцебскай вобл.

ЖУКАЎ Сямён Мікітавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак.

ЖУКАЎ Сяргей Антонавіч, н. ў 1922, загінуў у 1941 пад г. Ленінград.

ІВАНТАТАЎ Мікіта Ігнатавіч.

ІВАНТАТАЎ Сяргей Ягоравіч.

КАЗЛОЎ Аляксей Барысавіч, н. ў 1914, прапаў без вестак у маі 1944.

КАМОРНІКАЎ Іван Апанасавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у маі 1944.

КАНЦАВЫ Андрэй Кузьміч, н. ў 1918, рад., загінуў 30.3.1942 у фашысцкім палоне.

КАРПІКАЎ Малах Усцінавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у 1944.

КАРПІКАЎ Уладзімір Кірылавіч, мал. сярж., загінуў 8.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

КІРЭЙКАЎ Міхаіл Якаўлевіч, служыў у Ташкенцкім стралковым палку, в/ч 194, загінуў 20.4.1945 у Германіі.

КЛІМКОЎ Рыгор Іосіфавіч, н. ў 1925, мал. сярж., загінуў 17.1.1945 у Кракаўскім ваяводстве, Польшча.

КЛІМКОЎ Тарас Іванавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у маі 1944.

КОРЗУНАЎ Васіль Сямёнавіч, загінуў 8.8.1944 у в. Еньгі Беластоцкай вобл.

КУЗЬМІН Ісак Васілевіч, н. ў 1907, загінуў 17.3.1945 у Латвіі.

КУЗЬМІН Міхаіл Васілевіч, н. ў 1916, прапаў без вестак у маі 1944.

КУЗЬМІН Павел Васілевіч, н. ў 1918, загінуў 17.9.1945.

КУЗЬМІН Сцяпан Мартынавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у маі 1944.

КУСЯНКОЎ Павел Уладзіміравіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КУТАЕЎ Аляксей Пятровіч, н. ў 1925, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

ЛАРЫЧКОЎ Серафім Арцёмавіч, н. ў 1916, прапаў без вестак у 1944.

ЛАЎРЭНАЎ Іван Фядосавіч, н. ў 1926, загінуў у час блакады Ленінграда.

ЛАЎРЭНАЎ Павел Іосіфавіч, н. ў 1902, в/ч 236, загінуў 22.2.1945 у г. Познань, Польшча.

ЛАЎРЭНАЎ Рыгор Фядосавіч, н. ў 1916, в/ч 20761, загінуў 29.11.1943 у в. Іванішчавічы Магілёўскай вобл.

ЛАЎРЭНЧЫКАЎ Трыфан Мікалаевіч.

ЛЕБЕДЗЕЎ Васіль Еўдакімавіч, служыў у Ташкенцкім стралковым палку, в/ч 194, загінуў 20.4.1945 у Германіі.

ЛЕБЕДЗЕЎ Міхаіл Міхайлавіч.

ЛЕБЕДЗЕЎ Рыгор Іванавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак у 1945.

ЛЕБЕДЗЕЎ Рыгор Рыгоравіч.

ЛЕМЯШКОВА Валянціна Сяргееўна, н. ў 1922, загінула ў 1943.

ЛЕМЯШКОЎ Адам Рыгоравіч, н. ў 1924, кулямётчык, загінуў 24.6.1944, пахаваны ў в. Лучын.

ЛЕМЯШКОЎ Мікалай Конанавіч, н. ў 1918.

ЛЯВОНАЎ Васіль Якаўлевіч.

МАЛЮКОЎ Адам Савельевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у жніўні 1941.

МАЛЮКОЎ Андрэй Пятровіч, н. ў 1918, загінуў 27.4.1945 у Германіі.

МАЛЮКОЎ Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1913, загінуў у 1944 у г. Кёнігсберг.

МАЛЮКОЎ Сяргей Паўлавіч, н. ў 1922, загінуў 11.2.1944 у Эстоніі.

МАРМОЗАЎ Сяргей Львовіч, н. ў 1922, служыў у 18-м запасным палку, загінуў 8.6.1944 у в. Самахвалавічы Мінскага р-на.

МАРМОЗАЎ Цімафей Дзмітрыевіч, н. ў 1898, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

МАРМОЗАЎ Яўціхій Мінавіч, н. ў 1913, загінуў у 1943 у г. Арол.

МАЦВЕЙЧЫКАЎ Аляксандр Нічыпаравіч, н. ў 1916, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

МАЦВЕЙЧЫКАЎ Іван Яўсеевіч, н. ў 1913, загінуў 3.7.1941 у Бабруйскім р-не.

МІХАЛЬКОЎ Дзмітрый Міхайлавіч.

МІХАЛЬКОЎ Кірыла Львовіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

МІХАЛЬКОЎ Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1916.

МІХАЛЬКОЎ Пётр Сямёнавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МІХАЛЬКОЎ Яўсей Міхайлавіч.

НАЗАРКОЎ Якаў Пятровіч.

НЯБЕРАЎ Аляксей Паўлавіч, н. ў 1919, загінуў 7.11.1942 у Смаленскай вобл.

НЯБЕРАЎ Андрэй Паўлавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак.

НЯБЕРАЎ Іван Анісавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак у жніўні 1944.

НЯБЕРАЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1924, загінуў у жніўні 1944.

НЯБЕРАЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1916, прапаў без вестак у 1943.

НЯБЕРАЎ Цімафей Фёдаравіч, н. ў 1911, рад., загінуў 4.3.1945 у Германіі.

НЯБЕРАЎ Ціхан Антонавіч, н. ў 1895, прапаў без вестак.

ПАЎЛАЎ Іван Сямёнавіч.

ПШАНІЧНЫ Андрэй Антонавіч, н. ў 1899, загінуў у 1941.

РАТНІКАЎ Аляксандр Максімавіч, прапаў без вестак.

РАТНІКАЎ Уладзімір Максімавіч, прапаў без вестак у маі 1945.

САВАЧКІН Аляксандр Паўлавіч, н. ў 1918, загінуў у 1943.

САВАЧКІН Аляксей Данілавіч, н. ў 1924, загінуў у 1942 у г. Харкаў.

САВАЧКІН Даніла Рыгоравіч, н. ў 1900, загінуў у 1943 на Курскай дузе.

САВІЦКІ Якаў Паўлавіч, н. ў 1903, прапаў без вестак у маі 1944.

СТАЛЯРОЎ Павел М.

ТАМАШКОЎ Рыгор Фёдаравіч, н. ў 1898, прапаў без вестак у снежні 1944.

УЖАНКОЎ Леў Львовіч.

УЖАНКОЎ Лявонцій Нічыпаравіч, н. ў 1902, загінуў 13.3.1945 пад Кёнігсбергам.

УЛАСІКАЎ Мікіта Конанавіч, рад., прапаў без вестак у 1942.

ФЯДОСАЎ Андрэй Піліпавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у маі 1944.

ПОБАЛАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АМЕЛЬНА

ВАРАБ'ЁЎ Аляксей Несцеравіч, н. ў 1899.
ВАРАБ'ЁЎ Анатоль Аляксеевіч, н. ў 1900.
ВАРАБ'ЁЎ Андрэй Пятровіч, н. ў 1918.
ВАРАБ'ЁЎ Андрэй Сямёнавіч, н. ў 1922.
ВАРАБ'ЁЎ Іван Іванавіч, н. ў 1916.
ВАРАБ'ЁЎ Іван Мацвеевіч, н. ў 1917.
ВАРАБ'ЁЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1916.
ВАРАБ'ЁЎ Міхаіл Кірылавіч, н. ў 1910.
ВАРАБ'ЁЎ Сцяпан Аляксеевіч, н. ў 1904.
ВАРАБ'ЁЎ Сцяпан Ануфрыевіч, н. ў 1915.
ВАРАБ'ЁЎ Уладзімір Цімафеевіч, н. ў 1916.
ДУДЗІЦКІ Іван Піліпавіч, н. ў 1912.
ЗАБРОДСКІ Мацвей Кандратавіч, н. ў 1887.
ЗАРУБА Васіль Іванавіч, н. ў 1918.
КАРАТКЕВІЧ Іван Фёдаравіч, н. ў 1906.
КАРАТКЕВІЧ Цімафей Іосіфавіч, н. ў 1902.
КІСЯЛЁЎ Міхаіл Сідаравіч, н. ў 1910.

КУЗІНА Соф'я Якаўлеўна, н. ў 1921.
ПАДОЛЬСКІ Мікалай Макаравіч, н. ў 1905.
ПАДОЛЬСКІ Міхаіл Барысавіч, н. ў 1915.
ПАДОЛЬСКІ Якаў Сафронавіч, н. ў 1904.
ПАНІЗОВІЧ Ігнат Іванавіч, н. ў 1898.
ПАНІЗОВІЧ Сцяпан Тарасавіч, н. ў 1900.
ПІНЧУК Васіль Рыгоравіч, н. ў 1906.
ПІНЧУК Іван Мітрафанавіч, н. ў 1916.
ПІНЧУК Іван Нічыпаравіч, н. ў 1919.
ПІНЧУК Іван Піліпавіч, н. ў 1919.
ПІНЧУК Міхаіл Анісімавіч, н. ў 1923.
ПІНЧУК Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1925.
ПІНЧУК Пётр Фёдаравіч, н. ў 1913.
ПІНЧУК Пётр Фёдаравіч, н. ў 1912.
ПІНЧУК Раман Андрэевіч, н. ў 1910.
ПІНЧУК Рыгор Андрэевіч, н. ў 1902.
ПІНЧУК Сяргей Рыгоравіч, н. ў 1903.
ТАЛКАЧОЎ Андрэй Васілевіч, н. ў 1919.
ТАЛКАЧОЎ Віктар Мітрафанавіч, н. ў 1923.
ТАЛКАЧОЎ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1920.
ТАЛКАЧОЎ Пётр Лаўрэнцьевіч, н. ў 1908.
ТАЛКАЧОЎ Яфім Васілевіч, н. ў 1907.
ХВАЙЧЫНСКІ Аркадзь Ільіч, н. ў 1921.
ХВАШЧЫНСКІ Ілья Дзмітрыевіч, н. ў 1902.
ХВАШЧЫНСКІ Мікалай Сцяпанавіч, н. ў 1926.
ХВАШЧЫНСКІ Пётр Міхайлавіч, н. ў 1909.
ХВАШЧЫНСКІ Рыгор Міронавіч, н. ў 1905.
ХВАШЧЫНСКІ Сцяпан Сцяпанавіч, н. ў 1917.
ХВАШЧЫНСКІ Якаў Аляксандравіч, н. ў 1910.
ЦАРЫК Даніла Мікалаевіч, н. ў 1911.
ЦАРЫК Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1920.
ЦАРЫК Іван Мікалаевіч, н. ў 1909.
ЦАРЫК Канстанцін Мікалаевіч, н. ў 1904.
ЦАРЫК Мікалай Дзмітрыевіч, н. ў 1924.
ЦАРЫК Фёдар Міхайлавіч, н. ў 1914.
ШАЎЧУК Антон Анікеевіч, н. ў 1899.
ШАЎЧУК Ананас Васілевіч, н. ў 1907.
ШАЎЧУК Дзмітрый Фядосавіч, н. ў 1904.
ШАЎЧУК Іван Аляксандравіч, н. ў 1924.
ШАЎЧУК Іван Іосіфавіч, н. ў 1925.
ШАЎЧУК Іван Макаравіч, н. ў 1918.
ШАЎЧУК Іван Мікалаевіч, н. ў 1910.
ШАЎЧУК Іван Федасеевіч, н. ў 1910.
ШАЎЧУК Іван Якаўлевіч, н. ў 1926.
ШАЎЧУК Марыя Ігнатаўна, н. ў 1899.
ШАЎЧУК Мікалай Клімавіч, н. ў 1909.
ШАЎЧУК Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1920.
ШАЎЧУК Міхаіл Кірылавіч, н. ў 1918.
ШАЎЧУК Міхаіл Пятровіч, н. ў 1909.
ШАЎЧУК Нікіфар Пятровіч, н. ў 1911.
ШАЎЧУК Пракоп Клімавіч, н. ў 1907.
ШАЎЧУК Сцяпан Яфімавіч, н. ў 1904.
ШАЎЧУК Сямён Фядосавіч, н. ў 1914.
ШАЎЧУК Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1906.
ШАЎЧУК Яўген Антонавіч, н. ў 1925.
ШМАТ Міхаіл Яфімавіч, н. ў 1918.
ШМАТАЎ Аляксей Мікалаевіч, н. ў 1917.

ВЁСКА АНТУШЫ

АНТУШЭВІЧ Антон Іванавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак.

ПІНЧУК Дзмітрый Максімавіч, н. ў 1918.
ПІНЧУК Мікалай Максімавіч, н. ў 1923.

ВЁСКА ВІТЛІН

АРХІПЕНКА Даніла Васілевіч, н. ў 1921.
АРХІПЕНКА Іван Васілевіч, н. ў 1908.
АРХІПЕНКА Сцяпан Антонавіч, н. ў 1910.
БАРАЗНА Іван Яфімавіч, н. ў 1910.
БАРАЗНА Міхаіл Дзмітрыевіч, н. ў 1903.
БАРАЗНА Пётр Фёдаравіч, н. ў 1925.
БАРАЗНА Сцяпан Лукіч, н. ў 1915.
БАРАЗНА Сцяпан Фёдаравіч, н. ў 1925.
БАРАЗНА Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1923.
ВАРАБ'ЁЎ Рыгор Рыгоравіч, н. ў 1903.
КРУКОЎСКІ Мікалай Мітрафанавіч, н. ў 1915.
КРУКОЎСКІ Пётр Мітрафанавіч, н. ў 1912.
НАЎРОЗАЎ Іосіф Іванавіч, н. ў 1892.
ПРАКОПЧЫК Аляксей Адамавіч, н. ў 1922.
ПРАКОПЧЫК Аляксей Савельевіч, н. ў 1918.
ПРАКОПЧЫК Апанас Рыгоравіч, н. ў 1910.
ПРАКОПЧЫК Міхаіл Іванавіч, н. ў 1906.
ПРАКОПЧЫК Сцяпан Адамавіч, н. ў 1920.
ПРАКОПЧЫК Трафім Рыгоравіч, н. ў 1903.
РЫЧАГА Васіль Сідаравіч, н. ў 1908.
РЫЧАГА Міхаіл Сцяпанавіч, н. ў 1908.
РЫЧАГА Рыгор Яфімавіч, н. ў 1908.
ШАЎЧУК Пётр Фядосавіч, н. ў 1917.

ВЁСКА ВОСТРАЎ

БЯГУН Васіль Сяргеевіч, н. ў 1918.
ГАВАРУШКА Аляксей Раманавіч, н. ў 1902.

Помнік воінам-землякам у в. Востраў.

ГАВАРУШКА Мікалай Раманавіч, н. ў 1902.
ГАВАРУШКА Сцяпан Сцяпанавіч, н. ў 1914.
ГАВАРУШКА Якаў Сцяпанавіч, н. ў 1920.
ГАВАРУШКА Яфім Сцяпанавіч, н. ў 1913.
ГРАХОЎСКІ Людвіг Канстанцінавіч, н. ў 1914.
ЗАЙЦАЎ Апанас Піліпавіч, н. ў 1903.
ЗУБАРЭВІЧ Аляксей Сяргеевіч, н. ў 1923.
ЗУБАРЭВІЧ Андрэй Андрэевіч, н. ў 1924.
ЗУБАРЭВІЧ Іван Сяргеевіч, н. ў 1920.
ІВАНЧУК Васіль Лукіч, н. ў 1923.
МАРЧАНКА Міна Яфрэмавіч, н. ў 1921.
НАВІЦКІ Анатоль Антонавіч, н. ў 1923.
ПАЛЯТАЙ Андрэй Іванавіч, н. ў 1912.
ПАЛЯТАЙ Даніла Мікалаевіч, н. ў 1904.
ПАЛЯТАЙ Мікалай Мітрафанавіч, н. ў 1924.
ПАЛЯТАЙ Пётр Мітрафанавіч, н. ў 1922.
ПАЛЯТАЙ Сідар Сідаравіч, н. ў 1915.
ПАЛЯТАЙ Фёдар Іванавіч, н. ў 1907.
ПАЛЯТАЙ Яўстафій Адамавіч, н. ў 1906.
ПАРАХНЕВІЧ Адам Васілевіч, н. ў 1924.
ПАРАХНЕВІЧ Віктар Антонавіч, н. ў 1921.
ПАРАХНЕВІЧ Іван Іванавіч, н. ў 1898.
ПАРАХНЕВІЧ Кузьма Антонавіч, н. ў 1913.
ПАРАХНЕВІЧ Мікалай Іванавіч, н. ў 1919.
ПАРАХНЕВІЧ Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1925.
ПАРАХНЕВІЧ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1903.
ПАРАХНЕВІЧ Пётр Мікітавіч, н. ў 1921.
ПАРАХНЕВІЧ Рыгор Лукіч, н. ў 1925.
ПАРАХНЕВІЧ Юрый Мікітавіч.
ПІНЧУК Пётр Антонавіч, н. ў 1910.
РАК Дзмітрый Сцяпанавіч, н. ў 1924.
РАМАНЕНКА Аркадзь Ігнатавіч, н. ў 1921.
РАМАНЕНКА Васіль Міхайлавіч, н. ў 1923.
РАМАНЕНКА Іван Міхайлавіч, н. ў 1925.
РАМАНЕНКА Іван Самсонавіч, н. ў 1906.
РАМАНЕНКА Паліна Самсонаўна, н. ў 1923.
РАМАНЕНКА Уладзімір Іванавіч, н. ў 1922.
РАМАНЕНКА Ульяна Восіпаўна, н. ў 1882.
СВІДЭЛЬСКІ Іван Аляксандравіч, н. ў 1914.
СВІДЭЛЬСКІ Сцяпан Аляксандравіч, н. ў 1910.
ХУДАЛЕЙ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1920.
ХУДАЛЕЙ Уладзімір Барысавіч, н. ў 1924.
ЦІМАХОЎ Рыгор Дзмітрыевіч, н. ў 1923.
ЦІМАХОЎ Яўген Сцяпанавіч, н. ў 1925.
ЦАРЫК Аляксей Сцяпанавіч, н. ў 1922.
ЦАРЫК Апанас Сцяпанавіч, н. ў 1910.
ЦЭЙКАВЕЦ Віктар Паўлавіч, н. ў 1925.
ЦЭЙКАВЕЦ Іван Паўлавіч, н. ў 1923.
ЦЭЙКАВЕЦ Рыгор Аляксеевіч, н. ў 1927.
ШЫНКЕВІЧ Аляксей Сяргеевіч, н. ў 1910.
ШЫНКЕВІЧ Віктар Аляксеевіч, н. ў 1921.
ШЫНКЕВІЧ Дзмітрый Уладзіміравіч, н. ў 1924.
ШЫНКЕВІЧ Іван Мікалаевіч, н. ў 1905.
ШЫНКЕВІЧ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1910.
ШЫНКЕВІЧ Фёдар Андрэевіч, н. ў 1907.
ШЫНКЕВІЧ Фёдар Дзянісавіч, н. ў 1904.
ШЭВЕЛЕЎ Іван Мікалаевіч, н. ў 1905.
ШЭВЕЛЕЎ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1910.

ВЕСКА КРЫЎКА

БАРАВЕЦ Мікалай Якаўлевіч, н. ў 1920.
БАРАВЕЦ Пётр Якаўлевіч, н. ў 1912.
ГАЛУБІЦКІ Іван Харытонавіч, н. ў 1923.
ДУДЗІЧ Анатоль Міхайлавіч, н. ў 1923.
ДУДЗІЧ Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1921.
ЗАЙЦАЎ Сяргей Самуілавіч, н. ў 1914.
КАДАН Мікалай Несцеравіч, н. ў 1923.
КУНЦЭВІЧ Уладзімір Рыгоравіч, н. ў 1911.
МАРЧАНКА Іван Фёдаравіч, н. ў 1914.

ВЕСКА ЛІСКІ

АНЮКОЎ Аляксандр Васілевіч, н. ў 1922.
АНЮКОЎ Андрэй Іларыёнавіч, н. ў 1921.
АНЮКОЎ Васіль Аляксеевіч, н. ў 1910.
АНЮКОЎ Дзмітрый Васілевіч, н. ў 1904.
АНЮКОЎ Іван Васілевіч, н. ў 1926.
АНЮКОЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1923.
АНЮКОЎ Мікалай Васілевіч, н. ў 1913.
АСТРАВІНСКІ Адам Міхайлавіч, н. ў 1921.
АЎСЯННІКАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1921.
АЎСЯННІКАЎ Герасім Іванавіч, н. ў 1919.
АЎСЯННІКАЎ Павел Дзянісавіч, н. ў 1908.
ВАРАНЦОЎ Канстанцін Барысавіч, н. ў 1922.
ГАЛАВАЧОЎ Уладзімір Аксёнавіч, н. ў 1913.
ІВАНОЎ Рыгор Фадзеевіч, н. ў 1903.
КАВАЛЬ Іван Анісімавіч, н. ў 1904.
КУТАЕЎ Захар Усцінавіч, н. ў 1919.
КУТАЕЎ Леанід Канстанцінавіч, н. ў 1924.
КУТАЕЎ Мікалай Пятровіч, н. ў 1922.
КУТАЕЎ Сава Усцінавіч, н. ў 1919.
КУТАЕЎ Сяргей Канстанцінавіч, н. ў 1921.
ЛАПЦЕЎ Андрэй Іванавіч, н. ў 1924.
ЛАПЦЕЎ Ілья Андрэевіч, н. ў 1921.
ЛАПЦЕЎ Міхаіл Андрэевіч, н. ў 1924.
ЛАПЦЕЎ Павел Васілевіч, н. ў 1907.
ЛАПЦЕЎ Платон Іларыёнавіч, н. ў 1901.
ЛАПЦЕЎ Уладзімір Андрэевіч, н. ў 1918.
МАРКАЎ Антон Васілевіч, н. ў 1912.
МАСПАНАЎ Аляксей Фёдаравіч, н. ў 1921.
НЯКРАСАЎ Міхаіл Валяр'янавіч, н. ў 1916.
ПАЛЯТАЙ Марк Іларыёнавіч, н. ў 1921.
ПІЛІПЕНКА Андрэй Маркавіч, н. ў 1916.
ПІЛІПЕНКА Антон Еўдакімавіч, н. ў 1909.
ПІЛІПЕНКА Аўдзей Аўдзеевіч, н. ў 1911.
ПІЛІПЕНКА Іван Макаравіч, н. ў 1906.
ПІЛІПЕНКА Мікалай Ігнатавіч, н. ў 1924.
ПІЛІПЕНКА Нічыпар Мікалаевіч, н. ў 1909.
ПІЛІПЕНКА Піліп Масеевіч, н. ў 1904.
ПІЛІПЕНКА Рыгор Майсеевіч, н. ў 1906.
ПІЛІПЕНКА Ціхан Ціханавіч, н. ў 1907.
ПІЛІПЕНКА Яўген Апанасавіч, н. ў 1921.
ПІЛІПЕНКА Яфім Лявонавіч, н. ў 1910.
ПЛЯВАКА Фёдар Фёдаравіч, н. ў 1921.
САСУНКЕВІЧ Павел Пятровіч, н. ў 1924.
САСУНКЕВІЧ Сяргей Пятровіч, н. ў 1921.
СУРАВІЦКІ Апанас Пятровіч, н. ў 1906.
СУРАВІЦКІ Канстанцін Кандратавіч, н. ў 1915.

СУРАВІЦКІ Міхаіл Ціханавіч, н. ў 1924.
СУРАВІЦКІ Пётр Селівестравіч, н. ў 1903.

ВЕСКА НОВЫ ВОСТРАЎ

БАРАЗНА Васіль Апанасавіч, н. ў 1907.
БАРАЗНА Дзям'ян Апанасавіч, н. ў 1906.
БАРАЗНА Іван Апанасавіч, н. ў 1920.
ХУДАВЕЦ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1925.
ХУДАЛЕЙ Мікалай Іосіфавіч, н. ў 1923.
ХУДАЛЕЙ Рыгор Іосіфавіч, н. ў 1922.
ШМАТ Яфім Данілавіч, н. ў 1928.
ШЫНКЕВІЧ Іван Іванавіч, н. ў 1907.

ВЕСКА ПАПОЎЦЫ

БАНДАРЭНКА Аркадзь Паўлавіч, н. ў 1915.
БАНДАРЭНКА Іван Іосіфавіч, н. ў 1920.
БАНДАРЭНКА Ілья Іванавіч, н. ў 1916.
БАНДАРЭНКА Савелій Данілавіч, н. ў 1922.
БАНДАРЭНКА Фёдар Іванавіч, н. ў 1910.
БРУХАВЕЦКІ Аркадзь Максімавіч, н. ў 1916.
БЯЛЯН Аляксей Раманавіч, н. ў 1910.
БЯЛЯН Віктар Ануфрыевіч, н. ў 1920.
БЯЛЯН Іван Кандратавіч, н. ў 1906.
БЯЛЯН Пётр Паўлавіч, н. ў 1902.
БЯЛЯН Сідар Ігнатавіч, н. ў 1904.
БЯЛЯН Уладзімір Данілавіч, н. ў 1918.
БЯЛЯН Фёдар Кандратавіч, н. ў 1911.
БЯЛЯН Цімафей Якаўлевіч, н. ў 1913.
БЯЛЯН Якаў Ануфрыевіч, н. ў 1916.
ГАВАРУШКА Сцяпан Іванавіч, н. ў 1908.
ЖДАНОВІЧ Васіль Дзмітрыевіч, н. ў 1907.
ЗАРУБА Савелій Фёдаравіч, н. ў 1910.
ЗІНКЕВІЧ Мікіта Андрэевіч, н. ў 1918.
ЗІНКЕВІЧ Рыгор Віктаравіч, н. ў 1920.
КІСЯЛЁЎ Іван Ільіч, н. ў 1915.
КУПРЫЯНЧЫК Павел Гаўрылавіч, н. ў 1911.
КУПРЫЯНЧЫК Улас Гаўрылавіч, н. ў 1915.
МАРЧАНКА Аляксей Іванавіч, н. ў 1904.
МАРЧАНКА Дзмітрый Захаравіч, н. ў 1905.
МАРЧАНКА Дзмітрый Мартынавіч, н. ў 1908.
МАРЧАНКА Іосіф Цітавіч, н. ў 1912.
МАРЧАНКА Рыгор Віктаравіч, н. ў 1926.
МАРЧАНКА Рыгор Іванавіч, н. ў 1910.
МАЦВЕЕНКА Аляксей Паўлавіч, н. ў 1913.
ПІЛІПЕНКА Мікалай Цярэнцьевіч, н. ў 1908.
ПІЛІПЕНКА Рыгор Герасімавіч, н. ў 1902.
ПІЛІПЕНКА Фёдар Рыгоравіч, н. ў 1926.
ПІНЧУК Іван Сяргеевіч, н. ў 1915.
СІМАНОВІЧ Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1924.
СКВАРОК Іван Пятровіч, н. ў 1911.
СКВАРОК Навум Іванавіч, н. ў 1917.
СКРЫГАНАЎ Васіль Ільіч, н. ў 1913.
СКРЫГАНАЎ Раман Якаўлевіч, н. ў 1909.
СЦЯПАНАЎ Сцяпан Ільіч, н. ў 1907.
СЯЛІЦКІ Леанід Фадзеевіч, н. ў 1922.
ЦЭЙКАВЕЦ Апанас Іосіфавіч, н. ў 1896.
ЦЭЙКАВЕЦ Іван Апанасавіч, н. ў 1912.
ЦЭЙКАВЕЦ Уладзімір Харытонавіч, н. ў 1913.
ШЭНЦ Ілья Сідаравіч, н. ў 1916.
ШЭНЦ Рыгор Герасімавіч, н. ў 1900.

ВЕСКА ПЕРАДАВАЯ

АРХІПЕНКА Рыгор Мітрафанавіч, н. ў 1926.
БАЛЬНОЎ Васіль Фёдаравіч, н. ў 1924.
БАРОЎЧАНКА Трафім Аляксандравіч, н. ў 1909.
ВАРАБ'ЁЎ Яфім Нічыпаравіч, н. ў 1922.
ЗІНКЕВІЧ Іван Рыгоравіч, н. ў 1922.
КАЛІНІН Іосіф Яўсеевіч, н. ў 1924.
КАЛІНІН Мікалай Яўсеевіч, н. ў 1920.
ЛУК'ЯНАЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1922.
МАРЧАНКА Пётр Сцяпанавіч, н. ў 1912.
НАЎРОЗАЎ Андрэй Савельевіч, н. ў 1912.
НАЎРОЗАЎ Арсеній Савельевіч, н. ў 1914.
НАЎРОЗАЎ Іван Савельевіч, н. ў 1924.
ПІЛІПЕНКА Віктар Сцяпанавіч, н. ў 1923.
ПІНЧУК Васіль Кузьміч, н. ў 1923.
ПІНЧУК Іван Міхайлавіч, н. ў 1917.
ПЯХОТСКІ Антон Станіслававіч, н. ў 1922.
СКРЫГАНАЎ Сцяпан Ільіч, н. ў 1920.
ТАЛКАЧОЎ Міна Аляксеевіч, н. ў 1912.
ТАЛКАЧОЎ Цімафей Аляксеевіч, н. ў 1919.
ЦАРЫК Мікалай Яфімавіч, н. ў 1896.
ЦЭЙКАВЕЦ Іван Гаўрылавіч.
ЧАРНОЎ Рыгор Емяльянавіч, н. ў 1913.
ШАЎЧУК Іван Іванавіч, н. ў 1914.

ВЕСКА ПОБАЛАВА

АЛЕЙНІКАЎ Барыс Міхайлавіч, н. ў 1920.
БАРАВЕЦ Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1920.
ВАЛАСОК Дзмітрый Яфімавіч, н. ў 1917.
ВЕРАС Фёдар Яфімавіч, н. ў 1913.
ГОЛУБЕЎ Рыгор Паўлавіч, н. ў 1922.
КРАЎЧАНКА Іван Іванавіч, н. ў 1925.
КУХАРЭНКА Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1921.
МЕЛЬНІКАЎ Аляксандр Сямёнавіч, н. ў 1924.
МЕЛЬНІКАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1926.
ПІЛІПЕНКА Барыс Ігнатавіч, н. ў 1907.
РУДКОЎСКІ Дзмітрый Данілавіч, н. ў 1919.
МЕЛЬНІКАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1926.
ПІЛІПЕНКА Барыс Ігнатавіч, н. ў 1907.
РУДКОЎСКІ Дзмітрый Данілавіч, н. ў 1919.
РЫНЕЙСКІ Віктар Мартынавіч, н. ў 1912.
ШКУРЭНКА Леанід Пятровіч, н. ў 1918.
ШЧЫГЕЛЬСКІ Пётр Пятровіч, н. ў 1921.
ШЫНКЕВІЧ Васіль Лукіч, н. ў 1910.
ШЫНКЕВІЧ Пётр Пятровіч, н. ў 1911.

ВЕСКА РЭПКІ

АЎСЯННІКАЎ Віктар Фёдаравіч, н. ў 1926.
АЎСЯННІКАЎ Іван Іосіфавіч, н. ў 1917.
АЎСЯННІКАЎ Іван Іосіфавіч, н. ў 1924.
АЎСЯННІКАЎ Сяргей Іосіфавіч, н. ў 1927.
АЎСЯННІКАЎ Сяргей Маркавіч, н. ў 1905.
АЎСЯННІКАЎ Сяргей Нічыпаравіч, н. ў 1923.
ЕЎТУШЭНКА Міхаіл Міхайлавіч, н. ў 1916.
ЛАПЦЕЎ Васіль Трафімавіч, н. ў 1907.
ЛАПЦЕЎ Іван Майсеевіч, н. ў 1909.
ЛАПЦЕЎ Майсей Майсеевіч, н. ў 1918.
ЛАПЦЕЎ Павел Майсеевіч, н. ў 1920.

ЛАПЦЕЎ Павел Трафімавіч, н. ў 1921.
ЛАПЦЕЎ Сямён Нічыпаравіч, н. ў 1909.
ЛАПЦЕЎ Уладзімір Антонавіч, н. ў 1922.
ПІЛІПЕНКА Андрэй Фролавіч, н. ў 1911.
ПІЛІПЕНКА Віктар Аляксандравіч, н. ў 1914.
ПІЛІПЕНКА Дамітрый Васілевіч, н. ў 1905.
ПІЛІПЕНКА Дамітрый Ісакавіч, н. ў 1915.
ПІЛІПЕНКА Захар Спірыдонавіч, н. ў 1901.
ПІЛІПЕНКА Іван Антонавіч, н. ў 1915.
ПІЛІПЕНКА Іван Рыгоравіч, н. ў 1924.
ПІЛІПЕНКА Іван Цітавіч, н. ў 1911.
ПІЛІПЕНКА Канстанцін Данілавіч, н. ў 1916.
ПІЛІПЕНКА Канстанцін Уласавіч, н. ў 1907.
ПІЛІПЕНКА Максім Фролавіч, н. ў 1909.
ПІЛІПЕНКА Мікіта Сямёнавіч, н. ў 1911.
ПІЛІПЕНКА Павел Мітрафанавіч, н. ў 1925.
ПІЛІПЕНКА Пётр Уласавіч, н. ў 1914.
ПІЛІПЕНКА Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1920.
ПІЛІПЕНКА Уладзімір Антонавіч, н. ў 1924.
ПІЛІПЕНКА Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1925.
ПІЛІПЕНКА Уладзімір Сямёнавіч, н. ў 1918.
ПЛЯВАКА Іван Іванавіч, н. ў 1904.
СКРЫГАНАЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1907.
ШЭЛЕСТАЎ Уладзімір Рыгоравіч, н. ў 1903.
ШЭЛЕСТАЎ Фёдар Савельевіч, н. ў 1907.

ВЕСКА СЕНАЖАТКІ

АРЫШНОЎ Аляксей Іванавіч, 38 гадоў.
БЕЛАГЛАЗАЎ Фама Андрэевіч, 24 гады.
ГРАХОЎСКІ Адольф Францавіч, 38 гадоў.
ГРАХОЎСКІ Іван Міхайлавіч, 22 гады.
ЖОЛТАК Аляксандр Іванавіч, 23 гады.
ЖОЛТАК Антон Іосіфавіч, 32 гады.
ЖОЛТАК Іосіф Мар'янавіч, 22 гады.
ЖОЛТАК Пётр Іосіфавіч, 28 гадоў.
ЖЫЗНЕЎСКІ Павел Іосіфавіч, 30 гадоў.
ЗАКРЭЎСКІ Аляксандр Станіслававіч, 35 гадоў.
ЗАКРЭЎСКІ Аўгуст Іванавіч, 28 гадоў.
ЗАКРЭЎСКІ Вікенцій Цімафеевіч, 24 гады.
ЗАКРЭЎСКІ Віктар Васілевіч, 27 гадоў.
ЗАКРЭЎСКІ Іван Міхайлавіч, 42 гады.
ЗАКРЭЎСКІ Кайтан Васілевіч, 33 гады.
ЗАКРЭЎСКІ Міхаіл Іванавіч, 21 год.
ЗАКРЭЎСКІ Фларыян Міхайлавіч, 40 гадоў.
ЗАКРЭЎСКІ Франц Іванавіч, 21 год.
ЗАКРЭЎСКІ Цімафей Сямёнавіч, 25 гадоў.
ПАРХАМОВІЧ Аляксандр Паўлавіч, 41 год.
ПАРХАМОВІЧ Антон Сцяпанавіч, 25 гадоў.
ПІЧКОЎСКАЯ Клаўдзія Сямёнаўна, 23 гады.
ПРЫСКУПА Фёдар Ануфрыевіч, 32 гады.
СЕНАЖЭНСКІ Аркадзь Канстанцінавіч, 24 гады.
СЕНАЖЭНСКІ Канстанцін Канстанцінавіч, 26 гадоў.
ФЁДАРАЎ Іван Міхайлавіч, 39 гадоў.
ШАЛЫГІН Харлам Сямёнавіч, 38 гадоў.

* * *

ГАЙСЕНКА Рыгор Севасцьянавіч, 50 гадоў.
КОСЦЕВА Паўліна Лявонаўна.
КОСЦЕЎ Адам Адамавіч, 24 гады.
КОСЦЕЎ Адам Андрэевіч, 58 гадоў.

ВЕСКА УХВАТАЎКА

БАБРОЎ Павел Емяльянавіч, 42 гады.
БАБРОЎ Рыгор, 37 гадоў.
ГУБСКІ Аляксей, 36 гадоў.
ГУБСКІ Аляксей Ануфрыевіч, 24 гады.
ГУБСКІ Іван Сцяпанавіч, 36 гадоў.
ГУБСКІ Міхаіл Васілевіч, 26 гадоў.
ГУБСКІ Фёдар Фёдаравіч, 47 гадоў.
ГУБСКІ Цімафей Сямёнавіч, 50 гадоў.
ГУБСКІ Яўген Васілевіч, 22 гады.
ІВАНОЎ Даніла Іванавіч, 35 гадоў.
КАЗЛОЎСКІ Дамітрый Емяльянавіч, 23 гады.
КАЗЛОЎСКІ Міхаіл Емяльянавіч, 24 гады.
ПАГРАБЕЦКІ Цімафей Пятровіч, 47 гадоў.
ПЕТРУШЭНКА Аляксей Цярэнцьевіч, 43 гады.
ПЕТРУШЭНКА Трыфан Прохаравіч, 47 гадоў.
ПЕТРУШЭНКА Ульян Цярэнцьевіч, 38 гадоў.
ПЕТРУШЭНКА Ягор Прохаравіч, 55 гадоў.
СТРАНАКОЎ Андрэй Міхайлавіч, 34 гады.
СТРАНАКОЎ Віктар Іванавіч, 18 гадоў.
ФАМЕНКА Антон Іванавіч, 36 гадоў.
ФАМЕНКА Вячаслаў Іванавіч, 31 год.
ЮШКОЎСКІ Іван Сямёнавіч, 25 гадоў.
ЮШКОЎСКІ Пётр Сцяпанавіч, 36 гадоў.

ВЕСКА ЦАГЕЛЬНЯ

БАБКОЎ Пётр Цімафеевіч, н. ў 1911.
БАБКОЎ Уладзімір Цімафеевіч, н. ў 1923.
ГАВАРУШКА Сцяпан Іванавіч, н. ў 1904.
ГАВАРУШКА Сцяпан Харытонавіч, н. ў 1913.
ГАЗУНПУР Ісар.
ГАРЭЛІК Шолуп.
ДВОРКІН Нэтта.
ЗАЙЦАЎ Рыгор Яфімавіч, н. ў 1896.
ПЕЛАГЕЙЧЫК Іван Данілавіч, н. ў 1908.
ПЕЛАГЕЙЧЫК Лукаш Данілавіч, н. ў 1903.
СНЫТКОЎ Даніла Цімафеевіч, н. ў 1918.
СНЫТКОЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1921.
ТАЛКАЧОЎ Ігнат Кузьміч, н. ў 1910.
ШЫНКЕВІЧ Васіль Апанасавіч, н. ў 1919.
ШЫНКЕВІЧ Віктар Апанасавіч, н. ў 1925.
ШЫНКЕВІЧ Георгій Аляксандравіч, н. ў 1923.
ШЫНКЕВІЧ Мікалай Апанасавіч, н. ў 1918.
ШЫНКЕВІЧ Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1915.

г. РАГАЧОЎ

АГЕЕЎ Міхаіл Емяльянавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, гв. сярж., загінуў 19.2.1944, пахаваны ў Эстоніі.
АДЗІНЦОЎ Яфім Пракопавіч, рад., загінуў 11.12.1943.

АНІКЕЕЎ Васіль Уладзіміравіч, рад., загінуў 25.1.1944, пахаваны ў в. Бярозаўка Гі-жанскага с/с Слаўгарадскага р-на Магілёў-скай вобл.

АНІКЕЕЎ Іван Уладзіміравіч, рад., загінуў 20.11.1943.

АНТОНАЎ Акім Міхайлавіч, мал. сярж., загінуў 22.2.1944.

БАБКОЎ Васіль Аляксандравіч, н. ў 1924, рад., загінуў 18.7.1944.

БАБРОЎ Мікалай Піменавіч, н. ў 1919, мал. сярж., загінуў 9.1.1945, пахаваны ў г. Уфа.

БАЛБУКОЎ Мікалай Лаўрынавіч, рад., за-гінуў 5.1.1944, пахаваны ў в. Добры Дуб Слаўгарадскага р-на.

БАРАВЫ Пётр Міхайлавіч, н. ў 1910, загі-нуў 19.3.1944, пахаваны ў Эстоніі.

БАРСУКОЎ Сяргей Філіпавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, рад., загінуў 18.4.1945, па-хаваны ў г. Калінінград.

БЕНДЗЕЎ Рыгор Васілевіч, прызваны Рага-чоўскім РВК.

БЕРДНІКАЎ Рыгор Васілевіч, загінуў 25.2.1944, пахаваны ў Эстоніі.

БІНДЗЮКОЎ Васіль Міхайлавіч, н. ў 1921, мал. лейт., в/ч 74154, памёр ад ран 11.3.1944.

БОНДАРАЎ Мікалай Пятровіч, рад., загі-нуў 7.8.1944.

БРЫЛЁЎ Міхаіл Іосіфавіч, прызваны Рага-чоўскім РВК, рад., загінуў 24.11.1944.

БЫЧКОЎ Даніла Панцеляймонавіч, н. ў 1906 у Рагачоўскім р-не, рад., загінуў 29.10.1943, пахаваны ў Лапаціцкім с/с Слаў-гарадскага р-на.

БЯГУНОЎ Васіль Сяргеевіч, рад., загінуў 6.8.1943.

БЯЛОЎ Мікалай Андрэевіч, загінуў 11.10. 1944.

БЯРОЗКІН Самуіл Львовіч.

ВАРАБ'ЁЎ Васіль Фёдаравіч, рад., загінуў 7.3.1944, пахаваны ў г. Слаўгарад.

ВАРВАСКІ Барыс Іванавіч, рад., загінуў 6.1.1944, пахаваны ў в. Вялікая Зімніца Слаўгарадскага р-на.

ВЯРСАН Уладзімір Андрэевіч, рад. 896-га сп 211-й сд, загінуў 3.8.1942, пахаваны ў с. Тураўка Вярхоўскага р-на Арлоўскай вобл.

ГАНЧАРОЎ Іван Аляксандравіч, загінуў 11.7.1944.

ГАРБАЧОЎ Аляксандр Ільіч, н. ў 1923, прызваны Рагачоўскім РВК, рад., загінуў 6.5.1942, пахаваны ў в. Новая Вёска Парфін-скага р-на Наўгародскай вобл.

ГАРБАЧОЎ Барыс Раманавіч, рад., загінуў 28.7.1944.

ГАРЭЛІКАЎ Павел Васілевіч, н. ў 1904, рад., загінуў 27.5.1944, пахаваны ў г. Перм.

ГЛУШКОЎ Іван Захаравіч, прызваны Рага-чоўскім РВК, рад., загінуў 8.4.1944, пахаваны ў в. Ільінка Бяляеўскага р-на Адэскай вобл.

ГОЛУБЕЎ Віктар Ісакавіч, рад., загінуў 28.7.1944.

ГОЛУБЕЎ Міхаіл Пятровіч, н. ў 1929, рад., загінуў 29.7.1944, пахаваны ў Эстоніі.

ГУДКОЎ Пётр Данілавіч, н. ў 1911, прызва-ны Рагачоўскім РВК, мал. сярж., загінуў 9.2.1943, пахаваны ў г. Новарасійск.

ДЗІКІЙ Аляксей Аляксандравіч, рад., загі-нуў 27.10.1944, пахаваны ў Акмянскім р-не Літвы.

С. Л. Бярозкін.

ДЗМІТРЫЕЎ Нічыпар Фёдаравіч, н. ў 1913, рад., памёр ад ран 24.12.1943, пахаваны ў в. Бярозаўка Слаўгарадскага р-на.

ДЛІННІКАЎ Барыс Іосіфавіч, рад., загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Вялікая Зімніца Слаўгарадскага р-на.

ДОРАХАЎ Ягор Іванавіч, прызваны Рага-чоўскім РВК, п/п 258, загінуў 25.7.1944, пахаваны ў г. Клімавічы Магілёўскай вобл.

ЕДКІН Іван Захаравіч, мал. сярж., загінуў у 1944.

ЖУКАЎ Павел Якаўлевіч, н. ў 1920, ст. сярж., загінуў 29.6.1944, пахаваны ў в. Мяжно Полацкага р-на Віцебскай вобл.

ЗАЙКОЎ Цярэнцій Аляксеевіч, рад., загі-нуў 22.7.1944.

ЗАЙЦАЎ Аркадзь Пятровіч, рад., загінуў 3.8.1944.

ЗАЙЦАЎ Мікалай Нічыпаравіч, рад., загі-нуў 9.12.1943, пахаваны ў в. Бахань Слаўга-радскага р-на.

КАВАЛЬЧАНКА Адам Яфрэмавіч, н. ў 1917, прызваны Рагачоўскім РВК, рад., загі-нуў 22.3.1943, пахаваны ў г. Вялікія Лукі.

КАМАРОЎ Міхаіл Акімавіч, н. ў 1923, сярж., загінуў 22.9.1943.

КАМАРОЎ Нічыпар Якаўлевіч, прызваны Рагачоўскім РВК, гв. кап., загінуў 24.1.1944.

КАНЦАВЫ Якаў Логінавіч, пахаваны ў в. Добры Дуб Слаўгарадскага р-на.

КАРАТКЕВІЧ Міхаіл Уладзіміравіч, н. ў 1925, рад., загінуў 25.10.1943, пахаваны ў Слаўгарадскім р-не.

КАРПАЎ Фёдар Андрэевіч, рад., загінуў 30.7.1944.

КІРЭЕЎ Цімафей Андрэевіч, н. ў 1911, рад., загінуў 26.7.1944.

КІРЫЧЭНКА Іван Максімавіч, мал. сярж., п/п 41151, загінуў 9.4.1945.

КРАЎЦОЎ Іван Сяргеевіч, прызваны Рага-чоўскім РВК, рад., загінуў 5.4.1945.

КРАЎЧАНКА Іван Афанасьевіч, сярж., па-мёр ад ран 2.7.1943.

КРОТАЎ Якаў Іванавіч, прызваны Рага-чоўскім РВК, пахаваны ў в. Пархімкавічы Кіраўскага р-на Магілёўскай вобл.

КУКСАЎ Канстанцін Іванавіч, рад., загінуў 8.7.1944, пахаваны ў Смалявіцкім р-не Мін-скай вобл.

КУНДЗЕЛЕЎ Мікалай Паўлавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 26.4.1944, пахаваны ў в. Пархімкавічы Кіраўскага р-на.

КУПЧАНКА Аляксандр Аркадзьевіч, пры-

званы Рагачоўскім РВК, сярж., загінуў 1.9.1944.

КУРБАЦКІ Міхаіл Ігнатавіч, загінуў 31.7.1944, пахаваны ў Эстоніі.

ЛАЗАРАЎ Іван Ігнатавіч, н. ў в. Кісцяні Рагачоўскага р-на, рад., загінуў 22.3.1944, пахаваны ў в. Слаўня Слаўгарадскага р-на.

ЛАПЦЕЎ Павел Майсеевіч, н. ў 1922, рад., загінуў 29.7.1944.

ЛАРЧАНКА Карней Захаравіч, яфр., загінуў 25.7.1944.

ЛАЎРЭНАЎ Рыгор, рад., загінуў 29.11.1943, пахаваны ў в. Іванішчавічы Слаўгарадскага р-на.

ЛЕБЕДЗЕЎ Іван Васілевіч, н. ў 1921, рад., загінуў 10.1.1942.

ЛУК'ЯНАЎ Фёдар Севасцьянавіч, рад., загінуў 4.1.1944, пахаваны ў в. Бахань Слаўгарадскага р-на.

ЛУПАЧОЎ Аляксандр Аляксеевіч, рад., загінуў 29.7.1944.

ЛУПАЧОЎ Ягор Пракопавіч, н. ў 1921, гв. сярж., памёр ад ран 30.6.1944.

ЛЮТАРОВІЧ Іосіф Віктаравіч, рад., памёр ад ран 20.11.1941.

ЛЯВОНІНКА Васіль Кузьміч, рад., загінуў 17.4.1942, пахаваны ў с. Пакроўка Лівенскага р-на Арлоўскай вобл.

МАЖЭЙЧАНКА Парфен Восіпавіч, рад., загінуў 30.12.1943, пахаваны ў в. Улукі Слаўгарадскага р-на.

МАЙСЕЕЎ Мацвей Харламавіч, рад., загінуў у лютым 1944.

МАКСІМАЎ Іван Піліпавіч, рад., загінуў 26.7.1944.

МАНЕНКАЎ Пётр Аляксеевіч, рад., загінуў 19.7.1944.

МАНКЕВІЧ Леанід Мікадаеевіч, сярж., камандзір аддзялення, загінуў 24.12.1942, пахаваны ў Варонежскай вобл.

МАСЦЯРСКІХ Павел Васілевіч, н. ў Рагачоўскім р-не, кап., загінуў 23.3.1944, пахаваны ў Слаўгарадскім р-не.

МЕЛЬНІКАЎ Павел Іванавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, мал. сярж., пахаваны ў в. Чортава Гара Пушкіна-Горскага р-на Пскоўскай вобл.

МІХАЙЛАЎ Фёдар Антонавіч, н. ў 1904, ст. сярж., загінуў у сакавіку 1944.

МНОЎ Пётр Мяфодзьевіч, н. ў 1923 у Рагачоўскім р-не, загінуў 14.11.1941, пахаваны ў г. Магілёў.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Фёдар Сямёнавіч, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Слаўня Слаўгарадскага р-на.

МЯНЬКОЎ Цімафей Сяргеевіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 1.7.1944, пахаваны ў в. Паўлавічы Кіраўскага р-на.

НАВУМЕНКА Іван Аляксеевіч, н. ў Рагачоўскім р-не, загінуў 28.7.1944, пахаваны ў г. Слаўгарад.

НІКІЦІН Арцём Ягоравіч, яфр., загінуў 5.7.1943.

НІКІЦІН Піліп Піліпавіч, н. ў Рагачоўскім р-не, рад., загінуў 29.11.1943, пахаваны ў в. Іванішчавічы Слаўгарадскага р-на.

НОВІКАЎ Уладзімір Рыгоравіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 26.11.1943.

ПАДОЛЬСКІ Сямён Львовіч, н. ў 1921, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 11.7.1943.

ПАНКРАЦЕНКА Ілья Піліпавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, сярж., загінуў 26.4.1942.

ПАРФЕНАЎ Фёдар Канстанцінавіч, рад., загінуў 8.8.1944.

ПАРФЯНІКАЎ Пётр Восіпавіч, н. ў 1923, сяржант.

ПАЎЛАЎ Рыгор Барысавіч, н. ў 1919, прызваны Рагачоўскім РВК, рад., загінуў у 1944.

ПАЎЛУШКІН Павел Максімавіч, рад., загінуў 5.1.1944, пахаваны ў в. Бахань Слаўгарадскага р-на.

ПАЎЛЮЧАЎ Іван Гаўрылавіч, рад., загінуў 4.8.1944.

ПАШКЕВІЧ Мікалай Міхайлавіч, рад., загінуў 24.1.1945.

ПЕЎНЕЎ Аляксей Аляксеевіч, прызваны Рагачоўскім РВК, рад., загінуў 31.8.1942, пахаваны ў в. Какашылава Ржэўскага р-на Калінінскай вобл.

ПЕЎНЕЎ Іларыён Яўсеевіч, рад., загінуў 3.8.1944.

ПЛЕТАНАЕЎ Рыгор Пятровіч, загінуў 2.7.1944.

ПРАКОПЧАНКА Іван Елісеевіч, рад., загінуў.

ПРЫХОДЗЬКА Іван Іванавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, рад., загінуў 22.7.1944.

РЫХЦІКАЎ Нічыпар Фёдаравіч, старш., загінуў 30.3.1944, пахаваны ў Карэліі.

САВІЦКІ Іван Васілевіч, рад., загінуў 6.1.1944, пахаваны ў в. Вялікая Зімніца Слаўгарадскага р-на.

САДОЎНІКАЎ Мікалай Іванавіч, мал. сярж., загінуў 22.8.1944, пахаваны ў Літве.

САЗОНАЎ Аляксей Емяльянавіч, рад., загінуў 7.8.1944.

САЗОНАЎ Аркадзь Якаўлевіч, н. ў 1922, гв. рад., загінуў 18.8.1944, пахаваны ў г. Шырвінтас у Літве.

САМУСЕНКА Савелій Ягоравіч, загінуў 29.6.1944.

СІЛІН Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1921, загінуў 19.3.1944.

СІЛЬКЕВІЧ Іван Парфіравіч, рад., загінуў 17.2.1943.

СІМАНЕНКА Васіль Дзмітрыевіч, загінуў 25.5.1944.

СКВАРЦОЎ Сяргей Міхайлавіч, рад., загінуў 2.2.1945, пахаваны ў г. Скуадас у Літве.

СКРАГАНАЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1909, прызваны Рагачоўскім РВК, кап., загінуў у 1941.

СЛАВІН Леў Барысавіч, загінуў у 1944.

СМІРНОЎ Аляксей Аляксеевіч, н. ў 1914 у Ніжнім Ноўгарадзе, рад., загінуў 30.7.1941.

СТАРЦАЎ Віктар Піліпавіч, рад., загінуў 29.11.1943, пахаваны ў в. Іванішчавічы Слаўгарадскага р-на.

СТРЫЧКОЎ Ігар Аляксеевіч, н. ў 1924, загінуў 10.6.1943.

СУШЧЭЎСКІ Апанас Андрэевіч.

СЯНЬКО Канстанцін Сцяпанавіч, н. ў 1915, мал. сяржант.

УЖАНКОЎ Іван Мікалаевіч, н. ў 1919, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 21.1.1944.

УСАЎ Якаў Сямёнавіч, рад., загінуў 24.7.1944.

УСЦІНЕНКА Канстанцін Апанасавіч, рад., загінуў 24.6.1944.

ФРАЛОЎ Аляксандр Іванавіч, ст. лейт. 268-га асобнага знішчальнага палка 338-й сд, загінуў 20.2.1945.

ФРАЛОЎ Васіль Рыгоравіч, рад., памёр ад ран 30.4.1944, пахаваны ў г. Бішкек.

ХАДАНОВІЧ Міхаіл Іванавіч, яфр., загінуў 15.6.1944.

ХАДУНОВІЧ Павел Канстанцінавіч, сярж., загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Вялікая Зімніца Слаўгарадскага р-на.

ХАМЯНЮК Павел Васілевіч, рад., в/ч 445897, загінуў 11.3.1943.

ХАПАНЧУК Сяргей Іванавіч, н. ў 1903, рад., п/п 30756, загінуў 23.1.1945.

ХАХЛОЎ Павел Емяльянавіч, загінуў 29.3.1944.

ХРАМЕНКАЎ Пётр Парфенавіч, ст. сярж., прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 4.10.1943, пахаваны ў в. Волкава Руднянскага р-на Смаленскай вобл.

ЦЕПЛАКОЎ Давыд Ільіч, старш., загінуў 16.7.1943.

ЦЫГАНКОЎ Аляксей Міхайлавіч, рад., загінуў 2.8.1944.

ЦЫРУЛЬНІКАЎ Ілья Аронавіч, памёр ад ран 22.5.1942.

ЧАРАНКОЎ Фёдар Уладзіміравіч, яфр., загінуў 24.11.1943, пахаваны ў в. Рэкта Слаўгарадскага р-на.

ЧАСНАЕЎ Пётр Паўлавіч, рад., загінуў 8.7.1944.

ЧУГУНКОЎ Міхаіл Мікітавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

ЧУМАКОЎ Андрэй Нічыпаравіч, загінуў 1.8.1944.

ШАКОЛАЎ Міхаіл Ігнатавіч, н. ў 1919, прызваны Рагачоўскім РВК, рад., загінуў 11.9.1941, пахаваны ў в. Сванушча Асташкаўскага р-на Калінінскай вобл.

ШАПАВАЛАЎ Іван Лаўрэнцьевіч, загінуў 14.4.1945.

ШАФЁРАЎ Пётр Нічыпаравіч, прызваны Рагачоўскім РВК, мал. сярж., загінуў 16.1.1944.

ШАЦІЛА Леанід Фёдаравіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 14.3.1944.

ШУЛЬНІКАЎ Фёдар Ільіч, рад., загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Вялікая Зімніца Слаўгарадскага р-на.

ШУЦІКАЎ Аляксей Мікалаевіч, рад., загінуў 22.8.1944, пахаваны ў с. Тадарэшты Унгенскага р-на ў Малдове.

ШУЦІКАЎ Іван Емяльянавіч, н. ў 1922, рад., загінуў 4.2.1944, пахаваны ў Слаўгарадскім р-не.

ЭЙСМАН Браніслаў Міхайлавіч, ст. сярж., загінуў 4.8.1943.

ЯКІМАЎ Раман Іванавіч, рад., загінуў 13.4.1944 у г. Масты Гродзенскай вобл.

ЯРЛОЎСКІ Іван Мікалаевіч, н. ў 1908, рад., загінуў у сакавіку 1944.

* * *

АБОРЫН Георгій Мікалаевіч, н. ў 1925, 137-я Бабруйская сд, загінуў 25.8.1944, пахаваны на Беласточчыне, Польшча.

АЙЗЕРАЎ Сямён Рувімавіч, загінуў 13.1.1943.

АЛЬТШУЛЕР Гірша Мендэлевіч, н. ў 1900, прапаў без вестак у кастрычніку 1942.

Л. Б. Славін.

А. А. Сушчэўскі.

АРЭХАЎ Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1900, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 10.11.1943, пахаваны ў Краснінскім р-не Смаленскай вобл.

АСТАШАЎ Леанід Нічыпаравіч, н. ў 1916, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 27.6.1941.

АСТРОЎСКІ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1909, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

АЎРАМЕНКА Пётр Аляксандравіч, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 20.9.1944.

АЎСЯННІКАЎ Герасім Іванавіч, н. ў 1921, 144-я сд, прапаў без вестак 11.2.1942.

АШ Яфім Сямёнавіч, н. ў 1909, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў у лютым 1945.

БАЖАНКОЎ Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1918, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

БАЙДАЛАЎ Іван Фёдаравіч, н. ў 1914, прызваны Жлобінскім РВК, загінуў 20.10.1944.

БАНДАРЭВІЧ Уладзімір Браніслававіч, н. ў 1921, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1941.

БАНДЗІКАЎ Міхаіл Мікітавіч, загінуў у жніўні 1941.

БАРАНАЎ Васіль Рыгоравіч, н. ў 1912, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 3.1.1945.

БАЦЮШКАЎ Сяргей Радзівонавіч, н. ў 1916, загінуў 23.8.1944.

БЕЛЯНІН Андрэй Міхайлавіч, н. ў 1909, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 18.3.1944.

БЕЛЯНІН Андрэй Міхайлавіч, н. ў 1909, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 22.12. 1943.

БЕРКАВІЧ Абрам Лейбавіч, н. ў 1913, санінструктар, прапаў без вестак у лютым 1942.

БІНДЭР Васіль Мікалаевіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 20.7.1944.

БІРУКОЎ Сямён Дзмітрыевіч, н. ў 1912, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

БЛАХЕРМАН (БЛЯХЕРМАН) Хаім Максавіч, н. ў 1905, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 15.1.1944.

БЛІНЧЭЎСКІ Ісак Майсеевіч, н. ў 1909, прапаў без вестак 6.2.1942.

БРОНАЎСКІ Іван Лявонцьевіч, загінуў 13.3.1942.

БУЛКІН Міхаіл Сідаравіч, н. ў 1909, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

БУЛЬБЕНКА Аляксандр Аляксеевіч, прызваны Ленінградскім ГВК, загінуў у ліпені 1942.

БУРЦАЎ Уладзімір Аляксеевіч, н. ў 1910, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

БЯРДЗІЦКІ Рыгор Мікалаевіч, н. ў 1913, прызваны Журавіцкім РВК, памёр ад ран 30.3.1942.

ВАСІЛЬЕЎ Аляксандр Ануфрыевіч, н. ў 1907, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 22.7.1944.

ВІНДОРЧЫК Веньямін Залманавіч, н. ў 1906, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у студзені 1944.

ВОЎЧЫК Міхаіл Максімавіч, н. ў 1918, прызваны Куйбышаўскім РВК, загінуў 24.8.1943.

ГАВАРОЎСКІ Аляксандр Піліпавіч, н. ў 1921, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 28.6.1941.

ГАВАРОЎСКІ Уладзімір Антонавіч, н. ў 1921, памёр 8.3.1942.

ГАЛОЎЧАНКА Фёдар Мінавіч, н. ў 1912, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ГАЛЬДШТЭЙН Сямён Абрамавіч, памёр ад ран 6.4.1943.

ГАНДМАН Лейба Янкеравіч, н. ў 1895, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 27.10.1942.

ГАНЧАРОЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1911, 43-і гв. штурм. авіяполк, загінуў 2.3.1944.

ГАНЧАРОЎ Раман Сысоевіч, н. ў 1907, прызваны Гомельскім ГВК, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАРАДЗЕЦКІ Іосіф Фёдаравіч, н. ў 1921, лётчык, не вярнуўся з баявога задання 14.9.1944.

ГАРБАЧОЎ Кірыла Андрэевіч, н. ў 1918 у г. Рагачоў, прапаў без вестак 22.6.1941.

ГАРДЗІЕЎСКІ Пётр Харытонавіч, н. ў 1910, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

ГАРЭЛІК Пётр Львовіч, н. ў 1917, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ГЕРАФКЕР Арон Лонанавіч, н. ў 1922, загінуў 6.3.1943, пахаваны ў Цвярской вобл.

ГЕРМАНЮК Георгій Міхайлавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак 1.9.1944.

ГЕРМАНЮК Георгій Міхайлавіч, н. ў 1919, в/ч 886, прапаў без вестак 18.8.1944.

ГІНЗБУРГ Ізраіль Львовіч, н. ў 1921, загінуў 22.12.1941, пахаваны ў г. С.-Пецярбург.

ГЛАДКОЎСКІ Уладзімір Ціханавіч, н. ў 1918, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у ліпені 1945.

ГОРМАН Фёдар Маркавіч, н. ў 1923, загінуў 25.8.1944.

ГУРСКІ Іван Раманавіч, н. ў 1900, загінуў 9.3.1945, пахаваны ў Польшчы.

ГУРЭВІЧ Абрам Лейзеравіч, н. ў 1906, в/ч 1321, палітрук роты, загінуў 18.1.1942, пахаваны ў Смаленскай вобл.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Аляксандр Васілевіч, н. ў 1905, прызваны Рагачоўскім РВК, 250-я Бабруйская сд, прапаў без вестак 2.7.1944.

ДРАЧОЎ Фёдар Васілевіч, н. ў 1923, прапаў без вестак 1.8.1941.

ДУБРОВЕНСКІ Янхент Сандзеравіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у верасні 1941.

ЕРАФЕЕЎ Мікалай Пятровіч, н. ў 1911, 792-і арт. полк 249-й сд, загінуў 8.9.1941, пахаваны ў Цвярской вобл.

ЖАЛТОК Аляксандр Васілевіч, н. ў 1915, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 23.3.1943.

ЖЫТОМІРСКІ Барыс Саламонавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 12.12.1941, пахаваны ў Цвярской вобл.

ЗАБАЛОЦІН Ізраіль Нахманавіч, н. ў 1910, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ЗАЙЦАЎ Апанас Піліпавіч, н. ў 1900, прызваны Рагачоўскім РВК, 160-я Брэсцкая сд, загінуў 24.1.1945, пахаваны ў Польшчы.

ЗАЙЦАЎ Васіль Сямёнавіч, н. ў 1923, прызваны Рагачоўскім РВК, 374-я Любанская сд, загінуў 17.8.1944, пахаваны ў Латвіі.

ЗЕЛІКМАН Абрам Гіршавіч, н. ў 1892, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЗЛОТНІКАЎ Калман, н. ў 1901, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 16.1.1944.

ІВАНОЎ Васіль Уладзіміравіч, н. ў 1910, прызваны Рагачоўскім РВК, 358-я сд, тэлефаніст, загінуў 10.6.1944, пахаваны ў С.-Пецярбургскай вобл.

ІВАНОЎ Рыгор Мікалаевіч, н. ў 1913, трапіў у палон, загінуў 21.1.1942 у Масюкоўшчынскім лагеры смерці.

ІОФІН Давід Шмаевіч, н. ў 1912, прызваны Рагачоўскім РВК, 146-я танк. брыгада, загінуў 21.8.1942, пахаваны ў Смаленскай вобл.

ІСІДОРАЎ Барыс Іосіфавіч, н. ў 1908, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у лютым 1944.

КАВАЛЁЎ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1917, памёр ад ран 11.10.1944, пахаваны ў Сігулдзінскім р-не, Латвія.

КАВАЛЬЧУК Ізот Іванавіч, н. ў 1900, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 7.3.1945, пахаваны ў Польшчы.

КАЗАДОЕЎ Пётр Іванавіч, загінуў 25.7.1942, пахаваны ў Валгаградскай вобл.

КАЗЛОЎ Антон Цімафеевіч, н. ў 1917, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 26.12.1944, пахаваны ў Латвіі.

КАЗЛОЎСКІ Барыс Мікалаевіч, н. ў 1925, 269-я Рагачоўская сд, прапаў без вестак 15.1.1945.

КАЛАСОЎСКІ Іван Трафімавіч, н. ў 1926, артылерыст 415-й сд, памёр ад ран 6.2.1945 у Польшчы.

КАЛАЧЫНАЎ Алег Цімафеевіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 18.11.1941.

КАЛЕНЧУКОЎ Дзмітрый Нічыпаравіч, н. ў 1908, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у лютым 1944.

КАЛЕНЧУКОЎ Іван Паўлавіч, н. ў 1912, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1945.

КАНАВАЛЬЧЫКАЎ Аляксандр Рыгоравіч, н. ў 1907, прапаў без вестак 12.1.1945.

КАНАВАЛЬЧЫКАЎ Андрэй Герасімавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у 1943.

КАНАВАЛЬЧЫКАЎ Леанід Рыгоравіч, загінуў 13.9.1942, пахаваны ў г. Джамбул, Казахстан.

КАНАПАЦКІ Роберт Сцяпанавіч, н. ў 1910, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у ліпені 1941.

КАПЛУН Якаў Яфімавіч, загінуў 19.12.1943.

КАПЛЯН Барыс Давыдавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 9.2.1943, пахаваны ў Луганскай вобл.

КАРАЛЬКОЎ Якаў Акімавіч, н. ў 1903, загінуў 15.1.1944, пахаваны ў Запарожскай вобл.

КАРАСІК Давыд Бенцыянавіч, н. ў 1912, прапаў без вестак у снежні 1941.

КАСЕЦКІ Апанас Арсенцьевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак 5.5.1944.

КАТКОЎ Леў Саламонавіч, н. ў 1921, 94-ы сп 14-й сд, загінуў 29.6.1941 у Мурманскай вобл.

КАТЫЛЬКОЎ Ціхан Фаміч, н. ў 1921, загінуў 9.4.1945, пахаваны ў Польшчы.

КАЦ Мендаль Хаімавіч, н. ў 1921, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

КЕЙМАН Абрам Яўсеевіч, н. ў 1899, палітрук, прапаў без вестак у верасні 1941.

КІРУХІН Аляксандр Міхайлавіч, н. ў 1922, прапаў без вестак у жніўні 1941.

КІРЫСАЎ Аляксандр Пятровіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

КІРЭЕЎ Якаў Васілевіч, н. ў 1918, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у снежні 1941.

КЛАЧКОЎ Савелій Трафімавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак 30.11.1944.

КЛІМАЎ Пётр Рыгоравіч, н. ў 1924, сапёр, загінуў 24.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

КЛІМЯНКОЎ Мікалай Ніканавіч, н. ў 1904, 32-я сд, загінуў 3.2.1945, пахаваны ў Польшчы.

КЛЮЧНІКАЎ Рыгор Іванавіч, н. ў 1913, загінуў 30.11.1942, пахаваны ў Цвярской вобл.

КЛЯЦЕЦКІ Аляксандр Фёдаравіч, н. ў 1903, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

КЛЯЦЕЦКІ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1901, загінуў 23.7.1944, пахаваны на Беласточчыне, Польшча.

КОБУС Іосіф Іванавіч, н. ў 1897, прапаў без вестак 22.6.1941.

КОЗІН Валянцін Іванавіч, н. ў 1921, памёр ад ран 18.9.1942, пахаваны ў Валгаградскай вобл.

КОЗІН Марк Абрамавіч, н. ў 1923, загінуў 20.3.1943, пахаваны ў Курскай вобл.

КОКЕЛЕЎ Леў Навумавіч, н. ў 1922, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 21.2.1945 у Чэха-Славакіі.

КОЛАСАЎ Уладзімір Дзмітрыевіч, н. ў 1925, 362-я сд, загінуў 4.7.1944, пахаваны ў Чэрвеньскім р-не Мінскай вобл.

КОМІЛЕЎ Ізраіль Навумавіч, н. ў 1921, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

КОНАНАЎ Лявон Навумавіч, загінуў 17.3.1944, пахаваны ў в. Бортнікі Вінніцкай вобл.

КРЫШТАПЕЙКА Міхаіл Канстанцінавіч, н. ў 1924, загінуў 11.2.1945 у Чэха-Славакіі.

КУДРАЎЦАЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1911, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у 1941.

КУЗНЯЦОЎ Аркадзь, н. ў 1919, артылерыст, трапіў у палон, загінуў 14.7.1943 у канцэнтрацыйным лагеры.

КУЗНЯЦОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1926, памёр ад ран 30.11.1944.

КУЛІКОЎ Аляксей Ігнацьевіч, батальённы камісар, загінуў у кастрычніку 1942.

КУЛІШЭЎСКІ Аляксандр Сцяпанавіч, н. ў 1907, памёр ад ран 2.6.1944, пахаваны ў Камень-Кашырскім р-не Валынскай вобл.

ЛАЖКЕВІЧ Леанід Данілавіч, н. ў 1922, прызваны Ленінградскім РВК, прапаў без вестак 24.7.1941.

ЛАПО Павел Георгіевіч, н. ў 1916, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

ЛАПЦЕВА Надзея Пятроўна, н. ў 1923, прапала без вестак 1.7.1944.

ЛАСОЎСКІ Міхаіл Карпавіч, н. ў 1914, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 20.4.1945, пахаваны ў Германіі.

ЛЕВІН Саламон Іванавіч, н. ў 1898, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЛЕЙКІН Алтар Вульфавіч, н. ў 1922, загінуў у 1945 у Венгрыі.

ЛЕЙКІН Леанід Данілавіч, н. ў 1917, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛІПНІЦКІ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ЛІСОЎСКІ Павел Якаўлевіч, н. ў 1902, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 22.7.1942, пахаваны ў Тульскай вобл.

ЛОБАЧ Зіновій Мікалаевіч, н. ў 1899, загінуў 19.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЛУКАЧОЎ Рыгор Іосіфавіч, н. ў 1919, 30-я сд, прапаў без вестак 3.9.1941.

ЛУПАЧОЎ Павел Яфімавіч, н. ў 1901, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЛУПАЧОЎ Яўгеній Васілевіч, 43-я сд, загінуў у снежні 1941, пахаваны ў Ленінградскай вобл.

ЛЯПЕШКА Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1904, прызваны Рагачоўскім РВК, 102-я Далёкаўсходняя сд, загінуў 14.10.1944, пахаваны ў Польшчы.

МАКАР'ЕЎ Ягор Рыгоравіч, н. ў 1926, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 7.3.1944.

МАКЕЕЎ Сцяпан Радзівонавіч, н. ў 1925, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

МАЛЮКОЎ Андрэй Пятровіч, н. ў 1918, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 27.4.1945, пахаваны ў Германіі.

МАНСЕВІЧ Леанід Мітрафанавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943, пахаваны ў Варонежскай вобл.

МАРАЧКІН Іосіф Генаравіч, н. ў 1905, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

МАРОШАК Ганна Еўлеўна, н. ў 1924, санінструктар, прапала без вестак 29.12.1943 у Кіраваградскай вобл.

МАРЧАНКА Міна Яфрэмавіч, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 7.7.1941.

МАЦІН Уладзімір Паўлавіч, н. ў 1923, прызваны Рагачоўскім РВК, 3-я мотастралк. дыв., прапаў без вестак 18.10.1942 у Смаленскай вобл.

МАЦХІН Абрам Барысавіч, н. ў 1921, зенітчык-артылерыст, прапаў без вестак у лістападзе 1941.

МІНКЕВІЧ Кліменцій Пятровіч, н. ў 1900, 169-ы сапёрны дывізіён 137-й сд, памёр ад ран 6.11.1944.

МІНЦ Вульф Файвелевіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у жніўні 1941.

МІХЕЙКА Міхаіл Мікітавіч, н. ў 1923, 34-я Яніскіеўская дыв., загінуў 18.11.1943, пахаваны ў Запарожскай вобл.

МЫШКОЎСКІ Восіп Данілавіч, н. ў 1917, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у верасні 1941.

НАВІЦКІ Антон Мікітавіч, н. ў 1904, прызваны Рагачоўскім РВК, сапёр 337-й Волгінскай сд, загінуў 7.5.1945, пахаваны ў Тукумскім р-не, Латвія.

НАЙДЗЕНАЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1922, 5-я Арлоўская сд, загінуў 23.4.1944, пахаваны ў Быхаўскім р-не Магілёўскай вобл.

ОКУНЬ Барыс Міхайлавіч, н. ў 1918, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у снежні 1941.

ПАНЬКОЎ Фёдар Сяргеевіч, н. ў 1917, прапаў без вестак 2.11.1941.

ПАРАСМАН Хаім Майсеевіч, н. ў 1905, загінуў 9.1.1944.

ПАСІН Міхаіл Давыдавіч, н. ў 1916, прызваны Рагачоўскім РВК, 316-я сд, загінуў 24.7.1944, пахаваны ў Цярнопальскай вобл.

ПАЎЛАЎ Іван Сямёнавіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

ПІЛІПЕНКА Піліп Майсеевіч, н. ў 1901, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1945.

ПЛОТКІН Абрам Ісакавіч, н. ў 1921, прызваны Рагачоўскім РВК, танкіст, прапаў без вестак у маі 1944.

ПЛОТКІН Шалом Хаімавіч, н. ў 1901, памёр ад ран 9.1.1943, пахаваны ў Смаленскай вобл.

ПЛУТАЎ Сямён Лейбавіч, н. ў 1913, прапаў без вестак 22.6.1941.

ПРАВАСУДАЎ Георгій Канстанцінавіч, н. ў 1918, лётчык, загінуў 28.2.1943, пахаваны ў Ленінградскай вобл.

ПРАКОПЧЫК Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1901, загінуў 21.8.1944, пахаваны на Беласточчыне, Польшча.

ПРОЖАК Андрэй Уладзіміравіч, н. ў 1909, прапаў без вестак 1.8.1942.

ПРЫБЫЛЬСКІ Аляксандр Максімавіч, н. ў 1913, памёр ад ран 19.12.1942, пахаваны ў Пскоўскай вобл.

РАЖКОЎ Леанід Назаравіч, н. ў 1922, 26-ы паветрана-дэсантны полк 9-й гв. Палтаўскай паветрана-дэсантнай дыв., загінуў 8.8.1944, пахаваны ў Польшчы.

РАКУТАЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1916, прызваны Рагачоўскім РВК, пахаваны ў Мінскай вобл.

РАМАЗАНАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. ў 1908, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 30.8.1942 у Смаленскай вобл.

РАМАНАЎ Уладзімір Якаўлевіч, н. ў 1924, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 5.2.1945.

РАМАНАЎ Фрол Кірылавіч, н. ў 1894, загінуў 1.2.1945.

РАСКІН Майсей Рыгоравіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

РАЧКОЎСКІ Іван Захаравіч, н. ў 1922 у г. Рагачоў, 118-ы сп 54-й сд, пахаваны ў Калевальскім р-не, Карэлія.

РОЗЕНБЛІТ Шэндэль Бенцавіч, н. ў 1904, прапаў без вестак у красавіку 1943.

РУМШЫН Аўраім Аўгавіч, загінуў у маі 1943, пахаваны ў г. С.-Пецярбург.

РУТМАН Алена Барысаўна, н. ў 1921, ваявала ў авіяцыі, загінула 10.2.1943, пахавана ў Сямікаракорскім р-не Растоўскай вобл.

РЫПІНСКІ Іван Спірыдонавіч, н. ў 1899, 60-я сд, загінуў 13.9.1944, пахаваны ў г. Рэмбертаў, Польшча.

САІЗЕЎ Васіль, н. ў 1900, загінуў у палоне 21.9.1944.

САЛДАЦЕНКА Ананас Фёдаравіч, н. ў 1915, прызваны Рагачоўскім РВК, палітрук, памёр ад ран 14.9.1942, пахаваны ў Ілаўлінскім р-не Валгаградскай вобл.

СВІРЫДАЎ Мікалай Дзмітрыевіч, н. ў 1911, загінуў 12.3.1944.

СІВАНКОЎ Уладзімір Гаўрылавіч, н. ў 1924, прызваны Рагачоўскім РВК, пахаваны ў в. Святошына паблізу Кіева.

СІДАРАЎ Міхаіл Цімафеевіч, н. ў 1906, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

СІМКІН Майсей Хаімавіч, н. ў 1917, прапаў без вестак 30.1.1942 у Смаленскай вобл.

СЛАВІН Майсей Пятровіч, н. ў 1908, 106-я сд, загінуў 23.2.1942, пахаваны ў Аляксандраўскім р-не Данецкай вобл.

СЛАВІН Навум Сямёнавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак 24.6.1941.

СЛЕСАРАЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1918, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 30.10.1944, пахаваны ў Латвіі.

СМОРДЗІН Арон Пінхусавіч, н. ў 1908, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 7.7.1941.

СМОШКІН Іосіф Майсеевіч, н. ў 1914, прызваны Рагачоўскім РВК, ваяваў на Волхаўскім фронце, прапаў вез вестак у 1943.

СОБАЛЕЎ (?) Антонавіч, н. ў 1911, загінуў 22.2.1943, пахаваны ў Смаленскай вобл.

СОСНІН Мікалай Мацвеевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у жніўні 1941.

СОШКІН Рыгор Васілевіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у ліпені 1943.

СТАЛЯРОЎ Аляксандр Эраставіч, н. ў 1922, 89-ы гв. арт. полк 41-й сд, прапаў без вестак 6.8.1942.

СТАРАВОЙТАЎ Васіль Піліпавіч, н. ў 1904, памёр ад ран у 1942.

СТАРОБІНСКІ Гдаля Афрантавіч, памёр ад ран 5.11.1942.

СТАРОБІНСКІ Завман Ермавіч, н. ў 1915, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у снежні 1943.

СТРАЛКОЎ Канстанцін Аляксеевіч, 194-я Рэчыцкая сд, прапаў без вестак 31.10.1944.

СУХАЧ Андрэй Георгіевіч, н. ў 1908, прызваны Гомельскім ГВК, прапаў без вестак у лютым 1944.

СЯМЁНАЎ Алег Васілевіч, н. ў 1926, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 7.3.1945 у Польшчы.

ТКАЧОЎ Рыгор Васілевіч, н. ў 1921, прызваны Рагачоўскім РВК, 340-ы сп 46-й сд, пахаваны ў Ленінградскай вобл.

ТРАФІМАЎ Уладзімір Парфенавіч, н. ў 1923, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у ліпені 1941.

УЛАДЗІМІРАЎ Аляксей Пятровіч, н. ў 1921, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 23.6.1941.

УРВАНАЎ Ілья Давыдавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ФАЁНБЕРГ Давыд Мееравіч, загінуў у 1942.

ФЕРБЕР Іуда Іцкавіч, н. ў 1911 у г. Рагачоў, прапаў без вестак у 1943.

ФЕРБЕРАЎ Георгій Давыдавіч, н. ў 1924, памёр ад ран 12.2.1944, пахаваны ў Ленінградскай вобл.

ФЕРБЕРАЎ Залман Ісакавіч, пахаваны ў Смаленскай вобл.

ФУРМІН Хаім Барысавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак у снежні 1942.

ФЯЗКОЎ Аляксей Дзмітрыевіч, 185-я сд, загінуў 29.10.1941, пахаваны ў г. Цвер.

ХАДАСОЎСКІ Міхаіл Антонавіч, прапаў без вестак у ліпені 1945.

ХАЙКІН Ісак Аронавіч, н. ў 1898, прапаў без вестак у маі 1945.

ХАЙКІН Майсей Міравіч, н. ў 1913, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у лютым 1944.

ХАСІН Майсей Самуілавіч, н. ў 1904, 633-і сп 157-й Нёманскай сд, загінуў ва Усходняй Прусіі.

ХУДАЛЕЕЎ Мікалай Восіпавіч, н. ў 1926, прызваны Рагачоўскім РВК, загінуў 15.3.1945.

ЦАРЫК Іван Дзмітрыевіч, н. ў 1920, прызваны Рагачоўскім РВК, 162-я танк. брыгада, загінуў 18.6.1942.

ЦАРЫКАЎ Аляксей Антонавіч, н. ў 1917, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у маі 1944.

ЦІТАРАЎ Барыс Патапавіч, н. ў 1904, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЧАВЎСКІН Асір Давыдавіч, н. ў 1919, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 29.6.1941.

ЧАРНЯК Навум Бінеевіч, н. ў 1917, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак 30.7.1941.

ЧАЎШАЎ Сяргей Аляксандравіч, н. ў 1910, прызваны Рагачоўскім РВК, памёр ад ран 3.3.1945, пахаваны ў Польшчы.

ЧУРВІН Хрысан Савельевіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЧЭНІН Мікалай Андрэевіч, 204-я сд, прапаў без вестак 18.8.1942 у Сталінградскай вобл.

ШАГАНАЎ Васіль Давыдавіч, н. ў 1924, памёр ад ран 18.6.1945, пахаваны ў Германіі.

ШАПІРА Абрам Зэлькавіч, н. ў 1920, прызваны Журавіцкім РВК, прапаў без вестак.

ШВАРЦМАН Мір Шаломавіч, н. ў 1913, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у снежні 1941.

ШВАРЦМАН Хісць Іарайлевіч, н. ў 1891, прапаў без вестак у снежні 1941.

ШНЕЎР Бен Завельевіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1943.

ШПАКОЎ Іван Цімафеевіч, н. ў 1899, 135-я сд, ст. палітрук, прапаў без вестак 9.7.1943.

ШРЭЙТАР Барыс Антонавіч, н. ў 1926, прызваны Мінскім РВК, загінуў 26.4.1945, пахаваны ў Германіі.

ШУПЛАЎСКІ Мікалай Аляксандравіч, н. ў 1924, прызваны Рагачоўскім РВК, 142-і сп 5-й Арлоўскай сд, загінуў 16.10.1944, пахаваны ў Польшчы.

ШУЦЬЕЎ Мікалай Андрэевіч, н. ў 1913, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ШЫМІКОЎ Сяргей Мікалаевіч, н. ў 1923, прызваны Рагачоўскім РВК, 21-я ўдарная брыгада, загінуў 12.1.1942, пахаваны ў Цвярской вобл.

ШЫЦ Іван Мікалаевіч, н. ў 1891, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у лютым 1944.

ШЫЦ Канстанцін Васілевіч, н. ў 1921, загінуў 18.10.1943, пахаваны ў в. Зялёная Рошча Магілёўскай вобл.

ШЫЦ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1925, прызваны Рагачоўскім РВК, 348-я сд, пахаваны ў Рагачоўскім р-не.

ШЫЦ Фёдар Рыгоравіч, н. ў 1916, 95-ы сп 31-й сд, загінуў 9.7.1942, пахаваны ў Смаленскай вобл.

ЭЛЬКІН Іосіф Залманавіч, загінуў 4.4.1942, пахаваны ў Балаклейскім р-не Харкаўскай вобл.

ЮРЧАНКА Міхаіл Трыфанавіч, н. ў 1905, прызваны Рагачоўскім РВК, прапаў без вестак у снежні 1941.

СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЯКСАНДРАЎКА

КАЦАЛАПАЎ Уладзімір Малахавіч, 22 гады.

КОРШЫКАЎ Конан Іванавіч, 33 гады.

ШОЛАХАЎ Мікалай Міронавіч, 17 гадоў.

ВЕСКА АСІНАЎКА

БАБКОЎ Мікалай Іванавіч, 21 год.

ДАНІЛЕНКА Іван Сцяпанавіч, 29 гадоў.

МАЛАШАНКА Ягор, 20 гадоў.

ВЕСКА БАЛАБА

АНДРОСАЎ Ульян Арцёмавіч, 47 гадоў.

БЯЛОЎ Мікалай Нічыпаравіч, 18 гадоў.

БЯЛОЎ Сямён Нічыпаравіч, 24 гады.

ДУСАЎ Уладзімір Уладзіміравіч, 24 гады.

М. З. Прышчэпаў.

КАРЖОЎ Макар Прохаравіч, 45 гадоў.
КАМАРОЎСКІ Міхаіл Парфенавіч, 41 год.
ЛАЎРЭНАЎ Мікалай Іванавіч, 20 гадоў.
МАСЛЯНКОЎ Фёдар Нічыпаравіч, 28 гадоў.

ВЕСКА БЛІЗНЯЦЫ

БАХАНЦОЎ Аляксандр Паўлавіч, 23 гады.
БАХАНЦОЎ Аркадзь Барысавіч, 20 гадоў.
ВАЛЧКОЎ Кім Фёдаравіч, 39 гадоў.
ВАЛЧКОЎ Уладзімір Цімафеевіч, 28 гадоў.
КСЯНДЗОЎ Іван Захаравіч, 31 год.
ЛАТЫШАЎ Фёдар Мартынавіч, 32 гады.
ЛУПАЧОЎ Аляксандр Васілевіч, 20 гадоў.
ЛУПАЧОЎ Аляксандр Сямёнавіч, 19 гадоў.
ЛУПАЧОЎ Іван Васілевіч, 38 гадоў.
ЛУПАЧОЎ Ілья Сямёнавіч, 46 гадоў.
ЛУПАЧОЎ Мікалай Сцяпанавіч, 21 год.
ЛУПАЧОЎ Павел Пракопавіч, 28 гадоў.
ЛУПАЧОЎ Сцяпан Арцёмавіч, 48 гадоў.
ЛУПАЧОЎ Ягор Пракопавіч, 22 гады.
ЛУПАЧОЎ Яўген Васілевіч, 21 год.
МЕЛЬНІКАЎ Архіп Нічыпаравіч, 35 гадоў.
СТАРАВОЙТАЎ Валянцін Цімафеевіч, 22 гады.
СТАРАВОЙТАЎ Цімафей Цітавіч, 37 гадоў.
ТКАЧОЎ Леанід Васілевіч, 27 гадоў.
ЧАВУСАЎ Васіль Якаўлевіч, 30 гадоў.

ВЕСКА ГАЙДУКОЎКА

ДОЙЛІДАЎ Пётр Канстанцінавіч, 27 гадоў.
ІВАНОЎ Ігнат Канстанцінавіч, 34 гады.
КАТЛЕЎСКІ Андрэй Гаўрылавіч, 29 гадоў.
КАТЛЕЎСКІ Міхаіл Гаўрылавіч, 27 гадоў.
МАЗЕПІН Мікалай Захаравіч, 21 год.
МАШУКОЎ Трафім Ягоравіч, 28 гадоў.

ПАСЕЛАК ГЛІНСК

БАЗЫЛЕЎ Іван Васілевіч, 19 гадоў.
ЗАКРЭЎСКІ Дзяніс Фаміч, 35 гадоў.

ПАСЕЛАК ГРАБАВА

БАЖАНКОЎ Сямён Яфімавіч.
ДЗІКІ Міхаіл Максімавіч, 20 гадоў.
КРАПІЦКІ Сяргей Антонавіч, 17 гадоў.

ПАСЕЛАК ЗАРЭЧЧА

БАЗЫЛЕЎ Ілья Сцяпанавіч, 24 гады.
БАЗЫЛЕЎ Павел Сцяпанавіч, 22 гады.
ВІННІКАЎ Аляксандр Канстанцінавіч, 31 год.
МАКАРАЎ Мікалай Піліпавіч, 20 гадоў.
ХУРКОЎ Кузьма Васілевіч, 27 гадоў.
ХУРКОЎ Мікіта Васілевіч, 33 гады.

ВЕСКА КАНАПЛІЦЫ

БАЖАНКОЎ Васіль Рыгоравіч, 18 гадоў.
БАЖАНКОЎ Палікарп Яфімавіч, 34 гады.
ВАЛЧКОЎ Аляксей Фёдаравіч, 37 гадоў.
ВАЛЧКОЎ Даніла Гаўрылавіч, 33 гады.
ВАЛЧКОЎ Міна Мікалаевіч, 38 гадоў.
КАЗЛОЎСКІ Аляксей Рыгоравіч, 21 год.
КАНТАНІСТАЎ В. С., 28 гадоў.
КРАПІЦКІ Даніла Аляксеевіч, 22 гады.
КРАПІЦКІ Міхаіл Рыгоравіч, 33 гады.
КРУМКАЧОЎ Аляксей Мікітавіч, 36 гадоў.
КРУМКАЧОЎ Мікіта Ягоравіч, 43 гады.
КРУМКАЧОЎ Мікалай Цімафеевіч, 32 гады.
КРУМКАЧОЎ Пётр Піліпавіч, 23 гады.
КРУМКАЧОЎ Рыгор Данілавіч, 26 гадоў.
МІРОНАЎ Аляксей Уладзіміравіч, 22 гады.
ПАХОМАЎ Іван, 37 гадоў.
ПІРАЖКОЎ Іларыён Іосіфавіч, 32 гады.
ПРЫШЧЭПАЎ Мікалай Захаравіч, 28 гадоў.
САМСОНАЎ Канстанцін Сямёнавіч, 31 год.
САМСОНАЎ Піліп Іванавіч, 44 гады.
САМСОНАЎ Раман Фёдаравіч, 22 гады.
СТРАЛКОЎ Архіп, 33 гады.
СТРАЛКОЎ Міхаіл Паўлавіч, 33 гады.
СТРАЛКОЎ Павел Міхайлавіч, н. ў 1921.
СТРАЛКОЎ Яфім Нічыпаравіч, 34 гады.
УЛАСАЎ Марк Цімафеевіч, 31 год.
УЛАСАЎ Пётр Іванавіч, 41 год.
ШКРЭДАЎ Іван Ігнатавіч, 38 гадоў.
ШКРЭДАЎ Майсей Ігнатавіч, 45 гадоў.

ПАСЕЛАК КОКАТАВА

СІМАКОЎ Апанас Іванавіч, 30 гадоў.

ПАСЕЛАК ЛАВЫ

ГЛУШАКОЎ Апанас Сямёнавіч, 21 год.
ГЛУШАКОЎ Іван Сямёнавіч, 22 гады.
ГЛУШАКОЎ Фёдар Яфімавіч, 31 год.
ШКРЭДАЎ Канстанцін Іванавіч, 34 гады.
ШКРЭДАЎ Павел Іванавіч, 29 гадоў.

ВЕСКА МАЛІНАЎКА

КРУТАЎ Іван Назаравіч, 24 гады.
ШТАПЕНКА Ігнат Іванавіч, 20 гадоў.

ВЕСКА МІЖДЗЕРАЎ

БЕЖАЛЕЎ Павел Васілевіч, 22 гады.
БЕЖАЛЕЎ Рыгор Васілевіч, 20 гадоў.
ЖАНДАРАЎ Захар Рыгоравіч, 41 год.
ЗМЕЯНКОЎ Аляксей Яўстратавіч, 23 гады.
ІЛЬІН Дзяніс Іванавіч, 23 гады.
ІЛЬІН Максім Іванавіч, 40 гадоў.
ІЛЬІН Рыгор Паўлавіч, 27 гадоў.
ІЛЬІН Сцяпан Паўлавіч, 21 год.
ІЛЬІН Фёдар Фёдаравіч, 23 гады.
МЕЛЬНІКАЎ Мікалай Яўціхіевіч, 30 гадоў.

ПАСЕЛАК НОВЫ ПАХАР

ВІННІКАЎ Дзмітрый Макаравіч, 20 гадоў.
ВІННІКАЎ Макар Паўлавіч, 41 год.
МІРОНАЎ Барыс Паўлавіч, 17 гадоў.
РУБЦОЎ Іван Ігнатавіч, 39 гадоў.
ШАЛАБОДАЎ Мікалай Фёдаравіч, 25 гадоў.

ВЕСКА РУДНЯНСКІ ЛЕС

АТРОХАЎ Яфім Васілевіч, 36 гадоў.
БУЧКОЎ Мікалай Дамітрыевіч, 24 гады.
ЖАНДАРАЎ Аляксей Іванавіч, 21 год.
ЖАНДАРАЎ Захар Рыгоравіч, 30 гадоў.
ЖАНДАРАЎ Уладзімір Якаўлевіч, 19 гадоў.
КУТАЕЎ Уладзімір Якаўлевіч, 21 год.
ПРАКОПЧЫК Дзмітрый Аляксеевіч, 22 гады.
ПРАКОПЧЫК Іван Аляксеевіч, 20 гадоў.
ПРАКОПЧЫК Іван Паўлавіч, 24 гады.

ВЕСКА РУМОК

КАВАЛЁЎ Сяргей, 29 гадоў.
КАМАРОЎСКІ Іван Мікалаевіч, 25 гадоў.
МАЙСЕЙКАЎ Сяргей Цімафеевіч, 32 гады.
МАСПАНАЎ Іван Уласавіч, 39 гадоў.
РАДЧАНКА Уладзімір Васілевіч, 42 гады.
ШАЎЦОЎ Іван Фаміч, 37 гадоў.

ПАСЕЛАК СІНЯЕ МОРА

КАВАЛЁЎ Павел Фролавіч, 23 гады.

ВЕСКА СЛАБАДА

ЖДАНАЎ Аляксандр Раманавіч, 19 гадоў.
ЖДАНАЎ Аркадзь Раманавіч, 25 гадоў.
ЖДАНАЎ Віктар Раманавіч, 22 гады.
ЖДАНАЎ Міхаіл Раманавіч, 19 гадоў.
КАМОРНІКАЎ Сяргей Мікалаевіч, 39 гадоў.
КАВАЛЁЎ Мікіта Іванавіч, 54 гады.
КУХАРАЎ Канстанцін Сцяпанавіч, 33 гады.
КУХАРАЎ Сафон Арцёмавіч, 55 гадоў.
ЦІХАНОВІЧ Пётр Ульянавіч, 26 гадоў.
ЦІХАНОВІЧ Юзэф Ульянавіч, 25 гадоў.
ЦІХАНОВІЧ Язэп Міхайлавіч, 20 гадоў.
ЯСЯНЕЦКІ Аляксандр Рыгоравіч, 21 год.
ЯСЯНЕЦКІ Леанід Іванавіч, 23 гады.
ЯСЯНЕЦКІ Міхаіл Цімафеевіч, 33 гады.
ЯСЯНЕЦКІ Пётр Іванавіч, н. ў 1912.

ВЕСКА СТАНЬКАЎ

БІРУКОЎ Андрэй Фёдаравіч, 30 гадоў.
ВІННІКАЎ Антон Акімавіч, 24 гады.
ВІННІКАЎ Дзмітрый Макаравіч, 20 гадоў.
ВІННІКАЎ Макар Якаўлевіч, 41 год.
ГРАБЯНЦОЎ Фёдар Антонавіч, 20 гадоў.
ЕМЯЛЬЯНАЎ Емяльян Андрэевіч, 31 год.
КАМОРНІКАЎ Васіль Рыгоравіч, 23 гады.
КАМОРНІКАЎ Мацвей Якаўлевіч, 30 гадоў.
КАМОРНІКАЎ Фёдар Рыгоравіч, 20 гадоў.
КЛІМАЎ Пётр Рыгоравіч, 28 гадоў.
КРУТАЎ Іван Назаравіч, 24 гады.
МІРОНАЎ Аляксандр Кузьміч, 27 гадоў.
МІРОНАЎ Іван Васілевіч, 22 гады.
МІРОНАЎ Кірыла Кузьміч, 33 гады.
МІХЕЕЎ Аркадзь Лукіч, 23 гады.
МІХЕЕЎ Васіль Пятровіч, 20 гадоў.
НІЧЫПАРАЎ Фёдар Емяльянавіч, 27 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Павел Піменавіч, 38 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Якаў Піменавіч, 40 гадоў.
РАМАНОЎСКІ Мікалай Іванавіч, 35 гадоў.
РУБЦОЎ Іван Ігнатавіч, 39 гадоў.
СЦЯПАНАЎ Іван Рыгоравіч, 46 гадоў.
СЦЯПАНАЎ Уладзімір Рыгоравіч, 28 гадоў.
ТАРАСАЎ Цірэнцій Платонавіч, 34 гады.
ХУРКОЎ Іван Васілевіч, 22 гады.
ШАЛАБОДАЎ Васіль Данісавіч, 18 гадоў.
ШАЛАБОДАЎ Дзяніс Васілевіч, 44 гады.
ШАЛАБОДАЎ Мікалай Максімавіч, 20 гадоў.
ШАЛАБОДАЎ Піліп Емяльянавіч, 34 гады.
ШАЛАБОДАЎ Харытон Емяльянавіч, 37 гадоў.
ШТАПЕНКА Васіль Іванавіч, 20 гадоў.
ШТАПЕНКА Ігнат Іванавіч, 20 гадоў.
ЯКІМАЎ Ілья Андрэевіч, 35 гадоў.
ЯЎТУХОЎ Цірэнцій Мікітавіч, 38 гадоў.

ВЕСКА СТАРОЕ СЯЛО

АНДРОСАЎ Іван Сямёнавіч, 41 год.
БЯЛОЎ Фёдар Андрэевіч, 26 гадоў.
БУРДЫНСКІ Пётр Апанасавіч, 47 гадоў.
ДОРАХАЎ Ягор Іванавіч, 34 гады.
ЗАЙЦАЎ Аркадзь Канстанцінавіч, 23 гады.
КАЛАЧОЎ Міхаіл Аляксеевіч, 36 гадоў.
КАЛБАСАЎ Іларыён Іванавіч, 40 гадоў.
КАРАМАЎ Газіс Газісавіч, 33 гады.
КРУМКАЧОЎ Пётр Ягоравіч, 38 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Якаў, 35 гадоў.
РУБЦОЎ Аніс Ціханавіч, 22 гады.
РУБЦОЎ Мікалай Ціханавіч, 20 гадоў.
РУБЦОЎ Фёдар Фёдаравіч, 25 гадоў.
СЦЯПАНАЎ Сямён Пятровіч, 23 гады.
СТРЭЛЬЧАНКА Нікадзім Мартынавіч, 38 гадоў.
ТКАЧОЎ Сямён Аляксеевіч, 25 гадоў.
ЦОДЗІКАЎ Ягор Васілевіч, 41 год.
ШАКАЎ Іван Сяргеевіч, 40 гадоў.
ШАКАЎ Лаўрэн Іосіфавіч, 40 гадоў.
ШАКАЎ Сяргей Піліпавіч, 34 гады.

ВЕСКА СЯЛЕЦ

БАХАНЦОЎ Аляксей Емяльянавіч, 17 гадоў.
ГАЯНКОЎ Піліп Сямёнавіч, 18 гадоў.
ГУРЭВІЧ Арсенцій Барысавіч, 18 гадоў.
ГУРЭВІЧ Пётр Пятровіч, 35 гадоў.
ГУРЭВІЧ Пётр Ціханавіч, 44 гады.
ГУРЭВІЧ Рыгор Якаўлевіч, 28 гадоў.
КАВАЛЁЎ Васіль Фёдаравіч, 25 гадоў.
КУХАРАЎ Іван Васілевіч, 19 гадоў.
ЛУСКІН Аляксей Іванавіч, 28 гадоў.
ЛУСКІН Мікалай Іванавіч, 35 гадоў.
ЛУСКІН Пётр Іванавіч, 18 гадоў.
ЛУСКІНА Матруна Іванаўна, 23 гады.
МУЗЫЧЭНКА Аляксей Анісавіч, 33 гады.
МУЗЫЧЭНКА Кузьма Цімафеевіч, 28 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Пётр Максімавіч, 27 гадоў.
ПАЎЛЮКОЎ Уладзімір Якаўлевіч, 18 гадоў.

САВАСЦЬЯНАЎ Апанас Фядотавіч, 29 гадоў.
САВАСЦЬЯНАЎ Васіль Савельевіч, 42 гады.
СІВАКОЎ Прохар Паўлавіч, 21 год.

ВЕСКА ЦЕРАХАЎКА

БАЖЫЧКА Ягор Гаўрылавіч, 23 гады.
ВІННІКАЎ Мікалай Андрэевіч, 23 гады.
КАРАНЬКОЎ Аркадзь Іванавіч, 21 год.
МІРОНАЎ Павел Арцёмавіч, 23 гады.
ПРОРАШНЕЎ Ануфрый Захаравіч, 50 гадоў.
РАДЧЫКАЎ Павел Нічыпаравіч, 19 гадоў.

ВЕСКА ЦЕСНАВОЕ

БАРАНАЎ Аніс Савельевіч, 30 гадоў.
БАРАНАЎ Іван Мікітавіч, 30 гадоў.
БАРАНАЎ Рыгор Савельевіч, 25 гадоў.
КАВАЛЁЎ Аркадзь Міхайлавіч, 24 гады.
КАВАЛЁЎ Фёдар Якаўлевіч, 24 гады.
МАЙСЮКОЎ Іван Якаўлевіч, 29 гадоў.
МАСЛЯНКОЎ Васіль Пятровіч, 22 гады.
МАСПАНАЎ Міхаіл Верамеевіч, 23 гады.
МЕЛЬНІКАЎ Арцём Іванавіч, 27 гадоў.
МЕЛЬНІКАЎ Палікарп Аляксеевіч, 33 гады.
МЕЛЬНІКАЎ Рыгор Іванавіч, 31 год.
МЕЛЬНІКАЎ Фёдар Архіпавіч, 36 гадоў.
ПАХОМАЎ Аляксей Рыгоравіч, 29 гадоў.
ПАХОМАЎ Іван Рыгоравіч, н. ў 1907, на фронце з 1941, загінуў.
ПАХОМАЎ Цімафей Рыгоравіч, 19 гадоў.
РАГОЎСКІ Піліп Арсенцьевіч, 32 гады.

ВЕСКА ХМЕЛІНО

ВАЛЧКОЎ Аляксандр Іванавіч, 38 гадоў.
ДАРАФЕЕЎ Кірыла Пятровіч, 19 гадоў.
ДЗІКІ Аляксей Аляксандравіч, 19 гадоў.
КАВАЛЁЎ Кузьма, 30 гадоў.
КАВАЛЁЎ Павел Фролавіч, 23 гады.
КАЗЛОЎСКІ Андрэй Цітавіч, 22 гады.
НІЧЫПАРАЎ Якаў, 32 гады.
САМСОНАЎ Міхаіл Емяльянавіч, 23 гады.
САМСОНАЎ Міхаіл Фядотавіч, 36 гадоў.
САМСОНАЎ Рыгор Канстанцінавіч, 36 гадоў.
САМСОНАЎ Сяргей Фядотавіч, 24 гады.

ВЕСКА ШЧЫБРЫН

ЖУЛАЎНІКАЎ Антон Міхайлавіч, 36 гадоў.
КОРШЫКАЎ Піліп Міхайлавіч, 46 гадоў.
РАДЧЫКАЎ Аляксандр Дзямідавіч, 21 год.
РАДЧЫКАЎ Анатоль Яфімавіч, 26 гадоў.
РАДЧЫКАЎ Васіль Ягоравіч, 26 гадоў.
РАДЧЫКАЎ Іван Ягоравіч, 20 гадоў.
РАДЧЫКАЎ Міхаіл Пятровіч, 23 гады.
РАДЧЫКАЎ Павел Рыгоравіч, 30 гадоў.
РАДЧЫКАЎ Рыгор Пятровіч, 24 гады.
РАДЧЫКАЎ Уладзімір Рыгоравіч, 20 гадоў.
ТУКАЕЎ Васіль Васілевіч, 36 гадоў.
ШЭБУШАЎ Даям'ян Васілевіч, 36 гадоў.
ШЭБУШАЎ Іосіф Васілевіч, 28 гадоў.
ШЭБУШАЎ Кірыла Фёдаравіч, 21 год.
ШЭБУШАЎ Сцяпан Міхайлавіч, 24 гады.
ШЭЙДЗЕРАЎ Андрэй Апанасавіч, 33 гады.

СТАЎПНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЕСКА ВУГЛЫ

АВЕРКАЎ Пётр Дарафеевіч, н. ў 1923, радавы.
АНДРЭЕЎ Міхаіл Рыгоравіч, н. ў 1902, радавы.
АНДРЭЕЎ Міхаіл Сяргеевіч, н. ў 1915, радавы.
АНДРЭЕЎ Фядос Анікеевіч, н. ў 1895, радавы.
АТРОХАЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1911, загінуў у 1945.
АТРОХАЎ Васіль Малахавіч, н. ў 1916, загінуў у 1944.
АТРОХАЎ Іван Васілевіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1944.
АТРОХАЎ Іван Сяргеевіч, н. ў 1922, мал. лейт., загінуў у 1941.
АТРОХАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1907, загінуў у 1944.
АТРОХАЎ Мікіта Міхеевіч, н. ў 1902, радавы.
АТРОХАЎ Міхаіл Іванавіч, н. ў 1902, радавы.
АТРОХАЎ Трыфан Міхеевіч, н. ў 1916, радавы.
АТРОХАЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1926, рад., загінуў у 1944.
АТРОХАЎ Ягор Дзмітрыевіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1944.
АТРОХАЎ Яўген Малахавіч, н. ў 1922, лейт., загінуў у 1941.
ЕМЯЛЬЯНЕНКА Аляксей Цімафеевіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1944.
ЕМЯЛЬЯНЕНКА Пётр Аконавіч, н. ў 1903, радавы.
ЕМЯЛЬЯНЕНКА Ціт Аконавіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1944.
ЕМЯЛЬЯНЕНКА Ягор Ягоравіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1944.
ЕРАМЕЕЎ Аляксей Барысавіч, н. ў 1914, радавы.
ЕРАМЕЕЎ Іван Барысавіч, н. ў 1914, лейтэнант.
ЕРАМЕЕЎ Раман Барысавіч, н. ў 1903.
ЕРАМЕЕЎ Сяргей Барысавіч, н. ў 1904, радавы.
КАВАЛЁЎ Мікалай Якаўлевіч, н. ў 1913, радавы.
КАНДРАЦЕНКА Ціхан Сяргеевіч, н. ў 1916.
КІРЫЧЭНКА Марк Рыгоравіч, н. ў 1921, сяржант.
ЛУК'ЯНАЎ Аляксей Лукіч, н. ў 1925.
ЛУК'ЯНАЎ Дзяніс Данілавіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1944.
ЛУК'ЯНАЎ Емяльян Данілавіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1944.
ЛУК'ЯНАЎ Ілья Аляксеевіч, н. ў 1913.
ЛУК'ЯНАЎ Ілья Данілавіч, н. ў 1915, сярж., загінуў у 1942.
ЛУК'ЯНАЎ Марцін Пракопавіч, н. ў 1913, загінуў у 1943.
ЛУК'ЯНАЎ Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1920.
МЕХАНІКАЎ Іван Герасімавіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1943.
НЕСЦЯРЭНКА Аляксей Паўлавіч, н. ў 1919, загінуў у 1942.

НІКАЛАЕНКА Васіль Мікалаевіч, н. ў 1920, лейт., загінуў у 1942.

НІКІФАРАЎ Апанас Мікалаевіч, н. ў 1913.

НІКІФАРАЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1908, загінуў у 1944.

НІКІФАРАЎ Яфім Мікалаевіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1942.

ПАЎЛАЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.

ПАЎЛАЎ Ісак Цімафеевіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1944.

ПАЎЛАЎ Рыгор Ісакавіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1942.

ПАЎЛАЎ Юрый Ісакавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1943.

ПАЎЛЮЧЭНКА Аляксандр Піліпавіч, н. ў 1918, загінуў у 1941.

ПІНТУСАЎ Іван Лявонавіч, н. ў 1910, загінуў у 1942.

ПЯТРЭНКА Міхей Антонавіч, н. ў 1915, радавы.

РАДЧАНКА Сяргей Мікалаевіч, н. ў 1913.

РАМАНАЎ Арцём Трыфанавіч, н. ў 1902.

СТАЛЬЧАНКА Аляксей Міхайлавіч, н. ў 1916, радавы.

ЦІМАШЭНКА Васіль Сяргеевіч, н. ў 1920, радавы.

ЦІМАШЭНКА Марцін Усцінавіч, н. ў 1919, старш., загінуў у 1942.

ЦІМАШЭНКА Міхаіл Усцінавіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.

ЦІМАШЭНКА Пётр Сяргеевіч, н. ў 1923, радавы.

ЦІМАШЭНКА Піліп Сцяпанавіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1942.

ЦІМАШЭНКА Уладзімір Сямёнавіч, н. ў 1921, радавы.

ЯЎСЕЕЎ Аляксей Арцёмавіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1944.

ЯЎСЕЕЎ Міхаіл Арцёмавіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1944.

ЯЎСЕЕЎ Піліп Сцяпанавіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1944.

ЯЎСЕЕЎ Ціт Міхайлавіч, н. ў 1915, радавы.

КАЗЛОЎ Піліп Данілавіч, н. ў 1920, радавы.

КІРЫЕНКА Андрэй Рыгоравіч, н. ў 1911, радавы.

КУСТАЧОЎ Васіль Антонавіч, н. ў 1912, радавы.

МАЙСЕЕЎ Іван Парфенавіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1941.

МІХАЛЬЦОЎ Іван Антонавіч, н. ў 1910, радавы.

САЗОНАЎ Сямён Васілевіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1943.

САЗОНАЎ Яфім Фёдаравіч, н. ў 1903, радавы.

ВЁСКА МІРНАЯ

АНІСЬКОЎ Іван Іларыёнавіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1942.

АНІСЬКОЎ Пётр Ерамеевіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1943.

БАРЫСЕНКА Пётр Андрэевіч, н. ў 1905, рад., загінуў у 1943.

БУРДЗІЛАЎ Лука Іванавіч, н. ў 1907, загінуў 7.9.1943.

ВАЙЦЯНКОЎ Аляксей Цімафеевіч, н. ў 1921, рад., загінуў.

ВАЙЦЯНКОЎ Аўрам Цімафеевіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1944.

ЖЫРАНКОЎ Васіль Захаравіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1944.

КАВАЛЁЎ Сямён Андрэевіч, н. ў 1902, рад., загінуў у 1942.

КОНАНАЎ Васіль Свірыдавіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1944.

МАЙСЕЙКАЎ Цімафей Міхайлавіч, н. ў 1920, ст. лейт., загінуў.

МАРОЗАЎ Ісак Фаміч, н. ў 1900, загінуў у 1943.

МАРОЗАЎ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1914, мал. лейт., загінуў у 1942.

МАРОЗАЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

СЕМЧАНКА Лука Іванавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1942.

ВЁСКА МАЛІНАЎКА

АНАНЕНКА Мікалай Апанасавіч, н. ў 1924, загінуў у 1945.

АНІСЬКОЎ Рыгор Міхеевіч, н. ў 1903, рад., загінуў у 1944.

АНІСЬКОЎ Ціт Усцінавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1943.

АФАНАСЕНКА Васіль Акімавіч, лейт., загінуў у 1941.

АФАНАСЕНКА Іван Акімавіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1945.

БАРАНАЎ Ігнат Яўменавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1943.

БУКАЧОЎ Міхаіл Мікітавіч, загінуў 16.10. 1944.

БЫКАЎ Дзмітрый Кандратавіч, н. ў 1910, лейтэнант.

БЫКАЎ Якаў Кандратавіч, н. ў 1920, радавы.

КАЖАМЯКІН Кандрат Цімафеевіч, н. ў 1894, рад., загінуў у 1945.

КАЖАМЯКІН Павел Кандратавіч, н. ў 1920, загінуў у 1943.

ВЁСКА ПАДБУДДЗЕ

АНІСЬКОЎ Антон Міхеевіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1943.

ВАСІЛЬЕЎ Андрэй Сяргеевіч, н. ў 1923, старш., загінуў у 1944.

ВАСІЛЬЕЎ Іван Мацвеевіч, н. ў 1921, радавы.

ВАСІЛЬЕЎ Фёдар Сяргеевіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1941.

ВІННІКАЎ Андрэй Пракопавіч, н. ў 1923, радавы.

ГАРБУЗАЎ Кірыла Іванавіч, н. ў 1900, радавы.

ГАТОЎЧЫК Аляксандр Якаўлевіч, н. ў 1910, радавы.

ЖЫРАНКОЎ Павел Фаміч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1942.

ІВАНОЎ Якаў Канстанцінавіч, н. ў 1919, лейт., загінуў у 1944.

КАЗЛОЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1903, радавы.

КАНДРАЦЕНКА Архіп Данілавіч, н. ў 1921, ст. лейт., загінуў у 1943.

КАНДРАЦЕНКА Арцём Фядосавіч, рад., загінуў у 1942.

КАНДРАЦЕНКА Дамітрый Данілавіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1943.

КАНДРАЦЕНКА Сяргей Фядосавіч, н. ў 1904, радавы.

КАНДРАЦЕНКА Ціхан Сяргеевіч, н. ў 1916, ст. сярж., загінуў у 1941.

НАВУМЕНКА Аляксей Максімавіч, н. ў 1924, радавы.

НАВУМЕНКА Іван Максімавіч, н. ў 1913, радавы.

НАВУМЕНКА Пётр Церахавіч, н. ў 1923, радавы.

ПАЎЛЮКОЎ Іван Гаўрылавіч, н. ў 1919, рад., загінуў у 1945.

ПАЎЛЮКОЎ Пётр Раманавіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1943.

ПАЎЛЮКОЎ Селівон Гаўрылавіч, н. ў 1916, радавы.

САЗОНАЎ Сямён Васілевіч, н. ў 1915.

СВІРЫДЗЕНКА Аляксандра Ягораўна, н. ў 1901, загінула ў 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Нічыпар Кірылавіч, н. ў 1901.

ВЕСКА ПАДЗЕЛЫ

БАНАДЫСЕЎ Мацвей Піліпавіч, н. ў 1922, сярж., загінуў у 1944.

БОЛДЫРАЎ Васіль Гаўрылавіч, н. ў 1920, радавы.

БОЛДЫРАЎ Леанід Андрэевіч, н. ў 1927, рад., загінуў у 1945.

ВІННІКАЎ Павел Мартынавіч, н. ў 1921, рад., загінуў у 1944.

ЖЫРАНКОЎ Іван Ягоравіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1945.

ЖЫРАНКОЎ Сямён Ягоравіч, н. ў 1918, сяржант.

ЗАХАРЧАНКА Васіль Фядосавіч.

ЗАХАРЧАНКА Фёдар Фядосавіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1944.

КІРЫЕНКА Іван Максімавіч, н. ў 1924, радавы.

КІРЫЕНКА Максім Апанасавіч, н. ў 1885, рад., загінуў у 1943.

КІРЫЕНКА Пракоп Максімавіч, н. ў 1918, радавы.

ВЕСКА СТОЎПНЯ

АНІСЬКОЎ Арцём Васілевіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

АНІСЬКОЎ Дзяніс Фёдаравіч, н. ў 1913, рад., загінуў у 1944.

АНУФРЫЕЎ Аляксей Лявонавіч, н. ў 1915, рад., загінуў у 1941.

АФАНАСЕНКА Аляксей Платонавіч, н. ў 1918, радавы.

АФАНАСЕНКА Павел Платонавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

АФАНАСЕНКА Платон Несцеравіч, н. ў 1900, рад., загінуў у 1941.

БАРЫСЕНКА Пётр Андрэевіч, н. ў 1895, загінуў 17.8.1942.

ВАСІЛЬЕЎ Андрэй Яўсеевіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1943.

ВАСІЛЬЕЎ Пётр Сямёнавіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1941.

ГОЛУХАЎ Іван Архіпавіч, н. ў 1924, загінуў у 1944.

ЕЎТУШЭНКА Уладзімір Іванавіч, н. ў 1922, загінуў у 1943.

ЖУРАЎЛЁЎ Уладзімір Яўстратавіч, н. ў 1920, рад., загінуў.

ЖЫРАНКОЎ Іван Макеевіч, н. ў 1926, рад., загінуў у 1945.

ЖЫРАНКОЎ Іван Трафімавіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941.

ЖЫРАНКОЎ Іларыён Ігнатавіч, н. ў 1902, лейт., загінуў у 1944.

ЖЫРАНКОЎ Сяргей Макеевіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1941.

ІВАНОЎ Арсен Пракопавіч, н. ў 1902, рад., загінуў у 1943.

ІВАНОЎ Васіль Кузьміч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1941.

ІВАНОЎ Іван Апанасавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

ІВАНОЎ Якаў Кузьміч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1941.

КАЗЛОЎ Антон Паўлавіч, н. ў 1905, рад., загінуў у 1943.

КАЗЛОЎ Пётр Савельевіч, н. ў 1923, рад., загінуў у 1941.

КРАЎЦОЎ Пётр Аляксеевіч, н. ў 1912, загінуў у 1941.

КУХАРЭНКА Аляксандр Цімафеевіч, н. ў 1910, загінуў у 1941.

КУХАРЭНКА Леанід Цімафеевіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1941.

КУХАРЭНКА Уладзімір Цімафеевіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1941.

МАРТЫНАЎ Раман Пятровіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1944.

МЕХАНІКАЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.

МІХАЛЕНКА Фама Пятровіч, н. ў 1913, рад., загінуў.

МІХЕЙКАЎ Аляксандр Тарасавіч, н. ў 1920, мал. сярж., загінуў у 1944.

РЫФАНЕНКА Васіль Пятровіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1941.

САЗОНАЎ Сяргей Васілевіч, н. ў 1906, загінуў у 1944.

ВЕСКА ХІМЫ

АДАМЕНКА Іван Сямёнавіч.

АДАМЕНКА Максім Сямёнавіч, н. ў 1901, рад., загінуў у 1944.

АЛЯКСЕЕНКА Аляксей Мінавіч, н. ў 1915, радавы.

АЛЯКСЕЕНКА Дамітрый Яфімавіч, н. ў 1902, рад., загінуў у 1943.

АНДРЭЕЎ Аляксей Акімавіч, н. ў 1916, загінуў.

АНТОНАЎ Пімен Усцінавіч, н. ў 1904, радавы.

ВАРАБ'ЁЎ Іван Апанасавіч, н. ў 1926, рад., загінуў у 1945.

ВАСІЛЬЦОЎ Кузьма Іванавіч, н. ў 1900, радавы.

ВАСІЛЬЦОЎ Марк Іванавіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1941.

ВАСІЛЬЦОЎ Цімафей Піліпавіч, н. ў 1908, радавы.

ВЛАСАЎ Андрэй Касьянавіч, н. ў 1912, радавы.

ВЛАСАЎ Іван Пятровіч, н. ў 1913, радавы.

ВЛАСАЎ Ілья Самуілавіч, н. ў 1917, радавы.

ВЛАСАЎ Міхаіл Паўлавіч, н. ў 1900, радавы.

ВЛАСАЎ Пётр Дарафеевіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1943.

ВЛАСЕНКА Аўрам Архіпавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1943.

ГОЛУБЕЎ Іван Іванавіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1943.

ГОЛУБЕЎ Павел Савельевіч, н. ў 1918, радавы.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Антон Васілевіч, н. ў 1912, радавы.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Дзям'ян Васілевіч, н. ў 1914, рад., загінуў у 1944.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Дзям'ян Дзям'янавіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1944.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Іван Навумавіч, н. ў 1922, радавы.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Іван Нікіфаравіч, н. ў 1911, ст. лейт., загінуў.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Іван Сямёнавіч, н. ў 1921, радавы.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Кірыла Барысавіч, н. ў 1912, маёр, загінуў у 1943.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Сямён Нікіфаравіч, н. ў 1913, ст. лейтэнант.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Уладзімір Нікіфаравіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Якаў Мікітавіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1945.

ЖУРАЎЛЁЎ Фёдар Касьянавіч, н. ў 1902, рад., загінуў.

ЛЕБУХАЎ Павел Фёдаравіч, н. ў 1918, радавы.

ЛУК'ЯНАЎ Аляксей Лукіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1942.

ЛУК'ЯНАЎ Іван Кузьміч, н. ў 1923, радавы.

ЛУК'ЯНАЎ Ілья Аляксеевіч, н. ў 1913, радавы.

ЛУК'ЯНАЎ Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1943.

ЛЯХАЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1915, загінуў.

МЕЛЬНІКАЎ Андрэй Сцяпанавіч, н. ў 1923, загінуў у 1943.

МЕЛЬНІКАЎ Ягор Пятровіч, н. ў 1909, загінуў у 1944.

РАДЧАНКА Сяргей Мікалаевіч, н. ў 1913.

РАМАНАЎ Ілья Яўсеевіч, н. ў 1903.

РАМАНАЎ Кузьма Прохаравіч, н. ў 1910, загінуў у 1941.

РАМАНАЎ Ягор Прохаравіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1944.

САМУСЕНКА Аляксандра Ягораўна, н. ў 1922, капітан.

СЯМЁНАЎ Іван Сяргеевіч, н. ў 1914.

ЦІШКОЎ Іван Усцінавіч, н. ў 1914.

ЦІШКОЎ Цімафей Усцінавіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1944.

ЦІШКОЎ Ягор Яўсеевіч, н. ў 1905, загінуў у 1943.

ФРАЛОЎ Аляксандр Іванавіч, н. ў 1906, кап., загінуў у 1945.

ФРАЛОЎ Міхаіл Кірылавіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1941.

ФРАЛОЎ Цімафей Ігнатавіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.

ФРАЛОЎ Ягор Іванавіч, н. ў 1908, рад., загінуў у 1943.

ЯРМОЛЕНКА Аляксандр Несцеравіч, н. ў 1903, радавы.

ЯРМОЛЕНКА Васіль Конанавіч, н. ў 1912, загінуў у 1945.

ЯРМОЛЕНКА Васіль Фёдаравіч, н. ў 1900, загінуў у 1944.

ЯРМОЛЕНКА Іван Конанавіч, н. ў 1920, рад., загінуў у 1943.

ЯРМОЛЕНКА Іван Фёдаравіч, н. ў 1906.

ЯРМОЛЕНКА Іван Яфрэмавіч, н. ў 1920, загінуў у 1943.

ЯРМОЛЕНКА Пётр Конанавіч, н. ў 1909, рад., загінуў у 1945.

ЯРМОЛЕНКА Сцяпан Конанавіч, н. ў 1905, радавы.

ЯРМОЛЕНКА Уладзімір Яфрэмавіч, н. ў 1922, радавы.

ВЕСКА ШЫРОКАЕ

АНІКЕЕЎ Рыгор Прохаравіч, н. ў 1907, рад., загінуў у 1941.

АНІКЕЕЎ Мікалай Прохаравіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1944.

АНІКЕЕЎ Сцяпан Іванавіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1941.

ЖЫРАНКОЎ Фядос Ігнатавіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1943.

ІВАНОЎ Пётр Іванавіч, н. ў 1920, мал. лейт., загінуў у 1945.

КАВАЛЁЎ Дзмітрый Напрэевіч, н. ў 1906, рад., загінуў у 1945.

КАВАЛЁЎ Іван Андрэевіч, н. ў 1918, радавы.

МІХЕЙКАЎ Міхаіл Мікітавіч, н. ў 1922, радавы.

САЗОНАЎ Міхаіл Аўрамавіч, лэйтэнант.

САЗОНАЎ Сцяпан Аўрамавіч, н. ў 1914, сярж., загінуў у 1942.

СЕМЧАНКА Іван Мікітавіч, н. ў 1923, сярж., загінуў у 1941.

СЕМЧАНКА Мікалай Нікітавіч, н. ў 1912, рад., загінуў у 1941.

ЦІХІНІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВІРЫЧАЎ

БАРАНАЎ Пётр Барысавіч, н. ў 1925, рад., загінуў у 1944 у Ленінградзе.

БІЗЮК Мікалай Васілевіч, н. ў 1926, рад., прапаў без вестак у 1944.

БОРСУКАЎ Пётр Яфрэмавіч, н. ў 1889, рад., загінуў у 1944.

ВАЛОДЗЬКІН Міхаіл Захаравіч, н. ў 1913, рад., загінуў.

ВАЛОДЗЬКІН Уладзімір Яўменавіч, н. ў 1920, сярж., прапаў без вестак у 1942.

ДАНЦОЎ Андрэй Іванавіч, н. ў 1919, прапаў без вестак у 1944.

ДОЙЛІДАЎ Андрэй Савельевіч, н. ў 1915, рад., загінуў.

ДОЙЛІДАЎ Васіль Мікалаевіч, н. ў 1912, загінуў.

ДОЙЛІДАЎ Міхаіл Савельевіч, н. ў 1904, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

ДОЙЛІДАЎ Пётр Андрэевіч, н. ў 1920, загінуў у 1943.

ДОЙЛІДАЎ Пётр Мікалаевіч, н. ў 1919, загінуў.

ДОЙЛІДАЎ Платон Андрэевіч, н. ў 1920, рад., загінуў.

ДОЙЛІДАЎ Уладзімір Мікалаевіч, н. ў 1920, загінуў.

ЗАЙЦАЎ Карней Савасцеевіч, н. ў 1908, рад., прапаў без вестак у 1941.

ІГНАЦЬЕЎ Іван Аляксеевіч, н. ў 1916, загінуў.

ІГНАЦЬЕЎ Міхаіл Аляксеевіч, н. ў 1920, загінуў.

КАЗЛОЎ Аляксей Апанасавіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак у 1944.

КУРАЧОЎ Пётр Яўменавіч, н. ў 1915, загінуў.

КУРАЧОЎ Піліп Паўлавіч, н. ў 1920, рад., загінуў.

МІХАЛІШЫН Мікалай Паўлавіч, н. ў 1924, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

МІХАЛІШЫН Міхаіл Сафонавіч, н. ў 1916, загінуў у 1945.

МІХАЛІШЫН Пётр Лявонцьевіч, н. ў 1908, памёр ад ран у 1944.

ПЕЧУРОНАК Міхаіл Маркавіч, загінуў.

РАБУШАЎ Рыгор Антонавіч, н. ў 1922, рад., загінуў у 1943.

РАБУШАЎ Уладзімір Лявонцьевіч, н. ў 1917, радавы.

РУДЗЯНКОЎ Іван Барысавіч, н. ў 1913.

РУДЗЯНКОЎ Мікіта Сафронавіч, н. ў 1911, рад., загінуў у 1945 пад Берлінам.

ТАПЧАЕЎ Іван Сільвестравіч, н. ў 1919, загінуў у 1941.

ШУМІЛАЎ Арцём Васілевіч, н. ў 1910, рад., загінуў у 1944.

ШУМІЛАЎ Васіль Аляксеевіч, н. ў 1918, лётчык, загінуў на Курскай дузе.

ШУМІЛАЎ Васіль Анісавіч, н. ў 1924, загінуў.

ШУМІЛАЎ Васіль Цімафеевіч, н. ў 1926, загінуў.

ШУМІЛАЎ Іван Ільіч, н. ў 1910, загінуў.

ШУМІЛАЎ Іван Цімафеевіч, загінуў.

ШУМІЛАЎ Кірыла Васілевіч, н. ў 1896, прапаў без вестак.

ШУМІЛАЎ Мікалай Васілевіч, н. ў 1914, загінуў.

ШУМІЛАЎ Мікалай Цімафеевіч, н. ў 1916, загінуў.

ШУМІЛАЎ Міхаіл Пятровіч, загінуў 15.1.1945.

ШУМІЛАЎ Павел Васілевіч, н. ў 1905, рад., загінуў у 1941.

ШУМІЛАЎ Павел Мітрафанавіч, н. ў 1914, рад., прапаў без вестак.

ШУМІЛАЎ Пётр Захаравіч, н. ў 1919, рад., загінуў.

ШУМІЛАЎ Пётр Кірылавіч, н. ў 1922, памёр ад ран у 1946.

ШУМІЛАЎ Рыгор Кірылавіч, н. ў 1909, загінуў ва Усходняй Прусіі.

ШУМІЛАЎ Фёдар Цярэнцьевіч, н. ў 1914, загінуў.

ШУМІЛАЎ Якаў Трафімавіч, н. ў 1909, рад., прапаў без вестак.

ШЭЎЧАНКА Аркадзь Васілевіч, н. ў 1907, рад., прапаў без вестак у 1944.

ШЭЎЧАНКА Васіль Рыгоравіч, н. ў 1908.

ШЭЎЧАНКА Васіль Юр'евіч, н. ў 1928, загінуў.

ШЭЎЧАНКА Іван Юр'евіч, н. ў 1924, загінуў.

ШЭЎЧАНКА Іосіф Карнеевіч, н. ў 1908, рад., загінуў.

ШЭЎЧАНКА Панфіл Сямёнавіч, н. ў 1905, памёр ад ран у 1946.

ЯРМУСЕЎ Якаў Сільвестравіч, н. ў 1914, загінуў.

ВЕСКА МОРТКАЎ

АТРАШКОЎ Васіль Аўрамавіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

БУСЛАЎ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак.

СУШЧЭЎСКІ Міхаіл Еўдакімавіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак.

ХАПАНЧУК Іван Дзмітрыевіч, загінуў 18.8.1944 у Літве.

ВЕСКА НАВАСЁЛКІ

БАЗЫЛЕНКА Дзмітрый Мікалаевіч, н. ў 1920, загінуў.

ВАЛОДЗЬКІН Яфім Харламавіч, н. ў 1904, рад., прапаў без вестак.

ІВАНОЎ Аляксей Астапавіч, н. ў 1906, загінуў у 1944.

КАЗЛОЎ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1920, лейт., загінуў у 1941.

КРАЎЦОЎ Мікалай Захаравіч, н. ў 1918, рад., загінуў у 1945.

КРАЎЦОЎ Пётр Захаравіч, н. ў 1926, загінуў у 1945.

ЛАШАКОЎ Іван Фядосавіч, н. ў 1918.

ЛАШАКОЎ Міхаіл Трафімавіч, н. ў 1922, загінуў.

ЛАШАКОЎ Несцер Сцяпанавіч, н. ў 1910, прапаў без вестак у 1944.

ЛАШАКОЎ Уладзімір Сцяпанавіч, н. ў 1907, рад., прапаў без вестак.

МАСАЛБАСАЎ Астап Мікітавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

МАСАЛБАСАЎ Рыгор Дзмітрыевіч, н. ў 1905, рад., загінуў у 1943.

МАСАЛБАСАЎ Уладзімір Дзмітрыевіч, н. ў 1912, загінуў.

НАЎГАРОДСКІ Мікалай Міхайлавіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1941.

РУДЗЬКОЎ Аляксей Дзмітрыевіч, н. ў 1914, рад., загінуў.

РУЦКІ Уладзімір Восіпавіч, н. ў 1916, рад., загінуў у 1944.

САЗОНАЎ Аркадзь Якаўлевіч, н. ў 1922, загінуў 18.8.1944 у Літве.

САЗОНАЎ Гаўрыла Прохаравіч, н. ў 1908, загінуў.

САЗОНАЎ Карней Логвінавіч, н. ў 1908, рад., прапаў без вестак.

САЛЬНІКАЎ Аркадзь Фядосавіч, н. ў 1920, загінуў.

САЛЬНІКАЎ Сцяпан Клімавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1943.

САЛЬНІКАЎ Якаў Захаравіч, н. ў 1913, прапаў без вестак у 1942.

САМУЙЛАЎ Павел Мікалаевіч, н. ў 1912, рад., загінуў.

САМУЙЛАЎ Сяргей Аляксандравіч, н. ў 1915, загінуў.

САМУЙЛАЎ Сяргей Аляксеевіч, н. ў 1926, загінуў у 1945.

САРОКІН Канстанцін Купрыянавіч, памёр ад ран у 1945.

САРОКІН Уладзімір Фаміч, н. ў 1915, загінуў.

СТАНКЕВІЧ Мікалай Мікітавіч, н. ў 1906, прапаў без вестак у 1944.

СТАНКЕВІЧ Уладзімір Мікітавіч, н. ў 1911, прапаў без вестак.

СТАРЦАЎ Віктар Піліпавіч, н. ў 1903, загінуў.

СТАРЦАЎ Іван Радзівонавіч, рад., загінуў.

СТАРЦАЎ Мікалай Рыгоравіч, н. ў 1914, загінуў у 1943.

СТАРЦАЎ Міхаіл Радзівонавіч, н. ў 1923, загінуў.

СУКОННІКАЎ Аляксей Іванавіч, н. ў 1926, прапаў без вестак у 1944.

СУКОННІКАЎ Іван Уласавіч, н. ў 1923, загінуў у 1942.

СУКОННІКАЎ Мікалай Васілевіч, н. ў 1905, загінуў.

ХАПАНКОЎ Аркадзь Іванавіч, н. ў 1906, загінуў 4.8.1944 пры размініраванні.

ХАПАНКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1915, загінуў у 1943.

ХАПАНКОЎ Іван Якаўлевіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.

ХАПАНКОЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1910, загінуў.

ХРАМЯНКОЎ Аркадзь Васілевіч, загінуў.

ХРАМЯНКОЎ Барыс Васілевіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.

ХРАМЯНКОЎ Васіль Іванавіч, н. ў 1915, загінуў у 1943 у Смаленскай вобл.

ХРАМЯНКОЎ Кірыла Васілевіч, н. ў 1900, загінуў.

ХРАМЯНКОЎ Павел Іванавіч, н. ў 1921, загінуў.

ХРАМЯНКОЎ Пётр Парфенавіч, н. ў 1920, загінуў 4.10.1943 у Смаленскай вобл.

ХРАМЯНКОЎ Рыгор Андрэевіч, н. ў 1918, загінуў.

ХРАМЯНКОЎ Сяргей Васілевіч, н. ў 1918, загінуў.

ШАРШНЁЎ Аркадзь Ігнатавіч, н. ў 1921, загінуў.

ШАРШНЁЎ Мікалай Ігнатавіч, н. ў 1915, радавы.

ШАРШНЁЎ Мікалай Паўлавіч, н. ў 1927, загінуў.

ШАРШНЁЎ Пётр Ігнатавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у 1945.

ШЛІХТАЎ Уладзімір Міхайлавіч, н. ў 1925.

ШЫШКІН Сяргей Канстанцінавіч, н. ў 1921, прапаў без вестак у 1941.

ВЁСКА ТАЛОЧКАЎ

ВАСІЛЬКОЎ Мікалай Макаравіч, н. ў 1920, загінуў у 1941.

КАЗЛОЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.

КРУШАНАЎ Мікалай Іванавіч, н. ў 1904, прапаў без вестак у 1944.

МУРАШКА Сцяпан Мікалаевіч, н. ў 1914, загінуў у 1944.

ПАСЁЛАК ЦАГЕЛЬНЯ

СУШЧЭЎСКІ Аляксандр Пятровіч, н. ў 1898, загінуў.

ХРАМЯНКОЎ Якаў Іванавіч, н. ў 1911, загінуў.

ВЁСКА ЦІХІНІЧЫ

АЗЯРЭЦ Канстанцін Іванавіч, н. ў 1914, загінуў.

АЛЯКСЕЕЎ Аляксандр Аляксеевіч, н. ў 1924, загінуў.

АТРОШАНКА Аркадзь Якаўлевіч, н. ў 1916, загінуў у 1944.

АТРОШАНКА Іван Андрэевіч, н. ў 1905, прапаў без вестак у 1942.

БАЖАНКОВА Кацярына Дарафееўна, медсястра, загінула.

БАЖАНКОЎ Міхаіл Сцяпанавіч, загінуў у 1945.

БАЖАНКОЎ Павел Дарафеевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак у маі 1944.

БОНДЗІКАЎ Канстанцін Мікалаевіч, н. ў 1913.

БОНДЗІКАЎ Канстанцін Сямёнавіч, н. ў 1905, загінуў у 1945 у Чэхаславакіі.

БОНДЗІКАЎ Міхаіл Мікітавіч, н. ў 1919, загінуў у 1944.

БОНДЗІКАЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. ў 1904, загінуў.

БУТРАМЕЕЎ Міхаіл Уладзіміравіч, памёр ад хваробы ў 1945 у Германіі.

БЫЧКОЎ Канстанцін Дзям'янавіч, н. ў 1875.

БЯЛОЎСКІ Іпаліт Пятровіч, н. ў 1907, загінуў у 1944.

ВАЛОДЗЬКІН Аляксей Дзмітрыевіч, н. ў 1912, прапаў без вестак.

ВАЛОДЗЬКІН Васіль Сямёнавіч, н. ў 1909, загінуў.

ВОЙТАЎ Аляксей Ігнатавіч, н. ў 1912, загінуў у 1945.

ВОЙТАЎ Васіль Пятровіч, н. ў 1918, прапаў без вестак у 1943.

ВОЙТАЎ Іван Пятровіч, н. ў 1908, прапаў без вестак у 1941.

ГАРБУЗАЎ Пётр Данілавіч, н. ў 1921, загінуў 11.3.1943.

ГРЫНЬ Арсенцій Радзівонавіч, н. ў 1905, прапаў без вестак у маі 1944.

ГРЫШКОЎ Аркадзь Гаўрылавіч, н. ў 1917, памёр ад ран.

ДЗЯМІДАЎ Павел Міхайлавіч, н. ў 1900, загінуў у 1944.

ДРОГУНАЎ Апанас Сцяпанавіч, н. ў 1905, загінуў.

ДРОГУНАЎ Рыгор Сцяпанавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у 1944.

ДРОГУНАЎ Уладзімір Сцяпанавіч, н. ў 1920, загінуў.

ЖУКАЎ Іван Іванавіч, н. ў 1898, загінуў у 1942.

ЖУКАЎ Пётр Міхайлавіч, н. ў 1912, загінуў.

ЖУРАЎЛЁЎ Аляксандр Андрэевіч, загінуў.

ЖУРАЎЛЁЎ Аляксандр Гаўрылавіч, н. ў 1911.

ЖУРАЎЛЁЎ Аляксей Васілевіч, н. ў 1922, загінуў.

ЖУРАЎЛЕЎ Андрэй Рыгоравіч, н. ў 1911, загінуў 18.1.1945 у Варшаве.

ЖУРАЎЛЕЎ Аркадзь Аляксандравіч, памёр ад ран у 1944.

ЖУРАЎЛЕЎ Васіль Аляксеевіч, н. ў 1920, прапаў без вестак.

ЖУРАЎЛЕЎ Васіль Іосіфавіч, н. ў 1923, загінуў у 1944.

ЖУРАЎЛЕЎ Васіль Пятровіч, н. ў 1913, загінуў 3.3.1945 у Германіі.

ЖУРАЎЛЕЎ Іван Канстанцінавіч, н. ў 1895, загінуў у 1944.

ЖУРАЎЛЕЎ Іван Сцяпанавіч, н. ў 1910, загінуў.

ЖУРАЎЛЕЎ Леанід Андрэевіч, н. ў 1919, загінуў.

ЖУРАЎЛЕЎ Мікалай Іосіфавіч, н. ў 1921, лейтэнант.

ЖУРАЎЛЕЎ Мікалай Мітрафанавіч, н. ў 1914, лейт., загінуў.

ЖУРАЎЛЕЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. ў 1913.

ЖУРАЎЛЕЎ Павел Фёдаравіч, н. ў 1919.

ЖУРАЎЛЕЎ Пётр Максімавіч, н. ў 1921, лётчык-знішчальнік, прапаў без вестак.

ЖУРАЎЛЕЎ Пётр Фёдаравіч, н. ў 1925.

ЖУРАЎЛЕЎ Рыгор Іосіфавіч, н. ў 1926, загінуў.

ЖУРАЎЛЕЎ Рыгор Сямёнавіч, н. ў 1921.

ЖУРАЎЛЕЎ Уладзімір Іванавіч, н. ў 1922, загінуў у 1945.

ЖЫЛІНСКІ Васіль Аўгуставіч, н. ў 1908, загінуў.

ЗІНКЕВІЧ Леанід Акімавіч.

ЗРАКАЎ Васіль Паўлавіч, н. ў 1920, рад., прапаў без вестак.

КАВАЛЕЎСКІ Аляксей Віктаравіч, н. ў 1912, загінуў у 1944.

КАСЦЮКЕВІЧ Рыгор Мітрафанавіч, н. ў 1904, загінуў у 1944.

КОЗУНАЎ Мікалай Мікалаевіч, н. ў 1922, загінуў.

КУЛЯШОЎ Аляксандр Яфімавіч, н. ў 1905.

КУЛЯШОЎ Васіль Яфімавіч, н. ў 1909, загінуў у 1943.

КУЛЯШОЎ Пётр Мінавіч, н. ў 1919, загінуў.

КУЛЯШОЎ Уладзімір Аўгуставіч, н. ў 1912, у 1941 быў цяжка паранены, прапаў без вестак.

КУЛЯШОЎ Уладзімір Фёдаравіч, н. ў 1925.

КУРМАШОЎ Іван Міхайлавіч, н. ў 1907, прапаў без вестак у 1941.

ЛІСОЎСКІ Клім Дзянісавіч, н. ў 1923.

ЛАРЫЁНАЎ Сяргей Аляксеевіч, н. ў 1907.

ЛАРЫЁНАЎ Уладзімір Аляксеевіч, н. ў 1901.

НОВІКАЎ Іван Пракопавіч, н. ў 1921.

НОВІКАЎ Лаўрэн Пракопавіч, н. ў 1923.

ОСІПАЎ Мікалай Аляксеевіч, рад., загінуў.

ОСІПАЎ Міхаіл Сідаравіч, н. ў 1925, загінуў у 1944.

ОСІПАЎ Пётр Рыгоравіч, н. ў 1906, рад., прапаў без вестак.

ПІЧУГІН Пётр Рыгоравіч, н. ў 1915, прапаў без вестак у 1941.

ПЛАТОНАЎ Пётр Ігнатавіч, н. ў 1914, загінуў у 1944.

ПСЫРКОЎ Аркадзь Сямёнавіч, загінуў у 1945.

РАБКОЎ Іван Аляксандравіч, н. ў 1914, прапаў без вестак.

РАЗУМАЎ Рыгор Сцяпанавіч, н. ў 1910, загінуў.

СЛАБАДЧУК Мікалай Сяргеевіч, н. ў 1902, загінуў у 1944.

СУШЧЭЎСКІ Іван Пятровіч, н. ў 1907, загінуў у 1942.

СУШЧЭЎСКІ Уладзімір Пятровіч, загінуў.

ФЕДАРОВІЧ Уладзімір Клімавіч, прапаў без вестак.

ФЕДАРОВІЧ Якаў Цітавіч, н. ў 1905, памёр у 1944.

ХАРОНЖА Аляксей Аляксандравіч, н. ў 1905, загінуў у 1944.

ЦІТАРАЎ Аркадзь Ціханавіч, загінуў.

ЦІТАРАЎ Канстанцін Ціханавіч, н. ў 1912, загінуў.

ЦІТАРАЎ Міхаіл Патапавіч, н. ў 1920, радавы.

ЧАРНЯЎСКІ Сямён Канстанцінавіч, н. ў 1909, прапаў без вестак.

ШАНТАРОВІЧ Васіль Мітрафанавіч, н. ў 1920, загінуў.

ШАНТАРОВІЧ Іван Раманавіч, н. ў 1903, загінуў у 1945.

ШКРАБАЎ Нікан Рыгоравіч, н. ў 1910, памёр ад хваробы ў 1944.

ШУРАНКОЎ Апанас Цімафеевіч, н. ў 1901, памёр ад ран у 1945.

ШУРАНКОЎ Павел Сямёнавіч, н. ў 1918.

ЮЗВЯК Іван Станіслававіч, н. ў 1919, загінуў.

ЮЗВЯК Станіслаў Рыгоравіч, н. ў 1880, загінуў.

У МІРНАЙ ПРАЦЫ

Яшчэ грымелі апошнія залпы вайны на заходніх рубяжах краіны, яшчэ плакалі жанчыны, атрымліваючы пахавальныя лісты, а вызваленая рагачоўская зямля ўжо рабіла першыя крокі па аднаўленні народнай гаспадаркі.

Вайна пранеслася, як жудасны ўраган, пакінуўшы за сабой руіны, папялішчы, знявечаную зямлю. Гісторыя не ведала разбурэнняў такога маштабу. За перыяд акупацыі гітлераўцы разбурылі і знішчылі на Рагачоўшчыне ўсю прамысловасць раёна: завод кансерваванага малака, лесазавод, кардонную фабрыку, ільнозавод, спіртзавод, хлебазавод, цагельны завод, 22 прамысловыя арцелі. У райцэнтры была разбурана камунальная гаспадарка, спалена і разбурана 1230 дамоў. Акупанты знішчылі ўсе культурна-асветныя ўстановы раёна: настаўніцкі інстытут, школы медсясцёр, трактарных механікаў, па падрыхтоўцы сельскагаспадарчых кадраў, ФЗН, рамеснае вучылішча, 51 агульнаадукацыйную школу, 5 дзіцячых дамоў, 8 дзіцячых садкоў, 23 Дамы культуры і клубы, Дамы піянераў, Дом настаўніка, кінатэатр, 52 бібліятэкі, друкарню. Фашысты знішчылі ўстановы аховы здароўя, разбурылі калгасы, саўгасы, МТС, спалілі ўсе грамадскія пабудовы калгасаў і 5109 жылых дамоў калгаснікаў, разрабавалі калгасную жывёлу і асабістую ў 79 % калгаснікаў і аднаасобнікаў. Але самымі горкімі і незваротнымі былі людскія страты. Каля 5 тыс. ураджэнцаў раёна не вярнуліся з франтоў вайны, акупанты знішчылі больш за 8 тыс. мірных грамадзян. Каля 1,5 тыс. чалавек было вывезена ў Германію.

Цяжкасцей было шмат — не хапала рабочых рук, будаўнічых матэрыялаў, пра-

Рагачоў у 1944 годзе. З малюнкаў мастака У. Паладзенкі.

дуктаў харчавання, адзення і абутку, жылля, насення... Увесь цяжар лёг на плечы жанчын, падлеткаў, старых. З восені 1944 г. паступова пачалі аднаўляць прамысловыя аб'екты — завод кансерванага малака, кардонную фабрыку, цагельны завод, піларраму, арцелі і інш. Праз 2 месяцы пасля вызвалення раёна было адноўлена выданне раённай газеты «Камунар». Зіму 1944—45 гг. людзі жылі ў напаўразбураных дамах і зямлянках, выкапаных на агародах, каля дарог. Кіраўніцтва аднаўленнем разбуранай гаспадаркі выпала на долю былых партызан і падпольшчыкаў. На адказных пасадах былі былыя партызаны С. М. Свярдлоў, К. М. Драчоў, В. А. Мінайлаў, С. П. Дзівачэнка, К. П. Чарненка і інш.

І вось настаў доўгачаканы Дзень Перамогі. Вярталіся дадому былыя франтавікі. Не дасыпаючы, не даядаючы, людзі працавалі ад цямна да цямна, ахопленыя адным жаданнем — хутчэй залячыць раны, нанесеныя вайной, зрабіць жыццё светлым і радасным. Паступова знікалі горы бітай цэглы і арматуры, паўставалі з руін адноўленыя прадпрыемствы, будаваліся новыя фермы, клубы, жыллё. Да сярэдзіны 1946 г. ўжо дзейнічалі арцелі «Чырвоны пекар», «Аб'яднанне», «Бальшавік», «Калектывіст», «17-ы парт-з'езд», якія за 1946 г. выпрацавалі прадукцыі на 2 млн. 100 тыс. рублёў. Пачаў выпускаць прадукцыю Рагачоўскі цагельны завод, часткова запрацаваў крухмальны завод, а ў 1947 г. ўжо працавалі 16 прамысловых прадпрыемстваў.

Аднаўлялася сельская гаспадарка. У 1946 г. ў Рачагоўскім раёне было: 2691 конь, 9276 галоў буйной рагатай жывёлы, 2233 авечкі, 3196 свіней. Частка жывёлы была перададзена раёну партызанамі і арміяй, частка прывезена з Германіі. Жывёлу атрымалі некаторыя сем'і загінуўшых і інвалідаў вайны.

Пачалося аднаўленне разбуранага жыллёвага фонду. Арганізоўваліся нядзельнікі — ачышчаліся вуліцы, зараўноўваліся ямы і варонкі, падрыхтоўваліся пляцоўкі. Разам з дарослымі працавалі і школьнікі. За 2 гады пасля вызвалення было адноўлена 600 дамоў плошчай 27 тыс. м^2, пабудавана каля 190 новых плошчай 7200 м^2. Але жылля яшчэ не хапала — у 1947 г. ў зямлянках жыло 180 сямей калгаснікаў, многія былі на падсяленні. Насельніцтва раёна на 1 чэрвеня 1946 г. складала 46 751 чалавек.

Адной з галоўных задач была арганізацыя навучання дзяцей. 1 верасня 1945 г. ў раёне ў прыстасаваных памяшканнях дзейнічалі 72 школы, у якіх навучалася 11 тысяч школьнікаў.

Ад знявечаных вайной палёў краіна чакала хлеба. Дзяржпастаўка збожжа была галоўнай задачай яшчэ слабых калгасаў і саўгасаў. Планы выконвалі і нават перавыконвалі часта за кошт тых, чыімі рукамі быў запрацаваны гэты хлеб.

Шмат рабілася, каб павялічыць ураджай збожжавых. Вялікую работу тут праводзілі камсамольцы, піянерскія дружыны школ. Усе школы раёна ўдзельнічалі ў зборы ўгнаенняў. З вялікай удзячнасцю пісала ў тыя гады раённая газета пра брыгады па зборы ўгнаенняў Дварэцкай, Дучынскай і іншых школ. Павялічваліся пасяўныя плошчы. Так, у 1947 г. ўжо засявалася 96,9 % даваеннай плошчы, а праз год — уся даваенная плошча. Цяжкасці выклікала выкананне іншых сельгаскампаній: лесавывазка, здача малака, ільновалакна, асушэнне балот.

У 1948 г. рэзка ўзраслі тэмпы росту сельскагаспадарчай вытворчасці. За гэты год пагалоўе буйной рагатай жывёлы павялічылася на 52,9 %, свіней — на 111,7, авечак — на 31,2, птушкі — на 152,7 %. Асаблівых поспехаў у жывёлагадоўлі дабіліся калгасы «1 Мая», «Шлях сацыялізму». Узмацнілася матэрыяльная база гаспадарак. Пэўную ролю ў гэтым адыграла ўзбуйненне калгасаў, праведзенае ў 1950 г. У раёне стала 38 калгасаў.

З 1946 г. пачалася падрыхтоўка да здабычы торфу на поўдзень ад в. Гарадзец. Месцанараджэнне такога неабходнага паліва было даследавана ў 1939—40 гг. Але вайна перашкодзіла пачаць распрацоўку. І вось адразу пасля вайны пачалося асушэнне балота і будаўніцтва вузкакалейкі. У 1949 г. быў атрыманы першы торф. У сезон на месцанараджэнні працавала да 2,5 тыс. рабочых, якія жылі ў палатках і на кватэрах у суседніх вёсках. У 1951 г. на торфапрадпрыемства прыйшла першая тэхніка. У гэтым жа годзе пачалося будаўніцтва пасёлка, названага Беліцк. Новы пасёлак забудоўваўся добраўпарадкаванымі двухпавярховымі жылымі дамамі, былі пабудаваны школа, бальніца, сад і яслі, клуб, стадыён, магазіны.

Да 1947 г. дало прадукцыю самае буйное прадпрыемства ў Рагачове — завод кансерваванага малака. Самаадданая праца рабочых дазволіла ў кароткі тэрмін падняць з руін гэта прадпрыемства і ў 1948 г. выпусціць звыш плана 460 тыс. бляшанак малочных кансерваў.

Адразу пасля вызвалення левабярэжнай тэрыторыі раёна ў в. Стоўпня была ад-

крыта бальніца. Пасля поўнага выгнання акупантаў распачалася дзейнасць па адраджэнні медыцыны ў раёне. Да 1948 г. ў раёне дзейнічалі райбальніца на 100 ложкаў, амбулаторыя, санэпідстанцыя, малярыйная станцыя, малочная кухня. У сельскай мясцовасці працавалі 4 урачэбныя ўчасткі, 3 сельскія бальніцы, 14 фельчарска-акушэрскіх пунктаў. Шмат сіл і энергіі аддалі наладжванню медыцынскай дапамогі медработнікі А. І. Саракаумаў, С. Я. Кікоін, І. С. Малашэнка, З. Я. Пагужэльская, Зуеў, Грачанкоў, Цюлькін і інш.

Аднаўлялася і сетка культурна-асветных устаноў. Да пачатку 1949 г. ў раёне дзейнічалі 20 хат-чытальняў, 3 бібліятэкі, 3 радыёвузлы, 4 кінаўстаноўкі, шэраг самадзейных мастацкіх калектываў. Вялікай папулярнасцю карыстаўся драмгурток М. Кавалеўскага, які часта выступаў з канцэртнымі праграмамі перад рабочымі і калгаснікамі. Часта ў горадзе і раёне гасцілі прафесіянальныя калектывы.

Шмат было зроблена па добраўпарадкаванні населеных пунктаў. У райцэнтры высаджана каля 4000 дрэў, агароджаны 2 паркі. Рэгулярна сталі праводзіцца нядзельнікі па ачыстцы горада.

У пачатку 1950-х гадоў удалося амаль поўнасцю ўкамплектаваць МТС. Прыкметна ўзрос валавы збор збожжа. Развівалася прысядзібная гаспадарка. Дасягненні перадавых калгасаў і саўгасаў дэманстраваліся на раённай сельскагаспадарчай выстаўцы, якая праходзіла 17—19 кастрычніка 1954 г. Методыку павышэння ўрадлівасці палёў, прадукцыйнасці грамадскай жывёлагадоўлі дэманстравалі калгасы імя Леніна, імя Калініна, «13 год Кастрычніка», імя Кірава і інш.

У 1954 г. моладзь усёй краіны прыняла ўдзел у асваенні цалінных і аблогавых зямель. Не засталіся ў баку і юнакі і дзяўчаты Рагачоўшчыны. У райком камсамола паступілі сотні заяў з просьбай накіраваць на цаліну. У ліку першых цаліннікаў ад Рагачоўшчыны былі І. І. Ганцоўскі, П. Прымакоў, М. Ганчарова, Н. Туз, Н. Шалушкова і многія інш. У наступныя гады на цаліну выехала больш за 200 сямей з Рачагоўскага раёна. Дзесяткі рагачоўцаў узнагароджаны медалём «За асваенне цалінных зямель». Пасланцы Рагачоўшчыны працавалі на новабудоўлях Поўначы і Сібіры, Наваполацка і Салігорска, Далёкага Усходу і Алтая.

У 1956 г. да Рагачоўскага раёна далучана частка тэрыторыі ліквідаванага Журавіцкага, у 1962 г.— Кармянскага раёнаў. Цяжкасці ў кіраванні такім вялікім раёнам прымусілі адмяніць гэта рашэнне, і ў 1964 г. Кармянскі раён быў адноўлены.

Рос дабрабыт насельніцтва, паляпшалася бытавое абслугоўванне, хоць яго матэрыяльная база была слабая. Расла рэалізацыя тавараў народнага спажывання. У 1957 г. іх было прададзена на 100,2 млн. рублёў. У тым жа годзе ў раёне электрыфікавана 19 сельгасарцелей і ўвесь райцэнтр, што палегчыла працу гараджан і сельскіх жыхароў. Пачалася механізацыя шэрага працаёмкіх работ.

У выніку рэарганізацыі МТС і продажы тэхнікі да восені 1958 г. калгасам прададзена 205 трактароў і 88 камбайнаў. Аднак навязванне калгасам тэхнікі вымушала іх рабіць вялікія пазыкі, з якімі цяжка было разлічвацца. Перавод калгасаў і саўгасаў на грашовую аплату ў 1959 г. і ўкараненне ўнутрыгаспадарчага разліку павысілі матэрыяльную зацікаўленасць сялян, спрыялі росту прадукцыйнасці працы.

Развівалася сетка народнай адукацыі. У 1957 г. ў раёне дзейнічала 99 школ (55 сярэдніх, 27 сямігадовых) з 10 739 навучэнцамі, працавалі 3 школы рабочай моладзі і столькі ж школ сельскай моладзі. Аднак праз 13 гадоў пасля вайны 21 школа яшчэ працавала ў наёмных памяшканнях.

Умацоўвалася база медыцынскага абслугоўвання. У 1958 г. працавала 10 бальніц, 21 фельчарска-акушэрскі пункт, урачэбны ўчастак, санстанцыя. У раёне працавала больш за 250 медработнікаў, у тым ліку 10 урачоў.

У 1959 г. ў раёне дзейнічалі 2 Дамы культуры, 27 клубаў, 20 бібліятэк, 8 стацыянарных і 15 перасоўных кінаўстановак. У 1960 г. пры раённым аддзеле культуры адкрыта музычная школа. Паводле тыпавых праектаў былі пабудаваны Дамы культуры ў Рагачове, Азяранах, Збарове, Вішаньках, Востраве, Побалаве і Мадоры. Пры Дамах культуры дзейнічалі гурткі мастацкай самадзейнасці і спартыўныя секцыі. У 1962 г. драматычнаму калектыву раённага Дома культуры прысвоена званне народнага тэатра.

На працягу 1959—65 гадоў у Рагачове ўведзены ў дзеянне новы агародніна-кансервавы завод, расшырылі свае вытворчыя магутнасці будаўнічыя арганізацыі, у тым ліку міжкалгаснае будаўнічае аб'яднанне. Будаўнікі перасоўнай механізаванай калоны № 6 і будаўнічыя брыгады калгасаў і саўгасаў здалі ў эксплуатацыю 6 школ на 880 вучняў, 5 клубаў на 1138 месцаў, 12 магазінаў і 2 сталовыя, 400 кватэр. У горадзе пабудаваны інтэрнат прафесія-

нальна-тэхнічнага вучылішча, пральня, станцыя пералівання крыві, спартыўны комплекс з плавальным басейнам, некалькі жылых дамоў. Заасфальтавана некалькі вуліц, высаджана каля 5000 дрэў і кустоў. Разбураны ў час вайны райцэнтр быў адбудаваны, стаў яшчэ прыгажэйшым. 3.11.1967 г. ў Рагачове адкрыты помнік землякам, якія аддалі сваё жыццё ў гады Вялікай Айчыннай вайны, — курган Славы. У гэтыя ж дні наведвальнікаў прыняў музей народнай славы.

Сваімі руплівымі рукамі і самаадданай працай працаўнікі Рагачоўшчыны пераварылі за пасляваенныя гады сваё роднае Прыдняпроўе ў квітнеючы край.

Працоўная дзейнасць рачагоўцаў была адзначана ўрадавымі ўзнагародамі. Званне Героя Сацыялістычнай Працы ў розны час было прысвоена М. В. Арцёменку, І. В. Ісаенку, А. І. Сафонавай, Н. А. Філіпавай і іншым. Ордэнам Леніна ўзнагароджаны В. Д. Серабракова, М. І. Міхайлаў, Д. Г. Кірыенка, Р. І. Багданава, Г. Я. Баравец і іншыя. За самаадданую працу на Мінскім трактарным заводзе званне Героя Сацыялістычнай Працы прысвоены Ф. К. Самусёву, які нарадзіўся ў в. Шапчыцы Рагачоўскага раёна. Лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР, а пазней і Героем Сацыялістычнай Працы стаў М. М. Слюнькоў з в. Гарадзец, які таксама на працягу доўгага часу працаваў на Мінскім трактарным заводзе.

У 1968 г. частка прадпрыемстваў раёна пачала пераход на новыя ўмовы планавання і эканамічнага стымулявання, што спрыяла лепшаму выкарыстанню матэрыяльных і фінансавых рэсурсаў, удасканаленню тэхнікі і арганізацыі працы. У ліку першых новую сістэму ўкаранілі малочнакансервавы камбінат, мэблевая фабрыка, фабрыка апрацоўкі воўны.

У лістападзе 1975 г. раён датэрмінова выканаў заданне 9-га пяцігадовага плана — выпусціў валавой прадукцыі на суму больш за 740 млн. рублёў. У ліку перадавікоў вытворчасці былі калектывы торфапрадпрыемства «Беліцкае», малочнакансервавага камбіната, вінзавода, мэблевай фабрыкі, хлебазавода. За гады пяцігодкі ў строй дзеючых увайшло некалькі аб'ектаў вытворчасці і культурна-бытавога прызначэння, пабудавана 54 км дарог і капітальна адрамантавана 14 км. Узраслі валавыя зборы збожжа. Аднак планы па яго вытворчасці выканалі толькі 9 гаспадарак, бульбы — толькі 3 (імя Жданава, «Новы шлях», «Запаветы Ільіча»). Вялікія цяжкасці выклікала стварэнне кармавой базы.

На рубяжы 70-х гадоў уся наша краіна пачала страчваць уласцівы ёй дынамізм, у грамадстве сабралася шмат цяжкасцей і нявырашаных праблем. Застойныя тэндэнцыі не маглі не адбіцца і на сацыяльна-эканамічным развіцці раёна. У сельскай мясцовасці мала будавалася жылля, клубаў, не аддавалася належнай увагі будаўніцтву дарог, стварэнню ўмоў працы і быту механізатараў. Не дзіўна, што значная частка сельскага насельніцтва, асабліва моладзь, выязджала на жыхарства ў горад.

У гады 10—11-й пяцігодак узрасла прамысловая вытворчасць. Першую прадукцыю даў буйнейшы завод раёна — «Дыяпраектар». На прылаўках магазінаў з'явіліся аптычныя прыборы і іншыя тавары народнага спажывання, якія выпускаў калектыў «Дыяпраектара». Рэканструкцыю вытворчасці правялі на ўсіх прадпрыемствах. Малочнакансервавы камбінат увёў у строй цэх заменнікаў неразведзенага малака. Пабудаваны новыя адміністрацыйныя, бытавыя і дапаможныя памяшканні, праведзена поўная аўтаматызацыя тэхналагічных працэсаў. На плодаагародніннным прадпрыемстве пачаў працаваць цэх вытворчасці піва і безалкагольных напіткаў. У новым вытворчым памяшканні адкрыўся філіял гомельскага вытворчага аб'яднання «Гамяльчанка», на базе Доўскага цагельнага завода арганізавана вытворчасць нятканых будаўнічых матэрыялаў. Пабудаваны новыя магутнасці па вытворчасці жалезабетонных вырабаў. Усё гэта дазволіла павялічыць выпуск тавараў народнага спажывання. Аб'ём прамысловай вытворчасці ў 1984 г. склаў каля 120 млн. рублёў.

Дасягненні прамысловасці звязаны з імёнамі перадавікоў вытворчасці Ф. І. Лугаўскога, М. Р. Яўсеевай, А. С. Закаршменнага і іншых.

У сельскай гаспадарцы былі праведзены работы па комплекснай механізацыі ферм. Уступіла ў строй каля 100 новых памяшканняў для жывёлы, у тым ліку комплексы па вырошчванні буйной рагатай жывёлы ў калгасе «Чырвоная Армія», па вытворчасці малака ў калгасах імя Кірава і «Новы шлях», свініны — у калгасе імя Леніна і саўгасе «Побалава», узнаўленні цялушак у калгасе «Кастрычнік» і іншыя.

Галоўнай галіной сельскагаспадарчай вытворчасці раёна стала жывёлагадоўля. На жаль, шэраг гадоў рост прадукцыйнасці гэтай галіны стрымліваўся недастатковасцю кармавой базы. Але дзякуючы самаадданай працы работнікаў сельскай гаспадаркі, Рагачоўшчына неаднаразова станавілася пераможцай абласнога

спаборніцтва ў вытворчасці сельгаспрадукцыі. Вялікі ўклад у гэтыя дасягненні зрабілі аператары машыннага даення, жывёлаводы, механізатары П. А. Варанцова, М. Ф. Осіпава, М. С. Худавец, В. Ф. Сімакова, Р. Ф. Прусава, М. М. Ткачоў, І. М. Якушаў, В. П. Горбач, Ф. М. Шкораў і іншыя.

У сацыяльнай сферы ўвага ў асноўным сканцэнтравалася на будаўніцтве жылля і аб'ектаў культурна-бытавога прызначэння. У гады 11-й пяцігодкі ў горадзе і на сяле здавалася па 180—220 кватэр на год. У гэтыя гады пачалося будаўніцтва першых шматпавярховых дамоў. Асноўную частку гарадскога жылля будаваў завод «Дыяпраектар». На сродкі гэтага прадпрыемства ў Рагачове былі пабудаваны каналізацыя і магістраль цеплазабеспячэння. Расшырылася сетка гандлёвых пунктаў. У горадзе з'явілася шмат новых магазінаў.

Значную дапамогу ў будаўніцтве аб'ектаў на сяле аказалі шэфскія арганізацыі горада. Шмат жылля будавалася ў гаспадарках «1 Мая», «Новы шлях», «Савецкая Беларусь», «Прагрэс». У сельскай мясцовасці паявілася больш за 10 гандлёвых цэнтраў, 30 магазінаў.

Адкрыліся новыя навучальныя ўстановы: педвучылішча і тэхнічнае вучылішча № 150 металістаў. У сучасныя карпусы перайшлі навучэнцы ГПТВ № 100, СШ № 4 г. Рагачова, Курганскай, Серабранскай, Азяранскай, Збароўскай, Побалаўскай і іншых школ. У 1985 г. ў горадзе дзейнічала 12 дашкольных устаноў,

Пасвячэнне ў хлебаробы ў калгасе «Дружба».

у сельскай мясцовасці забяспечанасць дзіцячымі садамі склала 95 %. Уведзены ў эксплуатацыю кінатэатр у Рагачове, Дамы культуры ў Курганні, Гарадцы, Кісцянях, Заполлі і інш. У 1984 г. жыхароў сяла абслугоўвалі 53 бібліятэкі, 50 клубаў і Дамоў культуры. Вырасла матэрыяльная база медыцыны. Адкрыліся дзіцячая бальніца, стаматалагічная паліклініка, новыя памяшканні атрымалі станцыя хуткай дапамогі, санітарна-эпідэміялагічная станцыя, бальніцы ў Побалаве і Доўску, шэраг фельчарска-акушэрскіх пунктаў у вёсцы.

Не спынялася спартыўнае жыццё — адкрылася дзіцяча-юнацкая спартыўная школа па веславанні ў Рагачове і раённая ДЗЮСШ. У горадзе ў 1958 г. працавалі 10 спартыўных устаноў, праводзілі-

Злёт даярак-чатырохтысячніц. Рагачоў, 1990 г.

Басейн у санаторыі «Прыдняпроўскі».

ся шматлікія раённыя спаборніцтвы па футболе, валейболе, лёгкай атлетыцы і іншых відах спорту. Далёка за межамі раёна вядома аб поспехах рагачоўскіх спартсменаў-весляроў. Сярод выхаванцаў мясцовай дзіцяча-юнацкай спартыўнай школы чэмпіёны і прызёры Алімпійскіх гульняў, чэмпіянатаў свету, Еўропы, СССР і Беларусі, розных спартакіяд і іншых прэстыжных спаборніцтваў (больш падрабязна пра гэта гл. ў артыкуле «Рагачоўскія весляры»).

У Рагачове ўпершыню ў рэспубліцы стаў культывавацца гіравы спорт, першым майстрам спорту стаў Уладзімір Мусатаў. Развіваючы новы від спорту — наўрліфтынг (сілавое трохбор'е), рагачоўскія спартсмены за кароткі час сталі лідэрамі ў рэспубліцы. Дзякуючы добрай арганізацыі спартыўна-масавай работы, фізкультурнікі раёна пастаянна знаходзяцца ў ліку прызёраў абласных і рэспубліканскіх спаборніцтваў.

За 12 км на ўсход ад Рагачова на левым беразе Дняпра знаходзіцца бальнеагразевы і кліматычны курорт рэспубліканскага значэння. Ён мае такія лекавыя фактары, як мінеральныя крыніцы на ванны, пітное лячэнне, тарфяная і сапрапелевая гразі (паблізу курорта, на возеры Святое, выяўлена месцанараджэнне торфу і сапрапелей). У паўночнай частцы курорта, сярод вялікага масіву хвойнага лесу, на беразе Дняпра размешчаны санаторый «Прыдняпроўскі» на 500 месцаў, які спецыялізуецца на лячэнні гінекалагічных захворванняў і органаў руху. 13 верасня 1977 г. «Прыдняпроўскі» прыняў першых адпачываючых. Для станаўлення санаторыя шмат зрабіў яго першы галоўны ўрач Я. Ф. Корык. У санаторыі ёсць вада- і гразелячэбніцы, зала ЛФК, лячэбны мінеральны басейн, кабінеты гідрапатыі, электра- і святлолячэння, масажу, механатэрапіі, мануальнай тэрапіі, іголкарэфлексатэрапіі, інгаляторый, касметычны кабінет, сауна. Далёка за межы Рачагова разнеслася слава пра санаторый, дзе працуюць кваліфікаваныя работнікі, сардэчныя і шчырыя людзі, у тым ліку А. В. Казлоў, П. С. Жураўлёў, Г. А. Сідарэнка, Т. У. Мяржанава, З. М. Буднікава, К. М. Гвоздзева, галоўны ўрач санаторыя В. М. Ядчанка.

У гады 12-й пяцігодкі намаганні працаўнікоў раёна былі скіраваны на далейшае развіццё сацыяльна-эканамічнага ўзроўню раёна, будаўніцтва жылля, нарошчвання аб'ёмаў вытворчасці тавараў народнага спажывання, умацаванне матэрыяльнай базы аховы здароўя і народнай асветы, сацыяльную перабудову вёскі. Штогод прамысловасць Рагачова і раёна выпускала тавараў на суму больш як 350 млн. рублёў. Значна выраслі аб'ёмы

Заняткі ў сярэдняй школе № 2 Рагачова.

капіталаўкладанняў. За гады 12-й пяцігодкі пабудавана больш за 20 складаных аб'ектаў вытворчага і культурна-бытавога прызначэння. Сярод іх паліклініка і кінатэатр у Рагачове, 2 школы і інш. Штогод уводзілася ў строй каля 20 тыс. м² жылля ў горадзе і 10—12 тыс. м² у вёсцы. Распрацавана і ажыццяўляецца праграма газіфікацыі раёна. Значныя аб'ёмы дарожных работ выконваюць дарожна-будаўнічае ўпраўленне № 1, дарожна-эксплуатацыйнае ўпраўленне № 154, перасоўная механізаваная калона № 41. У 1991 г. ў раёне працавалі 8 прамысловых прадпрыемстваў, 7 будаўнічых арганізацый, 30 калгасаў і саўгасаў, птушкафабрыка, 24 сярэднія, 18 васьмігадовых і 16 пачатковых школ, педагагічнае і 2 прафесійна-тэхнічныя вучылішчы, філіял Гомельскага медыцынскага вучылішча, 11 бальніц, 31 фельчарска-акушэрскі пункт, 13 дамоў культуры, 48 клубаў, 52 бібліятэкі.

Раён выканаў у 12-й пяцігодцы планы паставак малака, мяса, яек, збожжа. Значны ўклад у павышэнне эфектыўнасці сельскагаспадарчай вытворчасці ўносяць працоўныя калектывы калгасаў імя Леніна, «Чырвоная Армія», саўгаса «Ціхінічы», птушкафабрыкі. Тут актыўна ўкараняюцца навінкі перадавога вопыту, выкарыстоўваюцца прагрэсіўныя формы арганізацыі і аплаты працы.

Сацыяльна-эканамічная сітуацыя ў краіне, прызнанне права на розныя формы ўласнасці і гаспадарання, дэмакратызацыя грамадскага жыцця выклікалі неабходнасць далейшай перабудовы эканамічных адносін у аграрным сектары раёна. У 1991 г. ў 16 гаспадарках быў укаранёны арэндны падрад, у тым ліку ў 10 з іх на арэндных адносінах працуюць усе падраздзяленні. У калгасе «Новы шлях», саўгасе «Станькаўскі» створаны ўнутрыгаспадарчыя кааператывы. З'явіліся ў раёне арандатары і фермерскія гаспадаркі.

Але сённяшні ўзровень развіцця сельскагаспадарчай галіны не дае патрэбнай колькасці прадуктаў харчавання. Адбываецца скарачэнне пагалоўя жывёлы на асабістых падвор'ях калгаснікаў і рабочых саўгасаў. Сітуацыя ўскладняецца ў сувязі з чарнобыльскай трагедыяй, чорная хмара якой закранула сваім крылом і Рагачоўшчыну. 87 вёсак і пасёлкаў, у якіх пражывае больш як 13 тыс. чалавек, знаходзяцца на тэрыторыі з узроўнем забруджанасці ад 1 да 5 кюры на км², а 57 населеных пунктаў з насельніцтвам 19, 8 тыс. чалавек размешчаны на тэрыторыі, дзе шчыльнасць забруджанасці ад 5 да 15 кюры на км². Гэты фактар павялічвае сацыяльную напружанасць, адмоўна ўплывае на гаспадарчую дзейнасць, выклікае адток працаздольнага насельніцтва за межы раёна. Чыстыя землі раёна сталі абжываць перасяленцы з чарнобыльскай зоны, якія ўтвараюць нават цэлыя пасёлкі. Гэта крыху здымае праблему працаздольнага насельніцтва ў раёне.

Рагачоўская зямля шчодрая на таленавітых людзей. У Рагачове прайшлі дзіцячыя і юнацкія гады вядомага вучонага-селекцыянера Леаніда Кандратавіча Грэбеня, прафесара, доктара сельскагаспадарчых навук, акадэміка УАСХНІЛ і АН УССР, Героя Сацыялістычнай Працы. Тут нарадзіўся гісторык і педагог Г. Г. Фрумянкоў, прафесар, доктар гістарычных навук, заслужаны дзеяч навукі РСФСР. У Гомельскім універсітэце імя Ф. Скарыны працуе ўраджэнец в. Барсукі Герой Сацыялістычнай Працы М. А. Дзмітрыеў. У Рагачове нарадзіліся таксама: У. М. Говар-Бандарэнка, заслужаны артыст Беларусі; С. Я. Галкін, яўрэйскі паэт і драматург; А. І. Гінцбург, кінааператар і рэжысёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі і РСФСР; К. І. Завіша, мастак-жывапісец; К. М. Саннікаў, беларускі рэжысёр, акцёр, педагог, народны артыст Беларусі, прафесар; А. М. Федчанка, заслужаная артыстка Беларусі. На Рагачоўшчыне нарадзіліся многія дзеячы беларускай літаратуры — А. Я. Макаёнак, драматург, народны пісьменнік Беларусі; Ф. І. Куляшоў, літаратуразнавец і крытык, доктар філалагічных навук, прафесар; паэт Мікола Сурначоў; Ю. С. Пшыркоў, літаратуразнавец і крытык, заслужаны дзеяч навукі рэспублікі. У Рагачове прайшлі дзіцячыя і юнацкія гады паэта Алеся Жаўрука, які загінуў у час Вялікай Айчыннай вайны ў баях пад Сталінградам. З Рагачоўшчынай былі цесна звязаны жыццё і творчасць беларускага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча.

У 1910 г. ў в. Ціхінічы нарадзіўся грамадскі і літаратурны дзеяч Аўген Калубовіч, які ў часы сталіншчыны зведаў сібірскія лагеры. У гады Вялікай Айчыннай вайны ён уваходзіў у створаную акупантамі Беларускую Цэнтральную Раду, быў старшынёй Беларускага культурнага згуртавання, кіраўніком аддзела культуры. Пасля вайны ў эміграцыі — да 1950 г. жыў у Заходняй Германіі, потым у ЗША, дзе і памёр у 1987 г. Сярод яго літаратурнай спадчыны найбольш значнымі з'яўляюцца 2-томнае даследаванне «Мова ў гісторыі беларускага пісьменства»

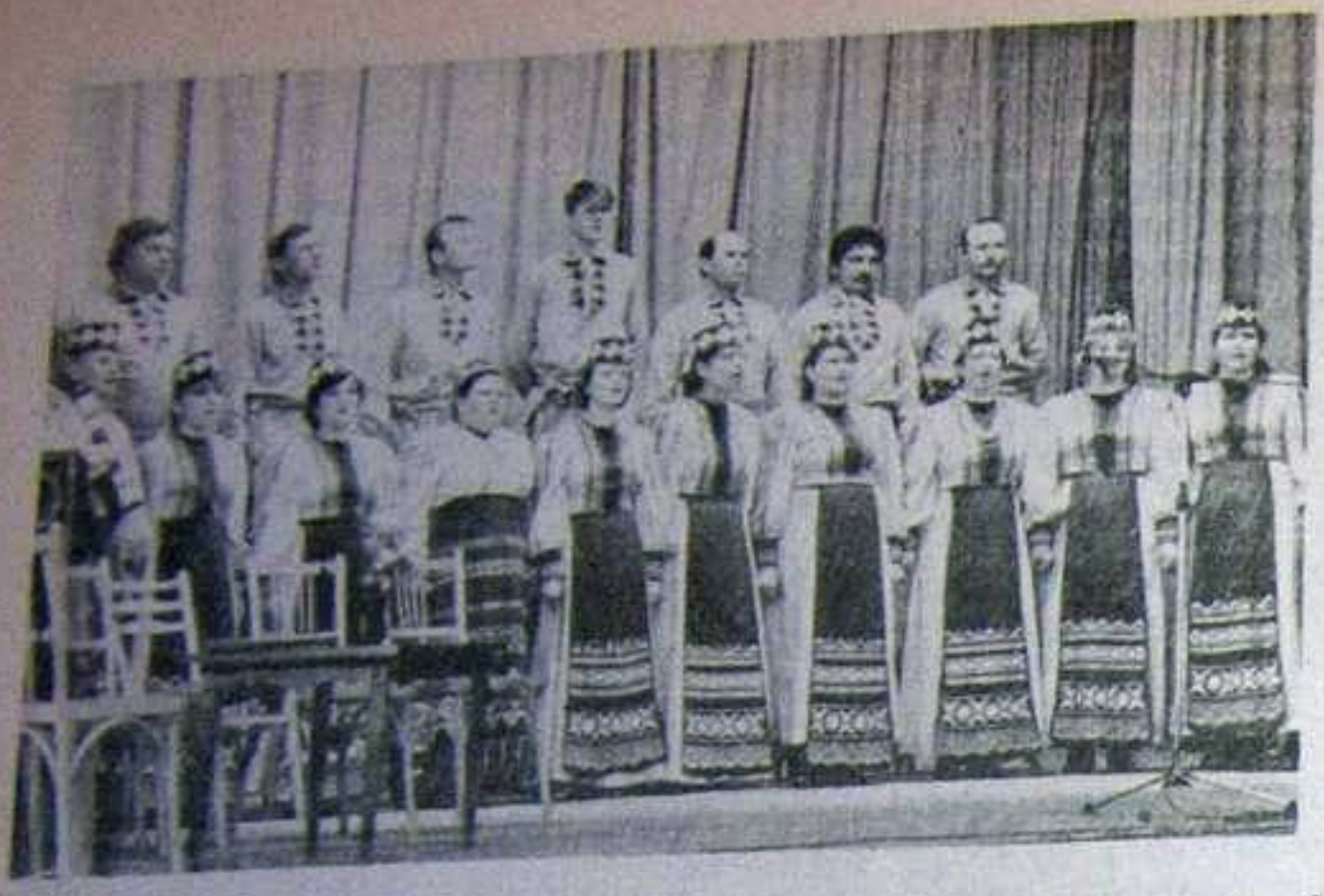

Хор Азяранскага Дома культуры.

(1974—78), «На крыжовай дарозе» (1986), успаміны пра Я. Коласа і Я. Купалу, нарыс «Айцы» БССР і іхны лёс» (1985).

У 1917 г. Рагачоўскую настаўніцкую семінарыю скончыў народны пісьменнік Беларусі Міхась Лынькоў. У 1922—25 гг. ён настаўнічаў у в. Свержань Рагачоўскага раёна.

Перад вайной у Рагачоўскім настаўніцкім інстытуце вучылася Алена Васілевіч, беларуская пісьменніца, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1976).

Яшчэ да вайны ў Рагачове было створана літаратурнае аб'яднанне, якое працягвае дзейнасць і ў нашы дні. Пры раённым Доме культуры працуюць 2 народныя калектывы — агітбрыгада і драматычны тэатр. Пры многіх сельскіх Дамах культуры, на прадпрыемствах дзейнічаюць самадзейныя калектывы. У раёне добра ведаюць і любяць танцавальны калектыў завода «Дыяпраектар», хор Азяранскага Дома культуры, фальклорны калектыў Мадорскага Дома культуры і іншыя. У в. Каменка загадчыкам клуба працуе цікавы чалавек — Дз. І. Сталяроў, майстар разьбы па дрэве, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь. Рагачоўцам добра вядомы жывапісныя работы мастакоў Б. П. Маліноўскага і У. І. Паладзенкі, якія жывуць у Рагачове.

На Рагачоўшчыне свята ўшаноўваюць памяць воінаў, якія аддалі сваё жыццё за свабоду і незалежнасць гэтай зямлі. Народная памяць зберагае таксама імёны тых, хто самаадданай працай ці творчасцю праславіў родны край. У раёне існуе шэраг музеяў, большасць матэрыялаў якіх прысвечана подзвігу народа ў час Вялікай Айчыннай вайны, працоўнаму подзвігу жыхароў раёна, славутым землякам. У Рагачове працуе музей народнай славы, у Азяранскай школе — музей баявой і працоўнай славы, у в. Вялікія Стралкі — музей народнай славы, у Гарадзецкай і Бе-

Танцавальны калектыў завода «Дыяпраектар».

ліцкай школах — гісторыка-краязнаўчыя музеі, у Журавіцкай школе — музей народнага пісьменніка Беларусі Андрэя Макаёнка. Музей працоўнай славы створаны на малочнакансервавым камбінаце.

У Рагачове ёсць вуліца імя Вячаслава Сцяпанава. Гэта своеасаблівы помнік участковаму міліцыянеру, які загінуў у мірны час пры выкананні службовых абавязкаў.

Памяць пра подзвіг народа, пра добрыя справы неўміручая, яна перадаецца з пакалення ў пакаленне і будзе жыць вечна.

А. С. Лейкін.

Да мірнага жыцця

З успамінаў жыхара в. Збароў П. Г. Осіпава

Нялёгкім было вяртанне да мірнага жыцця. Мёртвая цішыня сустракала бежанцаў, якія прыходзілі ў спаленыя і разбураныя вёскі, каб пачынаць новае жыццё. Каля 200 чалавек працаздольнага насельніцтва Збароўскага сельсавета загінула ў час вайны, і ўвесь цяжар па аднаўленні народнай гаспадаркі лёг на плечы жанчын, старых і дзяцей. Трэба было аднаўляць жыллё з руін і папялішчаў. З усёй вёскі збераглі ад фашыстаў толькі дзвюх кароў. Іх гаспадары прадавалі аднавяскоўцам па адной шклянцы малака, каб крыху падтрымаць хворых і самых маленькіх. Многія дзеці за гэты час забыліся смак малака. Каб купіць жывёлу, людзі хадзілі ў аддаленыя вёскі або ехалі нават у заходнія раёны Беларусі ці на Украіну. Армейскія часці перадалі калгасу некалькі коней, але іх было недастаткова, каб апрацаваць калгасныя палі і прысядзібныя ўчасткі сялян. Многія работы аднавяскоўцы выконвалі ўручную, часам самі ўпрагаліся ў плугі і ўзворвалі зямлю, рыдлёўкамі засыпалі траншэі, ямкі ад разрываў бомбаў і снарадаў, раўнялі знявечаную зямлю. Не было ўгнаенняў, таму зямля давала нізкія ўраджаі. Жніво, малацьба, касьба вяліся ўручную. Салому пасля малацьбы выкарыстоўвалі для дахаў дамоў і ў асабістай гаспадарцы. Востра адчуваўся недахоп будаўнічых матэрыялаў — шкла, цэглы, цвікоў і інш. Яшчэ некалькі гадоў пасля вайны вокны ў хатах былі забітыя, а некаторыя сем'і жылі яшчэ ў зямлянках. Удовы Таццяна Паўлюкова і Матрона Сімакова перасяліліся з зямлянак у новыя хаты толькі ў 50-я гады.

Пасля вайны знешні выгляд вёскі, сялянскіх хат, саміх людзей яшчэ працяглы час напамінаў пра цяжкія вынікі вайны. У сялян не было посуду, таму людзі гатавалі сабе страву ў салдацкіх кацялках і кансервавых бляшанках. Бляшанкі з-пад кансерваў выкарыстоўвалі таксама замест конавак. З-за адсутнасці мясак і талерак адвараную бульбу звычайна высыпалі на разасланы ручнік і так елі. Саматужным спосабам выраблялі алюмініевы посуд — лыжкі, міскі, конаўкі. Інваліды вайны здабывалі гуму, клеілі галошы і прадавалі. Для адзення выкарыстоўвалі салдацкае абмундзіраванне, з шынялёў шылі коўдры, паддзёўкі і фуфайкі. З кавалкаў бязі і фланелі, прызначаных на анучы, жанчыны шылі сабе кофты. У пасляваенныя гады грошы абясцэніліся, таму прадукты харчавання і адзенне каштавалі вельмі дорага, расла спекуляцыя.

У першыя пасляваенныя гады не было чым шкліць вокны. Увечары іх завешвалі хусткай, якая днём была на галаве, або яшчэ чым-небудзь. Не было ложкаў, не было чаго паслаць і чым накрыцца. Часцей за ўсё накрываліся верхнім адзеннем. Паняццяў «пасцельная бялізна», «сподняя бялізна» не было, і тыя прадметы, якія іх складалі, мала агульнага мелі са словам «белы», таму іх звычайна называлі «рыззё». Непазбежным спадарожнікам вайны была страшная антысанітарыя. Гэта адчувалі на сабе тыя, хто ў час вайны перажыў акупацыю. Адзенне гэтых людзей было бруднае, у ім было шмат паразітычных насякомых, ад укусаў якіх скура свярбела, цела пакрывалася чырвонымі крапінкамі. Пашырылася захворванне каростай. Толькі з паяўленнем у магазінах мыла, у аптэках лекаў і дэзінфекцыйных сродкаў пачалася ўпартая барацьба з усім гэтым злом.

Шмат цяжкасцей давялося пераадолець людзям. Але да канца 40-х гадоў жыццё паступова стала наладжвацца. Гарадзецкая МТС дапамагла калгасу сельскагаспадарчымі машынамі, першую грузавую аўтамашыну гаспадарка атрымала ў 1948 г. У калгасе была створана каса ўзаемадапамогі, з якой выдавалі грошы ўсім тым, каму яны былі вельмі патрэбны. Сіротам дапамога аказвалася бязвыплатна. У 1944 г. ў Рагачове быў адкрыты дзіцячы дом, аднак не ўсе дзеці-сіроты маглі туды трапіць, бо не хапала месцаў. Таму

многія дзеці заставаліся ў сем'ях калгаснікаў яшчэ ў 1945 і 1946 гг. Развіццё жывёлагадоўлі калгас «XVII партз'езд» пачынаў з двух дзесяткаў коней і 25 кароў. У такіх цяжкіх умовах пачыналася новае жыццё.

Пра вёску і яе людзей

З успамінаў настаўніка Балатнянскай сярэдняй школы А. Зайцава

У 1945 г. ў калгасе в. Мадора дзейнічала 8 паляводчых брыгад, якія мелі сваё поле, сад, агарод, інвентар. Аднак з-за адсутнасці ўгнаенняў, сельскагаспадарчай тэхнікі, недахопу мужчынскіх рабочых рук ураджаі збожжавых культур былі вельмі нізкія (жыта атрымлівалі па 6—8 цэнтнераў з гектара). Значную частку сваёй сельскагаспадарчай прадукцыі сяляне здавалі дзяржаве. Самі ж на свае працадні амаль нічога не атрымлівалі (у 1946 г. ім выдалі на кожны працадзень па 50 грамаў жыта). З 1947 г. большая частка калгасных палёў засявалася грэчкай і просам. Кожны сялянскі двор абкладваўся дзяржаўным падаткам. Для гэтага патрэбны былі грошы. Каб іх мець, сяляне збіралі ў лесе чарніцы, суніцы, маліну, журавіны, грыбы, везлі на рынак у Рагачоў і там прадавалі. Вывозілі яны таксама на продаж і прадукты харчавання: малако, масла, смятану, тварог, яйкі, курэй, мёд і інш. Зімою не сядзелі склаўшы рукі, збіралі хваёвыя шышкі і здавалі іх у лясніцтва, за што таксама атрымлівалі грошы. Пазней збіралі ў лесе дзеразу, высушвалі, рабілі з яе жоўты парашок і здавалі яго ў аптэкі. Кожная сям'я выкарыстоўвала здольнасці і прафесійныя навыкі сваіх членаў. Так, А. І. Кавалёў умеў рабіць добрыя печы, грубкі, у якіх была моцная цяга і няблага гарэлі дровы. Каб пракарміць і вырасціць сваю ўнучку Таню, якая засталася з маленства без маці, ён хадзіў на заработкі ў навакольныя вёскі. Сямён Старавойтаў быў мулярам, гэту прафесію набыў яго сын Мікіта, якога таксама запрашалі сяляне зрабіць тую ці іншую работу. Асабліва добрая слава хадзіла пра мадорскіх цесляроў. Яны збіраліся групай па 4—6 чалавек і адпраўляліся на заробкі па вёсках Рагачоўскага і суседніх раёнаў, працавалі ад зары да зары — за тыдзень рубілі зруб дома. Добрымі цеслярамі былі Сазон Трылобаў, Конан Андросаў, Аляксандр Завішаў, Сямён Зайцаў, Дзмітрый Чэвушаў, Андрэй Чэвушаў, Васіль Старавойтаў, Дзмітрый Аўрамаў. Сяляне Іосіф Ларкоў, Дзмітрый Чэвушаў, Міна Курылін добра выраблялі цэбры, бочкі, дзежкі для хлеба. Некаторыя жыхары вёскі займаліся разьбой па дрэве. Іван Міхальчэнка заўсёды знаходзіў прыгожы малюнак для сваіх вырабаў. Да яго часта прыходзілі сяляне з розных месцаў і прасілі зрабіць ажурныя ліштвы для акон або дзвярэй. У гэтай рабоце праявіў свой талент і Міхаіл Стрыкаў. У пашане мадорцаў была праца кавалёў. Доўгі час у кузні працаваў Ягор Слесараў, потым на змену яму прыйшоў Іван Рабцаў. Гэтыя майстры сваёй справы чула адносіліся да заказаў аднавяскоўцаў, з любоўю рабілі любыя рэчы. Аўтарытэтам сярод сялян за сваю працу і дабразычлівасць карысталіся шафёры Несцер Бугаёў і Кірыла Чэвушаў, конюхі Піліп Коханаў і Іван Осіпаў, механізатары Аляксей Рабцаў, Мікалай Осіпаў, Іван Андросаў, Яфім Чэвушаў.

Пасля вайны праўленне калгаса ўзначальвалі Ц. П. Арцёменка, Ф. Р. Таранаў, А. А. Ткачоў, Лаўрэн Казлоўскі. Па ініцыятыве апошняга ў Мадорах была створана і дзейнічала адзіная ва ўсёй акрузе воўначасалка, якой загадвала Хадора Чэвушава. Пра адкрыццё воўначасалкі далі інфармацыю ў раённай газеце, і з усіх навакольных раёнаў пачалі прывозіць часаць воўну, а ў калгасную касу сталі паступаць грошы. Не заняпала на вёсцы і пчалярства, у калгасе, а потым у саўгасе гэтай справай займаўся Васіль Чэвушаў. У 60-я і 70-я гады пачалося ўзбуйненне калгасаў і саўгасаў. Наш калгас быў ператвораны ў саўгас з цэнтрам у в. Старое Сяло. Мадора ж стала далёкай ускраінай, тут быў ліквідаваны і сельскі Савет. Развіццю вёсцы перасталі ўдзяляць належную ўвагу, таму ў хуткім часе яна стала неперспектыўнай.

Па старонках газеты «Камунар» за 1947, 1948, 1949 гг.[1]

6 красавіка 1947 г.

СЛОВА СВАЁ СТРЫМЛІВАЮЦЬ

Новы метад у ворыве прымянілі Мацэла Сцяпан і Сушчэўская Елена. Для таго, каб выкарыстаць на ворыве малапрадукцыйней, яны сумесна з каровай запрагаюць у плуг каня. Такі метад паказаў пядрэнныя вынікі. Штодзённа Мацэла і Сушчэўская узорваюць па 0,45 гектара.

Еўг. Карнееў.

8 лютага 1948 г.

ПАТРЫЯТЫЧНЫ ПАЧЫН КАЛГАСНІКАЎ КАЛГАСА «ЧЫРВОНЫ ПУЦІЛАВЕЦ»

У сувязі з мінулагодняй засухай калгас «Чырвоны пуцілавец» Дварэцкага сельсавета недабраў са сваіх палёў значную колькасць ураджаю зернавых. Гэта не дало магчымасці поўнасцю забяспечыць сябе насеннем.

Сабраўшыся днямі на сход, калгаснікі рашылі сабраць нехапаючае насенне з сваіх уласных запасаў. Першы пачын у гэтым зрабіў калгасны пастух Гаўрыла Філіповіч. З сваіх уласных запасаў ён прывёз у грамадскі свіран 2 цэнтнеры ячменю. Прыкладу Гаўрылы Філіповіча паследвалі калгаснікі Піліпенка Леанід, які ўнёс 32 кілаграмы зярна, Кутай Варвара, якая дала калгасу 20 кілаграмаў зернавых, Матусёў Грыгорый, Піліпоўскі Кузьма і многа іншых.

За адзін дзень — 5 лютага — у калгасны свіран наступіла ад калгаснікаў 500 кілаграмаў зернавых культур, якія апрыходаваны, як насенны матэрыял.

Апрача гэтага, калгаснікі ўнеслі 550 рублёй грашыма на закупку насення.

Збор зернавых для насення і грошай для яго закупкі калгаснікі калгаса «Чырвоны пуцілавец» працягваюць.

Е. Песін, старшыня Дварэцкага сельсавета

23 лютага 1948 г.

РАГАЧОЎ ЗА ЧАТЫРЫ ГАДЫ

Роўна чатыры гады прайшло з таго часу, як наша доблесная Совецкая Армія вызваліла наш родны горад ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Цяжка апісаць тыя разбурэнні, якія аставілі пасля сябе фашысцкія варвары. Ад прыгожага і квітнеючага горада засталіся толькі руіны і попел. Фашысты зруйнавалі і знішчылі 1754 комунальных і ўласных дамоў, кансервны завод, картонную фабрыку, лесазавод, усе прамысловыя арцелі, навучальныя і медыцынскія ўстановы.

Пасля вызвалення горада ад нямецкай няволі, зараз-жа былі распачаты аднаўленчыя работы па яго адбудаванню. За чатыры гады поўнасцю адноўлена і пушчана ў эксплуатацыю першая чарга кансервавага завода, поўным ходам ідзе аднаўленне другой чаргі. Адноўлены усе прамысловыя арцелі горада, МТС, МТМ, усе цэхі промкамбіната, лесазавод. Працуе дзве сярэдніх і адна пачатковая школа, школа рабочай моладзі, горбібліятэка. У горадзе працуе зараз 29 гандлюючых кропак, 5 чайных і закусачных. Аднаўляецца хлебазавод, які будае абсталяваны навейшай тэхнікай. Працуе раённая бальніца на 100 ложкаў з радзільным аддзяленнем на 30 ложкаў, паліклініка, некалькі медпунктаў, санэпідстанцыя, аптэка, жаночая і дзіцячая кансультацыя, дзіцячыя яслі. Адноўлен дзіцячы дом. Працуюць радыёвузел, стацыянарная кінаўстаноўка.

Прамысловасць нашага горада выканала ў мінулым годзе план па выпуску валавай прадукцыі на 100 процентаў, кансервавы завод даў краіне прадукцыі на 113,5 процента да плана.

Адзначаючы 30-годдзе Совецкой Арміі і чацвёртую гадавіну са дня вызвалення горада Рагачова ад нямецкіх захопнікаў, працоўныя горада прыкладаюць усе намаганні, каб хутчэй залячыць раны, нанесеныя нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Наш горад з працягам часу будзе прыгажэйшым, чым ён быў да вайны.

Н. Навакоў, старшыня выканкома горсовета.

27 лютага 1948 г.

АГІТБРЫГАДА ПРЫ ДОМЕ СОЦКУЛЬТУРЫ

Пры Рагачоўскім раённым Доме соцкультуры з гурткоў мастацкай самадзейнасці арганізавана агітбрыгада, якая на перыяд палявых работ будзе даваць у бліжэйшых калгасах канцэрты. Агітбрыгада (кіруе ёй мастацкі кіраўнік ДК Н. Я. Кавалеўскі) налічвае 16 чалавек. У яе рэпертуары народныя беларускія і рускія песні, песні совецкіх кампазітараў, народныя танцы, п'еса і многа іншых нумароў.

[1] Захаваны стыль і арфаграфія тагачасных артыкулаў.

М. В. Арцёменка.

М. А. Дзмітрыеў.

У нядзелю, 18 красавіка, агітбрыгада зрабіла першы выезд у Старасельскі сельсавет. Тут для калгаснікаў была прачытана лекцыя на тэму «Паходжанне чалавека», якую чытаў завуч Старасельскай сямігадовай школы тав. Пуканаў, а потым быў дан вялікі канцэрт.

Калгаснікі былі вельмі задаволены прыездам агітбрыгады.

Такія выезды будуць наладжвацца кожны тыдзень.

Е. Кор.

13 мая 1948 г.

РАГАЧОЎСКІ РАЁН ЗА ПЯЦЬ ГОД З ДНЯ ВЫЗВАЛЕННЯ

Пяць год стваральнай працы працоўных далі свае вынікі. За гэты час уведзены у строй кансервавы завод, два промкамбінаты, 10 прамысловых арцелей, поўнасцю адноўлены ўсе калгасы, саўгасы і МТС. У раёне адбудавана 5512 дамоў для калгаснікаў, 618 грамадскіх пабудоў.

Значныя поспехі дасягнуты і ў галіне культурна-бытавога будаўніцтва. За прайшоўшыя 5 год адноўлена і працуе 72 школы, у іх займаецца звыш 11.000 вучняў. Значна палепшылася культурна-асветная работа сярод насельніцтва. Зараз у раёне працуе 20 хат-чытальняў, 3 бібліятэкі, 3 радыёвузлы, 4 кіноўстаноўкі, адна калгасная электрастанцыя.

Нямала зроблена за гэты час па адраджэнню сеткі аховы здароўя. Адноўлены і працуюць 4 урачэбных участкі, 3 сельскія ўчастковыя больніцы, 14 фельчарска-акушорскіх пунктаў, раённая больніца на 100 ложкаў, амбулаторыя, санэпідстанцыя і малочная кухня.

М. Оніпка, старшыня выканкома раённага Совета дэпутатаў працоўных.

3 красавіка 1949 г.

ДАРОЖНАЕ БУДАЎНІЦТВА

Члены сельгасарцелей Стаўпнянскага і Забалацкага сельсоветаў датэрмінова выканалі план дарожнага будаўніцтва. На тэрыторыю гэтых сельсоветаў усе дарогі прыведзены ў спраўнасць, адрамантаваны і ўноў пабудаваны масты.

На жаль, не ўсе сельсоветы ўдзяляюць належную ўвагу гэтаму ўчастку работы. У Ціхініцкім і Крушынаўскім сельсоветах, не гледзячы на ўсе маючыяся магчымасці, план выканан толькі на 50 працэнтаў.

Э. Кугге.

Героі працы

АРЦЁМЕНКА Міхаіл Васілевіч. Нарадзіўся ў 1922 г. ў в. Малашкавічы Рагачоўскага раёна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1947 г. жывёлавод, з 1976 г. рабочы паляводства саўгаса «1 Мая» Рагачоўскага раёна. У 1966 г. за поспехі ў павелічэнні вытворчасці прадукцыі жывёлагадоўлі прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1967—71 гг. На пенсіі.

ДЗМІТРЫЕЎ Міхаіл Апанасавіч. Нарадзіўся ў 1921 г. ў в. Барсукі Рагачоўскага раёна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Заслужаны настаўнік Беларусі (1964). Кандыдат педагагічных навук (1968). Скончыў БДУ (1950). З 1943 г. працаваў дырэктарам Журавіцкай (Рагачоўскі раён) і Кармянскай сярэдніх школ. З 1961 г. дырэктар Кармянскай сярэдняй школы-інтэрната, з 1974 г. рэктар Мазырскага педагагічнага інстытута, з 1985 г. дацэнт Гомельскага дзяржаўнага універсітэта імя Ф. Скарыны. Даследуе праблемы гісторыі і тэорыі педагогікі і гісторыі народнай асветы. У 1971 г. прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы.

ІСАЕНКА Іван Васілевіч. Нарадзіўся ў 1922 г. ў в. Прудок Слаўгарадскага раёна Магілёўскай вобл. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1947—56 гг. працаваў на прадпрыемствах малочнай прамысловасці ў Магілёўскай вобласці і ў Стаўрапольскім краі, з 1956 г. памочнік майстра, майстар, старшы майстар, начальнік цэха, з 1978 г. інжынер-тэхнолаг Рагачоўскага малочна-кансервавага камбіната. У 1966 г. за высокія тэхніка-эканамічныя паказчыкі

І. В. Ісаенка.

Н. В. Сафонава.

М. М. Слюнькоў.

Н. А. Філіпава.

ў вытворчасці мясных і малочных прадуктаў прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Памёр у 1982 г.

САМУСЕЎ Фёдар Конанавіч. Нарадзіўся ў 1928 г. ў в. Шапчыцы Рагачоўскага раёна. З 1952 г. каваль-штампоўшчык, з 1954 г. брыгадзір кавалёў, з 1978 г. наладчык кавальска-прэсавага абсталявання Мінскага трактарнага завода. У 1966 г. за поспехі ў выкананні планавых заданняў прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Жыве ў Мінску.

САФОНАВА Настасся Іосіфаўна. Нарадзілася ў 1925 г. ў в. Гадзілавічы Рагачоўскага раёна. З 1949 г. ў калгасе «Чырвоная дуброва» (у 1949—53 гг. звеннявая па вырошчванні кок-сагызу), з 1959 г. ў калгасе «Савецкая Беларусь» (у 1970—80 гг. цялятніца) Рагачоўскага раёна. У 1951 г. за атрыманне высокіх ураджаяў кок-сагызу прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1971—75 гг. Узнагароджана ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга. На пенсіі.

СЛЮНЬКОЎ Мікалай Мікітавіч. Герой Сацыялістычнай Працы (1974), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1971), заслужаны работнік прамысловасці Беларусі (1972). Нарадзіўся ў 1929 г. ў в. Гарадзец Рагачоўскага раёна. Член КПСС з 1954 г. Скончыў Беларускі інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі (1962). З 1950 г. працаваў на Мінскім трактарным заводзе, з 1960 г. дырэктар Мінскага завода запасных частак, з 1965 г. дарыктар Мінскага трактарнага завода, з 1972 г. першы сакратар Мінскага гаркома КПБ, з 1974 г. намеснік старшыні Дзяржплана СССР, у 1983—87 гг. першы сакратар ЦК КПБ, а 1987 г. сакратар ЦК КПСС, член Палітбюро ЦК КПСС. Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР у 1966—70 гг. і ў 1983—90 гг., дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1971—75 гг. З 1990 г. на пенсіі. Жыве ў Маскве.

ФІЛІПАВА Надзея Аляксееўна. Нарадзілася ў 1926 г. ў в. Гадзілавічы Рагачоўскага раёна. У 1947—51 гг. звеннявая па вырошчванні кок-сагызу ў калгасе «Чырвоная дуброва», з 1954 г. аграном Гарадзецкай МТС, калгаса «Перамога», у 1956—77 гг. калгасніца, брыгадзір калгаса «Савецкая Беларусь» Рагачоўскага раёна. У 1950 г. за атрыманне высокіх ураджаяў кок-сагызу прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Кандыдат у члены ЦК КПБ у 1971—76 гг. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1951—55 гг. Памерла ў 1990 г.

* * *

ЯКУШАЎ Іван Міронавіч. Нарадзіўся ў 1936 г. ў в. Гарадзец Рагачоўскага раёна. Скончыў курсы механізаратаў у Гарадзецкай МТС. Працуе механізатарам у калгасе «Рассвет» Рагачоўскага раёна. За высокія паказчыкі ў сельскагаспадарчай вытворчасці ўзнагароджаны ордэнамі Працоўнай Славы II і III ступеняў, медалямі. У 1985 г. І. М. Якушаву прысвоена званне лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР.

СЯРГЕЙ УЛАДЗІМІРАВІЧ ВІШНЕЎСКІ.

Генерал-маёр (1940). Нарадзіўся 5(17). 4.1893 г. ў Рагачове. Скончыў Ваенную акадэмію імя Фрунзе (1933). У Чырвонай Арміі з 1918 г. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939—40 гг. У Вялікую Айчынную вайну з 1941 г. на Заходнім фронце, камандуючы арміяй. У кастрычніку 1941 г. трапіў у палон, знаходзіўся ў нюрнбергскай турме, канц-

С. З. Галкін.

А. Дз. Жаўрук.

лагерах. Вызвалены ў 1945 г. З 1947 г. на выкладчыцкай рабоце, з 1949 г. ў адстаўцы. Узнагароджаны ордэнам Леніна, 4 іншымі ордэнамі, медалямі. Памёр С. У. Вішнеўскі 22.6.1967 г.

САМУІЛ ЗАЛМАНАВІЧ ГАЛКІН

Яўрэйскі паэт і драматург. Нарадзіўся ў 1897 г. ў Рагачове. Пачаў друкавацца ў 1920-я гады. У зборніках паэзіі «Боль і мужнасць» (1929), «За новы фундамент» (1932), «Кантакт» (1935), «Дрэва жыцця» (1948) паказаў адыход шырокіх яўрэйскіх мас ад старога ладу жыцця і ўдзел у грамадскім будаўніцтве. Яго вершы і паэмы вызначаюцца афарыстычнай адточанасцю, уменнем перадаваць найтанчэйшыя рухі думак і пачуццяў. Драматычныя творы «Бар-Кохба» (1939), «Суламіф» (1940) ішлі на сцэнах савецкіх тэатраў. Трагедыя «Паўстанне ў гета» («За жыццё», 1947) расказвае пра паўстанне ў варшаўскім гета супраць фашысцкіх акупантаў. У зборнік «Зямныя шляхі» (1945) увайшлі патрыятычныя вершы аб Вялікай Айчыннай вайне. Ён перакладаў на яўрэйскую мову творы А. Пушкіна, В. Шэкспіра, М. Лермантава, А. Блока, С. Ясеніна, Г. Лангфела, У. Маякоўскага, Л. Лявонава. Асноўныя творы Галкіна перакладзены на рускую мову. Узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, «Знак Пашаны». Памёр С. З Галкін у 1960 г.

АЛЯКСАНДР ІЛЫЧ ГІНЦБУРГ

Кінааператар і рэжысёр. Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР (1955) і РСФСР (1969). Нарадзіўся 16.2(1.3).1907 г. ў Рагачове. У 1927 г. скончыў Ленінградскі фотатэхнікум, у 1934 г.— Ленінградскі электратэхнічны інстытут. З 1925 г. аператар кінастудыі «Ленфільм», з 1943 г. на кінастудыі імя М. Горкага. У 1948—58 гг. працаваў на кінастудыі «Беларусьфільм». Аператар мастацкага фільма «Канстанцін Заслонаў» (1949), фільмаспектакляў «Паўлінка» (1952), «Пяюць жаваранкі» (1953), «Хто смяецца апошнім» (1954), дакументальнага фільма «Калгас «Рассвет» (1952); мастацкі кіраўнік фільма «Беларускі канцэрт» (1956). Аператарскаму майстэрству Гінцбурга характэрны лаканізм і прастата кампазіцыі ў пабудове кадра, дакладная перадача псіхалагічнага настрою, атмасферы сцэн і эпізодаў, выразная работа са святлом, увага да мастацкай дэталі, пейзажу. Выступаў таксама як рэжысёр і сцэнарыст.

Памёр А. І. Гінцбург 15.11.1972 г.

В. І. Смаль.

УЛАДЗІМІР МІХАЙЛАВІЧ ГОВАР-БАНДАРЭНКА

Беларускі акцёр, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь (1961). Нарадзіўся 8(21).6.1914 г. ў Рагачове. У 1937 г. скончыў Беларускую студыю пры тэатральным вучылішчы ў Ленінградзе. Працаваў у 1937—41 гг. у Беларускім рэспубліканскім тэатры юнага гледача імя Крупскай, у 1944—46 гг. у Гродзенскім абласным драмтэатры, у 1946—49 гг. у Брэсцкім абласным драмтэатры, у 1956—78 гг. у Беларускім рэспубліканскім тэатры юнага гледача. Выканаўца характарных роляў. Створаныя артыстам вобразы пераконваюць псіхалагічнай дакладнасцю — ад агульнай характарыстыкі да нюансаў у інтанацыях і міміцы. Сярод лепшых работ: у Брэсцкім тэатры — Ладыгін («Звычайны чалавек» Л. Лявонава), Ваня Земнухоў («Маладая гвардыя» паводле А. Фадзеева), Галубкін («Сустрэча з юнацтвам» А. Арбузава), Ярашэвіч («Ірынка» К. Чорнага), у Беларускім тэатры юнага гледача — Жухрай («Як гартавалася сталь» паводле М. Астроўскага), Гараднічы («Рэвізор» М. Гогаля), Алег Баян («Клоп» У. Маякоўскага), Гусляр («За лясамі дрымучымі» А. Вольскага і П. Макаля), Янук, Шыдлоўскі («Папараць-кветка», «Над хвалямі Серабранкі» І. Козела), Тата Карла («Прыгоды Бураціна» паводле А. Талстога), Канцлер («Цудоўная дудка» В. Вольскага), Лыняеў («Ваўкі і авечкі» А. Астроўскага), Мантанелі («Авадзень» паводле Э. Л. Войніч), Тарталья («Зялёная птушка» К. Гоцы), Сорын («Чайка» А. Чэхава).

ЯКАЎ АБРАМАВІЧ ГОЛЬБІН

Беларускі эканаміст, доктар эканамічных навук (1970). Нарадзіўся 1.7.1925 г. ў Рагачове. Скончыў Беларускі інстытут народнай гаспадаркі імя Куйбышава (1949). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1949—50 гг. працаваў у Дзяржплане БССР, з 1950 г. ў Інстытуце эканомікі Акадэміі навук Беларусі: з 1952 г. старшы навуковы супрацоўнік, у 1973—82 гг. загадчык сектара грамадскай прадукцыйнасці працы, з 1982 г. старшы навуковы супрацоўнік-кансультант. Асноўны кірунак навуковай дзейнасці — эканоміка ліцейнай вытворчасці. Аўтар навуковых работ «Пытанні эканомікі ліцейнай вытворчасці» (1960; перакладзена на нямецкую мову і выдадзена ў Берліне ў 1964 г.), «Эканамічная эфектыўнасць дакладнага ліцця ў машынабудаванні» (1964), «Праблемы эканомікі ліцейнай вытворчасці» (1971, разам з У. А. Германам). Жыве ў Мінску.

НАВУМ ЯКАЎЛЕВІЧ ГУБЛЕР

Беларускі празаік. Піша па-руску. Нарадзіўся ў 1933 г. ў Рагачове. Скончыў лётнае вучылішча грамадзянскай авіяцыі ў г. Сасава Разанскай вобл. (1954), Ульянаўскую школу вышэйшай лётнай падрыхтоўкі (1956), БДУ (1969). Працуе ў грамадзянскай авіяцыі: кіраўнік палётаў, начальнік змены службы кіравання паветраным рухам.

Літаратурную дзейнасць пачаў у 1957 г. Аўтар кніг «Веснавы рэйс» (1979), «Пры ўспышцы маланкі» (1985), «Палёт працягваецца» (1986), «Непралітая хмара» (1992). Член Саюза пісьменнікаў Беларусі з 1992 г.

АЛЕСЬ ЖАЎРУК

Беларускі паэт Алесь Жаўрук (Аляксандр Дзмітрыевіч Сінічкін) нарадзіўся 19.8.1910 г. ў г. Сянно Віцебскай вобласці ў сям'і служачага. Дзяцінства і юнацтва паэта прайшлі ў Рагачове. Па сведчанні паэта А. Зарэцкага, дзяцінства ў Алеся Жаўрука было нялёгкае.

«Бацькі яго атрымалі ад гарсавета пляц і збіраліся пабудаваць для сям'і дом, каб, нарэшце, развітацца з прыватнай кватэрай, але ў 1922 г. Шураў бацька, бухгалтар рагачоўскага казначэйства, раптоўна памёр ад тыфу. Маці засталася адна з трыма малымі, а неўзабаве пасля смерці нарадзілася і чацвёртае дзіця — трэцяя дачка. І замест прыстойнага дома на ўсю сям'ю ўдава на сваю

У. Говар-Бандарэнка ў ролях Гараднічага (злева) у спектаклі «Рэвізор» М. Гогаля і Шыдлоўскага ў спектаклі «Над хвалямі Серабранкі» І. Козела.

сціплую зарплату акушэркі адолела паставіць маленечкую хату, амаль палавіну якой займала вялізная руская печ. Гэта печ і карміла, і грэла, і была, асабліва зімой, тым надзейным прытулкам, дзе можна адпачыць і выспацца.

Хатка стаяла на пагорку, і ранняй вясной, калі яшчэ на дрэвах не было лісця, Шура і я залазілі на гонтавы дах, адкуль віднелася на ўсходзе агромністае разводдзе Дняпра, а на захадзе меншае, але таксама ўражальнае для дзіцячых вачэй — Друці...

Што і казаць, жылося асірацелым Сінічкіным цяжка, але сям'я была дружная, працавітая, а ўдава Елізавета Сцяпанаўна, якая і дагэтуль застаецца для мяне ўзорам мацярынскай самаахвярнасці, рабіла ўсё магчымае і немагчымае, каб паставіць дзяцей на ногі. А час быў нялёгкі — першыя гады пасля вялікіх апусташальных войнаў — першай сусветнай і грамадзянскай» (Зарыцкі А. Голас з далёкіх дзён вясны // Жаўрук А. Крывёю сэрца. Мн., 1987. С. 3—4).

У час вучобы ў школе А. Жаўрук пасябраваў з А. Зарыцкім, удвух яны выдавалі сатырычную газету «Смех і слёзы». Летам 1926 г. разам з Зарыцкім будучы паэт хадзіў у Бабруйск, каб паказаць М. Лынькову вершы і сумесна напісаную аповесць «Аб чым галасілі варштаты» (рукапіс не захаваўся). Тады ж у Бабруйску сустрэлі М. Чаромху (Блісцінава), пазнаёміліся з Р. Суніцам (Рыгорам Лыньковым). У 1927 г. Алесь Жаўрук паступіў у Рагачоўскі педтэхнікум, пасля заканчэння якога настаўнічаў на Любаншчыне ў саўгасе «Сосны». У 1939 г. скончыў літаратурны факультэт Маскоўскага інстытута гісторыі, філасофіі і літаратуры і адразу паступіў у аспірантуру пры АН БССР. Аднак неўзабаве быў прызваны ў Чырвоную Армію. З першых дзён Вялікай Айчыннай вайны А. Жаўрук на фронце ў якасці карэспандэнта арміейскай газеты «В бой за Родину». 23 жніўня 1942 г. ў час варожай бамбёжкі Сталінграда і яго прыгарадаў палітрук 62-й арміі А. Дз. Сінічкін быў цяжка паранены і накіраваны ў шпіталь. Паводле ўспамінаў украінскага паэта М. Упеніка, які разам з А. Жаўруком працаваў у рэдакцыі газеты, «...фашысцкая бомба ўзарвалася і ў раёне шпіталя. Алесь быў паранены другі раз. Разам з другімі параненымі яго, яшчэ жывога, перанеслі на бераг Волгі, а адтуль — на палубу судна, каб пераправіць на левы бераг. Але паветраны налёт ворагаў не спыняўся. І адна бомба была скінута на судна, над якім развяваўся сцяг з чырвоным крыжам...

Разам з іншымі салдатамі беларуса Алеся Жаўрука навекі прыняла волжская вада» (Упенік М. Пра майго беларускага сябра // Жаўрук А. Крывёю сэрца. Мн., 1987. С. 187).

У гэты трагічны дзень паэт атрымаў ліст ад жонкі з радаснай весткай аб нараджэнні сына і нават паспеў адказаць ёй: «Ну, дзякую табе, вялікі дзякуй табе за сына. Толькі атрымаў твой ліст, перачытаў яго некалькі разоў. Вось радасць якая, што ўсё абышлося добра. Даражэнькая мая, глядзі, беражы цяпер сыночка. Ён мне, як і ты, даражэй за ўсіх на свеце, як бы я хацеў зараз быць разам з вамі, расцалаваць вас!..»

З вершамі Алесь Жаўрук дэбютаваў у 1926 г. ў абласной газеце «Магілёўскі селянін» і бабруйскай акруговай газеце «Камуніст», а пазней і ў літаратурным дадатку да яе — «Вясна». Першы зборнік паэзіі «Ручаіны» выйшаў у 1936 г., а праз два гады — «Дняпро выходзіць з берагоў». У сааўтарстве з А. Ушаковым пісаў творы для дзяцей: паэмы «Пра майго таварыша», «Пра слаўных папанінцаў нашага дзетсада» (абедаве 1939) і інш. Сааўтар лібрэта першай беларускай аперэты «Зарэчны барок» (разам з А. Ушаковым). Найбольш значны твор Алеся Жаўрука — паэма «Крывёю сэрца» (1938), прысвечаная барацьбе з фашызмам рэспубліканскай Іспаніі. Яго творам уласцівы яснасць думкі і пачуцця, сталасць зместу, эстэтычная завершанасць. У іх адлюстравалася ўспрыняцце свету тым пакаленням, якому выпала адчуць пафас першых пяцігодак і стаць у суровы ваенны час на абарону незалежнасці сваёй Айчыны.

А. С. Гурская, В. У. Ярац.

РАСЦІСЛАЎ ПЯТРОВІЧ ЖБАНКОЎ

Беларускі вучоны, доктар фізіка-матэматычных навук (1972), прафесар (1974), член-карэспандэнт Беларускага аддзялення Міжнароднай інжынернай акадэміі (1992). Нарадзіўся 30.10.1930 г. ў Рагачове. Скончыў БДУ (1954). З 1959 г. працуе ў Інстытуце фізікі Акадэміі навук Беларусі (з 1970 г. загадчык лабараторыі малекулярнага спектральнага аналізу). Працы па спектраскапіі вугляводаў і прыродных высокамалекулярных злучэнняў. Вывучае цэлюлозу і іншыя вугляводы метадамі малекулярнай спектраскапіі і малекулярнай механікі. Аўтар 8 манаграфій, шматлікіх навуковых артыкулаў, мае 45 вынаходніцтваў. Лаўрэат прэміі Савета Міністраў СССР (1987). Падрыхтаваў 26 кандыдатаў і дактароў навук. Член рэдкалегіі 2 міжнародных навуковых часопісаў. Адзін з аргані-

затараў фізкультурна-аздараўленчай работы ў рэспубліцы, член нацыянальнага алімпійскага камітэта Беларусі.

КАНСТАНЦІН ІВАНАВІЧ ЗАВІША

Беларускі жывапісец. Нарадзіўся 7(20).10.1904 г. ў Рагачове. У 1930 г. скончыў Віцебскі мастацкі тэхнікум. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У мастацкіх выстаўках удзельнічаў з 1932 г. Працаваў пераважна ў галіне лірычнага пейзажа і нацюрморта: «Асенні матыў» (1937), «Стары Мінск» і «Мінскі дворык» (да 1940), «Днепр» (1945), «Раніца ў вёсцы» (1956), «Астры» (1958), «Кветкі і Венера» і «Старонка лясная» (абодва 1960), «Восень. Баяры» і «Пасля навальніцы» (1978) і інш. Аўтар сюжэтна-тэматычных карцін «Пасля работы» (1957), «Юныя рыбаловы» (1963), «Лесараспрацоўка. Першы рэйс» (1967) і інш.

Памёр К. І. Завіша 28.2.1984 г.

ФЁДАР ІВАНАВІЧ КУЛЯШОЎ

Беларускі літаратуразнавец і крытык. Нарадзіўся 5(18).6.1913 г. ў в. Вялікія Стралкі Рагачоўскага раёна. Пасля заканчэння Ленінградскага абласнога настаўніцкага інстытута (1935) працаваў у школе выкладчыкам рускай мовы і літаратуры. У 1944 г. Ф. І. Куляшоў скончыў Ленінградскі дзяржаўны пединстытут імя А. У. Герцэна. З гэтага часу выкладчык ВНУ: у 1951—55 гг. і з 1961 г. ў Беларускім дзяржаўным універсітэце, у 1955—61 гг. у Сахалінскім педагагічным вучылішчы. Доктар філалагічных навук (1964), прафесар (1965).

Ф. І. Куляшоў.

Ф. І. Куляшоў друкуецца з 1932 г. Даследуе гісторыю рускай літаратуры 19— пачатку 20 ст. і сучасную беларускую літаратуру. Аўтар кніг «Жыццё і творчасць Л. М. Талстога» (1953), «Сатырычная паэзія М. А. Някрасава» (1954), «Міхась Лынькоў» (1961, дапоўненае выданне 1979), «Міхась Лынькоў. Семінарый» (1963), «Іван Мележ» (1968), «Сучасная беларуская проза» (1970), «Лекцыі па гісторыі рускай літаратуры канца XIX — пачатку XX ст.» (ч. 1—2, 1976—80), «Літаратурныя партрэты» (1983). Аўтар літаратурна-крытычных артыкулаў пра творчасць Я. Брыля, І. Шамякіна, І. Навуменкі, П. Пестрака, М. Лобана, Б. Сачанкі, І. Чыгрынава і інш. Склаў зборнікі «А. П. Чэхаў пра літаратуру і мастацтва» (1954), «Максім Горкі і Беларусь» (1968), «А. І. Купрын пра літаратуру» (1969), «Леў Талстой і Беларусь» (1981). Аўтар працы «Творчы шлях А. І. Купрына...» (2 выд., 1983—87).

З майго мінулага

З успамінаў Ф. І. Куляшова

Што праўда, то праўда: бяда ніколі адна не ходзіць. Ранняй вясной памерла мая маці, здаецца, ад родаў. Праз два месяцы бацька захварэў на тыф. Лячыць яго не было каму, і ён неўзабаве памёр. Хавалі яго летам, у гарачыню, стараючыся як найхутчэй вынесці дамавіну з душнай і цеснай хаты. Здарылася гэта ў 1920 годзе. Засталіся мы ўпяцярых. Старэйшаму, Ігнату, было шаснаццаць, мне — роўна сем гадоў. Бацькі не пакінулі нам нічога, апрача каровы, дзесяціны пясчанай, неўрадлівай зямлі ды хаты — старой, струхнелай, якая сіратліва стаяла без панадворку, прыкладна за вярсту ад вёскі Вялікія Стралкі. Ні каня, ні плуга, ні хатніх рэчаў, годных на продаж, не было нават курыцы на развод. Быў час разрухі, голаду, грамадзянскай вайны. Як жыць? Што рабіць, каб не памерці з голаду? Цётка Марфа і дзядзька Усцін, якія былі на пахаванні бацькі, параіўшыся, вырашылі параздаваць нас па «людзях». Ігната неўзабаве ўладкавалі ў Малыя Стралкі ў кулака Мурашкі, некуды ў іншае месца быў аддадзены ў пастухі сярэдні брат Дзмітрый; старэйшай сястры Люсі выпала нялёгкая доля быць гаспадыняй у хаце, гадаваць пяцігадовую Аню (пазней і яна пайшла ў наймічкі) і даглядаць карову. Мяне забраў да сябе дзядзька Еўдакім, брат нябожчыцы-маці. Так і разляцеліся тады мы — «бязбацькавічы» — па белым свеце,

і ўжо ніколі потым не прыйшлося нам жыць разам, адной сям'ёй, пад адной страхой.

З таго лета, гаротна памятнага мне на ўсё жыццё, я быў пастаўлены перад неабходнасцю самастойна, уласным мазалём здабываць сабе кавалак хлеба. Так я апынуўся ў пастушках. Трэба было рабіць быццам і простую, але нялёгкую для маіх гадоў справу — пасвіць дзядзькавых авечак і кароў, карміць курэй і свіней, няньчыць дзіцё, сачыць за тым, каб сусе-дава жывёла, крый божа, не ўзбегла на «нашу» траву ці поле.

Зрэдку, у нядзелю, мяне пускалі «дадому», на хутар да сястры, і я бег туды, ад радасці не чуючы ног пад сабой. Сястра частавала мяне хлебам і малаком у паліванай конаўцы і настойліва дапытвалася, ці б'юць мяне і ці часта б'юць; галасіла, успамінала бацьку і маці. Ад яе вяртаўся я невясёлы.

З роднымі братамі бачыўся вельмі рэдка.

У дзядзькі я пражыў, здаецца, адно лета і даве зімы. Добра помню, як у адзін з вясновых дзён — тады я ўжо скінуў з ног лапці і бегаў басанож, хаця зямля і была яшчэ халодная, да дзядзькі Еўдакіма прыйшоў нейкі незнаёмы мужчына і сказаў мне:

— Я забяру цябе з сабой. З тваёй сястрой і братам усё дамоўлена. Пойдзеш да мяне?

Што я мог яму адказаць?

— Пайду. Мне ўсё роўна.

І ён павёў мяне. Ішлі чуць не цэлы дзень доўгай дарогай ад Вялікіх Стралкоў да мястэчка Гарадзец, праз само мястэчка, затым кудысьці на хутар. Пазней, пасталеўшы, я даведаўся, што мы прайшлі тады не больш шасці вёрст. Незнаёмы мужчына прывёў мяне ў хату, загадаў лезці на печ абагрэцца і тут жа гучна крыкнуў у акно:

— Мама, паглядзі, якога пастушка я прывёў.

Увайшла старая жанчына, агледзелася ў хаце і, прыкмеціўшы мяне на печы, расчаравана прамовіла:

— Божа ж мой, гэта ж яшчэ зусім дзіця! І які з яго пастух? Яго ж каровы заборуць... Ты, напэўна, есці хочаш?..

Так я апынуўся ў сям'і Ісака Барысенкі. Мяне прывёў сюды яго старэйшы сын Хведар, а ласкавую бабку потым я стаў называць цёткай Насцяй.

Пацягнуліся звычайныя пастухоўскія дні. Будзілі мяне да ўсходу сонца. Я браў доўгую пугу і выганяў за вароты жывёлу. Барысенкі жылі заможна, кароў было многа, так што да самага вечара мне хапала бегатні. Непрыкметна завяліся ў мяне дружбакі сярод такіх, як і я, пастушкоў. Асабліва блізка падружыўся з Андрэем Кордзікавым. У самы прыпар, у поўдзень, калі каровы, не вытрымаўшы гарачыні, беглі пад паветку, мы, хлапчукі, беглі пад Гарадзец, на рэчку, і боўталіся там, пакуль не прыходзіў час зноўку гнаць жывёлу ў поле.

Зімой былі і іншыя неадкладныя справы і клопаты: то абіраць бульбу, то мясці падлогу ці мыць посуд, то віць з канапель тонкія вяровачкі і плесці на калодцы чуні, то разам з гаспадаром ісці ў гумно па сена для скаціны і паіць кароў на двары, то няньчыць маленькую даяўчынку, крыклівую, капрызную, хваравітую. Толькі ў вялікія рэлігійныя святы мне дазвалялі пайсці пагуляць да суседзяў ці нават у мястэчка. Часам «сам» Барысенка браў мяне з сабою, калі ішоў у нядзелю раніцай у царкву, у Гарадзец. Сям'я гаспадара была рэлігійнай, строга пільнавалася пастоў ці царкоўных звычаяў. Я таксама верыў у бога.

Барысенка чамусьці не пускаў мяне ў школу. Да гэтай пары памятаю, з якой зайздрасцю глядзеў я праз акно, як кожную раніцу рупліва талакой спяшаліся хлопцы з вёскі Граб'е ў бок мястэчка, дзе была школа. Сярод іх быў і мой сябар Андрэй Кордзікаў. Неаднойчы я падпільноўваў яго, калі ён вяртаўся дамоў, і Андрэй, смешна заікаючыся, расказваў пра тое, што было ў школе. Менавіта Андрэй, які быў крыху старэйшы за мяне, адыграў у маім жыцці ролю своеасаблівага настаўніка: ён навучыў распазнаваць першыя літары алфавіта.

Чытаць я навучыўся самастойна. Цяжка цяпер сказаць, як гэта адбылося. Помню, што ў доме Ісака Барысенкі было некалькі нумароў газеты «Церковные ведомости», валяўся пашматаны «Русский букварь» Вахцерава і яго ж «Мир в рассказах для детей» з вялікай колькасцю малюнкаў; на сцяне былі наклеены нейкія ярка пафарбаваныя плакаты, мабыць, з часоў нядаўняй грамадзянскай вайны. Па гэтых «пісьмовых крыніцах» і авалодаў я пачаткамі граматы. Мне тады ішоў адзінаццаты год.

Неяк зімой на хутар прыйшла трывожная вестка: памёр Ленін. Я не ведаў, хто ён, хаця з размоў зрабіў вывад, што гэта, відаць, вельмі вялікі чалавек. Не ведаю чаму, але я тады быў упэўнены, што памёр ён зусім недалёка ад нас, у мястэчку Гарадцы. Відаць, пры мне неаднойчы вымаўлялася слова «Горкі», і яно

неяк асацыіравалася ў маёй свядомасці з больш звычайнай і блізкай мне назвай недалёкага мястэчка.

Пасля двух гадоў пастушкоўства ў Барысенкі мяне адвезлі вясной 1924 года ў далёкую вёску Селівонаўку і перадалі Рымараву Апанасу. Жыў ён не ў самой вёсцы, а недзе на водшыбе. Быў гэта чалавек мажны, нейкі пульхны і сыты, з круглым чырвоным тварам, нізкі і тоўсты, як бочка. Чамусьці ён адразу неўзлюбіў мяне, я яго — таксама. Аднойчы ён адлупцаваў мяне раменнай дзягай за тое, што, пасучы раніцай кароў, я заснуў, а яны, праклятыя, забрылі ў чужую грэчку.

Аднак мушу выказаць і словы шчырай удзячнасці Апанасу: гэта ён аддаў мяне ў школу. Восенню 1924 года я ўпершыню пераступіў школьны парог. Настаўнікам быў нехта Кунцэвіч, які вучыў адначасова чатыры класы ў адным прасторным пакоі. Спачатку ён пасадзіў мяне ў той рад, дзе сядзелі першакласнікі. Нечым я яму спадабаўся, і Кунцэвіч неўзабаве «перавёў» мяне ў другі клас, гэта значыць, перасадзіў за парту ў другім радзе. Я прагна накінуўся на падручнікі і кнігі. Чытаў многа, але, здаецца без усякай сістэмы.

Той зімой не давялося мне закончыць другога класа. Прыехаў аднойчы дзядзька Улас, мой родзіч па матчынай лініі, і, пагаварыўшы з Апанасам, сказаў мне тонам загаду:

— Вось што, Хведзька, рыхтуйся ў дарогу. Адвязу цябе ў Бабруйск, у прыют. Хочаш? Усё роўна, кажаш? Ну і добра. Не прападаць жа табе сіраціной сярод чужых людзей. І лячыць цябе трэба, а то аслепнеш.

Быў сакавік 1925 года. З дзядзькам Уласам я — па разводдзі, па калені мокры — дабраўся да станцыі Салтанаўкі. Тут мы селі ў цягнік. Я ўпершыню апынуўся ў вагоне, быў вельмі ўсхваляваны і ўсю дарогу глядзеў у акно.

Бабруйск здаўся мне вельмі вялікім горадам. Дзядзька вёў мяне за руку і ўсю дарогу, пакуль ішлі ад вакзала да цэнтра, пераконваў, што, калі спытаюць, ці ёсць у мяне родныя, сваякі, я павінен гаварыць: «Нікога няма»,— і пры гэтым плакаць, а то, чаго добрага, яшчэ не возьмуць у прыют. Я маўчаў.

Дзядзька аформіў нейкія паперы і адразу здаў мяне ў прыют. Развітваючыся, пацалаваў тройчы, а я доўга не адпускаў яго, адчуваючы, што пераступаю якісьці рубеж у сваім жыцці.

Вакол тоўпіліся і шумелі віхрастыя, бойкія хлапчукі. Яны паднялі мяне на смех за тое, што быў у лапцях. Хтосьці з выхаванцаў заступіўся за мяне. На душы было цяжка, сумна, адзінока. У першую ноч я моўчкі выплакаўся над коўдрай і вырашыў уцякаць у вёску, да сястры, толькі не ведаў, як гэта зрабіць. Паступова пачаў звыкацца з абстаноўкай. Асвойваўся. Мяне адзелі ва ўсё «гарадское», і я стаў нават знешне падобны на іншых. Хлапчукі, хаваючыся ад выхавацеляў, бегалі на рынак — і я з імі. Потым мы гуртам адпраўляліся на Бярэзіну купацца, блукалі па горадзе, збіралі акуркі і яркія афішы. Паціху пачалі курыць. Я хутка авалодаў «блатным» жаргонам.

У Бабруйску пражыў я з паўгода. У канцы лета, у саставе вялікай групы выхаванцаў, адправілі мяне ў другі дзіцячы дом — у Пірэвічы, непадалёк ад Салтанаўкі.

Пірэвіцкі дзетдом знаходзіўся ў былым памешчыцкім маёнтку. Вакол дома — парк, ліпавыя алеі, вялікі сад, возера. Зусім блізка была школа. Мяне залічылі ў трэці клас, аднак, калі праверылі веды, перавялі ў чацвёрты. Вучыўся я ўвесь час добра. Стаў піянерам. Зрабіўся кніжнікам. Перачытаў усё, што было ў дзетдомаўскай бібліятэцы, у першую чаргу — Жуля Верна і Дж. Лондана. Незабыўнае ўражанне зрабіў на мяне толькі што выдадзены тады «Сымон-музыка». Крыху пазней прыйшлі дзве кнігі трылогіі Коласа, «Салавей» Бядулі і «Сцежкі-дарожкі» Зарэцкага. Паланіў мяне «Салават Юлаеў» Злобіна. З Талстога першым прачытаў «Уваскрэсенне», а потым іншыя яго рэчы. Складаў нейкія вершы, відаць, дрэнныя.

Было ў нас і чытанне іншага зместу. Аднекуль у дзетдом папалі ў рукапісе вершы знакамітага Баркова — пра Луку, пра купчыху і г. д. Іх ведалі ўсе хлапчукі. З рук у рукі перадаваліся «Прыгоды Рокамболя». Моцна запомніўся мне «Антон Крэчат» Міхаіла Раскатава, зусім забытага цяпер рускага пісьменніка, які «працаваў» пад «Рокамболя». Восем невялічкіх кніжак Раскатава і дэтэктыў Папсона дэ Тэррайля абуджалі прагу да розных незвычайных здарэнняў, як, напрыклад, уцёкаў з дзіцячага дома. Я таксама разы тры быў «уцекачом».

Звычайна гэта адбывалася пасля заканчэння школьных заняткаў. Згаварваліся трыпяць чалавек, запасаліся правіянтам — і на месяц-два знікалі, ператвараліся ў безнаглядных бадзяг. Бывала, лавіла нас дарожная міліцыя і вяртала

ў дзетдом. Іншыя самі вярталіся.

Мае апошнія ўцёкі з Пірэвіч былі ў трыццатым годзе. Са сваім «напарнікам» Амбражэвічам я адправіўся «зайцам» праз Гомель у бок Адэсы. За лета мы агаралі не адну сотню вёрст — то цягніком, то пешку: пабылі і ў Чаркасах, і ў Кіеве, і ў Харкаве, і яшчэ ў дзесятках гарадоў. Аднойчы, пры спробе на хаду ўскочыць на падножку вагона, я сарваўся і толькі цудам уцалеў. Дзесьці ў Залатаношы я і Амбражэвіч згубілі адзін аднаго. Мяне моцна пацягнула ў родныя мясціны, і я вырашыў ехаць у Мінск.

Босы, не вельмі прыстойна адзеты, схуднелы, з'явіўся я ў сталіцу. Хаця мне споўнілася семнаццаць гадоў, я тады выглядаў падлеткам, нізенькім і мізэрным. Мне захацелася зноў вярнуцца ў школу, вучыцца: быў канец жніўня. Проста з цягніка я прыйшоў у Дзеткамісію (была такая ўстанова пры ЦВК БССР). Пажылы мужчына ў акулярах, выслухаўшы мой расказ, сярдзіта сказаў:

— Аднак жа ты зноў уцячэш, неўгамонная душа! Пэўна ж, уцячэш, га?

— Ну, што вы! Навошта тады было б ехаць у гэтую далячынь, калі б я збіраўся кудысьці збегчы? Я хачу вучыцца. Праз шэсць дзён мне трэба быць у школе.

Здаецца, ён мне паверыў, бо загадаў накарміць і выдаць грошы на праезд да Бабруйска, у распараджэнне акрана. Да Бабруйска я, вядома, ехаў без білета: тады ўсе цягнікі былі «мае». З загадчыкам бабруйскага акрана, якому я ўручыў сваю мінскую пуцёўку, у мяне адбылася размова, прыкладна, такога ж характару, як і ў Дзеткамісіі. Мне выпісалі новую паперу і накіравалі ў Рагачоў. Я адразу ж паехаў туды звыклым спосабам — на платформе таварнага цягніка. Загадчык Рагачоўскага райана, мяккі і ласкавы Бахановіч, развёў рукамі:

— Што мне з табой рабіць? Ты, кажаш, стралкоўскі, з-пад Гарадца? Пашлю хіба цябе ў Гарадзецкую школу, да Паўлава. Ён харошы чалавек. Няхай корміць цябе і давучае.

Аляксей Міхайлавіч Паўлаў, які загадваў Гарадзецкай ШКМ, прыняў жывы інтарэс у маім лёсе. Ён уладкаваў мяне на жыццё пры школе, разам з вартаўніком, а есці я павінен быў хадзіць у сталоўку. Назаўтра я сядзеў ужо за школьнай партай.

Вучоба, па якой згаладаўся за лета, ішла бліскуча. Настаўнікі хвалілі, асабліва выкладчык літаратуры Б. Карпаў. Я адразу запісаўся ў два гурткі, маляваў плакаты, афармляў школьную насценгазету, памагаў вартаўніку прыбіраць вечарам класныя пакоі. Аднойчы паслаў у раённую газету «Камунар» нейкі допіс, яго надрукавалі, і я стаў пісаць туды рэгулярна. Разам з Колем Журомскім, які пісаў вершы, захапляліся паэзіяй, асабліва Ясеніным, многа чыталі.

Гарадзецкую ШКМ скончыў вясной 1931 года. Неяк у камандзіроўку ў Гарадзец прыехаў рэдактар «Камунара» Ц. Парошын, адшукаў мяне і прапанаваў працу ў рэдакцыі. Я з радасцю згадзіўся. Перабраўся ў Рагачоў, стаў літсупрацоўнікам газеты. Маім непасрэдным начальнікам быў Н. Седляроў, таварышамі па рабоце — мае аднагодкі Ян Клімовіч і Патап Сурыновіч. З даручэннямі рэдакцыі я насіўся па горадзе, ішоў у МТС, ехаў у вёску, у калгас або саўгас. Энергіі ў мяне было тады, здаецца, на дзесяцёх чалавек. Пісаў карэспандэнцыі, артыкулы, пераходзячы часта на нарыс. Пісаў кожны дзень, працуючы ў «чатыры рукі». У 1932 годзе стаў уласным карэспандэнтам газеты «Савецкая Беларусь» па Рагачоўскім раёне.

Час ад часу рэдакцыя «Камунара» адводзіла адну паласу пад «літаратурную старонку». Тут друкаваў свае вершы рагачовец Алесь Жаўрук, а таксама Сымон Бытавы, Міхась Скрыпка, Мікола Сурначоў, Мікола Бацюшкаў, крыху пазней — Канстанцін Цітоў, Аляксей Зарыцкі.

Працуючы ў «Камунары», я адначасова слухаў лекцыі ў вячэрнім камвузе, закончыў курсы па падрыхтоўцы ў Магілёўскі педінстытут. Мне вельмі хацелася атрымаць вышэйшую адукацыю і пры тым як мага хутчэй, пакуль яшчэ не пастарэў: у 1933 годзе мне споўнілася 20 гадоў. Я рашыў дзейнічаць неадкладна. У жніўні месяцы я заявіў рэдактару, што паеду ў Ленінград. Угаворы і адгаворы не памаглі: я пакінуў Рагачоў, каб стаць студэнтам Ленінградскага педінстытута імя Пакроўскага...

Друкуецца па кн.: Вытокі песні. Мн., 1973. С. 115—121.

АНДРЭЙ МАКАЁНАК

Беларускі драматург, народны пісьменнік Беларусі Андрэй Ягоравіч Макаёнак нарадзіўся 12 лістапада 1920 г. ў в. Борхаў Рагачоўскага раёна ў сялянскай сям'і. Бацька, Ягор Сяргеевіч, быў арганізатарам камуны ў роднай вёсцы, расстраляны ў час вайны гітлераўцамі. Маці, Малання Міхайлаўна, памерла ў 1978 г.

А. Макаёнак у 1939 г. скончыў Журавіцкую сярэднюю школу і паступіў у ваеннае вучылішча. Аднак вайсковыя падкі прыняць не здолеў і вярнуўся на радзіму. Год працаваў у раённым доме сацыялістычнай культуры, пасля чаго паступаў ва Усесаюзны інстытут кінематаграфіі. Не прынялі, запрасілі паступаць праз год. Але выйшаў указ аб прызыве на вайсковую службу юнакоў з сярэдняй адукацыяй на год раней, і будучы пісьменнік апынуўся на Каўказе. Пачаліся будні суровай армейскай вучобы з частымі начнымі баявымі трывогамі, знясільваючым капаннем акопаў у скальным грунце. Неўзабаве атрымаў прызначэнне на пасаду намесніка палітрука роты. Палёгкі гэта не прынесла: засталася тая ж салдацкая ноша, але дадаўся абавязак чытаць чырвонаармейцам газеты, праводзіць гутаркі, выпускаць баявыя лісткі...

У першыя месяцы вайны дывізія, у якой служыў А. Макаёнак, у баявых дзеяннях не ўдзельнічала: яна была ўведзена ў Іран, каб папярэдзіць пранікненне туды гітлераўскіх войск. Баявое хрышчэнне адбылося напярэдадні 1942 г.: дывізію перакінулі ў Крым, і А. Макаёнак паўгода ўдзельнічаў у жорсткіх крывавых баях. У канцы красавіка 1942 г. быў цяжка паранены. Урачы памылкова дыягнаставалі гангрэну, але гарачы палітрук ад ампутацыі адмовіўся і адстаяў свае ногі пры дапамозе трафейнага пісталета. Крымска-Феадасійскі дэсант савецкіх войск, як вядома, амаль цалкам загінуў. Андрэй Ягоравіч сярод нямногіх цудам застаўся жывы: непадалёк ад медсанбата, дзе ён пакутваў, прызямліўся для дазапраўкі самалёт, які з варожага тылу вывозіў параненага камандзіра партызанскага атрада, у ім аказалася адно свабоднае месца. Больш чатырох месяцаў лячыўся Макаёнак у шпіталях Краснадара і Баку. Рваўся на фронт, але раны былі цяжкія, і медкамісія вынесла катэгарычны прысуд: спісаць у запас. Пасля доўгіх вандраванняў па інстанцыях А. Я. Макаёнак апынуўся ў мястэчку Люксембургі, працаваў выкладчыкам у мясцовым сельгастэхнікуме, пазней — выкладчыкам ваеннай справы ў Акаурцкай сярэдняй школе ў Грузіі. Будучы драматург уважліва прыглядаўся да экзатычнага горнага краю, побыту яго людзей і моцна сумаваў па радзіме. І як толькі родная Рагачоўшчына была вызвалена ад акупантаў, вярнуўся дамоў. Крыху больш за месяц папрацаваў настаўнікам у Журавіцкай сярэдняй школе, быў абраны першым сакратаром мясцовага райкома камсамола. У снежні 1944 г. яго пасылаюць на курсы прапагандыстаў пры ЦК КП(б)Б, але скончыць іх не давялося, бо быў накіраваны ЦК ЛКСМБ сакратаром гаркома камсамола ў Гродна. Па сямейных абставінах мусіў перабрацца бліжэй да родных мясцін: да чэрвеня 1946 г. загадваў парткабінетам Магілёўскага чыгуначнага вузла, потым быў памочнікам сакратара райкома партыі, народным суддзёй у Журавічах. Абавязкі суддзі аказаліся цяжкімі, невыносна было судзіць мнагадзетных удоў за нядоімкі, і Андрэй Ягоравіч папрасіўся ў адстаўку. Яму прапанавалі ўзначаліць рэдакцыю раённай газеты «Сталінец». У верасні 1947 г. ён стаў слухачом Рэспубліканскай партыйнай школы пры ЦК КП(б)Б, па заканчэнні якой у 1949 г. залічаны загадчыкам аддзела прозы часопіса «Вожык». На гэты час драматургія амаль цалкам завалодала яго творчымі планамі, і з 1953 г. А. Макаёнак пачаў займацца толькі творчай працай. У 1956—57 гг. ён літкансультант Саюза пісьменнікаў Беларусі, потым зноў заняўся творчай працай. З студзеня 1966 г. галоўны рэдактар часопіса «Нёман».

А. Макаёнак быў надзвычай таленавітым чалавекам: добра маляваў, займаўся разьбой па дрэве, валодаў талентам акцёра і г. д. Пісаць вершы і замалёўкі пачаў яшчэ ў школьныя гады. У 1941—42 гг. вёў дзённік, пасля вайны пачаў пісаць апавяданні, драматургічныя творы. Друкаваўся з 1946 г. Першая п'еса — аднаактавая драма «Добра, калі добра канчаецца», апублікавана ў рэспубліканскай газеце «Чырвоная змена». Да пачатку 1950-х гадоў напісаў яшчэ некалькі аднаактовак («Жыццё патрабуе», «Перад сустрэчай», «Першае пытанне», «Аксеніна цялушка», «Крымінальная справа»), а таксама шматактовыя п'есы «Ворагі» (1947), «Узыходы шчасця» (1947), «Выйгрыш» (1948). Працуючы ў часопісе «Вожык», ён пісаў гумарэскі, скетчы, фельетоны, сатырычныя апавяданні; папулярнасцю карысталася рубрыка «Выбачайце, калі ласка», заснавальнікам і асноўным аўтарам якой быў А. Макаёнак. Вожыкаўскія публікацыі пісьменніка вызначаліся бескампраміснай вастрынёй выкрыцця розных прайдзісветаў, махляроў, нягоднікаў. Многія высакапастаўленыя чыноўнікі пасля яго выступленняў назбавіліся сваіх пасад.

У 1951 г. тэатр імя Я. Купалы паставіў палітычную драму А. Макаёнка «На досвітку» пра барацьбу французскіх рабочых за свае правы. І хоць спектакль

А. Макаёнак. Здымак 1964 г. (злева).

А. Макаёнак з артыстамі Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы Г. Макаравай і Г. Бальчэўскай. 1973 г. (справа).

карыстаўся поспехам, драматург адчуваў, што павінен пісаць пра жыццё не зарубежных, а працоўных сваёй зямлі: дома было столькі нявырашаных праблем, столькі бед і недахопаў! Менавіта гэта грамадзянскае адчуванне і дапамагло Макаёнку напісаць сатырычную камедыю «Выбачайце, калі ласка!» (1953), якая нанесла знішчальны ўдар па тэорыі бесканфліктнасці. У час, калі ў літаратуры дапускаўся толькі паказ барацьбы добрага з лепшым, драматург вывеў пад святло рампы канфлікты вялікага грамадскага напалу, з мастацкай дакладнасцю і пераканальнасцю выкрыў многія заганы адміністрацыйна-бюракратычнага стылю кіраўніцтва сельскай гаспадаркай, які атрымаў хадзячую назву «каліберaўшчына». Наступныя дзве камедыі «Каб людзі не журыліся» (1958) і «Лявоніха на арбіце» (1961) таксама прысвечаны асэнсаванню жыццёвых клопатаў сельскіх працаўнікоў. Сцэнічны лёс гэтых п'ес склаўся па-рознаму. Калі першая з іх, нягледзячы на несумненна высокія мастацкія вартасці, была гвалтоўна выкраслена з рэпертуару тэатральнымі чыноўнікамі, то другая атрымала ўсесаюзнае і міжнароднае прызнанне. Небяспрэчная па сваіх грамадска-палітычных вывадах, «Лявоніха на арбіце» вызначалася бліскучым майстэрствам увасаблення вобразаў, вырашэння канфліктаў. Амаль дзесяць гадоў А. Макаёнак не прапаноўваў тэатрам сваіх п'ес, шукаў новыя сродкі сцэнічнай выразнасці. У выніку напружаных пошукаў узніклі дзве трагікамедыі — палітычны памфлет «Зацюканы апостал» (1969) і народны лубок «Трыбунал» (1970).

Наступная п'еса «Таблетку пад язык» (1973) жанрава вызначана як камедыя-рэпартаж (разам з «Трыбуналам» адзначана Дзяржаўнай прэміяй БССР імя Я. Коласа 1974). Неўзабаве з'явіліся сатырычная камедыя трагікамічнага плана «Кашмар» (сцэнічная назва «Святая прастата», 1976) і сентыментальны фельетон «Верачка» (1980). Два апошнія драматургічныя творы пісьменніка — трагікамедыя «Пагарэльцы» (1980) і «Дыхайце эканомна!» (1983) — таксама вызначаюцца арыгінальнасцю формы і зместу. А. Макаёнак мэтанакіравана імкнуўся «прышчапіць» беларускай камедыі паболей жанравых адгалінаванняў, значна пашырыў арсенал яе выяўленчых сродкаў, вярнуў у нашай драматургіі «правы грамадзянскасці» маналога і г. д. П'есы беларускага драматурга шырока ставіліся тэатрамі СССР і зарубежных краін. П'есы «Выбачайце, калі ласка», напрыклад, пастаўлена 200 тэатрамі, «Трыбунал» — 160, каля ста тэатраў ставілі «Лявоніху на арбіце» і «Зацюканага апостала».

Пяру А. Макаёнка належаць пераклады многіх п'ес савецкіх драматургаў («Трэцяе жаданне» Б. Блажака, «Дабракі» А. Зорына, «Я, бабуля, Іліко і Іларыён» Н. Думбадзе і Г. Лордкіпанідзе, «Блакада» У. Іванава, «Чацвёрты» К. Сіманава і інш.). Па сцэнарыях драматурга зняты фільмы «У адзінай сям'і» (1957), «Шчасце трэба берагчы» (1958), «Кандрат Крапіва» (1961), «Рагаты бастыён» (1964), «Пасля кірмашу» (1973); сцэнарыі «Твой хлеб» (1954), «Вялікая небяспека» (1960) і «Не пакінеш мяне» (1969) не ставіліся. Творы Макаёнка перакладаліся на многія мовы народаў СССР і за мяжой.

А. Макаёнак выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР (1971—82), членам

многіх камітэтаў, грамадска-палітычных арганізацый. У складзе розных дэлегацый неаднойчы выязджаў за мяжу, удзельнічаў у рабоце сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. Узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, Кастрычніцкай рэвалюцыі, Знак Пашаны, медалямі, Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР, Украіны.

Памёр 16.11.1982, пахаваны на Усходніх могілках у Мінску. Імя А. Я. Макаёнка прысвоена Гродзенскай цэнтральнай бібліятэцы, Журавіцкай сярэдняй школе; яго імем названа вуліца ў Мінску, на доме, дзе ён жыў, установлена мемарыяльная дошка, у в. Журавічы ў 1986 г. адкрыты літаратурны музей пісьменніка.

С. С. Лайшук.

Ю. С. Пшыркоў.

З успамінаў Хвядоса Цімафеевіча Румянцава, настаўніка-пенсіянера

Хоць я выкладаў не літаратуру, а хімію і біялогію, Андрэй у школьныя гады часта падыходзіў, пытаўся: «А вы не чыталі?..» «Чытаў»,— кажу. Да чытання ён мастак быў. Пагаворым, абмяркуем. Ён недалёка ад школы жыў. Тая хата і сёння стаіць. Яе купілі Макаёнкі, калі пераехалі з вёскі Борхаў, дзе нарадзіўся пісьменнік. Бацьку, Ягора Сяргеевіча, прызначылі акурат тады старшынёй Журавіцкага калгаса. Добра памятаю, як паказаў мне Андрэй сваю першую п'есу. Не церпіцца ведаць яму, ці спадабаецца? П'еса мне спадабалася. Толькі некалькі пытанняў усё ж мелася. І адно з іх — чаму ж ты, Андрэй, пра французаў напісаў? Хіба ў нас герояў мала? Ён усміхнуўся, прамовіў у адказ: «І пра вас напішу!» Напісаў. І добра напісаў. А потым тая першая п'еса «На досвітку» была пастаўлена, і я парадаваўся за свайго былога вучня ад шчырага сэрца.

Ужо будучы даволі вядомым пісьменнікам, ён, прыязджаючы да нас, звяртаўся: «Ну што, Цімафеевіч, на рыбную лоўлю махнём?» Любіў Андрэй Ягоравіч парыбачыць. Ехалі мы на Дняпро, там ён усе мясціны ведаў — нарадзіўся ж, лічы, ледзьве не на самым беразе ракі. У мяне звычайныя вуды, у яго — спінінг. Трохі нават і зайздросціў. Але не гэта запомнілася, а тое, як падчапіўшы шчупака, крычаў Макаёнак на увесь бераг: «Злавіў!» Радаваўся, бы малое дзіця. Умеў ён радавацца... Вельмі ўмеў...

З успамінаў Праскоўі Васілеўны Гальскай, загадчыцы мясцовай аптэкі

Сорак чацвёрты год... Я вучылася тады ў сёмым класе. Камсамольскі білет мне ўручыў Андрэй. Вы прабачце, што мы ў размове вось тут усё Андрэй ды Андрэй... Яго так усе ў нас называлі. І тады, калі ўжо вядомым пісьменнікам стаў. Бо свой ён нам быў і ёсць. Прывёз неяк нам паказаць сваю п'есу. З Мінска артысты былі. Дык што запомнілася. Калі пачалі яны граць, адзін чалавек, пазнаўшы ў адмоўным герої сябе, дэманстратыўна ўзняўся і пакінуў залу. А выпісаны ж быў ён бы ўсё роўна на партрэце. У «Лявоніхі на арбіце», да слова сказаць, мы ўсіх герояў пазналі, хоць былі і схаваны яны драматургам пад іншымі прозвішчамі. Наш, наш ён пісьменнік, журавіцкі.

З успамінаў Галіны Рыгораўны Мацвейчык, настаўніцы-пенсіянеркі

У 1952 г. памёр мой бацька — дырэктар мясцовай дзесяцігодкі Здановіч Рыгор Баніфацьевіч. З Андрэем яны былі ў вельмі добрых зносінах. Таму паведамілі і яму аб напаткаўшым нас горы, хоць і сумняваліся, што прыедзе. Калі яму там? Чалавек заняты. А ён прыехаў. На могілках слова сказаў, пасля нас сущешыў. А бываючы ў Журавічах, абавязкова заглядваў. Заўсёды падбадзёрыць, натхніць, а паедзе — і сумна. Бы страчана нешта...

З успамінаў Веры Уладзіміраўны Волкавай, настаўніцы-пенсіянеркі

Андрэй сябраваў з маім братам Колем. Нярэдка разам урокі рабілі, фатаграфавалі, а потым падоўгу разглядвалі картачкі. Разглядваюць і смяюцца: «На каго гэта людзі падобны, а?» А пазней і добра ў іх пачало атрымлівацца. Коля на Курскай дузе загінуў. Дваццаць тры гады было яму... І не памятаю я такога выпадку, каб, бываючы ў нашай вёсцы, не забег Андрэй да нас. Пасядзіць крыху, Колю ўспомніць, разам з намі пасумуе-пабядуе і заспяшаецца. Ведама ж, багата ў яго людзей, да якіх хацелася зайсці. Яму ў кожнай хаце былі рады.

...Успаміны, успаміны. Жыве ў сэрцах журавічан памяць пра вядомага земляка. І будзе жыць. Як жывуць, шумяць на вясновым ветры журавіцкія сосны. Яны выраслі на тым месцы, дзе падпіралі аблокі іх папярэдніцы, з якіх рабілі людзі хаты. Каб было дзе жыць. Шчасліва жыць пад мірным небам.

Прыслухоўваюся: сумотна шумяць журавіцкія сосны...

Запісаў В. Ткачоў.

ЮЛЬЯН СЯРГЕЕВІЧ ПШЫРКОЎ

Беларускі літаратуразнавец, крытык, заслужаны дзеяч навукі БССР (1978).

Доктар філалагічных навук (1962), прафесар (1964). Член Саюза пісьменнікаў Беларусі (1950). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Я. Коласа [1980, за ўдзел у 2-томным даследаванні «Гісторыя беларускай дакастрычніцкай літаратуры» і «Гісторыя беларускай савецкай літаратуры» (на рус. мове, 1977)].

Ю. С. Пшыркоў нарадзіўся 31.10.1912 г. ў в. Кісцяні Рагачоўскага р-на ў сялянскай сям'і. Вучыўся ў Кісцянёўскай пачатковай школе, у Свержанскай сямігодцы, дзе ў той час працаваў М. Лынькоў. У 1925 г. школа закрылася, таму вучобу працягваў у Рагачоўскай сямігодцы, якую скончыў у 1928 г. У 1930 г. скончыў педкурсы ў Рагачове, 4 гады працаваў настаўнікам у Звальніцкай, Буднеўскай пачатковых школах Клічаўскага раёна, потым у Царкоўскай сямігодцы Буда-Кашалёўскага раёна. У 1934—39 гг. вучыўся на філалагічным факультэце Ленінградскага універсітэта. У 1939—40 гг. працаваў выкладчыкам Магілёўскага пед-інстытута. З лістапада 1940 г. ў Чырвонай Арміі. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны: ваяваў пад Ленінградам, Кёнігсбергам, быў паранены.

З 1945 г. ў Інстытуце літаратуры АН БССР, дзе з 1954 г. загадваў сектарам дакастрычніцкай літаратуры і тэксталогіі. Адначасова працаваў выкладчыкам у БДУ (1945—57), у Мінскім педагагічным інстытуце (1966—68). Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны II ступені, «Знак пашаны».

Навуковай дзейнасцю пачаў займацца яшчэ ў студэнцкія гады, калі працаваў над дыпломнай работай, прысвечанай творчасці Я. Коласа (фрагменты работы былі апублікаваны). З даследаваннем спадчыны народнага песняра звязаны яго асноўныя поспехі. У сваім першым артыкуле «Новая зямля» Я. Коласа» (1940), манаграфіі «Якуб Колас. Жыццё і творчасць» (1951), а таксама ў пазнейшым даследаванні «Эпас рэвалюцыі» (1975) Ю. Пшыркоў змагаўся супраць вульгарызатарства і фальсіфікацыі гісторыі літаратуры, разглядаў творы песняра ў шырокім тыпалагічным плане, прасочваў гісторыю задумы і стварэння коласаўскага ліра-эпасу. Па словах Я. Коласа, ён першы, хто правільна ацаніў «Новую зямлю». З канца 1950-х гадоў Ю. Пшыркоў працаваў над гісторыяй узнікнення і развіцця беларускай мастацкай прозы. Але і тут асноўная ўвага ўдзялялася Я. Коласу. Коласаўскаму перыяду ў развіцці нацыянальнай прозы прысвечаны манаграфіі Ю. Пшыркова «Трылогія Якуба Коласа «На ростанях» (1956), «Беларуская савецкая проза (20-я — пачатак 30-х гадоў)» (1960), за якую аўтару была прысуджана вучоная ступень доктара філалагічных навук. У гэтых працах узноўлены асноўныя аспекты літаратурнага жыцця міжваеннага перыяду, выкарыстаны вялікі фактычны матэрыял, успаміны пісьменнікаў, што дазволіла стварыць аб'ектыўную карціну грамадска-палітычных умоў, у якіх адбывалася станаўленне беларускай прозы, паказаны працэс зараджэння новых жанравых форм і перспектывы іх развіцця. Аўтар вёў барацьбу з фальсіфікатарамі і «аглабельнай крытыкай». Ён даследаваў творчасць У. Дубоўкі, К. Крапівы, М. Танка, І. Шамякіна, Я. Брыля. Пра шырыню даляглядаў вучонага сведчаць працы «Уплыў творчасці А. С. Пушкіна на развіццё беларускай літаратуры» (1949), «Тарас Шаўчэнка і беларуская літаратура» (1964, разам з І. Крэнь), «А. Я. Багдановіч» (1966). Вялікі ўклад унёс Ю. Пшыркоў у развіццё тэксталогіі. Пад яго рэдакцыяй выйшлі ў свет зборы твораў Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча, К. Чорнага, В. Дуніна-Марцінкевіча. Складальнік альбома «Якуб Колас. Жыццё і творчасць» (1959). Сааўтар кніг «Нарыс гісторыі беларускай савецкай літаратуры» (1954), «Гісторыя беларускай дакастрычніцкай літаратуры» (т. 1—2, 1968—69), падручніка па беларускай літаратуры для сярэдняй школы. Аўтар шматлікіх крытычных артыкулаў, якія друкаваліся на старонках рэспубліканскай перыёдыкі. Апошняя праца вучонага — кніга «Летапісец свайго народа: Жыццёвы і творчы шлях Якуба Коласа» вышла ў 1982 г. Памёр Ю. С. Пшыркоў 23.12.1980 г.

І. Ф. Штэйнер.

КАНСТАНЦІН МІКАЛАЕВІЧ САННІКАЎ

Беларускі рэжысёр, акцёр і педагог, народны артыст БССР (1949), прафесар (1960). Нарадзіўся 18.5.1896 г. ў Рагачове. Сцэнічную дзейнасць пачаў у 1916 г. Працаваў як акцёр у розных тэатральных калектывах Рагачова і Мінска, з 1918 г. ў Першым беларускім таварыстве драмы і камедыі, з 1920 у БДТ (тэатр імя Я. Купалы, адзін з яго заснавальнікаў). Скончыў Беларускую драматычную студыю ў Маскве (1926, кіраўнік В. Смышляеў). З 1926 г. акцёр і рэжысёр у БДТ-2 (тэатр імя Я. Коласа), у 1931—37 гг. мастацкі кіраўнік Беларускага трэцяга дзяржаўнага тэатра, у 1937—

61 гг. у Беларускім тэатры імя Я. Купалы (у 1942—44 гг. рэжысёр франтавых тэатральных брыгад, у 1948—52 гг. галоўны рэжысёр). У 1947—65 гг. адначасова выкладчык Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута: кіраўнік курса акцёрскага майстэрства (сярод вучняў Г. Аўсяннікаў, Л. Давідовіч, М. Захарэвіч, В. Тарасаў і інш.) і загадчык кафедры рэжысуры. Як рэжысёр аддаваў перавагу сучаснаму рэпертуару, зрабіў значны ўплыў на станаўленне беларускіх драматургаў К. Крапівы, А. Макаёнка, К. Губарэвіча, Э. Самуйлёнка, А. Маўзона і інш. Яго пастаноўкі былі адметныя акрэсленай грамадзянскай пазіцыяй, глыбокай распрацоўкай псіхалогіі герояў, рэалістычнай накіраванасцю, тонкім разуменнем беларускага характару і майстэрствам перадачы народнага побыту на сцэне. Сярод пастановак: беларуская драматургія — «Партызаны» (1938, з Л. Рахленкам), «З народам» (1948), «Пяюць жаваранкі» (1950, Дзяржаўная прэмія СССР 1952), «Зацікаўленая асоба» (1953) і «Людзі і д'яблы» (1958) К. Крапівы, «Пагібель воўка» Самуйлёнка (1939), «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона (1947, Дзяржаўная прэмія СССР 1948), «Цытадэль славы» (1949), «Простая дзяўчына» (1953, з П. Сушко) і «На крутым павароце» (1956) Губарэвіча, «На досвітку» (1952, з У. Кухтам) і «Выбачайце, калі ласка!» (1954) Макаёнка, «Пінская шляхта» В. Дуніна-Марцінкевіча (1954), «Злавацца не трэба» В. Зуба (1960), «Любоў, Надзея, Вера» П. Васілеўскага (1961); класічныя творы і п'есы сучасных аўтараў з іншых рэспублік — «Машачка» А. Афінагенава і «Хлопец з нашага горада» К. Сіманава (1941), «Сям'я Мерлье» («Асада млына») паводле Э. Заля (з Л. Кобрынскім) і «Душа Масквы» Л. Нікуліна (1942), «Губернатар правінцыі» Л. Шэйніна і бр. Тур і «Маскоўскі характар» А. Сафронава (1948), «Асабняк у завулку» бр. Тур (1949, з Б. Платонавым), «Сям'я Лутоніных» бр. Тур і І. Пыр'ева і «Сям'я» І. Папова (1950), «Ганна Карэніна» паводле Л. Талстога (1951), «Зыкавы» М. Горкага (1955), «Шлюб па сакрэту» Дж. Колменастарэйшага і Д. Гарыка і «Вечная крыніца» Да. Зорына (1957), «Смерць ваяводы» Ю. Славацкага (1959) у тэатры імя Я. Купалы; «Вакханкі» Еўрыпіда (з Смышляевым) і «У мінулы час» І. Бэна (1926, з М. Міцкевічам і Б. Афоніным), «Рэйкі гудуць» У. Кіршона (з С. Розанавым) і «Маёмасць» паводле аповесці Г. Караваевай «Двор» (1929), «Авангард» В. Катаева (1930, з Розанавым) у тэатры імя Я. Коласа; «Энтузіясты» Н. Сербракова і Е. Тарвід, «Контратака» Дз. Курдзіна, «Мой сябра» М. Пагодзіна і «Суд» Кіршона (1932), «Сяржант Дроб» Самуйлёнка і «Гісторыя пяці хвастоў» Л. Левіна (1935), «Каварства і каханне» Ф. Шылера (1937) у БДТ-3. Як акцёр выконваў драматычныя і гераічныя ролі, напоўненыя ўнутранай сілай, эмацыянальнай напружанасцю і псіхалагічнай глыбінёй. Сярод найбольш значных работ: Аляксей («Рысь» паводле Э. Ажэшкі «У зімовы вечар») і Васька Попел («На дне» М. Горкага), князь Капуста («Кацярына Жарнасек» М. Клімковіча) у тэатры імя Я. Купалы; Максімілян («Цар Максімілян», народная драма ў апрацоўцы А. Рэмізава і Міцкевіча), Аберон («Сон у летнюю ноч» У. Шэкспіра), Эрас («Эрас і Псіхея» Е. Жулаўскага), Міхаль («У мінулы час») і Гадун («Разлом» Б. Лаўранёва) у тэатры імя Я. Коласа; Кіруючая асоба («Мой сябра») і Мілер («Каварства і каханне») у БДТ-3.

Памёр К. М. Саннікаў 12.7.1965 г. На яго магіле на Усходніх могілках у Мінску ўстаноўлены бюст (1966).

Кастусь Саннікаў

З успамінаў Я. С. Рамановіча[1]

Усе, хто праходзіў у 1918 годзе па мінскай рабочай ускраіне — Камароўцы, каля драўлянага клуба «Беларуская хатка» маглі бачыць прыгожага юнака ў паласатай спартыўнай майцы. Ён вылучаўся сярод іншых маладых людзей высокім ростам, капою жоўтых, нібы спелыя каласы, валасоў і шэра-блакітнымі мяккімі вачамі. Вечарамі на канцэртах разам са сваёй партнёркай, гэткай жа ладнай і прыгожай Стафаніяй Станютай, яны заўзята танцавалі «Мяцеліцу», выконвалі і невялічкія ролі ў спектаклях Першага таварыства беларускай драмы і камедыі. Калі фарміраваўся Першы дзяржаўны тэатр рэспублікі, яго арганізатар Фларыян Ждановіч забраў з «Хатзатар кі» ўсіх здольных аматараў, у тым ліку і Кастуся Саннікава.

Першыя ж выступленні на сцэне Беларускага дзяржаўнага тэатра ў 1920 го-

[1] Яўген Сцяпанавіч Рамановіч — беларускі пісьменнік, акцёр і тэатразнавец.

дзе ўжо не на ўскраіне Мінска, а ў яго цэнтры, у былым гарадскім тэатры, паказалі шматабяцальныя акцёрскія здольнасці Саннікава.

Урад Савецкай Беларусі, дбаючы аб росквіце тэатральнага мастацтва рэспублікі, стварыў у Маскве нацыянальную тэатральную студыю, выкладчыкамі ў якую былі запрошаны вядомыя майстры сталічнай сцэны. У гэтую студыю накіроўваюцца на вучобу самыя лепшыя маладыя акцёры Першага беларускага тэатра і сярод іх — Кастусь Саннікаў, які неўзабаве выявіў сябе як студыец-акцёр, а пазней і рэжысёр-асістэнт выдатнага майстра маскоўскай сцэны В. С. Смышляева.

Разам з Першым дзяржаўным тэатрам рэспублікі, цяпер акадэмічным імя Янкі Купалы, мне, у той час акцёру гэтага тэатра, давялося ў 1923 годзе паехаць у Маскву для ўдзелу ва Усерасійскай сельскагаспадарчай і саматужна-прамысловай выстаўцы, на якой выступалі найлепшыя нацыянальныя тэатры краіны.

У Маскву з'ехаліся з усіх канцоў СССР удзельнікі выстаўкі і госці-экскурсанты. Выстаўка стваралася ў раёне сённяшняга парку імя М. Горкага на вялікай плошчы, яна нагадвала міжнародны кірмаш, бо ў ёй удзельнічалі замежныя фірмы.

Мы прыехалі загадзя і жылі ў вялікім інтэрнаце на Астожынцы, выступалі на вечарах у розных клубах і на прадпрыемствах. І вось аднойчы да нас прыходзяць Кастусь Саннікаў і дырэктар беларускага павільёна брат Міхася Чарота І. Кудзелька і прапаноўваюць нам пайсці з раніцы афармляць павільён, а вечарам выступаць на канцэртах.

— Праца гэтая не цяжкая,— угаворваў нас Кудзелька,— плацім мы добрыя грошы, а вы ж усе маладыя, чаму б не зарабіць які рубель у новай валюце, у Маскве прыдасца. Вось,— паказаў ён на Саннікава,— камандзір нашых студыйцаў. Яны працуюць у павільёне — развешваюць экспанаты, але людзей мала, а мы мусім паспець да адкрыцця выстаўкі.

Кастусь, з якім мы былі добра знаёмыя яшчэ з «Беларускай хаткі», кажа мне:

— Добрая гэта справа, што мы робім. Збяры хлопцаў, хто пажадае, і прыходзьце на выстаўку. Трэба, каб наш павільён быў гатовы да адкрыцця.

Вядома, мы згадзіліся, і нашы маладзейшыя акцёры і актрысы, у тым ліку і Барыс Платонаў, Уладзімір Уладамірскі, Эдуард Шапко, Вольга Галіна і іншыя, чалавек дзесяць, пайшлі афармляць беларускі павільён. На выстаўцы мы яшчэ

К. М. Саннікаў (трэці справа) сярод артыстаў.

больш збліжаліся з нашымі студыйцамі Стафаніяй Станютай, Аляксандрам Ільінскім, Язэпам Чайкоўскім, Міколай Міцкевічам.

У жывых гутарках я з цікавасцю даведаўся ад вельмі кампанейскага Кастуся Саннікава, што ён сам з Рагачова, прыехаў у Мінск пасля дэмабілізацыі з арміі і паступіў у трупу Бяляева, што працавала ў летнім тэатры «Рэнесанс», які знаходзіўся на беразе Свіслачы, дзе цяпер наш Дзяржаўны цырк.

Саннікаў яшчэ ў 1916 годзе ў Рагачове зблізіўся з вядомым акцёрам і антрэпрэнёрам С. Бярнардавым і выступаў у драматычных ролях на гарадской сцэне.

У 1926 годзе, пасля пяцігадовай вучобы ў Маскве, на радзіму вярнуліся студыйцы, якія атрымалі накіраванне ў толькі што арганізаваны Другі беларускі драматычны тэатр (БДТ-2). Будынак Віцебскага гарадскога тэатра акцёры абсталявалі на свой лад, бо назапасілі ведаў і ўражанняў у самых лепшых маскоўскіх тэатрах самых розных кірункаў — ад акадэмічнага Малога да эксперыментальнага тэатра Меерхольда. Юнакі прыехалі з вялікім творчым запалам і прагай прафесійнай дзейнасці і прывезлі з сабою гатовыя спектаклі: народную драму «Цар Максімілян», камедыю У. Шэкспіра «Сон у летнюю ноч», беларускую п'есу І. Бэна «У мінулы час».

Вельмі рухавы, энергічны, прагны да ведаў і працы, Кастусь Саннікаў з маладым энтузіязмам бярэцца за стварэнне БДТ-2 і выяўляе сябе як цікавы выканаўца акцёрскіх роляў, асабліва матроса-бальшавіка Гадуна ў драме Б. Лаўранёва «Разлом». Адначасова ён памагае ў рэжысуры, набывае вопыт, які пасля вывеў яго ў найлепшыя рэжысёры рэспублікі.

З самага пачатку самастойнай рэжысёрскай дзейнасці Саннікава вабіць сучасная тэматыка, п'есы нашых беларускіх драматургаў, якім ён стараецца памагчы ў працы.

У тыя ж дваццатыя гады ў Гомелі абсталёўваецца вандроўны тэатр рэспублікі пад кіраўніцтвам выдатнага акцёра, рэжысёра і драматурга, першага беларускага народнага артыста Уладзіслава Галубка. Яго калектыву даецца назва Трэцяга беларускага дзяржаўнага тэатра (БДТ-3). Галубок запрашае К. Саннікава на пасаду рэжысёра. З уласцівым яму запалам і адданасцю Саннікаў бярэцца за работу ў Трэцім БДТ і хутка стварае там цікавы рэпертуар. Прыкметны поспех маюць яго пастаноўкі «Суд» У. Кіршона, «Дыктатура» І. Мікітэнкі, «Мой друг» М. Пагодзіна.

Шмат увагі Саннікаў аддае беларускай драматургіі. Найбольшы плён прыносіць яго творчая праца з вядомым беларускім празаікам Эдуардам Самуйлёнкам. Пастаноўка яго п'есы «Сяржант Дроб» паводле інсцэніраванай аповесці «Тэорыя Каленбрун» збліжае Саннікава з Самуйлёнкам. Іх яднаюць адзінства погляду на мастацтва, улюбёнасць у тэатральную справу, вострае адчуванне сучаснасці.

Працуючы з акцёрамі, рэжысёр Саннікаў памагае росту вядомых у той час майстроў сцэны Трэцяга БДТ У. Дзядзюшкі, К. Быліча, А. Бараноўскага, Л. Шынко, А. Згіроўскага, Маргарыты і Таццяны Шашалевіч. Пасля расфарміравання БДТ-3 большасць з іх на чале з К. Саннікавым пераходзіць на сталую працу ў Першы дзяржаўны тэатр, яны арганічна ўліваюцца ў калектыў, бо Кастусь Саннікаў і выдатны рэжысёр і педагог БДТ-1 Еўсцігней Міровіч грунтавалі сваю творчую дзейнасць на сістэме вялікага рэжысёра нашай сучаснасці — Канстанціна Сяргеевіча Станіслаўскага.

Разам з акцёрам і рэжысёрам БДТ-1 Леанідам Рахленкам у 1938 годзе Кастусь Саннікаў ставіць спектакль паводле п'есы Кандрата Крапівы «Партызаны». Поспех спектакля, супольная творчая праца з выдатным пісьменнікам адкрылі новыя шляхі для развіцця беларускай драматургіі на сцэне БДТ-1. Супрацоўніцтва з Кандратам Крапівой было на дзіва плённае, асабліва пазней. Аднак Кастусь Саннікаў не забывае і пра свайго даўняга сябра Эдуарда Самуйлёнка і стварае з ім спектакль «Пагібель воўка», які разам з «Партызанамі» паказваецца ў Маскве на першай Дэкадзе беларускага мастацтва і знаходзіць там прызнанне масквічоў. Высокую ацэнку пастаноўкам дае цэнтральны друк.

Вялікая Айчынная вайна застала Першы БДТ на гастролях у Адэсе. Тэатр быў эвакуіраваны ў глыбокі тыл — у Сібір.

Сібіракі любяць тэатр, цырк, кіно, у нас білеты раскупляліся за тыдзень наперад, і трапіць на спектакль БДТ-1 было не лёгка. Саннікаў адразу ж пасля прыезду паставіў п'есу К. Сіманава «Хлопец з нашага горада», блізкую па сваёй тэматыцы ваеннаму часу. Потым у яго пастаноўцы ідзе спектакль «Душа Масквы» Л. Ніколіна. Шмат увагі Саннікаў аддае кіраўніцтву самадзейным драматычным калектывам томскага Дома афіцэраў.

Няма чаго і казаць, што ўсе мы жылі

падзеямі на франтах барацьбы з фашыстамі. У інтэрнаце, дзе быў наш пакой, мы наказвалі даяжурным будзіць нас у 4 гадзіны ночы — час, калі з Масквы перадаваліся апошнія паведамленні. І вось аднойчы чуем, што войскі двух нашых франтоў злучыліся ў раёне Калача. Напачатку было незразумела: як гэта маглі апынуцца там нашы байцы? Калач жа далёка ў тыле нямецкіх войскаў. Але ўслед за паведамленнямі перадавалі каментарыі, і стала зразумела, што нашы войскі акружылі вялікую нямецкую групоўку ў раёне Сталінграда, пачалі баі, каб яе знішчыць. Тут Косця не вытрымаў і на другі ж дзень напрасіўся, каб яго накіравалі на фронт у раён Сталінграда.

Саннікаў прабыў на фронце, кіруючы франтавымі тэатрамі, аж да вызвалення Мінска ад акупантаў.

Ён апынуўся ў Мінску разам з групай беларускіх пісьменнікаў, франтавых журналістаў на трэці дзень пасля вызвалення горада і прыслаў мне адтуль у Томск паштоўку, у якой з нястрымнай радасцю паведамляў, што ўсе ў маёй сям'і жывыя. Схуднелыя, змарнелыя, але жывыя. Знайшоў ён маю жонку, дзяцей у невялікай матчынай хаціцы ў закутку Сляпянскай вуліцы на Камароўцы.

На руінах, папялішчах пачалі мы, вярнуўшыся ў Мінск з эвакуацыі, аднаўляць наш тэатр. Яшчэ ішла вайна з гітлераўцамі, а Беларускі дзяржаўны тэатр, які атрымаў у той час ганаровую назву акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, распачаў работу.

Ствараючы свой рэпертуар і найперш пастаноўкі на патрыятычную тэму, мы знаёмімся з п'есаю маладога драматурга Аркадзя Маўзона і пасля сур'ёзнай дапрацоўкі ставім «Канстанціна Заслонава» — гераічную драму пра партызанскае падполле. Спектакль быў адзначаны Дзяржаўнай прэміяй СССР. Разам з пастаноўшчыкам спектакля К. Саннікавым прэміі атрымалі Б. В. Платонаў — Заслонаў, Г. П. Глебаў — Кропля, У. І. Дзядзюшка — Крушына, І. Ф. Ждановіч — Аня. На маю думку, гэта была самая лепшая рэжысёрская работа К. Саннікава, якому ўдалося стварыць моцны ансамбль выканаўцаў і глыбока раскрыць вобразы-характары герояў драмы.

Аднаўляючы свае сувязі з беларускімі драматургамі, Саннікаў у 1950 годзе ставіць сатырычную камедыю Кандрата Крапівы «Пяюць жаваранкі», якая атрымлівае Дзяржаўную прэмію СССР. Сувязі з беларускімі драматургамі пашыраюцца і мацнеюць. У тэатр з новымі п'есамі прыходзяць Кастусь Губарэвіч, Валянцін Зуб, Пятро Васілеўскі. Але асабліва моцныя творчыя сувязі і ўзаемаразуменне ў Саннікава, апрача К. Крапівы і А. Маўзона, складваюцца з Андрэем Макаёнкам. Рэжысёр смела бярэцца за пастаноўку першай, яшчэ не зусім дасканалай яго п'есы «На досвітку», але ўжо другая п'еса Макаёнка — сатырычная камедыя «Выбачайце, калі ласка!» — не толькі мае вялікі поспех у рэспубліцы, але і выводзіць аўтара на шырокую ўсесаюзную сцэну.

Рэжысёрскаму крэда К. Саннікава былі характэрныя вострае адчуванне сучаснасці, глыбока рэалістычная трактоўка вобразаў п'ес, уменне цярпліва і настойліва працаваць з новымі аўтарамі, заўсёды даводзячы гэтую працу да выхаду новай пастаноўкі на акадэмічную сцэну. Так, апрача «Партызанаў» і «Пяюць жаваранкі», у тэатры імя Янкі Купалы Саннікаў паставіў п'есы К. Крапівы «З народам», «Зацікаўленая асоба», «Людзі і д'яблы», К. Губарэвіча «Цытадэль славы», «Простая дзяўчына», «На крутым павароце». Не ўсе яны мелі поспех, але рэжысёрская лінія на стварэнне нацыянальнай драматургіі была вельмі дакладная і паслядоўная.

Вядома, не толькі беларускія п'есы ўвасабляў на сцэне К. Саннікаў. Ён паставіў шмат твораў рускіх савецкіх драматургаў і сярод іх такія, як «Сям'я» І. Папова з вобразам юнага Леніна, «Вечная крыніца» Л. Зорына, «Маскоўскі характар» А. Сафронава. Прыкметнае месца ў яго творчасці займае руская і замежная класіка: «Зыкавы» М. Горкага, «Смерць ваяводы» Ю. Славацкага, «Ганна Карэніна» Л. Талстога, «Каварства і каханне» Ф. Шылера.

Як заўсёды, К. Саннікаў шмат увагі аддае грамадскай дзейнасці, памагае тэатральным гурткам. З гарачым пачуццём свайго партыйнага абавязку ён удзельнічае ў журы конкурсаў, выступае на канферэнцыях, з'ездах, карыстаючыся вялікай павагай і аўтарытэтам. Паспяваючы ўсюды, гэта на дзіва няўрымслівы чалавек клапоціцца пра выхаванне маладой змены. Ён кіруе кафедрай у Беларускім тэатральным інстытуце, адкуль выходзяць вядомыя цяпер акцёры Л. Дразлова, В. Тарасаў, Л. Давідовіч, Г. Аўсяннікаў, М. Захарэвіч.

З імем Канстанціна Мікалаевіча Саннікава звязаны самыя яркія старонкі ў жыцці і дзейнасці беларускіх драматычных тэатраў, усюды ён паспеў пакінуць свой след, сваю творчую спадчыну,

і пра гэта мы павінны заўсёды помніць. На прыкладзе яго добрых спраў павінны вучыцца маладыя акцёры і рэжысёры.

Я пішу гэтыя радкі ўспамінаў, а перада мною — постаць дужага, прыгожага чалавека, які не ведаў іншай радасці ў жыцці, як аддана служыць савецкаму тэатру ўсімі сваімі здольнасцямі і гарачым сэрцам мастака.

Друкуецца па кн.: Рамановіч Я. Людзі і маскі. Мн., 1977. С. 105—114.

ДЗМІТРЫЙ УЛАДЗІМІРАВІЧ СТАЛЯРОЎ

Беларускі самадзейны майстар разьбы па дрэве, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь (1977). Нарадзіўся 1.8.1923 г. ў в. Каменка Рагачоўскага р-на. З 1966 г. працуе загадчыкам клуба ў в. Каменка. З 1948 г. ўдзельнічае ў мастацкіх выстаўках. Стварае кампазіцыі на гістарычную, ваенную, бытавую тэмы, партрэты: «Гусляр» (1948), «Плытагон» (1953), «Вольная хвіліна» (1962), «Электразваршчык» (1964), «Слаўнае 50-годдзе БССР» (1969), «Дэкрэт аб міры» (1970), «Дзед Талаш» (1950), «Дзеці суровага часу» (1954), «Няскораны» (1960), «Па дарогах вайны» (1963), трыпціх «Перад боем», «Пасля бою», «У зямлянцы» (1967—69), «Радыстка», «Франтавы трохвугольнік», «Салаўі, салаўі...», «Трыццаць гадоў таму» (усе 1973—80), «Фідэль Кастра» (1961), «Янка Купала» (1964, 1967), «Максім Горкі» (1968), «Якуб Колас» (1970) і інш. Творам Дз. У. Сталярова ўласцівы лаканічнасць кампазіцыйных вырашэнняў, эмацыянальная насычанасць вобразаў, пластычная дакладнасць у перадачы індывідуальных рыс асобы.

А. К. Лявонава.

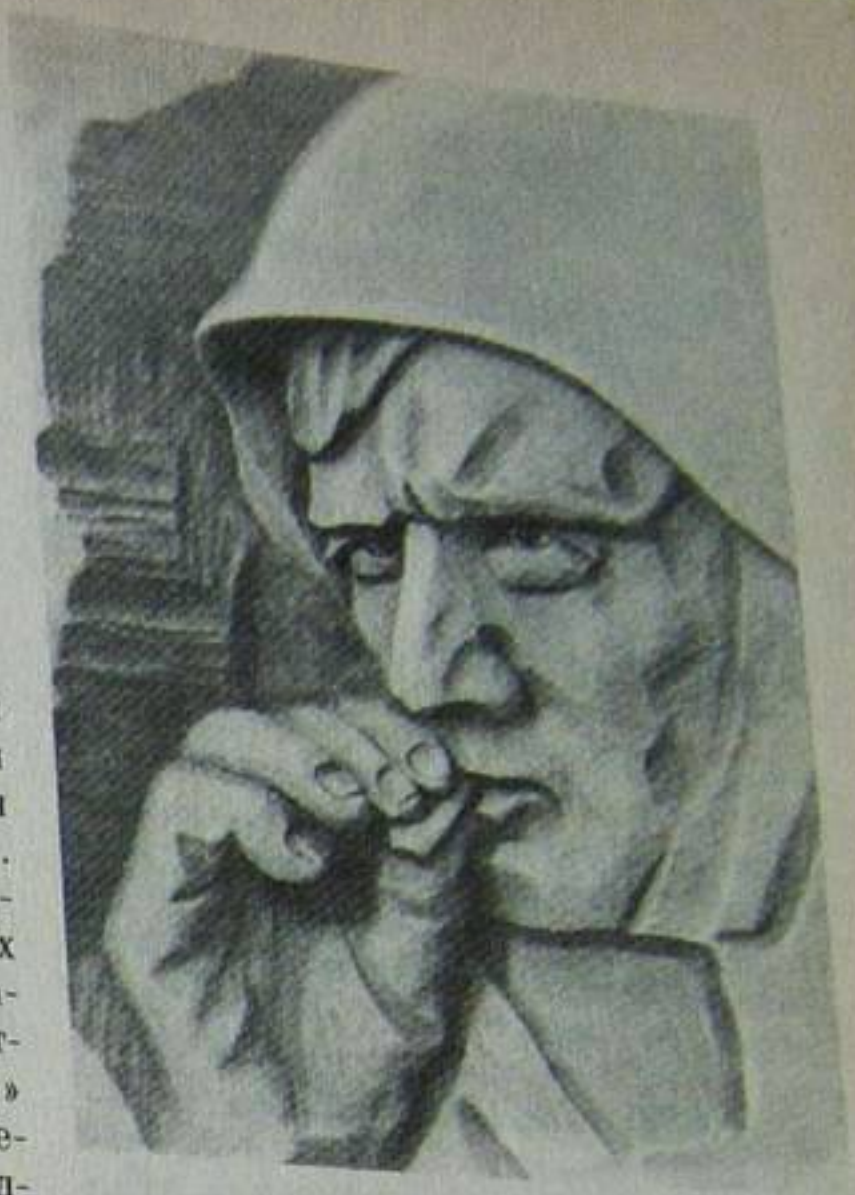

Дз. У. Сталяроў. Перад боем. Разьба па дрэве. 1967—69 гг.

МІКОЛА СУРНАЧОЎ

Беларускі паэт Мікалай Мікалаевіч Сурначоў нарадзіўся ў 1917 г. ў в. Слабада Рагачоўскага р-на ў мнагадзетнай сялянскай сям'і. Вучыўся ў Рагачоўскай сямігодцы, потым у Гомельскім сельскагаспадарчым тэхнікуме. Пасля яго заканчэння працаваў аграномам у Рагачоўскім р-не, пазней перайшоў у раённую газету «Камунар». У 1937 г. паступіў у Гомельскі пединстытут, пазнаёміўся з паэтамі-пачаткоўцамі. Студэнтам удзельнічаў у рабоце канферэнцыі маладых пісьменнікаў у Мінску. У 1939 г. перавёўся ў Мінскі пединстытут. Вучобу сумяшчаў з работай у рэдакцыях газеты «Звязда» (1939—40) і «Чырвоная змена» (1940—41). У Вялікую Айчынную вайну М. Сурначоў ваяваў на Заходнім, Бранскім, Данскім, Паўднёва-Заходнім, 1-м Беларускім, Паўднёвым, 4-м Украінскім франтах. Удзельнічаў у баях на Каўказе, дзе быў паранены, пад Сталінградам, у Румыніі, Польшчы. Восенню 1944 г. М. Сурначоў прыязджаў у Мінск. Старшы лейтэнант камандзір узвода знішчальнага процітанкавага артылерыйскага палка Мікола Сурначоў на подступах да Берліна, каля г. Пірыца, быў зноў паранены, але хутка вярнуўся ў строй. Узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі і медалямі. М. Сурначоў загінуў у ноч з 19 на 20 красавіка 1945 г. ў рукапашным баі. Быў пахаваны ў брацкай магіле за восем кіламетраў ад Берлінскай акругавай дарогі. У 1948 г. прах паэта перанеслі на брацкія могілкі ў г. Бад-Фрэнвальдэ (на помніку прозвішча паэта пададзена як Н. Н. Сурнамаў). На вайне загінулі таксама браты М. Сурначова Яўхім і Хведар. Бацька і старэйшая сястра Наталля былі ў партызанах, сястра Лідзія — ваенфельчарам у блакадным Ленінградзе.

Пісаць вершы М. Сурначоў пачаў яшчэ ў тэхнікуме, друкавацца — з 1933 г. ў рагачоўскай раённай газеце. З 1938 г. выступаў у рэспубліканскім друку. Даваенная яго паэзія вызначаецца ёмістасцю

М. М. Сурначоў.

вобразаў, сюжэтнай закончанасцю, фальклорнасцю выяўленчых сродкаў; лірыка ваеннага часу — раманты чна ўзнёслая, лаканічная. Хрэстаматыйным стаў яго дванаццацірадковы верш «У стоптаным жыце», які нарадзіўся ў чэрвені 1941 г. пры выхадзе з Мінска (упершыню прачытаны М. Аўрамчыку, разам з якім паэт выходзіў з палаючай сталіцы, у раёне Чырвонага ўрочышча, потым перакладзены на рускую мову А. Твардоўскім). На фронце паэт не разлучаўся з запісной кніжкай, куды заносіў новыя вершы (частка з іх загінула). Упершыню паэзія М. Сурначова была сабрана яго сябрамі ў 1946 г. ў сціплы томік «На сурмах баравых». У 1959 г. выйшаў зборнік паэта «Барвовая зара». У зборнік «Акопны спеў» (1986; складальнік П. Прануза) увайшлі таксама лісты з фронту, успаміны пра паэта, артыкулы пра яго творчасць. Вершы М. Сурначова перакладзены на рускую і інш. мовы. Памяць пра паэта захоўваецца на яго радзіме: яго імем названа вуліца ў Рагачове, у Юдзіцкай васьмігадовай школе створаны мемарыяльны куток, яго імя занесена на мемарыяльную дошку ў Доме літаратара ў Мінску. Пасмяротна М. Сурначоў быў узнагароджаны мемарыяльным медалём літаратурнага конкурсу імя А. М. Астроўскага, які праводзіўся ў 1967 г. Саюзам пісьменнікаў СССР і выдавецтвам «Молодая гвардия».

Г. М. Урупіна.

Каштаны паэта

Тады я працаваў настаўнікам Шапчыцкай васьмігадовай школы, выкладаў родную мову і літаратуру. Утульна было ў школе зімовымі вечарамі, калі тэхнічка запальвала грубкі. Водсветы полымя ад бярозавых дроў роўна клаліся на падлогу. Такімі зімовымі вечарамі, калі збіраліся ў школе на пасяджэнне літаратурнага гуртка, мы захапляліся паэзіяй Міколы Сурначова. Яе мы палюбілі, мабыць, яшчэ і таму, што ён быў нашым земляком. Ад Шапчыц да Слабады, роднай вёскі паэта,— рукой падаць, усяго некалькі кіламетраў. І нам, вядома, хацелася больш даведацца пра паэта, які хадзіў нашымі сцежкамі, слухаў зялёны шэпт тых жа гаёў, дубраў і бароў.

Але біяграфічныя звесткі пра Міколу Сурначова былі даволі скупаватыя — усяго некалькі ўспамінаў яго сяброў па пяру. Ды яшчэ на руках у гурткоўцаў — тоненькая кніжачка «Барвовая зара», адкуль дзеці для літаратурнага вечара перапісвалі яго вершы ў свае школьныя сшыткі. Аднак побач жылі людзі, якія з маленства ведалі паэта, яго сям'ю, хадзілі разам у школу, сябравалі. Гэта былі бацькі і дзяды гурткоўцаў, знаёмыя вяскоўцы, жыхары Слабады, куды мы не адзін раз хадзілі. Іх успаміны станавіліся нашым духоўным набыткам.

Па малой крупінцы збіралі мы гэтыя звесткі, узнаўляючы жыццёвы і творчы шлях паэта. І перад нашымі вачамі паўставаў сціплы і мужны чалавек, які любіў жыццё, умеў радавацца яму.

У маленькай хаціне, накрытай саломкай, якая набралася ад старасці мохам, было цесна: сям'я ў Мікалая Яфімавіча, бацькі паэта, нават па вясковай мерцы вялікая — 8 чалавек. Калі Мікола падрос, бацька перабраўся ў новую хату, якую набудаваў з бурштынавай сасны. А тут і яшчэ адна радасць! Побач з іх хатай, на пагорку, вырасла прыгожая пачатковая школа.

У першым класе Мікола быў ціхім і сарамлівым хлапчуком. Затое, калі чытаў вершы сваім звонкім моцным голасам, вырастаў на вачах, здаецца, станавіўся высокім і мужным. Недарэмна сяброўкі па школе празвалі яго «Генералам». Вельмі любіў слухаць маці. Аксіння Мартынаўна была добрай апавядальніцай. Зімовымі вечарамі пад скавытанне завірухі, ліўся ў цёплай хаце яе меладычны голас, сплятаючы ў казачныя карункі словы. Часам да маці прыходзілі суседкі, і ў хаце Сурначовых, пад пошум верацён, спяваліся народныя песні. Пазней гэта плынь народнай паэзіі арганічна ўвальецца ў вершы паэта, стане іх асновай.

Сямігодку Мікола Сурначоў заканчваў у Рагачове. На суботах да яго прыязджаў бацька. На санках ён прывозіў колатыя дровы, каб расплаціцца з гаспадыняй за кватэру. І хаця цяжка было Мікалаю Яфімавічу цягнуць гаспадарчы воз і яшчэ вучыць сына, ён добра помніў словы настаўніцы: «Толк будзе з твайго хлопца, Яфімавіч. Яму трэба вучыцца далей».

На канікулы бацька забіраў Міколу з сабой у Слабаду. Дарога была няблізкай і ўвесь час ішла лесам. Скрыпелі на марозе палазы санак, падалі на ездакоў камякі снегу з вершалін дрэў. І ва ўсім гэтым — вечаровай дарозе, белым снезе, пошуме старога лесу — была нязгаданая прыгажосць роднай зямлі, якая поўніла сэрца, напявала першыя вершы.

Лясная дарожка
Слядочак губляе:
То выпырне з елак,
То ў лозы знікае.
То выгнецца спінкай,
То ўся ўстрапянецца —
З заросшай лагчыны
На ўзгорак імкнецца.
Шуміць таямніча,
Нібы ёй вядома,
Куды мяне кліча
Барвовая, з дому.

Міколу Сурначова ўжо са школьных гадоў захапілі кнігі. Яны адкрывалі нязведаны свет, будзілі фантазію, чаравалі паэтычнымі радкамі. Калі вучыўся ў Рагачове, то на невялікія грошы, што даваў бацька, купляў паэтычныя зборнікі. Неўзабаве сабралася бібліятэчка, якую захоўваў у звонкай дубовай бочцы, зробленай Мікалаем Яфімавічам для продажу. Любоў да кнігі ён пранёс праз усё сваё жыццё. Паступаючы ў Гомельскі педагагічны інстытут, прывёз з сабой драўляны чамадан, паўнюткa набіты кнігамі. Яны былі і ў палявой сумцы, якую насіў на фронце. А яшчэ ён любіў сваю родную зямлю, з дзяцінства, калі басанож бегаў па роснай траве, калі з бацькам хадзіў за плугам, калі садзіў сад. Аднойчы з Гомеля прывёз у Слабаду некалькі саджанцаў каштана. Пасадзіў іх пад вокнамі роднай хаты. Старанна даглядаў. Цяпер каштаны сталі вялікімі і радуюць вока сваёй прыгажосцю.

Адразу пасля школы ён паступіў у сельскагаспадарчы тэхнікум і пасля заканчэння яго працаваў некаторы час аграномам у адным з калгасаў Рагачоўскага раёна. І зноў цягне да сябе чысты аркуш паперы, як незасеянае поле. Далёка за поўнач гарыць на кватэры агранома газавая лямпа. Ён ужо разумее, што паэзія — не імгненнае захапленне, а справа ўсяго жыцця. А неўзабаве яго першыя вершы былі надрукаваны ў раённай газеце «Камунар». Яны прывабілі чытача сваёй напеўнасцю, рамантычнасцю.

Мікола адчувае, што праца паэта патрабуе не толькі душэўнай шчодрасці, але і пэўных ведаў. І тады ён падае дакументы на літаратурны факультэт Гомельскага педагагічнага інстытута. Друкуе нізку сваіх вершаў у рэспубліканскім часопісе. Іх заўважыла крытыка. Вершы палюбілі чытачы.

...І раптам вайна. У гэты час Сурначоў працуе ў рэдакцыі рэспубліканскай газеты «Чырвоная змена». З палаючага Мінска ён ідзе на фронт разам са сваім сябрам паэтам Міколам Аўрамчыкам. Над іх галовамі праносяцца варожыя самалёты. Цяжкім коласам нікне да зямлі нязжатая збажына, плача бурштынавым зернем. У здратаваным людзьмі і тэхнікай жыце паэт бачыць забітага маладога байца. І тады амаль экспромтам нараджаецца адзін з яго першых вершаў аб Вялікай Айчыннай вайне:

Ніколі не ехаць
Хлапцу маладому
Да роднага гаю
Да блізкага дому.
Ляжыць ён, як віцязь,
У стоптаным жыце,
Маці спаткаеце,
Ёй не кажыце.

Паэт Сурначоў становіцца салдатам. На многіх франтах ваюе ён, набліжаючы Дзень Перамогі. У баях некалькі разоў быў паранены, але зноў пасля шпіталя вяртаўся ў строй. У франтавых вершах паэта чуецца пах пораху, у іх нянавісць да ворага, вера ў перамогу. У 1943 г. Сурначоў ваяваў у Запарожжы, але сэрцам ён быў разам з тымі, хто вызваляў яго родную вёску. Пранікнёна піша ён пра гэта ў вершы «Ліст да маці»:

Ля хаціны тваёй сасновай
Скрозь байцы ў шынялях, бушлатах,
Маці!
Стрэнь іх там добрым словам,
Пачастуй, чым наш край багаты.

Восенню таго ж года, выпісаўшыся са шпіталя пасля чарговага ранення, Мікола Сурначоў наведаў родную вёску. Мясціны вакол не пазнаць — дарогі разбіты гусеніцамі танкаў, у лясах — акопы і траншэі. Бацькаўская сяліба ўцалела ад ліхалецця вайны. Выжыў і сад, хаця некаторыя дрэвы пасеклі асколкі. Па старому дзедаўскаму звычаю за хатай, у садзе, зладзілі бяседу. Запрасілі на яе ўсіх вяскоўцаў. Моўчкі памянулі загінуўшых на вайне братоў Яфіма і Фёдара. Сустрэча была нядоўгай. Неўзабаве Мікола за-

кінуў за плячо «сідар» і пачаў развітвацца з роднымі.

— Можа б, застаўся, сынок! Сам жа гаварыў, што прапаноўвалі работу ў рэдакцыі, у Мінску. Куды ты пойдзеш, такі паранены,— упрошвала яго маці.

— Трэба ісці, мама! Мяне чакаюць там салдаты. Ім нельга без камандзіра.

І ён пайшоў. На нейкі момант прыпыніўся на пагорку, яшчэ раз паглядзеў на вёску. Убачыў, як зводдалі, на скрыжаванні дарог застыла маці. Ён яшчэ не ведаў, што больш ніколі не вернецца ў родную хату.

Загінуў гвардыі лейтэнант Мікола Сурначоў пад Берлінам. Да фашысцкага логава заставалася яму прайсці ўсяго 8 кіламетраў. Па расказах аднапалчан, батарэя, у якую ўваходзіў і ўзвод Сурначова, трапіла на добра ўмацаваны ўчастак абароны фашыстаў. Завязаўся смяротны бой. Сілы былі няроўныя. Была дадзена каманда адысці ў блізкі лясок. Сурначоў быў зноў паранены, але не пакінуў поля бою. Ён застаўся прыкрываць адыход таварышаў. І тут у яго трапіў варожы фаустпатрон.

...І доўга яшчэ прыходзіла на скрыжаванне дарог маці. Яна часта моўчкі стаяла на адным месцы, углядалася ў засмужаны пагорак. Ёй здавалася, што вось-вось вынырне з-за пагорка знаёмая каржакаватая постаць у старым артылерыйскім шынялі. А поцемкам вярталася дахаты. Даставала тоненькую кніжку сына і шурпатымі далонямі гладзіла яе вокладку.

...З Шапчыц у Слабаду члены школьнага літаратурнага гуртка прыйшлі спякотным майскім днём. Дом паэта стаіць на самай ускраіне вёскі. Бацькі яго, калі перабіраліся да малодшай дачкі Ганны ў Магілёў, прадалі яго іншым людзям. Нядаўна дом перасыпалі, замянілі на новыя ніжнія вянкі, якія з'еў шашаль, і пабудова цяпер стала адной з самых высокіх у вёсцы.

Жыве і стары яблыневы сад, пасаджаны рукамі паэта. З аднаго боку ён агароджаны ржавым калючым дротам. Гэта, як стрэмка, напамінак мінулай вайны. Перад прыходам фашыстаў у Слабаду Мікалай Яфімавіч закапаў у садзе бібліятэчку сына з яго рукапісамі. Пасля вайны, страціўшы на фронце трох сыноў, ён забыўся на тое месца і не мог знайсці закапанае. Узброіўшыся металічнымі штырамі, вучні хацелі прамацаць увесь сад і, магчыма, натрапіць на схаваны скарб. Але новая гаспадыня дома, пакаваўшы рукою на зялёную рунь у садзе, сказала, што мы сваімі пошукамі пашкодзім пасевы. Дадаўшы пры гэтым, што кнігі, якія праляжалі дзесяткі гадоў у зямлі, па ўсім відаць, даўно спарахнелі.

— А калі перасыпалі хату, можа штонебудзь знайшлі з рэчаў паэта? — запыталіся ў яе мы.

Яна павярнулася і моўчкі пайшла ў дом. Праз некаторы час вынесла адтуль тоўстую, з пажоўклымі старонкамі кнігу.

— На гарышчы знайшла.

З замiраннем сэрца разглядалі мы знойдзеную кніжку. Гэта былі тры нумары часопіса «Литературный современник» за 1936 год, які выходзіў у Ленінградзе ў выдавецтве «Художественная литература». Суравымі ніткамі часопіс быў сшыты ў адно цэлае і нагадваў сабой кніжку. Калі з вялікай асцярожнасцю перагортвалі старонкі, з кніжкі нечакана выпала закладка — вузкая палоска з вучнёўскага сшытка, на якой у двух месцах было напісана — «М. Сурначоў».

...Не даспяваў сваю паэтычную песню Мікола Сурначоў. Але і тое, што напісаў, ніколі не згасне ў памяці народа. А на яго радзіме растуць каштаны. Любяць збірацца пад іх шатамі вяскоўцы. І абавязкова хто-небудзь са старэйшых успомніць паэта.

Р. Андрэявец.

ЛАРЫСА МІКАЛАЕЎНА ФЕДЧАНКА

Беларуская актрыса, заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь (1975) Л. М. Федчанка нарадзілася 30.7.1925 г. ў Рагачове. У 1949 г. скончыла Беларускі тэатральны інстытут (курс С. Новака, К. Саннікава). У 1949—53 гг. працавала ў Гродзенскім абласным драмтэатры, у 1953—55 гг.— у тэатры драмы і камедыі пры Белдзяржэстрадзе. З 1956 г. у Бабруйскім вандроўным драмтэатры, з 1970 г. ў Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі імя В. І. Дуніна-Марцінкевіча (Бабруйск). Мастацтву актрысы ўласцівы лірычнасць, адкрытая эмацыянальнасць, драматызм, дакладнасць і выразнасць псіхалагічных характарыстык. Яркія, сцэнічна кідкія каларытныя персанажы стварыла яна ў беларускім рэпертуары: Насця («Пяюць жаваранкі» К. Крапівы, Тэатр драмы і камедыі пры Белдзяржэстрадзе), Верка («Цені знікаюць» С. Свірыдава) і Каця («Чалавек вярнуўся» П. Васілеўскага, Бабруйскі вандроўны тэатр), Дзюркіна («Злыдзень» А. Петрашкевіча), Мальвіна («Несцерка» В. Вольскага) і Антаніна Львоўна («І

змоўклі птушкі» І. Шамякіна, Магілёўскі абласны тэатр драмы і камедыі). Багаты класічны рэпертуар Федчанкі. З вялікім сцэнічным тэмпераментам сыграны ёю ролі ў п'есах А. Астроўскага, М. Гогаля, М. Горкага, А. Чэхава, Я. Райніса, К. Гальдоні. Асабліва вылучаліся з іх Кукушкіна («Даходнае месца» Астроўскага), Васа, Малання («Васа Жалязнова», «Ягор Булычоў і іншыя» М. Горкага), Алена Андрэеўна («Дзядзька Ваня» Чэхава), Аўдоцця Васілеўна («Свеціць ды не грэе» Астроўскага і М. Салаўёва) у Бабруйскім вандроўным і Магілёўскім абласным драмы і камедыі тэатрах. Адметныя вобразы стварыла і ў сучаснай драматургіі: Любка («Вяселле з пасагам» М. Дзьяканава; Гродзенскі тэатр), Анна-Вальтэр («Апошні прыпынак» Э. М. Рэмарка, Бабруйскі вандроўны тэатр), Фаіна («Вясёлы тракт» Б. Васільева), Варвара («Апошні тэрмін» паводле В. Распуціна), Анеле Індрунене («Лесвіца ў неба» паводле М. Слуцкіса, усё ў Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі).

ГЕОРГІЙ ГЕОРГІЕВІЧ ФРУМЯНКОЎ

Доктар гістарычных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Расійскай Федэрацыі. Нарадзіўся ў 1919 г. ў Рагачове. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1937 г. паступіў на гістарычны факультэт Ленінградскага педагагічнага інстытута імя Герцэна.

У тым жа годзе быў рэпрэсіраваны яго бацька (пасмяротна рэабілітаваны ў 1958). За гэта Г. Г. Фрумянкова ледзь не выключылі з інстытута. Запомніліся яму словы аднаго з інстытуцкіх адміністратараў: «Мы не абавязаны вучыць разумных дзяцей ворагаў народа». Хлопцу не плацілі стыпендыю, ён галадаў, таму прыходзілася падзарабляць на жыццё разгрузкай вагонаў.

28 чэрвеня 1941 г. атрымаў дыплом аб сканчэнні інстытута, адмовіўся паступаць у ваеннае вучылішча і пайшоў на фронт. Удзельнічаў у абароне Ленінграда. Тады ж пачаў пісаць нататкі ў франтавую газету. З чэрвеня 1943 г. стаў ваенным карэспандэнтам газеты «Франтавы дарожнік». Пасля вайны паступіў у аспірантуру Ленінградскага педагагічнага інстытута імя Герцэна, пасля сканчэння якой у 1947 г. накіраваны ў Архангельскі педагагічны інстытут: выкладчык, загадчык кафедры гісторыі СССР. У 1954 г. абараніў кандыдацкую, у

Л. М. Федчанка.

Г. Г. Фрумянкоў.

1966 г.— доктарскую дысертацыю. У 1962—1980 гг.— рэктар Архангельскага педагагічнага інстытута імя М. В. Ламаносава. Ён аўтар больш за 200 навуковых прац, сярод якіх кнігі па гісторыі архангельскай Поўначы: «З гісторыі ссылкі ў Салавецкі манастыр у XVIII стагоддзі», «Салавецкі манастыр і абарона Памор'я ў XVI—XIX стст.» (абедзве 1963), «Вязні Салавецкага манастыра» (1965), «Архангельск. 1584—1984: Фрагменты гісторыі» (1984, у саўт.). Адзін з рэдактараў і аўтараў «Паўночнага археаграфічнага зборніка» (вып. 1—3). Рэдагаваў многія кнігі, якія выходзілі ў Паўночна-Заходнім кніжным выдавецтве. Педагагічную і навуковую дзейнасць Г. Г. Фрумянкоў спалучаў з грамадскай работай. Ён быў прапагандыстам гісторыі Архангельскага краю. Многа зрабіў для папулярызацыі М. В. Ламаносава, Ламаносаўскіх чытанняў. Выступіў ініцыятарам усесаюзнай канферэнцыі, прысвечанай 400-годдзю Архангельска. У гэты год ён стаў яго ганаровым грамадзянінам. У Дзяржаўным архіве Архангельскай вобласці створаны асабісты фонд Г. Г. Фрумянкова. Узнагароджаны ордэнамі Айчыннай вайны I ступені, Кастрычніцкай Рэвалюцыі, «Знак Пашаны», медалямі «За абарону Ленінграда» і інш. Памёр Г. Г. Фрумянкоў 18.8.1989 г.

МІКОЛА ЯНЧАНКА

Беларускі паэт і празаік Мікалай Ігнацьевіч Янчанка нарадзіўся 22.6.1931 г. ў в. Забалацце Магілёўскага раёна ў сям'і каваля. Вялікі ўплыў на будучага паэта аказаў бацька, таленавіты чалавек. Ён цудоўна іграў на скрыпцы і гармоніку, любіў паэзію, шмат вершаў ведаў на памяць, спрабаваў сам пісаць, перакладаў словы на музыку.

У 1956 г. М. Янчанка скончыў гістарычны факультэт Магілёўскага педінсты-

тута, і быў накіраваны ў Брожскую школу Бабруйскага раёна. Тут пад уражаннем паэзіі Сяргея Ясеніна пачаў пісаць вершы, якія дасылае ў раённую і абласную, рэспубліканскія газеты і часопісы. Творы маладога настаўніка сталі з'яўляцца ў друку. З 1961 г. ён працаваў на Рагачоўшчыне ў Гарадзецкай школе-інтэрнаце, рэдакцыі раённай газеты «Камунар». З 1966 г. Янчанка спрабуе свае сілы ў журналістыцы ў раённых газетах Калінкавіцкага, Кармянскага, Жлобінскага р-наў. У гэты час ён шмат пісаў, друкаваўся ў «Сельской газете», «Гомельскай праўдзе», выступаў з вершамі на тэлебачанні. У 1972 г. зноў вярнуўся ў Рагачоў, да выхаду на пенсію працаваў у раённай газеце, кіраваў літаб'яднаннем «Натхненне».

У 1971 г. ў выдавецтве «Беларусь» выйшла першая кніга паэта пад назвай «Разнатраўе», праз два гады ўбачылі свет дзіцячыя апавяданні ў яго кнізе «З людзьмі — добра». Затым выйшлі кнігі «Зраблю сонейка» (1978), «Кросны» (1980), «Лета ў серванце» (1981), «Залаты вулей» (1986), «Жменька жалудоў» (1989), «Жыцейка-жыта» (1990). М. Янчанка займаецца таксама перакладам вершаў рускіх паэтаў Ігара Шклярэўскага, Дзмітрыя Кавалёва і інш. У яго перакладзе выйшла кніга Дз. Кавалёва «Вечна зялёная Ветка» (1990).

Творы Міколы Янчанкі прасякнуты шчырым клопатам аб роднай зямлі, любоўю да людзей, душэўнай цеплынёй і мяккім гумарам, спрадвечным сялянскім цвярозым сэнсам.

В. К. Паўлаў.

Другая радзіма пісьменніка

Народны пісьменнік Беларусі Міхась Ціханавіч Лынькоў дзіцячыя і юнацкія гады свае правёў на Рагачоўшчыне. Станаўленне асобы пісьменніка і пачатак літаратурнай дзейнасці яго таксама звязаны з гэтымі мясцінамі. Таму і лічаць рагачоўцы М. Ц. Лынькова сваім земляком, ушаноўваюць памяць пра песняра. Бацька пісьменніка працаваў рабочым-чыгуначнікам, пераязджаў у пошуках работы з месца на месца. Толькі зімой 1907 г. сям'я Лыньковых пасялілася на «дзвесяце трынаццатай вярсце» у «будцы» (так называлі чыгуначную пабудову тыпу звычайнай драўлянай хаты) паблізу в. Старое Сяло.

Міхась быў старэйшым у сям'і. Вучыцца будучы пісьменнік пачаў у мясцовай школе, якую скончыў у 1910 г., атрымаўшы ў якасці ўзнагароды за добрую вучобу кнігу М. В. Гогаля «Вечары на хутары каля Дзіканькі». Па прапанове настаўніка Кірылы Пятровіча Бечына бацькі пасылаюць Міхася ў двухкласнае вучылішча пры Рагачоўскай настаўніцкай семінарыі. А ўвосень 1913 г. ён вытрымаў экзамены ў тую ж семінарыю.

Сябра пісьменніка па семінарыі Мяфодзій Якаўлевіч Новікаў успамінаў: «Хоць Рачагоў да рэвалюцыі быў невялікім павятовым горадам, аднак там былі рэальнае вучылішча, жаночая гімназія, вышэйшае пачатковае вучылішча, настаўніцкая семінарыя, драматычны тэатр, што па тым часе не так ужо і мала. Нездарма горад называлі значным цэнтрам асветы.

Толькі што адкрытая настаўніцкая семінарыя была забяспечана новымі вучэбнымі дапаможнікамі і размяшчалася ў спецыяльна пабудаваным корпусе. Акрамя таго, былі і іншыя будынкі: пачатковага вучылішча, дзе семінарысты праводзілі практычныя заняткі, інтэрната, бальніцы. Меўся вялікі семінарскі сад. Увесь гэты комплекс знаходзіўся непадалёку ад чыгуначнай станцыі. Выкладчыкамі з'яўляліся высокаадукаваныя людзі, выдатныя майстры сваёй справы. Большасць мела універсітэцкую адукацыю. Яны былі і класнымі настаўнікамі. Семінарысты знаходзіліся пад іх кантролем. Асабліва запомніліся выкладчыкі: фізікі і хіміі — Парыйскі, гісторыі і геаграфіі — Грышкоў, рускай мовы і літаратуры — Самахвалаў, псіхалогіі і логікі — Назар'ін, матэматыкі — Пуцімцаў.

З прычыны таго, што ў семінарыі выдавалася стыпендыя 180 рублёў на год, паступаць сюды было вельмі цяжка. На 30 месцаў штогод падавалася па 200—250 заяў. Шмат хто паступаў па 3—4 разы, таму вучні ў групе падзяліліся на вялікіх і малалетак. Лынькоў і я паступілі, калі нам было па 13 з паловай гадоў. Мы складалі групу малалетак.

З другога паўгоддзя першага класа Лынькоў не атрымаў стыпендыі, а таму вымушаны быў кожны тыдзень хадзіць дадому за 15 вёрст. У час канікулаў, ды і ў сярэдзіне зімы, падзарабляў на чыгунцы. Вучыўся старанна, прымаў актыўны ўдзел у выданні рукапіснага часопіса (пісаў артыкулы, апавяданні, вершы, маляваў, афармляў вокладку кожнага нумара часопіса), вучыўся іграць на скрыпцы ў выкладчыка Каца. А ў старэйшых кла-

сах даваў прыватныя ўрокі. У семінарыі ў Лынькова выяўляецца схільнасць да літаратуры і пісьменніцкай дзейнасці. Часта забаўляў ён нас вуснымі апавяданнямі, любіў карыстацца жывой гутарковай мовай. Упершыню ў яго выкананні я пачуў паэму «Тарас на Парнасе» на беларускай мове.

У 1913 г. за кошт семінарыі была арганізавана экскурсія ў вёску Навасёлкі-Салтанаўка Быхаўскага павета на месца баёў рускай арміі з полчышчамі Напалеона. Потым нам прапанавалі напісаць сачыненне на тэму «Паездка ў Навасёлкі».

Сачыненне М. Лынькова было самае лепшае. Яго адобрыла дырэкцыя, прачыталі ўсім семінарыстам і паслалі папячыцелю Віленскай вучэбнай акругі. Ён ацаніў сачыненне самым высокім балам (5+) і пахваліў аўтара.

1 лютага 1917 г. Міхась скончыў настаўніцкую семінарыю, атрымаў прызначэнне на пасаду настаўніка ў Ліпніцкую земскую школу Буда-Кашалёўскага р-на. Вёў заняткі ў школе адзін у чатырох групах (цяпер сказалі б у чатырох класах), сам даставаў кнігі для дзяцей. Арганізаваў першы ў вёсцы кааператыў, ездзіў за паўсотні кіламетраў за плугамі, сярпамі і іншым таварам у горад і сам, пакуль не падвучыў сабе замену, быў загадчыкам і прадаўцом, або, як тады гаварылі, сядзельцам кааператыўнай крамы, у летнія месяцы.

У час грамадзянскай вайны Міхась Лынькоў спачатку быў у партызанскім атрадзе, ваяваў, потым з лета 1919 г.— у Чырвонай Арміі. Удзельнічаў у баях з белапалякамі, у паходзе на Варшаву...

Лёс жа бацькоў пісьменніка ў тыя гады склаўся трагічна. Вось што гаварыла меншая сястра пісьменніка Ганна Ціханаўна: «У 1920 годзе не стала бацькі. Ноччу пайшоў правяраць чыгунку. Непадалёку ад моста на рэйках ляжала шмат шпалаў. Хтосьці нацягаў іх, магчыма, белыя, магчыма, «зялёныя» (так звалі ў нас тых, хто хаваўся ў лесе ад мабілізацыі). Бацька ведаў: вось-вось павінен прайсці кур'ерскі цягнік. Крушэнне непазбежнае. Доўга не думаючы, узяўся сцягваць шпалы і скідваць іх пад ахон. І толькі сцягнуў апошнюю шпалу — убачыў кур'ерскі. Праімчаўся ён, а бацька сеў на шпалу, абцёр далонню ўспацеўшы твар і з палёгкаю ўздыхнуў. Колькі ён адпачываў, невядома. Прыйшоў дадому, расказаў пра здарэнне. Гэты было ў суботу, у дзень, калі бацька грэў лазню, каб уся сям'я магла памыцца. Але ў гэты раз ён не пайшоў у лазню. Залез на гарачую печ ды так і не

М. Ц. Лынькоў.

злез да раніцы. Паклікалі доктара з Рагачова, але ўжо было позна ратаваць. Ноччу бацькі не стала. Мы ніколі не бачылі яго хворым, заўсёды ён быў бадзёры і моцны.

У сям'і старэйшай была Поля. Каб памагчы маці, яна пайшла працаваць на чыгунку. Праца цяжкая, але нічога не зробіш... У абавязак маці, якая працавала вартаўніком на пераездзе, уваходзіла насіць рапарт чыгуначнага майстра са Старога Сяла на станцыю Рагачоў. Кожны дзень туды і назад, калі цягніком, а калі пехатою, бо расклад руху паяздоў увесь час парушаўся — ішла ж грамадзянская вайна...

Да Полі (ёй не было і 17 гадоў) пасватаўся дэмабілізаваны з Чырвонай Арміі хлопец. Думалі, гадалі і вырашылі згадзіцца,— хоць Поля будзе мець свой кут. А жаніх добры, працавіты і з твару нішто сабе.

Полю аддалі замуж, а на яе месца на чыгунку пайшоў працаваць Грыша, падлетак, не было яму яшчэ чатырнаццаці. Працаваў з дарослымі на рамонце. Баліць матчына сэрца. А што зробіш? Ды вось радасць: ад Мішы прыйшло пісьмо, у якім ён паведамляў аб хуткай дэмабілізацыі. Прасіў яшчэ крыху пацярпець, каб потым клопаты аб сям'і ўзяць на сябе. Улетку 1922 г. сапраўды Міша прыехаў дадому са шпіталя, дзе лячыўся ад тыфу. Але нядоўгая была радасць, брат захварэў зноў. У хаце смутак, слёзы. Лячылі яго дактары і нават знахары, шаптухі. Памятаю, як паіла браціка па наказу маці «нагаворанай» вадой. Перамог Міхась і гэту хваробу. Аднойчы маці ўзрадавана зірнула на ложак, дзе ляжаў Міша, і ўсхвалявана сказала: «Слава богу, будзе жыць». Што яна ўбачыла ці пачула, нам засталося невядомым. Брат выжыў, стаў есці. Маці старалася паіць яго сырадоем, карміць усім лепшым, што было.

Паправіўшыся, Міша паехаў у Рагачоў і атрымаў прызначэнне ў сямігадовую

школу мястэчка Свержань. Правялі яго на працу, а потым брат узяў да сябе Грышу і ўладкаваў вучыцца. Міша працаваў настаўнікам, а Грыша вучыўся. Хлопцы самі гатавалі сабе ежу, самі прыбіралі кватэру. Калі Міхась наведваўся дадому, заўсёды прывозіў нам гасцінцы. Маці збярэ таго-сяго з яды, што было ў нас, і дасць з сабою. Так яны ўдвух і пражылі першы навучальны год».

Фёдар Лаўрэнцьевіч Бычынскі, былы вучань Свержанскай сямігодкі, палкоўнік у адстаўцы, успамінаў: «Я быў вучнем пятага класа, калі да нас у школу прыехаў малады настаўнік у чырвонаармейскім абмундзіраванні Міхась Лынькоў. Строгі і патрабавальны, скупы на павышаныя адзнакі, ён адразу заваяваў нашы сімпатыі. Мы палюбілі Міхася Ціханавіча за справядлівасць, павагу да нас, вучняў. Тады не хапала падручнікаў, твораў мастацкай літаратуры. Таму Лынькоў наладжваў калектыўныя чытанні. Зімою гэта рабілася ў свабодным класе ці кватэры настаўніка, якая была пры школе, а ў цёплыя веснавыя дні ўсе мы ішлі ў прыгожы бор, які пачынаўся адразу ж за школьнай сялібай. Міхась Ціханавіч патрабаваў ад нас акуратнасці і дысцыплінаванасці і сам паказваў ва ўсім прыклад, ніколі не спазняўся на ўрокі. Але аднойчы ў панядзелак не прыйшоў у школу. Я папытаўся ў яго брата Грышы: «Што здарылася?».

— Адграваецца,— адказаў той. Аказалася, на выхадны дзень ён хадзіў да маці ў Старое Сяло, гэта кіламетраў каля 20 ад Свержаня. Вяртаючыся назад, у лесе напаткаў ваўкоў, і тыя загналі яго на дрэва, дзе наш настаўнік прасядзеў да раніцы».

У снежні 1923 г. маці, Алена Емяльянаўна, паехала ў Магілёў афармляцца на пенсію, купіць што-небудзь з адзення. Напакавала ў горадзе вялікі клунак. Едзе шчаслівая дадому, радуецца: хутка паедзем да Мішы, будзем жыць усе разам, у адной сям'і. Вось і патрэбны прыпынак: Старасельскі раз'езд. Цягнік нават мінуты не пастаяў, і рвануў. Пасажыры пачалі выскокваць з вагонаў. Алена Емяльянаўна скочыла з клункам, але няўдала, і падножкай пацягнула клунак, а разам з ім і жанчыну. Коламі вагона параніла. Паравоз спынілі, пацярпеўшую ўнеслі ў вагон, потым завезлі ў Рагачоўскую чыгуначную бальніцу. У апошні раз праехала маці каля будкі, у якой пражыла амаль 17 гадоў. Адразу ж паведамілі дзецям... Прыехалі да маці ў бальніцу. Яна прасіла купіць валёнкі, бо параненая нага будзе баяцца холаду. Доктар параіў купіць партвейн. Віно і таго-сяго з ежы Міша занёс у бальніцу. Развіталіся, паабяцаўшы назаўтра прывезці Ганну, бо маці казала, што ёй сумна і няхай бы самая малодшая дачушка пабыла з ёю. Ужо ў Старым Сяле наняў Міхась Ціханавіч падводу і ранкам з Ганнай паехаў у Рагачоў. Не даехаўшы да горада кіламетры тры, зайшлі ў чыгуначную будку да кумы і тут даведаліся ад яе, што маці памерла. Ноччу кума сядзела каля маці. Алена Емяльянаўна папрасіла яе набраць у кубак вады, а калі тая вярнулася, маці памерла.

Пахавалі маці пісьменніка на старасельскіх могілках побач з мужам. Галасілі бабы над труною нябожчыцы, прарочылі дзецям жабрацтва. Толькі яны памыліліся. Дзеці вырашылі жыць разам. Пагрузілі на сані невялікі набытак, які застаўся ад бацькоў, паклалі падсвінкаў, ззаду прывязалі двух кароў. Малодшых ухуталі цяплей, размясціўшы паміж хатніх рэчаў. Уехалі ў Старое Сяло. На вуліцы стаялі сяляне, іх дзеці. Жанчыны цяжка ўздыхалі, ківалі галовамі, развітваючыся, некаторыя выціралі вочы. К вечару прыехалі да Дняпра, у Свержань, дзе пражылі да восені 1925 г.

Пасялілася сям'я ў двухпавярховым будынку, які да рэвалюцыі належаў нейкаму лесапрамыслоўцу. У ім былі два класныя пакоі і настаўніцкая. Міхась заняў два жылыя пакоі, з пярэдняй, кухняй і верандай. Адбылася першая сямейная нарада, на якой размеркавалі абавязкі. Ганне як адзінай жанчыне ў «камуне», а было той жанчыне ўсяго 11 гадкоў, даручылі гатаваць страву, даіць кароў, мыць бялізну, падлогу. Грыша павінен быў паіць і карміць кароў і свіней, прыносіць на кухню дровы, ваду, дапамагаць Ганне. Коля быў зусім малы, а пра Міхася не гаварылі, ведалі, немалы груз узваліў старэйшы брат сабе на плечы, стаўшы бацькам траіх дзяцей, не паспеўшы не тое што ажаніцца, а і змяніць паношаную чырвонаармейскую форму на цывільны касцюм.

У маі 1925 г. акруговы камітэт Кампартыі Беларусі накіраваў актыўнага селькора М. Ц. Лынькова, які дасылаў цікавыя карэспандэнцыі, вершы ў газету «Камуніст», на працу ў яе рэдакцыю. Ён стаў сакратаром рэдакцыі. Міхась Ціханавіч пераехаў у Бабруйск, а за старшага ў Свержані застаўся Грыша. Перад пачаткам навучальнага года старэйшы брат прыехаў да малых, каб прадаць гаспадарку і назаўсёды пакінуць Рагачоўшчыну. «Камуна» Лыньковых стала жыць у Бабруйску.

Ул. Бандарэнка.

У кожнага чалавека ёсць свой, запаветны куточак на зямлі. Для беларускага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча такім дарагім для яго месцам было Прыдняпроўе. У сваёй аўтабіяграфіі «Дарога, якую прайшоў» ён адзначаў, што ў Прыдняпроўі яму было неяк больш прытульна. І гэта абумоўлівалася і прыгажосцю прыдняпроўскай зямлі, і тым, што нарадзіўся ён у Оршы і ўсе яго продкі таксама ўраджэнцы той часткі Беларусі, што ляжыць на Дняпры. На гэтай зямлі мастак напісаў многія свае творы. І многія з іх прысвечаны гэтай зямлі і яе людзям.

Асаблівае месца ў жыццёвым і творчым лёсе У. Караткевіча належыць Рагачоўшчыне. Так, у яго сям'і захавалася паданне пра Тамаша Грыневіча (Грынкевіча), сваяка з боку маці і яе радні, аднаго з кіраўнікоў паўстання 1863—64 гг. на Прыдняпроўі, які быў расстраляны ў Рагачове. Пісьменнік апісаў гэту гісторыю ў пралогу рамана «Леаніды не вернуцца да Зямлі» (вядомы пад назвай «Нельга забыць»). Пазней у архіве даследчыкі знайшлі матэрыялы, якія сведчылі, што такі выпадак сапраўды адбыўся.

Маці пісьменніка, Надзея Васілеўна, пасля заканчэння ў 1911 г. Марыінскай гімназіі ў Магілёве некаторы час працавала настаўніцай у в. Збароў, каля Рагачова. Моцнае ўздзеянне на будучага пісьменніка зрабіў у дзяцінстве яго дзед, бацька маці, Грынкевіч Васіль Юльянавіч, які даслужыўся да павятовага казначэя, жыў і працаваў таксама ў Рагачове. Ён стаў прататыпам старога Данілы Загорскага-Вежы ў рамане «Каласы пад сярпом тваім».

Заўсёды гасцінным і ўтульным для У. Караткевіча і яго сяброў былі ў Рагачове дом на вуліцы Чкалава, дзе жыў яго дзядзька Ігар Васілевіч Грынкевіч (памёр у 1985), дзе і зараз жывуць яго жонка Галіна Мікалаеўна і іх сын Сяргей з сям'ёй. Гэты мураваны дом яшчэ пабудаваў дзед Васіль Юльянавіч. Сюды часта прыязджаў пісьменнік працаваць, адпачываць, лавіць рыбу і хадзіць на паляванне, сустракацца з цікавымі людзьмі. У гэтым прасторным доме з высокай столлю яму быў адведзены вялікі пакой. 15 мая 1981 г. У. Караткевіч падараваў Ігару Васілевічу свае «Выбраныя творы» ў 2 тамах (Мн., 1980) з такім надпісам: «Дарагому дзядзьку Ігару, майму другому бацьку».

Уладзімір Караткевіч пісаў свае творы ў розных мясцінах — у Оршы, Лесавічах на Украіне, у Маскве, Мінску, Карапішчавічах, Чэлябінску... Многія ж з іх, асабліва ў 60-я гады, былі створаны на Рагачоўшчыне. Ёсць падставы гаварыць, што для У. Караткевіча Рагачоў быў тым, чым былі для А. С. Пушкіна Болдзіна ці для Янкі Купалы Акопы.

Так, яго ранняя паэма «Зямля дзядоў» была пачата ў 1950 г. ў Рагачове. У ёй згадваюцца «руіны замка «каралевы Боны» і «над Дняпром шырокім курганы», «Збароў, дзе некалі мая матуля вясковаю настаўніцай была», капліца «над бабчынай магілаю старой», палі «напалеонаўскіх спаруд старых», якія згінаюць вышэй ад горада, каля Прарова, і дом «пад разгатаю таполяй», дзе «расце на змену самы меншы брат». Пранікнёна і шчыра гучаць заключныя радкі паэмы:

Зямля дзядоў! Любімы мой народзе,
Што моц сваю пазычыў у дубоў,
Дыхтоўна зробленыя на стагоддзе
Нашчадкі бортнікаў і рыбакоў.
Не зверне шлях мой на шляхі чужыя,
Заўсёды дарагімі будуць мне
Зарэчча, горад, хвоі залатыя,
Ашыткі, на прароўскім мулкім дне.

Пасля заканчэння Кіеўскага універсітэта летам 1954 г. зноў гасцяваў ён у дзядзькі. У вершы «Вагеньчык у яблынным садзе» паэт пісаў:

Тут цягне жыць і кахаці,
Тут добра так, як нідзе,
У старасвецкай хаце,
У дзедаўскім родным гняздзе.
Бо з гэтай няяркай зямліцы,
З абрываў рудых, з лугоў,
З садоў у начной расяніцы
Наш корань у свет пайшоў.

На рагачоўскай зямлі ўзніклі і вершы «Буслы вучаць дзяцей», «Я іду лугавою дарогай», «О вясна! Таполі! Свеце мілы!..», «Жанчыне з бэзам», «І сніў Адам», «Крокі ўначы», «Чурлёніс», «Вуліцы», «Як сканаю — душа застанецца» і многія інш.

Пісьменнік наведаў дзядзьку і летам 1959 г., пасля таго, як адвучыўся першы год на Вышэйшых літаратурных курсах у Маскве. У лісце да Янкі Брыля ад 21 жніўня 1959 г. ён пісаў: «Амаль месяц быў у Рагачове. Вось і ўвесь адпачынак. Зрабіў другую кнігу вершаў («Вячэрнія ветразі», 1960 — А. В.) і заўтра дашлю яе Анатолю Сцяпанавічу (Вялюгіну.— А. В.), напісаў некалькі новых вершаў і, здаецца, не зусім дрэнных. І яшчэ рыбачыў, рыбачыў і рыбачыў.

Люблю Дняпро, як вершы, нават такі,

У. С. Караткевіч.

змялелы, абязрыбелы, з дубамі, якія пасяхова пускаюць на дравішкі.

Не бачыў Нёмна, але думаю, што Дняпро ля Рагачова не горшы. Ён, мне здаецца, больш першабытны. Гліністыя, пясчаніковыя, сланцавыя адхоны. Крыніцы выбіваюцца з-пад іх, шастае трава. Так і здаецца, што зараз з'явіцца над ракою табун дзікіх коней. І месяц чырвоны, нізкі.

А вышэй ад горада лясы ідуць і вёскі на адхонах такія, што сэрца заходзіцца ад замілавання. Адны Кісцяні чаго варты!

І мые ён берагі, мые. Дубы вымывае, старыя, варажскіх часоў. Я напэўна рыбаком стаў бы, каб не пісаў. Падабралася ў нас кампанія: я ды дзядзька, ды два яго сябры, Мікола ды Пятро. І што мы нарагаталіся, што разыгралі адзін аднаго, што юшкі насёрбаліся!

І галоўнае, кожны дзень — гэта тысячы адкрыццяў». Пісьменнік сцвярджае далей, што ён запісаў ужо ў чарнавіку накід кінасцэнарыя «Дзеці вялікай ракі». Выказвае шкадаванне, што гэтыя людзі праз дваццаць год могуць астацца без рыбы, бо «прыязджае сволач розная і глушыць рыбу. І нікому няма справы».

Гэты побыт У. Караткевіча ў Рагачове стаў асновай для зместу дзевятага раздзела яго рамана «Леаніды не вернуцца да Зямлі», калі галоўны герой Андрэй Грынкевіч наведаў гарадок Сухадол, у якім пазнаецца Рагачоў. Тут згадваецца і вялізны дом, што пабудаваў яшчэ яго дзед, дзе Андрэй «атрымаў вялікі пакой (два акны ў сад, два — на вуліцу)», і вясёлая рыбацкая кампанія, якая складалася з дзядзькі, настаўніка Мікалая Якаўлевіча і Пятра. Андрэй у сваім пакоі «расклаў на стале рукапісы,— і пайшлі дні ў чаргаванні працы і адпачынку, вершаў і рыбнай лоўлі... ён ніколі яшчэ не пісаў так многа і добра, ніколі так поўна не адпачываў».

У рамане адзначаецца, што Андрэй любіў свайго дзядзьку не толькі за тое, што ён быў адмысловым рыбаком і добрым садаводам, бо выводзіў у Сухадоле нават вінаград, але і за тое, што ў дзядзькі, які шмат перажыў у жыцці, «быў рэдкі гумар, такі сонечнавясёлы, такі смачназ'едлівы, што каля яго людзі смяяліся да знямогі з раніцы да вечара». Думаецца, што Ігар Васілевіч паслужыў прататыпам дзядзькі ў рамане. Гэты чалавек быў духоўна блізкі У. Караткевічу, да яго той цягнуўся, ён зрабіў пэўны ўплыў на фарміраванне таленту мастака.

З Рагачовам звязана і стварэнне рамана «Каласы пад сярпом тваім». Як вядома, збіраць матэрыялы для свайго будучага твора пра паўстанне 1863—64 гг. У. Караткевіч пачаў у першай палове 50-х гадоў, калі вучыўся ў Кіеўскім універсітэце. Пісаць па-сапраўднаму раман ён пачаў у Рагачове 27 красавіка 1962 г. У далейшым, у 1962—64 гг., пісьменнік стварыў кнігу і ў гэтым горадзе (пісалася яна таксама ў Мінску, Каралішчавічах і Чэлябінску). У рамане У. Караткевіч закранаў адну з яркіх старонак беларускай гісторыі. Пачынаецца ён з прыдняпроўскіх легенд і паданняў, з апісання паэтычнай і вельмі прыгожай прыроды — ад Рагачова да Оршы. Метафарычны вобраз заклаў пісьменнік і ў назву кнігі. Навеяны ён выглядам падмытай грушы на стромкім адхоне высокага правага берага Дняпра ў вёсцы Азярышча. У. Караткевіч выступае ў рамане як чалавек, улюбёны ў сваё Прыдняпроўе. Ён стварае цудоўную песню пра сваю зямлю: «На Дняпры стаяла магутная палавень. Вышэй Сухадола вялікая рака разлілася на дванаццаць вёрст. Сонца гуляла ў ёй, і побач з гэтым магутным зяяннем мізэрнымі здаваліся бліскаўкі манастырскіх купалоў на тым беразе». Як у рамане «Каласы пад сярпом тваім», так і ў іншых творах ён Дняпро называе вялікай ракой. Дняпро з'яўляецца для мастака крыніцай натхнення, выступае як адзін з герояў яго кнігі, як сімвал беларускага краю, як тая артэрыя, што жывіць яго родную зямлю і дае ёй сілы.

Пісьменнік даў не толькі дасканалыя малюнкі беларускай прыроды. Ён па-мастацку апісаў і апаэтызаваў жыццё людзей на прыдняпроўскай зямлі. Назвы некаторых мясцін, дзе адбываецца дзеянне твора, ён пакінуў без змянення (Азярышча), некаторым даў сваю назву (Сухадол, Загоршчына). Кіраўнік закалату Яраш Раўбіч цэнтрам будучага паўстання меркаваў зрабіць Сухадол, у якім пазнаецца Рагачоў. Ён імкнуўся ўмацаваць такія прыдняпроўскія ўзвышэнні, як Доўгая Круча, Гарадзішча, Чырвоная Гара, Спароўскія вышыні, Луцкія гарбы.

У сцэнах сялянскага жыцця Кагутоў, у апісанні Загоршчыны, у апавяданні пра Данілу Загорскага-Вежу, у многіх іншых мясцінах твора раскрываецца глыбокае веданне аўтарам беларускага Прыдняпроўя, жыцця і быту яго жыхароў. Галоўны герой Алесь Загорскі абараніў дысертацыю па гісторыі на тэму «Сялянская вайна XVII стагоддзя на тэрыторыі беларускага Прыдняпроўя. Па матэрыялах радавых архіваў тамтэйшых дваран і прыдняпроўскіх «Кронік». Дзеля яе «ён усё лета праседзеў у архівах Вежы, Сухадольскага замка, Раткевічаўшчыны, Кісцянёў і фондаў былога Збароўскага касталянства». Алесь вучыў гісторыю роднага краю, для яго блізкімі і дарагімі сталі беларуская мова і культура, імёны кіраўнікоў народных паўстанняў на Беларусі.

Алесь даследаваў таксама прыдняпроўскія песні, паданні і легенды. У выніку наперакор рэакцыйным вучоным, якія бачылі ў беларусах «самы баганосны і рахманы са славянскіх народаў», ён паказаў бунтарны і жыццялюбны дух беларуса. І калі вядомы вучоны Сразнеўскі прачытаў працу Алеся, то адзначыў, што ён адкрыў, магчыма, цэлы народ. На самой справе Алесь адкрыў тое, што было і ёсць у яго народа. Ён паказаў веліч і духоўную моц свайго народа, заклікаў прадстаўнікоў іншых нацый звярнуць увагу на беларусаў і лічыцца з імі.

Першую кнігу рамана пісьменнік назваў «Выйсце крыніц». Родная зямля была для яго крыніцай, якая жывіла яго духоўныя і фізічныя сілы, давала яму сілы, як антычнаму Антэю. Праз Прыдняпроўе ён паказаў Беларусь, яе гераічнае і трагічнае мінулае, яе мужных і працавітых людзей.

З любоўю і цеплынёй апавядае пісьменнік пра родны край і ў аповесці «Сівая легенда». Тут паказана не толькі прыгожае і трагічнае каханне патомнага дваранiна Рамана Ракутовіча і прыгоннай дзяўчыны Ірыны, але і адлюстравана барацьба беларускага народа на пачатку XVII стагоддзя супраць сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. Дзеянне твора адбываецца ля галоўным чынам у Кісцянёўскім замку, згадваецца таксама Быхаў, замкі ў Збарове і Рагачыку, адзначаецца, што «мяцеж узгарэўся ў наваколлі Зверына», у канцы дзеянне твора пераносіцца ў Магілёў.

У ліпені — жніўні 1964 г. была напісана ў Рагачове і навела «Ладдзя Роспачы», дзе расказвалася пра сярэдневяковага жыхара Рагачова Гервасія Выліваху. Сам пісьменнік лічыў, што гэты твор з'яўляецца найбольш удалай спробай «даць абагульнены характар беларуса, якому і чорт не брат, якога і смерць не палохае, які больш за ўсё любіць Радзіму, жыццё і весялосць і ні пры якіх абставінах не ўступіць у барацьбе за іх». Не пахіснула героя ў яго ерасі і не пакарала яго падчас сустрэчы з ім і каралева Бона Сфорца, якая наведала свой замак у Рагачове. Ён гуляе ў шахматы нават з самой Смерцю.

У вобразе Гервасія Выліваху ўвасобіўся жывы народны дух, непакорлівы, насмешлівы, невынішчальны і стойкі ў любых нягодах. Прататыпамі гэтага героя маглі стаць і дзядзька Ігар Васілевіч, і яго сябры-рыбаловы, і рагачовец Зміцёр Дорахаў, які «смешачкамі начальству і мешчаноце жыць не дае», і рагачовец-асілак (ён згадваецца ў нарысе «Зямля пад белымі крыламі»). Гэты дзяцюк «калісьці ў Рагачове, на спрэчку, пазносіў у адно месца дзесяць дванаццаціпудовых якараў з баржаў і пераблытаў іх лапамі так, што пасля куча людзей з гэтых лайбаў ледзь разблыталі, каб кожнаму забраць свой». Такіх людзей нараджала беларуская зямля. І пісьменнік паказваў іх у сваіх творах ва ўсёй самабытнасці і неадназначнасці.

Добрая атмасфера дзедаўскай хаты ў Рагачове спрыяла і таму, што якраз тут зімой і вясной 1966 г. У. Караткевіч канчаў свой раман «Хрыстос прызямліўся ў Гародні». Галоўны герой гэтага твора Юрась Братчык з'яўляецца духоўным братам не толькі Гервасію Выліваху, але і такім сусветна вядомым вобразам, як Пантагруэль, Ціль Уленшпігель, Кала Бруньён.

11 лістапада 1966 г. ў Рагачове была закончана аповесць «Чазенія», адзін з лепшых твораў пісьменніка. Заўважым, што асабліва дарагімі самому У. Караткевічу былі раман «Каласы пад сярпом тваім», аповесць «Чазенія» і навела «Ладдзя Роспачы». Узніклі яны ў Рагачове ў пік творчасці мастака. У Рагачове былі напісаны таксама нарыс пра Латвію «Казкі Янтарнай краіны», аўтабіяграфія «Дарога, якую прайшоў», апавяданне «Дрэвы вечнасці» і іншыя творы.

Шмат цёплых слоў сказаў пра Прыдняпроўе пісьменнік у нарысе «Зямля пад белымі крыламі». Пісьменнік, па сутнасці, стварае гімн роднай зямлі, калі апісвае паводку на Дняпры ці калі расказвае пра мужных, працавітых, кемлівых людзей свайго краю. Гэту зямлю ён называе «маё Прыдняпроўе», бо ён — часцінка гэтай зямлі, з ёю зросся жыццёвымі каранямі, яе апеў у сваіх творах.

Вызначаючы асаблівасці розных беларускіх мясцін, пісьменнік знаходзіць дакладныя і непаўторныя фарбы і для Рагачова, «дае зелень і гарадзішчы, і галаваломныя ўрвішчы над Дняпром, і вілясць на іх кронамі ўніз скурчаныя сосны, і дрэмле шыпшына на курганах, і зяюць тарыконы ракушак». Такой убачыў, такой паказаў і такой, выкарыстоўваючы яго любімае слова, «прыўкраснай» паўстала яна ў яго творах.

Так, пісьменнік часта ўцякаў ад гарадской мітусні і жыццёвых нягод у Рагачоў, каб там адпачыць душой і добра папрацаваць. Ён там знаходзіў падтрымку і разуменне, чым даражыў. У лістах да свайго сябра, латышскага паэта Е. Стулпана, з якім вучыўся на Вышэйшых літаратурных курсах у Маскве, пісаў: «Потым [еду] тыдні на два ў Мінск, а потым на $1^1/_2$ у Рагачоў, да дзядзькі, працаваць» (15.02. 1962 г.), «У Рагачове буду месяц» (21.04.1962 г.), «шмат працую. Пішу новы раман («Каласы пад сярпом тваім».— А. В.). Атрымліваецца, здаецца, няблага... я яшчэ тут буду цэлы верасень, да 18-га чысла гэтага месяца» (23.08.1963 г.), «я зараз у Рагачове. Буду тут да 1 жн.» (5.07.1965 г.), «я ў Рагачове да 18 лютага» (30.01.1966 г.) і інш. Як бачым, Уладзімір Караткевіч часта і даволі працяглы час знаходзіўся ў Рагачове, асабліва ў першай палове і ў сярэдзіне 60-х гадоў. Свой водпуск разам з ім правёў у Рагачове летам 1963 г. перакладчык В. Сёмуха. У жніўні 1964 г. гасціваў у Рагачове і балгарскі літаратуразнавец Г. Вылчаў, што знайшло мастацкае адлюстраванне ў паэме У. Караткевіча «Віно дажджоў», напісанай неўзабаве ў Рагачове. Падарожнічаючы 2—9 чэрвеня 1965 г. па ўсходняй частцы Беларусі, У. Караткевіч з Янкам Брылём і Р. Барадуліным наведалі таксама Рагачоў, Кісцяні і Гарадзішча. Пазней, у нарысе «Мой друг і мая зямля», напісаным у 1967 г. да 50-годдзя Янкі Брыля, У. Караткевіч так успамінаў той час: «На берагах Дняпра, на замчышчах, якім дзевяцьсот-тысячу-дзве тысячы чатырыста год, шумела меж чарапкоў сівая трава. На котлішчах панскіх маёнткаў цвіла шыпшына, якая выradзілася з руж, і ўсяладны персідскі бэз. Над Рагачовам, над зялёнымі хмарамі Кісцянёўскага парку, над хутарам Крыцкага (хацеў бы я, каб мяне там калісьці закапалі, а да таго хацеў бы, як найчасцей, бываць там) цягнуліся і звінелі веснія, празрыстыя аблокі.

Шапацелі здзічэлыя яблыні. Марылі аб мінулым чорныя дубы на дне і ў берагах. Гэта была прыгажосць, неаддзельная ад лёгкага адценння тугі, бо гэта была мая радзіма, мая купель і курган маіх продкаў, і я дужа хацеў, каб яна стала роднай і хлопцам — уся, ад Прарова да Кісцянёўскіх круч.

Рэўнасць да родных мясцін дужа глыбока жыве ў нас. Але, мне здаецца, я дамогся свайго». Сваім сябрам, знаёмым, усёй Беларусі і ўсяму свету пясняр Прыдняпроўя хацеў паказаць, якая яна прыгожая, яго родная «зямля пад белымі крыламі». І, думаецца, ён дамогся гэтага ў сваіх творах. Дзякуючы песняру Прыдняпроўя зафіксавалі красу рагачоўскай зямлі і кінематаграфісты. Так, кінарэжысёр А. Ястрабаў па сцэнарыю У. Караткевіча паставіў дакументальныя фільмы «Апавяданні пра юнацтва» (1960) і «Будзь шчаслівай, рака» (1967). Пісьменнік радаваўся, што рэжысёр разумеў яго, а Кісцяні, напрыклад, зняў так, што ён, бываючы там, не ведаў, што яны такія прыгожыя. Разам са здымачнай групай «Беларусьфільма» У. Караткевіч наведаў у пачатку верасня 1966 г. Рагачоў, Гарадзішча і Жылічы, дзе таксама здымаліся кадры для дакументальнага фільма «Памяць каменя» (рэжысёр Ю. Цвяткоў).

Пісьменнік згадваў ці апісваў у сваіх творах Чырвоную Гару, Гарадзішча, Доўгую Кручу, Прароў, Азярышча, Зверын, Кісцяні і многія іншыя мясціны на Рагачоўшчыне. Многія з іх, уведзеныя ў літаратурны ўжытак, жывуць ужо сваім, самастойным літаратурным жыццём, з'яўляючыся яскравым увасабленнем яго роднай беларускай зямлі. У. Караткевіч любіў гэту зямлю. Абураўся, што браканьеры нішчаць яе прыроду і шкадаваў, напрыклад, у лісце да Янкі Брыля ад 26.07.1964 г., што на Чырвонай Гары адкрылі каштоўныя мінеральныя воды, і калі пабудуюць там курорт, то туды «наплыве дзярма, запаскудзяць і раку, і лясы, і берагі. Знікне цішыня. І самой ракі, якая яна была,— не будзе давеку». Нібы чуйны барометр, ён прадчуваў трагедыю, якая можа адбыцца ў выніку бяздумных адносін чалавека да прыроды, нібы папярэджваў і аб Чарнобылі, які потым, ужо пасля яго смерці, працярушыў такую маляўнічую і прыгожую рагачоўскую зямлю радыеактыўным пылам.

Пра сваю неадлучнасць ад лёсу Прыдняпроўя хораша сказаў пісьменнік у пасляслоўі да рамана «Каласы пад сярпом тваім», які выйшаў на рускай мове ў Мінску ў 1977 г. Пісьменнік марыў закончыць свой твор, паказаць і разгром паўстання. Але яму было страшна гэта зрабіць, бо надзвычай цяжка было паказаць смерць

сваіх герояў, з якімі ён зрадніўся. Ён прасіў сваіх чытачоў патрываць крыху, даць яму сабраць сілы, пісаў наступнае: «Справа нават не ў тым, што дзеля памяці пра іх, дзеля памяці пра Каліноўскага і Траўгута, Баброўскага і Мацкявічуса, Грыневіча і Серакоўскага... дзеля памяці, пра Майку і Алеся будзе абвешчаны ў Лондане, у Сент Мартынс-холе І Інтэрнацыянал.

Справа ў тым, што да гэтага часу стаіць у Рагачове стары дубовы крыж на магіле Тамаша Грыневіча, што шмат якім людзям, і мне, і вам — спадзяюся — пасля прачытання яшчэ не напісаных частак «Каласоў» будзе невыносна балюча».

У. Караткевіч натхнёна і мужна апяваў свой родны край, сваю Белую Русь. Нібы прадчуваючы смерць, у апошнія месяцы жыцця ён наведаў дарагія яму мясціны — Кіеў, радзіму Янкі Купалы Вязынку, Палессе. У чэрвені 1984 г. на некалькі дзён з'ездаіў і ў Рагачоў, каб далучыцца да сваіх вытокаў, каб пабачыць родную зямлю...

А. Л. Верабей.

З глыбінь народнай творчасці

Фальклор Рагачоўшчыны

Рагачоўскі раён уваходзіць ва Усходні гісторыка-этнаграфічны рэгіён, але мяжуе з Цэнтральным. Гэта вызначае асаблівасці вусна-паэтычнай творчасці, якія праявіліся ў сістэме жанраў, мове і іншых кампанентах. Аналізуючы публікацыі фальклорных матэрыялаў, у прыватнасці запісы Е. Р. Раманава, зробленыя тут у мінулым стагоддзі, а таксама запісы фальклорных экспедыцый, адна з якіх у 1977 г. сабрала тут больш за 600 твораў[1], можна сцвярджаць, што на Рагачоўшчыне бытавалі і бытуюць творы ўсіх асноўных фальклорных жанраў: каляндарная і сямейна-абрадавая паэзія, пазаабрадавыя песні, прыпеўкі, замовы, прыказкі, прымаўкі, загадкі, казкі, легенды, паданні, былічкі і інш.

Самая старажытная па сваім паходжанні **каляндарна-абрадавая паэзія,** звязаная з вераваннямі продкаў, з культам сонца і раслінnасці, была накіравана на атрыманне ўраджаю, на захаванне гаспадаркі ад варожых чалавеку сіл. У ёй выразная сувязь з земляробствам, жывёлагадоўляй, бортніцтвам, у песнях апаэтызаваны прырода, чалавек працы.

Каляндарна-абрадавая паэзія зімовага цыкла канцэнтравалася пераважна вакол каляд і Новага года. Каляды ўяўлялі сабой найбольш багаты фальклорна-этнаграфічны комплекс, хоць зараз у нашым быце многае страчана. Даўней у гэты час адбываліся рытуальныя трапезы, разнастайныя магічныя дзеянні, гаданні, традыцыйныя абходы калядоўшчыкаў, гучалі песні. Напярэдадні хрышчэння, на так званую «крывую каляду», у час вячэры клікалі мароза: «Мароз, мароз, хадзі з намі куццю есці, а ўлетку не прыходзь, гуркоў не марозь». Куццёвай кашай часцавалі худобу і птушак (куццю сыпалі ў абруч, каб куры добра неслiся і ў чужы двор не хадзілі).

Маляўнічым відовішчам былі абходы калядоўшчыкаў, якія ў адных вёсках адбываліся на каляды, у іншых — на Новы год або нават і ўвесь тыдзень ад каляд да Новага года. Гурты калядоўшчыкаў былі розныя паводле складу ўдзельнікаў і рэквізіту, але абавязковая рыса гэтых абходаў — пажаданне гаспадарам дабрабыту, ураджаю, поспехаў у гаспадарчай дзейнасці і сямейным жыцці.

Найбольш старажытнай і моцна звязанай з земляробчай дзейнасцю продкаў з'яўляецца традыцыя калядных абходаў з «казой». У ролі «казы» звычайна выступаў жвавы хлопец, пераапрануты ў вывернуты кажух. Па загаду свайго гаспадара-павадыра ён скакаў, выкідваў розныя штукі, а потым «паміраў» і з дапамогай таго ж павадыра «ажываў». У в. Лучын з дрэва выраблялі галаву казы, прыраблялі да яе рогі. Песні, якія тут выконвалі ў час скокаў «казы», у розных варыянтах вядомы і ў іншых раёнах рэспублікі:

Го-го-го, каза,
Го-го, шэрая!
Выскач ты, каза,
Выскач, нябожа,
З цёмнага лесу
На чыста поле,
На лукамор'е.
Там цябе шукаюць,
Там цябе пытаюць
Стральцы-удалцы!
— Я не баюся
Стральцоў-удалцоў.
Толькі баюся
Руса русога,
Даеда Старога.
Із ельнічку,
Із бярэзнічку
Выскачыў заяц,
Стаў казу лаяць:
— Ах ты каэіца,
Старая псіца,
Уаяла б ты сярпок,
Пайшла б у лясок,
Травы нажала
Ды сваіх даяцей
Дома даяржала,
Патрошку травы
Ім бы кідала.

(Вёска Забалоцце.)

[1] Запісы гэтай экспедыцыі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН Беларусі, у якой прымалі ўдзел К. П. Кабашнікаў, Г. А. Барташэвіч, Л. П. Барабанава, І. І. Крук, Л. М. Салавей, з'явіліся асноўнай крыніцай фактычных матэрыялаў, выкарыстаных у артыкуле.

У в. Азяраны напярэдадні Новага года рабілі «кабылу», з якой гурт калядоўшчыкаў хадзіў па вёсцы. Не менш распаўсюджаныя ў тым жа Лучыне і навакольных вёсках былі абходы са «звяздой» «на чатыры рагі» (часам рабілі і болей — да дванаццаці), абклеенай каляровай празрыстай паперай. Унутры «звязды» наклейвалі малюнкі на рэлігійныя сюжэты і запальвалі свечку. Пры абходах са «звяздой» гучалі і традыцыйныя калядкі, і так званыя «святыя песні».

У гурце калядоўшчыкаў былі «цыган», «доктар» і іншыя персанажы, якія суправаджалі галоўных герояў — «казу» і яе гаспадара. З цягам часу звычаі вадзіць «казу» і хадзіць са «звяздой» знікалі, а традыцыі пераапранацца захоўваліся. Так, у в. Старое Сяло на каляды яшчэ зусім нядаўна хадзілі пераапранутыя цыганамі. Яны бралі карты, люстэрка, балалайку, рабілі вялікую ляльку, стукаліся ў хату, гаварылі, што згубілі сусёлку або што трэба дзіця пакарміць і перапавіць, прапаноўвалі пагадаць на картах або на люстэрку, прасілі грошай ці гарэлкі, спявалі, скакалі. Гэты варыянт калядавання ператвараецца ў калядную гульню.

Калядныя песні даволі разнастайныя па тэматыцы. Цэнтральнае месца сярод іх займаюць творы, прысвечаныя гэтаму святу, або велічальныя песьні, адрасаваныя сям'і і асобна яе членам. У залежнасці ад адрасата змяняецца змест і вобразная сістэма твораў: у песнях, адрасаваных дзяўчыне, падкрэслівалася яе прыгажосць, сціпласць; хлопцу — смеласць, дужасць, прыгажосць, пажаданне знайсці сабе нявесту. Вось тры калядныя песні, якія часам называюць і шчодрыкі, запісаныя ў в. Курганне. Ва ўсіх песнях пасля кожнага радка паўтараецца прыпеў «Святы вечар».

А ў саду, ў саду свяча гарэла.
Святы вечар.
Свяча гарэла, іскарка ўпала,
Іскарка ўпала — возера стала.
Што ў тым возеры сам Бог купаўся
Сам Бог купаўся з Ісусам Хрыстом,
З Ісусам Хрыстом, святым ражаством.
Святое ражаство радасць прынясло.
Святое Васілля развесяліла.

* * *

Ой ясна, красна ў лузі каліна.
Святы вечар.
Ой, ясней, красней Ганнулька ў таткі.
Па двару хадзіла — ўвесь двор красіла.
На ганкі ўзыйшла — ганкі абласміла,
А ў сені ўвайшла — баяры дзівяцца,
Баяры дзівяцца, шапкі знімаюць,
Шапкі знімаюць, у яе пытаюць:
— Ці ты царэўна, ці каралеўна?
— Я й ні царэўна, ні каралеўна,
Сцяпанава дачка як ягодачка.

* * *

А ў саду, у саду зялёны вінаград.
Святы вечар.
Хто тэй вінаград сцярэгчы будзе?
Будзе сцярэгчы малады Мікола.
Сцярог ночачку, сцярог другую.
А й на трэцяю крэпенька заснуў.
Прыйшла яго маці, стала пабуджаці.
— А ўстань, Міколка, а ўстань, сынок.
Увесь твой вінаград птушкі папілі,
Птушкі папілі, гнезды павілі.
— Я тых птушачак паразганяю.
Птушанятачак параскідаю,
Сваю дзевачку ў табуне ўгадаю.

На жаль, на Рагачоўшчыне слаба адлюстравана буйное народнае свята, што прыпадае на канец зімы — пачатак вясны — масленіца. Паводле сведчання старажылаў, традыцыі масленіцы тут існавалі здаўна. Масленіцу гулялі, як і каляды, спявалі ўсякія песні.

Даволі шырока ў фальклоры Рагачоўшчыны прадстаўлена каляндарна-абрадавая паэзія веснавога цыкла: заклічкі, вясняпкі, карагоды, крыху меней — валачобныя песні. Веснавы цыкл тут пачынаюць на Саракі, у асобных вёсках — на Благавешчанне. Ён уключае таксама святы Юр'я, Вялікдзень (Пасху), Сёмуху (Тройцу). Напрыклад, Саракі маюць тут акрэсленую фальклорна-этнаграфічную структуру, якая ўключае пэўныя дзеянні і песні. Святы Юр'я і Сёмуха свайго спецыфічнага песеннага рэпертуару не маюць, хаця пэўныя рытуальныя дзеянні захаваліся. Так, да Юр'я пастухоў не наймалі, пасвілі худобу дзеці або падлеткі, якія ў гэты дзень (6 мая) абавязкова пяклі сабе яешню. Першы выган скаціны пастухом адбываўся адразу пасля Юр'я. Гаспадар выганяў карову свянцонай вярбой, пад вароты клаў замок, каб у драпежнага звера зубы былі замкнёныя, і яечка, каб карова была гладкая. Траецкія і русальныя песні тут не захаваліся, хаця ўяўленні аб русалках і розныя апавяданні пра іх бытуюць. Існуе павер'е, што русалкі калышуцца на бярозах, а калі ўбачаць чалавека, асабліва малых дзяцей, даганяюць і казычуць. Каб выратавацца ад іх, трэба ўцякаць не ўздоўж паласы, дарогі, а ўпоперак. Тут бытуе павер'е пра канаплянак, якія нечым нагадваюць русалак, таксама небяспечныя, толькі жывуць у каноплях.

Вясну сустракалі звычайна на Саракі (22 сакавіка). Лічылася, што да гэтага дня павінна прыляцець сорак выраяў розных

птушак: шпакоў, гусей, качак і г. д. У гэты дзень выпякалі з цеста птушак («жаваранкаў»), збіралася моладзь, на моцныя сукі вялікіх дрэў чаплялі арэлі і калыхаліся, жартавалі, спявалі, гукалі вясну:

Вясна мая, вясеначка,
Дзе твая дачка Аленачка?
Пагнала кароў у ліпачкі,
А за ёй хлопцы ў скрыпачкі.
(Вёска Асмолавічы.)

Варыянт з вёскі Курганне:

Ой, вясна, вясна, вясёначка,
Дзе твая дачка Аксёначка?
Сядзіць у садочку, шые сарочку,
Шые сарочку свайму сыночку,
Свайму сыночку Васілёчку.

Паступова гурт павялічваўся, у свята ўключаліся і дзеці і дарослыя. Спявалі і заклічкі, і вясну, і так званыя галосныя песні. Заклічкі звычайна спявалі на ўзгорках, высокіх берагах рэчак:

Вясна-красна,
Выгляні ў ваконца,
Дам табе мёду
Цалую калоду,
На скібачку масла
Штобы было ясна. (Вёска Старое Сяло.)

Тэматыка галосных песень звязана з каханнем, будучым шлюбам, сямейнымі адносінамі:

Як стаяла белая бяроза над вадою,
Пацускала яна сваё голля над гарою.
Маладая малодачка ваду брала,
А з белаю бярозачкай размаўляла.
Белая бярозачка ў яе пытала:
Ці далёка ты свайго мілага, дзеўка,
праважала?
Праважала я свайго мілага за лясамі,
Забылася наказаці за слязамі,
Штоб не піў жа гарэлачкі-палыноўкі,
Штоб не любіў чужой жоначкі-чарнаброўкі,
Гарэлачка-палыноўка, ой, добра не водзе,
Чужа жонка-чарнаброўка цібе з ума зводзе.
(Вёска Курганне.)

* * *

Пасціла дзеўка ды кароў па дуброве.
Яна пасучы ды кароў пагубляла,
Пагубіўшы ды сама прыблудзіла,
Прыблудзіла ды к высокаму дубу.
Што на тым дубе там сядзіць чоран воран.
— Ох, ты, чоран воран, да ты высока сядзіш,
Ты высока сядзіш, да ты далёка бачыш.
Ці не бачыў ты ды кароў ці валоў?
— Я й не бачыў ды ні кароў, ні валоў,
Толькі бачыў тваю мамачку ў доме.
Па двару ходзя й белыя рукі ломе,
Белыя рукі ломе, шчэ й прысказвае:
— Хай не будзе ды ні кароў, ні валоў,
Каб толькі прыйшло ды дзіцятачка дамоў.
(Вёска Асмолавічы.)

Адметнай рысай веснавой паэзіі на Рагачоўшчыне можна лічыць шырокае распаўсюджанне карагодаў і карагодных песень. Найбольш вядомы карагод «Лука», які пачыналі вадзіць з Благавешчання. Калі падсыхала і крыху прагравалася заямля, саджалі на рызаё асобна адзін ад аднаго дзяцей (пяць або сем) і вадзілі паміж імі карагод, які суправаджаўся адпаведнамі песнямі. Удзельнічалі ў ім дзяўчаты і жанчыны. Дзеці і падлеткі вадзілі карагод «Проса». Узяўшыся за рукі і стаўшы ў дзве шарэнгі, адна насупраць адной, ішлі па чарзе насустрач адзін аднаму, спяваючы добра вядомую карагодную песню «А мы проса сеялі».

Вадзілі тут і кругавыя карагоды, у якіх удзельнічалі і дзяўчаты і хлопцы. Яны ўтваралі круг, пасярод якога знаходзіліся хлопец і дзяўчына, якія павінны былі сваімі рухамі і дзеяннямі ілюстраваць тое, пра што спявалі ўдзельнікі карагода, у прыватнасці ў шырока вядомай песні «У карагодзе мы былі».

Ідэя спаборніцтва, якая прысутнічае ў многіх карагодах і карагодных песнях, увасоблена ў карагодзе «Лука»:

Лука мая,
Лука мая зялёная,
Трава мая шаўковая.
Шаўковая.
Трава мая шаўковая,
Хто ж цябе таптаць будзе?
Таптаць будзе,
Хто ж цябе таптаць будзе?
Стапталі, сталачылі,
Сталачылі.
Стапталі, сталачылі,
Ды курэеўскія дзеўкі.
Дзеўкі
Ды курэеўскія дзеўкі
Шаўровымі чаравічкамі,
Чаравічкамі,
Шаўровымі чаравічкамі,
Куплёнымі панчошкамі,
Панчошкамі,
Куплёнымі панчошкамі.
Лука мая зялёная.
Зялёная.
Лука мая зялёная,
Трава мая шаўковая.
Шаўковая.
Трава мая шаўковая,
Хто ж цябе таптаць будзе?
Стапталі, сталачылі,
Сталачылі.
Стапталі, сталачылі
Ды сялянскія дзеўкі
Дзеўкі
Ды сялянскія дзеўкі
Шырокімі лапцішчамі.
Лапцішчамі
Ды шырокімі лапцішчамі
Пяньковымі аборкамі.
Аборкамі
Пяньковымі аборкамі
Каравымі анучкамі. (Вёска Азяраны.)

На Вялікдзень у некаторых вёсках раёна хадзілі валачобнікі, якія спявалі велічальныя песні гаспадару, гаспадыні, дзецям, напаміналі пра пачастунак. Валачобныя песні складалі неад'емную частку рытуальных абходаў, выкананне якіх, на думку нашых продкаў, павінна было спрыяць поспеху ў гаспадарцы і сямейных справах. Значная колькасць запісаў гэтых песень, зробленых параўнаўча нядаўна, дазваляе меркаваць, што традыцыя валачобніцтва тут была даволі трывалая. Велікодныя песні выконваліся не толькі на Пасху, а і на супрадках разам з пастовымі песнямі з прыпевамі пасля кожнага радка «А зялён явар кудравы», а пачынаючы з Вялікадня і да Ушэсця прыпеў быў іншы: «Хрыстос васкрос, сын Божы». Імёны святых у валачобных песнях не засланяюць гаспадарчыя клопаты, якіх шмат напярэдадні сяўбы.

Давайце, братцы, сабярымося,
А зялёны явар кудравы.
Сабярыма мы хоць па гарчычку.
Хоць па гарчыку жыта, пшаніцы,
Жыта, пшаніцы, розныя пашніцы.
Наварым мы піва, піва п'янога,
Сабяром мы гасцей да трох празнічкаў.
Первы празнік — да Вялік жа дзень,
Другі празнік — да святы Юрай,
Трэці празнік — да святы Мікола.
А Вялік жа дзень то з красным яечкам,
А святы Юрай з ранняй расою,
А святы Мікола па межах ходзя,
Па межах ходзя, яр-жыта родзя,
Як Мікола нагой, так і жыта капой.
(Вёска Станькава.)

Добрымі гаспадарамі, стараннымі працаўнікамі выступаюць у валачобных песнях і іншыя святыя. Ілья, напрыклад, так запрацаваўся, што спазніўся да Бога, які «святачкі ліча, празнічкі кліча»:

— Святы Ілля, дзе ж ты забарыўся,
Хрыстос васкрос, сын Божы (прыпеў пасля кожнага радка).
Што ты к Богу позна явіўся?
— А я жыта раджаў, жыта ядраное,
А я сена касіў, сена зеляное.
А я зерне з кораня верне,
У полі капякамі, ў клеці засякамі,
У клеці засякамі, у печы пірагамі.
(Вёска Старое Сяло.)

Аснову летняга цыкла каляндарнай абрадавай паэзіі складаюць купальскія і жніўныя песні. Свята Купала аб'яднала ў сабе старажытныя культы сонца, агню, раслінnасці. З гэтым днём звязаны шматлікія павер'і, частка з якіх бытуе і сёння або ў сваім першародным выглядзе, або як паэтычная трансфармацыя мінулага. Паэтычнай легендай стала старажытнае ўяўленне пра чарадзейную сілу кветкі папараці. Нашы продкі верылі, што на Купалу прыпадае не толькі росквіт раслінnага свету, але і актывізацыя розных варожых чалавеку звышнатуральных сіл — ведзьмаў, чараўнікоў, ад якіх трэба было бараніцца агнём, вадой і іншымі сродкамі. Усе гэтыя ўяўленні знайшлі адлюстраванне ў абрадавых дзеяннях і песнях. Важную ролю ў абрадзе адыгрываў агонь. 6 ліпеня (па новым стылі) распальвалі вогнішча, вакол якога скакалі, вадзілі карагоды, спявалі купальскія песні. У некаторых вёсках побач з гэтым вогнішчам ці замест яго запальвалі абкладзенае саломай старое кола, узнятае на высокі шост. Цікавае апісанне ку-

Этнаграфічнае свята ў Рагачове.

пальскага свята ў в. Азяраны зрабіў Е. Р. Раманаў у «Беларускім зборніку» (вып. 8, 1912): хлопцы і дзяўчаты збіраліся на вызначанае месца на захадзе сонца, прыносілі старыя ночвы, паламаныя колы і запальвалі агонь. Пасеўшы вакол яго, спявалі песні «Пайшлі дзеўкі ў лес па ягады», «Дзе ты сягонні ноч начавала», «А чый жа то лён да не поланы» і інш. з прыпевам «Купала на Івана», а потым хадзілі вакол агню ці па дарозе і спявалі розныя песні ўжо без гэтага прыпеву. Пасля спеваў нехта з дзяўчат прыносіў саху, усе ўпрагаліся ў яе і ўжо без перамесца, а дзяўчаты ішлі дамоў па вянкі, зробленыя з палявых красак. Сабраўшыся зноў ля вогнішча, дзяўчаты дзяліліся на дзве групы, станавіліся абапал агню і перакідвалі вянкі адна адной, а хлопцы імкнуліся перахапіць вянкі і парваць іх. Калі ўжо вянкоў не заставалася, перескоквалі цераз агонь, тушылі яго, закопвалі галавешкі і вярталіся дамоў.

У гэтых дзеяннях можна заўважыць рэшткі ахоўнай магіі, калі людзі імкнуліся шляхам абворвання ці іншымі сродкамі не дапусціць злыя сілы ў вёску, адгарадзіцца ад іх.

Купальскія песні былі разнастайнымі па тэматыцы, вобразнай сістэме, унутраным настроі. У іх створаны вобраз Купалы, Купалкі, перадаецца атмасфера весялосці, якая панавала на свяце. Акрамя названых і апублікаваных Е. Раманавым, прыводзім тэксты, запісаныя ў 1977 г.:

Дзе Купала начавала,
Купала пад Івана.
Пад бярозкаю з Хадоскаю,
Купала начавала.
Дзе Купала начавала,
Купала пад Івана.
Пад асінкаю з Аксінкаю,
Купала начавала.
Дзе Купала начавала,
Купала пад Івана.
Пад алешкаю з галавешкаю,
Купала пад Івана. (Вёска Курганне.)

Купала на Івана,
Дзе ж ты, Купала, начавала.
Начавала ночку ў барочку.
Дзе ж ты, Купала, вячэрала.
Вячэрала рыбку з перцам,
Рыбку с перцам, кашку з алейцам.
(Вёска Старое Сяло.)

* * *

Сёння Купала, заўтра Ян,
Будзе, хлопчыкі, ліха вам.
— А дзевачкі, якое, якое?
— Ганіце сабак у поле, у поле.
Адзін Янка астаўся, астаўся,
З рудою сучкай звянчаўся, звянчаўся.
(Вёска Канапліца.)

Добра захаваліся на Рагачоўшчыне жніўныя песні. Жніво пачыналася з зажынак, якія абставяліся з вялікай урачыстасцю. Зажынала звычайна старэйшая ў сям'і жанчына. Як пісаў Е. Р. Раманаў, яна ішла на ніву надвячоркам, узяўшы акраец хлеба, грамнічную свечку, асвячоную соль, чытала малітву, кланялася ніве і зжынала першы сноп, які пакідала ў полі старчаком. На наступны дзень у поле ішла ўся сям'я, а першы сноп пасля ставілі пад абразы.

Свой рытуал мелі і дажынкі. Завяршаючы жніво, на апошняй паласе пакідалі некалькі каласоў — «бародку», перавязвалі іх стужкай або саломінкай, старанна выполвалі навокал і пад гэту «бараду» клалі на чыстым ручніку хлеб і соль. Такім спосабам ушаноўвалі «духа нівы», прыносілі яму ахвяру. Пасля малітвы і зямных паклонаў жніцы, тройчы перакаціўшыся па ніве, казалі: «Ніўка, ніўка, аддай маю сілку».

Жніўныя песні спявалі і як жалі на полі, і дамоў ідучы, і дома. Іх тэматыка багатая, яны адлюстравалі і адносіны чалавека да прыроды, да зямлі, да працы, і скаргі на прыгон, і разнастайныя калізіі сямейнага жыцця. Напрыклад, у в. Старое Сяло на пачатку жніва спявалі наступную песню, кожны радок якой, акрамя першага, паўтараўся:

Дабро, жыцечка, дабро,
У адну сторанку алягло.
Да й у полі коласам,
Да й на гумне капякамі,
Да й у клеці засякамі,
Да й у печы пірагамі.

Больш раннія запісы з гэтага раёна належаць Раманаву:

Жнейкі маладыя,
Сярпы залатыя,
Жніце, жнейкі, жніце,
Вам гарэлачка ў жыце.
К бераэжку прыжнемся,
Гарэлачкі нап'емся.

* * *

— Дабранач, поле шырокае, жыта ядронае!
— На здароўе, жнейкі маладыя, сярпы залатыя!
Прыхадзіце ка мне заўтра рана.
Як соўнійка ўзойдзе, расіца спадзе.
Прынасіце па беламу сыру, па маленькім сыну:
Сырок на снядание, сынок на аддыханне.
(Вёска Балотня.)

Запісы фальклорных экспедыцый апошняга часу сведчаць пра ўстойлівасць песеннага рэпертуару, захаванасць традыцый.

Этнаграфічны куток у музеі школы № 6 горада Рагачова.

Пара, бабы, дамоў ісці,
На постаці раса пала,
Пала раса халодная,
А другая — эй салодкая.
Халодную таптаць буду,
Салодкую абіраць буду,
Халодную — пад ножачку,
Салодкую — у ложачку.
Халодную — то свёкарку,
Салодкую — то татачку. (Вёска Старое Сяло.)

* * *

А жнеечка дамоў ідзе,
А пад поясам сярпок нясе,
А на ручках эй даіцятачка.
А сустрэў яе родны татачка:
— А чыё, Дунька, даіцятачка?
Суседскае, мой татачка.
— А чаго, Дунька, лічка тваё?
Пры мне яно раджалася,
Лічыка маё ўдавалась. (Вёска Грабава.)

Да восеньскіх песень мясцовая традыцыя адносіць творы, прымеркаваныя да розных восеньскіх работ — уборкі льну, канапель, бульбы і інш., або якія адлюстроўваюць працоўную дзейнасць і стан прыроды ў гэты перыяд, а таксама некаторыя песні шлюбнай і сямейнай тэматыкі. Межы гэтага цыкла ў значнай ступені размытыя і дакладна неакрэсленыя. Некаторыя восеньскія песні, што бытуюць на Рагачоўшчыне, вядомы і па ўсёй Беларусі («На гары лён»), іншыя вядомы пераважна ў паўднёва-ўсходняй частцы рэспублікі. У час фальклорнай экспедыцыі 1977 г. фалькларыстамі запісаны наступныя песні:

Парадзіла мяне мамачка
Не ў шчаслівы дзень, у пятніцу, (2)
У вішнёвым саду пад яблынкаю (2)
Закрывала мяне мамачка
Ад ветрыку да й ад дожджычку,
Не закрыла мяне мамачка
Ад ліхога замужайка, (2)
Што не верная падружанька. (Вёска Грабава.)

* * *

Бярозка белая бялява,
Чаго стаіш,
Смутная да ты невясёла,
Смутна, невясёла?
— Прайшло лета,
Вясёла стаяла, (2)
Прыйшла восень,
Стаў ліста спадаці, (2)
Бяруць, бяруць
Малойца ў салдаты. (2)
Па ём плача
Яго родная маці, (2)
За матушкаю —
Сястрыца родная, (2)
За сястрою —
Жана маладая, (2)
За жаною —
Яго дробныя дзеткі. (Вёска Лучын.)

Добра захавалася на Рагачоўшчыне і **сямейна-абрадавая паэзія,** якая ўваходзіла як неад'емная арганічная частка ў радзінны, вясельны і пахавальны абрады. Радзінны і вясельны фальклорна-этнаграфічныя комплексы — песні, абрады, магічныя дзеянні, перасцярогі, забароны і інш.— павінны былі, на думку нашых продкаў, забяспечыць добрае здароўе і шчаслівы лёс нованароджанаму, трывалы шлюб і сямейнае шчасце маладой сям'і. Песні даюць уяўленне пра народныя ідэалы сямейнага шчасця, чалавечай прыгажосці. Падрабязнае апісанне радзіннага абраду, які існаваў у канцы мінулага стагоддзя ў в. Забалоцце Рагачоўскага павета, даў Е. Р. Раманаў. Ён адзначаў звычай хадзіць у «вотвядкі», які папярэднічаў хрэсьбінам. У «вотвядкі» хадзілі звычайна замужнія жанчыны, якія прыносілі з сабой што-небудзь варанае і хлеб. Хрэсьбінам папярэднічалі таксама выбар і запрашэнне кума і кумы, звычайна са сваёй радні.

У дзень хрэсьбін кум і кума прыходзяць да парадзіхі, прыносяць пірагі з жытняй мукі і соль. Іх садзяць за стол, частуюць, а бабка ў гэты час купае дзіця, захутвае яго ў мужчынскую рубаху, у рукавы якой завязваюць хлеб, соль і жыта, і перадае нованароджанага куме. Кум з кумой тройчы абходзяць вакол стала, люляюцца і ідуць да папа. «Як прыедуць дамоў да ўвойдуць у хату,— пісаў Раманаў,— дак кума гаворыць: «Як відзелі пад храстом, так дай Бог відаць пад вянцом». Тым часам у хаце збіраюцца госці, нясуць падарункі — хто хлеб, хто сала, хто зерне ці крупы, хто грошы — і аддаюць гэта старой ці дзецям, а не самой парадзісе.

Застолле пачынае гаспадар, які выпівае чарку за здароўе кума, кумы і гасцей,

частуе іх. Важнае месца ў рытуале займае «бабіна каша», якой завяршаецца застолле. Баба ставіць гаршчок пасярод стала, звяртаецца да прысутных: «Ну, госьці дарагія, прасілі вас на хлеб, на соль, вот прашу і на бабіну кашу, прашу пакласць па чырвонцу», закрывае кашу талеркай, куды і кідаюць дробныя грошы, якія потым перадаюць парадзісе. Пасля кум бярэ гаршчок і ціхенька стукае яго аб стол, гаворыць, што баба выбрала ў ганчара вельмі крэпкі гаршчок, які нельга разбіць. З жартамі і прыгаворамі кум тройчы спрабуе разбіць гаршчок з кашай, на трэці раз разбівае яго, кашу раздаюць дзецям і дарослым.

Калі запрошаныя пойдуць з хаты, бабку, кума, куму і блізкую радню зноў запрашаюць за стол, частуюць, бабцы даюць паркалю, а куму і куме — па намітцы. Потым бабку саджаюць на барану або на перадок ад калёс і вязуць у карчму, дзе яна адкупляецца гарэлкай. На другі дзень бываюць «пахрысціны», на якія запрашаюць толькі бабку, кумоў і радню, а на трэці дзень зноў клічуць бабку «мур змываць» — купаць нованароджанага пасля хрышчэння.

Натуральна, што ў час гэтых застолляў гучалі песні ў гонар нованароджанага, бацькоў, бабкі-павітухі, кумоў, розныя жарты, прыгаворы, асабліва калі дзялілі бабіну кашу. Аб'ектам жартаў у многіх радзінных песнях былі кум і кума, іх узаемаадносіны.

Як учора ды бабусюхна
Ды на ксцінках была,
А сягодні ды бабусюхна
На пахмелле прыйшла.
Упілася бабусюхна
Зелянога віна,
А не зайдзець бабусюхна
Да свайго да двара.
— Запражы ты, Іванічка,
Варанога каня.
А завязі бабусюхну
Да свайго да двара.
Палажы ты бабусюхну
На ўзгалоўе яе:
— А спі, мая бабусюхна,
На здароўе табе.

* * *

Ішоў кум гарою,
А кума даліною.
Зацвеў кум яворам,
А кума каліною,
А хрэснічак доляю,
Доляю шчасліваю,
Каму нам, каму нам
Падарачкі даць?
З каго нам, з каго нам
Магарыч нада ўзяць?
А як к куму кума
У рэшаце прыплыла
Грабянцом праграбла.
А ў мяне для кумы
Верабей у саду
Да й тэй без зяду.
Як завешу я кацёл —
Паўтараста вядзёр
І згатую для кумы
Адну шыячку.
— Еш ты, кума,
Не засалівайся,
Еш, ужывай,
А ў кішэню ні хавай.
А тым ты, кума,
Не супоўніш двара,
Не накорміш дзяцей,
Толькі насмяшыш людзей.

Яшчэ больш багатая і разнастайная вясельная паэзія, якая і сёння даволі актыўна бытуе, хоць традыцыйны вясельны абрад у адзінстве і паслядоўнасці ўсіх яго кампанентаў амаль не захаваўся. Паводле апісанняў Е. Р. Раманава, зробленых на мяжы мінулага і нашага стагоддзяў у в. Азяраны, што ў паўночна-заходнім кутку раёна, і ў в. Гарадзец, што ў процілеглай яго частцы, вясельны традыцыйны абрад уключаў такія структурныя адзінкі: сватанне, заручыны, дзявочнік, прыгатаванне каравая, вянчанне, куды малады і маладая едуць асобна кожны са сваёй дружынай, вяртанне з царквы жаніха і нявесты ў дом маладога, вяртанне маладой да сваіх бацькоў. На наступны дзень жаніх з баярамі ехаў да нявесты, дзе яго сустракала цешча ў вывернутым кажусе, якая частавала яго гарэлкай, падпяразвала, пасля чаго жаніх з дружынай ішлі ў хату, выкуплялі ў дружыны маладой месца за сталом і частаваліся. У нявесты дзялілі каравай, а потым ехалі дзяліць каравай да жаніха, дзе свякруха таксама сустракала нявестку ў вывернутым кажусе. Падзяліўшы каравай, маладых клалі спаць, а раніцай паведамлялі яе бацькам, ці была яна цнатлівая, і везлі ад іх кубел нявесты.

Гэтыя структурныя адзінкі, звёны і эпізоды маглі вар'іравацца ў залежнасці ад мясцовых традыцый. Напрыклад, у адных вёсках каравай пяклі толькі ў маладой, у іншых — і ў маладой, і ў маладога; цешча перад тым, як даць зяцю гарэлкі, двойчы або тройчы налівала ў чарку ваду — у адных выпадках малады проста выліваў яе, у другіх павінен быў першую чарку выліць цераз галаву, другую — на правы бок, трэцюю — на левы; у некаторых вёсках лічылася абавязковым тройчы падпаліць злёгку свечкай валасы маладой, пераехаць маладым цераз агонь, абсыпаць маладых збожжам і інш.

Арганічнай часткай вясельнай абрад-

насці з'яўляюцца песні, прыпеўкі, пагаворкі, якія суправаджалі кожны этап вяселля, вызначалі паслядоўнасць розных дзеянняў, раскрывалі іх значэнне і сэнс, дапамагалі стварацъ атмасферу ўрачыстасці і весялосці. На заручынах або запоінах спявалі:

На запоіны,
Пойдзем мы на запоіны,
Там даверы закроены,
Закроены.
Пакуль дзверы атварылі,
Дзевачку заручылі. (Вёска Грабава.)

Каравайныя песні таксама адпавядалі этапам яго прыгатавання. Пачынаючы сваю справу, старшая каравайніца спявала:

Стаўця дзяжу цясовую,
Нясіце ваду крынічную,
Сыпця муку пшанічную. (Вёска Гарадзец.)

Пасадзіўшы цеста ў печ, каравайніцы спявалі:

Расці, расці, каравай,
Вышы печы медзяной,
Вышы столі залатой
Вышы Таццяны маладой. (Вёска Гарадзец.)

Калі вымаюць каравай з печы, таксама пяюць:

А йдзе ж тыя кавалі, кавалі,
А што ету печку кавалі, кавалі?
Няхай ідуць, раскуюць, раскуюць.
Каравай з печкі не лезіць,
А зяць к цешчы не едзіць. (Вёска Гарадзец.)

Як збіраюцца ад маладога на маладую:

Што ў нашага Іванькі кавалі на дварэ,
А яны куюць залатыя нажы.
Не куй, Іванька, залатога нажа,
Падкуй, Іванька, варанога каня.
Залатому нажу на стале ляжаць,
Вараному каню ў дарогу ступаць.
А едам-едам борам, барамі
Борам, барамі, жоўтымі пяскамі
Ай бор зашуміць — падкоўка звініць,
Пясочак шаркне — падкоўка лясне.
Людзі пачуюць — дзівіцца будуць:
Ці не пан то едзя, ці не паню вязе.
Іванька едзя, Марусю вязе. (Вёска Асмолавічы.)

Калі жаніх прыязджае за нявестай:

Стукнула-грукнула на дварэ
— Паглядзі, мамачка, ці не па мяне?
— Па цябе, дачушка, па цябе.
— Гатуй, мамачка, кублік мне.
— Едзь, мая дачушка, без кубла,
Да чаму кудзельку не скубла?
— Я скубла-прала, шамацела,
Гэтага хлопчыка не хацела. (Вёска Старое Сяло.)
Пад'язджаем мы пад дамы,
Пад высокія церамы.
Разаб'ём сцяну каменну,
Возьмем дзевачку маладу.
Ды нашто нам сцяну псаваці,
Ды пайдзём дзвярэй шукаці. (Вёска Курганне.)

Калі нявесту вязуць да маладога:

Гадавала дзіцятка, гадавала,
За адну ночачку ўцірала. (2)
Вышла за вароты — толькі след (2)
Чабатамі вулачка змесена, (2)
Куды маё дзіцятка звезена. (Вёска Грабава.)

Калі прывязуць маладую да маладога:

Выйдзі, мамачка, паглядзі,
Што ж табе баяры прывязлі.
Прывезлі скрыню, пярыну,
Шчэ й маладую княгіню.
Малада княгіня хадзіць будзе,
Тваё падвор'е красіць будзе. (Вёска Рыскоў.)

За вясельным сталом маладой спявалі:

Сядзела Верачка за сталом,
Паклала ручкі на стале.
— Белыя мае ручачкі ў мамачкі,
А ці будуць белыя ў свякрушкі,
Мокрую пшаніцу таўкучы,
З-пад гор вадзіцу носячы.
Як зачуў яе Сяргейка:
— Ой, не журыся, Верачка.
Я ж табе алею пералею,
Мокрую пшаніцу падсушу,
З-пад гор вадзіцы прынясу. (Вёска Грабава.)

Ніпраўдзівая Танячка казала:
Замуж не пайду,
Маладога Іванькі не злюблю
У яго слядочак не ступлю.
Як прыйшлі сваты, так пайшла,
Маладога Іваньку злюбіла.
У яго слядочак ступіла. (Вёска Асмолавічы.)

Як за сталом сядзяць, спяваюць маладому:

Ай, не сядзі, Іванька, не сядзі,
Падніміе шапачку, паглядзі
Ці не спадмана якая,
Ці не бабачка старая.
Ды калі бабачка — адпіхні,
Калі Ганначка, абнімі. (Вёска Новы Крыўск.)

А мы думалі, што сваты едуць,
Што сваты едуць,
Ажно яны пяшком ідуць,
Жаніха ў мяшку нясуць,
А ногі яго тарчалі,
А на іх сабакі брахалі. (Вёска Асмолавічы.)

Нявесце-сіраце спяваюць:

Станавіся, радзіна, уся ў рад,
Ідзе Тамарка на пасад.
Усю й радзіначку абыйшла

Мамачкі свае не нашла,
Галоўка мая ў вянку,
Няма мамачкі ў радку.
Галоўка ж мая і ў цвеце,
Німа мамачкі на свеце. (Вёска Курганне.)

Пазаабрадавая песенная творчасць прадстаўлена ў Рагачоўскім раёне любоўнай і сямейнай лірыкай, сацыяльна-бытавымі творамі, у тым ліку рэкруцкімі і салдацкімі, песнямі рабочай тэматыкі, баладамі, калыханкамі, жартоўнымі песнямі, творамі іншых жанравых і тэматычных груп. Ёсць у мясцовым рэпертуары песні, звязаныя з рускай і ўкраінскай фальклорнай і літаратурнай традыцыямі.

Усе гэтыя творы з розных бакоў асвятляюць жыццё селяніна, яго мары і спадзяванні, маральныя прынцыпы і ацэнкі, уяўленні аб унутранай і знешняй прыгажосці чалавека. Не спыняючыся на ўсіх жанравых і тэматычных групах, адзначым толькі некаторыя з іх. Гэта калыханкі, якія па-ранейшаму захоўваюць свае выхаваўчыя, пазнавальныя і эстэтычныя функцыі. Калыханкі прасякнуты пяшчотай, дабрынёй, шчырасцю. Заклыхваючы дзіця, маці ці бабуля далучаюць яго і да меладычнасці роднай мовы.

Балады — ліра-эпічныя песні з драматычна напружаным сюжэтам — бытуюць на Рагачоўшчыне як пазаабрадавыя творы, хаця ў некаторых вёсках мясцовая традыцыя звязвае асобныя сюжэты з пэўнымі каляндарнымі святамі, у прыватнасці з купальскім або з восеньскім цыкламі. У аснове канфлікту многіх балад — варожыя адносіны свякрухі да нявесткі. У гэтых творах важнае месца займаюць матывы ператварэння людзей у расліны, птушак. Трагічная развязка многіх балад падкрэслівае высакароднасць народных ідэалаў справядлівасці, дабрыні, чалавечнасці, вернасці ў каханні, асуджэнне здрады.

Сацыяльна-бытавыя песні праз лёс чалавека адлюстроўваюць розныя калізіі, якія ўзнікаюць у грамадскім жыцці. Гэта і набор рэкрутаў, у час якога востра выяўлялася сацыяльная несправядлівасць, і цяжкая салдацкая служба, і адыходніцтва, якое карэнным чынам змяняла лёс і псіхалогію селяніна, і іншыя сітуацыі, што ўзнікалі на глебе сацыяльных канфліктаў.

Спецыфічную ролю ў сістэме песенных жанраў выконваюць жартоўныя гумарыстычныя песні. У народзе заўсёды знаходзілася дастаткова духоўных сіл, каб пажартаваць над уласнымі недахопамі і тым самым стварыць сітуацыю для псіхалагічнай разрадкі, для ўсталявання пэўнай псіхалагічнай раўнавагі.

Вось некалькі ўзораў пазаабрадавай песеннай творчасці Рагачоўскага раёна.

СЯМЕЙНА-БЫТАВАЯ

Ой, пайду, я ў лугі, лугі,
Наламаю смародзіны,
Пакідаю на дарогу.
А ішоў тудой мой татанька.
— Шкода, шкода смародынькі,
Што зелена паламана,
На дарогу пакідана.
— А татачка мой родненькі
Не жалей ты смародынькі,
Пажалей ты сваё даіця,
Што молада замуж аддаў.
Я й замужам нажылася:

Фальклорны калектыў Мадорскага Дома культуры.

Стала тонка, як былінка,
Стала бела, як ліпінка,
Стала чорна, як смародынька... (Вёска Вярычаў.)

* * *

РЭКРУЦКАЯ

Што з-пад лесу, лесу цёмнага,
Ой з-пад гаю, з-пад зялёнага
Вылятала пціца морская,
Прынасіла пісьмо царскае;
Усім тром братцам у салдаты ісці,
А большаму не прыходзіцца,
У сярэдняга дзеці дробныя,
А меншы брат сабіраецца.
С атцом, маменькай прашчаецца.
— Прашчай, ацец, прашчай, маманька,
Прашчай уся мая радзіначка.
Табе, мамка, садзі сад-вінаград,
Табе, братка, усё падвор'яйка. (Вёска Старое Сяло.)

(Кожны радок песні, акрамя першага і апошняга, паўтараецца.)

* * *

БАЛАДА

Аддала маці
Сына ў салдаты.
Да й ждала гадок,
Да й ждала другой.
На трэці гадочак
Наехаў сыночак,
Прыехаў сыночак
І з нявехнаю.
Да й вышла маці
Дзяцей вітаці,
Да не ўзлюбіла
Сваёй нявехначкі.
Да й сыну дала
Краснага віна.
А нявехначцы —
Чорнай атруты.
Сын віна не піў
На каня ўзліў,
Горкаю атруту
Папалам выпіў.
— Не ўмела маці
Дзяцей вітаці,
Да й умей, маці,
Нас пахаваці.

Сына пахавала
Перад цэркаўкай,
А нявехначку,
Да й за цэркаўкай.
На сыну вырас
Зялёны явар,
На нявехначцы —
Белая бяроза.
Ой, раслі, раслі
Пахіліліся,
Цераз цэркаўку
Сашчапіліся.
Ай прышла маці
Да й у цэркаўку
Да й у цэркаўцы
Богу маліцца.
Не так моліцца,
Як слязьмі плача.
Верна, дзетачкі
Вы любіліся.
Цераз цэркаўку
Сашчапіліся.
(Вёска Старое Сяло.)

* * *

ЖАРТОЎНАЯ

Камарык у сваты сабіраўся,
Да й на дуба і схаваўся.
Адкуль узялася хвіля-бура,
Камарыка з дуба здула.
Ляжыць камар ды не дыша,
Ручкамі ножкамі не калыша.
Адкуль узяліс даве мухі,
Бралі камара пад рукі.
— А што гэта за палкоўнік?
— Старае мухі палюбоўнік.
(Вёска Старое Сяло.)

* * *

КАЛЫХАНКІ

Люлі, люлі, люлі;
Паляцелі гулі,
Селі на варотах
У чырвоных ботах,
Сталі сакатаці,
Каму боты даці?
Малому дзіцяці,
А хто будзе спаці.

(Вёска Азяраны.)

* * *

Паляцелі птушкі
На бабіны грушкі,
Птушкі грушкі паклявалі
Да й бабе паслалі.
Паляцелі куры
На бабіна проса.
Проса паклявалі,
Да й бабе паслалі.

(Вёска Старое Сяло.)

* * *

Ішоў бай па сцяне
У чырвоным каптане,
Нес сямёра лапцей
І жане і сабе
І дзіцёнку па лапцёнку.
Бай-бай-бай-бай-пабай.

(Вёска Старое Сяло.)

Да песеннай творчасці адносяцца таксама прыпеўкі да розных танцаў і частушкі. Апошнія як жанр сфарміраваліся параўнаўча нядаўна і абапіраюцца на песенныя традыцыі. Частушкі — жанр вельмі дынамічны, імгненна адгукаюцца на розныя падзеі жыцця і хутка пашыраюцца. Большасць частушак — лірычныя творы пра каханне і пачуцці, перажыванні юнака і дзяўчыны. Нямала ў іх ліку жартоўных, прасякнутых жыццесцвярджальным гумарам; ёсць і ўзоры сапраўднай сатыры.

Я прыпевачку прапела,
А ў лясочку аддалось.
Сёння нам з мілёначкам
Расставацца давялось.

* * *

На чужой староначцы
Ды соняйка не грэе.
Апроч радзімай мамачкі
Ніхто не пажалее.

* * *

Ай, бабкі мае,
Суравежачкі,
Пасаліў бы я вас —
Няма дзежачкі.

* * *

Дождж ідзе, дождж ідзе
На людзей і на мяне,
А на мілага майго
Сорак вёдзер на днаго.

* * *

Трактар ходзіць каля лесу
А я пасу цёлачку.
Цёлачку — пад ёлачку,
А сама к мілёначку.

* * *

Ой, пад мостам рыба з хвостам,
А на беразе ўюны.
За дзевачак хлопцы б'юцца,
Як дурныя бараны.

* * *

Я паўз могілкі ішла
Глянула ў старонку:
Там нябожчыкаў арцель
Гоніць самагонку.

Бытуюць нізкі лірычных або жартоўных прыпевак да «Лявоніхі», «Сямёнаўны», «Страданняў» і інш.

Адзін са старажытных жанраў народнай творчасці — замовы. Вылучаюцца яны захаванасцю мастацкай формы, дасканалым выкарыстаннем мастацкіх сродкаў.

Замовы — гэта помнікі народнага мастацтва, у якіх адбіліся ўяўленні нашых продкаў пра навакольны свет і магчымасці ўздзейнічаць на яго. Разам з магічнымі дзеяннямі, лекавымі травамі, малітвамі, яны выкарыстоўваліся ў мінулым, а дзе-нідзе і сёння, як сродак супраць розных хвароб чалавека і жывёлы, супраць стыхійных бедстваў і інш. Бытуюць у асноўным лекавыя замовы — ад звіху, ад бяльма, ад залатухі, ад скулы, ад зубнога болю, ад крывацёку, ад укусаў вужакі, ад грыжы і іншыя, а таксама замовы ад хваробы скаціны. Вобразнасць гэтых твораў часам нагадвае вобразнасць народных казак. Напрыклад, у замове ад звіху, выкарыстаны добра знаёмыя казачныя вобразы сіняга мора, дуба, гнязда, у якім ляжыць яйка: Ішоў Ісус Хрыстос цераз калінавы мост, цераз белы камень, залатой трасціной папіраўся. Звіся, удар мініся (раба божага...).

На сінім моры, на чыстым полі стаіць дуб, на тым дубе гняздо, у тым гняздзе яйцо, у тым яйцы зай, рабу божаму... звіх загрызай. І з сініх жыл, і з жоўтае касці, і з гаручыя крыві, і з румянага сэрца рассып на макава зерне. Не я ж угаварыла, угавараў сам госпадзі Ісус Хрыстос, ні мой дух, ды гасподні. (Вёска Курганне.)

Многім замовам уласцівы рытмізаваная мова, унутраная рыфма, што можна заўважыць і ў папярэднім творы і ў замове ад зубнога болю:

Ішлі калекі цераз тры рэкі, сеялі рожу. Рожа не ўзышла, у раба божага... кроў ні пайшла. (Вёска Курганне.)

З казачнымі вобразамі пераклікаецца замова «Ад воб'едзі», якую шапталі, калі ў каровы ўздуваецца, пучыць жывот:

На моры, на малакамор'і стаіць купарэз дрэва, на купарэзе сядзіць жар-пціца з жалезнай дзюбкай, з жалезным крыллем, з жалезнымі кокцямі. Кокцямі разграбае, крыллямі размятае, паганую воб'едзь ад рабой каровы жалезнай дзюбкай выбірае. (Вёска Старое Сяло.)

Прыказкі, прымаўкі і выслоўі адносяцца да так званых малых жанраў народнай паэзіі. Яны канцэнтруюць у сабе працоўны і сацыяльны вопыт многіх пакаленняў, абагульняюць практычныя веды людзей пры дапамозе ёмістых мастацкіх формул, лёгкіх для запамінання і перадачы. Яны могуць мець і прамы, і пераносны сэнс. Іх значэнне звычайна раскрываецца ў кантэксце, дапамагаючы больш вобразна і ёміста выказаць думку і данесці яе да субяседніка. Вось некалькі прыказак і прымавак, якія давялося пачуць на Рагачоўшчыне.

Што сяльцо, то нараўцо.

На чужыне жыць — кожнаму гадзіць.

Дзе было гора, там і два (варыянт: Бяда адна не ходзіць).

За борам цялушка — палушка, ды дораг перавоз.

Хораша жывецца — добра і пяецца.

Сказаў, як канцы звязаў.

Навінка ў рот — здароўе ў жывот, мядзведжая сіла каб па свету насіла (гавораць, калі ядуць штосьці новае).

Не да песень, як свет цесен (калі цяжка жыць).

Дзе поўны куст, там двор не пуст (калі многа дзяцей у сям'і).

Прыдзеш з ляску, ды не прыдзеш з пяску (з магілы).

Да малых жанраў адносяцца і загадкі, якія некалі ўваходзілі ў розныя абрады і рытуалы (у абрад ініцыяцыі), спрыялі развіццю кемлівасці, вобразнага мыслення, мастацкаму асэнсаванню рэчаіснасці. Сёння загадкі бытуюць пераважна ў дзіцячым асяроддзі.

Бела біяла перад небам стаяла,
Кроў п'юць, мяса паляць. (Бяроза).

Маленькі, гарбаценькі па полі паскакаў,
дадому прышоў і на пруток сеў. (Серп).

Матка таўстуха, дачка красатуха,
сын Халімон, павіляў ды і вон. (Печ, агонь, дым).

Пашыраны ў гэтым раёне і апавядальныя жанры: казкі, легенды, паданні, былічкі. Тут у многіх вёсках плённа працаваў беларускі фалькларыст і этнограф Е. Р. Раманаў. Значная колькасць запісаных тут казак апублікавана ім у «Беларускім зборніку» (вып. 3—4. Віцебск, 1887—91; вып. 6. Магілёў, 1901). Сярод іх чарадзейныя казкі на сюжэты «Пераможца змея», «Тры падземныя царствы», «Незвычайныя ўцёкі», «Звярынае малако», «Царскі сабака», «Браты-вораны», «Нязнайка», «Жывёлы-швагры», «Рогі», «Праўда і крыўда» і многія інш. Раманавым запісаны тут і казкі пра жывёл: «Гусак, мядзведзь, воўк, лісіца», «Мужык, мядзведзь і ліса», «Каза ў арэхах», а таксама легендарныя «Марка Багаты», «Хроснік Хрыста» і інш.

У пасляваенны перыяд на Рагачоўшчыне запісана нямала казак, прызначаных дзіцячай аўдыторыі (пра калабка, пра коціка, пеўніка і ліску, пра казу-дзеразу і інш.), а таксама паданняў, якія тлумачаць паходжанне назваў населеных пунктаў. Так паходжанне назвы вёскі Курганне мясцовыя жыхары звязваюць з мноствам курганоў, якія раней тут былі; назву вёскі Асмолавічы — з вырабам тут у мінулым смалы.

У заключэнні кароткага агляду разнастайнай і багатай вусна-паэтычнай творчасці Рагачоўшчыны варта падкрэсліць, што жывыя народныя традыцыі — неацэнны скарб, шануючы які і ствараючы ўмовы для яго захавання, мы зможам забяспечыць нармальнае развіццё нацыянальнай культуры, фарміраванне светапогляду сучаснікаў у адпаведнасці з высокімі прынцыпамі народнай маралі.

К. П. Кабашнікаў.

Народныя калектывы

Рагачоўская народная агітбрыгада раённага Дома культуры. Створана ў 1959 г., з 1976 г. мае званне народнай. Кіраўнікі: К. Катлінскі (з 1961), А. Сількевіч (з 1972), Л. Мягкова (з 1978), В. Вярэніч (з 1984).

Сярод пастановак: «Дзед Мярэжка, які праўду ў вочы рэжа», «Тарас не на Парнасе, а ў суседнім калгасе», «Прывітанне з касмічных прасторaў», «Лявоніха брыгаду збірае на дэкаду», «На планеце будучага», «Квітней, Беларусь», «Будзьце здаровы», «Добры дзень», «На новыя рубяжы», «Слава працы», «Вернасць памяці» і інш.

Калектыў — дыпламант 1-га Усесаюзнага фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных (1975—77). Вядзе канцэртную дзейнасць у рэспубліцы, выступаў на ВДНГ СССР у Маскве (1964).

Рагачоўскі народны тэатр раённага Дома культуры. Створаны ў 1947 г., з 1962 г. мае званне народнага. Кіраўнікі: М. Кавалеўскі (з 1947), К. Катлінскі (з 1961), А. Сількевіч (з 1972).

У рэпертуары п'есы беларускіх і іншых савецкіх драматургаў: «Прымакі» Я. Купалы, «З народам» і «Людзі і д'яблы» К. Крапівы, «Альпійская балада» паводле аповесці В. Быкава, «Выгнанне блудніцы» І. Шамякіна, «Трывога» А. Петрашкевіча, «Апошні ўзлёт» А. Дударава, «Вясёлыя, бедныя, багатыя» Г. Марчука, «Іван і мадона» А. Кудраўца, «Лесвіца» В. Ткачова, «Крык на хутары» В. Бутра-

Рагачоўскі народны тэатр. Сцэна са спектакля «Прымакі».

меева, «Барабаншчыца» А. Салынскага, «Валянцін і Валянціна» М. Рошчына, «Салдацкая ўдава» М. Анкілава, «Дзённік жанчыны» К. Фіна і інш.

Калектыў — дыпламант рэспубліканскага агляду-конкурсу народных тэатраў і драматычных калектываў, прысвечанага 100-годдзю з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа (1982). Тэатр шмат выступае ў вёсках свайго раёна і за яго межамі.

Наша «Натхненне»

Літаратурнае аб'яднанне «Натхненне» пры Рагачоўскай раённай газеце «Камунар» мае свае даўнія і адметныя традыцыі. Яно бярэ пачатак з даваенных часоў. Лепшым прадстаўніком (таго перыяду быў наш зямляк паэт Мікола Сурначоў, які некаторы час працаваў у раёнцы і з 1933 г. пачаў у ёй друкаваць свае першыя творы. У пасляваенныя гады літаб'яднанне ўзначальвалі Валянцін Дончык, Анатоль Вярцінскі, Васіль Клімянкоў, з 1979 г.— М. Янчанка. Аб'яднанне згуртоўвае людзей розных узростаў. Добрым словам хочацца ўспомніць нашу гвардыю — паэтаў шафёра Івана Пышкова, бібліятэкара Льва Ліпоўскага, рэжысёра народнага тэатра Канстанціна Катлінскага, дырэктара школы Івана Усціновіча, настаўніка Фядоса Румянцава, калгасніка Андрэя Кордзікава, служачага Міхаіла Рутмана. На жаль, І. Пышкова, К. Катлінскага, Л. Ліпоўскага, І. Усціновіча няма сярод нас, але помнікам ім будуць іх уласныя творы.

Гэта былі людзі, улюбёныя ў сваю Рагачоўшчыну, дзе нарадзіліся, дзе пазналі радасць жыцця. «Далёка сасна стаіць, а свайму бору шуміць»,— гаворыць народная прымаўка. І як тут не ўспомніць Івана Пышкова, які жыў у Маскве, а ў дасланых вершах апяваў свае родныя незабыўныя Азяраны. Леў Ліпоўскі таксама пісаў пра свой любімы Рагачоў. Сапраўдным песняром Прыдняпроўя быў і Іван Усціновіч, а Канстанцін Катлінскі з'яўляецца аўтарам слоў вядомай у нас «Песні пра Рагачоў».

Ветэран нашага аб'яднання Андрэй Кордзікаў пачаў пісаць яшчэ ў даваенныя гады разам з Міколам Сурначовым, і да гэтага часу ён плённа працуе як празаік і гумарыст. У свой час А. Кордзікаў быў пераможцам рэспубліканскага конкурсу на лепшае апавяданне.

Добрыя здабыткі на літаратурнай ніве маюць слесар завода «Дыяпраектар» Міхась Атрасевіч, выкладчык Рагачоўскага педвучылішча Уладзімір Немізанскі, аўтар зборніка паэзіі і сааўтар калектыўных зборнікаў для дзяцей. Інструктар выканкома раённага Савета народных дэпутатаў Міхась Кавалёў, супрацоўнік раённай газеты Васіль Дружкоў і пенсіянер Павел Сарокін працуюць у жанры гумарыстычных замалёвак. Радуюць сваімі лірычнымі вершамі Васіль Клімянкоў, настаўнік Уладзімір Бандарэнка, інжынер Антон Маневіч. Хвалююць чытача вершы былога воіна-інтэрнацыяналіста Віктара Паўлава. Асобна хочацца сказаць пра паэта і кампазітара Юрыя Арэстава. Ён аўтар хвалюючых лірычных вершаў, напісаў музыку да многіх сваіх твораў і твораў членаў літаб'яднання. Актыўным членам «Натхнення» з'яўляецца і Уладзімір Шпадарук. На долю гэтага чалавека выпалі выключныя выпрабаванні, ён страціў магчымасць хадзіць. Але гэта не зламала яго, усю сваю энергію ён аддае вершам, у якіх знайшоў сцяжынку да сэрцаў людзей і сваё месца ў жыцці. Цяпер вершы Уладзіміра Шпадарука друкуюцца ў многіх перыядычных выданнях рэспублікі.

Спрабуюць свае сілы ў галіне паэзіі і прозы рабочая хлебазавода Юлія Брадунова, якая піша апавяданні, лірычныя вершы і байкі, настаўніца Таццяна Вялькова, інжынер Ірына Зуй, Ніна Пінчук і рабочая Ніна Драбышэўская.

Члены літаб'яднання ўносяць значны ўклад у культурнае жыццё раёна і горада, яны рэгулярна выступаюць перад рабочымі, хлебаробамі, моладдзю і школьнікамі. У газеце «Камунар» пастаянна публікуюцца літаратурныя старонкі, дзе змяшчаюцца лепшыя празаічныя і паэтычныя творы, ноты новых песень. Творчасць пачаткоўцаў разглядаецца ў літаратурных аглядах. «Натхненне» працягвае жыць, прыцягваючы да сябе літаратурныя таленты Рагачоўшчыны.

М. І. Янчанка.

Рагачоўскія весляры

Далёка за межамі раёна вядома аб поспехах рагачоўскіх спартсменаў-вяслароў. Рагачоўская дзіцяча-юнацкая спартыўная школа была адкрыта ў чэрвені 1956 г. Не маючы сваёй спартыўнай базы, маёмасці і абсталявання, заняткі яна

праводзіла ў спартыўнай зале СШ № 2. Паступова школа была ўкамплектавана вопытнымі трэнерамі, неабходным абсталяваннем і пачала рыхтаваць спартсменаў высокага класа. З прыходам трэнера майстра спорту СССР В. С. Станібулы ў школе пачало актыўна развівацца веславанне на байдарках і каноэ. Ужо за першыя гады работы весляры М. Гаўрыленка і Г. Агеенка сталі бронзавымі прызёрамі Рэспубліканскай спартакіяды школьнікаў, а ў 1960 г. ў склад зборнай каманды веляроў БССР увайшлі М. Гаўрыленка, Н. Снегіроў, Л. Хахлова, Т. Васькова, В. Грамыка, А. Дзядкоў. У 1964 г. Т. Васькова стала чэмпіёнкай Беларусі і прызёрам Усесаюзнай спартакіяды школьнікаў па веславанні.

Знамянальным у жыцці школы стаў 1972 г., калі выхаванец В. С. Станібулы М. Гарбачоў стаў алімпійскім чэмпіёнам па веславанні на байдарках і каноэ. За 2 месяцы да Мюнхенскай алімпіяды ён выйграў чэмпіянат краіны. Яшчэ 4 гады ён выступаў на спаборніцтвах рознага рангу, дзе стаў чэмпіёнам і неаднаразовым прызёрам чэмпіянатаў свету і Савецкага Саюза. У 1975 г. выхаванец школы В. Е. Вараб'ёў стаў чэмпіёнам свету, сярэбраным прызёрам чэмпіянату свету 1977 г., трохразовым чэмпіёнам СССР, чэмпіёнам 6-й летняй Спартакіяды народаў СССР, заслужаным майстрам спорту. У 1976 г. Н. В. Рычага стала чэмпіёнкай 7-й летняй Спартакіяды Беларусі.

У 1977 г. аддзяленне веславання на байдарках і каноэ пры ДЗЮСШ пераўтворана ў спецыялізаваную дзіцячаюнацкую школу алімпійскага рэзерву, якую ўзначаліў алімпійскі чэмпіён М. Гарбачоў. Т. В. Рычага стала сярэбраным прызёрам маладзёжнага чэмпіянату Еўропы ў 1979 г., сярэбраным прызёрам чэмпіянату Еўропы 1981 г., А. А. Мельнікава — бронзавым прызёрам Маскоўскай алімпіяды ў 1980 г., В. І. Крэз — чэмпіёнам СССР 1977 г. сярод юнакоў, чэмпіёнам Узброеных Сіл СССР 1979 г., пераможцам кубка СССР 1981 г., сярэбраным прызёрам чэмпіянату СССР 1983 г.

У 1983 г. В. Ф. Борыкаў на чэмпіянаце свету ў Тампере заняў 4-е месца, ён сярэбраны прызёр чэмпіянату СССР 1979 г., чэмпіён СССР, чэмпіён Еўропы 1981 г., сярэбраны прызёр чэмпіянатаў СССР 1985 г. і 1986 г. А. Зуеў — чэмпіён І маладзёжных гульняў СССР, бронзавы

Ю. П. Блінцоў.

прызёр чэмпіянатаў СССР 1985 г. і 1986 г., бронзавы прызёр 9-й летняй Спартакіяды народаў СССР, чэмпіён СССР 1987 г., сярэбраны прызёр міжнародных спаборніцтваў памяці Ю. Рабчынскай 1987 г., чэмпіён СССР 1988 г., сярэбраны прызёр чэмпіянату СССР 1989 г.

У 1990 г. С. Калеснік заваяваў 2 залатыя медалі на чэмпіянаце свету ў г. Познань, ён удзельнік Алімпійскіх гульняў 1988 г. ў Сеуле, двухразовы чэмпіён свету 1987 г. сярод моладзі, чэмпіён СССР 1987, 1988, 1989, 1990 гг., сярэбраны прызёр 20-га чэмпіянату свету.

Прымаючы эстафету ад старэйшых, выхаванцы спартыўнай школы набываюць вопыт удзелу ў спаборніцтвах Беларусі, становяцца чэмпіёнамі і прызёрамі спаборніцтваў розных рангаў. Сярод іх чэмпіён Беларусі, сярэбраны прызёр першынства СССР А. Букатаў, сярэбраны прызёр першынства СССР сярод ДЗЮСШ С. Слесараў, чэмпіёнка Беларусі І. Семянюк, прызёры спаборніцтваў З. Гручанкова, Э. Палавікоў, Дз. Навіцкі, В. Філімонаў і інш.

Наўрад ці знойдзецца на Беларусі спартыўная школа, дзе было б падрыхтавана больш за 300 першаразраднікаў, 100 кандыдатаў у майстры спорту, 30 майстроў спорту СССР. Гэтым поспехам папярэднічала вялікая работа педагогаў — заслужаных трэнераў СССР В. С. Станібулы, М. С. Гарбачова, М. В. Гаўрыленкі, заслужаных трэнераў Беларусі В. І. Караленкі, Г. П. Шышова, трэнераў М. С. Слесарава, В. Ф. Ярмоленкі і інш. Адначасова школа рыхтуе і трэнерскія кадры. Многія выпускнікі школы, скончыўшы ВНУ, прыходзяць працаваць у школы і спартыўныя арганізацыі, працягваюць работу сваіх настаўнікаў.

С. П. Бондараў.

М. В. Даманцэвіч.

П. М. Касьянаў.

С. М. Юрчанка.

Загінулі ў Афганістане

БЛІНЦОЎ Юрый Пятровіч, нарадзіўся 24.3.1968 г. ў в. Асіннікі. Беларус. У 1985 г. скончыў Забалацкую сярэднюю школу, працаваў трактарыстам у калгасе. У кастрычніку 1986 г. прызваны ў Савецкую Армію Рагачоўскім АГВК. Механік-вадзіцель радавы Ю. П. Блінцоў загінуў у баі 19.1.1988 г. каля г. Хост. Месца гібелі Юрыя сябры-воіны абазначылі самаробным помнікам. Пахаваны ў в. Асіннікі. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

БОНДАРАЎ Сямён Паўлавіч, нарадзіўся 26.6.1962 г. ў в. Турск. Беларус. У 1979 г. скончыў Гадзілавіцкую сярэднюю школу, вучыўся ў Мар'інагорскім саўгасе-тэхнікуме Мінскай вобласці. У кастрычніку 1980 г. прызваны ў Савецкую Армію Рагачоўскім АГВК. Быў камандзірам аддзялення. Удзельнічаў у ахове перавала каля г. Герат. Сяржант С. П. Бондараў загінуў 2.6.1982 г. пры выкананні баявога задання. Пахаваны ў в. Турск. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

ДАМАНЦЭВІЧ Мікалай Васілевіч, нарадзіўся 30.1.1966 г. у в. Каласы. Беларус. У 1982 г. скончыў Рагачоўскую сярэднюю школу № 3, пасля вучыўся ў Северадзвінскім ПТВ № 1 Архангельскай вобласці, працаваў токарам на заводзе. У 1984 г. прызваны ў Савецкую Армію Северадзвінскім РВК. Служыў у Афганістане ў інжынерна-сапёрнай роце, быў адным з лепшых спецыялістаў падраздзялення. У правінцыі Кандагар «мінная вайна» атрадаў апазіцыі набыла асабліва вялікі размах. 21.5.1986 г. групе сапёраў, у якую ўваходзіў і гвардыі радавы М. В. Даманцэвіч, трэба было размініраваць участак дарогі. Працавалі пад абстрэлам праціўніка. Мікалай абясшкодзіў 7 мін, восьмая абарвала яго жыццё... Пахаваны ў в. Каласы. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

КАСЬЯНАЎ Пётр Мікалаевіч, нарадзіўся 29.9.1963 г. ў в. Ціхінічы. Беларус. Пасля сканчэння 8 класаў Ціхініцкай сярэдняй школы Пётр вучыўся ў Жлобінскім ПТВ № 187, у 1981 г. працаваў трактарыстам у саўгасе «Ціхінічы». У Савецкую Армію прызваны Рагачоўскім АГВК. Служыў у Афганістане. Радавы механік-вадзіцель цягача П. М. Касьянаў загінуў 22.9.1983 г. пры выкананні баявога задання. Пахаваны ў в. Ціхінічы. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

ЮРЧАНКА Сяргей Міхайлавіч, нарадзіўся 22.7.1965 г. ў в. Свержань. Беларус. У 1980 г. Сяргей скончыў 8 класаў Доўскай сярэдняй школы, вучыўся ў Жлобінскім ПТВ № 187, атрымаў спецыяльнасць трактарыста і вадзіцеля аўтамабіля. У кастрычніку 1984 г. прызваны ў Савецкую Армію Рагачоўскім АГВК. Служыў у Афганістане мінамётчыкам. Радавы С. М. Юрчанка загінуў 25.4. 1986 г. каля г. Газні пры выкананні баявога задання. Пахаваны ў в. Доўск. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Рагачоўскі музей народнай славы

У канцы снежня 1962 г. ў Рагачове на грамадскіх пачатках быў створаны гісторыка-краязнаўчы музей. Ініцыятар і заснавальнік яго — былы сакратар Рагачоўскага падпольнага райкома партыі С. М. Свярдлоў, які да 1973 г. ўзначальваў му-

Выстаўка работ мастака Б. П. Маліноўскага ў краязнаўчым музеі ў Рагачове. 1991 г.

зей. У 1967 г. на базе гэтага створаны Музей народнай славы, які набыў статус дзяржаўнага. Мае 13 047 экспанатаў, з іх 8549 адзінак асноўнага фонду, плошча экспазіцыі 58 м². У экспазіцыі музея прадстаўлена пяць раздзелаў, якія адлюстроўваюць гістарычнае мінулае горада і раёна, рэвалюцыйныя падзеі, пачатак Вялікай Айчыннай вайны і партызанскі рух на Рагачоўшчыне, вызваленне раёна, аднаўленне разбуранай гаспадаркі і сучасны перыяд. У раздзеле гістарычнага мінулага экспануюцца фатаграфіі дарэвалюцыйнага Рагачова, фотагеаметрычны план горада 1778 г., зацверджаны Кацярынай II, малюнак герба Рагачова 1782 г., прадметы побыту і этнаграфіі, самабытныя вырабы рамеснікаў. Рэвалюцыйны час праілюстраваны нумарамі газет «Соха и молот», «Известия Рогачевского ревкома», «Заря коммуны», фатаграфіямі, дакументамі і ўзнагародамі актыўных удзельнікаў рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, у тым ліку П. М. Лепяшынскага, які ў 1918 г. арганізаваў і ўзначаліў у Рагачоўскім павеце доследна-паказальную працоўную школу; дакументы і фатаграфіі 1920—30-х гадоў.

У раздзеле, прысвечаным Вялікай Айчыннай вайне, шырока прадстаўлены матэрыялы пра абарончыя баі на тэрыторыі раёна ў ліпені — жніўні 1941 г., асабліва Рагачоўска-Жлобінская аперацыя 1941 г., схема контрудара 63-га стралковага корпуса, фотадакументы баёў пад Рагачовам, воінаў, якія найбольш вызначыліся, у тым ліку камандзіраў 63-га корпуса генерал-лейтэнанта Л. Р. Пятроўскага, 61-й стралковай дывізіі генерал-лейтэнанта М. А. Прышчэпы, палкавога камісара М. Ф. Воранава і інш. Матэрыялы пра разгортванне падполля і партызанскага руху ў раёне прадстаўлены нумарамі газет «Камунар», партызанскімі баявымі лісткамі. Экспануюцца таксама медыцынскія інструменты, партызанская пошта, прылады для дыверсій на чыгунках, карта размяшчэння партызанскіх атрадаў на тэрыторыі раёна, схема Лазоўскага бою, які адбыўся 29 красавіка 1943 г. Раздзел дапаўняюць асабістыя рэчы, зброя, узнагароды, малюнкі партызанскіх мастакоў С. Раманава і М. Ліпеня, фатаграфіі партызан, у тым ліку камандзіраў 8-й Рагачоўскай брыгады Ф. С. Тарасевіча, 10-й Журавіцкай брыгады І. М. Гаўрылава, камандзіра групы падрыўнікоў Героя Савецкага Саюза П. І. Кавалёва, юных партызан П. Каваленкі, В. Шолахава і інш. Пра злачынствы фашысцкіх захопнікаў сведчаць фатаграфіі помнікаў на месцах масавай загубы савецкіх людзей і спаленых разам з жыхарамі вёсак. Матэрыялы пра вызваленне горада і раёна ў ходзе Рагачоўска-Жлобінскай аперацыі 1944 г. ўключаюць схему бою за вызваленне Рагачова, фатаграфіі воінаў-вызваліцеляў, у тым ліку 35 Герояў Савецкага Саюза, інфармацыю пра вайсковыя злучэнні, якія атрымалі ганаровыя найменні «Рагачоўскіх», пра землякоў-удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны. Раздзел пра сучасны перыяд адкрываецца фатаграфіямі, узнагародамі, асабістымі рэчамі загінуўшых воінаў-афганцаў, ураджэнцаў Рагачоўскага раёна, а таксама фатаграфіяй малодшага лейтэнанта міліцыі В. М. Сцяпанава, пасмяротна ўзнагароджанага ордэнам Чырвонай Зоркі. Сярод экспанатаў работы рэзчыка па дрэве заслужанага работніка культуры з в. Каменка Дзмітрыя Уладзіміравіча Сталярова. Арганізавана вітрына падарункаў і сувеніраў часцей, якія носяць найменні «Рагачоўскіх», а таксама жыхароў Валынскага раёна Жытомірскай вобласці і горада-пабраціма Прахаціца з Чэхаславакіі. Экспануюцца матэрыялы аб кургане Славы, закладзенага ў 1967 г. на ўшанаванне памяці загінуўшых на тэрыторыі раёна ў гады Айчыннай вайны.

А. Ю. Васькова, С. В. Якайлева.

ГОРАД РАГАЧОЎ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. На старых могілках.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні горада ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. У скверы каля чыгуначнага вакзала.

Брацкая магіла 19 чырвонагвардзейцаў, якія загінулі ў баях супраць белапалякаў у студзені 1918 г. Вул. Леніна, каля парку імя В.-А. Ф. Цымермана.

Будынак рэальнага вучылішча, пачатак 20 ст. Вул. Цымермана, 36.

Будынак земскай управы, пачатак 20 ст. Вул. Леніна, 62.

Будынак педвучылішча, пач. 20 ст.

Вайсковыя могілкі, дзе пахаваны савецкія воіны і партызаны, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. Вул. Леніна, у Піянерскім парку.

Гарадзішча, мясцовая назва Замкавая Гара. На мысе, пры ўпадзенні р. Друць у р. Дняпро.

Селішча, мясцовая назва Завалін курган. За 50—150 м на поўнач ад гарадзішча, на беразе Дняпра.

Жылы дом, канец 19 — пачатак 20 ст. Вул. Бабруйская, 10.

Жылы дом, канец 19 — пачатак 20 ст. Вул. Леніна, 34.

Капліца, 2-я палавіна 19 ст. На старых могілках.

Касцёл св. Антонія, пач. 20 ст. Вул. Фрунзе.

Курган Славы ў гонар жыхароў раёна, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. Вул. Леніна, у Піянерскім парку.

Магіла ахвяр фашызму, якія былі закатаваны ў 1941—42 гг. Вул. Друцкая.

Магіла малодшага лейтэнанта міліцыі В. М. Сцяпанава, які загінуў пры затрыманні асабліва небяспечных злачынцаў 3.9.1984 г. На гарадскіх могілках.

Магіла В.-А. Ф. Цымермана. Вул. Леніна, у парку імя В.-А. Ф. Цымермана.

Магіла чырвонаармейца, які загінуў у 1920 г. Прывакзальная пл.

Магілы ахвяр фашызму, якіх расстралялі нямецка-фашысцкія захопнікі ў 1941—44 гг. На старых могілках.

Мемарыяльны знак на месцы фарсіравання р. Друць воінамі 102-й стралковай дывізіі ў 1944 г. На левым беразе р. Друць, побач з будынкам Рагачоўскага малочна-кансервавага камбіната.

Помнік вызвалення Рагачова ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Вул. Луначарскага.

Помнік У. І. Леніну. Вул. Леніна, у скверы.

З магільныя скляпы, канец 19 — пачатак 20 ст. На старых могілках.

ВЁСКА АДРАДЖЭННЕ, ЗБАРОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ (не існуе)

Месца спаленай нямецка-фашысцкімі захопнікамі 23.9.1943 г. вёскі. За 4 км на поўдзень ад в. Ходасавічы.

ВЁСКА АЗЯРАНЫ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у наваколлі вёскі ў 1943—44 гг. Мемарыяльная пліта з прозвішчамі воінаў-землякоў, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны. У цэнтры вёскі, каля будынка выканкома сельсавета.

Гарадзішча 8—7 ст. да н. э. і 1—2 ст. н. э. На паўночнай ускраіне вёскі.

Курганны могільнік-1 11—12 ст. За 1 км на захад ад вёскі, у лесе.

Курганны могільнік-2. За 1,5 км на поўдзень ад вёскі, у лесе.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У скверы каля школы.

Помнік У. І. Леніну. У цэнтры вёскі, каля будынка выканкома сельсавета.

ВЁСКА АЗЯРЫШЧА, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. На могілках.

ВЁСКА АНТУШЫ, ПОБАЛАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Курганны могільнік-1. Каля сучасных могілак.

Курганны могільнік-2. За 150 м ад могільніка-1.

ВЁСКА БАЛОТНЯ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў 1943 г. Каля клуба.

Магіла ахвяр фашызму, якіх расстралялі нямецка-фашысцкія захопнікі ў 1943 г.

РАБОЧЫ ПАСЁЛАК БЕЛІЦК

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Вул. Леніна.

ВЁСКА БЛІЗНЯЦЫ, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкія могілкі савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. За 1 км на ўсход ад вёскі, злева ад дарогі ў в. Шчыбрын.

Помнік на месцы былога воінскага пахавання часоў Вялікай Айчыннай вайны. На дарозе Блізняцы — Канапліцы.

ВЁСКА БУДА, ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкія могілкі савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-

фашысцкіх захопнікаў ці памерлі ад ран у шпіталях. За 1 км на паўночны захад ад вёскі.

ВЕСКА ВАЛАСОВІЧЫ, ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Курганны могільнік. За 1,5 км на поўнач ад вёскі, у лесе, абапал дарогі ў в. Канава.

ВЕСКА ВЕТАЧКА, ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Курганны могільнік-1. За 500 м на паўднёвы ўсход ад вёскі.

Курганны могільнік-2. За 150 м на поўдзень ад вёскі.

ВЕСКА ВІКОЎ, ЗБАРОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. За 400 м на паўночны ўсход ад вёскі, за 100 м ад шашы Рагачоў—Доўск.

Курганны могільнік. На паўночны захад ад вёскі, злева ад шашы Рагачоў — Доўск.

Мемарыяльны знак на месцы дыслакацыі штаба 61-га корпуса. У лесе, у зоне адпачынку.

ВЕСКА ВІШАНЬКА, ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкія могілкі савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў ці памерлі ад ран у 1943—44 гг. У цэнтры вёскі.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. На могілках.

ВЕСКА ВІШЧЫН, КІСЦЯНЕЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкія магілы савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у лютым 1944 г. У цэнтры вёскі.

Гарадзішча 11—12 ст. На правым высокім беразе Дняпра, паміж вёскамі Вішчын і Кісцяні.

ВЕСКА ВОСТРАЎ, ПОБАЛАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. Каля будынка сельсавета і праўлення калгаса.

ВЕСКА ВЫСОКАЕ, ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вайсковыя могілкі, дзе пахаваны воіны і 2 партызаны, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. У цэнтры вёскі.

ВЕСКА ВЯЛІКАЯ КРУШЫНАЎКА, АЗЯРАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. У цэнтры вёскі.

ВЕСКА ВЯЛІКІЯ СТРАЛКІ, ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. Мемарыяльныя пліты з прозвішчамі воінаў-землякоў, якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны. У цэнтры вёскі.

ВЕСКА ГАДЗІЛАВІЧЫ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў лістападзе 1943 г. У цэнтры вёскі.

Курган. За 2 км ад вёскі, уздоўж шашы Рагачоў — Доўск.

Курганны могільнік 10—12 ст. За 1,5 км на паўночны захад ад вёскі, на левым беразе Дняпра.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У скверы.

ВЕСКА ГАРАДЗЕЦ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. На паўднёвай ускраіне вёскі.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. На могілках.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў ці памерлі ад ран у 1944 г. У цэнтры вёскі.

Магіла В. М. Лезава, які загінуў у баі супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. Каля будынка сярэдняй школы.

ВЕСКА ГАЙДУКОЎКА, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. На могілках.

ВЕСКА ГУТА, ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. За 700 м на захад ад вёскі.

Курганны могільнік 11—13 ст. За 1 км на ўсход ад вёскі.

Магіла Я. П. Пучкова, які загінуў у баі супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў 5.5. 1944. На могілках.

ПОМНІКІ ГІСТОРЫІ І КУЛЬТУРЫ РАГАЧОЎСКАГА РАЁНА

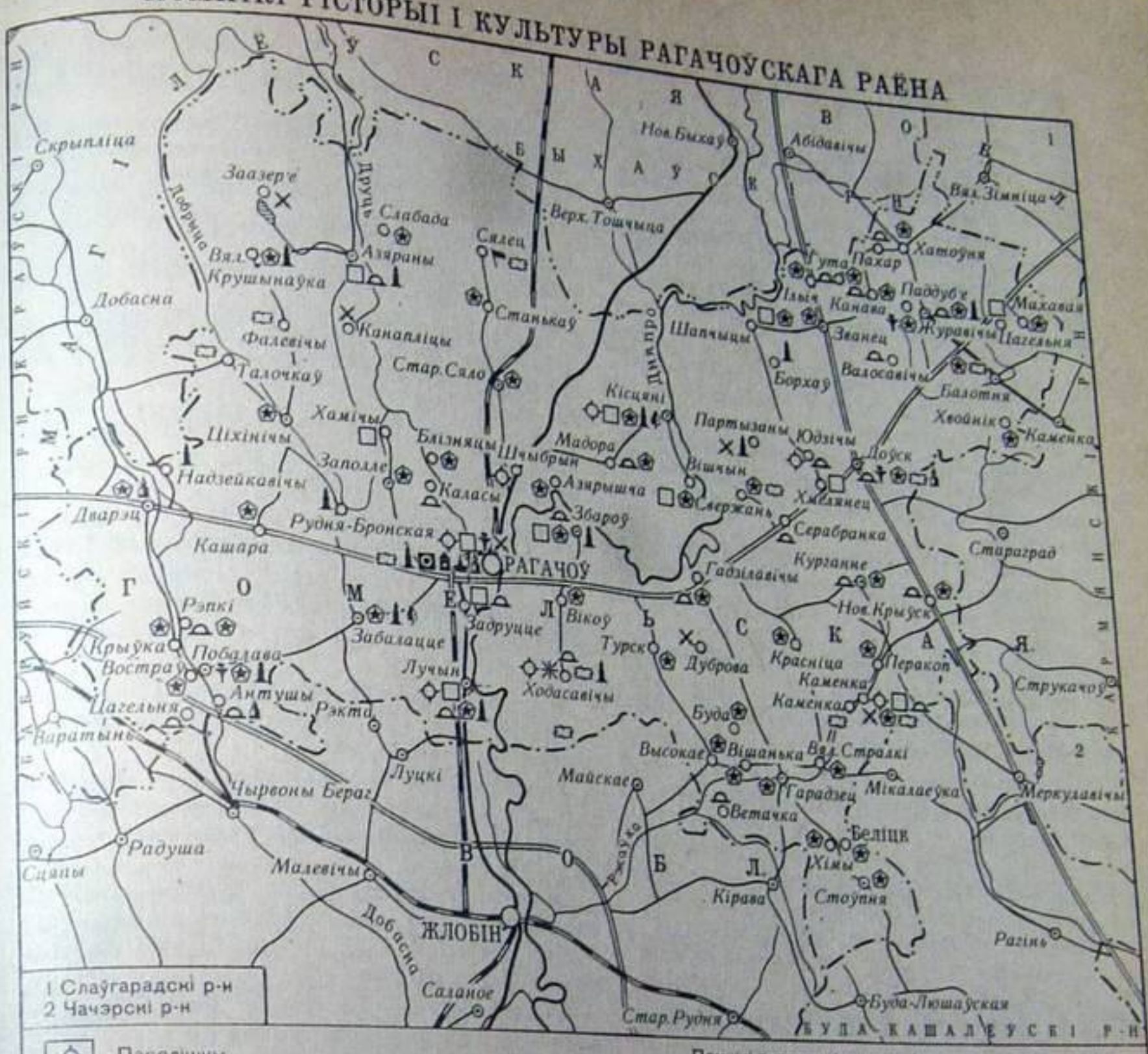

1 Слаўгарадскі р-н
2 Чачэрскі р-н

- Паселішчы
- Гарадзішчы, старажытныя гарады
- Курганныя могільнікі, курганы
- Свяцілішчы, культавыя пабудовы
- Помнікі грамадскага і дзяржаўнага ладу
- Помнікі класавай барацьбы і рэвалюцыйнага руху
- Помнікі ваеннай гісторыі
- Помнікі і памятныя месцы Вялікай Айчыннай вайны (магілы савецкіх воінаў, партызан і падпольшчыкаў, курганы Славы, помнікі землякам)
- Помнікі ахвярам фашызму (месцы лагераў смерці і масавай загубы насельніцтва, спаленыя і неадноўленыя вёскі, магілы ахвяр фашызму)
- Помнікі і памятныя месцы, звязаныя з жыццём і дзейнасцю гістарычных асоб савецкага часу
- Помнікі горадабудаўніцтва
- Жылыя дамы
- Грамадскія будынкі
- Культавыя збудаванні
- Паркі

ВЁСКА ДВАРЭЦ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. У цэнтры вёскі.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі.

Троіцкая царква, 2-я палавіна 19 ст. У цэнтры вёскі.

ВЁСКА ДОЎСК, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. У цэнтры вёскі.

Брацкія магілы чырвонаармейцаў, якія загінулі ў баях з белапалякамі ў сакавіку 1919 г. На могілках.

Курганны могільнік. На паўднёва-заходняй ускраіне вёскі.

Могілкі ахвяр фашызму, якія былі расстраляны на гатым месцы нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі.

Царква, пачатак 20 ст. У цэнтры вёскі.

ПАСЁЛАК ДУБРОВА, ГАДЗІЛАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Месца першага пасяджэння Рагачоўскага падпольнага райкома КП(б)Б і стварэння

рагачоўскага партызанскага атрада ў жніўні 1941 г. За 500 м ад пасёлка, у Будняцкім лесе.

ВЁСКА ЗААЗЕР'Е, АЗЯРАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Месца базіравання Рагачоўскага падпольнага райкома КП(б)Б і 8-й Рагачоўскай партызанскай брыгады. За 1 км на поўнач ад вёскі, на беразе Крушынаўскага воз.

ВЁСКА ЗАБАЛАЦЦЕ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. У цэнтры вёскі, каля школы.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. У парку калгаса імя Калініна.

Парк, 2-я палавіна 19 ст. На паўднёва-ўсходняй ускраіне вёскі.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. На могілках.

ВЁСКА ЗАДРУЦЦЕ, ЛУЧЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Гарадзішча. На паўночнай ускраіне вёскі, на правым беразе Дняпра.

Курганны могільнік. За 100 м на поўнач ад гарадзішча.

ВЁСКА ЗАПОЛЛЕ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1941—44 гг. У цэнтры вёскі, каля былога будынка выканкома сельсавета.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. Каля школы.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі, каля дзіцячага сада.

ВЁСКА ЗБАРОЎ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. Каля школы.

Гарадзішча 11—13 ст. За 1 км ад вёскі, на левым карэнным беразе Дняпра.

Курганны могільнік. За 2,5—3 км на ўсход ад вёскі, за 1 км на паўднёвы ўсход ад санаторыя «Прыдняпроўскі», у лесе, на левым беразе Дняпра.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі.

ВЁСКА ЗВАНЕЦ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі.

ПАСЁЛАК ІЛЬІЧ, ЗВАНЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкія магілы 8 савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ў 1943 г. На могілках.

Магіла А. Ф. Лешчанкі, які загінуў пры вызваленні пасёлка да нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. На могілках.

ВЁСКА КАЛАСЫ, ЗАПОЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Курганны могільнік 11—12 ст. За 1 км на паўночны захад ад вёскі, на правым беразе р. Друць.

ВЁСКА КАМЕНКА, ГАРАДЗЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магіла ахвяр фашызму, якія закатаваны нямецка-фашысцкімі захопнікамі 12.6.1943 г.

ВЁСКА КАМЕНКА, КУРГАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкія могілкі савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Гарадзішча 6 ст. да н. э.— 1 ст. н. э. За 1,5 км на паўночны ўсход ад вёскі, ва ўрочышчы Гарадок, на карэнным левым беразе р. Ржаўка.

Селішча 6 ст. да н. э.— 1 ст. н. э. Каля гарадзішча, на ўсход і поўдзень ад яго.

Могільнік-1 11—12 ст. За 1,4 км на паўночны ўсход ад вёскі.

Могільнік-2 11—12 ст. За 200—300 м на поўдзень і на паўднёвы ўсход ад вёскі.

Магіла ахвяр фашызму, якія загінулі 5.6. 1943 г. У цэнтры вёскі.

Месца бою партызан з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў 1943 г. За 600 м на поўдзень ад вёскі.

ВЁСКА КАНАВА, ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г.

Курганны могільнік. На ўсходняй ускраіне вёскі.

Магіла савецкага воіна, які загінуў у Вялікую Айчынную вайну. На сядзібе П. В. Асюлева.

ВЁСКА КАНАПЛІЦЫ, АЗЯРАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Месца абароны плацдарма ў 1944 г. За 300 м на поўдзень ад вёскі.

ВЁСКА КАНАПЛІЦЫ, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. На могілках.

Мемарыяльны знак у гонар воінаў 124-й артылерыйскай брыгады, якая ўдзельнічала ў прарыве абароны нямецкіх войск каля в. Капыліцы ў час аперацыі «Багратыён». За 500 м ад вёскі, у напрамку р. Друць.

ВЁСКА КАШАРА, ДВАРЭЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. Каля Дома культуры.

ВЁСКА КІСЦЯНІ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У цэнтры вёскі, каля будынка выканкома сельсавета.

Гарадзішча 6 ст. да н. э.— 6—7 ст. н. э. У цэнтральнай частцы вёскі, на правым беразе Дняпра, ва ўрочышчы Гарадок.

Селішча 7 ст. да н. э. — 5 ст. н. э. За ярамі, побач з гарадзішчам, на паўднёвы ўсход і паўночны захад ад яго.

Парк, канец 18 — пачатак 19 ст. У вёсцы. На правым беразе Дняпра.

ВЁСКА КРАСНІЦА, ГАДЗІЛАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магіла Ф. І. Ігнашчанкі, які загінуў пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. У цэнтры вёскі.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі, у школьным скверы.

ВЁСКА КРЫЎКА, ПОБАЛАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магілы савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў 1941—44 гг. На могілках.

ВЁСКА КУРГАННЕ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў ці памерлі ад ран у палявых шпіталях у 1944 г. На могілках.

Курганны могільнік 11—12 ст. За 500—600 м на ўсход ад вёскі.

ВЁСКА ЛУЧЫН, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. Каля школы.

Гарадзішча-1. Мясцовая назва Папова гара. На паўночнай ускраіне вёскі.

Гарадзішча-2. За 50—70 м на паўночны захад ад вёскі, за глыбокім ярам.

Селішча-1 10—11-га стагоддзяў. На паўночна-заходнім баку гарадзішча-1.

Селішча-2 10—11-га стагоддзяў. Ва ўрочышчы Барон, на левым беразе Дняпра.

Курганны могільнік. Побач з гарадзішчам-2.

Паселішча-1 4—2-га тысячагоддзя да н. э. За 1,5 км на поўдзень ад вёскі, ва ўрочышчы Барок, на пясчаным узвышшы правага берага Дняпра.

Паселішча-2 4-га — 1-й палавіны 1-га тысячагоддзя да н. э. За 2,5 км на ўсход ад вёскі, на ўзвышшы левага берага Дняпра, на захад ад воз. Добрае.

Паселішча-3 4-га — 1-й палавіны 1-га тысячагоддзя да н. э. За 1 км на поўнач ад вёскі, ва ўрочышчы Завалле.

Паселішча-4 4-га — 1-й палавіны 1-га тысячагоддзя да н. э. За 2,5 км на поўнач ад вёскі, ва ўрочышчы Іванскае, на правым беразе Дняпра.

Паселішча-5 эпохі неаліту і бронзавага веку. Ва ўрочышчы Чырвоная Гара, на поўнач ад пясчанай грады, на беразе пратокі Дняпра.

Паселішча-6 эпохі неаліту і бронзавага веку. За 4 км на поўдзень ад вёскі, ва ўрочышчы Сасонка, на беразе Дняпра.

ВЁСКА МАДОРА, КІСЦЯНЕЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. ці памерлі ад ран у палявых шпіталях. На могілках.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. ці памерлі ад ран у палявых шпіталях. На могілках.

Курганны могільнік-1 11—12 ст. За 1 км на ўсход ад вёскі, ва ўрочышчы Шылаў Лес, злева ад дарогі ў в. Кісцяні.

Курганны могільнік-2 11—12 ст. За 1,5—2 км на паўночны ўсход ад вёскі.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі, каля клуба.

ВЁСКА МАХАВАЯ, БАЛАТНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магіла Г. А. Максімава, які загінуў у баі з нямецка-фашысцкімі захопнікамі 25.11. 1943 г.

ВЁСКА НОВЫ КРЫЎСК, КУРГАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. На могілках.

Курганны могільнік 10—12 ст. За 1,5 км на ўсход ад вёскі.

ВЁСКА НОВЫЯ ЖУРАВІЧЫ, ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. У цэнтры вёскі.

ПАСЁЛАК ПАДДУБ'Е, ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магіла І. М. Латушкі, які быў забіты 12.1. 1924. На могілках.

Магіла І. П. Прасолава, які загінуў у баі

супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў 26.11.1943 г. На могілках.

Магіла савецкага воіна, які загінуў у баі супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. На могілках.

ВЁСКА ПАРТЫЗАНЫ, ДОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Месца стварэння 256-га партызанскага атрада ў снежні 1942 г. За 1 км на захад ад пасёлка, ва ўрочышчы Свержынская лясная дача.

ПАСЁЛАК ПАХАР, ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Курганны могільнік. На ўсходняй ускраіне вёскі.

ВЁСКА ПЕРАКОП, КУРГАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. На могілках.

ВЁСКА ПОБАЛАВА, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі пры вызваленні сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. Каля будынка выканкома сельсавета.

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. На могілках.

Брацкая магіла чырвонаармейцаў, якія загінулі ў 1918 г. На могілках.

Магіла М. Р. Гаварушкі, які загінуў у баі супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у ліпені 1943 г.

Помнік У. І. Леніну. У цэнтры вёскі.

ВЁСКА РЫСКОЎ, КУРГАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Абеліск на месцы былой брацкай магілы савецкіх воінаў, якія загінулі тут у 1943 г. Каля будынка былой школы.

ВЁСКА РЭПКІ, ПОБАЛАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. На могілках.

Курганны могільнік-1. За 400 м на ўсход ад вёскі, на левым беразе р. Дабасна.

Курганны могільнік-2. За 700 м на паўднёвы ўсход ад вёскі, на правым беразе р. Дабасна.

Магіла партызана А. П. Піліпенкі, які загінуў у 1943 г. На могілках.

ВЁСКА СВЕРЖАНЬ, ДОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі.

Магіла ахвяр фашызму, якія былі расстраляны 27.12.1941. За 600 м на поўдзень ад вёскі.

ВЁСКА СЕРАБРАНКА, ДОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Курганны могільнік 11—12 ст. За 1 км на паўднёвы захад ад вёскі, у лесе.

ВЁСКА СЛАБАДА, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. За 4 км на поўнач ад вёскі, у лесе.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. За 1 км на поўдзень ад вёскі, у лесе.

ВЁСКА СТАНЬКАЎ, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў ці памерлі ад ран у палявым шпіталі ў 1943—44 гг.

ВЁСКА СТАРОЕ СЯЛО, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ці памерлі ад ран у Вялікую Айчынную вайну. На могілках.

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ці памерлі ад ран у Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі, каля школы.

Брацкія магілы савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў ці памерлі ад ран у палявым шпіталі ў 1944 г. На могілках.

Магіла падпалкоўніка М. М. Арапава, які загінуў у 1944 г. На могілках.

ВЁСКА СТАРЫЯ ЖУРАВІЧЫ, ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла 2 партызан, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. На тэрыторыі бальніцы.

Брацкая магіла ахвяр фашызму. За 500 м злева ад дарогі на в. Хатоўня, у лесе.

Курганны могільнік. За 1 км на поўдзень ад вёскі.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. На паўднёва-заходняй ускраіне вёскі.

ВЁСКА СТОЎПНЯ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. У цэнтры вёскі.

ВЁСКА СЯЛЕЦ, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магіла ахвяр фашызму, дзе пахаваны мірныя жыхары, закатаваныя нямецка-фашысцкімі карнікамі 2.11.1943 г. На паўднёвай ускраіне вёскі.

Магіла сакратара Станькаўскага сельсавета А. М. Гурэвіча, які быў забіты ў 1936 г. ворагамі савецкай улады. На могілках.

Месца правядзення падпольнай раённай партыйнай канферэнцыі ў 1943 г. У цэнтры вёскі пастаўлена стэла.

ВЁСКА ТАЛОЧКАЎ, ЦІХІНІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магіла ахвяр фашызму, якія былі закатаваны 13.10.1943 г. У цэнтры вёскі.

ВЁСКА ТУРСК, ГАДЗІЛАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі.

ВЁСКА ФАЛЕВІЧЫ, АЗЯРАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Помнік ахвярам фашызму, якія былі расстраляны і спалены жывымі 13.10.1943 г. У цэнтры вёскі, каля школы.

ВЁСКА ФЁДАРАЎКА, КУРГАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магіла рускага пісьменніка У. Кігна. На могілках былой в. Дзедлава.

ВЁСКА ХАМІЧЫ, ЗАПОЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Гарадзішча жалезнага веку. За 1,5 км на поўнач ад вёскі, каля ўпадзення р. Дабрыца ў р. Друць, на мысе.

Помнік на месцы ваеннага плацдарма 1943—1944 гг. За 2 км на поўнач ад вёскі.

ВЁСКА ХАТОЎНЯ, ЖУРАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў 1943—44 гг. пры вызваленні вёскі і раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На могілках.

Магілы воінаў, якія памерлі ад ран у 1943—44 гг. На могілках.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі, у скверы.

ВЁСКА ХВОЙНІК, БАЛАТНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1941 г. У цэнтры вёскі, на сядзібе Г. І. Юрчанкі.

ВЁСКА ХІМЫ, СТАЎПНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943—44 гг. У цэнтры вёскі.

ВЁСКА ХМЕЛЯНЕЦ, ДОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Гарадзішча 7 ст. да н. э.— 1 ст. н. э. За 300 м на захад ад вёскі, ва ўрочышчы Гарадок, на мысе, у лукавіне р. Скроўня (левы прыток р. Серабранка).

ВЁСКА ХОДАСАВІЧЫ, ЗБАРОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Курганны могільнік-1 11—12 ст. За 4 км на паўднёвы захад ад вёскі, ва ўрочышчы Хоршава, уздоўж карэннага берага воз. Добрае.

Курганны могільнік-2 11—12 ст. За 500 м на паўднёвы ўсход ад могільніка-1, ва ўрочышчы Мошка-2.

Курганны могільнік-3. За 300 м на паўднёвы ўсход ад могільніка-2, ва ўрочышчы Мошка-1.

Магіла ахвяр фашызму, загубленых 23.9. 1943 г. За 4 км на поўдзень ад вёскі.

Магіла А. М. Белавусава, поўнага кавалера ордэна Славы.

Селішча-1. За 4 км на паўднёвы захад ад вёскі, на беразе воз. Добрае.

Селішча-2. За 3,5 км на паўднёвы захад ад вёскі, на мысе дзюны, абмежаванай з поўначы безназоўным ручаём, з захаду — воз. Добрае.

Свяцілішча канца 10 — пачатку 11 ст. Ва ўсходняй частцы селішча-2.

ПАСЁЛАК ЦАГЕЛЬНЯ, БАЛАТНЯНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Гарадзішча 7 ст. да н. э.— 1—2 ст. н. э. За 2 км на паўночны ўсход ад вёскі, на правым беразе р. Балотня, на невялікім узвышшы.

ВЁСКА ЦЕСНАВОЕ, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Магіла савецкага воіна, які загінуў у 1944 г. На могілках.

ВЁСКА ЦІХІНІЧЫ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1944 г. У цэнтры вёскі, каля будынка выканкома сельсавета.

Помнік землякам, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну. У цэнтры вёскі, каля школы.

ВЁСКА ШАПЧЫЦЫ,ЗВАНЕЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў, якія загінулі ў баях супраць нямецка-фашысцкіх

захопнікаў у 1943—44 гг. У цэнтры вёскі.

Гарадзішча 6—2 ст. да н. э. За 1,2 км на захад ад вёскі, на беразе Дняпра.

Магіла савецкага лётчыка, які загінуў у баі з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў 1944 г. У лесе, за фермай.

ВЁСКА ШЧЫБРЫН, СТАРАСЕЛЬСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Селішча ранняга жалезнага веку і эпохі Кіеўскай Русі. За 1 км на поўдзень ад вёскі, справа ад дарогі на Рагачоў.

ВЁСКА ЮДЗІЧЫ, ДОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Курганны могільнік-1 канца 10—12 ст. За 500 м на поўдзень ад вёскі на заходнім беразе штучнага вадасховішча.

Курганны могільнік-2. За 500 м на паўднёвы ўсход ад вёскі, на паўночна-ўсходнім беразе вадасховішча.

Селішча жалезнага веку і эпохі Кіеўскай Русі. За 500 м на паўднёвы ўсход ад вёскі, на паўночна-ўсходнім беразе вадасховішча, на мысападобным выступе.

АСНОЎНЫЯ СКАРАЧЭННІ, ЯКІЯ ПРЫНЯТЫ Ў КНІЗЕ «ПАМЯЦЬ»

авіяц. (авиац.) — авіяцыйны
арт.— артылерыйскі
в. (д.) — вёска (деревня)
вобл. (обл.) — вобласць
воп.— вопіс
г.— год, горад
гл.— глядзі
г. п.— гарадскі пасёлак
гв.— гвардзейскі, гвардыі
ДА — Дзяржаўны архіў
інж. (инж.) — інжынерны
інш.— іншыя
истреб.— истребительный
кав.— кавалерыйскі
кап.— капітан
л.— ліст
лейт.— лейтэнант
мал. (мл.) — малодшы
н. (р.) — нарадзіўся
отд.— отдельный
п/п — палявая пошта
палк.— палкоўнік
пас. (пос.) — пасёлак
рад. (ряд.) — радавы
развед.— разведвальны
р-н — раён
с.— сяло
С.— старонка
сп — стралковы полк
сд — стралковая дывізія
спр.— справа
с/с — сельсавет
ст.— старшы, станцыя, станіца
старш.— старшына
сярж. (серж.) — сяржант
т.— том
танк.— танкавы
ф.— фонд
ЦДАКР — Цэнтральны дзяржаўны архіў Кастрычніцкай рэвалюцыі
ЦДВГА — Цэнтральны дзяржаўны ваенна-гістарычны архіў
Чырв. Армія — Чырвоная Армія
штурм.— штурмавы
яфр. (ефр.) — яфрэйтар

ЗМЕСТ

ДА ЧЫТАЧА 17
Даведка пра раён. Населеныя пункты Рагачоўскага раёна 18
ЗЯМЛЯ НАШЫХ ПРОДКАЎ 20
Старонкі мінулага 30
Звесткі пра старажытнае насельніцтва Рагачоўшчыны 41
Упамінанні пра Рагачоў у Іпацьеўскім летапісе 42
Даравальная грамата літоўскага князя Вітаўта 42
Грамата караля Казіміра 42
Пісьмо каралевы Боны рагачоўскаму аканому 43
Склад войска Вялікага княства Літоўскага 43
Рагачоў у Баркулабаўскай хроніцы 44
Звесткі пра вёску Азяраны 45
Даследаванні Вішчынскага замка 46
«Замак у Рагачэве» 48

Дойлідства Рагачоўшчыны
Сялянскія хваляванні ў вёсцы Званец
Маці і сын 51
Першае стагоддзе Азяранскага вучылішча 55
Рэвалюцыянерка з Рагачова 57
Рэвалюцыйныя падзеі 1905—07 на Рагачоўшчыне 57
Змагаўся за волю 58
Настаўніцкая семінарыя 62
ЧАС БАРАЦЬБЫ І ВЫПРАБАВАННЯЎ 63
У сакавіку 1917 64
Дакументы сведчаць 66
Побалаўскі бой 71
Дэлегат першага з'езда 72
Як святкавалі Першамай 82
Бой за вёску Вялікія Бортнікі 83
У баях на Дняпры 83
Дакументы сведчаць 84
Месца нараджэння — Рагачоўшчына 85
У гады НЭПа і калектывізацыі 90
Рагачоўскія камсамольцы 93
Першая сельгасарцель 96
Рагачоўшчына — галадаючым Паволжа 102
Дакументы сведчаць 104
Як гэта было 104
«Свабода» 105
«Маладая гвардыя» 109
На жыццёвых скрыжаваннях 110
Рагачоўскі раён у 1930-я гады 110
Такім быў Гарадзец 111
Рагачоўскі калгасна-саўгасны тэатр 113
Дакументы сведчаць 115
Гартаючы падшыўкі 115
Вернутыя імёны 117
Воіны-землякі, якія загінулі ў савецка-фінляндскую вайну 1939—1940 гг. 117
«Наш раён павінен стаць чыстым» 121
ІШЛА ВАЙНА СВЯШЧЭННАЯ 125
Так пачыналася вайна 127
Рагачоўскі знішчальны 129
З аператыўных зводак за 1941 год 144
У ліпені 1941-га 146
Контрудар каля Рагачова 146
Подзвіг на Дняпры 147
Падрабязнасці баёў за Рагачоў 148
«Хачу ісці ў бой...» 148
Нельга забыць 152
Партызанскія фарміраванні 153
С. М. Белых 154
. 155
. 159

А. А. Бірукоў 159
І. М. Дзікан 159
М. П. Жураўлёў 160
А. Н. Захарава 160
Няўлоўны «Арол» 160
Рагачоўскае падполле 161
Свержанскае падполле 166
З гісторыі партызанскага атрада № 256 168
Рапарт памочніка начальніка штаба 108-га партызанскага атрада . 168
Бой пад Каменкай 169
Ніколі не забудзем 171
Калі гарэла вёска 178
Адплата 179
Гэта было ў Рагачове 179
У імя перамогі 181
Партызанскі майстар 182
З вінтоўкай і алоўкам 183
Дапамагалі словам 184
Незабыўная сустрэча 186
З аператыўнай зводкі за 24 лютага 1944 г. 188
На подступах да Рагачова 189
Як вызвалялі Рагачоўшчыну 190
Вачыма камандуючага 195
Па родных мясцінах 198
Першы камендант Рагачова 198
Рагачоўская стралковая дывізія 199
Навечна ў памяці 200
Землякі-героі 208
Крутымі дарогамі вайны 212
Праз мукі палону 214
Загінуўшыя і прапаўшыя без вестак удзельнікі антыфашысцкага падполля, партызаны, асобы, якія актыўна садзейнічалі падполлю, партызанскаму руху, і мірныя жыхары 217
Воіны Чырвонай Арміі, якія загінулі пры абароне і вызваленні раёна 255
Воіны-землякі, якія загінулі і прапалі без вестак 385
У МІРНАЙ ПРАЦЫ 469
Да мірнага жыцця 477
Пра вёску і яе людзей 478
Раёнка паведамляла 479
Героі працы 481
С. У. Вішнеўскі 481
С. З. Галкін 482
А. І. Гінцбург 482
У. М. Говар-Бандарэнка 482
Я. А. Гольбін 483
Н. Я. Гублер 483
Алесь Жаўрук 483
Р. П. Жбанкоў 484

К. І. Завіша 485
Ф. І. Куляшоў 485
З майго мінулага 485
Андрэй Макаёнак 488
Ю. С. Пшыркоў 491
К. М. Саннікаў 493
Дз. У. Сталяроў 497
Мікола Сурначоў 497
Каштаны паэта 498
Л. М. Федчанка 500
Г. Г. Фрумянкоў 501
Мікола Янчанка 501
Другая радзіма пісьменніка 502
Пясняр Прыдняпроўя 505
З глыбінь народнай творчасці 509
Народныя калектывы 520
Наша «Натхненне» 521
Рагачоўскія весляры 521
Загінулі ў Афганістане 523
Рагачоўскі музей народнай славы 523
Помнікі гісторыі і культуры Рагачоўшчыны 525

У ПОШУКУ, ЗБОРЫ І ПАДРЫХТОЎЦЫ МАТЭРЫЯЛАЎ ДА КНІГІ «ПАМЯЦЬ» ПРЫМАЛІ ЎДЗЕЛ:

Прадстаўнікі грамадскасці Рагачоўскага раёна: Л. Л. Аксінушкіна, А. П. Аляхновіч, А. С. Андрэеў, З. М. Антонава, Т. А. Аніськова, Г. Н. Астапаў, У. К. Бандарэнка, М. І. Барысаў, Л. Ф. Варапаеў, А. Ю. Васькова, Я. П. Гулевіч, А. А. Гуцько, М. Я. Данілова, П. С. Емяльяненка, У. С. Емяльяненка, М. Я. Еўмянькоў, Г. В. Журава, А. А. Забалотны, А. Р. Зайцаў, М. М. Зайцаў, В. Я. Змушко, Л. К. Івахіна, Л. Т. Ісачанка, А. В. Кавалёў, М. М. Кавалёў, Н. Ц. Калачова, В. С. Каральчук, Т. Ф. Карніенка, У. Д. Касачоў, М. А. Комар, Т. П. Кузьмянкова, В. А. Лявоненка, В. В. Макарчыкаў, В. А. Мацюшэнка, В. А. Машаруеў, В. П. Мянькова, З. М. Назарава, С. Д. Пажарыцкая, У. І. Паладзенка, А. В. Палякоў, В. К. Паўлаў, У. В. Паўлаў, М. А. Патапенка, Е. В. Пашкоўская, А. Ф. Пінчукоў, У. Я. Расінскі, М. М. Рудзькоў, А. М. Рэкуноў, Т. В. Сазонава, П. Р. Самусеў, А. І. Сіліна, Л. Т. Слюнькова, А. М. Сушчэўскі, Г. І. Філіпчанка, А. Ф. Хамянкоў, В. І. Храмянкоў, Н. П. Цвердзіна, М. А. Ціханін, М. Ф. Шабеткін, С. І. Шантаровіч, Д. Б. Шнэур, С. У. Якаўлева, В. Д. Якаўцаў.

Прадстаўнікі Рэспубліканскага ваеннага камісарыята: А. В. Калін, П. І. Паплаўскі.

Супрацоўнікі іншых рэдакцый і служб выдавецтва, якія працавалі над кнігай:

Рэдакцыя навуковага і літаратурнага кантролю: загадчык рэдакцыі Т. М. Бутэвіч, навуковыя рэдактары М. А. Маўзон, Т. П. Панчанка, Е. П. Фешчанка, рэдактар М. К. Хадыка.

Група картаграфіі: рэдактар В. Ф. Надзененка.

Рэдакцыя фотаздымак і фотаілюстрацый: загадчык рэдакцыі Г. М. Бажанкоў, фатограф С. А. Жукавень.

Фота Г. Бажанкова, з архіва БелЭн, Рагачоўскага музея народнай славы, асабістых архіваў.

Памяць: Гіст.-дакум. хроніка Рагачоўс. р-на / Бела-
П15 рус. Энцыкл.; Гал. рэд. «Беларус. Энцыкл.»: Б. І. Сачанка (гал. рэд.) і інш.; Маст. А. М. Хількевіч.— Мн.: БелЭн, 1994.— 535 с.: іл.
ISBN 5-85700-093-9.

Асноўная ідэя і задачы гэтага выдання — азнаямленне чытачоў з гістарычным мінулым Рагачоўскага раёна. У кнізе асветлены падзеі і факты гісторыі Рагачоўскага раёна са старажытнасці да нашых дзён. У хроніку ўключаны гісторыка-эканамічныя і біяграфічныя нарысы, артыкулы пра выдатных людзей раёна, знакамітых землякоў, выкарыстаны дакументы і матэрыялы з дзяржаўных і асабістых архіваў, музеяў, газетныя і часопісныя публікацыі, успаміны ўдзельнікаў і відавочцаў падзей. Асабістая ўвага ў кнізе нададзена ўвекавечанню памяці загінуўшых у час Вялікай Айчыннай вайны воінаў Чырвонай Арміі, партызан, падпольшчыкаў і мірных жыхароў — ахвяр фашысцкага тэрору.

Гэта выданне будзе цікава не толькі жыхарам Рагачоўскага раёна, але і тым, хто цікавіцца гісторыяй нашай краіны.

9470620000—02
П ——————— 26—94
М 318(03)—94

ББК 63.3(2Б)

Масава-палітычнае выданне

ПАМЯЦЬ

Гісторыка-дакументальная хроніка Рагачоўскага раёна

Мастацкі рэдактар *Г. І. Емец*
Тэхнічныя рэдактары: *М. І. Грыневіч, І. І. Цыцаня, Н. М. Шэвель*
Карэктары: *В. І. Багдановіч, Г. Дз. Навіцкая, Т. Ф. Піліповіч, Т. Я. Радзевіч, Л. У. Сідарава, Л. В. Суцягіна, А. А. Федасеева*

Здадзена ў набор 05.06.92. Падпісана да друку 06.10.93. Фармат 60×90 1/16. Папера афсетная. Гарнітура звычайная новая. Друк афсетны. Ум. друк. арк. 33,5. Ум. фарб.-адбіткаў 38,6. Ул.-выд. арк. 63,22. Тыраж 4000 экз. Зак. 2212.

Выдавецтва «Беларуская Энцыклапедыя» імя Петруся Броўкі Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Ліцэнзія ЛВ № 10. Рэспубліка Беларусь, 220072, Мінск, вул. Ф. Скарыны, 15а.

Мінскі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкамбінат МВПА імя Я. Коласа. Рэспубліка Беларусь, 220005, Мінск, вул. Чырвоная, 23.